

Nr 103

**CODUL CIVIL
ADNOTAT**

M 139906
220/4

CODUL CIVIL

ADNOTAT

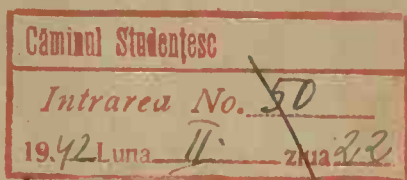
CU TEXTUL ART. CORESPUNZĂTOR FRANCEZ, ITALIAN ȘI BELGIAN
CU TRIMITERI LA DOCTRINA FRANCEZĂ ȘI ROMÂNĂ
ȘI
JURISPRUDENȚA COMPLECTĂ DELA 1868-1925

DE

C. HAMANGIU

CONSILIER LA INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Cu colaborarea, în cece privește Doctrina și Jurisprudența mai recentă,
a D-lui N. GEORGEAN, Judecător de ședință la Tribunalul Ilfov.

VOLUMUL I

(Art. 1—643)

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI „UNIVERSALA” ALCALAY & Co.
Calea Victoriei, 37
1925

53296 Dullet
C546208

RC96/10

B.C.U. "Carol I" - Bucuresti

C546208

PREFAȚĂ

Lipsa unui Cod civil adnotat în mod sistematic și pus în curent până la zi, cu doctrină și jurisprudență, era adânc simțită în lumea juriștilor noștri, avocați și magistrați. Propriu zis, un Cod civil adnotat în genul marilor repertorii franceze: Sirey și Fuzier-Herman, nici nu există la noi. Un început fericit a fost făcut de fostul magistrat și actualul avocat D-l D. Neagu, dar n'a apărut din această prețioasă lucrare decât două volume, până la art. 516. Mai putem cita și lucrările de adnotare, foarte utile, ale D-lor Fratoștițeanu și Cristescu, apărute acum 30 de ani, continuată această din urmă, până la 1907, de D-l G. T. Ionescu, cari nu cuprindeau decât jurisprudența Casației și a instanțelor de fond, lucrări cari însă astăzi nu mai sunt în curent cu noua jurisprudență.

Aceste considerațiuni pe de o parte, iar pe de altă parte dorința de a pune în mâna profesioniștilor dreptului o lucrare utilă și adusă la curent până la zi, nu numai cu jurisprudență dar și cu trimiteri exacte la aproape întreaga doctrină franceză și română, m'au determinat de a da publicității aceste 4 volume ale Codului civil adnotat.

In ce privește doctrina franceză și română, am indicat numele autorilor, titlul cărții, volumul, ediția, cu pagina sau numărul respectiv, sau titlul publicației, monografiei sau revistei în cari au apărut studiile, articolele sau adnotațiile diferiților autori de doctrină franceză sau română, cu indicarea N-rului și anului publicațiunii sau revistei respective.

In ceea ce privește jurisprudența română, (Casație, Curți de Apel, Tribunale), am publicat sub fiecare articol, pe două coloane, toate deciziile și sentințele cari prezentau o importanță juridică oarecare, cu controversese de drept ce s'au putut ivi în practica judecătorească, indicând data exactă a Buletinului Casației sau a revistelor în cari au fost publicate, jurisprudențe, pe care le-am clasat în ordine cro-

nologică, spre a se urmări mai bine evoluția juridică a soluțiilor date de Casație sau de instanțele noastre de fond. Și pentru ca aceste numeroase jurisprudențe să poată fi ușor găsite și consultate, am însoțit fiecare grup de adnotațiuni de câte un detaliat index alfabetic, cu ajutorul căruia se poate urmări cu cea mai mare ușurință, speța de drept căutată.

În scopul de a se observa din primul moment diferența, une ori destul de mare, între textul român și acel francez (italian sau belgian), am publicat în întregime, imediat după fiecare articol din Codul civil, articolul francez (italian sau belgian) corespunzător, dând în notă și deosebirile mai esențiale dintre aceste două texte. Cu modul acesta consultarea tratatelor franceze de doctrină se poate face mai sigur și cu mai mult folos, atrăgându-se dela început atențiunea asupra diferențelor de text. Iar atunci când originile articolelor Codului civil român sunt în vechile noastre legiuri Caragea și Calimach, am indicat aceasta în note, dând uneori și textul respectiv al acestor vechi legiuri.

De asemenea, în scopul de a stabili corelațiunea tuturor articolelor din Codul civil cu diferitele materii din acest cod sau din alte coduri și legi speciale, am indicat, între paranteze, imediat după textul lor, toate articolele din codul civil, procedura civilă, codul comercial și penal chiar, precum și legile sau regulamentele cu care acele articole sunt în legătură. Iar ca o complectare a dispozițiilor modificate din Codul civil relative la actele stărei civile, căsătorie, divorț, paternitate, filiațiune, legitimare, adopțiune, precum și la drepturile civile și naturalizare (art. 6—20) am adaus pe lângă articolele respective, legea modificatoare din 15 Martie 1906, precum și noua lege pentru dobândirea și pierderea naționalității române din 23 Februarie 1924.

Ținem să atragem atențiunea că jurisprudența română publicată în adnotările respective ale celor 1914 articole ale Codului civil, cuprinde peste 20.000 decizii și sentințe de ale Inaltei Curți de Casație, Curților de Apel și de ale Tribunalelelor, începând dela 1868 până la 1924 inclusiv, și chiar deciziunile pronunțate în 1925 în cursul tipăririi prezentei lucrări.

Credem dar că facem un real serviciu D-lor avocați și magistrați punându-le la îndemână acest instrument de consultare zilnică a complicatelor probleme de drept ce ridică importanta materie a Codului civil. Sistematizarea practică a trimiterilor la doctrină și a

PREFAȚA

întregei jurisprudențe române de aproape 60 de ani (1868—1925), indicarea precisă a tuturor volumelor de doctrină citate precum și a tuturor studiilor, adnotațiunilor și notelor critice publicate în diferitele noastre reviste de drept, — studii și adnotații în mare parte uitate și greu de găsit, — fac ca această lucrare să fie de un real folos tuturor profesioniștilor dreptului.

In general, planul de alcătuire și adnotare, urmărit în această lucrare, este acela al lui Ed. Fuzier-Herman, bine înțeles păstrând proporțiunile cuvenite față de un wraaj de valoarea și importanța acestuia.

Inainte de a termina, nu uit să aduc aci mulțumirele mele distinsului magistrat D-l N. Georgean, judecător de ședință la Trib. Ilfov, pentru concursul ce mi-a dat în complectarea materialului de doctrină și jurisprudență adunat de mine până în anul 1920. Colaborarea sa mi-a fost cu atât mai prețioasă, cu cât, începând dela 1922 de când conduc publicarea „Pandectelor române“, timpul mi-a lipsit cu desăvârșire pentru a mă putea ocupa cu adunarea materialului de doctrină și jurisprudență din ultimii ani. Cu această complectare am însărcinat pe D-l N. Georgean, care, cu puterea sa de muncă și competența sa îndestul de cunoscută din importantele adnotațiuni publicate în „Pandectele române“, s'a achitat în mod deosebit de această însărcinare. Mai ales jurisprudențele dela 1920 până la 1925, parte din trimiterile la doctrina străină și cea mai mare parte din trimiterile la doctrina română, sunt făcute de D-sa.

C. HAMANGIU

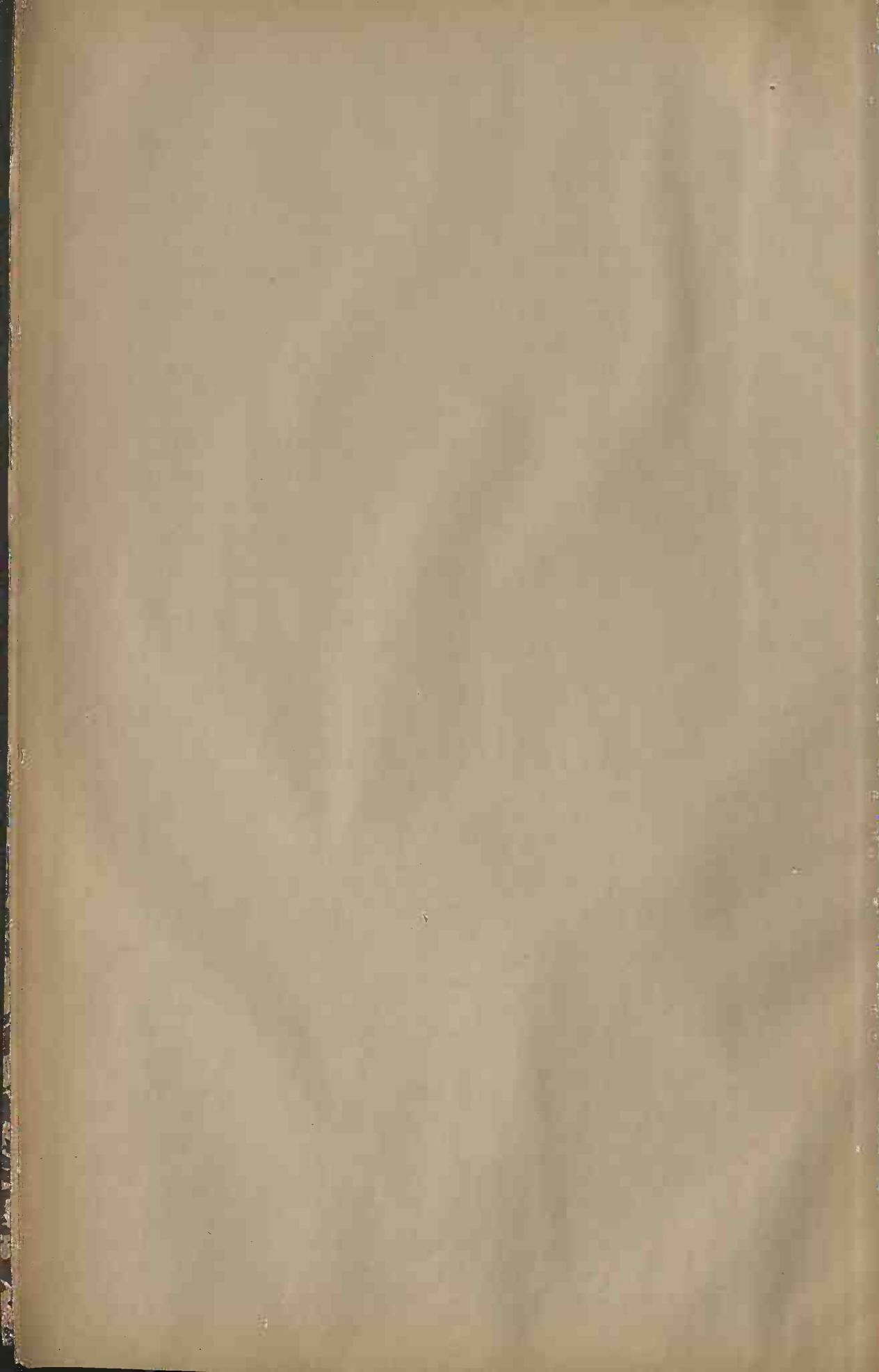
Consilier la Inalta Curte de Casație și Justiție

- DESPAGNET. Précis de droit international privé.
- DOCAN (GEORGE P.). Minoritatea. Legislația ungară din Transilvania în comparație cu legislația română.
- DUBREUIL, TARDIF et COHEN. Analyse de la législation des eaux.
- DUFOURMANTELLE (ROGER). La force majeure dans les contrats civils et commerciaux et dans les marchés administratifs.
- DUMITRESCU (M. A.). Codul de comerț comentat.
- DURANTON. Cours de droit civil français suivant le code civil.
- DUTRUC. Traité de la séparation de biens judiciaire.
- DUVERGIER. Droit civil français. Suite à l'ouvrage de Toullier.
- FAUSTIN-HELIE. Traité de l'instruction criminelle.
- FLANDIN. De la transcription en matière hypothécaire, ou explication de la loi du 23 Mars 1855 et des dispositions du code Napoléon relatives à la transcription des domaines et des substitutions.
- FOLLEVILLE (D. de). Traité du contrat pécuniaire de mariage.
- FREMONT. Traité pratique du divorce et de la séparation de corps.
- GÂNTOIU (AL.). Lucrări judecătorești.
- GARNIER. Régime ou traité des rivières et cours d'eau.
- GARRAUD. Précis de droit criminel.
- GARSONNET. Traité théorique et pratique de procédure.
- GERBAULT ET DUBOURG. Code des droits successoraux des époux, comprenant le Commentaire de la loi du 9 Mars 1891.
- GIDE. Etude sur la condition privée de la femme dans le droit ancien et moderne.
- GLASSON ET COLMET-DAAGE. Précis théorique et pratique de procédure civile. Ed. II-ème par A. Tissier.
- GUILLOUARD. Traité du contrat de louage.
- Traité du contrat de mariage.
 - Traité de la vente et de l'échange.
 - Traité du prêt, du dépôt et du séquestre.
 - Traité des contrats aléatoires et du mandat.
 - Traité du cautionnement et des transactions.
 - Traité du nantissement et du droit de rétention.
 - Traité des privilèges et hypothèques.
 - Traité de la prescription.
 - Traité du contrat de société.
- GRENIER. Traité des donations, des testaments, etc.
- GROLET. De l'autorité de la chose jugée
- HAMANGIU (C.). Proprietatea literară și artistică în legislația românească.
- Noua lege asupra proprietății literare și artistice din 28 Iunie 1923 cu note explicative și prefata (Ed. „Adevărul”, 1924).
- HEROVANU (EUGEN). Tratat teoretic și practic de procedură civilă.
- HOZOC (D.). Pactul comisor expres.
- HOUPIN. Traité général théorique et pratique des sociétés civiles et commerciales.
- HUC. Commentaire théorique et pratique du code civil.
- Traité théorique et pratique de la cession et de la transmission des créances.
- IONASCU (TRAIAN). L'évolution de la notion de cause dans les convention à titre onéreux.
- IONESCU (IOAN I.). Dota sub raportul instrăinării.
- LAROMBIÈRE. Théorie et pratique des obligations.
- LASCAROV-MOLDOVANU (A.). Legea autentificării actelor adnotată și comentată.
- LAURENT. Principes de droit civil français.
- Supplément.
 - Le droit civil international.
- LEROUX DE BRETAGNE. Nouveau traité de la prescription en matière civile.
- LE SELLYER. Commentaire historique et pratique sur le titre des successions.
- Etudes historiques et pratiques sur le droit criminel.
- LEVASSEUR. Traité de la portion de biens dont on peut disposer.
- LUCA (NICOLAE). Execuția silită asupra bunurilor nemșcătore.
- LYON-CAEN ET RENAULT. Traité de droit commercial.
- MARINESCU (N. G.). Codul consolidărilor petrolifere.
- MARCADÉ ET PONT. Explication théorique et pratique du Code Napoléon.
- Commentaire-traité des petits contrats.
- MERLIN. Recueil alphabétique des questions de droit.
- MICHAUX. Traité pratique des testaments notariés, olographes, mystiques et autres et des actes qui en sont la conséquence (Ed. II-a)
- Traité pratique des liquidations et partages de communauté, de succession et de société.
- MIRONESCU (GEORGE G.). Analiza noului Cod de procedură civilă. (Ed. II-a).
- MOURLON. Répétitions écrites sur le premier, le deuxième et le troisième examen du code Napoléon. (Ed. VII-a).

BIBLIOGRAFIE

- MOURLON. Traité théorique et pratique de la transcription.
- NACU (C.). Dreptul civil Român.
- NEGULESCU (DEMETRU). Execuțiunea silită Vol. II. Teoria Poprirei (Ed. IV-a).
- NEMETESCU (GEORGE P.). Călăuza divorțului.
- PANDECTES FRANÇAISES. Nouveau Répertoire de doctrine, de législation et de jurisprudence.
- PLANIOL. Traité élémentaire de droit civil (Ed. II și III-a).
- PONT. Commentaire des sociétés civiles et commerciales.
— Commentaire-traité théorique et pratique des privilèges et hypothèques et de l'expropriation forcée.
- PONT ET MARCADÉ. Commentaire-traité des petits contrats.
- POPESCU (PETRE). Jurisprudența Inaltei Curți de Casație pe anii 1917-1918, Iași și Buc.
- POTHIER. Oeuvres annotées et mises en corrélation avec le Code civil par M. Bugnet.
- POUILLET. Traité théorique et pratique des brevets d'invention et de la contrefaçon.
— Traité des marques de fabrique et de la concurrence déloyale en tous genres.
— Traité théorique et pratique de la propriété littéraire et artistique et du droit de représentation.
- RĂDULESCU (ANDREI). Studii de drept civil (2 volume).
— Publicitatea drepturilor reale imobiliare și registrele de proprietate.
- RODIÈRE ET PONT. Traité du contrat de mariage et des droits respectifs des époux.
- ROGUIN. Le mariage. Droit civil comparé.
- ROUSSEAU. Traité théorique et pratique de la correspondance par lettres missives et télégrammes.
- SALEILLES. Etude sur la théorie générale de l'obligation d'après le premier projet de code civil pour l'empire allemand. (Ed. III-a).
- SESCIOREANU (G.). Des conventions relatives à la preuve de la libération du débiteur
- SIREY. Répertoire du Recueil Sirey.
- ȘTEFĂNESCU-PRIBOI (D. C.). L'idée de faute et la responsabilité des choses inanimées.
- ȘTOEANOVICI (N. A.). La validité des actes de l'héritier apparent en droit français et en droit roumain.
- SOURDAT. Traité général de la responsabilité ou de l'action en dommages-intérêts en dehors des contrats.
- TATARU (V. GH.). Președintele Tribunalului în legislația română. (Ed. II-a).
- TESSIER. Traité sur la dot.
- THALLER. Traité général de droit commercial. Sociétés commerciales.
— Traité élémentaire de droit commercial.
- THIRY. Cours de droit civil professé à Liège.
- TITULESCU N. Impărțeala moștenirilor.
- TOCILESCU (GH. GH.). Cours de procedură civilă.
- TROPLONG. Le droit civil expliqué suivant l'ordre des articles du Code.
- VAREILLES-SOMMIÈRES. Des lois d'ordre public et de la dérogation aux lois.
- VAVASSEUR. Traité des sociétés civiles et commerciales avec formules.
- VAZEILLE. Résumé et conférence des commentaires du code civil sur les successions, donations et testaments.
- VERDIER. Transcription hypothécaire. Explication de la loi du 23 Mars 1855.
- VERNET. De la quotité disponible.
- VINCENT ET PÉNAUD. Dictionnaire de droit international privé.
- VRAVE ET GODE. Le divorce et la séparation de corps.
- WAHL. Traité théorique et pratique des titres au porteur français et étrangers.
- WEISS. Traité théorique et pratique de droit international privé.
— Manuel de droit international privé (Traité élémentaire).

PRESCURTĂRI

al.	Alineat.
Apel.	Curtea de Apel.
Art.	Articolul.
Botoșanii Juridic	Revista de drept „Botoșanii Juridic“.
B., Bul.	Buletinul Curții de Casație.
Bul. C. Apel	Revista de drept „Buletinul Curților de Apel“.
Bul. Trib. Muscel	Revista de drept „Buletinul Tribunalului Muscel“.
C. Apel	Curtea de Apel.
C. civ.	Codul civil.
C. J., C. Jud., Curier Jud.	Revista de drept „Curierul Judiciar“.
C. p., C. pen.	Codul penal.
Cas.	Înalta Curte de Casație Română.
Cas. Fr.	Înalta Curte de Casație franceză.
Cas. S. U.	Înalta Curte de Casație Română Secții Unite.
Civ.	Codul civil.
Civ. Fr.	Codul civil francez.
Civ. Ital.	Codul civil italian.
Com.	Codul comercial Român.
Const.	Constituția Română.
Contr. de mar.	Contrat de mariaje.
Conv. Jur., Convorbiri Juridice	Revista de drept „Convorbiri Juridice“.
D., Dr., Drept.	Revista de drept „Dreptul“.
Dr. civ. int.	Droit civil international.
Don et test.	Donations et testaments.
Ed.	Ediția.
Gaz. Trib., Gazeta Tribunalului	Revista de drept „Gazeta Tribunalului“.
Instr. crim.	Instruction criminelle.
J., Jud., Judec.	Judecătoria.
Jurisprudența	Revista de drept „Jurisprudența“.
Jur. Gen., Jurispr. Gen.	Revista de drept „Jurisprudența Generală“.
Jur. Rom., Jurispr. Rom.	Revista de drept „Jurisprudența Română“.
Justiția Dobrogei	Revista de drept „Justiția Dobrogei“.
Justiția (Craiova)	Revista de drept „Justiția Craiovei“.
Justiția (Iași)	Revista de drept „Justiția din Iași“.
Justiția Olteniei	Revista de drept „Justiția Olteniei“.
L., Leg.	Legea.
L. aut. act.	Legea autentificării actelor.
L. jud. oc.	Legea judecătorilor de ocoale.
L. timbr.	Legea timbrului.
Mon. of.	Monitorul oficial.
n.	Nota.
No.	Numărul.
p.	Pagina.
Pag. Jur., Pagini Juridice	Revista de drept „Pagini Juridice“.
Pand. Rom.	Revista de drept „Pandectele Române“.
part.	Partea.
Pen.	Codul penal Român.
Prescr.	Prescription.
Pr. civ.	Codul de procedură civilă Română.
Pr. pen.	Codul de procedură penală Română.
Reg., Regul.	Regulamentul.

PRESCURTĂRI

<i>Reg. act. st. civ.</i>	Regulamentul actelor de stare civilă.
<i>Rép.</i>	Répertoire.
<i>Req.</i>	Casația Franceză, Chambre des requêtes.
<i>Rev. crit., Revista critică.</i>	Revista de drept „Revista critică”.
<i>Rev. de drept., Revista de drept</i>	Revista de drept „Revista de drept”.
<i>Rev. Jud., Revista Judiciară</i>	Revista de drept „Revista Judiciară”.
<i>S.</i>	Secția.
<i>Săptămâna Juridică</i>	Revista de drept „Săptămâna Juridică”.
<i>Success., Succ.</i>	Successions.
<i>Suppl.</i>	Supplément.
<i>t.</i>	Text.
<i>T., Trib.</i>	Tribunalul.
<i>Text. belg.</i>	Textul codului civil belgian.
<i>Text. fr.</i>	Textul codului civil francez.
<i>Text. ital.</i>	Textul codului civil italian.
<i>Tr.</i>	Traité.
<i>Trib. Jur.</i>	Revista de drept „Tribuna Juridică”.
<i>urm., ur.</i>	urmatoarele.
<i>V.</i>	A se vedea.

CODUL CIVIL

Art. 1—643.

PRESCURTĂRI

<i>Reg. act. st. civ.</i>	Regulamentul actelor de stare civilă.
<i>Rép.</i>	Répertoire.
<i>Req.</i>	Casația Franceză, Chambre des requêtes.
<i>Rev. crit., Revista critică.</i>	Revista de drept „Revista critică”.
<i>Rev. de drept., Revista de drept</i>	Revista de drept „Revista de drept”.
<i>Rev. Jud., Revista Judiciară</i>	Revista de drept „Revista Judiciară”.
<i>S.</i>	Secția.
<i>Săptămâna Juridică</i>	Revista de drept „Săptămâna Juridică”.
<i>Success., Succ.</i>	Successions.
<i>Suppl.</i>	Supplément.
<i>L.</i>	Text.
<i>T., Trib.</i>	Tribunalul.
<i>Text. belg.</i>	Textul codului civil belgian.
<i>Text. fr.</i>	Textul codului civil francez.
<i>Text. ital.</i>	Textul codului civil italian.
<i>Tr.</i>	Traité.
<i>Trib. Jur.</i>	Revista de drept „Tribuna Juridică”.
<i>urm., ur.</i>	următoarele.
<i>V.</i>	A se vedea.

CODUL CIVIL

Art. 1—643.

CODUL CIVIL¹⁾

(DECRETAT LA 26 NOEMVRIE 1864. — PROMULGAT LA 4 DECEMVRIE 1864. — PUS ÎN APLICARE LA 1 DECEMVRIE 1864). — CU ULTIMELE MODIFICĂRI DIN 1906 ȘI 1924.

TITLU PRELIMINAR

Despre efectele și aplicarea legilor în genere.

Art. 1. — Legea dispune numai pentru viitor; ea n'are putere retroactivă. (Civ. 304, 624, 1015, 1415, 1589, 1911, 1914; Pr. civ. 739, 742; C. p. 2, Leg. timbr. 100; Civ. Fr. 2).

Text. fr. Art. 2. — La loi ne dispose que pour l'avenir; elle n'a point d'effet rétroactif.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 62-65, 67, 69-71, 78; I, ed. 5-a, p. 99-102, 104-108, 110-129; V, p. 557; VII, p. 46;
BAUDRY ET FOURCADE, Personnes. I, 123, 124, 138, 141, 144-147, 150, 154-169, 172-178;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 47, 50, 57; II p. 310;
DALLOZ, Rép. Lois. 125, 182 urm., 188 urm., 192, 193, 206 urm., 276 urm., 335 urm., 340 urm., 2955; Suppl. Lois. 117 urm., 119, 120 urm., 127 urm., 198 urm., 208 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 9 bis; 9 bis, I; 9 bis, VIII, 9 bis, X; 9 bis, XI;
DEMOLOMBE, I, 41, 44-55, 58-61, 66, 67, 591; XII, 422; XIII, 47;
GARSONNET, I, p. 635;
GLASSON ET COLMET DAAGE, „Précis“ (ed. 2-a), Tome I, p. 11 urm.;
GUILLOUARD, Contr. de mar., IV, 1843;
HUC, I, 62, 63, 65, 66, 70, 72, 75, 81-84 urm., 88 urm., 94;
LAURENT, I, 141, 167, 194, 201, 202, 204, 211-214, 215 urm., 223-227 urm., 230-232, 235 urm., 238, 243, 248, 249; VIII, 119.

1) Codul Civil român cuprinde 1914 articole, cari mai toate sunt traducerea fidelă a dispozițiilor din Codul Napoleon din 1807, care cuprinde 2381 de articole. La alcătuirea acestui cod, s'a avut în vedere și proiectul codului civil italian al Ministrului Pisanelli, precum și legea belgiană dela 16 Decembrie 1851 din care se vede că s'a inspirat legiuitorul român în regulamentul ipotecelor și privilegiilor.
Legile în vigoare înaintea promulgării codului actual au fost: Dela 1652-1711 *Pravilile lui Vasile Lupu și Matei Basarab*; la 1806 așa numitul cod al lui *Toma Carra*, tradus din limba grecească; *Codul lui Andronachi Donici*, care a avut putere de lege până la 1817. Tot până la 1817 fu în vigoare în Muntenia *Praviliceasca condică a domnului Alex. Ion Ipsilanti Voevod*. Dela 1817-32, *Codurile Cutimach* (în Moldovia) și *Caragea* (în Muntenia) iar dela 1832 încôace *Regulamentul organic*, al Munteniei și al Moldovei pentru ambele principate.

Redactorii Codului Civil actual sunt: I. Strat, Papadopol-Calimach, Gh. Vernescu, Gh. Apostoleanu și Alexandru Crețeanu. Lucrările au început la 10 Octombrie 1864 și s'au terminat la 4 Decembrie același an. adică în mai puțin de două luni.

El n'a fost supus dezbaterilor corpurilor legiuitoare, așa că nu putem avea lămuririle ce ar decurge din ele. Nu s'au publicat cel puțin discuțiile din sânul comisiunii însărcinate cu elaborarea lui, care ar fi adus multe lumini din punct de vedere al interpretării textelor sale. După alcătuirea lui, Codul Civil a fost publicat în mai multe numere din *Monitorul Oficial* și anume: art. 1-347 în No. 271 din 4 Decembrie 1864; art. 348-516 în No. 7 (supl.) din 12 Ianuarie 1865; art. 517-706 în No. 8 (supl.) din 13 Ianuarie 1865; art. 707-1119 în No. 8 (supl.) din 14 Ianuarie 1865; art. 1120-1483 în No. 11 (supl.) din 16 Ianuarie 1865 și în fine art. 1484-1914 în No. 13 (supl.) din 19 Ianuarie 1865. A se vedea și observațiunile importante ale d-lui G. D. Nedelcu, fost Secretar General al Ministerului de Justiție, din prețioasa sa lucrare: *Textul autentic al Codului Civil român*.

Codul nostru civil a suferit puțin modificări. Astfel, art. 7 din Constituție, i-a modificat art. 8, 9 și 16. În fine prin legea din 15 Martie 1906, și Legea din 24 Februarie 1924, i s'au modificat o serie de articole, unele suprimându-i-se, relative la căsătorie, legitimare, adopțiune și divorț, precum și asupra dobândirii și pierderii naționalității române, toate având de scop simplificarea sau completarea vechilor formalități.

Conform art. 193 Cod. Civ., acest cod trebuia aplicat dela 1 Iulie 1865. În baza însă a decretului din 30 Iunie 1865, și a Legei din 2 Iulie 1865, punerea în lucrare a Codului Civil, s'a amânat pentru 1 Decembrie 1865.

MARCADÉ, art. 2, No. 12 și 49, I, 48;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 46 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 240 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 74 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 579, 741, 762, 805, 815; IV, part. I, ed. 2-a, p. 8 n. 3, 419 n. 1, 530 *ad. notam*, 558 n. 3, 748, 771 n. 2; IV, part. II, ed. 2-a, p. 13, 328 n. 2, 549 n. 1, 588; VII, p. 244; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 117 n. 2; X, p. 357, 371, 632; XI, p. 224, 517 *ad. notam*); *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 413, 462; *Observație* sub. Cas. I 99 din 24 Feb. 1910. Dreptul 24/1910; „*Despre proba testimonială.*” Curier. Jud. 61/1901; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 147 din 4 Iunie 903. Curier. Jud. 2/904; *Notă* sub. Cas. II, 15 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923, I, 98;
- BARASCH I. MARCO, *Notă* sub. C. Apel Buc. s. I, 248 din 19 Sept. 1923. Pand. Rom. 1924. II, 18;
- BENISACHE C. REMUS, *Notă* sub. C. Apel Constanța 534 din 14 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923, II, 97; *Adnotație* sub. C. Apel Constanța 22 din 14 Mart. 1922. Justiția Dobrogei 2/924;
- BONTEANU GH. „*Neretroactivitatea legilor.*” Curier. Jud. 82/915;
- CANTAOUZINO MATEI, p. 24 și urm.; 136;
- CERBAN ALEX. *Notă* sub. Cas. II, 69 din 15 Mart. 922. Curier Jud. 25/923;
- CHIRULESCU D. N. *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. IV. 675 din 29 Aug. 1903. — Curier Jud. 80/1903;
- COSTIN AL. *Observație* sub. Cas. Fr. Req. 30 Nov. 1920. Pand. Rom. 1922, III, 99;
- DECUSARĂ C. E. *Notă* sub. C. Apel Constanța 40 din 24 April. 1922, Curier Jud. 10/1923;
- DEGRÉ AL. *Scieri juridice* vol. II pg. 275 urm.; „*Despre conflictul legilor vechi de procedură civilă, de organizare judecătorească și a celor noi.*”
- DONGOROZ VINTILĂ, *Notă* sub. C. Apel Constanța 534 din 14 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923, II, 98;
- GEORGEAN N., *Notă* sub. Trib. Dorohoi, Jurnal 2875/924. Jur. Gen. 1924 No. 1806;
- HEROVANU EUGEN, *Tratat teoretic și practic de Procedură civilă.* Vol. I, No. 7 urm.;
- HOZOC DIMITRIE, *Notă* sub. Cas. I, 137 din 15 Feb. 1922. Pand. Rom. 1923. I, 106;
- NACU, I, p. 41 urm.
- NEGULESCU DEMETRU, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. I, 272 din 20 April. 920. Curier Jud. 36-37/1920;
- NICOLEANU G. HIPPOLYTE, *Notă* sub. Cas. I, 298 din 18 Nov. 919. Pand. Rom. 1922, I, 37;
- PERIETEANU GR. I. „*Art. I, codul civil și Legea din 6 Aprilie 1923 privitoare la prelungirea contractelor de închiriere.*” Curier. Jud. 23/923;
- PLASTARA G. *Notă* sub. Cas. I, 298 din 18 Nov. 919. Curier. Jud. 28-29/920;
- POLICHRON DEM. *Notă* sub. Trib. Dolj s. III, 84 din 10 Mart. 1923, Pand. Rom. 1923, II, 182;
- RĂDULESCU ANDREI, *Studii de drept civil*, vol. I, p. 181 urm.; „*Obligațiunea impusă prin legiuirea Caragea de a înzestra pe surori și influența codul civil asupra acestei obligațiuni.*”
- TANOVICEANU I. *Notă*, sub. Judec. Ocol. 7 Buc. 822/916. Curier. Jud. 50/916;
- TOCILESCU. *Curs de procedură civilă.* Partea III, No. 7, p. 7, 8, 9;
- TOMESCU D. I. „*Ce lege se aplică în cazul când apelul a fost declarat înainte de aplicarea legii noi dar hotărîrea s'a pronunțat sub imperiul legii celei noi.*” Curier. Jud. 42-43/920.

INDEX ALFABETIC

Abrogare 5.	Contracte 21, 22, 26, 32, 37, 44, 46, 59.	Fapte de comerț 50.	Lege interpretativă 24, 58, 61, 69, 70-73.
Accident 78, 82, 84.	Copil natural 29, 30, 31, 38, 39.	Fidei comise 17.	Legi anterioare 1-8, 10, 13, 18.
Act de compromis 32.	Creanțe 21.	Filiațiune 9, 29, 30, 31, 39, 72, 75.	Legi de organizare, vezi competența.
Adopțiune 73.	Creditor 21, 28.	Foi de zestre 18.	Legi otomane 54.
Ape 54.	Curte cu jurați 48.	Inchiriere 22, 52, 90.	Legi penale 73.
Apel 27, 40, 52, 61.	Data actului 20.	Inalienabilitate 18.	Legi politice 47.
Asediu, stare de 86.	Delict silvic 62.	Inscripții 21, 28.	Legi posteroare 8, 20.
Bilet la ordin 50.	Dobrogea (ape) 54.	Ipoteci 21, 28.	Legi (publicarea și efectul lor) 94.
Brevet 60.	Domeniu public 54.	Interpretare 24, 50, 54.	Legitimare 72.
Calimach 28, 38.	Donațiuni 14, 15, 25, 41.	Judecătoria de ocoale 77.	Licențe 60.
Caragea 5, 8, 9, 11, 15, 18, 22, 25, 27, 41, 72, 75.	Dotă 18, 55.	Jurământ deciziv 5, 8, 11.	Mandat 2.
Capacitate 1, 26, 29, 36, 47, 55, 63.	Drepturi câștigate 3, 6, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 24, 25, 29, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 40, 41, 44, 45, 56, 63, 66, 67, 68, 79, 81, 82, 83, 89, 91, 92, 93.	Jurisdicție 10, 16, 37, 45, 48.	Marturi 9, 30, 31, 39, 62.
Căsătorie 18, 55.	Drepturi naturale 29.	Legalizare 18.	Măsuri excepționale 83.
Chiri, prelungire 90.	Electorale 47, 48.	Legea de organizare a meseriilor 78, 80, 82, 84.	Maternitate 29, 30, 31, 38, 39.
Competență 10, 16, 37, 45, 48, 50, 57, 62, 63, 74, 76, 79, 82, 85, 86, 88, 91, 92.	Erede 6, 13, 14, 15, 23, 25, 29, 34, 35, 36, 41, 42.	Legea de prelungire a contractelor de închiriere 90.	Meserii, lege 78, 80, 82, 84.
Compromis 32.	Executare 4, 27.	Legea judecătorilor de ocoale 77.	Mine, lege 59.
Condițiuni 32, 39.	Excepționale măsuri 83.	Legea măsurilor excepționale 83.	Monitor oficial 94.
Consiliu judiciar 56.		Legea minelor 59.	Moștenire, vezi succesiune.
Constituționalitatea legilor 70.		Legea pensilor 81.	Moștenitor, vezi erede.
Contestație 4, 5, 52, 53.		Legea proprietarilor 52, 91.	Nationalitate 7, 38, 47, 51, 53.

Naturalizare 7, 38, 47, 51, 53.
 Neretroactivitate 1, 2, 3, 5, 8, 10, 15, 16, 17, 19, 25, 26-29, 43, 45, 47, 48, 57, 60, 63, 66, 68, 73, 76, 77, 79, 80, 83, 84, 90, 91, 92.
 Nulități 20, 44.
 Ordine publică 55, 56, 57, 78, 95, 96.
 Paternitate 38, 39.
 Pensii, lege 81.
 Persoană morală 2
 Prelungirea contr. de inchiriere 90.
 Prescripție 22.
 Prezumții 26.
 Privilegiu 21.
 Probe 8, 11, 12, 20, 30, 31, 39, 43, 49, 62, 66.
 Procedură 10, 12, 16, 23, 26, 27, 28, 36, 37, 50, 52, 56, 57, 73, 74, 78, 79, 87, 88, 91, 92.
 Proprietari 52, 91.
 Publicarea legilor 94.
 Quota-litis 44.
 Rang 28.
 Raport 14, 15, 25, 41.
 Recurs 57.
 Reformare 4.
 Regulament organic 7, 18.
 Regulamente polițienești, 65.
 Retroactivitate 8, 14, 30, 32, 33, 37, 39, 40, 47, 52, 56, 57, 59, 60, 64, 65, 72-74, 76, 78, 79, 85-88, 93, 95, 96.
 Revizuire 56.
 Servituți 33.
 Silvic, vezi delict silvic.
 Stare civilă 29, 39, 53.
 Străini 51, 53.
 Substituții 17, 63.
 Succesiune 6, 13-15, 23, 25, 29, 34-36, 42, 80.
 Terți 18, 28.
 Testament 23, 34, 36.
 Titlu executor 4, 27.
 Tramvae 69.
 Transcripție 18.
 Tranzacție 5.
 Tribunal pământean 7.
 Urmăriri 4, 27, 32.
 Zestre 18, 55.

Jurisprudență.

1. Legile relative la capacitatea persoanelor, în virtutea principiului neretroactivității, consacrat prin art. 1, nu pot avea nici un efect asupra drepturilor dobândite legalmente sub regimul unei legi anterioare. Astfel, moartea testatorului, având de efect de a face pe legatar proprietar al lucrului legat, dreptul asupra lucrului legat, dobândit de el în momentul morții testatorului, nu i se mai poate răpi prin o lege posterioară. (Cas. I, 39/70. Febr. 3/70 B. p. 35).

2. Principiul neretroactivității are de scop conservarea drepturilor dobândite. De aceea când legea nouă desființează o persoană morală creată de legea veche, încetează și mandatul celui ce o reprezintă, căci aci nu se va tămă nici un drept dobândit. (Cas. I, 198/Mai 18/71 B. p. 95).

3. În regula generală, consacrată de art. 1, legea nu poate dispune decât pentru viitor, și de aceea ea nu poate avea putere retroactivă, afară numai de cazurile în care însuși legiuitorul a voit ca legea să aibă putere și asupra trecutului; însă această voință a legiuitorului, ca o excepțiune la regula generală a neretroactivității legilor, trebuie să fie evidentă pentru că drepturile câștigate nu pot fi dobândite decât printr-o manifestată voință a legii. (Cas. II, 116/Sept. 3/71 B. p. 216).

4. Dacă modul executării unei hotărâri definitive poate fi contestat până la săvârșirea celui din urmă act de executare, și dacă pentru aceasta este indiferent a se ști sub care lege s'a dat acea hotărâre, nu este tot astfel pentru cazul când contestațiunea la executare ridicată de una din părțile litigante ar tinde la reformarea în tot sau în parte chiar a hotărârei executorie; în asemenea caz, legea pro-

nunțării hotărârei regulează cazurile și în care timp se poate cere reformarea ei. (Cas. I, 293/72. Sept. 1/72 B. p. 218).

5. După art. 1208, jurământul decisoriu poate fi dat în orice fel de contestațiune, a cărei soluțiune, nu atinge interesul general, fără a distinge dacă faptele, a căror existență tinde a fi stabilită, s'au petrecut sub imperiul acestei legiuiri, sau sub cea anterioară abrogată, ce nu permitea părților a se servi de jurământul decisoriu, decât în cazul excepțional cuprins în art. 49, dela dovezi, cod. Caragea; căci jurământul fiind o transacțiune, părțile se pot servi de dânsul și judecătorii să decidă în consecință, fără ca prin aceasta să violeze principiul neretroactivității legilor. (Cas. I, 40/Febr. 8/72 B. p. 31).

6. Dreptul la succesiune se regulează după legea în vigoare la moartea lui *de cuius*, și nimeni nu poate prelinde că are un drept dobândit asupra unei succesiuni, în puterea legii anterioare deschiderii ei. (Cas. I, 463/Dec. 20/72 B. p. 360).

7. Naturalizațiunea cea mică, după art. 379 regulamentul organic, astăzi abrogat, conferea drepturile civile, între care este și dreptul de a cere dreptatea dela tribunalele pământene, caz în care străinul astfel naturalizat, eră întru toate asimilat românilor. Prin noul codice civil (art. 16), naturalizațiunea cea mică nu mai este admisă. Însă această dispozițiune are putere numai pentru viitor, conform art. 1 c. civ., dar nu poate afecta întru nimic o condiție juridică bine stabilită prin legi anterioare, chiar și dacă acea condițiune nu este admisă în legea cea nouă. (Cas. II, 130/Sept. 6/72 B. p. 266).

8. În principiu, orice lege nouă se aplică chiar situațiilor sau raporturilor juridice stabilite sau formate înaintea promulgațiunei sale, pe cât retroactivitatea legii nu atrage după sine leziunea drepturilor câștigate. Și dacă este drept ca o probă recunoscută, prin legea în vigoare, în momentul când s'a creat un raport juridic, să fie admisibilă în justiție chiar sub imperiul unei legi posterioare care nu admite acea probă, și aceasta pentru căvânt că acea probă este un drept câștigat părților contractante, și legea posterioară nu poate fi retroactivă; nu este însă tot asemenea în cazul invers, căci un nou mijloc mai mult creat prin legea cea nouă spre descoperirea adevărului unor fapte petrecute sub legea anterioară, nu vatămă vreun drept al nici uneia din părți, de oarece este neadmisibil a se susține că nedescoperirea adevărului ar constitui pentru părți un drept câștigat. Astfel fiind, se aplică rău principiul neretro-

activității legii și se violează art. 1913 când nu se permite deferirea jurământului decisoriu pentru fapte petrecute sub legea Caragea. (Cas. I, 141, Apr. 25/72 B. p. 133).

9. Cel născut sub legea Caragea poate invoca martori în constatarea filiației sale, conform art. 33, part. VI, cap. II din citata lege, chiar când i se contestă filiațiunea sub codul civil. (Cas. I, 283/Iun. 20/73 B. p. 126).

10. Principiul neretroactivității legilor, consacrat de art. 1 c. civ. și art. 2 al. I c. pen., este supus excepțiunii când e vorba de jurisdicțiunea competente și de procedură, cum rezultă din art. 742 pr. civ. și art. 602 al. 2 pr. pen. În adevăr fondul dreptului nu poate fi regulat decât după legea ce domină pe timpul când faptul la care dreptul, este aplicabil, a luat naștere, căci altminterea de ar urmă să se reguleze în legea nouă, s'ar aduce o vătămare drepturilor câștigate; nu este totdeauna astfel când este vorba de jurisdicțiunea competentă și forma de procedură, căci nimenea nu poate, cu drept cuvânt, pretinde că la comiterea faptelor ce dau naștere la drepturile sau obligațiunilor sale, a avut în vedere specialmente jurisdicțiunea și forma de a procedea în timpul perpetrării lor, și de aceea legile noi privitoare la jurisdicțiune sau procedură sunt aplicabile la afacerile cari sunt încă pendinte, căci schimbarea jurisdicțiunii sau a formelor de procedură, nu aduce nici o vătămare vre-unui drept câștigat, afară numai de cazul când jurisdicțiunea ar fi efectiv sesisată de afacere, sau formalitatea împlinită după legea anterioară. (Cas. II, 369 Iul. 5/74 B. p. 244).

11. Dacă faptul s'a petrecut sub legea Caragea, care nu cunoștea între probe jurământul decisoriu, cel ce a făcut tot ce legea îi cerea pentru a putea ajunge la constatarea drepturilor sale, nu poate fi azi forțat ca pentru câștigarea cererii sale, pe lângă un înscris în toată regula, să se supună la o prestare de jurământ pe care nu a putut să o aibă în vedere și pe care, poate, de ar fi cunoscut-o nu ar fi consimțit a contracta cu adversarul. (Apel Buc. II, Nov. 14/71, Dr. 13/75).

12. Regulele de probe nu sunt numai niște regule de procedură prin care judecătorul să poată ajunge la descoperirea adevărului, ci niște adevărate regule de drept contra cărora judecătorului nu-i este permis a contraveni. Probele cari nu sunt lăsate la aprecierea judecătorului, ci obligatorii pentru el, cată să fie acele admise de legea sub care faptul s'a petrecut, judecătorul fiind dator să se pună în momentul creațiunii dreptului ce voe-

ște a se proba. (Apel Buc. II, Febr. 4/25, Dr. 56/75).

13. Succesiunile sunt regulate exclusiv de legea în vigoare în momentul deschiderii lor, iar nu de legi civile anterioare sau alte dispozițiuni particulare, căci dreptul de a fi erede nu este un drept câștigat, ci numai o speranță, o expectativă, și prin urmare încetând legea pe care el se bazează, încetează și dreptul însuși. (Apel. Iași, II, Mai 16/75, Dr. 63/75).

14. Donațiunile făcute unui succesibil sub o lege care nu impunea raportul, urmează a fi raportate dacă succesiunea donatorului se va deschide sub legea nouă care nu permite succesibilului donatar a veni la ereditate fără a raporta donațiunile ce i s'au făcut de defunct, căci aceasta este una din condițiunile esențiale spre a putea succeda donatarul succesibil, succesiunea regulându-se după legea în vigoare în momentul deschiderii ei. Acestei aplicațiuni a legii nu i se poate imputa retroactivitatea, căci legea nouă nu atacă de loc dreptul câștigat al donațiunei, liber fiind donatarul succesibil a-și păstra donațiunea și a nu veni la succesiune. (Apel. București, I, Nov. 29/75, Dr. 5/76).

15. Donațiunile făcute unui succesibil sub imperiul unei legi, ca legea Caragea, care nu impunea raportul, urmează a fi raportate la succesiunea donatorului, când acesta a încetat din viață sub imperiul legii celei noi, care impune într'un mod imperios condițiunea raportului la orice coerede. O asemenea deciziune nu poate fi contrarie principiului neretroactivității legilor, consfințit prin art. I cod. civ., căci pozițiunea unui moștenitor, care este și donatar, trebuie a fi privită sub două puncte de vedere, adică atât al drepturilor sale izvorând din donațiune cât și acelea izvorând din moștenire. În ceea ce privește donațiunea, este incontestabil că legea nouă nu poate avea cea mai mică influență asupra ei, fiind vorba de un fapt complet desăvârșit; în ceea ce privește însă dreptul de succesiune, donatarul, față de moștenirea donatorului, n'are, până în momentul deschiderii sale, decât o simplă expectativă sau speranță, care nu constituie un drept câștigat pentru donatarul erede și care nu dobândește calitatea aceasta decât dela momentul deschiderii succesiunii, adică a încetării din viață a donatorului; până în momentul acesta dar, legiuitorul este liber de a reglementa și de a organiza astfel după cum înțelege mai bine moștenirile nedeschise încă, fără a se putea sustine că în această privință s'a violat vre-un drept câștigat. Și raportul fiind o condițiune esențială spre a putea succeda, de aci

urmează că dânsul este aplicabil chiar persoanei care a primit dela *de cujus* o donațiune sub legea Caragea, care nu declară donațiunile raportabile, și aceasta fără a violă principiul neretroactivității legilor, succesiunile regulându-se după legea în vigoare în momentul deschiderii lor; donatarul este liber, oricare va fi valoarea donațiunii primite și care nu voeste a raporta, să declare că nu acceptă mostenirea și cu modul acesta a și conservă intacte avantajile rezultând din dar. (Cas. sect.-unit., 2 Apr. 23/77 B. p. 442).

16. Întru cât în noua lege civilă, nu se cuprinde vreo dispozițiune transitorie relativă la procesele pendinte înaintea tribunalelor, toate acele procese rămân în competența tribunalelor de a le judeca pe cât instanțele sesizate, nu au fost imediat suprimate. Această doctrină este întemeiată nu numai pe interesul părților implicate de a dobândi o promptă și cât mai puțin costisitoare justiție, dar încă, și pe considerațiunea superioară de ordine publică că justiția țării trebuie să prezinte justițiabililor o plină, întreagă și absolută garanție pe cât o lege nouă nu dispune expres contrariul în vreun caz excepțional. Art. 742 pr. civ. prescrie schimbarea imediată a formelor procedurii, dar acea dispozițiune nu implică de loc vre-o modificare retroactivă în ordinea chiar a jurisdicțiilor. A se da un alt sens decât acesta legii, ar fi a se lăsa în drepturile câștigate ale părților, violându-se în același timp principiul neretroactivității legii pus în art. 1 c. civ. (Cas. sect. unit. 3/Mart. 1/79 B. p. 978).

17. Codul civil actual prohibind substituțiunile sau fidei-comisele, n'a înțeles a respecta, conform principiilor generale de drept asupra neretroactivității legii, decât drepturile dobândite în temeiul legilor anterioare. Deci chemații într-o substituțiune fidei-comisarie care nu s'au născut decât sub regimul noului cod, neputând invoca nici un drept dobândit, nu pot avea nici o acțiune relativă la imobilul care e obiectul substituțiunii. (Cas. I. 94 Mart. 27/80 B. p. 105).

18. Legalizarea și trecerea în condiția a foilor de zestre eră sub legea Caragea și Regulamentul Organic, ca și sub legea actuală, o formalitate fără de care zestrele nu erau opozabile terților nici în ceea ce privește inalienabilitatea, nici în ceea ce se atinge de dreptul de preferință. Facultatea de a se putea opera transcripția chiar după celebrarea căsătoriei, facultate pe care o avea după legea veche femeia măritată, a încetat din minutul promulgării legii noi care desființază aceasta. De unde rezultă că zestrea constituită sub legea veche, dar a cărei foaie n'a

fost transcrisă sub domeniul acelei legi, nu mai poate valabil să fie transcrisă după promulgarea legii noi, legea nouă având în această privință efect din momentul promulgării sale, de oarece femeia înzestrată sub legea veche, nu se poate prevala de nici un drept dobândit, neputând fi considerat ca un drept câștigat facultatea ce ea avea de a putea imprimă în timpul căsătoriei dotei sale constituită, forma legală, caracterul de inalienabilitate în fața terților persoane, prin o legalizare și transcripție pe care o putea cere sau nu. (Cas. I. 404/Dec. 15/81 B. p. 936).

19. Art. 1 c. civ. prescrie că legea nu are putere retroactivă; prin urmare actele făcute sub legea veche, după formele cerute de acea lege, nu pot fi isbite de nulitate pe motiv că nu s'au făcut după normele dictate de noua lege. Actele urmează a fi făcute după cerințele legii care a dominat în timpul confecționării lor. (Cas. I. 306/Oct. 7/81, B. p. 724).

20. În regulă generală, veracitatea și sinceritatea datei unui act se constată după principiile și dispozițiunile de probațiune a legii în vigoare când s'a săvârșit actul, de oarece numai aceea lege a avut-o în vedere cel care a făcut actul, ei a trebuit să se conforme, la ea s'a raportat, și-i eră imposibil să prevadă schimbările ce o lege posterioară va aduce pentru ca să vea actul său la adăpostul acestei legi. Această regulă urmează a se aplica chiar atunci când o lege posterioară modifică sau înlătură formalitățile după care se puteau săvârși acte valabile anterior; căci altminterlea de nu s'ar aplica această regulă pentru probațiunea datelor, actele săvârșite cu toate formalitățile cerute în timpul unei legi, s'ar anulă indirect și n'ar mai putea produce efecte, pe timpul unei legi posterioare care ar modifica sau înlătură formalitățile anterioare, în vreme ce s'a admis că ele nu sunt isbite de nulitate. Numai atunci s'ar putea derogă la această regulă, când legea posterioară prin măsuri transitorii ar dispune altfel. (Cas. I. 12/Ian. 15/82 B. p. 20).

21. De câte ori o lege nouă vine să stabilească un privilegiu până atunci necunoscut pentru a protege oarecare acte sau fapte juridice, această lege se aplică la toate actele de această specie făcute după promulgarea sa, nu însă la cele făcute mai înainte (leg. 12 § 3 cod. *qui potiores in pignore habeantur*, cart. VIII, tit. 18 Basil. leg. 39, cart. 25 tit. 5). Și legile creatoare de privilegii sau ipoteci nu fac să decurgă dreptul de preferință, ce dânsule acordă creditorilor, numai din lege, ci mai au încă de fundament și o con-

vențiune tacită a părților, căci se presupune că părțile au contractat numai în vederea legilor existente în momentul contractării, și aceasta atât în ceea ce privește chestiunea de a se ști cum se nasc, se modifică și se sting drepturile cari decurg din contract, cât și în cât se atinge de chestiunea de a se ști, dacă creanța isvoritoare din contract, da sau nu creditorului un drept de preferință. (Cas. I, 273/Sept. 27/82. B. p. 888).

22. Prescripțiunea creanțelor rezultând din contractele de închiriere nu începe a curge, după codul Caragea, decât dela expirarea contractului, și nici o prescripțiune nu începe a curge înainte de a se naște acțiunea supusă acestui mod de stingere (*actioni nondum natae non prescribitur*). Dacă dar contractul de arendare a expirat sub imperiul c. civ. actual, prescripțiunea fiind începută după publicațiunea codului astăzi în vigoare, ea e supusă tuturor regulilor stabilite de acest codice. (Cas. I, 379/Dec. 22/82. B. p. 1201).

23. Dacă este a se cerceta validitatea unui act relativ la forma sa exterioară, trebuie să se aibă în vedere legea locului unde dânsul a fost făcut și legea care eră în vigoare în momentul facerii lui; prin urmare, și în ce privește testamentele trebuie să se observe aceleași reguli, căci și lor sunt aplicabile maximele *locus* și *tempus regit actum*. (Trib. Brăila, 13 Ian./83. Drept. 29/83).

24. Legiuitorul printr'o lege interpretativă având de scop de a înlătura ambiguitatea, dubiositatea și obscuritatea unei legi precedente, este evident că interpretăția dată de dânsul, este manifestațiunea intențiunii și cugetării ce acel legiuitor a avut pe timpul când a făcut legea interpretată, asupra unei dispozițiuni al cărui sens a părut întunecos și care dă loc la diverse interpretății; este, cu alte cuvinte, expresia mai clară a voinței legiuitorului asupra sensului legii sale precedente; de unde rezultă că legea interpretativă câtă a fi considerată, după natura lucrului, ca contemporană cu legea interpretată, și că face necesar parte integrantă din legea interpretată, fără să fie nevoie ca aceasta să fie zis în lege; prin urmare, legea interpretativă are efect din ziua precedentei legi, și se aplică chiar la faptele juridice petrecute în interval până la data legii interpretative. Drepturile însă câștigate printr'o hotărîre judecătorească, ce are dobândit puterea lucrului definitiv judecat, nu pot fi atinse printr'o lege interpretativă. (Cas. I, 82/Mart 12/83. B. p. 272).

25. Deși în principiu, raportului se aplică legea în vigoare la deschiderea succesiunii, căci această lege este

aceea care determină condițiunile de a succede, totuși acest principiu nu e general, și chestiunea de a se ști care e influența legii noi în ce privește raportul la masa succesiunii a donațiunilor făcute prin acte între vii înainte acestei legi, nu se poate decide decât prin distincțiunea următoare: dacă legea nouă impune obligațiunea raportului în mod imperativ și absolut, sau dacă legea nouă lasă la facultatea donatorului dispensa de raport. În primul caz, raportul donațiunilor e obligatoriu, fără a se putea sustine cu succes că prin aceasta s'ar isbi principiul neretroactivității legilor, pentru că îndeplinirea raportului formează una din condițiunile sub care succesiunea poate fi deferită, și cel ce voeste să succeadă, rebue să îndeplinească toate condițiunile acestei legi. În al doilea caz, trebuie a se cerceta dacă actul de donațiune conține sau nu voința donatorului relativ la această dispensa. În cazul afirmativ donatarul nu e obligat de a face raportul, căci condițiunile de a succede cerute de noua lege sunt îndeplinite; iar în cazul negativ, trebuie să facă raportul, căci numai astfel îndeplinește condițiunile legii în virtutea căreia e chemat la succesiune. Dacă voința de dispensa nu este expresă în act, ea trebuie să fie presupusă când donațiunea e făcută sub imperiul unei legi care nu obligă pe donatar la raport, căci e de principiu că se subînțeleg în convențiuni dispozițiunile legii care-i sunt relative, și prin urmare voința tacită a părților, relativ la punctul ce ne preocupă, trebuie să aibă aceeași valoare ca și o declarațiune formală. Or, în codica Caragea nu există nici un text de lege care să oblige pe donatar la raport, deci donațiunile făcute sub acea lege sunt presupuse ca făcute cu dispensa de raport. (Trib. Brăila, Nov. 10/83. Dr. 10/84).

26. Principiul suveranității legii reclamă ca o lege nouă să se aplice raporturilor juridice născute chiar înainte promulgării sale. Insa acest principiu nu-si mai poate avea aplicațiunea în caz când ar fi de natură a aduce o vătămare intereselor și drepturilor dobândite. Această regulă a neretroactivității legii, consacrată de legiuitorul nostru prin art. 1 c. civ., fiind întemeiată atât pe prezumțiunea echitabilă că părțile contractante au voit, într'un mod expres sau tacit, a se referi, atât în privința formei efectelor obligațiunilor lor, cât mai ales în privința calităților persoanelor contractante, la legea în vigoare în momentul contractului, cât și pe principiul că autoritatea și încrederea ce trebuie a se inspira tuturor, că situațiunea juridică născută sub imperiul

unei legi va fi respectată chiar și sub imperiul unei legi viitoare, trebuie a găsi o aplicațiune riguroasă mai ales când este de examinat condițiunile constitutive ale stărei și capacității persoanelor. (Apel. Buc. I. 45/Febr. 22/84, Dr. 28/84).

27. Odată începută executarea hotărârii sub imperiul legii Caragea, prin îndeplinirea formelor cerute de aceea legiuire, deși definitivă executare a avut loc, pe când eră în lucrare noua lege de procedură, nu se putea însă cere observarea formelor, prescrise de această procedură pentru executarea hotărârilor începute sub imperiul legii vechi. Deci, curtea apelativă anulând executarea hotărârii, pe motiv că aceea hotărâre n'a fost investită cu titlul executoriu, precum prevede actuala lege de procedură civilă, violează principiul neretroactivității legilor consacrat în art. 1 c. civ. (Cas. I. 180, Mai 16/84, B. p. 417).

28. Dispozițiunile art. 1786 pot să fie întinse, fără a se violă principiul neretroactivității legilor, și asupra inscripțiunilor ipotecelor de sub codul Calimach, care admiteă că inscripțiunea se stinge odată cu ipoteca, pentru că prin faptul că creditorul nu a reînscris inscripțiunea, el nu pierde dreptul său de ipotecă, ipoteca subsistă între părți, și nu pierde nici dreptul de inscripțiune, căci poate cere ori-când inscripțiunea ipotecei sale, prin urmare nu suferă nici un prejudiciu; ceea ce pierde, este rangul de inscripțiune față cu cei de al treilea. Această formalitate însă nu este o formă instrumentară a actului, ci numai o simplă formalitate creată în interesul celor de al treilea și care nu atinge nici dreptul părților, nici forma actului și nici aduce vre-un prejudiciu creditorului; prin urmare, este una din acele forme exterioare ale actului pe care legiuitorul poate să o schimbe, și judecătorul poate să o întindă *salvo jure adquisito* fără a călca principiul neretroactivității (Trib. Bacău, Oct. 15/85, Dr. 78/85).

29. Filiațiunea, ca fapt unic al nașterii, fiind petrecută sub legea veche, în aceea lege trebuie să vedem cum ea se poate dovedi, iar nu în legea în vigoare în momentul deschiderii succesiunii. Și deși în principiu orice lege nouă se aplică tuturor situațiilor juridice stabilite sau formate înaintea promulgării sale, totuși acest principiu lasă loc neretroactivității legii în toate cazurile unde aplicațiunea lui ar desființa drepturi câștigate de particulari în momentul creării obligațiilor sau nașterii drepturilor naturale cari nu sunt efectul prescripțiilor legiuitorului. Și nu trebuie confundată capacitatea unei persoane, care este

rezultatul regulamentării legiuitorului a diferitelor acte ce ea poate face cu efect legal, cu starea sa civilă, care, fiind un fapt creat de natură, trebuie căutată după legea sub imperiul căreia sa născut. Deci căutarea maternității în timpul codului civil se poate face după principiile legii vechi sub care s'a născut copilul natural. (Apel. Buc. I, 267, Febr. 9/85, Dr. 40/85).

30. În materie de filiațiune naturală, orice lege nouă are un efect retroactiv și se aplică la toate faptele relative petrecute sub legea veche, fapte care n'au căpătat încă caracterul de drepturi definitiv câștigate. Și nu se poate zice că nașterea având loc sub legea veche, copilul și mama au niște drepturi câștigate prin faptul chiar al nașterii, căci nu nașterea, nu faptul material numai, dă aceste drepturi, ci filiațiunea legală, filiațiunea stabilită în conformitate cu legea, și până ce această filiațiune nu se găsește astfel stabilită, până atunci nici un drept nu poate fi căpătat, căci nu s'ar putea ști nici cine le are și nici ce soiul de drepturi are. Astfel fiind cum legea nouă refuză cercetarea maternității dacă nu se posedă un început de dovadă scrisă, cum cere art. 308, cel născut sub legea veche nu poate proba maternitatea prin martori sub legea nouă dacă nu are un început de dovadă scrisă. (Trib. Ilfov. IV. 416. Dec. 18/84, Dr. 11/85).

31. Faptele cele vechi, care nu au fost încă legalmente constatate, sunt supuse la modurile de probațiune stabilite prin legea nouă, care, presupusă a fi mai bună, trebuie aplicată de câte ori prin aplicarea ei nu se atinge vre-un drept dobândit. Or, în materie de filiațiune naturală, cel care n'a uzat de înlesnirile ce i-a dat legea veche pentru a stabili filiațiunea sa, nu mai poate uză de acele înlesniri după ce o lege nouă, mai restrictivă în privința modurilor de probare, le-a desființat, ca putând da loc la cercetări imorale și scandaloase de filiațiune naturală. Astfel, copilul natural născut sub legea veche nu-și poate stabili filiațiunea sub legea nouă prin martori dacă nu are un început de probă în scris. (Apel. Buc. III, 111, Mai 30/85, Dr. 67/85).

32. În principiu de câte ori se naște între părți o neînțelegere asupra unei urmări imediate și necesare dintr'un contract și dacă în interval intervine o lege nouă, trebuie a se aplică legea sub imperiul căreia s'a făcut contractul căci altfel s'ar aduce o atingere arbitrară adevăratei intențiuni a părților, și astfel facultatea de a contractă n'ar mai prezintă nici o siguranță. Pe lângă aceasta, este constant, că de câte ori exercițiul unui drept este subordo-

nat unei condițiuni, condițiunea îndeplinindu-se, are un efect retroactiv la timpul când germele dreptului s'a format, și în asemenea caz trebuie consultată legislațiunea în vigoare la acea epocă. Astfel, actul de compromis, urmare necesară a convențiunei dintre părți, e reglementat de legea în vigoare în momentul contractului. (C. Apel. Focsani, II, 164/Mai 15/84. *Dr.* 10/85).

33. Servitutea de vedere, după vechea lege, obligând pe proprietarul fondului robit de a nu clădi de cât la o distanță de 12 palme de la ferestrele fondului dominant, dreptul de vedere câștigat de proprietarul fondului dominant în întinderea și condițiunile legii sub care a dobândit acest drept, constituie pentru dânsul un drept câștigat pe care legea nouă, care restrânge această servitute la o distanță mai mică de 12 palme, nu i-l poate răpi de cât prin o aplicațiune cu efect retroactiv a dispozițiunilor sale, ceea ce ar fi contrariu art. 1. (Cas. I, 4/86, Ian. 10/86, B. p. 10).

34. Validitatea unui testament confecționat sub legea veche se va cerceta după principiile legii noi dacă succesiunea s'a deschis sub legea cea nouă. (Apel Buc. I, 243, Nov. 26/85, *Dr.* 14/86).

35. La o succesiune nedeschisă nimeni nu poate avea nici un drept. Și dar, neexistând drept câștigat, e cert că o lege nouă poate să modifice, fără a vătâma drepturile cuiva, întreaga ordine succesorală, dând vocațiune aceluia ce erau excluși după legea veche. (Apel Buc. III, 188 Sept. 8/87, *Dr.* 74/87).

36. De și testamentul s'a făcut sub legea veche, după care se judecă forma exterioară, însă fondul și conținutul lui, precum și capacitatea eredelui trebuie a se judeca după legea nouă sub care s'a deschis succesiunea și devoluțiunea. (Apel Buc., I, 174, Nov. 26/86, *Dreptul* 11/87).

37. De și în principiu legile de procedură sunt retroactive, căci neretroactivitatea legilor nu constă decât în respectul drepturilor câștigate, și nu există drept câștigat pentru cineva a intenta sau susține în formele în vigoare în ziua când a contractat procesele cari se vor naște mai în urmă din acest contract; această soluțiune însă nu se aplică și intru ce privește legile de procedură relative la competență, de oare ce aci concluziunile părților sunt cari fixează în mod invariabil competența, și afară numai dacă legea va desființa jurisdicțiunea însăși, este drept câștigat pentru părțile între cari s'a format contractul sau quasicontractul judiciar a vedea terminată instanța acolo și în condițiunile în cari a fost angajată: *ubi actum est semel iudicium ibi et recipere debet* căci în-

tr'alt fel s'ar da loc la prea mari inconveniente din punctul de vedere al cheltueleurilor și întârzierii de a obține justiție, când o afacere, pusă în stare de a fi judecată, ar fi luată de la judecătoria cari au fost regulat sesizati de ea și dusă a fi judecată înaintea altei jurisdicțiuni. Și apoi beneficiul a două instanțe nu este propriu zis un beneficiu emanante de ordine publică, ci mai mult de interesul privat al părților, de oarece ele pot renunța la apel. (Trib. Ilf. com., 579/87, Oct. 21/87, *Dr.* 77/87).

38. Dispozițiunea art. 307 este de ordine publică și ea atare se aplică atât copiilor născuți sub imperiul acestei legi cât și celor născuți sub imperiul codului Calimach, cari voesc să caute pe tatăl lor sub codul civil și pe care tribunalele noastre nu o pot face nici în favoarea celor născuți în o țară în care cercetarea paternității ar fi permisă, nici a celor străini născuți în România precum nu o pot face în favoarea nici a celor ce se pretind fii de cetățeni români născuți în țară (Apel. Iași I, Mart. 30/88, *Dr.* 42/88).

39. În ceea ce privește chestiunile de ordine publică, legea nouă, care statuează și reglementează asemenea materii are putere retroactivă asupra tuturor cazurilor care nu au fost încă definitiv regulate de legile vechi. În puterea acestor principii, legea nouă, care interzice cercetarea paternității și reglementează cercetarea maternității, trebuie să aibă putere retroactivă asupra modului cum urmează a se face cercetarea maternității naturale. Și nu se poate susține un succes că prin această putere retroactivă a legii noi s'ar lovi în drepturile câștigate de cel conceput sub regimul legii vechi care permitea administrarea probei testimoniale pentru dovedirea maternității naturale, de oarece dacă este adevărat că legea privitoare la o materie de ordine publică, cum este aceea a regulării statutului civil al copiilor naturali, nu mai poate ridica statutul civil câștigat conform legii vechi, chiar și în cazul când legea nouă ar schimba condițiunile sub cari statutul civil ar putea fi câștigat, este însă tot atât de adevărat că câștigarea statutului civil trebuie să fie consumată definitiv în momentul promulgării legii noi. Astfel copilul născut sub legea veche nu poate cere, sub imperiul cod. civil, dovedirea prin martori a filiațiunei naturale față cu mama, fără să existe un început de dovadă scrisă conform art. 308, de oarece el nu avea decât facultatea de a putea reclama statutul civil, facultate care poate să o exercite și sub legea nouă întrucât legea nouă nu se opune, dar pe care nu o mai poate exercita decât

potrivit dispozițiilor art. 308. (Apel, Iași II, 65, Mai 6/89, Dr. 62/89).

40. Termenul pentru a face apel în contra unei sentințe, acordat de lege în momentul pronunțării acestei sentințe, constituie pentru parte un drept câștigat și nu se poate modifica acest termen printr-o lege ulterioară, fără a da acestei legi un efect retroactiv în contra dreptului deja câștigat de o parte, ceea ce este contrariu art. 1 c. civ. (Cas. II, 51/89 din 21 Mart. 30, B. p. 372).

41. Sub imperiul legii Caragea, liberalitățile între vii nu erau supuse la acțiunea în reducere; din momentul ce bunurile erau dăruite, beneficiarul nu avea să se teamă că darul putea să fie atins de drepturile eredului rezervatar; prin urmare, dreptul său este un drept câștigat. Și codul civil, supunând liberalitățile între vii la reducere în profitul eredului rezervatar, nu poate avea efect retroactiv în privința liberalităților ce au avut loc sub legea Caragea. (Apel Buc. III, 15 Ian. 25/90, Dr. 15/90).

42. Dreptul de succesorii fiind născut pentru erezi încă din momentul deschiderii succesiunii, obligațiile ce se nasc pentru dânsii urmează a se regla după regulile atunci în vigoare. (Cas. I, 862/din 29 Oct. 90, B. p. 1142).

43. Modul de probațiune al unei obligațiuni se face după legea sub imperiul căreia a luat naștere acea obligațiune, căci altfel s'ar viola principiul neretroactivității legii. (Cas. II, 21/91 Febr. 6/91, B. p. 239).

44. Pactul *quota litis* este nul ca fiind basat pe o cauză ilicită, contrarie ordinii publice; această nulitate e prevăzută de dispozițiunile codului civil (art. 966 și 968), cari ca dispozițiuni de ordine publică se aplică și la contractele petrecute sub legea veche, întrucât acestea nu confer părților drepturi câștigate, ci numai niște simple expectative, căci în momentul contractării nu se putea ști dacă procesul se va câștiga sau nu. (Apel Craiova II, Oct. 7/92, Dr. 66/92).

45. Principiul neretroactivității legilor, consacrat de art. 1, este supus excepțiunii când este vorba de jurisdicțiunea competentă căci nimeni nu poate pretinde că, la comiterea faptelor ce au dat naștere la drepturile sau obligațiunile sale, a avut în vedere specialmente jurisdicțiunea; și schimbarea jurisdicțiunii nu aduce nici o vătămare vre unui drept câștigat. (Trib. Pl. s. com., Mai 9/92, Dr. 48/92).

46. Pentru drepturile ce părțile contractante pot avea după natura contractului ce încheie se aplică legea în vigoare, sub imperiul căreia s'a încheiat contractul chiar și pentru clauzele ce nu sunt exprimate în ele, dar sunt subînțelese; căci se presupune că

negreșit intențiunea părților a fost de a se referi în momentul contractării la acele drepturi ce le da legea atunci în vigoare. (Cas. I, 90/Mart. 8/93, B. p. 221).

47. Principiul neretroactivității legilor nu este aplicabil legilor cari regulează capacitatea politică pentru că legile politice, prin esența lor, sunt legi de interes general. Prin urmare condamnatiunile anterioare punerii în aplicare a legii electorale fac nedemni de a fi alegători pe cei condamnați pentru delictul prevăzut de art. 127 cod. penal. (Cas. II, 32/Apr. 9/93, B. p. 384).

48. Principiul neretroactivității legilor este un principiu general, ce se aplică nu numai în materie de drept privat, ci și în materie de jurisdicțiune. De aci reese că dacă o lege deferă judecarea unor cauze altei jurisdicții existente, această jurisdicție nu este competentă a judeca decât cauzele, care se ivesc în urma acestei legi, nu însă și cauzele în curs de judecare, și pendinte la altă jurisdicție încă existentă, cauze care trebuiesc judecate de jurisdicțiunea înaintea căreia sunt în stare de a se judeca. Astfel un delict electoral, care, după legea electorală, se judecă de Curtea cu Jurați, se va judeca tot de această curte, chiar în urma legii din 4 Mai 1895, care a trimis asemenea delictelor în competența tribunalelor corecționale, dacă a fost comis și trims la jurați înainte de promulgarea acestei legi. (Cas. II, 666/95, B. p. 1366).

49. Comite o omisie esențială și violează principiul din art. 1 instanța de fond care refuză să se pronunțe asupra probelor pentru determinarea epocii confecționării actelor făcute sub vechea lege, când cererea supusă judecății depinde de pronunțarea sa asupra acestui punct. (Cas. I, 358/96, B. p. 1464).

50. Nu se pot considera ca fapte de comerț și deci de competența Trib. comercial, de cât biletele la ordin emise după punerea în aplicare a noului cod de comerț, iar nu și acelea de natură civilă, emise înainte. Când însă instanța de fond interpretă greșit acest lucru în privința competenței, totuși hotărârea sa nu poate fi casată, când din considerentele ei rezultă că instanța n'a înțeles că după noul codice de comerț Trib. comerciale trebuie să judece și afaceri civile, după procedura specială comercială, ci numai că ele, având aceiași organizare ca Trib. civile, pot să judece și afacerile civile, dar după procedura civilă, fără să se poată conchide din faptul trimiterii ce li se fac a unor asemenea judecăți, că acele afaceri sunt exclusiv de natură comercială. (Cas. II, 230/99, B. p. 1176).

51. Recunoașterea calității de român, admisă de Constituțiune, ca o favoare pentru românii din țările supuse unei suveranități străine, nu are efectele restrictive și individuale ale naturalizării. Prin urmare, nu numai fiii născuți după recunoaștere, dar și acei născuți înainte, sunt români și se bucură de toate drepturile politice ca și românii născuți în țară. (Cas. II, 231/901. Dreptul 33/901).

52. Legile de procedură, având de obiect de a înunțăți și de a ajunge mai ușor la descoperirea adevărului, sunt retroactive. Ele se aplică nu numai la procesele ce se introduc după promulgarea lor, dar chiar la contestațiile pendente la punerea ei în aplicare. Astfel, noua lege a proprietarilor, pusă în aplicare dela 1 Aprilie 1903, se aplică nu numai la contestațiile dintre proprietari și chiriași introduse după 1 Aprilie 1903, ci și la contestațiile pendente la acea dată, și deci apelul, declarat în urma punerii în aplicare a acestei legi, este tardiv, dacă este făcut peste termenul de trei zile, socotit de la data pronunțării. (Trib. Ilfov, s. IV, 675/903 C. jud. No. 80/903).

53. Naturalizarea nu poate produce efect de cât în viitor, căci ea consistă pentru străin în o schimbare de stat și substituirea unei naționalități unei alte naționalități, iar o regulă contrarie ar conduce la acest rezultat neadmisibil: că un individ ar putea să aibă în același timp două naționalități. Tot așa și cu recunoașterea calității de cetățean român, căci în art. 9 din Constituțiune nu este vorba de o simplă recunoaștere a unui drept, ci de conferirea naționalității, de oarece, pe de o parte, până în momentul recunoașterii, Românul de neam dar supus unui alt Stat, este străin, și nu are față de Statul român, nici drepturi, nici datorii politice; iar pe de altă parte, acest art. 9 nu recunoaște un drept la care ar corespunde o obligație din partea Statului Român de a-l considera ca cetățean român, numai prin simplul fapt al cererii sale de a i se recunoaște calitatea de cetățean român, ci subordonează această recunoaștere la un vot al Corpurilor legiuitoare, care ar putea să-i refuze cererea: așa dar, art. 9 din Constituțiune prevede o naturalizare de favoare, care însă nu și produce efectele decât din momentul ce a fost încuviințată prin lege. Astfel, recunoașterea calității de cetățean român a unui Român de neam, însă supus unui Stat străin, nu face ca să se valideze dobândirea unui imobil rural de către acest Român, dacă dobândirea este anterioară recunoașterii calității sale de cetățean român. (C. Buc. III, 15/903. C. Jud. 32/903).

54. Statul român, substituindu-se

în Dobrogea, prin faptul anexării, Statului otoman, pe de o parte, s'a recunoscut toate drepturile dobândite până atunci de particulari, după legile otomane, atât cele de proprietate absolută (mulk) cât și cele de posesie imobiliară (mirie); iar pe de alta și-a însușit tot ce mai înainte formă domeniul public și privat al statului otoman, între care sunt și lacurile, bălțile, canalurile și pescăriile de orice natură, pe care legea le declară că sunt și rămân proprietate absolută a statului. Prin urmare, față cu termenii generali ai acestei dispoziții nu se poate face nici o distincție între apele aflătoare pe pământul mirie, sub cuvânt că caracterul de proprietate absolută al unui mulk ar fi incompatibil cu un asemenea drept, pentru că această distincție nu o făcea nici legea otomană, care declară afară din comerț toate apele în genere și pentru că, după aceeași lege, din deosebirea între proprietatea mulk, cu proprietatea mirie, se poate deduce că proprietarul unui mulk poate să și întindă stăpânirea și pe lucrurile aflătoare pe proprietatea sa, care sunt afară din comerț sau rezervate pentru Stat. Prin o astfel de interpretare nu se violează principiul din art. 1 C. civ. căci nu se deduce dreptul Statului pe apele din Dobrogea numai pe temeiul legii pentru regularea proprietății imobiliare din Dobrogea și din legea posteroară a pescuitului, ci și din dreptul ce avea mai înainte Statul otoman, bazat pe legile otomane. (Cas. I, 153/904. B. p. 400).

55. Legile, cari regulatează capacitatea persoanelor, fiind de ordine publică, ele se aplică de îndată și nu se poate derogă la ele prin convenții particulare, astfel că nu statul matrimonial ci legea care guvernează capacitatea sotelor trebuie aplicată bunurilor dobândite de femei în timpul căsătoriei, adică legea în vigoare în momentul când s'au dobândit acele bunuri. (Cas. I, 458/904. B. p. 1561).

56. Legile de procedură, când regulatează situațiuni ce interesează ordinea publică, au efect retroactiv, însă caracterul retroactivității unor asemenea dispozițiuni se circumscrie și nu coprinde în sfera lor drepturile dobândite, care au intrat în patrimoniul părților. Pentru ca o lege nouă de procedură să modifice situațiuni create și rămase definitive, cu paza și îndeplinirea formelor cerute de legea veche, trebuie să cuprindă dispozițiuni exprese în acest sens. Astfel, revizuirea pentru cei puși sub un consiliu judiciar, fiind prevăzută și admisă numai de proc. civilă cea nouă, pusă în aplicare la 1 Sept. 1900, hotărîrea obținută ina-

inte de această dată contra unei persoane pusă sub consiliu judiciar și comunicată părții condamnate, care a lăsat să treacă toate termenele de reformarea ei pe căile admise la pronunțarea ei, căi, între care nu există și dreptul de revizuire, acea hotărâre a rămas definitivă. Prin urmare, partea condamnată nu poate cere reformarea ei pe calea revizuirii sub imperiul noului cod de Pr. civ., întrucât drepturile consfințite prin acea hotărâre au rămas definitive, intrând în patrimoniul activ al câștigătorului sentinței. În asemenea caz cererea de revizuire este neadmisibilă. (Trib. Pfov. Sect. Com. 464/904. C. Judiciar 9/905).

57. Legile de competență, ca și cele de procedură, sunt de ordine publică, și ca atare, neputându-li-se aplica principiul neretroactivității, urmează că ele se aplică faptelor anterioare promulgării, care n'au fost încă deferițe justiției, iar competența instanțelor se regulează după legea în vigoare în momentul când s'a introdus cererea. Prin urmare, recursurile contra cârților de judecată introduse la tribunal înainte de legea din 2 Iulie 1905, care modifică competența tribunalelor, rămâne tot în competența tribunalelor a le judeca, într-o cât zisa lege nu a desființat însăși instanța, care judecă asemenea recursuri. (Cas. II, 490/905, B. p. 1689).

58. O lege interpretativă se aplică și la faptele anterioare promulgării sale și atunci chiar când un proces era deja început asupra acelor fapte. (Cas. I, 8 Febr. 1906, B. p. 200).

59. Taxa proporțională de 1% asupra venitului brut, prevăzută de legea minelor din 1900, nu se poate aplica la contractele anterioare încheiate de Stat, în care, conform legii minelor din 1895, s'a stipulat cu concesionarii taxa de 2% asupra venitului net, fiindcă ar fi a se da legii din 1900, un efect retroactiv și s'ar violă condițiunile contractului, care este legea părților. — (Cas. III, 11 Sept. 1906, B. p. 1450).

60. Din nici o dispozițiune a legii licențelor din 1908, și nici din întreaga economie a acestei legi nu rezultă că intenția legiuitorului ar fi fost să dea efect retroactiv prescripțiunilor art. 3, care prevede condițiunile pentru a putea dobândi pe viitor un brevet.

Prin urmare, de aci rezultă că debitanților cari aveau dobândit brevetul sub imperiul legilor anterioare și în conformitate cu dispozițiunile acelei legi, nu li se poate ridica acest drept pe motiv că noua lege a licențelor din 1908, a creat noi cauze de incapacitate de a dobândi brevet, pentru cei

ce au suferit condamnățiuni pentru anume delicta prescrise de art. 3. — (Cas. III, 2 Nov. 1909, B. p. 1368).

61. Dreptul de apel în contra unei hotărâri se naște în momentul pronunțării acelei hotărâri; de unde rezultă că legea, după care trebuie să se reguleze dreptul de apel și termenele a căror expirare atrage decăderea din acest drept, este legea care există în momentul pronunțării hotărârii, iar nu aceea care, eră în vigoare când s'a introdus acțiunea sau aceea care, în urma pronunțării hotărârii, a putut să schimbe căile de atac în contra hotărârilor. — (Cas. I, 31 Martie 1910, B. p. 496. În același senz, Cas. I, 1 Oct. 1910, B. p. 1304).

62. După art. 36 din vechiul cod silvic, agenții silvici aveau competența de a constata delicta silvice singuri și fără asistența vreunui martor, în caz de flagrant delict, spre deosebire de noul cod silvic promulgat la 8 Aprilie 1910, care, prin art. 78, cere în caz de flagrant delict ca procesul-verbal să fie semnat și de doi martori. Fondul dreptului și mijloacele de probațiune neputând fi regulate decât după legea în vigoare pe timpul când faptul a luat naștere, urmează de aci că, dacă delictul silvic s'a comis sub imperiul vechiului cod silvic, Tribunalul violează acest principiu când anulează procesul-verbal încheiat de agenții silvici, conform art. 36 din vechiul cod silvic, pe motiv că nu a fost semnat și de doi martori asistenți. — (Cas. II, 9 Apr. 1912, B. p. 700).

63. Legile relative la capacitatea persoanelor, în virtutea principiului neretroactivității consacrat prin art. 1 din codul civil, nu pot avea nici un efect asupra drepturilor dobândite legalmente sub regimul unei legi anterioare. — (Trib. Olt. Dr. 18/912, p. 142).

64. Legile interpretative având de obiect de a determina înțelesul legilor anterioare, ele formează corp cu acestea și deci nu trebuiesc considerate fără putere retroactivă ca legile cele noi. (Cas. I, 448 din 17 Sept. 1910 — Dreptul 69/1910).

65. Principiul neretroactivității legilor nu se aplică regulamentelor de simplă poliție, autoritatea administrativă având dreptul și datoria a veghea totdeauna la tot ce poate interesa salubritatea și siguranța publică.

Astfel dacă autoritatea comunală (în specie Consiliul comunal din Craiova printr'un regulament din 1 Iunie 1909 art. 57) a interzis în interiorul orașului depozitele de materii inflamabile, nu se poate zice că permisiunile ce aveau depozitele de che-
restea înființate în oraș anterior, a-

cestei dispoziții (permise de altfel cu caracter timporar) confereau drepturi câștigate, spre a se opune măsurilor luate în scopul de a se preveni incendiile și deci în interesul siguranței generale.

Deci tribunalul poate obliga pe cineva să mute depozitele afară din oraș, cum prevede regulamentul comunal, fără a se putea zice că a violat art. 1 din codul civil. (Cas. II. 1912/911 — Curier Jud. 6/1912).

66. Când este vorba de admisibilitatea unei probe nu se pot aplica regulile procedurii civile în vigoare în momentul când se cere admiterea probei, ci dispozițiile legii cari erau în vigoare când s'au petrecut faptele ce sunt de dovedit, căci altfel s'ar viola drepturile câștigate ale părților. (Cas. I. 905/911 — Curier Judiciar 29/912).

67. Codul civil nu a desființat drepturile câștigate ale unui instituit într'un testament în care se prevede și substituțiunii (Trib. Ilfov. S. I. 447 din 25 Iunie 1912. Curier Jud. 39/913).

68. Competința unei instanțe judecătorești se regulează după legea în vigoare în momentul introducerii acțiunii.

Astfel, dacă o hotărâre este dată de tribunal asupra unei acțiuni imobiliare mai puțin de 10 hectare pământ, cu drept de apel la Curte, conform legii în vigoare în momentul introducerii ei, acest drept nu poate fi atins de legea nouă a judecătorilor de ocoale în lipsa unui text expres.

Prin urmare, Curtea de apel dă o greșită interpretare art. 122 din legea judecătorilor de ocoale, când declară neadmisibil un apel, pe motiv că tribunalul este ultima instanță competentă a judecă afacerea. (Cas. I. dec. No. 79 din 27 Ian. 1912. Curier Jud. 16/1912).

69. Pentru a fi o lege într'adevăr interpretativă, trebuie ca ea să rezolve dificultatea de interpretare care să aibă un caracter serios și care intervine mai cu seamă în cazuri când există contrarietate de hotărâre în interpretarea legilor pentru a pune capăt variațiunilor de jurisprudență.

Prin urmare, nu e destul ca o lege să aibă forma interpretativă ca să fie în realitate interpretativă.

Astfel, legea din 18 Decembrie 1911 relativă la înființarea societății tramvaielor comunale din București și aplicabilă la un contract unic, în privința căruia justiția n'a rezolvat nici o chestie de drept și n'a dat loc la nici o dificultate de interpretare, nu este o lege interpretativă mai cu seamă că ea creiază dispozițiuni cu totul nouă care nu intră în cadrul unei

legi interpretative. (Trib. Ilfov s. II. 119/912. Curier Jud. 13/912).

70. O lege interpretativă presupune obișnuit că o lege a prezentat dificultăți asupra înțeleșului ei înaintea instanțelor judecătorești. Astfel, când o lege nu a avut ocaziune a veni în discuțiune dinaintea instanțelor judecătorești, nu eră nevoie, ca o lege nouă să vie să o interpreteze, mai cuosebire când legea nouă coprinde dispozițiuni cu totul noi și cu înțeleșuri diferite și chiar contradictorii asupra aceluiaș punct.

O lege fie interpretativă, fie nouă cu efect retroactiv, nu poate nesocoti principiile constituționale, așa că declaratiunea acelei legi de interpretativă nu poate împiedica instanțele judecătorești de a înlătura o asemenea lege, când este contrarie constituțiunii. (Cas. I. 549/912. Curier Jud. 65/1912).

71. Fiind incontestabil dreptul legiuitorului de a interpreta o lege, nu e destul ca o lege să aibă denumirea de interpretativă, ca în realitate să fie interpretativă. Legea interpretativă este aceea care înlocuește un text îndoelnic cu un text clar, care dă un înțeles precis unei dispozițiuni legale obscure, care aduce lumină într'o lege fără să schimbe nimic esențial dintr'însa, sau să adoage ceva peste ea.

Astfel legea din 18 Decembrie 1911 conținând dispozițiuni noi și cu totul diferite de acelea ale legii din 14 Aprilie 1909, nu poate fi socotită ca o lege interpretativă. (Trib. Com. Ilfov. 623/912. Curier Jud. 40/912).

72. Legea din 1906 Martie 15, modificatoarea art. 304 c. civil, având putere interpretativă urmează să se aplice cu efect retroactiv, chiar nasterilor și recunoasterilor petrecute sub imperiul codului civil și chiar al legii Caragea. (Cas. I. 595/912. Curier Jud. 74/912).

73. Conform art. 1 din codul civil, legea dispune numai pentru viitor, neavând putere retroactivă, iar la acest principiu general doctrina și jurisprudența admit următoarele excepțiuni și anume: când noua lege prevede expres retroactivitatea, legile interpretative, cari prin natura lor implică efectul retroactivității, legile penale cari desființează sau micșorează pedepsele prevăzute de legea sub care s'a petrecut faptele și legile de procedură.

Prin urmare, legea din 1906 modificatoare a codului civil relativ la adopțiune neîntrând în nici unul din aceste cazuri, nu are efect retroactiv, așa că o adopțiune făcută în 1904 și a cărei hotărâre pronunțată în această materie n'a fost înscrisă în registrele de stare civilă în termen de trei luni

dela pronunțarea ei, este nulă. (Jud. rur. Tătăraști (Teleorman) 19/912. Curier Jud. 25/912).

74. În principiu, legile de competență și de procedură au efect retroactiv, în sensul că se aplică la toate afacerile găsite încă pendinte la punerea lor în aplicare de oarece schimbarea jurisdicțiunii sau a formelor de judecată nu aduce nici o vătămare vreunui drept câștigat. (Cas. I 6/912. Curier Jud. 11/912).

75. Tribunalul nu comite exces de putere și nu violează art. 1 și 293 c. civ. și cap. II, p. VI din C. Caragea, când constată și admite dovada posesiei de stat de copil legitim sub imperiul legii Caragea, de oarece, deși posesia de stat de copil legitim nu era reglementată de acea legiuire, însă ea rezultă dintr-o continuitate de fapte care s'au petrecut într'un interval de timp urmat după nașterea copilului ce invoacă legitimitate. Astfel că deși nașterea acestuia a avut loc sub imperiul legii Caragea, totuși faptele din care rezultă posesia de stat de fiu legitim au urmat și sub imperiul cod. civil actual, care recunoaște și reglementează un asemenea mijloc de dovedire a filiațiunei legitime. Pe lângă aceasta stabilirea filiațiunei legitime față de tată nu se poate deduce decât tot din aceleași fapte care constituiesc posesia de stat de fiu legitim, adică, că tatăl l-a tratat și a îngrijit de creșterea copilului, ea fiind fiul său legitim. (Cas. I, No. 627, din 30 Oct. 1913. Jur. Rom. 1914 p. 20).

76. Dispozițiunile art. I din codicile civil, cari consacră principiul că legea nu are efect retroactiv nu-și are aplicațiunea în privința legilor de competență și organizarea instanțelor, cari fiind de ordine publică au putere retroactivă și guvernează nu numai faptele posteroare promulgărei lor, ci și cele anterioare, întrucât nimeni nu poate pretinde că are un drept câștigat în privința jurisdicțiunilor și competenței pe care legiuitorul le creiază într'un interes public. Dacă însă instanța care se află constituită în momentul nașterii faptului juridic a fost deja sesizată când s'a promulgat legea nouă, atunci principiul neretroactivității își recapătă imperiul său și procesul trebuie să se sfârșească acolo unde a început, în virtutea adagiului *ubi acceptum iudicium ibi et finem accipere debet*. (Apel Buc. IV, No. 194, 1913; „Dreptul“ 1914, p. 113).

77. Legea judecătoriilor de ocoale, fiind o lege de procedură civilă, cu ale cărei dispozițiuni se înlăntue și se completează, i se aplică aceleași reguli de drept, cu excepția derogățiilor exprese cuprinse într'însa.

Prin urmare, art. 111 din legea ju-

decătoriilor de ocoale, fiind privitor la o chestiune de fond, iar nu la simple acte de procedură, nu poate avea efect retroactiv. (J. Scărișoara, 17 Aprilie 914. Curier Jud. 26/915).

78. Legea pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești prin care s'a luat judecata daunelor provenite din accidente dela instanțele ordinare dându-se în căderea instanțelor excepționale create de dânsa, fiind o lege de procedură cu caracter de ordine publică se aplică cu efect retroactiv asupra accidentelor întâmplante anterior ei, dar a căror lichidare se urmărește sub imperiul acestei legi. (Apel Buc. II, No. 125, 1914; „Dreptul“ 1914, p. 542).

79. Drepturile private anterior câștigate de locuitorii unui teritoriu ce se anexează, rămân intacte și guvernate de legea sub care au luat naștere, afară numai de legile de procedură și de competență, în privința cărora părțile nu pot invoca un drept câștigat, întru cât formele de procedură și instanțele de jurisdicțiune nu sunt create în vederea unui interes privat ci într'un interes de ordine publică. (Apel Constanța, Oct. 1914; „Dreptul“ 1914, p. 518).

80. Casa Meseriilor, Creditului și asigurărilor muncitorești înființată prin legea din 27 Ianuarie 1912, nu poate reclama decât succesiunile vacante care se vor deschide după aplicarea legii sale de organizare, iar nu și pe cele deschise anterior legii, pentru că Cassa Meseriilor este o instituție autonomă cu fonduri cari au o destinațiune deosebită și deci ale cărei drepturi sau beneficii nu pot să figureze printre produsele diverse ale bugetului Statului și pentru că legea sa organică nu are efect retroactiv. (Cas. I, No. 617, din 15 Dec. 1914; „Juris. Rom.“ 1915, p. 189).

81. a) Prin drept câștigat se înțelege acele facultăți legale cari derivând dintr'un drept, sunt deja exercitate, în deosebire de simpla expectativă care cuprinde acele facultăți pe care persoana nu le-a exercitat încă până în momentul modificărei noiei legislațiuni.

b) Dreptul de pensiuine atât timp cât nu s'a cerut lichidarea lui, nu constituie un drept câștigat ci o simplă expectativă, astfel că dispozițiunile legislative ce au a fi aplicate sunt acele ale legii în vigoare în momentul când se cere lichidarea dreptului, iar nu acele din momentul când s'a născut acel drept. (Apel Buc. I, No. 237, 1914; „Dreptul“ 1915, p. 115).

82. Dreptul la daune se naște de odată cu faptul ce le-a cauzat și din acel moment el intră în patrimoniul

dăunatului îngrădit de toate garanțiile ce i le dădea legea în vigoare în acel timp.

Prin urmare, acțiunea în daune pentru un accident întâmplat unei persoane din serviciul C. F. anterior datei de 25 Ianuarie 1912, când s'a promulgat legea meseriilor, rămâne să fie făcută tot înaintea instanțelor de judecată ordinare, deși a fost introdusă posterior acelei date, iar nu pe căile arătate de legea meseriilor, de oarece ar fi a se atinge un drept definitiv câștigat, întru cât acea lege prevede nu numai chestiuni de pură procedură, spre a fi aplicată cu efect retroactiv, ci și chestiuni ce ating însuși drepturile persoanelor. (Cas. I. No. 291, din 29 April. 1915; „Jurisprudenta Rom.” 1915, p. 452).

83. O convenție definitiv încheiată, perfectă sub imperiul legii vechi, nu mai poate fi atinsă de legea nouă retroactivă, afară de cazurile expres prevăzute, decât numai în efectele ei, ce s'ar naște sub imperiul acestei legi retroactive, într'o atmosferă care nu le permite a trăi.

Prin urmare, vânzarea a 182 bucăți tovale de talpă, însemnate de cumpărător spre neschimbare, cu termen de predare peste o săptămână și prețul fixat pe kilogram la 12 lei 80 bani, este valabilă din momentul încheierii convenției și cumpărătorul nu poate refuza marfa sau cere reducere de preț pe motivul că ulterior s'a promulgat legea asupra măsurilor excepționale care a fixat un preț mai mic decât prețul stipulat în convenție. (T. Prahova II, 71/916. Curier Jud. 42/916).

84. Legea asigurărilor muncitorești, prin majoritatea dispozițiilor ce cuprinde, nu este o lege cu caracter procedural, ci o lege de fond, care creiază drepturi noi pentru cel dăunat printr'un accident de muncă, drepturi ce diferă principal de cele acordate de codul civil și de aceea legea meseriilor nu se poate aplica cu efect retroactiv.

Prin urmare, dacă accidentul ce dă naștere la despăgubiri s'a întâmplat înainte de punerea în aplicare a legii meseriilor, reclamantul este în drept să intenteze acțiune conform legii în ființă în momentul accidentului, adică conform dreptului comun, iar nu după dispozițiile legii speciale a meseriilor, deși acțiunea a fost introdusă în urma punerii în aplicare a acestei legi. (Cas. I, No. 83, 1916; „Jurispr. Rom.”, 1916, p. 348, Curier Jud. 46/916).

85. Legile de organizare judecătorească având efect retroactiv, urmează că faptul prin care s'a contravenit ordonanței date de un comandant militar cu privire la ordinea publică și siguranța statului, deși săvârșit înainte

de promulgarea legii modificatoare a codului de justiție militară, totuși fiind dedus judecării sub regimul acestei legi, este de competența tribunalelor militare de a fi judecat. (Cas. Iasi s. II, 88 din 13 Iunie 917, Petre Popescu, Jurispr. Casatiei 1917-1918, No. 15).

86. Dispozițiunea art. 3 din legea stării de asediu și a decretului pentru punerea ei în aplicare, după care tribunalele militare sunt chemate să judece toate cauzele și delictele contra siguranței statului, cuprinzând o normă de competență și fiind concepută în termeni generali, se aplică cu efect retroactiv, substituind jurisdicțiunea militară tribunalelor represive ordinare, pentru toate faptele prevăzute de legea stării de asediu, chiar dacă ele au fost săvârșite înainte de punerea ei în aplicatie. (Cas. Iasi s. II, 151 din 1 Nov. 1917, Petre Popescu, Jurispr. Casatiei, 1917-1918, No. 16).

87. În materie de procedură legile au totdeauna efect retroactiv.

(Cas. I. 131 din 23 Iunie 1919, Curier Jud. 18/919; Trib. Ilfov s. III, 349 din 9 Mai 1922, Curier Jud. 22/922; Cas. II, 69 din 15 Mart. 1922, Dreptul 28/922, Pand. Rom. 1923-I-98, Curier Jud. 25/923; Cas. III 194 din 19 Febr. 1923, Jur. gen. 1923 No. 551; Cas. II, 436 din 9 Oct. 1923, Jur. Rom. 1924; Trib. Drohoi Jurnal 2875/924; Jur. Gen. 1924 No. 1806).

88. Regulele de procedură și de competență au după principiile constante de drept efect retroactiv. (Cas. III, 218 din 20 Iunie 1919, Curier Jud. 27-28/919; Trib. Dolj, s. III, 727 din 7 Mai 1923, Dreptul 25/923, Pand. Rom. 1923-III-92; Trib. Constanța, Jurnal 10045 din 4 Dec. 1923, Pand. Rom. 1924-II-117.)

89. Ca o consecință a art. 1 c. civ., judecătorul nu poate aplica legea nouă la fapte anterioare, dacă aplicațiunea ei este de natură să atingă drepturile pe care particularii le-au câștigat individual în ce privește patrimonialul lor.

Când este vorba de drepturi patrimoniale, chiar dacă legea nouă este de interes general, nu se poate zice că ea necesarmente regulează și trecutul, aceasta cu atât mai mult când este vorba de drepturi derivând din contracte, cari prin esență lor sunt drepturi câștigate, căci contractele sunt irevocabile din momentul formării lor. (Cas. I, decizia No. 74 din 5 Maiu 1919; „Jur. Rom.” 1919, p. 676).

90. Legea chiriilor din 6 Aprilie 1916, prin art. 35 al. ult., consideră ca contravențiune orice spor de chirie și prevede ca sancțiune pe lângă reducerea chiriei și o amendă egală cu sporul pe un semestru în folosul familiei luptătorilor, amendă care are un caracter penal.

Când însă se constată că contractul prin care s'a sporit chiria de către proprietar are o dată anterioară promulgării legii excepționale, penalitatea nu-și poate avea aplicarea decât pentru fapte comise sub imperiul legilor care le dictează, iar nu și pentru faptele comise în trecut când părțile nu puteau cunoaște și nu erau ținute să se conducă decât de legile existente în acel moment.

De altfel principiul neretroactivității se învederează, în spetă, din însuși textul art. 35 care prevede clar că contravențiunile cu începere din ziua promulgării legii, vor atrage pedeapsa amendei, prin urmare sporul făcut printr'un contract anterior nu poate fi considerat ca contravenție la lege. (Cas. I, decizia No. 40 din 6 Martie 1919; „Jurispr. Rom.“ 1919, p. 715).

91. Deși în principiu legile privitoare la organizarea jurisdicțiilor, la competență și la procedură au efect retroactiv, totuși atunci când o acțiune se găsește introdusă și judecată la prima instanță în momentul când intervinse o modificare în legislațiune, hotărârea obținută constituie un drept câștigat pentru părți și ele pot deci urmări desăvârșirea judecării conform legilor de procedură în vigoare când hotărârea a fost pronunțată, fără a li se putea aduce o atingere în drepturile lor prin aplicarea dispozițiilor procedurale din legea nouă.

Prin urmare, Tribunalul admitând ca în apel procesul să fie judecat după legea excepțională a proprietarilor și respingând ca neadmisibilă opoziția, deși procesul fusese introdus și judecat la prima instanță după dreptul comun, prin aceasta violează principiul neretroactivității legilor consacrat de art. 1 cod. civ. (Cas. I, 298 din 18 Nov. 1919; Jurispr. Rom. 5/1920, p. 51, Juris. Rom. 7/920; Curier Jud. 28-29/920, Pand. Rom. 1922-I-37; Pand. Rom. 1924-III-81. In acelaș sens, pentru principiu: C. Apel Buc. S. I. 74 din 28 April. 1920. Curier Jud. 55-56/920; Cas. II. 1480 din 9 Mai 1922. Curier Jud. 10/923; Justiția Dobrogei 1/923).

92. Legile de procedură și de competență sunt de ordine publică și ca atare ele se aplică nu numai pentru valorificarea drepturilor ce au luat ființă în timpul lor dar și a drepturilor născute anterior punerii lor în aplicare și care nu au fost încă deferite judecării.

Art. 2. — Numai imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor Române, chiar când ele se posedă de străini.

Legile relative la starea civilă și la capacitatea persoanelor urmăresc pe Români, chiar când ei își au reședința în străinătate.

O instanță însă odată șesizată cu judecarea unei pricini continuă a fi competentă mai departe cu rezolvarea acelei afaceri deși o lege posterioară — fără a o desființa pe dânsa ca instanță judecătorească — ar da afacerile de asemenea natură în competența unei alte instanțe. (Trib. Ilfov s. I, 272 din 20 April. 1920. Curier jud. 36-37/1920; C. Apel Constanța 40 din 24 April. 1922. Curier Jud. 10/923; C. Apel Constanța 22 din 14 Mart. 1922. Justiția Dobrogei 2/924; C. Apel Iași s. I, 1 din Ianuar. 1923. Pand. Rom. 1923-III-121).

93. Se poate legifera retroactiv și pentru procese în curs întrucât nu se ating drepturi câștigate, iar intentarea unui proces nu poate constitui cel mult de cât o expectativă pentru titularul acțiunii. (Trib. Dorohoi 302 din 8 Dec. 1921, Jur. gen. 1923 No. 1795).

94. În lipsă de dispoziții speciale, o lege intră în vigoare în toată întinderea țării, din momentul publicării ei în Monitorul Oficial iar nu din momentul când această publicație ajunge în diferitele puncte ale țării. (Cas. II, 73 din 24 Mart. 1922, Jur. Rom. 11/922, Pand. Rom. 922-III-160; Cas. III, 1514 din 1 Nov. 1922; Jur. Rom. 23/922. Cas. II, 69 din 15 Mart. 1922. Dreptul 28/922. Pand. Rom. 1922, I, 98; Curier Jud. 25/923).

95. Conform principiului generalmente admis, legile privitoare la raporturile de drept public sunt prin natura lor retroactive, retroactivitate reclamată tocmai de necesitatea de uniformitate și egalitate de drepturi și datorii, împiedicând astfel să se pună în discuțiuni, situațiuni recunoscute prin legiuri anterioare și desființate sub cea actuală; de aci, ca o consecință logică, pricinilor deschise sub imperiul decretelor-legi anterioare li se aplică dispozițiunile legii în vigoare. (Judec. ocol. VII Buc. 210 din 2 Iunie 923. Jur. Gen. 1923. No. 1836).

96. Legile de ordine publică se aplică cu efect retroactiv. (Trib. Vâlcea s. I, 110 din 5 April. 1924. Curier jud. 17/924; C. Apel Buc. s. I, 67 din 15 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 849; Cas. I, 309 bis din 27 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 905, Curier jud. 27/924).

97. A se vedea: Art. 6. Index „Retroactivitate“ și „Neretroactivitate“ și notele respective; Nota 8 sub. art. 285; Art. 304. Index. „Retroactivitate“ și notele respective; Art. 803 cu notele 3 și 49; Art. 1911 cu notele respective.

Forma exterioară a actelor e supusă legilor țării unde se face actul. (Civ. 34, 152, 885, 1773, 1789; Pr. civ. 374; C. p. 3—5; Civ. Fr. 3).

Text fr. Art. 3. — Les lois de police et de sûreté obligent tous ceux qui habitent le territoire.

Les immeubles, même ceux possédés par des étrangers, sont régis par la loi française.

Les lois concernant l'état et la capacité des personnes régissent les Français, même résidant en pays étranger.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, § 31, n. 6, 13, 15, 16, 18, 24 și 48; I, p. 83, 96, 99-103; I, ed. 5-a, p. 132-137, 142-144, 146 urm., 150, 152-159, 526; V, p. 128; VIII, p. 141;
 BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 194, 203, 204, 209, 210, 214, 406, 614;
 BAUDRY ET WAHL, *Tr. des success.*, I, 1079, 1084;
 BEUDANT, I, 92;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 42, 383, 422;
 DALLOZ, *Rép. Lois.* 335 urm., 409, 427 urm., 448 urm.; *Supplément; Lois.* 275, 358 urm., 396 urm., 429 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 28 bis, II;
 DEMOLOMBE, I, 70-72, 77, 80, 82-84, 90 urm., 93, 94, 96, 102, 113, 180, 198, 217, 265, 268 bis;
 FAUSTIN HÉLIE, *hist. crim.*, II, 615, 634 urm., 642 urm., 652;
 HUC, I, 102 urm., 112, 117, 119, 136, 140, 143, 146, 147, 149, 152 urm., 158, 269;
 LAURENT, I, 84 urm., 105, 117 urm.; *Pr. d. civ.*, I, 90; *Dr. in. pr.* IV, 207; *Dr. civ. int.*, IV, 110 urm.; V, 81, 242, 244 urm., 275-290; VI, 38, 145, 187, 271 urm.; VII, 294;
 MARCADE, art. 3, p. 81;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 51 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 187 urm.;
 WEISS, II, p. 199, 229, 276, 282, 299, 395, 396, 404, 405, 408 urm., 423 urm., 430, 431, 436, 437, 445, 446, 493, 497, 533, 559, 560, 567, 575 urm., 591, 601 urm., 615, 819; II, p. 199.

Efectele contractelor; forma intrinsecă.

- AUBRY ET RAU, I, p. 106, 108; I, ed. 5-a, p. 162-164; IV, p. 606;
 BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 227;
 DEMOLOMBE, I, 105;
 HUC, I, 162; II, 60;
 LAURENT, *Dr. civ. int.*, VII, 433, 434 urm., VIII, 109 urm.; 114, 203;
 WEISS, II, p. 295, 629, 632, 634-639.

Efectele contractelor; forma extrinsecă.

- AUBRY ET RAU, I, § 31, n. 15 și 70; I, ed. 5-a, p. 167-170, 172, 173; V, 253;
 BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 215, 218, 219, 221, 223, 225;
 DEMOLOMBE, I, 105, 106, 106 bis;
 GLASSON, Tome I, p. 9, 10;
 GUILLOUARD, *Tr. cont. mar.* I, 335.
 HUC, I, 159, 168, 169;
 LAURENT, I, 100, 154 urm.; XXI, 49;
 WEISS, II, p. 254, 255, 521; III, p. 532.

Proba contractelor.

- AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 170 urm.; I, p. 112;
 BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 221;
 LAURENT, *Dr. civ. int.*, II, 252;
 WEISS, II, p. 625.

Executarea contractelor

- AUBRY ET RAU, I, p. 107, 108; I, ed. 5-a, p. 164, 165;
 HUC, I, 173;
 WEISS, II, p. 640.

Stingerea obligațiunilor.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed., p. 165;
 LAURENT, *Dr. civ. int.*, VIII, 253;
 TROPLONG, *Tr. de la prescr.*, No. 38;
 WEISS, II p. 643-645.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 123 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 62, 325, 327, 510, 667, 695; n. 4, 783; IV, part. II, ed. 2-a, p. 55 *ad notam*; V, p. 357; VII, p. 467; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 327, 473-510 *ad notam*, 663; XI, p. 423 n. 3 *in fine*); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 32, 59, 80, 147, 213, 214, 391, nota 2, 392, 396, 415, 458; *Observație* sub Trib. Iași s. I. 8 April. 1902, Dreptul 44/902; *Observație* sub Trib. civil al Senei 27 Mart. 1902, Dreptul 27/1903; *Observație* sub Trib. civil 1912, Dreptul 40/1912; *Observație* sub Trib. civil Albi (Tarn), 28 Aprilie 1912, Dreptul 71/1912; *Observație* sub C. Apel Buc. 11 Mai 1910, Dreptul 64/1913; *Observație* sub Cas. Fr. 20 Iulie 1909 și sub C. Apel Paris 2 Dec. 1898, Dreptul 64/913. *Observație* sub Cas. Fr. 30 Oct. 905, Dreptul 71/1906; *Observație* sub Cas. I 508 din 8 Dec. 1906, Dreptul 10/1907; *Observație* sub Cas. II, 149 din 30 Mai 1903, Dreptul 41/1907; *Observație* sub Trib. Imperiului german 1 Mai 1905, Dreptul 62/907; *Observație* sub C. Apel Iași s. II, 13 Nov. 1907, Dreptul 23/908; *Observație* sub Trib. civil Paris s. I. 14 Feb. 1908, Dreptul 70/1908; „*Locațiunea lucrurilor în dreptul internațional privat*”, Dreptul 5/1909; „*Mandatul în dreptul internațional privat*” Dreptul 60/1909; „*Societatea în dreptul internațional privat*”, Dreptul 68/909; „*Imprumutul în dreptul internațional privat*”, Dreptul 71/1909; *Observație* sub Trib. civil din Béziers 19 Febr. 1910, Dreptul 63/1910; *Observație* sub Cas. Olandeză 4 Iunie 1919, Dreptul 24/1921; *Observație* sub Trib. civil Nice 25 Febr. 1920, Dreptul 24/1923; *Adnotație* sub Trib. civil din Bayonne 14 Iunie 1898, Curier. Jud. 5/1900; *Motive* sub Cas. Austria și Trib. Viena, Curier. Jud. 54/1903; *Observație* sub Trib. civil Liège 13 Nov. 1898, Curier. Jud. 60/1900; „*O femeie despărțită sau al cărei bărbat s'a săvârșit din viață, poate ea să se căsătorească în țara noastră înaintea expirării celor zece luni de văduvie*”, Curier. Jud. 63/1900; *Observație* sub C. Apel Paris, s. I și II. 31 Iulie 1895. Curier. Jud. 69/900; *Observație* sub Cas. I. 82 din 20 Febr. 1901. Curier. Jud. 24/1901; *Observație* sub Cas. Turin 21 Dec. 1897. Curier. Jud. 2/1902; *Observație* sub Trib. Dorohoi 221 din 24 Sept. 1901. Curier. Jud. 10/1902; *Observație* sub C. Apel Buc. s. I, 28 din 1 Feb. 1902. Curier. Jud. 25/1902; *Observație* sub Trib. Gorj, 200 din 17 Mai 1902. Curier. Jud. 70/1902; *Observație* sub C. Apel Iași s. II, 69 din 14 Mai 1883. Curier. Jud. 15/1903; *Observație* sub Trib. civil Caracaș (Venezuela) 26 Febr. 1902. Curier. Jud. 20/903; *Observație* sub Trib. Covurlui s. I, 13 Dec. 1903. Curier. Jud. 3/1904; *Notă* sub C. Gand. 24 Dec. 1902. Curier. Jud. 13/1905; *Observație* sub Cas. Engleză, 4 Nov. 1912. Curier. Jud. 62/1913; *Observație* sub Cas. Fr. 6 Febr. 1905. Curier. Jud. 33/1906; *Notă* sub Trib. superior Colmar, 14 Iulie 1912. Curier. Jud. 63/1915; *Observație* sub Trib. Pointoise 14 Ian. 1922. Pand. Rom. 1922. III. 113; *Observație* sub Trib. Ilfov s. III. 279 din 28 Mai 1919. Tribuna Juridică 19-20/1919; *Observație* sub Trib. Iași s. I. 28 April. 1921. Tribuna Juridică 21-22-23/1921; *Observație* sub Trib. Paris, 28 Iulie 1921. Pand. Rom. 1923-III-42; *Observație* sub Com. Centr. de jud. de pe lângă Casa Noastră. (Basarabia) 30 Mai 1922. Pand. Rom. 1923-III-59; *Observație* sub Trib. Nisa 18 Iulie 1922 și Trib. Senei 29 Oct. 1921. Pand. Rom. 1923-III-102; *Observație* sub C. Apel Milan, Lucca, Parma și Palermo. Pand. Rom. 1923-III-105; *Observație* sub Trib. civil Alba-Italia, 27 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-III-106; *Observație* sub Trib. civil Bruxelles 10 Febr. 1920. Pand. Rom. 1923-III-127; *Observație* sub Trib. civil Paris 19 Nov. 1920. Pand. Rom. 1923-III-127; *Observație* sub Cas. II 19 Sept. 1922. Pand. Rom. 1923-III-131; *Observație* sub Cas. Fr. 27 Mart. 1922. Pand. Rom. 1924-III-39; *Notă* sub Trib. Paris 23 Febr. 1923. Jurispr. Gen. 23/1923. No. 1628; *Observație* sub Trib. Paris 16 April 1924. Pand. Rom. 1924-III-102;

CANTACUZINO MATEI, pg. 29, 45;
 CERBAN ALEX., *Notă* sub Cas. I. 714 din 20 Sept. 1921. Curier. Jud. 23/1922;
 DÉGRÉ ALEXANDRU, *Scieri juridice*, vol. I, pg. 484 urm. „*Adnotațiune*”.
 HAMANGIU C., *Observație* sub Trib. St. Etienne 2 Aug. 1921. Pand. Rom. 1923-III-141;
 IONASCU R. TRAIAN, *Notă* sub Cas. I. 714 din 20 Sept. 1921. Pand. Rom. 1923-I-191;
 JUVARA N. ALFRED, „*Dreptul internațional privat dinaintea Tribunalului Român*”, Dreptul No. 60, 61, 65, 68, 69, 74, 78, 83, 84/1900; 19, 21/1901; „*Divorțul soților Bertola*”, Dreptul 54/910; 55/910; *Adnotare* sub Cas. I. 30 Ian. 1912. Revista Critică No. 5/912; *Notă* sub Trib. Gorj, s. I. 259/1920. C. Jud. 4/1921; *Notă* sub Trib. Tecuci, 24 Ian. 1920. Curier. Jud. 9/1921; *Notă* sub Trib. Iași s. III, 20 Iulie 1921. Curier. Jud. 13/1922;

KRAINIC S., *Observație* sub Trib. civil de Saintes, 7 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923-III-101;
 MAXIM G. D., *Notă* sub C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924-II-146.

- MEITANI GEORGE (FIU), „Despre legea care guvernează succesiunea imobiliară și mobilă a străinului”. Dreptul 72/1901;
 NACU, I, p. 76 urm., 155;
 PERIETEANU GR. I. (IPER), *Nota* sub. Trib. Vlașca s. I, 1585 din 23 Mart. 1921, Curier Jud. 8/1922;
 POSSA MIRCEA, *Nota* sub. Trib. Iași s. I, 24 din 26 Feb. 1921. Pand. Rom. 1922-II-61;
Nota sub. Trib. Iași s. III, 20 Iulie 1921, Pand. Rom. 1922-II-147;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. Romanși 21 Mart. 1911, Dreptul 24/1911; *Observație* sub. Trib. civil Bruxelles 24 Mart. 1912, Dreptul 34/1914;
 RĂȘCULEANU M. D., *Nota* sub. Cas. I, 714 din 26 Sept. 1921, Pand. Rom. 1922-I-237;
 ROMAN N. IOAN, *Nota* sub. Cas. I, 714 din 20 Sept. 1921, Pand. Rom. 1923-I-193;
 SUCIU I. A., „*Combaterea teoriei statutelor în dreptul român*”. Dreptul 23/1905;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul tribunalului*, p. 64;
 TONEANU N. C., „*Persoana morală străină*”. Curier. Jud. 16/1902.

INDEX ALFABETIC

- Absență 61.
 Acte autentice 20, 25, 59.
 Acte consensuale 20.
 Acte străine 69.
 Acțiuni personale 6.
 Actor sequitur forum rei 6, 12.
 Adopțiune 29.
 Agenți diplomatici 3, 4, 27, 37, 38, 69.
 Alimente 56.
 Anexiune 63.
 Anulare 3.
 Apel 3, 55.
 Autentificare 20, 25, 68, 72.
 Biserica 70.
 Bucovina 63.
 Capacitate 5, 14, 15, 20, 22, 28, 29, 35, 45, 46, 49, 56, 58, 63.
 Caragea 3, 4, 54.
 Căsătorie 7, 9, 14-18, 22, 26-33, 41, 42, 56.
 Căsătorie religioasă. 10, 30, 33.
 Catolici 14, 15, 30, 39, 41, 42.
 Cod civil austriac 44.
 Competență 3, 4, 6, 8-12, 22, 23, 27, 32, 38, 42.
 Conflict de legislație 16, 20, 35, 37, 44, 66.
 Copil natural 44.
 Consulate, vezi consuli.
 Consuli 3, 4, 27, 37, 38, 69.
 Contestajie 6.
 Convenții consulare, 38, 40, 45, 47.
 Convenția dela Haga 65.
 Data certă 20.
 Deroğații 6.
 Divorț 6, 7, 8, 9, 14-16, 22, 26, 28, 29, 31, 39, 41-43, 45, 65.
 Dobrogea 67.
 Domiciliu 22, 28, 29, 31, 34, 43.
 Dotă 57.
 Drept câștigat 16.
 Drept de preferință 2.
 Drept internațional 28, 30, 49, 52, 56, 66.
 Emancipare 29.
 Erede, vezi succesiuni.
 Executări 4, 5, 11, 12.
 Filiațiune 15, 29, 49, 54.
 Forme exterioare 2-5, 20, 25, 50, 59.
 Imobile (străini) 20, 23, 32, 36, 37, 40, 55, 61, 64.
 Jurisdicțiune 3, 4, 6, 8-12, 22, 23, 27, 32, 38, 42.
 Legațiune 24.
 Legea locului 2-5, 7, 9, 14,

- 15, 18, 20, 42, 50, 56, 57, 64.
 Legea personală 1, 3-5, 10, 12, 14, 22, 29, 35, 39, 50, 52, 55, 58, 61, 64, 65, 67.
 Leg. străină 1, 3-5, 11, 34-37, 42, 44, 52-54, 59, 60, 68.
 Locus regit actum 2, 4, 5, 7, 9, 14, 15, 18, 29, 42, 50, 56, 57, 59, 62, 66, 71, 72.
 Majoritate 29, 35, 58.
 Minister Externe 24, 69.
 Minoritate 13, 15, 45, 58, 67.
 Naționalitate 15, 16, 28, 35, 41, 47.
 Naturalizare 15, 16, 51.
 Nulități 30.
 Ordine publică 56, 60-62, 65, 71.
 Organizare bisericească 70.
 Otomani, sârbi 50, 52, 54, 55, 66, 67.
 Posesie de stat 33.
 Preferință 2.
 Probe 49, 54.
 Procură 24, 68, 72.
 Protecție străină 3, 38.
 Protest 68.
 Reciprocitate 29.
 Regulam. organic 34, 47.
 Resciziune 22, 28, 29.
 Retroactivitate 51.
 Separație de corp 10, 45.
 Sezina 21.
 Stare civilă 5, 15, 18, 27-29, 45, 49, 58, 63-65, 67, 70.
 Statut personal 3, 5, 10, 12, 14-17, 20, 22, 26, 28-32, 35, 39, 41, 45, 46, 58, 63.
 Statut real 19, 30, 23, 36, 64.
 Statut teritorial 26.
 Străini 1, 3-8, 12-17, 19, 21, 22, 26, 33-35, 37, 39-45, 51, 54-56, 58, 62, 64.
 Succesiuni 21, 23, 32, 34, 36-38, 40, 52-55, 60, 61, 66, 67.
 Succesiuni ab intestat 19, 53.
 Succesiuni vacante 19.
 Teritoriu străin 3, 36, 37, 55.
 Testamente 4, 5, 25, 29, 62.
 Testament verbal 50.
 Tranzacție 45.
 Tratatе internaționale 12, 38, 40, 45, 47.
 Tribunale consulare, 3, 4, 27.
 Turci, a se vedea „Otomani”.
 Tutela 13, 34.
 Urmărire 3.
 Vânzare 20, 67.

Jurisprudență.

1. Singura consecință ce rezultă din principiul că statutul personal urmărește persoana ori unde s'ar afla, este că judecătorul român, chemat a se

pronunța asupra unei chestiuni de statut personal în raport cu un străin, nu poate aplica același străin altă lege personală decât pe cea străină. Viola-rea acestei reguli numai atunci poate da loc la casare când străinul, invocând în favoarea sa statutul său personal și producându-l înaintea judecătorului român, acesta ar refuza de a-l aplica, aplicând un statut personal român, contrar statutului personal străin. (Cas. I, 337/Sept. 11/69. B. p. 412).

2. Dună dreptul internațional privat, legea locului situațiunii imobilului, sau, de este vorba de mobile, iarăși legea locului situațiunii lor pe timpul vânzării, este aceea care regulează dreptul de preferință între creditorii aceluiași debitor, oricare ar fi locul nasterii creanțelor. Prin urmare, aceeași lege are să determine modul exercitării aceluși drept de preferință, astfel că, dacă prin acea lege se impun condițiuni de publicitate, cum transcripțiunii sau inscripțiunii în registre publice, pentru exercitiul dreptului de preferință, numai creditorii cari s'au conformat acelor condițiuni de publicitate, pot beneficia și opune acel drept celorlalți creditori. Acest principiu nu este în desacord cu *locus regit actum*, căci dacă pentru validitatea unui act este de ajuns a se conforma formalităților prescrise de legea locului unde el s'a încheiat, este nevoie pentru exercitarea drepturilor derivând din acel act, a se conforma cu legea locului unde se execută actul. (Cas. I, 257/Iun. 9/71. B. p. 122).

3. Tribunalele consulare sunt competente a judeca procesele civile dintre supușii lor, chiar pe teritoriul străin lor, intru cât nu se ating prin acea judecată interesele vreunui național; și aceasta rezultă din art. 13 și urm. cod. civ., după care un pământean are facultatea să acționeze pe străinul cu care a contractat și înaintea tribunalelor străine. În adevăr, hotărîrea consulatului între două persoane supuse aceleiași protecțiuni, se consideră, după ficțiunea admisă în dreptul internațional public, ca dată

pe teritoriul statului ce reprezintă, adică în țară străină. Deci curtea de apel, care anulează urmărirea imobiliară făcută în puterea hotărârii consulatului, pe temei că nu posedă o hotărâre a tribunalelor române, face o manifestă violare a art. 374 pr. civ. și aplică greșit art. 63 pr. civ.; iar argumentul pentru anularea urmării în baza art. 2 c. civ. nu este fundat pentru cuvântul că, în specie, nu e vorba de partagiul imobilului, ci de împlinirea unei sume de bani prin punerea în vânzare a imobilului, conform cu dispozițiunile prescrie de legea de procedură. (Cas. I, 457/Nov. 28/71, B. p. 393).

4. Prin art. 2 c. civ. se consacră principiul de drept internațional, admis în general, că forma exterioară a actelor se regulează după legile locului în care sunt făcute, principiu rezumat în adagiul *locus regit actum*; de unde rezultă, că numai astfel actul unei persoane, făcut în țară străină, poate să producă efectele sale, nu numai în patria sa, dar și chiar în alte țări străine, și cu mai mare cuvânt că actul străinului trebuie să aibă forma exterioară a legii țării în care domiciliă sau rezidă în momentul confecționării actului, dacă și propune a-l executa în acea țară. Acest principiu aplicându-se la toate actele publice și private, se aplică de asemenea și la testamentul sub oricare din formele prevăzute de legea țării în care se confecționează. Or, după acest principiu, testamentul făcut de un străin în România, nu poate produce efectele sale în România, și nu poate fi valabil decât numai pe cât timp el va fi redactat în vreuna din formele exterioare cerute de legea țării. Iar art. 885 c. civ. este o excepțiune la regula generală stabilită prin adagiul *locus regit actum* și ca atare nu se poate întinde mai departe de cazul ce prevede, de permisiunea ce acordă legea pământului de a testa în țară străină în două din formele prescrie de legea patriei, pentru forma exterioară a testamentelor, când voește ca testamentul său, să-și producă efectele în țara sa, căci aceasta nu poate să oblige pe alte țări străine în care testatoarele ar voi să se execute testamentul său, și cu atât mai mult nu obligă țara în care s'a format testamentul, fără observarea formelor exterioare prescrie de legea acelei țări. Deci nu e valid un testament făcut în România și legalizat, în ce privește iscălitura, de un consulat. (Cas. I, 425, Dec. 1/72. B. p. 338).

5. Prin art. 2 c. civ. se consacră principiul de drept internațional admis în general că forma exterioară a actelor se regulează după legile locu-

lui în care sunt făcute, principiu care se formulează prin maxima *locus regit actum* și care dobândește și o mai mare vigoare când străinul care confecționează actul în străinătate dorește să-l execute în acea țară. Acest principiu aplicându-se la toate actele publice și private se aplică de asemenea și la testamente. Astfel fiind, testamentul făcut de un străin în România nu poate produce efectele sale în România decât numai dacă el va fi redactat în vreuna din formele exterioare cerute de legea țării. Argumentul că statutul personal urmărește pe străin în țară străină și că prin urmare străinului urmează să i se aplice legile țării sale, nuși poate avea aplicațiune în specie, de oarece aci nu e vorba despre starea civilă și capacitatea străinului ca instanțele judiciare pământene să aibă nevoie să consulte legile străinului, ci numai despre forma exterioară a actelor care se regulează de legea pământeană conform art. 2 al. II. Asemenea nu se poate susține că adagiul *locus regit actum* este facultativ, iar nu imperativ, în fața textului legii atât de clar și categoric. (Apel Buc. III, Apr. 26/73; Dr. 36/73).

6. Tribunalele țării instituite pentru a judecă contestațiunile dintre români nu devin competente a judecă contestațiunile dintre străini decât în cazurile anume prevăzute de lege, precum când este vorba de o acțiune relativă la un imobil situat în România, conform art. 2 c. civ. Relativ la acțiunile personale legiuitorul n'a regulat competența tribunalelor române decât în ceea ce privește contestațiunile ivite între români și străini. În lipsă de un text pozitiv, în lipsa vreunei dispozițiuni relativă la contestațiunile ce se pot ivi între străini nu putem recurge decât la regulile dreptului comun, adică când este vorba de o acțiune personală, intentată de un străin contra unui alt străin, defendorul să nu poate fi acționat decât înaintea judecătorilor săi naturali. Și, deși după art. 11 străinii se bucură de aceleași drepturi civile ca și românii însă pentru a pătrunde în spiritul legiuitorului, acest articol nu trebuie a fi interpretat într'un mod izolat, ci în combinațiune cu art. 13, căci dacă legiuitorul ar fi voit să facă vreo derogatiune regulilor comune, *actor sequitur forum rei*, apoi atunci n'ar mai fi avut nevoie de a acordă românilor, sub forma unei favoare, dreptul de a acționa pe străini înaintea instanțelor române. Astfel fiind, tribunalele sunt incompetente de a judecă divorțul între doi străini. (Apel Buc. I, Iun. 9/72. Dr. 31/73).

7. Dreptul de a se căsători și de a

cere ca justitia să se pronunțe în privința cererilor ce derivă din contractul de căsătorie este necontestat un drept civil. Or, prin nici un articol nu se hotărăște ca procesele la care ar da naștere căsătoriile dintre străini să nu se judece de tribunalele țării. A se admite contrariul ar fi a contraveni la dispozițiunile exprese ale art. 11 c. civ. și a tolera ca procesele ce s'ar isca între străinii domiciliați în țară și care ar derivă din exercitarea drepturilor curat civile să fie judecate nu de fireștii judecători ai locuitorilor acestei țări, ceea ce ar fi a contraveni și dispozițiilor art. 14 din constituțiune. Chiar când legiuitorul român nu ar fi acordat străinilor un drept atât de întins ca cel determinat prin art. 11 c. civ., totuși dacă părțile ar fi consimțit a fi judecate și divortate de tribunalele române, tribunalele nu ar putea refuza de a-i judeca. (Apel. Buc. I, Dec. 15/73, Dr. 5/74).

8. Obligațiunea de a distribui justitia oricărui o cere, fără distincțiune de nationalitate, constituie pentru orice stat, nu numai o datorie prescrisă de dreptul gîntilor, dar încă o necesitate socială ce se impune în interesul ordinii publice, pentru ca omul, destinat a avea raporturi sociale, să nu ajungă a-și face justitie singur când interesele sale ar fi lezate. Si nu există nici o dispozițiune prohibitivă de lege care să oprească tribunalelor române de a se pronunța asupra conflictelor dintre străini; din contra, străinii fiind admisi, după art. 11 c. civ., a se bucura de aceleași drepturi civile ca și nationalii, ei sunt în drept de a reclama justitie dela tribunalele țării în aceleași condițiuni ca și românii. Deci tribunalele române sunt în drept de a statua și asupra cererii de divort dintre doi străini domiciliați în țară. (Apel. Buc. I, Mai 74, Dr. 39/74).

9. Contractul de căsătorie nu are de obiect numai niste simple drepturi private, ci el cade mai ales în domeniul ordinii publice, și astfel chestiunile relative la desfacerea căsătoriei, nu pot fi străine de competența autorităților locului unde se produc de către însăși părțile interesate sau de una dintr'însele numai, oricare ar fi nationalitatea lor. Si, după art. 216 c. civ., autoritatea competente a judeca cererile de divort pentru cauză determinată, este tribunalul locului unde părțile și-au domiciliul. (Cas. II, 1 Ian. 8/75, B. p. 3).

10. Deși este stabilit în principiu că în ceea ce privește legile relative la statutul personal al unei persoane, ele îl urmăresc în orice stat s'ar stabili, nu este însă mai puțin constant că la acest principiu este pusă o restric-

țiune, adică, că acele legi l vor urma numai intru atât intru cât ele nu vor atinge ordinea publică și bunele moravuri în acel stat. Or, legiuitorul nostru, care a copiat mai în tot codul francez, desigur a avut în vedere dispozițiunea de separatiune de corp, dar cu toate acestea, crezând-o contrarie ordinii publice și bunelor moravuri, n'a adoptat-o și prin consecință ea nu poate fi acordată de justitia română într'un mod definitiv. (Trib. Ilfov, I, Febr. 6/80, Dr. 7/80).

11. O hotărîre dată în țară străină nu se poate declara executorie în România dacă s'a pronunțat de o autoritate judecătorească incompetentă; și chestiunea competenței are a se judeca după legile țării unde se urmărește execuțiunea, căci chestiunea de competență este o chestiune de drept public și în privința acestor chestiuni nici un stat suveran nu poate, fără a abdica la independenta sa, să se supne legilor unui alt stat. (Cas. I, 338/80, Oct. 20/80, B. p. 348).

12. E constant în drept că legile care servesc de bază pentru a aprecia competența nu sunt ale statului unde s'a pronunțat o hotărîre ci ale celui unde se execută acea hotărîre, acest stat ne putând face abstracțiune de regulile de competență consacrate de propriile sale legi. Deci o persoană condamnată de un tribunal străin și cu domiciliul în România, fie cea persoană român sau străin — străinii după art. 11 bucurându-se de aceleași drepturi civile de care se bucură și românii — nu poate fi distrasă de la judecătoria săi naturali, afară de vreo dispozițiune formală a legii române sau a vre-unui tratat internațional. Or, o asemenea dispozițiune sau asemenea tratat ne existând între România și Austria regula *actor sequitur forum rei* se impune în ori ce afacere personală și mobilară ca aplicațiune a unui principiu de drept public intern român și observat de mai toate legislațiunile străine. Si o hotărîre pronunțată în disprețul acestei regule trebuie a fi considerată ca o hotărîre pronunțată de un tribunal incompetent după legile din România unde se cere a fi executată, autoritățile române neputându-i recunoaște nici o valoare legală nici o forță obligatorie. Si dacă prin excepțiune la acest principiu, art. 13 acordă unui român facultatea de a trage pe un străin înaintea tribunalului român pentru îndeplinirea obligațiilor contractate de dânsul în România sau în străinătate, ipotesa contrarie nu poate fi admisă fără a contraveni dreptului de suveranitate internă asupra căruia repausă regula *actor sequitur forum rei*, fără a acordă străinilor niste drepturi create de legiuitor în interesul națio-

nalilor săi. (Apel Buc. II, 85, Febr. 12/80, Dr. 12/80).

13. Tutela minorilor străini se regulează după legile lor naționale în ceea ce privește administrațiunea averii lor de către tutor. Ast-fel, un tutor francez e în drept a intra în posesiunea averii mișcătoare cuvenită minorilor francezi, deși s'ar afla depusă la tribunalele române. (Apel Buc. I, 216, Oct. 12/81, Dr. 3/81).

14. Imprejurarea că căsătoria între 2 catolici supuși austriaci, domiciliați în țară, s'a săvârșit în România, are efectul juridic că validitatea formală a căsătoriei nu se va putea tăgădui în Austria, dacă ea s'a celebrat după formele usitate în România, forma actelor regulându-se după legea locului unde ele s'au format (*locus regit actum*, art. 152 c. civ.); nu are însă cât de puțin consecința de a face aplicabilă legea română și în ceea ce privește substanța și efectele căsătoriei. Legile relative la capacitate și la statutul persoanelor urmărind pe străini în ori ce țară s'ar afla (art. 2 comb. cu art. 11 c. civ.). Și statutul personal străin încetează de a fi aplicabil în România, nu când dânsul e în conflict cu o lege de ordine publică, ci când dânsul e în opozițiune cu o lege de poliție și de siguranță (v. art. 3 al. 1 c. civ. fr.), căci capacitatea și statutul persoanelor interesează într'un grad înalt ordinea publică și se recunoaște totuși (art. 2 comb. cu art. 11 c. civ.) că chestiunile de statut și de capacitate au a se judeca după statutul personal străin. Iar legiuitorul român a admis divorțul (art. 209 c. civ.) nu pentru că credeă că siguranța Statului reclamă această măsură ci pentru că presupuneă că scopul moral al căsătoriei nu se poate atinge complet fără de aceasta, siguranța unui stat nefiind cât de puțin amenințată, (exemplu Austriei dă acestei propozițiuni o întărire empirică) prin aceea că se oprește despărțenia între catolici și se admite între necatolici. Apoi, art. 11 c. civ. dispune, nu că străinii sunt în drept a cere totdeauna și în toate cazurile aplicarea legei române, ci că străinii se bucură în România de aceleași drepturi ca românii, și dar, statutul personal urmărind pe români în ori ce țară s'ar afla (art. 2 c. civ.), urmează că legile concernând capacitatea și statutul persoanelor urmăresc de asemenea pe străini în România. Așa dar, instanța de fond neadmițând divorțul între 2 catolici supuși austriaci, domiciliați în România, departe de a violă legea din contra, îi dă o exactă interpretare. (Cas. II, 108/83, Nov. 18/83, B. p. 1115).

15. Este de principiu, principiu de

alt fel stabilit și prin art. 2 c. civ., că statutul personal urmărește pe individ în ori-ce țară s'ar afla. Or, legile relative la filiațiune, minoritate, căsătorie, sunt legi relative la starea civilă, incapacitatea persoanei, cu alte cuvinte legi de statut personal, care urmăresc pe individ ori și unde s'ar găsi el. Ast-fel fiind, cum după legile austriace, dacă soții sunt de religieune catolică, divorțul nu e permis, un austriac de religieune catolică, căsătorit cu o catolică, care prin căsătoria a devenit austriacă, nu poate fi divorțat conform legei austriace, care e aplicabilă în specie. Și chiar dacă soții sunt născuți și domiciliați în România, aceea nu constituie unul din mijloacele prevăzute de lege pentru a perde sau a câștigă calitatea de cetățean, nașterea unui individ în țară străină și faptul că el locuiește în acea țară nu atrag pierderea naționalității ce a avut-o prin naștere dela părintii săi. nici câștigarea naționalității în care s'a născut, dacă nu îndeplinește celelalte condițiuni cerute de lege pentru naturalizare. Asemenea faptul că o atare căsătorie s'ar fi contractat în România nu o face să fie supusă legilor române, căci acest principiu e aplicabil numai în ce privește forma contractului de căsătorie, pe baza principiului *locus regit actum*, iar în ce privește capacitatea persoanei, adică dreptul de a se căsători sau de a se divorță, se reglementează după legea statutului personal în ori și ce țară ar fi individul și sub ori și ce formă s'ar face actul. În fine, ori și de ce natură ar fi contractul de căsătorie sub legile române, chiar de ar fi un contract pur civil, aceste legi nu pot fi aplicabile străinului. (Apel Focș. II, 94/Sept. 7/23, Dr. 1/83).

16. Naturalizațiunea obținută de un străin îl face să se bucore de toate drepturile recunoscute cetățenilor români și prin urmare și de dreptul de a cere divorțul. Iar statutul personal al soției în momentul celebrării căsătoriei, statut care nu'i permitea de a divorță, nu poate constitui pentru dânsa un drept câștigat, dreptul soțului de a-și schimba naționalitatea ne putând intra în comerț și ca atare formă obiectul unei convențiuni. Apoi, în caz de conflict de legislațiune, tribunalele române sunt ținute a aplica legea română cu precădere asupra legislațiunei străine. (Trib. Ilfov, III, Iun. 25/83, Dr. 62/83).

17. Legile de statut personal al fiecărei persoane urmăresc pe acea persoană și în țară străină, sub singura restricțiune ca ele să nu fie contrarele acelor de ordine publică și bunelor

moravuri ale țării în care străinul își mută reședința. Pe baza acestui principiu, căsătoria contractată între străini, în ce privește formele, este supusă legilor lor. Deci este valabilă căsătoria a două supuși austriaci celebrată în România înaintea oficerului respectiv a cultului viitorilor soți. (Apel Focșani, II, 162, Dec. 19/81, Dr. 24/83).

18. Legiuitorul român, voind a asigura starea civilă a supușilor săi, a edictat o pedeapsă, pentru ca celebrarea religioasă a cununilor fără îndeplinirea prealabilă a formelor civile să nu inducă persoanele inculte în eroare de a crede că benedictiunea religioasă este suficientă pentru validitatea căsătoriei. O asemenea măsură de precauțiune, legiuitorul n'a putut-o lua negreșit decât pentru supușii lui, cărora le putea impune și formele civile ale căsătoriei, iar nici cum și pentru supușii străini ale căror forme de căsătorie sunt regulate după legea țării lor. De altă parte, după art. 11 c. civ., străinii se bucură în România de aceleași drepturi ca și românii; și dacă art. 152 c. civ., lasă a se înțelege că românii se pot căsători în străinătate cu formele prescise de legea noastră, apoi în virtutea principiului de mai sus, caută a se admite că și străinii se pot căsători în România cu îndeplinirea formelor cerute de legea lor națională, cu atât mai mult că regula *locus regit actum* este facultativă pentru părți, iar nu obligatorie. (Cas. II, 76/Febr. 11/85. B. p. 134).

19. Legea asupra succesiunilor *ab intestat* având de obiect dominant, de scop imediat și esențial, devoluțiunea sau transmisiunea bunurilor, rezultă că dânsa este o lege de statut real. Și art. 2 declară că imobilele posedate chiar de străini și aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor acestei țări, căci s'ar fi atins independența și suveranitatea națională, dacă aceste imobile ar fi fost supuse legilor străine, în lipsă de convențiune specială. Astfel fiind, transmisiunea *ab intestat* a imobilelor aflate în România și aparținând străinilor se regulează de legile române.— Art. 2 ne supunând însă legilor române de cât imobilele din România aparținând străinilor, exceptă virtualmente mobilele (*inclusio unius est alterius exclusio*); și aceasta este de acord cu principiile generale de drept, căci mobilele n'au o situațiune permanentă, și de aci ficțiunea de drept care le consideră situate la domiciliul persoanei (*mobilia ossibus personae inhaerent*). Ast-fel fiind, mobilele urmând persoana defunctului, succesiunea lor *ab intestat* se va reguła de legele țării lui *de cuius*. Inșă regularea

universalității unor asemenea bunuri mobiliare fiind supusă legii țării domiciliului proprietarului numai din cauza relațiunii juridice ce există între persoană și această universalitate, urmează că ori de câte ori această relațiune juridică n'ar exista, mobilele, considerate atunci individualmente, nu vor mai fi guvernate de cât de legea situațiunii lor actuale, căci, de și statul este și el succesor, dar n'are același titlu ca rudele defunctului, el n'are nici o calitate de a succede, și dacă legea îi atribue succesiunile vacante, aceasta o face prin aplicațiunea principului că bunurile vacante și fără stăpân aparțin domeniului public, care principiu fiind de ordine publică face parte din statutul real. Ast-fel fiind, statului român se vor atribui prin dreptul de desherență mobilele lăsate în România de un străin decedat fără succesori. Prin urmare, dacă străinul defunct, pe lângă imobile a lăsat și avere mobilă în România, averea mobilă deși ar urmă a se reguła de legile țării defunctului, însă dacă nu se constată legalmente că defunctul a lăsat erezii, în asemenea caz aceea avere convenindu-se statului român prin desherență, urmează asemenea că autoritatea română este în drept a o conserva și administra. (Trib. Ilfov, s. vac., Aug. 27/87, Dr. 64/87).

20. Legile care regulează forma exterioară a actelor nu fac parte nici din statutul real nici din statutul personal, pe câtă vreme nu au de obiect a determina nici condițiunea juridică a bunurilor nici capacitatea persoanelor. Și dificultățile la cari dă loc conflictele ivite între zisele legi se rezolvă prin niște considerațiuni cu totul străine distincțiunii ambelor statute. Prin urmare, împrejurarea că imobilul care a făcut obiectul vânzării este situat în Bulgaria și împrejurarea că părțile contractante sunt Bulgari, nu sunt de nici o greutate pentru rezolvarea conflictului existând între legea română, care face din vânzare un contract consensual, și legea bulgară, care a făcut din ael contract un contract solemn. Căci e de principiu, că dificultățile la cari dă loc conflictul legilor relative la formele exterioare ale actelor se rezolvă prin aplicarea regulii admise de toate națiunile civilizate: *locus regit actum*, regulă care se întemeiază pe interesul ce-l are ori ce națiune ca supușii săi, pe când se află în străinătate, să poată îndeplini cu înlesnire actele vieții civile, acte care adesea ori nu le-ar putea îndeplini, dacă ar fi nevoiți să recurgă pentru îndeplinirea lor la formele actelor prescise prin legea lor națională. Iar regula *locus regit actum* se aplică la actele

autentice, ca și la cele consensuale, și nu e nici un motiv de a distinge, fiind că în ambele cazuri aceeași necesitate există ca părțile să recurgă la formele prescrite de legea locului unde contractează. De unde rezultă că, pentru a se ști dacă un contract trebuie sau nu pentru validitate să fie făcut în forma autentică, trebuie aplicată legea locului facerii contractului. Deci e valabilă vânzarea făcută în România a unui imobil din Bulgaria printr'un act sub semnătură privată și având dată certă, deși după legea bulgare se cere forma autentică pentru validitatea unor atari acte. (Apel Buc. III, 250, Nov. 12/87, Dr. 6/88).

21. Din art. 2 rezultă că imobilele aflate în România ce fac parte dintr'o succesiune lăsată de un străin decedat în România sau în străinătate, sunt exclusiv supuse legilor române, fie că erezii sunt români sau străini, și în asemenea caz se procede ca și cum străinul ar fi lăsat două succesiuni distincte. (*Quot sunt bona diversis territoriis obnoxia, totidem patrimonialia intelliguntur*). Ast-fel, deși succesiunea e deschisă în țară străină, deși erezii colaterali sunt străini și după legea țării lor ar avea sesina, totuși ei trebuie să se conforme legilor române, și ca atare urmează să ceară de la justiție trimiterea în posesiune. (Trib. Ialom., 112/Mai 17/88. Dr. 44/88).

22. După art. 11 străinii bucurându-se în România de aceleași drepturi ca și Românii, și după art. 2 statutul personal urmărind pe Români în orice țară, s'ar afla, urmează de aci că legile concernând capacitatea și starea persoanelor urmăresc de asemenea pe străini în România. Ori, cum după art. 216, cererea de despărțenie nu poate fi intentată de cât la tribunalul districtului în care soții își au domiciliul, și prin urmare în totdeauna la domiciliul soțului, de oarece, după art. 93, femeia măritată n'are alt domiciliu decât acela al bărbatului său, s'ar părea că tribunalele române nu sunt competente de a se pronunța asupra divorțului între doi străini domiciliați în străinătate. Inșă dacă e vorba de o căsătorie contractată în România și desfacerea căsătoriei fiind de ordine publică, statutul personal cată să se plece înaintea acestui înalt principiu. În sprijinul acestei teorii vine art. 13 care spune că străinul, chiar când n'ar avea reședință în România, va putea fi tras înaintea tribunalelor române pentru îndeplinirea obligațiilor contractate de el în România; și pentru că legea nu spune cu cine contractate, e natural că a înțeles că eu oricine, fie român sau străin; probă că așa a înțeles, este că mai de-

parte adaugă: „sau în țară străină cu un român”, cu alte cuvinte, când străinul a contractat cu un român, atunci poate fi tras înaintea tribunalelor române chiar pentru obligațiunile contractate în străinătate. Deci tribunalele române sunt competente de a pronunța divorțul între doi străini ne domiciliați în țară, dar a căror căsătorie s'a contractat în țară. (Apel Galați, I, Mart. 18/89, Dr. 27/89).

23. După art. 2 supunându-se jurisdicțiunei legilor române numai imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României, chiar când ar fi posesate de străini, rezultă că imobilele fac parte din statutul real, și că prin urmare, prin a *contrario*, imobilele românilor situate afară din România rămân supuse jurisdicțiunei țării unde sunt situate. Dreptul de jurisdicțiune fiind, ca și acela al legislațiunei, o emanațiune a suveranității, rezultă că și unul ca și celălalt nu îmbrățișează de cât întinderea teritoriului român. Ast-fel fiind, tribunalul român nu poate ordona trimiterea succesorilor defunctului supus român de cât în posesiunea imobilelor aflate în România, rămânând ca pentru cele situate în străinătate să se adreseze autorităților competente unde sunt situate. (Trib. Ilfov, I, Mart. 20/89, Dr. 28/89).

24. După art. 19 din regulamentul de la 27 Iunie 1880, făcut în conformitate cu art. 40 din legea pentru organizarea ministerului afacerilor străine, toate actele ce ar emană de la legațiunile române din străinătate nu vor fi admise ca valabile de autoritățile din țară de cât numai după ce vor fi vizate de ministerul afacerilor străine. Deci este nulă procura vizată numai de legațiunea română din țara unde s'a făcut procura, fără a fi vizată și de ministerul nostru de externe. (Apel Iași, II, 490/Apr. 21/89, Dr. 45/89, p. 359).

25. După art. 2 și 885, forma exterioră a actelor este supusă legilor țării unde se face actul, și românul aflat în țară străină va putea testă în forma autentică întrebuințată în locul unde se face testamentul. Iar îndeplinirea formalităților cerute de o legislațiune străină pentru autentificarea unui act este o chestiune de fapt lăsată la aprecierea instanțelor judecătorești, căci tribunalele române nu pot fi ținute a cunoaște și discuta în mod doctrinal legislațiunea celorlalte țări străine. (Trib. Ilfov, I, 110/Febr. 15/89, Dr. 22/89).

26. Deși legile relative la contractarea căsătoriei și desfacerea ei fac parte din statutul personal care urmărește pe individ în toate țările, dar

statutul personal n'are autoritate absolută, fiind dominat de statutul teritorial în cazul când dreptul străin este în opozițiune cu dreptul statului în numele căruia judecătorii dau dreptate, statul având dreptul și interesul ca legea teritorială să domine legea personală a străinului. Or, legea asupra divorțului are toate caracterele unei legi care interesează ordinea publică și bunele moravuri, și statutul personal ne putând să prevaleze asupra unei legi de ordine publică, judecătorul nu este ținut să ia în considerare statutul personal al soților, ci trebuie să aplice legea țării unde se cere divorțul, el pronunțând desfacerea căsătoriei lucrează în calitate de organ al puterii publice pentru a crea o situațiune nouă părților și, a le conferi drepturi noi, și nu poate prin urmare lua drept călăuză altă lege de cât aceea a statului chiar ce reprezintă. (Trib. Ilfov, III, 10 Mart. 21/90, Dr. 44/90).

27. Agenții diplomatice fiind competenți să instrumenteze acte de stare civilă pentru naționali lor în țara pe lângă care sunt acreditați, asemenea acte trebuiesc considerate ca valabile pretutindeni. Astfel, este valabilă căsătoria efectuată în România de doi supuși austriaci dinaintea consulului lor respectiv. (Trib. Ilfov, IV, Mart. 21/90, Dr. 44/90).

28. Deși după art. 2 alin. II, legile relative la starea civilă și capacitatea persoanelor, între cari se enumără și cele relative la căsătorie și divort, constituiesc statutul personal al cuiva, care statut urmărește pe individ în orice țară ar fi și și-ar avea reședința sau domiciliul, totuși cineva nu se mai poate prevala de îngrădirile ce i ar acordă statutul său personal după legea naționalității sale, când aplicarea statutului său personal ar lovi în legile ce interesează ordinea publică și bunele moravuri ale țării în care se găsește, indiferent chiar de locul unde actul s'ar fi încheiat și a cărui sfărâmare se cere prin justiție. Or, legile care cărmuiesc căsătoria, cu tot caracterul lor de legi de statut personal, interesează ordinea publică și bunele moravuri așa încât admiterea sau excluderea divorțului face parte integrantă din dreptul public imperativ al unei națiuni, ca manifestare vădită a principiilor religioase, politice și morale, admise în acea țară, încât declararea divorțului, care interesează ordinea publică și bunele moravuri, instanța judecătorească chemată a se pronunța asupra admiterii sau neadmiterii divorțului nu e ținută de alte legi decât acele ale țării unde procesul se judecă (*lex fori*). Ast-fel, doi soți italieni, căsătoriți și

domiciliați în România, pot cere și obține divorțul, măcar că legea italiană nu permite desfacerea căsătoriei. (Trib. Iasi, III, Mart. 19/90, Dr. 32/90).

29. După principiile generalmente admise în legislațiunile europene, înscrise și de legiuitorul român în art. 2 și II c. civ., legile relative la starea civilă și la capacitatea persoanelor urmăresc pe naționali chiar când au reședința în străinătate; iar pe de altă parte, ca măsura de reciprocitate, și străinii sunt urmăriți în țările unde locuiesc de statutul lor personal, care cuprinde dreptul de a contracta, de a dispune prin acte între vii sau testamentar, de a se căsători, de a se despărți, majoritatea, emanciparea, adopțiunea, etc. Singura excepțiune care o suferă acest principiu este în cazul când legea personală a străinului atinge ordinea publică sau bunele moravuri ale țării unde residă (art. 5). Și dacă prin legi de ordine publică, într'un sens general, se înțeleg cele relative la starea persoanelor, la capacitatea sau incapacitatea lor, când este vorba de a se face o derogatiune la principiul statutului personal, expresiunea de „*legi care interesează ordinea publică și bunele moravuri*”, nu se poate referi de cât la cele cari decurg din dreptul public și din dreptul penal; căci, într'adevăr, dacă i s'ar da o interpretare mai întinsă, atunci excepțiunea devenind regulă, principiul statutului personal nu și-ar mai putea primi vre-o dată aplicațiunea sa, și ca consecință cetățeanul unui stat s'ar vedea silit de a-și schimba starea sa civilă și capacitatea de câte ori s'ar strămuta cu reședința dintr'o țară într'alta, ceea ce ar face imposibilă unitatea și stabilitatea necesară statutului personal. În ce privește despărțenia, dacă este necontestat că capacitatea de a contracta o căsătorie se regulează după statutul personal, este nerational de a se admite ca desfacerea acestei căsătorii să fie regulată de legile unei alte țări. Nu se poate primi distincțiunea între legătura matrimonială și capacitatea de a se căsători, ce o fac unii pentru cari, odată capacitatea recunoscută, căsătoria devine un contract ordinar perfect prin singurul consimțământ al părților contractante, ale cărui efecte sunte regulate prin legea țării unde este format, căci dacă efectele convențiunei depind exclusiv de voința părților contractante, este natural de a se presupune că ele s'au referit la legea țării unde domiciliază, pe când, cu toate că căsătoria este un contract, într'u cât conține consimțământul părților, efectele sale însă nu depind de voința lor,

asa că soții, regulând interesele lor private, ar putea foarte bine stipula convențiuni matrimoniale după legile țării unde locuiesc, dar n'ar depinde de ei de a contracta o căsătorie disolubilă când legea lor personală ar prohibi divorțul ca contrar interesului public. Deci, întru cât ambii soți aparțin unor națiuni ale căror legi nu admit divorțul, judecătorii români nu pot, deși soții s'au căsătorit în România, modifica statutul lor personal și pronunța o despărțenie, care, de alt-fel, n'ar putea avea în țara lor efectul de a le desface căsătoria. (Apel Iași, I, 147/Oct. 13/90, *Dr.* 57/91).

30. În România de la 1865 nu se recunoaște nici un efect căsătoriilor religioase, fără a fi fost celebrate și civil dinaintea unei persoane recunoscută că poate dresa asemenea acte. Legiutorul român a făcut din principiul căsătoriei civile o chestiune constituțională și o chestiune de ordine publică, fiind că art. 166 c. pen. pedepsește pe ori ce preot, de ori ce cult, care ar celebra o căsătorie religioasă înainte de a fi celebrată civil. Și dispozițiunile de lege privitoare la ordinea publică și bunele moravuri sunt impuse tuturor acelor cari se găsesec pe pământul României, căci alt-fel s'ar părea străniu pentru naționalii noștri să se vadă pedepsiți pentru fapte pe cari străinii pot să le execute în România în toată libertatea și fără nici o sancțiune. Față dar cu aceste dispozițiuni de lege, e imposibil ca instanțele judecătorești române să acorde vre-o valoare juridică actelor dresate pe teritoriul român în disprețul dispozițiilor de ordine publică consacrate de legele țării. Și dispozițiunea art. 166 c. pen. nu e relativă numai la români, fiind că textul e general și nu face nici o distincțiune între români și străini, și legiutorul penal nici că putea face o asemenea distincțiune fără a-și fi nimicit singur principiul căsătoriei civile care voia să-l vadă respectat în România. De asemenea nu este exact a se zice că aceasta ar fi o atingere a libertății de conștiință a străinilor, cărora legile țării le recunoaște validitatea căsătoriei numai religioase celebrate, fiindcă nimic nu împiedecă pe străini în România ca, după celebrarea căsătoriei lor civile, să-și celebreze căsătoria religioasă, ori cum ar voi și înaintea ori cărui preot de ori ce cult. O atare căsătorie săvârșită numai religioasă este nulă și de nul efect, chiar dacă ar fi fost săvârșită conform legilor și regulamentelor bisericii româno-catolice, de oare ce legile și regulamentele bisericii catolice, aplicate fără distincțiune la

francezi, belgieni, germani, italieni, etc., și în fine la toți catolicii reședinți sau domiciliați în România, ar constitui în acest chip o autoritate de stat român, în mod cu totul anormal și în afară de regulele dreptului internațional, căci biserica catolică nu e o persoană morală internațională ale cărei legi și regulamente să fie suficiente pentru a da forță probantă actelor ce le drează dânsa. — O atare căsătorie nu poate produce nici un efect putativ, căci căsătoriile isbite de o nulitate absolută, ca în specie, nu pot produce nici un efect putativ, cu atât mai mult când soții sunt statorniciți de mai mulți ani în România așa că nu se pot considera de bună credință când se căsătorese numai religioși și când nu puteau ignora că în România căsătoria civilă e obligatorie pentru toți câți locuiesc în România. (Apel Buc. I, 219, Dec. 11/92, *Dr.* 11/93).

31 După art. 13, străinul nu poate fi tras înaintea tribunalelor țării pentru obligațiunile contractate în România. Și termenul de „*obligațiuni*” din art. 13 fiind general, se aplică la toate speciile de convențiuni, prin urmare și la contractele de căsătorie. Și acest beneficiu de a chema pe un străin aici în țară, la domiciliul reclamantului, îl au nu numai românii, dar încă și străinii, de oare ce art. 11 zice că, afară de excepțiunile anume prevăzute de lege, străinii se bucură în țară de toate drepturile civile ca și conaționali, prin urmare și de acela prevăzut de art. 13. Deci româncea, căsătorită în țară cu un străin, poate intentă acțiune de divorț la tribunalele române. (Apel Buc. I, 4, Febr. 24/92, *Dr.* 44/93).

32. Avera mobilă nu este supusă legilor române când se posedă de străini și este revendicată tot de străini. În asemenea caz tribunalele române se pot declara incompetent de a statua asupra proceselor ce s'ar ivi între străini; ast-fel, averea mobilă din o succesiune care coprinde mobile și imobile urmează să fie regulată și distribuită de autoritățile lor respective, chiar și în cazul când averea mobilă se revendică de un erede devenit român prin căsătorie, când acel erede nu vine cu un drept al său propriu la succesiune, ci ca succesori al străinului care avea drept la acea succesiune. Numai averea imobiliară este supusă legilor române. (Apel Buc. I, 219/Dec. 11/92, *Dr.* 11/93).

33 Căsătoria celebrată în România de doi streini înaintea ministrului cultului lor respectiv, fără îndeplinirea solemnității civile, nu este validă la noi, și nu poate produce efectele sale, chiar dacă, după dreptul național

al părților, căsătoria ar fi un contract religios. În asemenea caz, în lipsa actului de celebrarea căsătoriei, emanat dela ofiterul competent, căsătoria nu poate fi dovedită prin posesiunea de stat. (Trib. Bacău. Dr. 55/95).

34. Succesiunea mobilă a unui strein mort în România se regulează după legile țării sale, chiar dacă toate persoanele în proces ar fi române și cu toate că dânsul își schimbase domiciliul din streinătate în România, dacă schimbarea domiciliului originar n'a avut nici o influență asupra calității persoanei sale; și aceasta se întâmplă atât sub regimul codului Caragea și al regulamentului organic, cât și sub noul cod civil și al Constituțiunii azi în vigoare, fie vorba de un major, fie despre un minor strein, care și-a schimbat domiciliul la tutorele său domiciliat în România, căci, în toate cazurile, prin această streinul n'a încetat a fi strein. (Cas. I 193/95. B. p. 561).

35. Legea care determină epoca majorității unui strein în România este legea lui națională. Când însă străinul din cauza unui conflict de legislație, are o naționalitate nesigură, depinzând în același timp de două State diferite, nu poate avea în realitate o lege personală și, în asemenea caz, legea domiciliului său va determina cestiunile relative la statutul și capacitatea sa. (Trib. Ilfov III 152/900. Dr. 55/900).

36. Transmisiunea imobilelor pe cale de succesiune este exclusiv guvernată de codul civil al țării unde imobilele sunt situate, astfel că în privința lor se aplică statutul real. (Cas. I 82/901. B. p. 222).

37. Succesiunea mobilă a unui supus elin, decedat pe teritoriul României, se regulează după legile țării sale și de autoritatea consulară de care atârână. Tribunalele române nu sunt chemate a interveni în regularea unei asemenea succesiuni, decât atunci când interesele indigenilor ar fi angajate, sau când, fiind interese de supuși a două puteri străine, autoritățile acestora ar fi în conflict, sau când averea rămasă ar fi imobiliară. (Trib. Ilfov III 334/901. *Dreptul* 36/901).

38. Tribunalul român, la care s'a cerut regularea succesiunii unui supus elin, nu se poate dezinvesti de afacere, decât numai dacă ar exista o convenție consulară încheiată cu Grecia, care să confere consulatului elin dreptul de a regula succesiunea supușilor săi decedați în România. Chiar dacă s'ar invoca de autoritățile eline tratatul consular cu Italia, care dă drept consulilor de a lichida singuri succesiunea supușilor lor, încetați din viață pe teritoriul celui alt Stat, fără ca autoritatea locală să intervină în această

operațiune, totuși, când există un executor testamentar, numit de defunct, care se găsește la locul deschiderii succesiunii, ori când supuși ai țării sau a unei a treia puteri ar pretinde drepturi în succesiune, consuli neavând nici un drept, pentru a termina sau rezolva acele dificultăți, în asemenea cazuri numai, trib. țării sunt competente să ia măsuri sau să judece, iar învoirea celor doi consuli streini nu poate avea de efect de a ridica competența tribunalelor române. (Apel, București III, 101/901. C. Jud. 44/901).

39. Legile privitoare la divorț, fiind de statut personal și neinteresând ordinea publică internațională, se aplică numai naționalilor iar nu și străinilor, cari, în această privință, sunt cărmuți de legea lor personală. De aci rezultă că Tribunalele române nu pot pronunța divorțul între doi austriaci catolici, într-un câș, după legea austriacă, numai moartea poate să desfacă căsătoria lor, și justiția este, în asemenea caz, în drept a respinge divorțul din oficiu, chiar dacă partea în drept n'ar propune o asemenea excepțiune. (Tribunalul Iași I, 84/902. *Drept* 44/902).

40. După art. 2 din codul civil și dispozițiile tratatului consular încheiat cu Italia, aplicabil și Austro-Ungariei, succesiunea imobiliară a unui străin se regulează după legea română, independent de succesiunea sa mobilă. (Trib. Covurlui I, 90/903. *Curier Jud.* 25/903).

41. Statutul personal al soților căsătoriți într-un stat trebuie să-i urmărească ori unde vor fi ei, de oarece aceia este legea sub imperiul căreia s'au căsătorit și sub care au înțeles a întemeia familia și a stabili raporturile dintre dânsii. Astfel, o căsătorie contractată în Austria, în religie catolică, între austriaci, după legile austriace, care nu admit divorțul, nu poate fi desfășurată prin divorț, chiar dacă soții s'au stabilit în altă țară, cum ar fi în România, unde divorțul există, și chiar dacă sotul își pierduse încă înainte de căsătorie naționalitatea austriacă, cari își părăsesc țara, fără telor dela 24 Martie 1832, naționalitatea austriacă, căci, în virtutea decreșpirit de întoarcere, după trecere de 10 ani, își pierd naționalitatea lor de origină, fără însă a căpăta naționalitatea română unde s'au stabilit, și se găsește dar în categoria acelor, pe care doctrina îi numește „Heimatlos” sau „peregrinus sine certa civitate”. (Apel Iași II, 32/903. C. Jud. 83/903).

42. Un locuitor pământean din România, strein de origină, chiar căsătorit cu o streină din alt Stat, poate să invoace legea țării în care trăiește, în ceea ce privește despărțenia, când ar

voi să se divorteze, căci legile țării se aplică la toate relațiile de drept ale tuturor locuitorilor pământeni, fie sau nu cetățeni. Faptul că soția supusă austriacă, de religie catolică, la contractarea căsătoriei, ar fi continuat să fie austriacă, nu-i dă dreptul să se opună la aplicarea legilor române, când sotul cere divorțul, de oarece femeea urmează condiția bărbatului, astfel că urmează să se aplice legea sotului, adică legea română. (Cas. II 497/903. B. p. 1412).

43. După art. 54 din noul cod de procedură civilă, Tribunalele române având o competență generală de a judeca toate prigonirile dintre români sau străini de orice natură, ele sunt competente de a judeca și acțiunea de divorț intentată de un soț strein contra soției sale, dacă sotul domiciliază în țară, fiindcă în asemenea caz soția părătă n'are alt domiciliu decât acela al bărbatului său. (Apel. Buc. I, 22/904. Dreptul 31/904).

44. Regula, că statutul personal urmează pe o persoană în țară străină, este o regulă care se impune judecătorului în caz de conflict între diferitele legislațiuni, afară numai când ar fi contrare ordinii publice. Astfel, Codul Civil austriac, prin articolele 166 și 167, prevăzând că copilul nelegitim are dreptul de a cere dela părintii săi întreținere, educație și îngrijire în proporție cu averea lor, și că, pentru întreținere, este mai ales obligat tatăl, această obligațiune alimentară dintre tatăl și copilul natural, deși nu este prevăzută de Codul Civil Român, nu constituie un ce contrariu ordinii publice și deci, poate fi invocată și admisă înaintea instanțelor judecătorești române. (Apel Buc. I, 223/904. C. Jud. 63/904).

45. Legile relative la starea și capacitatea persoanelor, urmăresc pe streini în România, cum ele urmăresc pe români în străinătate, conform art. 2 cod. civ. Este adevărat că la acest principiu, legiuitorul nostru n'a proclamat în mod formal prohibițiunea ce se găsește în alte legislațiuni străine, relativ la legile de poliție și siguranță, însă această prohibițiune trebuie admisă și la noi, fiindcă alături de principiul statutului personal, este un alt principiu de ordine superioară, necesitatea pentru orice societate bine organizată, de a face să se respecte legile de ordine publică și pentru paza bunelor moravuri; aceasta cu atât mai mult cu cât legiuitorul nostru a avut grija de a aduce asemenea restricțiuni în mod expres în diferite convențiuni consulare, comerciale și de extradițiune, ce a încheiat cu diferite state. Astfel, legile relative la divorț, interesând nu numai familia, dar și ordinea

publică și bunele moravuri, divorțul nu poate fi refuzat unor străini din cauza statutului lor personal, care n'ar admite divorțul, ci numai separațiunea de corp, pe care judecătorul român, după rigoarea principiilor n'ar avea putința s'o aplice. (Trib. Covur-lui I, 142/905. Dr. 68/905).

46. Formele cerute de lege, pentru ca minorul să facă în mod valabil un act de tranzacție, fiind relative nu la imobil ci la capacitatea lui, aceste formalități sunt cele prescise de statutul personal al minorului, iar nu de legea română. (Cas. I, 94/905. B. p. 176).

47. Nu se poate impune naționalitatea română unui străin creștin, născut în țară sub imperiul regulamentului organic și al convenției din Paris, dacă acel străin și-a manifestat voința de a nu se lepăda de naționalitatea părintilor săi, prin toate actele lui publice. (Cas. I, 423/905. B. p. 1215).

48. Potrivit dispozițiilor art. 2 alin. II cod. civil, chestiunile referitoare la starea civilă a unei persoane, sunt supuse statutului personal. (Apel Buc. II, Dr. 60/908, p. 490).

49. După principiul de drept internațional privat, consfințit în art. 2 din codul civil, starea, capacitatea, filiațiunea, cum și dovada ei, fac parte din statutul personal și sunt cărmuite de legile naționale. Prin urmare, în asemenea materie, trebuie să se aplice legea naționalității a celui care se pretinde un drept de judecată. (Trib. Ilfov, III. Dr. 53/909, p. 423).

50. După art. 2 din codul civil, forma exterioră a actelor este supusă legii locului unde actul se încheie, „*locus regit actum*“.

Această regulă nefiind însă obligatorie, ci facultativă, de aici rezultă că un străin, în speță un supus otoman, poate face în mod valid un testament verbal în România întru cât legea sa personală permite asemenea teste și întru cât el poate testa nu numai după legea locului unde el se găsește, dar și după legea sa personală. (Apel Buc. IV, Dr. 64/913, p. 507).

51. Decretul regal și cele două voturi ale Corpurilor Legiuitoare, constituind legea prin care un străin se împământenește, el nu-și poate produce efectele sale decât în viitor, potrivit art. 1 din codul civil, care, deși nu cuprinde un principiu de ordine constituțională, el nu poate fi însă înlăturat decât atunci când însuși legiuitorul dă legii sale un efect retroactiv. (Cas. III, 7 Nov. 1907. B. p. 1782).

52. Conform dispozițiilor art. 2 din codul civil și principiilor de drept internațional privat, averea mobilă considerată ca universalitate, adică

din punctul de vedere al transmiterii prin moștenire, este supusă statutului personal al defunctului.

Astfel, o succesiune mobiliară a unui sârb, chiar în ce privește averea mobilă din țara noastră, trebuie să fie regulată după legea lui națională, adică după legea sârbă. (Cas. I, 8 Febr. 1912, B. p. 215, Curier Jud. 26/1912 și 42/912).

53. Preferințele ce s'ar da colateralilor de sex bărbătesc într-o moștenire „ab intestat” nu atinge nici un principiu de ordine publică, iar dispozițiunile din codul civil asupra egalității în această privință, sunt relative la interese de ordin cu totul privat.

Prin urmare, preferința la o succesiune ce s'ar da fraților în contra surorilor, de o lege străină, nu atinge prin respectarea acestei legi în țara noastră, nici un principiu de ordine publică. (Cas. I, 8 Febr. 1912, B. p. 215, Curier Jud. 26/912 și 42/912).

54. Dovada calității și a gradului de rudenie a unei străine, supusă otomană, care pretinde o moștenire a lui deejus, deschisă în țară, urmează să se facă conform legii otomane, întrucât este vorba de o lege de statut personal, care urmărește pe străini ori unde s'ar găsi, și întrucât această lege nu contravine dispozițiilor de ordine publică ale legii române.

Astfel, conform legii otomane, filiațiunea dovedindu-se cu martori, iar pe de altă parte, codul Caragea, atunci în vigoare, admitând aceeași probă și la noi, nu poate fi vorba de violarea vreunei dispozițiuni de ordine publică a legii române, care să excludă aplicarea legii străine. (Cas. I, 396 din 4 Mai 1912, B. p. 863, Curier Jud. 58/912).

55. Întrucât o succesiune a unui străin se compune exclusiv din imobile situate în România, devoluțiunea acestor bunuri, prin urmare și rezerva și cotitatea disponibilă, se determină după legea română, conform art. 2 din codul civil, care prescrie că imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor române.

Prin urmare, când Curtea de Apel a judecat că o străină supusă turcă are drept la rezervă după legea română, independent dacă după legea sa personală are sau nu acest drept, nu a violat art. 843 din codul civil și nici art. 2 din codul civil. (Cas. I, 396 din 4 Mai 1912, B. p. 863, Curier Jud. 58/912).

56. În afară de obligațiunile de ordine morală pe cari soțul le contractează în momentul căsătoriei și pe cari legea le concretizează în cuvintele „credință” și „sprijin” mai este și obligațiunea materială de ajutor, adică de procurarea celor necesare pentru existență după starea socială, nevoile

și gradul lor de ayuție, și această obligație materială incumbă bărbatului, nu numai în trailul comun cu soția, dar și atunci când din vina și fapta lui soția a fost silită să-și părăsească domiciliul.

Când este vorba de o căsătorie celebrată în țară străină între doi supuși ai țării, se aplică principiile dreptului internațional privat și regula „*locus regit actum*”, după care dovada celebrării căsătoriei săvârșită conform regulilor acestei țări, face ca ea să fie valabilă ori unde. Dacă este exact cum că potrivit principiilor de drept internațional privat, tot ce se referă la starea și capacitatea persoanelor urmărește pe streini în orice loc s'ar găsi ei, acest principiu însă nu se aplică atunci când intră în conflict cu o dispoziție a legilor țării unde străinii se găsește, dispoziție care ar fi de ordine publică internațională.

Astfel, când e vorba de obligația alimentară a sotilor, este evident că legea română își reia tot imperiul ei, deși în cauză sunt doi străini, căci dispozițiile art. 194 și 196 c. civ. au, fără îndoială, caracterul de ordine publică internațională. (Trib. Buzău, s. II, 25 Mai 1912, Curier Jud. 75/1912).

57. În ce privește formele extrinseci și intrinseci ale unui contract dotal încheiat în România la căsătoria unei străine cu un român, trebuie a se aplica legea română. (Trib. Ilfov, s. I, 157/914, Curier Jud. 42/915).

58. Legile privitoare la majoritate și minoritate și în genere la starea civilă și capacitatea persoanelor, sunt legi personale alcătuint așa zisul statut personal; în privința acestor legi, străinii, sunt supuși legilor țării lor. (Trib. Ilfov, s. I, 157/914, Curier Jud. 42/915).

59. Art. 2 c. civ., dispunând că forma exterioară a actelor este supusă legilor țării unde se face actul, de aci rezultă că și chestiunea validității unei copii de pe originalul autentic în țară străină are să se judece după legea străină.

Prin urmare, dacă instanța de fond a examinat acea leginire și a constatat că nu cere nicăeri ca părțile să fie față sau citate recurentul, care susținea nevalabilitatea copieii, nu a dovedit că o asemenea cerință este formal înscrisă în legea străină, în aceste împrejurări nu poate fi vorba de violarea art. 1188 c. civ. (Cas. I, No. 99, 1914; „Jurispr. Rom.”, 1914, p. 262).

60. Curtea de apel nu comite exces de putere când decide că preferința ce s'ar da fraților în contra surorilor de o lege străină la succesiunea unui

străin deschisă în România nu atinge ordinea publică astfel cum rezultă din legile și moravurile din România, de oarece o asemenea preferință este privitoare la devoluțiunea și ordinea succesorală, deci la interese de ordin cu totul privat, iar nu la organizarea familiei. (Cas. I, decizia No. 293, din 16 Mai 1914: „Jurispr. Rom.“. 1914, p. 385).

61. Dacă regulile privitoare la protecțiunea persoanei și averei unui erede sunt stabilite de legea lui națională, iar în caz de absență această lege este care va determina formele de urmat cu privire la alcătuirea organelor chemate să-l reprezinte și să administreze averea absentului, în ce privește însă dreptul de a dobândi, prin succesiune, imobile în România, fiind vorba de o devoluțiune de bunuri situate în țară, adică de investirea eredelui cu un drept nou, iar nu de exercitarea unui drept aflat în patrimoniul succesibilului, se aplică legea română, care determină modul de dobândire a proprietății prin devoluțiunea bunurilor succesorală. (Apel Buc. I. No. 119, 1915: „Dreptul“ 1915, p. 514).

62. Regula „locus regit actum“, după spiritul legii noastre civile are un caracter obligator. Prin urmare un testament, făcut de un străin în țara Românească, după legile țării sale (în specie după legea grecească) nu e valabil, dacă atinge ordinea publică, adică atunci când se pune în conflict cu legile țării Românești. (Trib. Gorj. s. I. 259 din 28 Oct. 920. Curier Jud. 4/921).

63. În statele cari cuprind provincii cu legislații proprii, starea și capacitatea persoanei se guvernează de legile în vigoare în provincia unde domiciliază persoana. Acest principiu se aplică în urma alipirei Bucovinei unde conform Decretului-lege 3745/918, au rămas în vigoare legile și ordonanțele existente înainte alipirei. (Trib. Iași, s. I. 24 din 26 Feb. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 61).

64. Succesiunea imobiliară se regulează conform legei locului situației, pe când cele mobiliare urmează a se aplica legea națională a defunctului, cu distincția: când sunt privite singulare se aplică statutul real și când sunt privite în universalitatea lor, li se aplică statutul personal. (Trib. Tecuci 24 Ian. 921, Curier Jud. 9/921).

65. În afară de motivele legii naționale cari fac parte din statutul lor personal, străinii pot fi divorțați la noi pe baza motivelor admise de legea română, de oare ce statul străin, fiind singur în drept a veghea la ordinea publică și siguranța sa, tribunalele sale au căderea de a pronunța

divorțul cerut pentru motive cari deși nu sunt admise de legea națională a părților, totuși, sunt prescrite de legea teritorială în interesul ordinei publice și moralei, soluție conformă cu însuși textul și spiritul Convenției de la Haga și în special cu dispozițiile art. 5 din acea convenție. (Trib. Vlasca s. I, Jurnal 1585 din 23 Mart. 1921. Curier Jud. 8/922).

66. După principiile dreptului internațional privat și conform art. 2 c. civ., devoluțiunea succesiunii mobiliare a unui străin este guvernată de legea națională a defunctului, în specie de legea engleză. Deși legea engleză lasă ca statutul personal al supusului său să fie cărmuit de legea domiciliului său, tribunalele române nu pot ține socoteală de retrimeterea pe care o face legea engleză pentru ca orice conflict de legi fiind un conflict de suveranități, legiuitorul atunci când rezolvă asemenea conflicte își fixează competența sa și definește limitele propriei sale suveranități; de aceea nu e admisibil ca tribunalele române să lase legei engleze grija de a fixa limitele suveranității statului român. (Trib. Iași s. III, 20 Iulie 1921. Pand. Rom. 1922, II, 147, Curier Jud. 13/922).

67. Condițiunile și formele cu cari pot fi înstrăinate imobilele aparținând minorilor, nu au de obiect aceste bunuri privite ca atare, ci sunt numai măsuri de protecție a intereselor minorilor, din cauza stării lor de incapacitate. Ca atare asemenea prescripțiuni fac parte din statutul personal al minorilor, legea lor națională trebuind să fie aceea care reglementează protecțiunea ce este necesară în raport cu dezvoltarea lor fizică, morală, etc.

Aceste măsuri se rapoartă la modul de organizare al familiei și la drepturile tutorului și deci pentru mahomedani, cetățeni români din Dobrogea, se pot vinde prin bună învoială pentru plata datoriilor succesiunii, de către tribunalele mahomedane, bunurile imobiliare ale minorilor. (Cas. I, 714, din 20 Sept. 921. Curier Jud. 23/922. Pand. Rom. 1923, I, 191).

68. Când o procură este legalizată într'o țară străină, de către o autoritate a cărei adevărită este certificată de autoritățile superioare, formele acestui act urmează regula „locus regit actum“ și există prezumție că formele legei acelei țări sunt îndeplinite.

Că prin urmare, în speță, din moment ce notarul din Zürich, a cărui semnătură este legalizată de autoritățile respective, certifică ca originală semnătura firmei Straub et Comp.,

este de presupus, că el a examinat dacă persoana fizică, care a semnat-o avea cădere, apelantul, care invoacă excepțiunea viciului procurei, ară ținut să facă dovada excepțiunii sale, să probeze, cu alte cuvinte, modul cum trebuia, conform legilor din Elveția, să se îndeplinească formalitățile ceea ce n'a făcut.

De asemenea, de oarece nu s'a făcut dovada că actul de protest al tratei, încheiat de portărelul din Zürich, nu este dresat conform regulilor și legilor locului, este de presupus că agentul care l'a încheiat eră în cunoștință și s'a conformat legilor țării sale. (C. A. București IV, dec. 25 din 24 Martie 1923, Jur. gen. 1923 No. 298).

69. Pentru ca actele dresate în străinătate de autoritățile străine, să poată fi produse înaintea instanțelor române, trebuie ca semnătura celor ce le-a dresat să fie legalizată de agenții diplomatici sau consulari români, trimiși în străinătate și ca semnătura acestora să fie apoi legalizată de Ministerul de Externe, iar când actul este dresat de un consul străin în România, semnătura acestuia trebuie de asemenea legalizată de Ministerul de Externe. (Cas. II, 2772 din 31 Dec. 1923, Jur. Rom. 6/1924, Curier Jud. 9/924).

70. Legile de organizare bisericească ale bisericii române cât și acele privitoare la bunurile bisericești, sunt aplicabile chiar în afara statului român, comunităților compuse din români, iar statul român are controlul de fapt al lor chiar în țară străină. (Trib. Iași s. I, 29 Ian. 1923. Pand. Rom. 1923, III, 90).

71. Cu toate că în virtutea principului „locus regit actum”, convențiunile încheiate și prezentate de părți în instanță, trebuie să-si primească efectele lor, așa cum s'a convenit de parti, dacă s'a respectat legea locului unde au fost încheiate, totuși acele convențiuni nu mai pot produce nici un efect dacă clauzele lor conțin dispoziții cari calcă legile de ordine publică ale țării unde se cere executarea lor. (Trib. com. Ilfov, s. II, 1004 din 27 Nov. 923. Pand. Rom. 1924, III, 68. *Dreptul* 7/924).

72. În procura investită cu formele prevăzute în legile țării în care a fost dată, este presupus că oficerul public competent, s'a convins personal și despre calitatea celui ce o semna.

Prin urmare, în speță, procura prezentată de avocatul Societății întimate fiind autenticată de notarul din Monza (Italia), iar în actul de autentificare se vede arătat în mod expres că semnatarul procurei are dreptul a semna pentru acea Societate, nu mai este nevoie a se cere părții nici o altă dovadă în stabilirea calității semnatarului, aceasta fiind afirmată de notarul public prin actul său. (C. A. București IV, dec. com. 10 din 18 Februarie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 873. Bul. C. Apel 4/924).

73. A se vedea: Art. 1, nota 23; Art. 33, notele 10, 11, 12; Art. 34, notele respective; Art. 121, nota 1; Art. 131, nota 1; Art. 143, nota 10; Art. 151, notele 12 și 14; Art. 152, notele respective; Art. 246, notele 13 și 14; Art. 292, nota 5; Art. 309, nota 7; Art. 344, nota 6; Art. 413, nota 9; Art. 652, nota 2; Art. 751, nota 17; Art. 939, nota 2; Art. 966, Index și notele respective; Art. 968, notele respective; Art. 970, notele 1 și 2.

Art. 3. — Judecătorul care va refuza de a judeca, sub cuvânt că legea nu prevede, sau că este întunecată sau neîndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate. (Pr. civ. 305—307; C. p. 152; Civ. Fr. 4).

Text. fr. Art. 4. — Le juge qui refusera de juger, sous pretexte du silence de l'obscurité ou de l'insuffisance de la loi, pourra être poursuivi comme coupable de déni de justice.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 188;
 BAUDRY ET FOURCADE, Des personnes, I, 237;
 CARRÉ, *Compét. civ.*, I, 32;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 38;
 DALLOZ, *Rép. Dén. de justice* 5 urm., 18; *Suppl. Dén. de justice* 3 urm.;
 DEMOLOMBE, I, 43;
 FAUSTIN HÉLIE, *Instr. crim.* VII, § 487, p. 236;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 58 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 209.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 54, 58 urm.; (V. p. 430);

CANTACUZINO MATEI, p. 22;

FOREANU ALEX., *Nota* sub. J. Ocol. Cerna-Tulcea, 23 din 9 Iun. 1922, Pand. Rom. 1924-II-141;

NACU, I, p. 104 urm.

Jurisprudență.

1. O interpretare rea sau chiar ilegală a legii nu constituie, când provine dela un judecător în exercitiul funcției sale, nici delict, nici crimă în sensul art. 493 și 494 pr. pen. și nu este calificată prin vre-o dispozițiune a codului penal ca delict sau crimă, care să atragă după sine pedeapsa destituiției sau alta mai mare; căci judecătorul în aplicarea legilor, trebuind a urmări numai conștiinței sale juridice, se poate ca el să interprete vre-o dispozițiune din lege într'un mod care este contrariu unor dispozițiuni a legii sau științei dreptului, adică să o fi interpretat într'un mod ilegal, însă asemenea interpretare rea sau chiar ilegală nu este supusă vre-unei penalități, căci altfel libertatea conștiinței judecătorului, în aplicarea legilor, ar încetă de a mai fi. (Cas. I, 337/Oct. 9/72. B. p. 259).

2. În fața unei antinomii dintre dispozițiunile unei legi și dispozițiunile constituției nu poate fi îndoială că trebuie aplicate dispozițiile constituției în detrimentul legii, pentru că constituția este legea fundamentală și principală în stat după care se regulează tot mecanismul puterilor publice și se stabilește monarhia constituțională și pentru că judecătorii, conform art. 107 din legea organizării judecătorești, jură credință și ascultare constituției. (Cas. II, 190/Sept. 24/75. B. p. 224).

3. În principiu judecătorii fondului nu sunt în drept a complectă din oficiu lacunele ce pot exista în concluziunile părților litigante, nici a se fonda pe mijloace ce dânsese nu ar fi propus cel puțin într'un mod implicit, de oare ce legea nu le permite să statueze decât asupra punctelor cerute. Pe lângă aceasta, orice parte fiind liberă a renunța la drepturile și mijloacele de apărare ce-i sunt acordate de lege, rămâne constant că judecata atât la instanțele de fond cât și înaintea curții de casatie urmează să fie circumscrisă în concluziunile părților. (Cas. sect. unit., 2/79, Febr. 15/79. B. p. 974).

4. Judecătorul fondului, chemat a se pronunța asupra unei contestațiuni a cărei soluțiune depinde de validitatea unui act, e dator a se pronunța asupra punctului dacă, față cu legea, actul în discuțiune și contestat în forma lui este valabil sau nu. (Cas. I, 359. Nov. 16/81. B. p. 829).

5. Este admis în drept că orice cerere găsită justă și întemeiată să fie admisă, dacă nu este prohibită de lege. De unde rezultă că, dacă chiar obiectul cererei nu este prevăzut în vre-o dispozițiune a legii, nu urmează de aci ca dânsa să fie și respinsă. De asemenea, orice contestație ivită în relațiunile juridice ce au putut avea părțile ea urmează a fi deferită instanțelor judiciare, care sunt tinute a le da o soluțiune, bazându-se pe textele legilor, interpretațiunea lor și, în caz de lipsă, pe principiile de echitate. (Apel Buc. III, 69. Mart. 22/84. Dr. 71/84).

6. În principiu, instanțele judecătorești sunt datoare, din moment ce sunt sesizate de vre-o acțiune, să-i dea curs și să judece acea acțiune fără înterupere până la fine. Acest principiu suferă esecțiune în cazurile când, în cursul judecătoreștii procesului, s'ar ivi circumstanțe din acelea care ar împiedeca ca judecătorul să se poată pronunța momentan asupra acțiunii, până ce mai întâiu nu se vor înlătura acele circumstanțe împiedecătoare la judecarea acțiunii. Și deși legea nu prevede anume asemenea circumstanțe împiedecătoare la judecarea cauzei dar ele se admit de jurisprudență, și cu drept cuvânt legiuitorul n'a putut prevedea anume aceste circumstanțe, de oarece numai cu ocaziunea judecării unei acțiuni se pot ivi diferite circumstanțe care pot împiedeca judecarea unui proces. De câte ori dar în cursul judecării unei afaceri se ivesc circumstanțe împiedecătoare la transarea acelei afaceri, și ele fiind lăsate la aprecierea judecătorului, în asemenea cazuri judecătorul poate să se oprească de a judeca acțiunea, amânând-o până ce se vor înlătura acele circumstanțe. (Apel. Focșani I 10 Mart. 1886. Dr. 37/86).

7. Nu există denegare de dreptate, când judecătorul constată că o lege anterioară a fost abrogată prin o lege nouă, ci numai când el refuză de a se pronunța, sub cuvânt de tăcere a legii. (Apel. Iași I. Dr. 80/94).

8. Dacă justiția e obligată a face strictă aplicare a textelor de lege acolo unde sunt clare și precise fără a cerceta motivele legiuitorului, este tot de datoră ei ca acolo unde textele sunt necomplete și întunecoase, să le completeze și să le interprete, punându-le în legătură și în armonie nu numai cu principiile de drept dar și cu

echitatea care este complimentul firesc al dreptului, soluționându-le astfel încât un drept să-și găsească deslegarea sa în conformitate cu echitatea. (Trib. Mehedinti 3 Mart. 1920. *Dreptul* 39/920).

9. Pentru interpretarea legilor se pot prezenta două ipoteze deosebite: În prima ipoteză judecătorul în tăcerea legii este adesea obligat de a face aplicația ei prin analogie la materie sau la cazuri ce ea nu a prevăzut; el face

aceasta printr'o interpretare extensivă a legii zisă ordinară, când redacțiunea legii nu prezintă prin ea însăși un înteles lămurit și complet sau când ea nu exprimă în mod exact gândul legiuitorului. Această interpretare se face prin două moduri: interpretarea gramaticală prin ajutorul limbei uzitate și a regulilor sintaxei și interpretarea logică adică întemeiată pe raționament. (Trib. Fălciu 16 Mai 1921. *Curier Jud.* 43/921).

Art. 4. — Este oprit judecătorului de-a se pronunța, în hotăririle ce dă, prin cale de dispozițiuni generale și reglementare, asupra cauzelor ce-i sunt supuse. (Civ. 1201, 1537; C. p. 108; Civ. Fr. 5).

Text. fr. Art. 5. — Il est défendu aux juges de prononcer par voie de disposition générale et réglementaire sur les causes qui leur sont soumises.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 247, 248;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 14, 38;
DALLOZ, *Rép. Lois.*, 458 urm., 482, 517; *Compét. adm.* 71 urm.; *Suppl. Compét. adm.* 155 urm.; *Lois* 432 urm., 437 urm., 448;
DEMOLOMBE, I, 109;
HUC, I, 183, 185;
LAURENT, I, 258, 259, 266 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 61 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 155.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 54, 56 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 805, 815);
CANTACUZINO MATEI, p. 21, 22;
DIOGENIDE E., „*Înalta Curte de Casație și art. 4 din codul civil*”. Pagini juridice 94/1912;
NACU, I, p. 104 urm.

Art. 5. — Nu se poate deroga prin convențiuni sau dispozițiuni particulare, la legile, care interesează ordinea publică și bunele moravuri. (Civ. 587, 620, 702, 728, 803, 824, 839, 965, 968, 1008, 1010, 1089, 1123, 1125, 1223—1226, 1256, 1270, 1281, 1339, 1373, 1471, 1492, 1495, 1498, 1513, 1636, 1689, 1701, 1760, 1838; Pr. civ. 80, 109, 340, 374, 409; Com. 79, 273, 880, § 3; Leg. judec. oc. 116; art. 1, 2, leg. 20 Februarie 79; Leg. p. persoanele juridice. (Mon. of. 27/1924). Art. 106. Legea asupra propr. literare și artistice (Mon. of. 68/923). Art. 3 al. final; L. Agrară 124; Civ. Fr. 6).

Text. fr. Art. 6. — On ne peut déroger, par des conventions particulières, aux lois qui intéressent l'ordre public et les bonnes mœurs.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 178;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 268 urm.;
CAPITANT, *De la Cause des Obligations*, p. 441 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 10, 62, 86, 626, 837; II, p. 161, 464, 606; ed. 1-a, III, p. 13, 395.

DALLOZ, *Rép. Lois*. 521 urm.; *Suppl. Lois*. 440;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II, pg. 541, 542;
 DEMOLOMBE, I, 17;
 GLASSON, II, pg. 261;
 HUC, I, 187 urm.;
 LAURENT, I, 47 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 66, 67;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 290 urm.;
 VAREILLES SOMMIÈRES. *Des lois d'ordre public et de la dérogation aux lois*.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 223 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 88; IV, part. I, ed. 2-a, p. 165, 187, 188, 637; IV, part. II, ed. 2-a, p. 383, 588; V, p. 514; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 13, 14, 17, 26, 46, 130, 328 n. 1; XI, p. 50;) *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 138, 191, 412; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, din 22 Nov. 1906. Dreptul 5/1907; *Observație* sub. Trib. Neamț., 21 Nov. 1906. Dreptul 8/1907; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. III, 31 din 25 Ian. 1907. Dreptul 28/1907; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 19 Nov. 1907. Dreptul 11/1908; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 23 Iunie 1908; Dreptul 68/1908; *Observație* sub. Trib. civil Audenarde (Belgia) 27 Nov. 1908; Dreptul 31/1909; *Observație* sub. Trib. civil Louviers, 10 Iunie 1899, Curier. Jud. 25/1900; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 28 April 1881. Curier. Jud. 14/1901; „*Clauza de inalienabilitate cuprinsă într-o donație sau testament*“ Curier. Jud. 72/901; *Observație* sub. Trib. Brăila s. II. 18 Mai 1901. Curier Jud. 73/1901; *Observație* sub. Judec. ocol II, Iași 4115 din 27 Nov. 901. Curier Jud. 17/902; *Observație* sub. Cas II, 56 din 8 Febr. 902. Curier. Jud. 18/902; *Observație* sub. C. Apel Galați s. I, 65 din 7 Mai 1902. Curier. Jud. 25/903; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 355 din 22 Sept. 1903. Curier. Jud. 1/904; *Observație* sub. C. Apel Iași, s. I, 87 din 28 Mai 1904. Curier. Jud. 67/904. *Nota* sub. Trib. Paris 13 Mart. 1919. Curier. Jud. 30/923; *Observație* sub. Apel Limoges 11 Sept. 920. Pand. Rom. 922, III, 146; *Observație* sub. Cas. Fr. 27 Mart. 922. Pand. Rom. 1924, III, 39; *Observație* sub. Justiția de Pace din Pont-A-Mousson 2 Aug. 922. Pand. Rom. III 80; *Nota* sub. Trib. civ. Roma, 26 Ian. 923, Jur. Gen. 924, No. 1851;

ATHANASOVICI V. și ZEUCEANU A. „*Nulitatea actelor de înstrăinare încheiate în timpul războiului cu supușii statelor inamice*“ Dreptul 23/1920;

BOTEZ CORNELIU. „*Ordinea publică în legile și decretule-legi privitoare la prelungirea contractelor de închiriere*“ Curier Jud. 30/922;

CANTACUZINO MATEI pg. 62, 63, 144, 318;

DEGRÉ ALEXANDRU. *Scrieri Juridice*, Vol. I, pg. 229 urm. „*Testamentele făcute sub o condiție peste puița sau neiertată*“;

DIMITRESCU DOREL. „*Art. 409 și legile de ordine publică*“ Dreptul 52, 53, 56, 60, 61, 69, 72, 77/1910;

EMMANUEL EUGEN. *Notă* sub. Trib. Ilfov s. notariat 292 din 5 Nov. 920. Curier. Jud. 31/921;

GEORGEAN N. *Observație* sub. Trib. Dorohoi 394 din 28 Nov. 1922. Pand. Rom. 1924, III, 65;

GHELMEGEANU M. *Observație* sub. Cass Req. 16 Ian. 1923. Pand. Rom. 1923, III, 153;

HEROVANU EUGEN. *Tratat teoretic și practic de Procedura civilă*, Vol. I, N. 21 urm.;

HOZOC DIMITRIE. *Notă* sub. Cas. I, 2 din 9 Febr. 1918. Pand. Rom. 1922-I-174; *Nota* sub. Cas. I, 137 din 15 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-I-106;

IONAȘCU R. TRAIAN. *Notă* sub. Trib. Ilfov, s. II com. 6 Nov. 1922. Pand. Rom. 1923-II-167;

MEITANI GEORGE (FIU). „*Despre condițiunea ilicită, imposibilă sau contra bunelor moravuri înscrisă într-o donație sau testament*“ Dreptul 82/901, Dreptul 11/1902;

NACU, I, p. 108, 109; II, p. 234 urm.;

PĂRVULESCU G. „*Condițiunile imposibile și ilicite puse într'un testament și o donațiune*“ Dreptul 20/1903;

PERIȚEANU GR. I. (IPER). *Notă* sub. Cas. I, 898 din 2 Nov. 921. Curier. Jud. 19/922;

POLICHRON DEM. *Notă* sub. Trib. Dolj s. III, 84 din 10 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923-II-182;

POPOVICI AT. N. NICOLAE. „*Condițiunile ilicite, imposibile sau contrare bunelor moravuri, anulează testamentul în care se găsesc*“ Revista Critică No. 5/912;

RĂDULESCU SILIU. *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 173 din 24 Febr. 1909. Dreptul 36/1913; *Observație* sub. C. Apel Paris. 20 April 913. Dreptul 21/1914;

STAMBULESCU N. ION. *Notă* sub. Cas. I 1099 din 5 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924-III-51;

STĂTESCU ST. „*Concluziuni*“ Curier. Jud. 18/902.

INDEX ALFABETIC

Acte bilaterale 5, 22.
 Acte unilaterale 5, 22, 26, 47.
 Actor sequitur forum rei 12, 33.
 Advocat 56.
 Amanet 69.
 Apel 6, 16, 25, 42.
 Arbitri 2, 6, 12, 13, 15, 25.

Asigurare 49.
 Averi mânăstirești 1.
 Buna credință 44.
 Bunurile Statului 41.
 Calimach 48.
 Capacitate 21, 31, 36.
 Căsătorie 20, 40, 42.
 Clauză compromisoriă 15, 18, 24.

Clauză de nerestituire 49.
 Clauză penală 44.
 Cod civil francez 7-11, 19, 22, 28, 33, 37, 46-48.
 Cod silvic 52.
 Comandament 26.
 Competență 2, 3, 12, 13, 18, 24-26, 32, 38.
 Compromis 2, 6, 15, 18, 24.
 Concesiune de farmacie 50.

Condițiune ilicită 5, 8-11, 18, 19, 22, 27, 28, 30, 33, 37, 39, 40, 45, 47, 48.
 Condițiune imorală 8, 10, 22, 23.
 Condițiune imposibilă 8, 19, 22.
 Condițiune rezolutorie 1.
 Confirmare 51
 Constație 15, 24, 25, 38.
 Contracte 8, 9, 13, 15, 19.

Art. 5

20, 22, 23, 26, 33, 35,
38, 49.
Contracte de asigurare 49.
Convențiuni 7, 10-12, 14-19,
22, 23, 25-29, 31, 33, 37, 49.
Copil natural 29.
Declinator 26.
Delicte silvice 23, 52.
Divort 16, 20, 42.
Dol 34.
Domiciliu 12, 13.
Donațiuni 9, 19, 21, 22,
27, 33.
Dotă 36.
Drept internațional 24, 32.
Drept roman 8, 9, 19, 22, 47.
Execuțiuni 8, 26.
Execuțiuni silite 26.
Execuțiuni testamentari 34.
Expropriere 26.
Farmacie 59.
Fidei comise 7, 10, 11, 22,
27, 44.
Filiațiune 20, 60.
Imobile 8, 26, 31, 36, 43.
Inalienabilitate 8, 9, 19, 21,
22, 29-31, 36, 41, 43, 46.
Inchiriere, prelungirea
contractelor 61.
Inchiriere, officii 67.
Interpretare 23.
Jurisdicțiune 2, 3, 12, 13,
18, 24-26, 32, 38.
Legatari 5, 7, 8, 21, 28,
31, 33, 34, 40, 43-46.
Legea agrară 66, 69.
Legea măsurilor excepțio-
nale 61.
Legea prelungirii contrac-
telor de inchiriere 61.
Legea rurală 53-55.
Legi de ordine publică
53, 70.
Legi interpretative 65.
Liberalități 8, 19, 21, 22,
23, 33, 34, 40.
Limine litis 26.
Mandat 12, 13.
Marturi 17, 62.
Măsuri excepționale 61.

Monastiri 1.
Nasteri 20.
Naționalitate 24, 32, 45.
Nulități 5, 7-11, 13, 15, 18,
19, 22, 23, 27, 28, 33, 37,
39, 41, 46-48, 51, 53, 55,
56, 66, 68.
Oficii de inchiriere 67.
Pământuri rurale, vezi Le-
gea rurală.
Prelungirea contractelor
(chiri) 61.
Prescripție 14, 29, 35.
Prime de asigurare 49.
Probe 17, 59.
Procedura civilă 26.
Procuror General 6.
Proprietate 58.
Prorogare 13, 26, 38.
Ratione materiae 26, 38.
Ratione personae 26.
Recurs 6, 16, 59, 65.
Regulamente comunale 58.
Renunțare la apel, v. apel.
Renunțare tacită 25, 29, 35.
Rezerva 44.
Secularizare 1.
Servitute 58.
Socități 63.
Statut civil 20, 24.
Statut personal 24, 32, 50.
Statut real 24, 32.
Străini 3, 24.
Substituții 7, 10-12, 15, 22,
27, 44.
Succesiuni 19, 37, 57.
Teritoriu 12, 13, 26.
Termene, vezi Apel și:
46, 29.
Testamente, vezi Legatari
și: 5, 7-11, 19, 22, 27, 28,
31, 33, 34, 37, 39, 40, 43,
44, 46, 47, 57, 64.
Tranzacții 16, 42, 52, 56.
Tribunal străin 3, 12, 13,
24, 38.
Urmări silite 26.
Vânzare 26, 36, 41.
Vechea legislație 9.

Jurisprudență.

1. Măsura secularizării interesează ordinea publică și prin urmare ori ce dispozițiune prin care s'ar fi făcut o liberalitate unei monastiri cu clauza că chiar în cazul eventual de secularizare a averilor monastirești, acea monastire să continue a avea în al său patrimoniu, acea libertate ar trebui să fie considerată ca nulă, de oare ce această dispozițiune cu asemenea clauză ar contraveni la voința legiuitorului, ca monastirile să înceteze d'a mai posedă un patrimoniu. Și dacă legiuitorul din 1863, a voit cu drept cuvânt să desființeze proprietatea de mână moartă constituită în favorul monastirilor, nu s'a gândit însă ca să isbească și să deposedeze pe particularii cari ar avea un drept de proprietate sub condițiune suspensivă, asupra unor bunuri dăruite monastirilor sub condițiune rezolutorie, căci dacă interesează ordinea publică, ca monastirile să nu mai aibă un patrimoniu propriu, acel interes de ordine publică nu se mai poate invoca, când prin îndeplinirea unei condițiuni rezolutorie, unele bunuri devin proprie-

tate privată, esențialmente alienabilă; și tocmai de aceea legea din 1863, nu dispune nimic despre liberalitățile făcute monastirilor sub condițiune rezolutorie, de unde rezultă, nu că acele condițiuni sunt desființate, ci că ele au să fie cărmuite după dreptul comun, căci derogatiunea de la dreptul comun nu se poate presuma nici chiar în legislațiune, ci trebuie să resulte evident, ceea ce nu este în legea din 1863. Prin urmare, valabilitatea sau anulabilitatea unei condițiuni rezolutorie, a cărei îndeplinire depinde de un eveniment viitor și incert, pusă în termeni expresi de un testator sau donator la o liberalitate făcută unei monastiri, precum și efectele ei, au să fie regulate după legea dreptului comun ce domină în timpul facerii liberalității sau în timpul încetării din viață a testatorului. (Cas. I, 452/Nov. 24/71, B. p. 388).

2. Arbitrii aleși de părți formează o instanță judecătorească recunoscută de lege, și care și exercită jurisdicțiunea în limitele fixate și sub condițiunile prescise de lege. Și tot ce privește jurisdicțiunile este eminaamente de ordine publică. Prin urmare, clauza conținută în un compromis, ca părțile, sau una din părți, nu se va opune la executarea unei hotărâri de arbitri, este nulă cu desăvârșire ori de câte ori partea care a câștigat ar vrea să beneficieze de acea clauză spre a face să execute ca o hotărâre, un act care nu îndeplinește caracterele unei hotărâri, care act este radical nul și urmează a fi considerat de lege ca și când nu ar fi existat. (Cas. I, 49/Febr. 16/72, B. p. 35).

3. În principiu procesele ce un român are cu străinii sau indigenii sunt de competența tribunalelor române. Însă la această regulă generală care nu este de cât un beneficiu pentru românii, se poate derogă stipulându-se jurisdicțiunea oricărui tribunal străin conform art. 969. (Apel Buc. III. Ian. 22/73, Dr. 13/73).

4. Când o parte prin contract, a stipulat că neintelegerile ivite se vor judeca de un tribunal străin, curtea nu poate opri judecarea procesului intențat de acea parte, nici chiar atunci când cererea s'a format pe cale de excepțiune, la o chemare, în garanție formată de cealaltă parte. (Cas. I, 119/Apr. 13/74, B. p. 78).

5. Condițiunea ce afectă un act juridic (unilateral sau bilateral) constituie un mod de a fi al aceluși act; ea intră ca element în formațiunea aceluși act, (*id quod condit*); și prin urmare nu se poate suprima această modalitate fără ca actul să se denatureze și fără ca el să sufere o trans-

formațiune. Și codul civil, care aplică expres acest principiu fundamental în art. 1008 în materie de convențiuni (acte bilaterale), nu conține nici o dispozițiune derogatorie în favoarea testamentelor (acte unilaterale). Testamentul care cuprinde o clauză de inalienabilitate absolută poartă în sânul său o condițiune ilicită care atrage fatalmente nulitatea testamentului, de oare ce acest testament tinde sau a scoate din comerț imobilele sau a creea din voință privată o incapacitate permanentă în dauna legatarilor. Și alicenabilitatea sau inalienabilitatea lucrurilor, precum și incapacitatea persoanelor sunt materii de ordine publică ce nu pot fi modificate prin dispozițiuni particulare; or, art. 5 prohibă expres veri ce dispozițiuni particulare care ar derogă la legile de ordine publică și bunele moravuri. (Trib. II. Oct. 30/76, Dr. 29/76).

• Dacă părțile stipulează că renunță la dreptul de a face apel sau recurs în casajie contra hotărîrii arbitrilor numiți de dânsese prin actul de compromis, o asemenea stipulațiune cată să-și producă efectele sale (art. 969 c. civ.), mai cu seamă că însăși legea permite a se renunță la apel chiar înainte de a se da hotărîrea arbitrilor (art. 344 și 363 pr. civ.), și nu există nici un cuvânt pentru care o stipulațiune de renunțare anticipată la recurs să nu fie valabilă. Precum ordinea publică nu este întru nimic vătămă prin o renunțare la recurs, făcută posterior de darea hotărîrii, asemenea ea nu este cât de puțin atinsă prin o renunțare anticipată; căci părților numai în interesul lor privat s'a acordat de lege facultatea de a recurge în casajie, în vreme ce e în interesul general și public că numai Ministrul Justiției și Procurorul general al curții de casajie au misiunea de a denunța casajiei hotărîrile judecătorești contrare cu legea. (Cas. I, 38/Febr. 5/79, B. p. 85).

7. Condițiunea de inalienabilitatea fondului testat, lovind în libera circulațiune a bunurilor, este contrarie ordinii publice, după cum aceasta rezultă, deși în mod indirect dar evident, din dispozițiunile legii care prohibă substituțiunile, al căror caracter dominant eră de a împiedecă libera dispozițiune a bunurilor în mâinile posesorilor actuali. Or, art. 5 prohibă de a se derogă, fie prin convențiuni fie prin veri ce dispozițiuni particulare, la legile care interesează ordinea publică. Si în acest art. 5, derivat din art. 6 din codul francez, cuvintele „sau dispozițiuni particulare“ au fost adăogate cu intențiune de legiuitorul român pen-

tru a întinde această proibițiune și la dispozițiunile testamentare, iar nu numai la convențiuni, ca în legislațiunea franceză; ceea ce rezultă în mod și mai evident din suprimarea în legislațiunea noastră a art. 900 c. civ. francez, în care asemenea condițiuni se presupun ca ne-serise, iar dispozițiunea care le conține rămâne valabilă fără această condițiune care singură se desființează. Astfel fiind, în legislațiunea noastră rămâne în vigoare numai textul imperativ și absolut al art. 5; prin urmare un atare legat este nul și de nul efect. (Apel Buc. III/160, Iun. 25/81, Dr. 59/81).

• Principiul consacrat de lege prin art. 1008, care isbeste de o condițiune imposibilă, imorală sau ilicită, există și la Romani, unde însă se exceptau dispozițiunile testamentare pentru motivul că în testament nu există de cât o voință, aceea a testatorului, și că celui în persoana căruia s'a făcut dispozițiunea neputându-i-se impută nimic, ei decideau că atari condițiuni să se considere ca nescrise, iar dispozițiunea să-și aibă valoarea ei. Codul francez, tratând donațiunile și testamentele în același titlu, a admis regula ce Romanii aplicau dispozițiunilor testamentare pentru toate dispozițiunile cu titlu gratuit, chiar și pentru cele între vii. Inșă această inovațiune găsind critică aproape unanimă între comentatori, să vede că legiuitorul român a voit să coregă aceasta și a înlăturat art. 900 din codul francez, așa că intențiunea și scopul său se vede că a fost ca această chestiune să se resolve după regulile generale și după rigoarea principiilor, asimilând efectele condițiunilor imposibile, imorale sau prohibite de lege asupra liberalităților cu efectele ce produc aceleași condițiuni asupra contractelor. Aceasta mai rezultă și din principiul general, că ori ce act emanat din libera voință a omului nu poate să fie separat de elementele ce'l constitue. dacă este susceptibil de execuțiune, apoi în întregul lui cată să fie executat; și, în adevăr, dacă se scindează actul se scindează și voința aceluia ce l'a făcut, și astfel nu voința lui se execută, ci o voință străină. Astfel dar, o dată stabilit acest principiu, ori ce liberalitate subordonată unei condițiuni nu poate formă de cât un întreg indivizibil și nu se poate înlătură condițiunea fără a se scindă voința celui ce a făcut liberalitatea; de alt-fel nu numai că nu execută voința lui, dar încă liberalitatea devine mai avantajoasă decât eră în intențiunea aceluia ce a făcut-o. Astfel, obligațiunea

pusă de testator de a nu înstrăina legatarul averea imobiliară, se consideră o condițiune ilegală, de oare ce scoate din comerț și isbește de inalienabilitate o porțiune a teritoriului pe care numai legiuitorul țării este în drept de a o declara ca atare; o atare condițiune atrage nulitatea dispozițiunii testamentare ce depinde de ea. (Trib. Brăila, Mai 21/83, Dr. 59/83).

9. În codul civil nu există nici un text de lege care să declare de nule testamentele care ar conține o condițiune ilicită, așa precum legiuitorul prevede în mod categoric, prin art. 1008 pentru contractele sinalagmatice, astfel că condițiunea de inalienabilitate, care e contrarie legii și ordinii publice, și ca atare constituie o condițiune ilicită fiind că scoate din comerț bunurile, nu anulează testamentul chiar în care ar fi cuprinsă, ci cată a se considera ca nescrisă, după cum se consideră atât în dreptul roman, cât și în vechia legislațiune, înainte de aplicarea codului civil, și nulitățile fiind de drept strict nu se pot aplica prin analogie. Dacă legiuitorul român a suprimat din codul civil art. 900 din codul francez, care prevede anume cazul când condițiunea ilicită se găsește în testament, aceasta a făcut-o pentru că a voit a suprima acea inovațiune din codul francez, menținând cu modul acesta vechia noastră legislațiune și jurisprudență. (Apel Focs. I, 156, Dec. 12/83, Dr. 24/84).

10. Dacă art. 5 pune principiul că nu se poate derogă prin dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea publică, apoi nu se poate deduce ca consecință că derogățiunea la acest principiu atrage nulitatea întregii dispozițiuni, întru cât nulitățile fiind de cea mai strânsă interpretare și restrânsă aplicare, ele nu se crează prin analogii sau omisiuni, ele nu se pot pronunța de judecată de cât atunci când sunt prescrise formal de lege, precum este prescrisă la convențiuni (art. 1008), precum este impusă la testamente (art. 803), pentru condițiunea de a păstra și a remite la o a treia persoană. Și din omisiunea de a se reproduce în codul român dispozițiunile art. 900 din codul francez nu se poate deduce că legiuitorul nostru a înțeles să părăsească sistemul francez, căci de ce utilitate era la noi a mai zice prin un nou articol, că clauza ilicită sau imorală este nulă la testamente, când deja în art. 5 se dispune în mod general că o asemenea clauză nu poate avea ființă, dispozițiune care la francezi nu se referă de cât la convențiuni (art. 6). (Apel Focs. II, 58/Apr. 15/82, Dr. 22/84).

11. Nici un text de lege n'a prevăzut nulitatea absolută a testamentelor din cauză că în continutul lor ar există o clauză ilicită; pe lângă aceasta mai reese că clauzele ilicite cuprinse în corpul unui testament nu pot da loc la nulitatea lor și din împrejurarea că legiuitorul când a voit să declare asemenea nulități a prevăzut anume în art. 803 c. civ. unde se vorbește despre substituțiuni. Dacă art. 5 c. civ. oprește de a se derogă prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri, aceste prohibițiuni nu au sancțiune expresă la testamente, ci numai la convențiuni (art. 1008 c. civ.). De asemenea nu se poate deduce nulitatea testamentului și din împrejurarea că legiuitorul în redacțiunea codicelui civil n'a produs și art. 900 c. civ. francez, de oare ce nulitățile sunt de drept strict, și de oare ce supresiunea zisului articol din codicele nostru se explică îndestul prin inutilitatea unei dispozițiuni care de sine se sub înțelege, după cum pentru același cuvânt, se văd asemenea omise în legea noastră art. 901 și 902 c. civ. francez. Prin urmare în fața celor expuse, testamentul nu poate fi afectat de nulitate din împrejurarea că s'a prevăzut întrînsul o clauză care nu este admisă de lege și care trebuie înălăturată. (Cas. I, 125/Mart. 24/84, B. p. 267; 173, Mai 12/84, B. p. 409).

12. Deși este adevărat că ori ce persoană care are domiciliu legal pe teritoriul unei națiuni devine chiar prin acest fapt justițiabil de tribunalul domiciliului său, în virtutea maximei *actor sequitur forum rei*, cu toate acestea această jurisdicțiune naturală este o jurisdicțiune la care părțile pot derogă prin convențiune. În adevăr, toate legislațiunile au permis persoanelor cari au liberul exercițiu al drepturilor și acțiunilor lor de a substitui prin convențiune tribunalului ce exercită puterea judiciară în numele suveranului, un tribunal arbitral, și legislațiunea noastră conține expres acest drept în art. 339 pr. civ. Prin urmare, prin convențiune se poate alege un tribunal care să aparțină organizațiunei judiciare a unei alte națiuni, căci în definitiv un atare tribunal nu este decât un tribunal arbitral, pentru că, ca și arbitrii particulari, judecând cauzele ce-i sunt voluntar supuse, nu exercită această putere în virtutea delegațiunei dată de suveran, ci în virtutea mandatului ce i-a fost dat prin voința părților. (Trib. Brăila, Sept. 8/84, Dr. 83/84).

13. Ori ce persoană naturală sau civilă, care are un domiciliu legal pe

teritoriul unei puteri, devine prin acest fapt chiar justițiabilă de tribunalele sale și trebuie să fie acționată înaintea tribunalului domiciliului său, în virtutea maximei actor *sequitur forum rei*. Prin urmare este nulă clauza prin care părțile se supun judecării tribunalului arbitral al bursei din Buda Pesta, căci o atare clauză nu conține nici înființarea unui tribunal de arbitri, de oare ce tribunalele unui stat în această calitate, judecă numai în funcțiunile lor publice și legale; jurisdicțiunea unui tribunal de arbitri este bazată pe un mandat, adică pe un titlu privat și tribunalele publice nu pot accepta de la un particular vre un mandat; ele nu pot fi alese ca arbitri, fiind-că persoanele nu sunt indicate anume și se pot schimba din zi în zi. Ea nu conține nici o prerogațiune, sau mai bine zis o jurisdicțiune prorogată, fiindcă prerogațiunea este admisibilă numai între tribunalele aceluiași stat. Un contract prin care o parte litigantă renunță absolut la protecțiunea justiției statului său este o totul lipsit de orice efect juridic. (Trib. Brăila, Iunie 14/84, *Dr.* 59/84).

14. Este valabilă convențiunea prin care părțile stipulează o prescripțiune mai scurtă de cât cea prevăzută de lege, ea neavând nimic de contrariu legii, căci legea nu proibă prin art. 1838 de cât renunțările la prescripțiunea de ordine publică, de oare ce ordinea publică chiar este interesată ca procesele să ia fînit cât mai în grabă; ea nu e nici contrarie bunelor moravuri, și ca ori și ce convențiune face lege între părțile care au stipulat-o. (Trib. Ilf. com. 174, Mart. 10/83, *Dr.* 57/84 p. 427; Apel Buc. III, Mai 30/84, *Dr.* 60/84, p. 487).

15. Clauza prin care părțile se supun la deciziunea unor arbitri aleși de dănsese, în caz când s'ar naște o contestațiune isvorită din convențiunea lor, trebuie considerată ca nulă de câte ori nu conține alt-ceva de cât o enunțare vagă, fără ca să specifice obiectul contestațiunii și să desemne numele arbitrilor. Și deși art. 339 pr. civ., permite de a face compromis persoanelor care dispun de dreptul lor, totuși acest articol nu trebuie a se luă izolat, ca și cum ar prezenta un principiu general fără nici o restricțiune, din contra trebuie să-l combinăm cu articolii următori și în special cu art. 342, care dispune categoric că compromisul trebuie să desemne obiectul în litigiu și numele arbitrilor sub pedeapsă de nulitate, de unde rezultă evident că ar fi a nu se ține în seamă un text de lege formal, dacă s'ar admite ca valabil sub denumirea de clauză compromisorie,

un act lipsit de toate indicațiunile preserise sub pedeapsă de nulitate pentru validitatea unui compromis. Pe lângă acestea, dacă se admite ca valabilă o atare clauză, ea ar deveni neapărat de stil, în toate contractele și ar avea de efect să substituie, contrar dreptului comun, în detrimentul părților, hotărîrea unor arbitrii în locul hotărîrei unor magistrați instituți de lege. (Apel Focs., II, 164/84, Noembr. 15/84, *Dr.* 10/85).

16. Regulele relative la constituirea familiei, pe care se întemeiază edificiul societății moderne, fiind esențialmente de ordine publică, păzirea lor cu sfîntenie este impusă membrilor societății, și judecătorul are datoria de a supraveghea exacta lor aplicațiune și a nu încuviința un singur moment călcarea lor. Or. despărțenia, legiuitorul o privește cu ochi răi, așa că divorțul l'a înconjurat cu multe formalități și motive de respingere, ca să-l facă părților destul de dificil. Din diferitele termene și înfățișeri ce s'au înființat în această materie rezultă că legiuitorul a înțeles a crea părților cât se poate mai multe pedici, pentru ca ele să poată ajunge la împăcare. Și scurtarea termenelor ar însemna a contraveni spiritului legiuitorului în această materie excepțională. Acesta rezultă în mod neîndoelnic atât din toate articolele relative la divorț, cât și mai cu seamă din art. 245, unde se arată că chiar recursul în casație este suspensiv de executarea hotărîrei. Prin urmare, o renunțare la apel ar lovi în spiritul dispozițiunilor legii care e de ordine publică și s'ar lăsa oarecum părților dreptul de a transige și a transporta în domeniul privat lucruri ce nu pot face obiectul convențiunii părților. (Trib. Iași I, Nov. 29/85, *Dr.* 7/85).

17. O lege care interzice proba testimonială din cauză că mărturisirile mincinoase ar corupe justiția și ar altera conștiința publică, interesează neapărat bunele moravuri în cel mai înalt grad, și dacă prin ordine publică se înțelege interesul public, apoi societatea e destul de interesată a preveni procesele și a le termina mai repede. Or, e suficient a ne raporta la motivele și considerațiunile cari au făcut să se introducă restricțiunile și prohibițiunile admiterei probei testimoniale, pentru a ne convinge că dispozițiunile legii n'au fost introduse numai în interesul părților, dar asemenea și mai cuseamă în interesul ordinei și al moralității publice. Urmează dar că convențiunea prin care părțile ar declara că supun proba angajamentelor lor la proba testimonială, în afară de cazurile unde legea o declară admisibilă, sau când părțile intere-

Art. 5

sate în o instanță angajată nu se opun la admiterea ei, n'ar legă pe părți, că această convențiune, conform art. 5, nu e legalmente formată și n'ar obligă pe judecători, pe cari legiuitorul i-a însărcinat specialmente a face să se respecte prohibitiunile sale, și cari ca atare trebuie din oficiu a respinge această probă testimonială. (Trib. Ialom., Nov. 10/85. Dr. 9/86).

18. Deși convențiunile între părți au putere de lege, acest principiu însă e adevărat numai pe cât timp ele au un obiect licit. Or, competența tribunalului și organizațiunea jurisdicțiunilor fiind de ordine publică, nu se poate derogă decât în cazurile și condițiunile determinate de lege. Astfel, deși art. 339 pr. civ. consacră facultatea de a face compromis, dar art. 342 pr. civ. pronunță nulitatea oricărui compromis sau clauze compromisoric, care, legând mai dinainte pe părți prin obligațiunea de a compromite, nu arată obiectul litigiului și condițiunile determinate de lege. (Apel Buc. III, Sept. 11/86. Dr. 8/87).

19. Sub legislațiunea romană eră admisă că condițiunea imposibilă afirmativă impusă liberalităților care se formau prin consimțământul mutual și care constituiau o convențiune cu titlul gratuit, ca și în convențiunile cu titlul oneros, anulă întreaga donațiune, pe când condițiunea imposibilă negativă nu împedea validitatea donațiunii, ca și a oricărei alte convențiuni cu titlul oneros, considerându-se pură și simplă. Legislațiunea franceză, după mai multe oscilațiuni, a sters arătatele distincțiuni și prin art. 900, depărtându-se dela principiul general stabilit în materia obligațiilor cu titlul oneros, a dispus ca condițiunile imposibile, fie în donațiuni fie în testamente se vor considera ca nescrise. Astfel fiind starea legislațiunii antice și moderne, după cari legiuitorul nostru nu numai s'a orientat dar a și copiat, ce vom decide în legislațiunea noastră unde legiuitorul, după ce a stabilit principiul general prin art. 1008 la materia obligațiilor, cum că asemenea condițiuni desființează convențiunea ce depinde de dânsa, n'a mai reprodus art. 900 din codul francez ca derogatiune la acest principiu? Un act, oricare ar fi el, nu poate fi separat de elementele chiar care-l constituie, și nu se poate ca un act să fie valabil când părțile sale constitutive sunt nule; or, condițiunea este unul din elementele constitutive ale actului, oricare ar fi ea, și astfel fiind nu se poate separa actul de condițiunea care îi este inerentă, fără a-l schimba cu totul. Aceasta a fost recunoscut în toți timpii, căci Romanii o admiteau, ca și codul civil francez și român, în

ceea ce concerne donațiunile, dar, din cauza forme externe ce acordau ei vointelor testamentare se depărtau numai în ce privește testamentele și chiar art. 1172 francez și art. 1008 român o consacră. În legislațiunea noastră testamentul n'a fost niciodată obiectul unei favori egale cu aceea de care se bucură la Romani, ci din contră constituie o excepțiune la dreptul comun, căci pentru transmisiunea bunurilor unui defunct, succesiunea legitimă are primul pas și legea lovește de nulități foarte severe donațiunile și testamentele (art. 821 urm. și art. 886). Legiuitorul nostru, nu numai că n'a reprodus art. 900 francez, dar a și modificat art. 5, corespunzător cu art. 6 francez, introducând pe lângă cuvântul „convențiuni” și pe acela „sau dispozițiuni particulare”, care nu sunt decât donațiunile și testamentele, supunându-le astfel și pe dânsese prohibitiunilor prevăzute în acest articol și asimilând prin urmare efectele condițiunilor imposibile, imorale sau contrare legii asupra liberalităților, cu efectele ce produe aceleasi condițiuni asupra contractelor. Și ar fi surprinzător și neconsecințe să mentinem, scindând și mutilând fără un text de lege expres, o liberalitate pe care dispunătorul însuși a subordonat-o unor condițiuni contrarii legii sau moralei; or, în cazul acesta trebuie a aplica principiile generale care o anulează cu totul. Astfel fiind, dispozițiunea testamentară subordonată clauzei de inalienabilitate, adică unei clauze contrare legii, urmează ea, conform art. 1008, să se declare nulă. (Trib. Ilfov I, 608, Dec. 4/89. Dr. 82/89).

20. Din cuprinsul tuturor principiilor de drept admise de legislațiunea romană rezultă că materia statutului civil, din care face parte și statutul copiilor naturali, este de ordine publică. Și din combinațiunea acestor principii cu dispozițiunile art. 5, rezultă că orice fapt, care ar avea de rezulat a stabili, suprima sau modifica statutul civil trebuie să fie determinat cu precizie de lege, și verificarea aplicării acelei legi la faptele ce se petrec trebuie încredințată numai instanțelor judecătorești. Prin urmare, năsterile, căsătoriile, divorțurile, filiațiunile legitime sau naturale, nu se stabilesc, nu se suprimă și nici nu se pot modifica prin contracte particulare, de oarece ordinea publică este mai presus de voința părților. (Apel. Iasi, II, 65/Mai 6/89. Dr. 62/89).

21. Condițiunea de a nu aliena, impusă în mod absolut și indefinit, fără restricțiune și limită, are de rezulat sau de a face bunul inalienabil sau de a face pe donatar sau legatar incapabil de a aliena, pe lângă pericolul care

ar putea rezultă din punctul de vedere al economiei politice și al creditului public și privat. Or, alienabilitatea sau inalienabilitatea bunurilor, ca și capacitatea și incapacitatea persoanelor, sunt chestiuni de ordine publică care nu pot fi modificate prin dispozițiuni particulare. Prin urmare o astfel de condițiune este contrarie legii. (Trib. Ilfov. I, 602, Dec. 4/89. *Dr.* 82/89).

22. Inalienabilitatea scoțând din comerț bunurile imobile și lovind cu modul acesta libera lor transmitere și circulațiune, este contra ordinii publice, ceea ce rezultă din tot sistemul și economia legilor noastre, cum și mai cu seamă din dispozițiunile speciale ale art. 803, care prohibă substituțiunile, al căror caracter dominant eră să impiedice libera dispozițiune a bunurilor, reținându-le în mâinile posesorilor lor. Or, art. 900 din codul francez, care consideră ca neexistente condițiunile imposibile, imorale sau ilicite relative la donațiuni și testamente, nefiind reprodus de legiuitorul român, nu se poate deduce că l'ar fi suprimat din neprevădere și nu l'ar fi suprimat cu voință, ci, din contră, văzând că el dă loc la nenumărate critice, de oarece prescrie o inovațiune în sistemul roman, căci mențineă liberalitatea făcută considerând ca nescrisă numai condițiunea ilicită ce depinde de dânsa. A suprimat acest articol și a introdus dispozițiunile sale în art. 5. Aceasta se confirmă și prin comparațiunea dintre art. 5 codul român cu art. 6 codul francez, în care cuvintele adăugate în urmă de legiuitorul nostru „sau dispozițiuni particulare” nu se văd trecute. Astfel fiind voința legiuitorului, cu toată confuziunea ce se face între donațiuni și testamente de o parte, cari sunt contracte unilaterale, și între convențiuni, cari sunt contracte sinalagmatiche de altă parte, rămâne ca toate acele condițiuni imposibile, contrarii ordinii publice sau bunelor moravuri, să se rezolve după regulile generale și după rigoarea principiilor la donațiuni și testamente ca și la celelalte convențiuni, făcându-se în privința lor aplicațiunea art. 1008 și considerându-se ca nule, cu tot ceea ce depinde de dânsule. Prin urmare, orice liberalitate subordonată unei condițiuni, formează un întreg indivizibil și nu se poate scinda voința celui ce a făcut-o, fără de care liberalitatea să nu devină mai avantajoasă decât a fost intențiunea lui. Apoi, dacă motivele ce au determinat pe legiuitor ca prin art. 1008 să anuleze contractele făcute sub condițiunea imorală, ilicită sau imposibilă au fost ca nu cumva, ștergându-se numai condițiunea și lăsându-se neatins contractul, partea să se creadă moral obligată de a o înde-

plini, apoi tot astfel poate să se întâmple și cu ocaziunea liberalităților și nu există nici o rațiune a se crede că o asemenea temere ar putea anulă contractele oneroase și nu și liberalitățile făcute în modul și condițiunile arătate. Ba încă sub forma unei donațiuni se poate ascunde câte odată un contract sinalagmatic, și în acest caz cum s'ar mai face distincțiunea între una și celalalt, și ce reguli ar mai trebui să fie aplicate decât cele prevăzute de art. 1008. Apoi în sistemul actualei noastre legislațiuni, liberalitățile în genere sunt privite într'un mod defavorabil, de oarece sunt înconjurate de o multime de formalități a căror omisiune atrage imediat nulitatea lor; așa că nu s'ar putea deduce că legiuitorul, părăsind deodată întreaga economie a legii, să fi voit a trata mai favorabil donațiunile și legatele, pe care n'ar fi voit a le anulă, față cu condițiunile de care ele depind, decât celelalte contracte. În fine, dacă prin interpretarea art. 5 s'ar părea că se creează nulități pentru testamente și donațiuni, ceea ce este de drept strict, trebuind să fie anume prevăzute de lege, neputându-se înființa de judecător, ci privind numai pe legiuitor, totuși dacă rezultă că dânsul a avut intențiune ca în spetă să asimileze donațiunile și testamentele cu celelalte convențiuni, apoi toate nulitățile privitoare la unele sunt aplicabile de drept și celorlalte și trebuie să urmeze regula generală, cu excepțiunea deosebirilor anume prevăzute de lege pentru fiecare dintr'însele. (Trib. Prahova, II, 75/Mart. 11/89. *Dr.* 38/89).

23. O convențiune, prin care o parte fixează însăși valoarea despăgubirilor și arată modul executării acestui drept, se referă numai la o ordine de interes privat, și nu atinge întru nimic ordinea publică. Prin nici un text de lege nu e prohibit facultatea pentru părți de a prevedea prin contract atari clauze, după cum a procedat Eforia, care a evaluat mai dinainte prețul arborilor ce se vor tăia din proprietatea sa, determinând în același timp autoritatea în drept de a face asemenea constatare, și modul încasării acestui preț. Pe cât timp celalaltă parte, arendașul, a primit această clauză, ca atare e obligatoare pentru dânsul, deoarece nu contravine veri-unei dispozițiuni formale a legii, nici e contrarie ordinii publice și bunelor moravuri, pentru ca să fie vorba de aplicarea art. 5 și 968 c. civ., relative la anularea convențiunilor prohibite de lege, sau cari interesează ordinea publică. Prin acea clauză părțile contractante au înțeles să scutească pe eforia proprietară de toată seria actelor de procedură, precum: citațiuni, înfățișări, expertize și produceri de martori, pentru ca să poată

ajunge la legitimele sale cereri, în despăgubirea daunelor suferite prin delictele silvice; și prin ea nu s'a luat arendasului dreptul natural și incontestabil de a se adresa la justiție, pentru a se apăra de nedreptățile ce ar fi putut să i se facă peste acea obligațiune luată în mod valabil și verbal prin contractul de arendare. (Cas. I, 49 din 9 Febr. 90, B. p. 139).

24. Principiul autonomiei părților contractante, adică al voinței lor suverane de a reglementa raporturile dintre ele, formează una din bazele fundamentale ale dreptului internațional privat. Și întru cât părțile, fie ele de aceeași naționalitate sau diferită, nu caută prin reglementarea intereselor lor de a eluda legea lor națională, a viola regulile statutului lor personal sau real, sau a stipula un act contrariu ordinii publice sau bunelor moravuri, libera lor voință formează lege în sfera sau domeniul intereselor lor private. Or, claușa compromisorie, adică faptul de a se supune unei jurisdicțiuni aleasă de părți, în caz de contestațiune între ele, nu e decât o aplicațiune sau mai bine un exercitiu al dreptului lor inerent persoanei lor ca cetățean sau individ. Și deși prin art. 13 un străin ce nu se află cu domiciliu sau cu locuința în România poate fi acționat înaintea tribunalelor Române pentru obligațiunile contractate de dânsul în România sau țară străină cu un Român, totuși o asemenea dispozițiune fiind o facultate creată de legiuitor într'un interes de ordin privat, românul poate renunța la dânsa chiar tacit, necum printr'o învoială atributivă de jurisdicțiunea unui tribunal străin, printr'o claușă clară și lămurită. (Apel Buc. I, 35. Dec. 18/89. *Dr.* 6/90; Trib. Covurl. Nov. 7/90. *Dr.* 76/90; Trib. Ilf. com., 577. Mart. 29/92. *Dr.* 39/92).

25. Dacă în vederea unei bune administrațiuni a justiției, legiuitorul a instituit două grade de jurisdicțiune, totuși trebuie a se recunoaște că o persoană ce se bucură de libera dispozițiune a drepturilor sale, pentru motiv de celeritate și a înlăturării unor desbateri înăsprițoare, să poată renunța la dreptul de a apela dela prima instanță jurisdicțiunii superioare. Și precum, după art. 317 pr. civ., partea care a dat mulțumire în scris și pe o sentință nu mai are dreptul de apel, deasemenea trebuie a recunoaște și părții care voește a renunța la un atare drept să o poată face chiar înaintea pronunțării hotărârii tribunalului, căci dacă legiuitorul a permis părților litigante a putea renunța la dreptul de apel în primul caz, ca fiind în joc un interes de ordine privată, necesarmente trebuie a decide în același sens

și în secundul caz. Dacă legiuitorul a reglementat renunțarea la dreptul de apel după pronunțarea hotărârii tribunalului fără a menționa nimic despre cazul renunțării înaintea instanței începute, motivul este că la procedura apelului nu putea edicta o regulă generală ce nu și-ar fi putut avea loc decât la materia competenței; ceea ce a voit legiuitorul este a arăta numai că renunțarea tacită nu este admisibilă, ci trebuie făcută în mod formal. Și ar fi cu totul irațional ca în materie de arbitragiu părțile să poată renunța la dreptul de apel (art. 344 pr. civ.), pe când în materie ordinară să nu se poată atribui judecătorilor, cari exercită o porțiune a suveranității, dreptul de a statua definitiv asupra contestațiunii. Pe lângă acestea, fiind de principiu general că lucrurile viitoare pot face obiectul unei convențiuni, ca aplicațiune a acestui principiu trebuie a se încuviința că o persoană să poată renunța la dreptul de apel. (Apel Buc. I, 36. Dec. 10/89. *Dr.* 7/90; Apel Buc. III, 7 Febr. 16/90. *Dr.* 20/90).

26. Procedura civilă, în dispozițiunile sale relative la executarea silită, cum și dispozițiunile din codul civil relative la expropriațiunea silită, nu cuprind regulile ce cărmușese competența unui tribunal, căci din art. 495 pr. civ. combinat cu art. 1829 și urm. c. civ., nu rezultă alta de cât că urmărirea silită a unui imobil se face la tribunalul situațiunii imobilului, sau la tribunalul indicat de debitor în interval de 5 zile de la darea comandamentului, conform art. 496 pr. civ., sau dacă sunt mai multe imobile puse în urmărire fiind că face parte din una și aceeași exploatațiune, la tribunalul în circumscripțiunea căruia se găsește centrul exploatațiunii sau la tribunalul unde e bunul ce prezintă cel mai mare venit; deci articolele de la execuțiunea silită și prin urmărire art. 495 pr. civ. nu regulează de au sau nu părțile dreptul de a proroga competența teritorială asigurată unui tribunal și nici nu cărmușese aceea competență sub diferitele ei aspecte. Și tocmai din art. 495 pr. civ. reiese că debitorul chiar după ce a primit vestirea urmăririi, în interval de 15 zile, prin voința sa unilaterală, fără a concura și aceea a creditorilor săi, designă alt tribunal de cât acel al situațiunii imobilului, de unde reiese învederat că nu e un principiu imutabil și de ordine publică, ca numai de cât urmărirea să se facă la tribunalul situațiunii imobilului. Ceea ce nu pot face prin convențiunea lor este că nu pot să stabilească erarhia instanțelor sau căderea lor în privința materiilor ce le sunt deferite alt fel de cât prevede legea lor or-

ganică, căci legile relative la erarchia instanțelor judecătorești, la materiile anume ce le sunt deferite, fac parte din dreptul public, din organizarea statului și nu pot fi modificate de particulari, dreptul privat trebuind a cedă celui public. Și atât e de adevărat că părțile pot de comun acord merge și lichidă diferendul lor la alt tribunal competent de altfel asupra materiei deferite, fără ca să poată fi vorba că prin aceasta s'ar derogă la un principiu de ordine publică, în cât dacă cine-va e dus, fără să fi convenit expres la aceasta, înaintea altui tribunal de cât al domiciliului său când e vorba de acțiuni personale, sau al situațiunei când e vorba de acțiuni imobiliare, și dacă nu propune incompetența teritorială *in limine litis*, asemănat art. 108 procedura civilă., înainte de ori ce excepțiune sau apărare în fond, este considerat de lege că a renunțat la declinatorul de incompetență teritorială și tribunalul incompetent din pricina teritoriului, devine competent chiar dacă pârătul în urmă ar mai propune această incompetență. Deci părțile pot conveni ca un imobil ipotecat să fie vândut la alt tribunal, de cât la acel al situațiunei lui. (Trib. Iași, III, 225, Oct. 10/90, Dr. 70/90).

27. Condițiunea ilicită nu poate să anuleze un testament, căci dacă în ceea ce privește convențiunile avem art. 1008, care prescrie că condițiunea oprită de lege este nulă și desființează și convențiunea ce depinde de dânsa, nu avem însă nici un articol care să declare testamentele nule când cuprind o condițiune ilicită. Și dacă legiuitorul, prin art. 5, zice că nu se poate derogă prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea publică, nu spune în ceea ce privește testamentele și donațiunile care este sancțiunea când părțile au derogat de la aceste legi, după cum spune în ceea ce privește convențiunile și după cum decide și prin art. 803 în ce privește testamentele cari conțin o substituțiune fideicomisară. (Trib. Ilf. I, 533, Oct. 30/90, Dr. 1/91).

28. Din combinațiunea art. 5 cu 1008, și din lipsa unei dispozițiuni formale ca aceea a art. 900 din codul francez, rezultă: 1) că prohibițiunea cuprinsă în art. 5 are ca sancțiune în convențiuni nulitatea contractului făcut sub o condițiune ilicită; 2) că în ceea ce privește testamentele legiuitorul nu a pus aceeași sancțiune, dar nici nu a admis ca dispozițiune de lege ștergerea condițiunei ilicite și menținerea dispozițiunei ca pură și simplă în toate cazurile. Și dispozițiunile privitoare la nulități nu se pot întinde pe cale de

interpretare, și prin urmare art. 1008 nu se poate aplică la dispozițiunile testamentare. Deosebire între contracte și testamentare în această privință, pe lângă că este conformă cu toate precedentele, este și foarte rațională, de oare ce contractul fiind opera ambelor părți, sancțiunea nulității se justifică când ele au subordonat convențiunea la o condițiune contrarie legii, pe când testamentul fiind opera numai a testatorului, ar fi nedrept să se declare legatul totdeauna nul pentru o condițiune ilicită inserisă într'un act la care legatarul nu a luat nici o parte și de care nu are poate nici cunoștiință. Pe de altă parte, lipsa unei dispozițiuni ca aceea a art. 900 francez, lasă judecătorului o latitudine pe care nu o lasă legea franceză, și care-i permite ca făcând să se respecte prohibițiunile legii să poată ține în același timp seamă și de intențiunea probabilă a testatorului, care este fundamentul dispozițiunilor testamentare. Prin urmare, el poate, declarând ca nescrise condițiunile ilicite, să mențină legatul ca pur și simplu atunci când din natura și din termenii dispozițiunii ar rezultă că cauza determinantă a acelei dispozițiuni a fost liberalitatea iar nu condițiunea, și să anuleze totul atunci când ar fi convins că ceea ce a predominat în intențiunea testatorului a fost îndeplinirea condițiunei, liberalitatea ne fiind de cât un mijloc, pentru a ajunge la îndeplinirea ei și ne putându-se prin urmare menține fără dânsa, de cât nesocotind cu totu voiața testatorului. (Apel Buc. III, 20, Febr. 7/91, Dr. 17/91).

29. În interesul ordinei sociale, legiuitorul a stabilit prescripțiunea care se cuvine spre a întâmpină procesele cari ar fi inevitabile dacă acțiunile nu ar avea nici un termen, ceea ce l'a condus să stabilească diferite termene în baza cărora și în anume condițiuni să se poată ajunge la câștigare de drepturi sau liberare de obligațiuni. Și pentru a ajunge la acest scop legiuitorul prin art. 1838 a interzis părților dreptul de a renunță la prescripțiune înainte de a fi împlinită, ceea ce însemnează că părțile prin convențiunile lor nu pot să renunțe la o prescripțiune sau să lungească termenul fixat de legiuitor, căci alt-fel această clauză ar deveni comună în ori ce convențiune, și prin urmare acțiunile nu ar avea nici o dată termen. Și dacă se înțelege cauza pentru care sunt interzise convențiunile de renunțări la o prescripțiune sau de prelungirea termenului, nu se poate vedea însă rațiunea pentru care ar fi interzis părților dreptul de a-și crea o prescrip-

țiune convențională mai scurtă de cât cea legală, căci o asemenea convențiune departe de a creea dificultăți pe cari legiuitorul a voit să le evite, militează în favoarea rațiunii prescripțiunii căei scurtează termenele acțiunilor, și prin urmare fixează mai curând drepturile părților. (Trib. II. com., 83, Ian. 25/91, Dr. 50/91).

30. Nici o lege nu declară formal ca o condițiune ilicită clauza de inalienabilitate. Și dacă se admite de jurisprudență că inalienabilitatea este o clauză ilicită, aceasta e numai pentru că este în opozițiune cu legea fundamentală a economiei politice, care cere libera circulațiune a bunurilor, și prin urmare numai pentru că este contrarie interesului general, ordinii publice. Inșă dacă inalienabilitatea e stipulată pentru un interes general, pentru a formă un fond unui spital și a veni ast-fel în ajutorul umanității, nu mai poate fi o clauză contrarie vre unei legi și prin urmare ilicită. (Trib. II. I, 533, Oct. 30/90, Dr. 1/91).

31. Clauza de neînstrăinare având drept rezultat de a scoate din circulațiune imobilul, fie că ar fi privită ca având de efect o disponibilitate a imobilului, fie că s'ar considera ca dând naștere la o incapacitate pentru legatar, de a înstrăina imobilul, este în ori ce caz contrarie interesului general și ordinii publice, și prin urmare nu poate fi menținută în dispozițiunea testamentară. (Apel Buc. III, 20, Febr. 7/91, Dr. 17/91).

32. Este de principiu în dreptul internațional privat că convențiunile sunt cărmuite de legea aceea căreia părțile au înțeles să se supună, fie ele de aceeași naționalitate sau de naționalități diferite, căci prin acea alegere a unei jurisdicțiuni alta de cât aceea a părților, nu se violează regulile statutului lor personal sau real, nici se stipulează ceva contrariu ordinii publice sau bunelor moravuri. (Apel Galati, II, 9/Febr. 25/91, Dr. 30/91).

33. Suprimarea art. 900 francez, care dispune că în testamente clauza ilicită se consideră ca nescrisă, în fața istoricului acestui articol, în fața criticelor nenumărate ce i se făceau de aproape întreaga doctrină franceză, și în fața regulii admisă că în convențiuni condițiunea ilicită atrage nulitatea întregii convențiuni, această suprimare în legea noastră nu se poate explica în mod mai plauzabil de cât în sensul că legiuitorul nostru a voit să părăsească sistemul francez, să admită sistemul preconizat de doctrină și intrând în dreptul comun, să steargă diferența dintre actele cu titlu oneros și cele

cu titlu gratuit. În afară de aceasta, complectarea art. 5 prin adăugarea cuvintelor că „și prin dispozițiuni particulare nu se poate derogă la legile de ordine publică”, această schimbare a art. 5 n'ar avea absolut nici un sens, nu s'ar putea explica în nici un fel dacă nu i-am da înțelesul că legiuitorul prin aceste cuvinte a voit să vizeze donațiunile și testamentele pe care le-a asimilat cu convențiunile în cazul când ele ar conține condițiuni ilicite sau imorale. Pe de altă parte, constant fiind că atât în convențiuni cât și în testamente, și mai cu seamă în acestea, judecătorului, nu-i e permis de a altera sau scinda voința autorului actului, și în legea noastră neexistând excepțiunea formală din articolul 900 francez, ar fi a ne depărta cu totul de această regulă fundamentală când am admite că judecata poate scinda o dispozițiune testamentară, anulând condițiunea ilicită sau imorală și menținând restul dispozițiunii. A se admite sistemul contrariu, ar fi a se călca mai totdeauna și voința testatorului, de oare ce condițiunea într'un legat constituie ființa chiar a legatului, ea formează un tot indivizibil cu dispozițiunea principală, și sub pedeapsă de a cădea în arbitrar nu-i poate fi permis judecătorului de aprecia și a decide dacă condițiunea a fost sau nu cauza impulsivă și determinantă pentru testator. Obiecțiunea ce se va face în contra acestui sistem pe cuvântul că în testamente e o singură voință care dictează, pe când în contracte e un concurs de voințe, și că prin urmare legatarii fiind în totdeauna de bună credință, ei ar merita mai multă indulgență, această obiecțiune este cu totul nefundată, de oare ce pe lângă că buna credință a legatarului, nu poate influența asupra legatului, apoi când e chestiune de indulgență, mai mult interes merită moștenitorii legali și de sânge de cât un legatar care ar primi un legat cu condițiuni ilicite sau imorale, condițiuni pe care în urmă, dacă i s'ar da legatul, pentru recunoștință către testator poate le ar îndeplini în întregul lor. În fine pe nedrept se mai sustine că art. 5 nu ar avea sancțiune, de oare ce din modul imperativ cum se exprimă acest articol și prin faptul că el vizează interese de ordine generală, reese îndestul că el conține în sine însuși și în mod virtual sancțiunea nulității, și a se decide alt-fel, ar fi a se permite condițiuni imorale și contrarii siguranței societății și ordinii publice, și în lipsă de sancțiune ar trebui să se zică că nu se poate anula nici chiar acele condițiuni imorale dintr'un legat. Deci e nul le-

gatul care conține o condițiune ilicită. (Apel Buc. I, 14, Ian. 16/92, *Dr.* 27/92).

34. Dispozițiunea testatorului prin care dispensează pe executorii testamentari de a da compt de gestiunea lor, ne fiind nici contra ordinii publice, nici contra bunelor moravuri, câtă a se respectă; cu atât mai mult cu cât testatorul care putea legă executorului testamentar reliquatul gestiunii sale, poate de sigur să facă mai puțin, să-l dispenseze de a prezintă compturi, afară numai când va există dol vădit din parte-i. (Trib. Ilf. I, 264, Mai 10/92, *Dr.* 59/92).

35. Art. 1838 prescrie că nu se poate renunța de cât la o prescripțiune împlinită, pentru rațiune de ordine și utilitate publică. Legiuitorul a introdus prescripțiunea pentru a face să înceteze incertitudinea drepturilor și pentru a introduce pacea publică. A permite dar părților a renunța dela început la prescripțiune, ar fi a desființa din legislațiune prescripțiunea, fiind că creditorii n'ar lipsi de a reclama de la debitori imprescriptibilitatea, care ar deveni, în toate contractele, o clauză de stil. (Cas. II, 150/Sept. 15/92, B. p. 816).

36. Deși în lege nu există un text formal care să interzică inalienabilitatea bunurilor, totuși din economia întregii legi, din principiul că capacitatea persoanelor de a înstrăina sau de a face alte acte nu poate fi restrânsă de cât prin lege, din dispozițiunile excepționale relative la inalienabilitatea fondurilor dotale, din art. 475 și urm. și mai cu seamă din principiile economice-politice, cari cer liberul schimb al bunurilor, din toate acestea reese în mod vădit că legiuitorul consideră ca contrarie interesului general și ordinii publice inalienabilitatea bunurilor. (Apel Buc. I, 14, Ian. 16/92, *Dr.* 27/92).

37. Nici un text de lege nu prevede nulitatea absolută a testamentelor pentru cazul că în conținutul lor ar există o clauză ilicită. Legiuitorul când a voit să declare asemenea nulități, le-a prevăzut anume în art. 803; or, nulitățile sunt de drept strict și deci ele nu se pot invoca și admite de cât atunci când sunt anume prevăzute de lege, iar nu prin presupuneri și interpretări. Și deși prin art. 5 derogățiunea la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri este oprită, totuși această dispozițiune este privitoare numai la convențiuni, unde este anume prevăzută prin art. 1008 și nu are nici o sancțiune la dispozițiunile testamentare, unde legiuitorul nostru înlăturând art. 900 francez, a crezut nefolositor a reproduce o dispozițiune

care de sine se sub-înțelege. (Trib. Buzău, Dec. 19/92, *Curierul judiciar* 38/93).

38. Judecata în sine nu este altceva de cât un contract al părților litigante care supun afacerea în contestațiune la soluțiunea instanțelor legal constituite; de aci dreptul părților a cere de a se judecă înaintea judecătorilor fondului, a competenței, a jurisdicțiunii, etc., precum și dreptul de a proroga instanța voluntar sau forțat, expres sau tacit. Principiul admis de legiuitorul român în art. 65 pr. civ. că „*părțile învoindu-se vor putea să se judece înaintea ori căru tribunal de cât cel însemnat prin articolii precedentii*”, (art. 54, urm.), este în armonie cu teoria de mai sus. Prorogarea convențională prevăzută de art. 65 se face în scris, dar se poate face și în mod tacit, întru cât părțile consimt a se judecă și la alt tribunal de cât cel care este desemnat prin lege, destul ca acel tribunal să fie competent *ratione materiae*. Consecința acestei prorogări este că părțile nu mai pot deschide aceeași acțiune înaintea tribunalului competent, căci alt-fel prorogarea convențională nu ar avea nici o utilitate. (Trib. Covurl. II, Ian. 13/93, *Dr.* 14/93).

39. Diferitele dispoziții dintr'un testament, putându-și produce efectul lor, independent de validitatea sau nevaliditatea unora din ele, urmează că clauza ilicită, ce ar conține una din acele dispoziții, nu poate avea de efect anularea tuturor dispozițiilor conținute într'insul, și dar anularea întregului testament. O asemenea clauză dintr'o dispoziție testamentară nu are efect decât în privința acelei dispoziții. (Cas. s. I 338/900, B. p. 1141).

40. Condițiunea de a nu se căsători, impusă unui legatar, poate să nu fie declarată de ilicită, ori de câte ori judecătorul ar recunoaște, fiind dată vârsta înaintată a legatarului și celelalte circumstanțe luate în totul lor, că testatorul n'a fost pornit de a lua această măsură, decât în interesul legatarului și pentru a-l protege contra speculațiunilor, la care ar putea fi expus chiar din cauza acelei liberalități. (Cas. I, 338/900, B. p. 1141).

41. Dispoziția art. 51 din legea pentru înstrăinarea bunurilor statului din 1889, prin care se oprește înstrăinarea acestor loturi de către cumpărători, până la plata lor integrală către Stat, fiind de ordine publică, orice convenție de vânzare a acestor loturi, înainte de plata lor integrală către stat, este nulă potrivit art. 5 codul civil. (C. Apel Craiova I, *Dreptul* 71/901).

42. Materia căsătoriei și a divorțului interesând ordinea publică, nu se poate renunța la dreptul de apel, pe care îl

Art. 5.

are sotul, în contra căruia s'a pronunțat divorțul, întru cât în asemenea materie orice tranzacție e cu neputință. (C. Apel. Iași I. *Dreptul* 63/903).

43. Orice măsură, care ar avea de rezultat împedizarea circulației bunurilor, atinge principiul fundamental de economie politică, care asigură în organizarea modernă prosperitatea și bogăția societății, și din acest punct de vedere și ordinea publică este pusă în joc. Cum însă nici un text de lege nu reglementează această materie, rămâne ca judecătorii să aprecieze, după circumstanțe și după cadrul în care se prezintă o afacere, întru cât limita impusă acestui principiu de liberă circulație, prin o dispozițiune țăr stîrbă, astfel încît societatea ar suferi. Așa, chiar din examinarea regulilor, de care s'a condus legiuitorul în asemenea cazuri, rezultă că legiuitorul s'a ferit de măsurile acelea care ar stabili o inalienabilitate absolută, iar pe aceea vremelnică o consacără, găsind-o utilă. Astfel, condițiunea pusă de testator unui legatar, de a nu înstrăina, cât va trăi, imobilul lăsat prin testament, fiind o probitiune de inalienabilitate vremelnică, dictată numai în interesul legatarului și neavând de rezultat scoaterea în mod absolut din circulație a imobilului legat nu este contrarie ordinei publice și ea atare este valabilă. (C. Apel Galați I, 65/902. *Curier Jud.* 25/903).

44. Clauza penală înscrisă într'un testament, în scopul de a asigură respectarea voinței testatorului, este validă, atunci când asemenea clauză nu se referă la vitiile de formă, de care ar fi atins testamentul, nici la dispozițiile ce el ar cuprinde în contra ordinei publice sau bunelor moravuri. Nu se poate însă face o culpă legatarului și a se aplica clauza penală în toată rigoarea ei, atunci când, atacând testamentul, el a fost de bună credință și când testamentul este astfel conceput încît se putea crede că el cuprinde dispoziții contrare ordinei publice, de exemplu, o substituție fideicomisară, sau atacă rezerva legatarului. În asemenea caz judecătorii de fond, suverani apreciatori ai faptelor, pot să mențină testamentul, deși, fără succes, el a fost atacat de legatar, în contra voinței testatorului, care a dispus anume ca, în asemenea caz, legatul să nu-și mai primească aplicare. (C. Iași II, 146/905. C. Jud. 14/906).

45. Condiția pusă legatarului ca, reprezentantul Țarului Rusiei în România, să dea hotărîre în ceea ce privește serviciul religios, numirea preoților și a diaconilor, precum și de a se urma slujbele bisericesti ca în Cremlin și Moscova, în caz dacă s'ar schimba calendarul, sunt dispoziții contrare or-

dinei publice, de oarece stîrbesc naționalitatea bisericii Române, dată prin art. 21 din Constituție. (Trib. Neamt 400/900. C. Jud. 8/907).

46. Condiția ilicită cuprinsă într'un testament, precum este clauza de neînstrăinare perpetuă a averii legate, are de efect anularea întregului testament, atît în baza art. 5 C. civ. cât și a eliminării art. 900 din Codul francez care, admitînd soluția contrarie, constituie o derogare dela dreptul comun, derogare neadmisă de legiuitorul nostru. (C. Apel Iași I. *Dreptul* 5/907).

47. În legislația noastră clauza ilicită cuprinsă într'un testament nu se consideră numai ca nescrisă, după cum se consideră în codul francez, conform teoriei Sabinienilor, admisă în genere la Romani, ci anulează însăși dispoziția testamentară. Această soluție care se impune în dreptul nostru, rezultă nu numai din eliminarea din codul civil a art. 900 cod fr., dar încă și din modificarea conștiinței a art. 5 din codul civil român, unde cuvîntul „dispozițiuni”, adaos de legiuitorul nostru se referă la actele unilaterale, adevărat tocmai la testamente. (Apel Iași I 1908. *Dreptul* No. 11/908, p. 84).

48. Clauza ilicită cuprinsă într'un testament, nu se consideră numai ca nescrisă, după cum pe nedrept s'a de-cis în cele mai multe cazuri de către Jurisprudenta noastră, ci anulează întregul testament, după cum anulează și convenția, prin aplicarea art. 1008 codul civil. Această soluție, care se impune în legislația noastră rezultă atît din art. 5 codul civil, care modifică art. 6 corespunzător din codul francez, cât și din eliminarea conștiinței a art. 900 din codul francez, pe care doctrina franceză îl critică cu drept cuvînt. Dispozițiunile contrare ale codului Calimach, care admitea soluția consacrată de art. 900 cod. fr., au fost abrogate prin art. 1912 din codul civil. (Apel Iași II, 1908. *Dreptul* No. 68/908, p. 557).

49. Deși legiuitorul codului civil a pus un principiu general în art. 969, care regulează libertatea convențiilor, totuși există o restricțiune în art. 5 c. civil, care nu permite ca părțile să deroage prin convențiuni particulare la legile de ordine publică.

În contractele de asigurare asupra vieții, clauza de nerestituire a primelor este o convenție de natură a vătăma ordinea publică, pentru că permite societății o îmbogățire în dauna altuia, ceea ce nu se poate fără o justă cauză. (Trib. Ilfov Com. *Dr.* No. 26/911, p. 205).

50. Dispozițiunile art. 119 din legea sanitară relative la pedeapsa acelorora cari calcă legea și regulamentul far-

maceutie nu sunt decât măsuri disciplinare, cari se aplică numai la actele petrecute după ce s'a obținut sau transmis în mod legal concesiunea, ele nu constituiesc nicidecum sancțiunea unui principiu de ordine publică pus de lege. (Cas. III, 19 Martie 1907. B. p. 584).

51. Nulitățile absolute, actele neexistente făcute cu călcarea unei dispozițiuni legale de ordine publică nu pot deveni valabile prin nici un fel de confirmare. (Cas. III, 19 Martie 1907. B. p. 584).

52. În vederea caracterului contravențional al delictului silvic, legiuitorul prin art. 44 din codul silvic, autoriză pe Stat, pentru proprietățile sale, să transigă asupra despăgubirilor civile și amenzilor, înainte de a se da o hotărâre definitivă, și numai asupra despăgubirilor civile în cazul când hotărârea este rămasă definitivă. Această autorizare de a transige se referă evident la delictele silvice săvârșite, iar nu la delictele silvice ce se pot săvârși căci numai așa înțeles și aplicat art. 44 din codul silvic este în armonie cu dispozițiunile art. 20 din legea administrațiunii bunurilor statului privitoare la tranzațiile ce se pot încheia de Stat și la formele de îndeplinit pentru validitatea lor.

Prin urmare, instanța de fond când achită pe cumpărătorul unui număr de copaci, care tăiasse și alți copaci ce nu erau marcați și nu-i fuseseră vânduți, de delictul silvic ce i se impută și-l apără de despăgubirile civile ce rezultă pentru Stat din acel delict, independent de valoarea lemnelor tăiate, interpretă greșit art. 44 din codul silvic, nesocoteste principiul înseris în art. 5 din codul civil, care oprește a se derogă prin convențiuni la legile penale și denaturează stipulațiunea din art. 7 al contractului intervenit între cumpărător și Stat. (Cas. Sect. Unite, 19 Apr. 1912, B. p. 849).

53. Nulitățile rezultate din nerespectarea dispozițiilor legii rurale, fiind de ordine publică, pot fi invocate de orice persoană interesată, prin urmare și de posesorul pământului în litigiu. (Cas. I, 621 din 16 Nov. 1910. Jurisprudența 4/1911).

54. Legile de împroprietărire în ce privește capacitatea părților de a dobândi bunuri rurale, sunt de ordine publică. (Trib. Tecuci 65/912. Curier Jud. 45/912).

55. Dispozițiunile legii relative la anularea înstrăinărilor făcute în contra dispozițiilor prohibitive ale legii rurale din 1864 deși sunt prescrise de legiuitor din motive de ordine publică, însă potrivit art. 14 din legea interpretativă dela 1879, ele nu pot fi invocate decât de săteanul în favoarea că-

ruia au fost create aceste nulități, iar nu și de terții uzurpatori. (Cas. I, 500 din 1912. Curier Jud. 58/912).

56. Nulitatea prevăzută de art. 1309 c. civ., care oprește pe avocați de a se face cumpărători de drepturi litigioase este bazată, în esența ei, pe un motiv de ordine publică.

Prin urmare, o asemenea nulitate nu poate face obiectul unei tranzațiuni între părți, ci poate fi invocată chiar în cazul când, în mod expres, s'a renunțat la ea. (Cas. I, No. 109, din 19 Febr. 1914; „Jurispr. Rom.“ 1914, p. 359).

57. a) Preferința ce s'ar da unei rude de sex masculin față de alta de sex feminin într'o succesiune ab intestat, fiind privitoare la ordinea și devoluțiunea succesorală, deci la interese de ordin cu totul privat, iar nu la organizarea familiei, dispozițiunile legii străine, cari ar fi contrarii în această privință legii române, își pot avea aplicarea și în România întru cât nu ating ordinea publică.

b) După cum atunci când străinul prin testamentul său își poate institui moștenitori numai pe rudele de sex masculin fără ca prin executarea testamentului să se poată aduce atingere ordinii publice, tot astfel și în cazul unei succesiuni ab-intestat, care nu face decât să prezume voința defunctului, nu se aduce nici o atingere ordinii publice prin preferința ce această lege ar da-o rudelor de sex masculin. (Cas. I, No. 293, 1914; „Jurispr. Rom.“ 1914, p. 385; „Dreptul“ 1914, p. 369).

58. a) Prin legi de ordine publică se înțelege toate acele legi cari se referă la dreptul public și interesează în primul rând organizarea societății, cum sunt toate legile constituționale, penale, administrative și de interes economic.

b) Regulamentele comunale făcute de primar în virtutea atribuțiilor ce i sunt acordate de lege și destinate a reglementa alinierea și construirea caselor pe străzile unui oraș în scop de estetică, privind în primul rând interesul public local, cărui particulații trebuie să i se supună și dela cari nu pot să se sustragă prin convențiuni particulare au a fi privite ca legi de ordine publică.

c) Din moment ce dreptul de proprietate care este prin esența sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dându-l fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente, create în interes general și de utilitate publică, același principiu urmează a se aplica și în ceea ce privește dreptul de servitute care ea și toate celelalte drepturi reale constituie un desmembrământ al dreptului de proprie-

tate și este supus aceluiași regule ca și însuși dreptul de proprietate.

d) Cu toate că proprietarii sunt volnici a crea pe proprietățile lor orice servitute, acest drept încetează din momentul ce se găsește în conflict cu o lege sau regulamentul de ordine publică și interes general care să împiedice exercitiul dreptului de servitute, întru cât legile și regulamentele de ordine publică au putere de a se aplica și pentru trecut fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge. (Trib. Ilfov IV, No. 155, 1914; „Dreptul” 1914, p. 251).

59. Nulitatea întemeiată pe inalienabilitatea imobilului urmărit privind ordinea publică legală, poate fi propusă de drept înaintea Curții de casație, dacă nu cere o verificare a elementelor de fapt. (Cas. s. II, 78/915. Curier Jud. 60/915).

60. Cu toate că chestiunile de filiație fiind de ordine publică, orice convențiune sau renunțare asupra lor este nulă, totuși acest principiu nu-și poate avea aplicarea decât atunci când prin acele convențiuni sau renunțări s'ar creea o situație falsă, consimțându-se sau convenindu-se la o filiație care nu există, iar nici de eum când prin ele se recunoaște o stare de fapt conformă cu adevărul. (C. Apel Buc. s. I, 1/915. Dreptul 1915, p. 180).

61. Toate dispozițiile cuprinse în legea măsurilor excepționale, deci și acelea din art. 37, relative la prelungirea de drept a contractului de închiriere, sunt de ordine publică și părțile nu pot contraveni lor, conform art. 5 c. civ., prin convențiuni particulare.

Prin urmare, este nulă clauza din contract prin care proprietarul își rezervă dreptul de a rezilia contractul oricând anunțând pe chirias într'un anumit termen. (Cas. I, Buc., decizia No. 2 din 1 Febr. 1918; Jurispr. Rom. 1918, p. 459).

62. Dispozițiile prohibitive cuprinse în art. 1191 c. civ., după cari dovada unui fapt juridic de o valoare mai mare de 150 lei nu se poate face de cât prin act autentic sau sub semnătură privată, sunt de ordine publică și nici judecătorul nu poate derogă.

Prin urmare chiar dacă părțile au convenit la admisibilitatea probei cu martori, ea nu poate fi admisibilă căci se întemeiază pe o cauză neîngăduită de lege. (Judec. ocol. Bârca-Dolj, 1921 din 10 Oct. 1921. Curier Jud. 2/922).

63. La constituirea societăților dreptul de rambursare poate forma obiectul unei clauze de prohibire de plată fiind un drept de interes particular, însă dreptul de retragere nu poate fi

oprit, implicând chestiunea libertății individuale, este de ordine publică și nu se poate derogă prin statute. (C. de lege. (Judec. ocol. Bârca-Dolj, 1921 Curier Jud. 7/923).

64. Condițiunea imposibilă sau contrară bunelor moravuri sau prohibită de lege, inserată într'un testament, anulează liberalitatea ce depinde de dânsa, în virtutea art. 5 și 1008 c. civ. (Trib. Dorohoi, 394 din 28 Nov. 1922. Jur. Gen. 1923 No. 1261; Pand. Rom. 1924, III, 65).

65. Călcarea dispozițiilor unei legi interpretative este de ordine publică; ea poate fi invocată pentru prima oară în Casație. (Cas. I, 162 din 21 Febr. 1922. Tribuna Jur. 24-27/922).

66. Din dispozițiile înscrise în art. 27 din legea agrară, moșile rămase în urma exproprierei nu se pot arenda pe un period mai mic ca 7 ani, iar arendarea trebuie făcută cu drept de preferință obștiilor sau agronomilor de profesie.

Dispozițiile înscrise în acest articol sunt de ordine publică, fiind luate de legiuitor într'un interes obștesc și anume ca pământul să intre în mâinile obștiilor pentru că să se acopere lipsurile acolo unde exproprierea nu a putut satisface toate nevoile, sau să fie cultivate de agronomi de profesie, cari cu știința lor să îmbunătățească sistemele de cultură. Arendarea pe 7 ani permite o cultură care nu se cătuștește forța vitală a pământului.

Aceste dispoziții fiind de ordine publică, părțile nu pot derogă prin convenția lor, iar sancțiunea nerespectării formalităților prevăzute de lege este nulitatea absolută a contractului de arendare, nulitate ce poate fi opusă de oricine are interes. (Trib. Ilfov, III, 304 din 30 Mart. 1923. Jur. Gen. 1923, No. 354).

67. Legea oficiilor de închiriere din 21 August 1921 eră o lege de ordine publică, deoarece cuprindea dispoziții privitoare la orânduiala socială, așezarea raporturilor dintre proprietari și locatari și conținea și dispoziții penale, amenda până la 10 mii de lei (art. 19 l. p. inf. of. închiriere) pentru acei care ar fi contravenit la dispozițiile acelei legi.

Așa fiind, urmează că prin convențiuni sau dispoziții particulare nu se putea derogă dela regulele stabilite prin acea lege.

În speță, cererea de a se obligă la achitarea unei sume de bani, rest dintr'o sumă ce părătul și-a luat obligațiunea de a plăti, pentru cedarea unui local cu eludarea dispozițiilor menționatei legi, care prin art. 1 opreă și declară nule, orice închiriere de clă-

diri pentru case de locuit întreprinderi comerciale sau industriale, ce s'ar fi făcut dela data promulgării acelei legi, fără intervenția oficiului local de închiriere, nu poate fi valorificată prin justiție. (C. A. Oradia-Mare, s. II, 390 din 24 Sept. 1923. Jur. Gen. 1924, No. 645).

68. Nulitatea edictată de art. 27 din legea agrară pentru vechiul Regat și art. 73 din Regulamentul de aplicatie, in ce privește contractele de arendare făcute în disprețul condițiilor sau fără îndeplinirea formalităților prevăzute de aceste texte de lege, este o nulitate de ordine publică absolută, putând ca atare să fie invocată de orice parte interesată, deci și de proprietarii cari au consimțit la ea. (Cas. I, 970 din 12 Oct. 1923, Jur. Rom. 1/924).

69. Dispozițiunile art. 488 c. com. potrivit cărora este nulă orice clauză care ar autoriza pe creditor a-și apropia gajul ori a dispune de dânsul fără paza formelor statorniceite de codul comercial, sunt dispoziții de ordine publică, de oarece se referă la un ele-

ment esențial pentru existența gajului și în consecință în virtutea art. 5 c. civ., nu se poate derogă în nici un chip de la aceste dispoziții. (Trib. com. Ilfov, s. II, 1004 din 27 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924, III, 68).

70. Prin ordine publică se înțelege respectarea tuturor legilor, care întresează direct ordinea din Stat, și nimeni nu-i este permis a derogă prin convențiuni particulare (art. 5 c. civ.) dela dispozițiunile de ordine publică. (Trib. Brăila, s. II, 17 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1167).

71. A se vede: Art. 1 Index, „Ordine publică“ și notele respective; Art. 2 Index, „Ordine publică“ și notele respective; Art. 304 cu notele 3 și 19; Art. 408 cu notele 19, 26, 27; Art. 803 cu notele 44, 45; Art. 966 cu nota 7; Art. 1008. Index și notele respective; Art. 1171 cu notele 1, 90; Art. 1201 cu nota 305; Art. 1248 cu nota 44; Art. 1306, Index și notele respective; Art. 1309 Index și notele respective; Art. 1310 Index și notele respective.

Art. 6—20 inclusiv din Codul civil se abrogă și se înlocuiesc cu art. 1—70 inclusiv din

L E G E PRIVITOARE LA

DOBÂNDIREA ȘI PIERDEREA NAȚIONALITĂȚII ROMÂNE ¹⁾

Din 23 Februarie 1924, publicată în „Monitorul Oficial“ No. 41/1924

DISPOZIȚIUNI GENERALE

ȘI

MIJLOACELE PRIN CARE SE DOBÂNDEȘTE NAȚIONALITATEA ROMÂNĂ

CAPITOLUL I

Art. 1. — Naționalitatea română se dobândește în condițiunile acestei legi prin:

1. Filiațiune;
2. Faptul nașterii pe teritoriul României prevăzut la art. 3 din prezenta lege;
3. Căsătorie și
4. Naturalizare.

Art. 2. — Sunt români prin filiațiune:

a) Copiii născuți din căsătoria unui român, indiferent de locul nașterii lor;

¹⁾ Art. 6—20 inclusiv din Codul civil român, au fost abrogate și s'au înlocuit prin art. 1—70 incl. din *Legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române*, a cărei texte se găsesc publicate în această pagină și în paginile următoare. Cu toată această abrogare, în acest volum s'au tipărit în paginile următoare și art. 6—20 incl. din Codul civil, făcând sub fiecare articol numeroase trimeteri la doctrina românească și străină și publicând rezumate de jurisprudență, deoarece o mare parte din ele își găsesc aplicația și sub legea actuală și toate prezintă interes și folos în vederea judecării afacerilor petrecute sub imperiul articolelor abrogate.

b) Copiii naturali ai unei românce născuți chiar în țară streină. Copiii legitimați de către un român se socotesc că au fost totdeauna români.

Adopțiunea nu produce efecte asupra naționalității.

Art. 3. — Sunt socotiți ca români copiii găsiți pe teritoriul României fără tată și mamă cunoscuți.

Art. 4. — Streina căsătorită cu un român devine româncă.

Art. 5. — Streinii care au dobândit naturalizarea devin români.

Art. 6. — Streinii se bucură în deobște în România de aceleași drepturi civile de cari se bucură și românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărât altfel.

Ei nu pot dobândi cetățenia română și prin efectul acesteia drepturile politice decât prin vreunul din mijloacele prevăzute sub titlul de față.

CAPITOLUL II

Naturalizarea

§ 1. Condițiunile naturalizării

Art. 7. — Naturalizarea este individuală și nici un strein nu o poate dobândi decât întrunind condițiunile următoare:

1. Să aibă vârsta de cel puțin 21 ani împliniți;
2. Să-și manifeste voința de a deveni român și să declare că se leapădă de cetățenia streină după formele prevăzute la art. 21;
3. Să fi locuit, în urma acestei manifestări de voință, neîntrerupt pe teritoriul României timp de zece ani;
4. Să fi avut și să aibă bune purtări;
5. Să aibă mijloace suficiente pentru întreținerea sa și a familiei sale, sau posibilitatea de a le câștiga;
6. Să fi pierdut naționalitatea streină sau să o piardă, potrivit legilor țării sale, prin efectul dobândirii naționalității române.

Art. 8. — Comisiunea de constatare a condițiunilor naturalizării poate aviza la reducerea sau la dispensa de stagi:

- a) Pentru streinii cari dovedesc că sunt utili națiunii române;
- b) Pentru streinii căsătoriți cu românce.

Art. 9. — Sunt dispensați de stagi:

- a) Streinii născuți și crescuți în România până la vârsta de 21 ani, dacă cer naturalizarea în cursul unui an dela împlinirea acestei vârste;
- b) Copiii cari aveau 21 ani împliniți în momentul când tatăl lor a dobândit naturalizarea.

Art. 10. — Românii de origină supuși unui stat strein, indiferent de locul nașterii lor, lepădându-se de supușenia streină, pot dobândi naționalitatea română fără a mai îndeplini condițiunile cerute la No. 3, 5 și 6 din art. 7.

În acest caz declarațiunea de manifestare de voință prevăzută la art. 7 No. 2 și art. 21 va cuprinde în mod expres renunțarea la supușenia streină.

§ 2. Organele și procedura naturalizării

Art. 11. — Naturalizarea se acordă de consiliul de miniștri în urma constatării comisiunii, compusă din prim-președintele și președinții Curții de apel din Capitala țării, că streinul solicitant întrunește condițiunile de sub art. 7 din legea de față.

Art. 12. — Comisiunea pentru constatarea condițiunilor naturalizării funcționează pe lângă ministerul de justiție și este prezidată de prim-președintele Curții de apel din Capitală.

În lipsa acestuia funcțiunile sale se vor îndeplini de cel mai vechiu dintre președinții cari compun comisiunea.

Directorul afacerilor judiciare din ministerul de justiție îndeplinește funcțiunea de secretar al comisiunii.

Art. 13. — În caz de vacanță a vreunuia din locurile de prim-președinte sau președinte, comisiunea va fi complectată cu președintele sau consilierul care, după legea de organizare judecătorească, îndeplinește de drept funcțiunile de prim-președinte sau președinte.

Această dispozițiune se aplică și în cazul când președintele sau unul din membrii comisiunii este împiedecat de a lua parte la lucrările ei.

Art. 14. — Comisiunea se convoacă de președintele ei. Ea nu va putea lucra, nici lua deciziuni, decât cu majoritatea absolută a membrilor cari o compun.

Paritatea se interpretează în favoarea cererii.

Art. 15. — Încheierile comisiunii se vor da întotdeauna în scris și motivat.

Art. 16. — Încheierea comisiunii constatând că streinul întrunește condițiunile cerute pentru naturalizare se înaintează, împreună cu dosarul respectiv, consiliului de miniștri, prin mijlocirea ministerului de justiție.

Art. 17. — Consiliul de miniștri acordă sau refuză naturalizarea. În cazul art. 8 el se pronunță și asupra reducerii sau dispensei de stagiul.

Cererile de reducere și de dispensă de stagiul respinse nu mai pot fi repetate, afară de cazul când cei cari au făcut cerere ar dovedi că au adus țării servicii excepționale după respingerea cererii.

Art. 18. — Jurnalul consiliului de miniștri prin care se refuză naturalizarea nu va fi motivat.

Jurnalul de admitere a naturalizării se va publica în *Monitorul Oficial*.

Art. 19. — Cererile de naturalizare constatate prin încheiere de comisiune că nu întrunesc condițiunile legii nu se vor mai înainta consiliului de miniștri.

Art. 20. — Cererea de naturalizare însoțită de declarația prevăzută la art. 7 No. 2 și de toate actele privitoare la naturalizare se adresează președintelui comisiunii prevăzută la art. 11 și se înregistrează la secretariatul acestei comisiuni.

Stagiul prevăzut la art. 7 No. 3 va începe să curgă dela data înregistrării cererii de naturalizare.

Art. 21. — Declarațiunea de manifestare a voinței de naturalizare și de lepădare de cetățenia streină se va face în forma autentică.

Tot astfel se va face și declararea de opțiune privitoare la naționalitate.

Art. 22. — Indată după înregistrarea cererii de naturalizare președintele comisiunii va dispune, la stăruința și în contul petiționarului, publicarea ei în *Monitorul Oficial*, într'una din publicațiunile periodice mai răspândite din țară de preferință într'unul din ziarele dela domiciliul petiționarului.

Președintele va supune comisiunii cererea de naturalizare numai după ce petiționarul va fi prezentat *Monitorul Oficial* și ziarul în care s'a făcut publicația și va fi constatat că au trecut 30 zile libere dela data ultimei publicații.

Cererile românilor de origină se vor publica numai în *Monitorul Oficial*, din oficiu și aceasta în mod gratuit, de asemenea și jurnalul consiliului de miniștri pentru acordarea naturalizării.

Art. 23. — În termenul prevăzut la art. 22 ministerul public, auto-

ritățile administrative, centrale și locale, precum și orice persoană în măsură de a dovedi cu acte că solicitantul nu întrunește condițiile cerute de lege, vor putea să adreseze întâmpinările lor scrise înaintea comisiunii.

Asemenea întâmpinări se pot adresa și consiliului de miniștri înainte ca acesta să se fi pronunțat asupra naturalizării.

Art. 24. — Comisiunea poate dispune:

a) Ca petiționarul să completeze actele sau să dea explicațiuni orale sau scrise;

b) Ca prin unul din membrii săi, sau prin delegațiuni date membrilor parchetelor de orice grad, sau autorităților administrative, să culeagă informațiuni sau să facă cercetările ce va crede necesare;

c) Să cheme înaintea sa pe orice alte persoane ce ar crede că pot da informațiuni utile.

Art. 25. — Cererile de naturalizare respinse de comisiune pentru neindeplinirea vârstei sau stagiului vor putea fi reintroduse după împlinirea vârstei de 21 ani sau a stagiului cerut, fără a mai fi nevoie de o nouă declarație de manifestare a voinței.

Cererile respinse pentru neindeplinirea condițiilor prevăzute la art. 7 No. 4 nu mai pot fi reînnoite.

Cererea respinsă pentru neindeplinirea condițiilor dela art. 7 No. 5 se poate reînnoi când prin acte noi se poate dovedi neîndoios că solicitantul îndeplinește și această condiție.

Art. 26. — Jurnalul consiliului de miniștri pentru acordarea naturalizării se comunică ministerului de justiție, care îl va publica în *Monitorul Oficial* pe cheltuiala celui naturalizat, după ce acesta va presta jurământul de credință.

Art. 27. — Sub sancțiunea pierderii beneficiului jurnalului de naturalizare, solicitantul este obligat ca, în termen de 30 zile libere dela invitațiunea ministerului de justiție și după plata taxelor legale, să presteze înaintea delegatului ministerului de justiție jurământul de credință, în formula următoare:

„Pe onoare și conștiință, jur credință M. S. Regelui României și „Dinastiei, Constituției și legilor țării, drepturilor și intereselor naționale „ale poporului român“.

Art. 28. — Naturalizarea se constată prin jurnalul de naturalizare publicat în *Monitor* și prin diploma de încetățenire ce se eliberează celui în drept de ministerul justiției.

Art. 29. — În afară de condițiile statornicite la art. 7, cetățenia română, sub titlul de cetățenie de onoare, pentru servicii excepționale aduse țării și națiunii, se poate acorda, la propunerea guvernului sau a inițiativei parlamentare, de Adunările legiuitoare cu majoritate de două treimi din numărul votanților.

Art. 30. — Exercițiul drepturilor politice pe temeiul cetățeniei de onoare nu se poate dobândi decât cu autorizarea consiliului de miniștri după ce beneficiarul dovedește că nu mai ocupă în țară streină nici o funcțiune publică și că s'a lepădat de supușenia Statului al căruia național era.

Art. 31. — Cetățenia de onoare acordată streinilor de consiliile județene sau comunale n'are nici un efect asupra naționalității. Nici într'un caz ea nu poate fi acordată decât în condițiunile stabilite de legea administrativă și pentru servicii excepționale aduse județelor sau comunelor.

§ 3. Efectele naturalizării

Art. 32. — Naturalizarea nu are efect retroactiv.

Efectele ei se produc numai dela data publicării în *Monitorul Oficial* a jurnalului consiliului de miniștri prin care s'a acordat.

Art. 33. — Naturalizarea aseamănă pe streini cu românul atât în ce privește drepturile civile cât și în ceea ce privește drepturile politice.

Art. 34. — Soția profită de naturalizarea soțului, afară numai dacă dânsa printr'o declarațiune autentică renunță la naționalitatea română, pentru a-și conserva naționalitatea dobândită prin căsătorie sau aceea care și-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei în forma arătată la art. 40.

Deasemenea și copiii mai mici de 21 ani profită de naturalizarea tatălui lor.

Art. 35. — Copiii deveniți români în condițiunile art. 34, pot în termen de un an dela împlinirea vârstei de 21 ani să renunțe la naționalitatea română printr'o declarațiune făcută în formă autentică și adresată în țară ministerului de justiție, iar în streinătate legațiunilor sau consulatelor române.

TITLUL II

Despre pierderea și redobândirea naționalității române

Art. 36. — Naționalitatea română se pierde:

- a) prin naturalizare dobândită în țară streină;
- b) prin legitimarea copilului natural de naționalitate română de către un strein;
- c) prin căsătorie, în cazul art. 38;
- d) prin primirea fără autorizația guvernului român a vreunei funcțiuni publice dela un guvern strein;
- e) prin supunerea pentru ori cât de puțin timp la vreo protecțiune streină, ori din care fapt ar rezulta aceasta;
- f) prin retragerea naturalizării, în cazurile art. 41 și 42;
- g) în cazul prevăzut la art. 37.

Art. 37. — Românul care, fără autorizarea guvernului, va intra în serviciul militar la streini sau se va alătura pe lângă vreo corporațiune militară streină va pierde calitatea de român.

El nu va putea redobândi calitatea de român decât conform art. 7.

Toate acestea fără a fi scutit de sancțiunile prevăzute de codul penal în contra românilor cari au purtat sau vor purta arme în contra patriei lor.

Art. 38. — Românca devine streină prin căsătoria sa cu un strein, exceptându-se cazul când, după legea soțului, ea nu dobândește naționalitatea acestuia, sau când și-a rezervat naționalitatea română prin contractul matrimonial sau, în lipsa acestuia, printr'o declarație expresă făcută în formă autentică înainte sau cu prilejul contractării căsătoriei.

Art. 39. — Românca devenită streină prin căsătorie, redobândește calitatea de româncă prin încetarea căsătoriei, prin divorț sau decesul soțului, dacă își manifestă dorința printr'o declarațiune dată în formă autentică și adresată în țară ministerului de justiție, iar în streinătate legațiunilor sau consulatelor române.

Acelaș drept îl are și femeia în caz de separațiune de corp.

Art. 40. — Streina care a dobândit calitatea de româncă prin căsătorie, își menține această calitate și după desfacerea căsătoriei prin despărțenie, sau separație de corp, sau prin decesul soțului, afară numai dacă nu și-a manifestat dorința contrarie printr'o declarațiune făcută în

formă autentică și adresată în țară ministerului de justiție, iar în străinătate legatiunilor sau consulatelor române.

Art. 41. — Naționalitatea română poate fi retrasă oricărui naturalizat român originar al unui Stat cu care România s'ar găsi în stare de război:

a) Când se va constata că a săvârșit acte contrarii ordinii publice și siguranței interioare sau exterioare a Statului român;

b) Când se va constata că a părăsit țara pentru a se sustrage serviciului militar sau oricărui alt serviciu public obligator pentru români;

c) Când se va constata că în serviciul țării lui de origine sau al oricărei alte țări ar fi săvârșit acte de spionaj și ar fi ajutat acțiuni potrivnice drepturilor și intereselor naționale ale Statului și poporului român.

În toate aceste cazuri, retragerea naturalizării se va face prin decret regal publicat în *Monitorul Oficial*, dat prin propunerea ministerului de justiție și pe baza unui jurnal al consiliului de miniștri.

Sub nici un cuvânt aceștia nu vor mai putea redobândi calitatea de români.

Art. 42. — Retragerea naturalizării are efect individual. Ea nu se poate resfrânge asupra femeii și copiilor celui naturalizat, afară dacă aceasta se prevede expres în decretul de retragere a naturalizării.

Art. 43. — Retragerea naturalizării se face independent de sancțiunile prevăzute în codul justiției militare sau alte legi pentru crimele și delictele săvârșite de cel naturalizat.

Art. 44. — Românul care și-a pierdut această calitate, în cazurile prevăzute sub lit. *a* și *b* dela art. 36, nu o va putea redobândi decât prin naturalizare.

Art. 45. — Românul care și-a pierdut această calitate prin acceptarea unei funcțiuni publice în țară străină sau prin supușenia temporară la o protecțiune streină, o va putea redobândi dacă, renunșând formal la aceasta, va obține autorizațiunea consiliului de miniștri de a-și stabili domiciliul în România.

Art. 46. — Copilul născut dintr'un român care ar fi pierdut calitatea de român, va redobândi totdeauna această calitate îndeplinind formalitățile prescise la art. 45.

TITLUL III

Despre opțiuni și renunțări la Naționalitate

Art. 47. — Declarațiunile de opțiune sau de renunțare la naționalitate, în cazurile și în termenele îngăduite de legi sau de convențiunile internaționale ratificate de Corpurile legiuitoare, se vor face, dela data promulgării legii de față, în forma prevăzută la art. 21 și înaintea autorităților prevăzute la art. 48, afară de cazul când acele legi și convențiuni statornicesc alte forme și alte autorități.

Art. 48. — Declarațiunile de opțiune sau renunțare la naționalitate se pot face pe teritoriul român, în orice comună rurală sau urbană, înaintea autorităților împuternicite după lege de a constata consimțământul și a autentifica actul.

Declarațiunea se va face în 6 exemplare, din cari numai 3 vor fi eliberate declarantului.

Sub sancțiunea prevăzută la art. 53, atât autoritatea care a autentificat declarațiunea, cât și persoana care a făcut opțiunea sau renunțarea, sunt obligate fiecare din ele să trimită câte un exemplar autentificat primăriei comunei unde domiciliază declarantul și prefecturii județului respectiv.

În streinătate declarațiunea de opțiune pentru naționalitatea română sau de renunțare la această naționalitate se vor face tot în forma autentică, înaintea legațiunilor sau consulatelor române.

Art. 49. — Autoritatea care primește declarațiunea de opțiune sau renunțare va verifica identitatea declarantului, menționând pe declarațiune actele de identitate prezentate.

Art. 50. — Opțiunea sau renunțarea soțului atrage după sine pe aceea a soției, iar renunțarea părinților atrage după sine pe aceea a copiilor mai mici de 21 ani.

Opțiunea și renunțarea pentru minorul fără părinți se va face de tutor.

Art. 51. — Declarațiunea de optare sau renunțare este definitivă. Ea nu mai poate fi retrasă.

Se exceptează opțiunea sau renunțarea pentru persoanele prevăzute în art. 50, dacă au dreptul, după lege sau după convențiuni, de a opta sau renunța în numele lor propriu.

Art. 52. — Prefecturile județelor sunt obligate să comunice ministerului de interne toate declarațiunile de opțiune sau renunțare, care făcând cuvenitele tablouri le va înainta, prin ministerul de afaceri streine, guvernelor Statelor în favoarea cărora s'a optat.

Art. 53. — Autoritățile și declaranții cari nu se vor conforma art. 48 și 49, se vor pedepsi cu amendă dela 5.000 la 20.000 lei.

TITLUL IV

Dispoziții finale și tranzitorii

Art. 54. — Se abrogă dispozițiunile art. 6—20 inclusiv de sub cartea I, titlul I, cap. I și II din codul civil român; paragrafele 18—38 inclusiv din codul civil în vigoare în Bucovina; art. 50 al colecției legilor din 1879 aplicabile în Transilvania, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș; art. 819, 820, 824, 825, 826, 827, 836—857 inclusiv din tomul IX, cartea I, partea VI, cap. III din 1899 cu modificările ulterioare aplicabile în Basarabia, precum și orice alte dispozițiuni privitoare la aceleași materii cuprinse în legi, regulamente, ordonanțe, decrete și deciziuni ce s'ar găsi la data promulgării legii de față în vigoare în deosebite părți ale Statului român.

Art. 55. — Cererile de naturalizare sau de recunoaștere adresate ministerului de justiție sau Corpurilor legiuitoare înainte de promulgarea legii de față, cu toate lucrările referitoare, se vor înainta comisiei dela art. 11, care le va examina dacă întrunesc condițiunile legii de față, fără ca pentru aceasta să mai fie necesară declarațiunea de manifestare de voință prevăzută la art. 7 No. 2.

În aceste cazuri stagiul se calculează dela data introducerii cererii de naturalizare.

Consiliul de miniștri se pronunță asupra încheierii comisiei în condițiunile arătate la cap. II de sub § II al legii de față.

Cererile de naturalizare sau de recunoaștere, votate de unul din Corpurile legiuitoare înainte de promulgarea prezentei legi, se vor trimite cu toate lucrările referitoare direct consiliului de miniștri, care va decide asupra lor fără a mai fi nevoie de constatarea comisiei prevăzută de art. 11.

Art. 56. — Sunt și rămân cetățeni români, fără a fi obligați să îndeplinească vreo formalitate, locuitorii de mai jos cari, până la data promulgării legii de față, nu vor fi optat pentru o altă naționalitate:

1. Toți locuitorii din Bucovina, Transilvania, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș cari aveau indigenatul (apartenența) la ¹⁸ Noembrie ¹ Decembrie 1918;

2. Locuitorii din Basarabia cari la data de ^{27 Martie}/_{9 Aprilie} 1918 aveau domiciliul administrativ după legile în vigoare în Basarabia;

3. Locuitorii din vechiul regat cari au dobândit naționalitatea română în condițiunile decretelor-legi ratificate prin art. 133 din Constituție;

4. Locuitorii din județele Caliacra și Durostor, cărora li s'a recunoscut naționalitatea română prin hotărârile definitive ale comisiunilor prevăzute în art. 6 din legea dela 1 Aprilie 1914 și în art. 10 și următorii din legea dela 26 Iulie 1921 pentru organizarea Dobrogei-Noii;

5. Persoanele originare din Bucovina, Transilvania, Banat, Sătmar, Crișana și Maramureș, domiciliate la data unirii în vechiul regat, întrucât posedau indigenatul (apartinerea, apartenența sau competența) într-una din comunele din teritoriile menționate;

6. Persoanele cari la data unirii, deși nedomiciliate în vreuna din comunele din Bucovina, Basarabia, Transilvania, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș, erau însă născute în acele comune din părinți domiciliați acolo;

7. Românii de origină din teritoriile fostului imperiu rus și din cele atribuite Statelor Serbo-Croato-Sloven, Ceho-Slovacia, Polonia, Italia, Austria și Ungaria, cari vor fi optat pentru naționalitatea română înaintea autorităților locale din aceste State sau a oricărei autorități române;

8. Locuitorii din comunele cari la stabilirea sau la rectificarea frontierelor trec de sub suveranitatea unui alt Stat sub suveranitatea Statului român, întrucât întrunesc condițiunile cerute pentru categoriile de locuitori de sub No. 1 și 2.

Art. 57. — Dobândirea naționalității române în condițiunile prevăzute mai sus de către soț și părinte atrage după sine obținerea acelei naționalități pentru soția și copiii aflați sub puterea părintească.

Art. 58. — Vor putea fi dispensați de stagiul în condițiunile art. 7 și 8 streinii majori născuți, crescuți și domiciliați în România, nesupuși nici unei protecțiuni streine, dacă cer naturalizarea în cursul unui an dela promulgarea legii de față.

Art. 59. — Copiii născuți în Basarabia, Bucovina, Transilvania, Banat, Sătmar, Crișana și Maramureș, cari la data unirii nu se vor fi putut prevala de o altă naționalitate, dobândesc naționalitatea română.

Art. 60. — Sunt considerate a fi pierdut de drept naționalitatea română persoanele din categoriile de sub art. 56, cari se vor constata că înainte de data promulgării legii de față au optat pentru o altă naționalitate.

Ministerul de interne și autoritățile administrative și polițienesti vor fi în drept de a lua măsurile necesare față de persoanele cari, optând pentru o altă naționalitate, nu vor fi părăsit țara în cele 12 luni acordate dela data opțiunii.

Aceste persoane vor putea să-și ridice bunurile lor mobile de orice natură fără a fi impuse pentru aceasta la o taxă de ieșire.

Dela data autentificării declarațiunii, ele sunt obligate pentru tot timpul cât vor mai petrece în țară să se conformeze legilor și regulamentelor relative la streini.

Art. 61. — Opțiunile sau renunțările făcute înainte de promulgarea legii de față, fie că au rezultat dintr'o declarațiune autentică, fie că au rezultat din declarații sau acte sub semnătură privată, sau numai din fapte din cari se poate deduce neîndoelnic voința și hotărârea de a opta sunt și rămân valabile și au de efect pierderea naționalității române.

Art. 62. — Autoritățile cari, până la data promulgării legii de față

au primit declarațiuni de opțiune pentru o naționalitate streină, precum și de renunțări la naționalitatea română, de persoane născute pe teritoriul Statului român, sunt obligate să le înainteze primăriilor comunelor unde s'au născut acele persoane.

Art. 63. — Locuitorii din comunele cari la stabilirea sau rectificarea fruntariilor ar trece sub suveranitatea unui alt Stat, pierd naționalitatea română din momentul retrocedării, afară dacă ei își strămută de fapt domiciliul pe teritoriul Statului român sau optează pentru naționalitatea română.

Art. 64. — Situația tuturor persoanelor de sub No. 1, 2, 4, 5, 6 și 7 ale art. 56 și art. 57, 59, 60, 61 și 63 se va constata din oficiu de autoritățile administrative, prevăzute în regulamentul pentru constatarea naționalității, cu drept de apel pentru cei interesați, la comisiunile ce vor funcționa în acest scop pe lângă fiecare Curte de apel.

Fiecare comisiune de apel va fi compusă:

a) Dintr'un consilier al Curții de apel respective, numit de ministerul de justiție cu aprobarea consiliului de miniștri, cu titlu de președinte al comisiunii;

b) Din doi delegați, numiți de ministerul de interne, deasemenea cu aprobarea consiliului de miniștri.

Apelul se declară la primăria locală în termen de 40 zile libere de la data afișării listelor prevăzute la art. 64 și se va judeca fără opoziție.

Acelaș drept îl are atât ministerul de interne cât și ministerul public.

Art. 65. — Autoritățile administrative însărcinate cu operațiunea constatării sunt obligate să întocmească pe comune liste de cetățenie în cari vor cuprinde pe toți acei cari se găsesc în vreuna din categoriile prevăzute la art. 56.

Aceste liste se vor afișa după terminarea operațiunilor în fiecare comună la localurile autorităților comunale.

Actele rămân definitive față de toți aceia cari în termenul prescris la art. 64 n'au declarat apel.

Recursul împotriva hotăririlor comisiunilor de apel se va declara la greșă acestor comisiuni în termen de 20 zile libere dela pronunțare.

Curtea de Casație va judeca aceste recursuri de urgență în camera de consiliu, după memoriile scrise fără citarea părților.

Art. 66. — Se acordă pentru această singură dată un termen de 3 luni dela data promulgării legii de față, locuitorilor din județele Durostor și Caliacra, cari nu au făcut declarații la comunele prevăzute în art. 10 și următoarele din legea dela 26 Iulie 1924, pentru organizarea Dobrogei-Noui, sau ale căror cereri pentru recunoașterea cetățeniei române au fost respinse pe motivul că declarațiile au fost făcute după expirarea termenului prevăzut în art. 13 din acea lege.

În acelaș termen își vor stabili cetățenia română și locuitorii cari nu pot face dovada cetățeniei prin hotăririle definitive ale comisiunilor de încetățenire prevăzute în legea din 1 Aprilie 1914. Diplomele de încetățenire eliberate potrivit dispozițiunilor acelei legi sunt valabile.

Se prelungește în acest scop funcționarea comisiunilor prevăzute în art. 10 din sus citata lege.

Aceste comisiuni își vor termina lucrările cel mult în 3 luni dela data expirării termenului de mai sus.

Art. 67. — Toți locuitorii cari nu vor fi cuprinși în aceste liste, sau nu vor fi obținut hotărârile judecătorească potrivit art. 64, dela data promulgării legii de față, nu pot dobândi naționalitatea română decât prin mijloacele arătate la art. 7 și următorii.

Se exceptează locuitorii absenți dela domiciliu, cari având dobân-

dită de drept naționalitatea română, potrivit art. 56, vor putea oricând cere dela autoritatea comunală competentă, certificatul de naționalitate cu drept de apel la tribunal și recurs la Curtea de casație, în termenele prevăzute de art. 64 și 65, împotriva deciziei acestei autorități.

Art. 68. — Pe temeiul listelor și hotărârilor definitive prevăzute la art. 65 și 66 ministerul de interne va elibera celor în drept, prin primării, certificate de naționalitate.

Orice alte acte sau certificate de naționalitate sunt nule.

Decretele-legi de naturalizare individuală, hotărârile judecătorești sau certificatele greșei instanțelor judecătorești constatând declarațiunile prevăzute de decretele-legi, ratificate prin art. 133 din Constituțiune, fac dovada naționalității pentru evreii din vechiul regat.

Art. 69. — Românce de origină din Basarabia sau Bucovina, care prin căsătorie contractată înainte de unirea acestor provincii a devenit străină, poate beneficia de dispozițiunile art. 40 din prezenta lege, dacă căsătoria este desfăcută.

Art. 70. — Un regulament special pentru constatarea naționalității va stabili amănunțit condițiunile de aplicare a dispozițiunilor de sub art. 56 și următorii din legea de față.

CARTEA I DESPRE PERSOANE

TITLUL I

Despre drepturile civile și despre naturalizare

CAPITOLUL I

Despre bucurarea de drepturile civile și despre naturalizațiune.

Art. 6 (Abrogat¹). — Exercițarea drepturilor civile nu depinde de calitatea de cetățean, care nu se poate dobândi și păstra decât conform art. 6 din această condică. (Civ. 11, 13; C. p. 8 § II, 13, 16, 22; Const. 6, 7, 133; Decret-lege 3902/918 relativ la acordarea drepturilor cetățenești (Mon. Of., 223/918); Decret-lege 2085/919 privitor la acordarea drepturilor cetățenești evreilor născuți în țară (Mon. Of., 33/919); Decret-lege 3464/919 privitor la prelungirea termenilor pentru declarațiile de opțiune Mon. Of., 93/919; Civ. Fr. 7).

Text fr. Art. 7. — L'exercice des droits civils est indépendant de la qualité de citoyen, laquelle ne s'acquiert et ne se conserve que conformément a la loi constitutionnelle.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 101;
DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 61 urm.; *Suppl. Droits civils* 30 urm.;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 69 urm.;
PIANIOL, I, ed. 3-a, No. 425.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 291 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*; p. 23. „Despre dobândirea naționalității prin anexiunea de teritoriu”. *Tribuna Juridică* 1-8/1919;
NACU, I, p. 155 urm.

¹) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

INDEX ALFABETIC

- Acte de stare civilă 13.
 Avocat 25.
 Anexiune 31, 41, 42.
 Ardeal 41.
 Armeni 10.
 Austriaci 35.
 Botez 24, 26.
 Calimach 36.
 Calitate de român 1, 3-5, 7, 8, 11, 14, 19, 21, 24, 26, 23, 29, 33.
 Capacitatea juridică 2, 4.
 Caragea 16.
 Căsătorie 16, 20.
 Cetățenie română 12, 13, 18, 19-22, 26, 39, 40, 42, 43.
 Condemnațiuni 34.
 Condiție juridică 2, 4.
 Conaționali 21.
 Constatute 17, 25-27, 29.
 Copii 1, 15, 17, 19, 21, 23, 28-30, 32.
 Decrete-legi de încetățenire 40.
 Dispensă de stagi 28, 29.
 Dobrogea 18, 22, 42.
 Domiciliu 35.
 Drepturi câștigate 26.
 Drepturi civile 4.
 Drepturi personale 17, 28.
 Drepturi politice 4, 8, 9, 12, 21, 29, 32, 34, 38.
 Evrei 10, 11, 26, 40.
 Funcțiuni 20, 24, 25, 27.
 Germani 43.
 Impământenire 8, 12, 16, 17, 20, 21, 23-31.
 Încetățenire, a se vedea „Decrete-legi”.
 Interpretare 1, 21.
 Jocuri olimpice 37.
 Legea comun. 26.
 Legea Dobrogei 18, 22.
 Legi anterioare 2.
 Legi austriace 35.
 Legi posterioare 9.
 Majoritate 1, 19, 21-23.
 Mandat 15.
 Militar, a se vedea „Serviciu”.
 Minorii, vezi Copii și: 1, 15, 21.
- Mozaic, vezi Evrei.
 Naționalitate 6, 10, 15, 19, 21, 23, 30-32, 35, 38, 39, 42.
 Naturalizare 2, 3, 8, 12, 13, 15, 17, 1, 21, 22, 26-28, 43.
 Neretroactivitate 26, 29, 34.
 Obiceul pământului 16, 32.
 Olimpice 37.
 Originea română 6, 7, 13, 28, 29, 31.
 Ortodoxi 10, 20, 26, 32.
 Otoman 18, 22.
 Pământean 4, 13, 16, 20, 26, 32.
 Passeport 42.
 Persoană morală 37.
 Posesie de stat 6, 13, 14, 31.
 Prezumții 33.
 Probe 9, 13, 14, 31, 33, 38, 39.
 Protecție străină 1, 18, 21, 29, 32.
 Regulament organic 2, 4, 8, 9, 12, 14, 16, 20, 32, 33.
 Religie mozaică 10, 11.
 Religie ortodoxă 10, 20, 26, 32.
 Renunțare la protecție 3, 42.
 Retroactivitate 26, 29, 34.
 Român, a se vedea „Calitate”, „Cetățenie” și „Originea”.
 Serviciu militar 5.
 Stagi legal 3, 23.
 Stare civilă 13, 15.
 Străini 1-4, 7, 9, 10, 12, 15, 16, 18-24, 26, 29, 30, 32, 35.
 Strămoși 6.
 Teritoriu anexat, vezi anexiune.
 Teritoriu strein 7.
 Titluri de boerie 20, 33.
 Tratatul de Versailles 43.
 Tribunal pământean 2.
 Vilaet otoman 22.

Jurisprudență.

1. Art. 8 cod. civ. nu se poate interpreta în contra copiilor minori, cari, născuți fiind de un supus străin, a dobândit în urmă calitatea de român, căci după principiul juridic, fiii minori urmează calitățile părintelui lor, afară numai de declarație contrarie din partea-le când au ajuns la majoritate; numai în caz când fiul minor, după ajungerea sa la majoritate, ar voi a se întoarce iarăși la protecția străină dela care s'a lepădat părintele său, numai atunci urmează a face declarație că voește acea protecție, iar pe cât timp o asemenea protecție nu o pretinde, rezultă din acest fapt că el a primit pe aceea ce și a ales-o părintele său. (Cas. Oct. 27/67. B. p. 851).

2. Naturalizațiunea cea mică, după art. 379 regulamentul organic, astăzi abrogat, conferea drepturile civile, între care este și dreptul de a cere dreptatea dela tribunalele pământene, caz în care străinul astfel naturalizat era întru toate asimilat românilor. Prin

noul codice civil (art. 16), naturalizarea cea mică nu mai este admisă. Insa această dispozițiune are putere numai pentru viitor, conform art. 1 c. civ., dar nu poate afecta întru nimic o condiție juridică bine stabilită prin legi anterioare, chiar și dacă acea condițiune nu este admisă în legea cea nouă. (Cas. II, 130/Sept. 6/72. B. p. 266).

3. Nici renunțarea la protecțiunea țării sale, nici cererea de naturalizare și dispozițiunile luate de Cameră pentru supunerea străinului la stagiul cerut de lege, nu poate da încă străinului calitatea de român, și nu poate fi considerat decât tot ca străin, pe cât nu s'au îndeplinit *ad litteram* dispozițiunile art. 16 c. civ. (Apel Buc. I, Dec. 15/73. Dr. 5/74).

4. Străinul sub regimul regulamentului organic nu putea dobândi calitatea de român și exercițiul drepturilor politice decât conform condițiilor prescise de art. 379 al regulamentului organic, prin o lege, nu însă printr'un act numai al puterii executive sau numai din partea unui ministru. Dacă dar prin actul unui ministru nu s'a conferit străinului decât drepturile unui pământean, conform alin. 5, art. 379 reg. org., adică exercițiul drepturilor civile în opoziție cu cele politice, expresia de pământean coprină în acel act, nu e identică cu expresia de român cu consecințele juridice ce rezultă din această calitate după legile astăzi în vigoare (art. 7 și 8 codul civil), și nu implică în sine exercițiul tuturor drepturilor civile cât și a celor politice; acea expresie nici nu este o noțiune juridică care să indice capacitatea juridică, fie civilă fie politică, a individului respectiv, întru cât între zisii pământeni capacitatea juridică atât civilă cât și politică era diferită; astfel străinul, pentru ca să obție exercițiul drepturilor politice, trebuiesc să îndeplinească condițiile prescise de regulamentul organic pentru naturalizarea așa numită cea mare. (Cas. II. 244/Nov. 4/75. B. p. 298).

5. Faptul izolat al plăteii contribuției nu constituie o dovadă despre calitatea de român, asemenea și acest fapt unit cu faptul înrolării între militeni nu este dovadă de acea calitate, căci dacă e un drept și o obligație a Românilor de a presta serviciu militar, serviciul în sine nu presupune și existența calității de român. (Cas. II. 260, Dec. 13/75. B. p. 349).

6. De admitem în general posesia de stat ca probă a naționalității, aceasta nu se poate invoca de către oricine: ea nu se poate invoca de către aceia despre cari e constant că nu sunt de origine Români în sensul politic; ea nu poate fi admisă decât în favoarea

acelora cari pretind a fi români de origine, cari ar trebui, după rigoarea principiilor, să dovedească că nu numai ei, ci și tatăl lor, bunul lor și străbunul lor sunt de origină română, pentru care asemenea probă fiind imposibilă trebuie să admitem posesia de stat prin analogia art. 179, 293, 294 c. civ. (Cas. II, 150, Mai 23/78, B. p. 166).

7. Singura împrejurare că cineva s'a născut pe un teritoriu străin, fără a se putea proba și împrejurarea că este născut și din părinți străini, nu schimbă întru nimic calitatea de român și nu se poate considera că străin decât în cazul când s'ar constata că părinții sei erau supuși străini. (Cas. II 67, Apr. 8/78, B. p. 132).

8. Lipsa împământenirii sub regulamentul organic, precum și lipsa votului Camerilor nu pot fi înlocuite prin nimic, nici prin faptul că el a exercitat drepturile politice, sau drepturile ca un român și că a împlinit obligațiile ce impune calitatea de român. (Cas. II, 105, Mai 23/78, B. p. 166).

9. După art. 71 reg. org. toți plugarii și muncitorii străini așezați în Valahia, de orice lege și neam, nu pot fi cuosești de străini. Reg. org. în interesul agriculturii și a înmulțirii brațelor pentru munca pământului, a voit a favoriza pe toți străinii plugarii sau muncitorii de ori unde ar fi venit și a nu-i considera ca străini; așa dar le-a acordat beneficiul de a fi Români; expresiile din regul. org. „a nu fi străin” nu pot însemna decât „a fi Român”; a nu admite acest sens, e și nu numai contrariu expresiilor însăși, dar ar însemna că legiuitorul nu a voit a acordă un beneficiu. Rațiunea acestei interpretări a art. 71 mai rezultă și din opunerea art. 71 articolului 379, prin care se dovedește că pe străinii cari uneltesc neguțatorie și industrie, legiuitorul îi consideră ca străini și nu le acordă beneficiul ce acordă plugarilor și muncitorilor străini. Obiecțiunea recunoscând că plugarii și muncitorii străini sunt Români, însă fără drepturi politice, nu e gravă, căci toți plugarii și muncitorii de pământ român nu aveau drepturi politice și pentru aceasta nu se putea zice că nu erau Români; și dacă prin legile posteroare, prin convenție (art. 46) și prin statut (art. 2 legea electorală) s'a recunoscut tuturor Românilor drepturi politice, s'a recunoscut tocmai acelor Români cari nu avusesse înainte exercitiul drepturilor politice, precum erau Români plugarii sau muncitorii. (Cas. II, 149, Iun. 16/78, B. p. 209).

10. Armenii, ca și orice alți creștini, nu pot fi considerați ca străini, pe simplul fapt că profesază altă religie decât cea ortodoxă răsăriteană, căci religia, exceptând pe cea mo-

saică, nu constituie, după legile noastre o incapacitate de a fi român; prin urmare o persoană de naționalitate română putând profesă o altă religie decât cea ortodoxă, nu poate fi contestată în naționalitatea sa, decât dovedindu-se că e supusă unui stat străin. (Cas. II, 106 și 109, Apr. 9/79, B. p. 294 și 297; 146, Apr. 16/79, B. p. 313; 34, Apr. 4/86, B. p. 333; 174, Apr. 16/87, B. p. 368).

11. În România, evreii fiind considerați în totdeauna ca străini, prin simplul fapt al schimbării religiei nu puteau dobândi de drept calitatea de român ci această calitate trebuie a i se recunoaste de Corpurile legiuitoare, conform art. 16 cod. civ. (Cas. II, 95, Mart. 24/79, B. p. 250; 6, Mart. 24/80, B. p. 271).

12. Regulamentul organic, prin art. 379, alin V, prescrie că străinii cari obțineau mica împământenire nu dobândeau prin această drepturi politice; de aci rezultă că mica împământenire nu conferea celui ce a obținut-o, cetățenia română, ci numai câteva drepturi orășenesti. (Cas. II, 77, Apr. 14/93, B. p. 405; 254/91 Apr. 6/91; B. p. 519; 61 Mart. 20/79, B. p. 240; 47, Mart. 12/79, B. p. 228).

13. Posesiunea de stat de cetățean român, nu trebuie să fie probată absolut prin acte de naștere sau de naturalizațiune, fiindcă urmează să avem în vedere lipsa și neregularitatea ce eră în trecut pentru dobândirea actelor de stare civilă; posesiunea de stat se poate proba și din alte acte din care să rezulte că reclamantul a fost considerat și în trecut de pământean fiindcă a purtat și poartă toate sarcinile la care se supun numai pământenii. (Cas. II, 12 Mart. 20/80, B. p. 274).

14. Toți românii cari n'au dobândit calitatea de român prin beneficiul legii, conform art. 8, 16 cod. civil și conform regulamentului organic, nu pot justifica calitatea de român decât prin posesiunea de stat, căci altfel nici unul n'ar fi în stare a dovedi că e român. (Cas. II, 48, Apr. 12/82, B. p. 476).

15. Naturalizarea fiind un beneficiu ce se acordă străinului, ea este individuală, privește numai persoana ce a obținut-o, și nu-si poate întinde efectele asupra copiilor existenți ai străinului naturalizat; aceasta este cu atât mai adevărat cu cât copilul dobândește dela lege naționalitatea ce aveă părintele în momentul nasterii sale, și această calitate esențială a stării sale civile, dânsul n'o mai poate pierde decât printr'un act al voinței sale, expres sau tacit manifestată; de altă parte dacă naționalitatea este un drept de care numai cetățeanul singur poate dispune, apoi părintele, în timpul minorității copiilor săi, n'are nici o ca-

litate nici mandat dela lege pentru a schimbă patria și naționalitatea lor originară; de altmintererea nici un argument decisiv nu se poate trage din autoritatea puterii părintesti, de oarece legiuitorul n'a acordat părintelui decât dreptul de a veghia asupra creșterii și educațiunii copiilor săi minori, precum și de a îngriji de averea lor, iar nicidecum dreptul abuziv de a renunța în numele lor la beneficiul unei naționalități, ce eră câștigată atât copiilor cât și națiunii căreia ei aparțineau. (Cas. II, 78, Apr. 27/83, B. p. 476).

16. Căsătoria unui străin cu o pământeancă eră, mai înainte de regulamentul organic (1832), unul din modurile de împământenire, consacrate, nu prin vre-o lege specială, ci prin obiceiul pământului; și, după cum constată Vodă Caragea în preambulul codicelui său din 1818, obiceiul pământului aveă putere de lege. (Trib. Vâlcea, Mart. 2/88, Dr. 49/83).

17. Art. 7 din constituțiune, modificat în 1879, prevede în partea a III-a că naturalizarea nu se poate acorda decât prin lege și în mod individual; de aci reese că naturalizarea fiind un drept personal, nu se poate întinde și asupra copiilor născuți mai înainte de a fi dobândit părintele lor împământenirea. (Cas. II, 77, Apr. 14/93, B. p. 406; 254, Apr. 8/91, B. p. 519; 45, Apr. 5/86, B. p. 344; 22, Apr. 9/85, B. p. 316).

18. După art. 3 din legea de organizare a Dobrogei, fiecare cetățean otoman din Dobrogea, a devenit cetățean român prin faptul alipirei teritoriului Dobrogei la România, întru cât ei însă nu eră supuși unei alte protecțiuni străine. (Cas. II, 12, 13 și 15, Mart. 31/86, B. p. 261 și 263; 18 Apr. 1/86 B. p. 308; 5, Mart. 27/89, B. p. 378).

19. Deși fiul străinului naturalizat e născut în România, totuși fiind născut când părinții săi erau străini, și întru cât naționalitatea obținută de părintele sau este individuală, ea nu se poate resfrânge și asupra fiului; și dacă el nu s'a conformat dispozițiunilor art. 8 c. civ., reclamând calitatea de cetățean român la un an după majoritate, în lipsă de toate aceste formalități, el nu este considerat decât ca străin. (Cas. II, 57, Mart. 28/87, B. p. 274; 152, Apr. 20/89, B. p. 477).

20. După art. 5, anexa X din regulamentul organic al Moldovei, orice străin care se va căsători cu o pământeancă nobilă și care va aduce dovezi întru aceasta, va dobândi împământenirea după 7 ani. Deci cel ce nu dovedește că s'a căsătorit cu o pământeancă nobilă, nu poate beneficia de dispozițiunile sus citatului text de lege. Singurul fapt că s'a botezat în religiunea ortodoxă, că a ocupat mai

multe funcțiuni, nu-i poate conferi dreptul de cetățean român. (Cas. II, 67, Mart. 30/87, B. p. 284).

21. Împământenirea se întinde și la copiii legitimi minori dejă născuți, căci ei nu pot urmă decât condițiunei părintelui lor, și prin urmare, nu pot aveă o naționalitate deosebită de a tatălui. Schimbarea de naționalitate operată de părinte este, în generalitatea cazurilor, favorabilă intereselor sale materiale și morale, ceea ce folosește și minorilor săi copii; părintele într'un asemenea caz lucrează în interesul și spre binele copiilor săi. Obiecțiunea ce se ridică în contra acestui sistem, și care consistă în a zice că de s'ar admite această interpretare, pentru a fi logică ar urmă ca și copiii unui român ce s'ar naturaliză în țară străină să fie despuiți de calitatea de români (teorie în contra căreia trebuie să se inscrie oricine, nu are mare importanță. În adevăr, dacă minorul, ajuns la majoritate, ar aprecia că naționalitatea de origină i-ar fi mai avantajoasă, n'ar aveă decât să o reclame, și legile române (art. 10 și 18) au dispozițiuni de favoare pentru niste conaționali cari doresc a se întoarce în patria de origină. Dacă dar sunt atâtea motive puternice pentru extensiunea naturalizării chiar la minorii copii ai unui străin naturalizat, cari se poate să nu fie nici măcar născuți în noua patrie și pentru care, de multe ori, afecțiunea lor este contestabilă, cu un cuvânt mai mult trebuie a se admite această opinie când e vorba de un român, născut în țară din părinți români de origină, cari s'au lepădat de orice protecțiune străină și cari au fost recunoscuți solemn de cetățeni ai statului român. În numele nici unui principiu de drept nu se poate pretinde că un asemenea copil ajuns la majoritate cată a fi privit ca străin și depărtat dela exercițiul dreptului de cetățean, căci legea nicăeri nu prescrie categoric că minorii unui român de origină, născuți înainte de recunoașterea calității de cetățean român, sunt străini. Interpretarea restrictivă a diferitelor texte relative la această materie s'a sustinut în ce privește pe fiii străinilor naturalizați, dar nu și în privința copiilor românilor de origină. A aplică aceeași măsură și unora și altora, fără distincțiunea sus arătată, ar fi o adevărată nesocotire a dispozițiunilor legii, care face deosebiri remarcabile între modurile de admitere străinilor la beneficiul drepturilor politice, pentru cari se cer o multime de condițiuni, cari, în ochii legiuitorului, sunt atâtea garanții de a se asigura că acela ce intră în sânul națiunii române nu va fi ostil intereselor ei, și între ro-

mâinii din altă țară, cărora nu li se cere decât renunțarea la protecțiunea străină, netemându-se legiuitorul de sentimentele și de atașamentele unor asemenea români pentru națiunea și statul român. (Apel Buc. II, 211, Nov. 24/88, Dr. 42/89).

22. După art. 2 din legea vilayetelor otomane, ori-ce individ născut din părinți străini pe teritoriul otoman, poate, în interval de trei ani de la majoritate, să ceară naturalizațiunea otomană cu îndeplinirea formelor prescrise de legea din 26 Martie 1869. Dacă un atare individ nu a făcut o asemenea declarațiune înaintea autorităților otomane înainte de 11 August 1877, el este străin, adică nu are calitatea de otoman, și ea atare, conform art. 3 din legea Dobrogei, nu poate să se bucure de cetățenia română, întru cât la anul 1877 August 11, era supus străin. (Cas. II, 64/89 din 1 Apr. 80 B. p. 485).

23. Copii născuți în țară din părinți cari la momentul nașterii lor se aflau de naționalitate străină, sunt născuți străini; ei își păstrează această calitate chiar dacă părintele s'a împământenit în urma nașterii lor; și nu pot fi considerați ca români și a se bucura de drepturile ce acordă această calitate de cât numai dacă dânsii, după ce vor fi ajuns la majorat, vor fi cerut și dobândit individual împământenirea conform dispozițiilor § 3 al legii din 1879. (Cas. II, 87/din 11 Apr. 90. B. p. 491).

24. Pentru obținerea împământenirii fiind forme și condițiuni anume determinate prin lege, numai cine îndeplinește acele forme și condițiuni se consideră român și poate să se bucure de drepturile ce dă această calitate; ast-fel fiind, nu numai faptul d'a fi servit ca militar și acela de a fi copist la o subprefectură, dar și acela de a fi ocupat funcțiile cele mai superioare în stat, încă nu poate face pe un străin de naționalitate sau un născut din asemenea străin în România, să pretindă a i se recunoaște drepturile unui român ori devenit român, dacă nu a dobândit împământenirea pe calea indicată de lege și cu formele prescrise de dânsa. (Cas. II, 25 din 24 Mart. 90, p. 386).

25. Profesiunea de avocat ce exercită și diferitele funcțiuni ce a ocupat nu conferă cuiva dreptul de împământenire care se obține numai printr'un vot al Camerilor legiuitoare conform regulilor stabilite prin constituțiunea țării și codicele civil. (Cas. II, 76/din 10 Apr. 90, B. p. 485).

26. Dacă israelitul pământean, calitate prevăzută și recunoscută prin

legea comunală din 1 Aprilie 1864, s'a botezat în 1854 în religiunea creștină, de la acea epocă dânsul a încetat de a fi israelit și prin urmare a devenit pământean creștin. Și aceasta fiind pozițiunea sa în momentul promulgării codului civil, adică la 4 Decembrie 1864, dânsul n'avea nevoie a reclama nici calitatea sa de pământean, căci această calitate o avea deja, nici a obține naturalizarea, conform art. 16 din citatul cod., căci art. 9 din același cod nu cerea îndeplinirea acestei formalități de cât pentru cei ce nu erau de ritul creștinesc, și dânsul era creștin la acea epocă. Prin urmare, el fiind, la promulgarea art. 7 din constituțiune, cetățean român, în virtutea legilor existente, și acest articol ne vorbind de cât de străini, adică de cei ce erau considerați de străini în virtutea legilor ce erau în vigoare la acea epocă, el nu poate fi aplicabil, oricare ar fi înțelesul ce ar avea, afară de o dispozițiune expresă, și pentru cei ce aveau calitatea de cetățeni români în momentul promulgării sale, căci ar fi a se viola principiul neretroactivității legii și a se nesocoti drepturile deja câștigate. (Cas. II, 71/din 30 Mart. 91, B. p. 401).

27. Art. 9 din constituțiune a reglementat modul cum se poate obține împământenirea și, între formele și condițiunile determinate de acest articol, nu intră și serviciul militar și înaintarea la gradele ofiteresti; în ori ce caz, naturalizarea se obține printr'o lege votată de Corpurile legiuitoare, iar nici cum prin guvern, prin înaintare în vreo funcțiune sau serviciu public. (Cas. II, 254/din 8 Apr. 91, B. p. 519).

28. Recunoașterea calității de român pentru românii născuți în țările române supuse altor state și veniți în țară, nu este în sine de cât o naturalizațiune privilegiată cu dispensă de stagiu, supusă însă voturilor Corpurilor legiuitoare și având aceleași efecte ca și dânsa. Așa, deși tatălui i s'a recunoscut calitatea de român de către Corpurile legiuitoare, însă cum naturalizațiunea, așa și recunoașterea calității de român, este un drept personal care nu-și întinde efectele ei asupra copiilor născuți mai înainte de a fi obținut părintele împământenirea. (Cas. II, 6/91, din 27 Mart. 91. B. p. 372).

29. Din combinațiunea art. 7, 8 și 9 din constituțiune, rezultă că numai străinii dobândesc calitatea de români cu începere numai de la votarea împământenirii lor, în mod individual, de către Corpurile legiuitoare, iar pentru românii de naștere, din ori-ce stat

străin, cărora li se recunoaște calitatea de români de către Puterea legiuitoare, după dovada ce dau că au părăsit protecțiunea străină, efectul acestei recunoașteri are putere retroactivă până la nașterea lor, căci prin ea se ridică numai o împiedicare accidentală a exercitiului drepturilor politice, iar nu se acordă calitatea de român pe care dânsii o aveau deja de la naștere. Prin urmare, asemenea efect al recunoașterii calității de români de naștere are drept consecință că și copiii acelor români, născuți deja înaintea recunoașterii părinților lor ca români, trebuie să fie considerați ca români cu exercitiul drepturilor politice, întru cât nu stau sub o protecțiune străină. (Cas. II, 38/92, Mart. 27/92. B. p. 299).

30. Impământenirea fiind o favoare personală care se acordă în mod individual și prin anume lege, nu profită de cât aceuia căruia se acordă, și copiilor ce se vor naște în urmă, în virtutea principiului că copilul urmează naționalitatea părintelui, iar nici de cum copiilor născuți mai înainte de împământenire, cari vor fi considerați ca străini tot în virtutea aceluiași principiu. (Trib. Vaslui, 22 Mart. 3/92. Dr. 32/92).

31 Posesiunea de stat nu e un mijloc de a dobândi naționalitatea română, care nu se poate dobândi de cât prin unul din mijloacele arătate de lege (nașterea anexiunea de teritoriu și împământenirea), ci este numai o situațiune în care găsindu-se cineva se presupune a fi român și i procură avantajul de a nu proba această calitate, rămânând ca acel ce l contestă să facă probațiunea. (Trib. Vaslui, 22 Mart. 3/92, Dr. 32/92).

32. Înainte de regulamentul organic, după obiceiul pământului și față cu dispozițiunile care regulau condițiunile străinilor în țară, luate de diferiți Domnitori, străinii de rit creștin și mai cu seamă Români din țările locuite de Români supuși altor state, veniți și stabiliți în România, se bucurau de toate drepturile civile și politice ca și pământeni. Copii acestor străini, născuți și crescuți în țară, erau Români și naționalitatea lor română n'a fost de nimeni pusă la îndoială. Iar regulamentul organic, ocupându-se în art. 379 și regulamentând numai condițiunea străinilor de orice rit creștinesc din nou veniți în țară, este evident că a recunoscut străinilor de rit creștin cari la acea epocă erau stabiliți în țară fără spirit de întoarcere și fără a fi supuși vreunei protecțiuni, condițiunea de care se bucurau, în virtutea obiceiului pământului și a măsurilor reglementare luate

după vremi de diferiți Domnitori, și a consfințit naționalitatea română a copiilor acestor străini, născuți și crescuți în țară. (Apel Buc. I, 90, Mai 27/91. Dr. 42/92).

33. Boeria, după regulamentul organic, art. 399—402, neputându-se acorda de cât pământenilor, făcea a se presupune preexistența calității de român; aceasta însă nu este o resumițiune *iuris et de jure*, căci sunt știute abuzurile ce se făceau mai ales în timpurile din urmă cu acordarea acestor titluri, și deci urmează să considerăm ca român pe cel ce are titlul de boerie, numai întru cât această presumițiune nu va fi dărâmată prin o dovadă contrarie. (Trib. Vaslui, 22 Mart. 3/92. Dr. 32/92).

34. Principiul neretroactivității legilor nu este aplicabil legilor cari regulează capacitatea politică pentru că legile politice, prin esența lor, sunt legi de interes general. Prin urmare condamnatiunile anterioare punerii în aplicare a legii electorale fac nedemni de a fi alegători pe cei condamnați pentru delictul prevăzut de art. 127 cod. penal. (Cas. II, 32/Apr. 8/93. B. p. 384).

35. Streinii, cari nu au o naționalitate determinată, sunt supuși legilor unde își au domiciliul și beneficiază de aceste legi. Austriacul, care de 10 ani și-a părăsit țara, fără spirit de întoarcere, perde, conform legilor austriace, naționalitatea lui și fiind stabilit în România beneficiază de legile române. (Apel. Iași, II, 187/94. Dreptul, 17/95).

36. Sub imperiul codului Calimah asociațiile licite conservau personalitatea civilă, dacă anterior acestui cod dobândiseră acea personalitate. Personalitatea civilă se dobânda, anterior codului Calimach, prin existența de fapt a societății, căci prin aceasta ea trăia cu știrea stăpânirii. (Apel Galați II. Dr. 29/900).

37. O comisie instituită de Stat, în scopul de a încuraja agricultura, industria, virtuțile civice și dezvoltarea fizică a cetățenilor, — cum este Comisiunea Olimpicilor din Grecia, — înzestrată cu un patrimoniu propriu și o individualitate distinctă, este un stabiliment public și, prin urmare o persoană morală. Această comisiune a Olimpicilor din Grecia există astăzi ca persoană juridică privată și în România, în baza decretului regal din 13 Decembrie 1901, capabilă dar de a sta în instanță și susceptibilă de drepturi și obligațiuni. (Trib. Ilfov s. I. C. Jud. 49/903).

38. Persoanele care domiciliază în România sunt presupuse a fi de naționalitate română; prin urmare acel ce contestă unei persoane naționalitatea e dator să dovedească că acea per-

Art. 6

soasă e de naționalitate străină. (Cas. I, 191 din 11 Mart 1911, Jurisprudența, 17/1911).

39. Naționalitatea unei persoane nu se poate stabili de cât cu acte; prin urmare proba testimonială este inadmisibilă pentru a dovedi naționalitatea. (Cas. I, 191 din 11 Mart. 1911, Jurisprudența 17/1911).

40. Conform art. 2 al II din Decretul-lege de încetățenire, văduvele și copiii minori ai decedaților mobilizați, beneficiind deplin drept de cetățenia română, e inutilă și fără interes cererea adresată justiției pentru valorificarea unor asemenea drepturi. (Cas. II, 39 din 16 Iunie 1919, Curier Jud. 12/919).

41. a) Schimbarea naționalității locuitorilor Ardealului are loc ipso facto din însăși momentul alipirii de fapt decisă prin votul Adunării de la Alba Iulia și prin Decretul de alipire din 11 Decembrie 1918 și înainte de consacrarea ei prin tratate internaționale.

b) Această schimbare are loc sub condițiunea rezolutorie a unei opțiuni contrarii pentru naționali cari vor să păstreze vechea naționalitate a statului alipit.

c) Această schimbare are loc pentru toți locuitorii originari din ținuturile alipite indiferent de domiciliu. C. Ap. Buc. s. IV, 16 din 13 Feb. 1919 Pand. Rom. 9/922, II, 268).

42. a) Servirea de pasport străin poate în principiu să constituie o renunțare la cetățenia română. Fiind vorba de renunțări însă, e necesar a se statua asupra intenției aceluia care în mod incidental s'a servit de un asemenea act precum și asupra împrejurărilor în care a intervenit.

b) În părerea ce susține că anexiunea nu modifică statutul juridic din punctul de vedere al naționalității și că schimbarea de naționalitate este efectul numai al unui tratat de pace ratificat, se decide că, până la ratificare, supușii Statului anexat își păstrează vechea lor naționalitate. Deci dacă un asemenea supus s'a servit de un pasport străin, în intervalul ce desparte anexiunea de ratificarea tratatului, el nu a putut denota, prin acest fapt numai, o renunțare la cetățenia română, întrucât în toată acea-

stă perioadă de timp nu avea liberul exercițiu al dreptului de opțiune în ce privește naționalitatea ce o va dobândi.

c) În părerea ce susține că schimbarea naționalității are loc „ipso facto” din momentul anexiunii, sub condiția rezolutorie a unei opțiuni contrare din partea supușilor ce vor a-și păstra vechea naționalitate, se poate vorbi de posibilitatea renunțării, fiind necesar însă a se stabili, prin împrejurări absolute sigure și concludente că actul a rătat ca o dovadă de renunțare, nu e susceptibil de nici o altă interpretare. În tot cazul incertitudinea din doctrină asupra naționalității, din perioada dela anexiune până la ratificare, se poate repercuta și în mintea supușilor anexați, putând deci să producă atâta confuziune încât să le ridice puțința unei cunoștinți exacte asupra caracterului și mai ales asupra consecințelor unui fapt, ce numai în mod incidental pune în discuție chestia naționalității, cum e utilizarea de pasport străin.

d) O dispoziție regulamentară—cum e art. 22 Regul. legei pentru organizarea Dobrogei noi din 26 Iulie 1921—care ar spune că nu se consideră ca renunțarea la supușenia română, faptul că cineva, silit de împrejurări, a obținut și s'a folosit vremelnic de paspoarte sau acte străine, este admisibilă în principiu și constituie pentru judecată un element serios de apreciere. (Trib. Dorohoi Ordonanța 435, din 25 Dec. 1922, Jur. Gen. 1924 No. 42).

43. Din moment ce cetățenia română a fost în mod regulat conferită, nu se mai poate spune că fostul cetățean german ar putea conform legilor în vigoare în Germania să își păstreze această din urmă cetățenie, deoarece art. 17 al legii germane din 22 Iulie 1923 privitoare la naturalizare prevede că cetățenia germană se pierde prin dobândirea unei supușenii streine, iar din art. 278 al. I al tratatului dela Versailles reese că Germania s'a îndatorat a recunoaște noua naționalitate a statelor aliate care a fost sau ar fi dobândită de supușii săi. (Curtea de apel București, s. II, Dec. 88 din 31 Iulie 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1515).

44. A se vedea Art. 304 cu notele 25 și 26.

Art. 7 (Abrogat¹). — Tot Românul se va bucura de drepturile civile (Civ. 6, 17—20; C. p. 8, 13, 16, 22; Const. 8, 10; Civ. Fr. 8).

Text. fr. Art. 8. — Tout Français jouira des droits civils.

1) A se vedea Legea și Nota dela pag. 147.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, 5-a ed., p. 262, 263, 327, 330, 347, 349, 355, 362, 363, 373;
 BAUDRY ET FOURCADE. Des personnes, I, 288, 293, 332-334, 337-339, 347, 348, 350, 359, 362, 410, 411, 446 urm.; 462, 471;
 DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 67 urm., 83 urm., 120 urm., 122 urm., 481 urm.; *Suppl. Droits civils*, 31 urm., 55 urm., 73 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 18 bis, I, II și III;
 DEMOLOMBE, XIII, 148, 151, 173, 182;
 HUC, I, 223, 224, 230, 235, 237, 256, 294;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 69 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 384 în notă, 425;
 WEISS, I, p. 55, 57, 59, 62, 72, 82, 83, 130, 137, 165, 167, 200, 202, 203, 310, 312, 329, 348.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 291 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 43;
 NACU, I, p. 155 urm.

INDEX ALFABETIC

Anulare 6, 18.	Incapacități 18.
Administratori 7.	Instituții pioase 4, 7.
Basilicale 9.	Jurisdicțiune 18.
Biserici 7, 9.	Legături 4, 13, 16, 18.
Calimach 8, 9.	Legea Matei Basarab 2.
Călugări 1, 2, 8, 15.	Monahi 1, 2, 4, 8, 15.
Canoane 2, 15.	Monastiri 1, 4, 6, 8, 9.
Comunități streine 5, 10,	Monastiri catolice 6.
11, 14, 16, 18.	Moșteniri 1, 2, 3.
Caragea 2, 8, 9, 14.	Persoane fizice 10, 12, 13,
Chinovii 4, 6, 8, 9.	17, 18.
Citori 7.	Persoane juridice 1, 3-8,
Curtea de Compturi 7.	10-14, 16-18.
Donațiuni 4, 7, 13.	Persoane morale 1, 3-6,
Donatori 7, 13, 16.	10-14, 16-18.
Drept public 17.	Primării 7, 13.
Drept roman 17.	Regulament organic 8, 9.
Drept vechiu 17.	Schituri 8.
Drepturi civile 2.	Secularizare 4, 17.
Efori 7.	Succesiuni 1, 2, 3.
Egumen 8, 9.	Testamente 3, 4, 16, 17, 18.
Embatic 8.	Tranzacții 17.
Gestiuni 7.	Utilitate publică 5, 10, 11.
Imobil 9, 13.	Vanzări 6.
Inalienabilitate 9, 13.	

Jurisprudență.

1. Dreptul de moștenire al monastirilor asupra averii călugărilor pentru a putea fi câștigat, trebuie ca monastirea să existe și să aibă capacitatea în momentul deschiderei succesiunii, conform art. 654 și 120 c. civ. Or, monastirea ca instituțiune pioasă a pierdut capacitatea de achizițiune prin legea din 1863, care i-a retras averea, substract material care formează una din condițiunile esențiale pentru existența unei persoane juridice. (Apel Iași II, Mai 16/75, *Dr.* 63/75, p. 501, col. I).

2. Precum sub imperiul noii legislațiuni, asemenea și sub acela al codului Caragea, toți cetățenii erau presupuși capabili la exercitiul tuturor drepturilor civile: și de câte ori legiuitorul a voit să restrângă la unii din cetățeni parte din aceste drepturi, aceasta a prevăzut-o printr-o anume dispozițiune a legii: o atare restricțiune, fiind o excepțiune la dreptul comun, este de drept strict și nu se poate aplica decât numai la cazurile anume cuprinse în acea lege. Or, sub imperiul codului Caragea, singura lege care regulă raporturile călugărilor în societate în privința bunurilor lor eră

hrisovul din 1776 precum și legiuirea Principelui Grigore Ghica din 1827, prevăzute în ofisul Principelui Stirbei din 1851. Acea lege, care aducea o restricțiune la plenitudinea drepturilor cetățenesti ale călugărilor, prevedea două cazuri în privința bunurilor lor, adică ceoace trebuie să facă cu dânsle voind să îmbrățișeze viața monacală, mai înainte de a primi tunderea și cum trebuie să se regulceze bunurile ce vor posedă călugării la încetarea lor din viață. Deci acea lege nu se poate aplica decât numai la acele cazuri; de unde rezultă că călugării puteau face, după intrarea lor în viața monacală, achizițiuni de alte bunuri, fie prin succesiune, fie altfel, și de care puteau dispune după voința lor prin acte între vii. Și dacă vom examina canoanele bisericesti, cari au fost baza hrisovului din 1776 și a legii din 1827, și mai cu seamă canonul al VI al sinodului din Constantinopol, care anume prevede despre regularea averii călugărilor, precum și novela 123 a lui Justinian, nu vom găsi nicăeri o dispozițiune care să interzică călugărilor de a primi o succesiune ce le-a venit după ce au îmbrățișat viața monacală, sau să se restrângă dreptul de a dispune de acea succesiune prin acte între vii după cum ar fi voit. (Apel Buc. I, Aug. 25/76, *Dr.* 30/76).

3. Tot ce se atinge de condițiunile existenței persoanelor juridice cade în domeniul ordinii publice. Simpla intențiune a unor privați de a voi să dea averilor de dânsii lăsate prin testament o afectatiune specială, nu este un fapt de natură a schimba nimic în domeniul ordinii publice, în ceoace privește condițiunile existenței persoanelor morale. (Cas. I, 73, Febr. 28/76, B. p. 87).

4. În urma legii de secularizare din Decembre 1863, monastirile au încetat d'a exista ca persoane juridice cu capacitate d'a avea drepturi, d'a avea avere d'a administra această avere și d'a se folosi de ea, căci statul, ca să-și în-

susiască averea monastirilor, a trebuit ca acestea să înceteze a exista ca persoane distincte, altmintrelea statul n'ar fi putut să-și însușiască averea monastirilor, precum în general statul nu poate să-și însușiască averea oricărei persoane juridice de orice natură ar fi ea, decât după ce persoana juridică încetează a exista. Așa dar, pentru săvârșirea secularizării averilor monastirești, a trebuit să precede actului de secularizare în mod logic și necesar dizolvarea sau încetarea monastirilor ca persoane juridice; a recunoaște faptul necontestabil că statul și-a însușit averile monastirilor și a susține totuși că monastirile ar mai continua a exista ca persoane juridice, este o contradicție, și pentru aceasta ca opinie de nesustinut; nici legea de secularizare nu prescrie în nici una din dispozițiile ei, că cu toată secularizarea averilor, monastirile să continue a exista ca persoane juridice, ceea ce ar fi fost necesar ca să putem, și în urma legii de secularizare, recunoaște monastirilor capacitatea persoanelor juridice; încetarea monastirilor ca persoane juridice se confirmă și prin faptul că monastirile, în urma secularizării, nu administrează nici nu se folosesc de averea ce avuseser, nici nu exercită direct în numele propriu drepturi în privința acelei averi.

Deci monastirile încetând în urma secularizării a fi persoane juridice, ele n'au capacitatea d'a avea avere sau drepturi și pentru viitor; dacă dar cineva ar dispune în urma legii de secularizare în favoarea unei monastiri, asemenea dispoziție testamentară are să cadă conform art. 928 c. civ. întrucât monastirea n'are capacitatea d'a primi; însă spre a menține o dispoziție testamentară făcută în favoarea unei monastiri, nimic nu împedică ca statul apreciind, să recunoască în mod special monastirei caracterul de persoană juridică, încât în urma unei recunoașteri speciale, monastirea dobândind capacitatea unei persoane juridice, să poată primi averea ce i s'ar fi lăsat de cineva ca legat, ca donație, tot asemenea precum când cineva ar fi dispus de o parte de avere pentru înființarea unui stabiliment de utilitate publică, dispoziția nu cade *eo ipso*, ci ea se menține dacă statul recunoaște și admite înființarea aceluși institut. (Cas. I, 380/Nov. 17/78, B. p. 357).

5. Existența unei comunități străine ca persoană morală urmărind scopuri de utilitate publică, fiind necontestabilă, este a se ști, dacă asemenea persoană străină poate exercita drepturi sau poate avea avere în România. O persoană morală începe a exista numai în virtutea unui act al puterii publice a statului, în care persoana mo-

rală are a funcționa, care act are să fie conform legilor aceluși stat; puterea publică recunoscând unei instituții caracterul de persoană morală, ea cercetează dacă scopul ce are a fi urmărit e și de utilitate publică, încât numai după aceasta puterea publică recunoaște o instituție ca persoană morală, aceasta e un act care nu poate avea și produce efectele sale decât în statul de a cărui autoritate competență s'a dat și el nu poate produce efecte peste limitele aceluși stat, cu alte cuvinte în alt stat; consecința este că și instituția nu poate fi persoană morală decât în limitele statului de a cărui autoritate competență a fost recunoscută ca persoană morală. S'ar putea însă zice că, precum persoanele fizice exercită drepturi în toate statele, asemenea și o instituție recunoscută într'un stat ca persoană morală ar trebui să poată exercita drepturi și în alte state, căci o persoană, îndată ce s'a născut, are drepturi inerente personalității ca atare independent de autoritatea statului în care s'a născut; aceea personalitate o are individul în fiecare stat fără o recunoaștere anume a puterii publice a statului, și de aceea individul poate exercita în genere drepturi în fiecare stat; cu totul altfel însă este cu persoanele morale care, fiind simple ficțiuni, dobândesc o personalitate, o existență numai prin o recunoaștere specială a statului în care are să funcționeze; personalitatea recunoscută unei instituții într'un stat nu se poate recunoaște în fiecare alt stat, căci se poate ca un stat să considere scopul ce vrea să urmărească o instituție ca fiind de utilitate publică, fără ca aceiași utilitate să fie și pentru alt stat; altfel recunoscând personalitatea unei instituții în fiecare stat, este a zice *a priori* că instituția e de utilitate publică pentru toate statele, ceea ce nu se poate, căci puterea legală în fiecare stat are dreptul a aprecia dacă scopul urmărit de o instituție poate să fie de utilitate publică sau nu și de acest drept statul ar fi lipsit când s'ar recunoaște personalitatea unei instituții în toate statele. Așa fiind, o persoană morală, altfel ca individul nu are personalitate decât în statul care a recunoscut-o ca atare, iar pentru alt stat, ea nu poate să existe decât iarăși în virtutea unei recunoașteri. (Cas. I, 353, Oct. 24/78, B. p. 331).

6. Statul având și asupra monastirei catolice dreptul de supraveghere, ca și asupra oricărei persoane morale din România, în virtutea aceluși drept de supraveghere, statul are dreptul a cerceta dacă averea și veniturile acelei monastiri se administrează bine și se afectă la realizarea scopului pe care-l urmărește monastirea, și în caz când

ar constată o rea administrare, statul poate interveni și lua măsuri pentru a împiedea pe viitor o rea administrare, dar acel drept de supraveghere nu implică în sine dreptul pentru stat a intența acțiuni pentru persoana morală, sau a cere anularea vânzărilor făcute de monastiri, căci aceasta ar însemna că statul ar avea dreptul d'a reprezenta persoanele morale sau a exercita drepturi pentru monastire, drepturi pe cari nu le are. (Cas. I, 122, Apr. 30/79, B. p. 284).

7. Statul având supravegherea asupra tuturor institutelor de binefacere sau pioase, sau a stabilimentelor publice, el are dreptul a controla dacă averile acelor institute, sau stabilimente se administrează de către efori sau ctitori, sau oricum s'ar denumi administratorii sau reprezentanții lor, astfel ca scopurile cărora au fost afectate sau destinate averile de către donatori să fie îndeplinite; iar în caz de neglijență din partea administratorilor, în caz de neîndeplinire a scopurilor pioase pentru care s'a afectat o avere, statul, în virtutea aceluși drept, e în drept a lua orice fel de măsuri spre asigurarea îndeplinirii scopurilor pioase și de binefacere, putând între altele destitui pe administratorii neglijenți sau contravenienți, și numi alți administratori, și putând dispune cum să se administreze averea. Dreptul de a controla și verifica gestiunea așezămintelor de binefacere, este consacrat și prin art. 15 al legii Curței de Compturi din 14 Martie 1874. Dreptul de supraveghere al statului în întinderea arătată, există și atunci când prin actele constitutive ale donatorilor, s'ar enunța că „ctitorii după vromi să administreze fără nici un amestec al guvernului“, enunțare care nu poate avea de efect a denega organele statului dreptul de supraveghere, ci numai de a consacra că institutelor având o personalitate distinctă de personalitatea statului, au și o administrație deosebită, rămânând de altminterlea intact dreptul de supraveghere al statului. Dreptul de supraveghere asupra stabilimentelor publice de binefacere, asupra institutelor pioase și între altele asupra bisericilor din comune, s'a recunoscut prin legea comunală revizuită la 1874, primarului comunei respective. Aceasta fiind constant, după modul și în întinderea în care și cu care statul prin organele sale e în drept a exercita dreptul de supraveghere și primarul e în drept a exercita dreptul de supraveghere, și aceasta fără nici un concurs al justiției. Așa fiind, Primăria e în drept să intervină în mod direct spre a asigura administrarea moșiei lăsate bisericeii și a lua măsurile necesare pentru întrebuințarea ve-

niturilor la scopurile pioase indicate de testatore. Dacă Primăria, prin delegații ei, se adresează la autoritățile judecătorești spre a obține prin sentință judecătorească o dispoziție în privința regulării administrării averei și a asigurării afectării veniturilor moșiei bisericeii, autoritățile judecătorești sunt în drept, constatând abaterea sau neglijența din partea ctitorilor, a dispune măsurile prescise pentru regularea administrării și a întrebuințării veniturilor. (Cas. I, 211, Lun. 10/81, B. p. 489).

8. În principiu, persoanele morale n'au și nici au avut dreptul de alienațiune. Deci monastirea Cernica, ca orice monastire, fiind constituită și dotată în scop de a servi la binefaceri, după cum rezultă din chrisovul lui Radu-Vodă de pe la începutul secolului XVII, averile închinete nefiind ale călugărilor, ci ale monastirei, care este o persoană morală, nici stărițul, nici obstea călugărilor nu putea înstrăina această avere. Aceasta rezultă și din art. 5, p. III cap. II dela vânzări din codul Caragea, care zice: „Năstavnicii nu sunt volnici să vândă lucruri nemisecătoare și țigani monastirești, fără numai pentru plată de datorii, și atunci iarăși cu stirea și cu voia stăpânirii“. Și nu se poate susține cu succes că această prohibițiune este aplicabilă numai monastirilor propriu zise, iar nu și chinovilor, căci art. 2 al legii din 1843 precum și art. 3 al legii din 1847 prevăd în terment generali că egumenii tuturor monastirilor închinete și neînchinete precum și îngrijitorii schiturilor sunt proprii de a mai da locuri în embatic dela sine fără stirea stăpânirii, precum și de a mai vinde pădurile; nici codul Caragea nu face niciere distincțiune între monastiri și chinovii, și când zice „toate monastirile“ înțelege și chinovile, cari în realitate nu erau decât monastiri cu călugări, după cum rezultă din legile dela 1843 și 1847. Și nici din chrisovul lui Radu-Vodă, nici din jurnalul Sfatului administrativ din 1838, întărit de Vodă Alexandru Ghica în același an, nu rezultă că s'a recunoscut călugărilor dreptul de proprietari absoluți asupra bunurilor monastirei, ci rezultă numai ca călugării să-și aleagă dintre dânsii stărițul, monastirea nefiind supusă la altă parte. Iar din faptul că regulamentul organic nu a prevăzut și Cernica între celelalte monastiri, nu rezultă că Cernica a perdut calitatea sa de monastire, după cum n'a perdut-o și alte monastiri cari nu se coperind în regulamentul organic. (Apel Buc. II, 63, Mart. 19/80, Dr. 44/81).

9. Inalienabilitatea imobilelor bisericilor și a monastirilor a fost regula

nestrămătată după dreptul pozitiv al României; acea inalienabilitate e consacrată prin Basilicale, cart. V, titlul II, apoi pentru Muntenia prin legiuirea lui Matei Basarab V., glava 97, prin legea Caragea, part. 3, cap. 2, p. 5 dela vânzări și se presupune inalienabilitatea prin Reg. Organic, prin art. 2 al legii din 1843 și art. 3 al legii din 1847 în privința oprirei egumenilor de a mai da locuri cu embatic. Și nici Basilicalele, nici Matei Basarab, nici codul Caragea nu fac distingere în privința capacității de a înstrăina între monastiri și chinovii, astfel ca să se poată sustine că chinovia ar fi avut dreptul a înstrăina imobile; încât prohibițiunea de înstrăinare a imobilelor monastirești există și pentru acele monastiri cari s'au numit sau au fost chinovii, chinoviile fiind tot monastiri. (Cas. I, 116/81, Mart. 28/81. B. p. 236).

10. Este constant nu numai în doctrină și jurisprudență, dar încă prin natura lucrurilor, că o persoană morală este o ființă fictivă, de oarece dânsa n'are o existență individuală reală, ca persoană fizică a omului, singurul subiect al dreptului natural, sancționat de dreptul civil.

Și ar fi un pericol social din punctul de vedere al ordinii publice, și un prejudiciu din acela al economiei sociale, să se recunoască existența de fapt a unor asemenea persoane morale, când scopul lor nu este determinat de legiuitor și când drepturile lor nu sunt limitate; căci o corporațiune prin numărul persoanelor ce poate o compune, eu cantitatea bunurilor ce poate să aibă și prin facultatea de a se perpetua, reprezintă o putere care poate amenința ordinea publică și posesiunea bunurilor sale ne putând fi împuținată prin înstrăinare, ci din contra măbindu-se neconținut prin noi așiziuni, scoate din comerț un însemnat mijloc de prosperitate publică. Principiile salutării din constituțiune, libertatea conștiinței și a cultului, care nu este alt ceva de cât manifestarea conștiinței, nu are alt scop de cât acela de a lăsa în facultatea fiecăruia să crează și să profeseze crezul său religios, după cum îi dictează conștiința, fără ca autoritatea publică să îl poată popri din exercitiul acestei facultăți, sau să'l persecute pentru crezul său; și libertatea instrucțiunii nu are alt scop de cât a lăsa facultatea a veri-ce științi de a se produce și a se propaga, fără ca autoritatea publică să poată interveni ca să o proibe sau să'i pue pedici în desvoltarea ei. Dintr'acestea însă nu rezultă că constituțiunea ar fi dat facultate, în presente și viitor veri căroră vor voi, să formeze un scop sau un stabiliment de utilitate publică, adică persoanele morale nu

pot să existe de cât în virtutea legii; care va să zică că pentru fiecare din persoanele morale, trebe un act legislativ, care să 'i dea ființă care să arate care 'i este obiectul și să 'i determine drepturile. Și prin persoane morale înțelegându-se corporațiunile și așezămintele create de legiuitor pentru utilitatea publică, nu poate să existe nici o diferență între congregațiunile religioase și comunitățile israelite, și unele și altele nu pot lua ființă de cât din voința legiuitorului. Deci curtea de apel respingând acțiunea intentată de reprezentanții unei comunități israelite, pentru că această comunitate nu este creată persoană morală prin lege și respingând actele primăriei și ale ministerului din întru cu care se serveau să dovedească că comunitatea este recunoscută ca persoană morală, existând de fapt, n'a violat nici un principiu de drept, nici veri un text de lege, ci din contra s'a conformat lor și le-a aplicat bine. (Cas. I, 144/81, Mai 4/81. B. p. 374).

11. O persoană morală nu poate există în stat de cât numai în virtutea unui act al puterii publice din acel stat, de oare ce persoanele morale fiind simple ficțiuni, ele nu dobândesc o personalitate de cât numai prin recunoșterea specială a statului în care au a funcționa, căci puterea legală a statului are dreptul a aprecia dacă scopul urmărit de acea persoană poate să fie sau nu de utilitate publică. A se admite că o reuniune de mai multe persoane, și încă străine, ar putea constitui fără autorizațiunea statului o persoană morală, este a se admite violarea dreptului celui mai sacru cel are statul de a priveghia ordinea publică și de a se interesa de propria sa existență. Deci nu poate intenta acțiune în justiție episcopii școlii comunității israelite, care nu e recunoscută de statul român, conform legilor țării, ca o persoană morală. (Apel Craiova I, 78, Apr. 2/90, Dr. 50/81).

12. Înainte de codul civil, care a dispus că autorizațiunea pentru existența unei persoane morale să se dea prin decret Domnesc, întrucât nu există o lege care să reguleze cine trebuia să dea autorizațiunile persoanelor civile, uzul era ca ele să se dea de Minister; deci asemenea persoane morale au capacitatea de a contracta. (Apel Focs. I, Mart. 11/83, Dr. 34/83).

13. Codul civil nu recunoaște distincțiunea între o persoană fizică și o persoană morală în capitolul „Despre persoane”. Și este un principiu constant că numai legiuitorul poate crea persoane cari, fără a fi persoane fizice, să poată exercita drepturi ca o persoană fizică. Această prerogativă a legiuitorului de a crea singur per-

soanele morale, îi a fost recunoscute în toate timpurile legislațiunii pentru multe motive, din cari cele mai principale sunt: pericolul ce ar rezulta pentru societate dacă în sânul ei ar putea într'un mod spontan, să resară diferite corporațiuni cari sub un nume de bine-facere, ar putea aduce societății cele mai mari rele; stampila de inalienabilitate aplicată pe bunurile imobile ale acestor societăți, care asemenea e privită cu un ochiu defavorabil de legiuitor. Deci e constant că numai legea poate crea aceste persoane anormale. Codul civil nu pomeneste de cât în treacăt de persoanele morale, spre exemplu în art. 1753, 1786, 1845, 811, 817, 559 și altele unde legea, într'un mod excepțional, acordă statului, comunelor și stabilimentelor publice drepturi, fără de cari nu ar putea ajunge la scopul lor; și afară de acestea nu există alte persoane căror se recunoaște de lege drepturile de mai sus, de cât societățile comerciale și instituțiunile de binefacere, de instrucțiune și de utilitate publică, etc., cărora se acordă aceste drepturi într'un mod formal și în urma unui uz îndelungat. Astfel fiind, o persoană morală nerecunoscută de lege nu poate sta în judecată nici primi daruri sau legate. (Trib. Ilfov, IV, 923, Sept. 24/85, Dr. 71/85).

14. Orice instituțiune străină, fie de binefacere, sau pentru orice alt scop, pentru a putea avea existența de persoană civilă, trebuie să-i fie recunoscută prin lege această calitate. Odată nerecunoscută de statul român, existența unei persoane civile, cum ar fi comunitatea greacă din Janina, ea nu poate exercita nici o acțiune înaintea tribunalelor Române. Existența acestor persoane civile nu poate fi discutată după codul Caragea când ea întentează acțiunea sub codul civil, căci după legile existente azi caută a se ști dacă are sau nu acest drept. (Trib. Ilfov, II, 122, Mai 20/86, Dr. 50/86).

15. De si e exact că sub vechia legislație a Moldovei, atât după canoanele bisericesti, cât și după dispozițiunile cuprinse în codul Calimach (art. 762—769), cei cari alegeau viața monacală renunțau la dreptul de stăpânire și ocărnuire a persoanei și averii lor, dar această lepădare de sine și de avutul lor nu se cerea de cât la aceia cari se stabileau într'o mănăstire de călugări sau călugărițe autorizată ca atare, și apoi după o ispitiție îndelungată luau sarcina monacală închinându-și acolo metania. Nu sunt aplicabile aceste dispozițiuni când cineva s'a călugărit la dânsul acasă, a vîetuit la biserica ce o zidise pe proprietatea sa proprie care nu era o mănăstire închinată și a rămas până la încetarea lui din viață absolut stăpân pe pro-

prietatea sa exercitând în tot acest interval dreptul de proprietate asupra moșiei. (Cas. I. 156/Mai 6/87, B. p. 408).

16. După art. 808, prima condițiune pentru ca cineva să poată primi o donațiune sau legat este să existe în momentul morții testatorului. Deci legatul lăsat unei instituțiuni care ar urma să se înființeze este lăsat unei persoane morale care n'a avut o existență legală în momentul morții lui *de cuius*. Și o persoană morală, neavând existența sa de cât numai de la lege, nu o poate invoca și nici a exercita drepturile sale de cât în limitele teritoriului asupra căruia se întinde suveranitatea acestei legi. Astfel o persoană morală recunoscută în țară străină, nu poate invoca art. 2, după care starea și capacitatea persoanelor se regulează după legea țării lor, căci, înainte de a examina care este legea care regulează drepturile unei persoane, trebuie aceasta a dovedi că are oare cari drepturi de exercitat în țară străină, și pentru a avea drepturi trebuie a exista, trebuie a i se recunoaște personalitatea juridică de către statul român. (Trib. Ilfov, I. Mart. 20/89, Dr. 28/89).

17. Persoana morală fiind o ficțiune, numai legiuitorul o poate crea; particularii n'au această posibilitate. Și dacă persoanele fizice se manifestă publicului prin singurul fapt al nașterii, persoanelor morale însă nu se pot aduce la cunoștința tertielor persoane de cât cu autorizarea guvernului, această atestare a existenței lor este foarte necesară pentru siguranța tranzacțiunilor. Creațiunea persoanelor morale interesează foarte mult pe stat pentru ca ele să nu se creeze de cât cu consimțământul său; căci, pe lângă că interesele generale, sociale, economice, liniștea și siguranța publică sunt în joc prin crearea acestor persoane morale, statul mai trebuie să îngrijească ca nu cumva prin asemenea creațiuni, particularii să nu fie prea lesne împinși a-și despuia familia lor, despuiare care se poate efectua cu atât mai lesne cu cât pe testator nu'l costă nimic, căci el creează după moarte, și cu atât mai mult cu cât el este împins prin vanitate să se perpetueze după moarte. Dreptul public modern și cel vechiu, credincios doctrinei dreptului roman, nu recunoaște particularilor dreptul de a crea persoane morale. Astfel, a trebuit să intervină diferite hrisoave domnești pentru diferitele stabilimente de utilitate publică. Legea secularizării mănăstirești denotă asemenea omnipotenta statului în ceea ce concerne crearea, suprimarea sau impunerea drepturilor acestor persoane morale. Tot astfel legi speciale mai recente au recunoscut personalitatea

juridică a județului, comunei, Academiei române, etc. Asemenea, codul comercial nu permite creațiunea societăților ca persoane juridice de cât cu autorizarea tribunalului sau a guvernului (art. 138 și 244 c. com.). Așa dar, dreptul nostru public se manifestă de-stul de vădit, atribuind numai statului dreptul de a creea persoane morale.

(Apel Buc. III, 189, Oct. 18/89, Dr. 75/89).
18. Principiul stabilit de art. 808, fiind general, el se aplică atât persoanelor fizice cât și celor civile; de unde rezultă că o persoană civilă care nu are o existență legală în momentul morții testatorului, nu este capabilă a primi legatul făcut în favoarea sa. Și

persoanele civile luându-și existența de la puterea publică a unui stat, ca persoane fictive, ele nu au existență legală dincolo de jurisdicțiunea puterii prin faptul căreia au luat naștere. Astfel o societate străină, recunoscută în țara ei, dar nerecunoscută în România, nu poate exercita acele drepturi ce legea română le atribuie persoanelor civile de acciași natură, și dar tribunalul face o justă aplicațiune a acestor principii de drept când recunoaște că legatul lăsat unei atari persoane civile este nul din cauza incapacității de a primi a beneficiarului. (Apel. Buc. II, 167, Nov. 2/92, Dr. 76/92).

Art. 8 — (Abrogat ¹). Verice individ născut și crescut în România până la majoritate, și care nu se va fi bucurat nici-odată de vreo protecțiune străină, va putea reclama calitatea de Român în cursul unui an după majoritate ²).

Acei ce, aflându-se în condițiunile de mai sus, vor fi devenit majori înainte de promulgarea acestui codice, vor avea termen de un an dela promulgare pentru a reclama calitatea de cetățean român ²).

Copiii găsiți pe teritoriul Român fără tată și mamă cunoscuți, sunt Români. (Civ. 9—11, 44; Constit. veche, 7, 9; Civ. Fr. 9).

Text. fr. Art. 9. — Tout individu né en France d'un étranger pourra, dans l'année qui suivra l'époque de sa majorité, réclamer la qualité de Français; pourvu que, dans le cas où il résiderait en France, il déclare que son intention est d'y fixer son domicile, et que, dans le cas où il résiderait en pays étranger, il fasse sa soumission de fixer en France son domicile, et qu'il l'y établisse dans l'année, à compter de l'acte de soumission.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE. *Des personnes*, I, 371-374, 380, 383, 387, 393, 394;
 DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 39, 67 urm.; *Suppl. Droits civils*, 84 urm., 87 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, pg. 145.
 MOURLON, ed. 7-a. I. p. 90 urm.;
 WEISS, I, p. 112, 118, 137.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 294, 306 urm., 427; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 4, 5, 14, 23; *Observație* sub. Trib. civil Caracas (Venezuela) 26 Febr. 1902, *Curier Jud.* 20/903; *Observație* sub. Cas. II. 145 din 30 Oct. 1917. *Tribuna Juridică* 18-19/1920:
 NACU, I, p. 132, 133 urm., 142, 146, 147, 149;
 RADU IORGU. *Notă* sub. Cas. II, 15 April 1895. *Pand. Rom.* 1922-I-232.

¹) A se vedea *Legea și Nota* dela pag. 47.

²) Aliniatele 1 și 2 ale art. 8, sunt implicit înlocuite și deci abrogate prin art. 7, din Constituție, astfel cum a fost modificat în Constituanta din 1879.
 Articolul 9 francez corespunzător prin modificarea ce a suferit în 1893, a impus o serie de formațiuni pentru străinii ce ar voi să dobândească cetățenia franceză. Chiar minorii pot cere calitatea de cetățeni, prin cereri făcute de părinții sau tutorii lor. Orice cerere, trebuie făcută printr-o declarațiune, care, sub pedeapsă de nulitate, trebuie a fi înregistrată la *Ministerul Justiției*. A se vedea textul art. 9 francez cu modificarea din 22 Iulie 1893.

INDEX ALFABETIC

Abrogare 12, 16.	Interpretare 12.
Apreciere suverană 20.	Legiuitoare corpuri 2, 4, 6, 9, 11, 12.
Armata 13, 14, 17-19.	Israelit 5.
Calitatea de român 1, 5-10, 12, 13, 16-19.	Liste electorale 19.
Cetățean român 2-4, 8-10, 13, 14, 17-20.	Majoritate 1, 3-5, 9, 12, 14-19.
Cod civil francez 17.	Naționalitate 1, 5, 8, 14.
Consiliu comunal 3, 9, 18.	Naturalizare 1, 2, 4, 5, 8, 16, 22.
Constituție 2, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 19, 22.	Părinți străini 2, 4, 14, 19.
Contestație 7.	Primărie 3, 9.
Copil găsit 21.	Probă 7, 20.
Copil natural 21.	Protecție streină 1, 4, 7, 11, 12, 15-19.
Corpuri legiuitoare 2, 4, 6, 9, 11, 12.	Putere judecătorească 6.
Deputat 6.	Rit creștin 11.
Dispensă de stagiu 8, 16.	Serviciu militar 13, 14, 17-19.
Drepturi cetățenești 5.	Străini 2-6, 9, 11, 12, 14, 15, 17-19.
Drepturi politice 2.	Străini necreștini 5.
Drept public 5.	Supuși străini 1, 4, 7, 10, 12, 15.
Electoriale 19.	Teritoriul român 4.
Evreu 5.	
Frauda legii 6.	
Funcțiuni publice 21.	
Impământenire 11, 12, 14, 15.	

Jurisprudență.

1. Prin art. 8, legiuitorul dă facultate veri cărui individ născut și crescut în România, care însă nu este român, de a dobândi naționalitatea română, fără de a se supune la toate formele naturalizației prevăzute de art. 16, printr-o simplă reclamațiune, sub îndoita însă condițiune de a nu se fi bucurat niciodată de vreo protecțiune străină și de a reclama calitatea de român în cursul unui an după majoritate; iar prin alin. 2 stabilește termenul de 1 an dela promulgarea codului civil, pentru acei cari, aflându-se în condițiunile primului aliniat, vor fi devenit majori înainte de promulgarea codului. Aceste două moduri de a dobândi calitatea de român, naturalizația prevăzută la art. 16 și reclamațiunea în termen de 1 an dela majoritate sau dela promulgarea codului civil, pentru cei ce se află în condițiunile art. 8, sunt limitative. (Cas. I, 230/Iun. 17/68, B. p. 210).

2. Aceste dispozițiuni ale codului civil în privința celor ce sunt născuți și crescuți în România, deși din părinți străini, nu s'au desființat sau modificat prin art. 8 din constituțiunea promulgată posterior punerii în executare a codului civil: căci prin alin. 1 al acestui articol, se consacră prin o dispozițiune constituțională prescriptiunile art. 16 c. civ., că naturalizațiunea nu poate să fie acordată decât prin concursul Corpurilor legiuitoare, iar prin aliniatul din urmă se dispune că streinul numai în urma unei naturalizațiuni poate exercita drepturi politice. Inșă, prin acest art. 8, nu se dispune nimica în privința celui care devine cetățean român, nu în puterea unei naturalizațiuni emanată dela bunăvoință a Corpurilor legiuitoare, ci numai în puterea și prin beneficiul legii,

din contra, din art. 7 din constituțiune, că însușirea de român se dovedeste, se conservă și se perde potrivit regulilor statornicite prin legile civile, rezultă evident, că legiuitorul constituției nu a voit a se aduce nici o schimbare în dispozițiunile codului civil privitoare la cei născuți și crescuți în România, care devin români în puterea și prin singurul beneficiu al legii. (Cas. II, 54/Apr. 1/72, B. p. 125).

3. Dacă, prin art. 8, nu se indică autoritatea la care trebuie să fie adresată reclamațiunea ce în timpul fatal cată să facă cel născut și crescut în România, este evident că această reclamațiune poate să fie dată oricărui funcționar public român, și prin urmare și consiliului comunal, căci această formalitate tinde mai cu seamă a constată în mod autentic că străinul și-a arătat în adevăr în termenul fatal de 1 an după majoritate dorința sa d'a se bucura de drepturile cetățeanului român acordate lui de lege. (Cas. II, 54/Apr. 1/72, B. p. 125).

4. Dacă după articolul 16 codul civil, străinul care, statornicindu-se pe teritoriul român, dorește a se bucura de drepturile unui cetățean român, trebuie să dobândească naturalizația prin concursul puterii executive și a corpurilor legiuitoare, care nu sunt ținute a o acorda ori și cui, nu este tot astfel cu acela care deși din părinți străini, este născut și crescut în România până la majoritate și care nu s'a bucurat niciodată de vre-o protecțiune străină, căci unul ca acesta, după art. 8 combinat cu art. 9 c. civ., dacă dorește a se bucura de drepturile unui cetățean român, nu este obligat a face altceva decât a reclama această calitate de român în cursul unui an după majoritate. De unde rezultă că dânsul, dacă a făcut reclamațiune în timpul fatal, devine de drept cetățean român numai în puterea legii care acordă acest beneficiu împrejurării nasterii pe teritoriul român. (Cas. II, 54/72, Apr. 1/72, B. p. 125).

5. Dacă art. 8 introduce principiul naturalizațiunei prin naștere, acest principiu însă nu poate fi invocat de un israelit, căci art. 9, care este continuarea art. 8, face o excepțiune pentru străinii necreștini, zicând că acești străini nu se pot naturaliza decât prin lege. Supozițiunea, că legiuitorul a creat o distincțiune între calitatea de român și calitatea de cetățean care ar rezultă din art. 8 care prin alin. 1 acordă străinilor deveniți majori după promulgarea codului calitatea de român, și străinilor deveniți majori înainte de promulgarea lui calitatea de cetățeni, și că art. 9 care este făcut în același spirit, cerând străinilor necreștini oarecare forme de îndeplinit

pentru a obține cetățenia, le recunoaște implicit că ei posedă deja naționalitatea de român, este o supoziție contrarie principiilor de drept public modern după care tot omul este cetățean în națiunea din care parte cu oarecare rezervă în ceea ce privește exercitiul drepturilor cetățenești: și dacă legiuitorul, indicând modurile de naturalizațiune, întrebuintează când vorba de român când vorba de cetățean aceasta întemeiază tocmai că în ideea lui aceste două vorbe exprimă unul și același lucru iar nu că el a voit să ese din sistemul universal și să creeze între români două grade de naționalitate după care unii să fie români și ceilalți cetățeni. (Apel Buc. I, Mai 14/73, Dr. 43/73).

6. Necesitatea declarării ce are a se face conform art. 8, spre a reclama calitatea de român, nu poate să fie înlocuită printr'un alt act. Scopul legii în această privință nu e îndeplinit nici prin faptul alegerii ca deputat, a cărei validitate presupune tocmai calitatea de român, nici prin verificarea titlului din partea Camerei legiuitoare, căci nu se poate zice că Camera având dreptul a acorda unui străin calitatea de român, verificarea titlului ar implica în sine o acordare sau cel puțin o constatare a existenței calității de român, căci pe deoparte acordarea calității de român nu se poate face numai de Cameră, și pentru aceasta se cere, ca pentru oricare lege, cooperarea tuturor factorilor puterii legiuitoare; pe de altă parte constatarea existenței unei calități sau a unui drept este în general de atributul puterii judecătorești, de vreme ce scopul verificării în sine e să declare că persoana alcesă, întrunește condițiile de eligibilitate, că este bine aleasă, presupunându-se de altmintrelea că alcesul este român, dar aceasta nu poate avea efectul de a acorda calitatea sau de a constata existența calității de român, căci ar fi a fraudă legea. (Cas. II, 244, Nov. 4/75, B. p. 299).

7. După art. 8 alin. 2, e destul să se dovedească, că s'a făcut declarațiunea cerută de acest articol în termen de 1 an dela promulgarea codului civil. Beneficiul acestei declarațiuni invocându-se de acela căruia se contestă calitatea de român, contestatorului încumbă sarcina d'a probă că contestatul nu e născut în România, sau că deși născut, dar s'a bucurat într'un timp oarecare personalmente de o protecțiune străină. (Cas. II, 48/77, Mart. 1/77, B. p. 102).

8. Prin legea dela 13 Octombrie 1879 modificatoare a art. 7 din constituțiune, legiuitorul n'a admis în favoarea persoanelor născute și crescute în România decât dispensa de stagiu, iar

în ce privește dobândirea naționalității române, le-a supus la formalitățile necesare pentru obținerea naturalizării. (Cas. II, 78/83, Apr. 27/83, B. p. 476).

9. După legea promulgată în 13 Octombrie 1879, modificatoare art. 7 din constituție, orice străin născut în țară nu poate dobândi calitatea de cetățean român decât în urma unei legi votată de corpurile legiuitoare. Faptul că străinul a făcut cererea d'inainte primăriei de a se prenumăra între cetățenii români nu-i putea acorda această calitate pe cât timp declarația a făcut-o după promulgarea legii modificatoare art. 7 din constituție, și prin care lege s'a sters acest privilegiu acordat străinilor născuți în țară, prevăzut de art. 8 c. civ., de a reclama calitatea de cetățean român în timpul unui an dela majoritate fără a mai fi necesitate ca el să se adreseze la corpurile legiuitoare. (Cas. II, 37/84, Apr. 16/84, B. p. 362).

10. Legiuitorul nearătând nici o formă în privința declarațiunii cerută de art. 8 și nici autoritatea către care urmează a fi îndreptată acea declarație, ea se poate înlocui și prin alte fapte din care să rezulte intențiunea cuiva d'a se bucura de cetățenia română. (Cas. II, 97/Oct. 2/84, B. p. 826).

11. Dacă declarația prescrisă de art. 8 c. civ. a avut loc înainte de modificarea făcută în anul 1879 art. 7 din constituțiune, atunci eră în vigoare codul civil iar nu art. 8 din constituția actuală: și sub imperiul aceluși cod legiuitorul a voit să acorde o favoare străinilor născuți în țară, de rit creștinesc, și cari nu s'au bucurat de vreo protecție străină, considerându-i ca români, fără a fi trebuință de a obține împământenirea prin Corpurile legiuitoare. (Cas. II, 15/Apr. 3/85, B. p. 303).

12. În principiu, conform art. 8 din c. civ., în vigoare înainte de constituțiunea din 1879, orice individ născut și crescut în România și care nu s'a bucurat niciodată de vreo protecțiune străină putea reclama calitatea de român în cursul unui an după majoritate. Și constituțiunea din 1866, prin art. 8, edictând că împământenirea se dă de puterea legiuitoare, vizează pe străinii ordinari și n'a înțeles să abroghe art. 8 c. civ., unde nu se vorbește de împământenire ci de recunoașterea unui drept ce acorda legea civilă. Această interpretare se confirmă chiar prin textul art. 7 din constituțiune, care dispune că însușirea de român se dobândește, se conservă și se perde potrivit regulilor statornicite prin legile civile. (Apel Galați, I, 158, Nov. 2/73, Dr. 10/88).

13. Art. 8 nu prescrie nici o formă și nu arată autoritatea care să fie în

drept să primească declarațiunea individului care, găsindu-se în condițiunea prevăzută de dânsul, reclamă calitatea de cetățean român, fiind îndestulător pentru aceasta o simplă manifestare a voinței, și această voință și intențiune poate rezulta în mod neîndoios că în anul care a urmat majoritatea sa, acel individ făcea serviciul militar. (Apel Buc. I, 89, Mai 27/91. Dr. 42/92; Cas. II, 16/Mart. 23/87. B. p. 255).

14. Dacă cel născut din părinți străini nu dovedește că dela 1 an după majoritate ar fi optat pentru naționalitatea de român prin vreo formalitate din care ar rezulta intențiunea sa de a deveni cetățean român, el nu se poate considera decât ca străin. Singurul fapt că ar fi servit în armată, nu-i poate constitui cetățenia, întru cât n'a îndeplinit formalitățile legale spre a obține împămintenirea. (Cas. II, 71, Mart. 30/87. B. p. 286).

15. Deși cineva este născut în România, dar întru cât tatăl său eră de origine și supus străin, și întru cât el nu s'a conformat dispozițiilor art. 8 c. civ., de a cere împămintenirea la 1 an după majoritatea și nici în urmă nu s'a conformat dispozițiilor art. 7 din constituție de a dobândi împămintenirea, el este străin. (Cas. II, 183, Apr. 13/88. B. p. 412).

16. Deși art. 8 c. civ. prevede că orice individ născut și crescut în România, care până la majoritate nu se va fi bucurat niciodată de vre-o protecțiune străină, va putea reclama calitatea de român în cursul unui an după majoritate; însă acest articol a fost abrogat prin art. 9 din constituție, modificat în 1879, care a stabilit modul cum se poate obține naturalizarea, fie cu stagiul, fie cu dispensă de stagiul. Deci cel ce a devenit major după promulgarea art. 9 din constituție, nu mai poate invoca beneficiile art. 8 c. civ. (Cas. II, 254, Apr. 8/91. B. p. 519).

17. Art. 8 nu arată nici autoritatea la care o asemenea reclamațiune urmează să se facă, nici vre-o formă în care dânsa să trebuiască a fi făcută; el nu cere, cu deosebire în această privință de art. 9 c. civ. francez, după care de altfel acest articol a fost copiat, dela cel ce reclamă această calitate nici una din declarațiunile prevăzute în ultimele dispozițiuni ale aceluia articol. De aci urmează că voința celui ce se află în categoria art. 8, d'a fi considerat ca român, poate să fie manifestată în orice mod și dar să rezulte învederat din faptul că dânsul ajungând la majoritate, fără să fi fost supus nici unei protecțiuni, a primit să ia parte la tragerea sortilor pentru armata română, fără să escape de ca-

litatea de străin, de oarece numai acele ce e român poate fi supus acestei obligațiuni. (Cas. I, 104, Mart. 17/92. B. p. 215).

18. Asemănat art. 8 din codul civil, verice individ născut și crescut în România până la majoritate și care nu se va fi bucurat niciodată de vre-o protecțiune străină, va putea reclama calitatea de român, în întru unui an după majoritate și acest articol 8 neprevăzând modul cum are a se reclama calitatea de român, ea poate fi reclamată sau printr'o cerere formală adresată autorității comunale, sau autorităților Statului român sau chiar prin simpla cerere de a se înrola în armată. (Cas. II, 14/98. B. p. 568).

19. Verce persoană născută în România, din părinți streini stabiliți în țară și crescuți în țară până la majoritate și care nu se vor fi bucurat niciodată de vre-o protecțiune streină, dacă a ajuns la majoritate, înainte de promulgarea art. 7 din Constituțiunea dela 1879, și și-a manifestat voința de a dobândi cetățenia română, înrolându-se în armată și făcând serviciul militar, acea persoană și-a câștigat astfel dreptul de cetățean român, și deci poate fi înscrisă în listele electorale. (Cas. I, 114/99. B. p. 560).

20. Reclamațiunea calității de cetățean român prevăzută de art. 8 c. civ., nefiind reglementată la noi nici ca formă nici cu privire la autoritatea înaintea căruia urmează să fie făcută, ea poate să rezulte din orice acte și împrejurări cari să învedereze voința unei persoane de a deveni cetățean român, iar faptele și actele din care rezultă o asemenea reclamațiune rămân să fie constatate și apreciate în mod suveran de instanța de fond, cu condiția ca ele să fie petrecute în cursul anului după majoritate, cum cere art. 8 citat.

Prin urmare, Curtea de apel nu violează acest articol când decide că reclamațiunea calității de cetățean român rezultă, între altele, din faptul că a ocupat funcțiuni publice în anul care urmă după majoritatea părții. (Cas. I, No. 397, 1915; „Jurispr. Rom.“ 1915. p. 434, Curier Jud. 66/915).

21. Copilul natural, nerecunoscut de mamă se găsește sub raportul naționalității sale în condițiunea copiilor găsiți pe teritoriul țării și deci considerat ca român nefiind astfel supus dispozițiilor legii streinilor. (Cas. Iași II, No. 145 1917; „Jurispr. Rom.“ 45/919, p. 525).

22. Art. 7 din Constituție astfel cum a fost modificat în 1879 cu ocazia revizuirii, întrucât prevede că naturalizarea nu se poate acorda decât prin

Art. 9-11

lege și în mod individual a desființat dispozițiunile art. 8 din codul civil, singurul mod de a dobândi împământarea nefiind de cât cel prevăzut de

Constituție. (Cas. II/95, Pand. Rom. 1922, I, 232).
23. A se vedea: art. 6 cu Index și notele respective.

Art. 9¹⁾. (Abrogat art. 7 Constituția veche).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 294, 306 urm., 427.
NACU, I, p. 134, urm., 141, 143.
RADU IORGU, *Nota* sub Cas. II, 15 April. 1895. Pand. Rom. 1922-1-232.

Art. 10 (Abrogat²⁾). — Tot copilul născut din Român în țară străină este Român.

Tot copilul născut în țară străină din un Român care ar fi pierdut calitatea de Român, va redobândi totdeauna aceea calitate îndeplinind formalitățile prescrise de art. 18 (Civ. 17—20; Const. veche 9; Civ. Fr. 10).

Text fr. Art. 10. — Tout enfant né d'un Français en pays étranger est Français.

Tout enfant, né en pays étranger d'un Français qui aurait perdu la qualité de Français, pourra toujours recouvrer cette qualité, en remplissant les formalités prescrites par l'article 9.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 396, 416, 421;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 140 urm.; *Suppl. Droits civils* 101, 102 urm.;
HUC, I, 263;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 90 urm.;
WEISS, I, 168, 597;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 296 urm., 303 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 4; *Observație* sub Cas. I, 78 din 27 Ian. 912, *Dreptul* 30/912; *Observație* sub Trib. civil Nice, 25 Febr. 1920, *Dreptul* 21/923; *Observație* sub Trib. civil Caracaș (Venezuela) 26 Febr. 1902, *Curier Jud.* 20/903;
JUVARA ALFRED, *Nota*, sub Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Martie 1921, *Curier Jud.* 38/921;
NACU, I, p. 130 urm.; 154, 155.

Jurisprudență.

1. Prin expresiunea de român se înțelege nu origina de sânge a unui individ, ci statul său politic; și astfel român prin naștere, va să zică individ născut din părinți supuși români. (Cas. II, 97/Mai 4/73, B. p. 100).

2. Domiciliul și locul nasterii nu de-

cid de naționalitatea cuiva, după cum o spune art. 2 și 10. (Cas. II, 97/Mai 4/73, B. p. 100).

3. Simplul fapt al nasterii unui copil pe un teritoriu străin însă din părinți români, conform art. 10, nu îl schimbă întru nimic naționalitatea. (Cas. II, 131/Apr. 13/79, B. p. 310).

4. A se vedea: Art. 6 nota 7.

Art. 11. (Abrogat²⁾). — Străinii se vor bucura în de obște în România de aceleași drepturi civile de care se bucură și Românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărât altfel. (Civ. 6,

1) Textul vechiu al art. 9. Cei cari nu sunt de rit creștinesc nu pot dobândi calitatea și drepturile de cetățean Român, decât cu condițiunile prescrise la art. 16 din acest codice. (Civ. 6; Const. veche, 7, 8). Acest art. 9, ca și art. 16 ce urmează este abrogat prin art. 7 în Constituție, astfel cum a fost modificat prin legea din 13 Oct. 1879. A se vedea textul art. 7 din Constituția veche, și nota dela textul art. 16 Cod. Civ.

2) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

13—15, 1773; Pr. civ. 54, 75 § 7, 106, 107, 374; Const. 9; C. p. 220; Leg. 19 Mart. 1915 p. control străin. (Mon. of. 281/915); Civ. Fr. 11).

Text. fr. Art. 11. — L'étranger jouira en France des mêmes droits civils que ceux qui sont ou seront accordés aux Français par les traités de la nation à laquelle cet étranger appartiendra.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 77, n. 7; § 78, n. 61; p. 288 urm., 373; I. ed. 5-a, 483—486, 497 urm. 511—516 urm., 520, 522, 527;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 636;
BEUDANT, I, 82, 84;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 74;
DALLOZ, *Rép. Droits civils* 178 urm.; *Suppl. Droits civils* 130;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 43, 43 bis, 43 bis III, 43 bis VII, 43 bis VIII;
DEMOLOMBE, I, 88, 240 urm., 241, 245, 246 bis 267, 533;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II, p. 379;
HUC, I, 275; III, 351;
LAURENT, I, 405 urm., 430, 455; IV, 194;
MARCADÉ, art. 343—345, 346, No. 2;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 73 urm.; 82 urm.;
WEISS, II, 150, 157—160, 189, 195, 197, 204, 207, 214, 318, 343.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 326 urm.; (II, ed. 2-a, 879; IV, part. I, ed. 2-a, p. 80; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 664 *ad-notam*; IX, p. 629; XI, p. 434). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 23, 30, 39, 251; *Observație*, sub Cas. Turin 21 Dec. 1897. *Curier Jud.* 2/1902; *Observație*, sub Trib. Dorohoi 221 din 24 Sept. 1901, *Curier Jud.* 10/1902; *Observație*, sub Trib. civil Caracăș (Venezuela) 26 Febr. 1902, *Curier Jud.* 20/903;
DISSESCU C. G. „Care este condiția juridică a persoanelor străine în România”, *Dreptul* 3/1902;
JUVARA ALFRED „Divorțul soțiilor Bertola” *Dreptul* 54/910, 55/910;
NACU, I, p. 155 urm., 160, 181, 216.
NEGULESCU DEMETRU. „Principiul capacității persoanelor morale străine și aplicarea lui la societățile străine în România”, *Dreptul* No. 6/1901;
TONEANU N. C. „Persoană morală străină”, *Curier Jud.* 16/902;
URȘIANU VALERIU „Afacerea Zappa”, *Dreptul* 7/902, 8/902.

INDEX ALFABETIC

Ab intestat 20, 32.
Abrogare 13.
Adjudecatar 26.
Acie autentice 10.
Actor sequitur forum rei 1.
Anulări 13, 24, 24, 25, 30.
Arbitri 8.
Calimach 14, 22, 23.
Cod civil francez 1.
Comerciant 7.
Competență 1, 3, 6, 33, 42.
Compromis 8.
Confiscație 29.
Constituție 11, 13, 19-21.
24, 26, 27, 29, 30, 34, 41.
Consuli 6.
Contracte 12, 15, 21.
Convenție cu Italia 20.
Convenție dela Paris 36.
Creștin, a se vedea „Rit creștin”.
Cumpărare, a se vedea „Vânzare” și 7, 11, 13, 14, 17, 22, 24, 26, 27, 33.
Declinator 3.
Denegare 7, 21, 30.
Deposedere 30.
Derogare 3.
Divorț 36.
Domiciliu 1, 3, 4, 7, 13, 14, 37.
Drept câștigat 17, 20, 30.
Drept internațional 3, 15.
Drepturi civile 1-3, 7, 8,

16, 20, 21, 27, 35, 37, 40, 42.
Drepturi politice 11, 16, 20, 23.
Erezi 20, 28.
Evițiune 30.
Evrei 5, 7, 8, 13, 14, 22-24, 30.
Executări 6, 38.
Fraudă 10, 21.
Imobile rurale 7, 13, 17, 19, 20-22, 24-26, 28-34, 38.
Imobile urbane 5, 7, 11, 13, 14, 22, 23, 31.
Impământenire 11.
Incapabili 2, 8, 10, 20, 26, 30.
Industriaș 7.
Jurământ derizoriu 10.
Jurisdicțiune 1, 3.
Legatari 32.
Licitație 26.
Litigiu între streini 42.
Mandat 8, 10, 12.
Moștenitori 20, 28.
Mozaic 7.
Naționalitate 9, 18, 20, 31, 36.
Naturalizare 21.
Nulități 13, 24, 24, 25, 30.
Otoman 9.
Pământean 7, 11, 22, 23.
Persoană interpusă 10.
Persoană morală 31, 49.
Posițiune 30.

Precaritate 30.
Probe 10.
Proprietar aparent 10.
Proprietar fictiv 10.
Reciprocitate 14, 22, 23.
Regulament organic 7, 11.
Reședință 1, 4, 6, 15, 16.
Revendicare 34.
Rit creștin 5, 7, 11, 13, 14, 21, 22, 23.
Rit mozaic 7.
Rurale imobile, a se vedea „Imobile rurale”.
Societate anonimă 13, 39.
Societate națională 19, 39.
Societăți streine 18, 19, 39.

Statut personal 20, 31.
Străini 1-7, 11-22, 24-30, 32-38, 40, 42.
Succesiuni 2, 20, 29, 32.
Teritoriul străin 31.
Testamente 20, 23, 32, 38.
Tratate 1, 7, 13, 20, 24, 36.
Tribunale române 1, 3, 4, 6, 15-17, 27, 35, 37, 38.
Turc 9.
Urbane imobile, a se vedea „Imobile urbane”.
Uzucruct 28.
Vânzare a se vedea „Cumpărare” și 7, 13, 21, 24, 39.

Jurisprudență.

1. Din art. 11 rezultă că legiuitorul nostru, neadoptând sistemul legii franceze, după care, când nu sunt încheiate tractate, se pot bucura în Franța de drepturile civile numai acei străini cari au dobândit autorizația guvernului pentru stabilirea domiciliului lor, a pus pe același picior pe străin cu românul în ceea ce privește drepturile civile, afară numai de cazurile când însăși legea a făcut excepțiuni. Și bucuria drepturilor civile,

care nu este decât atribuția drepturilor, atrage după sine și exercițiul lor, care este punerea în lucrare a acelor drepturi, afară numai de cazul când legea a refuzat acest exercițiu, cum a făcut pentru necapabili; și unul din efectele exercițiului drepturilor civile este d'a putea acționa înaintea tribunalelor pe adversar. Prin urmare, după cum un român poate intentă acțiune înaintea tribunalelor române în contra unui străin tot asemenea și un străin poate acționa pe un alt străin, de oarece legea noastră civilă a pus pe același picior pe străin cu românul în ceea ce privește bucuria și, prin urmare, exercițiul drepturilor civile, și n'a dispus altfel pentru intentarea acțiunii ce un străin voeste a face înaintea tribunalelor române în contra altui străin, afară numai de excepțiunea prevăzută de art. 15 cod. civ., reprodusă la art. 106 pr. civ. Iar din combinația art. 13 c. civ. cu art. 58 pr. civ. rezultă că un străin poate chema în judecată înaintea tribunalelor române numai pe acel străin care are reședința în România, fie și momentan; căci prerogativa d'a trage înaintea tribunalelor române și pe străinul care n'are reședință în România, este rezervată de lege românilor, și că o derogatie la principiul de drept comun *actor sequitur forum rei*, consacrat de art. 58 pr. civ., nu poate fi invocată în favorul străinului reclamant. Și din combinația art. 13 cu art. 14 c. civ. rezultă că legiuitorul nostru spre a da jurisdicțiune tribunalelor române, nu s'a oprit de împrejurarea că obligațiunile cari fac obiectul acțiunii înaintea lor au luat naștere în țări străine. (Cas. I, 61, Febr. 20/69. B. p. 93).

2. Străinul bucurându-se în România de toate drepturile civile recunoscute și garantate românului, e virtualmente supus obligațiunilor corespunzătoare acelor drepturi; or, protecțiunea ce judecătorul român e dator a acordă intereselor românilor, prin măsurile de conservarea averilor ce legea îl obligă a lua la moartea unui cetățean care lasă copii minori, constituie pe de o parte, un drept civil pentru orice român sau străin, iar pe de alta, o obligațiune pentru orice român sau străin de a se supune autorității judecătorului român îndrituit d'a veghea asupra averilor rămase incapabililor; pe lângă aceasta, legile ce au de obiect măsurile de conservare a averilor lăsate la moartea unei persoane, precum și acelea ce au de obiect protecțiunea incapabililor sunt legi cari interesează direct ordinea publică a statului și ca atare opozabile *erga omnes*. (Cas. I, 337, Sept. 11/69. B. p. 412).

3. Art. 11 c. civ., stabilind principiul că străinii se vor bucura în deobște în România de aceleași drepturi civile de care se bucură și Românii, acordă în consecință tribunalelor române o competență generală și absolută asupra tuturor contestațiunilor născute între străini. Acest principiu liberal, consacrat de mai toate legislațiunile țărilor civilizate, punând pe străini pe aceeași linie cu românii, în ceea ce privește exercitarea drepturilor civile, nu mai poate fi permis a creea distincțiuni bazate pe diferitele cauze sau naturi de acțiuni recunoscute de legile noastre. Principiul acesta, principiu de drept internațional privat, inspirat de necesitățile timpului și de progresul civilizațiunii, nu i se poate derogă decât în cazul când un părăt străin, stabilind extraneitatea și existența unui domiciliu real și serios într'altă țară, ar declină competența jurisdicțiunilor române. (Apel Buc. II, Mai 13/74. Dr. 45/74).

4. Dreptul de a recurge la protecțiunea tribunalelor naționale, e un drept civil pe care legea îl acordă în România străinilor, pe cari în această privință îi pune pe aceiași treaptă cu românii; singura excepțiune ce se face la această regulă, e cazul când părătul străin nu-și are nici reședința în România, în care caz el nu poate fi tras înaintea tribunalelor române decât de un român. (Cas. II, 215, Oct. 22/74. B. p. 317).

5. După legea din 20 August 1864 numai străinii de rit creștin, domiciliati în România, au dreptul de a cumpăra proprietăți imobiliare, și numai pe cât și românii se vor bucura de asemenea drept în țara lor. De unde rezultă că străinii cari nu sunt de rit creștinesc, precum sunt evreii, nu pot cumpăra, sub nici un cuvânt, imobile în România; cu atât mai mult cu cât a doua condițiune cerută de acea lege, reciprocitatea, nu există în favoarea evreilor cari nu au nici o patrie. Evreii nu pot invoca nici beneficiul art. 11 c. civ., de oarece dreptul de a cumpăra imobile în România e interzis prin o lege specială. (Apel Iași II. Dr. 71/75).

6. Străinii pot contractă în România nu numai cu românii dar și cu alți străini. Din această facultate decurge ca consecință virtuală dreptul de a urmări judecătorește execuțiunea obligațiunilor care pot rezultă din asemenea convențiuni, făcute chiar înaintea unui consul străin. Prin urmare, legea română, care recunoaște prin art. 11 străinilor acest drept, nu poate să le refuze mijloacele de a putea exercită asemenea facultăți. Astfel tribunalele române sunt competente de a judeca cereri cari isvorăse din o convențiune

făcută între doi străini cari reșed mai cu seamă în România și a cărei executare urmează a fi făcută tot în România. (Cas. I, 369, Nov. 7/75. B. p. 310).

7. Dreptul de a cumpără și vinde, din natura lui este un drept natural și prin urmare orice persoană capabilă de a contracta îl poate exercita cumpărând sau vânzând tot ce este în comerț, afară numai dacă o anume lege nu stabilește vre-o prohibițiune. O asemenea prohibițiune n'a existat înaintea regul. organic în România în privința străinilor, fie creștini sau necreștini. Prin urmare, până la această legiuire, orice străin putea cumpără în țara română imobile urbane sau rurale. Inșă reg. org., prin art. 379 § 5, a admis că străinii fără distincțiune, comercianți sau industriali cari se înscriu în vre-o corporațiune și plătesc patente, etc., în alte cuvinte care își stabilesc domiciliul în România, se pot bucura de drepturile obicinuite de care se bucură neguțătorii și industriașii indigeni; și necontestabil în aceste drepturi obicinuite este și acela de a putea cumpără un imobil. Deci dar, dela acest regulament, dreptul nelimitat ce-l aveau străinii de a putea cumpără a fost restrâns și dat numai străinilor domiciliați și cari exercitau un comerț sau industrie în România. Dovada cea mai puternică că acesta e sensul art. 379 § 5 din regulament este legea dela 1 Martie 1836, care recunoaște dreptul străinilor de a cumpără imobile în orașul Brăila fără a fi neguțători sau industriași, sau a plăti patentă. Dacă străinii ar fi avut dreptul nelimitat după reg. org. de a cumpără imobile, nu s'ar înțelege confecționarea acelei legi care este incontestabil o lege extensivă, iar nu restrictivă a unor dispozițiuni legislative anterioare. Dreptul de a cumpără imobile, recunoscut israeliților ca străini ce sunt, în virtutea numai a art. 379 § 5 reg. org. și legea din 1 Mai 1836, a fost în privința bunurilor rurale, adică moșilor, desființat prin legea din 15 Martie 1839, care mărginește dreptul de vânzare în țara românească; în art. 1 al acestei legi se zice formal că dobândirea proprietății de moșii, vii și țigani nu se poate cuveni decât fetelor de rit creștinesc. Și legea dela 20 August 1864 a venit, în ceea ce privește pe străinii de rit numai creștinesc, a lărgi, a întinde și mai mult dreptul restricțiunei ce-l avea până atunci această clasă de străini de a cumpără imobile în România, admitând chiar pe un străin domiciliat, fără a fi comerciant sau industriaș, la dreptul de a cumpără imobile, destul numai ca românul să

se bucură de un asemenea drept în țara căreia aparține străinul. Astfel fiind, această lege cu totul specială și extensivă a dreptului de a cumpără al străinilor creștini, nu poate fi invocată pentru a denegă într'un mod absolut unui israelit dreptul restrictiv ce-l are de a cumpără un imobil urban, conformându-se la formalitățile ce se pot îndeplini azi, și cari sunt prescrise de art. 379 § 5 reg. org. Dacă străinii nu se bucură azi în România de aceleași drepturi civile, de care se bucură un pământean, și prin urmare și de acela de a cumpără orice imobil, nu urmează de aci că străinii de rit mosaic au aceleași drepturi ca toți ceilalți străini, de oarece însuși art. 11 c. civ., care proclamă aceste drepturi civile ale străinilor, face o restricțiune în privința cazurilor unde legea hotărăște altfel; or aceste legi restrictive sunt: art. 319 reg. org. și legea din 15 Martie 1839, care prohibă israeliților de a cumpără imobile rurale, ci numai urbane, și aceasta încă îndeplinind oarecari condițiuni. Dovadă și mai mare că israelitul nu putea în urma promulgării cod. civ. a cumpără în nici un mod un imobil rural, iar urban numai îndeplinind oarecari condițiuni, este tractatul de comerț încheiat între România și Austro-Ungaria prin care se menține prohibițiunea anterioară existând în privința israeliților de a putea cumpără imobile rurale în România, recunoscându-se numai dreptul israeliților supuși Austro-Ungari de a putea cumpără imobile urbane (art. 1 no. 2 și 4 din protocolul final). (Cas. I, 35/Ian. 24/77. B. p. 34).

8. Legea noastră nu cere nici o condițiune specială pentru ca cineva să poată fi arbitru într'un arbitragiu voluntar; astfel acest drept revine oricărei persoane capabile. Dacă israeliții sunt incapabili de a ocupa funcțiuni publice, din această incapacitate nu poate fi dedusă și aceea de a funcționa ca arbitri într'un arbitragiu voluntar, întru cât la aceasta arbitrii țin puterile lor dela părțile ce i-au desemnat prin actele de compromis; astfel funcțiunea lor nu poate fi considerată ca o delegațiune a puterii publice, ci numai ca un fel de mandat. Caracterul de funcționari publice al arbitrilor voluntari nu poate fi dedus nici din regulile ce le ordonă legea a observă la lucrările lor, căci acestea nu sunt decât condițiuni pentru validitatea actului emanat dela dânsii și nu au nici o corelație cu calificările necesare pentru a exercita funcțiunea; nici din efectele atribuite hotărârii, căci aceste efecte sunt legate de recunoașterea puterii judecătorești și de ordinul de

Art. 11

executare al acesteia, iar nu de însuși actul hotărârii arbitrală. Astfel fiind, dreptul d'ă funcționa ca arbitru într'un arbitragiu voluntar, nu poate fi considerat ca o specie de drept public, ci este un simplu drept civil, al cărui exercitiu revine oricărei persoane capabile. (Cas. II, 13/Jan. 12/78. B. p. 26).

9. Un albanez din imperiul otoman nu poate fi privit politiceste decât ca otoman, oricare i-ar fi naționalitatea. O asemenea persoană așându-se pe pământul României și neavând nici o autoritate tutelară proprie, urmează să se bucure, conform art. 11, în persoana și averea sa, de protecțiunea legilor și autorităților române. (Cas. I, 168/Apr. 3/78, B. p. 173).

10. Dacă poate fi indiferent în regulă generală cum cineva stăpânește pentru sine sau în numele altora, nu este tot astfel când se pretinde că cel ce se dă de proprietar este, nu un proprietar aparent, care poate în interesul celor de al treilea de bună credință să reprezinte pe proprietarul cel adevărat, care încă este necunoscut la cei de al treilea, ci este o persoană interpusă, un proprietar fictiv, care voeste să ascundă pe adevăratul proprietar pentru că este o persoană neapabilă de a dobândi după lege proprietatea, mai cu seamă când prohibițiunea legii are în vedere un interes general public; căci dacă se admite că proprietarul aparent reprezintă în folosul celor de al treilea pe adevăratul proprietar, este pentru că se presumă că acesta are dat un mandat tacit celui dințaiu, ceace nu se poate concepe legalmente în cazul proprietarului fictiv, acesta neputând avea un mandat privat la exercitarea dreptului proprietății dela o persoană care, în baza legii prohibitive, dată în interesul ordinii publice, nu poate să fie proprietar și legalmente nici că este, căci altminterea ar fi a se permite eludarea, fraudarea și violarea fățișă a legilor prohibitive de ordine publică. Dacă dar terțiul, prin jurământul decisoriu deferit deținătorilor unei moșii tînde să dovedească că acestea sunt persoane interpușe, proprietari fictivi ai moșiei și că adevăratul proprietar ce se ascunde sunt persoane ce după legile existente sunt poprite de a cumpăra și avea moșii, o asemenea dovadă poate să fie administrată prin toate modurile de probă, cu atât mai cu seamă prin jurământul decisoriu, chiar în contra celor ce se cuprind în acte, fie chiar autentice, fiind vorba de o fraudă la o dispozițiune proibitivă a unei legi de ordine publică. (Cas. I, 178/79, Jun. 12/79. B. p. 503).

11. După art. 379 al. 5 din regula-

mentul organic, singura restricțiune ce se aduce asupra exercitării drepturilor pentru cei cărora li s'a acordat mica împămîntenire, este în privința drepturilor politice, acordându-li-se, cu excepțiunea drepturilor politice numai exercitarea tuturor celorlalte drepturi de pămîntean. Și prin nici o lege anterioară legii revizuitoare a art. 7 din constituțiune, dreptul de a cumpăra imobile în România nu era considerat ca legat de drepturile politice, în acest sens că trebuia a avea cineva drepturile politice pentru a putea cumpăra imobile în România; ci prin o practică constantă, dreptul de mica împămîntenire da, pentru cei de rit creștinesc, dreptul de a cumpăra imobile în România. Deci, un străin, avea, în virtutea acordării împămîntenirii mici, câștigat în persoana sa, dreptul de a cumpăra imobile în România până la promulgarea legii din 1879. (Cas. II, 136/Sept. 9/80. B. p. 312).

12. Calitatea de străin a cuiuă nu liberează pe arendaș de obligațiunea personală contractată, la plata arendeii și de a predă acareturile moșiei conform contractului, către acel străin, fie ca proprietar, fie ca simplu mandatar al celui dela care a cumpărat proprietatea. (Cas. I, 103/Mart. 17/81, B. p. 209).

13. După art. 1 al legii din 20 August 1864, până la modificarea art. 7 din constituțiune ce a avut loc la 1879, un străin pentru ea să poată cumpăra imobile în România trebuia să însușiască două condițiuni: să fie de rit creștin și să aibă domiciliul în țară. Această lege nu făcea nici o deosebire între imobilele rurale și cele urbane; de unde rezultă că străinii de rit ne-creștin, sau nedomiciliați în țară, nu aveau drept să cumpere nici un imobil, fie el urban ori rural. Și chiar dacă legile și regulamentele vechi ar fi făcut vre-o deosebire între imobilele urbane și rurale, această deosebire a fost înlăturată prin art. 3 din legea dela 1864 care abrogă toate dispozițiunile acelor legi. Asemenea nu se poate sustine că legea din 1864 a fost abrogată prin promulgarea codului civil, căci legea din 1864 este o lege excepțională și ca atare nu a putut fi abrogată prin dispozițiunile generale ale codului civil, și apoi aplicațiunea în vigoare a acestei legi este afirmată și prin convențiunea comercială încheiată de România cu Austria în 1874. Astfel fiind, după legea din 1864, israeliții nu aveau dreptul să cumpere imobile în țară; iar actele contractate cu călcarea acestei prohibițiuni sunt lovite de o nulitate absolută și perpetuă, și prin urmare imobilul cum-

părat trebuie să reintre în patrimoniul vânzătorului. Și deși în urmă prin modificarea constituțiunei, cumpărătorul a devenit capabil să cumpere imobile, câștigarea acestei capacități nu poate avea însă de efect ca să dea actului de cumpărătoare validitatea de care era lipsit, căci un act nul la confecționarea lui nu se poate ratifica în urmă. (Apel Focș. II, 55/Mai 13/81. Dr. 28/82).

14. Legea din 20 August 1864 regulează dreptul supușilor străini, de rit creștin, domiciliați în țară, de a cumpăra imobile sub condițiune de a se supune la legile pământului, și pe cât și românii se vor bucura de un atare drept în țările acelor străini. De unde rezultă că legiuitorul nu s'a ocupat decât de dreptul de reciprocitate ce căta a avea românii în statele străinilor ce ar voi a cumpăra imobile în România, iar nici cum de dreptul israeliților, pentru care nu se face cea mai mică mențiune și care se găsea regulat prin legi și regulamente anterioare ce prevedeau un atare drept israeliților de a cumpăra imobile urbane în țară (art. 1431 c. Calimach). (Cas. I, 46/Febr. 8/82, B. p. 144).

15. Din principiul pus în art. 11 reese pentru străini dreptul de a încheia ori ce contracte, fie cu un regnicol, fie între dânsii. Și pentru ca acest drept recunoscut străinilor să nu fie iluzoriu, urmează ca dânsii să se poată adresa tribunalelor și tribunalele să fie obligate să constrângă pe contractanți ași executa angajamentele. Or, este admis generalmente în dreptul internațional privat că puterea judecătorească a fiecărei națiuni se întinde asupra persoanei și averii străinului care are reședință în acea țară, întocmai ca asupra persoanei și averii regnicolului. Deci tribunalele române sunt competente de a judeca pe doi străini ce au reședința și au contractat în România. (Apel. Buc. III, 317, Dec. 4/82. Dr. 14/83).

16. Dreptul de a acționa și a obține justiție dela autoritățile judiciare române este în România considerat ca un drept eminamente civil, iar nu politic, și prin urmare este atribuit ori cărei persoane care în România se bucură de dreptul civil. Or art. 11 declară că străinii se bucură în deobște în România de aceleași drepturi civile de cari se bucură și românii. Astfel fiind, străinul care reșede în România este în drept a beneficia de dispozițiunile art. 13, și prin urmare a acționa în judecată pe un străin înaintea tribunalelor române pentru obligațiunile contractate cu dânsul în România. (Trib. Ilfov com., 174, Mart. 10/83, Dr. 57/84; Apel Buc. III, Mai 30/84. Dr. 60/84).

17. De și un străin avea drept în-

ainte de 1879 de a cumpăra imobile rurale în țară, aceasta nu constituie un drept câștigat, pentru că ceea ce înainte de 1879 avea el, era numai posibilitatea de a cumpăra, cu alte cuvinte o simplă expectativă, drept pe care azi nu-l mai poate exercita. (Apel Galați, II, 43, Mart. 12/88, Dr. 38/88).

18. De și la o societate anonimă capitalul este esențial a fi cunoscut și asigurat încât el n'ar fi susceptibil de naționalitate, totuși fondatorii societății, principalul său așezământ și starea ce i-o confirmă guvernul prin autorizare, desemnă dacă societate este o creațiune străină sau românească. (Apel Galați, II, 43, Mart. 12/88. Dr. 38/88).

19. Art. 7 § V din constituțiune cuprinde că numai românii pot dobândi imobile rurale în România, iar art. 247 c. com. hotărăște că societățile străine nu au alte drepturi decât cele acordate străinilor; de unde urmează că societățile naționale au aceleași drepturi ca românii, dacă legea sau actul lor constitutiv nu hotărăște altfel. Or, actul constitutiv (statutele) recunoaște expres „Băncei României“ dreptul de a face operațiuni imobiliare în România, ceea ce nu e contrariu constituțiunei, care nu pronunță în contra societăților naționale oprirea de a dobândi imobile rurale în România. (Cas. I, 147, Apr. 28/89. B. p. 431).

20. Dreptul de proprietate asupra imobilelor rurale din România, după art. 7 din constituțiune, fiind un drept politic, urmează că transmisiunea acestui drept la străini, atingând interesele conservării naționale, trebuie considerată ca de ordine publică. Astfel fiind, fie că s'ar cere intrarea în posesiune a unei universalități de bunuri, în care s'ar cuprinde și imobile rurale, fie că s'ar cere intrarea în posesiune a unei succesiuni compusă numai din imobile rurale, în orice caz justiția e datoare a examina dacă cel ce transmite acest drept poate fi autorizat la aceasta, și dacă celui ce i se deferă poate sau nu după lege a-l dobândi. Or, după art. 7 § V din constituțiune, numai Românii sau cei naturalizați români, pot dobândi imobile rurale în România; deci străinii sunt incapabili de a dobândi asemenea imobile. Și cuvântul *a dobândi*, întrebuițat de legiuitorul constituant, fiind generic, cuprinde toate modurile de câștigarea proprietății, fără osebite, cu titlu oneros sau gratuit; or, succesiunea, fie testamentară, fie *ab intestat*, fiind de asemenea un mod de a câștiga proprietatea, conform art. 644 și 645 c. civ., este cuprinsă în dispozițiunea art. 7 § V din constituțiune. Apoi, din debaterile ce au urmat în

constituantă, cu ocaziunea votării art. 7, rezultă că primul proiect de redacțiune al acestui articol prezentat Camerei, că „străinii nu pot în alt mod dobândi imobile rurale decât prin moștenire ab intestat”, proiect care fiind respins, guvernul a propus un altul în care se prevedea că „străinii nu vor putea dobândi, sub veri ce titlu ar fi proprietăți rurale, afară de vii, locuri sau case în orașe”; acest proiect fiind trimis din nou în studiul secțiunilor, a devenit legea actuală din care s'au suprimat însă cuvintele „sub veri ce titlu ar fi și afară de vii, locuri sau case în orașe”, declarându-se tot atunci de raportorul legii că „modificațiunile făcute proiectului guvernului, n'au alterat nici spiritul, nici esența sa, și că dobândirea proprietății rurale a rămas tot un drept politic”. Prin urmare, rezultă că constituanta, prin art. 7 § V, n'a permis străinilor de a dobândi imobile rurale prin moștenire, căci de ar fi voit aceasta, ar fi declarat-o expres față cu respingerea primului proiect. Și art. 7 din const. de și este sub titlul „Drepturile Românilor”, totuși diferențele sale dispozițiuni, și în specie cea din § V, nu este numai o declarațiune de principiu, ci conține din contra o restricțiune la modul de succesiune deja existent; și prin urmare, fiind o dispozițiune negativă, nu necesitează o altă dispozițiune expresă pentru punerea ei în aplicare. Astfel fiind, prin această dispozițiune s'a restrâns, în privința imobilelor rurale, nu numai dreptul de moștenire al străinilor, ci și dreptul de a dispune oricine prin moștenire sau orice alt mod de aceste imobile în favoarea străinilor. Apoi nu se poate invoca cu succes dispozițiunile alin. II de sub § V din art. 7 al const., care se ocupă de drepturile câștigate pentru că chiar în ipoteza când imobilele rurale ar fi fost în patrimoniul lui *de cuius* mai înainte de 1879, când acest drept de proprietate era considerat ca un drept civil, încă nu se poate invoca dispozițiunile alin. II de erezii, de oare ce simple expectative, chiar de ar fi, nu pot fi considerate ca drepturi câștigate. Nici din convențiunea consulară încheiată la 1881 între România și Italia nu se poate deduce dreptul străinilor de a dobândi prin succesiune imobile rurale în România, întrucât această convențiune, precum și celelalte, nu pot altera întru nimic dispozițiunile exprese curinse în constituțiune, de oarece legiuitorul ordinar n'a avut în vedere aceleași împrejurări ca legiuitorul constituent, s'apoi prin o lege ordinară nu se poate modifica o dispozițiune constituțională. În fine, de și legile relative la moște-

nire ar putea fi considerate ca aparținând statutului personal, și succesiunea unui străin, deschisă în România, ar trebui a se regula după legea țării sale, totuși aplicarea legii naționale a defunctului trebuie să înceteze de îndată ce este în conflict cu o lege socială întemeiată pe dreptul de conservare și existență al statului și al suveranității sale, cum este art. 7 § V din constit., care prohibă străinilor dobândirea proprietății imobiliare rurale în interesul conservării statului și suveranității sale; deci statutul personal nu poate fi invocat contra acestei dispozițiuni de lege. (Apel Iasi I, Dec. 5/91. Dr. 13/92; Trib. Suceava Nov. 7/91. Dr. 75/91).

21. După modul cum sunt formulate art. 7 § V și art. 9 din constituțiune, și dacă se opun aceste două dispozițiuni una alteia, nu fără oarecare aparență se susține că românul, din orice stat, poate dobândi imobile rurale în România, chiar dacă nu i s'a recunoscut calitatea de român, conform articolului 9 din constituțiune. Încă această opiniune, care pare a avea litera textului pentru sine, este cu totul contrazisă de scopul urmărit la propunerea și formularea § V din art. 7 al constituțiunei; căci fiind a se revizui constituțiunea în 1879, cu ocaziunea aceasta și a desbaterilor urmate în Constituanta anului 1879, fie sub influența temerei, indiferent a cercetă de eră întemeiată sau nu, adică a înstrăinării imobilelor rurale și a acaparării acestora de străini în detrimentul românilor și a dezvoltării lor, fie pentru alte motive, a voit a modifica legislațiunea ce eră până atunci în vigoare, și a proclamă cu totul alte principii. Aceea ce caracteriză legiuirea în vigoare până la 1879 erau principiile că deosebirea de religie are o influență asupra exercițiilor drepturilor civile, întru cât pentru dobândirea imobilelor rurale se cerea ca condițiune neapărată pentru străini să fie creștini; acei cari nu erau creștini, să fi fost sau nu supuși protecțiunei unui stat străin, nu puteau dobândi imobile rurale fără o fi dobândit calitatea de cetățean român prin naturalizare, de și de altminterea exercițiul drepturilor civile nu eră condiționat de calitatea de cetățean român. Acest principiu se desființează prin constituțiunea revizuită la 1879 de Constituantă, proclamându-se că deosebirea de religie să nu mai aibă o influență asupra exercițiului drepturilor, conform art. 7 din revizuita constituțiune, și se declară în general prin aceeași constituțiune revizuită (art. 7, § V) că, independent de ritul religiei, dobândirea imobilelor rurale presupune din partea achizitoru-

lui ca condițiune, calitatea de cetățean român, astfel că, dacă înainte de 1870, calitatea de cetățean român eră cerută pentru dobândirea imobilelor rurale numai din partea acelorora cari nu erau de religione creștină, acum dobândirea imobilelor rurale este rezervată numai acelorora cari au cetățenia română, oriicare ar fi religiunea lor. Vreasăzică principiul dinainte în virtutea căruia pentru unii se cerea spre dobândirea de imobile rurale calitatea de cetățenie, aceasta s'a generalizat, cerându-se calitatea de cetățenie ca o condițiune generală din partea oricui pentru achizițiunea de imobile rurale, încât exercitiul acestui important drept civil s'a subordonat calității de cetățean român, ca și când numai cetățenii români inspirau încredere suficientă spre a putea dobândi imobile rurale. Această intențiune a legiuitorului care a revizuit constituțiunea și a introdus acel articol 7, § V din constituțiune, că dobândirea de imobile rurale presupune calitatea de cetățean român din partea achizitorului, se manifestă nu numai prin locul ce ocupă § V din art. 7 al constituțiunei, dar mai cu seamă prin discuțiunile urmate în Constituanta, cari ori cum s'ar privi, ori cât de confuze într'o privință au fost, ori câtă reticență voită ar conține, nu lasă îndoială asupra punctului că dobândirea imobilelor rurale, ca un drept în ordinea socială de cea mai mare importanță, să fie recunoscut numai cetățenilor români. Nu s'ar putea opri aplicarea dispozițiunilor de cari e vorba, precum a tutulor consecințelor ce decurg, nici prin motivul că constituțiunea ar fi proclamat numai un principiu, a cărui reglementare ar trebui să se efectueze prin o lege specială, la elaborarea cărei principiu enunțat în § V ar trebui să serve de normă, fiindcă prin nimic nu se relevează rezerva reglementară posterioară, și fiindcă dispozițiunea din § V are caracterul unei dispozițiuni imperative aplicabilă în viitor fără deosebire între complexul normelor ce constituie dreptul public și între complexul normelor ce constituie dreptul privat și natura lor varie, aceasta e discuțiune zadarnică în sine, fiindcă nu poate avea de rezultat a lua dispozițiunii din § V în cheștiune, caracterul ce-l are. Asemenea nu se poate înlătura obligativitatea dispozițiunei prin considerațiunea că n'ar avea sancțiunei, căci sancțiunea dispozițiunei e suficient a o căută și constată în caracterul imperativ și în preocupările ce le-a avut legiuitorul pentru preservarea proprietății rurale. Dacă caracterul dispozițiunei § V este cel arătat, dacă

cetățenia română e o condițiune neapărată pentru dobândirea imobilelor rurale, de la sino rezultă că unui român dintr'un sat străin trebuie a i se denegă dreptul de a dobândi imobile rurale tocmai fiind că nu e cetățean român, și dacă românul unui stat străin nu dobândește prin naturalizare, ci prin formele mai simple ale art. 9 din constituțiune, calitatea de cetățean, totuși soluțiunea nu poate fi alta. Recunoscându-se dar motivele pentru cari s'a introdus § V și caracterul acestei dispozițiuni, de sigur că contractul de vânzare către un străin e radical nul, și vânzătorul de sigur poate să ceară anularea, fără să se calificice aceasta ca fraudă. (Cas. I, 389, Oct. 16/91. B. p. 1082).

22. După art. 45 și 1431 c. Calim., se statornicește principiul că străinii în deobște se bucură de aceleași drepturi și îndatoriri ca și pământeni, afară de facultatea de a cumpără imobile rurale, iar evreii pot cumpără case și dughene în orașe. În o asemenea stare de lucruri, apare decretul din 20 August 1864, care, stabilind că străinii de orice rit cerștinesc pot cumpără proprietăți imobiliare, supunându-se legilor pământului, și numai pe cât românii se vor bucură în țările lor, nu face de cât să precizeze dreptul străinilor de a cumpără imobile, condiționându-l cu clauza reciprocității, și fără a prescrie nimic relativ la evrei cărora le rămân intacte drepturile din legile existente. (Apel Iași I, 192, Sept. 11/91. Dr. 72/91).

23. Legea din 20 August 1864 vizează numai pe străini de rit creștin aparținând altor state, cărora le acordă dreptul de a cumpără imobile în România sub condițiunea reciprocității; deci dar capacitatea israeliților de a cumpără imobile nu este regulată prin această lege. Israeliti pământeni, de și nu au bucuria drepturilor politice, nu este însă mai puțin adevărat că ei nu pot să fie considerați ca străini în înțelesul strict al cuvântului, căci străin este numai acela care aparține unui alt stat politic organizat unde se bucură de toate drepturile în general, fie civile, fie politice. Deci ei puteau, conform art. 1431 c. Calimach, să cumpere imobile urbane în țară. (Apel Galați, II, Sept. 4/90. Dr. 43/91).

24. Israeliti nu pot sub nici un chip dobândi imobile rurale, afară de cazurile speciale prevăzute prin convențiunile încheiate cu câteva state și aceasta nici sub legea din 20 August 1864, nici sub legea nouă de la 1879. Constituțiunea acordând acest drept numai românilor sau celor împământeniți prin corpurile leguitoare. O asemenea nulitate a cumpărării unui

imobil rural fiind de înaltă ordine publică, se poate releva ori când și chiar după săvârșirea vânzării. (Trib. Suceava, Mai 19/91, Dr. 41/91).

25. Dispoziția prohibitivă pentru străini de a dobândi imobile rurale în România, cuprinsă în art. 7 § V din Constituție fiind luată de legiuitor într'un interes de ordine politică și socială, orice act contrariu e isbit de o nulitate radicală, care ca atare, poate fi invocată de toți acei care ar avea un interes. Dealtmintrelea, obligativitatea acestor dispozițiuni nu se poate înlătura pe considerația că ea n'ar conține în mod expres o sancțiune, căci această sancțiune rezultă manifest din însăși caracterul imperativ al dispozițiunii și din interesul emanent de ordine publică care a condus pe legiuitor la crearea ei. Și din momentul ce această nulitate e creată pentru considerațiuni de ordine publică, voința părților, sub orice formă ar fi ea manifestată, nu o poate acoperi. (Cas. I. 180/Mai 19/92. B. p. 466).

26. Art. 542 pr. civ. prevede că sunt admisi la licitațiune numai persoane capabile de a dobândi bunurile ce se vând, încât dacă s'ar admite că adjudecatarul, ca străin, eră incapabil de a dobândi imobile rurale în România, el n'ar fi putut lua parte la licitațiune; dar urmăriul n'are calitate de a se prevala după adjudecare de această împrejurare, persoana cumpărătorului trebuind a-i fi indiferentă. Art. 7 § V din constit. rămâne fără efect și fără sancțiune odată ce ordonanța de adjudecare, care recunoaște de cumpărător al unui mobil rural urmărit pe un concurent ce nu întrunește toate calitățile necesare, a devenit executorie. (Trib. Suceava, Mart. 26/92. Dr. 41/92).

27. Din combinațiunea art. 11 Constit. cu art. 11 civ., rezultă că străinii în România se bucură de aceleași drepturi civile de care se bucură și românii, afară de cazul unde legea dispune contrariul, cum de exemplu când e vorba de a cumpăra fonduri rurale. Or dreptul de a se adresa la justiția unei țări, este un drept civil, sau mai exact un drept natural, al cărui exercițiu interesează ordinea publică, căci a refuza acest drept ar fi a consacra principiul că omul trebuie să-și facă justiție singur. În exercițiul acestui drept civil, legea română nu face nici o diferență între străini și români, nefiind dar nici un text care să declare pe tribunalele române necompetente pentru a judeca acțiunile personale și mobiliare dintre străini, întru atât tribunalele române nu pot face distincțiune acolo unde legea nu face. (Trib. Drohoi. Sept. 4/92, Curier Jud. 28/92).

28. Usufructul este un drept real dar

incorporal asupra unei proprietăți străine și nu se poate confunda cu dreptul de proprietate necuprinzând dreptul de a dispune și stingându-se cu moartea usufructuarului. Dacă usufructul se declară întru câtva mobil această nu este decât o extensiune fictivă pentru utilitatea cauzei, care nu influențează întru nimic asupra esenței acestui drept și nu-l poate preface în lucru concret din drept incorporal ce este. Deci un străin erede testamentar poate fi trimis în posesiunea usufructului unor imobile rurale. (Tribunalul Suceava, jurn. 4512, Nov. 7/91. Dr. 64/92).

29. Restricțiunea pusă prin art. 7 din Constituție, față cu principiile generale ale dreptului comun, se reduce numai la aceasta: străinul nu poate sub nici un titlu să posedă ca proprietar un mobil rural în România, dar pe cât timp confiscățiunea în favoarea statului a succesiunilor imobiliare ale străinilor nu e proclamată de legile în vigoare, judecătorul trebuie ca, conciliind dispozițiunile constituțiunii cu principiile generale și cu dispozițiunile dreptului comun, să facă ca pe de o parte străinul chemat la o succesiune imobiliară rurală în România să nu fie pus în stăpânirea de fapt a imobilului succesoral, și pe de alta să nu fie frustrat de succesiunea la care este chemat. (Trib. Ilfov, I. 264, Mai 16/92. Dr. 59/92).

30. Incapacitatea de a dobândi imobile rurale de către străini, fiind personală și absolută, împedecă pe acei în a cărei persoană este dată atât de a posedă cât și a *fortiori* de a reclama posesiunea unui mobil rural, căci pentru a reclama cu succes un lucru, trebuie neapărat ca dreptul invocat pentru evicțiune să fie mai tare decât al stăpânului. Astfel fiind, dacă într'un proces ambele părți sunt lovite de această incapacitate, reclamantul cel dintâi e desbrăcat de orice drept de a reclama, căci dacă posesiunea pârâtului e precară, posesiunea reclamantului, dacă i s'ar da câștig de cauză, ar avea tot acest caracter de precaritate, și dar, după principiul „*in pari causa melior est conditio possidentis*” rămâne ca posesiunea pârâtului să fie menținută față cu reclamantul, cedând numai unei pretențiuni bazată pe un drept mai consistent decât al său, sau față cu deposedarea violentă ori doloasă, căci în acest caz chiar precaristul are acțiunea de reintegrare. — Un drept de această natură ar fi și existența unor drepturi câștigate, a căror continuare se garantează printr'un aliniat special al art. 7 din constituție. — Insa după legea din 20 August 1864, evreii erau

opriți numai de a cumpăra imobile în România, putând dar prin orice alt mijloc legal de dobândire, a ajunge la posesiunea legală de imobile. Deci, evreul care sub imperiul acelei legi a cumpărat un imobil rural, pe care sub imperiul actualei legi l'a vândut unui alt evreu, desbrăcându-se astfel de bună voie de orice drept câștigat, azi când vine și cere restituirea imobilului vândut, nu se poate prezintă decât cu însușirile ce-i acordă pentru aceasta legea actuală; or, această lege îi deneagă calitatea necesară. Astfel fiind, el n'are calitatea de a invoca nulitatea vânzării făcută, întemeiându-se pe art. 7 constit. — Dacă reclamantul, în această eventualitate, cere prețul care reprezintă valoarea imobilului vândut această cerere ar fi admisibilă numai atunci când cumpărătorul nu i-ar fi numărat prețul vânzării, și aceasta, nu din punctul de vedere al dreptului strict, ci pe baza principiului de echitate „*nemo in detrimentum alterius locupletior fieri potest*”. (Trib. Suceava, Mart. 8/93. *Dr.* 3393).

31. Persoanele morale, înființate pe teritoriul unui stat străin, neavând un statut personal exteriorial, nu pot exercita drepturi în altă țară, de cât unde au luat naștere, fără a fi recunoscute de autoritatea țării, în care voesc să-și exercite acele drepturi. În ce privește însă persoanele morale, necesare, cum sunt circumscripțiunile administrative, din moment ce în Statul, din care fac parte, sunt recunoscute, ele pot exercita toate drepturile civile în Statul unde sunt astfel recunoscute, afară de drepturile rezervate naționalilor într'un interes de conservare economică și socială sau de ordine publică. Intre aceste drepturi e și acela de a dobândi și posedă imobile pe teritoriul național. (Trib. Bacău, *Drept.* No. 43/95).

32. Din moment ce este stabilit că moștenitorul străin are dreptul la valoarea imobilelor rurale, ce fac parte din succesiune ab-intestat, la care este chemat, urmează neapărat că și străinul, instituit ca legatar de imobile rurale, are același drept, căci testatorul este presupus că a înțeles să se raporteze la lege în privința întinderii, ce are a se da dispozițiilor sale testamentare. (Cas. S. Unite, Dec. 110, 97, B. p. 668).

33. Nu se poate propune pentru prima oară în casatie motivul întemeiat pe faptul, că cumpărătorul unui pământ rural eră străin, și deci nu putea cumpăra un asemenea pământ, dacă n'a fost propus la instanța de fond. (Cas. I 192/900, B. p. 643).

34. Imprejurarea că acțiunea în re-

vendicare, făcută de către un străin relativă la un imobil rural, a fost introdusă după promulgarea modificării Constituției din 1879, care oprește pe străini de a dobândi imobile rurale, nu poate fi o cauză de neadmisibilitate a acestei reclamațiuni, când este constant, că acel străin a avut proprietatea imobilului revendicat, înainte de promulgarea Constituției, căci în asemenea caz, nu este vorba despre dobândirea vre unui drept de proprietate, ci despre respectarea unui asemenea drept. (Cas. I, 365/900, B. p. 1182).

35. Străinii se bucură în deobște în România de aceleași drepturi civile, de cari se bucură și românii, afară de cazul unde legea ar hotări altfel, și acest principiu, proclamat de art. 11 c. c., a fost reprodus și de proced. civilă în art. 54. Astfel dreptul de a cere justiție fiind un drept civil, tot străinii se bucură de el și trib. române nu pot refuza protecțiunea lor străinului, care o reclamă. (Apel. Buc. III. 101/901, *Curier Jud.* 44/901).

36. Simplul fapt că un străin s'a statornicit în România nu-i conferă naționalitatea română și el nu poate beneficia de dispozițiunea de favoare cuprinsă în art. 46 al convenției de la Paris din 1858, care are de scop a stabili egalitatea politică și civilă între toți locuitorii țării românești, ridicând privilegiile pentru moldo-valahi. Străinii stabiliți în țară, cari au pierdut naționalitatea străină, dar n-au dobândit nici pe cea română, nu pot invoca legea română relativă la divort. (Apel Iasi II. 39/903, *Drept.* 25/903).

37. Dreptul de a cere și dobândi justiția, fiind un drept civil, și străinul având în România bucurarea și exercițiul drepturilor civile, tribunalele române sunt astăzi și erau, chiar înainte de revizuirea Procedurei civile, competente de a judeca orice contestații între străini, chiar nedomiciliați în țară. (Trib. Covurlui I, *Curier Jud.* 3/904).

38. Dacă după art. 11 c. civ. și art. 54 Pr. civ. tribunalele române sunt competente a judeca toate pricinile dintre străini, când însă este vorba de cereri relative la executarea unor dispoziții testamentare, care conform art. 63 al. I și II Pr. civ., urmează să se îndrepteze la trib. locului unde s'a deschis succesiunea, această competență încetează dacă testatorul, în speță un străin, a murit în străinătate și dacă acele cereri nu sunt privitoare la imobile situate în România. (Trib. Mehedinti I, *Dr.* 26/907).

39. Autorizațiunea cerută de codul comercial pentru înființarea de sucursale pe teritoriul român a societăților anonime străine nu e confera-

toare de privilegii și avantaje, ci o simplă modalitate a autorizării obștești dată de tribunal societăților noastre românești.

Prin urmare, violează art. 4, alin. I, litera B, Comisiunea de apel când consideră ca bancă privilegiată pe The Bank of Roumanie din București, sucursala unei bănci existente în Londra, și o impune astfel cu 50 bani la mia de lei din capital, în loc de a o impune la patenta fixă la care se impun toate băncile. — (Cas. III, 7 Oct. 1911, B. p. 1317).

40. Din moment ce persoanele morale române au nevoie de o lege pentru a putea avea o existență juridică, cu atât mai mult această formalitate este esențială unei persoane morale străine, de oarece numai puterea legiuitoare este în măsură a examina dacă o asemenea persoană poate să existe și să se bucure de drepturi în țara noastră. Deși prin art. 11 din codul civil se recunoaște străinilor dreptul de a se bucura în România de aceleași drepturi civile de cari se bucură și românii, totuși aceste dispozițiuni nu

pot fi aplicabile și persoanelor morale a căror existență interesând în primul rând statul și ordinea publică, ele nu pot fi create decât de puterea legiuitoare. (Trib. Ilfov, IV. Dr. 30/913, p. 238).

41. Art. 11 c. civ. n'a abrogat legea din 20 August 1864, care a fost în vigoare până la 13 Oct. 1879, când s'a revizuit art. 7, § 5 din Constituție. (Trib. Dorohoi, 1915; Curier Jud. 59/915, p. 483).

42. Facultatea de a sta în justiție fiind recunoscută ca un drept natural și într-o egală măsură străinului ca și naționalilor, străinul poate traduce înaintea unui tribunal din România, pentru datorii contractate în țară străină, fie pe un român, fie pe un străin, căci legea recunoscându-le aceleași drepturi private, ca consecință li se recunoaște în aceleași condiții și posibilitatea de a și le valorifica în justiție. (C. Apel Constanța, 4 din 21 April. 1923. Justiția Dobrogei 1/924).

43. A se vedea: Art. 2. Index și notele respective; Art. 13 nota II și Index cu notele respective.

Art. 12 (Abrogat¹). — Străina ce se va căsători cu un Român se va considera de Româncă. (Civ. 19, 93, 1753 urm.; Civ. Fr. 12).

Text. fr. Art. 12. — L'étrangère qui aura épousé un Français suivra la condition de son mari.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 73, n. 2; D. 266; I, 5-a ed. p. 396—398, 405, 408, 409, 417;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, 424—428, 430, 478, 481, 482;
BEUDANT, I, p. 56, 57;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 622;
DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 151 urm.; *Suppl. Droits civils*, 111 urm., 125;
DEMOLOMBE, I, 183, 184; IV, 111;
HUC, I, 263, 265;
LAURENT, I, 348, 349;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 102 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 920—2º; III, ed. 2-a, No. 248—2º;
WEISS, I, p. 145, 359, 360, 505, 507—509, 511, 513.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 308 urm.; (II, ed. 2-a, p. 879); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 13, 14; *Observație* sub Trib. civil Marseille 13 Nov. 912, Dreptul 77/913; *Observație* sub C. Apel București s. I, 95 din 24 April 1915, Dreptul 51/915;
FILITI D. IOAN, *Care este, după legea română, efectul schimbării în timpul căsătoriei a naționalității soțului asupra naționalității femeii?*, Dreptul 5/912 și Pagini Juridice 85/912;
NAU, I, p. 136, 137, 146, 147, 151, 474;
VULTURESCU GR. „*Efectele naturalizării soțului după căsătorie, asupra naționalității soției sale*”, Dreptul 79/911.

Jurisprudență.

1. Femeia își conservă naționalitatea sa de origină, ori de câte ori prin căsătorie nu poate să obțină alta, fie

din împrejurarea că soțul n'are o naționalitate, fie din cauză că legea națională a soțului nu-i conferă acest avantaj. (Apel Iași II, 32/903, Drept 25/903).

1) A se vedea *Legea și Nota* dela pag. 47.

2. Soția deși de origine greacă, devine româncă prin căsătoria sa cu un român și ea își păstrează calitatea de româncă chiar în urma desfacerei căsătoriei prin moarte sau divorț întru cât legea nu prevede contrariu.

Prin urmare, soția păstrându-și aceeași calitate poate dobândi imobile rurale. (Trib. Roman, 437/910. Curier Jud. 81/912).

3. Din faptul că prin art. 19 din codul civil se spune în mod expres că româncă care se va căsători cu un străin, va urma condițiunea soțului, și se adaogă că, devenind văduvă, ea

va recăpătă calitatea de româncă, iar prin art. 12 se arată că străina ce se căsătorește cu un român, se va considera ca româncă, fără a se mai zice nimic de condițiunea ei când va deveni văduvă, rezultă că străina căsătorită cu un român și devenind văduvă, își păstrează naționalitatea dobândită prin căsătorie, adică rămâne tot româncă. (Apel Buc. I, No. 95, 1915; „Dreptul” 1915, p. 402; Curier Jud. 52/915, C. Apel Buc. s. I, 54 din 2 Mart 1923. „Dreptul” 37/923. Pand. Rom. 1924, III, 36, Jur. Gen. 1923, No. 1186).

Art. 13 (Abrogat ¹). — Străinul; chiar când n’ar avea reședința sa în România, va putea fi tras înaintea tribunalelor Române pentru îndeplinirea obligațiunilor contractate de dânsul în România, sau în țară străină cu un Român. (Civ. 11, 14; Pr. civ. 54, 58, 59, 75, 106; C. p. 5; Const. veche 11; Tratat de Pace Versailles 28 Iunie 1919 (Mon. of. 7/1920), Art. 304; Civ. Fr. 14).

Text. fr. Art. 14. — L’étranger, même non résidant en France, pourra être cité devant les tribunaux français, par l’exécution des obligations par lui contractées en France avec un Français; il pourra être traduit devant les tribunaux de France, pour les obligations par lui contractées en pays étranger envers des Français.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, 5-a ed., p. 526, 883; VIII, p. 135—136, 139—141, 143—150; § 748 bis n. 27;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 631, 647—650, 652—659, 661, 663, 664, 693, 695—701, 703, 705, 706;
 BEUDANT, I, 90;
 DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 257 urm., 301 urm., 352 urm.; *Suppl. Droits civils*, 158 urm. 179 urm., 215 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 29 bis, IV;
 DEMOLOMBE, I, 247, 249, 250, 251 bis, 261, 261—2°, 261—4°, 266;
 GLASSON, I, p. 307 urm.;
 HUC, I, 269, 279, 280, 283;
 LAURENT, *Dr. civ. int.*, III, 39 urm., 41 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 77 urm.;
 WEISS, I, p. 70, 733, 736, 738—740, 748—751, 778, 782, 784, 788.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 231, 353 urm., 366; (V, p. 359—362; VII, p. 453 n. 4). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 285, 286, 287; *Observație* sub. C. Apel Galați s. I, 24 din 14 Oct. 1906, *Dreptul* 73/906; *Observație* sub. Curtea de Casație din Roma, 10 Iunie 1920, *Tribuna Juridică* 11—12/922;
 COMNEN P. N. *Nota* sub Tribunalul Ilfov s. II com. 7772 din 18 Oct. 1921. *Pand. Rom.* 1922, II, 243;
 DISESCU G. C., „Străinii evrei pământeni”, *Dreptul* 52/902;
 MANDREA N. *Adnotație* sub Cas. II, 286 din 28 Iunie 1902, *Curier Jud.* 52/902;
 MAXIM G. DIM. „Efectele naturalizării”. *Dreptul* 31/924.
 MEITANI GEORGE, „Străinii în fața justiției”, *Dreptul* 84/906; 14, 17, 26, 35, 39, 50, 59, 70, 80/907;
 NACU, I, p. 158 urm.;
 PETROVICI G. *Nota* sub Tribunalul Ilfov s. II com. 7772 din 18 Oct. 1922. *Pand. Rom.* 1922, II, 246;
 VELESCU ALEX., *Nota* sub C. Apel Buc. s. III 96 din 8 April. 1922, *C. Jud.* 3/923;

1) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

INDEX ALFABETIC

- Act de guvernământ 12.
 Acțiune indirectă 4.
 Acțiuni mobiliare 4.
 Actor sequitur forum rei 2, 4.
 Agenți diplomatici 5.
 Arbitral tribunal 14.
 Asigurare 4.
 Căsătorie 10.
 Citație 3.
 Competență 1-14.
 Consuli 3.
 Convențiuni economice 11.
 Curte de casajie 7.
 Delicte 1.
 Derogare 13.
 Diplomatici agenți 5.
 Divort 9.
 Drept internațional 5.
 Enumerarea enunciativă 10.
 Enumerare limitativă 10.
 Evrei 3.
 Excepție 11, 13.
 Francez 6.
 German Stat 14.
 Imunitate 5.
 Incompetență 13.
 Internațional drept 5.
 Interpretare 7.
 Lege română 7.
 Lege streină 7.
 Limine litis 13.
 Limitativă enumerare 10.
 Mobilizare acțiuni 7.
 Obligațiuni contractate 1-14.
 Omission esențială 8.
 Ordine publică 13.
 Persoană morală 3.
 Procedură civilă 9.
 Quasi-delicte 1, 12.
 Reclamație 12.
 Reciprocitate 6.
 Recurs 7, 8.
 Renunțare 6.
 Reședință 10.
 Română lege 7.
 Societate 3, 4, 12.
 State 11.
 Stat german 14.
 Stat strein 3, 12.
 Stat turc 12.
 Streină lege 7.
 Străinatate 3.
 Străini 14.
 Sucursală 3, 4.
 Supus german 12.
 Supus român 2.
 Supuși străini 8.
 Tratatul de Versailles 14.
 Tribunal arbitral mixt 14.
 Tribunal Francez 6.
 Tribunal German 14.
 Tribunal străin 6.
 Turc 12.
 Versailles-Tratat 14.

Jurisprudență.

1. Art. 13, ne făcând distincțiune restrictivă, ci enunțând într'un mod generic, vorba de *obligațiuni contractate*, nimic nu autoriză a se restrânge aplicatiunea acestui articol numai la obligațiunile născute din contract, de oarece este recunoscut în principiu că obligațiunile se nasc și din delicte și quasi-delicte, și pentru aceste nu se vede că legiuitorul să fi stabilit altfel. (Apel Focs. I, Nov. 24/80, Dr. 6/80).

2. Din art. 13, care derogă la principiul *actor sequitur forum rei*, reiese cel mult că străinii se pot prevala în România de art. 13, întocmai ca românii, citând pe străini înaintea tribunalelor române dacă tocmeala s'a făcut în România, nu însă că străinii au facultatea de a cita înaintea tribunalelor pe supușii români sau pe străinii domiciliați în România, dacă tocmeala s'a făcut în țara lor. (Cas. I, 338/Oct. 29/80, B. p. 349).

3. Din art. 13 reiese că tribunalele române sunt competente a judecă reclamațiunile ridicate de un român contra unui străin, nu numai în cazurile când obligațiunea este contractată în România, dar și în cazul când obligațiunea va fi contractată în străinatate. Si acțiunea urmează a se adresa la tribunalul locului unde s'a încheiat convențiunea dacă s'a încheiat în România, iar dacă s'a încheiat în străinatate la tribunalul domiciliului reclamantului. În caz însă când se reclamă în judecată o persoană morală care n'are domiciliu în România dar are birouri de administrațiune (sucursala)

le), acea persoană morală se poate cita la tribunalul unde se află sucursala, îndeplinindu-se și actele de procedură prin acea sucursală și aceasta reiese din art. 75 al. II, pr. civ. (Apel Focs. I, Nov. 24/80, Dr. 6/80; Apel Focsani II, Nov. 29/84, Dr. 3/84).

4. După principiul *actor sequitur forum rei* acțiunile mobiliare se îndreptează la domiciliul părâtului. Și excepțiunea la acest principiu, prevăzută de art. 13, se aplică numai atunci când reclamantul este român și când e vorba de obligațiuni contractate în România. Astfel o societate română care a asigurat marfa din un vapor străin confundat de alt vapor al unei companii străine, în acțiunea de daune contra acelei companii reprezintă drepturile vaporului înecat, și în atare caz îi se poate opune toate excepțiunile inerente calității de străin, deci și necompetența tribunalelor române, deși acea companie are în România o sucursală și un agent, căci aceasta servea numai pentru reprezentatiunea afacerilor contractate în România, adică o reședință de atribuțiune. (Trib. Covur. I, Inn. 5/80, Dr. 6/80).

5. Consulul străin n'are dreptul nici calitatea de a contesta competența tribunalelor române, căci el ne-având caracter diplomatic prin postul pe care îl ocupă, ci fiind numai un reprezentant al intereselor comerciale ale supușilor țării sale aflători în România, nu poate beneficia de imunitățile și specialele favoruri cari după dreptul internațional, sunt acordate agenților diplomatici; astfel consulul străin poate fi chemat a răspunde de faptele sale din care pot naște raporturi juridice înaintea tribunalelor române de către români. (Trib. Iasi, IV, Oct. 25/85, Dr. 66/86).

6. Renunțarea la facultatea acordată, prin art. 13 se regulează tot după principiul reciprocității și ea nu se poate deduce din singurul fapt al reclamației, adresată unui Trib. strein. Astfel fiind, românul reclamant în Franța și condamnat de Trib. francez nu perde dreptul de a se mai adresa cu o asemenea cerere la Trib. române, pe cât timp francezul reclamant în România și contra căruia s'au pronunțat Tribunalele române are dreptul de a se adresa cu aceiași cerere la Trib. francez. (Cas. I, 224/96, B. p. 940).

7. Misiunea Curții de Casajie fiind de a menține uniformitatea în aplicarea legilor române, urmează că interpretarea eronată dată de o instanță de fond unei legi streine, numai atunci poate servi ca mijloc de casare, când acea interpretare ar fi cauza unei contravențiuni la legea română, căci numai într'un asemenea caz se poate zice

că legea română a fost violată. (Cas. I, 108/98, B. p. 392).

8. Dispoziția articolului 13 se poate invoca și de evrei de oarece dânsii nu sunt prin aceasta chiar streini, decât dacă s'ar dovedi că sunt supuși vreunei protecții străine. Prin urmare, dacă Curtea de 'Apel se declară incompetentă, fără a răspunde nimic la mijlocul de apărare bazat pe art. 13, comite o omisie esențială, de oarece în virtutea acestui articol eră competen-te să judece afacerea afară numai dacă s'ar fi dovedit că reclamantul eră supus strein. (Cas. II, 286/902, B. p. 857).

9 Tribunalele române sunt competente de a judecă acțiunile de divorț, chiar dacă litiganții ar fi streini. Aceasta nu se mai poate discuta astăzi, în urma modificărilor aduse Codului de Procedură civilă în 1900, care prin art. 54 a dat formal în competența Tribunalelor ordinare toate prigonirile dintre orice împrecinați streini, atât civile, cât și cele ce le sunt date în cădere prin alte legi. (Trib. Covurlui I, Dreptul 68/905).

10. Dispozițiunile art. 13 din codul civil, privitoare la chemarea înaintea instanțelor române a străinilor care n'ar avea reședință în România, pentru obligațiunile contractate în România sau în țara streină cu un Român, fiind numai enunțative, iar nu limitative, se pot aplică și în materie de căsătorie, observându-se însă formele relative la validitatea căsătoriei, după legile țării în care căsătoria a fost contractată. (Apel Craiova I, Dr. 73, 911, p. 582).

11. Dispozițiunea art. 13 din codul civil, care prescrie că Românul nu poate chemă în judecată în România pe străinul cu care a contractat dânsul chiar în țară străină, creează un drept excepțional numai în favoarea Românilor ce au contractat cu un străin. Acest drept nu se poate întinde și în favoarea străinilor, chiar domiciliați în România, cari au contractat cu un alt străin, pentru că art. 13 din codul civil stabilește o derogare care de la art. 11 din acelaș cod, care asimilează pe străini cu Românii în ce privește drepturile civile.

În principiu, convențiunile comerciale încheiate între diferite State nu au de scop alteeva de cât a strânge cât se poate mai mult între Statele amice relațiunile dintre dânsele, de a asigură supușilor respectivi protecțiunea și siguranța cea mai mare, precum și de a le acordă acestora și cele mai mari facilități în daraverile lor, fără însă ca printr'aceste convențiuni să se poată schimba legile economice chiar ale acelor State, și de a acordă și fa-

voruri pe cari legile unui Stat le acordă numai propriilor lor supuși.

Din convențiunile încheiate de România cu diferite State nu reiese nici formal, nici indirect, ideia că prin aceste convențiuni, încheiate de România cu Elveția, Italia, Germania, Anglia și Rusia, România să fi voit să deroage dela favoarea acordată prin art. 13 din codul civil numai Românilor. (Cas. III, 7 Martie 1913, B. p. 530).

12. Instanțele judecătorești române sunt competente, conform art. 13 c. civ., să judece acțiunea unui român în contra unui Stat străin ori de câte ori acțiunea nu are de cauză un act de guvernământ, adică un act săvârșit de Statul străin în virtutea dreptului său politic, a suveranității sale.

Prin urmare, Statul Otoman răspunde, conform art. 1000 c. civ., de faptul agenților săi, cari au ridicat făina, proprietatea unei societăți române, de pe bordul vaselor aflate în portul Constantinopol, înainte de a fi descărcată, fără îndeplinirea vre-unei formalități și fără a o plăti, dacă instanța de fond constată că Statul Otoman n'a putut dovedi că făina a fost rechiziționată pentru hrana armatei otomane și că deci actul care a dat naștere la răspundere nu intră în categoria actelor de guvernământ. (Cas. secțiuni-unite, No. 11, din 18 Iunie 1915; „Jurispr. Rom.“ 1915, p. 578, Curier Jud. 76/915; În acelaș sens: Trib. Ilfov s. II com. 7772 din 18 Oct. 1920. Dreptul 6/921; Pand. Rom. 1922, II, 243).

13. Dispozițiunile art. 13 c. civ. rom. nefiind de ordine publică, românul care contractează cu un străin, poate conveni ca diferendele rezultate din convenție, să fie judecate de tribunalele țarei străinului. Acționat de român înaintea tribunalelor române, străinul poate invoca excepția de incompetentă în limine litis, adică independent de amănări procedurale, la primul termen când se discută acțiunea. (C. Apel Buc. s. III, 96 din 8 April 1922, Curier Jud. 3/923).

14. Din diferitele disp. cuprinse în secțiunile III-VII inclusiv ale tratatului de pace dela Versailles, rezultă că Trib. arbitral mixt, prevăzut de art. 304 a fost instituit în scopul de a regulă neînțelegerile la care ar da naștere aplicațiunea diferitelor disp. ale tratatului, referitoare la raporturile de drept privat ale supușilor Puterilor aliate sau asociate cu Statul german sau supușii germani. Prin creiarea acestei jurisdicțiuni nu s'a urmărit câtuși de puțin a se restrânge, modifica, sau suspendă competența instanțelor judecătorești ale Puterilor aliate sau asociate, cu privire la regularea conflictelor de drept privat — în general — între supușii lor și acei ai

Statului german, iar dacă o restricțiune sau suspendare de competență se poate desprinde din textul și spiritul acestor dispozițiuni, ea este privitoare numai la tribunalele naționale germane, considerate de către Puterile cari au dictat pacea, ca neprezentând suficiente garanții, de imparțialitate pentru supușii lor.

Acest principiu reese clar din însăși termenii art. 304, care prin al. 2 de sub lit. b., spune textual următoarele: „...toate diferendele oricari ar fi ele, relative la contractele încheiate înainte de punerea în vigoare a tratatului de față, între supușii Puterilor aliate sau asociate și supușii (ressortissants) germani, vor fi regulate de Tribunalul arbitral mixt, cu excepțiunea diferendelor cari, prin aplicațiunea legilor Puterilor aliate, asociate sau neutre, sunt de competența tribunalelor naționale ale acestor din urmă puteri. În acest caz, aceste diferendele se vor regula de către aceste tribunale naționale, cu excluderea tribunalului arbitral mixt. Supusul (ressortissant) interesat al unei Puteri aliate sau asociate, va putea totuși aduce afacerea înaintea tribunalului arbitral mixt, afară numai dacă le-

gea sa națională nu se opune la aceasta.”

Din aceste dispozițiuni rezultă că, deși — în principiu — Tribunalul arbitral mixt este competente să judece orice diferendă relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a tratatului, între supușii Puterilor aliate sau asociate și supușii germani, totuși, o atare competență nu exclude pe aceea pe care o au, după legile țării lor, Tribunalele naționale din Statele aliate sau asociate, ci dimpotrivă, competența acestora are precădere și exclude pe aceea a Trib. arbitral mixt, cu facultatea pentru supusul Puterii aliate sau asociate, care ar fi interesat în cauză, și numai pentru acesta, de a deferi pricina Tribunalului arbitral mixt, prin derogare dela regulele de competență prevăzute în legile țării sale și întrucât aceste legi nu i-ar interzice formal această cale. (Cas. III, 1563 din 12 Dec. 1923, Jurispr. Gen. 1924 No. 171; Jur. Rom. 1/924, Pand. Rom. 1924, I, 128; Curier Jud. 20/924, Dreptul 2/924).

15. A se vedea: Art. 2 cu notele 3, 6, 9, 31; Art. 5 cu notele 3, 4, 12, 13, 24, 32; Art. 11 cu notele 1, 15, 16.

Art. 14 (Abrogat¹). — Românul va putea fi tras înaintea unui tribunal Român pentru obligațiuni contractate de el în țară străină, chiar cu un străin. (Civ. 2, 13, 15; Pr. civ. 75, 76, 106, 107; C. p. 4, 5; Civ. Fr. 15).

Text fr. Art. 15. — Un Français pourra être traduit devant un tribunal de France, pour des obligations par lui contractées en pays étranger, même avec un étranger.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VIII, p. 142, 143;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 666—670;
DALLOZ, *Rép. Droits civils*, 242 urm., 289 urm.; *Suppl. Droits civils*, 151 urm., 175;
GLASSON, I, p. 307 urm.;
HUC, I, 283;
MOURLON, ed. 7-a I, 77, 78;
WEISS, I, p. 754, 755.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 231, 353 urm., 366; (V, p. 359—362). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 286;
MAXIM G. DIM., „Efectele naturalizării”, *Dreptul* 31/924;
MEITANI GEORGE, „Străinii în fața justiției”, *Dreptul* 84/906; 14, 17, 26, 35, 39, 50, 59, 70, 80/907;
NACU, I, p. 158 urm.

Art. 15²). (Abrogat art. 106 Proc. civ.).

1) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.
2) **Textul vechiu al art. 15.** În orice materie, afară de cele comerciale, străinul reclamant, care nu va avea imobile în România, de o valoare suficientă pentru a asigura plata cheltuielilor de judecată și a daunelor interese ce ar putea rezulta din proces, va fi ținut de a da cauțiune pentru plata acestora. (Civ. 11, 14, 1675, 1676; Pr. civ. 106, 107, 392—396; Civ. Fr. 16).
Acest art. 15 este abrogat prin „*Nota procedură civilă*”, ca una ce desființează art. 106, din vechea procedură civilă, care obligă pe străinul reclamant sau intervenient de a da cauțiune în materie civilă.

Text fr. Art. 16. — En toutes matières, autres que celles de commerce, l'étranger qui sera demandeur, sera tenu de donner caution pour le paiement des frais et dommages-intérêts résultant du procès, à moins qu'il ne possède en France des immeubles d'une valeur suffisante pour assurer ce paiement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VIII, p. 127—132;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 675, 677, 679, 681, 685;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 736;
 DEMOLOMBE, I, 255, 256, 258, 266;
 GARSONNET, II, p. 395;
 HUG, I, 284;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 79 urm.;
 WEISS, I, p. 280, 760, 764, 770, 919.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 367, 368; (VII, p. 563 nota); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 39, 252;
 CANTACUZINO MATEI, p. 536;
 MAXIM G. DIM., „Efectele naturalizării”, *Dreptul* 31/924;
 MEITANI GEORGE, „Străinii în fața justiției”, *Dreptul* 84/906; 14, 17, 26, 35, 39, 50, 59, 70, 80/907;
 NACU, I, p. 162; III, p. 490.

Jurisprudență.

1. După art. 106 pr. civ. și art. 15 c. civ., numai străinul reclamant poate fi supus la plata cauțiunii *judicatum solvi*, nu însă și străinul pârât, chiar dacă este anelant, căci face aceasta tot ca pârât spre a se apăra de pretențiunile reclamantului. (Cas. I, 300, Sept. 4/72, B. p. 227).

2. Prin art. 15 c. civ. și art. 106 pr. civ. se prevede că orice străin reclamant sau intervenient, care nu va fi domiciliat în România, va fi dator, după cererea părții interesate, de a da cauțiune pentru plata cheltuelilor și a daunelor interese la care ar putea fi condamnat pentru orice materii, afară de cele comerciale. Această dispozițiune trebuie a se aplica nu numai pentru străinii reclamantii în materie civilă, dar și pentru străinii părți civile care pretind daune-interese cauzate prin delict ori crime, pe câtă vreme legiuitorul a voit a dispensa de asemenea cauțiune numai pe străinii care ar reclama în materie comercială, după cum s'a exprimat expres în această privire prin articolele mai sus citate. Deși prin art. 15 c. civ. se prevede că străinii se vor bucura în România de aceleași drepturi civile ca și Românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărât altfel, și deși în codul de procedură penală nu există vre-o dispozițiune pentru darea vreunei cauțiuni de către părțile civile, totuși trebuie a se supune străinii părți civile de a da cauțiunea *judicatum solvi* pe câtă vreme, pe de o parte prin art. 15 c. civ. și 106 pr. civ. străinii reclamantii sunt obligați de a da asemenea cauțiune,

iar pe de altă parte este incontestabil principiul că pentru rezolvarea oricăror chestiuni în materie penală trebuie a se aplica dispozițiunile din codul sau procedura civilă dacă nu există dispozițiuni speciale în codul sau procedura penală pentru rezolvarea acestor chestiuni, și astfel după acest principiu urmează că și citatele art. 15 c. civ. și 106 pr. civ. trebuie a se aplica și pentru judecarea pretențiunilor civile pe calea penală. Apoi, deși prin art. 60 pr. p. se prevede în general că oricine se va socoti vătămat prin vre-o crimă sau delict va putea aduce plângere și a se constitui parte civilă, totuși nu se poate deduce din acest articol că nu se poate face pentru străinii părți civile nici o restricțiune pentru exercițiul unui asemenea drept, prin obligațiunea de a fi supuși la dare de cauțiune, căci negreșit legiuitorul a înțeles că prin citatul art. 60 să prevadă principiul general al dreptului de a reclama daune cauzate prin delict sau crime, fiind bine înțeles că pentru exercitarea unui asemenea drept urmează să se aplice și alte texte de legi care sunt prescrise pentru arătarea condițiilor în care el se poate exercita, după cum și prin art. 66 pr. civ. se prevede principiul general pentru dreptul de a reclama în materie civilă, fără deosebire între români sau străini, rămânând desigur ca pentru străini să se aplice dispozițiunile ulterioare ale art. 106 pr. civ. pentru darea cauțiunii *judicatum solvi*. Dacă asemenea obligațiune pentru străinii reclamantii în materie penală se poate considera prea riguroasă, fiindcă li se îngreunează exercițiul dreptului de a reclama pen-

tru niște daune provenite din fapte ce nu puteau prevedea, pe când din contra în materie civilă li se poate imputa lipsa de precauțiune pentru a nu fi siliți să reclame dreptul lor prin judecată, totuși pe de o parte această rigoare nu se poate evita decât prin reformarea legii, iar nu prin neaplicarea ei, iar pe de altă parte nu este mai puțin adevărat că ar fi iarăși nedrept ca românii să fie expuși de a fi urmăriți pe cale penală după reclamațiunile nedrepte ale străinilor, fără a putea să fie despăgubiți de către aceștia pentru daunele și cheltuielile ce li s'ar cauza prin asemenea nedrepte urmăriri pe calea judecătii penale, în cazul când acei străini n'ar avea nici domiciliu nici avere în România. În tot cazul, dacă interpretarea forțată a legii în sensul de a nu se cere nici o cauțiune dela străinii părți civile pare posibilă atunci când aceștia își exercită acțiunea civilă deodată cu cea publică, apoi asemenea posibilitate de interpretare nu mai poate avea loc în cazul când străinii ar exercita aceea acțiune direct înaintea instanțelor civile, conform art. 8 pr. p. căci atunci virtualmente trebuie să se procedă conform procedurii civile, și prin urmare trebuie a li se aplica art. 106 pr. civ. Prin urmare, dacă pentru asemenea

caz va trebui să se recunoască rațiunea de a obliga pe străinii reclamânți de a da cauțiunea *judicatum solvi*, apoi ar fi neexplicabil pentru ce n'ar exista aceeași rațiune și în cazul când acei străini ar urmări pretensiunile lor pe calea penală alături cu ministrul public. (Apel Iași II, Sept. 28/89 Dr. 68/89).

3. Cum în materie de petițiune de ereditate, când punerea în posesiune se cere dela justiție, cei ce fac o asemenea cerere au calitatea de reclamânți; în atare calitate, dacă sunt străini, trebuie să dea *cautio judicatum solvi*. (Trib. Ilfov, II, Sept. 21/92, Dr. 61/92).

4. Excepțiunea *judicatum solvi*, după art. 106 pr. civ. nu poate fi invocată în prima instanță decât înaintea ori-cărei apărări asupra fondului; iar în apel, ea constituind o excepțiune dilatorie, iar nu peremptorie, nu poate fi, în nici un caz, admisă în temeiul art. 331 pr. civ., după care nu se poate produce în apel excepțiuni existente la prima instanță și cari nu s'au invocat acolo, afară de excepțiunile peremptorii. Deci tribunalul cu drept respingere excepțiunea *judicatum solvi*, invocată pentru prima oară înaintea sa ca instanță de apel. (Cas. I, 74/Febr. 29/93, B. p. 124).

Art. 16¹). (Abrogat art. 7, 8 și 9 din Constituția veche).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 23.
NACU, I, p. 137, 138, 144, 153, 216.

1) **Textul vechiu al art. 16.** Străinul care va voia să se naturalizeze în România, va fi dator a cere naturalizațiunea prin supliciu către Domn, arătând capitalurile, starea, profesiunea sau meseria ce exercită, și voiața de a-și stabili domiciliul pe teritoriul României. Dacă străinul, după o asemenea cerere va locui 10 ani în țară și dacă prin purtarea și faptele sale va dovedi că este folositor țării, adunarea legiuitoare, după inițiativa Domnului, ascultând și opiniunea consiliului de Stat, îi va putea acorda decretul de naturalizațiune, care va fi sancționat și promulgat de Domn.

Cu toate acestea va putea fi dispensat de stagiul de 10 ani străinul, care ar fi făcut țării servicii importante, sau care ar fi adus în țară o industrie, invențiuni utile sau talente distinse, sau care ar fi format în țară stabilimente mari de comerț sau industrie. (Civ. 6, 9, 87; Const. 6-9).

Art. 16, ca și art. 9 Cod. Civ., a fost abrogat prin art. 7 din Constituția veche, astfel cum a fost revizuit prin Legea din 13 Octomvrie 1879. Iată cuprinsul acestei legi. Art. unic. „În locul art. 7 din Constituțiune, care se revizuește, se va pune următorul:

Art. 7. Diferența de credințe religioase și confesiuni nu constituie în România o pedică spre a dobândi drepturile civile și politice, și a le exercita.

§ I. Străinul fărăosebire de religie, supus sau nesupus unei protecțiuni străine, poate dobândi im-pământenirea cu condițiile următoare:

a) Va adresa guvernului cererea de naturalizare, în care va arăta capitalul ce posedă, profesiunea sau meseria ce exercită și voiața de a-și stabili domiciliul în România.

b) Va locui în urma acestei cereri, 10 ani în țară și va dovedi prin faptele sale că este folositor ei.

§ II. Pot fi scutiți de stagiul:

a) Acei cari vor fi adus în țară industrii, invențiuni utile sau talente distinse, sau cari vor fi fondat acii stabilimente mari de comerț sau de industrie;

b) Acei care fiind născuți și crescuți în România din părinți stabiliți în țară, nu s'au bucurat nici unui nici altui, vre-odată de vreo protecțiune străină;

c) Acei cari au servit sub drapel în timpul războaielor pentru independență și cari vor putea fi naturalizați în mod colectiv, după propunerea guvernului, printr-o singură lege și fără alte formalități.

§ III. Naturalizarea nu se poate acorda decât prin lege, în mod individual.

§ IV. O lege specială va determina modul prin care străinii vor putea stabili domiciliul lor pe teritoriul României.

§ V. Numai Românii sau cei naturalizați Români pot dobândi imobile rurale în România. Drepturile până acum câștigate sunt respectate.

Convențiunile internaționale astăzi existente rămân în vigoare cu toate clauzele și termenul cuprins într'însele.

A se vedea și art. 8 și 9 din Constituția veche, precum și nota dela art. 9 Cod. Civ. A se citi în acelaș timp și art. 379 din Regulamentul Organic, spre a se vedea modul și condițiile cum se făcea naturalizarea sub imperiul acestei legi abrogate.

Jurisprudență.

1. Naturalizarea dobândită conf. art. 9 din Constituție nu produce efecte decât pentru viitor. Acest art. prevede numai o înlesnire pentru românii din alte State sau pentru acei cari și-au pierdut calitatea de cetățeni români, ca să-și recapete această calitate; nu rezultă însă din nimic că recunoașterea cetățeniei are efect retroactiv. (C. Apel Galați II 142/98, *Drept.* 73/98).

2. Restricțiunea pusă de legiuitor, prin art. 7 paragraful V din Constituțiune, după care streinii nu pot dobândi imobile rurale în România, nu se aplică și românilor de origină, însă supuși ai unui Stat strein, și cari potrivit art. 9 din Constituție pot dobândi imediat recunoașterea; constituianții găsiind de folos pentru țară să trateze pe aceștia cu mai multă favoare decât pe ceilalți streini, astfel că dânsii pot dobândi asemenea imobile în România. (Cas. S. Unite, 8/901. B. p. 1489).

3. Streinii, cari au cumpărat imobile rurale, înainte de naturalizare și au intrat în stăpânirea lor, nu pot fi scoși din această posesie în mod legal, decât prin anularea actelor de cumpărături. În această situație nu se poate contesta, unor asemenea deținători de fapt ai imobilelor rurale, dreptul de a face acte de conservare pentru menținerea integrității acelor imobile, între care intră și intreruperea prescripției prin intentarea unei acțiuni contra acelor de al treilea, cari ar deține fără drept vre-o parte din imobile, fără însă să poată executa aceea ce ar câștigă. (Cas. I, 546/903. B. p. 1482).

4. Ceeace Constituțiunea a dispus în favoarea românilor de origină din alt

Stat, aplicabil se înțelege și românilor streini, e natural să se aplice și româncelor din regatul României, atunci când ele se căsătoresc cu un strein; căci, dacă în asemenea caz, ele își pierd naționalitatea lor după art. 19 din Codul civil, origina lor însă nu și-o pot perde, prin urmare, nici avantajul ce le asigură această origină și care consistă în capacitatea civilă deplină de a dobândi orice lucruri din România. Astfel, o româncă din Regatul României, născută din părinți ce tățeni români, căsătorită cu un român macedonean, supus otoman, are capacitatea de a primi prin donațiune imobile rurale situate în România. (Cas. S. Unite, 8/901. B. p. 1489. Contra: Cas. S. Unite 10/903. B. p. 1216).

5. Legea din 9 Martie 1880 care conferă calitatea de cetățeni români locuitorilor din Dobrogea se aplică tuturor locuitorilor acestei provincii, fie și Bulgari, cari la 11 Aprilie 1877 erau supuși otomani și această lege este aplicabilă chiar copiilor minori ai acestor supuși, întru cât anexiunea Dobrogei n'a putut să lase fără naționalitate pe copiii minori ai noilor cetățeni români. (C. Apel Galați I, *Drept.* 83/906).

6. Evreii născuți în țară și cari au satisfăcut legea serviciului militar devin prin aceasta supuși români, întru cât se dovedește că nu s'au bucurat vreodată de protecția străină, fără însă să dobândească calitatea de cetățeni români. Prin urmare măsurile de expulzare luate în contra lor sunt lipsite de sancțiune penală. (Trib. Ilfov II, *Dr.* 21/907. Contra: Curtea Apel București III. *Dr.* 31/907).

7. A se vedea: Art. 6. Index și notele respective; Art. 8, nota 1.

CAPITOLUL II

Despre pierderea drepturilor civile prin pierderea calității de român

Art. 17 (*Abrogat*¹⁾. — Calitatea de român se pierde:

a) Prin naturalizațiune dobândită în țară străină;

b) Prin primirea fără autorizațiunea guvernului român, a vreunei funcțiuni publice dela un guvern străin;

c) Prin supunerea pentru oricât de puțin timp la vre-o protecțiune străină. (Civ. 7, 19, 20; Const. 32; Civ. Fr. 17).

Text fr. Art. 17. — La qualité de Français se perdra, 1° par la naturalisation acquise en pays étranger; 2° par l'acceptation non autorisée par le Roi, de fonctions publiques conférées par un gouvernement étranger; 3° enfin par tout établissement fait en pays étranger, sans esprit de retour.

Les établissements de commerce ne pourront jamais être considérés comme ayant été faits sans esprit de retour.

1) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 433—441, 453;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 516—519, 521—525, 527, 530, 533—535, 538—540, 542, 545;
 BEUDANT, I, p. 68—70, 73—75;
 DALLOZ, *Rép. Droits civils* 480 urm.; *Suppl. Droits civils* 281, 282 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 49 bis, II și III;
 DEMOLOMBE, I, 179, 180;
 HUC, I, 191, 288, 290, 291, 293;
 MOURLON, ed. 7-a I, p. 106 urm.;
 WEISS, I, p. 435, 445, 462, 468, 469, 471, 476, 478, 480, 481, 484, 490, 492, 493.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 368 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 12;
 MARINESCU C. IOAN, *Notă* sub Cas. III, 378 din 14 Martie 1922. Pand. Rom. 1922-1-248;
 NĂCU, I, p. 148 urm.;
 PANTAZI EM., *Notă* sub Cas. III, 378 din 14 Martie 1922. Pand. Rom. 1922-1-246

INDEX ALFABETIC

Căsătorie 9.
 Contribuțiune 2.
 Divort 9.
 Dobrogea 7.
 Electorale liste 5.
 Femeie văduvă 9.
 Funcțiune publică 10.
 Gardă civică 1.
 Pasaport 2, 3, 4, 10.
 Pierderea calității de român 1-5, 8-10.

Poseziune de stat 6.
 Prezumțiune 6, 10.
 Protecție străină 2, 3, 8.
 Redobândirea calității de român 2.
 Renunțare 3.
 Serviciu militar 4, 5, 10.
 Străini 1, 6.
 Supus străin 3, 4.
 Turci cetățeni 7.
 Văduvă 9.

Jurisprudență.

1. Dacă românul a fost exclus din garda civică ca străin, aceasta nu îi poate lua calitatea de român, căci calitatea nu se pierde numai prin voința cuiva, ci numai în unul din modurile prevăzute prin art. 17. Și dacă nu există unul din modurile prevăzute prin art. 17, prin care numai se pierde calitatea de român, prin nimic, prin nici o altă împrejurare nu se poate pierde calitatea de român. Dacă dar un român, spre a se scuti de îndeplinirea unei sarcine impuse românilor, pretinde că este străin, și pe acest motiv el e scutit de îndeplinirea acelei sarcine, prin aceasta nu se poate zice că acela a încetat de a fi român, căci pierderea calității de român nu atârână de la voința noastră, ci e regulată de lege prin art. 17. (Cas. II, 149/Tun. 16/78, B. p. 210).
2. După art. 17 calitatea de român se pierde chiar în caz când pentru un scurt timp cineva a primit a se pune sub o protecțiune străină. Dacă dar românul, pentru a fi scutit de contribuțiuni către stat și alte îndatoriri ce legea impune în sarcina exclusivă a cetățenilor români, a înfățișat un pasport străin, de unde rezultă că s'a supus unei protecțiuni străine, astfel perzând calitatea de român ea nu mai poate fi redobândită decât îndeplinind condițiunile cerute de art. 16. (Cas. II, 120/Tun. 6/78, B. p. 200).
3. Rezultă din cuprinderea art. 17.

că pentru a fi o supunere la o protecțiune străină care atrage după sine pierderea calității de român, trebuie să existe o cerere din partea unei persoane prin care să-și manifeste voința că renunță la acea calitate și se supune unei protecții străine. Faptul de a se servi cu un pasport străin într-o împrejurare oarecare nu implică cu sine pierderea naționalității. (Cas. II, 82, Apr. 10/90, p. 486), pe cât timp nu există nici o cerere din partea aceluia de a părăsi naționalitatea română și a i se acorda acea protecție străină: chiar dacă numitul s'ar afla trecut în registre ca supus străin, încă acest fapt nu-i poate schimba întru nimic situațiunea, dacă nu există nici o cerere din partea lui în această privință. (Cas. II, 108/Oct. 5/84, B. p. 833).

4. Calitatea de cetățean român se pierde prin faptul servirii de un pasport strein în scop de a fi scutit de serv. militar. (Apel Galați, II, *Drept* 73/98).

5. Cel care s'a scutit de serviciul militar, sub cuvânt că este supus străin, a pierdut dreptul de cetățean român și nu mai poate figura în listele electorale. (Trib. Tecuci, *Drept*. 37/98).

6. Poseziunea de Stat a calității de român, ori cât de bine ar fi stabilită, nu poate constitui decât o simplă prezumțiune de naționalitate, prezumțiune care poate fi distrusă prin proba extraneității persoanei. (Cas. III, 3 Aprilie 1908, B. p. 676).

7. Conform art. 3 din legea pentru organizarea Dobrogei, au devenit cetățeni români toți locuitorii din Dobrogea cari, în ziua de 11 Aprilie 1877, erau cetățeni otomani, iar prin cuvântul „locuitor din Dobrogea” legea, în art. 3, a înțeles numai pe acei ce erau stabiliți în Dobrogea la data arătată, iar nu și pe acei cari erau stabiliți în alte țări, și cari nu veneau în Dobrogea decât în mod vremelnic ca să ex-

ploateze pământurile ce aveau acolo. (Cas. III, 3 Aprilie 1908, B. p. 676).

8. Conform art. 17, lit. c. din codul civil, calitatea de român se pierde când el se supune unei protecțiuni străine și-si manifestează în mod constant și neîndoios această înțențiune. (Cas. III, 3 Apr. 1908, B. p. 676).

9. Naționalitatea nu se poate pierde decât prin unul din modurile exprese și limitativ enumerate de lege, nepunându-se procede prin analogie la excluderi sau pierderi de naționalitate; ori, neexistând nici un text în legislațiunea noastră care să facă din văduvia femeii provenită prin divorț sau moartea sotului o cauză de pierderea naționalității, străina căsătorită c'un român și apoi devenită văduvă își păstrează naționalitatea dobândită prin căsătorie, adică rămâne românească. (C. ap. Buc. I, 95/915. Curier. Judiciar 52/915, *Dreptul* 1915, p. 402; C. Apel Buc. s. I, 54 din 2 Mart. 1923. Jur. Gen. 1923.

No. 1186, *Dreptul* 37/923, Pand. Rom. 1924, III, 36).

10. Pentru a se putea opune unei persoane că și-a pierdut naționalitatea, se cere din partea acesteia un act de voință, o manifestare voluntară fie expresă în sensul unei declarații formale, fie tacită, în care caz însă, ea trebuie să rezulte implicit din fapte categorice cum ar fi primirea unei funcțiuni publice de la un guvern străin sau intrarea fără autorizația guvernului în serviciul militar la străini conform art. 17, 20 c. civ.

Faptul procurării unui pasaport de la un stat străin, nu poate conferi naționalitatea țării străine și nici atrage pierderea naționalității de origine — cel mult poate constitui o prezumpție, care necesită însă a fi confirmată prin acte categorice. (Trib. Bacău s. II, 36/923, Jur. Gen. 1924 No. 162; *Dreptul* 41/923).

11. A se vedea: Art. 6 cu Nota 42; Art. 12 cu Nota 2.

Art. 18 (Abrogat ¹⁾. — Românul care va fi pierdut calitatea sa de Român, o va putea redobândi întorcându-se în România cu autorizațiunea guvernului Român, și declarând că voește a se așeză în țară, și că renunță la toate distincțiunile contrarii legilor Române. (Civ. 10, 17, 19 § 2, 20 § 2; Const. veche 9); Legea privitoare la recunoașterea calității de cetățean român celor cari sunt de origină română și se află sub drapel (Mon. of. 321/916). Art. unic; Civ. Fr. 18).

Text fr. Art. 18. — Le Français qui aura perdu sa qualité de Français, pourra toujours la recouvrer en rentrant en France avec l'autorisation du Roi, et en déclarant qu'il veut s'y fixer, et qu'il renonce a toute distinction contraire à la loi française.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 444, 445;

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 554, 555;

DALLOZ, *Rép. Droits civils* 158 urm.; *Suppl. Droits civils* 109 urm., 114 urm., 189;

MOURLON, ed. 7-a I, p. 112 urm.;

WEISS, I, p. 583, 586, 587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 378 urm., 380; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*:

pag. 4, 12;

NACU, I, p. 152 urm.

Jurisprudență.

1. Prin faptul primirii unei funcțiuni publice dela un guvern străin în România, românul a pierdut calitatea de român și nu o poate redobândi decât îndeplinind formalitatea cerută de art 18, aceea privitoare la declarațiunea de renunțare, căci celelalte două nu privesc decât la aceia ce au primit

funcțiuni străine în țară străină, nu și la cei ce au primit funcțiuni străine în țara românească. (Cas. II, 167/Sept. 3/75, B. p. 208).

2. După legislațiunea anterioară codului civil, românul care și-a pierdut calitatea de român, neavând în favoare-i nici o dispozițiune specială care să-i înlesnească redobândirea calității de român, urmă, spre a dobândi acea-

1) A se vedea *Legea* și *Nota* dela pag. 47.

stă calitate, să se naturalizeze. Dispozițiunile de favoare, conștiințite prin art. 18 c. civ., de și create în favoarea tutului și prin urmare și a românilor cari și au pierdut, anterior promulgării sale, calitatea de români, nu pot însă profita acestor din urmă, decât sub condițiune ca formalitățile cerute printr'insul să se îndeplinească de dănsii în urma promulgării codului care creează aceste dispozițiuni de favoare, orice declarațiuni anterioare promulgării codului neputând avea nici o valoare. (Cas. II, 133/1un. 1/77, B. p. 260).

3. Fiul unei românce ce și-a pierdut naționalitatea prin căsătoria cu un român supus unui alt stat, n'are necesitate de voturile camerilor pentru a obține drepturile politice; legea în considerațiunea sângelui românesc ce curge în vinele lui, îi acordă înlesnirea de a redobândi calitatea de cetățean îndeplinind numai formalitățile prescise

de art. 18. (Apel Buc. II, 211, Nov. 24/88. Dr. 42/89).

4. După art. 18, numai românul, care a pierdut calitatea sa de român în cazurile prevăzute la art. 17, c. civ., are dreptul să-și redobândească acea calitate printr'o simplă autorizatiune a guvernului, iar nu și acela care n'a avut nici o dată calitatea de român. (Cas. II, 90/Apr. 11/90, B. p. 493).

5. Românul, care va fi pierdut calitatea sa de român, prin supunerea pentru ori cât de puțin timp, la vre-o protecție străină, dacă nu va fi părăsit România, ci va fi fost sezător în țară, își redobândește calitatea sa de român, dacă se va constata că, în urma supunerii sale, a renunțat la toate distincțiile contrarii legilor române. (Cas. II, 108/899, B. p. 566).

6. A se vedea și notele de sub art. 17 și nota 20 de sub Art. 1306.

Art. 19 (Abrogat¹). — Româncea care se va căsători cu un străin, va urmă condițiunei soțului său.

Devenind văduvă, ea va redobândi calitatea sa de Româncă. (Civ. 12, 17, 93; Civ. Fr. 19).

Text. fr. Art. 19. — Une femme française qui épousera un étranger, suivra la condition de son mari.

Si elle devient veuve, elle recouvrera la qualite de Française, pourvu qu'elle reside en France, ou qu'elle y rentre avec l'autorisation du Roi, et en déclarant qu'elle veut s'y fixer.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 440, 441, 446, 447;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 568—570;
 BEUDANT, I, p. 62;
 DALLOZ, *Rép. Droits civils* 167 urm.; 561 urm.; *Suppl. Droits civils* 119 urm.; 302 urm.;
 HUG, I, 293;
 MOURLON, ed. 7-a I, p. 109 urm., 112 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 920-2°; III, ed. 2-a, No. 248-2°.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 369 urm., 378 urm., 380; (II, ed. 2-a, p. 879), *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 12, 14; *Observație sub Cas. S. U. 8 din 29 Nov. 901 Curier jud. 1/902*; „O chestiune de drept internațional”, *Curier jud. 22/903*; *Nota sub Trib. civil Paris, 18 Iulie 1918, Jurispr. Gen. 22/923, No. 1558*; *Observație sub C. Apel Aix 27 Dec. 1921 Pand. Rom. 1924-III-101*;
 COMȘA N. D., „Art. 7 § 5 și art. 9 din Constituție, Art. 19 Cod civil”, *C. jud. 32/903*;
 FILIPI D. IOAN, „Care este după legea română, efectul schimbării în timpul căsătoriei a naționalității soțului asupra naționalității femeii?” *Dreptul 5/912 și Pagini Juridice 85/912*;
 NACU, I, p. 148 urm., 152 urm.;
 TEODORESCU ANIBAL, „Chestiunea naționalității femeii române măritată cu un străin”, *Curier jud. 13/924*;
 VULTURESCU GR., „Efectele naturalizării soțului după căsătorie asupra naționalității soției sale”, *Dreptul 79/911*.

Jurisprudență.

1. Femeia româncă, care se căsătorește cu un Român supus al unui Stat strein, își pierde naționalitatea sa ro-

mână și nu mai poate dobândi imobile rurale în România. Faptul că în urmă s'a recunoscut soțului său calitatea de cetățean român, face ca dânsa să redevină româncă, însă nu recapă-

¹) A se vedea *Legea și Nota* dela pag. 47.

tă această calitate cu efect retroactiv, astfel că orice donațiune de imobil rural, ce i s'ar fi făcut în intervalul cât a fost străină, este nulă, neavând donatară nici dreptul de a pretinde măcar valoarea acelu imobil. (C. Apel Buc. III, Curier Jud. 32/903).

2. Dispozițiunile art. 19 din codul civil, portivit căroră româncea devenită străină prin căsătorie cu un străin redobândește calitatea de româncea după desfacerea căsătoriei, nu se poate aplica prin analogie și în ceea ce privește pe femeile străine devenite românce prin căsătorie, acestea din urmă continuând a avea calitatea de românce și după desfacerea căsătoriei. (Apel Galați II, No. 31, 1914; *Dr.* 1914, p. 275).

3. Din faptul că prin art. 19 din co-

dul civil se spune în mod expres că româncea care se va căsători cu un strein, va urmă condițiunea soțului, și se adaugă că, devenind văduvă, ea va recăpătă calitatea de româncea, iar prin art. 12 se arată că străina care se căsătorește cu un român, se va considera ca româncea, fără a se mai zice nimic de condițiunea ei când va deveni văduvă, rezultă că străina căsătorită cu un român și devenind văduvă, își păstrează naționalitatea dobândită prin căsătorie, adică rămâne tot româncea. (Apel Buc. I, No. 95, 1915; Dreptul 1915, p. 402, Curier Jud. 52/915, C. Apel Buc. s. I, 54 din 2 Mart 1923, Dreptul 37/923, Pand. Rom. 1924, III, 36, Jur. Gen. 1923 No. 1186).

Art. 20 (*Abrogat*¹⁾. — Românul care, fără autorizațiunea guvernului, va intra în serviciul militar la străini, sau se va alătură pe lângă vreo corporațiune militară străină, va pierde calitatea de român.

El nu va putea reintra în România decât cu permisiunea guvernului. El nu va putea redobândi calitatea de român decât conform art. 18; toate acestea, fără a fi scutit de osânde pronunțate de legea criminală, contra Românilor, cari au purtat, sau vor purtă arme contra patriei lor. (Civ. 2, 8, 17; C. p. 66 urm.; Const. veche 30; Civ. Fr. 21).

Text. fr. Art. 21. — Le Français qui, sans autorisation du Roi, prendrait du service militaire chez l'étranger, ou s'affilierait à une corporation militaire étrangère perdra sa qualité de Français.

Il ne pourra rentrer en France qu'avec la permission du Roi, et recouvrer la qualité de Français qu'en remplissant les conditions imposées à l'étranger pour devenir citoyen; le tout sans prejudice des peines prononcées par la loi criminelle contre les Français qui ont porté ou porteront les armes contre leur patrie.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 439, 445, 447;

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 562—564;

DALLOZ, *Rép. Droits civils* 163, 568; *Suppl. Droits civils* 304 urm., 310;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 111, 112;

WEISS, I, p. 581, 582.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 369 urm., 378 urm., 380;

NAOU, I, p. 148 urm., 152 urm.

¹⁾ A se vedea *Legea și Nota* dela pag. 47.

TITLUL II

Despre actele stărei civile¹⁾.

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale.

Art. 21. — Actele stărei civile vor cuprinde anul, luna, ziua și ora când ele s'au făcut, pronumele (numele de botez), familia, vârsta, profesiunea sau meseria și domiciliul tuturilor persoanelor înscrise în ele. (Civ. 29, 43 urm., 62, 65 urm., 71, 73, 87; Const. 21; Leg. timbr. 39 § 6; Reg. act. st. civ. 27; Civ. Fr. 34).

Text. fr. Art. 34. — Les actes de l'état civil énonceront l'année, le jour et l'heure où ils seront reçus, les prénoms, noms, âge, profession et domicile de tous ceux qui y seront dénommés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 218, 219; I, 5-a ed., p. 287—289, 329, 330;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 844;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394, 400 nota 3;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 27 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 14 urm.;
 DEMOLOMBE, I, 279, 319, 320;
 HUC, I, 313, 320;
 LAURENT, II, 39;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 145, 146;
 PLANIOL, ed. 3-a, No. 483.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 391, 392;
 CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
 NACU, I, p. 191.

Art. 22. — Ofițerii stărei civile nu vor putea trece în aceste acte, nici prin adnotațiuni nici prin alte adaose oarecare, decât numai ceea ce trebuie a fi declarat de persoanele ce se înfățișează înaintea lor. (Civ. 29, 41—43, 64, 70, 307, 308; 1197; Reg. act. st. civ. 28; Lege p. reorganizarea Ministerului afacerilor străine; Civ. Fr. 35).

Text. fr. Art. 35. — Les officiers de l'état civil ne pourront rien insérer dans les actes qu'ils recevront, soit par note, soit par énonciation quelconque, que ce qui doit être déclaré par les comparants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, 5-a ed. p. 302, 306, 307;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 820, 821;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394, 400 nota 1;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 90 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 27 urm.

¹⁾ Vezi regulamentul din 2 Iunie 1865 pentru punerea în aplicațiune a titlului privitor la actele stării civile; regulamentul din 3 Decembrie 1866, pentru serviciul actelor stării civile, precum și noul regul. din 11 Iulie 1913; (cu mod. 1914. V. C. Hamangiu, Vol. VIII, pag. 219); art. 37, din legea dela 21 Martie 1873; art. 78-83 din regulamentul consular din 20 Iunie 1880; art. 77 și 85 din legea comunală dela 8 Maiu 1887. Sub Regulamentul organic (cap. 8, anexa 3) rolul de ofițeri ai stării civile era încredințat preoților, iar nu primarilor ca în legile astăzi în vigoare.

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 87 bis; 109 bis II;
 DEMOLOMBE, I, 296, 298;
 HUC, I, 314, 338;
 LAURENT, II, 17;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 146;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 483.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 392, 393; *Observație* sub. Trib. Mehedinți s. I, 96 din 22 April 902. Curier. Jud. 3/1903;
 CANTACUZINO MATEI, p. 182;
 NACU, I, p. 191.

Art. 23. — In cazurile când părțile interesate nu vor fi obligate a se înfățișa în persoană, ele vor putea fi reprezentate de un procurator, cu procurățiune specială și autentică. (Civ. 25, 31, 52, 61, 276, 1171, 1532 urm., 1535; Reg. act. st. civ. 47; Civ. Fr. 36).

Text. fr. Art. 36. — Dans les cas où les parties intéressées ne seront point obligées de comparaître en personne, elles pourront se faire représenter par un fondé.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE *Des personnes*, I, 808, 810;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 284, 393; II, p. 708;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 199 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 51;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 323;
 DEMOLOMBE, I, 284;
 HUC, I, 315;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 145;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 480.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 388, 389; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 292, nota 2;
 NACU, I, p. 189.

Art. 24. — Martorii produși la actele stărei civile nu vor putea fi decât în vârstă de 21 de ani cel puțin, rude sau străini, și vor fi aleși de persoanele interesate. (Civ. 26, 33, 42, 57, 61, 81; C. p. 22 § 3; Reg. act. st. civ. 48; Civ. Fr. 37).

Text. fr. Art. 37. — Les témoins produits aux actes de l'état civil ne pourront être que du sexe masculin, âgés de vingt-un ans au moins, parents ou autres; et ils seront choisis par les personnes intéressées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 59, n. 5; I, 5-a ed. p. 302;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 816;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 153, 394, 402;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 193 urm.;
 DEMOLOMBE, I, 281;
 HUC, I, 316;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 143, 144;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 482, 859; III, ed. 2-a, No. 182.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 390, 391; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 31;
 CANTACUZINO MATEI, p. 181;
 NACU, I, p. 190.

Art. 25-27

Art. 25. — Ofițerul stărei civile va citi părților înfățișate sau procuratorilor lor precum și martorilor actele, și se va face mențiune despre îndeplinirea acestei formalități. (Civ. 23, 26, 36; C. p. 124; Reg. act. st. civ. 31; Civ. Fr. 38).

Text. fr. Art. 38. — L'officier de l'état civil donnera lecture des actes aux parties comparantes, ou à leur fondé de procuration, et aux témoins. Il y sera fait mention de l'accomplissement de cette formalité.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 146;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 486.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
NACU, I, p. 191.

Art. 26. — Aceste acte se vor subscrie de ofițerul stărei civile, de persoanele înfățișate înaintea lui și de martori, sau se va menționa cauza ce a poprit pe aceștia de-a subscrie. (Civ. 25, 36; Reg. act. st. civ. 32, 35; Civ. Fr. 39).

Text. fr. Art. 39. — Ces actes seront signés par l'officier de l'état civil, par les comparants et les témoins; ou mention sera faite de la cause qui empêchera les comparants et les témoins de signer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 303;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 825;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 395;
DALLOZ, *Rép. Actes de l'état civil* 185 urm.; *Suppl. Actes de l'état civil* 47 urm.;
DEMOLOMBE, I, 285;
LAURENT, II, 25, 29;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 486.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTAĞUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 191.

Art. 27. — Actele stărei civile vor fi înscrise în fiecare comună într'unul sau mai multe registre, ținute în câte două exemplare. (Civ. 29, 36, 38, 46, 48, 49, 66, 68, 72, 180; C. p. 161; Reg. act. st. civ. 15; Civ. Fr. 40).

Text. fr. Art. 40. — Les actes de l'état civil seront inscrits, dans chaque commune, sur un ou plusieurs registres tenus doubles.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 389;
DALLOZ, *Rép. Actes de l'état civil* 39 urm.; *Suppl. Actes de l'état civil* 22 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 469-472.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
NACU, I, p. 192.

Jurisprudență.

1. Când un act de căsătorie nu a fost trecut în registru, chiar dacă s'ar fi redactat pe foaie volantă, el nu poate

face proba căsătoriei și deci căsătoria neconstată printr'un act trecut în Registrul stărei civile este inexistentă. (Trib. Prahova s. III, 2126 din 13 Oct. 920, Dreptul 12/921).

Art. 28. — Registrele vor fi numerotate, șnuruite și parafate, pe fiecare pagină, de președintele tribunalului de întâia instanță, sau de judecătorul ce-l va înlocui. (Civ. 49, 76; Reg. act. st. civ. 14; Civ. Fr. 41).

Text. fr. Art. 41. — Les registres seront cotés par première et dernière, et paraphés sur chaque feuille, par le président du tribunal de première instance, ou par le juge qui le remplacera.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 389;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 46 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 23 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 471.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 192;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislația română*, p. 39, 40, 41.

Art. 29. — Actele se vor înscrie pe registre în șir, fără loc gol; răsăturile și indicațiunile, notițele, vor fi aprobate și subscrise în acelaș mod ca și textul actului.

Nu se va putea scrie nimic în prescurtare, și data nu se va scrie în țifre, ci în litere. (Civ. 26, 36; Civ. Fr. 42).

Text. fr. Art. 42. — Les actes seront inscrits sur les registres, de suite, sans aucun blanc. Les ratures et les renvois seront approuvés et signés de la même manière que le corps de l'acte. Il n'y sera rien écrit par abréviation, et aucune date ne sera mise en chiffres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 52 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 24;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 483-486.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 58);
CANTACUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 192.

Art. 30. — Registrele se vor încheia de oficerul stărei civile la sfârșitul fiecărui an, și până într'o lună, unul din cele două exemplare se va depune la arhivele comunei; iar cel alt

se va trimite la grefa tribunalului de întâia instanță, spre păstrare. (Civ. 36, 39; Reg. act. st. civ. 9, 18, urm.: Civ. Fr. 43).

Text. fr. Art. 43. — Les registres seront clos et arrêtés par l'officier de l'état civil à la fin de chaque année; et dans le mois, l'un des doubles sera déposé aux archives de la commune, l'autre au greffe du tribunal de première instance.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 389;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 65 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 25;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 47, 148;
PLANIOL, I. ed. 3-a, No. 475.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 393 urm.; (X, p. 750);
CANTAGUZINO MATEI, p. 182;
NACU, I, p. 193.

Art. 31. — Procurele și celelalte înscrisuri, care trebuie să rămână anexate la actele stărei civile, se vor depune, după ce se vor parafă de persoanele care le-au depus și de ofițerul stărei civile, la grefa tribunalului dimpreună cu registrele care trebuie să rămână în zisa grefă. (Civ. 23, 39, 52, 54, 56, 57, 59; Reg. act. st. civ. 39; Civ. Fr. 44).

Text. fr. Art. 44. — Les procurations et les autres pièces qui doivent demeurer annexées aux actes de l'état civil, seront déposées, après qu'elles auront été paraphées par la personne qui les aura produites, et par l'officier de l'état civil, au greffe du tribunal, avec le double des registres dont le dépôt doit avoir lieu audit greffe.

Doctrină străină.

DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 77 urm.: 192;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 147, 148;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 485.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 389 urm.;
NACU, I, p. 193.

Art. 32. — Oricine are drept de-a cere dela păstrătorii registrelor stărei civile extracte din acele registre. Extractele date conform registrelor și legalizate de președintele tribunalului de întâia instanță, sau de judecătorul ce-l va înlocui, vor fi crezute, pe cât timp ele nu vor fi atacate prin inscripțiune de fals. (Civ. 30, 43, 61, 64, 84—86, 176, 292, 1171, 1173, 1188; C. p. 123—126; Pr. p. 450 urm.; leg. timbr. 20 § 12; 39 § 6; Reg. act. st. civ. 9, 49 urm.; Civ. Fr. 45).

Text. fr. Art. 45. — Toute personne pourra se faire délivrer, par les dépositaires des registres de l'état civil des extraits de ces registres. Les extraits délivrés conformes aux registres, et légalisés par le président du tribunal de première instance, ou par le juge qui le remplacera, feront foi jusqu'à inscription de faux.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 65, n. 6 și 7; I, 5-a ed. p. 331, 332;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 837, 838, 841;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390 urm., 398, 406; II, p. 216;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 36, 98 urm., 173, 291 urm., 389 urm., *Suppl. Acte de l'état civil* 20, 31 urm.; 96 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 97 bis, IV;
 DEMOLOMBE, I, 317;
 HUC, I, 319;
 LAURENT, II, 36;
 MARCADÉ, art. 45, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 151 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 476, 478, 516, 519.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 398 urm.; (VII, p. 231; X, p. 749); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 7; *Observație* sub. Trib. Mehedinți s. I, 96 din 22 April 1902. *Curier Jud.* 3/903;
 CANTACUZINO MATEI, p. 182, 183, 184;
 NACU, p. 196, 197, 198, 203; II, p. 816;
 NEDELICU D. GEORGE, „*Când sunt crezute în Justiție extractele după registrele stării civile?*” — *Dreptul* 75/1911;
 PĂRVULESCU M. NIC., *Anotațiune* sub. Trib. Prahova, s. I, 6043 din 12 Sept. 1906. *Gazeta Tribunalului* 6/1906;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislația română*, 41, 42.

INDEX ALFABETIC

Act de căsătorie 7.	Marturi 9.
Act de deces 9.	Naștere 4.
Act de naștere 4.	Neretroactivitate 1.
Aprecieri 3.	Nulitate 3.
Căsătorie 7.	Posesiune de stat 4.
Contestare 4, 6, 10, 11.	Preoți 1.
Deces 9.	Probe 1, 2, 5, 9.
Extrakte 2, 5, 6, 8, 10, 11.	Rei urs 6.
Fals 2.	Registre 2, 5, 6, 8, 10, 11.
Francez cod. 10, 11.	Semnătura ofiterului stării civile 6, 8, 10.
Inscriere în fals 2.	Spital militar 9.
Legalizare 2, 6, 8, 10, 11.	

Jurisprudență.

1. În principiu, regulile de probațiune ale unui act cată să se reguleze după legea în vigoare în momentul facerii aceluia act. Ar fi periculos a se aplica art. 32 c. civ., făcut în vederea precauțiilor luate de legea cea nouă pentru redactarea actelor stării civile, la actele ținute de preoți după legea cea veche, unde garanțiile luate de lege erau mai mici. (Trib. Ilfov, I, Febr. 4/74, *Dr.* 28/74).

2. După art. 32 extractele liberate de păstrătorii registrele stării civile și legalizate de președintele tribunalului fac deplină dovadă despre conformitatea lor cu registrele până la inscripțiunea în fals. Prin urmare, pe cât timp acela căruia se opune n'a stabilit falsitatea lor prin mijloacele procedurii particulare a falsului (art. 450 urm. pr. pen.) nu se poate să se mărginească în a alega că actul e fals, lăsând dovada sincerității pe seama părții celeilalte, ci trebuie însuși să dovedească falsitatea și aceasta, nu prin mijloacele ordinare ci prin mijloacele procedurii particulare ale falsului. Mai mult, art. 32 fiind o derogatiune la art. 1188, cei

căroră li se opun asemenea acte nu pot pretinde nici chiar a se prezenta registrele originale însăși spre a se controla dacă extractele eliberate sunt conforme sau nu cu registrele. (Apel Iași, *I. Dr.* 40/75).

3. Ne observarea regulilor relative la forma actelor stării civile nu ridică necesarmente acestor acte forța probantă ce le este atribuită căci legea ne-subordonând neobservarea acestei reguli pedepsei de nulitate, s'a raportat la tribunal pentru a aprecia după împrejurări credința ce merită actele ce prezintă neregularități mai mult sau mai puțin grave. (Apel Buc. III, 116, Mai 11/92, *Dr.* 40/92).

4. Starea civilă a unei persoane, constatată prin actul său de naștere, se poate contesta, când nu are o posesie de Stat conform aceluia act. (Cas. s. I, 165/900, B. p. 600).

5. Căpiile sau extractele date după registrul actelor stării civile, fac deplină credință despre conformitatea lor cu registrele, așa că nu este nevoie de a se cere prezentarea registrelor, iar proba confirmăției, trebuie făcută de reclamant. (Trib. Menedinți I. *Curier Jud.* 3/903).

6. Legalizarea extractelor după registrele stării civile, se cere de legiuitor în scopul de a se constata autenticitatea semnăturii primarului, de unde rezultă că, dacă partea n'a contestat înaintea instanțelor de fond semnătura și competența ofiterului stării civile dânsa nu poate formă un motiv de casare din neîndeplinirea formalității cerută de art. 32 din codul civil. (Cas. I, 22 Sept. 1906, B. p. 1353).

7. Mențiunea făcută în actul de căsătorie că este prima căsătorie, nu face probă decât despre căsătorie, iar nu că aceea căsătorie este prima, mai cu osebire când s'a dovedit existența unei alte căsătorii. (Cas. I, 31 Oct. 1906. B. p. 1591).

8. Legalizarea prevăzută de art. 32 cod. civil nereprezentând altceva de cât legalizarea semnăturii oficerului de stare civilă care a certificat conformitatea extractului și atestarea calității sale, nu se poate refuza această legalizare pe motivul că extractul nu este conform cu acel din registrul aflat în păstrarea Tribunalului. (Apel Buc. II, Dr. 67/911, p. 532).

9. Când actul de deces constată că cineva a încetat din viață într-un spital militar este inadmisibilă proba testimonială spre a dovedi contra actului. (Trib. Gorj s. I, din 1 Ian. 1923. Curier Jud. 13/923).

10. Extractele de stare civilă fac deplină credință de conținutul lor, chiar dacă nu sunt legalizate de președintele tribunalului, conform art. 32 c. civ., întru cât sensul juridic al cuvântului „legalizare” înseamnă o afirmațiune oficială a identității unei semnături și nimic mai mult. După interpretarea dată dispozițiilor art. 45 c. civ. fr., după care e tradus ad literam art. 32 c. civ. rom., legalizarea înseamnă: 1) că semnătura oficerului de stare civilă care certifică conformitatea cu originalul din registru, nu este falsă și

2) că autorul semnăturii are calitatea de a elibera asemenea extracte după registrele de stare civilă (Baudry Lacantinerie, tom. I ed. II paragr. 247, pag. 118, Planiol, I, pag. 177 și 178, ed. II din 1904 paragr. 477 și 478).

Explicațiunea istorică în Franța era că semnătura oficerilor de stare civilă nu putea fi cunoscută dintr'un arondisment într'altul. Așa dar, numai atunci ar fi nevoie de legalizare, când ar fi contestată semnătura depozitarului registrelor. (Trib. Vâlcea I, sent. civ. 73, din 20 Februarie 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1418).

11. Art. 32 cod. civ. spune că orice parte poate cere extracte de stare civilă, care fiind date de depozitarii registrelor, conform registrelor de stare civilă și legalizate de președintele Trib., vor fi crezute până la înscrierea în fals.

Legalizarea fiind atestarea autenticității semnăturii ofiterilor publici, formalitatea aceasta este cerută întotdeauna pentru extractele de stare civilă. Soluția aceasta admisă la Franței, trebuie admisă și la noi.

O parte nu trebuie să conteste semnătura ofiterului public, pentru ca legalizarea să fie cerută. Legalizarea prescrisă de art. 32 cod. civ., trebuie făcută indiferent de contestare. (Trib. Dolj I în majoritate. Jurnal No. 2142 din 26 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 747).

Art. 33. — Când nu vor fi existat registre, sau se vor fi pierdut, lipsa sau pierderea lor se va putea dovedi atât prin dovezi înscris cât și prin martori, și în asemenea cazuri, căsătoriile, nașterile și încetările din viață se vor putea dovedi atât prin registre și înscrisuri de ale tatălui și ale mamei încetați din viață cât și prin martori. (Civ. 176, 292, 296, 297, 308, 1185, 1198; Civ. Fr. 46).

Text. fr. Art. 46. — Lorsqu'il n'aura pas existé de registres, ou qu'ils seront perdus, la preuve en sera reçue tant par titres que par témoins; et dans ces cas, les mariages, naissances et décès, pourront être prouvés tant par les registres et papiers émanés des pères et mères décédés, que par témoins.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, § 64, n. 3 și 5; I, p. 216, 217; I, 5-a ed., p. 325-328;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 848-850, 852, 853, 857, 863;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 155, 264, 408 urm.; II, p. 201;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 113 urm., 168; *Suppl. Acte de l'état civil* 34;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 98 bis, II;
 DEMOLOMBE, I, 322-327;
 DURANTON, I, 294, 295;
 HUC, I, 323, 325, 326;
 LAURENT, II, 51, 52;
 MARCADÉ, art. 42, No. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 155 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 535 urm., 545, 1778.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 189, 404 urm., 443, 607, 679, 680; (II, ed. 2-a, p. 156, 270, 271; III, part. II, ed. 2-a, p. 901, t. și n. 2; VII, p. 252, n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 6, 412; *Observație* sub. Cas. I, 402, 27 Ian. 910. Dreptul 31/1910; *Observație* sub. Judec. Ocol. Rural Pechea-Covurlui, 8 Ian. 910. Curier Jud. 23/910;

CANTACUZINO MATEI, p. 184, 253, 689;

CONSTANTINESCU D. ALEX. „*Streinii și art. 33 c. civ.*” *Justiția Dobrogei* 6/924;

COSMOC I. „*Câte-va observațiuni asupra art. 33 c. civ.*”. *Bul. Trib. Muscel* No. 11/921, „*Observațiuni asupra dovezilor cerute pentru stabilirea stărei civile în cazurile prevăzute de art. 33 c. civ.*” *Bul. Trib. Muscel* 12/921;

NAOU, I, p. 198, 199, 200, 363, 516, 536;

RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. Ilfov s. I, 18 Febr. 1910. Dreptul 32/1910.

INDEX ALFABETIC

Acte de corespondență, vezi Titluri.
Acte de stare civilă 1-4, 6-9, 11, 12, 14, 19, 22, 24, 27, 29, 32, 34, 39, 45-49.
Adopțiune 29, 47.
Bulgare legi 11, 12.
Capacitate 10.
Caragea 2, 15, 17.
Căsătorie 1, 3, 5, 7, 11, 12, 15, 16, 18, 20, 21, 23, 27, 33, 36-38, 41, 45, 46, 51.
Certificate 3, 13, 16, 21, 34, 36, 42, 51.
Competență 50.
Contestație de stat 1, 48.
Copil 2.
Deces 3, 7, 20, 23, 33, 44, 44, 45, 50-53.
Etrei 1.
Exces de putere 36.
Extracte 3, 4.
Filiațiune 2, 10, 14, 16, 17, 24-26, 30, 31, 40, 42, 43, 48.
Fiu legitim 1, 21 bis, 48.
Judecătorii de ocoale 50, 52, 53.
Legi bulgare 11, 12.
Legi străine 23.
Legiuiri vechi 2, 7, 15, 17, 39, 47.
Marturi 1-9, 11-26, 29-43, 45-49, 51.
Militari 50-53.
Nașteri 2, 3, 7-9, 13, 16, 20, 23, 32, 33, 35, 41, 45, 46, 51.
Ofițer de stare civilă 53.
Omisiuni 2, 4, 6, 32, 35, 37, 38, 42, 45.
Ordine publică 43.
Pensiuni 19, 53.
Petițiune de ereditate 40.
Posesiune de stat 2, 19, 48.
Prezumțiuni 6, 17, 19, 29, 31, 32, 34, 40-42, 45, 47, 51.
Probe 1-4, 6, 10-12, 14, 16, 19, 20, 21 bis, 22, 24, 31, 33, 35, 37-42, 45, 48.
Recurs, 43, 49.
Registre 2-9, 11-13, 16, 18, 20, 21, 23, 25, 26, 31-37, 42, 44, 45.
Regulament organic 1.
Rudenie 2, 14, 21 bis, 22, 24, 41, 48, 51.
Stare civilă 1-5, 7, 9, 10, 12, 13, 19.
Stat civil 6.
Străine legi 23.
Străini 10.
Successiune 1, 14, 15, 21 bis, 24, 30, 40, 43, 48, 51.
Teritoriu Român 10.
Titluri 4, 31, 41, 45, 51.
Tribunale 50, 52, 53.

încă prin art. 4 prevede anume ca această obligațiune se impune numai în scop d'a nu se da loc la prigoniri pentru dovedirea stării civile, de unde rezultă că legiuitorul atât în caz de omisiune precum și în caz când din ori care alte împrejurări nu s'ar putea dovedi starea civilă a unei persoane de pe actele stării civile, permite părților a o dovedi după regulile admise de dreptul comun. Acest principiu este consacrat și chiar prin noul codice civil. După această lege, puțin importă a se cerceta cum și din ce împrejurări copilul nu are titlu doveditor de naștere, fie din cauza unei omisiuni de a se înscrie în registrele ofițerului stării civile, fie că actul s'a pierdut s'au s'a distrus, fie din alte împrejurări; în toate cazurile el este admis a dovedi filiațiunea, nu numai prin proba testimonială, dar și chiar prin posesiunea de stat care stabilește, printr'o uniune, de fapte raportul filiațiunei și rudeniei între acea persoană cu familia către care pretinde a aparține. (Cas. I, 363, Dec. 11/82, B. p. 1173).

3. În regulă generală, nașterea, căsătoria și moartea nu se pot dovedi decât prin extracte după actele de stare civilă; la această regulă art. 33 aduce o excepțiune, admitând în unele cazuri dovedirea acestor acte fie prin martori, fie prin registre sau înscrisuri de ale tatălui sau ale mamei încetați din viață. Pentru ca să fie admisibilă asemenea probă, art. 33 cere mai întâiu să se dovedească că n'au existat de loc registre sau că se vor fi pierdut. Și aprecierea probelor fiind lăsată la suveranitatea judecătorilor de fond, tribunalul este în tot dreptul său să ceară complectarea unei probe pe care dânsul nu o găsește îndestulătoare, cum ar fi când ar cere ca reclamantul să dovedească prin certificat din partea autorității comunale că, la epoca când pretinde că s'a născut, părinții săi locuiau în localitatea unde zice că s'a născut. (Cas. I, 52, Febr. 12/90, B. p. 143).

4. După codul civil, starea civilă a persoanelor nu se poate dovedi de cât prin extractele luate de pe actele stării civile din registrele respective, certificate de depozitarii lor. Cu toate acestea, legiuitorul a prevăzut că n'ar fi drept ca cetățenii să sufere consecințele unui caz fortuit

Jurisprudență.

1. Dacă celui ce reclamă o succesiune i se contestă atât calitatea de fiu legitim al decedatului, cât și existența căsătoriei părinților săi, instanțele de fond, în lipsă de actele stării civile în privința israeliților sub regulamentul organic, sunt în drept a admite proba testimonială prin care să-și formeze convingțiunea, atât că reclamantul este fiul legitim al defunctului cât și că părinții săi au fost căsătoriți. O atare admitere de martori, în lipsa existenței actelor civile, este în conformitate cu dispozițiunile art. 33 c. civ. (Cas. I, 306, Nov. 12/79, B. p. 784).

2. Codul Caragea, încât privește actele stării civile, arătând motivele pentru care regulatează ținerea registrelor stării civile, obligă pe părțile interesate de a stăruia a se face înscrierea în ele, și nu numai că nu prescrie pierderea dreptului de dovedi a statului civil în alt mod, în caz când s'ar fi omis a se face înscrierea cu formele anume arătate de acea lege, dar

sau a neglijenței funcționarului respectiv și a admis ca actele stărei civile să se poată stabili și prin alte înscrisuri și chiar prin martori în două cazuri excepționale, adică: 1) când nu vor fi existat de loc registre, sau când ținerea lor ar fi fost neregulată sau întreruptă măcar un timp oare care; 2) când registrele vor fi fost pierdute sau distruse, fie în total, fie în parte, destul ar fi ca o filă să lipsească sau să nu se poate ceti. Art. 33, fiind o excepțiune la dreptul comun, trebuie strict aplicat numai la cazurile anume prevăzute. Dacă vom admite proba testimonială în dovedirea stărei civile a persoanelor de câte ori ar exista omisiunea înscrierii în registrele respective, am ajunge la concluziunea ca starea civilă se poate proba de o potrivă atât prin titluri, cât și prin martori, ceea ce n'a fost intențiunea legiuitorului, și care într'un mod strict a admis această probă cu martori numai în cele două cazuri din art. 33 afară de aceasta pericolul ar fi mare, căci am ajunge să înlocuim proba prin titluri cu cea testimonială. (Trib. Ialom. 287, Dec. 21/89, Dr. 4/90; Trib. Dorohoi, Iul. 20/91, Dr. 72/91).

5. Se poate dovedi cu martori existența unei căsătorii, conform art. 33, dacă se constată că registrele de stare civilă erau desăvârșit complete la epoca contractării acelei căsătorii, prin trecerea în registre a căsătoriilor anterioare, fără ca să existe alte registre suplimentare în cari să se poată trece căsătoria a cărei dovedire se cere. (Apel Buc. III, Oct. 17/90, Dr. 71/90).

6. Dispozițiunile art. 33 din Codul civil, relative la actele stărei civile, trebuie considerate ca enunțative, iar nu ca limitative și deci, proba testimonială și prezumțiunile pot fi admise și când registrele examinate de instanța judecătorească, având aparența să fie regulat ținute, totuși s'ar fi omis, din eroare, a se trece în ele actul, care stabilește statul civil al unei persoane. Dacă legiuitorul nu a prescris în această privință o regulă formală, este că el a preferat să se raporteze la prudența Tribunalului, lăsându-le facultatea a admite sau a respinge probele cerute, după împrejurările de fapt și după gravitatea și seriozitatea prezumțiilor deferite suveranei lor aprecieri. (Cas. I, 262/97, B. p. 838).

7. Sub legiurile vechi, înainte de punerea în aplicare a actualului cod civil, nefiind înființate registre de stare civilă în regulă, ca sub actualul cod, nașterile, căsătoriile și decesele se puteau dovedi, în lipsa de alte dovezi scrise, și prin martori. (Cas. I, 203/901, B. p. 781).

8. Inexistența și pierderea totală și parțială a registrelor stărei civile sunt singurele două cazuri, în care dovada nașterii se poate face altfel de cât prin acte de stare civilă. (Trib. Ilfov II, C. Jud. 47/901).

9. Starea civilă a persoanelor nu se poate dovedi de cât prin registrele stărei civile, și într'un mod excepțional prin martori sau prin alte probe luate de aiurea, când nu există registre de acte civile, sau când acele registre au fost pierdute sau distruse. Astfel, este neadmisibilă proba cu martori, pentru dovedirea stărei civile a persoanelor, când se pretinde că s'a omis a se trece actul în registrele stărei civile. (Cas. S. I, 202/901, B. p. 780).

10. Streinii, aflători pe teritoriul român sunt cărmuți, în privința stării lor civile și în privința capacității lor, de legile națiunii lor respective, dacă ele nu sunt contrarii ordinii publice și bunelor moravuri. Deci proba filiațiunii unui strein trebuie să se facă după legea lui națională și nu îi incumbă sarcina de a proba cum se dovedește în țara sa filiațiunea și, în caz când nu dovedește aceasta, judecătorii trebuie să-i aplice dispozițiile Cod. civ. român. (Trib. Gorj C. Jud. No. 70/902).

11. Dacă căsătoria pretinsă celebrată în Bulgaria nu se găsește înscrisă în registrele bisericești, partea este ținută să dovedească, în ce mod se poate stabili după legile bulgare celebrarea unei căsătorii, care nu este înscrisă în registrele actelor stărei civile. Prin urmare, este inadmisibilă proba testimonială, spre a dovedi o căsătorie, dacă nu se probează mai întâi că existența căsătoriei se poate stabili după legile bulgare cu o asemenea dovadă. (Cas. S. II, 36/902, Dr. 31/902).

12. În Bulgaria, registrele stărei civile fiind desființate prin legea din 10 Decembrie 1880, existența unei căsătorii nu se poate dovedi de cât printr'un extract de pe registrele de stare civilă, iar dovada cu martori nu s'ar putea admite, de cât atunci când s'ar dovedi că existența căsătoriei poate fi probată după legea bulgară prin martori, căci art. 33 C. civ. român nu prevede o asemenea probă de cât când se invoacă că registrele stărei civile au fost pierdute sau distruse. (Cas. II, 564/902, B. p. 1279).

13. Starea civilă nu se poate dovedi prin registre sau înscrisuri de ale tatălui sau mamei, încetați din viață, sau prin martori, de cât în cele două cazuri prescrise de art. 33 și anume, când nu vor fi existat registre sau se vor fi pierdut. Prin urmare certificatul primarului, care constată că nașterea unei persoane nu se vede trecută în registre, nu satisface cerința legii, de oare-ce netrecerea în registre poate să provie și din alte cauze și atunci admiterea martorilor, peste prevederile legii, ar însemna suprimarea registrelor stărei civile. (Cas. I, 215/903, B. p. 634).

14. Dispozițiile art. 33 și 292 C. civ. nu sunt aplicabile de cât atunci când este vorba de dovedirea filiației legitime, însă atunci când e vorba de a se stabili gradul de rudenie în materie de succesiune, rudenie se poate dovedi, nu numai prin

acte de stat civil, ci și prin orice fel de probe și deci și prin martori, nefiind în joc decât interese bănești, care privesc ordinea privată. (Cas. I, 64/904, B. p. 144).

15. Căsătoriile, contractate sub imperiul legiunii Caragea, se pot dovedi și cu martori, de oarece, după această legiuire, proba cu martori este admisibilă pentru dovedirea căsătoriei, și, în consecință, pe baza depozițiilor martorilor, instanța de fond poate constata existența căsătoriei și să atribue reclamanților calitatea de fii legitimi și moștenitori ai tatălui lor. (Cas. I, 119/905, Bul. p. 289).

16. Este admisibilă proba testimonială pentru dovedirea filiațiunii legitime, când se constată, dintr'un certificat al Primăriei locale, că nici nașterea reclamantului, nici căsătoria mamei sale nu se găsesc trecute în registrele de stare civilă. (Cas. I, 31 Oct. 1906, B. p. 1591).

17. Filiațiunea persoanelor născute sub imperiul legii Caragea poate fi stabilită prin martori și prezumpțiuni. (Cas. I, 15 Dec. 1906, B. p. 1985).

18. Proba căsătoriei se face cu martori numai atunci când partea dovedește, că s'ar fi pierdut, sau că n'au existat registre de stare civilă la epoca când pretinde că ar fi avut loc căsătoria. (Cas. I, 26 Ianuarie 1907, B. p. 27).

19. După art. 50 din legea pensiunilor, în caz de lipsă a actelor de stare civilă, părțile interesate pot dovedi starea lor civilă prin martori și prezumpțiuni contradictorii cu casa pensiunilor, dacă sunt în imposibilitate a prezenta acte scrise, fără însă a se pretinde părții un început de dovadă scrisă sau prezumpțiuni grave relativ la starea sa civilă, după cum prescrie art. 296 codul civil, căci în acest caz posesiunea de Stat a părții nu este constatată. (Cas. III, 15 Ianuarie 1907, B. p. 140).

20. După dispozițiunile art. 33 din codul civil, proba cu martori pentru dovedirea nașterilor, căsătoriilor și deceselor nu este admisibilă decât în cele două cazuri prevăzute de acest text de lege, adică când nu vor fi existat registre sau se vor fi pierdut. (Cas. I, 23 Febr. 1907, B. p. 225).

21. Pentru ca netrecerea unui act în registrele stării civile să poată avea de efect a se considera din acest punct de vedere că registrele nu ar fi fost ținute în regulă, trebuie ca instanța de fond să arate din ce anume împrejurări deduce acea concluziune.

Prin urmare, când instanța de fond, în afară de o asemenea constatare și pe baza unui simplu certificat, prin care se constată că în registre nu se găsește trecut un act de căsătorie, admite proba testimonială spre a se dovedi căsătoria, violează dispozițiunile art. 33 citat și deciziunea sa urmează a fi casată, (Cas. I, 23 Febr. 1907, B. p. 225).

21 bis. Pentru stabilirea gradului de rudenie, când se reclamă o moștenire, și când partea care o cere este într'un

grad de rudenie mai depărtat și, pentru acest motiv în imposibilitate să-și poată procura acte de stare civilă cu care să poată stabili legătura de rudenie cu defunctul, proba ce partea reclamantă e datoare să facă nu poate fi atât de riguroasă ca aceea cerută de art. 41 și 292 și următorii din codul civil, pentru dovedirea filiațiunii copiilor legitimi.

Prin urmare, Tribunalul se poate întemeia pe martorii propuși de ambele părți pentru a constata că reclamantul este în grad succesibil mai apropiat cu defunctul. (Cas. I, 13 Aprilie 1907, B. p. 661).

22. În lipsa actelor de stare civilă, instanța de fond poate să stabilească gradul de rudenie prin martori sau alte probe. (Cas. I, 8 Mai 1907, B. p. 795).

23. Înainte de 1864 nefiind înființate registre de stare civilă în regulă ca sub imperiul actualului cod, nașterile, căsătoriile și decesele se puteau dovedi, în lipsă de alte dovezi scrise și prin martori. Cas. I, 8 Mai 1907, B. p. 795).

24. Art. 33 și 292 din codul civil, nu sunt aplicabile decât atunci când este vorba de dovedirea filiațiunii legitime, iar nu și atunci când este vorba de stabilirea gradului de rudenie în materie de succesiune; astfel că, în acest caz, rudenia se poate dovedi nu numai prin acte de stare civilă, ci și prin orice fel de probe admise de lege și, deci, și prin martori, de oarece nu sunt în discuție decât interese bănești cari privesc ordinea privată. (Cas. I, 3 Febr. 1909, B. p. 111).

25. Art. 33 din codul civil, permite ca dovala filiațiunii să se facă în mod excepțional, prin martori, în caz când nu vor fi existat registre de stare civilă sau când ele se vor fi pierdut.

Astfel, ținerea neregulată a registrelor echivalează cu neținerea lor, și în acest caz urmează să se aplice dispozițiunile art. 33 din codul civil. (Cas. I, 27 Mai 1909, B. p. 579).

26. Art. 33 din codul civil permite ca dovala filiațiunii să se facă în mod excepțional prin martori în caz când nu vor fi existat registre de stare civilă, sau când ele se vor fi pierdut, sau când se constată cel puțin că registrele nu au fost ținute în mod regulat.

Prin urmare, violează dispozițiunile art. 33 sus citat Tribunalul care admite o asemenea dovadă, fără a constata dacă este cazul excepțional prevăzut de art. 33 din codul civil. (Cas. I, 785 din 18 Nov. 1911, B. p. 1380, Curier Jud. 1/912; în acelaș sens. Cas. I, din 23 Oct. 1913, B. p. 1784).

27. Dispozițiunile cuprinse în art. 173 și 33 din codul civil, se aplică numai căsătoriilor și actelor stărei civile petrecute în România, iar pentru acele petrecute în țări streine, ele se îndeplinesc și dovala lor se face dupe formele uzitate în acele țări. (Trib. Constanța, Dr. 33/910, p. 70).

28. Dacă, în principiu, acel care în

voacă o legislație sau un uz străin este obligat să-l dovedească, numai rămâne îndoielă că atunci când acel uz este de notorietate publică și în deobște cunoscut, dovada lui, adese ori grea și uneori imposibilă de făcut, rămâne inutilă și judecata îl poate considera ca dovedit. (Trib. Constanța, *Dr.* 33/910, p. 70).

29. Constatarea îndeplinirii condiției cerută de art. 319 din codul civil, că adoptatorul este cu 18 ani mai mare în etate decât adoptatul, nu poate fi făcută de judecător decât după normele legale pentru constatarea etății, adică dupe actele stărei civile sau conform art. 33 din codul civil, în caz de lipsă sau pierdere a lor. (Trib. Covurlui I, *Dr.* 6/913, p. 44).

30. Ori de câte ori se reclamă o succesiune, filiațiunea nu se poate dovedi numai cu martori, căci niciăieri legea nu face o asemenea excepțiune la regulile de probă stabilite la titlul filiațiunii și nici s'ar putea înțelege o asemenea excepțiune, dreptul de succesiune fiind atributul cel mai însemnat al filiațiunei.

Prin urmare, proba cu martori nu devine admisibilă decât dacă instanțele judecătorești constată și arată motivele pentru cări reclamanțul a fost în neputință să-și procure proba scrisă a legăturilor sale de rudenie. (Cas. I, 785 din 18 Nov. 1911, B. p. 1380, Curier Jud. 1/912).

31. Dovada cu martori pentru dovedirea filiațiunei este admisibilă nu numai în cele două cazuri excepționale prevăzute de art. 33 c. civ., adică când nu vor fi existat, sau se vor fi pierdut registrele de stare civilă, ci și în cazul când acele registre au fost ținute neregulat și prezintă lacune, de oarece, și în acest caz, reclamantul se găsește în imposibilitate de a-și procura un titlu scris pentru dovedirea filiațiunei. (Cas. I, 23 Ian. 1913, B. p. 72).

32. Neținerea regulată a registrelor unei comune sau lacunele ce se găsesc în ele, nu poate să rezulte numai din faptul că cutare act de stare civilă nu se găsește trecut în registrele de cutare comună, de oarece negăsirea actului de stare civilă în registrele acelei comune, poate proveni și din faptul că actul s'a petrecut în altă comună;

Prin urmare netrecerea unui act de stare civilă în registrele unei comune numai atunci poate face dovada unei omisiuni în registrele de stare civilă ale acelei comune și deci a ținerii lor neregulate, pentru a fi admisibilă proba cu martori, când se va constata de judecătorii de fond că există indicii și prezumpțiuni că partea s'a născut în adevăr în acea comună. (Cas. I, Ian. 1913, B. p. 73).

33. Din art. 33 c. civ. rezultă că partea, care cere a dovedi cu martori o naștere, o căsătorie sau un deces, trebuie să dovedească în prealabil, fie prin martori, fie prin dovezi în scris, că se află într'unul din cazurile excepționale prevăzute de acel articol și anume că în comuna în care

s'a petrecut actul ce voește a dovedi nu au existat registre sau că, deși au existat, s'au pierdut sau cel puțin că acele registre au fost ținute în mod neregulat. (Cas. I, 89 din 29 Ianuarie 1913, B. p. 103).

34. Certificatul din partea primarului unei comune că cutare act de stare civilă nu se găsește trecut în registrele acelei comune nu poate dovedi că registrele acelei comune ar fi ținute în neregulă, întrucât netrecerea actului în registrele acelei comune ar fi foarte naturală dacă actul nu s'a petrecut în acea comună. Numai atunci un asemenea certificat ar face dovada neținerii regulate a registrelor de stare civilă dintr'o comună, când din acte, martori sau chiar simple prezumpții, judecătorul și-a făcut convingerea că acel act s'a petrecut în acea comună. (Cas. I, 89 din 29 Ianuarie 1913, B. p. 103).

35. Art. 33 c. civil, prevede că atunci când nu vor fi existat registre sau se vor fi pierdut, lipsa sau pierderea lor se va putea dovedi atât prin dovezi în scris cât și prin martori și în asemenea cazuri, nașterile se vor putea dovedi atât prin registre și înscrisuri de ale tatălui și ale mamei încheiate din viață cât și prin martori. Că această dispozițiune a legii fiind aplicația regulii de drept din art. 1198 c. civil, după care, proba testimonială este excepțional admisibilă chiar despre un lucru de o sumă sau de o valoare mai mare de 150 lei, cât și în contra sau peste ce-ace cuprinde actul, când celui care invoacă proba testimonială nu i-a fost cu putință a-și procura o probă scrisă, sau a conserva dovada scrisă luată.

De aci rezultă învedereat că dispozițiunea art. 33 c. civil privitoare la admisibilitatea probei testimoniale pentru dovedirea nașterilor, se aplică, nu numai în cele două cazuri anume prevăzute în acel articol, dar și atunci când registrele sunt ținute în mod neregulat, precum și atunci când există registre în aparență complete și bine ținute, dar în care s'a omis a se trece nașterile de oarece și în aceste două cazuri, neregularitatea în ținerea registrelor și omisiunea nu sunt imputabile celor ce invoacă martori pentru dovedirea nașterii lor și deci nu li se poate aplica consecințele neregularității sau omisiunii. (Cas. I, 11 Martie 1913, B. p. 629, Curier Jud. 46/913, Jur. Rom. 19/913).

36. În principiu, după art. 176 c. civil, căsătoria se dovedește cu actele de celebrarea ei trecute în registrele de stare civilă, afară de cazurile excepționale când registrele nu au existat, când s'au pierdut, sau când au fost ținute în mod neregulat, în cari cazuri se poate dovedi și prin martori, conform art. 33 c. civil.

Prin urmare, nu săvârșește nici un exces de putere, tribunalul, când admite proba cu martori pentru dovedirea unei căsătorii când constată neregularitatea registrelor din certificatul comunei. (Cas. I, 19 Martie 1913, B. p. 661).

37. Art. 33 c. civ. nefiind decât aplicațiunea regulei de drept din art. 1198 c. civ., după care proba cu martori este excepțional admisă, când părții nu i-a fost cu putință să-și procure sau să conserve proba scrisă a dreptului său, de aci urmează că dispozițiunea sa nu este limitativă ci enunțiativă; că, deci, se aplică și atunci când au existat registre de căsătorie, dar s'a omis a se trece în ele căsătoria, o asemenea omisiune neputând fi imputabilă celui ce invocă proba cu martori. (Cas. I, 655 din 12 Nov. 1913, B. p. 1987, Curier Jud. 6/914, Jur. Rom. 1914, p. 22).

38. Dacă proba cu martori nu se poate justifica decât cu condițiune ca partea să facă în prealabil dovada că a fost în absolută imposibilitate de a-și procura proba scrisă a căsătoriei, adică dovada pierderii și inexistenței registrelor sau a omisiunii căsătoriei din ele, însă constatarea faptelor din care instanța de fond deduce o asemenea dovadă prealabilă, constituie o chestiune de fapt și de apreciere, care scapă de controlul Curții de casație. (Cas. I, 12 Nov. 1913, B. p. 1987).

39. Un act de stare civilă petrecut înainte de punerea în aplicare a codului civil actual se poate dovedi cu martori. (Cas. I, 40 din 27 Ian. 1910. Jurisprudența 6/1910).

40. Acțiunea în petițiune de ereditate neavând alt scop de cât realizarea unor drepturi bănești, în atare caz proba calității în virtutea căreia se reclamă se poate face atât prin actele stărei civile, registrele și hârtii ale familiei, precum și prin presumpțiuni și martori, fără a mai fi nevoie a recurge la rigorile legii ce se cere atunci când este vorba a se stabili filiațiunea cuiva. În adevăr, când este vorba de dovedirea filiațiunei legitime sau naturale, legiuitorul a edictat anume condițiuni, fără de care proba testimonială nu este admisă, și aceasta în scop de a garantă liniștea familiei și ordinea publică contra unor acțiuni hazardate, cari bazate numai pe depozițiuni de martori să aibă de rezultat introducerea în familie a unor persoane străine de dânsa, motiv însă care nu mai poate fi în acțiunile cari n'au de scop decât interese bănești, cum este acțiunea în petițiune de hereditate în care proba testimonială este admisibilă pentru dovedirea calității în virtutea căreia se reclamă, fără a mai fi nevoie de veri-un început de probă scrisă. (C. Galați s. I, 41/912, Curier Jud. 62/912).

41. Numai atunci când trebuie să se stabilească un grad mai depărtat de rudenie și deci o serie de nașteri, căsătorii și decese petrecute la diferite epoci și în diferite localități, se admite, prin derogare de la regula generală, că proba rudeniei se poate face cu orice acte de corespondență, titluri de familie, martori și chiar simple presumpțiuni (Cas. I, 89 din 29 Ian. 913, Jur. Rom. 12/913; în acelaș sens: Trib.

Ilfov s. I, 18 Feb. 1910. Dreptul 32/910; Cas. I, 146 din 19 Feb. 1913. Jur. Rom. 17/913).

42. Tribunalul comite exces de putere și violează art. 33 c. civil când nu examinează un act prezentat și invocat de partea ce voește a stabili cu martori filiația sa, act în care se arată că acea parte este născută în comuna de unde a adus certificatul și că actul său de naștere nu se găsește trecut în registrele acelei comune. În adevăr din acel act putea să rezulte pentru judecătoria de fond, dacă l-ar fi avut în vedere și l-ar fi examinat, o prezumpție că partea s'a născut în adevăr în acea comună astfel că în acest caz netrecerea nașterii sale în registrele acelei comune constituie o dovadă de neregulă a acelor registre, care faceă admisibilă probă cu martori conf. art. 33 c. civ. (Cas. I, 67 din 23 Ian. 1913. Jur. Rom. 12/913, Curier Jud. 24/913 și 35/913).

43. Dacă partea nu a obiectat nimic la instanța de fond în privința nerespectării dispozițiilor art. 33 c. civ., relativ la dovada filiațiunei prin martori, admisă pentru a stabili calitatea de moștenitor, o asemenea obiecțiune nu poate fi invocată pentru prima oară la Curtea de Casație, întrucât dovada cu martori pentru stabilirea calității de moștenitor nu este de ordine publică. (Cas. I, No. 316, din 30 Maiu 1914. „Jurispr. Rom.” 1914, p. 421, Curier Jud. 68/914).

44. Pentru ca să se poată dovedi cu martori decesul unei persoane, în cazurile excepționale prevăzute de art. 33 c. civ., partea trebuie să dovedească în prealabil prin acte scrise, prin martori sau prin simple presumpțiuni, că decesul acelei persoane a avut loc în comuna ce pretinde și apoi să stabilească prin acelaș fel de probe că se găsește într'unul din acele cazuri excepționale, și anume că în acea comună n'au existat registre de stare civilă, că s'au pierdut sau cel puțin că au fost ținute neregulate. (Cas. I, No. 516 din 5 Noembrie 1914 „Jur. Rom.”, 1914, p. 613).

45. I) Deși actele stărei civile constituiesc singurul mijloc pentru dovedirea nașterilor, căsătoriilor și încetărilor din viață, cu toate acestea în anumite cazuri, ele sunt înlocuite prin alte probe. Astfel, art. 33 c. civ., permite în 2 cazuri și anume: când nu vor fi existat registre de stare civilă sau se vor fi pierdut, ca lipsa sau pierderea lor, să se poată dovedi atât prin dovezi înscrise, cât și prin martori și, în asemenea cazuri, căsătoriile, nașterile și încetările din viață se vor putea dovedi, atât prin registre și înscrisuri de ale tatălui și ale mummii încetată din viață, cât și prin martori sau presumpțiuni.

II) Regula generală în materie de dovedire a stărei civile după care faptele sfării civile urmează a fi stabilite prin acte scrise, prezentând, deasemenea, o excepțiune prin articolul 33 codul civil,

care înlocuiește proba scrisă prin proba cu martori, această excepțiune trebuie a fi socotită că constituie o aplicațiune a principiului general în materie de probe, de oarece ea este creată tot pentru a se veni în ajutorul părților, care, găsindu-se în cazurile arătate de art. 33 c. civ., s'ar afla în imposibilitate de a-și procura sau produce proba scrisă a faptului stării civile ce voesc a stabili.

De aceea, art. 33 c. civ., nu trebuie socotit, prin faptul că deroagă dela regula stabilită în materie de dovedire a stării civile, ca o dispozițiune excepțională și, deci, a fi luat în înțelesul său restrictiv, ci, urmează a întinde înlesnirile ce el prevede pentru dovedirea faptelor stării civile și la alte cazuri, neprevăzute de acest articol, oricâteori admiterea probei cu martori este cerută de nevoia de se veni în ajutorul părților, care aflându-se în imposibilitate de a-și fi procurat actul scris, n'ar putea în altfel să facă dovada faptului stării civile ce voesc a stabili.

III) Cazurile prevăzute de art. 33 c. civ., nefiind deci, decât niște exemple susceptibile de a fi întinse pe cale de analogie și la alte cazuri, din care să rezulte imposibilitatea pentru părți, de a-și fi procurat proba scrisă pentru dovedirea stării civile, de aci rezultă că pentru dovedirea decesului unei persoane, prin mijloacele arătate de art. 33 c. civ., se cuvine a se mai adăuga următoarele cazuri:

a) Când, deși au existat registre de stare civilă, însă ținerea lor a fost neregulată sau întreruptă oricât de scurt timp;

b) Când, registrele de stare civilă au fost distruse, fie în total, fie în parte, fiind destul ca să lipsească numai o filă din ele sau să nu se poată ceti.

c) Când deși, în aparență, au existat registre de stare civilă regulat ținute, dar s'a omis de a se trece în ele un act izolat, fie că ofițerul de stare civilă, căruia i s'a declarat decesul, a omis de a întocmi actul, fie că încetarea din viață nu s'a constatat prin act de ofițerul stării civile, pentru că îndatorății după lege, de a declara decesul, au omis de a face aceasta. (Trib. Olt, 1913, Curier Jud. 1914, p. 562).

46. Actul de naștere al cuiva nu poate să dovedească decât faptul material al nașterii, iar nu și căsătoria legitimă a părinților săi, aceasta putându-se dovedi, conform art. 176 c. civ., numai printr'un act de celebrarea ei înscris în registrul stării civile sau în cazurile excepționale prevăzute de art. 33 c. civ., prin martori.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 176 c. civ., când constată căsătoria dintre părinți, numai pe baza actului de naștere al copilului lor și pe baza actului de deces al părintelui. (Cas. I, No. 491, 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 7).

47. În materie de adopțiune, dacă nașterea adoptatului și aceea a adoptatorilor cum și căsătoria acestora sunt ante-

rioare aplicării codului civil, instanța de fond poate să constate aceste fapte prin extracte după actele de stare civilă, ținute de preoți și acte de notorietate, de oarece sub vechea legiuire nașterile și căsătoriile se putea dovedi prin martori și prezumpțiuni. (Cas. I, No. 589, 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 137).

48. Proba prin acte de stare civilă și prin posesiunea de stat este cerută numai pentru stabilirea filiațiunii copiilor legitimi într'o acțiune în contestațiune de stat, iar nici de cum pentru stabilirea gradului de rudenie într'un interes pur pecuniar cum ar fi în materie de moștenire, caz în care proba pentru stabilirea rudeniei se poate face în conformitate cu dispozițiunile art. 33 c. civ., și prin martori. (Apel Buc. I, No. 40, 1915; „Dreptul” 1915, p. 228).

49. Data cererii de înscriere, a unei hotărâri de adopțiune, poate fi dovedită prin toate mijloacele de probă admise de lege, deci și prin martori, independent de existența unui început de dovadă scrisă, de oarece partea interesată se găsește în imposibilitate de a avea o dovadă scrisă, și în acest caz articolul 1198, ca și art. 33 c. civ., autoriza proba cu martori.

În acest caz, dacă se dovedește că cererea de înscrierea hotărârii de adopțiune a fost făcută în termen, aceasta va avea de efect de a suplini înscrierea hotărârii ce s'a omis a se face de primar, conform art. 33 c. civ., care este aplicabil și în materie de adopțiune.

Prin urmare, omisiunea instanței de fond de a se pronunța asupra probei cu martori, invocată de recurentă, este esențială și motivul de casare este întemeiat. (Cas. I, No. 296, 1919; „Jurispr. Rom.” 1920, p. 70, Curier. Jud. 34-35/920).

50. Prin art. 27 din legea promulgată cu Decretul 3244/916 s'a dat în competența judecătorilor de ocoale constatarea decesului militarilor foști domiciliați în comunele rurale, dispăruți sau morți numai în împrejurări de război.

De aici urmează că atunci când se constată că o persoană a murit de mic copil, deși figurează în controalele armatei ca nesupus la incorporare și deci nu a dispărut din împrejurări de război, în atare caz este vorba de constatarea unui deces în cazurile prevăzute de art. 33 c. civ. și deci numai Tribunalul de județ este chemat a statua după cererea celor în drept. (Cas. I, 19 din 25 Ian. 1921. Jurispr. Rom. 16-17/921).

51. Dacă s'a admis în doctrina și jurisprudența ca atunci când trebuie să se stabilească un grad mai îndepărtat de rudenie și deci o serie de nașteri, căsătorii și decese petrecute la diferite epoci și în diferite localități, prin derogare de la regula generală, proba rudeniei să se facă cu orice acte de corespondență, titluri de familie, marturi și chiar simple prezumpții, această procedare nu se poate aplica la

dovedirea deschiderii succesiunii, unde înainte de a se admite dovada cu martori sau prezunțiuni pentru constatarea decesului lui decujus, trebuie în prealabil să se dovedească că este imposibilitate de a se procura actul de deces din cauza unuia din cazurile prevăzute de art. 33 c. civ.

În specie părțile pentru a face dovada decesului lui Alexandru I. Manoliu-Tetzcanu se servesc de un „certificat medical“ liberat de medicul Căpitan V. Popovici, fost șef al spitalului de evacuare din Curtea de Argeș, în care se arată că: Locotenentul de rezervă Al. Manoliu-Tetzcanu din Reg. 85 Inf. a decedat la 31 Octombrie 1916; că d-sa a redactat actul de deces, care a fost lăsat în archiva Spitalului „Crucea Roșie“ din Curtea de Argeș, archivă care la ocuparea localității de inamic, a rămas acolo. Acest certificat, potrivit art. 33 și 64 și urm. c. civ., nu poate face dovada decesului lui decujus și deci nici a deschiderii succesiunii, deoarece persoana care l'a liberat nu avea calitatea să libereze acte medicale cari să țină loc de acte de deces. (Trib.

Dorohoi 258 din 30 Sept. 1921. Jur. Gen. 1923, No. 908).

52. Constatarea decesului militarilor dispăruți sau morți în războiu se face de tribunalele de județ iar nu de judecătorii de ocoale. (Judec. Ocol. I. Balș-Romanai, 15 din 15 Mai 1922, Curier Jud. 28/922).

53. Competința ce s'a atribuit de legile excepționale din 1916 și 1920 judecătorului de ocol de a constata decesul celor morți în războiu, nu se poate întinde decât la cazurile de regulare de pensie și numai în vederea acestei împrejurări; când însă se cere constatarea morții față de ofițerul stărei civile, conform art. 33 c. civ. constatare care urmează a ține loc de act de deces, pentru orice altă împrejurare de cât cea de mai sus, cererea are a se îndrepta la tribunalul de județ care singur e competent a se pronunța asupra ei. (Cas. I, 1208 din 15 Nov. 1922. Jur. Rom. 5/923).

54. A se vedea: Art. 41 cu nota 2; Art. 176 cu notele 3, 4, 5; Art. 292. Index. „Act scris“, „Marturi“, „Prezumpțiuni“ și „Rudenie“ cu notele respective.

Art. 34. — Orice act al stărei civile privitor la Români sau la străini, făcut fiind el în țară străină, va fi vrednic de credință, dacă el se va fi făcut după formele pázite în acea țare. (Civ. 2, 32, 45, 73, 152, 885. L. din 13 Febr. 1894 p. reorganizarea Ministerului afacerilor străine, Art. 23, 24; Regul. și tariful consular din 12 Iunie 1880. Art. 25; Civ. Fr. 47).

Text. jr. Art. 47. — Tout acte de l'état civil des Français et des étrangers fait en pays étranger, fera foi, s'il a été rédigé dans les formes usitées dans le dit pays.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 66, n. 3 și 7; I, 5-a ed. p. 334;

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 873;

DALLOZ, *Rep.* Acte de l'état civil 344 urm.; *Suppl.* acte de l'état. civil 85 urm.;

DEMOLOMBE, I, p. 312;

HUC, I, 327;

MOURLON, ed. 7-a I, p. 159, 160;

PLANIOL, I. ed. 3-a. No. 550, 867; III, ed. 2-a, No. 190.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO. I. ed. 2-a, p. 187 urm., *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 7, 41;

NACU, I, p. 194, 195.

Jurisprudență.

1. Căsătoria celebrată în România de doi streini înaintea ministerului cultului lor respectiv, fără îndeplinirea solemnității civile, nu este validă la noi, și nu poate produce efectele sale, chiar dacă, după dreptul național al părților, căsătoria ar fi un contract religios. În asemenea caz, în lipsa actului de celebrarea căsătoriei, emanat dela ofițerul competent, căsătoria nu poate fi dovedită prin posesiunea de stat. (Trib. Bacău. *Dr.* 55/95).

2. Prin realitatea statului se înțelege că legile situațiunii bunurilor, adică atât ale mobilelor cât și ale imobilelor, regulează condițiunea lor juridică, adică determină distincțiunea bunurilor, servituțile sau ipotecile, de care sunt susceptibile și executarea, al căror obiect pot fi, iar nu că actul, regulat făcut într'o țară streină, nu produce efect, dacă nu este făcut conform lezei țării situațiunii: realitate însemnează încă, că trebuie îndeplinite oarecari forme, considerate de ordine publică de legea situațiunii, de și

legea țării unde s'a făcut actul, nu le-ar admite, cum este transcripțiunea, pentru transmiterea proprietății față de terțiile persoane. De asemenea nu este rațional, nici legal de a se face distincțiune pentru actele solemne, fiindcă îndeplinirea formelor situațiunii ar putea fi imposibilă, în țară, și pentrucă pentru unele acte solemne cum este căsătoria, reese din art. 34 codul civil, că este valabilă, dacă a fost făcută după formele țării unde s'a celebrat. (Trib. Dolj., I, Dr. 25/901).

3. Potrivit dispozițiunilor art. 34 și 152 codul civil, actele de căsătorie făcute în țară străină sunt valabile în țara noastră dacă sunt făcute cu păstrarea formelor prevăzute în acea țară și dacă nu calca prohibițiunile exprese ale codului nostru, în baza principiului „locus regit actum”. (Trib. Muscel 1913, „Dreptul” 1914, p. 93).

4. A se vedea: Art. 2. — Index „Căsătorie” și notele respective; Art. 152 cu notele respective.

Art. 35. — În toate cazurile, când urmează a se face mențiune despre un act privitor la starea civilă, pe marginea unui alt act deja înseris în registre, acea mențiune se va face, după cererea părții interesate, de către oficerul stărei civile pe registrele zilnice, sau pe acelea care vor fi fost depuse la arhivele comunei, și de către greșierul Tribunalului de întâia instanță pe registrele depuse la greșă. Spre acest sfârșit ofiterul stărei civile va vesti, în termen de 3 zile, despre mențiunea de el făcută, pe procurorul tribunalului respectiv, care va priveghia ca mențiunea să se facă într'un mod uniform la ambele registre. (Civ. 36, 39, 48, 53, 85, 86, 180; Reg. act. st. civ. 9; Civ. Fr. 49).

Text fr. Art. 49. — Dans tous les cas où la mention d'un acte relatif à l'état civil devra avoir lieu en marge d'un autre acte déjà inserit, elle sera faite à la requête des parties intéressées, par l'officier de l'état civil, sur les registres courants ou sur ceux qui auront été déposés aux archives de la commune, et par le greșier du tribunal de première instance, sur les registres déposés au greșe; à l'effet de quoi l'officier de l'état civil en donnera avis, dans les trois jours, au procureur du Roi près ledit tribunal, qui veillera à ce que la mention soit faite d'une manière uniforme sur les deux registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 231, 396;
DALLOZ, *Rép. Acté de l'état civil* 59 urm.;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 149.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 409, 410; (II, ed. 2-a, p. 119);
NACU, I, p. 193, 194.

Art. 36. — Oricare abatere din articolele precedente din partea funcționarilor în ele arătate, va fi urmărită înaintea tribunalului de întâia instanță și pedepsită cu o amendă, care nu va putea trece peste 100 de lei. (Civ. 39, 40, 174, 181, 182; Leg. jud. oc. 51; Reg. act. st. civ. 58; Civ. Fr. 50).

Text fr. Art. 50. — Toute contravention aux articles précédents de la part des fonctionnaires y dénommés, sera poursuivie devant le tribunal de première instance, et punie d'une amende qui ne pourra excéder cent francs.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 62, n. 1; I, 5-a ed. p. 312, 313;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 866, 867;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 232;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 95 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 30;
 DEMOLOMBE, I, 288, 289;
 HUG, I, 331;
 MARCADÉ, art. 50;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 410, 411; (XI, p. 529);
 CANTACUZINO MATEI, p. 182, 183;
 NACU, I, p. 204;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislația română*, p. 42, 43.

Jurisprudență.

1. Trecerea unui copil, conceput în afară de căsătorie, sub numele de familie al mamei, nu constituie o abatere în actele stării civile (Trib. Fălciu. *Drept.* No. 30/98).

2. Deși este adevărat că amenda prevăzută de art. 36 din codul civil este de natură civilă, însă prin art. 51 din legea Judecătoriilor de ocoale, pusă în aplicare la 1 Mai 1908, asemenea contravențiunii sunt date în competența penală a Judecătoriilor de ocoale, așa că, conform art. 5 din legea organică a acestei înalte Curți, recursurile în asemenea materie intră în competența secțiunii II a le. jud. că. (Cas. Secț. Unite, 5 Mai 1911, B. p. 784).

3. Datoriile impuse ofițerilor de stare civilă privitoare la ținerea actelor statului civil au sancțiunea lor în pedepsele edictate, unele de codul civil, iar altele de codul penal; cele dintâi consistă în exacta observare a diferitelor formalități prescise de lege cu privire la modul înscrierii actelor de stare civilă și a mențiunilor ce ele trebuie să cuprindă, și, în caz de abatere, art. 36 din codul civil pedepsește aceste neglijențe cu amendă, iar a doua îndatorire a înscrierii actelor stării civile se pedepsește, în caz de omitere, cu pedeapsa corecțională, prevăzută de art. 161 din codul penal. Prin urmare, faptul primarului și al notarului de a fi omis să treacă în registrele respective un

act al stării civile (moartea unui locuitor), constituie delictul prevăzut de art. 161 din codul penal, de competența Tribunalului de a fi judecat. (Cas. II, 1119 din 4 Mai 1912, B. p. 965, *Curier Jud.* 47/1912).

4. Amenda prevăzută de art. 36 c. civ., pentru ofițerul stării civile care nu s'a conformat art. 29 și 30 c. civil la redactarea actelor stării civile este o amendă civilă care nu are în nimic caracterul unei amenzi penale, de unde urmează că acțiunea exercitată în baza art. 36 c. civ. se prescrie prin treizeci ani.

Această prescripție dacă nu a fost propusă la instanța de fond, nu mai poate fi invocată de a dreptul în Casație. (Cas. II, 385 din 22 Feb. 913, *Curier Jud.* 32/913).

5. Datoriile impuse ofițerilor de stare civilă privitoare la ținerea actelor statului civil au sancțiunea lor în pedepsele edictate unele în codul civil, iar altele în codul penal; cele dintâi consistă în exacta observare a diferitelor formalități prescise de lege cu privire la modul înscrierii actelor de stare civilă și a mențiunilor ce ele trebuiesc să cuprindă, și în caz de abatere art. 36 cod. civ. pedepsește aceste neglijențe cu amendă, iar a doua îndatorire a înscrierii actelor stării civile se pedepsește, în caz de omitere, cu pedeapsa corecțională prevăzută în art. 161 cod. pen. (Cas. II, dec. pen. 543 din 2 Martie 1923, *Jur. Gen.* 1923, No. 255; *Jur. Rom.* 10/923).

Art. 37. — Vericare depozitar al registrelor menționate va fi supus acțiunii civile a părții vătămate pentru alterațiunile ce s'ar săvârși în ele, rămânând însă acestuia de va găsi de cuviință, dreptul de a se întoarce cu urmărire asupra adevăraților făptuitori a sus ziselor alterațiuni. (Civ. 38, 182, 998, 1599; Civ. Fr. 51).

Text. fr. Art. 51. — Tout dépositaire des registres sera civilement responsable des altérations qui y surviendront, sauf son recours, s'il y a lieu, contre les auteurs des dites altérations.

Doctrină străină.

DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 95 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 30;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 412, 413; (V, p. 398, n. 2, 429 n. 1, 432);
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 204.

Art. 38. — Orice alterațiune, orice falsificare în actele stărei civile, orice înscriere a acestor acte, făcută pe vre-o foaie liberă, și nu în registrele destinate pentru ținerea lor, va da drept părților interesate a-și cere despăgubiri, și aceasta fără prejudiciul pedepselor prescrise de codul penal. (Civ. 27, 182, 998, 999. — Pr. p. 61, 162, 179; C. p. 123—126, 161; Civ. Fr. 52).

Text. fr. Art. 52. — Toute altération, tout faux dans les actes de l'état civil, toute inscription de ces actes faite sur une feuille volante et autrement que sur les registres à ce destinés donneront lieu aux dommages-intérêts des parties, sans préjudice des peines portées au Code pénal.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a ed. p. 314;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 870;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 388;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 53 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations* IV, p. 54;
DEMOLOMBE, I, 286;
HUC, I, 331;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 413; (V, p. 398, n. 2, 429, n. 1, 432);
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 203, 204.

Art. 39. — Procurorul tribunalului de întâia instanță va fi dator a verifica starea registrelor, când ele se vor depune la grefă; el va încheia proces-verbal sumariu despre a sa verificare, va arăta abaterile sau vinele comise de ofițerul stărei civile, și va cere osândirea sa la amenzile prevăzute de lege. (Civ. 34, 36, 54, 62, § ultim, 81, 84, 139, 164; Pr. p. 21, 31 urm., 45, 178; C. p. 123—126, 161, 162; leg. jud. oc. 56; Reg. act. st. civ. 59, 60; Civ. Fr. 53).

Text. fr. Art. 53. — Le procureur du Roi au tribunal de première instance sera tenu de vérifier l'état des registres lors du dépôt qui en sera fait au greffe; il dressera un procès-verbal sommaire de la vérification, dénoncera les contraventions ou délits commis par les officiers de l'état civil, et requerra contre eux la condamnation aux amendes.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 84 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 25 urm.;
DEMOLOMBE, I, 287;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150, 151;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 473.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 414; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 7, 302;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 204.

Art. 40.— Părțile interesate au dreptul de apelațiune în contra hotărârilor date de tribunalul de întâia instanță asupra actelor stărei civile. (Civ. 85, 1201; Pr. civ. 316 urm.; Civ. Fr. 54).

Text. fr. Art. 54. — Dans tous les cas où un tribunal de première instance connaîtra des actes relatifs à l'état civil, les parties intéressées pourront se pourvoir contre le jugement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 62, n. 3;
DEMOLOMBE, I, 289;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 149, 150, 151.

Doctrină Românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 410 urm.;
NACU, I, p. 201, 202.

CAPITOLUL II

Despre actele de naștere.

Art. 41. — Declarațiunea despre nașterea unui copil se va face la ofițerul stărei civile al locului, în termen de trei zile după ușurarea femeii. Copilul i se va înfățișa.

La caz de împiedicare de a se transporta copilul înaintea ofițerului stărei civile, acesta va fi dator a merge însuși fără vre-o plată, la locuință spre a constata nașterea¹⁾. (Civ. 42, 45, 77, 84, 292; C. p. 276; Reg. act. st. civ. 74, 80, 92 urm.; Civ. Fr. 55).

Text. fr. Art. 55. — Les déclarations de naissance seront faites, dans les trois jours de l'accouchement, à l'officier de l'état civil du lieu: l'enfant lui sera présenté.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 60, n. 11 și 12; § 60, p. 202; I, 5-a ed., p. 305, 307, 308;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 884, 885, 903;
CHAUVEAU ET HÉLIE, *Théorie du Code pénal*, IV; 1549, 1712, 1713;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 399;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 214 urm., 236 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 60, 64;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 107 bis; 107 bis, I;
DEMOLOMBE, I, 290, 292, 295;
HUC, I, 333, 334, 337, 355;
LAURENT, II, 55;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 160 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 488, 492.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 415 urm.; (VII, p. 309); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*; p. 5;
CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
NACU, I, p. 189, 205.

1) În textul art. francez 55, corespunzător, lipsește acest al 2-lea aliniat.

Jurisprudență.

1. După art. 41, declarațiunea despre nașterea unui copil se va face în termen de 3 zile după ușurarea femeii, fără însă a specifica dacă aceste 3 zile trebuie sau nu socotite libere; întru cât însă acest articol nu deroagă expres la principiile dreptului comun în ceea ce privește termenele, urmează să se aplice principiul general prevăzut de art. 729 pr. civ., după care termenele se înțeleg pe zile libere, nesocotindu-se nici ziua de când s'a început, nici ziua când se împlineste termenul. (Cas. II, 521/Oct. 19 92, p. 923).

2. Privit art. 41 C. civ. declarațiunea despre nașterea unui copil se va face în termen de 3 zile dela acest eveniment. În cazul când declarațiunea nu a avut loc sau când ofițerul stării civile nu ar fi

înscris-o în registru înăuntrul acestui termen, legea permite ca o asemenea omisiune să poată fi reparată pe cale judecătorească, însă nu se ocupă de cazul când în contra acestei dispoziții, ofițerul stării civile ar fi primit o declarațiune și înscris în registru, în mod neregulat, un act de naștere, peste trei zile dela acest eveniment.

Nici un text de lege nu prevede nulitatea actelor neregulat întocmite și înscrise în registrul de stare civilă referitoare la nașteri, și în lipsa unui asemenea text, nu se poate pronunța nulitatea actului, afară de cazul neîndeplinirii vreunei condițiuni esențiale în lipsa căreia, actului nu i se poate recunoaște caracterul de act de stare civilă. (Cas. I, 1221 din 30 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1861).

Art. 42. — Nașterea copilului se va declara de către tatăl său, în lipsa acestuia, de către medici sau hirurgi, moașe, sau de către orice alte persoane care vor fi fost față la naștere.

Iar dacă mama nu va fi născut la domiciliul ei, această declarațiune se va face și de persoana aceea la locuința căreia ea a născut.

Actul de naștere se va redige îndată față cu doi martori, (Civ. 24 urm., 45, 93, 94; C. p. 276; Reg. act. st. civ. 75, 76, 79, 81, 82, 84; Civ. Fr. 56).

Text. fr. Art. 56. — La naissance de l'enfant sera déclarée par le père, ou, à défaut du père par les docteurs en médecine ou en chirurgie, sages-femmes, officiers de santé ou autres personnes qui auront assisté à l'accouchement; et lorsque la mère sera accouchée hors de son domicile, par la personne chez qui elle sera accouchée.

L'acte de naissance sera rédigé de suite, en présence de deux témoins.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 60 n. 4; I, § 60, p. 202; I, 5-a ed. p. 305;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 888, 889;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 3-a, I, p. 259, 393, 394, 398;
 DALLOZ, *Rép. acte de l'état civil* 207 urm., 217 urm., 242; *Suppl. Acte de l'état civil* 53 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 108 bis, I;
 DEMOLOMBE, I, 293;
 HUC, I, 337;
 LAURENT, II, 56;
 MARCADÉ, art. 56;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 160 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 491, 493.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 419 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 5.
 Observație sub. C. Apel Iași S. I, 14 Aprilie 906. *Curier Jud.* 42/1906; *Observație sub.*
 Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. *Tribuna juridică* 26—27/1919;
 CANTACUZINO MATEI, p. 181, 182;
 NAGU, I, p. 189, 205, 214.

Jurisprudență.

1. Mențiunea făcută de ofițerul stării civile, că o persoană este fiu legitim al

persoanelor arătate în act, trebuie considerată ca neexistentă, atunci când nu se dovedește că părinții acelei persoane sunt căsătoriți după formele legii, precum nici

anul celebrării căsătoriei, mci localitatea unde s'ar fi celebrat căsătoria (Trib. Putna II, C. Jud. 23/907.

2. Actele stărei civile au caracterul autenticității, întrucât ele sunt redactate de ofițerul investit cu depline puteri prin lege, pentru acest fapt, și alăt asemenea acte cât și extractele după ele fac probă în justiție până la înscrierea în fals.

Prin urmare, declarațiunea făcută de o persoană înaintea ofițerului stărei civile și consemnată în actul de naștere că copiii ce declară ca născuți, sunt ai săi, născuți dintr'insul cu femeie, este o consimțire la o recunoaștere benevolă, care declarațiune nu poate fi combătută de cât prin înscrierea în fals. (Judecăt. Pucști-Tutova, 17/914. Curier Jud. 32/915).

Art. 43. — Actul de naștere va arăta cu deslușire ziua, ora, locul nașterii, sexul copilului, prenumele ce i se va da la botez, precum și numele de familie, profesiunea sau meseria și domiciliul tatălui, mamei și al mărtorilor. (Civ. 21, 22, 24, 42, 44, 45, 307, 308; C. p. 276; Reg. act. st. civ. 78; Civ. Fr. 57).

Text. fr. Art. 57. — L'acte de naissance énoncera le jour, l'heure et lieu de la naissance, le sexe de l'enfant, et les prénoms qui lui seront donnés les prénoms, noms, profession et domicile des père, et mère, et ceux des témoins.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 60, n. 8; I, ed. 5-a, p. 306, 307;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 895;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 257, 259, 391, 400;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 243 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 65;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 109 bis, II;
DEMOLOMBE, I, 207;
HUC, I, 338;
LAURENT, II, 55, 57 urm., 61;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 160 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 383, 493;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 250, 422 urm.; (IV, part. II, p. 46); „*Câte-va cuvinte asupra numelui persoanelor*”, *Dreptul* 42/1905; *Observație* sub. Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. *Tribuna Juridică*, 26, 27/1919;
NACU, I, 206, 207;
PLASTARA GEORGE, — *Notă* sub. Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. *Pand. Rom.* 1922, 1 — 86.

Jurisprudență.

1. Din comb. art. 43 c. civ. 275 și 726 c. pen., reiese că actul de naștere face prin el însuși proba filiațiunii naturale în raport cu mama și chiar cu tatăl necăsătorit când el se declară singur; — iar, dacă prin art. 303 c. civ., se prescrie că copilul reclamant nu este primit să probeze că e același cu cel prevăzut în actul

de naștere, acest articol nu face decât să rezolve o chestiune de identitate între cel ce reclamă filiațiunea și cel trecut în act, chestiune care dacă nu se contestă lasă actului de naștere întreagă, puterea de a dovedi filiațiunea maternă. (Cas. I, decizia No. 73 din 2 Mai 1919; „*Jurisprudența Rom.*”, 15-16/919, p. 650. *Curier Jud.* 14/919; *Pand. Rom.* 1922-1-86).

Art. 44. — Vericine va găsi un copil nou născut, va fi dator a-l încredința ofițerului stărei civile împreună cu toate hainele și obiectele găsite la copil și a declara toate împrejurările timpului și locului unde-l va fi găsit.

Ofițerul stărei civile va întocmi îndată proces-verbal arătător de toate împrejurările, în care se va cuprinde vârsta copilului după aparență, sexul și numele ce i se va da și autoritatea civilă la care se va fi încredințat.

Acest proces-verbal se va trece în registru. (Civ. 8, 27, urm.; C. p. 276—279; Reg. act. st. civ. 85, 86, 97; L. asupra numelui din 18 Mart. 1895, Art. 6; Civ. Fr. 58).

Text. fr. Art. 58. — Toute personne qui aura trouvé un enfant nouveau-né, sera tenue de le remettre à l'officier de l'état civil, ainsi que les vêtements et autres effets trouvés avec l'enfant, et de déclarer toutes les circonstances du temps et du lieu où il aura été trouvé.

Il en sera dressé un procès-verbal détaillé, qui énoncera en outre l'âge apparent de l'enfant, son sexe, les noms qui lui seront donnés, l'autorité civile à laquelle il sera remis. Ce procès-verbal sera inscrit sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 356, 400;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil* 143 urm. și 267 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 102 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 167;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 496;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 426;
CANTACUZINO MATEI, p. 182, 192;
NACU, I, p. 208.

Art. 45. — Dacă se naște un copil pe un vas Român, călătorind pe mare, actul de naștere se va face până în 24 de ore în prezența tatălui, dacă se va fi aflat față și a doi martori luați dintre ofițerii vasului, sau în lipsă dintre oamenii echipajului.

Acest act se va redige de căpitanul, stăpânul sau patronul vasului și se va trece în rolul (lista oficială) persoanelor ce se află pe vas. (Civ. 21 urm., 24, 46 urm., 71, 72, 875; Reg. act. st. civ., 87, 90; Civ. Fr. 59).

Text. fr. Art. 59. — S'il naît un enfant pendant un voyage de mer, l'acte de naissance sera dressé dans les vingt-quatre heures, en présence du père, s'il est présent, et de deux témoins pris parmi les officiers du bâtiment, ou, à leur défaut, parmi les hommes de l'équipage. Cet acte sera rédigé, savoir, sur les bâtiments du Roi, par l'officier d'administration de la marine; et sur les bâtiments appartenant à un armateur ou négociant, par le capitaine, maître ou patron du navire. L'acte de naissance sera inscrit à la suite du rôle d'équipage.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 167;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 497.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 428 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 208.

Art. 46. — La cel dintâiu port unde se va opri vasul, de va fi un port Român, căpitanul, stăpânul sau patronul vasului, sau oricine ar fi redigiat actul de naștere, este dator a

depune două copii autentice după act la autoritatea portului. Acesta va opri o copie în cancelaria sa, iar cealaltă o va trimite neîntârziat Ministerului de interne, care o va transmite autorității comunale a domiciliului tatălui copilului născut sau, de nu s'ar cunoaște tatăl, al mamei.

Autoritatea comunală va trece actul îndată în registrul stărei sale civile. (Civ. 45, 47, 72; Reg. act. st. civ. 88, 97; Civ. Fr. 60).

Text. fr. Art. 60. — Au premier port où le bâtiment abordera, soit de relâche, soit pour toute autre cause que celle de son désarmement, les officiers de l'administration de la marine, capitaine, maître ou patron, seront tenus de déposer deux expéditions authentiques des actes de naissance qu'il auront rédigés, savoir, dans un port français, au bureau du préposé à l'inscription maritime; et dans un port étranger, entre les mains du consul.

L'une de ces expéditions restera déposée au bureau de l'inscription maritime, ou à la chancellerie du consulat; l'autre sera envoyée au Ministre de la marine, qui fera parvenir une copie, de lui certifiée de chacun desdits actes, à l'officier de l'état civil du domicile du père de l'enfant, où de la mère si le père est inconnu: cette copie sera inscrite de suite sur les registres.

Doctrină străină.¹

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, 421, nota 1;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 167;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 497.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 428 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 183;

NACU, I, p. 208, 214.

Art. 47. — De va aborda vasul într'un port străin, căpitanul, stăpânul sau patronul vasului va trimite, prin poșta locului, la Ministerul de Interne al României o copie legalizată de pe actul de naștere.

Ministerul și autoritatea comunală vor urmări în acest caz după cum s'a prescris la art. precedent. (Civ. 46, 72; Reg. act. st. civ. 89; Civ. Fr. 61).

Text. fr. Art. 61. — A l'arrivée du bâtiment dans le port du désarmement le rôle d'équipage sera déposé au bureau du préposé à l'inscription maritime, qui enverra une expédition de l'acte de naissance, de lui signée, à l'officier de l'état civil du domicile du père de l'enfant, ou de la mère si le père est inconnu; cette expédition sera inscrite de suite sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, 421, nota 1;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 167;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 497.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 428 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 183;

NACU, I, p. 208, 214.

Art. 48. — Actul de recunoaștere¹⁾ unui copil se va înscrie în registrele stărei civile cu data sa și se va menționa recunoașterea în marginea actului de naștere, dacă există asemenea act. (Civ. 27, 35, 304, 307, 308, 337; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 62).

Text. fr. Art. 62. — L'acte de reconnaissance d'un enfant sera inscrit sur les registres à sa date; et il en sera fait mention en marge de l'acte de naissance, s'il en existe un.

Doctrină străină.

- ARNTZ, I, 589, 590, 592-594, 596, 598, 603;
 AUBRY ET RAU, VI, § 568, p. 159; § 568 bis, p. 163, n. 30; p. 165, n. 4; p. 169; § 568 ter, p. 173, 178, 179, 181, 182; § 368 quater, p. 182;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2218;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 617, 618, 624, p. 548 urm., 627, 637, 638, 648-651, 654-657, 659, p. 594-597, 660, p. 602, 603, 661;
 BEUDANT, II, 566, 568, 573, p. 213, 214, 574, 575, 579;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 395;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 261 urm., 330 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 62 bis, III, V, IX, XI; 70 bis, II; IV, 181 bis, III;
 DEMOLOMBE V, 193, 383, 388, 393, 397, 414, 416-419, 431-434, 437, 439, 441, 444 urm., 451, 452, 454-456 urm., 484, 484 bis; VII, 796;
 DURANTON, III, 217, 219, 265;
 HUC, III, 74, 76-78, 100-104;
 LAURENT, IV, 27, 36-38, 40, 42-45, 47 urm., 50, 51, 53, 54, 57, 58 urm., 65, 66, 68-70, 74, 77, 81, 84-87;
 MARCADÉ, I, 259, 260, 262; II, 59, 70; IV, 181;
 MOURLON, ed. 7-a, I, pg. 167 urm.; 481 nota 1, 485;
 PANDECTES FR, *Minorité* 10; *Enfants naturels* 165 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 2-a, No. 909, nota 1, 2853, 2855, 2858, 2860-2864, 2870, 2873, 2875, 2876, 2878; I, ed. 3-a, No. 458, 1470, 1472, 1475, 1477-1479, 1481, 1486, 1489, 1491, 1492, 1494;
 SIREY, *Enfant naturel* 37, 50, 58 urm., 86, 108, 112 urm., 127, 134, 144, 148-150 urm.;
 THIRY, I, 449, 455-458, 459, p. 445, 447, 460, p. 450, 461;
 WEISS, *Tr. de dr. internat.*, IV, p. 31, nota 3.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 119 nota 4, 314 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 9, 11, 396; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. II, 1050 din 23 Dec. 1903. *Dreptul* 47/1903; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. II, 1050 din 23 Dec. 1902. *Curier Jud.* 45/903; *Observație* sub. Judec. ocol Cloșani 264 din 19 Iunie 903. *C. Jud.* 29/904. *Nota* sub. Trib. civil din Le Pay 2 Dec. 919 *Curier Jud.* 79-80/1920; *Nota* sub. Judec. ocol rural Puești-Tutova 17/914. *Curier Jud.* 32/915; *«Legislația copiilor naturali în dreptul nostru»*. *Tribuna Juridică* 9-14/1919; *Nota* sub. Trib. civil Nice, 10 Nov. 922. *Jurispr. Gen.* 18/1924, No. 1052;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 46.
 JUVARA ALFRED, *Nota* sub. Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 921. *Curier Jud.* 38/921;
 MĂVROJANNI ALEXANDRU, *«Recunoașterea voluntară a copilului natural în codul nostru civil»*. *Trib. Juridică* 28-29/919;
 NACU, I, p. 527;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. Ilfov s. I, 18 Febr. 1910. *Dreptul* 32/910.

Jurisprudență.

1. Codul nostru admite recunoașterea voluntară, din partea mamei, a copilului său natural ca probă pentru dovedirea filiației. Recunoașterea aceasta se face cu formalitățile prescise de art. 48 c. civ. înaintea ofițerului stărei civile, fie în mo-

mentul încheerii actului de naștere, fie în urmă, cu ocazia altui eveniment, la care ofițerul stărei civile este chemat să ia parte. (*Trib. Vâlcea. Dr.* 65/900).

2. Conform principiului stabilit de art. 295 c. civ., nimeni nu-i este permis a dovedi contrariul în ceea ce privește statură civilă a unei persoane, care are o posesie

¹⁾ Aci vorba „recunoaștere” este improprie de oarece codul nostru civil, spre deosebire de cel Francez, nu admite recunoașterea copiilor naturali; legiuitorul Român admite *legitimarea tor*. A se vedea și dispozițiunile art. 304 codul civil.

de stat civil conformă cu actul de naștere. Recunoașterea copiilor naturali este admisă de legiuitorul român și formele ei sunt acele determinate de art. 48 c. civ., ceea ce înseamnă că ea se face înaintea ofițerului stărei civile. Copilul natural recunoscut de părinții săi, înaintea căsătoriei lor, este legitim, deși el n'a fost recunoscut chiar prin actul lor de căsătorie. În adevăr, cuvântul „chiar“ care se vede în art. 304 c. civ., nu înseamnă că copilul nu poate fi recunoscut de cât sau numai prin actul de căsătorie, ci și prin actul de căsătorie al părinților săi. (Trib. Olt. C. Jud. 46/905).

3. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactării codului civil, a suprimat secția II din capitolul III, relativ la recunoașterea copiilor naturali și nu a menținut în art. 307 și 308 decât dispozițiile articolelor corespunzătoare 340 și 341 din codul Napoleon, relative la recunoașterea silită a copiilor naturali, de aci rezultă că în sistemul legiuierei noastre nu s'a admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali. Menținerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 și 383,

corespunzătoare cu art. noastre 48 și 337 cod. civil, în care se vorbește de recunoașterea copiilor naturali, nu se poate explica decât ca o simplă inadvertență din partea legiuitorului nostru, când el însuși nu admisesese instituțiunea în sine a recunoașterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curții de apel de a se pronunța asupra cererii de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoașteri nu este esențială, spre a putea atrage casarea deciziei. (Cas. I. No. 135, 1916; „Jurispr. Română“, 1916, p. 338).

4. Copilul natural, nerecunoscut de mamă se găsește sub raportul naționalității sale în condițiunea copiilor găsiți pe teritoriul țării și deci considerat ca român, nefiind astfel supus dispozițiunii legii străinilor. (Cas. Iași II, No. 145 din 30 Octombrie 1917; „Jurisprudența Română“ 4-5, 919, p. 525).

5. A se vedea: Art. 308, Index. „Recunoaștere prin act autentic“ și notele respective; Art. 308, Index. „Recunoaștere“ și notele respective

CAPITOLUL III

Despre actele de căsătorie.

Art. 49¹⁾. — (Mod. L. 15 Martie 1906). Căsătoria trebuie să fie precedată de o publicațiune; viitorii soți vor face declarațiunea proiectului de căsătorie ofițerului stărei civile care îl va publică înaintea ușei bisericeii enoriei și la ușa casei comunale.

Această declarațiune se va putea face verbal sau înscris.

Această publicațiune și actul ce se va încheia întru aceasta vor cuprinde pronumele, numele, profesiunea și domiciliul ambilor viitori soți, calitatea lor de majori sau minori și prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și mamelor. Acest act va mai cuprinde și ziua, locul și ora în cari s'au făcut publicațiunile; el se va înscri pe un singur registru care va fi numerotat și parafat precum este prescris la art. 28 și care, la finele anului, urmează a se depune la greșa tribunalului de întâia instanță.

Text. fr. Art. 63. — Avant la célébration du mariage, l'officier de l'état civil fera deux publications à huit jours d'intervalle, un jour de dimanche, devant la porte de la maison commune. Ces publications, et l'acte qui en sera dressé, énonceront les prénoms, noms, professions et domiciles des futurs époux, leur qualité de majeurs ou de mineurs, et les prénoms, noms, professions et do-

1) **Textul vechiu al art. 49.** Înaintea celebrării căsătoriei, ofițerul stării civile va face două publicațiuni, în interval de 8 zile în zi de Duminică, înaintea ușei bisericeii enoriei și la ușa casei comunale. Aceste publicațiuni și actul ce se va încheia întru acesta, vor cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul ambilor viitori soți, calitatea lor de majori sau minori, și prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și mamelor. Acest act va mai cuprinde și zilele, locul și ora în care s'au făcut publicațiunile; el se va înscri pe un singur registru care va fi numerotat și parafat, precum este prescris la art. 28 și care la finele anului urmează a se depune la greșa tribunalului de întâia instanță. (Civ. 28, 30, 50, 51, 55, 76, 79, 80, 84, 152, 174, 175, 179, 342, 434; Regul. act. st. civile 9, 93 urm. Civ. Fr. 63).

micile de leur pères et mères. Cet acte énoncera, en outre, les jours, lieux et heures où les publications auront été faites: il sera inscrit sur un seul registre qui sera coté et paraphé comme il est dit en l'article 41, et déposé, à la fin de chaque année, au greffe du tribunal de l'arrondissement.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1569 urm.; 1581, 1605;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 148, 389, nota 1;
DEMOLOMBE, III, 181;
LAURENT, II, 418;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 289, 294;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 793; III, ed. 2-a, No. 111.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 430, 600 urm., 603;
CANTACUZINO MATEI, p. 676, 686, 687;
MAVRODINEANU VLADIMIR, «*Ratiunea juridică a publicațiilor la căsătorie*», Curier
Jud. 12/912;
NACU, I, p. 304, 305.

Art. 50¹⁾.—(Mod. L. 15 Martie 1906). Un extract de pe actul de publicațiune se va afișa pe ușa Casei comunei unde își au domiciliul viitorii soți și va rămâne afixt timp de 10 zile. Căsătoria nu se va putea celebra decât după 10 zile libere dela publicațiune.

Text. fr. Art. 64²⁾.— Un extrait de l'acte de publication sera et restera affiché à la porte de la maison commune, pendant les huit jours d'intervalle de l'une à l'autre publication. Le mariage ne pourra être célébré avant le troisième jour, depuis et non compris celui de la seconde publication.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 105;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1576, 1580, 1581, 1846;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 148;
DEMOLOMBE, III, 186;
HUC, II, 87;
MOURLON, ed. 7-a, p. 294, 298;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 796; III, ed. 2-a, No. 115.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 430, 600 urm., 603;
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 676, 686, 687;
NACU, I, p. 214, 305, 306.

Art. 51²⁾.— (Mod. L. 15 Martie 1906). Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an dela publicațiune, atunci se va face o nouă publicațiune după formele prescrise mai sus la art. 49.

Text. fr. Art. 65.— Si le mariage n'a pas été célébré dans l'année, à

1) **Textul vechiu al art. 50.** Un extract după actul de publicațiune se va afișa pe ușa casei comunei, unde își au domiciliul viitorii soți și va rămâne afixt în tot intervalul publicațiilor. Căsătoria nu se va putea celebra, decât după 3 zile libere dela cea de a doua publicațiune. (Civ. 174, 175; Pr. civ. 729; Reg. act. st. civ. 101, 105; Civ. Fr. 64).
2) **Textul vechiu al art. 51.** Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an dela cea din urmă publicațiune, atunci se vor face noi publicațiuni, după formele prescrise mai sus, la art. 49. (Civ. 49, 50; Pr. civ. 730; Reg. act. st. civ. 107; Civ. Fr. 65).

compter de l'expiration du délai des publications, il ne pourra plus être célébré qu'après de nouvelles publications auront été faites dans la forme ci-dessus prescrite.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 105;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1582, 1846;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 149;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 333 urm.; *Suppl. Mariage* 166;
 DEMOLOMBE, III, 187;
 MARCADÉ, art. 65;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 298;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 798; III, ed. 2-a, No. 117.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 430, 600 urm., 603;
 CANTACUZINO MATEI, p. 505, 676, 686, 687;
 NACU, I, p. 305, 306.

Art. 52. — Opozițiunile la căsătorie se vor face în două exemplare subsemnate amândouă de însăși opozanții, sau de împuterniciții lor prin procurățiune specială și autentică. Unul din exemplare, dimpreună cu copie după procurățiune, se va comunica părților în persoană și în lipsă-le se va lăsa la domiciliul lor; iar celălalt exemplar, asemenea cu copie după procurățiune, se va comunica ofițerului stărei civile care va pune viza sa. (Civ. 23, 53-55, 62, 87, 153-161, 174; C. p. 284; Pr. civ. 74; Reg. act. st. civ. 121; Civ. Fr. 66).

Text. fr. Art. 66. — Les actes d'opposition au mariage seront signés sur l'original et sur la copie par les opposants ou par leurs fondés de procuration spéciale et authentique; ils seront signifiés, avec la copie de la procuration, à la personne ou au domicile des parties, et à l'officier de l'état civil, qui mettra son visa sur l'original.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 36, 37;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1650, 1651, 1656 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161; II, p. 708;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 143, 289 urm.; *Suppl. Mariage* 143, 146 urm.;
 DEMOUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 323;
 DEMOLOMBE, III, 120, 154;
 HUC, II, 117;
 LAURENT, II, 391, 393, 394;
 MARCADÉ, art. 176, No. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 325 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 816, 821; III, ed. 2-a, No. 137, 142.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 621 urm., 624; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 292, nota 2;
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 686, 687;
 NACU, I, p. 315, 317.

Art. 53. — Ofițerul stărei civile va trece pe scurt, în registrul de publicațiune, toate opozițiunile. Dacă acele opozițiuni se vor anula prin vre-o hotărîre judecătorească, sau prin vre-un act

de retragere din partea celor ce le dedese acea hotărîre sau act se va trece, pe scurt, pe marginea aceluiaș registru. (Civ. 49, 54, 62, 158-161; Reg. act. st. civ. 122, 124; Civ. Fr. 67).

Text. fr. Art. 67. — L'officier de l'état civil fera, sans délai, une mention sommaire des oppositions sur le registre des publications; il fera aussi mention, en marge de l'inscription desdites oppositions, des jugements ou des actes de main-levée dont expédition lui aura été remise.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 345;
 AUBRY ET RAU, V, § 454, p. 36, text și nota 3; § 457, p. 39, nota 3;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1650, 1651, 1654, 1667;
 BEUDANT, I, 271, 272;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERE, I, 251 bis, I;
 DEMOLOMBE, III, 154 — 157;
 DURANTON, II, 207;
 HUC, II, 120;
 LAURENT, II, 391 — 394, 398;
 MARCADE, I, 604;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 328;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 821, 826; III, ed. 2-a, No. 133 urm., 141, 142, 147;
 SIREY, *Mariage* 503;
 THIRY, I, 280, 281.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 624 urm., 624;
 CANTACUZINO MATEI, 677, 686, 687;
 NACU, I, p. 316.

Art. 54. — La caz de opozițiune, ofițerul stărei civile nu va putea celebra căsătoria până ce nu i se va face formal cunoscut anularea opozițiunii prin retragerea celui ce a dat-o, sau prin hotărîre de judecată.

Ofițerul stărei civile, care va urmări în potrivă, va fi osândit la o amendă de 300 lei și la despăgubirea de toate cheltuielile și pagubele urmate părților. (Civ. 62, § 7, 158-161, 174; Reg. act. st. civ. 58, 123; Civ. Fr. 68).

Text. fr. Art. 68. — En cas d'opposition, l'officier de l'état civil ne pourra célébrer le mariage avant qu'on lui en ait remis la main-levée, sous peine de trois cents francs d'amende, et de tous dommages-intérêts.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 456, n. 1; V, p. 37, 38;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1585, 1659 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 301 urm.; 336 *Suppl. Mariage* 153 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, IV, p. 54;
 DEMOLOMBE, III, 163;
 HUC, II, 121;
 LAURENT, II, 396;
 MARCADE, art. 176, n. 6;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 317; 328 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 819, 823; III, ed. 2-a, No. 140, 144.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 624 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 105);
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 686, 687;
 NACU, I, p. 310, 316 urm.

Art. 55. — Dacă nu s'a ivit vre-o opozițiune, se va menționă aceasta în actul de căsătorie și dacă publicațiunile au fost făcute în mai multe comune, părțile vor înfățișă certificatele fiecărei comune la funcționarul stărei civile spre a constată neivirea de opozițiune. (Civ. 62 § 7; Civ. Fr. 69).

Text. fr. Art. 69. — S'il n'y a point d'opposition, il en sera fait mention dans l'acte de mariage; et si les publications ont été faites dans plusieurs communes, les parties remettront un certificat délivré par l'officier de l'état civil de chaque commune, constatant qu'il n'existe point d'opposition.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1585, 1057;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 820, 821; III, ed. 2-a, No. 141, 142.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
NACU, I, p. 307.

Art. 56. (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾. — Ofițerul stărei civile va alătură la dosarul căsătoriilor extractele după actele de naștere, scoase din oficiu din registre, când soții sunt născuți în acea comună. Dacă ambii soți, sau unul din ei, sunt născuți în altă comună, sunt datori a prezenta ofițerului stărei civile extracte de pe actele lor de naștere, sau vor îndeplini lipsa acestor acte prin alte dovezi dela domiciliul lor.

Tot așa se va urmări și cu extractele de pe actele de moarte ale ascendenților viitorilor soți, când au decedat în acea comună.

Text. fr. Art. 70. — L'officier de l'état civil se fera remettre l'acte de naissance de chacun des futurs époux. Celui des époux qui serait dans l'impossibilité de se le procurer, pourra le suppléer, en rapportant un acte de notoriété délivré par le juge de paix du lieu de sa naissance, ou par celui de son domicile.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1583, 1584, 1871;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 126, 142, 150;
DALLOZ, *Rép. Mariage* 350 urm.; *Suppl. Mariage* 172 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 302, 303;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 713, 718, 833; III, ed. 2-a, No. 26, 32, 155.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 281;
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
HAGI-CHIREA GHEORGHE, „Actul de constatarea etății servind pentru adopțiune și căsătorii”,
Curier Jud. 53/1914;
NACU, I, p. 307.

¹⁾ Textul vechiu al art. 56. Ofițerul stărei civile va cere și va lua actele de naștere ale ambilor viitori soți.

Dacă însă va fi cu neputință a le avea, atunci se va îndeplini lipsa acestor acte prin alte dovezi dela locul nașterii sau al domiciliului lor. (Civ. 33, 57-59, 87, 133; leg. jud. oc. 50; Reg. act. st. civ. 104 Civ.; Fr. 70).

Jurisprudență.

1. În principiu tribunalele sunt competente a îndeplini lipsa actelor de naștere ori de câte ori li se va dovedi, de către persoana ce face o asemenea cerere, că nu se găsește înscrisă în registrele de

naștere ale stărei civile, sau că aceste registre sunt perdute, și dovezile, ce vor îndeplini lipsa unor asemenea acte de naștere, sunt declarațiunea a 5 martori, făcută înaintea tribunalului locului nașterii acelei persoane sau al domiciliului său. (Cas. II, 240/97, B. p. 1255).

Art. 57. (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾. — Dovezile ce vor îndeplini lipsa actelor de naștere sau de moarte sunt: declarațiunea a doi martori, bărbați sau femei, rude sau nu a viitorilor soți, despre locul și epoca nașterii sau a morții.

Primarul comunei va redacta act despre această declarațiune, care se va semnă de martori și dacă veri-unul din martori nu va ști sau nu va putea subscrie se va face mențiune despre aceasta în acel act.

Text. fr. Art. 71. — L'acte de notoriété contiendra la déclaration faite par sept témoins, de l'un ou de l'autre sexe, parents ou non parents, des prénoms, nom, profession et domicile du futur époux, et de ceux de ses père et mère, s'ils sont connus; le lieu, et, autant que possible, l'époque de sa naissance, et les causes qui empêchent d'en rapporter l'acte. Les témoins signeront l'acte de notoriété avec le juge de paix; et s'il en est qui ne puissent ou ne sachent signer, il en sera fait mention.

Doctrină străină

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1584;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a. I. p. 150;
DEMOLOMBE, III, 192;
HUC, II, 342;
MOURLON ed. 7-a. I. p. 302, 303;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 155.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 281;
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
HAGI-CHIREA GHEORGHE, „Actul de constatarea etății servind pentru adopțiune și căsătorii”,
Curier Jud. 53/1914;
NACU, I, p. 307.

Jurisprudență.

1. Actul de dovedire, făcut conform art. 57 și 58 nu poate servi de dovedirea nașterii, de cât numai în vederea căsătoriei, iar nici de cum pentru orice altă împrejurare. (Cas. II 388. Dec. 19/79, p. 961), cu alte cuvinte n'are puterea probantă a unui act de naștere; aceasta se dovedește prin însăși termenii art. 57, „care va cuprinde.. pe cât se va putea mai nemerit epoca nașterii”, termeni care arată că legiuitorul nu consideră nașterea și vârsta dovedită de cât cu aproximație, iar nu în-

tr'un mod cert pentru toate împrejurările și pentru toți. (Cas. I, 89, Martie 16/79. B. p. 187).

2. După legea din 8 Martie 1875, modificatoare a art. 57, 58 și 59 c. civ., un act încheiat de primarul unei comune ce nu e reședință de tribunal, în care se cuprinde declarațiunea, sub prestare de jurământ, a 5 martori despre nașterea unei persoane, instrumentat pentru persoanele ce sunt domiciliat în comunele ce nu sunt reședințe de tribunale, are aceeași tărie și putere ca și un act autentic de starea civilă. Și de și art. 57, 58 și 59 c.

^{1) Textul vechiu al art. 57.} Dovezile ce vor îndeplini lipsa actelor de naștere, sunt: declarațiunea a 5 martori, bărbați sau femei, rude sau nu a viitorilor soți, care va cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul viitorilor soți, locul și, pe cât se va putea mai nemerit, epoca nașterii și cauza pentru care nu s'a putut înfățișa actul de naștere.
Martorii vor subscrie acea declarațiune, care se va legaliza de primarul comunei, și dacă vreunul din martori nu va ști, sau nu va putea subscrie, se va face mențiune despre aceasta în acel act. (Civ. 56, 59, 138; Leg. Timbr. 20 § 25, 39 § 34; Leg. jud. oc. 50 C. p. 22-3-a; Reg. act. st. civ. 104; Civ. Fr. 74).

civ. se referă la actul de naștere trebuitor la facerea căsătoriei, existând însă și în materie de adopțiune aceleași motive care au făcut pe legiuitorul din 1875 a derogă la formalitățile mai riguroase ale art. 58 c. civ., actul de notorietate dresat conform legii din 1875 e de natură a suplini actul

de naștere al adoptatului. (Apel Buc., II, 4 Ian. 15/88. *Dr.* 12/88).

3. Este bine constatată diferența de vârstă între adoptator și adoptat când se face conform legii din Martie 1875. (Cas. I, 190, Iun. 27/88, B. p. 595).

Art. 58. (Abrogat L. 15 Martie 1906¹).

Text. fr. Art. 72. — L'acte de notoriété sera présenté au tribunal de première instance du lieu où doit se célébrer le mariage. Le tribunal, après avoir entendu le procureur du Roi, donnera ou refusera son homologation, selon qu'il trouvera suffisantes ou insuffisantes les déclarations des témoins, et les causes qui empêchent de rapporter l'acte de naissance.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* II, 1584;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 150;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 302, 303.

Doctrină românească.

ALEXADRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
NACU, I, p. 307.

Art. 59. (Mod. L. 15 Martie 1906²). — Actul autentic despre consimțământul tatălui, mamei sau tutorelui, va cuprinde prenumele, numele, profesiunile și domiciliul viitorilor soți a tuturor acelora cari vor fi luat parte la acest act și gradul înrudirei lor.

Autentificarea acestui act va putea fi făcută de judecătoriile de ocol și de judecătoriile comunale.

Text. fr. Art. 73. — L'acte authentique du consentement des père et mère ou aïeuls et aïeules, ou, à leur défaut, celui de la famille, contiendra les prénoms, noms, professions et domiciles du futur époux, et de tous ceux qui auront concouru à l'acte, ainsi que leur degré de parenté.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 466, n. 6;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* II, 1487, 1488, 1493, 1857;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 139, 141, 150; II, p. 203;
DALLOZ, *Rép. Mariage* 354 urm.; *Suppl. Mariage* 173;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 241, 241 bis;
DEMOLOMBE, III, 53, 55;
MARCADÉ, art. 73; I, n. 573;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 302, 303;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 767, 768; III, ed. 2-a, No. 83, 84.

1) **Textul vechiu al art. 58.** Actul de dovedire se va înfățișa tribunalului de întâia instanță al județului, unde trebuie să se săvârșească căsătoria. Tribunalul, ascultând concluziunile procurorului, va face sau va refuza legalizațiunea lui, după aprecierea ce va da declarațiunilor martorilor și împrejurărilor ce au împiedicat înfățișarea actului de naștere. (Civ. 60, leg. jud. ocoale 62; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 72).

2) **Textul vechiu al art. 59.** Actul autentic despre consimțământul tatălui, mamei, moșului (bunicului) și moașei (bunei) sau, în lipsă-le, despre consimțământul familiei, va cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul viitorilor soți și a tuturor acelora ce vor fi luat parte la acest act; precum și gradul înrudirei lor. (Civ. 87, 131-134, 142, 164, 165, 1171; C. p. 162; Leg. aut. act. Art. 14 urm. Reg. act. st. civ. 104; Civ. Fr. 73).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 610 urm. (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 76, 141);
 CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
 NACU, I, p. 307.

Art. 60. (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾. — Căsătoria se va celebra în comuna în care unul din soți va avea domiciliul său. Acest domiciliu, întrucât privește căsătoria se va stabili prin o reședință de șase luni continue într'o comună²⁾.

Text. fr. Art. 74. — Le mariage sera célébré dans la commune où l'un des deux époux aura son domicile. Ce domicile, quant au mariage, s'établira par six mois d'habitation continue dans la même commune.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V. § 465, p. 103; § 466, p. 1;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* II, 1577, 1588 urm., 1595;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 152, 421, 427;
 DALLOZ, *Rep. Mariage* 363 urm.; *Suppl. Mariage* 182 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 233;
 DEMOLOMBE, III, 196 urm., 201-204;
 DURANTON, II, 225;
 HUC, 89, 91;
 LAURENT, II, 412, 417, 420;
 MARCADE, art. 74, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a I, p. 299;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 858 urm., 1025; III, ed. 2-a, No. 174 urm., 360.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 597 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687;
 NACU, I, p. 306.

Jurisprudență.

1. Domiciliul unde are a se celebra căsătoria, conform art. 60, e acolo unde păr-

țile își au reședința continuă de 6 luni, iar nu numai domiciliul de drept prevăzut de art. 87. (Apel Galați, I, 186. Oct. 3/88. *Dr.* 73/89).

Art. 61. (Mod. L. 15 Martie 1906³⁾. — În ziua hotărâtă de părțile ce voesc a se însoți, după expirarea termenului de publicațiune, ofițerul stării civile, în casa comună, în prezența a doi martori, rude sau străini, va da citire părților în persoană a actelor sus menționate, relative la statul civil al părților și la formalitățile căsătoriei și le va citi art. 194, 195, 196 din capito-

1) Textul vechiu al art. 60. Căsătoria se va celebra în comuna, în care unul din soți va avea domiciliul său.

Acest domiciliu, întrucât privește căsătoria, se va stabili prin o reședință de 6 luni continue într'o comună. (Civ. 73 ur., 151, 173; Reg. act. st. civ. 106; Civ. Fr. 74).

2) După o modificare avută loc la Senat în ședința dela 7 Martie, se adăogase la finalul acestui articol următoarele rânduri: „afară de cazul prevăzut de art. 50, când reședința de șase luni nu se cere”, cari însă nu au fost menționate.

3) Textul vechiu al art. 61. În ziua hotărâtă de părțile ce voesc a se însoți, după expirarea termenului de publicațiuni, ofițerul stării civile, în casa comună, în prezența de 4 martori, rude sau străini, va da citire părților de actele sus menționate, relative la statul civil al părților și la formalitățile căsătoriei și le va citi art. 194, 195, 196 din capitolul VI al titlului Despre căsătorie, despre drepturile și datorităle respective ale soților; el va interpela pe viitorii soți, precum și persoanele care autorizează căsătoria de vor fi de față, să declare dacă s'a făcut vreun contract de căsătorie și, la caz de afirmativă, data acestui contract precum și numele și reședința autorității, care l-a legalizat. Ofițerul stării civile va primi, după aceasta, declarațiunea fecăreia din părți, una după alta, că voesc a se căsători. El va pronunța în numele legii, că părțile sunt unite prin căsătorie și va redigea îndată act despre aceasta. (Civ. 24, 49, 51, 54, 173, 191, 208; Const. veche 22; C. p. 162 urm. 166; Com. 19; Reg. act. st. civ. 103, 110; Lege. autorizând luarea de măsuri în vederea stării de război cu privire la familia și averea celor mobilizați (Mon. of. 221/1916). Art. 10, 11; Civ. Fr. 75).

lul VI al titlului „Despre căsătorie, despre drepturile și datoriile respective ale soților“; el va întrebă pe viitorii soți, precum și persoanele cari autorizează căsătoria, de vor fi de față, să declare dacă s'a făcut veri-un contract de căsătorie, și, la caz de afirmativă, data acestui contract, precum și numele și reședința autorității care l-a autentificat. Ofițerul stărei civile va primi după aceea declarațiunea fiecărei părți, una după alta, că voesc a se căsători. El va pronunță, în numele legii, că părțile sunt unite prin căsătorie și va redacta îndată act despre aceasta.

Căsătoria poate fi celebrată în alt loc decât în casa comunală, după atestarea medicală că unul dintre soți este împiedicat de a părăsi casa pentru cauză de boală.

Intrarea publicului în acest local va fi lăsată liberă și se va face mențiune despre aceasta în act.

Text. fr. Art. 75. — Le jour désigné par les parties après les délais des publications, l'officier de l'état civil, dans la maison commune, en présence de quatre témoins, parents ou non parents, fera lecture aux parties, des pièces ci-dessus mentionnées, relatives à leur état et aux formalités du mariage, et du chapitre VI du titre du *Mariage*, sur les droits et les devoirs respectifs des époux.

Adition, L. 10 juillet 1850. — Il interpellera les futurs époux, ainsi que les personnes qui autorisent le mariage, si elles sont présentes, d'avoir à déclarer s'il a été fait un contrat de mariage, et, dans le cas de l'affirmative, la date de ce contrat, ainsi que les noms et lieu de résidence du notaire qui l'aura reçu.

Il recevra de chaque partie, l'une après l'autre, la déclaration qu'elles veulent se prendre pour mari et femme; il prononcera, au nom de la loi, qu'elles sont unies par le mariage, et il en dressera acte sur-le-champ.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, § 466, n. 9; p. 109;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1447, 1593 urm., 1694, 1872, 1873, 1874;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 121, 153, 387 nota 4, 393; ed. 1-a, III, p. 26;
 DALLOZ, *Rep. Mariage* 367, 379, 380; *Suppl. Mariage* 185 urm., 190;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 245 bis;
 DEMOLOMBE, III, 206, 210, 213;
 DURANTON, II, 241;
 HUC, II, 18, 92;
 LAURENT, II, 401, 425, 428;
 MARCADÉ, art. 36, I, n. 123;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 303 urm.;
 PLANIOL, I, ed. III-a; No. 860; III, ed. 2-a, No. 183, 810 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 605 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 227, n. 3; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 58, n. 3, 104, 105, 113); *Nota sub. C. Apel Iași s. II, 7 Mai 1924, Jur. Gen. 1924, No. 1498*;
 CANTACUZINO MATEI, p. 679, 686, 687, 717;
 NACU, I, p. 308 urm.

Jurisprudență.

1. Omisia, de a se menționa în actul de căsătorie consimțământul soților, nu atrage nulitatea căsătoriei, căci imperfec-

ția actului destinat a proba căsătoria nu poate atinge căsătoria. (C. Apel Buc., I, Curier Jud. 24/900).

2. A se vedea: Art. 151 cu notele respective.

Art. 62. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾). În actul de căsătorie se va cuprinde:

1. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naștere și domiciliul fiecăruia din soți;
2. De sunt majori sau minori;
3. Prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și mamelor lor;
4. Consimțământul taților și al mamelor sau al tutorelui în cazurile cerute de lege;
5. Publicațiunile din diferite domiciliuri;
6. Opozițiunile, de ar urmări niște asemenea, revocarea acestora sau mențiunea că nu s'a arătat opozițiune;
7. Declarațiunea părților contractante că se iau de soți și pronunțarea unirei lor de către ofițerul public;
8. Prenumele, numele, etatea, profesiunea și domiciliul fiecărui din martori, precum și declarațiunea de sunt rude sau afini a soților, de ce anume parte și grad;
9. Declarațiunea ce s'a făcut asupra interpelațiunii prescise de articolul precedent, că a urmat sau nu contract de căsătorie și, pe cât se va putea, data contractului, de există, precum și numele și locul reședinței autorității care l-a autentificat; toate acestea sub pedeapsă contra ofițerului stărei civile de amenda prescisa la art. 54. În caz când declarațiunea s'ar fi omis sau greșit, rectificațiunea actului, în ceea ce privește omisiunea sau greșala, se va putea cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părților interesate, în conformitate cu art. 84 al acestui cod.

Text. fr. Art. 76. — On énoncera, dans l'acte de mariage:

- 1° Les prénoms, noms, professions, âge, lieux de naissance et domiciles des époux;
- 2° S'ils sont majeurs ou mineurs;
- 3° Les prénoms, noms, professions et domiciles des pères et mères;
- 4° Le consentement des pères et mères, aïeuls et aïeules, et celui de la famille, dans les cas où ils sont requis;
- 5° Les actes respectueux, s'il en a été fait;

1) **Textul vechi al art. 62.** În actul de căsătorie se va cuprinde:

- I. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naștere și domiciliul fiecăruia din soți. (Civ. 21).
- II. De sunt majori sau minori. (Civ. 21, 342, 434).
- III. Prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și al mamelor lor.
- IV. Consimțământul taților și al mamelor, bunilor sau al bunelor sau al familiei în cazurile cerute de lege (Civ. 131—133, 164, 165).
- V. Actele respectuoase, dacă acestea s'ar fi făcut (Civ. 134—136).
- VI. Publicațiunile în diferite domiciliuri. (Civ. 49—51, 174).
- VII. Opozițiunile, de ar urmări niște asemenea, revocarea acestora, sau mențiunea că nu s'a arătat opozițiune. (Civ. 52—55, 153—201).
- VIII. Declarațiunea părților contractante că se iau de soți, și pronunțarea unirei lor de către ofițerul public. (Civ. 129).
- IX. Prenumele, numele, etatea, profesiunea și domiciliul fiecăruia din martori, precum și declarațiunea de sunt rude sau afini ai soților, de ce anume parte și grad. (Civ. 21, 24, 660 urm.).
- X. Declarațiunea ce s'a făcut asupra interpelațiunii prescise de articolul precedent, că a urmat sau nu contract de căsătorie și, pe cât se va putea, data contractului, de există, precum și numele și locul reședinței autorității care l-a legalizat; toate acestea, sub pedeapsă contra ofițerului stărei civile de amenda prescisa la art. 54. În caz când declarațiunea s'ar fi omis sau greșit, rectificațiunea actului, în ceea ce privește omisiunea sau greșala se va putea cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părților interesate, în conformitate cu articolul 84 al acestui codice. (C. com. 19, 20; leg. 29 Oct. 77. Reg. act. st. civ. 58, 109; Civ. Fr. 76).

6° Les publications dans les divers domiciles;

7° Les oppositions, s'il y en a eu; leur mainlevée, ou la mention qu'il n'y a point eu d'opposition;

8° La déclaration des contractants de se prendre pour époux, et le prononcé de leur union par l'officier public;

9° Les prénoms, noms, âge, professions et domiciles des témoins, et leur déclaration s'ils sont parents ou alliés des parties, de quel côté et à quel degré;

Addition, L. 10 juillet 1850, § 10. — La déclaration faite sur l'interpellation prescrite par l'article précédent, qu'il a été ou qu'il n'a pas été fait de contrat de mariage, et autant que possible, de la date du contrat, s'il existe, ainsi que les noms et lieu de résidence du notaire qui l'aura reçu; le tout à peine, contre l'officier de l'état civil, de l'amende fixée par l'article 50.

Dans le cas où la déclaration aurait été omise ou serait erronée, la rectification de l'acte, en ce qui touche l'omission ou l'erreur, pourra être demandée par le procureur de la République, sans préjudice du droit des parties intéressées, conformément à l'article 99.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* II, 1601, 1657, 1874;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 126, 142, 154, 395; ed. 1-a, III, p. 26;
DALLOZ, *Rép. Mariage* 378 urm.; *Suppl. Mariage* 190;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 303 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 860; III, ed. 2-a, No. 183, 810 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 451, 608 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 58 n. 3, 104, 105, 113);
CANTACUZINO MATEI, p. 686, 687, 688, 717.

Jurisprudență.

1. Ofițerul stărei civile este obligat a constata, pe lângă alte exigente cerute la o căsătorie, și dacă persoanele sunt sau

nu domiciliat sau reședinte în comuna sa; și declarațiunea sa afirmativă nu se poate combate cu martori. (Apel Galați, I, 136. Oct. 3/88. *Dr.* 73/89).

CAPITOLUL IV.

Despre actele de încetare din viață.

Art. 63. — Nici o înmormântare nu se va face fără autorizațiune.—Autorizațiunea se dă de ofițerul stărei civile, care nu o va putea elibera până ce mai întâi nu va merge însuși la locuința celui încetat din viață, ca să se încredințeze despre moartea sa și până nu vor trece 36 ore dela încetarea din viață, afară de cazurile prevăzute de regulamentele polițienesti.

În localitățile unde se vor fi aflând revizori de morți, ofițerul stărei civile îl va lua cu dânsul pentru a face constatare.

Autorizațiunea de înmormântare se va da fără plată de vre-o taxă ¹⁾. (Civ. 66, 67, 68, 81; C. p. 284 urm.; Reg. act. st. civ. 145 urm.; Civ. Fr. 77).

Text. fr. Art. 77. — Aucune inhumation ne sera faite sans une autorisation, sur papier libre et sans frais, de l'officier de l'état civil, qui ne pourra

¹⁾ În textul art. francez corespunzător, 77, lipsesc ultimele două aliniate. În același timp, textul francez prevede în primul aliniat, 24 ore în loc de 36.

la délivrer qu'après s'être transporté auprès de la personne décédée, pour s'assurer du décès, et que vingt-quatre heures après le décès, hors les cas prévus par les règlements de police.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 904, 907;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, 403;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 285 urm.; *Culte* 759 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil*, 68 urm.; *Culte* 834 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 114, 114 bis;
DEMOLOMBE, I, 302, 303;
MARCADÉ, art. 77, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 169;
PLANIOU, I, ed. 3-a, No. 499, 501, 520.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 431, 432;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 209.

Art. 64.—Actul de încetare din viață va fi redactat de către ofițerul stărei civile, după declarațiunea a 2 martori; acești martori vor fi, de se va putea, din cele mai de aproape rude sau vecini. Iar când cineva va muri afară din domiciliul său, persoana în locuința căreia a murit, dimpreună cu ruda sau alte persoane, vor servi de martori. (Civ. 21, 24, 65 urm., 76 urm., 81 urm.; Civ. Fr. 78).

Text. fr. Art. 78. — L'acte de décès sera dressé par l'officier de l'état civil, sur la déclaration de deux témoins. Ces témoins seront, s'il est possible, les deux plus proches parents ou voisins, ou, lorsqu'une personne sera décédée, hors de son domicile, la personne chez laquelle elle sera décédée, et un parent ou autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 5-a, ed. p. 310;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 907;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 394, 401;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 284, 303, 304;
DEMOLOMBE, I, 302;
HUC, I, 351;
MARCADÉ, art. 77 n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 170;
PLANIOU, I, ed. 3-a, No. 499, 501, 620.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 432, 433, 610;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 210.

Art. 65.— Actul de încetare din viață va cuprinde: prenumele, numele, vârsta, profesiunea și domiciliul mortului; prenumele celui alt soț, dacă mortul eră căsătorit sau văduv; au declarat moartea, și de sunt rude, gradul înrudirii. Acelaș act va mai cuprinde, pe cât se va putea ști, prenumele, numele,

profesiunea și domiciliul părinților mortului și locul nașterii sale. (Civ. 21, 22, 25, 36; Reg. act. st. civ. 153; Civ. Fr. 79).

Text. fr. Art. 79. — L'acte de décès contiendra les prénoms, nom, âge, profession et domicile de la personne décédée; les prénoms et nom de l'autre époux, si la personne décédée était mariée ou veuve; les prénoms, noms, âges, professions et domiciles des déclarants; et, s'ils sont parents, leur degré de parenté.

Le même acte contiendra de plus, autant qu'on pourra le savoir, les prénoms, noms, profession et domicile des père et mère du décédé, et le lieu de sa naissance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 310;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 913;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 402; ed. 1-a, III, p. 368;
 DALLOZ *Rép. Acte de l'état civil* 282 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil*, 67 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 116 bis;
 DEMOLOMBE, I, 304;
 HUC, I, 352;
 LAURENT, II, 88;
 MARCADÉ, I, apt. 79;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 170 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 499, 501, 620.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 433 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 50); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 154;
 CANTACUZINO MATEI, p. 216.
 NACU, I, p. 210.

Art. 66. — Dacă încetarea din viață a vr'unei persoane s'a întâmplat în spitalele militare, civile sau orice alte stabilimente publice sau particulare, superiorii, directorii, administratorii și stăpânii acelor case vor fi datori a da de știre în 24 ore, ofițerului stărei civile, care va merge îndată ca să se încredințeze de moartea acelei persoane, după declarațiunile ce i se vor fi făcut și după științele ce va fi luat; se vor ținea în zisele spitale și stabilimente, registre destinate spre a se înscrie acele declarațiuni și științe.

Ofițerul stărei civile va întocmi actul de încetare din viață și îl va trimite la locul unde încetatul din viață va fi avut cel din urmă domiciliu, pentru a se înscrie în registre. (Civ. 21 urm., 63, 81, 82; C. p. 284; Reg. act. st. civ. 149, 154; Lege privitoare la constatarea morții prezumate a acelor dispăruți în timpul războiului. (Mon. of. 204/923 Art. 5; Civ. Fr. 80).

Text. fr. Art. 80. — En cas de décès dans les hôpitaux militaires, civils ou autres maisons publiques, les supérieurs, directeurs, administrateurs et maîtres de ces maisons, seront tenus d'en donner avis, dans les vingt-quatre heures, à l'officier de l'état civil, qui s'y transportera pour s'assurer du décès, et en dressera l'acte conformément à l'article précédent, sur les déclarations qui lui auront été faites, et sur les renseignements qu'il aura pris.

Il sera tenu en outre, dans lesdits hôpitaux et maisons, des registres destinés à inscrire ces déclarations et ces renseignements.

L'officier de l'état civil enverra l'acte de décès à celui du dernier domicile de la personne décédée, qui l'inscrira sur les registres.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 916, 917;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401 nota 1, 403, 421, nota 1;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 308, 321 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil* 78;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 117 bis, III;
 DEMOLOMBE, I, 306;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 505.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 436, 437;
 CANTACUZINO MATEI, p. 216;
 NACU, I, p. 210, 214.

Art. 67. — Când vor fi oarecari semne, sau indicii de moarte violentă sau alte împrejurări bănuitoare, mortul nu se va putea îngropa decât după încheierea unui proces-verbal de către un funcționar polițienesc, față cu un medic sau chirurg, spre a se constata starea cadavrului și a verificării alte împrejurări relative la aceasta, precum și orice informațiuni ce se vor putea lua despre prenumele, numele, vârsta, profesiunea, locul nașterii și domiciliul celui mort. (Civ. 63, 68, 70; C. p. 284, 285; Pr. p. 14, 43; Reg. act. st. civ. 151; Civ. Fr. 81).

Text. fr. Art. 81. — Lorsqu'il y aura des signes ou indices de mort violente, ou d'autres circonstances qui donneront lieu de le soupçonner, on ne pourra faire l'inhumation qu'après qu'un officier de police, assisté d'un docteur en médecine ou en chirurgie, aura dressé procès-verbal de l'état du cadavre, et des circonstances y relatives, ainsi que des renseignements qu'il aura pu recueillir sur les prénoms, nom, âge, profession, lieu de naissance et domicile de la personne décédée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 310;
 COLIN ET CAPITANT, I, p. 403;
 DEMOLOMBE, I, 308;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 169, 173.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 438, 439;
 CANTACUZINO MATEI, p. 216;
 NACU, I, p. 203, 211.

Art. 68. — Funcționarul polițienesc va fi dator a trimite îndată ofițerului stărei civile al locului unde va fi murit acea persoană, toate științele arătate în procesul său verbal, în conformitatea căruia se va redacta actul de încetare din viață.

Funcționarul stărei civile va expediă o copie după acea comunicațiune despre încetarea din viață a acelei persoane la domiciliul său, de va fi cunoscut, și această expediere se va înscrie în registre. (Civ. 27, 65, 67, 83, 87 urm.; Civ. Fr. 82).

Text fr. Art. 82. — L'officier de police sera tenu de transmettre de suite à l'officier de l'état civil du lieu où la personne sera décédée, tous les renseignements énoncés dans son procès-verbal, d'après lesquels l'acte de décès sera rédigé.

L'officier de l'état civil en enverra une expédition à celui du domicile de la personne décédée, s'il est connu : cette expédition sera inscrite sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, I, p. 401, nota 1, 403, 421, nota 1;
DUCAURROY, BONNIER ET ROUSTAIN, I, 146;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 173.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 438, 439;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 211, 214.

Art. 69. — In caz de moarte în închisori se va încunoștiința îndată ofițerul stărei civile, de către îngrijitorul închisorii, spre a merge acolo după cuprinderea art. 66, spre a redigă actul de încetare din viață. (Civ. 64 urm., 70; Reg. act. st. civ. 150; Civ. Fr. 84).

Text. fr. Art. 84. — En cas de décès dans les prisons ou maisons de réclusion et de détention, il en sera donné avis sur-le-champ, par les concierges ou gardiens, à l'officier de l'état civil, qui s'y transportera comme il est dit en l'article 80, et rédigera l'acte de décès.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 977;
DEMOLOMBE, I, 307;
MARCADÉ, art. 84, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 173;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 504.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 439 urm. ;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 211.

Art. 70. — In toate cazurile de moarte în închisori, nu se va face în registre nici o mențiune despre asemenea împrejurări și actele încetării din viață se vor redacta numai după formele prescrise de art. 65. (Civ. 65, 67, 69; Reg. act. st. civ. 150; Civ. Fr. 85).

Text. fr. Art. 85. — Dans tous les cas de mort violente, ou dans les prisons et maisons de réclusion, ou d'exécution à mort, il ne sera fait sur les registres aucune mention de ces circonstances, et les actes de décès seront simplement rédigés dans les formes prescrites par l'article 79.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 402;
DALLOZ, *Rép.* Acte de l'état civil, 314 urm.; Culte 761 urm. ;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 170 urm. ;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 504.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 439 urm. ; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 302;
CANTACUZINO MATEI, p. 216;
NACU, I, p. 191, 211.

Art. 71. — În caz de moarte pe un vas român călătorind pe mare, moartea se va constata până în 24 ore prin un act în prezența a doi martori luați dintre ofițerii vasului sau în lipsă dintre oamenii echipagiului. Acest act se va redigă de către căpitanul, stăpânul sau patronul vasului și se va înscrie pe rolul echipagiului. (Civ. 21 urm., 45, 65, 72; Reg. act. st. civ. 160 urm.; Civ. Fr. 86).

Text. fr. Art. 86. — En cas de décès pendant un voyage de mer, il en sera dressé acte dans les vingt-quatre heures, en présence de deux témoins pris parmi les officiers du bâtiment, ou, à leur défaut, parmi les hommes de l'équipage. Cet acte sera rédigé, savoir, sur les bâtiments du Roi, par l'officier d'administration de la marine; et sur les bâtiments appartenant à un négociant ou armateur, par le capitaine, maître ou patron du navire. L'acte de décès sera inscrit à la suite du rôle de l'équipage.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 401, nota 1, 403, 421 nota 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 173;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 506.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 441;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NĂCU, I, p. 210, 211.

Art. 72. — La cel întâiu port unde va intra vasul, de va fi portul român, căpitanul, stăpânul sau patronul vasului, care a redigiat actul, va depune două copii încredințate de el ale actului de încetarea din viață la autoritatea portului, care va urma conform art. 46, iar de va intra vasul într'un port străin se va urma conform art. 47. (Civ. 46, 47, 65, 71, 87; Reg. act. st. civ. 161; Civ. Fr. 87).

Text. fr. Art. 87. — Au premier port où le bâtiment abordera, soit de relâche soit pour toute autre cause que celle de son désarmement, les officiers de l'administration de la marine, capitaine, maître ou patron, qui auront rédigé des actes de décès, seront tenus d'en déposer deux expéditions, conformément à l'article 60.

A l'arrivée du bâtiment dans le port du désarmement, le rôle d'équipage sera déposé au bureau du préposé à l'inscription maritime; il enverra une expédition de l'acte de décès, de lui signée, à l'officier de l'état civil du domicile de la personne décédée; cette expédition sera inscrite de suite sur les registres.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405, 421, nota 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 173;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 441;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NĂCU, I, p. 210, 211, 214.

CAPITOLUL V

Despre actele stării civile privitoare la militarii ce se găsesc afară de teritoriul român, sau pe teritoriul român în timp de rezbel sau turburări.

Art. 73. — Actele stărei civile, făcute afară de teritoriul român sau pe teritoriul român, în timp de rezbel sau turburări, și care privesc la militarii sau alte persoane în servicii pe lângă armată, vor fi redactate după formele prescrise după dispozițiunile de mai sus, afară de excepțiunile cuprinse în articolele următoare. (Civ. 21 urm., 30 urm., 34 urm., 42 urm., 62, 64 urm., 870 urm.; Civ. Fr. 88).

Text. fr. Art. 88. — Les actes de l'état civil faits hors du territoire du Royaume, concernant des militaires ou autres personnes employées à la suite des armées, seront rédigés dans les formes prescrites par les dispositions précédentes, sauf les exceptions contenues dans les articles suivants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 4-a, § 66, p. 223;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 118 bis, II;
DEMOLOMBE, I, p. 314, 315;
DURANTON, I, 232, 332;
HUC, I, 354;
LAURENT, II, 12-14;
MARCADÉ, I, 281, 282, 295;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 174;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 188, 441 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 135 *ad notam*);
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212.

Art. 74. — Quartir-Maestrul în fiecare corp de unul sau mai multe batalioane sau escadroane, ofițerul contabil în celelalte corpuri, vor îndeplini funcțiunile de ofițeri ai stării civile. Aceste funcțiuni vor fi îndeplinite, pentru ofițerii fără trupe și pentru funcționarii armatei, de către intendentul atașat pe lângă armată sau pe lângă corpul de armată. (Civ. 82; Civ. Fr. 89).

Text. fr. Art. 89. — Le quartier-maître dans chaque corp d'un ou plusieurs bataillons ou escadrons, et le capitaine commandant dans les autres corps rempliront les fonctions d'officiers de l'état civil: ces mêmes fonctions seront remplies, pour les officiers sans troupes et pour les employés de l'armée par l'inspecteur aux revues attaché à l'armée ou au corps d'armée.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 174 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 443, 444;
NACU, I, p. 212.

Art. 75. — Se va păstră în fiecare corp al trupelor un registru al actelor stării civile pentru oamenii din acel corp și altul la statul major al oștirea pentru actele civile relative la ofiterii fără trupe și la funcționarii atașați.

Aceste registre se vor păstră ca și celelalte registre ale corpurilor și ale statelor-majore și se vor depune în arhivele ministerului de resbel la întoarcerea corpurilor sau armatelor în țară, sau la încetarea resbelului, sau a turburărilor în țară. (Civ. 27, 76; Civ. Fr. 90).

Text. fr. Art. 90. — Il sera tenu, dans chaque corps de troupes, un registre pour les actes de l'état civil relatifs aux individus de ce corps, et un autre à l'état-major de l'armée ou d'un corps d'armée, pour les actes civils relatifs aux officiers sans troupes et aux employés; ces registres seront conservés de la même manière que les autres registres des corps et états-majors, et déposés aux archives de la guerre, à la rentrée des corps ou armées sur le territoire du Royaume.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405; ed. 1-a, III, p. 977;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 444;
NACU, I, p. 212.

Art. 76. — Registrele vor fi numerotate și parafate, în fiecare corp, de către ofiterul care îl comandă, și la statul major, de către corpul statului major general. (Civ. 28, 75; Civ. Fr. 91).

Text. fr. Art. 91. — Les registres seront cotés et paraphés, dans chaque corps, par l'officier qui le commande; et à l'état-major, par le chef de l'état-major général.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405; ed. 1-a, III, p. 977;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 444;
NACU, I, p. 212.

Art. 77. — Declarațiunile de naștere în oștire se vor face în 10 zile după naștere. (Civ. 41 urm.; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 92).

Text. fr. Art. 92. — Les déclarations de naissance seront faites dans les dix jours qui suivront l'accouchement.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 405; ed. 1-a, III, p. 977;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 512-514.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 445;
NACU, I, p. 212.

Art. 78. — Ofițerul însărcinat cu ținerea registrelor stărei civile va fi dator, în 10 zile după trecerea unui act de naștere în registrul său, să adreseze un extract funcționarului stărei civile la locul unde și-a avut în urmă domiciliul tatăl copilului sau mama, când tatăl nu e cunoscut. (Civ. 49—51, 74, 83, 87 urm., 174; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 93).

Text fr. Art. 93. — L'officier chargé de la tenue du registre de l'état civil devra, dans le dix jours qui suivront l'inscription d'un acte de naissance audit registre, en adresser un extrait à l'officier de l'état civil du dernier domicile du père de l'enfant, ou de la mère si le père est inconnu.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 387, 403;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 767; III, ed. 2-a, p. 27, nota 1.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 445;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212, 214.

Art. 79. — Publicările căsătoriei militarilor sau funcționarilor de lângă armată, se vor face la locul unde au avut cel din urmă domiciliu. Pe lângă aceasta, 25 zile mai înainte de săvârșirea căsătoriei, publicațiunile se vor pune în ordinea zilei a corpului, pentru cei ce țin de un corp, și la ordinea zilei a armatei pentru ofițerii fără trupe și pentru funcționarii atașați pe lângă dănsle. (Civ. 49-51, 87, 127, 151, 174; Civ. Fr. 94).

Text fr. Art. 94. — Les publications du mariage des militaires et employés à la suite des armées, seront faites au lieu de leur dernier domicile: ils seront mises en outre vin t cinq jours avant la célébration du mariage, à l'ordre du jour du corps, pour les individus qui tiennent à un corps; et à celui de l'armée ou du corps d'armée, pour les officiers sans troupes, et pour les employés qui en font partie.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 384, 403.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 445, 446, 603;
NAUU, I, p. 212.

Art. 80. — Indată după înscrierea în registru a actului de serbarea căsătoriei, ofițerul însărcinat cu ținerea registrului va trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde căsătorii își vor fi avut cel din urmă domiciliu. (Civ. 62, 74, 78, 87; Civ. Fr. 95).

Text fr. Art. 95. — Immédiatement après l'inscription sur le registre, de l'acte de célébration du mariage, l'officier chargé de la tenue du registre en enverra une expédition à l'officier de l'état civil du dernier domicile des époux.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 387, 403.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 445, 446, 603.
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212, 214.

Art. 81. — Actele de încetare din viață se vor face în fiecare corp de către Cuartir-Maestru, și, pentru oficerii fără trupe și funcționarii atașați pe lângă armată, de către intendentul corpului, după încredințarea a 3 martori, și extract după aceste registre se va trimite, în 10 zile, funcționarului stărei civile la locul unde și-a avut cel din urmă domiciliu încetatul din viață. (Civ. 21 urm., 33, 64 urm., 74, 78, 87; Civ. Fr. 96).

Text fr. Art. 96. — Les actes de décès seront dressés, dans chaque corps par le quartier-maitre; et pour les officiers sans troupes et les employés, par l'inspecteur aux revues de l'armée, sur l'attestation de trois témoins; et l'extract de ces registres sera envoyé, dans les dix jours, à l'officier de l'état civil du dernier domicile du décédé.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 387, 403.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 446, 447;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 212, 214.

Art. 82. — La caz de moarte în spitalele militare ambulante sau statornice, actul se va redacta de directorul acelor spitale și se va trimite la Cuartir-Maestru sau la intendentul corpului din care lăceșă parte încetatul din viață; acești ofițeri vor trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde încetatul din viață și-a avut domiciliul în urmă. (Civ. 66, 74, 78, 87; Civ. Fr. 97).

Text fr. Art. 97. — En cas de décès dans les hôpitaux militaires ambulants ou sédentaires, l'acte en sera rédigé par le directeur des dits hôpitaux, et envoyé au quartier-maitre du corps, ou à l'inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée dont le décédé faisait partie: ces officiers en feront parvenir une expédition à l'officier de l'état civil du dernier domicile du décédé.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1611;
BOILEUX, *Comment. sur le C. Napoleon*, I, p. 198.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 437, 438, 444;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 213, 214.

Art. 83. — Funcționarul stărei civile dela domiciliul părilor, îndată ce va primi dela armată copia unui act al stărei civile, va fi dator a-l trece în registru. (Civ. 21 urm., 29, 36 urm., 78, 80—82, 86; Civ. Fr. 98).

Text. fr. Art. 98. — L'officier de l'état civil du domicile des parties auquel il aura été envoyé de l'armée expédition d'un acte de l'état civil, sera tenu de l'inscrire de suite sur les registres.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 447;
CANTACUZINO MATEI, p. 183;
NACU, I, p. 213.

CAPITOLUL VI

Despre rectificarea actelor stării civile.

Art. 84. — Când se va cere rectificarea unui act al stărei civile, tribunalul competent va judecă, cu drept de apel, ascultând concluziunile procurorului ¹⁾. Părțile interesate se vor chema la judecată, de va fi trebuință. (Civ. 21, 32, 33, 40, 56; Pr. civ. 80 § 2; Leg. 29 Oct. 77; Leg. Timbr. 21 al. 1; Reg. act. st. civ. 63 urm., 83, 148; L. asupra numelui 18 Mart. 1895. Art. 24; Civ. Fr. 99).

Text. fr. Art. 99. — Lorsque la rectification d'un acte de l'état civil sera demandée, il y sera statué, sauf l'appel par le tribunal compétent, et sur les conclusions du procureur du Roi. Les parties intéressées seront appelées, s'il y a lieu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 63, n. 3, 4, 12, 14—18; I, p. 209; I, 5-a ed., p. 315—319, 321;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 939, 941, 942-4°, 942-5°, 945, 945-3°;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390, 412, 415, 416, 417;
DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 36, 416 urm.; *Suppl. Acte de l'état civil*, 101 urm.;
DEMOLOMBE, I, 332—334;
HUG, I, 359-4°, 360;
LAURENT, II, 32;
MARCADÉ, art. 99, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 177, 178;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 526, 534.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, ed. 2-a, p. 447 urm.;
DANIELOPOL G. LT. DR., *Observație* sub. Trib. Muscel 422 din 5 Dec. 909. Curier Jud. 27/910;
CANTACUZINO MATEI, p. 185;
NACU, I, p. 201, 202, 310, 373.

Jurisprudență.

1. Rectificarea actelor stărei civile, făcută înainte tribunalului, conform art. 84, e opozabilă celor de al treilea pe cât timp nu produc nici o probă contrarie. (Apel Buc. II, 184, Aug. 26/82, Dr. 77/82).

2. Tribunalul competent pentru rectificarea unui act al stării civile, chiar când cererea e pornită în contra celor de al treilea, nu poate fi de cât tribunalul locului ținerii actelor, de și el nu ar fi tribunalul domiciliului celor chemați în instanță; jurisdicțiunea tribunalului asupra

1) Prin art. 2 al Legii din 29 Octomvrie 1877, asupra atribuțiilor ministerului public, concluziunile procurorului în această materie nu mai sunt necesare. În acelaș sens este și art. 81 din noua procedură civilă.

registrelor și oficerilor circumscripțiunii lui, aflarea probelor în locul unde s'a petrecut faptul, o bună administrațiune a justiției, toate acestea militează în favoarea competenței speciale în această materie a tribunalului locului registrelor, atât în cazul când cererea se face fără contradicții, cât și în cazul contrariu. Prin excepțiune la această regula generală, când părțile se află înaintea unui alt tribunal spre exemplu pentru reclamațiune de stat sau în puțiune de ereditate, cererea de rectificare trebuie introdusă incidental înaintea tribunalului sesizat de cererea principală, căci ea nu-i este decât un accesoriu. Această excepțiune rațională și conformă cu principiile generale se fundează și pe art. 61 pr. civ. însă pentru ca să se poată opune incompetența art. 61 pr. civ., trebuie neapărat ca principalul să fie încă în curs de judecată și pendent la tribunalul înaintea cărui se cere trimiterea accesoriului. (Trib. Iași, II, 2022, Sept. 13/83, *Dr.* 71/83).

3. Cererea de rectificare a actelor stării civile, făcută conform art. 84 c. civ., nu poate să aibă de obiect de răt îndreptarea unor indicații greșite, completarea acelor ce lipsesc sau ștergerea celor de prisos, în nici un caz nu se poate cere anularea întregului act de stare civilă. (C. Apel Iași, I. *Dr.* No. 34/96).

4. Nu se poate rectifica un act de naștere, când se tinde a se schimba chiar sexul persoanei, căci prin aceasta se schimbă însuș substanța întrinsecă a actului. Nu se poate admite nici proba cu martori, contra celor constatate de ofițerul stării civile prin actul de naștere, căci atare act face dovada până la înscrierea în fals. (Trib. Fălciu, *Dr.* No. 43/97).

5. În genere o rectificare în actele stării civile pe cale judecătorească, poate avea loc, când există în act o eroare sau o omisiune sau când cuprinde o enunțare ce nu ar fi trebuit trecută sau când actul este neregulat în formă, sau nu poartă semnăturile necesare.

Astfel trecerea în actul de naștere a cuvântului „grec“, nu poate fi o eroare,

când se constată că ea este făcută de însăși tatăl înaintea ofițerului de stare civilă și că părintele este de naționalitate greacă, așa că acest fapt nu poate da loc la rectificarea actului de naștere, neîntrând în cazurile prescrise de lege. (Trib. Muscel, 422 din 3 Dec. 1909. *Curierul Jud.* 27/910).

6. Când într'un act de naștere s'a omis la redactarea lui a se adăuga la numele și pronumele celui născut și o altă calificăție la numele patronomic, această adăugire nu se mai poate cere în justiție pe calea rectificării prevăzută de art. 84 și urm. c. civ., ci conform legii numelui. (C. Apel Buc. S. I, 16 din 2 Febr. 1920. *Curier Jud.* 22-23/20, *Pand. Rom.* 1922. III-1).

7. Potrivit dispozițiilor art. 84 și urm. cod. civ., orice parte interesată va putea cere tribunalului competent rectificarea actului său de stare civilă; această rectificare nu va putea avea de obiect decât îndreptarea unor indicațiuni greșite, completarea acelor cari au fost omise sau ștergerea acelor cari au fost inserate de prisos.

Însă când cineva va cere tribunalului să se schimbe în actul său de naștere și în actul său de căsătorie, numele de lăncu sin Tudorache a Niculăesei în numele de Ion Teodoru, această cerere echivalează cu o cerere de schimbare a numelui patronomic, care, potrivit dispozițiilor art. 1 și 8 din legea asupra numelui, trebuie adresată Ministerului de justiție în formele prevăzute de acea lege.

Singura ipoteză când potrivit dispozițiilor art. 21 Legea asupra numelui, tribunalele ordinare ar fi competente să ordone rectificarea unui act de stare civilă în cecece privește schimbarea numelui patronomic, este condiționată de posibilitatea probei din partea părții interesate că tatăl său nu avea dreptul să poarte numele patronomic, care apoi i-a fost trecut și lui în actul de stare civilă a cărui rectificare o cere. (Trib. Dorohoi 332 din 29 Dec. 1921. *Jur. Gen.* 1924, No. 426).

Art. 85. — Hotărîrea asupra rectificării nu va putea niciodată fi opusă părților interesate, cari n'au făcut cerere, sau cari n'au fost chemate la judecată. (Civ. 40, 1201; Reg. act. st. civ. 71; L. asupra numelui din 18 Mart. 1895. Art. 24; Civ. Fr. 100).

Text. fr. Art. 100. — Le jugement de rectification ne pourra, dans aucun temps, être opposé aux parties intéressés qui ne l'auraient point requis, ou qui n'y auraient pas été appelées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 214; I, ed. 5-a, p. 323;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Des personnes*, III, 418 urm., 423, 454;
CHAUVEAU SUR CARRE, p. 2902 bis;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 290, 342, 390, 416;

DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 465 urm.; 481 urm., *Suppl. Acte de l'état civil* 123;
 DEMOLOMBE, I, 336;
 DURANTON, I, 340;
 MARCADÉ, art. 100, n. 4;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 18;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 526, 534;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 447 urm.; (VII, p. 558, 561 t. și n. 2). *Observație sub. Trib. Bacau* 1490 din 20 Febr. 1915; *Dreptul* 39/915; „*Teoria contradictorului legitim în materie de chestii de stat*”. *Curier Jud.* 74/902;
 CANTAȚIȚINO MATEI, p. 185, 186;
 MĂNDREA N. (IUNIUS). *Observație sub. Cas. II, 14 din 16 Ian. 1901. Curier Jud.* 19/1901;
 NACU, I, p. 201, 202, 373;
 VELESCU AL., *Nota sub Trib. Ilfov s. II, 719 din 9 Dec. 920. Pand. Rom.* 1922, II, 27.

Jurisprudență.

1. Restabilirea căsătoriei între soții, cari s'au considerat ca despărțiți prin consimțământul mutual, în baza sentinței Trib. înscrisă în registrele stării civile, nu aduce nici o vătămare terților, cărora deciziunea de anulare a divorțului nu le este opozabilă. (C. Apel Buc. II. *Drept.* 80/98).

2. Dacă femeia, având înscrisă hotărîrea de divorț în registrele stării civile, trece de femeie divorțată, și, prin urmare, capabilă de a se obliga, și în această calitate contractează un împrumut ipotecar, nu poate mai târziu să ceară anularea acelui împrumut pe motiv că hotărîrea de divorț a fost anulată, fiindcă acea hotărîre nu este opozabilă terților, cari n'au figurat la proces și cari de bună credință au contractat cu femeia crezută divorțată, față de care hotărîrea anulatoare este ca și neexistentă. (Cas. II, 14/901, B. p. 116).

3. Sentința pentru rectificarea unui act de naștere nu este opozabilă părților cari n'au figurat în instanța de rectificare. (Cas. I, 2 Aprilie 1907, B. p. 641).

4. Teoria așa zisă a contradictorului legitim, după care o hotărîre pronunțată asupra unei acțiuni într-o reclamațiune de stat a unui copil legitim, sau într-o

contestare a legitimității, ar avea autoritatea lucrului judecat *erga omnes*, atunci când a fost dată față cu contradictorul legitim, este inadmisibilă în dreptul actual: 1) pentru că, pe deoparte, nu s'a putut ajunge a se determina cu precizie cine poate fi considerat ca contradictor legitim; și 2) pentru că, pe de altă parte, această teorie, care și are originea sa în vechiul drept francez și care pe nedrept se pretinde a fi existat și în legile romane, creează o excepție dela principiul relativității lucrului judecat, nesprijinită pe nici un text de lege.

Lucrul judecat în materie de stat, rezămandu-se în adevăr, pe principiile generale, aceste principii îi sunt aplicabile, indiferent de efectele ce le-ar produce. În tot colul civil fiind o singură dispoziție referitoare la cazul unei judecări dată în materie de stat, această dispoziție aplică tocmai regula generală asupra efectelor lucrului judecat, căci art. 85 din codul civil, dispune că hotărîrile privitoare la rectificarea actelor stării civile nu sunt opozabile persoanelor care n'au figurat în judecată. (Trib. Bacău, No. 1499, 1915; „*Dreptul*”, 1915, p. 308).

5. A se vedea: Art. 84 cu nota 1; Art. 269, nota 1.

Art. 86. — Hotărîrile asupra rectificării se vor trece în registre de către funcționarul stării civile, îndată ce i se vor fi comunicat, și totdeauna se va face mențiune despre aceasta pe marginea actului reformat. (Civ. 35, 36, 48; Regul. act. st. civ. 9, 67, 68, 83, 97, 148; Art. 5 L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. of. 204/923); Legea asupra numelui din 18 Mart. 1895, Art. 15, 21, 23, 24; Civ. Fr. 101).

Text. fr. Art. 101. — Les jugements de rectification seront inscrits sur les registres par l'officier de l'état civil, aussitôt qu'ils lui auront été remis; et mention en sera faite en marge de l'acte réformé.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 390, 395, 416;
 DALLOZ, *Rép. Acte de l'état civil*, 473 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 179;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 526, 534.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 447 urm.; (II, ed. 2-a, p. 119 n. 4);
CANTACUZINO MATEI, p. 185;
NACU, I, p. 201, 202, 373.

Jurisprudență.

1. Oficiul de stare civilă care are obligația, potrivit art. 86 c. civ. de a înscrie în registre hotărârile judecătorești asupra actelor de stare civilă ce i-au fost comunicate, făcând totodată mențiune despre aceasta pe marginea actului reformat, nu are căderea de a examina vicile unei hotărâri judecătorești și nici de a refuza înscrierea ordonată, din moment ce din hotărârea judecătorească rezultă determinată identitatea actului reformat prin hotărâre.

Prin urmare în specie, ofițerul de stare civilă a fost în drept de a transcrie în registrele de divorț, sentința prin care s'a declarat desfacerea unei căsătorii și de a face mențiune de desfacere pe actul de căsătorie arătat în hotărâre, odată ce hotărârea și actul de căsătorie prevedeau același nume de familie al părților și hotărârea indică expres că s'a desfășurat căsătoria dela numărul respectiv din registrele de căsătorii. (Cas. I, 129 din 12 Febr. 1923. Jur. Rom. 11/923. Pand. Rom. 1923, III, 115. Jur. Gen. 1923, No. 232).

TITLUL III.

Despre domiciliu.

Art. 87. — Domiciliul fiecărui Român, încât privește exercitarea drepturilor sale civile, este acolo unde își are principală sa așezare. (Civ. 8 urm., 52, 60, 101, 102, 151 urm., 1104, 1115, 1121, 1659; Pr. civ. 10, 58, 60, 63, 137, 497, 649, 710; Pr. p. 84, 93; C. p. 151; L. jud. oc. 63; Civ. Fr. 102).

Text. fr. Art. 102. — Le domicile de tout Français quant à l'exercice de ses droits civils, est au lieu où il a son principal établissement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 141, n. 5; § 142, n. 1; § 144, n. 5, 6, 16, 18; I, p. 577; I, ed. 5-a, p. 882—884, 886, 893—895, 897, 899;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1011, 1013, 1014, 1018—1020, 1022, 1028;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 152, 422 urm., 670;
DALLOZ, *Rép. Domicile* 2 urm., 6 urm.; *Suppl. Domicile* 3 urm., 11 urm.;
DEMOLOMBE, I, 345—348, 354, 393;
HUC, I, 268, 370, 371, 373, 374;
LAURENT, II, 67, 68;
MARCADÉ, art. 102, 103, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 180 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 555, 557, 566—569;
WEISS, *Traité élémentaire*, p. 125;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 456 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 215.

Jurisprudență.

1. Cestiuinea de a se ști dacă domiciliul unei persoane este în cutare sau cutare loc este o pură chestiune de fapt, pe care numai instanțele de fond sunt suverane a o aprecia. (Cas. I, 7/83, Ian. 11/83. B. p. 11).

2. După art. 4 și 5 din Codul penal, streinii pot fi urmăriți și judecați de

Tribunalele române pentru infractiunile comise de dânsii în străinătate, de vor fi domiciliati în România. Prin expresiunile domiciliati în România nu trebuie a se înțelege un domiciliu legal, în sensul art. 87 Codul civil, ci un domiciliu de fapt, adică o reședință în țară. (Apel Galați II, Dreptul 28, 1904).

3. Prin derogare dela normele de

drept comun și spre a împiedică eludările posibile, legiuitorul prin art. 1 al. c din legea impozitului funciar fixând acest impozit la 13 % pentru proprietarii domiciliati în străinătate, precizează că prin „domiciliu“ în străinătate el înțelege nu domiciliu legal ci locuința obișnuită.

Când dar se constată că locuința obișnuită a soțului proprietarei femei

este în străinătate, instanța de fond este în drept și obligată pe baza presumpțiunii legale că soția locuiește cu bărbatul, să tragă concluziunea necesară că și locuința obișnuită a femeii este tot în străinătate, indiferent dacă domiciliul lor legal este în țară sau aiurea. (Cas. III, decizia No. 116 din 7 Mai 1919; Jurispr. Rom. 1919, p. 758).

Art. 88. — Schimbarea de domiciliu se operează prin locuința în fapt într'un alt loc, unită cu intențiunea de a-și statornici acolo principala așezare. (Civ. 89, 92, 93; Pr. civ. 69; Civ. Fr. 103).

Text. fr. Art. 103. — Le changement de domicile s'opère par le fait d'une habitation réelle dans un autre lieu, joint à l'intention d'y fixer son principal établissement.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, § 144, n. 9 și 10; I, ed. 5-a, 894, 895;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1023, 1029;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 424;
 DALLOZ, *Rép. Domicile* 23 urm.; *Suppl. Domicile* 28 urm.;
 DEMOLOMBE, I, 349, 352, 353—355;
 HUC, I, 374;
 LAURENT, II, 79;
 MARCADÉ, art. 104, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 185 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 592—594.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 463 urm.; *Observație* sub. C. Apel Orléans, 20 Ian. 1919. Tribuna juridică 24—26/1921;
 CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
 NACU, I, p. 217;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. civil Gand, 11 Iunie 906. Dreptul 54/1909; *Observație* sub. Cas. din Neapoli, 9 Mart. 1902. Dreptul 45/1914.

Jurisprudență.

1. Un certificat dat de poliție că o persoană nu domiciliază într'o localitate oarecare, nu este suficient pentru a stabili în drept o schimbare reală de domiciliu, pe cât timp legea, prin art. 88, 89 și 90, indică care sunt formele ce trebuie îndeplinite pentru ca cineva să-și schimbe într'un mod real domiciliul său dintr'un loc în altul. (Apel Buc. II, 2, Febr. 6/87, Dr. 29/87).

2. De și partea a declarat că-și strămută domiciliul, însă acea declarațiune, conform art. 88, trebuie să fie urmată în fapt de strămutarea de domiciliu și de intențiunea de a rămâne acolo; și după art. 89, dovada intențiunii rezultă din o expresă declarațiune, făcută atât la autoritatea comunală a locului ce se părăsește, cât și la acea a locului unde și a strămutat domiciliul. (Cas. I, 192/Iun. 28/88. B. p. 599).

3. După prescripțiunile art. 88 și 89, ca să fie schimbare de domiciliu trebuie neapărat 2 elemente: 1) intențiunea de a-și statornici într'alt loc prin-

cipala sa așezare, și 2) locuința de fapt într'acel loc. Or, dacă se constată că partea, de și a îndeplinit formalitățile cerute de art. 89 și a probat prin urmare că are în favoarea pretențiunii sale unul din elementele constitutive ale schimbării de domiciliu, nu are însă și pe acela al locuinței de fapt acolo unde și a manifestat intențiunea de a-și avea domiciliul, stabilindu-se astfel, în fapt, că schimbarea de domiciliu nu s'a operat, în asemenea caz nu tribunalul noului domiciliu pretins, ci tribunalul domiciliului originar este competente a judecă. (Cas. I, 21/Ian. 22/91, B. p. 27).

4. Strămutarea domiciliului, după articolele 88, 89 și 90 din Codul civil, se face nu numai prin abandonarea domiciliului originar și locuirea într'un alt loc, ci și prin manifestarea intențiunii de a-și fixa acolo principalul său așezământ, și dovada intențiunii rezultă din împrejurări lăsate la suverana apretiere a judecătorilor fondului. (Cas. I, 251/99. B. p. 775).

Art. 89. — Dovada intențiunii rezultă dinadins declarațiune, făcută atât la autoritatea comunală a locului ce se părăsește, cât și la aceea a locului unde și-a strămutat domiciliul. (Civ. 88, 90; Civ. Fr. 104).

Text. fr. Art. 104. — La preuve de l'intention résultera d'une déclaration expresse, faite tant à la municipalité du lieu qu'on quittera, qu'à celle du lieu où on aura transféré son domicile.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 895;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1025, 1027;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 425;
DALLOZ, *Rép. Domicile* 31 urm.; *Suppl. Domicile* 33 urm.;
DEMOLOMBE, I, 352;
HUC, I, 375;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 185 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 533.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 463 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 217.

Jurisprudență.

1. Cetățeanul, chemat într-o funcțiune publică temporală sau revocabilă, își păstrează domiciliul, de mai înainte, de n'a manifestat o altă intenție, și dovada acestei intenții poate rezultă sau dintr-o declarațiune a celui ce și-a strămutat domiciliul, sau, în lipsa acestei declarații, din alte împrejurări și instanța de fond trebuie

să cerceteze dacă nu cumva cetățeanul, din cauza funcțiunii, este silit să-și aibă relațiunile sale, domiciliul său, în locul unde își exercită funcțiunea, astfel că și funcțiunea poate fi considerată între împrejurările, de unde se poate deduce intențiunea de strămutare de domiciliu. (Cas. II. 323/98. B. p. 1447).

2. A se vedea : Art. 88 cu notele respective.

Art. 90. — În lipsă de declarațiune expresă, dovada intențiunii va depinde de împrejurări. (Civ. 89; Civ. Fr. 105).

Text. fr. Art. 105. — A défaut de déclaration expresse, la preuve de l'intention dépendra des circonstances.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 896;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1027;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 425;
DALLOZ, *Rép. Domicile* 46 urm., 50, 175-2°; *Suppl. Domicile* 35, 37 urm.;
DEMOLOMBE, I, 352, 353;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 185 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 593.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 463 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 217.

Jurisprudență.

1. Aprecierea acestor împrejurări de

fapt este lăsată la suverana facultate a judecătorilor fondului (Cas. II. 23. Mart. 9/71. B. p. 53).

Art. 91. — Cetățeanul chemat într'o funcțiune publică temporară sau revocabilă, își va păstră domiciliul de mai înainte, de n'a manifestat o altă intențiune. (Civ. 88; Civ. Fr. 106).

Text. fr. Art. 106. — Le citoyen appelé à une fonction publique temporaire ou révocable, conservera le domicile qu'il avait auparavant, s'il n'a pas manifesté d'intention contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 885;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 976;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 424;
 DALLOZ *Rép. Domicile* 98 urm., 115-2°; *Suppl. Domicile* 62;
 DEMOLOMBE, I, 354, 356, 366;
 HUC, I, 381;
 LAURENT, I, 94;
 MARCADÉ, 106, n. 2; 108;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 187;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 589.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 473 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
 NACU, I, p. 217.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 89 cu nota 1.

Art. 92. — Primirea unei funcțiuni pe viață va trage după sine strămutarea nemijlocită a domiciliului funcționarului în locul unde este chemat a exercită acea funcțiune. (Civ. 88; Civ. Fr. 107).

Text. fr. Art. 107. — L'acceptation de fonctions conférées à vie emportera translation immédiate du domicile du fonctionnaire dans le lieu où il doit exercer ces fonctions.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 143, n. 3, 15, 17; p. 579; I, ed. 5-a, p. 887, 892.
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 971, -975;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2 a, I, p. 423 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Domicile* 101 urm; *Suppl. Domicile* 63 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 136;
 DEMOLOMBE, I, 364, 365, 370;
 HUC, I, 381, 389;
 LAURENT, II, 91, 92, 95, 98;
 MARCADÉ, art. 106, 107, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 187;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 588, 589, 591.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 473 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
 NACU, I, p. 217.

Art. 93. — Femeia măritată nu are alt domiciliu decât acela al bărbatului său. Minorele neemancipat va avea domiciliul la părinții sau tutorele său; majorele interzis va avea

pe al său la curatorele său. (Civ. 124, 196, 201, 250, 326, 328, 390, 450, 452, 454, 950, 1265; C. p. 13; Civ. Fr. 108).

Text fr. Art. 108. — La femme mariée n'a point d'autre domicile que celui de son mari. Le mineur non émancipé aura son domicile chez ses père et mère ou tuteur: le majeur interdit aura le sien chez son tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 141, n. 8; § 143, n. 13; p. 580; I, ed. 5-a, p. 888-890;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 978, 980-985, 987-991, 996-998;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 245, 423, 495, 500;
 DALLOZ, *Rép. Domicile* 57 urm., 769; *Suppl. Domicile* 41 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 132 bis, III; 137 bis, V;
 DEMOLOMME, I, 357-363, 368;
 DURANTON, I, 367, 374;
 HUC, I, 382, 384, 385, 388;
 LAURENT, II, 84, 89;
 MARCADE, art. 108, No. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 184, 188;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 572-582, 586, 587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 466 urm.; (II, ed. 2-a, p. 841; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 674);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 112; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. III,
 9 Mai 1906. Dreptul 63/1906; *Nota* sub. Cas. Fr. 4 Aprilie 1905, Curier Jud. 1/906;
Nota sub. Trib. St. Flour. (Cantal), 9 Dec. 1922, Jurisp. Gen. 26/923, No. 1777;
 CANTACUZINO MATEL, p. 59, 60;
 NACU, I, p. 219 urm.;
 TĂTARU G. V., Prezidentul tribunalului, p. 67.

Jurisprudență.

1. Domiciliul minorului al cărui tată e divorțat și interzis este la mama sa, care are puterea părintească și administrarea legală a patrimoniului lui. (Trib. Dolj, II, Sept. 26/92, Dr. 70/92).

2. Într'un proces de divorț soția care a părăsit domiciliul conjugal și a cărei reședință este necunoscută, nu poate fi citată la domiciliul soțului, și în acest caz trebuie citată prin publicațiune în foaia oficială. (Cas. II, 306/98, B. p. 1355).

3. Expulzarea având de efect pierderea domiciliului expulzatului din țara în care trăiește, urmează că un soț, în urma expulzării, pierzând și de drept și de fapt domiciliul ce l'avea în țară, acțiunea de divorț în contra lui nu mai poate fi introdusă, potrivit art. 93 și 216 din codul civil, înaintea tribunalelor române, cari nu mai au competența să judece o asemenea acțiune. (Apel. Buc. I, Dr. 72/908, p. 592).

4. Conform art. 42 din legea timbrului, sărăcia se dovedește cu un certificat liberat de autoritatea comunală a locului, unde persoana care o invoacă își va avea domiciliul, iar prin domiciliu se înțelege domiciliul legal conform art. 88 și urm. codul civil, iar nu simpla reședință de fapt a cuiva.

Astfel, femeia măritată având domiciliul ei legal la soțul său, nu se poate servi în justiție decât cu un act de paupertate liberat de autoritatea comunală a domiciliului soțului său, iar nu de autoritatea locului unde dânsa și-ar fi stabilit reședința după părăsirea domiciliului conjugal. (Cas. II, 3 Mai 1906, B. p. 921).

5. Prin domiciliul despre care se vorbește în art. 44 din legea timbrului are a se înțelege, în această materie, locul unde cineva trăiește în mod obișnuit, iar nu domiciliul legal prevăzut în art. 93 din codul civil, care adeseaori este o ficțiune.

În adevăr, numai autoritatea comunală a locului unde este locuința obișnuită a unei persoane poate fi în măsură să constate și să atesteze starea de sărăcie a acelei persoane. (Cas. II, 27 Oct. 1909, B. p. 1164. În același sens, vezi și jurisprudența Cas. II, din 27 Iunie 1911, B. p. 915).

6. Potrivit art. 44 leg. timbrului, sărăcia se poate dovedi cu act de paupertate emanat dela autoritatea comunală a domiciliului de fapt al soției; iar nu dela domiciliul real, prevăzut de art. 93 civ. (Apel Iași II, No. 61, 1915; „Justiția” 1915, p. 80).

7. Prin derogare dela normele de drept comun și spre a împiedeca eludările posibile, legiuitorul, prin art. 1 al. c din legea impozitului funciar

fixând acest impozit la 13 % pentru proprietarii domiciliati în străinătate, precizează că prin „domiciliu” în străinătate el înțelege nu domiciliu legal, ci locuința obișnuită.

Când dar se constată că locuința obișnuită a soțului proprietarei femei este în străinătate, instanța de fond este în drept și obligată, pe baza prezumțiunii legale că soția locuiește cu bărbatul, să tragă concluziunea necesară că și locuința obișnuită a femeii este tot în străinătate, indiferent dacă domiciliul lor legal este în țară sau aiurea. (Cas. III. No. 116, 1919; „Jurisprudența Rom.” 1919, p. 758).

8. Potrivit art. 93 c. civ., minorul neemancipat va avea domiciliul la părinții, sau tutorul său, de unde urmează că, toate actele de procedură din cursul procesului și în timpul minorității, au a fi îndeplinite la domiciliul tutorelui, dacă instanța a fost legată cu acest domiciliu.

Acest domiciliu de origină al minorului nu poate fi pierdut în cazul când dânsul a ajuns la majoritate, dar nu și-a ales, în formele determinate de lege, un alt domiciliu, întru cât simplul fapt al ajungerii la majoritate nu poate face a se pierde un domiciliu legal și dobândit cauzei, — legea cerând pentru schimbarea de domiciliu survenită în cursul procesului, o declarațiune expresă și notificată părții adverse.

Prin urmare, în speță, recurentul, care în timpul minorității a fost citat la tutorele său, iar ajuns la majoritate nu și-a făcut nici o alegere de domiciliu, nu poate invoca că a fost citat, ca major, tot la domiciliul tutorei, deși avea un alt domiciliu. (Cas. I. dec. 359 din 26 Martie 1923. Jur. Gen. 1923. No. 591; Jur. Rom. 13-14/923).

9. A se vedea: Art. 344 cu nota 7; Art. 373 cu nota 1.

Art. 94. — Majorii cari servă sau lucrează obicinuit la altul, vor avea același domiciliu ca persoana pe care o servă sau la care lucrează, când vor locui în acelaș loc. (Civ. 93, 196, 341, 390, 450, 1470; Civ. Fr. 109).

Text. fr. Art. 109. — Les majeurs qui servent ou travaillent habituellement chez autrui, auront le même domicile que la personne qu'ils servent ou chez laquelle ils travaillent lorsqu'ils demeureront avec elle dans la même maison.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 143, n. 11; I, ed. 5-a, p. 891;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1001 1004;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 424;
DALLOZ, *Rép. Domicile* 116 urm.; *Suppl. Domicile* 71 urm.;
DEMOLOMBE, I, 359, 369;
HUG, I, 399;
LAURENT, II, 96 97;
MARCADÉ, art. 109;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 190 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 583—587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 476 urm.; (XI, p. 352);
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 219 urm.

Art. 95. — Domiciliul unei succesiuni este domiciliul cel din urmă al defunctului. (Civ. 651, 695, 704, 724, 725, 733; Pr. civ. 63, 702, 703; Civ. Fr. 110).

Text fr. Art. 110. — Le lieu où la succession s'ouvrira, sera déterminé par le domicile.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 141, p. 882, n. 1; I, ed. 5-a, § 145, p. 837, 898;
BAUDRY, *Précis*, I, 315, 316;

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 965, 989, 1013, 1018;
 BEUDANT, I, 156, 162, p. 241;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 421; ed. 1-a, III, p. 366;
 DALLOZ, *Rép. Domicile*, 18 urm., 46-50, 91, 138; *Suppl. Domicile*, 87;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 128 bis, IV;
 DEMOLONBE, I, 346-349;
 DURANTON, I, 359, 375, nota 1;
 HUC, I, 371, 373, 388;
 LAURENT, II, 67, 69, 71, 74, 75;
 MARCADÉ, I, 310, 316, 317;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 181;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 563, 630, 634, 660, 661;
 THIRY, I, 155-157.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 457 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 45, 60, 497); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 69, 153, 189;
 CANTACUZINO MATEI, p. 59, 30, 250;
 NACU, I, p. 223.

Art. 96. — Domiciliul unei persoane juridice este acolo unde acea persoană juridică își are centrul administrațiunii sale ¹⁾. (Civ. 87; Pr. Civ. 75).

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 141, p. 882, n. 1; I, ed. 5-a, § 145, p. 897, 898;
 BAUDRY, *Précis*, I, 315, 316;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 965, 989, 1013, 1018;
 BEUDANT, I, 156, 162, p. 241;
 DALLOZ, *Rép. Domicile* 18 urm., 46-50, 91, 138; *Suppl. Domicile* 87;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 128 bis, IV;
 DEMOLONBE, I, 346-349;
 DURANTON, I, 359, 375, nota 1;
 HUC, I, 371, 373, 388;
 LAURENT, II, 67, 69, 71, 74, 75;
 MARCADÉ, I, 310, 316, 317;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 630, 634, 660, 661;
 THIRY, I, 155-157.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 457 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 66;
 CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
 NACU, I, p. 215.

Jurisprudență.

1. Puterile Statului, întinzându-se în toată țara, el e considerat că își are domiciliul în orice parte a țării, așa că prin tribunalul domiciliului părătului, unde art. 58 din Procedura ci-

vilă arată că trebuie introdusă cererea în judecată în materie personală și mobilă, are a se înțelege, la oricare din tribunalele țării, Statul fiind reprezentat la toate aceste Tribunale și având avocați publici pretutindeni. (Cas. I, 460/901. B. p. 1595).

Art. 97. — Când părțile sau una din ele își va alege, pentru executarea unui act, domiciliul în altă parte decât unde este domiciliul real, citațiunile, cererile și urmăriirile relative la acel act se vor putea face la domiciliul prevăzut prin zisul act și înaintea judecătorului acestui domiciliu. (Civ. 157, 969, 977, 1104, 1115 § 6, 1121, 1781, 1804; Pr. civ. 51, 64, 74,

¹⁾ Acest articol nu are corespunzător în Codul civil francez, însă dispozițiile sale sunt admise fără dificultate în doctrina și jurisprudența franceză.

659-2°; Com. 773, 889, 907, 917, 897-4°, 924; Pr. pen. 64, 65, 137, 179, 524; L. asupra dr. propr. 4, 23; Civ. Fr. 111).

Text. fr. Art. 111. — Lorsqu'un acte contiendra, de la part des parties ou de l'une d'elles, élection de domicile pour l'exécution de ce même acte dans un autre lieu que celui du domicile réel, les significations, demandes et poursuites relatives à cet acte, pourront être faites au domicile convenu, et devant le juge de ce domicile.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 146, n. 1-5, 8, 13, 20; p. 587, 589-591; I, ed. 5-a, p. 872, 898-905;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1035-1037, 1039-1043, 1046-1048, 1052, 1054;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 428;
CARRÉ, *L. de la procéd.*, p. 608;
DALLOZ, *Rép. Domicile élu* 1 urm.; *Suppl. Domicile élu* 1 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 140 bis, II;
DEMOLOMBE, I, 321, 372, 372-2°, 373-375, 375-5°, 376, 378; VIII, 775;
DURANTON, I, 379;
HUC, I, 391, 393;
LAURENT, II, 104-107, 110; V, 358;
MARCADÉ, art. 111, no. 3 și 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 193 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 590-607.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 478 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 296;
Observație sub. Cas. I, 30 Aprilie 1920. Tribuna Juridică 13-15/1922;
CANTACUZINO MATEI, p. 59, 60;
NACU, I, p. 224, 225;
SCRIBAN STEFAN, *Un efect al domiciliului ales*. Curier Jud. 6/1909.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul, pentru a facilita raporturile între contractanți și pentru a nu-i constrânge să se judece la tribunalele depărtate ale domiciliului natural, de fapt, prin art. 56 pr. civ. și art. 97 c. civ., le permite să renunțe la acest domiciliu și să-și aleagă un altul, în favoarea creditorului, a debitorului sau a ambilor contractanți. Această alegere de domiciliu poate fi relativă la jurisdicțiune și execuțiune sau numai la jurisdicțiune. Și de câte ori se arată o localitate, fără indicațiune de o persoană anume însărcinată a reprezenta pe partea contractantă, alegerea de domiciliu este atributivă de competență, adică de jurisdicțiunea tribunalului chemat a judeca acțiunea. Prin urmare, acțiunea nu se poate face decât înaintea acestei jurisdicțiuni aleasă de părți, neputându-se face la domiciliul real al părâtului decât acte de procedură, cum citațiuni, somațiuni, comandamente, etc., iar nu și acțiuni. (Apel Galați I, 178, Dec. 7/89, Dr. 20/90).

2. Deși prin art. 97 c. civ. și 64 pr. civ., se prevede că părțile sau una din ele au facultatea de a-și alege alt domiciliu decât cel real pentru *executarea* actului intervenit între ele, însă asemenea dispozițiune nu se poate in-

terpretă în mod restrictiv și literal, adică numai exclusiv pentru acțiunile relative la modul de executare a actului, ci în sensul larg pentru orice acțiune ar da loc între părți actul format de ele, căci scopul pentru care s'a permis de către legiuitor, prin aceste articole, asemenea derogare la principiul general prevăzut de art. 58 pr. civ., adică *de a se intentă* la domiciliul părâtului acțiunile personale și mobiliare, este desigur pentru a înlesni cât se poate mai mult efectuarea de contracte între părți și acest scop nu s'ar atinge în totul dacă s'ar aplica în sens restrictiv arătata facultate ce li s'a acordat pentru alegerea domiciliului. Deci se poate intentă la tribunalul domiciliului ales chiar și acțiunea pentru anularea contractului. (Cas. I, 441/Dec. 14/90. B. p. 1416).

3. Ipoteza prevăzute de art. 65 pr. civ., pentru facultatea acordată părților de a derogă la principiul general prescriș de art. 58 prin alegerea pentru judecata acțiunilor lor mobiliare și personale a unui alt tribunal decât acel al domiciliului părâtului, este desigur numai pentru cazul când nu s'ar fi ales deja un domiciliu pentru executarea contractului chiar prin acel act, sau altul adițional, și prin urmare numai în acel caz ele au necesitate d'a face și depune la tribu-

nalul ce voesc a alege pentru judecată, un act scris care să cuprindă voința lor; căci a se interpreta în alt sens art. 65, ar rezulta că legiuitorul a repetat în acest articol, fără nici o utilitate, dispozițiunile art. 64 p. civ. și art. 97 c. civ., ceea ce e inadmisibil. (Cas. I, 441/Dec. 14/90. B. p. 1417).

4. Deși după art. 97 c. civ., combinat cu art. 64 alin. c pr. civ., părțile au facultatea, pentru cazul când au ales un domiciliu pentru executarea contractului, de a intenta acțiune, una contra alteia, fie la domiciliul ales, fie la acela al pârâtului, totuși o asemenea facultate o pîrd atunci când prin contract ele stipulează că orice acțiune nu se va putea intenta și judecă decât la tribunalele domiciliului ales, căci pe de o parte asemenea stipulațiune neatingînd ordinea publică, ci numai interesul privat al părților, ea este permisă de lege (art. 5), iar pe de altă parte convențiunile legal făcute avînd putere de lege între părți, urmează că ele trebuiesc executate întocmai. Dacă dar părțile au stipulat expres că pentru orice acțiune relativă la executarea convențiunei, judecata se va urmî numai la cutare tribunal străin, tribunalele române nu sînt competente de a judecă atare acțiune. (Cas. II, 149/Sept. 21/93).

5. Odată ce debitorul și-a ales domiciliul prin actul de ipotecă, toate citațiunile și actele de procedură relative la urmărirea, ce are loc în virtutea aceluia act, trebuie a-i fi adresate la acel domiciliu; în acest caz, pentru alegerea domiciliului nu este nevoie a se determina și anume persoana că-

reia să i se adreseze actele de procedură, art. 97 din Codul civil neprescriind aceasta. (Cas. II, 242/95. B. p. 1374).

6. Când părțile își aleg un domiciliu special pentru executarea vreunui act, acea executare se poate face și la domiciliul real, afară numai dacă partea interesată nu va dovedi că alegerea domiciliului special s'a făcut pentru interesul ei exclusiv. (Cas. II, 247/97, B. p. 1273).

7. Prin art. 272 din codul de comert nu s'a adus nici o derogare la regula dreptului comun după care procedura de judecată are a fi îndeplinită la domiciliul real al pârâtului, întru cât prin cuvintele întrebuintate în acel text de lege, legiuitorul comercial a înțeles să determine unde se va plăti polița, referindu-se la funcțiunea comercială a poliței, iar nu la funcțiunea ei juridică care se regulează tot după normele dreptului comun.

Prin urmare, din moment ce instanța de fond interpretînd în mod suveran indicațiunile coprinse în cambii, stabilesc că arătarea adresei emitentului sub semnătura sa și în apropiere de semnătură, sub cuvintele „cătrec mine însu-mi”, trebuie a fi privită ca exprimînd numai un loc de plată, iar nu un domiciliu pentru citațiuni, nu se poate imputa acelor instanțe că ar fi comis vre-o violare de lege, sau că ar fi săvârșit vre-o omisiune, sau eroare de fapt. (Cas. II, No. 148, 1 Iunie 1915, „Jurispr. Rom.” 1915, p. 564).

8. A se vedea: Art. 5 cu notele: 3, 4, 12, 13, 24, 26, 32, 38.

TITLUL IV

Despre absenți, adică cei cari lipsesc dela locul lor¹⁾.

CAPITOLUL I

Despre absența prezumată.

Art. 98. — De va fi trebuință a îngrijii de administrațiunea totală sau a unei părți a averii lăsate de către o persoană care se presupune a fi absentă, și care n'are un împuternicit, tribunalul de prima instanță va luă dispozițiunile convenite, după cererea părților interesate. (Civ. 100, 101, 107, 108, 1719; Pr. civ. 621 urm.; L. Propr. lit. (Mon. Of. 68/923) Art. 7; L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. Of. 204/923) Art. 1; Lege relativă la administrarea patrimoniului sătenilor mobilizați (Mon. Of. 221/916) Art. 1 urm.; Lege autorizînd

¹⁾ În înțelesul juridic al cuvîntului, absent este numai acela care lipsește dela domiciliul sau reședința sa, fără a i se cunoaște locul unde se află, fiind în dubiu chiar existența sa.

luarea de măsuri în vederea stării de război cu privire la familia și averea celor mobilizați (Mon. Of. 221/916); Civ. Fr. 112).

Text. fr. Art. 112. — S'il y a nécessité de pourvoir à l'administration de tout ou partie des biens laissés par une personne présumée absente, et qui n'a point de procureur fondé il y sera statué par le tribunal de première instance, sur la demande des parties intéressées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 149, n. 4; p. 593, 595, 596, I. ed. 5-a, p. 906, 909-911;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1062, 1067-1069, 1073, 1074, 1078, 1880, 1081;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432; ed. 1-a, III, p. 113, 336, 450, 968;
 DALLOZ, *Rép. Absence*. 1 urm., 31 urm., 99, 113; *Suppl. Absence*, 4 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 182;
 DEMOLOMBE, II, 12, 14 bis, 17, 20, 23, 26, 27, 34, 36, 37-39, 46;
 DURANTON, I, 393;
 HUC, I, 398, 399, 401, 402, 404;
 LAURENT, II, 137, 140, 141;
 MARCADÉ, art. 111, n. 3 și 7;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 199 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 620-623;
 WEISS, *Tr. élém.* p. 589.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 489 urm.: «*Absența în dreptul internațional privat*», Justiția (Iași) 7/919;
 CANTACUZINO MATEI, p. 310, 476;
 NACU, I, p. 228;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului în legislația română*, p. 43 urm.

Jurisprudență.

1. Când prin jurnalul unui tribunal se numește un curator, ca administrator al averii unui presupus absent, fără a i se limita puterile, prin aceasta curatorul este autorizat, în mod implicit, a sta și în judecată în numele reprezentantului, mai ales când acesta e și scopul pentru care se cere numirea curatorului. (Cas. II, București, No. 22, 4 Noemb. 1918; „Jurispr. Rom.” 1919, p. 540).

2. Constatarea și declararea absenței prezumate, se face de Tribunal pe cale de procedură grațioasă, conform art. 104 proc. civ., fără citarea părților, așa că neîndeplinirea acestei formalități nu poate avea de rezultat anularea hotărârii Tribunalului prin care s'a numit un administrator, aceasta cu atât mai puțin cu cât această formalitate, în practică, n'ar înfățișa nici o utilitate față cu lipsa cunoscută dela domiciliu a persoanei ce urmează a fi declarată ca absentă.

Prin urmare, bine a hotărât Tribunalul când a constatat și declarat absentă o persoană, fără să dispue citarea părților, de oarece art. 98 c. civ. și 621 pr. civ. nu prevăd nicăeri necesitatea citării persoanei a cărei absență urmează a fi declarată.

Din punct de vedere formal, sunt în esență satisfăcute cerințele legii, în ce

privește nedepunerea raportului de către Parchet, relativ la facerea cercetărilor necesare la stabilirea plecării persoanei absente dela domiciliu, căci obligațiunea impusă de art. 621 proc. civ. presupune cazul că în momentul introducerii cererei, pe temeiul art. 98 cod civil, nu se făcuse nici o cercetare privitoare la absență și de aceea Tribunalul trimite cererea Procurorului, dar când ea, în specie, se făcuse o constatare a absenței de poliție, Parchetul a putut să-și însușească și să găsească suficientă acea constatare, fără a mai fi ținut la noui cercetări, cari, de altfel, puteau fi făcute tot prin poliție;

În ce privește concluziunile Procurorului, ele pot fi transmise prin scris Tribunalului, căci măsura cerută pe baza art. 98 c. civ., se ia de Tribunal pe cale de procedură grațioasă, fără debateri orale, ei numai după acte și memorii, în care caz concluziunile scrise ale Procurorului, satisfac cerințele legii, din punctul de vedere al scopului ce se urmărește.

În definitiv, iregularitățile de formă ce s'ar putea întâmpla cu ocaziunea numirii unui administrator al averii unui absent, nu se pot opune terților cari, de bună credință, ar contracta cu acest administrator, în limitele drepturilor lor legale;

Prin urmare, bine motivează instanța de fond, când hotărăște că a-

ceste formalități nefiind cerute sub pedeapsă de nulitate, nu se poate susține nulitatea jurnalului Tribunalului, pentru lipsa acestor formalități. (Cas. I, No. 327, din 12 Dec. 1919; Jurisprudența Rom. 1920, p. 98, Curier Jud. 36-37/920).

3. Numai tribunalul are căderea de a ordona și lua măsurile necesare pentru înființarea curatelei unui condamnat în contumacie și a administrației, indiferent de cuantumul averii rămase.

iar nu judecătoria de ocol, de oarece art. 476 pr. p. prescrie că averea contumacelui condamnat, va fi din ziua executării deciziei considerată și administrată ca avere de absenți iar art. 98 și urm. c. civ. dau în competența tribunalului tot ce privește materia absenței. (Cas. II, 62 din 19 Febr. 1923, Jurispr. Rom. 9/923, Pand. Rom. 1923, III, 83).

4. A se vedea: art. 124 cu nota 1.

Art. 99. — Tribunalul, după cererea părții celei mai stăruitoare, va însărcina un curatore spre a reprezenta pe cei presupuși absenți, la inventare, socoteli, împărțeli și desfaceri la cari s'ar afla interesați. (Civ. 120, 121, 730, 747, 749, 1530; Pr. civ. 623, 668; L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. Of. 204/923) Art. 10; Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri (Mon. Of. 87/921) Art. 5; Civ. Fr. 113).

Text. fr. Art. 113. — Le tribunal, à la requête de la partie la plus diligente, commettra un notaire pour représenter les présumés absents, dans les inventaires, comptes, partages et liquidations dans lesquels ils seront intéressés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 597; I, ed. 5-a, p. 912;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 10° 9-1072;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432; ed. 1-a, III, p. 968, 975;
DALLOZ, *Itép. Absence* 120 urm.; *Suppl. Absence* 4 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 495;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 145 bis, II; 147 bis, II;
DEMOLOMBE, I, 43; II, 33, 40-44, 123;
HUC, I, 402, 440;
MARCADÉ, Art. 113, n. 1-4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 205 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 623.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 489 urm.; II, ed. 2-a, p. 840; III, part. II, p. 474, 501, n. 1).
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 44, 183 nota; *Observație* sub. Cas. II, din 22 Nov. 919. Tribuna Juridică 42-44/919;
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
DANIELOPOL G. DR. CAPITAN, *Observație* sub. Judecătoria ocol. Zătreni-Vâlcea 20 Mart. 914. Curier Jud. 36/914;
NACU I. p. 228.

Jurisprudență.

1. Autorizarea justiției necesară curatorului unui absent pentru a intența o acțiune în revendicare trebuie obținută înainte de introducerea acțiunii, sau cel mai târziu în timpul când acțiunea se găsește înaintea primei instanțe iar nu și înaintea instanței de apel, de oarece altfel ar fi a se priva partea adversă de beneficiul primei instanțe, înaintea căreia ar fi putut să invoace mijloacele sale de apărare relative la acordarea autorizării pentru intentarea procesului în contra sa.

(Cas. I, No. 406/1914. Dreptul 1914, p. 556, Curier Jud. 79/914).

2. Când prin jurnalul unui tribunal se numește un curator, ca administrator al averii unui presupus absent, fără a i se limita puterile, prin aceasta curatorul este autorizat, în mod implicit, a stă și în judecată în numele reprezentantului, mai ales când acesta e și scopul pentru care se cere numirea curatorului. (Cas. II București, No. 22 din 4 Noembrie 1918; Jurispr. Rom. 1919, p. 540).

3. O persoană absentă poate fi reprezentată în mod legal în justiție

prin fiul ei — și aceasta cu drept cuvânt — pentru că ar fi nedrept și contrazicător de a permite celorlalți moștenitori sau terților interesați să îndepărteze pe absent sub cuvântul că existența sa ar fi incertă și în același timp să-i îndepărteze și pe fiii lui, reprezentanții săi legali, sub cuvânt că ar fi cu puțință ca absentul, d'spărutul, să fie încă în viață. (Judec. ocol. Zătreani-Vâlcea, 20 Mart. 1914. Curier Jud. 36/914).

4. Soția, curatoarea bărbatului său comerciant absent, care eră într-o societate în nume colectiv cu un altul, in-

voindu-se cu acesta de a scurtă termenul societății din cauza malversațiunilor comise de acesta asupra averii din societate și a i se da ei administrarea societății până la lichidare, nu face o tranzacție, ci o convenție care trebuie să-și aibă efectele sale. Reducerea termenului unei societăți nu e o tranzacție care să întrecă puterile unui mandatar general cum este curatorul unui absent. (Trib. Prahova s. II, 49 din 18 Iunie 1919 Pand. Rom. 1923, II, 164).

5. A se vedea: Art. 98 cu nota 2; art. 116 cu nota 1.

Art. 100. — Ministerul public este special însărcinat de a priveghea asupra intereselor persoanelor presupuse absente, și va lua cuvântul în toate cererile privitoare la dânsule. (Civ. 98, 102 urm., 111; Pr. civ. 80, 621; Leg. 29 Octomv. 77; Civ. Fr. 114).

Text. fr. Art. 114. — Le ministère public est spécialement chargé de veiller aux intérêts des personnes présumées absentes; et il sera entendu sur toutes les demandes qui les concernent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 596; I, ed. 5-a, p. 911;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1076, 1077;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432; ed. 1-a, III, p. 968;
DALLOZ, *Rép. Absence* 70 urm.; *Suppl. Absence* 8;
DEMOLOMBE, I, 29, 30; II, 30;
HUC, I, 390, 403;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 205;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 622.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 489 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 228.

CAPITOLUL II

Despre declarațiunea absentei.

Art. 101. — Când o persoană nu se va mai arăta la locul domiciliului său, sau al reședinței sale, și nici a lăsat procură pentru administrațiunea averii sale¹⁾, și dacă în curs de 4 ani nu va avea nimeni știință despre dânsa, părțile interesate se vor putea adresă cu cerere la tribunalul de prima instanță spre a o declară absentă.

Iar, dacă va fi existând o procură pentru administrațiunea averii sale, părțile interesate nu vor putea cere a se declară absentă decât după 10 ani deplin de când a dispărut persoana sau dela primirea celor din urmă științe dela ea. (Civ. 87 urm., 98, 106, 107, 108; Pr. civ. 621 urm.; Leg. timbr. 20 al 25; Civ. Fr. 115).

¹⁾ În art. 115 francez, corespunzător, lipsesc cuvintele: „și nici a lăsat procură pentru administrațiunea averii sale”. De asemenea lipsește și întreg aliniatul 2, al cărui cuprins însă-l găsim în art. 121 francez, corespunzător cu art. 107 codul civil român.

Text. fr. Art. 115. — Lorsqu'une personne aura cessé de paraître au lieu de son domicile ou de sa résidence, et que depuis quatre ans on n'en aura point eu de nouvelles, les parties intéressées pourront se pourvoir devant le tribunal de première instance, afin que l'absence soit déclarée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 151, n. 4, p. 600; I, ed. 5-a, p. 910, 914, 915, 917; IV, p. 127;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1085, 1092-1095, 1097;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 166, 969;
 DALLOZ, *Rép. Absence* 14 urm.; *Suppl. Absence* 11 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 131 bis, III; 150 bis, I; 150 bis, III;
 DEMOLOMBE, II, 57-63, 69, 78;
 DURANTON, I, 474;
 HUC, I, 407, 409, 412-414, 416;
 LAURENT, II, 159, 187;
 MARCADÉ, art. 115, n. 3 și 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 207 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 627;
 WEISS, *Traité élémentaire* p. 589.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V, p. 207, 518, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 44;
 CANTACUZINO MATEI, p. 310;
 NACU, I, p. 214, 230;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 46.

Art. 102. — Spre a se constată absența tribunalului, după înscrisuri și dovezi produse, va ordonă a se face o cercetare în ființa procurorului în ocolul domiciliului și acel al reședinței, de vor fi osebite¹⁾. (Civ. 87, 100; Pr. civ. 185, 621; Civ. Fr. 116).

Text. fr. Art. 116. — Pour constater l'absence, le tribunal, d'après les pièces et documents produits, ordonnera qu'une enquête soit faite contradictoirement avec le procureur du Roi, dans l'arrondissement du domicile, et dans celui de la résidence, s'ils son distincts l'un de l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 601; I, ed. 5-a, p. 916;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1096, 1097;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 151 bis;
 DEMOLOMBE, II, 63, 65, 66, 69;
 HUC, I, 416;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 212;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 628.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V, p. 207, 518, n. 1);
 CANTACUZINO MATEI, p. 310;
 NACU, I, p. 230.

Jurisprudență.

1. Din punct de vedere formal, sunt în esență satisfăcute cerințele legii, în ce privește nedepunerea ra-

portului de către Parchet, relativ la facerea cercetărilor necesare la stabilirea plecării persoanei absente dela domiciliu, căci obligația impusă de art. 621 pr. civ. presupune cazul că în

¹⁾ Prin art. 4 al Legii din 29 Octombrie 1877, asupra atribuțiilor ministerului public, este desființată asistența procurorului, concluziunile sale nefiind necesare. Deasemenea și prin art. 81 din noua proc. civilă.

momentul introducerii cererii pe temeiul art. 98 c. civ., nu se făcuse nici o cercetare privitoare la absență și de aceea tribunalul trimite cererea Procurorului; dar când, ca în specie, se făcuse o constatare a absentei de Poliție, Parchetul a putut să-și însusească și să găsească suficientă acea constatare, fără a mai fi ținut la noi cercetări, cari de altfel puteau fi făcute tot prin Poliție.

In ce privește concluziile Procu-

rului, ele pot fi transmise prin scris tribunalului, căci măsura cerută pe baza art 98 c. civ., se ia de tribunal pe cale de procedură grațioasă, fără debateri orale, ci numai după acte și memorii, în care caz concluziunile scrise ale Procurorului, satisfac cerințele legii din punctul de vedere al scopului ce se urmărește. (Cas. I, 327 din 12 Dec. 1919, „Jur. Rom.“, 1920 p. 98, Curierul Jud. 36-37/920).

Art. 103. — Tribunalul, statuind asupra cererii va avea în privire motivele absentei și cauzele cari au putut să împiedice de a avea știință despre persoana presupusă absentă. (Civ. Fr. 117).

Text. fr. Art. 117. — Le tribunal, en statuant sur la demande, aura d'ailleurs égard aux motifs de l'absence, et aux causes qui ont pu empêcher d'avoir des nouvelles de l'individu présumé absent.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1098;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
DALLOZ, *Rép. Absence* 186 urm.;
DEMOLOMBE, II, 52;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 211;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 628.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V. p. 207, 518 n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 230.

Art. 104. — Indată ce se va da o hotărâre, fie pregătitoare, fie definitivă, procurorul va trimite copie după dânsa Ministerului Justiției spre a se publica prin „Monitorul Oficial“. (Civ. 100, 105; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 118).

Text. fr. Art. 118. — Le procureur du Roi enverra, aussitôt qu'ils seront rendus, les jugements tant préparatoires que définitifs, au Ministre de la justice, qui les rendra publics.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 917;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1100;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; ed. 1-a, III, p. 970;
LAURENT, II, 161;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 212;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 630.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (V. p. 207, 518, n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 230.

Jurisprudență.

1. Publicația cerută de art. 104 din codul civil constituie o formalitate sub-

stanțială și deci o nulitate virtuală de procedură, care nu are nevoie să fie expres prevăzută și care împiedică declararea absentei ceea ce rezultă atât

din termenii imperativi ai citatului ar-ticol cât și din natura dispoziției legii, care cuprinde în sine cerința rigo-roasă de a se aduce la cunoștința celui dispărut măsura gravă ce ur-mează a se lua contra lui. (Apel Buc. III. Dr. 6/913, p. 69).

2. Formalitățile cerute de lege pen-tru declararea absenței mamei unui copil și pentru constituirea tutelei în scop ca tuturul să-și dea consimțământul la adopția minorului, fiind cerute de lege pentru a asigura mino-

rului o protecție legală, numai acesta este în drept a se prevală de lipsa a-celor formalități pentru a cere nul-tatea declarării de absență a mamei sale, a instituirii tutelei și a adopției sale când interesele sale morale sau materiale îi vor dicta să facă o ase-menea cerere iar nu chiar tuturul, care și-a dat consimțământul la adopție și care în urmă ar avea interes să anu-leze acea adopție. (Cas. I. No. 212, 1916; „Jurispr. Rom.“, 1916, p. 354).

Art. 105. — Hotărîrea declarației de absență nu se va da decât un an după hotărîrea care a ordonat cercetarea. (Civ. 102, 104; Civ. Fr. 119).

Text. fr. Art. 119. — Le jugement de déclaration d'absence ne sera rendu qu'un an après le jugement qui aura ordonné l'enquête.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 404, 430, 433; cf. 1-a, III, p. 970;
DALLOZ, *Nép. Absence* 199 urm.: *Suppl. Absence* 18;
DEMOLOMBE, II, 68;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 211;
PLANIOL, I. ed. 3-a, No. 629.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 402 urm.; (V, p. 207, 518 n. 1);
CANTACUZINO MATEI, p. 310;
NACU, I, p. 230.

CAPITOLUL III

Despre efectele absenței.

Secțiunea I. — *Despre efectele absenței în privința averii ce absentul posedă în ziua dispărerii sale (îpsirei sale).*

Art. 106. — Dacă absentul nu va fi lăsat procură pentru administrarea averii sale, atunci acei cari ar fi moștenitorii săi, în ziua când el a dispărut (s'a făcut nevăzut) sau când s'a primit cele din urmă științe dela dânsul, moștenitorii pre-sumptivi, vor putea cere, în virtutea hotărîrii judecătorești definitive, prin care se va fi declarat absența, punerea lor în posesiune provizorie pe averea ce absentul avea în ziua por-nirei sale, sau a primirei celor din urmă științe dela dânsul, cu îndatorire însă, pentru aceștia, de a da cauțiune despre buna lor administrare. (Civ. 107, 109 urm., 120 urm., 652 urm., 1271, 1535 urm., 1652 urm., 1675 urm.; Pr. civ. 392, 621; Civ. Fr. 120).

Text. fr. Art. 120. — Dans les cas où l'absent n'aurait point laissé de procuration pour l'administration de ses biens, ses héritiers présomptifs, au jour de sa disparition ou de ses dernières nouvelles, pourront, en vertu du jugement définitif qui aura déclaré l'absence, se faire envoyer en possession provisoire des biens qui appartenaient à l'absent au jour de son départ ou de ses dernières nouvelles, à la charge de donner caution pour la sûreté de leur administration.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 602, 603, 615; I, ed. 5-a, p. 917-919, 934; IV, p. 127;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes* I, 1103, 1106, 1107, 1109-1112, 1114, 1115, 1120;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 268; II, p. 736; ed. 1-a, III, p. 336, 420, 969, 970;
 DALLOZ, *Rép.* Absence 203 urm.; *Suppl.* Absence 19 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 156 bis, II; 156 bis, VII; 183 bis;
 DEMOLOMBE, II, 75, 77-79, 85, 86, 91-93, 99;
 HUC, I, 412, 417-419, 421, 431, 433;
 LAURENT, II, 113, 162, 163, 166, 167, 170, 171, 174, 187;
 MARCADÉ, art. 120, n. 1 și 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 213 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 624, 625; III, ed. 2-a, No. 2466 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 592, n. 1, 611, 767 *ad notam*)
Droit ancien et moderne de la Roumanie: p. 44, 69, 185;
 CANTACUZINO MATEI, p. 310, 536;
 NACU, I, p. 233, 234; III, p. 490.

Art. 107. — Dacă absentul va fi lăsat procură, atunci moștenitorii săi presumptivi nu vor putea cere dela Tribunale punerea lor în posesiune provizorie decât după 10 ani deplini de când el a dispărut, sau dela primirea celor din urmă științe dela el. (Civ. 101, 108; Civ. Fr. 121).

Text. fr. Art. 121. — Si l'absent avait laissé une procuration, ses héritiers présumptifs ne pourront poursuivre la déclaration d'absence et l'envoi en possession provisoire, qu'après dix années révolues depuis sa disparition ou depuis ses dernières nouvelles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 599, 600; I, ed. 5-a, p. 914, 915;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1088, 1090, 1091;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 969;
 DEMOLOMBE, II, 54-56;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 209;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 624, 625.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 592 n. 1, 767 *ad notam*);
 CANTACUZINO MATEI, p. 310;
 NACU, I, p. 234.

Art. 108. — Tot astfel se va urmări și când termenul procurii ar expiră, și, în asemenea caz, se va procedea la administrarea averii absentului potrivit regulilor statornicite prin capitolul I din acest titlu. (Civ. 98 urm., 107; Civ. Fr. 122).

Text. fr. Art. 122. — Il en sera de même si la procuration vient à cesser; et, dans ce cas, il sera pourvu à l'administration des biens de l'absent, comme il est dit au chapitre 1er du présent titre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 599; I, ed. 5-a, p. 915;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1089;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 969;
 DALLOZ, *Rép.* Absence 159 urm.; *Suppl.* Absence 11;
 MARCADÉ art. 122, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 209;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 624, 625.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 492 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 310, 311;
NACC, I, p. 234.

Art. 109. — După ce moștenitorii 'presumptivi vor fi fost puși în stăpânire provizorie, testamentul, dacă va exista, se va deschide după cererea părților interesate, sau a procurorului tribunalului, și legatarii, donatarii, precum și toți aceia, cari aveau asupra averii absentului, drepturi subordonate morții absentului, le vor putea exercita provizoriu cu îndatorire din parte-le de a da cautiune. (Civ. 100, 106, 119, 557, 565, 801, 825, 889, 895, 899, 1485, 1523, 1552, 1652, 1675 urm.; Pr. civ. 392 urm.; Civ. Fr. 123).

Text. fr. Art. 123. — Lorsque les héritiers présomptifs auront obtenu l'envoi en possession provisoire, le testament, s'il en existe un, sera ouvert à la réquisition des parties intéressées, ou du procureur du Roi près le tribunal; et les légataires, les donataires, ainsi que tous ceux qui avaient sur les biens de l'absent, des droits subordonnés à la condition de son décès, pourront les exercer provisoirement, à la charge de donner caution.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 603, 604; I, ed. 5-a, p. 918, 920;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1109;
COLIN ET CAPITANT, III, ed. 1-a, p. 336, 970, 978;
DALLOZ, *Rép. Absence* 238 urm.; *Suppl. Absence* 22;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 157 bis, I, II;
DEMOLOMBE, II, 75;
LAURENT, II, 165;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 216 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2467, 2482.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 402, 592, n. 1, 767 *ad notam*;
VIII, part. I, ed. 2-a, p. 545);
CANTACUZINO MATEI, pg. 311.
NACU, I, p. 237.

Art. 110. — Posesiunea provizorie nu va fi considerată de cât ca un depozit, care va da celor ce au dobândit-o dreptul de a administra averea absentului, cu îndatorire din parte-le de a da seama absentului, când s'ar arăta, sau se va proba existența sa. (Civ. 106, 109, 111 urm.; 1599 urm.; Civ. Fr. 125).

Text. fr. Art. 125. — La possession provisoire ne sera qu'un dépôt, qui donnera à ceux qui l'obtiendront, l'administration des biens de l'absent, et qui les rendra comptables envers lui, en cas qu'il reparaisse ou qu'on ait de ses nouvelles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 605-608, 613; I, ed. 5-a, p. 921, 923-927, 929, 931, 932;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1123, 1126-1128, 1130, 1134, 1137, 1139, 1140,
1151, 1154, 1161, 1166, 1167;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 142, 166, 971;
DALLOZ, *Rép. Absence* 266 urm.; *Suppl. Absence* 24 urm.;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 156 bis, V; 157 bis, IV, VI; 162 bis, I; 163 bis, I; 163 bis, V; 169 bis, III;
 DEMOLOMBE, II, 95, 102, 105, 106, 109, 112-115, 117, 118, 128, 130, 136, 139, 140;
 HUG, I, 431-438;
 LAURENT, II, 128, 175, 176, 178, 179, 186, 188, 189, 195, 196;
 MARCADÉ, art. 134, n. 4;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 221 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2481.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 917; IX, p. 51);
 CANTACUZINO MATEI, p. 311;
 NACU, I, p. 236.

Jurisprudență.

1. Trimisul în posesiunea provizorie a averii unui absent, în lipsa unui text de lege, nu poate exercita acțiunea în revendicare a unui imobil al absentului, fără autorizațiunea justiției, pentru că trimisul în posesiune,

nefiind decât un depozitar, n'are decât administrarea bunurilor, iar în ceea ce privește acțiunile imobiliare urmează să aibă autorizațiunea respectivă a justiției, conform principiilor generale prevăzute pentru administratori. (Trib. Botoșani. Dr. No. 74/98).

Art. 111. — Cei ce vor fi dobândit punerea în posesiune provizorie ¹⁾ vor fi datori a stăruii pentru facerea inventarului averii mișcătoare și a înscrisurilor absentului în ființa procurorului tribunalului de prima instanță.

Tribunalul va ordonă, în caz de trebuință, vânzarea averii întregi mișcătoare sau a unei părți dintr'însa. În caz de vânzare, atât prețul ei cât și veniturile se vor capitaliză în bani sau în pământ.

Cei ce vor fi dobândit punerea în posesiune provizorie, vor putea, pentru propria lor siguranță, cere dela tribunal orânduirea unui expert care să revizuiască averea nemișcătoare și să descrie starea ei printr'un proces-verbal, care se va aproba de tribunal în prezența procurorului ²⁾; cheltuelile acestei lucrări vor fi în sarcina averii absentului. (Civ. 100, 106, 110, 1432; Pr. civ. 211 urm., 431 urm., 668 urm., 674 urm.; Civ. Fr. 126).

Text. fr. Art. 126. — Ceux qui auront obtenu l'envoi provisoire, ou l'époux qui aura opté pour la continuation de la communauté, devront faire procéder à l'inventaire du mobilier et des titres de l'absent, en présence du procureur du Roi près le tribunal de première instance, ou d'un juge de paix requis par ledit procureur du Roi.

Le tribunal ordonnera, s'il y a lieu, de vendre tout ou partie du mobilier. Dans le cas de vente, il sera fait emploi du prix, ainsi que des fruits échus.

Ceux qui auront obtenu l'envoi provisoire, pourront requérir, pour leur sûreté, qu'il soit procédé, par un expert nommé par le tribunal, à la visite des immeubles, à l'effet d'en constater l'état. Son rapport sera homologué en présence du procureur du Roi; les frais en seront pris sur les biens de l'absent.

1) Art. 126 francez, corespunzător, adaugă imediat: „ou l'époux qui aura opté pour la continuation de la communauté”, aceasta în legătură cu suprimarea de către legiuitorul român a art. 124 francez, relativ la comunitatea legată care n'a fost admisă de redactorii codului nostru civil.

2) Prin art. 4 al Legii din 29 Octombrie 1877, asupra atribuțiilor ministerului public, se desființează azistența procurorului în asemenea operațiuni, concluziunile sale ne mai fiind necesare. A se vedea și art. 81 din noua procedură civilă.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 155, n. 10; I, ed. 5-a, p. 922, 923, 937;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1116-1120;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 142, 166, 974;
 DALLOZ, *Rép. Absence* 279 urm.; *Suppl. Absence* 30 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 160; 160 bis, II; 160 bis, III: 168;
 DEMOLOMBE, II, 96-99, 281;
 HUC, I, 421, 427, 432, 433;
 LAURENT, II, 173, 174, 180;
 MARCADÉ, art. 451, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 220, 224;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1210, 1216, 2471 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 496 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 917);
 CANTACUZINO MATEI, p. 311;
 NACU, I, p. 236.

Art. 112. — Cei cari, în puterea punerii lor în posesiune provizorie sau a administrațiunei legale, se vor fi folosit de averea absentului, nu vor fi datori a întoarce absentului decât a cincea parte din venit, dacă existența lui va fi dovedită înainte de 15 ani deplini din ziua când el a dispărut, și a zecea parte când existența lui se va dovedi după 15 ani deplini.

Veniturile vor fi în întregime ale moștenitorilor presumpțivi, când au trecut 30 ani deplini dela ziua declarațiunei absentei, sau 100 ani dela ziua nașterii absentului ¹⁾. (Civ. 106, 114, 115, 123, 545, 548, urm., 552, 553; L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. Of. 204/923), Art. 10; Civ. Fr. 127).

Text. fr. Art. 127. — Ceux qui, par suite de l'envoi provisoire, ou de l'administration légale, auront joui des biens de l'absent, ne seront tenus de lui rendre que le cinquième des revenus, s'il reparait avant quinze ans révolus depuis le jour de sa disparition; et le dixième, s'il ne reparait qu'après les quinze ans.

Après trente ans d'absence, la totalité des revenus leur appartiendra.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 612, 619; I, ed. 5-a, p. 923, 931, 933-935, 939;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1069, 1142-1150, 1155, 1193, 1204;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 166, 482, 971, 972, 974;
 DALLOZ, *Rép. Absence* 303 urm., 413 urm.; *Suppl. Absence* 33 urm., 52 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 161 bis, I;
 DEMOLOMBE, II, 121-127, 187, 188, 288, 302;
 DURANTON, I, 497;
 HUC, I, 440;
 LAURENT, II, 192, 194, 213, 218;
 MARCADÉ, Art. 127, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 229 urm., 232 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1212, 2489 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 505 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 407 *ad notam*; IV, part. I, ed. 2-a, p. 592 n. 1, 767 *ad notam*; X, p. 563, 582);
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 240, 241.

¹⁾ În art. 127 francez, corespunzător, lipsesc cuvintele: „sau 100 ani dela ziua nașterii absentului”. Cuvinte, pe care, de altfel, le găsim și în textul art. 114 român.

Art. 113. — Cei cari se folosesc de averea absentului numai în virtutea punerii în posesiune provizorie, nu vor putea înstrăina, nici ipotecă, averea lui cea nemișcătoare. (Civ. 110, 117, 401, 427, 1004, 1171, 1268, 1769, 1771; Civ. Fr. 128).

Text. fr. Art. 128. — Tous ceux qui ne jouiront qu'en vertu de l'envoi provisoire, ne pourront aliéner ni hypothéquer les immeubles de l'absent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 607, 608; I, ed. 5-a, p. 924, 925, 930, 931;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1133, 1140, 1164, 1165;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 80; ed. 1-a III, p. 142, 166;
 DALLOZ. *Rép. Absence*, 283 urm., 283, 357 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 162 bis, II; 162 bis, III;
 DEMOLOMBE, II, 111, 137, 138;
 HUC, I, 426;
 LAURENT, II, 182;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 221 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2483.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 497, 503, 504; (III, part. I, ed. 2-a, p. 796);
 CANTACUZINO MATEI, p. 311;
 NACU, I, p. 238.

Art. 114. — Dacă absența se va prelungi 30 ani, din ziua punerii în posesiune provizorie, sau dacă se vor fi împlinit 100 de ani deplini dela nașterea absentului, cauțiunile date se vor ridică, toți cei îndrituiți vor putea cere dela tribunalul de I-a instanță împărțea averea absentului și punerea în posesiune definitivă. (Civ. 106, 109, 112, 115, 117, 118, 728, urm.; Pr. civ. 691 urm.; Civ. Fr. 129).

Text. fr. Art. 129. — Si l'absence a continué pendant trente ans depuis l'envoi provisoire, ou depuis l'époque à laquelle l'époux commun aura pris l'administration des biens de l'absent, ou s'il s'est écoulé cent ans révolus depuis la naissance de l'absent, les cautions seront déchargées; tous les ayants-droit pourront demander le partage des biens de l'absent, et faire prononcer l'envoi en possession définitif par le tribunal de première instance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 622, 627; I, ed., 5-a p. 941-944, 949;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1216-1221, 1223, 1224, 1226-1228;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 167, 973;
 DALLOZ. *Rép. Absence*, 426 urm.; *Suppl. Absence* 56 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 170, 170 bis;
 DEMOLOMBE, II, 140, 141, 147-150, 153-155, 158, 160, 161;
 HUC, I, 442, 443;
 LAURENT, II, 126, 222, 224, 226, 227;
 MARCADÉ. *Art. 129*, n. 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 332, 244 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1214, 2491 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 511 urm., 681; (III, part. II, ed. 2-a, p. 718 n. 4); „Efectele absenței cu privire la căsătoria soțului prezent”. Dreptul 37/920;
 CANTACUZINO MATEI, p. 311;
 NACU, I, p. 241, 242.

Art. 115. — Moștenirea absentului va fi deschisă din ziua morții lui dovedită, în folosul moștenitorilor celor mai apropiați în ziua morții, și cei cari se vor fi folosit de averea absentului vor fi datori a o restitui acestora cu rezerva veniturilor ce li se cuvine lor, în virtutea art. 112 (Civ. 33, 95, 106, 112, 120 urm., 123, 651, 1169, 1876, 1890; L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. Of. 204/923), Art. 6; Civ. Fr. 130).

Text. fr. Art. 130. — La succession de l'absent sera ouverte du jour de son décès prouvé, au profit des héritiers les plus proches à cette époque; et ceux qui auraient joui des biens de l'absent, seront tenus de les restituer, sous la réserve des fruits par eux acquis en vertu de l'article 127.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 626; I, ed. 5-a, p. 947, 948;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1174, 1246, 1247;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 974;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 176 bis, II, IV;
 DEMOLOMBE, II, 192, 193;
 HUC, I, 465;
 LAURENT, II, 242, 243;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 232, 249;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2463.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 510, 511; (III, part. II, ed. 2-a, p. 45, n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 611, n. 1).
 CANTACUZINO MATEI, p. 216.

Art. 116. — Dacă absentul revine, sau dacă se dovedește existența lui în timpul punerii în posesiune provizorie, efectele hotărârii prin care s'a declarat absența vor încetă, însă fără prejudiciul, dacă va fi trebuință, a măsurilor conservatorii prescrise de capitolul I din acest titlu, pentru administrarea averei. (Civ. 98-100, 110, 112, 115, 117, urm.; Civ. Fr. 131).

Text. fr. Art. 131. — Si l'absent reparait, ou si son existence est prouvée pendant l'envoi provisoire, les effets du jugement qui aura déclaré l'absence cesseront, sans préjudice, s'il y a lieu, des mesures conservatoires prescrites au chapitre I-er du présent titre, pour l'administration de ses biens.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 933;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1172;
 BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 311;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 969;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 171 bis, 173, 173 bis;
 DEMOLOMBE, II, 190;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 232.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 509 urm.; (X, p. 582);
 CANTACUZINO MATEI, p. 216, 311.

Jurisprudență.

1. Efectele unui simplu jurnal al tribunalului prin care nu se pronunță declararea absenței conform dispozițiilor art. 101 și urm. c. civ., ci dispune numai luare de măsuri conservatorii în favoarea unui presupus absent conform dispozițiilor art. 98 și urm. c. civ. încetează dela sine, îndată ce absentul revine. Absentul odată cu reîntoarcerea sa a dobândit plenitudinea drepturilor de administrație asupra averii sale, iar dispozițiile jurnalului tribunalului

lui nu mai au nici un efect pentru viitor, iar cele din trecut nu pot fi tranșate decât pe cale contencioasă, respectând ambele grade de jurisdicție și contradictor cu cei interesați. Reformarea în apel a unui astfel de jurnal dat pe cale grațioasă nu ar avea nici un efect asupra actelor de administrație deja încheiate de curatorul numit de tribunal cari rămân întregi până la examinarea lor pe cale contencioasă. (C. Apel. Buc. s. II, 75 din 31 Oct. 918. Curier Jud. 46—47/920).

Art. 117. — Dacă absentul se ivește, sau dacă existența lui este dovedită, chiar și după punerea în stăpânire definitivă, el își va primi averea în starea în care s'ar găsi, precum și prețul lucrurilor înstrăinate din ea, sau cele cumpărate cu prețul averii celei vândute, fără a putea urmări acea avere, dacă va fi trecut la o a treia persoană ¹⁾. (Civ. 114, 118, 1770; L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. Of. 204/923). Art. 7; Lege p. regularea și consolidarea drept. de a exploata petrolul și ozocherita. Art. 32; Civ. Fr. 132).

Text. fr. Art. 132. — Si l'absent reparait, ou si son existence est prouvée, même après l'envoi définitif, il recouvrera ses biens dans l'état où ils se trouveront, le prix de ceux qui auraient été aliénés, ou les biens provenant de l'emploi qui aurait été fait du prix de ses biens vendus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 623, 624; I, ed. 5-a, p. 944-946, 949;
BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1230, 1231, 1233, 1235, 1236, 1238, 1241, 1245;
BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 311;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 434, 974;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 174 bis, II, III;
DEMOLOMBE, II, 126, 155, 165, 166, 169, 171, 174, 176, 179;
HUG, I, 444;
LAURENT, II, 217, 228, 235, 236;
MOURLON, ed. 7-a, 245 urm.: 249 urm.;
PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 2495.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 511 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 574; III, part. II, ed. 2-a, p. 910, 912, 921; X, p. 578 n. 4, 579 nota, 583); *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 20 Oct. 1906. Dreptul 77/1906; *Observație* sub. Cas. I, 110 din 15 Mart. 1902. Curier Jud. 60/1902; *Observație* sub. Trib. Prahova s. I, 7 Dec. 904. Curier Jud. 26/1905; *Nota* sub Judec. Ocol I, Turnu-Măgurele, 4 Ian. 1922. Curier Jud. 2/924; *Observație* sub. Cas. I, 75 din 5 Mai 1919. Tribuna Juridică 26-27/1919; *Observație* sub. Cas. I, 664 din 1 Dec. 1910. Curier Jud. 20/911;
ALIMĂNESCU I. NICOLAE, *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 71 din 12 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923, II, 206;
CANTACUZINO MATEI, p. 37, 38, 256, 312;
CERBAN ALEXANDRU, *Nota* sub. Judec. ocol. Herta-Dorohoi 399 din 28 Oct. 922. Curier Jud. 7/923;
DAN EM., „Care este valoarea actului de vânzare imobiliară făcută de eredele aparent?” Curier Jud. 66/1907;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scieri juridice*, vol. IV „Diversae causarum figurae”, p. 231, 232;
DUMITRESCU A. M., II, 97;

1) În art. 132 francez corespunzător, lipsesc ultimele cuvinte: „fără a putea urmări acea avere, dacă ea fi trecut la o a treia persoană”.

- HAMANGIU C., „Teoria proprietarului aparent și legea consolidărilor petrolifere“, Dr. 23/909;
 HOZOO D., Nota sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909. Pand. Rom. 1924, I, 199;
 MARINESCU G. N., *Codul consolidărilor petrolifere. Teoria proprietarului aparent*, p. 11 urm.;
 NACU, I, p. 243;
 PĂRVULESCU G., „Petițiunea de ereditate etc“, Dreptul 40/1903;
 PETIT EUGEN, „Teoria instrămurărilor consimțite de eredele aparent“, Curier Jud. 27-28/1919;
 „O coincidență relativ la ches'unea eredității aparent“, Curier Judiciar 77/915;
 STOENAVOICI A. N., *La validité des actes de l'héritier apparent, en Droit français et en droit roumain*, Paris 1913;
 VĂRGOIICI CĂZAR, Adnotație sub. C. Apel Buc. s. II, 303, 28 Nov. 1907. Dreptul 4, 6, 18/1909.

INDEX ALFABETIC

Acte de administrație 6.	Moștenitor adevărat 1, 3, 6, 7, 8.
Acte de dispoziție 6.	Moștenitor aparent 1-3, 5-9, 11.
Anulare 3, 9.	Petrolifere conceisuni 10.
Apreciere suverană 2, 11.	Presiune 11.
Arendare, a se vedea „Locație“.	Proprietar adevărat 4, 5.
Bună credință 1, 2, 6, 8, 11.	Proprietar aparent 4, 10.
Caragea 3.	Rea credință 5, 6, 8.
Concesione petroliferă 10.	Recurs a se vedea „apreciere suverană“.
Consolidare petroliferă 10.	Sucesor a se vedea „Moștenitor“.
Coproprietate 9.	Suverană apreciere 2.
Cumpărător 9.	Terț achizitor 1, 2, 4, 6, 8, 11.
Echitate 1, 4, 8.	Testament 3, 6.
Erede aparent a se vedea „Moștenitor aparent“.	Utilitate socială 1, 5, 6, 8.
Etware 4, 7, 9, 10, 11.	Vânzare, a se vedea „Cumpărător“.
Leg tar 6.	
Legea consolidărilor petrolifere 10.	
Locație 5.	

Jurisprudență.

1. Atât echitatea cât și utilitatea socială impun ca, ori de câte ori există un conflict de drepturi între adevăratul succesor și terțiul achizitor de bună credință al unui imobil succesoral dela moștenitorul aparent, a face ca dreptul terțiului achizitor de bună credință să prevaleze, adică rămânând valabilă față de adevăratul moștenitor vânzarea făcută de moștenitorul aparent către terțiul de bună credință. (Cas. I, 664 din 1 Decembrie 1910, B. p. 1702, „Jurisprudență“ 8/911).

2. Chestiunea de a se ști dacă terțiul achizitor al unui imobil succesoral dela moștenitorul aparent a fost sau nu de bună credință, este o chestiune de fapt de suveranul atribuit al instanțelor de fond și care scapă prin urmare controlului Înaltei Curți. (Cas. I, 654 din 1 Dec. 1910, Bul. p. 1702, „Jurisprudență“ 8/911; In aceluș sens: Cas. I, 75 din 5 Mai 1919, Curier Jud. 7/919).

3. a) Principiul, după care actele făcute în moștenire de un erede aparent sunt valabile și opozabile adevăratului moștenitor, eră adm's și de legiurile Caragea, întrucât în izvoarele care i-au servit de bază există acel principiu și întrucât legea Caragea nu conține nici o dispozițiune care să răstoarne acel principiu.

b) Erede aparent este acela care s'a comportat ca moștenitor și care a fost apoi îndepărtat de adevăratul erede, fie cu titlu legal, de sânge, fie pe baza unui testament anulabil, fără să se poată face vre-o distincțiune în acea-

stă privință. (Cas. I, No. 169, din 6 Martie 1915; „Jurispr. Rom.“ 1915, p. 290, Curier Jud. 45/915, Dreptul 1915, p. 281).

4. În conflictul de drepturi între adevăratul proprietar și un terțiul achizitor de bună credință trebuie să triumfe maxima: „Eror communis facit jus“ contra regulei de drept: „Nemo plus juris transferre potest“, care este în contradicție cu noțiunea de echitate și de ordine socială. (Cas. I, 75 din 5 Mai 1919, Curier Jud. 7/919).

5. Utilitatea socială, în interesul general și al siguranței bunurilor, reclamă ca actele făcute de eredele aparent să fie respectate, cât timp nu se dovedește reaua credință din partea terțiului contractant.

În specie dacă cineva ia în arendă dela un erede aparent un imobil succesoral și dacă el este de bună credință arendarea trebuie respectată de adevăratul proprietar. (Trib. Român 219 din 23 Iunie 1919, Jur. Gen. 1923, No. 913; Cas. I, 76/905, Bul. p. 153).

6. Legatarul, care dobândește în virtutea unui testament, ce mai târziu e anulat, este până în momentul anulării un erede aparent și ca atare el are din momentul dobândirii succesiunii aceleași drepturi pe care le-ar putea avea un moștenitor adevărat. Moștenitorul aparent poate face acte de administrație și chiar de dispoziție, iar actele făcute de el cu terțiul de bună credință, care a crezut că tratează cu adevăratul proprietar, rămân valabile.

Neexistând în codul civil nici o dispozițiune care să rezolve conflictul de drepturi dintre terțiul, care contractează cu presupusul moștenitor, și adevăratul succesor, — în teoria eredeului aparent nu s'i are aplicațiunea regula că nimeni nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuși, rigoarea acestei regule nefiind așa de absolută, încât să nu cedeze în cazurile, unde echitatea și interesul general ar cere aceasta.

Utilitatea socială, în interesul general și al siguranței circulației bunurilor, reclamă ca actele făcute de eredele aparent să fie respectate, cât timp nu se dovedește reaua credință din partea terțiului contractant. (Trib.

Roman 219 din 23 Iunie 1919. Jur. Gen. 1923, No. 913).

7. Pentru ca teoria admisă de jurisprudență a eredelui aparent, să poată fi aplicată, trebuie ca eroarea asupra prepusului moștenitor să fie neînălăturabilă, adică nu pur subiectivă aceluia ce invoacă, ci comună, adică prsupusul moștenitor să fi fost socotit de toată lumea ca adevărat moștenitor. (C. Apel Iași s. I, 46 din 29 Mai 1922. Dreptul 42/1922).

8. Majoritatea doctrinei și jurisprudenței admit teoria eredelui aparent validând vânzările efectuate de eredele aparent, ori de câte ori tertul achizitor e de bună credință.

Echitatea și utilitatea socială cer ca atunci când este un conflict între adevăratul succesori și tertul achizitor, să prevaleze drepturile acestuia din urmă, când reaua credință nu a fost dovedită. (Judec. ocol Herta-Dorohoi, 399 din 28 Oct. 1922. Curier Jud. 7/1923).

9. Cumpărătorul unui imobil care aparține în coproprietate, prin cesiune, la două persoane cu drepturi egale, dar care a fost vândut numai de una din ele, nu se poate apăra că a fost victima unei erori invincibile asupra întinderii dreptului de succesiune al vânzătorului, invocând teoria eredelui aparent, de oarece acest cumpărător este dator să cerceteze și să se convingă, fie de posesiunea netulburată a dreptului vânzătorului timp de 30 ani în urmă, fie de dreptul său de proprietate rezultând din acte. (C. Apel Buc., s. I, 71 din 12 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923, II, 206).

10. Teoria proprietarului aparent construită în art. 7 al legii din 1904 și 32 al legii din 1913 se întemeiază pe aceea „error communis facit jus” care stă la baza tuturor cesiunilor acordate de posesorii de bună credință, cari stăpânesc terenurile de ani de zile ca proprietari, făcând acte de proprietari în văzul tuturor și fiind considerați de toată lumea ca atare.

De îndată ce posesiunii îi lipsește acest caracter, sau ea se exercită cu titlul precar în numele altora, cesiunea nu poate fi valabil constituită de un asemenea deținător.

Pe baza aceluiaș principiu se cere ca eroare asupra faptului posesiunii ca proprietar, să existe și în persoana concesionarului, căci dacă el

știe că proprietar este altul și totuși face contract cu simplul deținător, atunci este de rea credință, cum a explicat-o autorul legii cu prilejul desbaterilor și în asemenea caz eroarea nu mai fiind comună, cesiunea nu poate fi consolidată, concesionarului lipsindu-i buna credință, pe care legiuitorul i-o presună.

Din toată economia legii de consolidare, rezultă că legiuitorul departe de a nesocoti dreptul de proprietate, a dat proprietarilor, prin art. 18, posibilitatea de a și-l valorifica făcând contestațiune la consolidarea averilor, iar prin art. 22 a creat în favoarea lor o dispozițiune excepțională permițându-le să prezinte contestațiile chiar în ziua cercetării în localitate, spre deosebire de contestațiunile făcute de concesionari pe care îi obligă să le depună la tribunal cu trei zile libere înainte de primul termen fixat pentru judecare. Dând proprietarului acest drept, concluzia juridică și logică este că îndată ce el și-a dovedit pretențiunea, distrugând aparenta posesiune de proprietar, îmbrăcată de un altul, Comisiunea nu mai poate consolida, căci altfel, dreptul de a face contestațiune ar apare ca o dispozițiune fără rațiune, ceea ce nu este admisibil.

Prin urmare, îndată ce o persoană dovedește, ca în speță, ca este proprietară a terenului asupra căruia un altul s'a făcut proprietar, cesiunea acordată de acesta din urmă nu se poate consolida. (C. A. III, București, dec. Nr. 119 din 19 Februarie 1924. „Jur. Gen.” 1924, Nr. 1022, Bul. C. Apel, 7/924).

11. Este admis în drept, că achizițiunile pe cari terți li fac de bună credință dela un crede aparent, sunt valabile, dacă acei terți achiziționari, deși au depus o diligentă obicinuită pentru actele ce au încheiat, s'au săsit totuși într-o eroare neînălăturabilă. Determinarea condițiilor, a căror îndeplinire de către o parte, pot să formeze diligența cerută pentru justificarea erorii neînălăturabilă, necesară aplicării principiului de mai sus, este de atributul suveran al instanțelor de fond, ea variind dela caz la caz. (Cas. I, 10 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1723).

12. A se vedea : art. 653 cu nota 46; art. 1295 cu nota 36.

Art. 118. — Copiii și descendenții în linie dreaptă ai absentului pot asemenea, în termen de 30 ani dela punerea în definitivă stăpânire, a cere restituirea averii absentului, după cum s'a zis în art. precedent. (Civ. 106, 114, 116, 117, 1876; Civ. Fr. 133).

Text. fr. Art. 133. — Les enfants et descendants directs de l'absent pourront également, dans les trente ans, à compter de l'envoi définitif, demander la restitution de ses biens, comme il est dit en l'article précédent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 625; I, ed. 5-a, p. 945, 946;
 BAUDRY ET FOURGADE, *Des personnes*, I, 1179, 1248, 1252, 1253;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a III, p. 974, 975;
 DALLOZ, *Rep. Absence* 572 urm.; *Suppl. Absence* 95 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 176;
 DEMOLOMBE, II, 183, 185, 194;
 DURANTON, I, 512;
 HUC, I, 415;
 LAURENT, II, 238;
 MARCADE, Art. 133, n. 2.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 511 urm.; (XI, p. 225);
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 239, 244, 245.

Art. 119. — După darea hotărârii prin care s'a declarat absența, vericine ar avea drepturi contra absentului, nu le va putea exercita decât în contra celor ce vor fi fost puși în posesiunea averei lui, sau în contra celor ce vor fi având administrațiunea legală. (Civ. 106, 114; Civ. Fr. 134).

Text. fr. Art. 134. — Après le jugement de déclaration d'absence, toute personne qui aurait des droits à exercer contre l'absent, ne pourra les poursuivre que contre ceux qui auront été envoyés en possession des biens, ou qui en auront l'administration légale.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 608;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 433; ed. 1-a, III, p. 970, 972;
 DALLOZ, *Rep. Absence* 341 urm.; *Suppl. Absence* 39 urm.;
 DEMOLOMBE, II, 114;
 DURANTON, I, 412;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 497 urm.; (VI, p. 465);
 NACU, I, p. 237, 238, 239.

Secțiunea II. — *Despre efectele absenței în privirea drepturilor eventuale care se pot cuveni absentului.*

Art. 120. — Vericine va reclama un drept deschis unei persoane, a cărei existență nu va fi recunoscută, este dator a dovedi, că acea persoană există în timpul când dreptul s'a deschis pentru dânsa ¹⁾. (Civ. 98, 99, 114, 121 urm., 654, 668, 808, 924, 1169, 1651; Civ. Fr. 135).

Text fr. Art. 135. — Quiconque réclamera un droit échu à un individu dont l'existence ne sera pas reconnue, devra prouver que ledit individu existait quand le droit a été ouvert: jusqu'à cette preuve, il sera déclaré non recevable dans sa demande.

¹⁾ În art. 135 francez, core-spunzător, se continuă articolul cu următorul adaus: *jusqu'à cette preuve il sera déclaré non recevable dans sa demande*.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 158, p. 635; I, ed. 5-a, p. 950;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1257-1259, 1265, 1285;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 430, 432; ed. 1-a, III, p. 975, 976, 978;
 DEMOLOMBE, II, 203 urm., 205, 207;
 HUC, I, 447, 449, 456;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 253 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 518 urm.; (V, p. 519, nota); *Observație* sub. Trib. Bacău 8525 din 16 Sept. 905. Curier Jud. 80/905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 245 urm.

Jurisprudență.

1. Ori-cine reclamă un drept deschis unei persoane, a cărei existență nu va fi recunoscută, este dator să dovedească, că acea persoană există în momentul când dreptul s'a deschis pentru dânsa, iar dacă se va deschide o moștenire unei asemenea persoane, ea se va da numai acelorora cu care dânsa s'ar fi găsit în drept a concură sau acelorora ce aveau drept de a o

dobândi în lipsa sa. Astfel dacă, în momentul deschiderii unei succesiuni, existența absentului, în numele căruia se face cererea de trimetere în posesie asupra averii defunctului, era incertă o asemenea cerere nu e admisibilă întru cât acel ce face o asemenea cerere în numele său, nu dovedește că există și absentului era recunoscută în momentul deschiderii succesiunii. (Trib. Bacău, C. Ju l. 80/905).

2. A se vedea: Art. 654 cu nota II.

Art. 121. — Dacă se va deschide o moștenire, care s'ar cuveni unui individ, a căruia existență nu este cunoscută, ea se va da numai acelorora cu cari individul s'ar fi găsit în drept de a concură, sau acelorora ce aveau drept de a o dobândi în lipsă-i. (Civ. 98, 99, 120, 122 urm., 654, 664-668; Civ. Fr. 136).

Text. fr. Art. 136. — S'il s'ouvre une succession à laquelle soit appelé un individu dont l'existence n'est pas reconnue, elle sera dévolue exclusivement à ceux avec lesquels il aurait eu le droit de concourir, ou à ceux qui l'auraient recueillie à son défaut.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 158, n. 2, 3, 6, p. 641-642; I, ed. 5-a, p. 952, 953, 955;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1250, 1262, 1264, 1266-1268;
 BUENOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 104;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432, ed. 1-a, III, p. 380, 975, 976;
 DALLOZ, *Rép. Absence* 476 urm.; *Suppl. Absence* 77 urm.;
 DEMOLOMBE, II, 205, 206, 209, 212, 213, 214, 251;
 HUC, I, 448, 449;
 LAURENT, II, 225;
 MARCADÉ, art. 136, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 253 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1721, 2051 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 518 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 1, 32; V, p. 519, nota);
Observație sub. Trib. Bacău 8525, 16 Sept. 905. Curier Jud. 80/905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 245 urm.

Jurisprudență.

1. Dispozițiile privitoare la capacitatea sau necapacitatea de a succede, fiind de domeniul statutului real, depind de legea situațiunei imobilelor. În consecință, dacă, în caz de absentă,

imobilele succesoriale sunt situate în România, urmează a se aplica art. 121 cod. civ. român, după care absentul este exclus dela moștenire. (Apel Buc. I, No. 119, 1915; „Dreptul“ 1915, p. 514).

2. A se vedea: art. 654 nota II.

Art. 122. — Dispozițiile cuprinse în precedentele două art. își vor avea puterea lor, fără prejudiciul acțiunilor, prin care se cere o moștenire sau alte drepturi ce se vor cuveni absentului ori reprezentanților săi, și nu se vor pierde decât după trecerea termenului statornicit pentru prescripțiune. (Civ. 115, 117, 118, 120 urm., 683, 701, 974, 996, 1097, 1554, 1557 urm., 1607, 1886, 1890 urm., 1895 urm., 1909; Civ. Fr. 137).

Text. fr. Art. 137. — Les dispositions des deux articles précédents auront lieu sans préjudice des actions en pétition d'hérédité et d'autres droits, lesquels compéteront à l'absent ou à ses représentants ou ayant-cause, et ne s'éteindront que par le laps de temps établi pour la prescription.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 831; I, ed. 5-a, p. 954;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1269;
 BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 194, 311;
 COLIN ET CAPITANT, III, ed. 1-a p. 975;
 DALLOZ, *Rép. Absence*, 611 urm.; *Suppl. Absence*, 99;
 DEMOLOMBE, I, 214;
 HUC, I, 451;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 257;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1721, 2051 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 521 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 893, 894);
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 245 urm.

Art. 123. — Pe cât timp absentul nu se va arăta, sau acțiunile nu se vor exercita în numele său, cei ce vor fi primit moștenirea, vor dobândi în deplină proprietate veniturile luate de dânșii cu bună credință. (Civ. 485, 486, 487, 1898; Civ. Fr. 138).

Text. fr. Art. 138. — Tant que l'absent ne se représentera pas, ou que les actions ne seront point exercées de son chef, ceux qui auront recueilli la succession, gagneront les fruits par eux perçus de bonne foi.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, I, 1270;
 BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 310, 315;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 482, 975;
 DALLOZ, *Rép. Absence*, 618 urm.;
 DEMOLOMBE, I, 215, II, 229;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 257 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1721, 2051 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 521 urm., (III, part. I, ed. 2-a, p. 299, 300, 310, 312, 313; III, part. II, ed. 2-a, p. 893, n. 2, 914, 915; XI, p. 102); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 149; „Titlul putativ poate servi de temelie spre a face pe posesorul de bună credință să dobândească proprietatea fructelor”? Pagini juridice 21/1908.
 CANTACUZINO MATEI, p. 254, 312;
 NACU, I, p. 246 urm.

CAPITOLUL IV¹⁾

Despre privegherea copiilor minori ai tatălui care a dispărut.

Art. 124. — Dacă tatăl dispărut a lăsat copii minori, făcuți cu soția sa înainte de plecarea sa, mama va avea privegherea asupra lor și va exercita toate drepturile bărbatului, în privința educației și a administrației averii lor. (Civ. 132, 325, 327, 330 urm., 335, 338, 343; C. com. 10-13; Civ. Fr. 141).

Text. fr. Art. 141. — Si le père a disparu laissant des enfants mineurs issus d'un commun mariage, la mère en aura la surveillance, et elle exercera tous le droits du mari, quant à leur éducation et à l'administration de leurs biens.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 541, 637-639; I, ed. 5-a, p. 833, 961, 962; VI, p. 83;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1290-1293, 1299, 1302, 1303;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 432, 453; ed. 1-a, III, p. 976, 977;
 DALLOZ, *Rép. Absence*, 569 urm., *Suppl. Absence* 92 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 185, 186, 186 bis, III;
 DEMOLOMBE, II, 310-313, 316-319, 330, 331, 335, 336;
 HUC, I, 459-461, 464, 465, 470;
 LAURENT, II, 145-147; V, 201;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 264, 265;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1647-3°, 1760.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 528 urm., 531, 532, n. 1;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 312;
 HAMANGIU C., *Observație*, sub. Oberlandes Gericht, 18 Febr. 1916. *Pand. Rom.* 1924, III, 48;
 NACU, I, p. 249, 285.

Jurisprudență.

1. În materie de absență legea distinge 3 perioade: 1) a absentei prezumate, 2) a absentei declarate și a trimiterii în posesiune provizorie și 3) aceea a trimiterii definitive. Din art. 98 și 124 cod civil rezultă că tutela se deschide la declararea de absență sau la moartea unuia din soți, iar nu în perioada absentei prezumate, dar puterea exercitată de soția celui dispărut care a lăsat minori nu este autoritatea tutelară.

În speță M. C. cerând înființarea unei tutele, soțul ei fiind dispărut iar nu mort, numai tribunalul are cădere a statuă asupra acestei cereri, oricare ar fi averea lăsată de soț, iar nu judecătoria, căci art. 98 cod civil dă în competența tribunalului tot ce privește materia absentei.

(Cas. II, dec. civilă 282 din 15 Noembrie 1922, *Jur. Rom.* 6923; *Jur. Gen.* 1923 No. 1; Cas. II, 296 din 20 Nov. 1922. „*Jur. Rom.*“ 3.923).

Art. 125. — Dacă mama va fi încetat din viață în timpul de șase luni din ziua când tatăl a dispărut, sau dacă ea ar muri, mai înainte de a se declara absența la tribunal, privegherea copilului se va încredința de către consiliul de familie la ascendenții cei mai apropiați, și în lipsa lor unui tutore provizoriu. (Civ. 98, 126, 344, 352, 355 urm.; Civ. Fr. 142).

Text. fr. Art. 142. — Six mois après la disparition du père, si la mère était décédée lors de cette disparition, ou si elle vient à décéder avant que l'absence du père ait été déclarée, la surveillance des enfants sera déferée, par

1) În textul francez înainte de cap. IV, se află cap. III, secțiunea III cuprinzând art. 139-140 sub titlul: „Efectele absentei relative la căsătorie“, care a fost suprimat de legiuitorul român.

le conseil de famille, aux ascendants les plus proches, et, à leur défaut, à un tuteur provisoire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 962, 963;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1294-1299;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 4-a, III, p. 976;
 DALLOZ, *Rép. Absence* 555 urm.
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 187, 187 bis; 187 bis, II; 189-191;
 DEMOLOMBE, II, 321-323, 325, 327-329;
 HUC, I, 462;
 LAURENT, II, 148;
 MARCADÉ, art. 142, n. 3, 5 și 7;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 266;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1647-3°;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 528 urm., 531, 532, n. 1, (II, ed. 2-a, p. 681, 682);
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 249 urm.

Art. 126. — Tot astfel se va urmări și în cazul când unul din soți dispare, ar fi lăsat copii minori din altă căsătorie. (Civ. 125, 344, 347, 348; Civ. Fr. 143).

Text. fr. Art. 143. — Il en sera de même dans le cas où l'un des époux qui aura disparu, laissera des enfants mineurs issus d'un mariage précédent.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1301;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 976, 977;
 DALLOZ, *Rép. Absence* 565 urm.;
 DEMOLOMBE, II, 326;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 267;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1647-3°;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 528 urm., 531, 532; n. 1; (II, ed. 2-a, p. 681, 682);
 CANTACUZINO MATEI, p. 312;
 NACU, I, p. 249 urm.

TITLUL V

Despre căsătorie.

CAPITOLUL I

Despre însușirile și condițiile necesarii spre a se putea săvârși căsătoria.

Art. 127. — Nu este iertat bărbatului înainte de 18 ani și femeii înainte de 15 ani să se căsătorească¹⁾. (Civ. 128, 166 urm., 948; Reg. act. st. civ. 125; Civ. Fr. 144).

Text. fr. Art. 144. — L'homme avant dix-huit ans révolus, la femme avant quinze ans révolus, ne peuvent contracter mariage.

1) In art. corespunzător francez 144, după cuvântul „ani” vine imediat (vorba „impliniți” (révolus).

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1435, 1438 urm.;
 BEUDANT, I, 215;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 126;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 378.
 DEMOLOMBE, III, 17;
 HUC, II, 15;
 LAURENT, II, 284;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 269 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 705; III, ed. 2-a, No. 17;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 546 urm., 547, 653 urm. (IV, part. I, ed. 2-a, p. 53 n. 4, 54 nota, 693, 726; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 1, n. 1, 4, 70, 71); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46, 74, 78, 302;
 CANTACUZINO MATEI, p. 681;
 NACU, I, p. 267, 268, 660;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, p. 69 „Vrăsta cerută pentru căsătorie“.

Art. 128. — Numai Domnul ¹⁾ poate da dispense de vârstă pentru motive grave. (Civ. 31, 127, 150; Leg. 15 Mart. 81; Reg. act. st. civ. 125; Civ. Fr. 145).

Text. fr. Art. 145. — Néanmoins il est loisible au Roi d'accorder des dispenses d'âge pour des motifs graves.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1436, 1437;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 126;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 46 urm.; *Suppl. Mariage*, 30 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 707, III, ed. 2-a, No. 19.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 546 urm., 547, 653 urm. (IV, part. I, ed. 2-a, p. 53, n. 4, 54 nota, 693, 726; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 57, 72, 74);
 CANTACUZINO MATEI, p. 681;
 NACU, I, p. 267, 268.

Art. 129. — Nu este căsătorie când nu este consimțământ. (Civ. 162, 163, 183, 184, 286, 448, 948, 952, 953 urm.; C. p. 280-283; Civ. Fr. 146).

Text fr. Art. 146. — Il n'y a pas de mariage lorsqu'il n'y a point de consentement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 9, 10, 91, 92;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1442 urm., 1682, 1691, 1709, 1713, 1720 urm., 1906 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 76, 127, 183 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 53 urm.; *Suppl. Mariage* 33 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 398;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 267 bis, I;
 DEMOLOMBE, I, 192; III, 24, 127-129, 242;
 DURANTON, II, 27;
 HUC, II, 16, 17; III, 519;
 MARCADÉ, art. 146, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 275 urm.; 341 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1010; III, ed. 2-a, No. 345.

¹⁾ A se cell: *Regels*. Prin legea din 15 Martie 1881, titlul de *Domn* al capului statului este schimbat în acela de *Rege*.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 550 urm.; 631; (V, p. 22, n. 2; VII, p. 2, n. 2, 3 nota; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 4 ad notam) *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 79, 443, nota 2; *Observație* sub. Cas. Belg. 21 Febr. 1897. *Curier Jud.* 65/1900; *Observație*, sub. C. Apel Gand. s. II, 2 Iunie 902. *Curier Jud.* 24/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 679;
NACU, I, p. 266, 269 urm., 327.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 162 cu notele respective.

Art. 130. — Nu este ertat a trece în a doua căsătorie fără ca cea dintâi să fie desfăcută. (Civ. 153, 166, 169, 170, 172, 183, 184, 209, 210; C. p. 271; L. p. constat. morții celor dispăruți în război (Mon. Of. 204/923) art. 8, 9; Civ. Fr. 147).

Text. fr. Art. 147. — On ne peut contracter un second mariage avant la dissolution du premier.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 56, 63, 81;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1550 urm., 1836 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 142;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 215 urm.; *Suppl. Mariage*, 106 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1015 urm.; II, ed. 2-a, No. 350 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 578 urm.; 648; (VII, p. 659; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 69);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 75, 302; *Observație* sub. Trib. Dâmbovița 536 din 20 Oct. 905. *Curier Jud.* 15/906;
CANTACUZINO MATEI, p. 683;
NACU, I, p. 274.

Jurisprudență.

1. Deși legea canonică nu permite căsătoria decât pentru a doua oară, dar din nici una din dispozițiunile sale nu reese că odată ce căsătoria s'a săvârșit ea urmează necesarmente să se considere neexistentă. Odată ce benedictiunea religioasă s'a acordat soților nulitatea ce ar fi viciat căsătoria se găsește acoperită. (Apel, Buc. I, 230, Oct. 8/82, *Dr.* 76/82).

2. Deși legile canonice nu permit căsătoria decât până la a treia oară, însă această dispozițiune cuprinde o prohibițiune la căsătorie, iar nu desființarea căsătoriei după contractarea ei, când unul din soți ar fi trecut în a patra căsătorie. Și chiar de s'ar admite că există o prohibițiune pentru a patra căsătorie, totuși nu poate avea efect decât față cu legile canonice, iar nu față cu legea dominantă a țării după care are numai să se admi-

nistreze și să se reguleze raporturile juridice dintre membrii societății. Deci dacă legea dominantă a țării din epoca când s'a contractat căsătoria, nu prevede o asemenea prohibițiune, cu drept cuvânt se declară de valabilă o atare căsătorie. (Cas. I, 235/Iun. 15/83. B. p. 646).

3. După art. 172 din codul civil, procurorul tribunalului neputând exercita acțiune în nulitatea unei căsătorii decât în timpul vieții ambilor soți, de aci rezultă că el nu are dreptul să ceară nulitatea unei căsătorii pentru bigamie decât atunci când ambele căsătorii subsistă simultan.

Prin urmare, când prima căsătorie nu mai există, dispărând cauza care a produs nulitatea, trebuie să dispară și nulitatea, căci nu mai există obstacolul pentru validitatea celei de a doua căsătorii. (Trib. Roman, 1914; „Dreptul” 1914, p. 543).

Art. 131. (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾. Băiatul, precum și

¹⁾ Textul vechiu al art. 131. Băiatul care nu are vârsta de 25 de ani deplini, precum și fata care n'are vârsta încă de 21 ani deplini, nu se poate căsători fără consimțământul tatălui și al mamei. La caz de dezbinare între tată și mamă, consimțământul tatălui este de ajuns. (Civ. 59, 62, 132 urm., 141, 142, 164, 165, 168, 179, 24, 257, 434; C. p. 162; Civ. Fr. 148).

fata, cari nu au vârsta încă de 21 ani împliniți, nu se pot căsători fără consimțământul tatălui și al mamei.

La caz de desbinare între tată și mamă consimțământul tatălui este de ajuns.

Text. fr. Art. 148. — Le fils qui n'a pas atteint l'âge de vingt-cinq ans accomplis, la fille qui n'a pas atteint l'âge de vingt-un ans accomplis, ne peuvent contracter mariage sans le consentement de leurs père et mère: en cas de dissentiment, le consentement du père suffit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 72, 124;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1454 urm.; 1483, 1484, 1486, 1492 urm. 2217;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 132, 133 urm., 163, 171, 630; ed. 1-a, III, p. 37;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 95 urm.; *Suppl. Mariage* 53 urm.;
 DEMOLOMBE, I, 38, 39; III, 217;
 HUC, II, 34, 37, 96;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 278;
 PLANIOL, I, ed. 3-a No. 744; III, ed. 2-a, No. 60;
 WEISS, *Traité élémentaire*, p. 446, 521.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 565 urm.; 573, 574; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23, 68-70, 74, 145); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 75;
 CANTACUZINO MATEI, p. 681, 684;
 NACU, I, p. 277, 285.

Jurisprudență.

1. Părinții, în baza art. 164, pot cere anularea unei căsătorii contractată în străinătate de către fiul lor mai mic de 25 ani, fără consimțământul lor, de oare ce după art. 2 legile relative la capaci-

tatea persoanelor urmăresc pe români chiar în străinătate, și conform art. 181, fiul mai mic de 25 ani urmează să aibe consimțământul părinților pentru a se putea căsători. (Trib. Ilfov, II, 356, Nov. 13/84, *Dr.* 50/85.

Art. 132. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹). Dacă tatăl sau mama a murit, sau dacă unul din ei se găsește în neputință de a manifesta voința sa, sau dacă reședința sa este necunoscută, consimțământul celuilalt este de ajuns pentru săvârșirea căsătoriei.

Text. fr. Art. 149. — Si l'un des deux est mort, ou s'il est dans l'impossibilité de manifester sa volonté, le consentement de l'autre suffit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 72, 73, 75;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1459 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 630; ed. 1-a, III, p. 37;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 160 urm.; *Suppl. Mariage* 55 urm.;
 DEMOLOMBE, II, 314; III, 38, 40, 43-45;
 HUC, II, 36-38;
 LAURENT, II, 314, 315, 321;
 MARCADÉ, Art. 50, n. 2; 149, n. 2 și 5;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 278 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 748; III, ed. 2-a, No. 64.

¹ Textul vechiu al art. 132. Dacă tatăl sau mama au murit, sau dacă unul din ei se găsește în neputință de a manifesta voința sa, consimțământul celuilalt este de ajuns pentru săvârșirea căsătoriei. (Civ. 98 urm., 124, 133, 133 urm., 141, 142, 164 urm., 443, 456; C. p. 162; Civ. Fr. 149).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 565 urm.; 573, 574; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23, 68-70, 74, 147); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 684;
NACU, I, p. 277.

Art. 133. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾). Dacă tatăl și mama sunt morți, sau dacă se găsesc în neputință de a manifesta voința lor, atunci bunul și buna despre tată și în lipsa lor, bunul și buna despre mamă țin locul acestora.

Dacă este desbinare, aceasta va fi considerată ca consimțământ.

În lipsă și de buni, minorii nu se pot căsători decât cu consimțământul tutorelui.

Text. fr. Art. 150. — Si le père et la mère sont morts, ou s'ils sont dans l'impossibilité de manifester leur volonté, les aïeuls et aïeules les remplacent; s'il y a dissentiment entre l'aïeul et l'aïeule de la même ligne, il suffit du consentement de l'aïeul.

S'il y a dissentiment entre les deux lignes, ce partage emportera consentement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 73, 74;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1470 urm., 1483, 1484, 1486, 1492 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 131, 171, 500; ed. 1-a, III, p. 37;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 115 urm.; *Suppl. Mariage*, 63 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 216 bis;
DEMOLOMBE, III, 46, 49;
LAURENT, II, 317;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 278 urm., 286 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 750-752, 1054; III, ed. 2-a, No. 66-68.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 565 urm., 573, 574; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 145 *ad notam*); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 83, 184;
DĂCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 69;
NACU, I, p. 278, 285.

Art. 134. — (Abrogat L. 15 Martie 1906²).

Text. fr. Art. 151. — Les enfants de famille ayant atteint la majorité fixée par l'article 148, sont tenus, avant de contracter mariage, de demander, par un acte respectueux et formel le conseil de leur père et de leur mère, ou celui de leurs aïeuls et aïeules, lorsque leur père et leur mère sont décédés, ou dans l'impossibilité de manifester leur volonté.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 84, 85, 88, 89;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1500 urm., 1505 urm.;

1) **Textul vechiu al art. 133.** Dacă tatăl și mama sunt morți, sau dacă se găsesc în neputință de a manifesta voința lor, atunci bunul și buna despre tată și, în lipsă acestora, bunul și buna despre mamă, țin locul acestora.

Dacă este desbinare, aceasta va fi considerată ca consimțământ. (Civ. 58, 59, 97 urm., 125, 126, 164, 165, 257, 342 urm., 448; C. p. 162; Civ. Fr. 150).

2) **Textul vechiu al art. 134.** Copiii legitimi care vor fi ajuns în vârsta prescripșă de art. 131 sunt datorii înainte de a se căsători, a cere prin ur act respectuos și formal consiliul tatălui și al mamei ori al unilor, când tatăl și mama sunt morți sau în neputință de a manifesta voința lor. (Civ. 58 urm., 131, 135, 136, 140, 164, 329, 448; Civ. Fr. 151).

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 132, 133, 136, 150; II, p. 204;
 DEMOLOMBE, III, 62, 67, 91, 270, 341;
 HUC, II, 41;
 LAURENT, II, 328;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 773, 779; III, ed. 2-a, No. 91, 97.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45;
 NACU, I, p. 284, 285.

Art. 135. — (Abrogat L. 15 Martie 1906 ¹).

Text. fr. Art. 152. — Depuis la majorité fixé par l'article 148 jusqu'à l'âge de trente ans accomplis pour les fils, et jusqu'à l'âge de vingt-cinq ans accomplis pour les filles, l'acte respectueux prescrit par l'article précédent et sur lequel il n'y aurait pas de consentement au mariage sera renouvelé deux autres fois, de mois en mois; et un mois après le troisième acte, il pourra être passé outre à la célébration du mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 502, p. 242;
 ARNTZ, III, 493;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1456;
 BAUDRY ET SURVILLE, *Contrat de mariage*, I, 142, 149;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 132, 133, 134, 241; ed. 1-a, III, p. 37;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 125 urm., 140 urm.; *Supplément. Mariage*, 71 urm.;
 DESPAGNET, *Précis de droit international privé*, p. 508, No. 252 (ed. 3-a);
 GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 310;
 HUC, IX, 52;
 LAURENT, XXI, 21;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
 PANDECTES FR., *Mariage*, I, 3271;
 PLANIOL I, ed. 3-a, No. 749, 780; II, ed. 2-a, No. 65, 98;
 THIRY, III, 248;
 VINCENT ET PÉNAUD, *Mariage*, 103 urm., 123.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45; *Observație*, sub. C. Gand, 17 Mai 902, Curier Jud. 12/905;
 NACU, I, p. 284.

Art. 136. — (Abrogat L. 15 Martie 1906 ²).

Text. fr. Art. 153. — Après l'âge de trente ans, il pourra être, à défaut de consentement sur un acte respectueux, passé outre, un mois après, à la célébration du mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 502, p. 242;
 ARNTZ, III, 493;
 BAUDRY, *Précis*, III, 26;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1469;
 BAUDRY ET SURVILLE, *Contrat de mariage*, I, 142, 149;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133;

1) *Textul vechiu al art. 135.* Neprimindu-se nici un răspuns sau un răspuns negativ, după o lună, dela cea întâia cerere respectuoasă, se va repetă această cerere de două ori în interval de o lună între fiecare, cerere; la expirarea lunii a treia căsătoria se poate face, oricare ar fi rezultatul cererii respectuoase, fie și, tăcerea. (Civ. 61, 134, 136, 140 urm., 161; Civ. Fr. 152).

2) *Textul vechiu al art. 136.* După împlinirea vârstei de 30 ani, căsătoria se va putea face la o lună după trimiterea actului respectuos. (Civ. 135; Civ. Fr. 153).

DALLOZ, *Rep. Mariage* 146; *Suppl. Mariage* 73 urm.;
 DESPAGNET, *Précis de droit international privé*, p. 508, No. 252 (ed. 3-a);
 GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 310;
 HUC, IX, 52;
 LAURENT, XXI, 21;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
 PANDECTES FR., *Mariage*, I, 3271;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 755; III, ed. 2-a, No. 71;
 THIRY, III, 248;
 VINCENT ET PÉNAUD, *Mariage*, 103 urm., 123.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45; *Observație* sub. C. Gand. 47 Mai 902; *Curier Jud.* 12/905;
 CANTACUZINO MATEL, p. 681;
 NACU, I, p. 284.

Art. 137. — (Abrogat L. 15 Martie 1906¹).

Text fr. Art. 154. — L'acte respectueux sera notifié à celui ou ceux des ascendants désignés en l'article 151, par deux notaires ou par un notaire et deux témoins; et, dans le procès-verbal qui doit en être dressé, il sera fait mention de la réponse.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 85-88;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1510 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 136, II, p. 203;
 DEMOLOMBE, III, 71, 72, 74, 77, 81;
 HUC, II, 42, 45;
 LAURENT, II, 330, 331, 360;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 778; III, ed. 2-a, No. 96.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572;
 NACU, I, p. 284.

Art. 138. — Abrogat L. 15 Martie 1906²).

Text fr. Art. 155. — En cas d'absence de l'ascendant auquel eût dû être fait l'acte respectueux, il sera passé outre à la célébration du mariage, en représentant le jugement qui aurait été rendu pour déclarer l'absence, ou, à défaut de ce jugement, celui qui aurait ordonné l'enquête, ou, s'il n'y a point encore eu de jugement, un acte de notoriété délivré par le juge de paix du lieu où l'ascendant a eu son dernier domicile connu. Cet acte contiendra la déclaration de quatre témoins appelés d'office par ce juge de paix.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 502, p. 242;
 ARTZ, III, 493;
 BAUDRY, *Précis*, III, 26;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1460, 1461, 1470, 1478, 1501, 1502.

1) **Textul vechiu al art. 137.** Actul respectos se va comunica prin organul primarului comunei, persoanelor convenite sau in lipsa lor la domiciliu; și primarul va da chitanță formală celor ce au făcut actul respectos, spre a le servi de dovadă, că s'au conformat legii. (Civ. 89, 134; Civ. Fr. 154).

2) **Textul vechiu al art. 138.** Când acela, cărui s'ar fi convenit a se face actul respectos, va fi absent, căsătoria se va face și fără un asemenea act, dacă viitorii soți vor înălța hotărârea tribunalului de prima instanță prin care s'a declarat absența, sau cel puțin copie după ordinul tribunalului pentru a se face cercetare despre absență. (Civ. 56-59, 87, 102, 105, 124, 125, 140; Civ. Fr. 155).

- BAUDRY ET SURVILLE, *Contrat de mariage*, I, 142, 149;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 140;
 DESPAGNET, *Précis de droit international privé*, p. 508, No. 252 (ed. 3-a);
 GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 310;
 HUC, IX, 52;
 LAURENT, XXI, 21;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 286 urm.;
 PANDECTES FR., *Mariage*, 3271;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 754; III. ed. 2-a, No. 70;
 THIRY, III, 248;
 VINCENT ET PÉNAUD, *Mariage*, 103 urm., 123.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572;
 NACU, I, p. 284.

Art. 139. — Ofițerul stărei civile care va fi celebrat căsătoria băeților sau a fetelor neajunși încă în vârsta prescrisă la art. 131, fără consimțământul persoanelor îndrituite a-l da după art. 131, 132 și 133, va fi pedepsit, după cererea persoanelor interesate sau a ministerului public, conform art. 162, din codicele penale. (Civ. 59, 62, 131, urm., 140, 164; C. p. 162; Pr. p. 60, 187; Reg. act. st. civ. 58, 127; Civ. Fr. 156).

Text. fr. Art. 156. — Les officiers de l'état civil qui auraient procédé à la célébration des mariages contractés par des fils n'ayant pas atteint l'âge de vingt-cinq ans accomplis, ou par des filles n'ayant pas atteint l'âge de vingt-un ans accomplis, sans que le consentement des pères et mères celui des aïeux et aïeules, et celui de la famille, dans le cas où ils sont requis, soient énoncés dans l'acte de mariage, seront, à la diligence des parties intéressées et du procureur du Roi près le tribunal de première instance du lieu où le mariage aura été célébré, condamnés à l'amende portée par l'article 192, et, en outre à un emprisonnement dont la durée ne pourra être moindre de six mois.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 79;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1458, 1791 urm., 1859;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158, 160;
 DEMOLOMBE, III, 91;
 MARCADÉ, art. 156, No. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 285, 286;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 772, 801; III. ed. 2-a, No. 88, 120.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572;
 CANTACUZINO MATEI, p. 685.

Art. 140. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906¹⁾).

Text. fr. Art. 157. — Lorsqu'il n'y aura pas eu d'actes respectueux, dans les cas où ils sont prescrits, l'officier de l'état civil qui aurait célébré le mariage, sera condamné à la même amende, et à un emprisonnement qui ne pourra être moindre d'un mois.

¹⁾ Textul vechiu al art. 140. Ofițerul stării civile care va fi celebrat cununia fără să existe dovadă că s'a făcut actul respectuos, când acesta este cerut de lege, va fi pedepsit cu închisoare dela o lună până la 3, și cu amendă dela 100 până la 300 lei. (Civ. 59, 134-138; C. p. 162; Civ. Fr. 157).

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1792, 1859;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158, 160;
DEMOLOMBE, III, 91;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 288;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 801; III, ed. 2-a, No. 120.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 572.

Jurisprudență.

1. Imprejurarea că oficerul stării civile a procedat la celebrarea căsătoriei în lipsă de acte respectivoase, și cu toate că avea deplină cunoștință că la primul proiect de căsătorie făcută în altă comună se făcuse opozițiune la căsătorie, nu constituie cât de puțin

vre-o lipsă de publicitate sau vre-o tănuire a căsătoriei, și nici nu poate forma după lege vre-o cauză de nulitate a căsătoriei contractate, ci potrivit articolului 140, aceste fapțe atrag numai pedepsirea oficerului stării civile care a contravenit legii. (Apel Iași, I, 151, Nov. 10/89, *Dr.* 46/90).

Art. 141. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾. Copilul natural care va fi pierdut pe mama sa, sau a cărui mamă se va afla în neputință de a manifesta dorința sa, nu se va putea căsători înainte de vârsta de 21 de ani împliniți, fără consimțământul tutorelui său.

Text. fr. Art. 159. — L'enfant naturel qui n'a point été reconnu, et celui qui, après l'avoir été, a perdu ses père et mère, ou dont les père et mère ne peuvent manifester leur volonté, ne pourra, avant l'âge de vingt-un ans révolus, se marier qu'après avoir obtenu le consentement d'un tuteur *ad hoc* qui lui sera nommé.

Doctrină streină.

AUBRY ET RAU, V, p. 80, 81;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1482 urm., 1485, 1486, 1492 urm., 1772, 1773;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 135, 137, 133, 286, 492; ed. 1-a, III, p. 37;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 265 bis, III;
DEMOLOMBE, III, 89, 278;
HUC, II, 56, 130;
LAURENT, II, 342, 460;
MARCADÉ, art. 182, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 283 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 744, 760, 761; III, ed. 2-a, No. 60, 76, 77.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 576 urm., 643, 649 urm.; (VIII, parț. I, ed. 2-a, p. 75 t. și n. 1),
CANTACUZINO MATEI, p. 684;
NACU, I, p. 281, 315.

Art. 142. — (*Abrogat* L. 15 Martie 1906²⁾).

Text. fr. Art. 160. — S'il n'y a ni père ni mère, ni aïeuls ni aïeules, ou s'ils, se trouvent tous dans l'impossibilité de manifester leur volonté, les fils ou filles mineurs de vingt-un ans ne peuvent contracter mariage sans le consentement du conseil de famille.

¹ Textul vechiu al art. 141. Copilul natural care va fi pierdut pe mama sa, sau a cărui mamă se va afla în neputință de a manifesta dorința sa, nu se va putea căsători înainte de vârsta de 25 ani, fără consimțământul tutorelui său. (Civ. 98 urm., 131, 112, 152, 156, 304 urm., 355 urm., 448; C. p. 162; Civ. Fr. 159).
² Textul vechiu al art. 142. Când tatăl, mama, bunii și buncele sunt morți, sau în neputință de a manifesta voința lor, atunci băieții, dacă n'au ajuns încă vârsta de 25 ani, și fetele la cea de 21 ani, nu se pot căsători fără a cere consimțământul consiliului de familie. (Civ. 152, 156, 355 urm., 448; Pr. Civ. 638; Civ. Fr. 160).

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 74;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1477, 1478, 1485, 1487, 1492 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 138, 140, 160, 100; ed. 1-a, III, p. 37;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 119 urm., 133 urm., 147 urm., 191 urm.; *Suppl. Mariage* 65 urm.,
 75 urm., 91 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 221 bis;
 DEMOLOMBE, III, 86;
 LAURENT, II, 314;
 MARCADÉ, Art. 100;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 282;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 744, 1881; III, ed. 2-a, No. 60.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 108, 573; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75, 76); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75;
 NACU, I, p. 279, 235.

Art. 143. — În linie directă este oprită căsătoria cu desăvârșire între ascendenți și descendenți și între afinii (cuscrii) de aceeași linie, fără deosebirea înrudirii de legiuită sau nelegiuită însoțire. (Civ. 166-169, 172, 183, 184, 313, 660 urm.; Civ. Fr. 161).

Text. fr. Art. 161. — En ligne directe, le mariage est prohibé entre tous les ascendants et descendants légitimes ou naturels, et les alliés dans la même ligne.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 56-58;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1536, 1543 urm., 1548, 1841;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 133, 144 urm., 236, 354;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 222 bis, I;
 DEMOLOMBE, III, 112, 113, 117;
 DURANTON, II, 107;
 HUG, II, 61, 62, 201, 202;
 LAURENT, II, 350-352, III, 287;
 MARCADÉ, art. 161, n°. 3;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 725; III, ed. 2-a, No. 39.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 586 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75,
 76, 302; *Observație* sub Trib. civil Paris, 21 Iunie 908. Dreptul 30/1903;
 CANTACUZINO MATEI, p. 178, 683;
 NACU, I, p. 292.

INDEX ALFABETIC

Acte autentice 4, 5, 6.	Legitimare 6.
Afini 1-4, 6-9.	Leziuită însoțire 1, 2, 4, 7.
Anulare 4, 8.	Marturi 4, 6.
Ascendent 1, 2.	Matei Basarab 2.
Bazilicale 2.	Morala publică 1.
Calmach 2, 7.	Muntenia 2.
Canonic drept 3.	Napoleon cod. 3.
Căsătorie 1-4, 6-10.	Naturali filiație, a se vedea „Filiație naturală“.
Cod Napoleon 3.	Nelegiuită însoțire 1, 2, 3, 4, 7.
Concubinaj 3, 4.	Opoziție 8.
Copil natural, a se vedea „Filiație naturală“.	Ortine publică 9.
Cuscrii 1.	Probe 4, 5, 6.
Descendenți 2.	Recunoaștere 4, 5, 6.
Digeste 3, 7.	Relațiuni ilicite 2, 4-8.
Drept canonic 3.	Renunțare 9.
Drept Roman, a se vedea „Digeste“.	Roman drept, a se vedea „Digeste“.
Filiație naturală 2-6.	Straină țară 10.
Ilicite relațiuni 2, 4-8.	Țară străină 10.
Însoțire, a se vedea „Legiuită“ și „Nelegiuită însoțire“.	

Jurisprudență.

1. Față cu termenii clari și precisi ai art. 143, căsătoria este prohibită cu desăvârșire și între cuscrii din linia ascendentă, „fără deosebirea înrudirii de legiuită sau nelegiuită însoțire“, și în vedere că art. 143 este reprodus după art. 161 francez, în care cuvintele „legitimi sau naturali“ nu sunt adăugate și pentru afinii, ceea ce a produs o mare controversă în doctrină și divergență în jurisprudență, nu se poate da o altă interpretare dispozițiilor art. 143 decât aceea conformă cu termenii săi, că este oprită căsătoria și între afinii din nelegiuită însoțire, legiuitorul nostru fiind să evite asemenea controverse prin adaosul ce a făcut.

Această interpretare, ce rezultă într'un mod nefiindos din texte, se susține și prin jurisprudența noastră din trecut, bazată pe dreptul canonic, în care nu numai această prohibițiune la căsătoria între afinii naturali există, dar încă și altele multe, dintre care unele au fost admise și de codul nostru, cum e aceea din're nași și ființi din bolez (art. 145). Pe lângă aceste argumente de drept, o asemenea interpretare fiind bazată pe principii de ordine superioară, onestitate în familie și prin consecință morala publică, care serveau de bază și la jurisprudența din trecut, legiuitorul nou n'a putut să nu țină compt de dăsele și să nu le introducă în codul nou, după cum erau introduse în moravurile noastre. (Cas. I, 206/Mai 31/85, Dr. 53/85).

2. Din art. 143 rezultă în mod evident că legiuitorul a voit să oprească căsătoria în linie directă, nu numai între rudele de sânge, fără deosebire dacă ele provin din căsătorie sau numai din relațiuni ilicite, dar și între afinii de aceeași linie și iarăși fără deosebire dacă afinitatea provine din căsătorie sau numai din relațiuni ilicite, căci expresiunea întrebuințată de legiuitor la finele art. 148 adică: „fără deosebire înrudirii de legiuitor sau nelegiuitor însoțire“ se referă la întreaga dispozițiune precedentă, adică la oprirea căsătoriei atât între ascendenți cât și la afinii de aceeași linie. Și dacă după art. 161 cod. civ. francez, după care a fost tradus art. 143 român, a putut să se nască controversa că este oprită căsătoria în linie directă numai între rude de sânge, fie legitime sau naturale, iar între afinii de aceeași linie n'ar fi oprită decât atunci când afinitatea provine din căsătorie, apoi asemenea controversă nu mai este posibilă în fața modificării frapante ce legiuitorul nostru a introdus în textul art. 143, căci legiuitorul francez prin art. 161 exprimându-se cu următorii termeni: „*En ligne directe le mariage est prohibé entre tous les ascendans et descendans légitimes ou naturels et les alliés dans la même ligne*“ a lăsat posibilitatea de a se înțelege că între afinii naturali n'ar fi oprită căsătoria, căci nu se zice și pentru afinii, după cum se zice pentru ascendenți și descendenți, că este oprită căsătoria, fie dănsii legitimi sau naturali, pe când legiuitorul român a schimbat arătatul text francez și s'a exprimat în modul sus arătat în sensul de a pune pe aceeași linie pe ascendenți și descendenți cu afinii, fără deosebire dacă și unii și alții provin din căsătorie sau relațiuni ilicite și astfel este evident că prin acest mod de exprimare legiuitorul român a avut intențiunea expresă

de a evita să se nască și la noi controversa franceză, admitând pentru noi desigur sistemul care corespunde cu diferite dispozițiuni exprese din Basilicale, cari, după art. 318 din reg. organic, erau aplicabile în Moldova în cazurile neprevăzute de codul Calimach, și cu dispozițiuni din cod. Matei-Basarab, aplicabil deasemenea în Muntenia precum și cu obiceiurile, și tradițiunile respectate în timpul trecut la noi, în interesul atât de important al menținerii moralității publice, al sancțiității căminului și al purității legăturilor de familie, și acest sistem este oprirea căsătoriei în linie directă nu numai între ascendenții și descendenții legitimi sau naturali, ci și între afinii legitimi sau naturali. Și deși cuvântul *afinitate* sau *afini* n'are alt înțeles, în diferitele texte în care este întrebuințat de legiuitor, decât acela al legăturii dintre soț cu rudele celuilalt soț, adică legături născute prin căsătorie, totuși trebuie a se admite că prin art. 143 legiuitorul a prevăzut în mod special existența unei afinități isvorite chiar numai din relațiuni ilicite ca împiedecătoare la căsătorii, în interesul menținerii moralității și al purității moravurilor în societate, căci altfel n'ar fi explicabil pentru ce legiuitorul s'ar fi exprimat în modul arătat că este oprită căsătoria și între afinii ca și între ascendenți și descendenți fără deosebire de legiuitor sau nelegiuitor însoțire. Prin cuvintele nelegiuitor însoțire, întrebuințate în art. 143, legiuitorul n'a înțeles desigur a se referi numai la afinitatea isvorită din căsătoriile formal efectuate, dar anulate în urmă ca nelegal contractate, căci n'ar fi nici o rațiune pentru ce legiuitorul să fi voit de a opri căsătoria numai între afinii proveniți din o căsătorie anulată și să nu voiască de a pune asemenea oprire și afinilor isvoriti din relațiuni ilicite fără nici o formă de căsătorie, pe câtă vreme scopul lui este de a proteja și menține moralitatea publică prin oprirea căsătoriei între orice persoane între care există deja relațiuni născute prin amestecare de sânge, amestecare consumată în fapt iar nu numai prin formalitățile unei pretinse căsătorii. Dacă s'ar admite că art. 143 este aplicabil în privința afinității din însoțire nelegiuitor numai la cazurile de căsătorii anulate ca nelegal contractate, atunci ar fi să se întrebuințeze în cele mai multe din aceste cazuri rigoarea oprirei căsătoriei numai între persoanele legate între ele prin contractarea unei căsătorii de bună credință, pe când asemenea rigoare să nu se aplice și aceloră între care există relațiuni prin întruniri consumate fără căsătorie cu

bună știință sau ilicite, ceea ce nu este just și n'a putut prin urmare să fi existat această deosebire în intențiunea legiuitorului. În fine dacă s'ar limita oprirea căsătoriei numai între afiniți proveniți din căsătorii anulate, atunci s'ar vedea contractându-se căsătorii între bărbații care ar fi trăit cu femeii în concubinagiu bine cunoscut, și între fiice sau mame ale acestor femei, ceea ce ar fi revoltător pentru putoarea și morala publică și prin urmare nu în favoarea unui astfel de trist rezultat ar trebui să se interprete și să se aplice art. 143. Astfel fiind, fiica nu poate lua de soț pe amantul mamei sale, de oarece există între ei legătura unei afinități în gradul I, și această afinitate este o împiedecare la căsătorie prevăzută la art. 143. (Apel Iași, II, Iunie 25/84, Dr. 20/85).

3. Afinitatea nu poate fi produsă decât prin căsătorie, și relațiunile ce ar exista între un bărbat și o femeie neîntemeiate pe faptul legal al căsătoriei nu pot produce vre-o afinitate. Dacă a existat controversă în jurisprudența franceză asupra chestiunii de există sau nu, sub regimul codului Napoleon, afinitate naturală rezultând din concubinagiu, aceasta provine din faptul că legislațiunea franceză anterioară codului Napoleon a admis din dreptul canonic o asemenea afinitate naturală ca un impediment, și discuțiune a urmat pentru a se ști dacă codul Napoleon a consacrat cuvântul de *afin* în sensul legii romane sau al dreptului vechiu. Însă legislațiunile noastre anterioare nu au admis niciodată afinitate naturală provenită din concubinagiu ca un impediment la căsătorie, și astfel fiind, dacă a existat controversă în Franța asupra înțelesului cu care trebuie să se ia cuvântul de *afin*, la noi nu i se poate da altul decât acel stabilit de Digeste: *Affinitatis causa fit ex nuptiis*. Iar redacțiunea dată art. 143 din codul nostru nu ne poate conduce a conchide că acea redacțiune să fi fost făcută tocmai pentru a consacra existența unei afinități naturale, căci atunci legiuitorul ar fi menținut-o la art. 144, ceea ce nu există. Și chiar dacă s'ar admite că textul art. 143 stabilește un impediment la căsătorie între cei deveniți afini printr-o nelegiuită însoțire, totuși, pentru motivele sus enunțate, acest impediment nu poate proveni din simpla coabitatiune, ci singura ipoteză în care poate există afinitatea nelegiuită, la care se referă art. 143, este aceea ce rezultă dintr-o căsătorie ai cărei caracter legal s'ar perde în fața legii prin anularea ei pentru diferitele motive din care această anulare

se poate provoca. Astfel fiind, nu poate fi afinitate naturală între fiică și cel ce a întreținut relațiuni intime cu mama. (Trib. Iași I, Mart. 29/84, Dr. 44/84).

4. O afinitate nu poate să fie produsă decât prin căsătorie și relațiunile ce ar putea exista între bărbat și femeie, neîntemeiate pe faptul legal de căsătorie, nu pot produce nici o afinitate. Legiuitorul nostru prin cuvintele „legiuită și nelegiuită însoțire” nu a voit să revină asupra principiului că afinitatea se stabilește numai prin căsătorie, ci a voit să constate că afinitatea continuă cu toate că căsătorii s'ar fi anulat. O afinitate naturală poate să existe însă nu din relațiuni ilicite între un bărbat și o femeie, dar din alte relațiuni precum: un frate natural al unei persoane însurându-se, soția devine afină naturală a celei persoane, și nici cum când o femeie măritată având relațiuni ilicite cu un bărbat, între acesta și fiica femeii să se producă vre-o afinitate. Și chiar dacă s'ar admite că pentru crearea afinității naturale nu este necesară o căsătorie, totuși o simplă coabitatiune ca să poată crea o afinitate între unul din însoțiii de felul acesta și rudele celuilalt trebuie ca această însoțire să se constate prin ceva fapte recunoscute într'un mod autentic și public, precum ar fi, spre exemplu, recunoașterea unui copil născut din o asemenea însoțire. Pentru acest motiv, nu este admisibilă proba cu martori, spre dovedirea unor relațiuni ilicite. Prin urmare, din relațiuni ilicite neproducându-se nici o afinitate, căsătoria este permisă între fată și bărbatul care a avut relațiuni cu mama fetei. (Apel Focș. I, Apr. 11/85, Dr. 43/85).

5. Comerțul ilicit din care rezultă afinitatea naturală este un fapt pe care legea nu-l recunoaște ca o stare civilă și nu determină acte pentru constatarea unei asemenea stări. A cere dar constatarea unei asemenea fapte ilicite prin probe preconstituite cu acte autentice sau acte publice, care în generalitatea cazurilor sunt imposibile, și numai prin excepțiune și într'un chip indirect se pot întâmpla să existe, cum ar fi în cazul de recunoașterea unui fiu natural de ambii părinți, ar fi a permite eludarea prohibițiunii la căsătorie între afini naturali stabilită prin art. 143. De unde rezultă că modul de probațiune în asemenea cazuri nu poate fi altul decât cel de drept comun. (Cas. I, 206/Mai 31/85, Dr. 53/85).

6. Pe câtă vreme nu se prevede de legiuitorul român nici un mod special pentru probarea existenței relațiilor în scopul de a se împiedica con-

tractarea căsătoriilor nepermise de lege, este evident că stabilirea unor asemenea relațiuni se poate face pr'n toate mijloacele prevăzute de dreptul comun. Și deși copiii naturali se pot recunoaște și legitimă numai pr'n actul public al căsătoriei subsecvente dintre părinții lor, după cum se prevede aceasta prin art. 304, totuși din această dispozițiune nu se poate deduce că probarea unor relațiuni ilicite nu se poate face decât prin acte autentice, căci ea este o dispozițiune specială relativ numai la recunoașterea copiilor naturali și nu se poate întinde ca regulă generală ale căreia consecuențe ar fi de a se face neaplicabile în cele mai multe cazuri dispozițiunile legii relative la împedizarea căsătoriilor din cauză de înrudire sau afinitate naturală, fiindcă ar fi imposibil de a se procura acte autentice pentru orice relațiuni ilicite, ceea ce este cu totul inadmisibil, pe câtă vreme legiuitorul voeste de a se putea stabili asemenea relațiuni spre a se putea astfel opri contractarea căsătoriilor în cazurile anume prevăzute de art. 143. Astfel, se poate dovedi prin martori existența acelor relațiuni ilicite. (Apel Iași II, Iunie 25/84. Dr. 20/85).

7. Codul civil nu definește afinitatea. În asemenea împrejurări, pentru a cunoaște cu precizie care este întelesul juridic al acestei expresiuni, este absolut necesar a-i căuta adevăratul înteles atât în vechile legiuri cât și în isvoarele care au dat naștere acelor legiuri. Întâia definițiune a afinității o găsim în dreptul roman (L. 4, § 3 Dig. de grad. et afin. 38, 10): *afinitatis causa fit ex nuptiis*. De unde rezultă că această ficțiune de înrudire este o creațiune a dreptului roman făcută pentru onoarea căsătoriei, și din istoria dreptului roman rezultă că romanii limitau această afinitate numai la căsătorie, fără a o întinde cât de puțin și la relațiunile ilicite ce existau afară din căsătorie, ceea ce altfel rezultă odată mai mult și din împrejurarea că împăratul Alexandru Sever a trebuit a creă o lege specială (l. 4, codice. V, 4) când, sub influența timpurilor de atunci, a voit a face un impediment la căsătorie și din relațiunile ilicite. De asemenea, codul Callimach prin § 59 definește că afinitatea se naște numai din căsătorie și că ea se crează pentru onoarea căsătoriei; iar prin § 92 și 93 dispune că „între suiitori și noșovitori... și între afinii de aceeași linie este oprită căsătorie, fără deosebirea înrudirii de legiuită sau nelegiuită însoțire”. Astfel fiind starea isvoarelor de unde s'a creat codul Callimach, și având în vedere că legiui-

torul român modern la facerea codului civil avea deplină cunoștință de controversa ce există în Franța asupra interpretării art. 161 francez, controversă care s'a născut din cauza decretului Conciliului de Trente la 1545 aplicat de Papa Alexandru III, și din cauza influenței dreptului canon ce există în acea țară, devine evident că legiuitorul nostru la redactarea art. 143 a adoptat nu numai sistemul codului Callimach, dar chiar și însăși expresiunile și redacțiunea § 92. Prin urmare, dacă luăm în considerațiune că origina art. 143 este în codul Callimach, devine de asemenea evident că și pentru interpretarea lui trebuie să recurgem tot la codul Callimach. Or, atât după dreptul roman cât și după codul Callimach, afinitatea neputând rezultă decât din căsătorie, rezultă că și expresiunea „afinitate” din art. 143 nu-i putem da alt înteles decât acela ce-l avea în codul Callimach, că adică ea nu poate rezultă decât din căsătorie, și că prin urmare ea consocintă orice relațiuni intime sexuale, neîmbricate pe faptul căsătoriei, nu pot produce nici o afinitate. Tot în codul Callimach vom trebui să căutăm și adevăratul înteles al expresiunilor „legiuită sau nelegiuită însoțire” dela finele art. 143, și aceasta cu atât mai mult cu cât la prima inspecție se vede că și aceste expresii sunt copiate întocmai din § 92 c. Callimach. Ori, din studiul tuturilor aragazurilor din codul Callimach care se ocupă de căsătorie și de legitimitate, rezultă până la evidentă că legiuitorul Callimach prin expresiunea „însoțire” întotdeauna înțelege „căsătorie” și că de câte ori vorbește de o căsătorie legal contractată o numește „legiuită însoțire”, iar de câte ori vorbește de o căsătorie ilegal contractată o numește „nelegiuită însoțire” (§ 118 cod. Callimach), și că în fine când el se ocupă și voeste să desemneze starea de concubinaj, ca în § 216, de atâtea ori acele relațiuni ilicite le numește „nelegiuită împreună”, dar nu „însoțire”. De aci rezultă că după codul Callimach expresiunile „afinitate” și „fără deosebirea de legiuită sau nelegiuită însoțire” însemnează o ficțiune de înrudire care nu poate rezultă decât din o căsătorie, fie cea căsătorie legal contractată, adică valabilă, fie ilegal contractată, adică anulabilă. Dacă luăm în privire această terminologie a codului Callimach, introdusă întocmai în codul civil, rezultă cu certitudine că și expresiunile finale din art. 143 c. civ., trebuie să le dăm același sens ce-l aveau în codul Callimach, și astfel putem conchide cu siguranță că legiuitorul codului civil prin expresiunile „afini, fără deo-

sebiea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoțire" dela finele art. 143 a înțeles o afinitate, ficțiune de înrudire rezultând din o căsătorie legal sau nelegal contractată. Prin urmare, relațiunile intime sexuale ce au existat între o femeie și bărbat nu pot produce nici o afinitate în înțelesul art. 143, întru cât nu sunt rezultatul unei căsătorii legal sau ilegal contractată, și prin urmare ele nu pot forma nici un impediment și nici o cauză de nulitate a căsătoriei contractată între fiică și bărbatul ce a avut acele relațiuni cu mama ei. (Apel Iași, I, 154/89. Dr. 46/90).

8. Opoziția făcută de mamă la căsătoria fiicei sale, pe motiv că între dânsa și cel ce voeste a se căsători cu fiica sa au existat relațiuni sexuale care au produs o afinitate naturală între viitorii soți, se întemeiază pe dispozițiile art. 143 c. civ., care prevede un impediment dirimant care atinge ordinea publică. Astfel fiind, chiar de ar rezultă din desistarea la acțiunea pentru ridicarea acelei opozițiuni, pentru fiică obligațiunea de a nu mai lua în căsătorie pe acel bărbat, însă această obligațiune nu poate să aibă drept efect pentru mamă de a cere nulitatea căsătoriei efectuată în urmă, întemeiată pe o asemenea desistare și pe o asemenea convențiune particulară, căci împediciile la căsătorie care pot da naștere unei acțiuni în nulitate, sunt

special arătate de legiuitor și nu pot părțile prin convențiuni particulare, nici să creeze, nici să înlăture atari nulități. (Cas. I, 203/Mai 18/90. B. p. 627).

9. Nu e valabilă convențiunea prin care părțile ar conveni a recunoaște calitatea de afin, care formează un impediment dirimant de natura celor prevăzute de art. 143, căci altfel ar fi a se admite că părțile pot conveni ca prin renunțări și desistări de la acțiuni, să constituie statul civil al uneia din ele ceea ce, potrivit art. 5, nu se poate face în o materie care interesează ordinea publică, cum e în specie. (Apel Iași, I, 151, Nov. 10/89, Dr. 46/90).

10. Căsătoria contractată în țară străină, conform legilor acelei țări, între rude, între cari căsătoria nu este permisă în România, fiind validă și producându-și toate efectele sale în țara noastră, întru cât soții, căsătorindu-se în străinătate, conform legii străine, nu pot fi considerați că ar fi avut de scop fraudarea legii române, ei au în această privință un drept câștigat și respectul drepturilor câștigate în ori și ce țară este indispensabil, atât pentru siguranța socială cât și pentru păstrarea armoniei, ce trebuie să domnească în raporturile dintre diferitele națiuni. (Trib. Covurlui I, Curier Jud. 3/904).

11. A se vedea și notele de sub art. 144.

Art. 144. — În linie colaterală, căsătoria este oprită până la a patra spiță inclusiv, fără osebiea înrudirei de legiuită sau nelegiuită însoțire, și între afinii (cuscrii) de aceeași spiță. (Civ. 150, 165, 166, 169, 172, 183, 184, 313, 660 urm.; Reg. act. st. civ. 126; Civ. Fr. 162).

Text. fr. Art. 162. — En ligne collatérale, le mariage est prohibé entre le frère et la sœur légitimes ou naturels, et les alliés au même degré.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1538 urm., 1841;
COL'N ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 144 urm., 236, 354;
DALLOZ, *Rép. Mariage* 219 urm., 238; *Suppl. Mariage* 113 urm.;
PLANIOU, I, ed. 3-a, No. 725; III, ed. 2-a, No. 40.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 588 urm., 649 urm., (VIII, part. I, ed. 2-a, 69); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 76, 302; *Observație sub. Trib. Ilfov s. III*, 28 Mai 1919. *Tribuna Juridică* 19—20/1919;
CANTACUZINO MATEI, p. 178, 683;
NACU, I, p. 81, 292.

Jurisprudență.

1. Căsătoria dintre un frate cu sora soției celuiilalt frate este expres prohibită de vechile canoane, și anume de

partea II, cap. I care dispune: „Doui frați nu poate lua două surori pentru că este spița IV despre amândouă părțile, și numirile rudenii se amestecă, pentru că ar fi fost, de s'ar fi luat su-

rorile, cumnate și frații între dânsii, cumnați". Motivul acestei prohibițiuni este că vechii canonisti restălmăcind rațiunea legii 42 de rit. *nuptiarum* și atribuind-o la o afinitate, care nu putea să existe, și-au imaginat că aliații unui soț deveneau atât în linie directă cât și în linie colaterală, înlocuind ca rudele sale, aliații celui alt soț. Un decret al celui de al patrulea conciliu de Pateran din 1215 a abrogat împedica răzând din aceea ce se numea a doua și a treia categorie de afinitate adică pe de o parte afinitatea imaginată între bărbat și aliații femeii sale și între femeie și aliații bărbatului ei, pe de altă parte afinitatea imaginată între bărbat și aliații aliaților femeii sale și între femeie și aliații aliaților bărbatului ei. Această schimbare introdusă în canoanele bisericești latine a rămas străină bisericii grece, care menține și astăzi încă aș zisă a doua și a treia categorie de afinitate. Or, religiunea ortodoxă a răsăritului este religiunea dominantă a statului român și după art. 21 constit. numai autoritatea sinodală centrală poate să reguleze afaerile canonice ale bisericii ortodoxe române; iar legile speciale, precum sunt legiuirile canonice, nu pot să fie în general tacit abrogate de cât prin legi noi speciale. Intențiunea contrarie a legiuitorului nu rezultă nici cum cu claritate din art. 144 c. civ., căci generalitatea termenului „afin” de care se slujește acest articol nu este de natură a fixa această dispozițiune în sensul unei abogațiuni a legii speciale de mai sus. Apoi, după art. 22 din const. întocmirea actelor de stat civil trebuie să prevadă totdeauna benedictiunea religioasă, care pentru căsătorii va fi obligatorie, afară de cazurile ce se vor prevedea prin anume lege. Și n'ar fi nici logic nici juridic d'a se zice că obligativitatea benedictiunii religioase rămâne, până la confectionarea legilor exceptionale prevăzute în art. 22 din constituție, o literă moartă un *nudum praeceptum*, de oarece nici chiar jurământul magistratului pe constituțiune n'ar mai avea nici o însemnare, dacă dispozițiunile constituțiunii n'ar avea, afară de excepțiuni exprese, o utilitate practică prin sine însele și independent de legea ordinară ulterioară tot atâtă. Ideia contrarie, în contra căreia strigă atât textul cât și spiritul dispozițiunii art. 22 const. nu rezultă nici cum din deliberările constituantei asupra redacțiunii acestui articol, deliberări contrazicătoare din care nu se poate deduce o idee precisă. Și nu se poate zice că oficerul de stat civil n'are a se

preocupa, când este vorba de împedicați la căsătorie de cât numai de principiile și dispozițiunile codului civil fiind admis, de exemplu, că angajamentul în ordinele sacre constituie o împedicație prohibitivă de căsătorie. Astfel fiind, doi frați nu pot lua de soții două surori. (Cas. I, 61/Febr. 24/79, B. p. 109. În același sens: Trib. Iași, II, Sept. 19/79, Dr. 25/79).

2. Până la 1 Decembrie 1865 facerea și desfacerea căsătoriilor în România erau de competența autorităților ecleslastice, cari prin urmare aplicau și trebuiau să aplice la efectuarea acestor acte, numai canoanele bisericești. De la data citată statul român, pentru motive de interes general, a luat de la biserica căsătorii și a făcut dintr'nsa o instituțiune civilă, regulând-o prin legi civile, conform cu trebuințele societății, adică tinând seamă de starea de cultură a țării. Prin urmare și împedicațiile la căsătorie au fost hotărâte tot după ideile timpului în care se legiferă. Astfel, dacă din numeroasele împedicații prevăzute de canoane legiuitorul civil a luat numai câte-va, aceasta a făcut-o fiindcă celelalte împedicații nu mai interesează ordinea publică și bunele moravuri. Și de oare ce după codul civil, căsătorii e un contract civil care se formează înainte autorității civile, apoi urmează neapărat că autoritatea civilă trebuie să țină seamă numai de acele împedicații la căsătorie care sunt preserise de legea civilă; or art. 144 c. civ. prescrie că în linie colaterală este oprită căsătorii între afini sau cuseri, până la a patra spită inclusiv; iar prin afinitate se înțelege legătura ce se naște prin căsătorie între fiecare dintre soți și rudele celui alt soț, de unde urmează că rudele unuia din soți nu sunt în nici o legătură de cuserie cu rudele celui alt soț, și că prin urmare nu este nici o împedicație la căsătorii dintre dânsese. Dacă legiuitorul nou a pus în parentes cuvintele *cuseri* sau *cuserie* lângă cuvântul *afini* sau *afinitate* (art. 143, 144, 188) de aci nu rezultă că a voit să dea cuvântului *afinitate*, pe lângă adevăratul înțeles juridic, și un alt înțeles neexact, luat din canoane, și prin aceasta să creeze o împedicație la căsătorii între fratele unuia din soți cu sora celui alt soț, căci cuvintele *cuseri* sau *cuserie* sunt puse numai pentru a traduce în limba vulgară cuvintele *afini* și *afinitate*, cari pentru prima oară se introduceau în limba română; și aceasta rezultă din faptul că legiuitorul de mai multe ori a tradus termeni tehnici sau cuvintele noi cu care s'a servit (art. 106, 286, 287 c. civ.). Legiuitorul făcând din căsătorii o in-

stituțiune civilă a trebuit să prescrie, și în realitate a și prescris, în privința ei un sistem complet de regule, căci nu se poate admite că în această materie de ordine publică să fi lăsat în vigoare unele dispozițiuni din legile vechi, fără a le menționa expres, și mai cu seamă că acele dispozițiuni ar împiedica căsătoria pe care legiuitorul nostru a voit să le înlesnească. Aceasta se învederează și din faptul că în noul cod civil s'au copiat mai multe dispozițiuni din codul Calimach, sau mai bine din canoane relative la impedimentele la căsătorie, încât nu mai rămâne îndoială că legiuitorul a voit să adopte împiedicări la căsătorie pe care anume le-a copiat. Dacă s'ar decide că fratele unuia din soți este în al patrulea grad de afinitate cu sora celuiilalt soț, și că prin urmare între dânșii este oprită căsătoria, atunci prin aceasta s'ar introduce la căsătorie o împiedicare prescrisă de canoane, ceea ce am văzut că este imposibil legalmente, căci nu s'ar putea susține că această împiedicare este luată din codul Calimach de oarece eră inutil ca legiuitorul laic să prescrie reguli pe cari nu le putea aplica nici o autoritate civilă pe cât timp căsătoria eră de competența autorității bisericești. Dacă cu toate acestea în § 61 c. Calimach se zice că cumnatul către sora cumnatei lui este în gradul al patrulea de afinitate, apoi această dispoziție nu s'a putut introduce în lege cu alt scop de cât pentru a arăta cum consideră dreptul canonic raportul dintre citatele persoane, căci în trecut s'a ținut seamă de prohibițiunea despre care este vorba numai pentru că eră prescrisă de canoane, iar nu pentru că se găseă în codul Calimach, care nu putea prescrie regule pentru biserică. Astfel această prescripție a codului Calimach a rămas în desuetudine chiar de la început prin aceea că autoritățile civile n'au aplicat-o și n'au putut-o aplica niciodată, și astăzi nu i se poate da o mai mare valoare de aceea ce a avut-o sub imperiul citatului cod. Dacă s'ar admite că legiuitorul din 1865, a înțeles prin art. 144 că fratele unuia din soți este în al patrulea grad de euserie cu sora celuiilalt soț, conform prescripțiunii din codul Calimach atunci în Moldova este oprită căsătoria între aceste persoane, iar în Muntenia este permisă, de oare ce în codul Caragea nu se găsește o dispozițiune identică cu cea din codul Calimach; apoi nu se poate admite că legiuitorul a voit ca în Moldova să fie mai multe împiedicări la căsătorie decât în Muntenia. Nici nu se poate susține că a existat un obicei de a se numi afini sau cuseri fratele unuia din soți cu sora celuiilalt soț, la care obi-

ceiu s'ar fi referit legiuitorul când prin art. 144 c. civ. a oprit căsătoria între afini în linie colaterală până la al patrulea grad, fiindcă raportul de euserie dintre aceste persoane eră regulat prin legea scrisă, adică prin canoane, și nu putea fi vorba de obicei pe cât timp există o lege scrisă. De s'ar admite chiar că asemenea obicei a existat și există și astăzi, totuși judecătorii n'ar putea ține seamă de dânșul fiindcă sub imperiul noului cod civil obiceiul numai atunci se poate aplica de judecători când legiuitorul a prescris aceasta expres, ceea ce în specie nu s'a făcut. Din cele expuse se constată dar că după noul cod civil nu este nici o afinitate între fratele unuia din soți și sora celuiilalt soț. Și această stare de lucruri nu s'a schimbat prin constituțiune, căci prin art. 22 a lăsat actele stărei civile tot în atribuțiunea autorității civile; și dacă la căsătorii s'a introdus ceremonia religioasă obligatorie, de aci nu urmează că s'a modificat natura civilă a contractului de căsătorie, căci chiar din textul art. 22 rezultă că ceremonia religioasă e introdusă numai pentru a bine cuvânta căsătoria deja săvârșită de oficerul stării civile. Și de aci rezultă deci că oficerul stărei civile e dator să observe la facerea căsătoriilor, numai prohibițiunile limitativ e numerate de codul civil și cu atât mai mult că legea nu i a dat atribuțiuni duhovnicești de a căuta adică și în canoane prohibițiuni la căsătorie. Lipsa ceremoniei religioase nu atrage nulitatea căsătorii, pentru că din art. 22 rezultă că constituanta, introducând ceremonia religioasă a căsătoriei, a lăsat ca puterea legislativă să fixeze măsura și modul cu care această dispoziție trebuie să fie aplicată, ceea ce până acum puterea legislativă n'a făcut, și prin urmare e imposibil a se aplica art. 22 const. și cu atât mai mult e imposibil a se admite că ne observarea acelei dispoziții să atragă nulitatea căsătoriei. Astfel fiind, oficerul stării civile nu poate refuza de a săvârși o căsătorie permisă de legea civilă, dar care n'ar putea fi binecuvântată de biserică. Deci doi frați se pot căsători cu două surori. (Apel Iași, II, 170, Oct. 11/79, Dr. 52/79).

3. În principiu împiedicările, ea și nulitățile căsătoriei sunt de drept strict și nu se pot deduce prin interpretațiuni. Or, după principiile statorniceite de codul civil francez, împrumutate de codul nostru civil, înrudirile prin căsătorie se mărginesc pur și simplu la unul sau la altul din soți cu rudele celuiilalt din ei, și nu se întinde la rudele unuia din soți cu rudele celuiilalt.

Și căsătoria fiind un contract civil, toate împedicițile survenite urmează neapărat a fi examinate conform codului civil. Or, expresiunile de afinitate și cuscrie, cuprinse în art. 144 cod. civil sunt sinonime între ele și reprezintă traducțiunea fidelă a cuvântului *aliantă* întrebuintat de codul civil francez prin articolul 162. Astfel fiind, doi frați pot lua în căsătorie două surori. Codicii Calimach și Caragea, cât și legile canonice nu și au aplicațiunea lor în acest caz, de oarece noul cod civil, specificând anume cazurile limitative de împediciți la căsătorii, declară în mod imperios, prin art. 1912, că codicii Calimach și Caragea și orice alte legi sunt abrogate

în tot ce nu este conform regulilor prescise în prezentul codice. Nici art. 22 din constituțiune nu poate fi de asemenea invocat cu succes în specie, fiindcă acest articol nu este obligatoriu în ceea ce privește benedictiunea religioasă, căci deși în adevăr prin zisul articol se întrebuintează cuvântul de obligatoriu, însă pe cât timp nu există nici o sancțiune în caz de contravenire obligațiunea perde caracterul său imperativ. (Apel Focș. II, lun. 11/70, *Dr.* 7/80. În același sens: Trib. Botosani, 305, Nov. 7/84, *Dr.* 7/84; Trib. R.-Vâlcea, 190, Sept. 4/84, *Dr.* 24/85).

4. A se vedea și notele de sub art. 143.

Art. 145. — La rudenia din Sf. Botez se oprește căsătoria între nași și fină precum și între nașă și fin¹⁾.

Doctrină străină.

POTHIER, *Contrat de Mariage*, VI, 173 urm.;
ROUIN, *Mariage*, p. 95, No. 76;
VERING, *Droit canon*, II, § 200, p. 674 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 593, 594; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;
CANTACUZINO MATEI, p. 686;
NACU, I, p. 292.

Art. 146. — Tatăl adoptiv nu poate să se căsătorească cu adoptata sa, nici cu fiica aceștia, nici cu femeia fiului său adoptiv²⁾. (Civ. 147, 309 urm., 313).

Doctrină străină.¹⁾

LAURENT, *Dr. civ. internat.*, IV, 303;
POTHIER, *Contr. de mar.*, VI, 171, 172;
VERING, *Droit canon*, II, § 199, p. 673.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (II, ed. 2-a, p. 401 urm.);
CANTACUZINO MATEI, p. 209, 686;
NACU, I p. 295.

Art. 147. — Adoptatul fiu nu se poate căsători cu aceea ce a fost femeia înfitorului tată, nici cu fiica lui, nici cu mama lui, nici cu sora mamei lui sau a tatălui său³⁾. (Civ. 146, 309 urm.).

Doctrină străină.

LAURENT, *Droit civ. internat.*, IV, 303;
POTHIER, *Contrat de mar.*, VI, 171, 172;
VERING, *Droit canon*, II, § 199, p. 673.

1) Acest art. este inspirat din codul Calimach, Art. 49 și 94.

2) A se vedea § 95 din codul Calimach, care a dat naștere acestui articol.

3) A se vedea § 96 din codul Calimach, care a dat naștere acestui articol.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (II, ed. 2-a, p. 401 urm.);
CANTACUZINO MATEI, p. 209, 686;
NACU, I, p. 295.

Art. 148. — Nu este slobod a se căsători cineva cu adoptata soră a tatălui său, a mamei, a bunului sau a bunei sale ¹⁾. (Civ. 146, 147, 309 urm.).

Doctrină străină.

LAURENT, *Dr. civ. internat.*, IV, 303;
POTHIER, *Contr. de mar.*, VI, 171, 172;
VERING, *Droit canon*, II, § 199, p. 673.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (II, ed. 2-a, p. 401 urm.);
CANTACUZINO MATEI, p. 209, 686;
NACU, I, p. 295.

Art. 149. — Tutorele sau curatoarele nu se poate căsători cu nevârstnica ce se află sub tutela sa.

Asemenea nici tatăl tutorelui, nici fratele acestuia care încă se află sub părintească putere, nici fiul tutorelui nu poate lua în căsătorie pe pupilă, fără de primirea și înscrisa adeverință a tribunalului cuprinzătoare că acest tutore a dat pentru toate socoteală lămurită, și că însoțirea minoarei cu el, sau cu altul din numitele persoane, va fi spre folosul ei ²⁾. (Civ. 349 urm., 355 urm., 390, 415 urm.).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 574 urm., 576; (II, ed. 2-a, p. 740 t. și n. 2, 836); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 53, 74;
CANTACUZINO MATEI, p. 686;
NACU, I, p. 296.

Art. 150. — Cu toate acestea Domnul ³⁾, pentru motive grave, va putea acorda dispensă din prohibițiunile cuprinse în art. 144 din acest cod ⁴⁾ „adică pentru căsătoriile dintre cumnați și cumnate, și pentru acele dintre veri și vere“. (Civ. 128, 144; Reg. act. st. civ. 126; Civ. Fr. 164).

Text fr. Art. 164. — (Ainsi motivé: L. 16 avril 1832). Néanmoins, il est loisible au Roi de lever, pour des causes graves, les prohibitions portées par l'article 162 aux mariages entre beaux-frères et belles-sœurs, et par l'article 163, aux mariages entre l'oncle et la nièce, la tante et le neveu.

1) A se vedea § 97 din codul Calimach, care a dat naștere acestui articol.

2) A se vedea § 93 și 99 al Codului Calimach, care a inspirat pe legiuitor în alcătuirea acestui articol.

3) A se ceta „Regela“. A se vedea nota dela art. 128 Cod. Civ.

4) Cuvintele: „adică pentru căsătoriile dintre cumnați și cumnate, și pentru acele dintre veri și vere“ nu figurează în textul art. 150, publicat în „Monitorul Oficial“ cu No. 271 din 4 Decembrie 1864; acolo art. 150 se termină cu cuvântul „cod“; însă acest adaos al art. 15) îl găsim în edițiunea oficială a codicelui civil, publicat în broșuri la 1865.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1541, 1542;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 145;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 226, 246 urm.; *Suppl. Mariage* 121 urm.;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 275;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 730; III, ed. 2-a, No. 44.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 588 urm., 650; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 69); *Observație* sub Trib. Hfov s. III, 279 din 28 Mai 1919. *Tribuna Juridică* 19-20/1919;
 CANTACUZINO MATEI, p. 683;
 NACU, I, p. 292.

CAPITOLUL II

Despre formalitățile relative la celebrarea căsătoriei.

Art. 151. — Căsătoria se va celebra în public înaintea ofiterului stărei civile al domiciliului uneia din părțile care se însotesc. (Civ. 49, 60, 61, 87 urm., 152, 173—175; Const. 22; C. p. 166; Civ. Fr. 165).

Text. fr. Art. 165. — Le mariage sera célébré publiquement, devant l'officier civil du domicile de l'une des deux parties.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 111 urm., 114, 115, 119;
 BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1577, 1588 urm., 1593;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 152 urm., 158, 427;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 320;
 DEMOLOMBE, III, 294, 295, 297, 298;
 HUC, II, 154, 155, 157;
 LAURENT, II, 475, 477 urm., 480, 482;
 MARCADÉ, art. 191, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 298 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 850 urm.; III, ed. 2-a, No. 174 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 597 urm., 650; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75, 79; *Adnotație* sub C. Apel Buc. s. I, 28 Febr. 1900. *Curier Jud.* 24/1900; *Observație* sub Trib. Botoșani 6 Oct. 1901, *Curier Jud.* 52/1902;
 CANTACUZINO MATEI, p. 687;
 NACU, I, p. 214; 349 urm.

INDEX ALFABETIC

Abrogare 6.	Civile forme, a se vedea „Forme civile“.	Religie dominantă 5.
Act civil, a se vedea „Contract civil“ și „Forme civile“.	Clandestinitate, a se vedea „Publicitate“.	Religioase forme, a se vedea „Forme religioase“.
Act religios, a se vedea „Contract mixt“ și „Forme religioase“.	Constituție 2, 3, 4, 6, 8.	Responsabilitate ministerială 6.
Act, forma lor, 12.	Contract civil 2, 3, 6, 10.	Română naționalitate 1, 14.
Adunare legiuitoare 2, 3.	Contract mixt 2, 3, 4.	Sancțiune 4, 8.
Anulare, a se vedea „Nullitate“.	Cult 1.	Specială lege 2, 3, 4, 8, 10.
Aprecieri suverană 13.	Cununie, a se vedea „Forme religioase“.	St tut personal 9, 12, 14.
Austro-Ungar, sup. is 12.	Curte de Casație 6.	Străini 1, 9, 11, 12, 14.
Benedicțiune religioasă, a se vedea „Forme religioase“.	Deces 14.	Supus Austro-Ungar 12.
Canonic drept 4.	Desfacerea căsătoriei 4, 10.	Suveiană apreciere 13.
Căsătorie 1—14.	Deziderat 3, 4.	
Căsătorie putativă 11.	Diept canonic 4.	
Celebrare religioasă, a se vedea „Forme religioase“.	Femea românească 14.	
	Forma actelor 12.	
	Forme civile 2, 6, 8—12.	
	Forme religioase 1-6, 8-12.	
	Impedimente 4.	
	Lege specială 2, 3, 4, 8, 10.	
	Legiuitoare adunare, a se vedea „Adunare legiuitoare“.	
	Locus regit actum 12.	
	Ministri 6.	
	Naționalitate română 1, 14.	
	Numitate 4, 6, 7, 12, 13.	
	Parlament 2, 3.	
	Posesiune de stat 9.	
	Preot, a se vedea „Forme religioase“.	
	Publicitate 7, 13.	
	Putativă căsătorie 11.	
	Redobândirea naționalității române 14.	

Jurisprudență.

1. Art. 166 c. pen. pedepsind pe preotul de orice cult care ar celebra o cununie mai înainte de îndeplinirea formelor cerute de legea civilă, nu a avut

în vedere decât pe acei preoți cari ar celebra o cununie pentru unirea a două persoane de naționalitate română sau când vre-unul din însoțiti ar fi român, fiind cu chipul acesta a garanta îndeplinirea formelor civile relative la căsătorie la a căror îndeplinire nu sunt supuși decât cei de naționalitate română. Prin urmare, când e în chestiune căsătoria a doi străini, art. 166 nu-și are aplicat una. (Cas. I, 152/69, Mat 5/69, B. p. 153; 15 Ian. 28/69, B. p. 23. — Vezi în acest sens și No. 18 de sub art. 2).

2. Din discuțiunile cari au avut loc în Adunarea legiuitoare cu ocaziunea votării art. 22 din constituțiune, rezultă că intențiunea legiuitorului a fost de a stabili principiul că căsa oria în esența sa nu este convențiune pur civilă, ci un contract mixt supus pentru validitatea sa, nu numai la îndeplinirea formalităților civile înaintea oficerului, ci și la consacrațiunea religioasă; și legiuitorul prin același articol a stabilit principiul după care această regulă nu este absolută, ci excepțiunile la dânsa vor trebui a fi specificate prin o deosebită lege posterioară. Acea lege, nefiind încă făcută, și prin urmare necunoscându-se excepțiunile prevăzute de constituțiune, nu se poate ști nici care este regula. Astfel fiind, până nu se va face acea lege specială care să completeze voința legiuitorului determinând excepțiunile, căsătoria rămâne un contract civil supus numai la formele civile arătate în codul civil. (Cas. I, 149, Apr. 29/72, Buletin. Dec. 73, p. 327; Cas. I, 261/Oct. 9/79, B. p. 686. În acest sens: Apel Buc. III, Mart. 23/76. Dr. 17/76. Vezi și notele 1, 2, 7 de sub art. 143).

3. După dispozițiunile codului civil, căsătoria este un act civil, căci pentru existența ei se cere numai celebrarea dinaintea oficerului stării civile. În urma dispozițiunei cuprinsă în constituțiune (art. 22), pentru existența căsătoriei, a zice că s'ar cere pentru această existență și celebrarea religioasă, ar fi a se mărgini numai la o interpretare curat literală a textului. Cuvintele cuprinse într'o dispoziție sunt un element spre a cunoaște voința legiuitorului, dar cuvintele fiind numai mezul prin care se exprimă o idee, ele nu sunt de multe ori mijloace suficiente spre a indica ideea, de aceea când este a se aplica o dispoziție, voința legiuitorului nu poate să rezulte numai din cuvintele întrebuintate de dânsul; de aceea trebuie să recurgem, spre a cunoaște adevărata voință, și la alte mijloace de interpretare. Or, în privința art. 22 din constituție, nu putem numai a ne mărgini la cuvintele textului, căci

dacă am zice că celebrarea religioasă e neapărată pentru existența căsătoriei, ar fi a zice căsătoria e un act mixt, și civil și religios, rezultat care e contrariul dispozițiunilor codului civil. În fața unui asemenea rezultat nelogic și contrariu codului civil, suntem siliți a recurge și la alte elemente, spre a ști care a fost voința legiuitorului când a formulat acel art. 22 din constituțiune. Or, în România, ca stat cu forme parlamentare, afară de alte elemente de interpretare ce avem, sunt și debaterile urmate în Camera și în Senat. Constituțiunea din 1866 s'a discutat în Constituțantă și din discuțiunile urmate rezultă că în privința alin. II din art. 22, propus de un deputat, în urma obiecțiunei unui alt deputat care va fi soarta căsătoriilor celebrate numai în mod civil dela punerea în lucrare a constituțiunei și până la elaborarea legii ce se enunță în acel aliniat, un deputat care se pronunțase pentru principiul cuprins în alin. II, răspunsse că numai dispozițiunile codului civil vor avea a se observa până când nu se va fi făcut acea lege; în contra acestei opinii nimeni n'a mai vorbit, și un ministru a terminat discuțiunea consiliind a se adopta. Dacă dar s'a votat și s'a adoptat dispoziția cuprinsă în alin. II al art. 22, aceasta a fost sub impresiunea opiniei manifestate, că soarta căsătoriilor se va reguła tot de codul civil până la elaborarea acelei legi. Astfel acea dispoziție nu e decât numai *pium desiderium*, o enunțare de principii a cărei regulare avea să formeze obiectul unei legi, ea nu e o dispoziție imperativă, o lege care ar trebui să se aplice de îndată dela punerea în lucrare a constituțiunei; și întru cât acea lege enunțată nu s'a elaborat, căsătoria continuând a fi reguła de dispozițiile codului civil, ea e și dela constituțiune încoace, ceea ce a fost înainte, adică un act civil, pentru a cărui existență nu se cere celebrarea religioasă, ci numai celebrarea civilă dinaintea oficerului stării civile. (Cas. I, 431/Dec. 2/74, B. p. 309).

4. Este inexplicabil a crede că legiuitorul prin constituțiune a voit să retrogradeze și să supună căsătoria la formalități deja abrogate; art. 22 din constituțiune nu l' putem considera decât ca un *desideratum*, iar nici decum ea un ordin, și aceasta este atât de adevărat încât acest articol este linsit de orice sancțiune pentru cazul când dispozițiunile sale nu sunt îndeplinite. Nulitățile de căsătorie, ca toate nulitățile în general prevăzute în cod, fiind de drept strict, nu le putem crea sau aplica prin deducțiune, nici prin analogie sau pe cale de ra-

tionament, afară de un text formal, care în specie lipsește cu totul. Dacă am admite că benedictiunea religioasă ar fi o condițiune neapărată pentru validitatea căsătoriei, cum am putea zice că această căsătorie ar putea să se desfășure numai prin intervențiunea oficerului stării civile, atunci când pentru formarea, și prin consecință pentru validitatea sa, a intervenit și puterea religioasă; și dacă s'ar admite o asemenea anomalie am ajunge la niste rezultate pe cari legea nu le-a putut avea niciodată în vedere, căci sotii, despărțiți numai de puterea civilă, n'ar putea în fapt a mai contracta o nouă căsătorie, de oarece biserica ar putea desigur să refuze celebrarea unei noi căsătorii, atunci când dânsa ar considera pe soți ca nedesfășurați de prima căsătorie. Cum am considera dota constitutivă, donațiunile efectuate în intervalul căsătoriei civile și benedictiunea religioasă: ar fi ele făcute înainte sau după căsătorie? Rezultă dar de aci că constituțiunea, prin spiritul său eminentemente liberal, a lăsat celebrarea religioasă la conștiința fiecăruia, de aceea nici s'a pus vre-o sancțiune art. 22 din constituțiune. Dacă căsătoria ar fi după constituțiune un contract mixt, atunci ar trebui să admitem toate impedimentele din codul canonic, care merge până la al 12 grad și care prohibă chiar rudenile rezultând din boțez, și care după codul civil nu există decât până la al 4 grad inclusiv. Și chiar de s'ar admite că în spiritul și intențiunea legiuitorului, prin art. 22 din constituțiune, a fost să determine principiul că căsătoria în esența sa, și aceasta grație obiceiurilor și tradițiilor vechi, nu este un contract pur civil, dar un contract mixt în care pe lângă intervențiunea oficerului stării civile se mai cere și benedictiunea religioasă, totuși acel articol nu prevede un principiu absolut, ci o excepțiune pentru care se cere o lege posterioară care să determine modul de aplicare al acestui principiu și punerea sa în armonie cu dispozițiunile codului civil. Or, o asemenea lege încă nu s'a făcut, și dar, în asemenea situațiune, câtă a ne referi la principiile generale ale codului civil, cari cer pentru validitatea unei căsătorii numai intervențiunea oficerului stării civile, iar benedictiunea religioasă ca o formalitate fără sancțiune de lege și lăsată la aprecierea fiecăruia. (Tribunalul Ilfov I, 540. Nov. 20/81. *Dr.* 6/81. În acest sens: Trib. Covurlui, I, Apr. 20/85. *Dr.* 52/85; Trib. Dâmbovită, Mai 13/93. *Dr.* 49/93).

5. Intre biserica ortodoxă și cea catolică existând totdeauna relațiuni re-

iproce, de câte ori se contractă căsătoria între ortodoxi cu catolici și vice-versa, benedictiunea religioasă se dă sau de biserica ortodoxă sau de biserica catolică, după cum se învoese soții între dânsii, fără ca cu aceasta să se jignească dreptul religiei dominante a statului. (Cas. I, 235/Iun. 15/83. B. p. 646).

6. Constituțiunea română din 1866, ca cele mai multe legi constituționale a diferite state, contine, sub 2 rubrici distincte, 2 feluri de dispozițiuni: 1) dispozițiuni având de obiect o declarațiune de drepturi, 2) dispozițiuni tinzând a organiza puterile statului. Aceste două feluri de dispozițiuni difer unele de altele prin aceea că, pe când cele din urmă sunt niste dispozițiuni precise de drept constituțional în vederea organizării statului și a corpurilor menite de a-i servi drept organe ale puterii sale și ea atari purtând în ele înșile puterea de a înlocui pe deplin și imediat dispozițiunile constituționale anterioare și a le abrogă, fie formal, fie virtual; cele dintâi nu sunt decât niste declarațiuni de principii, având de obiect drepturile omului și ale cetățeanului, și ea atari nu pot avea deplin și imediat efect în aplicațiunea lor când ele sunt contrarii sau incompatibile cu dispozițiunile legilor existente la data promulgării constituțiunii, decât în cazul când constituțiunea, deodată cu declarațiunea unui nou principiu, prescrie ea însăși sensul în alitudinea acelui nou principiu precum și modul și condițiunile aplicațiunii lui, ceea ce nu poate avea loc de cât atunci când constituțiunea îndeplinea ea însuși misiunea unei legi ordinare, prescrie un nou sistem legislativ complet, menit a înlocui pe deplin sistemul deja existent pe baza vechiului principiu. Că acesta a fost și cugetul constituțivilor români din 1866 în privința efectelor principiilor proclamate în titlul constituțiunii: „Despre drepturile Românilor”, rezultă din următoarele considerațiuni: 1) faptul că constituțiunea în ultimul alineat al art. 132 cere ca legile existente în momentul promulgării sale să se revizuiască spre a se pune în armonie cu constituțiunea, nu se poate explica decât prin considerațiunea că în ideea constituțivilor noștri din 1866 legile existente atunci și contrarii principiilor din constituțiune nu sunt toate abrogate prin simplul fapt al proclamării acelor principii constituționale, căci nu se poate atribui, vointei constituțivilor d'a se revizui și a se pune în armonie legile vechi cu constituțiunea, dorința unei revizuiri de formă și de stil, a unei armonii literare în monu-

mentele noastre legislative; 2) dreptul timporal și transitoriu, dar cu totul exorbitant, acordat prin art. 102 înaltei curți de casațiuni și justiție, ca, în cece privește pe ministrii dați în judecata ei, ea să poată, fără existența unei legi prealabil promulgată să caracterize delictul și să determine pedeapsa, în alte cuvinte dreptul dat unui corp al statului d'a fi în acel și timp și legiuitor și judecător în materie penală, acest drept creat în vederea necesității d'a organiza imediat o responsabilitate eficace a ministrilor, nu se poate explica decât prin consideratiunea că, în ideea chiar a constituantei, o simplă declarațiune a principiului că ministrii vor fi responsabili, nu putea să facă în realitate responsabile penalmente și civilmente pe niște persoane, care, după principiile legilor în vigoare în momentul promulgării constituțiunei, nu erau responsabile ca ministrii nici penalmente nici civilmente; 3) a se admite regula că proclamarea unui principiu în constituțiune are de efect abrogarea imediată a unor legi bazate pe un principiu contrariu, ar fi mai în toate cazurile, și în special în materia de atâta de mare interes social, ca aceea a căsătoriei, a lăsa instituțiunile sociale în incertitudine, a le desorganiza. În materie de căsătorie, contrariu principiului codului civil, care face din această instituțiune o instituțiune pur civilă și o organizează în consecință într'un mod detaliat și complet, sub acest punct de vedere constituțiunea proclamând obligativitatea ceremoniei religioase, a făcut o simplă declarațiune a unui principiu nou, fără însă a-l reglementa, fără a spune care e sancțiunea neobservării formalității ceremoniei religioase, fie din voința ambilor soți, fie din voința unuia din ei, fie din refuzul bisericii de a da benedictiunea nuptială, fie în fine din neputința d'a se face actul religios prin moartea ambilor sau unuia din soți survenită în urma celebrării căsătoriei de către oficerul stării civile. Nepronunțându-se asupra tuturor acestor cazuri și altora ce se mai pot prezintă în practică, el a voit să lase legislaturei ordinare sarcina d'a legifera asupra întregii materii într'un mod complet și armonios, cu singura restricțiune ca legea viitoare să aibă drept bază principiul nou al obligativității ceremoniei religioase, a admite acest principiu în lege ca regulă generală și a prevedea ca excepțiuni cazurile în care căsătoria se va putea face și fără aceea ceremonie, precum anume o și spune art. 22 citat. Așa fiind, bine și drept se respinge cererea de nulitate a căsătoriei fundată

pe motivul că căsătoria celebrată de către oficerul stării civile n'a fost urmată de benedictiunea religioasă. (Cas. I, Ian. 9/84, B. p. 2).

7. O căsătorie trebuie să se efectueze în public, înaintea oficerului stării civile. Ea poate fi anulată sau pentru taină sau pentru neкомпetența oficerului stării civile, și în acest caz numai când căsătoria e făcută cu rea credință și a fost înconjurată de mister pentru părțile interesate, fapte lăsate la aprecierea judecătorului conform legii, care îi dă acest drept prin art. 175. (Apel Galați, I, 136, Oct. 3/88, Dr. 73/89).

8. Puterea civilă este separată de cea religioasă prin Constituțiune. Legile civile regulează actele de stare civilă, precum și drepturile și îndatoririle ce decurg din aceste stări, impunând și neexistența sau nulitatea pentru abaterile de la ele. Iar art. 22 din constituțiune impunând obligațiunea ca în toate fazele stării civile actele de stare civilă să proceadă benedictiunei religioase, și aceasta mai cu seamă pentru căsătorie, fără însă a arăta sancțiunea, lasă puterii legiuitoare sarcina de a pune în concordanță legile civile cu prescripțiunile canonice; și până când o asemenea lege nu va interveni, starea civilă urmează a fi regulată numai de legile civile. (Apel Galați, I, 136, Oct. 3/88, Dr. 73/89).

9. Căsătoria celebrată în România de doi streini înaintea ministrului cultului lor respectiv, fără îndeplinirea solemnității civile, nu este validă la noi, și nu poate produce efectele sale, chiar dacă după dreptul național al părților căsătoria ar fi un contract religios. În asemenea caz, în lipsa actului de celebrarea căsătoriei, emanat de la ofiterul competent, căsătoria nu poate fi dovedită prin posesiunea de stat. (Trib. Bacău, Drept. 55/95).

10. Căsătoria contractată numai înaintea ofiterului de stare civilă și neurmată de benedictiunea religioasă este valabilă, într'un cât căsătoria este un act eminent civil și participarea formelor religioase la despărțirea ei, probează cu suficientă caracterul eminent civil al contractului de căsătorie. Afară de aceasta, nedictarea unei legi, care să determine excepțiunile ce art. 22 al. 2 din Constituțiune prevede, face ca argumentul, ce se trage din acest articol, care prevede benedictiunea religioasă pentru căsătorii, să-si piardă orice importanță. (Trib. Mehedintzi, Dr. 36/95. Trib. Iași, Dr. 64/97. C. Apel Buc. I. C. Jud. 24/900).

11. Căsătoria streinilor în România numai înaintea preotului lor, fără a fi celebrată înaintea ofiterului stării civile, nu este valabilă și nu poate pro-

duce nici efectele unei căsătorii putative. (Apel Buc. II, Drept. 52/901).

12. Regula „locus regit actum” fiind facultativă pentru părți, iar nu obligatorie, căsătoria contractată în țară la noi de un străin, după formele țării sale, este valabilă, și aceeași rezultă din principiul de reciprocitate tras din art. 152 din codul civil. Prin urmare, căsătoria contractată în România de un supus austro-ungar, numai d'inaintea protului catolic la epocă când în Austria căsătoriile aveau un caracter pur religios, nu poate fi considerată nici ca nulă nici ca neexistentă, de și părțile nu s'au prezentat dinaintea ofițerului stărei civile ci trebuie să se considere ca o căsătorie valabilă și regulată. (Cas. I, 82/901. B. p. 222).

13. Orice căsătorie care s'ar fi făcut

în taină și nu s'ar fi celebrat înaintea ofițerului competent al stărei civile, se poate ataca în nulitate de către însuș soțul, de către tatăl și mama și de către toți acei cari au la aceasta un interes actual, precum și de ministerul public. Nulitatea poate fi cerută numai pentru una din cauze: necompetența sau clandestinitatea. Totuși judecătorul se bucură de o putere de apreciere discreționară în această privință. (Trib. Botoșani, C. Jud. 52/902).

14. Femeia, prin încetarea din viață a soțului său strein, redobândindu-și calitatea de româncă și actele de stare civilă fiind de statut personal, pentru stabilirea căsătoriei și efectele ce se pot produce, urmează a se aplica legea sa națională, adică legea română. (Apel Galați II 211/902 Drept. 10/903).

Art. 152. — Căsătoria săvârșită în țară străină, între Români sau între Români și străini, va fi puternică și în țară, dacă se va fi celebrat după formele uzitate în acea țară, și dacă Românul nu va fi contravenit dispozițiilor cuprinse în capit. precedent. (Civ. 2, 34, 35, 127—150, 162, 165, 174, 176, 178; Reg. act. st. civ. 114 urm; Civ. Fr. 170).

Text fr. Art. 170. — Le mariage contracté en pays étranger entre Français, et entre Français et étrangers, sera valable, s'il a été célébré dans les formes usitées dans le pays, pourvu qu'il ait été précédé des publications prescrites par l'article 63, au titre des Actes de l'état civil, et que le Français n'ait point contrevenu aux dispositions contenues au chapitre précédent.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 121-124;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1602 urm., 1863 urm., 2392, 2393;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 174;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II, p. 612;
 DEMOLOMBE, I, 312; III, 222-225;
 HUC, II, 8e, 99;
 LAURENT, III, 22, 32;
 MARCADÉ, Art. 170, n. 2;
 MOUILLON, ed. 7-a, I, p. 307 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 863, 1022; III, ed. 2-a, No. 186, 357;
 WEISS, *Traité élémentaire*, p. 470 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 1°, 193 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 111, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 41, 79; *Observație* sub. Cas. II, 149 din 30 Mai 1906. Dreptul 41/1907; *Observație* sub. Cas. Engleză, 4 Nov. 912. Curier Jud. 63/913; *Observație* sub. C s. II, 19 Sept. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 131;
 CANTACUZINO MATEI, p. 690;
 NACU, I, p. 311 urm.;
 JUVARA ALFRED, „Validitatea căsătoriilor celebrate în străinătate, în dreptul internațional privat și în legislația română”. Dreptul 15, 17, 18/1920: „Răspuns D-lui Radu”. C. Jud. 2-29/920;
 RADU IORGU, „Validitatea căsătoriilor în dreptul internațional”. Dreptul 22/1920: „Un răspuns la un răspuns al d-lui Juvara”. Curier Jud. 38-39/920.

Jurisprudență.

1. Căsătoria săvârșită în țară străină între români sau între români și străini este puternică și în țară dacă se va fi celebrat după formele uzitate în acea țară și dacă românul nu va fi contravenit dispozițiilor din cap. I de la căsătorii. (Cas. II, Dreptul 31, 1902).

2. Potrivit dispozițiilor art. 102 c. civ. actele de căsătorie făcute în țară străină sunt valabile în țara noastră dacă sunt făcute cu păstrarea formelor prevăzute în acea țară și dacă nu calea prohibițiilor exprese ale codului nostru, în baza principiului „locus regit actum”. (Trib. Muscel 1913, Dreptul 1914 p. 93).

3. Prin art. 152 c. civ. se declară valabilă căsătoria săvârșită în țară străină între români sau între români și străini, dacă se va fi celebrat după formele legii locale și nu vor fi contravenit condițiilor de capacitate și de fond ale legii naționale.

Prin urmare legiuitorul consacră și aici aplicația regulii generale din art. 2 al ultim c. civ. privitor la formele actelor, la formele instrumentării și chiar la solemnitățile de celebrare ale căsătoriei și aceasta dintr'un interes general pentru a înlesni căsătoriile săvârșite în străinătate unde aplicarea formelor și solemnităților prevăzute de legea națională nu ar fi fost totdeauna posibile de îndeplinit. (Cas. I, 459 din 27 Mai 1921 Jur. Rom. 1/922; Pand. Rom. 1922, III, 90).

4. În sistemul legii noastre atunci când este în discuție validitatea unei căsătorii săvârșite de români în străinătate, nu trebuie a se scrută intenția soților pentru a descoperi motivele

cari i-au determinat să se căsătorească acolo și nu în patria lor de oarece prin aceasta s'ar restrânge aplicarea regulii privitoare la forma actelor, contra intenției legiuitorului nostru care neavând a aduce nici o restricție acestei reguli și a înlesni căsătoriile a suprimat — din textul francez — formalitatea publicațiilor ce precedează căsătoria, menită a încunostiința pe cei în drept a se opune la căsătorie și a evita înlăturarea legii naționale. Se învederează prin aceasta că legiuitorul nostru s'a mulțumit a impune celor cari se căsătorec în străinătate, pe lângă respectarea formelor legii locale, numai condițiile de capacitate și de fond prevăzute de legea națională sub anumite sancțiuni în raport cu dispozițiile de lege nesocotită, fără însă a se mai ocupa de împrejurările și motivele cari au determinat contractarea căsătoriei în străinătate. (Cas. I, 459 din 27 Mai 1921, Jur. Rom. 1/922; Pand. Rom. 1922, III, 90).

5. După art. 152 c. civ. căsătoria săvârșită în țară străină, este variabilă și în România, dacă s'au respectat formele cerute de legea străină, conform regulii „locus regit actum”.

Legiuitorul român nu cere pentru validitatea unei asemenea căsătorii și transcriptia ei în registrele de stare civilă, în termen de trei luni de la întoarcerea în țară a soților, precum cere legiuitorul francez în art. 171 cod Napoleon pe care legiuitorul român nu l'a reprodus. (Cas. II, 188 din 19 Sept. 1922, Jur. Rom. 3/923, Pand. Rom. 1923, III, 131; Curier Jud. 13/923).

6. A se vedea: Art. 2, Index „Căsătorie” și notele respective; Art. 34, notele respective.

CAPITOLUL III

Despre opozițiuni la căsătorie.

Art. 153. — Dreptul de a forma opozițiune la celebrarea căsătoriei îl are persoana legată prin căsătorie cu una din părțile contractante. (Civ. 52 urm., 130, 157—161, 170; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 172).

Text. fr. Art. 172. — Le droit de former opposition à la célébration du mariage, appartient à la personne engagée par mariage avec l'une des deux parties contractantes.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 33, 24;
BAUDRY ET FOURCADE. *Personnes*, II, 1630;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 163;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 258 urm.; *Suppl. Mariage*, 129 urm.;
DEMOLOMBE, III, 28-32, 151;
HUC, II, 116;

LAURENT, II, 387;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 289, 320 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 803, 812; III, ed. 2-a, No. 124, 133.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.; *Observațiune* sub. C. Apel Besançon, 14 Febr. 1900. *Dreptul* 58/1900;
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
 NACU, I, p. 314.

Jurisprudență.

1. După art. 153, unul din soți se poate opune la a doua căsătorie proiectată de celalt sot. (Apel Focș. II, 162, Dec. 19/81, *Dr.* 24/83).

2. A se vedea No. 2 de sub art. 166; precum și No. 1 de sub art. 171.

Art. 154. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹). Tatăl și în lipsa tatălui mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunul și buna pot forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor dacă aceștia nu vor avea vârsta de 25 ani împliniți.

Text. fr. Art. 173. — Le père, et à défaut du père, la mère, et à défaut de père et mère, les aïeuls et aïeules, peuvent former opposition au mariage de leurs enfants et descendants, encore que ceux-ci aient vingt-cinq ans accomplis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 29, 30;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1631 urm.
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 162 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 260 urm.; *Suppl. Mariage* 130 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 140;
 HUC, II, 109, 111;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 306, 320 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 804, 805; III, ed. 2-a, No. 125, 126.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678.
 NACU, I, p. 314.

Jurisprudență.

1. Din faptul că legiuitorul, prin art. 154, acordă dreptul ascendenților de a forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor, fără a le impune obligațiunea de a arăta, prin opozițiunea ce ar formulă, motivele pe cari o întemeiază, derogând astfel regulei generale prescrisă de art. 157, nu se poate deduce că, în susținerea unei asemenea opozițiuni, ascendenții să poată invoca alte impedimente de cât acele stabilite de lege. Or, în cât privește starea civilă în genere, și în special căsătoria, toate regulele impuse de legiuitor spre celebrarea căsătoriei și impedimentele stabilite la această celebrare, sunt de

drept strict, și precum nu se pot cere alte formalități și condițiuni de cât cele arătate de lege pentru efectuarea unei căsătorii, de asemenea nu se pot invoca și alte motive de cât cele cuprinse de legiuitor în prudenta lui pentru împedecarea acelei căsătorii, și admiterea principiului contrariu ar da naștere unor grave consecințe, precum de a se vedea, prin facultatea de apreciere ce s'ar lăsa judecătorului, un fapt determinat considerat de unii ca impediment, pe când același fapt, supus judecății unei alte instanțe, recunoscut ca nepulând constituind nici un impediment; ar fi a se da loc arbitrarului, și de sigur dacă spiritul legiuitorului a fost a recurge la aprecierea judecătorului în cele mai puține cazuri

¹ Textul vechiu al art. 154. Tatăl și, în lipsa tatălui mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunul și buna pot forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor, chiar de vor avea vârsta de 25 ani împliniți, sau de 21 ani împliniți pentru fete. (Civ. 52, urm., 131, urm., 135 urm., 153, 357, urm., 160, 161; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 173).

posibile, acea facultate nu i-a putut-o atribui în materie de căsătorie. Prin această facultate de s'ar lăsa ascendenților să invoace și alte motive de cât acele legale, fie acele motive de cea mai mare gravitate în cât privește morala, precum ar fi relațiunile intime ce ar fi existat între mamă și viitorul soț al fiicei, ar fi a pune din nou copiii sub deplina putere părintească și a se face ca căsătoria lor să nu se poată efectua fără consimțământul părintesc, cu toate că ei, după lege, odată ce au dobândit majoritatea de 21 și 25 ani, se pot căsători și fără consimțământul părintesc, îndeplinind cerințele legii în privința actelor respectuoase. La obiecțiunea că o asemenea interpretare ar fi lipsită de logică și așa fiind dreptul de opozițiune al ascendenților cu dispensa de arătarea motivelor, și ca consecință latitudinea de a invoca și cauze nedeterminate de lege, ar fi un ce ilusoriu, nu se poate răspunde decât prin aceea că a admite asemenea deducțiuni, fie ele cât de logice, ar fi a creea drepturi, și nu instanțele judecătorești au această facultate; iar în cât privește scopul la care a tins legiuitorul prin această latitudine ce a dat ascendenților, scopul nu poate fi altul decât de a aduce o întârziere la celebrarea căsătoriei, a da copiilor timpul reflecțiunii înainte de a păși la contractarea unei căsătorii pe care părinții o consideră poate ca o nenorocire pentru dânsii. (Trib. Iași, I, Mart, 29/84, Dr. 44/84).

2 Deși prin art. 157 ascendenții sunt dispensați de a arăta vre un motiv în opozițiunile ce au dreptul de a face la căsătorii, pe când toate celelalte persoane, care mai au dreptul de a face asemenea opozițiuni trebuie să arate motivele ce au în această privință, însă nici din textul nici din spiritul acestui articol nu rezultă că ascendenții au dreptul să invoace înaintea justiției pentru oprirea căsătoriei, nu numai motive din acele prevăzute expres de lege, dar și alte motive în interesul apărării moralității pu-

blice, al purității și demnității familiei, căci prin asemenea interpretare și aplicare a articolului 157 s'ar introduce o excepțiune foarte gravă și importantă la principiul incontestabil că libertatea contractării căsătoriilor este regula generală pentru toate persoanele, iar împiedicările la căsătorii sunt excepțiuni care nu se pot invoacă de cât atunci când sunt expres prevăzute, explicațiunea cea mai logică ce se poate da art. 157, relativ la dispensarea ascendenților ca să nu arate nici un motiv în opozițiunile ce fac la căsătorii, este aceea că legiuitorul a voit să le dea un mijloc prin care să poată paraliza, măcar pentru cât-va timp, contractarea cu precipitare a căsătoriilor blamabile, care sunt proiectate de către descendenții lor în ardoarea vre unei pasiuni ce-i domină, când aceștia au etatea de peste 25 ani, dacă sunt băieți, sau aceea de peste 21 ani, dacă sunt fete, și să obțină ascendenții această paralizare fără a mai divulga prin actele publice ale opozițiunilor motivele ce au și pe care dânsii ar dori de sigur să le păstreze secrete în interesul demnității familiei și în speranță că descendenții vor părăsi proiectele acelei căsătorii blamabile când vor vedea opozițiunea ce li se face și vor ascultă consiliile ce ascendenții vor avea ocaziune de ale da în mod confidențial când li se va solicita de către descendent revocarea opozițiunii. Astfel, pentru cazurile în care descendenții nu voesc a ține seama de opozițiunile și consiliile ascendenților, și reclamá dela justiție ridicarea acelor opozițiuni, atunci urmează ca să se arate și să se susțină de către ascendenți *motivele legale* pentru care voesc a nu efectua căsătoriile proiectate de către descendenții lor. Și pentru menținerea opoziției nu este suficient numai declararea motivului, ci trebuie a se stabili dacă acel motiv este din cele prevăzute de lege. (Apel Iași, II, Iunie 25/84, Dr. 20/85).

Art. 155. — În lipsă de ascendenți fratele sau sora, unchiul sau mătușa, vărul sau vara primară, fiind în legiuită vârstă, pot forma opozițiune, însă numai în cazurile următoare :

1. Când consimțământul consiliului de familie, cerut de art. 142, nu s'a dobândit ;

2. Când opozițiunea este bazată pe starea de smintire a viitorului soț ; această opozițiune a cărei anulare o poate pronunța tribunalul fără nici o instrucțiune sau formalitate, nu se va primi decât numai cu îndatorire pentru oponent de a cere interdicțiunea și de a dobândi, în privirea ei, hotărîre for-

mală în termenul ce i se va da de tribunal. (Civ. 130, 142, 157-161, 435 urm.; Pr. Civ. 643; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 174).

Text. fr. Art. 174. — A défaut d'aucun ascendant, le frère ou la sœur, l'oncle ou la tante, le cousin ou la cousine germains, majeurs, ne peuvent former aucune opposition que dans les deux cas suivants:

1° Lorsque le consentement du conseil de famille, requis par l'article 160, n'a pas été obtenu;

2° Lorsque l'opposition est fondée sur l'état de démence du futur époux: cette opposition, dont le tribunal pourra prononcer main-levée pure et simple, ne sera jamais reçue qu'à la charge, par l'opposant, de provoquer l'interdiction, et d'y faire statuer dans le délai qui sera fixé par le jugement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 30-33;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1638 urm., 1645, 1646;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 163, 593;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 268 urm.; *Suppl. Mariage*, 139 urm.;
DEMOLOMBE, III, 141, 143, 144, 146;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 320 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 806, 813; III, ed. 2-a, No. 127, 134.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
NACU, I, p. 314.

Art. 156. — In cele 2 cazuri, prevăzute în articolul precedent, tutorele sau curatorul nu va putea în tot cursul tutelei sau curatelei formă opozițiune fără a fi fost autorizat de către un consiliu de familie, pe care îl va putea convoca. (Civ. 141, 155, 164, 355 urm.; Pr. civ. 638; Reg. act. st. civ. 119; Civ. Fr. 175).

Text. fr. Art. 175. — Dans les deux cas prévus par le précédent article, le tuteur ou curateur ne pourra, pendant la durée de la tutelle ou curatelle, former opposition qu'autant qu'il y aura été autorisé par un conseil de famille, qu'il pourra convoquer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 32;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1643, 1644;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 164;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 280 urm.; *Suppl. Mariage*, 142 urm.;
DEMOLOMBE, III, 147-149;
HUC, II, 114;
LAURENT, II, 386;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 320 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 807, 814; III, ed. 2-a, No. 128, 135.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 615 urm.;
CANTACUZINO, MATEI, p. 83, 677, 678;
NACU, I, p. 314.

Art. 157. — Verice act de opozițiune va arăta însușirea, care dă opozantului drept de a o formă, alegerea de domiciliu¹⁾, locul unde căsătoria urmează a se celebra, precum și motivele opozițiunii, afară numai dacă va fi fost cerută de către un ascendent. Toate acestea sub pedeapsă de nulitate a actelor și sub interdicțiune pentru ofițerul de stare civilă, care ar fi vizat actul ce cuprinde opozițiunea conform art. 52. (Civ. 52-55, 97, 160, 161; Pr. civ. 735; Reg. act. st. civ. 120; Civ. Fr. 176).

Text. fr. Art. 176. — Tout acte d'opposition énoncera la qualité qui donne à l'opposant le droit de la former; il contiendra l'lection de domicile dans le lieu où le mariage devra être célébré; il devra également, à moins qu'il ne soit fait à la requête d'un ascendant, contenir les motifs de l'opposition: le tout à peine de nullité, et de l'interdiction de l'officier ministériel qui aurait signé l'acte contenant opposition.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 36, 37, 41;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1652 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161, 428;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 289 urm.; *Suppl. Mariage*, 146 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 156, 176;
 LAURENT, II, 406;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 325 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 816 urm., 824; III, ed. 2-a, No. 137 urm., 145.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 621, 624; (X, p. 628 n. 1);
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
 NACU, I, p. 225, 315, 316 urm.

Jurisprudență.

1. De și după art. 157 indicațiunile de domiciliu, de calitate a oponentului și de locul unde urmează a se face căsătoria proiectată sunt prevăzute sub pedeapsă de nulitate opozițiunii, însă această nulitate este ordonată în sens ca ofițerul căreia i se adresează o opozițiune fără să însușească condițiunile art. 157 are dreptul să nu o primească, să o considere nulă, dar nu că asemenea opozițiune ar fi nulă, în sensul că chiar dacă ofițerul stării civile i-a dat curs, ea ar trebui consi-

derată ca neavenită de tribunalele chemate să aprecieze și să judece dacă motivele ei sunt fondate sau nu, căci legiuitorul a prevăzut asemenea nulitate numai de a se înlătură pe cât va fi posibil piedicile nefundate la căsătorii, chiar dinaintea ofițerului stării civile, dar odată ce ofițerul stării civile a oprit căsătoria proiectată și a trimis opozițiunea în judecata tribunalului, nu mai este rațiune de a se anula pentru viciul de formă, chiar când opozițiunea ar conține asemenea viciu. (Apel Focș. II, 162, Dec. 19/81, Dr. 24/83).

2. A se vedea notele de sub art. 154.

Art. 158. — Tribunalul de prima instanță va hotărî până în 10 zile asupra cererii de anularea opozițiunii (Civ. 54, 159; Civ. Fr. 177).

Text. fr. Art. 177. — Le tribunal de première instance prononcera dans les dix jours sur la demande en main-levée.

1) După cuvântul „domiciliu” ar fi trebuit să urmeze prepoziția „în” astfel cum este și în textul art. 176 francez corespunzător. Înțelesul frazei chiar cere aceasta. Probabil din eroare de tipar sau de copist, în ediția oficială lipsește acest „în”.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 39, 40;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1668.
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 312 urm.; *Suppl. Mariage*, 156 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 165-167;
 HUC, II, 120;
 LAURENT, II, 403;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 330 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 828; III, ed. 2-a, No. 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
 NACU, I, p. 320

Jurisprudență.

1. Prin art. 158 și 159 c. civ. se reglementează numai timpul în care opozițiile făcute la căsătorie să se judece de tribunal și Curte. Și deși legea prin aceste articole prevede un timp foarte scurt pentru judecarea unor atari afaceri, dar ea nu se ocupă nici de tim-

pul în care se poate face apel sau opoziție în asemenea materie, nici dacă sentințele date în lipsa uneia din părți sunt supuse sau nu opoziției de unde rezultă că și hotărârile date în acest fel de procese, sunt supuse regulei comune. (C. Apel Focsani s. II, 162 din 19 Dec. 1881. Dreptul 24/83).

Art. 159. — Dacă urmează apel, citațiunile se vor face până în 3 zile de la primirea apelului, iar hotărârea se va da cel mai târziu până în 10 zile de la data citațiunei. (Pr. civ. 316; Civ. Fr. 178).

Text. fr. Art. 178. — S'il y a appel, il y sera statué dans les dix jours de la citation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 40;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1668;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 312 urm.; *Suppl. Mariage*, 156 urm.;
 DEWANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 258 bis, II;
 DEMOLOMBE, III, 169, 170, 172;
 HUC, II, 162;
 LAURENT, II, 404, 405;
 MARCADÉ, art. 178, n. 1 și 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 330 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 828; III, ed. 2-a, No. 150.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
 NACU, I, p. 237, 320.

Jurisprudență.

1. Prin art. 158 și 159 se reglementează numai timpul în care opozițiunile făcute la căsătorii să se judece de tribunal și curte. Și deși legea prin aceste articole prevede un timp foarte scurt pentru judecarea unor atari afaceri, dar ea nu se ocupă nici de timpul în care se poate face apel sau o-

pozițiune în asemenea materie, nici dacă sentințele date în lipsa uneia din părți sunt supuse sau nu opozițiunei, de unde rezultă că și hotărârile date în acest fel de procese sunt supuse regulei comune. Deci deciziunea curtei de apel dată în lipsă este supusă opozițiunei. (Apel Focs. II, 162. Dec. 19/81. Dr. 24/83).

Art. 160. — Dacă urmează recurs în cașiune pricina se va trată de urgență, și se va da hotărîre cel mult pînă în termen de 1 lună dela data primirei recursului¹⁾.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 457, p. 40;
 BAUDRY, *Précis*, I, 492;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Des personnes*, II, 1670, 1671;
 BEUDANT, I, p. 382, nota 1;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 253 bis, II;
 DEMOLOMBE, III, 169, 170;
 DURANTON, II, 215;
 HUC, II, 122;
 LAURENT, II, 404, 405;
 MARCADÉ, I, 613-615;
 PANDECTES FR., *Mariage*, I, 870;
 PLANIOL, III, 151;
 SIREY, *Mariage*, I, 567;
 THIRY, I, 281, p. 250.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
 NACU, I, p. 320.

Art. 161. — Respingându-se opozițiunea, opozanții, dacă nu vor fi ascendenți, se pot osândi la despăgubire. (Civ. 157, 998, 999; Pr. civ. 143, 144; Civ. Fr. 179).

Text fr. Art. 179. — Si l'opposition est rejetée, les opposants, autres néanmoins que les ascendants, pourront être condamnés à des dommages-intérêts.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 461, p. 58, nota 13;
 ARNTZ, I, 295;
 BAUDRY, *Précis*, I, 443;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1669, 1672 urm.;
 BEUDANT, I, 232, p. 335;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 161;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 330 urm.; *Suppl. Mariage*, 164 urm.;
 DEMOGUE I, *Sources des obligations*, IV, p. 54;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 217 bis, I;
 DEMOLOMBE, III, 112;
 HUC, II, 62;
 LAURENT, II, 351;
 LE SELLYER, *Successions*, I, 230, p. 255;
 MARCADÉ, I, 549;
 MURLON, ed. 7-a, I, p. 330 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 609, 828; III, ed. 2-a, No. 43, 150;
 THIRY, I, 423.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 625 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 677, 678;
 NACU, I, p. 320.

¹⁾ Art. 160 nu există în Codul Francez, ci este adăugat de legiuitorul Român.

CAPITOLUL IV

Despre cereri de nulitate a căsătoriei.

Art. 162. — Căsătoria care se va fi făcut fără consimțământul ambilor soți, sau a unuia din ei, se poate atacă numai de către soți, sau de către acela din ei, al cărui consimțământ nu a fost liber.

Dacă a urmat eroare asupra persoanei fizice, căsătoria se poate atacă numai de către acela din soți, care a fost amăgit. (Civ. 129, 163, 181—184, 953—960; C. p. 280—282; Civ. Fr. 180).

Tect. fr. Art. 180. — Le mariage qui a été contracté sans le consentement libre des deux époux, ou de l'un d'eux, ne peut être attaqué que par les époux, ou par celui des deux dont le consentement n'a pas été libre.

Lorsqu'il y a eu erreur dans la personne, le mariage ne peut être attaqué que par celui des époux qui a été induit en erreur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 461, p. 58, nota 13;
 ARNTZ, I, 295;
 BAUDRY, *Précis*, I, 443;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1683, 1686, 1709 urm., 1884, 1888;
 BEUDANT, I, 232, p. 335;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 167 urm. 344;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 53 urm., 441 urm.; *Suppl. Mariage*, 33 urm., 226 urm.;
 DEMOGUE I, *Sources des obligations*, I, p. 398, 524;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 217 bis, I;
 DEMOLOMBE, III, 112;
 HUC, II, 62;
 LAURENT, II, 351;
 LE SELLYER, *Successions*, I, 230, p. 255;
 MARCADÉ, I, 549;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 341 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 609, 1057-1070; III, ed. 2-a, No. 43, 394—408;
 THIRY, I, 243.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 557 urm.; 636 urm.; (V, p. 52, 79, 203, 208;
 VI, p. 86); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 79; *Observație sub. C. Apel.*
 Liège, 29 Mai 912, *Curier Judiciar*, 64/912;
 CANTACUZINO MATEI, p. 674, 680, 685;
 NACU, I, p. 325 urm.

Jurisprudență.

1. În materie de căsătorie legea, în scop de a asigura familiile, nu recunoaște ca motiv de vitiare a consimțământului soților de cât numai violența și eroarea asupra persoanei fizice. Prin urmare, dolul întrebuintat de unul din soți și cu mai mult cuvânt consiliile sau stăruințele și chiar impunerea rudelor, cari au determinat pe celalt soț de a consimți la căsătorie, nu poate vitiia consimțământul și deci nu pot determina anularea căsătoriei. Deci urmează a se respinge cererea de a se permite dovada cu martori pentru a proba că soția numai după stăruin-

tele mătușei sale a consimțit la căsătoria sa. (*Trib. Covur. I, Apr. 30/85. Dr. 52/85*).

2. După art. 162, căsătoria nu vitiiază consimțământul de cât numai atunci când unul din soți a luat o altă persoană decât aceea pe care avea intențiunea să o ia, atunci adică când este eroare asupra individului. Când însă eroarea ar cădea numai asupra calităților fizice sau morale, civile sau sociale ale unui soț, nu poate să invalideze consimțământul soțului pretins căzut în eroare. O altă interpretare nici nu se poate da art. 162, de oarece el determină clar că numai eroarea asupra persoanei fizice adică eroarea asupra individului.

poate să vîțieze consimțimântul; și dacă în legislațiunea franceză articolul corespunzător (180) continuă a face obiectul unor vii controverse, la noi s'au înălăturat prin adăogirea cuvîntului „fizice”, cuvînt care nu există în legea franceză; de aci se vede că legiuitorul nostru a avut cunoștință de toate aceste controverse și a voit să le pună capăt prin adăogirea cuvîntului „fizice”; pentru că nu vrea să lase la apreciațiuni, mai mult sau mai puțin personale și variabile, soarta celui mai important și celui mai sacru contract al vieții noastre civile. Deci boala ce ar dovedi un soț la celălalt soț după săvârșirea căsătoriei, nu poate consti-

tui o eroare asupra persoanei fizice, o eroare asupra individului, căci tocmai ajutorul și sprijinul reciproc mai ales în astfel de circumstanțe, sunt unele din scopurile căsătoriei. (Trib. Covur. I, Apr. 30/85, Dr. 52/85).

3. Regulele stabilite de legiuitor asupra eroarei care vîțiază consimțimântul la contractele ordinare nu sunt aplicabile la contractele de căsătorie. (Trib. Prahova, Drept. 68/95).

4. Nu se poate anula o căsătorie de cît când există substituire de persoană. Eroarea asupra calităților unuia din soți nu vîțiază consimțimântul. (Trib. Prahova, Drept. 68/95).

Art. 163. — În cazul prevăzut la articolul precedent cererea de anulare nu se mai poate primi, dacă a urmat împreună o viețuire în timp de 6 luni, care se vor socoti de cînd soțul a dobîndit deplina sa libertate, sau de cînd a recunoscut eroarea. (Civ. 129, 162, 1167, 1190; Civ. Fr. 181).

Text fr. Art. 181. — Dans le cas de l'article précédent, la demande en nullité n'est plus recevable, toutes les fois qu'il y a eu cohabitation continuée pendant six mois depuis que l'époux a acquis sa pleine liberté ou que l'erreur a été par lui reconnue.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 70;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1750 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 170 urm.;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 455 urm.; 461 urm.; *Suppl. Mariage*, 243 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 268 bis, II;
DEMOLOMBE, III, 261, 262, 264, 267, 268;
DURANTON, II, 278;
HUC, II, 129;
LAURENT, II, 454,
MARCADÉ, art. 181, n° 3;
MOURLON, ed. 7-a, III, p. 348 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1057-1070; III, ed. 2-a, No. 394-408.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 638 urm., (VII, p. 69, n. 1, 314; XI, p. 86);
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 680;
NACU, I, p. 324, 333.

Art. 164. — Căsătoria contractată fără consimțimântul tatălui sau al mamei, al ascendenților sau al consiliului de familie, în cazurile în care acest consimțimânt este necesar, se poate atacă numai de către acei al căror consimțimânt este cerut. (Civ. 131-133, 141, 142, 165, 183, 184; C. p. 161, 162, 282; Civ. Fr. 182).

Text fr. Art. 182. — Le mariage contracté sans le consentement des père et mère, des ascendants, ou du conseil de famille, dans les cas où ce consentement était nécessaire, ne peut être attaqué que par ceux dont le consentement était requis, ou par celui des deux époux qui avait besoin de ce consentement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 75-77;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1764 urm.; 1870, 1885, 1888;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 171, 186;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 472 urm.; *Suppl. Mariage*, 249 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 272, 273, 275, 279, 280;
 DURANTON, II, 288;
 LAURENT, II, 457, 458;
 MARCADE, art. 182, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, III, p. 351 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1071-1083; III, ed. 2-a, No. 409-421.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 641; (XI, p. 86);
 CANTACUZINO MATEI, p. 685;
 NAGU, p. 335 urm.

Jurisprudență.

1. Părinții în baza art. 164 c. civ., pot cere anularea unei căsătorii contractată în străinătate de către fiul lor mai mic de 25 ani, fără consimțământul lor. de oarece după art. 2 c. civ. legile rela-

tive la capacitatea persoanelor urmăresc pe români chiar în străinătate și conform art. 131 c. civ., fiul mai mic de 25 ani, urmează să aibă consimțământul părinților pentru a se putea căsători. (Trib. Ilfov s. II, 856 din 18 Nov. 1884. Dreptul 50/85).

Art. 165. — Cererea de nulitate nu mai poate fi pornită de către ascendenții al căror consimțământ eră cerut, dacă căsătoria va fi aprobată anume sau prin tăcere de către acei al căror consimțământ eră necesar, sau dacă a trecut un an de când au cunoscut căsătoria fără reclamațiune din parte-le¹⁾. (Civ. 131—133, 154, 168, 959, 1190; Civ. Fr. 183).

Text fr. Art. 183. — L'action en nullité ne peut plus être intentée ni par les époux, ni par les parents dont le consentement était requis, toutes les fois que le mariage a été approuvé expressément ou tacitement par ceux dont le consentement était nécessaire, ou lorsqu'il s'est écoulé une année sans réclamation de leur part, depuis qu'ils ont eu connaissance du mariage. Elle ne peut être intentée non plus par l'époux, lorsqu'il s'est écoulé une année sans réclamation de sa part, depuis qu'il a atteint l'âge compétent pour consentir par lui-même au mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 77-79;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1778 urm., 1869, 1870;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 172, 182, 650;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 573, 491 urm.; *Suppl. Mariage*, 259 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 269, 275, 282, 284, 288, 290, 291;
 HUC, II, 132;
 LAURENT, II, 464-466;
 MARCADE, art. 182, n. 2; 183, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, III, p. 351 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1071-1083; III, ed. 2-a, No. 409-421.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 644 urm.; (V, p. 52, 79, 203, 208; VII, p. 69, n. 1, 314);
 CANTACUZINO MATEI, p. 505;
 NAGU, I, p. 335 urm.

¹⁾ Art. 183 francez corespunzător, continuă cu următoarea frază: „Elle ne peut être intentée non plus par l'époux, lorsqu'il s'est écoulé une année sans réclamation de sa part, depuis qu'il a atteint l'âge compétent pour consentir par lui-même au mariage”.

Art. 166. — Orice căsătorie contractată în contra dispozițiilor cuprinse la art. 127, 130, 143 și 144, poate fi atacată atât de către însuși soții, cât și de către toți aceia care au vreun interes la aceasta, precum și de către ministerul public. (Civ. 127, 130, 143, 144, 167 urm., 169 urm., 172, 183, 184; C. p. 280-283; Civ. Fr. 184).

Text. fr. Art. 184. — Tout mariage contracté en contravention aux dispositions contenues aux articles 144, 147, 161, 162 et 163, peut être attaqué soit par les époux eux-mêmes, soit par tous ceux qui y ont intérêt, soit par le ministère public.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 43, 59, 60;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1796 urm., 1801 urm., 1808, 1817 urm., 1860, 1886, 2397;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 173 urm., 354;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 505 urm.; *Suppl. Mariage*, 267 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 275 bis; 277 bis, III;
DEMOLOMBE, III, 301, 303, 305, 307, 312;
HUC, II, 136, 137, 149, 150;
LAURENT, II, 489, 490, 494, 497;
MARCADÉ, art. 175, n. 3; 184;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337, 354, 355;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1030 urm., 1042, 1043; III, ed. 2-a, No. 366 urm., 377, 378;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; (VII, p. 559); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74, 75; *Observație* sub. C. Apel Gand. s. II, 2 Iunie 902, *Curier Jul.* 24/05;
CANTACUZINO MATEI, p. 682, 683, 684;
NACU, I, p. 340 urm. 344.

Jurisprudență.

1. După legea din 1877 și art. 166 c. civ. în materie de cereri pentru nulitatea căsătoriei, funcțiunile ministerului public sunt menținute numai când figurează ca parte principală în proces, intențând însuși acțiunea în nulitate, iar nu și ca parte alăturată, când acțiunea în nulitate a fost pornită de unul din soți. (Cas. I, 1/Ianuar 9/84. B. p. 2).

2. După legea din 29 Octombrie 1877, în materie civilă prezența ministerului public în compunerea tribunalului, e cerută numai când e vorba de minori sau interziși, sau când prin lege anume are calitatea de parte principală. Astfel, dacă împiedecarea adusă la căsătorie vine din partea oficerului stărei civile care nu vrea să celebreze căsătoria din cauză că părțile ar fi rude în gradul prohibit de lege, iar nu din partea ministerului public, atunci procurorul ca parte alăturată nu poate participa în compunerea instanței pentru judecarea acelei opozițiuni. Apoi în codul civil nu este nici un text care să îndrituiască pe procuror de a se opune la facerea căsătoriilor. Și dacă conform art. 166. procurorul are drep-

tuț de a cere anularea unei căsătorii deja contractată cu călcarea legii, rațiunea este că tocmai menirea ministerului public e de a restabili legea călcată pe când opunerile la căsătorie sunt măsuri preventive, lăsate de legiuitor oficerului stărei civile, funcționar administrativ, cum și persoanelor anume determinate de lege (art. 153 și urm., c. civ., și art. 24 și 29 reg. oficerului stărei civile. (Trib. Botoș. 305, Noembr. 7/84, *Dr.* 7/84).

3. Recăsătoria este permisă în interesul ordinii și liniștei familiilor, de oarece nu există nici o împedicare în lege. Deci, odată recăsătoria efectuată, nu se mai poate cere anularea primei căsătorii contractată fără consimțământul părinților, căci chiar de s'ar anulă prima căsătorie, totuși secunda ar rămâne în picioare, soții împlinind etatea unde nu se mai cere consimțământul părinților; și cum aceste două căsătorii în fond nu tind decât a stabili starea persoanelor și pentru ca această stare este una și indivizibilă, soții vor fi considerați tot ca căsătoriți în virtutea celei de a doua căsătorii, astfel încât părinții n'au interes a cere această anulare și nu e acțiune fără interes. (Trib. Ilfov II, 356, Nov. 13/84, *Dr.* 50/85).

Art. 167. — Cu toate acestea căsătoria contractată de consoții cari n'aveau încă vârsta cerută pentru a putea contracta căsătoria, sau din care unul numai nu ajunsese încă în această vârstă, nu se mai poate ataca:

1. Dacă au trecut 6 luni de când acești consoți sau unul din ei au ajuns la vârsta competentă.

2. Dacă femeia care nu avea încă această vârstă, a devenit grea înaintea expirării acelor 6 luni. (Civ. 127, 166, 168, 172; Civ. Fr. 185).

Text. fr. Art. 185. — Néanmoins le mariage contracté par des époux qui n'avaient point encore l'âge requis, ou dont l'un des deux n'avait point atteint cet âge, ne peut plus être attaqué: 1° lorsqu'il s'est écoulé six mois depuis que cet époux ou les époux ont atteint l'âge compétent; 2° lorsque la femme qui n'avait point cet âge, a conçu avant l'échéance de six mois.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 62, 63;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1819, 1821 urm.
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 181;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 530 urm.; *Suppl. Mariage*, 288;
DEMOLOMBE, III, 317-320;
HUC, II, 140;
LAURENT, II, 468, 469;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 354, 355;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1051-1053; III, ed. 2-a, No. 386-389.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 111, n. 1; XI, p. 86): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;
CANTAUZINO MATEI, p. 682;
NACU, I, p. 324, 345, 346.

Jurisprudență.

1. Nu se poate cere nulitatea unei căsătorii în care unul din soți nu ajunsese încă la vârsta fixată pentru a

se putea căsători, dacă au trecut 6 luni, de când acel sot a ajuns la vârsta competentă. (Apel Galați. Drept. 38/95).

Art. 168. — Tatăl, mama, ascendenții și familia cari au consimțit la căsătoria contractată, în cazul prevăzut prin articolul precedent, nu au dreptul de a cere nulitatea ei. (Civ. 131, 133; Civ. Fr. 186).

Text. fr. Art. 186. — Le père, la mère, les ascendants et la famille qui ont consenti au mariage contracté dans le cas de l'article précédent, ne sont point recevables à en demander la nullité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 62;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1799, 1801, 1804, 1831 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 176, 181;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 541 urm.; *Suppl. Mariage*, 288.
DEMOLOMBE, III, 322, 325;
LAURENT, II, 471;
MARCADÉ, art. 186;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 354, 355;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1038; III, ed. 2-a, No. 373.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;

CANTACUZINO MATEI, p. 682;

NACU, I, p. 347.

Art. 169. — Persoanele care intentează acțiune de nulitate contra unei căsătorii numai într'un interes pecuniar nu o pot intenta decât când acel interes este un interes actual. (Civ. 166, 168, 173; Civ. Fr. 187).

Text. fr. Art. 187. — Dans tous les cas où, conformément à l'article 184, l'action en nullité peut être intentée par tous ceux qui y ont un intérêt, elle ne peut l'être par les parents collatéraux, ou par les enfants nés d'un autre mariage, du vivant des deux époux, mais seulement lorsqu'ils y ont un intérêt né et actuel.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 60;

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1706, 1806 urm.;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 176 urm.;

DALLOZ. *Rép. Mariage*, 515 urm.; *Suppl. Mariage*, 270 urm.;

DEMOLOMBE, III, 307;

HUC, II, 137, 138;

LAURENT, II, 492;

MARCADÉ, art. 187;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337 urm.;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1040; III, ed. 2-a, No. 375.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 74;

CANTACUZINO MATEI, p. 682;

NACU, I, p. 306, 342.

Art. 170. — Soțul, în prejudiciul căruia s'a contractat o a doua căsătorie, poate cere nulitatea acestei din nou căsătorii¹⁾ (Civ. 130, 153, 166, 169, 171 urm., 183, 184; C. p. 271; Civ. Fr. 188).

Text. fr. Art. 188. — L'époux au préjudice duquel a été contracté un second mariage, peut en demander la nullité, du vivant même de l'époux qui était engagé avec lui.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 1800;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 176;

DALLOZ, *Rép. Mariage*, 517, 545; *Suppl. Mariage*, 272;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 334, 336, 337;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1036; III, ed. 2-a, No. 371.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 683;

NACU, I, p. 341 urm.

1) Art. 188 francez, corespunzător, adaugă: „...du vivant même de l'époux qui était engagé avec lui

Art. 171. — Dacă acei din urmă căsătorii opun nulitatea căsătoriei celei dintâi, se va judecă prealabil validitatea sau nulitatea acelei căsătorii. (Civ. 170, 172, 299, 300; C. p. 271; Pr. p. 8; Civ. Fr. 189).

Text. fr. Art. 189. — Si les nouveaux époux opposent la nullité du premier mariage, la validité ou la nullité de ce mariage doit être jugée préalablement.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1839;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 173;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 547 urm.; *Suppl. Mariage*, 291;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1017, 1046; III, ed. 2-a, No. 352, 381.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 683;
NACU, I, 348, 352.

Jurisprudență.

1. Nevaliditatea primei căsătorii nu se poate discuta cu ocaziunea judecării

rii opozițiunii ce unul din soți face la a doua căsătorie ce proiectează celălalt sot, ci trebuie obținută anularea acelei căsătorii pe cale principală. (Apel Focs. II, 162, Dec. 19/81, Dr. 24/83).

Art. 172. — Procurorul în toate cazurile, cărora s'au aplicat art. 166, însă cu modificățiunile prescrise la art. 167, poate și e dator să ceară nulitatea căsătoriei în timpul vieții ambilor soți și condamnarea lor la despărțire. (Civ. 166, 167, 173, 181 urm.; C. p. 271; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 190).

Text. fr. Art. 190. — Le procureur du Roi, dans tous les cas auxquels s'applique l'article 184, et sous les modifications portées en l'article 185, peut et doit demander la nullité du mariage, du vivant des deux époux, et les faire condamner à se séparer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 60, 61;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1809 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 178, 181;
DALLOZ *Rép. Mariage*, 518 urm.; *Suppl. Mariage*, 273;
DEMOLOMBE, III, 310, 311;
HUC, II, 148;
LAURENT, II, 495, 496;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 336, 337 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1043; III, ed. 2-a, No. 378.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 174;
NACU, I, p. 343, 352.

Jurisprudență.

1. După art. 172 din codul civil, procurorul tribunalului neputând exercita acțiunea în nulitatea unei căsătorii de cât în timpul vieții ambilor soți, de aci rezultă că el nu are dreptul să ceară

nulitatea unei căsătorii pentru bigamie decât atunci când ambele căsătorii subsistă simultan.

Prin urmare, când prima căsătorie nu mai există, dispărând cauza care a produs nulitatea, trebuie să dispară și nulitatea. căci nu mai există obsta-

colul pentru validitatea celei de a doua căsătorii. (Trib. Roman, 1914; Dreptul 1914, p. 543).

2. Acțiunea ministerului public în nulitatea unei căsătorii pentru bigamie, în cazul când soțul prejudiciat prin a doua căsătorie a încetat din viață, e admisibilă, de oarece art. 172 din codul civil stabilește numai că ac-

țiunea procurorului trebuie să se producă în timpul vieții soților din a doua căsătorie, iar nu în timpul vieții soțului în prejudiciul cărnii căsătoriei a doua a fost contractată. Prin urmare, *a fortiori* urmează a se aplica acest principiu în cazul desfacerii căsătoriei dintre soțul bigam și prima sa soție. (Apel Iași I, 1915; Dreptul 1915, p. 327).

Art. 173. — Orice căsătorie, care s'ar fi făcut în taină și nu s'a celebrat înaintea oficerului competente al stărei civile, se poate atacă de către însuși soțul, de către tatăl și de către toți aceia cari au la aceasta un interes actual¹⁾, precum și de către ministerul public. (Civ. 49 ur., 61, 62, 65, 151, 154, 166, 174, 175, 178; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 191).

Text. fr. Art. 191. — Tout mariage qui n'a point été célébré devant l'officier public compétent, peut être attaqué par les époux, eux-mêmes, par les père et mère, par les ascendants, et par tous ceux qui y ont un intérêt né et actuel, ainsi que par le ministère public.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 111;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1695, 1796 urm., 1801 urm., 1808, 1811, 1817 urm., 1842, 1843 urm., 1849 urm., 1867 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 173 urm., 178, 388; II, p. 45;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 393 urm., 500 urm.; *Suppl. Mariage*, 198 urm., 294 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 278 bis, I;
DEMOLOMBE, III, 298;
HUC, II, 153;
LAURENT, II, 481;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 334, 335 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1021, 1031 urm., 1042, 1043; III, ed. 2-a, No. 356, 366 urm., 377, 378.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 646 urm., 648, 649, 653 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 75; *Observație* sub. Trib. Botoșani 6 Oct. 901. Curier Jud. 52/1902;
CANTACUZINO, MATEI, p. 682, 687;
CODRESCU I. GH. „Câteva cuvinte asupra nulității căsătoriei din cauza incompetenței ofițerului stării civile care a celebrat-o”. Dreptul 68/1902.
NACU, I, p. 348 urm.

Jurisprudență.

1. Căsătoria se poate anulă, pentru taină sau incompetență a oficerului stărei civile, numai când s'a făcut cu rea credință și a fost înconjurată de mister pentru părțile interesate, fapte lăsate la aprecierea judecătorilor. (Apel Galați, I, 136, Oct. 3/88, Dr. 73/89).

2. Nulitatea căsătoriei făcută în tai-

nă și celebrată de un ofițer necompetent de stare civilă, nu se poate acoperi printr'o posesiune de Stat, oricât de îndelungată ar fi, legea nelăsând pentru considerații superioare la bunul plac al unor persoane ca să se facă mai târziu puternică o căsătorie de la început nulă. (Trib. Botoșani, C. Jud. 52/902).

3. A se vedea art. 140 cu nota 1.

Art. 174. — Dacă căsătoria n'a fost precedată de cele 2 publicațiuni prescrise de lege, sau dacă intervalul timpului prescris pentru publicațiuni și celebrare nu s'a observat,

1) Textul francez (art. 191) se exprimă astfel în partea finală: „un intérêt né et actuel”.

procurorul va provoca în contra oficerului stărei civile o amendă bănească, care nu va putea trece peste 300 lei, și în contra părților contractante sau în contra aceloră, sub puterea cărora ele au făcut această contravențiune, o globire proporționată cu averea lor. (Civ. 49 urm., 61, 62, 175, 182; Reg. act. st. civ. 58; Civ. Fr. 192).

Text. fr. Art. 192. -- Si le mariage n'a point été précédé des deux publications requises, ou s'il n'a pas été obtenu des dispenses permises par la loi, ou si les intervalles prescrits dans les publications et célébrations n'ont point été observés, le procureur du Roi fera prononcer contre l'officier public une amende qui ne pourra excéder trois cents francs; et contre les parties contractantes, ou ceux sous la puissance desquels elles ont agi, une amende proportionnée à leur fortune

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 467, p. 111 și 112, text și nota 2;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1843, 1855, 1862;
 BEUDANT, I, 252, 259;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158, 160;
 DEMOLOMBE, III, 295;
 HUC, II, 151;
 LAURENT, II, 478;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 334, 335;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1020, 1023, 1026; III, ed. 2-a, No. 355, 358, 361.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 604, 605;
 CANTACUZINO MATEI, p. 676;
 NACU, I, p. 348 urm.

Art. 175. — La pedepsele pronunțate prin articolul precedent, se vor supune persoanele însemnate în el, pentru orice contravențiune la regulile prescrise în art. 151, chiar de nu s'ar considera acele contravențiuni îndestulătoare pentru a se pronunță nulitatea căsătoriei. (Civ. 60, 61, 151; Civ. Fr. 193).

Text. fr. Art. 193. — Les peines prononcées par l'article précédent seront encourues par les personnes qui y sont désignées, pour toute contravention aux règles prescrites par l'article 165, lors même que ces contraventions ne seraient pas jugées suffisantes pour faire prononcer la nullité du mariage.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1818, 1843, urm., 1851, 1855, 1859, 1867, 1868;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 158, 160, 174;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 551 urm.; *Suppl. Mariage*, 294;
 DEMOLOMBE, III, 91;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 334, 335;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1020, 1023, 1026; III, ed. 2-a, No. 355, 358, 361.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 604, 605;
 CANTACUZINO MATEI, p. 687;
 NACU, I, p. 349 urm.

Jurisprudență.

1. O căsătorie trebuie să se efectueze în public înaintea ofițerului stărei civile. Ea poate fi anulată sau pentru taină sau pentru incompetența ofițerului stării civile și în acest caz numai

când căsătoria este făcută cu rea credință și a fost înconjurată de mister pentru părțile interesate, fapte lăsate la aprecierea judecătorului conform legii, care îi dă acest drept prin art. 175 c. civ. (C. Apel Galați s. I, 3 Oct. 1888, Dreptul 73/89).

Art. 176. — Nimenea nu poate reclama titlul de soț și efectele civile ale căsătoriei, dacă nu prezintă un act de celebrațiune a căsătoriei, înscris în registrul stărei civile, afară de cazurile prevăzute de art. 33 sub titlul „actele stărei civile”. (Civ. 27 urm., 32, 33, 38, 62, 177-180; Civ. Fr. 194).

Text. fr. Art. 194. — Nul ne peut réclamer le titre d'époux et les effets civils du mariage, s'il ne représente un acte de célébration inscrit sur le registre de l'état civil; sauf les cas prévus par l'article 46, au titre des Actes de l'état civil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 218; V, p. 15;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, 1763, 1836, 1848, 1869, 1870, 1948 urm., 2398, 2400;
BONNIER, *Tr. des preuves*, n. 130;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 154, 398, 409;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 410 urm.; *Suppl. Mariage*, 211 urm.;
DEMOLOMBE, III, 390;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 868 urm.; III, ed. 2-a, No. 191 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 674 urm.;
CANTACUZINO MATEJ, p. 186, 688;
NACU, I, p. 203, 366, 364.

Jurisprudență.

1. Copiii pot dovedi legitimitatea lor, adică pot dovedi cu martori căsătoria părinților, afară de excepțiunile art. 176, 33 și 180 c. c. fără a prezenta actul de căsătorie, dacă sunt în următoarele condițiuni: 1) dacă părinții au avut posesie de stat de soți legitimi, 2) dacă ei au posesie de stat de copii legitimi, 3) dacă această posesie nu e contrazisă prin actul lor de naștere, 4) dacă părinții sunt morți. (Trib. Roman Drept. 33/94).

2. În lipsă de act de căsătorie, cesțiunea la ce epocă a avut loc o căsătorie, sub legiuirea Calimach, după care copiii deveneau legitimați prin simplul fapt al căsătoriei părinților, sau sub actualul cod civil, după care se cere anumite formalități pentru legitimare, este o chestiune de fapt rezervată instanțelor de fond. (Cas. I 64/905. B. p. 138).

3. În principiu, după art. 176 codul civil, căsătoria se dovedește cu actele de celebrarea ei trecute în registrele de stare civilă, afară de cazurile excepționale când registrele nu au exi-

stat, când s'au perdut, sau când au fost ținute în mod neregulat, în cari cazuri se poate dovedi și prin martori, conform art. 33 codul civil.

Prin urmare, nu săvârșeste nici un exces de putere, tribunalul, când admite proba cu martori pentru dovedirea unei căsătorii când constată neregularitatea registrelor din certificatul comunei. (Cas. I, 19 Martie 1913, B. p. 661).

4. Dacă proba cu martori permisă de art. 33 c. civ. pentru dovedirea căsătoriei nu se poate justifica decât cu condiția ca partea să facă în prealabil dovada că a fost în absolută imposibilitate de a-și procura proba scrisă a căsătoriei, adică dovada pierderii sau neexistenței registrelor de stare civilă sau a omisiunii căsătoriei din ele, însă constatarea faptelor din care instanța de fond deduce o asemenea dovadă prealabilă, constituie o cesțiune de fapt și de apreciere care scapă de controlul acestei Curți.

Prin urmare, dacă Tribunalul constată că înscrierea căsătoriei arătate în registre s'a omis a se face din cauza neregularității lor, bine și fără a violă

art. 33 și 176 codul civil a declarat admisibilă proba cu martori înveceală în dovedirea căsătoriei. (Cas. I, No. 655, 1913; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 421).

5. Actul de naștere al cuiva nu poate să dovedească de cât faptul material al nașterii, iar nu și căsătoria legitimă a părinților săi, de oarece faptul nașterii poate să aibă loc și în afară de căsătoria legitimă, iar proba căsătoriei legitime între soți, după art. 176 c. civ., se face numai printr'un act de celebrarea ei, înscris în registrul stărei civile, sau în cazurile excepționale

prevăzute de art. 33 c. civ., prin martori.

Prin urmare, tribunalul comite un exces de putere și violează art. 176 c. civ., când constată căsătoria dintre doi soți numai pe baza actului de naștere al unui copil și pe acela de deces al tatălui. (Cas. I, No. 491, 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 7; „Dreptul” 1915, p. 73; Curier Jud. 15/915).

6. A se vedea: Art. 32 cu notele respective; Art. 33, Index și notele respective.

Art. 177. — Posesiunea de stat nu va putea dispensa pe acei ce se pretind căsătoriți și o invoacă, de a înfățișa actul de celebrarea căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile. (Civ. 62, 176, 178-179, 294; Civ. Fr. 195).

Text. fr. Art. 195. — La possession d'état ne pourra dispenser les prétendus époux qui l'invoqueront respectivement, de représenter l'acte de célébration du mariage devant l'officier de l'état civil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 16, 17;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1943 urm., 1955;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 155, 874;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 412 urm.;
DEMOLOMBE, III, 388;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 869; III, ed. 2-a, No. 193.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 674 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 186, 688;
NACU, I, p. 365, 366.

Art. 178. — Când este posesiunea de stat, și când se înfățișează actul de celebrarea căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile, soții nu pot fi primiți a contesta validitatea acestui act. (Civ. 62, 173, 176 urm., 294; Civ. Fr. 196).

Text. fr. Art. 196. — Lorsqu'il y a possession d'état, et que l'acte de célébration du mariage devant l'officier de l'état civil est représenté, les époux sont respectivement non recevables à demander la nullité de cet acte.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 17, 117, 118, 125;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1763, 1836, 1848, 1869, 1870, 1948 urm., 2398, 2400;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 155, 182, 874;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 526 urm.; *Suppl. Mariage*, 288 urm., 302;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 463;
DEMOLOMBE, III, 327-329;
HUC, II, 175;
LAURENT, III, 6;
MARCADÉ, art. 196, n. 3;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 870-872, 1054; III, ed. 2-a, No. 194-196, 390.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2 a, p. 674 urm.; *Adnotație* sub. C. Apel Buc. s. I, 23 Febr. 1900, *Curier Jud.* 24/1900;
 CANTACUZINO MATEI, p. 186, 687;
 DEBUSARĂ C. E., *Notă* sub C. Apel Toulouse s. I, 22 Nov. 1920, *Curier Jud.* 21/921;
 NACU, I, p. 365.

Art. 179. — Cu toate acestea, dacă în cazurile prevăzute la art. 176 și 177, există copii făcuți de două persoane, cari au viețuit împreună în public ca bărbat și femei, și care amândoi au încetat din viață, legitimitatea copiilor nu se poate contesta sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie oricând această legitimitate se dovedește prin o posesiune de stat necontrazisă prin actul de naștere. (Civ. 180, 200 urm., 292—295; Civ. Fr. 197).

Text. fr. Art. 197. — Si néanmoins, dans le cas des articles 194 et 195, il existe des enfants issus de deux individus qui ont vécu publiquement comme mari et femme, et qui soient tous deux décédés, la légitimité des enfants ne peut être contestée sous le seul prétexte du défaut de représentation, de l'acte de célébration toutes les fois que cette légitimité est prouvée par une possession d'état qui n'est point contredite par l'acte de naissance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 19-21;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1956 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 154 urm., 410, 874;
 DALLOZ, *Rép. Mariage* 417 urm.; *Paternité et filiation* 310 urm.; *Suppl. Mariage*, 214 urm.; *Paternité et filiation* 135 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 392, 396-398, 400, 401, 404;
 HUC, II, 179;
 LAURENT, III, 9, 13;
 MARCADÉ, *Art. 197*, n. 2 și 3;
 MOURLON, ed. 7-a p. 360 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 873 urm.; III, ed. 2-a, No. 197 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 680 urm.; (II, ed. 2-a, p. 296, n. 2); *Observație* sub. Cas. I, 150 din 22 Mart. 1905, *Dreptul* 40/1906; *Observație* sub. Cas. I, 23 April 1920, *Tribuna Juridică* 12-13-14/1921;
 CANTACUZINO MATEI, p. 186, 187, 688;
 NACU, I, p. 366;
 SESCOREANU, M. G., *Observație* sub. C. Apel Liège, 3 Iulie 920, *Pand. Rom.* 1923-III-142.

Jurisprudență.

1. Art. 179 c. civ. nu se aplică când este vorba de niște fapte ce s'ar fi petrecut sub imperiul legii Caragea și a regulamentului organie. (Cas. I. 371. Nov. 17/80, B. p. 369).

2. Copiii pot dovedi legitimitatea lor, adică pot dovedi cu martori căsătoria părinților, afară de excepțiunile art. 33, 176 și 180 c. civ., fără a prezenta actul de căsătorie, dacă sunt în următoarele condiții: 1) dacă părinții au avut posesie de stat de soți legitimi; 2) dacă ei au posesie de stat de copii legitimi. 3) dacă această posesie

nu e contrazisă prin actul lor de naștere; 4) dacă părinții sunt morți. (Trib. Roman, *Dreptul* 33/94).

3. Posesiunea de stat de copil legitim, fiind o cestiune de fapt, Tribunalul este în drept să-și facă convingerea, din împrejurările cauzei, din actele și martorii ascultați, că la epoca când s'a născut copilul, dânsul avea posesia de copil legitim al altei persoane, și nu a celei ce se pretinde, fără ca prin aceasta să violeze art. 179 din Codul civil. (Cas. I. 64/905. B. p. 138).

4. Imprejurările și elementele din care se deduce că cineva este fiul le-

gitim al unor soți săvârșiți din viață, constituind o chestie de fapt, se apreciază în mod suveran de instanțele de fond și scapă de controlul Curții de casatie. (Cas. I, 22 Martie 1906. B. p. 512).

5. După dispoziția art. 179, combinat cu art. 295 din codul civil, legitimitatea copiilor născuți din două persoane, care au viețuit împreună în public, ca bărbat și femeie, și care amândouă au încetat din viață, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie, ordecâteori această legitimitate se dovedește printr-o posesiune de stat necontrazisă prin actul de naștere. (Cas. I, 22 Martie 1906. B. p. 513).

6. După art. 179 c. civ., legitimitatea unui copil născut din părinți încetați din viață, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie al acestora, dacă părinții au trăit în public ca bărbat și femeie și dacă copilul are o posesie de stat necontrazisă prin actul său de naștere.

Prin urmare, Tribunalul face o justă aplicare a citatului articol când, după ce constată în fapt că există toate condițiile cerute de acel articol, consideră ca stabilită legitimitatea filiației prin posesia de stat necontrazisă prin actul de naștere, întemeindu-se pentru aceasta pe proba cu martori, care este admisibilă și fără să se prezinte în prealabil un început de dovadă scrisă, întrucât posesia de stat este un complex de fapte publice cunoscute de toți. (Cas. I, 464 din 14 Oct. 1914, Jur. Rom. 1914 p. 585, Curier Jud. 28/915).

7. Conform art. 179 c. civ., legitimitatea copiilor născuți din două persoane care au viețuit împreună ca bărbat și femeie și cari amândoi au încetat din viață, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie, ori de câte ori această legitimitate se dovedește printr-o posesie de stat necontrazisă prin actul de naștere. De aci rezultă că pentru ca cel ce invoacă filiația legi-

timă să poată beneficia de dispozițiile art. 179 c. civ., trebuie să dovedească pe lângă posesia de stat de fiu sau fiică a părinților, necontrazisă de actul de naștere și posesia de stat a pretinșilor părinți, că ei erau considerați prin felul lor de a trăi ca soți legitimi. (Cas. I, decizia No. 614 bis, din 12 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom.” 1915. p. 148; Curier Jud. 29/915).

8. În lipsă de act de stare civilă, care să constate căsătoria părinților și ținând seamă de greutatea sau chiar imposibilitatea pentru un fiu, de a produce un atare act de căsătorie, în cazul când ambii părinți sunt decedați, legiuitorul admite dovedirea căsătoriei părinților și a filiației legitime, prin posesia de Stat necontrazisă de actul de naștere.

Prin urmare, acest mijloc de probă nu este admisibil, atunci când nu se face dovada decesului, decât al unuia din părinți. (Cas. I, deciziunea No. 166, din 23 Aprilie 1920; „Jurispr. Rom.” 1920, p. 288).

9. Chestiunea de a se ști dacă art. 179 c. civ. creează sau nu o prezumție de legitimitate în favoarea copilului și dacă această prezumțiune este dintre acele în contra cărora legea admite proba contrară și prin care anume mijloace poate fi combătută, această chestiune are a se discuta atunci când instanțele judecătorești în ipoteza art. 179 c. c. au recunoscut stabilită filiația legitimă și totuși în urmă s'ar contestă legitimitatea astfel stabilită.

Prin urmare, atunci când Curtea de apel se servește de proba interogatorului, nu pentru a răsturna o prezumție ca aceea ce ar rezultă din art. 179 c. civ., ci pentru a constata o chestiune de fapt și anume aceea dacă există pretinsa posesiune de stat de soți legitimi ai părinților, această probă ca și oricare alta este admisibilă și prin admiterea ei nu s'au violat art. 179, 1202 c. civ. și art. 227 pr. civ. (Cas. I, 458 din 18 Oct. 1920; „Jur. Rom.” 16-17/921).

10. A se vedea : Art. 292 cu nota 17; Art. 294 cu nota 1.

Art. 180. — Când dovada celebrării legale a căsătoriei se află dobândită prin rezultatul vreunei proceduri criminale, înscrierea sentinței în registrele stărei civile, asigură căsătoriei, din ziua celebrării sale, toate efectele civile, atât în privirea consotilor, cât și în privirea copiilor născuți din această căsătorie. (Civ. 27 urm., 84 urm., 181, 182, 299, 300; C. p. 123-125, 140, 203-205; Civ. Fr. 198).

Text. fr. Art. 198. — Lorsque la preuve d'une célébration légale du mariage se trouve acquise par le résultat d'une procédure criminelle, l'inscription du

jugement sur les registres de l'état civil assure au mariage, à compter du jour de sa célébration, tous les effets civils, tant à l'égard des époux, qu'à l'égard des enfants issus de ce mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 21, 24-26;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1886, 2970 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 156, 325;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 429 urm., 440; *Suppl. Mariage* 221, 223, 225.
 DEMOLOMBE, III, 400, 409, 418, 419;
 HUC, II, 186;
 LAURENT, III, 19;
 MARCADÉ, Art. 197, No. 1 și 2; 198, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 878-888; III, ed. 2-a, No. 202-213.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 408, 449, 683 urm.; (VII, p. 645, 652, 660, 661);
 CANTACUZINO MATEI, p. 191, 689, 690;
 NACU, I, p. 369; II, p. 879.

Art. 181. — Dacă soții sau unul din ei a încetat din viață, fără a fi intentat vre-o acțiune, acțiunea civilă poate fi intentată de către reprezentanții lor, sau singuri pentru sine, sau totdeodată cu acțiunea publică intentată de către Procuror. (Civ. 172, 174, 182, 299, 300; Pr. p. 4, 12; Civ. Fr. 199).

Text. fr. Art. 199. — Si les époux ou l'un d'eux sont décédés sans avoir découvert la fraude, l'action criminelle peut être intentée par tous ceux qui ont intérêt de faire déclarer le mariage valable, et par le procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 22 urm.;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1970 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, II, p. 156;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 433 urm.; *Suppl. Mariage*, 222;
 DEMOLOMBE, III, 411, 413;
 HUC, II, 183;
 LAURENT, III, 18;
 MARCADÉ, Art. 199, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 878-888; III, ed. 2-a, No. 202-213.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 408, 449, 683 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 498;
 CANTACUZINO MATEI, p. 689, 690;
 NACU, I, p. 369, 370.

Art. 182. — Dacă funcționarul stărei civile, sau oricare alt autor al fraudei a încetat din viață când s'a intentat acțiunea în contra sa, moștenitorii lui vor fi urmăriți înaintea tribunalului civil, pentru despăgubire, de către procurorul în ființa părților interesate și după denunțarea făcută din parte-le. (Civ. 33, 37, 653; Civ. Fr. 200).

Text. fr. Art. 200. — Si l'officier public est décédé lors de la découverte

de la fraude, l'acțiune sera dirigée au civil contre ses héritiers, par le procureur du Roi, en présence des parties intéressées, et sur leur dénonciation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 22-25;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1970 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 156;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 458; *Suppl. Mariage*, 223;
 DEMOLOMBE, III, 407, 414, 416;
 HUC, II, 184;
 LAURENT, III, 18;
 MARCADÉ, Art. 200, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 360 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 878-888; III, ed. 2-a, No. 202-213.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 408, 449, 683 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 498;
 CANTACUZINO MATEI, p. 689, 690;
 NACU, I, p. 371.

Art. 183. — Căsătoria care s'a declarat nulă totuși produce efectele sale civile, atât în privirea soților cât și în privirea copiilor, dacă ea s'a contractat cu bună credință. (Civ. 127, 130, 143, 144, 162, 164, 166, 173, 184, 486, 487, 1898; Civ. Fr. 201).

Text. fr. Art. 201. — Le mariage qui a été déclaré nul, produit néanmoins les effets civils, tant à l'égard des époux qu'à l'égard des enfants, lorsqu'il a été contracté de bonne foi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 460, n. 6 și 11; p. 46, 48-52;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1898 urm. 2399;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 188 urm.; ed. 1-a, III, p. 407;
 DEMOLOMBE, III, 354, 355, 357-360, 362, 365, 366, 368-370;
 DURANTON, II, 348-351;
 HUC, II, 160, 161;
 LAURENT, II, 503-505, 515;
 MARCADÉ, art. 201, n. 2; 202, 202, n. 2, 3, 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 356 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1091-1117; III, ed. 2-a, No. 430-461.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 663 urm.; (II, ed. 2-a, p. 823, n. 4; III, part. II, ed. 2-a, p. 188; IV, part. I, ed. 2-a, p. 484, 526, 672; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 124, 669; XI, p. 245);
Observație sub. Cas. II, 149 din 30 Mai 1906. Dreptul 41/1907; Observație sub. Trib. Dâmbovița 536 din 20 Oct. 905. Curier Jud. 15/906; Nota sub. Trib. civil Toulouse 14 Iunie 1914. Curier Jud. 57/1915; Nota sub. Cas. Fr., 5 Ian. 912. Curier Jud. 59/1915;
 CANTACUZINO MATEI, p. 24, 25, 196, 695;
 NACU, I, p. 358 urm.

Jurisprudență.

1. Dispozițiile art. 183 și 184 din codul civil nu-și pot avea aplicarea, de cât în cazul când o căsătorie a existat și a fost în urmă declarată nulă, iar nu și în cazul când căsătoria n'a existat niciodată. (Cas. I, 331/900. B. p. 1128).

2. Căsătoria contractată în Româ-

nia de doi supuși austro-ungari, numai înaintea preotului catolic, nu este valabilă; totuși dacă soții au fost de bună credință, căsătoria lor, neexistentă în fața legii, este o căsătorie putativă, ale cărei efecte se aplică nu numai la căsătoriile anulabile dar și la cele neexistente. Ca atare, copiii eșiți din o asemenea căsătorie au toate drepturile în succesiunea părinților ea și

copiii legitimi. (Apel Craiova II, Drept. 22/901).

3. Dacă soția în momentul celebrării căsătoriei a fost de bună credință și n'a avut cunoștința de existența unei prime căsătorii a bărbatului său, căsătoria de și este nulă din cauză că bărbatul eră căsătorit, dar în privința soției această căsătorie este și ca atare pentru dânsa produce toate efectele civile. (Apel Galați II, Drept. 10/903).

4. Pentru ca o căsătorie nulă să poată fi considerată ca putativă, se cere ca ambii soți sau măcar unul din ei să fi fost de bună credință, adică să fi ignorat viciul ce provoacă nulitatea și este suficient ca necunoștința viciului, ce constituie buna credință să fi existat în momentul celebrării căsătoriei, legea nefăcând în această privință nici o deosebire. Buna credință a soțului sau a soților poate să rezulte atât dintr'o eroare de drept, cât și dintr'o eroare de fapt. (Trib. Dâmb. C. Jud. 15/906).

5. O căsătorie lovită de nulitate, contractată cu rea credință, nu numai că nu poate produce efecte în viitor, dar chiar și acelea ce a produs în trecut sunt desființate, căsătoria declarată

nulă fiind considerată ca și cum n'ar fi avut ființă, și copiii născuți din asemenea căsătorii nu sunt legitimi, întru cât legitimitatea este efectul numai al căsătoriei valide și legitime. (Trib. Dâmbovița, C. Judiciar 15/906).

6. Dacă este adevărat că viciul bigamiei atrage nulitatea căsătoriei, totuși efectele acestei căsătorii nu sunt totdeauna nule, în cea ce privește pe soți și pe copiii născuți din căsătorie, de oarece legiuitorul i-a atribuit toate efectele unei căsătorii putative, atunci când a fost contractată de bună credință, atât în privința soților, cât și în privința copiilor (art. 183 și 184 cod. civil). (Trib. Constanța, Dr. 9/910, p. 70).

7. Buna credință a soțului care nu eră căsătorit anterior, se prezumă până la proba contrarie, de oarece dacă eroarea de drept nu se poate presupune, nimeni nefiind presupus de asemenea a lucra cu știință în contra legii. (Trib. Constanța, Dr. 9/910 p. 70).

8. A se vedea: Art. 151 cu nota 7; Art. 175 cu nota 1.

Art. 184. — Dacă buna credință există numai din partea unuia din ambii soți, căsătoria produce efectele sale civile numai în favoarea soțului celui cu bună credință și a copiilor născuți din acea căsătorie. (Civ. 183; L. p. constat. morții celor dispăruți în război. (Mon. Of. 204/923). Art. 8; Civ. Fr. 202).

Text. fr. Art. 202. — Si la bonne foi n'existe que de la part de l'un des deux époux, le mariage ne produit les effets civils qu'en faveur de cet époux et des enfants issus du mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 8, 49, 52, 53, 94; VII, p. 436;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1898 urm. 2399;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 188 urm.; ed. 1-a, III, p. 407;
DALLOZ, *Rép. Mariage*. 580 urm.; *Suppl. Mariage*, 314 urm.;
DEMOLOMBE, III, 362, 369, 375, 376, 379, 380-382; XX, 745;
DURANTON, VIII, 586;
HUC, II, 166;
LAURENT, II, 514;
MARCADÉ, Art. 202, n. 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 56 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1091-1117; III, ed. 2-a, No. 430-461;
TROPLONG, III, 1382.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 663 urm.; (II, ed. 2-a, p. 823, n. 4; III, part. II, ed. 2-a, p. 188; IV, part. I, ed. 2-a, p. 484, 526, 672; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 124, 669; XI; p. 245);
CANTACUZINO MATEI, p. 24, 25, 695;
NACU, I, p. 358 urm.; II, p. 428.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 183 cu notele respective.

CAPITOLUL V.

Despre obligațiunile ce isvorăsc din căsătorie.

Art. 185. — Căsătoritii contractează împreună, prin singurul fapt al căsătoriei, îndatorirea de a alimenta, a întreține și a-și educa copiii. (Civ. 189, 190 urm., 283, 285, 314, 338, 339, 758, 759, 974, 1092, 1253, 1265, 1266, 1284, 1547, 1548; Civ. Fr. 203).

Text fr. Art. 203. — Les époux contractent ensemble, par le fait seul du mariage, l'obligation de nourrir, entretenir et élever leurs enfants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 72, 73, 104 urm.;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1993 urm., 2107, 2407;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 368, 377, 457; ed. 1-a, III, p. 319;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 608 urm.; *Suppl. Mariage*, 331 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 4; IV, 4, 7-9, 12-15, 63;
 DURANTON, II, 424, 425;
 HUC, II, 188-190 urm., 194;
 LAURENT, III, 41-43, 66, 80;
 MARCADE, Art. 203; 385, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 373, 374;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1680;
 ROUAST ANDRÉ, „*Des codébiteurs d'aliments*“, *Curier Jud.* 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 689 urm.; (II, ed. 2-a, p. 521 n. 4; IV, part. I, 517; V, p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 242, 380, 393, 397, 642); *Observație sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922. Pand. Rom. 1924 III, 39.*
 CANTACUZINO MATEI, p. 200, 203, 692;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 56;
 NACU, I, p. 374 urm., 380;
 SESCOREANU M. G., *Nota sub. C. Apel Liège s. I, 21 Ian. 1920. Pand. Rom. 1922 III, 39.*

Jurisprudență.

1. Din obligațiunea care rezultă pentru părinte din art. 185, 187, 189 și 190 de a alimenta, întreține și educa pe copilul său și din faptul că tatăl a trimis pe fiul său în străinătate pentru a studia, rezultă pentru părinte, în această calitate, obligațiunea de a-i procura cele necesarii în timpul sederii fiului său la studiu. Deci tatăl e dator a plăti datoria făcută de fiul său în străinătate pentru a-și procura existența și a se căuta de boală. (*Trib. Ilfov, II, 210, Mart. 10/81, Dr. 29/82.*)

2. Din textul art. 185 și urm. c. civ. reese neîndoelnic obligațiunea tatălui a plăti alimentele, întreținerea și educațiunea copilului său; și o dată constantă această obligațiune pentru părinti, rămâne fără discuție și obligațiunea de a plăti tatăl și datoria făcută de fiu în timpul boalei sale pentru căutarea sănătății sale. (*Cas. I, 63/Febr. 20/82, B. p. 172.*)

3. Dacă e adevărat că dreptul copiilor de a cere alimente de la părinții lor, fără distincțiune de tată sau mamă, isvorăște din dreptul natural și că

legea nouă, consacrand acest principiu prin art. 185, obligă pe amândoi părinții de a alimenta, întreține și crește pe copiii lor, este însă tot atât de adevărat că dispozițiunile art. 185 nu sunt prescise de cât în favoarea copiilor legitimi și că ele nu pot fi întinse și în favoarea copiilor naturali. În ceea ce privește pe copii naturali din combinațiunea art. 141, 337, 652 și 677 rezultă că, în tot sistemul legislațiunii noastre, legiuitorul nu le-a prescise nici drepturi, nici obligațiuni de cât numai față cu mama lor; iar în ceea ce privește pe tatăl natural, legiuitorul nu prescrie absolut nici un fel de relațiuni, ci, conform principului fundamental înscris în art. 307, față cu copilul natural, tatăl său este și rămâne o ființă necunoscută și problematică și prin urmare nici putea să i se acorde vre un drept sau să i-se impună vre o datorie față cu el. După lege, maternitatea singură numai se poate cerceta, mama singură exercită puterea părintească (art. 141, 337), ea singură sau rudele ei numai au dreptul la moștenirea copilului natural și numai la succesiunea ei sau a rudelor ei

copilul natural are dreptul a fi chemat. Cu un cuvânt, mama singură având toate drepturile, pe temeiul principiului de reciprocitate, ea singură trebuie să aibă și obligațiunea de a alimenta pe copilul natural, când acesta ar avea necesitate. Tatăl însă, considerat după codul civil ca fiind necunoscută, neavând nici un drept nici asupra persoanei, nici asupra averii copilului natural, este evident că nu poate să aibă nici obligațiunea de a-i da alimente. (Apel Iași, I, Mart. 30/88, Dr. 42/88).

4. Prin simplul fapt al căsătoriei soții contractează obligațiunea de a alimenta, întreține și educă copiii lor. Această obligațiune cuprinde nu numai trebuințele materiale ale copiilor, dar și cultivarea și dezvoltarea facultăților lor intelectuale și morale; și această obligațiune privește de o potrivă pe fiecare soț, și unul singur este dator s'o îndeplinească în lipsa celuilalt. Așa dar, ei sunt ținuți să plătească toate cheltuelile făcute pentru instrucțiunea și educațiunea copiilor lor, fie acestea făcute după cererea expresă sau numai cu asentimentul lor. Și, din combinațiunea art. 185 și 1266, rezultă că datoria soților este o datorie necesară și riguroasă obligatorie: fiecare dintr'înșii este ținut să plătească întreaga datorie, dacă celalt se găsește în neputință de a-si achita partea lui. Astfel fiind, femeia separată de bunuri este datoare s'o plătească pe deplin, dacă bărbatul său a devenit insolubil, chiar pe timpul anterior separațiunei de patrimoniu, întru cât aceasta fiind o datorie a ei personală născută din faptul căsătoriei, ea rămâne exclusiv în sarcina sa, dacă soțul n'a îndeplinit-o pe timpul când avea dânsul administrațiunea bunurilor dotale și percepea singur venitul lor. (Cas. I, 248, Jan. 8/90, B. p. 782).

5. În principiu, soții în adevăr au obligațiunea reciprocă de a procura alimente, întreținerea și educațiunea copiilor lor, obligațiune care, în cazul când bărbatul nu mai are avere, femeia, chiar după separațiune de patrimoniu, are sarcina de a întâmpina aceste cheltueli, în cât obligațiunea fiind comună, fiecare soț este ținut a face cheltuelile de întreținerea și creșterea copiilor (art. 185 și 1266). Acest principiu are aplicațiune atunci când soții la căsătoria lor nu adoptă regimul dotal și se căsătoresc cu comunitate de bunuri, sau femeia își separă patrimoniul său de averea soțului; în acest caz soțul nedispunând de venitul averii soției sale, dânsa este ținută și obligată chiar de lege de a contribui, în proporțiune cu averea ei, la sarcinele căsătoriei, a creșterii copiilor, și a răspunde de

toate obligațiunile născute din această sarcină. Când însă soții au adoptat regimul dotal, soțul până la separațiunea de patrimoniu, având administrațiunea averii dotale și dreptul de a se bucura de venitul ei ca un usufructuar, eră dator și avea obligațiunea de a susține sarcinele căsătoriei și a face cheltueli de întreținerea și educațiunea copiilor, în proporțiune cu averea lor, fără să atingă întru nimic pe soția sa, care nu dispunea de avutul său dotal. Deci, dacă pentru educațiunea copiilor se datorește o sumă oarecare din timpul pe când soții nu erau separați de patrimoniu acea sumă privește numai pe soț care eră dator să o plătească la timp. Și dacă, după separațiunea de patrimoniu nu poate avea de efect ca să condamne soția a plăti în mod solidar cu soțul ei această datorie, căci creditorul trebuia să reclame la timp de la soț și pe când acesta avea avere și dispunea de venitul averii dotale afectat de lege pentru întreținerea și educațiunea copiilor. (Apel Galați I, 172, Nov. 28/86, Dr. 52/90).

6. Datoria de întreținere, ce are capul de familie ca părinte și soț, ia naștere din momentul ce dânsul a devenit soțul legitim al femeii și părintele copilului și odată cu trebuințele existenței acestora; iar această datorie primordială subsistă înainte de orice sentință judecătorească și deci pensia de întreținere trebuie acordată din ziua chemării în judecată a soțului, nu din ziua pronunțării hotărârii. (Cas. I, 247/99, B. p. 834).

7. Obligațiunea de a întreține și educă copiii incumbă deopotrivă tatălui și mamei copiilor, fără să fie solidară sau indivizibilă. Mama, care a întreținut copiii, are acțiune în contra tatălui lor pentru ca să obțină de la el partea, cu care trebuia să contribuie la întreținerea copiilor. Tatăl, care lasă sarcina întreținerii copiilor mamei, consimte ca ea să îndeplinească această obligațiune care le este comună, îi dă deci mandat tacit pentru aceasta. Când se va dovedi însă că, întreținând copiii, mama a vrut să facă o liberalitate, nu mai poate fi vorba de acțiunea întemeiată pe acel mandat. (Trib. Roman, Drept. 5/900).

8. În ceea ce privește pe soți, în timpul procesului de divorț, soția nu poate, față cu dispozițiunea specială a art. 250 c. civil, să ceară o pensie alimentară, decât pe baza acestui text, iar nu pe baza dispozițiilor generale ale art. 185 și 194 c. civ., pensie alimentară în timpul divorțului fiind considerată de lege ca o măsură cu caracter provizor, care se acordă în anumite condiții și are drept cauză acțiunea de divorț, și care trebuie să înceteze fie prin res-

pingerea divorțului, fie prin pronunțarea lui; pe când obligația de a plăti pensiunea alimentară prevăzută de art. 185 și 194 c. civ., are cu totul altă cauză

și alte condiții de admitere. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția”, 1915, p. 85).

9. A se vedea: Art. 327 cu nota 1.

Art. 186. — Copilul nu poate cere dela tată sau mamă vreo parte din averea lor spre a se căsători, sau a-și crea vre-un stabiliment. (Civ. 758, 1250; Civ. Fr. 204).

Text. fr. Art. 204. — L'enfant n'a pas d'action contre ses père et mère pour un établissement par mariage ou autrement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 223;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2023, 2407;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 373; II, p. 69; ed. 1-a, III, p. 45, 47;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 617; *Suppl. Mariage*, 337;
DEMOLOMBE XXIV, 361;
GUILLÔUARD, *Contrat de mariage*, I, 140;
LAURENT, XXI, 159;
MOURLON, ed. 7-a, I, 374;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1727; III, ed. 2-a, No. 852, 853.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCU, I, ed. 2-a, p. 697 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 321, 566; V, p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 282, 330, 393, 397, 642); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 88; *Observație* sub. Trib. Tutova, 26 Mai 1909. Dreptul 41, 1910.
CANTACUZINO MATEI, p. 211, 692, 719;
PROFIRIU GH. IOAN, „Inzestrarea este satisfacerea unei obligațiuni naturale” *Curier Jud.* 521/1911.

Jurisprudență.

1. Deși este adevărat că legiuitorul modern în art. 186 din codul civil, prin deosebire de dreptul roman, refuză copilului orice acțiune în contra părinților spre a-l înzestra, nu este mai puțin adevărat însă că sub orice legislațiune părintii au dela natură obligațiunea de a înlesni căpătuirea copiilor lor. (Cas. I, 23 Ian. 1910, B. p. 31).

2. După art. 186 c. civ. care confirmă caracterul facultativ al constituirei doței de către părinți, aceștia nefiind ti-

nuți a-și dota copiii, de cât în baza unei obligațiuni naturale, de aci rezultă că pentru cazul când părinții au promis copilului o dotă în îndeplinirea obligației naturale de care ei sunt ținuți de a-și înzestra copiii, angajamentele luate prin asemenea promisiuni de înzestrare urmează a fi cărmuite de principiile relative la obligațiile naturale. (Trib. Dâmbovița, 10 Nov. 1921, Dreptul 10/922).

3. A se vedea: Art. 1092 cu notelo: 15, 16, 18, 22, 23, 28; Art. 1228 cu nota 68.

Art. 187. — Copiii sunt datori a da alimente tatălui și mamei lor, și celorlalți ascendenți care se vor afla în lipsă. (Civ. 185, 189, urm., 314, 475, 831, 974, 1041, 1058, 1065, 1147, 1253, 1310; Pr. civ. 407, 408, 409; L. Timbr., 21, § 1 — b; Civ. Fr. 205).

Text. fr. Art. 205. — Les enfants doivent des aliments à leurs père et mère et autres ascendants qui sont dans le besoin.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 100, 103-108, 154;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1923, 1929, 2026 urm., 2041 urm., 2107, 2139 urm., 2408, 2410, 2413;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 247, 347, 366, 368, 375, 381; II, p. 253; ed. 1-a, III p. 164, 319, 344, 411, 412, 417, 418, 702, 801;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 1620 urm.; *Suppl. Mariage*, 339 urm.;

DEMOLOMBE, IV, 18, 19, 31, 36, 40, 42, 47-49, 51-53; 55, 63, 74, 75; V, 550, 551;
 DURANTON, II, 224, 385, 407, 421, 424, 425;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 297 bis, II;
 HUC, II, 198, 205, 206, 214, 221, 224;
 LAURENT, III, 48, 60, 61, 63, 65, 66, 70-72;
 MARCADÉ, Art. 204, 205, 207, n. 2, 4, 5 și 6; 211, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 375 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 662, 905 urm.; III, ed. 2-a, No. 233 urm.;
 ROUAST ANDRÉ, „Des codébiteurs d'aliments“, Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 701 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 384, 534, 535; V, p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 242, 380, 393, 397, 642; XI, p. 324); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 132, 497; *Observație* sub. C. Apel Bruxelles 2 Febr. 1900. Curier Jud. 29/902; *Observație* sub. Judec. de Pace Paris 10 Iulie 1903. Curier Jud. 30/904; *Nota* sub. Trib. civil. Paris 8 Febr. 914. Curier Jud. 68/1915; *Observație* sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922. Pand. Rom. 1924, III, 39;
 ALEXANDRESCU TRAIAN. *Notă* sub. Cas. Fr. civ. 27 Nov. 1917. Jurispr. Gen. 9/1923, No. 645;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 211, 691;
 COHEN I., „*Condițiunea realizării dreptului la alimente*“, Curier Jud. 70/1910;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 56;
 EMMANUEL EUG. *Notă* sub. Trib. Lille. 19 Ian. 1920. Curier Jud. 18/921;
 MEITANI GEORGE (fiu), *Despre drepturile copiilor naturali*. Dreptul 21/1902;
 NACU, I, p. 379;
 POLIMERIDI DIMACHE PETRE, *Observație* sub. Trib. Teleorman, 640 din 14 Dec. 1910. Curier Jud. 9/911;
 VERMEULEN H. I., *Notă* sub. Jud. pace Ucele, 16 Aprilie 1921. Jurispr. Gen. 15/1924, No. 870.

Jurisprudență.

1. Persoanele obligate după lege a îndeplini datoriile lor legale de întreținere, pot fi chemate cumulativ și simultan a răspunde acestei obligațiuni. (Apel Buc. III, III, Iun. 6/91. Dr. 63/91).

2. Aprecierea lipsei celui ce reclamă alimente, cum și a mijloacelor de care dispune cel obligat, se judecă în mod suveran de judecătorul fondului. (Cas. II, 40 și 41 din 8 Febr. 1912. Curier Jud. 25/1912).

Art. 188. — Ginerii și nurorile sunt datori asemenea și în aceleași împrejurări a da alimente socrului și soacrei. Această îndatorire încetează însă:

1. Când soacra se căsătorește de a doua oară.
2. Când acela din soți care produceă afinitatea (cuscria) și copiii născuți din căsătoria sa cu celalt soț, au murit. (Civ. 187, 189, urm., 1253; Pr. civ. 407, 408, 409; L. timbr. 21, § 1—b; Civ. Fr. 206).

Text fr. Art. 206. — Les gendres et belles filles doivent également, et dans les mêmes circonstances, des aliments à leurs beau-père et belle-mère; mais cette obligation cesse: 1° lorsque la belle-mère a convolé en secondes noces, 2° lorsque celui des époux qui produisait l'affinité, et les enfants issus de son union avec l'autre époux, sont décédés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 99, 103;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2032 urm., 2042 urm., 2107, 2408, 2409, 2413;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 371; II, p. 253; ed. 1-a, III, p. 319, 801;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 293 bis, I;
 DEMOLOMBE IV, 24, 25, 26 bis, 27, 35;
 HUC, II, 199;
 LAURENT III, 59, 64, 65, 76, 78;
 MARCADÉ, Art. 206, n. 1 și 3;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 275 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 657, 667;
 ROUAST ANDRÉ, „Des codébiteurs d'aliments”, Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 701 urm.; (V. p. 306; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 184, 185, 242, 380, 393, 397, 642); *Observație* sub. C. Apel Bruxelles, 2 Febr. 900. Curier Jud. 29/902; *Observație* sub. Judec. de Pace Paris, 10 Iulie 903. Curier Jud. 30/904.
Observație sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922, Pand. Rom. 1924, III, 39;
 ALEXANDRESCU TRAIAN, *Nota* sub. Cas. Fr. civ. 27 Nov. 1917 Jurispr. Gen. 9/1923, No. 645.
 CANTACUZINO MATEI, p. 178, 211, 691;
 COHEN I., „*Condițiunea realizării dreptului la alimente*”, Curier Jud. 70/1910;
 NACU, I, p. 380 urm.

Jurisprudență.

1. Ginerile este dator să servească pensie alimentară bunei după mamă a soției sale, dacă dânsul are folosința averii dotale, ce i s'a adus de aceasta. (Cas. I, 312/94. B. p. 957).

2. După art. 188 din codul civil, ginerii și nurorile sunt în întregime asimilați cu copiii, în ce privește obligațiunea de a procura socriilor alimente în caz de lipsă, și această obligațiune nu încetează pentru gineri și nurori decât în cele două cazuri prevăzute de sus arătatul articol, adică când soacra se căsătorește a doua oară și când acela din soți care producea afinitatea și copiii născuți din căsătoria sa cu celălalt soț au murit, afară de aceste două cazuri nu este nici o distincțiune de făcut relativ la pensiunea alimentară între copii și gineri sau nurori. (Cas. I, 19 Dec. 1912, B. p. 2139).

3. Nora poate cere alimente de la soacra și soacra sa în coformitate cu dispozițiile art. 188 c. civ., aceste obligațiuni fiind reciproce, ele însă nu se pot impune de cât atunci când acel care le primește are vădit nevoie de ajutor. (Judec. rur. Valea Glodului (Suceava) 26/1911, Curier Jud. 83/1912).

4. Legea, prin dispozițiunile art. 187, 188 și 189, care obligă pe soacra a da alimente norei sale, nesubordonând această obligațiune nici absenței sotului și nici încetării lui din viață —

singura condițiune fiind ca copiii rezultati din căsătorie să fie încă în viață — urmează că soția poate să ceară simultan pensiuene alimentară atât de la sot, cât și de la soacra sa. (Trib. Ilfov IV, No. 200, 1915; Drept. 1915, p. 613, „Justitia” 1915 p. 83).

5. Soacra poate fi obligat, pe baza art. 188 și 189 c. civ., să servească pensiuene alimentară nurorei sale, în timpul și cu ocazia procesului de divorț, între nuroară și sotul său. (Cas. II, No. 277, 1915; Jurispr. Rom. 2/916, p. 20, Curier Jud. 21/916).

6. Atât în legislația noastră, cât și în cea franceză, spre deosebire de alte legislațiuni, precum: cea germană și italiană, nici un text de lege nu arată dacă diferitele persoane obligate a da alimente, sunt ținute a achita această obligație într-o ordine succesivă, sau dacă, din contră, ele pot fi ținute toate de odată și în mod cumulativ și simultan.

Din lipsa unui asemenea text, care ar fi curmat orice discuție, rezultă că, în materie alimentară, adajul „*Ubi emolumentum successioneis, ibi onus alimentorum esse debet*”, nu-și poate primi aplicarea; așa că, în principiu, persoana care se află în lipsă poate cere alimente în mod cumulativ dela toți acei cărora incumbă această obligație, conform art. 188, 189 și 190 c. civ. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justitia” 1915, p. 84).

Art. 189. — Obligațiunile ce rezultă din aceste dispozițiuni sunt reciproce. (Civ. 187. urm.; L. Timbr. 21, § 1—b; Civ. Fr. 207).

Text. fr. Art. 207. — Les obligations résultant de ces dispositions sont réciproques.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 99, 100, 102-104, 110, 153, 154, 215, 225, 226;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2027, 2029, 2031, 2032, 2036 urm., 2107;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 365, 369, 381;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 629 urm., 697 urm.; *Suppl. Mariage*, 345 urm., 378 urm.;
 DEMOLOMBE, IV, 16, 17, 20, 21, 23, 28, 29, 35, 37, 68; V, 550, 551; XIV, 135;
 HUC, II, 219;
 LAURENT, III, 63, 76, 77;

MARCADÉ, Art. 203, n. 3; 204, 207; 207, n. 1, 2 și 3; 756, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 375 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 664, 669, 671;
 ROUAST ANDRÉ, „Des codébiteurs d'aliments”. Curier Jud. 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 712 urm.; (V, p. 306); *Observație*, sub. Cas. Fr. 27 Mart. 1922, Pand. Rom. 1924, III, 39;
 CANTACUZINO MATEI, pg. 211, 619;
 NACU, I, p. 379;
 VERMEULEN II. I. *Nota* sub. Jud. pace Ucele, 16 Aprilie 1921, Jurispr. Gen. 15/1924, No. 870.

Jurisprudență.

1. Legea, prin dispozițiunile art. 187, 188 și 189 c. civ., care obligă pe socru a da alimente noiei sale, nesubordonând această obligațiune nici absenței soțului și nici încetării lui din viață — singura condițiune fiind ca copiii rezultati din căsătorie să fie încă viață — urmează că soția poate să ceară simultan pensiuie alimentară atât de la soț, cât și de la socrul său. (Trib. Ilfov IV No. 200, 1915; Dreptul 1915, p. 613. Justiția 1915, p. 83).

2. Socrul poate fi obligat, pe baza art. 188 și 189 c. civ., să servească pensiuie alimentară nurorii sale, în timpul și cu ocazia procesului de divorț, între nuroră și soțul său. (Cas. II, No. 277, 1915; Jurispr. Rom. 2/1916, p. 20. Curier Jud. 21/916).

3. Atât în legislația noastră, cât și

în cea franceză, spre deosebire de alte legislațiuni, precum: cea germană și italiană, nici un text de lege nu arată dacă diferitele persoane obligate a da alimente, sunt ținute a achita această obligație într'o ordine succesivă, sau dacă, din contra, ele pot fi ținute toate de odată și în mod cumulativ și simultan.

Din lipsa unui asemenea text, care ar fi curmat orice discuție, rezultă că, în materie alimentară, adajul „*Ubi emolumentum successionis, ibi onus alimentorum esse debet*” nu-și poate primi aplicare; așa că, în principiu, persoana care se află în lipsă poate cere alimente în mod cumulativ dela toți acei cărora incumbă această obligație, conform art. 188, 189 și 190 c. civil. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; Justiția 1915, p. 84).

4. A se vedea: Art. 188 cu nota 3.

Art. 190. — Alimentele se dau în proporțiune cu trebuința acelor care le reclamă, și cu starea aceluia care e dator să le întâmpine. (Civ. 187, 191, urm., 1041; Civ. Fr. 208).

Text. fr. Art. 208. — Les aliments ne sont accordés que dans la proportion du besoin de celui qui les réclame, et de la fortune de celui qui les doit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 106, 112;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2057, 2059, 2065 urm., 2086 urm., 2146;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 374, 380;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 653 urm., 673 urm.; *Suppl. Mariage* 361 urm. 372;
 DEMOLOMBE, IV, 44, 45;
 HUC, II, 205;
 LAURENT, III, 71;
 MARCADÉ, Art. 204; 207, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 380;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 674 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 712 urm.; (V, p. 487 nota);
 CANTACUZINO MATEI, p. 211;
 NACU, I, p. 227, 381.

Jurisprudență.

1. În privința aprecierii cuantumului pensiunii alimentare, instanța de fond fiind suverană, nu cade sub censura curții de casație. (Cas. I, 273/Sept. 3/84, B. p. 665).

2. Atât în legislația noastră, cât și în cea franceză, spre deosebire de alte legislațiuni, precum: cea germană și italiană, nici un text de lege nu arată dacă diferitele persoane obligate a da alimente, sunt ținute a achita această obligație într-o ordine succesivă, sau dacă, din contra, ele pot fi ținute toate

deodată și în mod cumulativ și simultan.

Din lipsa unui asemenea text, care ar fi curmat orice discuție, rezultă că, în materie alimentară, adajul „*Ubi emolumentum successionis, ibi onus alimentorum esse debet*” nu-și poate primi aplicare; așa că, în principiu, persoana care se află în lipsă poate cere alimente în mod cumulativ dela toți acei cărora incumbă această obligație, conform art. 188, 189 și 190 c. civil. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția”, 1915, p. 84).

Art. 191. — Când acela care dă, sau acela care primește alimentele ajunge într-o stare astfel, că unul nu le mai poate da sau celalt nu mai are nevoie de ele în total sau în parte, se poate cere a fi apărat, sau a se face reducere din ceea ce da. (Civ. 192; Civ. Fr. 209).

Text. fr. Art. 209. — Lorsque celui qui fournit ou celui qui reçoit des aliments est remplacé dans un état tel, que l'un ne puisse plus en donner, ou que l'autre n'en ait plus besoin en tout ou en partie, la décharge ou réduction peut en être demandée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 111, 112;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2092, 2098 urm., 2147 urm., 2155;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 375;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 714 urm. *Suppl. Mariage*, 394 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 67;
HUC, II, 208;
LAURENT, III, 50, 51, 75;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 380;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 682.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 712 urm.; (II, ed. 2-a, p. 182); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 306;
CANTACUZINO MATEI, p. 211;
NACU, I, p. 382.

Jurisprudență.

1. Deciziunea prin care mama a fost obligată a da fiicei sale o pensiuă alimentară, nu poate constitui autoritatea lucrului judecat, după cum rezultă din combinațiunea art. 190 și 191, care, permițând o diminuare, câtă

a admite și o augmentare a pensiunii când pozițiunea părților a luat o preschimbare. (Cas. I, 204/78, Mai 13/78. B. p. 210).

2. Hotărârile relative la pensiile alimentare nu au autoritatea lucrului judecat. (Cas. I, 5/94, Bul. p. 10).

Art. 192. — Dacă persoana care e datoare a înlesni trebuințele viețuirii, va justifica că nu mai poate plăti pensiuă de întreținere, tribunalul poate, după ce va cerceta și se va încredința de adevăr, să ordone ca să primească în locuința sa, să alimenteze și să întrețină pe acela cărui era dator a da acea pensiuă. (Civ. 193, 1075; Civ. Fr. 210).

Text. fr. Art. 210. — Si la personne qui doit fournir les aliments justifie qu'elle ne peut payer la pension alimentaire, le tribunal pourra, en connais-

sance de cause, ordonner qu'elle recevra dans sa demeure, qu'elle nourrira et entretiendra celui auquel elle devra des aliments.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 109, 110;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2087, 2093 urm., 2099;
 COLINET ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 376;
 DEMOLOMBE, IV, 58, 59, 64-66;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 381;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 684.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 723 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 213;
 NACU, I, p. 382, 383.

Jurisprudență.

1. Dispozițiunile art. 192 c. civ., au a se aplică atunci când o persoană în executarea obligației legale de întreținere este datoare a plăți o pensiuine periodică și justifică Tribunalului că nu mai poate plăti acea pensiuine, în care caz Tribunalul poate ordona să primească în locuința sa, să alimenteze și să întrețină pe acela căruia se da-

toarește pensiuinea, iar nu și în cazul când printr'o tranzacție, cel obligat ia plata pensiuinei de întreținere s'a achitat odată pentru totdeauna prin cedarea unui lucru sau unui drept de folosință, caz în care el nu mai poate invoca art. 192 citat spre a strică convenția. (Cas. I, decizia No. 52, din 25 Ianuarie 1916; „Jur sp.” Rom. 1916, p. 286; Curier Jud. 40/916).

Art. 193. — Tribunalul va hotărî asemenea dacă tatăl sau mama, care va oferi a primi să alimenteze și să întrețină în casa sa pe copilul, căruia este dator a-i da mijloace de viațuire, va putea fi scutit de plata pensiuinei în bani. (Civ. 185, 192; Civ. Fr. 211).

Text. fr. Art. 211. — Le tribunal prononcera également si le père ou la mère qui offrira de recevoir, nourrir et entretenir dans sa demeure, l'enfant à qui il devra des aliments, devra dans ce cas être dispensé de payer la pension alimentaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 109;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2087, 2094, 2096, 2097, 2099;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 376;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 682 urm.; *Suppl. Mariage*, 373;
 DEMOLOMBE, IV, 50, 59, 60;
 HUC, II, 218;
 LAURENT, III, 74;
 MARCADÉ, Art. 210, 211, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 381;
 PLANIOL, I, ed. 3-a No. 684.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 723 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 213;
 NACU, I, p. 383.

CAPITOLUL VI

Despre drepturile și datoriile respective ale soților.

Art. 194. — Soții își datoresc unul altuia credință, sprijin și ajutor. (Civ. 61, 185, 195 urm., 211 urm., 241, 250, 1224, 1225, 1253; C. pen. 269, 270; Civ. Fr. 212).

Text fr. Art. 212. — Les époux se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 132-134;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1923, 1929, 2041, 2045, 2046, 2123 urm., 2140, 2403, 2404;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 153, 187, 365;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 639 urm., 668, 743; *Suppl. Mariage*, 349, 365 urm., 405;
DEMOLOMBE, IV, 34, 85, 97, 110;
HUC, II, 231, 232;
LAURENT, III, 87;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 383, 384;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 892, 1361; III, ed. 2-a, No. 217, 760;
ROUAST ANDRÉ, „*Des codébiteurs d'aliments*”, *Curier Jud.* 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a p. 727 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 144, 145; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 15, 19, 173, 397, 518); *Observație*, sub. Judec. ocol II, Ploesti, 2225 din 14 Oct. 1903, *Curier Jud.* 19/904;
CANTACUZINO MATEI, p. 691;
NACU, I, p. 385, 386.

Jurisprudență.

1. Dispozițiile cuprinse în Cap. VI din titlul V „Despre căsătorie” privitoare la drepturile și datoriile respective ale soților, au a fi aplicate în căsătorie, sub orice regim ar fi contractată căsătoria, ele consacrand principii generale de ordin moral și social. Așa fiind soția, chiar sub regimul dotal, păstrează încă obligațiile ce îi sunt impuse prin art. 194 c. civ. și deci este datoare, când soțul nu are avere, să

contribue la sarcinile căsătoriei cu propria-i avere, indiferent dacă este dotală sau parafernala și prin aceasta, achitându-și o datorie legală proprie, nu poate avea recurs contra soțului, care, ulterior, și-ar îmbogăți situația, acestuia revenindu-i numai îndatorirea, — din momentul îmbogățirii, — de a suporta cu propria-i avere nevoile casnice. (Cas. I, decizia No. 247 din 29 Aprilie 1916; „*Jurispr. Rom.*” 1918, p. 389).

2. A se vedea: Art. 2 cu nota 56.

Art. 195. — Bărbatul e dator protecțiune femeii, femeea ascultare bărbatului. (Civ. 950, 1224, 1225; Civ. Fr. 213).

Text fr. Art. 213. — Le mari doit protection à sa femme, la femme obéissance à son mari.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 134;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2158 urm.;
COLIN ET CAPITANT, I, ed. 2-a, p. 187, 614, 621;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 744; *Suppl. Mariage*, 406 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 87 bis, 90;
HUC, II, 233;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 384, 385;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 919, 920; III, ed. 2-a, No. 247, 248.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 736 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 19, 20, 393, 589);
 CANTACUZINO MATEI, p. 691;
 NACU, I, p. 386;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47;
 VERICEANU C. GRIGORE, «*Câte-va cuvinte asupra art. 195 și 1000 din Codul civil*», *Curier Jud.* 21/909;

Art. 196. — Femeia este datoare să locuiască împreună cu bărbatul său și să-l urmeze ori în ce loc va găsi el de cuviință să-și stabilească locuința sa; bărbatul este dator a o primi și a-i înlesni tot pentru viețuirea ei, după starea și puterea sa. (Civ. 93, 185, 194, 195, 250, 263, 277, 1075-1077, 1083, 1225, 1226; Civ. Fr. 214).

Text. fr. Art. 214. — La femme est obligée d'habiter avec le mari, et de le suivre partout où il juge à propos de résider: le mari est obligé de la recevoir, et de lui fournir tout ce qui est nécessaire pour les besoins de la vie, selon ses facultés et son état.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 133-137;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2107, 2131 urm.; 2162 urm.; 2403, 2404;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 187, 424, 623 urm.; ed. 1-a, III, p. 11;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 745 urm., 749; *Suppl. Mariage*, 498 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 302 bis, II;
 DEMOLOMBE, IV, 90, 91, 95, 104-107, 110;
 HUC, II, 236-238;
 LAURENT, III, 91-94;
 MARCADÉ, *Art. 214*, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 384, 385;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 893 urm.; III, ed. 2-a, 218 urm.;
 ROUAST ANDRÉ, «*Des codébiteurs d'aliments*», *Curier Jud.* 29/924.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 729 urm.; (II, ed. 2-a, p. 131; V, p. 486, nota; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 19, 20, 393, 589); *Observație* sub. C. Apel Liège 16 Iunie 1898, *Curier Jud.* 58/1900; «*Aducerea femeii la domiciliul bărbatului manu militari*». *Pagini Juridice* 5/907; *Observație*, sub. Trib. La Fleche, 2 Mai 1926. *Pand. Rom* 1922, III, 145; *Notă* sub. Trib. St. Flour (Cantal), 9 Dec. 1922. *Jurispr. Gen.* 26/1923, No. 1777;
 CANTACUZINO MATEI, p. 692;
 NACU, I, p. 387 urm.;
 RĂDULESCU ANDREI, *Nota* sub. Cas. I, 22 Nov. 1922. *Pand. Rom.* 1923, I, 261.

INDEX ALFABETIC

Alimente 1-7, 17, 22, 23.	Imprumut 18.
Apreciere suverană 15.	Mandat tacit 15.
Daune-interese 23.	Negotiorum gestor 17.
Divorț 11, 18-20, 23.	Obligație morală 19, 23.
Domiciliu 21.	Obligație naturală 19.
Domiciliu conjugal 1-7,	Pensiune de întreținere
9-11, 16, 21-23.	2-5, 7, 8, 12, 13, 18, 20,
Dotate venituri 14.	22, 23.
Executare prin forța pu-	Poprire 14.
blică 1, 10, 23.	Proprietatea obiectelor
Forța publică vezi execu-	casnice 16.
cutare.	Separație de corp 2.
Gestiune de afaceri 17.	Suverană apreciere 15.
Impozit funciar 21.	

Jurisprudență.

1. In principiu general, femeia este ținută de a urmări pe soțul său oriunde

și de a locui împreună cu dânsul neputând legalmente să aibe domiciliu decât acela al bărbatului. Femeia, ce ar contraveni unei atari îndatoriri legale, decurgând din contractul de căsătorie, expres prevăzută de art. 196, poate fi constrânsă de către bărbatul său la îndeplinirea ei. Această regulă generală nu încetează de a subsista în tot timpul cât va dura legământul conjugal, afară de cazurile excepționale anume specificate prin lege, cum este cel prevăzut de art. 241. Corelativul acestei obligațiuni este dreptul femeii de a cere dela soț a o primi în casa sa și a-i înlesni tot pentru viețuirea ei în proporțiune cu facultățile

sale. De aci rezultă că femeia nu poate, locuind aiurea decât în casa sotului, să ceară obligarea acestuia a-i da cele pentru existență. (Cas. I. 23/Ian. 26/72. B. p. 16).

2. După art. 196, bărbatul fiind obligat, în timpul căsătoriei, a primi femeia și a-i înlesni tot pentru întreținerea ei, de aci rezultă în general, că bărbatul nu va fi obligat a întreține pe femeie decât dacă locuiește cu dânsul împreună. Dacă însă femeia voeste a locui sau dacă ea locuiește chiar împreună cu bărbatul, dar acesta uitând îndatoririle sale n'ar da nimic spre întreținerea casei conjugale a femeii, în asemenea cazuri, deși proces de divorț n'ar urma, femeia n'are alt mijloc decât a trage în judecată pe bărbat spre a obține condamnarea lui la plata unei sume de întreținere, căci altfel obligațiunea impusă bărbatului prin art. 196 ar fi fără nici o sancțiune dacă femeia n'ar putea, chiar în timpul căsătoriei și chiar de n'ar urma proces de divorț, să obțină dela bărbat prin judecată întreținerea necesară. Deci sotia, dată afară d'n casa conjugală, e în drept, conform art. 196, a cere dela bărbatul ei o sumă de întreținere. Acordându-i-se asemenea sumă nu s'ar putea zice (că prin aceasta s'ar admite o separațiune de corp, căci dacă există separare de corp, ea este factice din cauză că bărbatul refuză de a primi pe sotia sa. (Cas. I. 217/Mai 19/73. B. p. 104).

3. Datoria impusă femeii de a cohabita cu sotul său, are de corelativ obligațiunea impusă bărbatului de a o primi și întreține după facultățile și pozițiunea sa, și dacă bărbatul nu-i oferă o reședință convenabilă încețază pentru femeie datoria de cohabitațiune. Imposibilitatea de a proveni din cauza bărbatului ce nu-și îndeplinește obligațiunea legală, femeia are drept a cere alimente. Condamnarea la plată de alimente are loc atunci când bărbatul nu oferă o reședință convenabilă sotiei sale și o expune a suferi fapte grave de unde decurge pentru sotie o sorginte de umiliute continue. (Trib. Ilfov, II, Febr. 3/73. Dr. 25/74; Trib. Ilfov, II, Mart. 21/74. Dr. 41/74).

4. Dacă femeia este datoare să locuiască cu bărbatul său, și nu poate pretinde alimente decât la domiciliul conjugal, această datorie însă, este subordonată la datoria corelativă ce are bărbatul, nu numai de a-i înlesni mijloacele materiale de viață, dar încă de a-i asigura demnitatea și securitatea sa. Astfel când bărbatul nu-și îndeplinește datoria sa și pune pe femeie în imposibilitate de a mai locui cu sotul său, dânsa, părăsind domiciliul

conjugal, nu pierde dreptul de alimente. (Apel Buc. II, 140. Mai 11/73. Dr. 25/74).

5. Din art. 195 și 196 rezultă îndatorirea pusă de lege femeii de a locui împreună cu bărbatul său, dar totodată facultatea lăsată judecătorului de a suspenda executarea acestei îndatoriri, întru cât sotul nu procură sotiei o locuință în care liniștea și demnitatea să fie ferite de orice atingere. Deci dacă judecătorii de fond constată în fapt, că sotul nu și-a îndeplinit către sotia sa datoria ce-i impune legea de a-i da o locuință impenabilă, și că sotia a fost nevoită prin faptul bărbatului său a părăsi locuința conjugală, și asupra acestor împrejurări de fapt, obligă pe bărbat a procura sotiei sale mijloace de întreținere afară din domiciliul conjugal, de oarece îl consideră ca autor al acelei situațiuni, nu violează nici unul din textele citate. (Cas. I. 14/Ian. 18/74. B. p. 15).

6. După lege, domiciliul sotilor e acela ce bărbatul ca șef al puterii maritale a găsit cu cale de a alege. Femeia măritată pe lângă împrejurarea că nu poate avea un alt domiciliu decât acela al bărbatului său (art. 93 c. civ.), de fapt nu poate locui departe de bărbatul său, ci e obligată de lege să locuească împreună cu dânsul și să-l urmeze chiar în orice loc ar găsi de cuviință a stabili locuința sa (art. 196 c. civ.). Și ori cât de puțin cugetată ar fi hotărîrea bărbatului de a-și strămuta locuința sa chiar și în străinătate, totuși femeia nu poate decât a se supune voînței sotului ei, a'ară numai când circumstanțe de fapt, cum avea de boală grea, ar justifica rezistența opusă de femeie, căci în asemenea cazuri punându-se în joc existența ei chiar, bărbatul după lege e obligat a o protege (art. 195 c. civ.). Bărbatul invitând pe sotia sa la noua sa locuință nu se sustrage îndatoririi ce legea-i impune de a îngriji pe femeia sa după stare și puterea sa. De s'ar admite că tribunalele sunt în drept a controla modul cum sotul își execută obligațiunea sa legală, nu numai pentru a aprecia în vederea drepturilor ce ar putea exercita femeia în contra sotului său, ci și a prescrie bărbatului măsurile ce necesită exigențele menajului, ar fi a ridică bărbatului puterea maritală pentru a o da tribunalelor, a crea o sorginte de neînțelegeri și discordie între soti, a face să dispară disciplina domestică și o perfectă armonie ce trebuie a domni între dânsii. (Apel Buc. I. Mai 17/74. Dr. 41/74).

7. Dacă, conform art. 196, femeia e datoare să locuească cu sotul său,

însă această obligațiune impune soțului o altă datorie corelativă, adică pe aceea de a o hrăni și întreține în domiciliul conjugal. Și de câte ori această obligațiune nu se împlinește din culpa bărbatului, este caz de a fi constrâns prin condamnare la o pensiuo de întreținere, până când, după o trecere de timp, pasiunile s'ar mai calmă și bărbatul ar putea izbuti a convinge pe tribunal că e decis a-și împlini cu bună credință datoria impusă de lege față cu femeea sa, și în consecință a revoca această pensiuo alimentară, care e prin natura sa revocabilă în cazul de a nu mai fi trebuință. (Apel Focș. II, Oct. 29/81. *Dr.* 84/81).

8. Dacă soțul isgonește pe soția sa din domiciliul conjugal și refuză de a o reprimi, manifestând și în public această dorință prin faptul că intențază acțiune de divorț în asemenea situațiune, conform art. 196 combinat cu 250 c. civ., se naște pentru femeec dreptul de a cere pensiuo alimentară. (Cas. I, 299/Sept. 22/84. B. p. 705).

9. După art. 196, femeia e datoare să locuiască cu soțul său și să-l urmeze ori în ce loc va găsi el de cuviință să-și stabilească locuința sa. Dela această dispozițiune, fundată pe consideratiuni de familie și prescrisă în interesul ordinii publice, legiuitorul a derogat numai în ipoteza când între soți există proces de divorț. (Apel Pocișani, I, 130, Oct. 24/85. *Dr.* 14/86. Trib. Tutova, Aug. 19/85. *Dr.* 66/85).

10. Din coprinderea art. 194, 195 și 196 reese că femeia, deși este obligată să locuiască cu soțul său, însă nu poate să fie constrânsă să locuiască în domiciliul conjugal atunci când între soți se petrec fapte cari ating linistea și respectul ce un soț datorește soției sale și cari lovesc în demnitatea unei femei ce se respectă, putând în atari cazuri femeia fi autorizată a-și fixa domiciliul în altă parte. (Cas. I, 452. Nov. 22/91. B. p. 1238).

11. Refuzul nejustificat din partea soției de a urmă pe bărbat, atunci când el propune iarăși traiul în comun, este o călcare a îndatoririi impuse de art. 196 C. c. și constituie față de soț o injurie gravă, în sensul art. 212, de natură a autoriza pronunțarea divorțului și în favoarea lui. (Apel Buc. I, Drept 74/903).

12. În cazul când bărbatul nu își îndeplinește obligația de a procura soției sale tot ce-i este necesar, Tribunalul îl poate condamna să dea femeii sale mijloacele de întreținere, chiar afară de domiciliul conjugal. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 25/900).

13. Cu toate că, după art. 196 codul civil, femeea este obligată să locuească cu bărbatul său și să-l urmeze oriunde

el va găsi de cuviință să-și stabilească domiciliul, totuși atunci când soțul își neglijează îndatoririle sale în așa fel încât liniștea și demnitatea soției nu mai este la adăpostul oricărei atingeri, soția are dreptul și în afară de domiciliul conjugal de a se plânge și a sili pe soț să-și îndeplinească obligațiunile ce îi sunt impuse de lege și acesta să fie îndatorat a procura soției, toate cele ce îi sunt necesare pentru întreținerea sa. (Apel, Galați I. *Dr.* 52/909, p. 412).

14. Deși veniturile imobilelor dotale aparțin bărbatului, însă dânsul având îndatorirea, conform art. 196 din codul civil, de a întreține pe soție, urmează că aceasta are tot dreptul și interesul a se opune la o poprire făcută de un creditor al bărbatului și care poprire ar avea de efect de a lua tot venitul imobilelor dotale. (Cas. II, 72 din 3 Mai 1911. B. p. 635; „Jurisprudența“ 20/1911).

15. Art. 196 din codul civil punând îndatorire bărbatului a da întreținere și îmbrăcăminte soției sale, și decate plăți furnizorilor obiectele procurate în acest scop, rezultă de aici, ca un colorar necesar, că tot lui trebuie să-i aparțină și dreptul de a sta în justitie relativ la aceste furnituri, fie ca reclamant, fie ca pârât, căci acțiunea în justitie nu este altceva decât mijlocul de a ajunge la îndeplinirea obligației impusă bărbatului prin lege.

Pe temeiul acestui principiu, se admite fără discuție că femeea măritată trebuie a fi considerată ca având un mandat tacit din partea soțului pentru cheltuelile casnice ale menajului și acele necesare îmbrăcămintei sale, în raport cu poziția și averea bărbatului, ceea ce se apreciază în mod suveran de instanțele de fond. (Cas. III. 8 Iunie 1911, B. p. 925).

16. Conform art. 196 c. civ., bărbatul fiind dator a primi pe soție în locuința sa, și a-i înlesni cele necesare vieții după starea și puterea sa, de aci rezultă că tot ce, la un moment dat, se află în domiciliul conjugal, este presupus că aparține soțului până la proba contrarie, așa că dacă soția ar ridica din domiciliul soțului anume obiecte mobile, nu soțului, ci soției, dacă se pretinde proprietară, incumbă sarcina de a face dovada proprietății lor. (Trib. Roman, 7254, 1913; „Curier Jud.“ 48/1914, p. 394).

17. După dispozițiunile art. 196 C. civ. soțul este obligat a da soției cele necesare existenței, și prin consecință ar fi legat printr'un quasi-contract față de un negotiorum gestor, care ar fi suportat cheltulile de întreținere și căutarea sănătății soției. (Trib. Dolj

III, No. 53, 1913; Curier Jud. 27/915, p. 225).

18. Conform art. 194 Cod. civ., soții își datorează unul altuia prin singurul fapt al căsătoriei, credință, sprijin și ajutor.

Prin urmare, când soțul aflându-se în proces de divorț cu soția, îi servește pensia alimentară la care a fost obligat prin sentință definitivă, iar pe de altă parte justiția autoriză pe soție de a se împrumuta cu o sumă oarecare pentru căutarea sănătății, prin aceasta soțul s'a achitat față de soție de obligația impusă de lege și dar soțul nu mai poate fi obligat a mai plăti și alte sume cu cari s'ar fi împrumutat soția dela o a treia persoană. (Trib. Dolj, III, No. 53, 1913; Curier Jud. 27/915, p. 225).

19. Obligațiunile naturale sunt legături juridice imperfecte recunoscute de lege dar nesancționate de ea, echitatea fiind fundamentalul lor.

Din momentul desfacerii căsătoriei datoriile soțului decurgând din lege în favoarea soției încetează și prin urmare, ne mai existând vreun raport juridic, care să justifice executarea unor obligațiuni pe care soțul le-ar lua față de fosta-i soție, atari obligațiuni nu pot fi decât datorii pur morale și executarea lor nu constituie decât liberalități. (Trib. Covurlui I, No. 89/914, Curier Jud. 1915, p. 322).

20. În cecece privește pe soți, în timpul procesului de divorț, soția nu poate, față cu dispoziția specială a art. 250 C. civil, să ceară o pensie alimentară, decât pe baza acestui text, iar nu pe baza dispozițiilor generale ale art. 185 și 194 C. civil, pensiunea alimentară în timpul divorțului fiind considerată de lege ca o măsură cu caracter provizor, care se acordă în anumite condiții și are drept cauză acțiunea de divorț, și care trebuie să înceteze fie prin respingerea divorțului, fie prin pronunțarea lui; pe când obligația de a plăti pensiunea alimentară prevăzută de art. 185 și 194 c. civil, are ca totul altă cauză și alte condiții de admitere. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justitia”, 1915, p. 85).

21. Prin derogare dela normele de drept comun și spre a împiedică eludările posibile, legiuitorul, prin art. 1 al. c din legea impozitului funciar fixând acest impozit la 13% pentru proprietarii domiciliati în străinătate, precizează că prin „domiciliu” în străinătate el înțelege nu domiciliu legal ci locuința obișnuită.

Când dar se constată că locuința obișnuită a soțului proprietarei femei este în străinătate, instanța de fond este în drept și obligată, pe baza prezumțiunii legale că soția locuiește cu

bărbatul, să tragă concluziunea necesară că și locuința obișnuită a femeii este tot în străinătate, indiferent dacă domiciliul lor legal este în țară sau aiurea. (Cas. III, No. 116, 1919; „Jurisprudenta Rom.” 1919, p. 758).

22. a) Femeea are dreptul în principiu să ceară alimente dela soțul său în timpul căsătoriei de oarece potrivit art. 196 c. civ., bărbatul este dator în timpul căsătoriei a înlesni femeii sale toate cele trebuincioase pentru vietiunea ei după starea și puterea sa.

Această obligație însă fiind direct corelativă obligației femeii de a locui cu dânsul, încetează, și soțul părșit poate refuza alimente și orice ajutor material soției sale, atâta timp cât dânsa persistă să rămână departe de el:

b) Numai atunci când femeea ar fi isgonită de către soțul ei din domiciliul conjugal sau soțul prin faptul său, i-ar fi făcut imposibilă șederea la domiciliul conjugal, soția poate reclama o pensie alimentară dela soțul său independent și mai înainte de introducerea cererei de despărțenie. (C. Apel Constanța 58 din 24 Sept. 1920, Dreptul 3/921).

23. Obligația impusă de art. 196 c. civ. soției de a locui împreună cu bărbatul său și a-l urma acolo unde își va stabili locuința, cum și obligația impusă prin acelaș text de lege bărbatului de a o primi și înlesni totul pentru vietiunea sa, se întemeiază pe însăși scopul esențial al căsătoriei care este stabilirea vietei comune între soți.

De aci rezultă că această obligație este în realitate o simplă datorie morală, a cărei neîndeplinire nu este susceptibilă de sancțiunile juridice, prevăzute de lege pentru executarea obligațiunilor legale sau convenționale cu caracter patrimonial.

De aceea refuzul soțului de a-și primi soția în domiciliul conjugal, nu poate avea altă consecință decât o cerere de alimente sau de divorț din partea soției, dar mai departe nu se poate impune soțului executarea datoriei sale față de soție nici pe calea unei condamnățiuni la daune-interese, care este prevăzută de lege numai pentru valorificarea obligațiilor patrimoniale și care s'ar reduce astfel la o pedeapsă pentru soț, neprevăzută de lege și deci inadmisibilă, tum nu se poate admite nici executarea directă, prin mișlocirea forței publice, căci chiar dacă această din urmă măsură ar fi posibilă sub raportul realizării materiale, fără a se putea pretinde că prin aceasta s'ar atinge libertatea individuală a soțului, totuși inadmisibilitatea și acesteia măsuri decurge din ineficacitatea ei întru cât restabilirea soției cu

forța în domiciliul soțului, nu implică de loc reluarea unei comunități de viață, aceasta depinzând exclusiv de un sentiment de afecțiune ce nu poate fi impus. (Cas. I, 1237 din 22 Nov. 1922.

Jur. Gen. 1923 No. 1395; Dreptul 7/923. Pand. Rom. 1923, I, 261; Trib. Ilfov s. IV, 673 din 7 Sept. 1922. Dreptul 7/923).
24. A se vedea: art. 2 cu nota 56.

Art. 197. — Femeea nu poate porni judecată, fără autorizațiunea bărbatului ei, chiar și în cazul când e comerciantă publică. (Civ. 198 urm., 200, 202, 1224, 1225, 1242, 1265, 1285, 1806; Pr. civ. 624 urm., C. com. 15, 16-18; L. propr. lit. (Mon. Of. 68/923) Art. 62; Lege relativ la administrarea patrimoniului sătenilor mobilizați (Mon. Of. 221/916) Art. 1; Civ. Fr. 215).

Text. fr. Art. 215. — La femme ne peut ester en jugement sans l'autorisation de son mari, quand même elle serait marchande publique, ou non commune, ou séparée de biens.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 525; V, p. 139, 140, 152, 157, 158, 163-165; VIII, p. 170;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 1698, 2176 urm., 2182 urm., 2242, 2268, 2293, 2310, 2311, 2313 urm. 2404, 2406, 2410 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 628, 636, 640; ed. 1-a, III, p. 248, 249;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 775 urm. 785, 860-5^a, 919; *Suppl. Mariage*, 426 urm.;
DEMOGUE, „De la responsabilité que l'on peut encourir pour une autorisation donnée à un incapable“, *Curier Jud.* 6/921;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, IX, 174 bis;
DEMOLOMBE, IV, 124, 127, 129, 133, 139, 196, 281, 282, 284, 287, 292, 351, 354-356;
HUC, II, 242, 243;
LAURENT, III, 147-149;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 387 urm.; 393, 394;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 936, 942; III, ed. 2-a. No. 265, 272.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 238, 743 urm.; 769 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 20, 29, 474, 509, n. 1, 510, 532, 621); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 253; *Observație*, sub. Trib. civil al Senei, 27 Mart. 1902, Dreptul 27/1903; *Observație*, sub. Trib. Iași, 22 Iunie 910. Dreptul 59/1910; *Observație* sub. Cas. I, 121 din 11 Mart. 909, *Curier Jud.* 41/909;
ALEXANDRESCU CONST., *Nota* sub. Judec. ocol Ocnele-Mari Vâlcea, 124 din 25 Mart. 1924. *Jurispr. Generală* 14/924, No. 826;
BOTEZ CORNELIU, *Observație* sub. Trib. Dolj. s. I, 617 din 20 Nov. 1908. *Curier Jud.* 19/909;
CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709;
CONSTANTINESCU TIBERIU, „Capacitatea juridică a femeii căsătorite“, *Curier Jud.* 41/1906;
GHELMEGEANU MIHAIL, „Autorizația maritală“, *Curier Jud.* 33/924.
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 20 Nov. 1923, *Jurispr. Gen.* 15/1924, No. 868;
HOZOC D., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. *Pand. Rom.* 1923, II, 30; *Notă* sub. Cas. I, 21 Febr. 1883 și Cas. I, 63 din 18 Febr. 1911. *Pand. Rom.* 1923, I, 203;
IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul instrăinării*; p. 44;
NACU, I, p. 324, 403; III, p. 159;
RAPAPORT M., *Nota* sub. Cas. Fr. Req. 1 August 1923. *Jurispr. Gen.* 15/1924, No. 857;
ROSETTI BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. Cas. Civ., 5 Iulie 1921, *Pand. Rom.* 1922, III, 163;
STRELICESCU ALEX., *Notă* sub. Trib. Ilfov, s. not. 70 din 26 Mart. 1924, *Pand. Rom.* 1924-II-203.
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.;
TITULESCU I. N., „Principiile autorizării maritale într-una din aplicările lor practice“, *Curier Jud.* 75/905.

INDEX ALFABETIC

Absent 9.	Adjudecare 20, 22, 23, 29.	Autoritate de lucru judecat 22.	Avere totală 7, 14, 15, 19.
Acte extrajudiciare I, 9, 15, 17.	Anulare 2, 4-6, 10, 12, 19, 22, 24, 25, 23, 34, 36.	Autorizarea justiției 6, 7, 9, 11, 13, 15, 19, 22, 25, 35.	Avere parafernala 1, 7, 14, 15, 19.
Acțiune penală. Vezi „Principii criminale“.	Apel 2, 5, 12, 20, 22, 24, 25, 27, 33, 41, 42.	Autorizarea maritală 1-42.	Bărbat minor 1, 6, 9.
		Autorizarea tacită 36, 38.	Codul Napoleon 1, 9, 15, 19, 21.
			Comandament 29.

Consiliu judiciar 35.
 Contestatțiuni 20, 25.
 Contracte 8, 9, 12, 17.
 Creditor 17.
 Credit funciar 18.
 Derogare 1, 9, 18.
 Divorț 37.
 Dotă vezi „Avere dotală” și „Regim dotală”.
 Drepti francezi 1, 9, 15, 19, 21.
 Efect retroactiv 12.
 Executare 2, 7, 14, 16, 17, 20, 22.
 Imprumut 17.
 Interpretare 1, 2, 6, 9, 19, 25.
 Interzis 6, 9.
 Ipotecă 16, 17, 29, 30.
 Jurisdicție 19.
 Lucru judecat 22.
 Minor 1, 6, 9.
 Matrimoniale 1, 15, 19.
 Neautorizare maritală 9, 13, 15-17, 19, 25, 27, 36.

Nullități 2, 4, 6, 10, 12, 17, 22, 24-28, 34, 36.
 Opoziție 2.
 Ordonanțe prezidențiale 40.
 Parafernala avere 1, 7, 14, 15, 19.
 Penale afaceri 6, 15, 21, 39.
 Pricini criminale 6, 15, 21, 39.
 Prodigialitate 35.
 Regim de achiziții 1.
 Regim dotal 1, 7, 8, 9, 14, 15, 19.
 Regim parafernala 1, 7, 8, 14, 15, 19.
 Retroactivitate 12.
 Revendicare 42.
 Tăcitate autorizare 36, 38.
 Urmărire silită 14, 16, 17, 20, 29.
 Vânzare silită 17, 18, 20, 29, 30, 30 bis.
 Viții de formă, 12.

Jurisprudență.

1. Autorizarea bărbatului pentru femeie, atât spre a sta în judecată cât și pentru orice act extra-judiciar, e necesară în interesul puterii bărbătești și pentru păzirea intereselor matrimoniale. Aceste motive există deopotrivă oricare ar fi regimul bunurilor sub care ar trăi soții fie regimul dotal, fie regimul parafernala, fie regimul unei societăți de achiziții: 1) pentru că dispozițiile relative la necesitatea autorizării sunt sub titlul „despre drepturile și datoriile respective ale soților”, ceea ce indică că, între altele, autorizarea se cere pentru oricare femeie măritată în general; 2) pentru că necesitatea autorizării pentru femeie, atât de a sta în judecată, cât și pentru acte extra-judiciare, anume se prescrie pentru femeia măritată, a căreia avere e parafernala, conform art. 1285 comb. cu art. 199; și nu s'ar putea zice că femeia măritată ar fi având necesitate de autorizarea bărbatului când e vorba de judecată, numai când ea e reclamantă, invocând pentru această opinie expresiile „*porni judecată*” din art. 197 și 200, pentru că: 1) în art. 205 sunt expresii generice „*sta în judecată*”, așa dar fie reclamantă fie pârâtă, femeia are necesitate de autorizația bărbatului și nu s'ar putea limita necesitatea autorizării numai la cazul prevăzut de art. 205, când bărbatul e minor; din contra, acest articol lasă a presupune principiul că femeia măritată are trebuință totdeauna de autorizarea bărbatului ca să poată sta în judecată în orice calitate, și articolul regulează numai de cine are a se da autorizarea când bărbatul e minor; 3) în art. 1285, sunt asemenea expresiile generale „*sta în judecată*” și iarăși nu se putea zice că autorizarea pentru femeie de a sta în judecată în oricare calitate ar fi prescrisă, afară de art. 1285, și atunci când e vor-

ba de avere parafernala, căci nu e motiv pentru care legiuitorul ar fi făcut deosebire între regimul parafernala și regimul dotal și ar fi prescris autorizarea pentru femeie când ea vrea a sta în judecată pentru avere parafernala iar când e vorba de o avere dotală, aceeași autorizare n'ar fi necesară decât când ea pornește judecata; 4) că legiuitorul nostru n'a vroit a derogă principiilor codului Napoleon, aceasta rezultă totemai din art. 205 și 1285, și totuși a voi a deduce intenția legiuitorului nostru de a derogă din cuvintele art. 197 și 200, ar fi numai rezultatul unei interpretatii literale, cărui interpretatii se opune rațiunea și motivele sus indicate, pe cari se întemeiază necesitatea autorizării bărbatului. Așa fiind, femeia măritată are necesitate de autorizația bărbatului de a sta în judecată și ori care ar fi regimul bunurilor sub care ea trăiește. (Cas. II, 129/Iun. 9/78. B. p. 203. In acest sens: Cas. I, 61/Febr. 22/69. B. p. 94; Cas. I, 51/Febr. 21/72. B. p. 42; Cas. II, 32/Febr. 10/81. B. p. 156; Cas. II, 80. Mai 1/81. B. p. 429; Cas. sect. unit. 14. Mai 17/90. B. p. 624; Apel Buc. I, 83. Mai 25/88. Dr. 55/88; Apel Buc. I, 214. Dec. 19/88. Dr. 15/89; Trib. Iasi, IV, Febr. 11/82. Dr. 26/83; Trib. Ilfov, II, 237. Oct. 24/88. Dr. 71/88).

2. Tribunalul respingând apelul femeii pe motiv că ea nu poate sta în judecată fără autorizarea bărbatului, nu face o gresită interpretatiune de lege. Acest motiv face ca cartea de judecată să nu existe pentru soție, ca una ce n'a figurat legalmente în instanță, căci ea după art. 207, poate invoca nulitatea acelei cărți de judecată pe calea opozițiunii, ori de câte ori se va cere executarea ei. (Cas. I, 51/Febr. 21/72. B. p. 42).

3. Autorizațiunea de care are trebuință femeia, consistă în manifestația consimțământului bărbatului la actul ce are a face femeia; și consimțământul se poate manifesta după regulile generale atât expres cât și tăcut; aceasta se confirmă chiar și prin expresiunile cuprinse în art. 199 „*fără concursul bărbatului*”. (Cas. I, 345/Oct. 7/74. B. p. 215).

4. Lipsa de autorizațiune a soțului, fiind o chestiune de ordine publică, poate fi invocată în orice stare a procesului, și chiar din oficiu de oarece legiuitorul a pus pe femeie sub protecțiunea bărbatului său și lipsa unei asemenea autorizațiuni face a izbi de nulitate hotărîrea dată, căci ar putea lovi interesele ambilor soți. (Cas. I, 179/Iun. 21/76. B. p. 156; Cas. I, 184. Iun. 28/75. B. p. 164).

5. Cel ce reclamă și primește a dis-cută înaintea instanței cu adversarul

său, fără a invoca lipsa de calitate a adversarului, nu mai poate invoca excepțiunea lipsei de autorizațiune ca mijloc de neadmiterea apelului sau recursului adversarului, fără ca prin aceasta chiar să recunoască singur că judecata anterioară de care voesc a beneficia a avut-o contra unui incapabil. (Cas. I, 91/Mart. 10/76. B. p. 116).

6. Din dispozițiunile textuale ale art. 197, că femeia măritată nu poate porni judecată fără autorizațiunea bărbatului, din acele ale art. 200, că dacă bărbatul se opune a da femeii autorizațiunea de a porni judecată tribunalul îi poate da această autorizațiune, și din dispozițiunile art. 207, că numai femeia, bărbatul sau moștenitorii lor pot cere anularea pornirilor de judecată făcute fără autorizațiune, rezultă evident că legiuitorul nostru cere autorizațiunea bărbatului sau a justiției numai pentru cazul când femeia intenționează acțiune, când este reclamantă, iar nu și pentru cazul când este acționată în judecată, când este defendoare. Iar din împrejurarea că la art. 204 și 205 legea dispune că femeia unui interzis sau a unui minor, are necesitate de autorizațiunea tribunalului ca să stea la judecată (expresiune ce se poate aplica atât pentru reclamantă cât și pentru defensori), nu se poate deduce că veri ce femeie măritată are trebuință de autorizație ca să stea în judecată nu numai ca reclamantă dar încă și ca defendoare, de oarece legiuitorul nostru, prin art. 197 și 199, mărginind capacitatea femeilor măritate care, până la promulgarea codului actual, aveau deplină capacitate d'a procede la toate actele civile fără asistența și autorizațiunea bărbatilor, nu se cere la procese autorizația decât numai la pornirile de judecată ce femeia ar face, sub pedeapsa de nulitate prescrisă de art. 207. Tot pentru același cuvânt și pentru că dispozițiunile ce impută capacitatea nu trebuie interpretate în sens larg, nu se poate deduce nimic din prescripțiunile art. 198, după care autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeia va fi urmărită înaintea justiției în prieri criminale și polițienesti; aceste prescripțiuni fiind mai mult un pleonasm în sistemul adoptat de legea noastră. Din toate acestea rezultă într'un mod evident și neîndoios, că după legea noastră, femeia măritată nu are trebuință de nici o autorizațiune ca să stea valabil în judecată ca defendoare. (Cas. I, 165/Mart. 31/78. B. p. 168; Cas. II, 254/Nov. 4/77. B. p. 386; Cas. I, 197. Mai 12/78. B. p. 203; Cas. II, 21/Febr. 27/84. B. p. 218; Cas. II, 39/86. Apr. 25/86. B. p. 358; Cas. II, 68/Iun. 17/87. B. p. 599).

7 Chiar când este vorba de o executare silită a unei hotăriri judecătorești asupra averii dotale sau parafernale a unei femei măritate, aceasta trebuie să aibă autorizațiunea soțului sau în lipsă-i a justiției, de oarece când legea cere o asemenea autorizațiune pentru ca femeia să poată sta valabil în judecată, ea a înțeles să aplice această regulă și la executare ca și la judecata propriu zisă, neexistând nici o rațiune juridică pentru a face veri o distincțiune între aceste două ipoteze. (Cas. sect. unit., 15/Iun. 7/90. B. p. 778; Cas. sect. unit., 6/Febr. 18/88. B. p. 179; Cas. I, 369/Nov. 5/83. B. p. 1029; Cas. II, 80/Mai, 13/81. B. p. 429; Cas. II, 32/Febr. 18/81. B. p. 156; Cas. II, 129/Iun. 9/78. B. p. 203).

8. De oarece autorizarea ce dă bărbatul femeii de a contracta este un atribut al puterii maritale, această autorizare este necesară, conform art. 199, 1224, 1249 și 1285, în regimul dotal ca și în cel parafernial, precum și dinaintea tuturilor autorităților, și chiar în cazul în care ar exista un proces început înainte ca femeia să se fi căsătorit, proces în care femeia n'a pus concluziuni asupra fondului, căci prin punerea unor atari concluziuni contractul judecătorec se află format între terțiu și femeie pe când dânsa eră capabilă de a contracta. (Apel Buc. I, Iun. 16/79. Dr. 16/79).

9. Legiuitorul nostru, ocupându-se de persoanele capabile de a contracta, declară, în mod formal, prin art. 950 § 3 c. civ., că femeia măritată este incapabilă de a contracta fără autorizațiunea bărbatului sau a justiției. Această incapacitate a femeii măritate de a contracta decurge din puterea maritală ce legiuitorul a conferit bărbatului ca șef al familiei și al asociațiunii conjugale, spre a veghea ca femeia, prin actele ce ar face în timpul căsătoriei să nu vatăme patrimoniul conjugal destinat la întreținerea sarcinelor căsătoriei și la asigurarea viitorului familiei. Și de oare ce incapacitatea femeii măritate rezultă din starea de supunere în care dânsa se află față cu soțul ei și din necesitățile vieții conjugale, această incapacitate este absolută și există atât când femeia face acte extrajudiciare cât și când face acte judiciare, adică când stă în judecată ca reclamantă sau ca pârâtă, pentru motivul că ceea ce a voit legiuitorul, declarând femeia măritată incapabilă de a contracta, a fost de a o feri să se oblige fără stirea și consimțământul bărbatului, care poate să aprecieze mai bine consecințele unei obligațiuni, ori de ce natură ar fi ea, precum și pentru motivul de a respecta autoritatea bărbatului de șef al

asociațiunii conjugale, autoritate lui conferită prin art. 195 și 1224 c. civ. Or, femeia care stă în judecată, fie ca reclamantă, fie ca defendoare, contractează judecătorește față de persoanele cu care figurează în judecată, contract care, după art. 950 al. III c. civ., nu se poate forma de femeie fără autorizațiunea bărbatului sau a justiției după împrejurări, de oarece femeia este incapabilă de a contracta. Dacă s'ar admite teoria că femeia măritată n'are necesitate de autorizațiunea bărbatului spre a sta în judecată ca defendoare, această teorie ar avea de consecință că contractul judecătorește format între tertiu și femeia neautorizată de bărbat spre a sta în judecată, n'ar avea nici o tărie, fiind făcut între un capabil și un incapabil de a contracta, și prin urmare nu s'ar putea opune, în mod juridic și legal, bărbatului, ca șef al uniunii conjugale, spre a se execută asupra patrimoniului, când femeia s'ar găsi obligată judecătorește, căci, ceace obligă patrimoniul conjugal, este autorizațiunea ce dă bărbatul femeii de a contracta, autorizațiune care-i completează capacitatea de care este lipsită în timpul căsătoriei, pentru motivele sus indicate. De oarece dar autorizarea ce dă bărbatul femeii de a contracta este un atribut al puterii maritale, această autorizație este necesară, conform art. 199, 1224, 1249 și 1285 c. civ., în regimul dotal ca și în cel parafernial, precum și dinaintea tuturor autorităților, și chiar în cazul în care ar există un proces între tertiu și o femeie, înainte ca aceasta să fie căsătorită, proces în care femeia n'a pus concluziuni asupra fondului, căci prin punerea acestor concluziuni, contractul judecătorește se află format între tertiu și femeie, pe când aceasta din urmă se află capabilă de a contracta. Și deși legiuitorul nostru, în art. 197, declară că femeia nu poate porni judecată fără autorizația bărbatului ei, și în art. 200, că dacă bărbatul se opune a da femeii autorizație de a porni judecată, tribunalul îi poate da această autorizație, din cari texte s'ar deduce că femeia defendoare nu are necesitate de autorizația bărbatului spre a sta în judecată, totuși aceste expresiuni nu se pot considera ca o derogatiune la principiile scrise în art. 215 și 218 din codul Napoleon, în care există dispozițiunea: „*La femme ne peut ester en jugement sans l'autorisation de son mari*”, dispozițiune care s'a tradus de sigur în articolele noastre 197 și 200 prin cuvintele de „*femeia nu poate porni judecată etc.*”, căci dacă legiuitorul român ar fi voit să deroge la dreptul francez și să introducă această

inovațiune în dreptul român, adică, că femeia defendoare nu are necesitate de autorizația bărbatului spre a sta în judecată, el și-ar fi manifestat această voință de a inovă, de a se departă de la dreptul francez, și în art. 204, 205 și 1285 declarând asemenea că „*femeia neautorizată nu poate porni judecată, etc.*” în loc de a se servi de termenul generic „*de a sta în judecată*”, după cum a făcut, căci în toate cazurile în care femeia stă în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă, fie cu autorizarea bărbatului, după cum este în ipoteza prevăzută de art. 197 și 1285, fie cu autorizarea justiției ca în ipotezele prevăzute de art. 200, 204 și 205, adică când bărbatul refuză a o autoriza să pornească judecată, sau este interzis, absent ori minor, femeia poate figura în instanță, în ambele faze sub care se prezintă orice proces, și ca reclamantă și ca pârâtă, în ambele aceste faze ea contractă judecătorește. Și rațiunea care a determinat pe legiuitor să declare femeia incapabilă de a contracta fără autorizarea bărbatului, sau a justiției, este, în toate cazurile, fundată pe același motiv al puterii maritale, putere la care nu se poate derogă decât în virtutea unui text pozitiv, iar nu pe cale de interpretare și la care nu pot derogă nici soții prin contractul de căsătorie conform art. 206, care declară că orice autorizare dată de bărbat femeii nu este valabilă decât pentru acte de administrație, și desigur că prin starea în judecată, femeia poate face acte de înstrăinare, iar nu de administrație. Incapacitatea femeii măritate este regula comună, iar capacitatea excepțiune. Art. 197 și 200, astfel cum sunt redactate, prezintă o lacună față de toate dispozițiunile cuprinse în codul civil relative la capacitatea femeii măritate. În atare caz aceste articole urmează a se interpreta nu izolat, ci prin comparațiune cu alte texte, cari se raportă la aceeași materie, precum și după scopul ce a avut legiuitorul declarând femeia măritată incapabilă de a contracta. Și comparând între ele diferitele dispozițiuni cari se raportă la incapacitatea femeii măritate de a contracta, în raport cu scopul legiuitorului, toate aceste concure pentru a decide că femeia măritată are necesitate de autorizarea bărbatului spre a sta în judecată și ca defendoare și ca reclamantă. (Apel Buc. I, Ian. 16/79. Dr. 16/79).

10. Dacă tribunalul judecă procesul în fond și respinge pretențiunea reclamantului, curtea nu poate decât a anula judecata urmată din lipsa autorizațiunii soției de a sta în judecată, iar nu să încheidă cu desăvârșire drep-

tul reclamantului de a reclama pe cât acest drept nu fusese judecat de curtea de fond. (Cas. I, 82/Mart. 6/82. B. p. 284).

11. După art. 950 § 3 femeia măritată e incapabilă de a se obliga fără autorizarea soțului sau a justiției. Tot aceeași regulă urmează a fi observată ori de câte ori se naște prin judecată o obligațiune pentru femeie sau contra sa. Și dacă această regulă nu rezultă din combinarea art. 197, 198 și 199 și mai cu seamă din art. 204 și 205, dar aceasta rezultă în mod precis din art. 1285. (Apel Buc. II, 182, Aug. 25/82. Dr. 77/82).

12. Numai autorizarea necesară femeii pentru a putea valabil contracta edictată de art. 199 și 201, nu atinge ordinea publică; din contra, nulitatea ce rezultă din violarea art. 197 și 200 este de ordine publică, și poate să fie opusă chiar de femeie, și în orice stare a cauzei, chiar și în apel. Obiecțiunea că apelul fiind devolutiv și femeia fiind autorizată de soț a face apel nulitatea dela prima instanță ar fi acoperită, nu se poate sustine în mod serios, pentru că autorizațiunea ce s'ar da în apel nu poate avea efect retroactiv spre a acoperi vitiul originar al acțiunii. Apoi, dacă instanța de apel poate judeca fondul, după ce a infirmat hotărârea primei instanțe pentru un vitiu de formă, trebuie neapărat ca nulitatea să fie invocată numai contra sentinței, iar nu contra întregii proceduri urmată la prima instanță, și trebuie ca cauza să fie în stare de a primi o deciziune. Or, nici unul din aceste cazuri nu e când femeia nu a fost autorizată de a sta în judecată, căci nu numai sentința primei instanțe e nulă pentru acest vitiu de formă, ci vitiul provine și din reclamațiunea prin care a fost citată și care a afectat toată procedura urmată contra ei. Și dacă instanța de apel, anulând hotărârea apelată, ar voi să judece fondul, s'ar găsi ca și primul judecător în prezența unei părți incapabile, care nu poate să se apere în mod valabil, și contra căreia prin urmare nu poate interveni nici o deciziune în fond. (Trib. Iași, IV, Febr. 11/83. Dr. 26/83).

13. Autorizarea femeii de a sta în judecată este necesară înaintea oricărei jurisdicțiuni, cu distincțiune numai între cazul când femeia pornește o judecată și între acela unde este pârâtă în instanță, și în acest din urmă caz acțiunea reclamantului neputând să fie subordonată voinței bărbatului și paralizată de femeie, autorizațiunea nu este obiectul unei debateri prealabile, ci atunci este datorită reclamantului de a cită pe bărbat pentru ca el

să fie astfel pus în întârziere de a autoriza pe femeia sa și, în caz de refuz sau în lipsă din partea lui, să poată conchide reclamantul ca judecătorul să dea această autorizare. Reclamantului incumbă sarcina de a îndeplini toate condițiunile pentru a regulă formele de procedură cerute de lege, de oarece femeia este incapabilă de a pleda, chiar în calitate de pârâtă, fără o prealabilă autorizare, și așa fiind, el este obligat să facă tot ce este trebuitor pentru ca procesul să fie angajat după toate formele cerute de lege. (Trib. Iași, IV, Febr. 11/83. Dr. 26/83).

14. Nu se poate zice că pentru instanța urmării silite a unui imobil, fie dotal, fie parafernă, al femeii măritate, ea nu ar avea trebuință de autorizare, fiindcă autorizarea se cere pentru orice instanță, și urmărirea silită e o instanță deosebită, pentru care asemenea autorizare trebuie să existe. (Cas. sect. unit., 5 și 6, Febr. 18/88, B. p. 175 și 179; Cas. II, 73/Sept. 13/83. B. p. 850).

15. Autorizațiunea soțului pentru femeia măritată, atât pentru a sta în judecată cât și pentru a face orice act extra-judiciar, se cere atât în interesul puterii maritale cât și pentru apărarea intereselor pecuniare ale femeii, cari nu pot fi de cât interese matrimoniale, ori care ar fi regimul sub care soții s'au căsătorit. Și întru cât dispozițiunile relative la autorizațiunea femeii se găsesc sub titlul „Despre drepturile și datoriile respective ale soților”, de aci chiar rezultă că această măsură este generală; că autorizațiunea este cerută pentru ori ce femeie măritată, independent de regimul adoptat și pentru toate actele putând atinge direct ori indirect patrimoniul său. Argumentul ce se trage din cuvintele „porni judecata” aflate în art. 197, 200, 203 și 207, pentru a se deduce de aci că legiuitorul român a modificat în această privință sistemul codului Napoleon, cerând autorizațiunea soțului numai pentru cazul când femeia e reclamantă, nu este întemeiat, căci în aceeași secțiune găsim art. 204 și 205 unde se zice că autorizația e necesară pentru ca femeia să poată „sta în judecată” expresiuni cari cuprind atât cazul când femeia este reclamantă, cât și acela când e defendoare; osebît de aceasta, dacă s'ar admite că regula generală a fi ca femeia să poată sta în judecată ca defendoare fără autorizațiune, dispozițiunea excepțională din art. 198, după care nu se cere autorizațiunea bărbatului când femeia va fi urmărită înaintea judecăței în pricini criminale sau polițienești, n'ar avea nici un înțeles, căci ea ar constitui o

excepțiune la o regulă ce nu există. Iarăși nu există nici o rațiune care să motiveze distincțiunea ce ar rezulta în legea noastră, dacă ne am conduce în interpretare numai de sensul literal al cuvintelor, între cazurile prevăzute de art. 197, 200 și 203, unde s'ar cere auctamantă, și cele prevăzute de art. 204 clamantă, și cele prevăzute de art. 204 și 205 unde o asemenea autorizațiune este necesară pentru ca femeia să poată sta în judecată fie ca reclamantă, fie ca pârâtă. Din toate acestea rezultă până la evidentă că cuvintele „*porni judecată*” din art. 197, 200, 203 și 207 nu sunt decât o traducțiune greșită a cuvintelor „*ester en jugement*” din articolele corespunzătoare ale codului Napoleon, și că dar ele însemnează a sta în judecată în orice procese, fără distincțiune dacă femeia este reclamantă ori pârâtă. În favoarea acestei interpretări este și art. 1285, după care femeie măritată nu poate sta în judecată pentru averea parafernala de cât cu autorizațiunea bărbatului sau în lipsă-i a justiției, de oarece averea femeii măritate neputând fi de cât sau dotală sau parafernala, și pe cât timp numai sotul are administrațiunea celei d'întâiu (art. 1242), apoi învederat că atât tocmelile cât și procesele femeii nu pot fi relative decât la averea ei parafernala; și dar când art. 1285 cere autorizațiunea sotului pentru asemenea tocmeli și procese, de sigur că legea a statuat asupra cazului general dar unic în care femeia poate face tocmeli sau avea judecăți, ceea ce învederează și mai mult că regula generală este necesitatea autorizațiunii, și că numai prin excepțiune (art. 198) femeia poate sta în judecată ca defendoare fără a fi autorizată. (Cas. sect. unit., 15/Iun. 7/90. B. p. 778. In acest sens: Cas. I. 369/Nov. 5/83. B. p. 1029; Cas. II. 73. Sept. 13/83. B. p. 850; Cas. sect. unit. 6/Febr. 18/88. B. p. 179).

16. Când e vorba de o urmărire făcută în virtutea unui act de ipotecă constituit de o femeie măritată cu autorizațiunea sotului său, în asemenea caz femeia măritată pentru a se apăra la urmărirea ce i se face în virtutea acestui act nu mai are trebuință de nici o autorizațiune specială dată de sotul său; căci prin aceasta chiar că bărbatul a consimțit la facerea ipotecei, și dar la recunoașterea acestui act ca având caracterul unui titlu executoriu, a consimțit și la toate consecințele ce un asemenea act are să aibă în virtutea legii, acela adică de a putea fi urmărit în caz de neplată. (Cas. II. 137. Dec. 15/86. B. p. 979; 21/Febr. 27/84. B. p. 218; 68/Iun. 17/87. B. p. 599).

17. Dacă femeia a fost autorizată a ipotecă imobilul, pentru aceasta nu se

poate zice că ea a fost autorizată și a sta d'inaintea tribunalului care a săvârșit vânzarea silită, pentru că autorizarea prin natura ei e specială, precum această rezultă din art. 207. Astfel, autorizarea dată pentru un act extrajudecătoresc, precum e ipotecarea, nu poate fi și pentru instanța vânzării silită; afară de aceasta, lipsa autorizării pentru aceste instanțe, nu s'ar justifica printr'aceea că ea ar fi o urmare necesară ipotecării, pentru că dacă în caz de neplată se știe că creditorul ipotecar are dreptul a cere vânzarea silită, aceasta însă nu e o urmare necesară și absolută pentru ca femeia să fie dispensată de autorizare și pentru a sta în instanță când e vorba de vânzare silită, tot atât precum în caz când o femeie autorizată a contractă un împrumut nu se poate zice că în caz de neplată ea fiind acționată n'ar mai avea trebuință de autorizațiune pentru a sta în instanță, fiind că nici în acest caz tragerea în judecată, dacă e o urmare a neplății, nu este însă o urmare absolută și necesară, și altminterlea acest mod de a vedea nu s'ar putea concilia cu motivul și rațiunea pentru care e introdusă necesitatea autorizării bărbatului. (Cas. sect. unit., 5 și 6/Febr. 10/88. B. p. 175 și 179).

18. O asemenea autorizație se cere și când vânzarea se face de creditul funciar rural, fiindcă legea creditului nu aminteste despre autorizarea bărbatului pentru femeia măritată și dispozițiunile legii în privința autorizării bărbatului rămân în vigoare; legea creditului funciar deroagă, ca lege specială, legii generale în cât privește formele prevăzute anume în ea, ea nu deroagă însă în cât privește toate aceste forme sau materii în privința cărora nu se face nici o mențiune. (Cas. sect. unit., 5 și 6/Febr. 18/88. B. p. 175 și 179).

19. Art. 197, 200 și 203 întrebuintează expresiunile „*Porni judecată*”, cari ar părea să confirme părerea că femeia măritată, când e vorba de acte judecătorești, ar avea trebuință de autorizațiunea bărbatului numai dacă e vorba ca ea să pornească judecată. Inșă chiar în partea codului civil, în care se regulează materia autorizațiunii femeii măritate în art. 197 și urm, sunt dispozițiuni cari combat acea părere, căci după art. 204 și 205, în cazurile prevăzute de aceste articole, femeia măritată are a fi autorizată „*ca să stea la judecată*”. Dacă dar în cazurile prevăzute de art. 204 și 205 femeia măritată are trebuință de autorizare ca să stea în judecată, fie ca reclamantă fie ca pârâtă, nu s'ar înțelege pentru ce ea în celelalte cazuri n'ar avea trebuință de autorizațiune de cât numai dacă ea

ornește judecata și dacă e reclamantă. Această contradicțiune fără soluțiune îndrituește a admite că chiar în cazurile art. 197, 200 și 203 expresiunile „*porni judecată*” nu sunt decât prin inadvertență adoptate de legiuitorul nostru spre a traduce expresiunile franceze: „*ester en jugement*” din art. 215 codul Napoleon. Că legiuitorul nostru a voit a cere autorizare pentru actele judecătorești și pentru o instanță judecătorească pentru toate cazurile, fie că femeia măritată este reclamantă sau pârâtă, aceasta rezultă din art. 207, după care anularea pornirilor de judecată se poate cere pentru lipsă de autorizare. Și dacă ar fi a ne ține numai de expresiunile cuprinse în acest articol, s'ar putea zice că numai când ar fi vorba de porniri de judecată se poate cere anularea pentru lipsa de autorizare, nu însă și în cazurile în cari femeia ar fi figurat într'o instanță ca pârâtă fără autorizațiune, în care caz de altfel de sigur și în mod incontestabil femeia are trebuință de autorizare, precum consacră art. 204 și 205. Dacă expresiunile „*porniri de judecată*” din art. 207, trebuiesc luate în sensul de instanțe începute sau de femeia măritată sau contra ei, apoi în același sens trebuie să interpretăm și art. 197, 200 și 203. Această interpretatiune se confirmă și prin art. 1285, după care femeia măritată nu poate „sta în judecată” pentru averea parafernala de cât cu autorizațiunea bărbatului sau în caz de refuz din partea acestuia cu permisiunea judecății; și dacă am admite că în toate cazurile femeia măritată n'are trebuință de autorizarea bărbatului spre a sta în judecată, am trebui să ajungem la aceasta că femeia are în general trebuință de autorizare spre a sta în judecată când e vorba de avere parafernala, iar când n'ar fi vorba de asemenea avere, numai în cazurile art. 204 și 205, rezultat cu totul nelogic și de nepriceput. În fine, acea interpretare se confirmă și prin art. 198, printr'un argument *a contrario* dedus din acest articol. Dacă legiuitorul a introdus autorizarea femeii atât în folosul autorității bărbatului cât și în folosul intereselor patrimoniale precum și în vederea neprevăderii și a inexperienței femeii însăși, această rațiune generală nu poate fi mărginită când e vorba de proces numai pentru unele cazuri, când femeia pentru averea dotală ar fi reclamantă, căci pentru toate cazurile când femeia are a sta în judecată, ori cum și pentru orice fel de judecată, de o potrivă autorizațiunea ei trebuie să fie considerată ca necesară. (Cas. sect. unite, 5/Febr. 18/88, B. p. 175).

20. Deși din ordonanța de adjuceca-

ție rezultă că soția fiind chemată în judecată spre a răspunde asupra contestațiunii ridicată la urmărirea cerută, nu a fost chemat și soțul spre a-i da autorizațiunea pentru a putea sta în judecată conform legii, dar de oarece sentința pronunțată de tribunal asupra acestei contestațiuni a fost apelată, apelul a fost făcut cu consimțământul soțului și dânsa a stat în justiție la curtea de apel autorisată de bărbat, lipsa îndeplinirii acestei formalități înaintea tribunalului nu mai poate avea gravitate. (Cas. II, 125/Sept. 27/89, B. p. 801).

21. Motivul pentru care legea a cerut ca femeia căsătorită să aibă autorizațiunea soțului, când voește să facă oarecari tocmeli relative la averea sa sau să se judece nu este tocmai incapacitatea sa naturală, pentru că femeia măjoară necăsătorită e considerată tot așa de capabilă de a contracta ca și un bărbat și căsătoria nu poate să-i ridice această capacitate naturală; motivul principal dar pentru care se cere autorizațiunea este că în timpul căsătoriei șeful asociațiunii conjugale este bărbatul, că femeia datorează tot respectul puterii maritale, că dânsa nu trebuie să dispună în mod liber de averea sa, căci prin aceasta s'ar atinge și s'ar slăbi autoritatea șefului familiei; afară de aceasta, patrimoniul femeii interesează întreaga familie, interesează pe copii și chiar pe bărbat și aceștia ar suferi cu toți când prin actele sale femeia ar împuțina sau ar înstrăina acest patrimoniu. Dar acest motiv există și când femeia este reclamantă în justiție și când este defendoare, și nu s'ar putea explica pentru ce legea noastră ar fi făcut o deosebire între aceste două cazuri. Singurul argument ce se invoacă pentru a susține că femeia numai când e reclamantă are necesitate de autorizațiunea soțului, este art. 197 care zice: „*femeia nu poate porni judecată fără autorizațiunea bărbatului*”, prin cuvintele însă „nu poate porni judecata” din acest articol legea n'a putut înțelege altceva, decât că ori de câte ori dânsa e chemată la judecată, fie ca reclamantă, fie ca defendoare, urmează să aibă autorizațiune. Ceea ce învederează această idee a legii este art. 198, care vine îndată după art. 197, și care aduce o excepțiune la acest articol, statuând că atunci când femeia este defendoare în justiție, în procese criminale sau politienesti, nu are nevoie de autorizațiunea soțului pentru a sta în judecată; această excepțiune dovedește că regula pusă în art. 197 este că femeia trebuie să aibă autorizațiune și când e reclamantă și când e defendoare, căci altfel n'ar fi fost nevoie de art. 198 ca să stabilească

o excepțiune la o regulă neexistentă. În fine art. 204, 205 și 1285 vorbesc în mod lămurit că femeia măritată are nevoie de autorizațiunea sotului pentru a sta în judecată, cuvânt tradus după legea franceză „*ester en justice*”, și evident că dacă legea noastră ar fi voit să aducă o modificare legii franceze asupra acestui punct, nu s'ar fi servit cu aceiași termeni ca legiuitorul francez, ci ar fi întrebuintat și în aceste articole cuvântul de „*pornire în judecată*” pe care l'a întrebuintat în art. 197. (Apel Buc. I. 144, Oct. 27/89, Dr. 43/90).

22. Dacă soția măritată a fost autorizată să stea în judecată prin sentința tribunalului confirmată prin decizia curții de apel, decizie pronunțată în urma apelului făcut chiar de intervenient la tribunal, care cerea atunci ca justiția să nu autorize pe soție a sta în judecată pe motiv că nu s'au observat dispozițiile art. 75 pr. civ., întru cât această decizie a curții a rămas definitivă și executorie, nefiind atacată de nici una din părți cu recurs în casatie, în asemenea caz, există lucrul judecat în ceea ce privește autorizația de a sta în judecată între soție și intimat. Așa fiind, tribunalul violează art. 1201 când consideră pe soție ca neavând autorizația de a sta în judecată și când respinge pretensiile sale. Dealtmăntrelea chiar de nu ar fi fost un lucru definitiv judecat între părți, autorizația ce justiția dase soției de a sta în judecată, totuși tribunalul nu trebuie să admită apelul intimatului și să anuleze cartea de judecată care dăduse câștig de cauză reclamantei, pe motiv că dânsa nu ar fi bine autorizată de justiție să stea în judecată, ci trebuie să amâne judecarea apelului până când dânsa ar obține dela justiție în mod regulat și cu paza formelor legale o asemenea autorizațiune. (Cas. I. 367, Oct. 4/91, B. p. 1056).

23. Este constant, în principiu, că veri-cine este chemat în judecată de o persoană incapabilă, este în drept a refuza lupta judiciară până când capacitatea persoanei reclamante nu va fi completată. Acest principiu este fundat pe ideia de echitate care cere ca lupta să fie începută în condituni egale, ca contractul judiciar să intervie între persoane capabile de a contracta, iar nu ca una din părțile litigante să fie expusă la o procedură frustătoare, astfel ca chiar când ar câștiga, să nu poată executa deciziunea justiției. Astfel, inculpatul este în drept a cere înaintea curții cu jurați ca reclamanta, în calitate de femeie măritată, să aducă autorizația sotului său pentru a sta în judecată; și curtea care respinge atare cerere negocotește dispozițiunile art. 197. (Cas. II, 28/Ian. 21/91, B. p. 82).

24. Autorizațiunea de a sta în judecată prezentată de femeia măritată în apel nu-i poate servi la nimic întrucât autorizațiunea a fost cerută și obținută în urma intențării acțiunii la prima instanță. În asemenea caz, după cererea adversarului, urmează a se anula acțiunea chiar dacă excepțiunea pentru nulitatea acțiunii n'a fost invocată la tribunal, căci în apel procesul se pune în starea cum a fost la prima instanță, și la prima instanță procesul nu s'a discutat în fond din cauza lipsei reclamanței. (Apel Craiova, I. 91/Febr. 17/93, Dr. 68/93).

25. Acțiunea, apelul sau recursul, introduse de o femeie măritată, fără autorizațiunea sotului sau a justiției, nu dau dreptul defenditorului sau intimatului de a cere nulitatea lor. Singurul drept ce aceștia au este acela de a pretinde, cât timp contestațiunea n'a fost definitiv judecată, să nu se dea curs cererii femeii până când dânsa nu va aduce această autorizațiune, și numai în cazul când dânsa n'o va aduce în termenul fixat de judecată, ei sunt în drept a cere respingerea acțiunii, apelului sau recursului. Astfel, când curtea de apel respinge apelul femeii pe motiv că acțiunea a intentat-o fără autorizațiunea sotului sau justiției, cu toate că dânsa cu ocaziunea cercetării apelului și înainte de judecarea lui, a obținut autorizațiunea tribunalului în urma refuzului sotului, dă o gresită interpretarea art. 197 și urm. (Cas. I. 311, Oct. 20/93, B. p. 245).

26. Sotul, care răspunde și discută înaintea instanțelor de fond o acțiune ce-i intentă soția sa, dă implicit autorizare soției sale să-l cheame în judecată și deci nu mai poate să invoace în Casatie lipsa de autorizare. (Cas. I. 247/97, B. p. 934).

27. Lipsa de autorizare din partea sotului nu atrage nulitatea acțiunii, nici a apelului, căci se poate acorda un termen spre a aduce autorizarea. (Cas. I. 300/98, B. p. 1057).

28. Femeia măritată nu poate deveni adjudecatară a unui imobil fără consimțământul bărbatului și dacă, nedeputând prețul, s'a procedat la vânzare în compt, ea încă are interes de a cere anularea ordonanței dată în favoarea noului adjudecatar, mai cu seamă când la vânzarea în compt s'a dat un preț sub cel oferit de femeie. (Cas. II, 292/900, B. p. 1510).

29. Autorizația sotului pentru femeia măritată se cere ori de câte ori soția figurează în instanță, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă. Astfel, este casabilă ordonanța de adjudecare prin care s'a vândut silit un imobil ipotecat al unei femei măritate, dacă dânsa n'a avut autorizațiune dela sotul său

să stea în instanța de urmărire și lipsa autorizațiunii poate fi invocată pentru întâia oară în casatie. Faptul că ipotecarea imobilului s'a făcut cu autorizațiunea soțului nu poate dispensa pe femeie de autorizațiunea soțului de a sta în instanța de urmărire cu ocazia vânzării silite, căci autorizațiunea de a ipoteca nu poate să cuprindă pe aceea de a sta în instanță. De asemenea, din faptul că comandamentul prealabil a fost încunostiintat și soțului, nu se poate deduce autorizațiunea pentru soție de a sta în instanță la vânzare, fără a mai fi nevoie de prezența soțului. (Cas. II, 296/901, B. p. 1407).

30. Femeia măritată sub orice regim, pentru a sta în judecată fie ca reclamantă fie ca pârâtă, înaintea ori cărei instanțe care are de obiect o vânzare silită, are trebuință de autorizarea bărbatului și pentru ca soțul să poată da această autorizație trebuie să fie pus în cauză, prin citarea sa înaintea judecătii, astfel că toate actele de procedură trebuiesc făcute nu numai pentru soție, ci și pentru soț. Faptul că femeia a fost autorizată să își ipoteceze imobilul, nu ține loc de autorizare pentru ca soția să stea în judecată înaintea Trib. care săvârșește vânzarea silită. (Cas. II, 261/904, B. p. 1090).

31. Nici un text din procedura civilă nu cere a se comunica un exemplar din afișe și soțului debitoarei, precum nici ceziunea actului de ipotecă, ei e suficient încunostiintarea sa despre vânzare, pentru a da autorizație soției să se prezinte în instanță. (Cas. II, 2 Oct. 1906, B. p. 1597).

32. Autorizarea maritală, pentru ca femeia măritată să poată sta în judecată, poate să rezulte și se poate stabili din toate circumstanțele pricinii.

Astfel, dacă soțul a fost citat și s'a prezentat la una din înfățișări, din faptul că la ultima înfățișare s'a omis a se cită și nu s'a prezentat, nu se poate trage un motiv de casare a sentinței tribunalului. (Cas. I, 18 Ian. 1906, B. p. 26).

33. Autorizațiunea maritală cerută de art. 197 codul civil, este necesară femeii măritate la toate instanțele judecătorești, astfel că femeia autorizată la prima instanță are trebuință de o nouă autorizațiune spre a face apel, căci autorizațiunea de a porni judecată și de a se judeca la prima instanță nu implică și pe aceea de a face apel și nici de a sta în judecată la Curte în apelul făcut de dânsa. Cas. I, 11 Mart. 1909, B. p. 307).

34. Necesitatea autorizațiunii maritale fiind de ordine publică, femeia are dreptul de a se prevală de mijlocul de

nulitate ce rezultă din lipsa de autorizație, în orice stadiu al procesului și chiar pentru prima oară în Casatie. (Cas. I, 11 Mart. 1909, B. p. 307).

35. În materie de numire de consiliu judiciar, legiuitorul dând femeii dreptul de a cere a se numi soțului său un consiliu judiciar pentru cauză de prodigalitate, este evident că nu i-a conferit acest drept decât în conformitate cu dispozițiunile art. 197 din codul civil, care în mod general și categoric pune îndatorire femeii măritate care intențează o acțiune, de a cere autorizarea soțului său și în caz de refuz de a obține pe aceea a justiției. (Apel Buc. I, Dr. 6/910, p. 481).

36. Autorizarea soțului putând fi și tacită, acesta nu mai poate cere anularea acțiunii intentată de soția sa și a hotărârii dată pentru lipsă de autorizare, când el a figurat în instanță și a pus chiar concluziuni, dându-și prin aceasta autorizațiunea sa în mod tacit. (Apel Buc. I, Dr. 6/910, p. 481).

37. Femeia poate introduce fără nici o autorizație, nu numai o acțiune de divorț dar orice altă acțiune accesorie acțiunii de divorț. (Trib. Iași s. II, 22 Iunie 1910, Dreptul 59/910).

38. Autorizațiunea soțului pentru ca soția lui să stea în judecată, putând fi și tacită, urmează că atunci când soțul, într'un proces ce intențează, introduce și pe soția sa, înțelege, chiar prin aceasta, a-i da autorizație de a sta în judecată, căci ar fi un *non sens* și o inconsecvență juridică ca, pe de o parte, soțul să voiască a se judeca cu soția lui, iar, pe de altă parte, să refuze a-i da convenita abilitare pentru ca să se poată apăra. (Apel Buc. I, No. 95, 1915; „Dreptul“ 1915, p. 402).

39. Acțiunea civilă rezultând dintr'un fapt penal fiind supusă regulilor de drept comun, urmează că femeia măritată nu o poate exercita fără autorizarea bărbatului. (Cas. II, 440 din 1916, Curier Jud. 45/916).

40. Ordonanțele prezidentiale necauzând nici un prejudiciu fondului dreptului, tutorii, minori emancipați, femeile măritate, Statul și în genere toate Stabilimentele publice, nu au nevoie de nici o autorizație sau asistență pentru a reclama sau a se apăra în asemenea materie. (Trib. Dorohoi 1 Nov. 1921, Dreptul 32/922; Trib. Prahova s. III, 8289 din 21 Aug. 1924, Pand. Rom. 1924, III, 121; Cas. I, 457 bis din 18 Mart. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1900).

41. Potrivit dispozițiunilor art. 197 cod. civ. femeia măritată nu va putea sta în judecată fără autorizațiunea soțului său, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă, dânsa având dreptul oricând de a se prevală de această dispoziție creată în favoarea sa, pentru a cere

să i se completeze capacitatea conform legii prin citarea în instanța de judecată a soțului său.

Dacă la prima instanță s'a judecat o femeie măritată fără ea să fi fost citat și soțul său pentru autorizare și dacă în apel partea adversă cere și se admite citarea și a soțului, femeia măritată nu mai poate cere anularea cererii dela prima instanță căci prin citarea soțului în instanța de apel, care este devolutiv, s'a completat capacitatea. (Trib. Dorohoi, sent. Nr. 155 din 1 Iunie 1922. Jur. Gen. 1924 Nr. 523).

42. În fapt. Acțiune în revendicare, intentată de soție, fără autorizarea expresă a soțului. Soțul însă a fost citat pentru autorizare la fiecare termen la prima instanță, s'a prezentat, iar apelul și opoziția în apel făcute de soția sa, au fost semnate și de el propriu, ca soț pentru autorizare. Cu ocaziunea judecării opozițiunii dănsul însă a declarat instanței că, nu mai

dă soției sale autorizațiunea de a sta în proces. Instanța de fond a trecut peste cererea sa și a judecat apelul în fond. Recursul din partea părâtului care a pierdut, întemeiat pe lipsa de capacitate legală a femeii, a fost respins.

În drept. Odată ce capacitatea femeii a fost completată în modul sus arătat, încă dela prima instanță, iar în apel dânsa a avut autorizația expresă a soțului său, urmează că, această autorizație i-a fost dată pentru tot cursul instanței de apel și în aceste împrejurări tribunalul a fost autorizat a nu ține seama de declarațiunea făcută de soț în ziua judecării pricinii, că o retrage, privind revocarea ea absolut nejustificată. (Cas. I, dec. 412 din 12 Martie 1924. Jur. Gen. 1924 Nr. 1250).

43 A se vedea: Art. 199 cu nota 3; Art. 200 cu notele respective.

Art. 198. — Autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeea va fi urmărită înaintea judecăței în pricini criminale sau polițienesti. (Civ. 197, 200; Civ. Fr. 216).

Text. fr. Art. 216. — L'autorisation du mari n'est pas nécessaire lorsque la femme est poursuivie en matière criminelle ou de police.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 140;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2197 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 628;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 794 urm.; *Suppl. Mariage*, 439 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 143;
LAURENT, III, 140;
MARCADÉ, art. 216, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 394 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 936, 942; III, ed. 2-a, No. 265, 272;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 748, 749; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 253;
CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709;
GHELMEGEANU MIHAIL, „*Autorizație maritală*”, *Curier Jud.* 33/924;
HOZOC D., *Notă sub. Cas. I*, 58 din 21 Febr. 1883 și *Cas. I*, 63 din 18 Febr. 1911. *Pand. Rom.* 1923, I, 203;
NACU, I, p. 403, 404 urm.

Jurisprudență.

1. După art. 198 cod civil autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeea este urmărită înaintea judecării în pricini criminale sau polițienesti.

Din acest text rezultă că în materie penală instanțele judecătorești pot condamna la despăgubiri civile pe o femeie măritată fără să fie nevoie de a chema în cauză pe soțul ei spre a-i da

autorizație, căci dacă femeia poate, fără autorizare, să se apere în contra acțiunii publice, ea poate de asemenea să se apere fără autorizare și în contra părții civile, în temeiul maximei: *accessorium sequitur principale*. (Cas. II, 1474 din 28 Mai 1924, *Jur. Gen.* 1924 No. 1399).

2. A se vedea: Art. 192. *Index*, „*Pricini criminale*” și notele respective.

Art. 199. — Femeea având chiar parafernă ¹⁾ nu o poate da, înstrăina, ipotecă, nu poate dobândi avere cu titlu oneros sau gratuit, fără concursul bărbatului la facerea actului sau prin deosebit consimțământ înscris. (Civ. 106, 200, 201, 202 urm., 208, 310, 687, 914, 950 § 3, 1164, 1176, 1224, 1248 urm., 1265, 1285, 1538, 1718, 1900; C. com. 15, 16; L. propr. liter. (Mon. Of. 68/923) Art. 62; Lege relativ la administrarea patrimoniului sătenilor mobilizați (Mon. Of. 221/916) Art. 1; Civ. Fr. 217).

Text. fr. Art. 217. — La femme, même non commune ou séparée de biens, ne peut donner, aliéner, hypothéquer, acquérir, à titre gratuit ou onéreux, sans le concours du mari dans l'acte, ou son consentement par écrit.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 142, 143, 151-153, 156, 158-160, 162, 165, 167;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2203 urm., 2228 urm., 2293, 2295, 2310 urm., 2328 urm., 2405, 2406, 2410 urm.;
 BUFNOIR, „*Propriété et Contrat*” p. 710, 796, 798;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 627, 640; ed. 1-a, III, p. 246, 247, 248, 249, 250, 659;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 803 urm., 806-1°, 840-2°; *Suppl. Mariage*, 449 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 28, 37, 397, 442;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 305 bis, VIII;
 DEMOLOMBE, IV, 166, 168, 169, 176, 177, 179, 181, 193, 194, 196, 197, 211, 275, 281, 291, 307, 310, 322-324, 326;
 DURANTON, II, 498;
 HUC, II, 250, 251, 253;
 LAURENT, III, 118, 121 urm., 157;
 MARCALÉ, art. 217, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 387 urm., 402 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 933 urm.; 953-952, III, ed. 2-a, No. 262 urm. 283-289.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 238, 749, 760 urm., 773 urm., (IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 65 urm., 237 urm., 245, 354, 737; IV, part. II, ed. 2-a, p. 183, n. 2; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 29, 329, 355, n. 2, 360, n. 1, 503, 504, 506, 532, 621, 622, n. 4; X, p. 582); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 56; *Observație sub. C. Apel Buc. s. I, 92 din 8 Mai 1901. Curier Jud. 62/1903. Observație sub. Trib. Ilfov s. IV, 7414 din 6 Oct. 1905. Curier Jud. 5/906;*
 CANTACUZINO MATEI, p. 709, 710;
 CERBAN ALEX. *Nota sub. Cas. I, 1233 din 20 Ian. 923. Curier Jud. 32/923;*
 CONSTANTINESCU TIBERIU, „*Capacitatea juridică a femeii căsătorite*”, *Curier Jud. 41/1906;*
 CORBESCU M. GEORGE, „*Alte câteva cuvinte asupra autorizației maritale*”, *Dreptul 82/1905;*
 CRISTESCU C. G., „*Câteva cuvinte despre autorizația maritală*”, *Dreptul 66/1905;*
 GHELMEGEANU MIHAIL, „*Autorizația maritală*”, *Curier Jud. 33/924;*
 HOZOC D., *Nota sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. Pand. Rom. 1923, II 30;*
 IONESCU I. IOAN *Nota sub raportul înstrăinării*, p. 29, 44, 180, 182;
 NACU, I, p. 324, 394, urm.; III, p. 159;
 PETRESCU G. *Nota sub. C. Apel Galați, s. I, 167 din 29 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 229;*
 ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota sub. Cas. I, 544 din 15 Iunie 1921. Pand. Rom. 1923, I, 228;*
 STRELICESCU ALEX., *Nota sub. Trib. Ilfov s. not. 70 din 26 Mart. 1924. Pand. Rom. 1924-II-203;*
 TĂTARU G. V., *Prezidentul tribunalului*, p. 47 urm.;
 TAZLAUANU G. DIM., *Nota sub. Cas. III, 149, din 21 April 1920. Pand. Rom. 1922-1-17;*
 TITULESCU, I. N., „*Principiile autorizării maritale într-una din aplicările lor practice*”. *Curier Jud. 75/905.*

1) „*Paraferna*”, adică averea nedotală a femeii și a cărei administrație o are ea personal, se numește în codul Calimach și Caragea: „*exoprică*”.

INDEX ALFABETIC

- Acceptațiune 1, 2.
Act dotal 19.
Adjudecare 39, 40.
Arvună 10.
Autorizația justiției 5, 10, 12, 15-18, 24, 27.
Autorizație maritală 1-12, 15-19, 20-41, 46.
Autorizație tacită 11, 13, 23, 24, 26, 36, 43, 45, 48.
Cambie 33, 43, 45.
Căsătorie 13, 16, 22, 23, 27, 30.
Cesiune 19.
Cheltuieli de menaj 11, 26.
Codul Napoleon 1, 6.
Comerțianță femeie 23.
Condiție rezolutivă 25.
Contestație 14, 23.
Contracte 1, 10, 13, 15-17, 24-27, 29, 30, 37.
Copii 11, 28.
Creanțe ipotecare a se vedea „Ipotecă”, și 19, 20.
Creditori 14, 19, 38.
Culpă 10.
Cumpărare 10, 13.
Derogare 1.
Divorț 10, 23, 35.
Donație 1, 2, 6, 32, 34.
Dotă, a se vedea „Regim dotal”.
Educația copiilor 11.
Efect retroactiv 25.
Emancipare 23.
Erezi 11.
Eroare 38.
Eșire din indiviziune 3, 39, 40.
Executare 14.
Femeie comerțianță 23.
Furnituri 13.
Imprumut 7, 14, 30.
Incapacitate 6, 9, 10-12, 24, 27, 28, 38, 41, 42.
Instrăinare 5, 6, 8, 17-19, 21, 22, 27, 32, 35.
Invalidare 14.
Ipotecă 19, 20, 32, 38.
Liberalitate 1.
Lichidare 4.
Licitație 39, 40.
Mandat 7, 11, 25, 26.
Mandat tacit 11, 13, 23, 24, 26, 36.
Medic 9.
Moștenitori 11.
Neautorizare 2, 6, 9, 12, 14, 18, 19, 21-23, 25, 27-29, 33, 42, 44.
Nulitate 44, 46, 48.
Obligație naturală 10.
Partaj 3, 39, 40.
Parafernă 4, 8, 12, 19, 22, 28, 32.
Prescripție 23.
Prezumpții legale 24, 25.
Probe 23, 24, 43.
Procură 7, 36.
Quasi-delicț 10.
Ratificare 10, 23, 25, 31, 35, 37, 47, 48.
Rea credință 10, 26, 38.
Regim dotal 13, 17, 19, 24, 29.
Repetiție 10.
Rezolutivă condiție 25.
Retroactivitate 25.
Separație de patrimoniu 6, 17-19, 21, 22, 27.
Successori 11.
Terți 2, 5, 22, 23, 25.
Testament 28.
Tranzacție 3, 23.
Tutor 39.
Urmărire silită 14.
Vânzare 4, 8, 10, 18, 20, 21, 28, 30, 37, 39, 40, 46.

Jurisprudență.

1. Nicăeri legiuitorul nu prescrie sub pedeapsă de nulitate ca autorizarea bărbatului să fie concomitentă cu acceptațiunea femeii; și cum nulitățile sunt de drept strict, ele nu se pot nici crea nici întinde prin analogie. Autorizarea femeii de a primi o donațiune nu este cerută de cât în interesul și pentru respectul puterii maritale. Astfel odată ce formele exterioare ale acceptațiunii au fost observate, chestiunea dacă femeia măritată poate primi donațiunea este o chestiune de capacitate care în lipsă de vre o dispozițiune expresă a legii cată a se regula după dreptul comun. Or, în principiu, persoanele capabile nu pot escapa de incapacitatea acelor cu care dânsii au contractat. La acest principiu general emis în art. 952 nu s'a făcut nici o derogatiune în privința liberalităților făcute femeilor măritate; din contra dacă după art. 199 femeia nu poate dobândi cu titlu gratuit fără autorizarea bărbatului, apoi prin art. 207 s'a grăbit a stabili sancțiunea acestei lipse de autorizatiune, nepermițând decât femeii, bărbatului sau moștenitorilor lor de a invoca nulitatea donațiunii. Această intențiune a legiuitorului român atât de clar ma-

nifestată prin textele de mai sus reese cu atât mai mult cu cât nu s'au reprodus în legislațiunea noastră dispozițiunile art. 394 și 398 din codul civil francez, dispozițiuni cărora parte din jurisprudența franceză, voind a le da un sens aduce o însemnată derogatiune dreptului comun, derogatiune ce nu se poate susține în pură teorie și pe care doctrina o regretă. (Apel Buc. III, Dr. 30/76).

2. Legiuitorul, prin art. 814, se ocupă despre modul și timpul cum are a se face acceptațiunea unei donațiuni, iar nu despre autorizatiunea ce cată a avea soția acceptantă și care este prevăzută de art. 199. Dacă dar acceptațiunea din partea soției s'a urmat în momentul constituirii actului de donațiune și numai autorizatiunea soțului a fost posteroară, nulitatea donațiunii pentru lipsă de autorizatiune nu poate fi invocată de oricine și ori când, cum această rezultă din art. 207, care determină că numai femeia, bărbatul și moștenitorii lor pot cere anularea tocmeților făcute fără autorizatiune. Autorizațiunea soțului fiind cerută în interesul puterii conjugale, iar nu spre a completa incapacitatea femeii, nu poate fi invocată ca nulitate absolută de către cei de al treilea pe cât autorizatiunea a urmat îndată acceptațiunii și pe cât nulitățile fiind de drept strict, nu pot fi întinse prin analogie și invocate de alte persoane cărora legiuitorul nu le-a permis a le invoca. (Cas. I, 361/Oct. 31/77, B. p. 306).

3. Autorizarea ce ar da soțului ea să pornească judecată pentru eșire din indiviziune nu cuprinde în sine și autorizatiunea să transigă asupra acțiunii sale, căci prin transacțiunea soția sacrificând, în avantajul celui cu care transige, o parte din drepturile sale are necesitate de o autorizatiune specială, conform art. 199, autorizatiune ce nu răsare din acea dată de sot a intențată acțiune pentru ieșire din indiviziune care are de scop să capete pe calea judecăței întregimea drepturilor sale succesoriale. (Apel Buc. I, 75, Mai 16/80, Dr. 50/80).

4. Autorizațiunea soțului dată femeii sale de a vinde imobilul parafernal conține în sine chiar și autorizatiunea de a primi prețul, căci lichidarea pretului este o consecință a autorizatiunii vânzării; prin urmare e bine achitat prețul cumpărătoarei aceluși imobil în mâinile soției. (Cas. I, 162/Mai 2/80, B. p. 206).

5. Legiuitorul, edictând acest articol, a voit să pună o garanție mai mult la protecțiunea ce, din întreaga economie a codului, se vede că a voit a acorda femeii contra slăbiciunii și usurintei sexului său, supunând actele sale, după

împrejurări, confirmării soțului sau a justiției care ar putea aprecia cu mai multă maturitate importanța și consecințele actului ce întreprinde. Și dacă s'ar permite soțului ca într'un mod valabil să poată autoriza pe soția sa chiar în cazul când dânsa împreună cu soțul s'ar coobligă către un al treilea în interesul soțului, nu numai că s'ar călca principiul de drept „*nemo potest esse auctor in rem suam*” dar afară de aceasta ar dispărea cu totul garanția ce legiuitorul a văzut-o în discernământul scrupulos și desinteresat al bărbatului. Iar în ceea ce privește validitatea sau nevaliditatea acestei autorizațiuni maritale relativ la diferitele specii, fiind o chestiune de fapt, rămâne la suverana apreciere a judecătorului a decide dacă ea a fost dată sau nu în conformitate cu spiritul legii, fiind liber a nu se ține legat de înțelesul judaic al textului legii care de multe ori ar conduce la un rezultat cu totul contrariu de intențiunea legiuitorului. (Trib. Ilfov, I, Febr. 29/80, Dr. 11/80).

6. Dacă art. 199 stabilește într'un mod general că femeia măritată nu poate aliena sub titlu oneros sau sub titlu gratuit fără autorizațiunea soțului ei, aceasta o face sub beneficiul restricțiunilor ce ar rezulta din alte texte de lege. Or, art. 1265 imputernicește pe femeia separată de bunuri să dispună de averea sa mobilă și chiar să o înstrăineze; și legea nu face nici o distincțiune între dispozițiunea gratuită și înstrăinarea oneroasă. Această generalitate este cu atât mai importantă cu cât legiuitorul nostru a șters dispozițiunea art. 905 francez care stabilește incapacitatea absolută pentru femeia măritată neautorizată de a dispune gratuit între vii. Astfel e clar că prin art. 265 legea aduce o excepțiune la îndoita incapacitate de a dăru și de a înstreina din art. 199. Deci femeia separată de bunuri poate dăru fără a fi autorizată. (Trib. Ilfov, I, 89, Febr. 18/82, Dr. 53/82).

7. Este valabil împrumutul făcut de soț în urma unei procuri ce i-a dat soția sa, deși în acea procură nu se spune că a fost dată cu autorizațiunea soțului, de oarece soțul, făcând uz de acel mandat, a manifestat în mod clar și îndubitabil autorizațiunea sa. (Apel Buc. I, 200, Nov. 24/82, Dr. 6/82).

8. Legea când cere concursul bărbatului și a femeii când e vorba de vânzarea unei paraferne, nu determină locul care trebuie să ocupe pe act semnătura unuia sau altuia din soți, nici cuvintele sacramentale ce trebuie să întrebuițeze pentru ași exprima voința de a înstreina. Deci dacă actul poartă semnătura atât a soțului cât și a soției,

prezumțiunea este că ambii au conlucrat în mod valabil la formarea actului, femeia obligându-se și soțul completându-i capacitatea prin autorizațiunea sa. (Apel Buc. III, 166, Mai 20/82, Dr. 69/82).

9. Incapacitatea femeii măritate nu e absolută, și obligațiunea ce ia femeia către un doctor pentru căutarea sănătății soțului său, obligațiune care intră în acele pe care legea (art. 194) le impune unui soț către celălalt, este o obligațiune valabilă fără a avea trebuință de autorizația bărbatului. (Trib. Ilfov, s. com., Ian. 14/81, Dr. 16/82).

10. Legiuitorul, prin art. 199, dispune că femeile măritate sunt incapabile de a cumpăra fără autorizațiunea soțului sau a justiției, astfel că vânzările făcute contra acestor dispozițiuni sunt izbite de o nulitate relativă în profitul femeilor cari au contractat fără acea autorizațiune. Odată ce o atare vânzare e nulă, urmează că și arvuna dată de femeia măritată vânzătorului este dată de o persoană incapabilă care are drept de a o repeti. Și dacă, în principiu, când două persoane capabile convin una a vinde și alta a cumpăra, și pentru această vânzare se dă o arvună, acea arvună se perde de cumpărător dacă nuși îndeplinește obligațiunile sale, precum se poate da îndoita de vânzător dacă el nuși îndeplinește obligațiunile sale; acest principiu însă, care se prevede în art. 1298, nu se poate aplica și în cazul când una din persoanele contractante e incapabilă, când vânzarea e nulă, căci acea persoană incapabilă, neputând cumpăra fără formele prescise de lege, nu a putut da nici arvună, și prin urmare dacă a dat arvună are drept la repetițiune. Nu se poate asemenea admite că femeia măritată, deși incapabilă civilmente în momentul vânzării, putea însă contracta obligațiuni naturale cari, odată plătite, nu se pot repeti, de oarece deși femeia măritată se poate obliga moralmente însă plata acelei obligațiuni fiind făcută tot în timpul incapacității, cum e în specie darea arvunei, ea se poate repeti de oarece acea plată e civilmente nulă ca și obligațiunea chiar, și o persoană incapabilă nu poate ratifica o obligațiune naturală de cât când a încetat de a fi incapabilă, numai în acel caz repetițiunea e imposibilă. Asemenea justiția nu poate considera pe o atare femeie ca obligată către vânzător în virtutea unui quasi-delicte ce ar rezulta din culpa și reaua credință a femeii care i-a dat fel de fel de promisiuni, spunându-i că în curând va fi divorțată și în urmă va ratifica vânzarea, de oarece o persoană e responsabilă dintr'un quasi-delicte numai când prin faptul, neglijența sau im-

prudenta sa a cauzat prejudiciu, și promisiunea că va fi divorțată în curând nu poate constitui un quasi-deliect de oarece pronunțarea divorțului nu depinde de părți. (Apel Iași, II, 36, Mart. 20/82, Dr. 39/84).

11. Femeea măritată este considerată în genere ca având un mandat tacit din partea bărbatului ei în ceea ce privește cheltuelile de întreținerea familiei, fără a isbi în art. 199 asupra incapacității femeii măriate, căci dânsa nu se obligă personal, ci obligă pe sotul ei. Or, educațiunea și întreținerea copiilor intră în acele cheltueli ale menajului, ele fiind o datorie de un ordin mai înalt și tot așa de necesarii ca alimentele, pe cari le cumpără femeea zilnic cu autorizarea tacită a sotului. Deci, dacă femeea a lucrat în virtutea unei astfel de autorizări tacite, este valabilă și obligatorie pentru sot și erezii săi, îndatorirea luată de femeea pentru plata pensionatului copiilor săi. (Apel Buc. I, Oct. 27/85, Dr. 8/85).

12. Legiuitorul, ca consecință a puterii maritale și ca garanție a intereselor femeii și ale familiei, cere ca femeea măritată, având chiar parafernă, să aibă autorizatiunea bărbatului, și în caz de refuzul acestuia pe a justiției spre a face vre un act de dispozițiune (art. 199 și 1242). Și deși legiuitorul, prin nici o dispozițiune directă și principală, nu pronunță nulitatea actelor făcute de femeea măritată fără autorizatiunea maritală, însă din stabilirea caracterului nulității prin art. 207 și din termenii prohibitivi ai art. 199, prin care legiuitorul stabilește incapacitatea femeii măriate, rezultă că există nulitate. (Trib. Ilf. I, Nov. 10/89, Dr. 76/89. În același sens: Trib. Ilfov, III, 289, Sept. 30/85, Dr. 74/85).

13. În principiu și afară de exprese excepțiuni, toate sarcinile căsătoriei, și prin urmare și aceea de a îmbrăca pe soție, incumbă numai bărbatului, care singur ca șef al familiei are administrațiunea nu numai a averii sale proprii dar și a averii femeii, când dânsa e măritată sub regimul dotal. Așa fiind, dacă femeea poate cumpăra cele trebuincioase ei și casei, aceste cumpărări nu pot fi făcute de dânsa de cât în comptul sotului său, care e presupus că-i dă mandat tacit pentru aceasta. Prin urmare, singur sotul poate fi obligat a plăti furniturile făcute de soție, iar nici de cum soția, căci ea personal, ca femeea măritată, nu putea contracta nici o obligațiune; ș'apoi în realitate nu femeea profită de asemenea furnituri, ci sotul care e obligat după lege a le procura și care, ca administrator al averii familiei deține singur echivalentul lor în bani. Astfel fiind, femeea nu poate fi obligată personal

pentru cumpărările de lucruri trebuincioase ei și familiei, făcute de dânsa în timpul căsătoriei. (Apel Buc. III, 98, Apr. 27/89, Dr. 36/89. În același sens: Trib. Ilfov, I, 449, Nov. 10/84, Dr. 74/85; Trib. Ilfov, I, Ian. 9/89, Dr. 5/89).

14. Când un act de împrumut este semnat de mai mulți debitori, între care și de o femeea măritată neautorizată de sot, în asemenea situațiune lipsa de autorizatiune constituind o excepțiune peremptorie de fond și personală codebitoarei, poate negresit avea de efect invalidarea toamei conținută prin act, încât privește numai pe femeea neautorizată, fără ca prin aceasta să se poată zice că actul este nul, partea în beneficiul căreia există această excepțiune, poate fără îndoială să invoace această excepțiune numai în cazul când ar exista o reclamațiune din partea creditorului, fie ca mijloc de apărare asupra fondului, fie pe cale de contestație la executare sau la tablou, iar nu în cazul când nu s'a făcut reclamațiune din partea creditorului și când judecata urmează a se pronunța pur și simplu asupra acțiunii în nulitate a actului atacat de debitoare. (Apel Poes. I, 150, Dec. 9/85, Dr. 50/86).

15. Din art. 199 reese că femeea măritată este capabilă d'a face actele în chestiune cu concursul bărbatului la facerea actului sau cu consimțământul său în scris; or, bărbatul ce a contractat cu femeea sa este învederat că a concurat la facerea actului, și dar, conform art. 199, a autorizat-o, și autorizatiunea bărbatului este suficientă în regulă generală, afară de cazurile pentru cari un text special de lege cere autorizatiune justiției; or, printre aceste cazuri exceptionale legea neprevăzând și acela când femeea contractează cu bărbatul, acest caz dar rămâne sub imperiul regulei generale, și prin urmare concursul sotului la facerea actului trebuie să fie privit ca o autorizatiune îndestulătoare. (Cas. I, 34/Febr. 10/88, B. p. 106).

16. După art. 199 și urm., femeea, în timpul căsătoriei, nu poate contracta fără autorizatiunea bărbatului sau a justiției; însă aceste reguli sunt preserise de legiuitor exclusiv în interesul bărbatului și pentru menținerea prestigiului de cap al familiei. Astfel fiind, dacă femeea a contractat cu bărbatul ei, fie și în folosul acestuia, nu mai are nevoie de autorizatiunea justiției. (Apel Galați, II, Nov. 25/88, Dr. 81/89).

17. Femeea măritată, atât sub regimul dotal cât și după separatiunea patrimonială, poate, cu autorizatiunea bărbatului a contracta diferite obligațiuni, și a-si înstrăina chiar singură.

în acest din urmă caz, averea sa mobilă (art. 1265). Ceea ce legea oprește este numai că prin aceste obligațiuni nu poate atinge fondul dotal inalienabil, fără autorizațiunea justiției dată în apune cazuri prevăzute de lege. Obligațiunea e valabilă, dar nu se poate executa asupra imobilului dotal. (Trib. Ilfov, II, 254, Dec. 5/88. Dr. 8/89).

18. Art. 199 pune principiul care interzice femeii dreptul de a înstrăina averea sa fără autorizațiunea bărbatului sau a justiției, fără a face distincțiune între averea mobilă sau imobilă. Art. 1265 prevede cazul separațiunei judecătorești, provenită din desordinele bărbatului, și dispune că femeia poate înstrăina averea mobilă fără autorizațiunea bărbatului. Dar aceasta nu este decât o consecință a liberei administrațiuni dobândite de femeie, și înstrăinarea nu este permisă decât în limitele necesității acelei administrațiuni, principiu pus în capul art. 1265; dreptul ce în urmă acest articol dă femeii, de a înstrăina averea mobilă, nu este decât o desvoltare a aceluși principiu. — Astfel, este incontestabil că femeia poate vinde recolta ei, averea mobilă, fără vre-o prealabilă autorizare, căci pe de o parte administrațiunea ar fi foarte jicnită dacă pentru toate aceste acte, cari adesea nu suferă întârziere, s'ar cere autorizațiunea bărbatului; iar pe de altă parte, a cere autorizarea pentru aceste acte este a substitui administrațiunei femeii, administrațiunea bărbatului, care s'a judecat necapabil prin hotărîrea care a admis separațiunea patrimoniilor. (Apel Buc. I, 201, Nov. 20/88. Dr. 3/89).

19. Femeia măritată fără act dotal, în cece privește paraferna ei mobilă, poate să facă chiar acte de înstrăinare fără autorizațiunea soțului fiind pusă pe aceeași linie și dându-i legea aceleași drepturi ca și femeii separată de bunuri, căci nici un motiv n'ar fi avut legiuitorul de a creea femeii măritată fără act dotal o situațiune inferioară femeii separată de bunuri, și astfel art. 1285 trebuie combinat și complectat cu art. 1265, pentru a rămâne în spiritul legii. Astfel, o atare femeie poate cedă, fără autorizațiunea soțului o creanță ipotecară. Căci obiectul principal al unei ceziuni ipotecare este creanța, care și dânsa are de obiect o sumă de bani, iar ipoteca, deși declarată drept real de art. 1746 considerată însă din punctul de vedere activ al creditorului, este o simplă calitate a creanței pe care o garantează un accesoriu al creanței, și ca atare trebuie să urmeze natura acestei creanțe, drept mobilă prin

excelență; prin urmare, ceziunea creanței ipotecare constituie înstrăinarea unui bun imobilă. (Trib. Prahova, I, 343, Dec. 11/87. Dr. 3/89).

20. Dacă incasarea creanței constituie un act de administrațiune, vinderea ei însă, mai înainte de a ajunge la scadență și pe un preț derizoriu, și fără ca incasarea anticipată a acestei creanțe să fie justificată prin nevoile administrațiunei, în fapt nu constituie un act de administrațiune, ca femeia să nu aibă nevoie de autorizațiunea soțului. Alceva este incasarea creanței la timp, alceva este vinderea ei înainte de timp; în primul caz femeia primește tot ce i se datorește; în secundul caz, valoarea venală a creanței este afectată de diferite împrejurări: timpul ce mai rămâne a curge până la scadență, dobânda prețului răspuns, temerea insolabilității viitoare a debitorului, și diferite alte împrejurări cari influentează asupra prețului și cari de sigur aduc scăderea prețului vânzării. Aceasta nu constituie un act de administrațiune. (Apel Buc. I, 201. Nov. 29/88. Dr. 3/89).

21. Sub regimul separațiunei de bunuri art. 285, oprind pe femeie de a înstrăina orice avere fără autorizațiunea soțului, nu face nici o distincțiune între averea mobilă sau imobilă; se înțelege însă că și în această ipoteză femeia poate vinde averea mobilă fără autorizațiunea specială a soțului, când vânzarea constituie un act de administrațiune; art. 1285 trebuie combinat cu art. 1265. (Apel Buc. I, 201, Nov. 29/88. Dr. 3/89).

22. Din art. 199 și 1285 rezultă că femeia măritată sub regimul parafernal, adică sub regimul separațiunei contractuale, nu poate înstrăina avere fără autorizațiunea bărbatului. Din generalitatea expresiilor *parafernă* din art. 199 și *aceea avere* din art. 1285 trebuie să conchidem că orice avere fie mișcătoare, fie nemiscătoare nu poate fi înstrăinată de femeia având parafernă, fără autorizarea bărbatului. Un argument, pentru a admite părerea contrarie, se invoacă din art. 1265, că dacă prin acest articol se recunoaște femeii separate judecătorește de bunuri, dreptul de a dispune de averea sa, și chiar de a înstrăina fără nici o autorizație, dacă am voi literal să aplicăm această dispoziție, ar fi a contraveni acelor dispoziții precise cuprinse în art. 199 și 1285; neputând aceasta, trebuie a căută care poate fi sensul dispoziției din art. 1265. În această privință femeia separată de patrimoniu, dacă dobândește libera administrațiune a avutului și dacă poate administra acel avut fără nici o autorizație, ea poate face tot felul

de acte care constituie proprie administrație și numai ea o consecută a dreptului de administrație și în limitele administrației se poate înțelege și dreptul de a dispune de averea mobilă recunoscută prin art. 1265; dacă prin „dispoziție de avere mobilă” s’ar înțelege dreptul de a dispune în mod gratuit sau oneros de averea mișcătoare, aceasta ar întrece libera administrație recunoscută prin alin. 1 al art. 1265 și s’ar putea naste pericolul prin dispunerea de averea mișcătoare făcută de femeie de a face să se pierdă mijloacele pentru întreținerea socrilor căsătoriei. Dacă s’ar zice că această soluție ar periclita interesele celor de al treilea, cari n’ar putea ști dacă averea mișcătoare parafernala, înstrăinată de femeia măritată, s’ar înstrăina pentru scopuri de administrație, la aceasta răspundem că cei de al treilea, fiind de bună credință, vor ști de ce e vorba și nu se vor înșela. (Cas. I, 120/Mart. 28/89, B. p. 309).

23. Legiuitorul prin art. 199, n’a recunoscut decât două moduri de autorizări: 1) sau cea expresă, prin scris; 2) sau cea tacită, rezultând din concursul bărbatului la facerea actului. Legiuitorul, fără să facă autorizarea solemnă, a voit însă a o supune la un mod de probă sigură și precisă, și ceea ce probează aceasta este că numai prin excepțiune legea a permis o altă autorizare tacită în favoarea femeii ce face comerț cu știrea și cunoștința bărbatului (art. 15 c. com.). Această excepțiune se explică prin împrejurarea că profesiunea de comerciant se exercită în public, și prin urmare era mai puțin loc la contestațiune asupra punctului de a se ști dacă bărbatul a cunoscut sau nu actele făcute de femeie, pe când pentru fiecare act izolat era greu de dovedit cunoștința bărbatului. De aceea legiuitorul a voit, prin art. 199, să prevină orice contestațiune, neadmițând autorizarea tacită decât din concursul bărbatului la facerea actului, adică când cunoștința lui este neîndoelnică. Dacă art. 15 c. com. prin excepțiune dispune în favoarea femeii măritată și în interesul tertilor pentru securitatea transacțiilor comerciale, atestă că regula generală este contrarie. Deci autorizatiunea tacită nu poate rezultă din alte împrejurări de fapt decât din concursul bărbatului la facerea actului. Autorizarea bărbatului trebuie să pre-existe sau să fie concomitentă cu data actului: autorizarea ulterioară, *ex post facto*, nu este valabilă. Și, în adevăr, odată ce femeia a făcut actul fără autorizarea soțului, din acest fapt rezultă două acțiuni în nulitate: una aparținând femeii și alta bărbatului.

Dacă bărbatul ar putea în urmă să-și dea aprobarea, el ar putea să anihileze acțiunea în nulitate a femeii, căci cauza care o născuse a încetat, adică lipsa autorizatiunii maritale, *cessante causa cessat effectus*. Or, aceasta este inadmisibil, căci o acțiune acordată de lege nu poate înceta prin faptul unui al treilea, ci numai iarăși prin o dispozițiune a legii. Și apoi dacă bărbatul ar putea să ratifice în mod expres sau tacit actul anulabil, el ar putea să-l ratifice și prin curgerea timpului cerut pentru prescrierea acțiunii în nulitate, adică prin 10 ani de când el a cunoscut actul făcut de femeie; și odată prescripțiunea dobândită, în virtutea aceluiași principiu *cessante causa cessat effectus*, și-ar perde și ea acțiunea în nulitate, consecută care ne-ar conduce la violarea art. 1900, care declară că prescripțiunea acțiunii în nulitate în contra actului făcut de femeia măritată fără autorizatiunea soțului nu curge în contra ei decât dela desfacerea căsătoriei. Deci bărbatul nu poate să ratifice singur actul anulabil în timpul căsătoriei. (Apel Buc. I, 201, Nov. 29/88, Dr. 3/89).

24. Din art 199 și 1242 rezultă că femeia măritată sub regimul dotal este absolut incapabilă de a face vre-un contract fără autorizatiunea bărbatului, și, în caz de refuz, a justiției. Și autorizatiunea soțului nefiind altceva decât manifestarea consimțământului său, rezultă că această manifestatiune nu este în general supusă la nici o formalitate particulară, afară de excepțiunile prevăzute de lege. Și desi din art. 199 rezultă că autorizatiunea femeii măritate spre a contractă poate fi expresă sau tacită, însă el prevede că cea expresă reese din consimțământul bărbatului dat în scris, iar cea tacită din concursul bărbatului la facerea actului. Astfel, din termenii legii și intențiunea legiuitorului rezultă că autorizatiunea tacită în asemenea cazuri nu poate rezultă din alte fapte sau circumstanțe decât numai din concursul bărbatului la facerea actului, această circumstanță fiind singură prin ea însăși decisivă și din care poate rezultă o prezumpțiune legală de autorizatiune, exclusivă de orice probă contrarie. (Trib. Ilfov, I, Ian. 9/89, Dr. 5/89; Trib. Ilfov, I, 44, Ian. 20/89, Dr. 9/89).

25. Această obligațiune însă a soțului nu există pentru timpul cât soția a trăit despărțită de sot în virtutea unei hotărâri de divorț, chiar dacă acea hotărâre s’a revocat în urmă, căci ea considerându-se ca femeie despărțită și declarându-se ca atare tuturor persoanelor cu cari se puneă în relațiuni de afaceri, nu putea fi presupusă

că lucră ca mandatară a soțului său, de oarece situațiunea ei legală și realitatea de fapt e o protestațiune energetică contra unei prezumpțiuni de asemenea natură. Și nu se poate sustine că, reîncepând viața conjugală în urmă, soțul e presupus că a ratificat toate actele făcute de fosta sa soție în intervalul de timp cât au trăit despărțiți, căci ratificarea nu se presupune, ci trebuie să rezulte într'un mod expres din declarațiunea unei persoane, legea chiar subordonând validitatea ratificării îndeplinirii unor anume condițiuni (art. 1190). Anularea despărțeniei e inoperantă față cu cei cari au tratat cu femeea în spațiul de timp de care e vorba, de oarece efectul retroactiv ce se pretinde că trebuie a se da anulării despărțeniei, nu poate avea vre-o acțiune asupra condițiunii legale ce avea femeea în raport cu cei de al treilea, cari nu se pot presupune că cunoșteau revocabilitatea titlului și a calității soției. Apoi existența unei obligațiuni nu se poate zice că a fost subordonată vre-unei condițiuni decât în caz când legea o declară ca atare sau când dânsa ar rezultă din convențiunea părților, deci dar, în lipsa unui asemenea eveniment, schimbarea situațiunii persoanelor contractante sau survenirea unor noi împrejurări nu poate fi de natură a imprimă obligațiunei modalitatea unei condițiuni rezolutorie, când la epoca sa originară obligațiunea a fost contractată pură și simplă. (Apel Buc. I, 225, Nov. 10/89. Dr. 82/89).

26. În virtutea autorizațiunii tacite ce e presupus că soțul dă soției sale, orice persoană ce a contractat cu soția e în drept a cere soțului a fi despăgubită de obiectele sau sumele de bani ce a procurat femeii, în limitele bine înțelese a trebuințelor casnice și ținându-se seamă pentru validitatea obligațiunilor de natura cheltuelilor, de condițiunea soților, de modul lor de trai și de buna sau reaua credință a negustorilor sau celor cari au tratat cu femeea. Această cauză generatoare a obligațiunii bărbatului nu e decât aplicațiunea principiului general stabilit de art. 1546, după care mandantul e îndatorat a îndeplini obligațiunile contractate de către mandatar în limitele puterilor date. (Apel Buc. I, 225, Nov. 10/89. Dr. 82/89).

27. Legiuitorul, ca consecință a puterii maritale și ca garanție a intereselor femeii și ale familiei, a edictat dispozițiunile art. 199. Și din motivele pentru cari legiuitorul a stabilit incapacitatea femeii măritate, cari sunt generale, și din art. 201-205 rezultă că femeea măritată sub orice regim, este incapabilă de a se obligă valabil fără

autorizațiunea bărbatului sau a justiției. Iar art. 1265, prevăzând că femeea separată de patrimoniu dobândește libera administrare a avutului său, a modificat oarecum această incapacitate, care este principiul general al legii și condițiunea legală a femeii în timpul căsătoriei; dar această capacitate ce femeea măritată dobândește numai prin excepțiune și prin modificațiunea condițiunii sale originare, trebuie restrânsă în limitele ce-i dă natura lucrurilor chiar. De unde rezultă că obligațiunile contractate de femeea separată de bunuri sunt valabile și fără autorizațiunea maritală pentru înstrăinarea averii sale mobiliare; însă această capacitate fiind și ea o excepțiune trebuie restrânsă la singurul caz de dispozițiune sau alienațiune a averii sale mobiliare, fiind o consecință indispensabilă a dreptului de administrațiune. Astfel, de aci nu se poate induce că obligațiunile contractate de femeea separată de bunuri, pentru orice cauză, ar fi totdeauna valabile, chiar întrucât execuțiunea lor s'ar face numai asupra averii ei mobiliare sau asupra veniturilor ei. (Trib. Ilfov, I. Ian. 3/90. Dr. 8/90).

28. Principiile codului civil, care consacră existența și întinderea puterii maritale, implică o capacitate prin art. 197, 199, 687, 950, 1265, etc.; de unde rezultă că femeea măritată nu poate face nici un act relativ la interesele sale civile care poate afecta asociațiunea conjugală, precum obligațiuni, primiri de succesiuni, vinderea paraferei și nici sta în judecată fără consimțământul bărbatului său, dar încăeri legiuitorul nu proclamă chiar principiul unei incapacități *absolute*, în toate cazurile și fără nici o distincțiune. Prin urmare, pot fi și sunt o sumă de interese de ordine cu totul personală și afectivă, cari nu sunt de fel legate cu asociațiunea conjugală, a căror soluțiune trebuie să fie rezervată absolut femeii măritate în afară de controlul puterii maritale. Și fiind generalmente admis că femeea poate singură consimți la căsătoria copiilor săi din prima căsătorie, fără autorizațiunea soțului de al doilea, putând de asemenea face singură testamentul, ea fiind acte exclusiv personale, deasemenea și dreptul de a emancipă pe copiii săi din o căsătorie anterioară, este un drept individual al său, străin de îngrădirea puterii conjugale; acest mod de a vedea rezultă și din principiile legii și din firea lucrurilor. Deci e valabilă emanciparea făcută de mamă a copilului său din prima căsătorie, fără autorizarea soțului său de al doilea. (Apel Iași, II. 148, Oct. 14/92. Dr. 10/93).

29. Simpla preschimbare a unei obligații contractate de femeia maritată pentru neexecutarea ei la termen, este valabilă chiar fără autorizarea bărbatului, dacă prima obligație a fost făcută cu o asemenea autorizare. (Cas. II, 439/94, B. p. 1300).

30. Femeia maritată, chiar sub regimul dotal poate, cu autorizația soțului, să contracteze obligații în timpul căsătoriei, dar nu poate obliga imobilele sale dotale, și aceste obligații pot fi contractate chiar față de bărbatul său. Astfel, este valabil împrumutul contractat de femeie de la soțul său. Singura restricție este cea prevăzută de art. 1307 c. civ., după care vânzarea, în afară de cazurile prevăzute într-însul este prohibită între soți. (Cas. I, 390/94, B. p. 1105).

31. Legea nu cere niciari ca autorizația dată de un sot femeii sale, sau ratificarea, tinând loc de autorizare posterioară, să fie făcută în aceiași formă ca și actul ce are de scop să ratifice. Astfel, renunțarea la o succesiune făcută de femeia la grefa trib., fără autorizarea prealabilă a soțului, poate fi în urmă ratificată de soțul său, printr-un act sub semnătură privată, sau prin o serisoare misivă. (Cas. I, 269/96, B. p. 1187).

32. Femeia are nevoie de autorizație specială din partea bărbatului, chiar atunci când are parafernă, pentru a da, înstrăina, ipotecă și pentru a dobândi avere, cu titlu oneros sau gratuit. Legiuitorul, când a dispus ca femeia să nu poată dobândi avere, de cât sub condițiunea autorizării speciale a soțului său, nu a creat imposibilități femeii de a câștiga avere, ci s'a referit numai la mijloacele ce ea ar putea întrebuința și cari ar putea fi reprobabile și contrarii demnității soțului. (Trib. Iași I, Drept. 50/97).

33. O cambie semnată numai de femeia maritată nu este nulă, de oarece obligația luată de femeie prin cambie nu intră între acele acte unde legiuitorul cere în mod expres consimțământul soțului sub pedeapsă de nulitate. (Trib. Putna, C. Jud. 30/900).

34. Autorizarea specială a soțului pentru completarea capacității juridice a femeii, la facerea unui act de dispoziție, se poate da sau prin un deosebit consimțământ înscris sau prin faptul soțului de a concura cu femeia la facerea actului. (Cas. I, 28/903, B. p. 43).

35. Deosebit de acțiunea în anulare ce o are bărbatul, femeia poate ea însăși să ceară anularea unui act de înstrăinare făcut fără autorizare maritală, spre deosebire de acțiunea pe care o are soțul, chiar dacă acesta prin act

separat ar fi dat un consimțământ posterior actului, căci nici o ratificare posterioară din partea soțului și fără concursul femeii nu poate valida actul și a paraliza acțiunea ce aparține femeii. (Cas. I, 29/903, B. p. 47).

36. Autorizarea maritală nu poate să rezulte de cât sau dintr'un înscris deosebit sau în mod tacit din concursul bărbatului la facerea actului. Ea trebuie să fie specială pentru fiecare act juridic. Femeia autorizată nu poate să stea într'un proces, fără să aibă o nouă autorizare, să dea procură unui avocat să o reprezinte în acel proces. (Trib. Ilfov, IV, C. Jud. 5/906).

37. Ratificarea unei vânzări cu concursul soțului, fără consimțământul lui în scris, este suficientă pentru ca aceea ratificare să fie valabilă. (Cas. I, 2 Mai 1906, B. p. 823).

38. Femeia maritată nu poate cere anularea ipotecii constituită fără consimțământul soțului, când Tribunalul consată că ea a întrebuințat mijloace violente, prin cari a ascuns incapacitatea sa și a indus în eroare pe creditorul cu care a contractat. (Cas. II, 22 Ianuarie 1908, B. p. 103).

39. Autorizațiunea maritală prescrisă de art. 199 din codul civil rezultă din concursul bărbatului la facerea actului, sau deosebit consimțământ înscris.

Prin urmare, când e vorba de o vânzare la licitație publică pentru ieșire din indiviziune, dacă soția lui n'a avut autorizațiune în scris din partea bărbatului, concursul lui la această vânzare poate rezulta din faptul că a fost citat la vânzare, că a participat în consiliul de familie care a dat autorizațiune tutorelui legal de a cere vânzarea, din faptul că suma cuvenită soției a fost ridicată de dânsa cu consimțământul soțului, astfel că soția nu poate cere casarea ordonantei de adjudecare, dată în cauză, pe motiv că n'a avut consimțământul soțului. (Cas. I, 25 Aprilie 1908, B. p. 651).

40. În contra ordonanțelor de adjudecare, date în materie de vânzare la licitațiune publică pentru ieșirea din indiviziune, nu există dreptul de recurs în Casatiune, astfel că o renunțare la acest drept, făcută în mod neregulat, nu poate avea nici un efect. (Cas. I, 25 Aprilie 1908, B. p. 651).

41. Incapacitatea femeii maritate își are temelul său juridic, pe de o parte, în puterea maritală și în interesul ce are femeia de a fi apărată contra inexperienței sale, iar pe de altă parte, în ocrotirea familiei al cărei cap este bărbatul; de unde și consecințele firești că autorizarea este, în principiu, specială, iar lipsa ei a-

trage neapărat nulitatea actelor făcute de o femeie măritată, fără autorizarea bărbatului, căci deși legea nu pronunță în mod direct nulitatea unor asemenea acte, totuși dispoziția legii fiind prohibitivă și de ordine publică, implică în sine nulitatea actului, nulitate care este relativă. (Trib. Neamț. Dr. 6/908, p. 495).

42. După art. 199 și 950 C. civ., femeia măritată fiind incapabilă, nu poate contracta în timpul căsătoriei fără autorizațiunea soțului sau a justiției, de unde rezultă că orice contractare făcută fără autorizația soțului este și rămâne fără ființă. (Trib. Dolj, III, No. 53/1913; Curier Jud. 27/915).

43. a) Soția poate contracta cu soțul său sau cu terțe persoane în interesul soțului său, fără să fie nevoie de autorizație în justiție, întrucât ea are implicit autorizația tacită a soțului său prin concursul bărbatului la facerea actului.

b) Autorizația maritală tacită rezultând din participarea soțului la facerea cambiilor este suficientă, fără a mai fi nevoie și de consimțământul înscris al soțului. (Trib. Ilfov s. II com., 313 din 22 Mai 1919. Dreptul 3/919).

44. Când femeia contractează, fără autorizarea bărbatului, sancțiunea constă în acțiunea în anulare, prevăzută de art. 207 c. civ., pe care o are bărbatul, în baza respectului datorit autorității maritale și în interesul conservării patrimoniului familiei, precum și însăși femeia care a contractat și moștenitorii lor.

Pentru admisibilitatea acestei acțiuni nu se cere decât faptul dovezii că convențiunea a fost contractată de soție în timpul căsătoriei, fără autorizarea bărbatului, indiferent dacă cealaltă parte a știut ori nu acest lucru, întrucât cel ce a contractat cu un incapabil nu are să-și impute decât lui, că nu a cercetat la timp condițiunea juridică a femeii cu care a contractat, afară de cazul când incapabilul întrebuințează manopere frauduloase, sau faptul său constituie un delict civil, care ar fi îndreptățit pe cealaltă parte să creadă că contractează cu o persoană capabilă. (Cas. I, No. 244, 1919; „Jurispr. Rom.” 1920, p. 36).

45. Autorizațiunea dată de soț femeii, în obligațiunile sale contractuale, fiind privită de legiuitor ca regulă generală, iar aceea dată de justiție ca excepțiune, în cazuri anume determinate, urmează că autorizațiunea justiției nu este necesară, atunci când soția contractează cu însuș soțul, de oarece acest caz nu e prevăzut de lege printre cazurile excepționale, cari, ca

atare, trebuiese înțelese și interpretate în mod strict.

Atât autorizațiunea maritală, cât și cea dată de justiție, nu sunt prescise de lege ca măsuri de protecțiune pentru femei, ci numai în interesul asociațiunii conjugale, care cere unitatea direcțiunii afacerilor acestei asociațiuni.

Prin urmare, când soțul însuș contractează cu soția, nu e nici o rațiune s'o autorize special, ci autorizațiunea rezultă implicit — cum e în speță — din concursul soțului la facerea actului, în calitate de beneficiar al cambiilor prin cari soția se obligă. (Cas. III, deciz. No. 149 din 21 Aprilie 1920; „Jurispr. Rom.” 10/920, p. 138. Curier Jud. 57-58/920; Dreptul 37/920; Pand. Rom. 1922, I, 17).

46. Conform art. 199 c. civ. autorizația femeii trebuie dată în scris și să rezulte din concursul bărbatului la facerea actului sau prin deosebit consimțământ în scris.

Este admis în mod constant în doctrină și în jurisprudență că autorizația bărbatului este cerută nu numai ca un omagiu adus puterii maritale, dar încă ca un act de tutelă și protecțiune ce soțul trebuie să exercite asupra soției; că în atingerea acestui scop, autorizația maritală trebuie să fie dată în deplină cunoștință de cauză, adică în vederea unui act bine determinat în toate condițiile, elementele lui esențiale pentru ca bărbatul să poată aprecia oportunitatea și salvagardarea interesului ce rezultă pentru soție din efectuarea lui; astfel când este vorba de înstrăinarea unui imobil aparținând femeii măritate, autorizația trebuie să fie specială nu numai în ce privește individualizarea imobilului, dar și în ce privește determinarea tuturor condițiilor în cari urmează a fi efectuată înstrăinarea. Că prin urmare autorizația dată prin osebit consimțământ înscris, fără a se cunoaște cumpărătorul și preciza condițiile vânzării, precum și prețul și întrebuițarea lui, nu poate fi valabilă ca autorizația specială conf. art. 199 c. civ. și deci în baza art. 207 c. civ. acțiunea în anularea vânzării făcută de femeie e admisibilă. (C. Apel Galați 167 din 29 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 229. Cas. I, 1233 din 20 Ian. 1923. Curier Jud. 32/923).

47. Femeia măritată este incapabilă de a contracta fără autorizație; autorizația maritală nu se poate da decât sau înainte sau concomitent cu facerea convenției; consimțământul soțului dat posterior facerii convenției constituie o ratificare, având alte efecte, în acest caz soțul pierde dreptul de a ataca actul. (Trib. Muscel 139 din

5 Mai 1922. Buletin Trib. Museel No. 6 și 7 din April și Mai 1922).

48. Pentru dovada autorizatiunii ce un sot o dă soției sale de a se obliga, legea, în vederea intereselor asociațiunii conjugale și a omagiului cvenit autorității maritale, derogă dela regulele generale ale probelor, după cari dovada, consimțământului unei părți, poate rezulta fie dintr'un act expres, fie în mod tacit din anumite împrejurări cari implică neapărat ideia consimțământului lui.

În această privință, prin art. 199 c. civ. legea declară că singurul mod de stabilire al consimțământului tacit al sotului este participarea lui la facerea înscrisului, care constată actul juridic, căci participarea sotului și

semnarea actului alături de soție, implică neapărat cunoștința și deci consimțământul său ca soția să incheie un atare act.

Dacă consimțământul tacit al sotului nu a fost dat în această formă, soția are dreptul a opune nulitatea actului ca făcut fără autorizatiunea maritală, chiar dacă s'ar pretinde că în urmă sotul ar fi ratificat acest act, căci ratificarea implică renunțarea sotului la dreptul său distinct de al soției de a cere anularea, și nu poate fi opozabilă soției, care își păstrează dreptul ei propriu de a cere anularea conform art. 207 c. civ. (Cas. I. dec. civ. 593 din 4 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923 Nr. 648).

Art. 200. — Dacă bărbatul se opune a da femeii autorizatiunea de a porni judecată, tribunalul îi poate da această autorizatiune. (Civ. 197, 198, 204; Pr. civ. 624 urm.; L. Jud. oc. 43; Leg. timbr. art. 20, § 9; C. com. 15, § 4; L. propr. liter. Mon. Of. 68/923) Art. 62; Civ. Fr. 218).

Text. fr. Art. 218. Si le mari refuse d'autoriser sa femme à ester en jugement, le juge peut donner l'autorisation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 145, 196;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2279, 2297;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 643;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 863 urm.; *Suppl. Mariage*, 483 urm.;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, II, p. 455 urm.; 509;
DEMOLOMBE, IV, 258, 262, 263, 266, 269;
HUC, II, 243, 261;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm., 408;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 961 urm., 970 urm.; III, ed. 2-a, No. 291 urm., 300 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 783 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 253;
CANTACUZINO MATEI, p. 710;
NACU, I, p. 407;
RAPAPORT M., *Nota sub. Cas. Fr. Req. 1 Aug. 1923. Jurispr. Gen. 15/1924. No. 857*;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Jurisprudență.

1. Dacă înaintea primei instante, fiind citați de reclamant atât soția cât și sotul, instanța procedă la cercetarea procesului în privința soției, chiar în lipsa sotului, care avea cunoștință despre acțiunea intentată, tribunalul implicit și într'un mod tacit a dat singur autorizatiune soției de a sta în justiție, judecând acțiunea intentată de reclamant pe care a respins-o în fond, fără ca soția să invoace lipsa de autorizatiune a sotului. Și curtea de apel n'avea decât a urmă aceeași procedură a tribunalului, d'a chema și pe

sotul intimatei, și la caz de nevenire să-i dea singură autorizatiunea de a sta în judecată, iar nu să respingă apelul reclamantului pe motivul lipsei de autorizatiune, când sotul a fost citat de către reclamant în instanță și când instanța a judecat procesul, dându-i prin aceasta, implicit, autorizatiunea cerută de lege. (Cas. I. 82/Mart. 6/82. B. p. 283).

2. Numai autorizarea bărbatului poate să fie tacită. Judecătorul din contra este dator să se pronunțe asupra acestei cereri de autorizare printr'o declarațiune formală în sentința sa. Și nu se poate sustine că, dacă ju-

decătorul a lăsat pe femeie să pledeze și a pronunțat sentința asupra fondului, reese, ca consecință o autorizațiune tacită din partea justiției; din contra, legea voește ca atențiunea justiției să fie specialmente chemată asupra acestui punct; în această privință reclamantul trebuie să ia concluziuni în instanță, și judecătorul, sesizat în acest mod, trebuie să se pronunțe asupra acestei cereri ca și asupra celorlalte concluziuni ale reclamantului. (Trib. Iași, IV, Febr. 13/83, Dr. 26/83).

3. Art. 200 c. civ. și art. 624 pr. civ. prevăd cazul și modul cum autorizațiunea justiției trebuie a fi dată, și din ele rezultă că sentința tribunalului trebuie să prevadă într'un mod expres darea autorizațiunei. Astfel, nu se poate induce autorizațiunea tacită din faptul că tribunalul a lăsat pe femeie să pledeze, nici din faptul că soțul a fost citat pentru a-i da autorizare și nu s'a prezintat în instanță, când la ziua înfățișării reclamantul se mulțumește a cere condamnarea femeii, fără a cere în același timp tribunalului să o autorizeze a sta în judecată, considerând absentă bărbatul ca un refuz. (Trib. Ilfov II, 257, Oct. 24/88, Dr. 71/88. Apel Buc. I, 214, Dec. 19/89, Dr. 15/89).

4. Tribunalul nu poate autoriza pe femeia măritată să stea în judecată, fie chiar în mod tacit, când bărbatul nu a fost pus în întârziere de a da au-

torizațiune, și reclamantul nu a făcut cerere la justiție ca aceasta să dea autorizațiune în locul bărbatului. (Apel Craiova I, 144, Oct. 27/89, Dr. 43/90).

5. Intimatul în apel este în drept a cere sau nu, să se dea curs apelului până când apelanta va fi autorizată conform lezei, fie de soțul său, fie de justiție, să stea în judecată, fără însă ca de aci să rezulte pentru intimat dreptul de a cere nulitatea apelului introdus fără o asemenea autorizațiune. Astfel, este casabilă hotărîrea instanței de apel, când respinge ca ne-regulat un apel făcut de o femeie măritată neautorizată, fără cel puțin să motiveze de ce nu a autorizat-o și de ce i-a refuzat amânarea cerută în scop de a obține autorizațiunea soțului ei. (Cas. I, 428/97, B. p. 1333).

6. Autorizația justiției cerută de femeia streină, față cu refuzul soțului său, pentru a face vre-un act, trebuie acordată în conformitate cu legea personală a soților în litigiu, întru cât această lege nu va lovi în legile de ordine publică internă. (Trib. Iași I, Drept. 50/97).

7. Femeia poate introduce fără nici o autorizație, nu numai o acțiune de divorț, dar orice altă acțiune accesorie acțiunei de divorț. (Trib. Iași s. II, 22 Iunie 1910. Dreptul 59/1910).

8. A se vede: Art. 197. Index, „Autorizația justiției“ și notele respective.

Art. 201. — Dacă bărbatul se opune de a autoriza pe femeie ca să facă vreun act, femeia poate să cheme d'a dreptul pe bărbat înaintea tribunalului de întâia instanță din districtul (județul) domiciliului comunei¹⁾, care poate să dea sau nu autorizațiunea sa, după ce va ascultă arătările bărbatului în camera de consiliu sau va fi dovadă despre chemarea sa. (Civ. 93, 199, 203 urm.; Pr. civ. 624; L. jud. oc. 43; Leg. timbr., art. 20, § 9; C. com. 15, 16, 18; L. propr. liter. (Mon. Of. 62/923). Art. 62; Civ. Fr. 219).

Text. fr. Art. 219. — Si le mari refuse d'autoriser sa femme à passer un acte, la femme peut faire citer son mari directement devant le tribunal de première instance de l'arrondissement du domicile commun, qui peut donner ou refuser son autorisation, après que le mari aura été entendu ou dûment appelé en la chambre du conseil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 144, 145, 158, 159, 167;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 2279, 2298, 2308;
BEUDANT, I, 332;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 643, 647;
DALLOZ, *Rép. Mariage*, 863 urm., 912; *Suppl. Mariage*, 483 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, 149; II, p. 509;

¹⁾ Din eroare se zice „comuni“ în loc de „comun“. De altfel, în textul francez corespunzător, se zice „commun“.

DEMOLOMBE, IV, 218, 248 *ter.*, 272, 325;
 HUC, II, 263;
 LAURENT, III, 135;
 MARCADÉ, art. 220, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm.; 408;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 961 urm., 970 urm.; III, ed. 2-a, No. 291 urm., 300 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 786 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 237 urm., 248 n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 621, 622 n. 4);
 IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul instrăinării*, p. 29;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Jurisprudență.

1. Numai atunci autorizarea tribunalului poate suplini pe a soțului, când tribunalul constată mai întâiu că soțul refuză de a da pe a sa și că refuzul său este neintemeiat. (Cas. I, 3/67, B, p. 416).
 2. Autorizarea de a exercita profesia de artistă lirică și a contracta angajamente referitoare la această profesie,

siune, se poate acorda, caci ea trebuie considerată ca o autorizație specială, de oarece atât Trib. cât și bărbatul vor avea criteriul tuturor actelor ce comportă această profesie și vor putea să-și dea seama, dacă prin ea se atinge respectul datorit bărbatului sau interesele femeii. (Trib. Iași I. Drept. 50/97).

3. A se vedea Art. 206 cu nota 1.

Art. 202. — Când femeia căsătorită care va avea parafernă, va face comerț conform art. 5 din codicele de comerț, ea se va putea obliga, fără autorizația bărbatului, pentru tot ce privește negoțul său.

Iar când femeia măritată, neavând parafernă, va face comerț, se va urma după art. 6 din codicele de comerț¹⁾. (Civ. 197, 199; C. Com. 15—18; Civ. Fr. 220).

Text. fr. Art. 220. — La femme, si elle est marchande publique, peut sans l'autorisation de son mari, s'obliger pour ce qui concerne son négoce; et, audit eas, elle oblige aussi son mari, s'il y a communauté entre eux.

Elle n'est pas réputée marchande publique, si elle ne fait que détailler les marchandises du commerce de son mari mais seulement quand elle fait un commerce séparé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 153, 156;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, 2188, 2247, 2255 urm., 2329, 2336, 2338;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 635 urm., 643, 646;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 297, urm.; *Suppl. Mariage*, 521;
 DEMANGEAT, *Droit comm.*, I, p. 104;
 DEMOLOMBE, IV, 197, 297 urm., 300, 301, 315;
 DURANTON, II, 480;
 HUC, II, 264-267;
 LYON-CAEN ET RENAULT, *Tr. de Dr. com.*, I, 194;
 MARCADÉ, art. 220, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 399; 409 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 946, 982; III, ed. 2-a, No. 276, 314.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 757 urm.;
 NACU, I, p. 396 urm.

1) A se vedea art. 15, 16 și 18 din Codul de comerț, cari schimbă cu totul dispozițiile art. 202 c. civ. In adevăr, conform acestor articole femeia măritată, chiar dacă nu are parafernă, poate face comerț conformându-se celor alte condițiuni cerute de codul comercial. In loc de art. 5 și 6 Codul de comerț, a se citi art. 15, 16 și urm. din actualul cod de comerț.

Art. 203. — Când bărbatul este căzut sub o condamnățiune criminală, chiar la caz când deciziunea este dată în lipsă (contumace), femeea chiar în vârstă legiuită, nu poate în timpul cât ține osânda să pornească judecată, nici să contracteze decât după autorizațiunea tribunalului care poate în acest caz să dea autorizațiunea sa, fără ca să fi chemat sau ascultat pe bărbat. (Civ. 197, 199, 204; Pr. civ. 624 urm; C. p. 7, 22; Pr. p. 470 urm., 481; Civ. Fr. 221).

Text. fr. Art. 221. — Lorsque le mari est frappé d'une condamnation emportant peine afflictive ou infamante, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace, la femme, même majeure, ne peut, pendant la durée de la peine, ester en jugement, ni contracter, qu'après s'être fait autoriser par le juge, qui peut, en ce cas, donner l'autorisation, sans que le mari ait été entendu ou appelé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 147, 158;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2289 urm., 2300;
 BEUDANT, I, 333;
 BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 797;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 627, 645;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 865 urm.; *Suppl. Mariage*, 484 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 149;
 DEMOLOMBE, IV, 216, 218, 325;
 HUC, II, 238;
 MARCADÉ, art. 221;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm., 408;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 967, 972; III, ed. 2-a, No. 297, 302.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 775 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 56;
 NACU, I, p. 408;
 RAPAPORT M., *Nota sub. Cas. Fr. Req. 1 Aug. 1923. Jurispr. Gen. 15/1924 No. 857*;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Art. 204. — Dacă bărbatul se află sub interdicțiune, sau absent, tribunalul poate, după aprecierea împrejurărilor, a autoriză pe femeie sau ca să stea la judecată, sau ca să contracteze. (Civ. 106 urm., 197, 199, 200, 205, 435, urm., 448; Pr. civ. 626 urm.; L. Jud. oc. 43; L. Timbr. 20 § 9; Civ. Fr. 222).

Text. fr. Art. 222. — Si le mari est interdit ou absent, le juge peut, en connaissance de cause, autoriser le femme, soit pour ester en jugement, soit pour contracter.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 146-148 urm., 155;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2281, 2284 urm.;
 BEUDANT, I, 333;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 7-a, p. 797;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 627, 644;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 869 urm.; *Suppl. Mariage*, 486 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 149;
 DEMOLOMBE, IV, 214, 223, 226, 232, 234-236, 239, 260;
 HUC, II, 271;
 LAURENT, III, 127, 130, 134;

MARCADE, art. 222, 224;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 396 urm. 408;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 963, 965, 991; III, ed. 2-a, No. 293, 295, 323.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 777 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 56;
Nota sub Trib. civil Gand 28 Iulie 904. Curier Jud. 5/906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709;
 NACU, I, p. 409;
 ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. Cas. Fr. civ. 5 Iulie 1921. Pand. Rom. 1922. III, 163;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Art. 205. — Dacă bărbatul este minore, femeea trebuie să aibă autorizațiunea tribunalului sau ca să stea la judecată, sau ca să poată contracta. (Civ. 197, 199 urm., 342, 408; Pr. civ. 624, 626 urm.; L. Jud. oc. 43; Civ. Fr. 224).

Text. fr. Art. 224. — Si le mari est mineur, l'autorisation du juge est nécessaire à la femme, soit pour ester en jugement, soit pour contracter.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 148;
 BAUDRY ET FOURCADE *Personnes*, II, 2232, 2233;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 618, 644;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 875 urm.; *Suppl. Mariage*, 492;
 DEMOLOMBE, IV, 220, 221;
 HUC, II, 272;
 MARCADE, art. 224;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 408;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 964; III, ed. 2-a, No. 294.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 781 urm.; (IV, part. I. ed. 2-a, p. 245;) *Droit ancien e moderne de la Roumanie*, p. 56;
 CANTACUZINO MATEI, p. 708, 709, 710;
 NACU, I, p. 410;
 ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație*, sub. Cas. Fr. civ. 5 Iulie 921. Pand. Rom. 1922. III, 163;
 STRELICESCU ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov, s. not. 70 din 26 Mart. 1924. Pand. Rom. 1924-II-203;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 47 urm.

Art. 206. — Orice autorizațiune generală, chiar când este stipulată prin contractul de căsătorie, nu este valabilă decât pentru administrațiunea bunurilor care sunt parafernale. (Civ. 200, 1224, 1225, 1242, 1535 urm.; Civ. Fr. 223).

Text. fr. Art. 223. — Toute autorisation générale, même stipulée par contrat de mariage, n'est valable que quant à l'administration des biens de la femme.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 153;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, II, 2204, 2243 urm., 2337;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 633, 642;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 846 urm.; *Suppl. Mariage*, 476 urm.;
 DEMOLOMBE, IV, 207, 209;
 HUC, II, 261;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 980 urm.; III, ed. 2-a, No. 310 urm..

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 765 urm., 769 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 22 n. 1; IX, p. 580);
 CANTACUZINO MATEI, p. 710;
 CERBAN ALEX., *Notă* sub. Cas. I, 1233 din 20 Ian. 923. Curier Jud. 32/923;
 GHELMERGEANU M., „Autorizația maritală”, „Curier Judiciar” 33/924;
 IONESCU, I. IOAN *Dota sub raportul instrăinării*, p. 29;
 NACU, I, p. 412 urm.

Jurisprudență.

1. Necesitatea autorizățiunei maritale, fundată pe respectul autorității maritale și pe salvagardarea intereselor matrimoniale, nu se poate exercita într'un mod util de cât când bărbatul a cunoscut și apreciat actul ce femeia avea să facă. O autorizățiune concepută în termenii cei mai generali prin care se permite femeii a vinde orice avere, dată fără vre un examen prealabil, *causa cognita*, constituie mai mult o renunțare la exercițiul puterei maritale, constituie mai mult o abdicare a acestei autorități, lăsând pe femeie și interesele matrimoniale fără nici o protecțiune. O asemenea autorizare, chiar de nu ar avea de cât un obiect, nu este valabilă, căci specialitatea autorizățiunei nu constă în a nu avea de obiect de cât un singur lucru, o singură operațiune; bărbatul poate foarte bine, prin aceiași autorizățiune, să imputernicească pe femeia sa să vândă unul sau mai multe imobile, destul este ca să arate condițiunile esențiale ale vânzării, adică să fie apreciat fiecare act al femeii; pe când inversul, când bărbatul autoriză pe fe-

meie a vinde un singur lucru, însă nu arată cum și în ce condițiuni, când totul este lăsat la liberul ei arbitru, autorizățiunea nu mai este specială, pentru că nu este dată *causa cognita*, ca în cazul precedent; o asemenea autorizățiune este nulă. Și după cum autorizățiunea justiției, care intervine în cazul refuzului bărbatului de a o da, trebuie dată în cunoștință de cauză de justiție, adică trebuie să arate diferitele condițiuni esențiale ale actului, și după cum autorizățiunea tacită, care rezultă din concursul bărbatului la facerea actului, este specială, pentru că bărbatul este în cunoștință de toate clauzele actului, tot asemenea și autorizățiunea ce se dă prin act separat, spre a fi specială, trebuie să arate condițiunile esențiale ale actului să fie relativă *ad rem quae geritur*, altfel autorizățiunea nu este validă. Autorizațiunea generală de a face orice nu este valabilă de cât pentru femeia ce vrea să facă comerciu, și tocmai această excepțiune confirmă regula că în toate celelalte cazuri o asemenea autorizățiune nu este valabilă. (Apel Buc. I. 201, Nov. 29/88, Dr. 3/89).

2. A se vedea: Art. 1286 nota 2.

Art. 207. — Numai femeia, bărbatul sau moștenitorii lor pot cere anularea tocmelilor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorizățiune. (Civ. 197, 199, 820, 951, 952, 1164, 1167, 1190, 1900, 1265, Civ. Fr. 225).

Text. fr. Art. 225. — La nullité fondée sur le défaut d'autorisation ne peut être opposée que par la femme, par le mari, ou par leurs héritiers.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 162-164, 168, 169;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 1933, 2343 urm.;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 731;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2 a, I, p. 618, 648;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 935 urm.; *Suppl. Mariage*, 529 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations* II, p. 419, 421;
 DEMOLOMBE, IV, 327, 328, 332, 336, 341-343, 348, 350, 351, 354;
 DURANTON, VIII, 435;
 HUC, II, 243, 276;
 LAURENT, III, 160, 161;
 MARCADÉ, art. 935;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 412 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 319 urm.; III, ed. 2-a, No. 319 urm., 1104.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 289, 787 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 231; IV, part. I, ed. 2-a, p. 69, 244, 246; V. p. 32 urm.; VII. p. 92; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 510 *ad notam*);

- Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 57, 176; *Observație* sub. Trib. Bacău 520 din 7 Nov. 1914, *Dreptul* 14/1912; *Observație* sub. Cas. Roma 21 Mart. 1900, *Curier Jud.* 11/902; *Observație* sub. Cas. I, 121 din 11 Mart. 909, *Curier Jud.* 41/909; *Notă* sub. Trib. Morlaix-Finistere, 11 Sept. 1921, *Jur. Gen.* 1924, No. 1701;
- CANTACUZINO MATEI, p. 68, 714;
- GHELMEGEANU M., „*Autorizația maritală*”, *Curier Jud.* 33/924.
- HOZOC D., *Notă* sub. Cas. I, 58 din 21 Febr. 1883 și Cas. I, 63 din 18 Febr. 1914. *Pand. Rom.* 1923, I, 203;
- IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul instrăinării*: p. 29, 152;
- NAOU, I, p. 417 urm.;
- PETRESOU-DAMBOVITZA G., *Notă* sub. C. Apel Galați s. I, 167 din 29 Dec. 1921. *Pand. Rom.* 1922, II, 229;
- ROSETTI-BĂLANESCU I., *Observație* sub. Trib. Ilfov. s. III, 433 din 22 Mai 1923, *Pand. Rom.* 1923, II, 283.
- STRELICESCU ALEX., *Notă*, sub. Trib. Ilfov, s. not. 70 din 26 Mart. 1924. *Pand. Rom.* 1924-II-207.

INDEX ALFABETIC

Acțiunea bărbatului 2, 6, 8, 14.	Autoritatea lucrului judecat 1, 3, 5, 6, 8.
Acțiunea femeii 5, 14.	Contestație 2, 3.
Acțiunea moștenitorilor 14, 15.	Delict civil 2.
Adjudecare 12.	Nulitate relativă, 5, 10, 11, 12, 13.
Anularea hotărârii 1, 2, 3, 9.	Opoziție 4, 6.
Apel 6.	Porniri în judecată 3, 7.
	Recurs 12.

Jurisprudență.

1. O hotărâre judecătorească nu poate fi anulată prin o acțiune principală, ci numai prin căile de reformare și retractare prescise de lege, și dar când au trecut termenile în cari o hotărâre putea să fie atacată, ea are dobândit autoritatea lucrului judecat și nu mai poate fi pipăită sub nici un cuvânt. Și deși este adevărat că femeia măritată poate cere și sustine cu succes nulitatea actelor încheiate de ea în timpul căsătoriei, fără autorizația sotului, însă asemenea nulități se pot invoca numai în timpul cercetării procesului până în momentul când a intervenit o hotărâre care a dobândit autoritatea lucrului judecat. Toamă în vederea principiului că o hotărâre judecătorească, ce a dobândit autoritatea lucrului judecat, nu poate fi atacată în nulitate pe calea principală, prin art. 207 se dispune că femeia, bărbatul și moștenitorii lor pot cere anularea pornirilor de judecată făcute fără autorizație, ceace presupune o judecată încă în ființă, dar nu terminată prin o hotărâre definitivă. (Cas. I, 58/83, Febr. 21/83, B. p. 172).

2. Legiuitorul nostru la partea procedurii civile relativă la contestațiunile asupra execuției silite s'a despărțat atât de procedura genevesă cât și de cea franceză introducând un sistem *sui generis*, imprumutând dispozițiuni mai mult din dreptul nostru vechiu (legea din 22 Aprilie 1852 asupra împiedicărilor mijlocite). Art. 399 și urm. pr. civ. prevăd că executarea unei sentințe definitive se poate contesta nu numai de părțile care au figurat în proces dar și de către cei de al treilea interesați. Legiuitorul nostru

ne introducând la titlul XVI din procedura noastră relativ la revizuirea judecăților, și art. 236 din procedura geneveză de la care a împrumutat întregul titlu, și care articol dă dreptul celor de al treilea de a ataca pe calea revizuirii hotărârile care le-ar atinge drepturile lor, și neprevăzând în nici o parte a procedurii modul cum cei de al treilea interesați ar putea cere sfărâmarea sentințelor care i-ar prejudicia, rezultă că numai pe această cale a contestațiunii dânsii se pot opune și cere anularea unei sentințe care i-ar prejudicia. Ast-fel fiind, cum art. 207 c. civ. dă drept bărbatului ca și erezilor săi a cere anularea pornirilor de judecată făcute de femeie sau în contra ei fără autorizațiunea sa sau a justiției, de unde rezultă că el are pentru acest finit o acțiune a lui proprie distinctă și independentă de acea a femeii, el își poate exercita această acțiune pe cale de contestațiune la hotărârile date contra femeii și care nu pot face obstacol exercițiului acțiunii bărbatului, fiind date numai asupra acțiunii personale femeii, chiar și dacă sotul a fost citat cu aceea ocaziune spre a da autorizațiune femeii sale, căci faptul pentru care a fost chemat era numai de a autoriza, și dar nu se poate zice că a fost parte în proces. Bărbatul, independent de ori ce interes material are un interes moral, respectul autorității maritale, a cere anularea unei atari sentințe. (Trib. Ilfov, II, 237, Oct. 24/88, *Dr.* 71/88; Apel Buc. I, 214, Dec. 19/88, *Dr.* 15/89).

3. Ori cine are un drept trebuie să aibă și o acțiune ca sancțiune a lui. Așa dar intru cât art. 207 recunoaște bărbatului dreptul de a cere anularea tocmelelor sau a pornirilor de judecată făcute de soție fără autorizațiunea lui apoi de sigur că urmează să i se dea și mijlocul pentru a putea ajunge la această anulare. În ipoteza când sotul n'a fost pus în cauză spre a putea apăra pe soție, sotul nu este în măsură a uză de dreptul ce-i conferă art. 207 de cât numai în momentul când actul judecătorec, dobândind puterea lucrului

lui judecat se pune în executare urmărindu-se averea soției, și singura cale ce-i este deschisă de art. 399 pr. civ. ca pentru ori și ce al treilea interesat, este aceea a contestațiunii. Este neintemeiat argumentul ce se trage din cuvintele „pornirilor de judecată” din art. 207, pentru a se zice că nu este vorba în acest articol de cât de o acțiune pendinte iar nu de cazul eând asupra acțiunii intentată a intervenit o hotărîre definitivă, căci nu se conține cum soțul ar putea să se prevalăze *pendente lite*, de dreptul ce-i conferă art. 207 altfel decât numai prin intervențiune la prima instanță, ceea ce nu-i este posibil de cât în cazul când a avut cunoștință de judecată mai înainte de pronunțarea unei hotărîri; și hotărîrea primei instanțe o dată pronunțată, dânsul n'ar putea-o ataca nici prin opozițiune, de oarece nu a fost chemat în instanță, nici prin apel, de oare ce nu a figurat la prima instanță, și ast-fel s'ar ajunge la rezultatul că, de cele mai multe ori bărbatul nu va putea să uzeze de dreptul său, măcar că legea, i-l recunoaște formal, iar pe de alta s'ar da naștere la putința unei conivențe între femece și partea prigonitoare pentru a se putea înlătură autoritatea maritală, ne făcându-i cunoscut procesul ce mijlocește între dânsii. (Cas. sect. unit., 14/Mai, 17/90, B. p. 624; Apel Craiova, I, 144 Oct. 27/89, Dr. 43/90; Apel Buc. I, 83 Mai 25/88, Dr. 55/88).

4. Introducerea unei instanțe creează între părți un quasi-contract, al cărui efect, după principiul pus în art. 973 nu poate avea efect decât între părțile contractante. Formarea acestei convențiuni judecătorești este supusă condițiunei ca fie care din părțile litigante, în caz de nemulțumire, să poată ataca hotărîrea dată pe calea opozițiunei și apelului. Această condițiune nici nu folosește nici nu vatămă pe cei de al treilea, de oare ce în privința lor ne fiind hotărîre nu este instanța legată. Aplicațiunea acestui principiu este prevăzută de art. 148 și 154 pr. civ. În adevăr, art. 148 definind hotărîrea dată în lipsă, acea *in contra acelei părți care în ziua însemnată pentru înfățișare nu s'a arătat*, și art. 154 arătând că *numai partea condamnată în lipsă are dreptul a face opozițiune*, atribue învederat acest drept numai părților care au figurat în proces, cu care s'a legat instanța. Prin urmare, soțul nu poate face opoziție contra sentinței prin care soția a fost condamnată în procesul ce i s'a intentat fără să fi avut autorizațiunea soțului său de a stă în instanță, de oarece soțul n'a fost citat în litigiu nici ca intimat, nici ca soț pentru a autoriză pe femecea sa, și deci nu poate fi considerat ca parte

cu care reclamantul a angajat instanța. (Apel Buc. I, 83, Mai 25, 88, Dr. 55/88).

5. Art. 207 dă drept femecei măritată de a cere nulitatea pornirilor sale de judecată făcute fără autorizațiune; însă această lipsă de autorizațiune, constituind pentru femece un vitiu de capacitate relativă, în privința intereselor sale, dar peremptoriu, rezultă că el poate fi propus în ori ce stare și în tot cursul procesului; dar îndată ce el n'a fost propus înaintea nici unei instanțe, hotărîrea, față cu femecea are autoritatea lucrului judecat. (Trib. Ilfov, II, 237, Oct. 24/88, Dr. 71/88; Apel Buc. I, 214, Dec. 19/88, Dr. 15/89).

6. În principiu, femecea măritată este incapabilă de a contractă vre-o obligațiune, sau a stă în judecată fără autorizațiunea soțului sau justiției. Sancțiunea acestei incapacități e prevăzută de art. 207, care acordă bărbatului dreptul de a cere anularea hotărîrei pronunțată contra femecei neautorizate. Însă asemenea nulități nu se pot exercită decât în cursul instanței, până în momentul când a intervenit hotărîrea care a dobândit autoritatea lucrului judecat. Această interpretare rezultă chiar din termenii art. 207 care dispune că femecea, bărbatul și moștenitorii lor pot cere anularea pornirilor de judecată făcute fără autorizație ceea ce presupune o judecată încă în ființă, iar nu terminată prin o hotărîre definitivă. (Cas. I, 132, Apr. 3/89, Bul. p. 414). Dacă dar cererea de nulitate pe calea opoziției și apelului se face de soț după ce sentința tribunalului prin care se condamnă soția sa dobândise putere de lucru judecat, o dată instanța epuizată, nu mai poate fi vorba de apel și opoziție, de oare ce aceste căi ordinare de reformare sunt atribuite părților numai în timpul când procesul e pendinte. (Cas. I, 131, Apr. 8/89, B. p. 412).

7. Argumentul ce se trage din cuvintele „pornirilor de judecată” din art. 207 pentru a se deduce că nu este vorba de cât de nulitatea acțiunilor intentate de femece, iar nu și de acelea ce s'ar intentă contra femecei, nu este întemeiat, căci și art. 197, vorbind de autorizațiunea ce se cere femecei a avea dela bărbat, întrebuintează aceleași cuvinte de pornire în judecată și din art. 198 se vede a fi înțeles să ceară autorizațiunea bărbatului nu numai în caz când femecea este reclamantă dar și când este pârâtă și dar cuvântul de pornire în judecată însemnează a sta în judecată, fără distincțiune de este reclamantă sau pârâtă. (Cas. sect. unite, 14/Mai, 17/90, B. p. 624).

8. Dreptul ce art. 207 acordă bărbatului, de a cere anularea tocmelilor sau a judecăților urmate între femecea sa și

cei de al treilea fără autorizatiunea sa. este un drept al său propriu și distinct de acela ce este acordat și femeii. Așa fiind, hotărîrea intervenită între cel de al treilea și femeie nu poate să constituie lucru judecat și în ce privește pe bărbat. (Cas. I, 39/Febr. 1/91, B. p. 120).

9. Art. 207 se aplică în cazul când cineva consimte într-un mod expres sau tacit de a contracta sau a stă în judecată cu o persoană incapabilă, iar nici cum în cazul când, cu toate protestările sale, este constrâns pe nedrept de justiție de a primi o asemenea situațiune, căci în primul caz el suferă consecințele neglijenței sale și nu este în drept de a se plînge în contra unei stări de fapte ce și-a creat-o el însuși, pe când în cazul cel de al doilea nici o imputare de neglijență nu i se poate aduce, și prin urmare nu i se poate tăgădui dreptul de a cere anularea unor acte judecătorești jignitoare intereselor sale și care i s'au impus de justiție într-un mod ilegal. (Cas. II, 28/Ian. 21/91, B. p. 82).

10. Din dispozițiunile legii civile rezultă că actele făcute de o femeie măritată, sau hotărîrile dobândite contra ei, fără să fi avut autorizatiunea soțului său, sunt nule; iar din art. 207 rezultă că această nulitate este relativă adică că terțele persoane nu o pot invoca nici o dată. (Apel Buc. III, 30 Aug. 9/91, Dr. 62/91).

11. Lipsa de capacitate, după principiile de drept cuprinse în art. 207, 951 și 1157 și altele din c. civ. neconstituind o nulitate absolută, ci numai relativă, actele făcute de un incapabil nu sunt radical neexistente, ci numai anulabile și nulitatea se poate invoca numai de cel incapabil și numai în cazul când actul făcut îi poate fi vătămător. (Cas. I, 107/900, B. p. 288).

12. Debitorul nu poate invoca în Casație lipsa de autorizație maritală a soției ad judecată, de oarece nu are nici una din calitățile prescise de art. 207 c. civ., pentru a cere anularea tocmelilor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorizare. (Cas. II, 14/903, B. p. 100).

13. Autorizația maritală la facerea unui act juridic de către femeie, fiind prescisa de lege în interesul femeii măritate, lipsa unei asemenea autori-

zații constituie o nulitate relativă care nu poate fi invocată decât de femeie, iar nu și de partea cu care incapabilul a contractat. (Cas. I, 343/914, Curier Jud. 7/915; Trib. Ilfov s. not. 70 din 26 Mart. 1924, Pand. Rom. 1924, II, 203).

14. Când femeia contractează, fără autorizarea bărbatului, sancțiunea constă în acțiunea în anulare, prevăzută de art. 207 c. civ., pe care o are bărbatul, în baza respectului datorit autorității maritale și în interesul conservării patrimoniului familiei, precum și însuși femeia care a contractat și moștenitorii lor.

Pentru admisibilitatea acestei acțiuni nu se cere decât faptul dovezii că convențiunea a fost contractată de soție în timpul căsătoriei, fără autorizarea bărbatului, indiferent dacă cealaltă parte a știut ori nu acest lucru, întru cât cel ce a contractat ca un incapabil nu are să-și impute decât lui că nu a cercetat la timp condițiunea juridică a femeii cu care a contractat, afară de cazul când incapabilul întrebuițează manopere frauduloase, sau faptul său constituie un delict civil, care ar fi îndreptățit pe cealaltă parte să creadă că contractează cu o persoană capabilă. (Cas. I, No. 244, 1919; „Jurisprudenta Rom.” 1920, p. 36; Curier Jud. 8-9/920).

15. Din termenii generali ai art. 207 c. civ., ar rezulta că acțiunea în nulitatea tocmelilor făcute, fără aut rizațiune, este dată moștenitorilor, atât ai femeii, cât și ai bărbatului, cu toate acestea acest articol nu poate fi înțeles în acest sens.

O acțiune nu poate să existe fără un interes oarecare.

În speță, moștenitorii nu pot exercita acțiunea în nulitate, în interesul puterii maritale, care nu mai există, odată ce ea a încetat cu desfacerea căsătoriei, prin moartea soțului, deci, nu au interes moral să o exercite; și dacă ei n'au nici interes pecuniar, cum cu drept cuvânt constată Trib., acțiunea în nulitate neputând avea un scop, nu poate fi exercitată de moștenitori. (Cas. I, decizia civilă No. 261 din 31 Oct. 1919; „Jurispr. Rom.” 5/1920, p. 51).

16. A se vedea: Art. 197. Index: „Anulare”; „Nulitate” și notele respective; Art. 199 cu notele: 2, 12, 14, 23, 35, 38, 41, 46.

Art. 208.—Femeia poate face testament, fără autorizatiunea soțului său. (Civ. 800, 802, 858 urm., 265; Civ. Fr. 226).

Text. fr. Art. 226. — La femme peut tester sans l'autorisation de son mari.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 144;
BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 2220;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 630; ed. 1-a, III p. 287, 651;
 DALLOZ *Rép. Mariage*, 823 urm.; *Suppl. Mariage* 459;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 400, 401;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 938; III, ed. 2-a, No. 268;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 753 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 864, 871 n. 4; IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 65 urm.; 693, 694; IV, part. II, ed. 2-a, p. 108 n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 57, 130;
 CANTACUZINO MATEI, p. 710.

CAPITOLUL VII

Despre desfacerea căsătoriei.

Art. 209. — Căsătoria se desface:

1. Prin moartea unuia din soți.

2. Prin despărțenia legal pronunțată ¹⁾ (Civ. 211 urm.; Civ.

Fr. 227.

Text. fr. Art. 227. — Le mariage se dissout.

1° Par la mort de l'un des époux;

2° Par le divorce légalement prononcé;

3° Par la condamnation devenue définitive de l'un des époux, à une peine emportant mort civile.

Doctrină străină.

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 2384, 2385;
 DALLOZ, *Rép. Mariage*, 963 urm.; *Suppl. Mariage*, 550 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 415;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1118-1120; III, ed. 2-a, No. 462-464.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 799, 800; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 544); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 81;
 NACU, I, p. 419, 421.

CAPITOLUL VIII

Despre a doua căsătorie.

Art. 210 ²⁾. — (Mod. L. 15 Martie 1906). Văduva și femeia a cărei căsătorie a fost declarată nulă, nu pot trece în a doua căsătorie decât după 10 luni dela desfacerea prin moarte, sau anularea căsătoriei precedente, afară dacă a născut în acest interval.

Text. fr. Art. 228. — La femme ne peut contracter un nouveau mariage qu'après dix mois révolus depuis la dissolution du mariage précédent.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 82;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes* II, 1553, 1861, 1894, 2386 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 142, 188;

¹⁾ Art. francez corespunzător, 227, mai prevede și un al treilea motiv: „Par la condamnation devenue définitive de l'un des époux, à une peine emportant mort civile”.

A se vedea și textul art. 213 Cod Civil român.
²⁾ Textul vechiu al art. 210. Femeia nu poate trece în a doua căsătorie decât după 10 luni depline dela desfacerea celei dintâi căsătorii. (Civ. 162 urm., 170, 209, 278 urm.; C. p. 271; Civ. Fr. 228).

Art. 211-212

DESPRE DESPĂRȚENIE

DALLOZ, *Rép. Mariage* 966 urm.; *Suppl. Mariage* 552;
 DEMOLOMBE, III, 337;
 HUC, II, 284;
 LAURENT, II, 364;
 MARCADÉ, art. 228;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 290, 415 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 731-733, 1001-3°, 1124 urm., 1256; III, ed. 2-a, No. 45-47, 335-3°,
 469, 474, 640;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 198, 239, 662 nota, 800 urm.; (II, ed. 2-a, p. 251 urm.; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 600 text și n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 81;
 „O femeie despărțită sau al cărei bărbat s-a săvârșit din viață, poate ca să se căsătorească în țara noastră înaintea expirării celor zece luni de văduvie”. *Curier Jud.* 63/1900;
Observație sub Trib. civil Alba-Italia, 27 Febr. 1922. *Pand. Rom.* 1923, III, 106;
 CANTACUZINO MATEI, p. 189, 686;
 NACU, I, p. 298, 420.

TITLUL VI¹⁾Despre despărțenie²⁾

CAPITOLUL I

Despre cauzele despărțenii

Art. 211. — Bărbatul sau femeia poate cere despărțenia pentru cauză de adulter³⁾. Civ. 194; C. p. 269, 270; Civ. Fr. 229).

Text. fr. Art. 229. — Le mari pourra demander le divorce pour cause d'adultère de sa femme.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 181, 354;
 BAUDRY-LACANTINERIE, *Comment. théor. et prat. de la loi sur le divorce*, n. 21;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes* III, 17 urm.;
 CARPENTIER, *Tr. théor. et prat. du divorce*, I, 10, 13, 15, 17, 18; II, 3, 5, 6;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 205;
 DALLOZ, *Rép. Adultère*, 10 urm., *Sép. de corps*, 13 urm., 63-65 urm.; *Suppl. Adultère*, 5 urm., *Div. et Sép. de corps*, 29 urm., 37 urm., 41 urm.;
 DEMOLOMBE, IV, 415, 478;
 HUC, II, 287-290;
 MARCADÉ, art. 306;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1159 urm.; III, ed. 2-a, No. 510 urm.;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 6 urm.; (VII, p. 659), *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 108; *Observație sub Trib. Neamț* 16 Sept. 1906. *Dreptul* 69/1906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 698;
 NACU, I, p. 426;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Cătauza divorțului* No. 4-8.

Art. 212. Căsătorii pot, fiecare în parte, cere desfacerea căsătoriei pentru excese, cruzimi sau insulte grave ce-și va

1) În edițiunea oficială, din eroare acest titlu poartă No. IV în loc de VI.

2) Înaintea codului civil (1865) divorțurile se pronunțau de tribunalele bisericești, conform părții a II, cap. IV a „Pravilei bisericești” din 1851. Codul Caragea, în partea a III, cap. 16, prevede și el divorțul pentru anumite cauze, specificate anume. Deasemenea și codul Calmăch în § 121 al. 3.

La Francezi, divorțul s'a admis la început prin legea din 31 Martie 1803. Prin legea din 8 Mai 1816, el a fost desființat și în fine reinstăuit prin legea din 27 Iulie 1884. Legiuitorul român, pe lângă dispozițiile legii franceze, a împrumutat o parte și din vechile noastre legiuiri: Codul Calmăch și Caragea, după cum de ex. este dispoziția din art. 215 Cod. civ. A se vedea și art. 3, § 5, cap. 16 din codul Caragea.

3) Textul francez avantajează pe bărbat dându-i numai lui, nu și femeii, ca în textul român, dreptul de a cere divorț pentru cauză de adulter. A se compara art. 211. Codul civ. român cu art. 229 și 230, Cod. civ. francez.

fi făcut unul altuia. (Civ. 194-196; C. p. 238, urm., 299, 300; Civ. Fr. 231).

Text. fr. Art. 231. — Lex époux pourront réciproquement demander le divorce pour excès, sévices ou injures graves, de l'un d'eux envers l'autre.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 176-178;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 35 urm.;
 CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 4, 5, 24, 28, 29, 30, 34, 35, 38, 41-43, 48; II, 5, 8, 9, 11, 12, 16, 17, 19, 20, 20 bis;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 208 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Sép. de corps*, 20 urm., 23 urm., 433 urm.; *Suppl. Sép. de corps*, 25, 27; *Div. et Sép. de corps*, 46 urm.;
 DEMOLOMBE, II, 384; IV, 102, 325, 388-390, 393;
 HUC, II, 292, 293, 295-298;
 LAURENT, III, 192;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1167 urm.; III, ed. 2-a, No. 514 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 13 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 444, n. 5, 448 text și n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 109, 110; *Observațiune* sub. C. Apel Caen, 25 Dec. 1899. Dreptul 61/1900; *Observațiune* sub. Trib. civil din Beauvais, 2 Febr. 1900. Dreptul 11/1901; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 8 April. 902. Dreptul 44/902; *Observație* sub. Cas. Viena, 13 Iulie 1905. Dreptul 67/1906; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. III, 3 Oct. 906. Dreptul 69/906; *Observație* sub. Trib. civil Lisabona, 15 Mai 913. Dreptul 37/914; „*Efectele absenței cu privire-la căsătoria soțului prezent*“, Dreptul 37/920; *Adnotație* sub. Cas. Fr. 22 Febr. 1899. Curier Jud. 8/1900; *Observație* sub. C. Apel din Caen s. I, 26 Dec. 1899. Curier Jud. 66/1900; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. III, 4 din 19 Febr. 1901 și Trib. Telecoman, 17 din 2 Dec. 1900. Curier Jud. 26/1901; *Observație* sub. Cas. II, 141 din 24 April. 1902. Curier Jud. 47/1902; *Observație* sub. Cas. Fr. 30 Nov. 99. Curier Jud. 21/1903; *Observație* sub. Trib. Bar-sur-Aube, 6 Dec. 1902. Curier Jud. 7/1905; „*Despre efectele absenței cu privire la căsătoria soțului prezent*“, Curier Jud. 31/905; *Observație* sub. C. Agen, 30 Ian. 905. Curier Jud. 42/905; *Observație* sub. Cas. Fr., 16 Ian. 906. Curier Jud. 43/906; *Notă* sub. Cas. Leipzig, 9 Oct. 919. Curier Jud. 22/924; *Observație* sub. Trib. civil Vouziers, 25 Mai 1919. Tribuna Juridică 37-38/1920; *Observație* sub. Trib. Liège, 9 Ian. 1920. Tribuna Juridică 43-44/1920; *Observație* sub. C. Orléans, 16 Aug. 1919. Tribuna Juridică 3-4/921; *Observație* sub. Trib. civil Corbeil, 18 Ian. 1919. Tribuna Juridică 3-4/1921; *Observație* sub. C. Apel Toulouse, 19 Mai 1920. Tribuna Juridică, 16-17/1922; *Observație* sub. Cas. Viena, 11 Mart. 1920. Pand. Rom. 1923, III, 48; *Notă* sub. Trib. Charolles, 9 Sept. 1921. Jur. Gen. 1924, No. 1499; *Notă* sub. Trib. Epernay-Marne, 9 Aug. 1921. Jur. Gen. 1924, No. 1500; *Notă* sub. Trib. Saint-Julien, Jura, 9 Mai 1921. Jur. Gen. 1924, No. 1501;
 ALEXANDRESCU TRAIAN, *Notă* sub. Cas. Fr., 25 Ian. 1922. Jurispr. Gen. 6/923, No. 433;
 CANTACUZINO MATEI, p. 298;
 NACU, I, p. 428 urm.;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 9-16;
 PERIETEANU I. G. (Iper), *Notă* sub. Trib. Vlașca s. I, 1585 din 23 Martie 921. Curier Jud. 8/1922;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. C. Bruxelles, 25 Oct. 1908, 3 Ian. 1908, 12 Febr. 1908, 11 Martie 1908, 28 Iunie 1908, 19 Febr. 1908, 19 Iunie 1909, 27 Martie 1908 și 5 Febr. 1909, C. Liège, 28 Iulie 1908. Dreptul 68/1912; *Observație* sub. C. Apel Chambéry, 22 Iunie 1909, Dreptul 82/1909.

INDEX ALFABETIC

Adulter 2.	Injurii grave 4, 5, 7, 9-11, 13-16.
Amenințări 15.	Isgonire 7.
Aprecie re suverană 2, 5, 6, 11, 13.	Jud. de instrucție 2.
Cauze posteroare acțiunii 13.	Marturi 7.
Condemnare corecțională 16.	Ordonanță de neur. 2.
Correspondență 9, 14.	Părăsirea domicili. conjugal 4, 6.
Denunțare calomnioasă 2.	Reciprocitate 15.
Epilepsie 17.	Scrisori 9, 14.
Excese 12.	Suverană apreciere 2, 5, 6, 11, 13.
Impotență 1, 3, 8.	

Jurisprudență.

1. Termenii prin care legea determină cauzele de divorț, sunt generali, și astfel, nici unul din faptele pe cari acești termeni le coprinde nu scapă din prevederile ei, afară numai când judecătorul fondului va aprecia, după diferitele circumstanțe, că fapta pusă în judecată sa nu poate constitui veri-una din acele cauze. Deci violează art. 212

curtea care respinge cererea de divort pe motiv că după interpretatiunea ce face într'un sens general art. 212, crede că neputința bărbatului nu intră în nici unul din cauzele determinate de lege, iar nu pentru că în speță ar fi apreciat, în virtutea dreptului său suveran, că după diferitele circumstări ale cazului, aceasta n'ar constitui o cauză pentru a se pronunța divortul. (Cas. II, 130/Oct. 16/71. B. p. 231).

2. Deși cauzele de divort, determinate într'un mod general prin art. 212, și probele ce le constată sunt lăsate în suverana apreciere a judecătorilor fondului, însă această facultate a sa fiind limitată de obligațiunea ce-i este impusă prin art. 123 pr. civ. și art. 37 al. 3 leg. curt. cas. ca să motiveze hotărîrea sa, nu se poate întinde până într'atât încât să nu ia de bază sau să denatureze faptele constatate prin acte autentice și publice, care fac deplină credință despre dispozițiunile lor, conform art. 1173, pentru ca să hotărască că a apreciat că nu există o cauză de divort din cele determinate de art. 212, căci astfel hotărîrea sa bazată pe eroare, într'u cât privește faptele, rămâne nemotivată, și prin urmare întemeiată în drept. — Astfel, dacă prin ordonanța de neurmărire a judeului de instrucțiune, rămasă definitivă, se constată într'un mod neîndoios, că bărbatul a denunțat pe soția sa pentru faptul de adulter, și că judecătorul de instrucție a declarat că nu există caz de urmărire, fiindcă dovezile prezentate de bărbat nu au putut să-l convingă că ar fi existat faptul adulterului, iar curtea prin considerentele sale, în fața acestei constatări formale, că bărbatul a denunțat pe femeia sa pentru faptul de adulter, denunțare care nu și-a produs efectele sale, fiindcă n'a fost întemeiată, luând de temei ceea ce arătat bărbatul, că acțiunea sa ar fi fost pornită pentru niste vestimente ale femeii sale ce s'ar fi găsit la o persoană oarecare nu consideră aceasta ca o calomnie, fiindcă nu consideră pără ca pentru adulter, astfel curtea, în loc de a lua de temei faptele precum sunt constatate în ordonanță, printr'o gravă eroare le denaturează, și prin violațiunea art. 123 pr. civ. și art. 37, al. 3 leg. curt. cas. dă o deciziune al cărei dispozitiv rămâne fără temei. (Cas. II, 92/Mai 6/74. B. p. 196).

3. Deși scopul căsătoriei nu e numai decât întreținerea de relațiuni sexuale, menite a perpetua specia umană, și cari relațiuni sunt consecința naturală a înclinării firești ce sexurile diferite o au între ele, totuși nu poate fi tăgăduită, fiind seamă de natura și firea omului cum și de procreare și perpetuarea speciei umane, importanta în-

ținuterei unor atari relațiuni sexuale intime în căsătorie. Dacă impotenta unuia din soți, parțială sau totală, temporală sau perpetuă, ascunsă sau manifestă, nu s'a prevăzut ca atare în codul civil actual ca cauză de despărțenie sau de anulare a căsătoriei, aceeași provine din cauză că dovedirea ei ar da loc la nenunțate scandaluri; însă nu e mai puțin adevărat că dovedită, ea poate fi considerată ca o cruzime pentru soțul apt, expunându-l din partea celui neputincios la diferite turmente și suferințe morale și trupești, și chiar la adevărate brutalități, cruzimi ce sunt prevăzute ca cauze de despărțenie. (Trib. Iași, II, Mart. 19/90. Dr. 32/90).

4. Părăsirea domiciliului conjugal din partea sotului, fără a procura soției un alt domiciliu unde să-l urmeze și fără a-i da alimente și ce sunt trebuințele vietei, constituie cauzele determinate ca și excesele, cruzimile și injuriile grave, pentru cari legea română prevede desfacerea căsătoriei. (Trib. Iași, II, Mart. 19/90. Dr. 32/90).

5. Art. 212 nu definește insultele grave cari pot da loc la despărțenie; și dar gravitatea acestor insulte este lăsată la aprecierea judecătorului pentru fiecare caz ce i s'ar prezintă. Și este necontestat că gravitatea unor insulte depinde de gradul de cultură și educațiune al soților și de împrejurările în care cuvintele presupuse insultătoare au fost pronunțate. (Cas. II, 146, Nov. 5/90, Bul. p. 1309). Deci curtea de apel când susține că cuvintele insultătoare ce soții își adresează în momente de ceartă, nu pot constitui insulte grave care să facă căsătoria imposibilă, nu înțelege altceva decât că nu recunoaște acelor insulte caracterul de gravitate ce legea cere, și că examinând insultele aduse și apreciindu-le după împrejurările în care s'au produs, a recunoscut că nu prezintau caracterul de gravitate care să îndreptătească pe soț a cere divortul. Și o asemenea apreciere, fiind de atributul suveran al instanțelor de fond, scapă de sub cenzura casatiei. (Cas. II, 205/Dec. 20/92. B. p. 1168).

6. Părăsirea domiciliului conjugal de către soție nu constituie întotdeauna și neapărat o insultă gravă pentru a legitima desfacerea căsătoriei, și instanțele de fond sunt suverane să apere cize, dacă refuzul soției de a reveni în domiciliul conjugal este justificat sau dacă are un caracter injurios, caz în care poate legitima cererea de despărțenie a sotului. (Cas. II, 265/99. B. p. 1330).

7. În materie de divort nu este trebuință că Curtea de Apel să indice în hotărîrea sa faptele, cari au putut fi

apreciate și considerate ca constituind injurii grave, când pe de o parte se referă la depunerile martorilor, în care se menționează fapte precise, și când curtea relevă anume și faptul isgonirii soției prin violență. (Cas. II, 95/99. B. p. 462).

8. Neputința bărbatului, constatată încă dela începutul căsătoriei, constituie o cruzime pentru soție și deci este un motiv de divorț. Când însă sotul devine neputincios în timpul căsătoriei, atunci aceasta este ca orice infirmitate căpătată în timpul căsătoriei și ca orice boală nu poate fi un motiv de divorț. (C. Apel Galați II, Curier Jud. 48/901. *Contra*: C. Apel București, III. Curier Jud. 26/901; Trib. Teleorman, Curier Jud. 26/901).

9. Insultele grave sunt admise printru cauzele de despărțenie, indiferent dacă acele insulte au fost făcute verbal sau prin scrisori, sau dacă ele rezultă din o corespondență urmată între soț cu o tertă persoană, destul numai că acea corespondență să fie menită să ajungă la cunoștința sotului ultragiat și să fie de natură a împiedica bunul trai dintre soți. (Cas. II, 141/902. B. p. 584).

10. Refuzul bărbatului de a procura femeii un domiciliu al lui independent și ținerea ei într-o confuziune de căsnicie, fie chiar cu rudele cele mai apropiate, când din aceasta rezultă un izvor de neînțelegeri și de umilintă pentru ea, constituie o insultă gravă care motivează despărțenia. (Trib. Roman. Dr. 48/906).

11. Art. 212 codul civil, nedefinind insultele grave, a lăsat la aprecierea judecătorilor de fond, cari vor decide, dacă este sau nu cazul de a pronunța divorțul pentru insulte urmate între soți, și în această privință dreptul de apreciere al instanțelor de fond este suveran și scapă de sub controlul Curtii de casație. (Cas. II, 14 Mart. 1906. B. p. 570).

12. Prin cuvântul „excese”, cuprins în

art. 212 cod. civ., legiuitorul a voit a înțelege orice acte de vrăjmășie, de violență, de furie sau de asprime, cari întrec orice măsură și cari pot pune în primejdie sănătatea sau viața unuia din soți. (Apel Buc. Dr. 2/911, p. 15).

13. În materie de divorț, dreptul de a aprecia gravitatea injuriilor și dacă ele constituiesc sau nu o cauză de divorț, aparține suveran instanțelor de fond. (Cas. II, 193/911. Curier Judiciar 7/912).

14. Dacă prin cererea de divorț se precizează cauzele pentru cari se cere divorțul, întemeiate pe injurii grave, iar în stabilirea lor soțul se referă la scrisorile ce i-au fost adresate de soție, și pe care le-a depus la dosar, prin aceasta se articulează în destul motivele, așa că nu se poate invoca nulitatea acțiunii de divorț. (Cas. II, 79.912. Curier Jud. 38/912).

15. Când din atitudinea sotilor și împrejurările cauzei, rezultă că viața în comun a devenit imposibilă, urmează a se pronunța divorțul și a se desface căsătoria. Și pentru că Curtea constată că ambii soți s'au făcut vinovați de insultă și amenințări unul față de celalt, urmează ca divorțul să se pronunțe în favoarea ambilor soți. (C. Apel Buc. s. II, 29 din 27 Oct. 1919. Curier Jud. 6-7/920).

16. Condamnarea corecțională a unuia din soți poate să constituie o injurie gravă pentru celalt soț, autorizând desfacerea căsătoriei. (Trib. Iași s. I, 4 Iunie 1919. Justiția (Iași) 5/920).

17. Epilepsia nu poate constitui o cauză de divorț, în dreptul nostru actual în sensul celor prevăzute de art. 211-215 c. civ. (Trib. Iași s. I. 2 Iunie 1919. Justiția 5/920).

18. O acțiune de divorț nu poate să se întemeieze pe cauze ce s'au produs în urma introducerii ei. (C. Apel Iași s. I. 13 Dec. 1922; Pand. Rom. 1923, III, 88).

19. A se vede: Art. 2 cu nota 7 și indexul cu notele respective; Art. 196 cu nota II.

Art. 213. — Desființarea căsătoriei se poate cere și dobândi când unul din soți va fi osândit la muncă silnică sau la reclusiune. (Civ. 243; C. p. 7; Civ. Fr. 232).

Text. fr. Art. 232. — La condamnation de l'un des époux à une peine infamante sera pour l'autre époux une cause de divorce.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 178;

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 62 urm.;

CARPENTIER, *Divorce*, 44, 51-53;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 207 urm., 213;

DALLOZ, *Rép. Sup. de corps*, 81 urm., 98 urm., 197, 441; *Suppl. Div. et Sép. de corps*, 95 urm., 111, 158, 377, 400, 441;

DEMOLOMBE, IV, 96, 392, 397;
 DURANTON, II, 561, 562;
 HUC, II, 300;
 MARCADÉ, art. 386;
 PLANIOL I, ed. 3-a, No. 1171 urm., III, ed. 2-a, No. 525 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 43 urm.; (VII, p. 645, 652). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110, 113; *Observație* sub C. Apel Paris, 20 Nov. 1902. *Curier Jud.* 42/904; *Notă* sub Trib. Lodève (Hérault) 9 Oct. 1922. *Jurispr. Gen.* 13/1923, No. 974;
 CANTACUZINO MATEI, p. 298;
 NACU, I, p. 431;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Calauza divorțului*, No. 22-25;
 TĂTĂRU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Art. 214. — Consimțământul mutual și stăruitor al soților, exprimat în chipul prescris de lege, în condițiunile și după cercările determinate de lege, va servi de dovadă îndestulă, că viața în comun le este nesuferită și că, în privința lor, este o cauză peremptorie de despărțenie¹⁾. (Civ. 254—277; Civ. Fr. 233).

Text. fr. Art. 233. — Le consentement mutuel et persévérant des époux, exprimé de la manière prescrite par la loi, sous les conditions et après les épreuves qu'elle détermine, prouvera suffisamment que la vie commune leur est insupportable, et qu'il existe, par rapport à eux, une cause péremptoire de divorce.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 14;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 195;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153-1156; III, ed. 2-a, No. 501-504.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 146 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125;
 CANTACUZINO MATEI, p. 698, 706;
 NACU, I, p. 458, 459;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Calauza divorțului*, No. 26-28.

Art. 215. — Despărțenia se poate pronunța:
 În contra soțului care a vrăjmășit viața celuilalt soț, sau știind că alții o vrăjmășesc nu i-a făcut arătare îndată²⁾. (Civ. 194, 217; C. Carag. art. 6, p. 3, cap. 16; C. Calimach, Art. 121, 122).

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 402, p. 354, 355;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 57;
 CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 13, p. 38, 67, p. 125 urm.; II, 19 p. 42;
 DALLOZ, *Suppl. Div. et Sép. de corps*, 81;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 139, 225 urm., 813, 814, 823, 827;
 SIREY, *Divorce*, 25, 102 urm.

1) Legea Franceză din 27 Iulie 1834, care reinființează divorțul, nu admite cu toate acestea divorțul prin consimțământ mutual. Astăzi deci, art. 214 Cod. civ. român, nu mai are echivalentul său în codul civil francez.
 2) Acest articol nu are echivalent în Codul Francez.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 49 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 441 n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110.
 CANTACUZINO MATEI, p. 698;
 NACU, I, p. 431, II, p. 879.
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 17-21.

CAPITOLUL II

Despre despărțenie pentru cauză determinată

Secțiunea I.—*Despre formalitățile despărțeniei pentru cauză determinată.*

Art. 216. — Oricare ar fi natură faptelor sau a delictelor, care ar provoca cererea de despărțenie pentru cauză determinată, o asemenea cerere nu se poate face decât numai la tribunalul civil al districtului, în care soții își au domiciliul. (Civ. 87, 93, 196, 260; Pr. civ. 340; L. Timbr. 20 § 16; Civ. Fr. 234).

Text. fr. Art. 234. — Quelle que soit la nature des faits ou des délits qui donneront lieu à la demande en divorce pour cause déterminée, cette demande ne pourra être formée qu'au tribunal de l'arrondissement dans lequel les époux auront leur domicile.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 75, 82, 84, 85;
 BEUDANT, II, 405, p. 47;
 CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 68, 69, 70, 72, 85, 101; II, 27, 40, 42, 43, 236;
 CARRÉ ET CHAUVEAU, VI, partea II, Quest. 2965 bis, p. 730;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 215, 216 urm., 332;
 DALLOZ, *Rép. Sep. de corps*, 88 urm.; *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 111 urm., 132 urm., 140, 159, 168, 170, 172 urm.; *Sép. de corps*, 38, 40;
 DEMOLOMBE, IV, 447;
 HUG, II, 310;
 LAURENT, III, 218, 219;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1328;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1183, 1192; III, ed. 2-a, No. 539, 542, 545-547, 550 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 65 urm., *Observație* sub. C. Bruxelles, 10 Febr. 903. Curier Jud. 16/905;
 ALEXANDRINI ALEXANDRU, *Notă* sub. Trib. Iași s. I, 12292 din 23 Dec. 923. Curier Jud. 11/924;
 CANTACUZINO MATEI, p. 699;
 NACU, I, p. 440;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

INDEX ALFABETIC

Acțiune, intentare, a se vedea „Competență”.
 Actor sequitur forum rei, a se vedea „Competență”.
 Admitere în principiu, 3, 5, 9.
 Apel 1.
 Aplicarea legii române 4.
 Competență 1-3, 6-10.
 Consilii, a se vedea „Sfaturi”.
 Convenția dela Haga 9.
 Declinare de competență 1-3, 5, 8, 9.
 Divorț 1-10.
 Domiciliu 7, 8, 10.

Excepțiuni, a se vedea „Competență”, „Declinare de competență”, „Fine de neprimire”, „Fine de neprimire” 1.
 Excepțiuni peremptorii 1.
 Excepți. personale, a se vedea „Competență” și „Declinare de competență”.
 Expunere de motive 9.
 Fine de neprimire 8.
 Haga, convenție 9.
 Hotărâre 3.
 Incompetență, a se vedea „Competență”, „Declinare de competență”, „Excepțiuni”.

Limine litis, a se vedea „Declinare de competență” și „Excepțiuni personale”.
 Litispendență 9.
 Marturi 3, 5, 6, 10.
 Mărturisire 10.
 Naționalitate 3.
 Nulitate 8.
 Ordine publică 10.

Președintele Tribunalului a se vedea „Sfaturi”.
 Reședința 7.
 Române legi, aplicar. lor 4.
 Ședință publică 3.
 Ședință secretă 3.
 Sfaturi 2, 3, 9.
 Străini 1, 4, 9, 10.
 Țară străină 4.

Jurisprudență.

1. După art. 331 pr. civ. la curte nu se vor putea produce excepțiunile existente la prima instanță și care nu s'au invocat la acea instanță, afară de ex-

ceptiunile peremptorii. Ast-fel, dacă partea propune declinatorul de competență din cauză că e străin, cum aceea e o excepțiune din cauza persoanei, și ne fiind peremptorie, nu poate fi propusă pentru prima oară în apel. (Apel Focs. II, 94, Sept. 7/83, Dr. 1/83).

2. Deși președintele tribunalului, când dă sfătuire de împăcaciune părților în procesele de divorț, nu este competent de a rezolva singur excepțiunile ce s'ar ridica de părți asupra cauzei, însă aceasta nu îndreptătește pe părți de a lăsa ne propus, de la prima dată când apare în instanță, incidentul ce are a ridica, și părțile, când sunt chemate dinaintea președintelui spre a primi sfatul, sunt chemate dinaintea instanței; cel care se crede că e rău chemat la acel tribunal, trebuie să propună aceea înaintea de a asculta sfaturile președintelui, căci dacă tribunalul nu e competent de a judeca procesul, nici președintele său nu poate da sfaturi părților. Prin urmare, cine acceptă sfaturile președintelui e presupus că acceptă și competența tribunalului. Ast-fel fiind, declinatorul de competență propus după ce părțile combătuseră dinaintea președintelui tribunalului la înfățișarea de sfătuire este tardiv, de oare ce după art. 108 pr. civ. o atare excepțiune de necompetență din cauza persoanei trebuie propusă înaintea ori cărei alte excepțiuni sau apărări în fond. (Apel Focs. II, 94, Sept. 7/83, Dr. 1/83).

3. Art. 108 pr. civ. prevede că cererea declinatorie de competență să fie făcută înaintea ori cărei alte excepțiuni și apărări. Și incompetența din cauza naționalității fiind personală, trebuie propusă *in limine litis*. Și cum în materie de divorț apărarea în fond ne având loc de cât la ultima înfățișare, adică atunci când urmează a se da hotărârea definitivă (art. 240), s'ar părea că excepțiunea trebuie atunci propusă mai înainte de apărarea în fond. Însă în materie de divorț, legiuitorul a creat o procedură specială, prevăzând mai multe înfățișări, din cari una înaintea președintelui pentru conciliare (art. 220 și 221), unde părțile trebuie să se prezinte în persoană, să-și expună motivele și să înfățișeze dovezile, toate acestea în sedință secretă, și numai în două cazuri ele sunt chemate pentru audiență publică: 1) atunci când sleind toate mijloacele, o conciliare a devenit imposibilă și când tribunalul urmează a se pronunța în principiu asupra admiterei acțiunii (art. 228 și 229), și 2) atunci când, după ce s'a terminat cu ascultarea martorilor, urmează a se da hotărârea definitivă (art. 240). Și cum excepțiunea declinatorie de competență e un fine de

neprimire al acțiunii, ea trebuie propusă în audiența când tribunalul urmează să dea hotărârea pentru admiterea în principiu a acțiunii (art. 229) și mai înainte de darea acelei hotărâri, iar dacă n'a fost propusă atunci nu se mai poate propune în urmă la o altă audiență. În adevăr, în materie de divorț, legiuitorul voeste pe cât posibil, să evite desbaterile în fond. Ar fi absurd de a angaja în o procedură ulterioară, atunci când nu se știe dacă ea poate să ajungă le vre-un rezultat, și ar fi evident contrariu vederilor legiuitorului (care nu admite discuțiunea adesea scandaloaasă, asupra faptelor, de cât atunci când ea este absolut necesară), de a lăsa să se producă un scandal, poate inutil. Tăcerea defendeurului implică că n'are fine de neprimire de opus sau că a renunțat la el, și hotărârea care admite cererea de divorț decide implicit că acțiunea nu este stinsă prin un fine de neprimire. Acest fine de neprimire, nu poate fi propus la prima înfățișare înaintea președintelui, fiind că atunci părțile sunt chemate pentru conciliare, și rolul președintelui se mărginește numai aci și nu intră în atribuțiunile sale să se pronunțe asupra unei excepțiuni exclusiv rezervată instanței de fond, adică tribunalului. (Apel Galați, I, Mart. 18/89, Dr. 27/89).

4. Dispozițiile legilor române aplicându-se la toți aceia cari locuiesc în România și sunt supusi acestor legi, este neîndoios că divorțul este admisibil pentru aceștia, chiar dacă căsătoria au contractat-o într'o țară străină, unde divorțul nu există, căci în privința cererii de despărțenie se aplică legea română. (Cas. II, 213/904. B. p. 888).

5. Declinatorul de competență nu poate fi propus în procesele de divorț de cât după admiterea în principiu și înainte de admiterea martorilor. (Trib. Iași s. I, 15 April. 1919. Justiția, Iași, 8/919).

6. Excepția de incompetență în materie de divorț se poate ridica conf. art. 108 pr. civ. cu ocazia ascultării martorilor (Trib. Iași s. II, 29 Aprilie 1919 și 1 Mai 1919. Justiția (Iași) 10/919).

7. La divorț acțiunea nu poate fi intentată la reședința soțului ci la domiciliul lui. (Trib. Iași s. I, 29 Mart. 1919. Justiția (Iași), 5/920).

8. Acțiunea de divorț este o acțiune personală și ea atare trebuie adresată tribunalului unde soțul își are domiciliul, conform regulei „actor sequitur forum rei“.

Cu toate acestea o acțiune de divorț adresată altui tribunal de cât cel al domiciliului soțului, nu este nulă de drept, ci poate da numai loc la o strămutare a procesului la tribunalul com-

petent; incompetența se poate acoperi expres sau tacit, prin declarația formală sau prin neridicarea excepției „in limine litis”. (Cas. II, 69 din 8 Iunie 1920. Jur. Rom. 13/1920).

9. In materie de divorț, când acțiunea a fost admisă în principiu, deci s'a intrat în cercetarea fondului acțiunii, nu se mai poate ridica excepțiunea de incompetență *ratione personae* de asemenea nici cea de *litispendență* fiindcă potrivit art. 110 pr. civ., asemenea excepțiuni trebuiesc ridicate în limine litis.

Prin urmare, în speță, pârâta, deși a fost citată în regulă, nici cu ocaziunea concilierilor, nici la expunerea de motive n'a ridicat, înainte de admiterea în principiu a acțiunii de divorț, incidentul de incompetență, dedus din disp. art. 5 al Convenției din Haga din 1904 pentru regularea conflictelor în materie de căsătorie și divorț la care a aderat și România și Elveția și nici n'a invocat existența unui proces pendent la trib. din Lausanne; a achiesat prin urmare să se judece de tribunalele române, în speță tribunalul Iași. (Trib. Iași, secția I, jurnalul 12292 din 23 Dec. 1923. Jur. Gen. 1924. No. 472; Pand. Rom. 1924, III, 38, Curier Jud. 11/1924).

10. Conform dispozițiilor articolului 216 din codul civil singurul tribunal competent de a judeca o cerere de despărțenie pentru cauză determinată este acela în circumscripția căruia soțul își are domiciliul său.

Din redacțiunea categorică a acestui articol, și din faptul că într'insul tribunalul în circumscripția căruia domiciliază soțul este indicat ca singurul competent de a statua asupra acțiunii de divorț, rezultă că dispozițiunile sale sunt de ordine publică.

În consecință, tribunalul înaintea căruia s'a introdus o asemenea acțiune este obligat să ridice din oficiu chestiunea incompetenței sale, în cazul când din dezbateri constată că soțul nu-și are domiciliul în circumscripția sa.

Urmează deci a se respinge acțiunea de divorț pentru cauză determinată intentată de soție când din depozitiunile martorilor și din însăși recunoașterea soției rezultă că soțul domiciliază în Bulgaria. (Trib. Caliacra. Sentința de divorț No. 22 din 30 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924. No. 1555).

11. A se vede: art. 2, Index și notele respective; art. 93 cu notele 2, 3.

Art. 217. — Dacă vreuna din faptele imputate de soțul care cere desfacerea căsătoriei va fi de natură a da loc urmării criminale din partea ministerului public, acțiunea despărțeniei se va suspenda până ce se va da hotărîrea curței cu jurați; atunci se va putea reîncepe judecata fără a fi permis a deduce din acea hotărîre vreo respingere sau excepțiune prejudicială în contra soțului care a făcut cererea. (Civ. 212, 215; Pr. pen., 8, 212 urm., 226; Civ. Fr. 235).

Text. fr. Art. 235. — Si quelques-uns des faits allégués par l'époux demandeur donnent lieu à une poursuite criminelle de la part du ministère public, l'action en divorce restera suspendue jusqu'après l'arrêt de la cour d'assises; alors elle pourra être reprise, sans qu'il soit permis d'inférer de l'arrêt aucune fin de non-recevoir ou exception prejudicielle contre l'époux demandeur.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 76;
COLIN ET CAPITANT, *éd. 2-a*, I, p. 217;
DALLOZ, *Supplément. Div. et sép. corps*, 135 urm., 155 urm., 177 urm.; *Sép. de corps*, 40 urm.;
HUC, II, 313;
LAURENT, III, 220;
PANDECTES FR., *Divorce* 1108, 1117;
PLANIOL, I, *éd. 3-a*, No. 1193; III, *éd. 2-a*, No. 543, 553.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, *éd. 2-a*, p. 74 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 700;
NACU, I, p. 437; II, p. 879.

Jurisprudență.

1. După art. 217, care ordonă suspendarea acțiunii civile în divort când unul din faptele alegate de soțul reclamant dă loc la o urmărire criminală, nu se întinde la cazul când există o acțiune criminală pentru falsă mărturisire intentată de soțul defendor con-

tra unuia sau mai mulți din martorii produși de soțul reclamant în divort; în acest caz, judecătorul civil trebuie să treacă peste un asemenea incident la pronunțarea divortului, înainte de hotărîrea ce s'ar da pentru falsă mărturisire. (Cas. II, 115/Sept. 9/91. B. p. 1008).

Art. 218. — Orice cerere de despărțenie va arăta cu amănuntul faptele; cererea se va da dimpreună cu dovezile, de vor fi, președintelui tribunalului, sau judecătorului ce-i va ține locul, de către soțul ce cere desfacerea căsătoriei în persoană afară numai dacă va fi împiedecat de boală, în care caz, după cererea sa și eiberarea unui certificat de boală a vreunui medic, magistratul se va duce la domiciliul reclamantului ca să primească acolo cererea sa. (Civ. 209, 211 urm., 219 urm., Legea timb. art. 20, § 17, 24, § 17.; Civ. Fr. 236).

Text. fr. Art. 236. — Toute demande en divorce détaillera les faits: elle sera remise, avec les pièces à l'appui, s'il y en a, au président du tribunal ou au juge qui en fera les fonctions, par l'époux demandeur en personne, à moins qu'il n'en soit empêché par maladie; auquel cas, sur sa réquisition et le certificat de deux docteurs en médecine ou en chirurgie, ou de deux officiers de santé, le magistrat se transportera au domicile du demandeur, pour y recevoir sa demande.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 412;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 94, 102, 109;
BEUDANT, II, 409;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 100, p. 146;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 143, 219, 222;
HUC, II, 311, 314;
LAURENT, III, 224, 226-228;
PANDECTES FR., *Divorce*, 1180, 1186, 1187;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1240, 1245; III, ed. 2-a, No. 553, 554, 617, 623.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 77 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 81, n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113, 114, 119, 256;
CANTAUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 434, 441;
NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divortului* No. 32, 33, 62, 92;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 15.

INDEX ALFABETIC

Acțiune, a se vedea „Petiție de divort”.
Acțiune reconvențională 8
Admitere în principiu 1.
Adulter 7.
Apel 6, 10, 11.
Cauze de divort 1, 3, 4, 6, 7, 11.
Cauze determinate 1, 7.
Cauze noi, a se vedea „Cauze de divort”.
Cereri de divort, a se vedea „Petiție de divort”.
Cereri reconvenționale 8.
Consilii, a se vedea „Sfaturi”.

Cruzimi 4.
Divort 1-11.
Dovezi a se vedea „Probe”.
Excese 4.
Expunere de motive 2, 3.
Fapte noi 1, 6, 7, 11.
Hotărîre 3.
Impăcare, a se vedea „Sfaturi”.
Injurii grave 1, 3, 4, 7.
Lovire 1.
Mandatar 5, 9.
Motive, a se vedea „Cauze de divort”.
Nulitate 3, 6.
Petiție de divort 1, 3, 4, 6, 7.

Președintele Tribunalului, a se vedea „Sfaturi”.
Probe 1, 2, 6, 7.
Procedura civilă 5.
Procurator, a se vedea „Mandatar”.
Reconvențională cerere 8.
Renunțare 1.
Respingerea acțiunii 10.
Revizuire 5.
Simulație 1.
Sfaturi 3, 4, 8.

Jurisprudență.

1. După art. 229 cererea de divort pentru cauză determinată nu poate fi judecată decât după ce tribunalul, prin o încheiere prealabilă va fi decis admisibilitatea ei, și, pentru a obține admisibilitatea cererea însoțită de faptele

pe care e motivată și de dovezile pe care e sprijinită trebuie să treacă prin procedura excepțională prevăzută de art. 218 și urm. Acest sistem special la divorțurile pentru cauză determinată fiind creat în scopul de a împiedica divorțurile voluntare deghizate sub cauze fictive și susținute cu probe amăgitoare învoite între părți legiuitorul a voit ca tribunalul să aibă timpul și mijloacele de a studia faptele și probele produse de reclamant și a se convinge de sinceritatea cererii. Odată acest studiu făcut și cererea admisă, judecata ei să fie limitată în faptele și probele pe care judecătorul le-a avut în vedere când a pronunțat admisibilitatea, rămânând ca faptele noi ce ar invoca reclamantul în cursul instanței să poată, după împrejurări, a da mai multă putere cauzei primitive a cererii, iar niciodată a se substitui ei, căci prin această substituțiune părțile ar avea mijlocul de a surprinde pe judecător sesizându-l de niște fapte de a căror realitate n'a avut timp a se convinge. Aceste dispozițiuni excepționale fiind de drept strict, judecătorul nu le poate aplica, după aprecierea sa, în unele cazuri și a le omite în altele, ci trebuie să le îndeplinească într'un mod riguros pentru toate cererile de divorț, chiar când faptele propuse de reclamant ar fi de o realitate evidentă. După sensul legii, toate faptele invocate de reclamant, ori cum s'ar considera acele fapte, fie ca cauze, fie ca dovezi ale cererii de divorț, trebuie să urmeze procedura prescrisă de art. 218 și urm. Și chiar dacă faptele probatorii ar eși de sub această regulă și ar urmă dreptul comun totuși deosebirea lor de fapte substanțiale trebuie făcută după principiile care presidă la distincțiunea între cauza și proba unui drept. Or, după aceste principii, cauza e un element generator al dreptului, element fără care dreptul n'ar există, iar proba e un element independent care are putere numai de a constata existența unui drept, iar nu a-i da naștere. — Dacă dar acțiunea de divorț a soției a luat naștere din injuria ce pretinde că i-a făcut-o sotul încercând să o bată, cauza acelei acțiuni este acel fapt material de bătae, iar nu injuria în abstract, căci injuria este numai termenul cu care se califică un fapt, iar nu faptul chiar. Astfel fiind, când soția renunță la acel fapt în audiența de fond, cererea sa a încetat de a avea o cauză, și pamfletele tipărite de sot la adresa soției survenite în urmă nu pot nici a fi substituite injuriei care a fost cauza primitivă a cererii, de vreme ce tribunalul nu le-a studiat și n'a admis discuțiunea lor, nici chiar a servi de dovadă la acea injurie, căci un fapt la care cel în drept renunță

n'are trebuință de a fi dovedit. (Apel Buc. II, Mai 13/72, Dr. 56/73).

2. Art. 224, 226 și 227 cer ca partea reclamantă în procesul de divorț să expună cu amănuntul motivele precum și probele pe care își întemeiază cererea. Și este de un interes capital ca aceste dispozițiuni ale legii să fie punctual observate, pentru ca nu soțul intimat care este chemat în instanță a se apăra contra admisibilității cererii de divorț ce se face contra sa, să fie surprins de niște probe cari vin să confirme o cerere ale cărei motive nu sunt cât de puțin justificate, neavând timpul a-și face observațiunile sale asupra acelor probe, precum și a le combate prin alte probe, spre a face să reese inocența sa înaintea justiției. (Trib. Ilfov I, Ian. 14/80, Dr. 6/80).

3. Petițiunea de divorț trebuie, sub pedeapsă de nulitate, să pecizeze faptele pe care se fundează cererea, pentru ca defendorul, cunoscând ce i se impută, să-și poată aleați apărarea și a nu fi surprins, precum și presidentul să poată încerca cu oarecare succes o reconciliare între soți. Această nulitate a petițiunii rezultă virtualmente din economia legii, de oarece, atât tentativa de conciliere, cât și dezbaterile înaintea tribunalului, precum și sentința nu pot avea alt obiect decât faptele indicate în petițiune, însă nu orice fapte petrecute în viața conjugală. Deci e nulă acțiunea când în petițiunea introductivă nu se indică decât categoria în care ar intra faptele ce pretinde soția că-i fac viața imposibilă, fără a indica *in concreto*, chiar fără multă precizie vre-un fapt anume care ar constitui o injurie gravă, și pe care judecata să-l poată aprecia și califica, și când nici din procesele verbale de conciliere nu se constată că soția ar fi precizat, cel puțin înaintea presidentului, violațiunile aduse de sot la obligațiunile ce izvorăsc din căsătorie, precum asemenea când la prima înfățișare înaintea tribunalului soția s'a mîrginit a declara că persistă în cererea sa, fără a expune motivele cererii sale conform art. 224. (Apel Buc. I, 2, Mart. 3/80, Dr. 13/80).

4. Art. 218 dispune că cererea de despărțenie va arăta cu amănuntul faptele pentru care se cere despărțenia. Numai o enunțare vagă a unora din cauze pentru care se poate cere despărțenia, excese, cruzimi, insulte grave, e neîndestulătoare pentru a servi de bază legală unei acțiuni de divorț; în adevăr, pentru ca judecătorul să poată reuși în misiunea sa de conciliator, trebuie să aibă cunoștință de faptele determinate ce trebuiesc a se articula în amănuntul lor. Dreptul de apărare mai ales într'o acțiune care atinge onoarea și considerațiunea unei

persoane, reclamă asemenea imperios îndeplinirea unei asemenea formalități. Legiuitorul edictând acest articol a voit a pune frâu pasiunii pentru a nu vedea căsătoria, contractul cel mai important în viața unui om, să devie jocul unei irascibilități momentane, și în acest scop a voit a se discuta cu minuțiozitate motivele pentru care se cere despărțenia. Deci dacă atât în cererea introductivă de instanță cât și la prima înfățișare înaintea tribunalului nu s'a articulat nici un fapt anume determinat, cererea de divorț e inadmisibilă. (Trib. Hfov. I, Ian. 14/80, *Dr.* 6/80).

5. După procedura civilă, ori ce cerere adresată înaintea unei instanțe judecătorești se poate face și prin procurator. Această regulă, înscrisă în dreptul comun, se aplică ori de câte ori nu există o dispozițiune contrarie; or, în materie de divorț, când legiuitorul a derogat de la acest principiu și a voit ca partea să facă și să prezinte cererea în persoană a prevăzut-o anume în lege; aceste cazuri sunt cuprinse în art. 218 cod. civ. care tratează despre introducerea acțiunii dinaintea primei instanțe, și art. 246 relativ la înscrierea sentinței de divorț; afară din aceste cazuri, derogatiunea nu se poate întinde la celelalte cereri ce se pot face de părți în cursul procesului de divorț. (Apel Buc. I, 5, Mart./84, *Dr.* 3/84). Deci în privința cererii de revizuire în materie de divorț neprevăzându-se această formalitate restrictivă conform dreptului comun urmează să decidem că ea se poate face și prin procurator, fiind de ajuns numai să aibă o procură în regulă, care să-i dea acest drept. (Cas. II, 98/Oct. 29/84, B. p. 876).

6. Din dispoziția art. 218 c. civ. rezultă că atât soțul contra căruia se cere divorțul, cât și președintele tribunalului trebuie să cunoască faptele ce se impută de soțul reclamant. Și nu este îndoielă că, pe lângă și afară de faptele cuprinse în cererea introductivă, nu se mai pot propune în urmă și alte fapte care ar constitui o nouă cauză de divorț, dar se pot invoca fapte care au de scop a întări faptele invocate care se referă numai la cauza propusă, și au astfel de scop a probă mai mult cauza invocată; noile fapte ce s'ar invoca nu sunt de cât argumente noi ce se invocă și pe care partea interesată trebuie să aibă dreptul a le invoca pe cât timp țin desbaterile; textul legii nu se opune ca reclamantul, pe lângă faptele detaliate în cererea introductivă, să nu poată invoca în urmă în cursul desbaterilor și alte fapte, și acesta e și în rațiune întemeiat. Ast-fel, dacă în cererea in-

troductivă nu se detaliază faptele cu care reclamantul avea a dovedi cauza de divorț propusă, și faptele s'au detaliat în urmă, riguros vorbind ar fi trebuit a se fi declarat cererea de nulă, nefăcându-se însă aceasta și admitându-se să se detalieze faptele în urmă, nimic nu se opune ca reclamantul să nu poată propune noi fapte și la curtea de apel, întru cât e în cursul desbaterilor. (Cas. II, 58/Iun. 3/86, B. p. 536).

7. Din art. 218 rezultă că divorțul nu se poate cere de cât pentru cauze determinate și soțul reclamant trebuie să arate detaliat faptele care l'au determinat să ceară divorțul. Inșă, deși reclamantul nu specifică toate faptele care l'au determinat de a cere divorțul, cu toate acestea el poate în cursul procesului să specifice și alte fapte pe lângă cele arătate prin petitiunea de reclamațiune ne fiind necesitate pentru aceasta de o nouă reclamațiune ci e destul numai ca acele fapte să fi survenit posterior intențării procesului de divorț și să fie relative la cauza invocată prin cererea de divorț; nu este însă permis reclamantului ca în cursul procesului să articuleze fapte care constituiesc cauze noi de divorț, trebuind în asemenea caz numai a se face o nouă reclamațiune. Soțul reclamant poate în cursul procesului să arate și alte fapte când ele vin să fortifice cererea de divorț, căci asemenea fapte survenite posterior și invocate din nou nu constituiesc o cauză nouă, ci formează numai o nouă probă în dovedirea cauzei pe care soțul își bazează reclamațiunea. Astfel, dacă soțul a cerut divorțul pentru insultă gravă, poate în cursul procesului să și mai fundeze cererea și pe alte expresiuni ocărătoare aduse persoanei sale de soție posterior intențării acțiunii, căci el nu invocă o nouă cauză de divorț, de exemplu adulterul, ci numai alte fapte relative la aceeași cauză a insultei grave. (Apel Focșani, I, Mart. 15/86, *Dr.* 35/86).

8. Cererea reconvențională, în materie de divorț, fiind o adevărată acțiune de divorț, ca atare trebuie păzite în privința sa toate formele speciale de procedură prevăzute de lege, forme de ordine publică și care tind a împiedica divorțul înmulțind încercările și ocaziunile de împăciuire ale soților. Obiecțiunea că sfaturile de împăcare fiind făcute de președintele tribunalului cu ocaziunea procesului de divorț intentat de soție contra soțului său, și acele sfaturi neisbutind e inutil a se mai repeta și cu ocaziunea acțiunii reconvențională făcută de soț, nu este întemeiată întru cât cererea reconvențională schimbă cu totul pozi-

țiunea părților în instanță, reclamantul din acțiunea principală, devenind, la rândul său, intimat în acțiunea reconvențională și, ca atare, putând avea interes ca divorțul să nu mai fie pronunțat, este evident că trimiterea părților din nou înaintea președintelui tribunalului pentru reconciliare se impune, încercările de împăcare putând de astă dată isbuti. (Cas. II, 84/Mai, 19/93, B. p. 516).

9. Art. 218, ca și art. 225, n'a voit altceva de cât ca părțile, în materie de divorț să se prezinte în persoană iar nu prin procurator. Prin urmare, pentru a începe procesul trebuie să se prezinte reclamantul cu petițiunea sa de divorț, căci alt-fel nu i se poate da nici un curs dacă s'ar prezenta prin procurator. (Apel Buc. I, Mai, 8/93, Dr. 43/93).

10. Acel ce lasă să i se respingă ac-

țiunea de divorț încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebuie să facă o nouă acțiune, de oarece legiuitorul, derogând dela normele procedurii ordinare, a impus anumite forme și faze în art. 218, 223, 224 și 225 c. civ. cari trebuiesc a fi împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iași, II, No. 8, 1915; „Justiția”, 1916 p. 115).

11. Cauza nouă de divorț, ivită în urma intentării acțiunii, trebuie astfel formulată ca să îndeplinească cerințele art. 218 din codul civil; — faptele care constituiesc o nouă cauză de divorț nu pot fi invocate pentru prima oară în apel; — aceasta potrivit art. 327 pr. civilă. (Cas. II, No. 29, 1919; Jurispr. Rom. 33—34, 1919, p. 831).

12. A se vedea: Art. 244 cu notele 2, 8, 10, 11, 16.

Art. 219. — Judecătorul, după ce va fi ascultat pe reclamant, și îi va face observațiunile ce va socoti de trebuință va parafă cererea și dovezile alăturate, și va încheia proces-verbal pentru primirea lor.

Acest proces-verbal se va subscrie de judecător și de reclamant, afară numai dacă nu va ști a scrie, pentru care se va face mențiune în procesul-verbal. (Civ. 218, 220 urm.; Civ. Fr. 237).

Text. fr. Art. 237. — Le juge, après avoir entendu le demandeur, et lu avoir fait les observations qu'il croira convenables, paraphera la demande et les pièces, et dressera procès-verbal de la remise du tout en ses mains. Ce procès-verbal sera signé par le juge et par le demandeur, à moins que celui-ci ne sache ou ne puisse signer; auquel cas il en sera fait mention.

Doctrină străină.

- ARNTZ, I, 412;
 BAUDRY ET CHAUVEAU., *Personnes*, III, 94, 102, 109;
 BEUDANT, II, 409;
 CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 100, p. 146;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 218;
 HUC, II, 311, 314;
 LAURENT, III, 224, 226-228;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1180, 1186, 1187;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1195; III, ed. 2-a, No. 553, 554, 556.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 77 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 474);
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 434;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului* No. 34;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

Jurisprudență.

1. În materie de divorț nu se poate invoca pentru prima oară în Casatie

motivul relativ la neîndeplinirea dispoz. art. 219 și 229 c. civ. (Cas. II, 224/96, B. p. 1448).

Art. 220. — Judecătorul va ordonă prin procesul verbal ca părțile să se înfățișeze înaintea sa la ziua și ora ce va determina. Spre acest sfârșit se va trimite copie după ordonanța sa persoanei în contra căreia se cere desfacerea căsătoriei. (Civ. 221, 224 urm., Pr. civ. 99; Civ. Fr. 238).

Text. fr. Art. 238. — Le juge ordonnera, au bas de son procès-verbal, que les parties comparaitront en personne devant lui, au jour et à l'heure qu'il indiquera; et qu'à cet effet, copie de son ordonnance sera par lui adressée à la partie contre laquelle le divorce est demandé.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 190;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 87, 105;
 BEDDANT, II, 409;
 CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 106, p. 151; 111, p. 154; 115, p. 156; 116, p. 157; 117, p. 157;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 214, 216, 218 urm., 222 urm., 226;
 DALLOZ, *Suppl. Div. et sép. de corps*, 199 urm., 257 urm., 275 urm.; *Sép. de corps*, 57 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 175;
 DEMOLOMBE, IV, 434-436, 438;
 DURANTON, II, 586;
 HUC, II, 317, 322;
 LAURENT, III, 228, 229, 242, 271, 343;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1297;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1196 urm., 1240 urm., 1247; III, ed. 2-a, No. 557 urm., 617 urm., 625;
 THIRY, I, 354, p. 326.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 80 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113, 114, 256;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 434;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Călușa divorțului*, No. 34;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

Jurisprudență.

1. Potrivit art. 220 c. civ., judecătorul va ordonă prin procesul verbal de darea primelor consilii, aparițiunea la anumită dată a părților înaintea

sa, în care scop se comunică părții și o copie după ordonanță.

Partea poate însă lua cunoștință de termen și pe altă cale. (Apel Iasi, II, 1918: „Justitia”, 1919, No. 5/6).

Art. 221. — În ziua hotărâtă judecătorul va da ambilor soți, de se vor înfățișa, sau reclamantului, dacă numai singur se va înfățișa, consiliurile ce va găsi cu cale spre a săvârși împăciuirea. De nu va putea izbuti va încheia proces-verbal și va ordonă a se comunica cererea și dovezile ministerului public¹⁾ și va referi despre toate tribunalului. (Civ. 222 urm.; 229 urm., 261; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 239).

Text. fr. Art. 239. — Au jour indiqué, le juge fera aux deux époux, s'ils se présentent, ou au demandeur, s'il est seul comparant, les représentations qu'il croira propres à opérer un rapprochement: s'il ne peut y parvenir, il en dressera procès-verbal, et ordonnera la communication de la demande et des pièces au ministère public, et le référé du tout au tribunal.

¹⁾ Această comunicare de acte este desființată prin art. 3 al legii din 29 Octombrie 1877 asupra atribuțiilor ministerului public, precum și prin art. 81 din Proc. civ.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 190;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Personnes*, III, 87, 105;
 BEUDANT, II, 409;
 CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 106, p. 151; 111, p. 154; 115, p. 156;
 116, p. 157; 117, p. 157;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 223 urm., 242;
 DALLOZ, *Rép. Sép. de corps*, 453; *Suppl. Div. et sép. de corps*, 157;
 DEMOLOMBE, IV, 434-436, 438;
 DURANTON, II, 586;
 HUC, II, 317, 322;
 LAURENT, III, 228, 229, 242, 271, 343;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1297;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1200, 1301, 1309 urm.; III, ed. 2-a, No. 561 urm., 693, 702 urm.;
 THIRY, I, 354, p. 326.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 80 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 474); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113, 260;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, 434, 441;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 35, 65;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52 urm.

Jurisprudență.

1. Singura cale de atac deschisă prin lege contra actelor sau rezoluțiilor judecătorești date de președinte, este recursul direct în Casație prevăzut de art. 31 din L. Curții de Casație. Numai când s'ar fi luat vre-o măsură de președinte, pe cale de ordonanță prezidențială, conform art. 66 bis pr. civ., ea ar fi putut fi atacată cu apel înaintea completului tribunalului. Prin urmare, nu există apel la Curte contra Procesului-Verbal încheiat de președintele tribunalului, în materie de divorț, prin care constată că nu este locul a se mai referi cazul tribunalului conform art. 221 c. civ. de oarece re-

clamantul nu a arătat nici unul dintre motivele determinate de lege. (C. Apel Constanța, 2 din 4 Febr. 1924. Justiția Dobrogei, 4/924).

2. În cazul art. 221 c. civ. Președintele nu este legat prin măsura ce a luat, ci poate să revină asupra ei, dând curs cererii părții reclamante.

De altfel partea poate face o nouă acțiune, fără a i se putea opune autoritatea lucrului judecat care nu poate rezulta dintr'o simplă rezoluție prezidențială și nici din încheerile date pe cale grațioasă în camera de consiliu. (C. Apel Constanța, 2 din 4 Febr. 1924. Justiția Dobrogei, 4/924).

3. A se vedea: Art. 216 cu notele 2 și 3; art. 218 cu notele 3, 4, 8.

Art. 222. — După 3 zile tribunalul, după referatul președintelui sau al judecătorului ce îi ține locul și după concluziunile ministerului public ¹⁾ va acorda sau va suspenda permisiunea de a se face citațiuni părților; suspendarea nu poate trece peste 20 de zile. (Civ. 221, 223; Leg. timbr.; art. 21 § 16; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 240).

Text. fr. Art. 240. — Dans les trois jours qui suivront, le tribunal, sur le rapport du président ou du juge qui en aura fait les fonctions, et sur les conclusions du ministère public, accordera ou suspendra la permission de citer. La suspension ne pourra excéder le terme de vingt jours.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 190;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Personnes*, III, 87, 105;
 BEUDANT, II, 409;

1) Prin art. 2 al legii din 29 Octomvrie 1877 asupra atribuțiilor ministerului public, concluziunile Procurorului, în această materie, au fost desființate.

Deasemenea prin art. 81 din noua procedură civilă din 1900, Ministerul public, nu este obligat a pune concluziunile ca parte alăturată, decât numai în procesele în cari sunt puse în joc interesele minorilor, interzișilor și a celor puși sub constiul judiciar.

CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 106, p. 151; 111, p. 154; 415, p. 156; 116, p. 157; 117, p. 157;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 222;
 DALLOZ, *Rép. Sép. de corps*, 453; *Suppl. Div. et sép. de corps*, 457;
 DEMOLOMBE, IV, 434-436, 438;
 DURANTON, II, 586;
 HUC, II, 317, 322;
 LAURENT, III, 228, 229, 242, 271, 343;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1297;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1240, 1250, III, ed. 2-a, No. 617, 629;
 THIRY, I, 354, p. 326.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 80 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 113; 114; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 13 Mart. 1904 și Trib. de Ilfov. s. IV, 86 din 20 Iunie 1903. *Curier Jud.* 79/904; *Observație* sub. Trib. Montpellier, 6 Oct. 1919, *Tribuna Juridică*, 43-44/1920;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 435;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 36, 66;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

Jurisprudență.

1. Art. 222 din c. civ., referindu-se numai la facultatea ce are tribunalul de a acordă sau de a suspenda permisiunea de a face citații, iar nu și la dreptul ce-l are partea interesată de a cere redeschiderea dosarului pentru citarea părților, nu se poate deduce

nici o decădere a acțiunii, din faptul că partea a lăsat să treacă mai mult de 20 de zile dela referatul prezidențial. (Apel. Buc. I, *Curier Jud.* 79/904).
 2. Termenul de 3 zile prevăzut de art. 222 c. civ., nu este prevăzut de lege sub pedeapsă de nulitate. (Apel. Iasi, II, 1918; „Justiția”, 1919, No. 5/6).

Art. 223. — Reclamantul va cere dela tribunal a se cită, după formele obicinuite, pârâțul, ca să se înfățișeze în persoană în ședință secretă și în termenul prescris de lege; se va trimite împreună cu citațiunea părții pârâte copie după cererea de despărțenie și după actele doveditoare. (Civ. 218, 224 urm.; Pr. civ. 58, 70, 74, 76, 78, 99; Leg. timbr. art. 18 § 17; Civ. Fr. 241).

Text. fr. Art. 241. — Le demandeur, en vertu de la permission du tribunal, fera citer le défendeur, dans la forme ordinaire, à comparaitre en personne à l'audience, à huis clos, dans le délai de la loi; il fera donner copie en tête de la citation, de la demande en divorce et des pièces produites à l'appui.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Traité théorique et pratique du divorce*, I, 181;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 212, 219;
 FREMONT, *Traité pratique du divorce et de la séparation de corps*, 411, 415 urm., p. 210 urm., 420, p. 212;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1245; III, ed. 2-a, No. 623.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 86 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 435;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 37, 38.

Jurisprudență.

1. Acel ce lasă să i se respingă acțiunea de divorț încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebuie să facă o nouă acțiune, deoarece

legiuitorul, derogând dela normele procedurii ordinare, a impus anumite forme și faze în art. 218, 223, 224 și 225 c. civ. care trebuiesc a fi împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iași, II, No. 8, 1915; „Justiția“, 1916, p. 115).

Art. 224. — La expirarea termenului, dacă partea pârâtă, se va înfățișa sau nu, reclamantul în persoană, azistat de un sfătuitor, de va găsi de trebuință, va expune sau va face a se expune motivele cererii sale, va înfățișa dovezile și va spune numele martorilor ce va fi având. (Civ. 225, 231 urm., 234 urm., 237 urm.; Pr. civ. 186 urm.; Civ. Fr. 242).

Text. fr. Art. 242. — A l'échéance du délai, soit que le défendeur comparaisse ou non, le demandeur en personne, assisté d'un conseil, s'il le juge à propos, exposera ou fera exposer les motifs de sa demande; il représentera les pièces qui l'appuient, et nommera les témoins qu'il se propose de faire entendre.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 220 urm.; ed. 1-a, III, p. 165;

FREMONT, *Divorce*, 411, 415 urm., p. 210 urm., 420, p. 212;

PLANOL, I, ed. 3-a, No. 1251 urm.; III, ed. 2-a, No. 630 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 86 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115, 256;

CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;

NACU, I, p. 435, 442;

NEMETESCU, P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 39, 69;

SESCIOREANU G., *Notă sub Trib. Fălciu*, 822 din 31 Mart. 1921. *Pand. Rom.* 1921, II, 53;

TĂTARU, G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Jurisprudență.

1. Este licită convențiunea prin care se stipulează onorariu pentru sfătuitor. (Cas. I, 190/Mai, 30, 81, B. p. 413).

2. Din art. 239 combinat cu art. 224, 226 și 232, rezultă că e de ajuns de a se propune de ambele părți martorii cari voesc ca să fie ascultați, spre a se procede ast-fel de către tribunal la chemarea și ascultarea lor, fără a se putea respinge reclamațiunea sau a condamna pe pârât sub cuvânt că nu și-a adus martorii înaintea tribunalului. Prin urmare, dacă la înfățișarea fixată pentru ascultarea martorilor ar lipsi reclamantul sau pârâtul care a propus martori din aceasta nu rezultă că atât reclamantul cât și pârâtul n'ar mai fi în drept de a cere să li se asculte martorii propuși la altă înfățișare, căci absența lor a putut să provină din cauză de forță majoră, și astfel li s'ar impune pe nedrept o pedeapsă pentru ne prezentarea lor, pedeapsă pe care legea n'o prevede. Dacă dar tribunalul, la termenul fixat pentru audierea martorilor respinge re-

clamațiunea ca nesustținută, fără a asculta martorii propuși, curtea e în drept a admite proba testimonială pentru dovedirea reclamațiunii, căci și la curte, ca și la prima instanță, când se constată că este necesitate, se pot îndeplini aceleași formalități de procedură. (Apel Focș. I, 1047, Aug. 23/84, *Dr.* 80/84).

3. Acel ce lasă să i se respingă acțiunea de divorț încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebuie să facă o nouă acțiune, deoarece legiuitorul, derogând dela normele procedurii ordinare, a impus anumite forme și faze în art. 218, 223, 224 și 225 c. civ., cari trebuiesc împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iași, II, No. 8, 1915; „Justiția“, 1916, p. 115).

4. În materie de divorț nefiind ridicat soțului pârât dreptul de a se apăra, iar în art. 224 c. civ., în ceea ce privește modul administrării probelor, vorbind în chip precis și expres numai de reclamant, prin aceasta se înțelege că soțul pârât poate să beneficieze de dreptul de a combate acțiunea de divorț a soțului reclamant, potrivit rân-

duelilor dreptului comun, adică în orice stare s'ar găsi procesul iar nu numai la primul termen, cum procedura divorțului, pune această obligație pentru sotul reclamant. (Trib. Fălcu, 31

Mart. 1921. Dreptul, 35/921; Pand. Rom. 1924, II, 53).

5. A se vedea: art. 218 cu notele respective; art. 244 cu notele: 2, 8, 10, 11, 16 și 17.

Art. 225. — În materie de despărțire de căsătorie părțile nu vor putea să se înfățișeze prin procuratori cari să pledeze¹⁾. (Civ. 218, 220, 224, 231, 236, 237, 260, 276; Pr. civ. 94).

Doctrină străină.

LAURENT, III, 247.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 85, 86: *Notă* sub. C. Apel Iași, s. II, 7 Mai 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1498.

CALETZEANU C., *Observație* sub. Cas. Belg. s. I, 7 Mart. 1907. Dreptul 46/1907;

CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;

NAOU, I, p. 441, 442.

Jurisprudență.

1. Persoana care asistă pe soție la trib. este un simplu sfătuitor dacă nu se constată că a sprijinit-o ca avocat; această constatare nu rezultă din aceea că asistentul a desbătut oare-cari chestiuni de fapt și de drept, când a făcut-o ca răspuns la excepțiunile invocate de sot. (Cas. II, 181/Sept. 13/76, B. p. 517).

2. După art. 225 și 226, în materie de divorț, părțile trebuie să se prezinte în persoană la judecată. Deci dacă una din părți adresează în scris o cerere de declinare de competență, din cauza persoanei, fără a o susține oral, nici în momentul când a adresat-o, nici la înfățișarea când tribunalul a dat contradictoriu sentința, o atare cerere urmează a se înlătură din acest punct de vedere, și prin urmare în apel este tardiv a o mai susține oral. (Apel Focs. II, 4 Sept. 7/83. Dr. 1/83).

3. Dacă legiuitorul prin codul civil a prescris o procedură specială în materie de divorț, prin aceasta el n'a exclus aplicarea dispozițiilor procedurii ordinare la toate cazurile pe care nu le-a reglementat anume, în vederea scopului special pe care-l urmărește în materia aceasta. Iar art. 225, care prevede că părțile nu vor putea să se înfățișeze prin procuratori cari să pledeze nu are alt scop de cât a înlătură de la judecată intervenirea unor persoane străine și d'a pune pe soți, prin obligațiunea de a stă în persoană în fața judecătii, în necesitatea de a se gândi cu maturitate la pasul ce voesc a face, dând totodată și magistratului putința de a interveni prin sfaturile sale în scopul unei împăcaciuni. Acest

scop dispăre o dată ce prin o sentință definitivă, imposibilitatea menținerii căsătoriei e stabilită; de aci înainte legiuitorul departe de a prescrie pedici și formalități de acelea care tind a prelungi judecata, dimpotrivă voesc ca soluțiunea definitivă să se poată obține cât mai în grabă, pentru a face să dispară o stare de incertitudine prejudiciabilă interesului și chiar demnității soților; aceasta reese clar din dispozițiunile art. 244, care prescrie urgența pentru instanța de apel. Așa fiind, dinaintea curții de casatie, prezența părților în persoană nu poate fi de nici o utilitate, întru cât divorțul odată pronunțat prin o decizie definitivă, interesul e de a se regula situațiunea definitivă a părților cu o oră mai de grabă, și întru cât această curte neexaminând de cât chestiuni de drept, părțile mai totdeauna nu pot personal aduce nici un element de natură a lumina desbaterile. (Cas. II, 56, Mai 22/84, B. p. 485).

4. În materie de divorț reprezentarea părților prin procurator este oprită prin art. 225 din codul civil, iar dela această regulă generală nu se poate excepta cazul judecării în principiu, de oarece ar fi a se adăugă la textul art. 225 o excepțiune pe care legea nu o prevede și a contraveni chiar scopului pentru care legea a oprit reprezentarea în materia divorțului. (Cas. II, 16 Mart. 1911, B. p. 401).

5. Dispozițiunile art. 225 din codul civil, cari obligă pe părți în materie de divorț să se prezinte în fața instanței, în persoană, nu se aplică și în ceea ce privește desbaterile urmate înaintea instanței de apel pentru admiterea în principiu a divorțului, de oarece le-

1) Acest articol nu are echivalent în codul civil francez, el fiind adăugat de legiuitorul român.

giuitorul suprimând înaintea celei de a doua instanță procedura anevoioasă din fața tribunalului, este logic a se înlătura ca de prisos și formalitatea prezentării părților în persoană. (Apel Buc. II, *Dr.* 52/911, p. 413).

6. Acel ce lasă să i se respingă acțiunea de divorț încă din prima fază a procesului, nu mai poate face apel, ci trebuie să facă o nouă acțiune, de oarece legiuitorul, derogând dela normele procedurii ordinare, a impus anumite forme și faze în art. 218, 223, 224 și 225 c. civ. cari trebuiesc a fi împlinite înaintea Tribunalului. (Apel Iași, II, No. 8, 1915; „Justiția”, 1916, p. 115).

7. Deși în materie de divorț, soții sunt obligați a se înfățișa în persoană înaintea instanțelor judecătorești (tribunal și Curte) totuși această obligație nu mai există pentru ei, de câte ori apelul lor nu este relativ la însăși desfacerea căsătoriei, ci numai la chestiunea de a se ști cui trebuie să se încredințeze copiii născuți din căsătoria desfăcută, sau care urmează a se desface. (C. apel Iași, II, 7 Mai 1924, *Jur. Gen.* 1924, No. 1498; C. Apel Iași s. I, 46 din 12 Dec. 1922. *Pand. Rom.* 1924, III, 89).

8. A se vedea: Art. 218 cu notele 5 și 9; art. 244 cu notele: 2, 8, 16.

Art. 226. — Dacă pârîtul se va înfățișa în persoană, va putea propune observările sale atât asupra motivelor cererii cât și asupra actelor ce vor fi produse de reclamant și asupra martorilor numiți de reclamant. Pârîtul va numi pe martorii ce-și propune a înfățișa și asupra cărora reclamantul va face și el observațiunile sale. (Civ. 232 urm., 237 urm., 239; *Pr. civ.* 186; *Civ. Fr.* 243).

Text. fr. Art. 243. — Si le défendeur comparait en personne ou par un fondé de pouvoir, il pourra proposer ou faire proposer ses observations, tant sur les motifs de la demande que sur les pièces produites par le demandeur et sur les témoins par lui nommés. Le défendeur nommera, de son côté, les témoins qu'il se propose de faire entendre, et sur lesquels le demandeur fera réciproquement ses observations.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 238; II, p. 58; ed. 1-a, III, p. 140;
FREMONT, *Divorce*, 411, 415 urm., p. 210 urm.; 420, p. 212; 457, p. 226, 227;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1251 urm.; III, ed. 2-a, No. 630 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 87 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435;
SESCIOREANU G., *Notă sub Trib. Fălciu* 822 din 31 Mart 1921. *Pand. Rom.* 1924, II, 53;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Jurisprudență.

1. Intr'o acțiune de divorț intentată de unul din soți, sau de amândoi odată, instanțele judecătorești chemate a se pronunță asupra ei, au a stabili care e soțul inocent și care vinovat, pentru a se ști în favoarea cui are a pronunță divorțul, căci deși soții vor fi divorțați, pentru vina unuia sau aluia din ei, însă e important a se ști în favoarea cui are a se pronunță di-

vorțul, efectele ce decurg dintr'însul nefiind aceleași pentru ambii soți. Astfel, deși proba cu martori cerută de un soț, pentru a dovedi vina celuilalt, ar conduce la același efect — desfacerea căsătoriei, când și celălalt soț a cerut divorțul — însă nu se poate refuză această probă ca inutilă pentru acest motiv, căci deși scopul este același, însă efectele nu sunt aceleași. (Cas. II, 293/98, B. p. 1322).

Art. 227. — La a lor înfățișare se va întocmi proces-verbal

despre spusele și observațiunile părților, precum asemenea și mărturisirile ce unul sau altul poate face.

Se va da cetire procesului-verbal persoanelor înfățișate, cari se vor îndatora a-l subscrie, și se va face într'adins mențiune despre semnătura lor sau de declarațiunea că n'au putut sau n'au voit să subscrie. (Civ. 238; Civ. Fr. 244).

Text. fr. Art. 244. — Il sera dressé procès-verbal des comparations dites, et observations des parties, ainsi que des aveux que l'une ou l'autre pourra faire. Lecture de ce procès-verbal sera donnée aux dites parties, qui seront requises de le signer; et il sera fait mention expresse de leur signature, ou de leur déclaration de ne pouvoir ou ne vouloir signer.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 212, 231 urm.;
FREMONT, *Divorce*, 411, 415 urm., p. 210 urm.; 420, p. 212; 457, p. 226, 227;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1180, 1208; III, ed. 2-a, No. 535, 576.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 87 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435; 443.

Art. 228. — Tribunalul va soroci părțile pentru audiență publică a cărei zi și oră o va fixa; va ordona a se comunica lucrările ministerului public¹⁾ și va numi un raportor. (Civ. 220, 229, 230, 231; Pr. civ. 78, 81, 86, 96, 99; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 245).

Text. fr. Art. 245. — Le tribunal renverra les parties à l'audience publique, dont il fixera le jour et l'heure; il ordonnera la communication de la procédure au ministère public, et commettra un rapporteur. Dans le cas où le défendeur n'aurait pas comparu, le demandeur sera tenu de lui faire signifier l'ordonnance du tribunal, dans le délai qu'elle aura déterminé.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 181
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 223, 243;
FREMONT, *Divorce* 411, 415 urm.; p. 210 urm.; 420, p. 212; 457, p. 226, 227;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1200-3°, 1212; III, ed. 2-a, No. 562-3°, 583;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 87 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 435, 443;
NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No 40, 70;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului* p. 44.

Jurisprudență.

1. Cu ocaziunea discuțiunii admisibilității cererei de divorț ne fiind a se

trată chestiunea de cât din punctul de vedere juridic, fără a intra în chestiuni de fapte care ar putea da loc la revelațiuni de secrete, care ar fi de

¹⁾ A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

natură poate de a atinge demnitatea părinților și bunele moravuri, secretul audiențelor nu este util. În ceea ce privește argumentul că în materie de divorț este acordat secretul debaterilor el nu poate fi susținut cu succes de oarece legiuitorul departe de a fi voit să

consacre acest principiu într'un mod absolut, s'a mulțumit ca prin articole speciale să ordone, după cum a crezut de cuviință, când ședința să fie secretă sau publică. (Trib. Ilfov, I, Iun. 14/80. Dr. 6/80).

Art. 229. — La ziua și ora hotărâtă, asupra raportului judecătorului raportor, după ce se va ascultă ministerul public¹⁾, tribunalul va hotărâ mai întâiu asupra neadmiterii, cererii de despărțenie, de va fi fost propusă.

Când motivele neadmiterii se vor găsi temeinice, cererea de despărțenie se va respinge; în cazul contrariu, sau de nu se va fi făcut propunerea de neadmitere, cererea de despărțenie se va admite. (Civ. 221, 230 urm., 224; Pr. civ. 99; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 246).

Text. fr. Art. 246. — Au jour et à l'heure indiqués sur le rapport du juge commis, le ministère public entendu, le tribunal statuera d'abord sur les fins de nonrecevoir, s'il en a été proposé. En cas qu'elles soient trouvées concluantes, la demande en divorce sera rejetée: dans le cas contraire, ou s'il n'a pas été proposé de fins de nonrecevoir, la demande en divorce sera admise.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 225, 245;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1201; III, ed. 2-a, No. 565;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115, 118;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
IULIU G., *Observație*, sub. C. Apel Iași s. I, 1 Martie 1921. Pand. Rom. 1924-III-118;
NACU, I, p. 436;
NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 42, 72;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 44.

Jurisprudență.

1. Excepțiunea bazată pe faptul că soții ce se divorțează sunt streini și deci urmează a li se aplica legea statutului lor personal, poate fi propusă chiar după admiterea în principiu a divorțului, pentru că jurnalul de admisibilitatea acțiunii nu leagă pe Tribunal a judeca cauza în fond, când se ivește o chestiune care poate face ca acțiunea să cadă din cauze străine de temeinicia ei. O astfel de excepțiune poate fi apoi examinată înainte de a se intra în fondul procesului, căci ea, fiind o excepțiune peremptorie de fond, tinde tocmai a anihila acțiunea principală. (Trib. Iași, I, Drept. 17/95).

2. În materie de divorț nu se poate invoca pentru prima oară în Casație

motivul relativ la neîndeplinirea dispozițiilor art. 219 și 229 c. civ. (Cas. II, 224/96, B. p. 1448).

3. După dispozițiunile aliniatului al doilea de sub art. 229 din codul civil, cererea de despărțenie se va respinge, dacă soțul pârât, cu ocazia discuției admisibilității în principiu, va propune motive de neadmiterea cererii de divorț, cari se vor găsi temeinice.

Legea, vorbind de motive de neadmitere, înțelege cauzele de neprimire sau excepțiunile, pe care soțul pârât le opune cererii de despărțenie, nu pentru a contesta faptele ce i se impută, dar pentru a înlătura cererea de divorț chiar dacă aceste fapte ar fi, sau ar putea fi dovedite.

Prin urmare, soțul pârât nu poate opune decât acele motive de neadmitere cari fac inutilă cercetarea proce-

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 C. civ.

sului în fond, cum ar fi împăcarea, lipsa de cauză legală de divorț, etc.

Așa fiind, instanța de fond cu drept cuvânt refuză a discuta temeinicia motivelor de despărțenie, pe motiv că asemenea discuțiune era relativă la o chestiune de fapt, atingătoare de fondul procesului, în cercetarea căruia nu se putea intra cu ocazia admisibilității în principiu. (Cas. II, 150 din 4 Iunie 1912. B. p. 1244, Curier Judiciar 58/912).

4. După rânduețile stabilite prin art. 224, 226, 228, 229 și 230 cod. civil, dacă cele două concilieri prezidențiale date părților în materie de despărțenie au rămas infructuoase, Tribunalul este dator să sorocească părțile pentru audiență publică, să numească un raportor și să comunice lucrările Ministerului public. La ora și ziua astfel fixate, după ascultarea Ministerului public se va hotărî mai întâi asupra cauzelor de neadmitere a despărțeniei dacă vor fi propuse; negăsind întemeiate aceste motive, Tribunalul va declara în principiu admisibilă acțiunea, iar dacă cauza va fi în stare de judecată, va hotărî asupra fondului.

În ipoteza, însă, când faptele pe cari își fondează reclamantul acțiunea, nu pot fi dovedite la acea audiență, Tribunalul este obligat de a acorda a-

cestuia un alt termen spre a produce actele de care are nevoie și a arăta maritorii cu care voeste a dovedi acțiunea, admitând și pârâtului contra probă, de-o va cere.

De aici rezultă în mod clar și neîndoios că hotărîrea prin care se admite numai în principiu acțiunea de divorț și nu se statuează asupra fondului, are caracterul unei încheeri preparatorii, și că atare nu este susceptibilă de calea apelului la Curte, conform principiilor generale din procedura civilă, decât odată cu hotărîrea dată asupra fondului.

Obiecțiunea ce s'ar putea face că art. 244 cod. civ. ar deschide calea apelului la Curte în contra tuturor hotărîrilor de admisiune în această materie, nu este întemeiată, de oare textul nu vizează decât hotărîrile desăvârșite, după cum, de altfel, legiuitorul explică imediat prin fraza „sau a judecării definitive dată de Tribunalul de prima instanță în materie de despărțenie“.

Prin urmare, în speță, făcându-se apel în contra hotărîrii de admisiune în principiu a divorțului, bine, Curtea de apel l-a respins ca inadmisibil. (Cas. II, dec. civ. 434 din 9 Oct. 1923, Jur. Gen. 1923, No. 1544, Dreptul 36/923, Pand. Rom. 1924, III, 2).

5. A se vedea: art. 216 nota 3.

Art. 230. — Indată după admiterea cererii de despărțenie, asupra raportului judecătorului raportor, ascultându-se și ministerul public ¹⁾, tribunalul va hotărî asupra fondului, dacă va găsi cauza în stare de a fi judecată; la din contră, va admite pe reclamant a dovedi faptele, pe care și fondează arătările și pe pârît a dovedi contrariul. (Civ. 211 urm., 229, 231 urm.; Pr. civ. 91, 99; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 247).

Text. fr. Art. 247. — Immédiatement après l'admission de la demande en divorce, sur le rapport du juge commis, le ministère public entendu, le tribunal statuera au fond. Il fera droit à la demande, si elle lui paraît en état d'être jugée; sinon, il admettra le demandeur à la preuve des faits pertinents par lui allégués, et le défendeur à la preuve contraire.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 225, 229, 244;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1201, 1221; III, ed. 2-a, No. 564, 595.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115;
Notă sub. Trib. civil Bruxelles 1 Iunie 1917, Jurispr. Gen. 27/923 No. 1851;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 436.
NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 43, 73;

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

Jurisprudență.

1. Curtea de apel nu violează nici un text de lege, servindu-se în materie de divorț cu niste probe administrate în procesul corecțional dintre soți. (Cas. II, 12/Jan. 21/75, B. p. 6).

2. Deși, după art. 230, îndată după admiterea cererii de divorț în principiu se procedează la judecarea fondului dacă va fi în stare de judecată, însă acest articol prevede cazul când cererea de divorț s'a admis în principiu la prima instanță, iar nu la curte. Și deși după principiile stabilite în procedura civilă prin efectul devolutiv al apelului procesul se repune în starea în care a fost la tribunal, curtea trebuie să completeze ceea ce nu s'a făcut la prima instanță, însă acest principiu este prevăzut numai pentru dreptul comun, iar nu și pentru divorțuri. Or, la divorț legiuitorul a prevăzut o procedură diferită de cea ordinară, a înscris această procedură chiar în codul civil, a stabilit-o pe alte norme; a hotărât, în interesul de a se putea reconcilia părțile, ca procedura la tribunal să fie lentă, plină de încercări de împăcare, cu mai multe termene, fără drept de opozițiune, pe când la curte legiuitorul ordonă celeritatea, fără nici una din procedurile de împăcaciune impuse la tribunal. Dacă s'ar admite principiu că prin efectul devolutiv al apelului curtea, după deciziunea de admitere în principiu a apelu-

lui, să intre în cercetarea fondului, atunci s'ar eluda legea, s'ar înlătură toate acele ajurnări și încercări de împăcaciune prescrise de legiuitor în interesul de a se împuțina numărul divorțurilor, cari se urmează numai la tribunal. Ast-fel fiind, dacă curtea a admis în principiu cererea de divorț ce tribunalul o respinsese, fondul procesului urmează a se trimite spre a fi judecat la tribunalul căruia i s'a îndreptat cererea de divorț. (Apel Focs. II, 20 Febr. 12/82, Dr. 3/82).

3. Curtea de apel respingând cererea soției de a i se chemă și ascultă noi martori, pentru motivul că deja s'a ascultat la tribunal un număr suficient de martori propuși de dânsa și că lipsa unora a provenit din cauză că le-a indicat domiciliul greșit, a uzat ast-fel de facultatea legală de apreciere, fără să comită un exces de putere sau tăgadă de dreptate. (Cas. II, 91/92, Mai 26/92, B. p. 528).

4. Art. 230 din c. civ., nu cuprinde o dispozițiune excepțională, ci consacără principiu comun de drept, după care fiecare parte în proces are dreptul să combată probele aduse contra sa.

Utilitatea și oportunitatea dovezilor cu martori, propuse de părți, sunt lăsate la aprecierea instanțelor de fond, destul numai că aceste instanțe să motiveze hotărîrea lor în această privință. (Cas. II, decizia civilă No. 157, din 5 Iunie, 1915. Jur. Rom. 1916, p. 71).

5. A se vedea: Art. 224 nota 2.

Art. 231. — Asupra fiecărui act al pricinei, părțile după raportul judecătorului, și mai înainte de a vorbi ministerul public¹⁾, pot propune contestațiunile lor, mai întâi asupra motivelor de admitere și apoi asupra fondului, dar în nici un caz azistentul reclamantului nu va fi admis, dacă reclamantul însuși nu se va înfățișa în persoană. (Civ. 225, 229, 232 urm.; Civ. Fr. 248).

Text. fr. Art. 248. — A chaque acte de la cause, les parties pourront, après le rapport du juge, et avant que le ministère public ait pris la parole, proposer ou faire proposer leurs moyens respectifs, d'abord sur les fins de non-recevoir, et ensuite sur le fond; mais en aucun cas le conseil du demandeur ne sera admis, si le demandeur n'est pas comparant en personne.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 223, 228 urm., 245;

LAURENT, III, 235;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1218, 1222, 1314; III, ed. 2-a, No. 590, 596, 705.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, éd. 2-a, p. 92 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 256;

CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;

NACU, I, p. 436;

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod civ.

NEMETESCU P. GEORGE, *Calăuza divorțului* No. 43, 73;
 PERIETEANU I. GR., *Notă* sub. C. Apel Buc. s. III, 2341 din 23 Oct. 1919. Pand. Rom.
 1922, II, 171.

Art. 232. — Indată ce se va pronunță hotărîrea care va ordonă a se face cercetări, grefierul tribunalului va ceti partea procesului-verbal care conține numele martorilor propuși, și pe cari părțile au cerut a fi ascultați.

Părțile vor fi vestite de către președinte că mai pot propune și alți martori; însă, că după aceasta nu vor mai putea fi primite a mai face și alte propuneri. (Civ. 221, 224, 226 urm., 233, 234, 235, 239; Civ. Fr. 249).

Text. fr. Art. 249. — Aussitôt après la prononciation du jugement qui ordonnera les enquêtes, le greffier du tribunal donnera lecture de la partie du procès-verbal qui contient la nomination déjà faite des témoins que les parties se proposent de faire entendre. Elles seront averties par le président, qu'elles peuvent encore en désigner d'autres, mais qu'après ce moment elles n'y seront plus reçues.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 227, 244;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1224; III, ed. 2-a, No. 599.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.; *Observație* sub. Cas. II, 212 din 4 Iunie 1902.
 Curier Jud. 5/1903;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 436;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Calăuza divorțului*, No. 74;
 OPRESCU CONST., *Notă* sub. Trib. Botoșani Jurnal 836 din 21 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924 N. 216;
 SESCOREANU G., *Notă* sub. Trib. Fălcu 822 din 31 Mart. 1921. Pand. Rom. 1924, II, 536.

Jurisprudență.

1. Art. 332 pr. civ. prevede că în apel se pot repetă probele făcute la prima instanță, dacă judecătorul le găsește defectuoase sau incomplete, precum și a ordonă ori ce alte instrucțiuni și probe noi. Deci dacă partea propune în apel a produce mărturii noi, curtea nu se poate mărghini a respinge această propunere pe cuvântul că în materie de divorț ar fi o procedură excepțională și că art. 232 c. civ. limitează acest drept, fără a se pronunță dacă probele produse la tribunal nu sunt defec-

tuoase sau incomplete, așa cum cere art. 332 pr. civ. caz în care numai curtea poate refuză cererea. Chiar din rostirea cuvintelor „părțile vor fi vestite de președinte că mai pot propune și alți martori” cuprinse în § 2 din art. 232 c. civ., rezultă că dreptul de a se produce noi martori nu este interzis, din contra, legiuitorul oferă părților în privința dreptului de apărare mai multă garanție. (Cas. II, 175/Nov. 28/72, B. p. 326).

2. A se vedea: Art. 224 cu notele 2, 4; art. 230 nota 3.

Art. 233. — Părțile vor face propunerile lor îndată în contra acelor martori ce vor voi a se depărta. Tribunalul va hotărî asupra acestor propuneri, după ce va ascultă pe ministerul public¹⁾. (Civ. 226, 232, 234 urm.; Leg. 29 Octomv. 77; Civ. Fr. 250).

Text. fr. Art. 250. — Les parties proposeront de suite leurs reproches respectifs contre les témoins qu'elles voudront écarter. Le tribunal statuera sur ces reproches, après avoir entendu le ministère public.

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 230, 421 nota 1;
 LAURENT, III, 235;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1226; III, ed. 2-a, No. 602.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 92 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 437, 447.

Art. 234. — Rudele părților, afară de copiii și descendenți, nu pot fi respinși ca martori, sub cuvânt de rudenie, precum asemenea nici slugile căsătoriților, sub cuvânt că sunt slugi; dar tribunalul va judecă și va aprecia după împrejurări depunerile rudelor și ale slugilor. (Civ. 224, 232 urm.; Pr. civ. 191, 192; Civ. Fr. 251).

Text. fr. Art. 251. — Les parents des parties, à l'exception de leurs enfants et descendants, ne sont pas reprochables du chef de la parenté, non plus que les domestiques des époux, en raison de cette qualité; mais le tribunal aura tel égard que de raison aux dépositions des parents et des domestiques.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 130, p. 77;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 231, 395;
 DALLOZ, *Suppl. Div. et sép. de corps* 427, 430.
 DEMOLOMBE, IV, 480, 480 bis;
 HUC, II, 375, 376;
 LAURENT, III, 234, 235;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2162, 2173, 2175, 2178, 2180, 2181;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1229 urm.; III, ed. 2-a, No. 605 urm.;
 SIREY, *Divorce*, 2554 urm., 2558, 2561.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 98 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115;
Observație sub. Trib. civil Bordeaux, 4 April 1900. Curier Jud. 43/1902;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 443, urm.

Art. 235. — Orice hotărîre care ar admite vre-o dovadă testimonială va denumi pe martorii ce urmează a fi ascultați, și va hotărî ziua și ora în cari părțile sunt datoare a-i aduce la tribunal. (Civ. 224, 226, 232, 234; Pr. civ. 186-187; Civ. Fr. 252).

Text. fr. Art. 252. — Tout jugement qui admettra une preuve testimoniale, dénommera les témoins qui seront entendus, et déterminera le jour et l'heure auxquels les parties devront les présenter.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 227 urm., 231 urm., 232, 237 urm., 393, 414; ed. 1-a, III, p. 165, 180;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1218 urm., 1232 urm., 1237; III, ed. 2-a, No. 591 urm., 608 urm., 614, 651 urm., 1156.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 93, 95; (VII, p. 295 No. 1);
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 436, 443;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului* No. 74;
 OPRESCU CONST., *Notă* sub. Trib. Botoșani Journ. 8336 din 21 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924. N. 2166;

Art. 236. — Depunerile martorilor se vor primi la tribunal în ședință secretă de față cu ministerul public¹⁾ cu părțile, sfătuitoarii sau amicii lor, până la numărul de 3 din fiecare parte. (Civ. 224, 237; Pr civ. 100, 194 urm.; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 253).

Text. fr. Art. 253. — Les dépositions des témoins seront reçues par le tribunal séant à huis clos, en présence du ministère public, des parties, et de leurs conseils ou amis, jusqu'au nombre de trois de chaque côté.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 223.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 95 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115, 120, 256; *Observație* sub. Cas. I, 21 Febr. 1923. Pand. Rom. 1923-III-116;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 437, 442.

Jurisprudență.

1. Deși după art. 236, martorii, în materie de divorț, trebuie să fie ascultați în audiență secretă, totuși, pe cât timp nu se constată că ascultarea martorilor a fost făcută în audiență solemnă, presupțiunea este că s'au făcut în ședință secretă. — Și chiar dacă ar fi adevărat că nu s'a făcut în audiență secretă totuși prin faptul că nu s'a propus această lipsă de formalitate înaintea instanței de fond, se presupune acoperită prin tăcerea părților. Chiar când aceste depuneri ar fi fost făcute în audiență solemnă și nu în audiență secretă, această lipsă de procedură nefiind prevăzută de legiuitorul civil sub pedapsă de nulitate, precum e la francezi în art. 262 din procedura civilă, nu se poate considera de ordine publică și invocă pentru prima oară înaintea curții de casație. (Cas. II, 115, Sept. 9/91. B. p. 1007).

2. Dacă art. 236 din codul civil cere ascultarea martorilor înaintea com-

pletului Tribunalului sau al Curții de Apel, această dispozițiune însă a devenit facultativă în urma aplicațiunii art. 31 din noua lege de organizare judecătorească, așa că Curtea de Apel, ascultând martori prin delegație în persoana unuia din consilieri nu a violat art. 236 din codul civil. (Cas. II, 20 Sept. 1910, B. p. 1211).

3. Instanța de apel e în drept a respinge ca inutile depozițiunile martorilor, întrucât motivează deciziunea sa cu privire la inutilitatea acelor martori. (Cas. II, 20 Sept. 1910, B. p. 1211).

4. Din faptul că soțul reclamant într-o acțiune de divorț nu s'a prezentat la termenul fixat pentru admiterea probei cu martori, nu se poate trage concluzia ce s'ar fi dezistat de la acțiunea de divorț, ci numai că a renunțat la efectuarea preparatorului. (C. Apel Buc. s. III, 29 April. 913. Curier Jud. 16/914. În acelaș sens: C. Apel Buc. s. I, 1162 din 23 Febr. 1922. Curier Jud. 17/922).

5. A se vedea art. 238 cu nota 3.

Art. 237. — Părțile, prin sine sau prin organul sfătuito-rilor, pot face martorilor observațiunile și interpelațiunile ce vor găsi de cuviință, fără însă ca să-i întrerupă în cursul

1) Conform art. 2 al legii din 29 Octomvrie 1877 asupra atribuțiunilor ministerului public prezența sa la ședință, în această materie, nu mai este necesară. A se vedea și art. 81. Proc. civilă.

depunerilor ce au a face. (Civ. 226, 228 urm., 233, 238 urm.; Pr. civ. 199; Civ. Fr. 254).

Text. fr. Art. 254. — Les parties, par elles ou par leurs conseils, pourront faire aux témoins telles observations et interpellations qu'elles jugeront à propos, sans pouvoir néanmoins les interrompre dans le cours de leurs dépositions.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 95 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 115, 120, 256;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 437;
TATARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Art. 238. — Fiecare depunere se va face înscris, precum asemenea și toate zisele și observațiunile ce se vor face asupra acelor depuneri.

Procesul-verbal al cercetărei se va citi atât martorilor cât și părților; și unii și alții vor fi datori a-l subscrie. Se va face mențiune despre subscrierea lor, sau despre a lor declarație că nu pot sau nu voesc a subscrie. (Civ. 227; Pr. civ. 198 urm., Civ. Fr. 255).

Text. fr. Art. 255. — Chaque déposition sera rédigée par écrit, ainsi que les dires et observations auxquels elle aura donné lieu. Le procès-verbal d'enquête sera lu tant aux témoins qu'aux parties: les uns et les autres seront requis de le signer; et il sera fait mention de leur signature ou de leur déclaration qu'ils ne peuvent ou ne veulent signer.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 236, 239;
SIREY, *Divorce*, 2524.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 95 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 115;
Observație, sub. C. Apel Iași s. II, 826 din 4 Iulie 1919. Dreptul 42/1920;
CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
NACU, I, p. 437.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul a creat în materie de despărțenie o procedură specială pentru ascultarea martorilor, cu forme nesancționate de nulitate (art. 238), o procedură pe care legea posteroară, care pronunță expres nulitatea cercetării cu martori când procesul-verbal nu e iscălit de martori (art. 198 pr. civ.) n'a abrogat-o, de oare ce o lege generală posteroară nu poate schimba o lege anteroară specială. Și violarea unei legi nu atrage nulitatea virtuală a actului prin care ea a fost înfrântă când îndeplinirea completă a scopului ce și-a propus legiuitorul să atingă cu acea lege, atârnă de la vegherea și diligența părților. Dacă dar partea care

a fost prezente la cercetarea procesului a omis de a reclama stricta observare a unei forme nesancționate de nulitate, trebuie să-și impute șiși o neregularitate care provine din faptul său. (Cas. II, 93/Oct. 12/83, B. p. 981).

2. Formalitatea prevăzută de art. 238 din codul civil, ca procesul-verbal al depunerilor martorilor să fie semnat de toate părțile, nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. (Cas. I, 217/99. B. p. 675).

3. În materie de divorț, ședința trebuie să fie secretă ori de câte ori părțile o cer, pentru ca ele să aibă puțința liberei discuții, a faptelor și împrejurărilor.

Prin urmare, nu poate fi un motiv de casarea deciziei pentru că se-

dintă nu a fost declarată secretă, întru cât părțile nu au cerut aceasta la instanța de fond. (Cas. II, 1 Dec. 1908, B. p. 2073).

4. În materie de divorț, formalitatea prevăzută de art. 238 cod. civil, ca procesul-verbal al depunerilor martorilor să fie semnat de părți, nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. (Cas. II, 1 Dec. 1908, B. p. 2073).

5. Când instanța de fond se referă la depozitiile martorilor cari arată anumite insulte adresate de soț soției, nu este nevoie ca să se reproducă în hotărâre acele expresii și insulte cari pentru instanța de fond constituie in-

sulte grave de natură a motiva despărțenia. (Cas. II, 1 Dec. 1908, B. p. 2073).

6. Art. 238 c. civ., arătând modul cum trebuie să se facă depunerea martorilor, dispune că în materie de divorț, procesul verbal al cercetării trebuie să fie citit atât martorilor cât și părților și că și unii și alții trebuie să-l semneze, făcându-se mențiune despre semnarea sau declarația lor că nu pot sau nu voesc a-l subscrie; această formalitate nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. (C. Apel Iași, s. II, 826 din 4 Iulie 1919. Dreptul 42/920).

Art. 239. — După săvârșirea celor două cercetări sau a celei cerute de reclamant, dacă pârîtul nu a adus martori, tribunalul va soroci părțile pentru ședința publică a cărei zi și oră o va determina. Va ordona a se comunica lucrările ministerului public¹⁾ și va numi un raportor.

Ordonanța de sorocire se va notifica pârîtului în termenul ce se va hotărî prin acea ordonanță. (Civ. 220 urm., 223 urm., 228 urm., 240; Pr. civ. 81; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 256).

Text. fr. Art. 256. — Après la clôtüre des deux enquêtes ou de celle du demandeur, si le défendeur n'a pas produit de témoins, le tribunal renverra les parties à l'audience publique, dont il indiquera le jour et l'heure; il ordonnera la communication de la procédure au ministère public, et commettra un rapporteur. Cette ordonnance sera signifiée au défendeur, à la requête du demandeur dans le délai qu'elle aura déterminé.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 240.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 101 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116, 118;

CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;

NAU, I, p. 437;

NEMETESCU P. GEORGE, *Călduza divorțului*, No. 46, 76.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 224 cu nota 2.

Art. 240. — La ziua hotărîită pentru judecata definitivă se va da cetire raportului de către judecătorul însărcinat cu el. Părțile vor putea mai la urmă face prin ele înșile toate observațiunile ce vor socoti folositoare pricinei lor. După aceasta ministerul public va lua concluziunile sale²⁾.

Hotărîrea definitivă se va pronunța în ședință publică. (Civ. 238, 239; Pr. civ. 118; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 257, 258).

1) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

2) A se vedea nota de sub textul art. 221 Cod. civ.

Text. fr. Art. 257. — Au jour fixé pour le jugement définitif, le rapport sera fait par le juge comis: les parties pourront ensuite faire, par elles-mêmes ou par l'organe de leurs conseil, telles observations qu'elles jugeront utiles à leur cause; après quoi le ministère public donnera ses conclusions.

Text. fr. Art. 258. — Le jugement définitif sera prononcé publiquement: lorsqu'il admettra le divorce, le demandeur sera autorisé à se retirer devant l'officier de l'état civil pour le faire prononcer.

Doctrină străină.

VRAÏE ET GODE., *Le divorce et la séparation de corps*, I, 310, p. 286.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 101 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 116, 118;

CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;

NACU, I, p. 438;

NEMETESCU P. GEORGE, *Călăuza divorțului*, No. 49, 79.

Jurisprudență.

1. Opozițiunea se întemeiază pe această idee că o persoană, care din împrejurări neprevăzute nu s'a prezentat la prima înfățișare, să nu fie judecată fără să se aperc. Prin urmare, ea aparține de dreptul natural, și ca atare nu se poate priva o parte de acest drept de cât atunci când intențiunea legiuitorului este vădită în această privință. Acest principiu e consacrat de legislațiunea noastră prin art. 154 pr. civ. după care toate hotărârile pronunțate de către instanțele judecătorești pot fi atacate pe calea opozițiunii. Și întru cât nu există în codul civil un articol formal care să ridice acest drept, urmează de aci că această regulă de procedură se aplică și în materie de divorț. Dacă legiuitorul prin art. 247 c. civ., vorbește de dreptul de opozițiune numai pentru curțile de apel, nu rezultă din acest text de lege că la tribunal s'a suprimat acest drept, întru cât nu e un text de lege formal prin care să se înlătore opozițiunea în privința hotărârilor pronunțate de prima instanță în materie de divorț; nefiind dar o dispozițiune expresă în lege, nu prin interpretare se poate creea o decădere de drepturi și a se încheie părței această cale legală de a atacă o hotărâre pronunțată în lipsa sa fără să se fi putut apăra. Chiar spiritul legii ne conduce la această interpretare, de oarece prin toate textele de lege legiuitorul a căutat să creeze cât mai multe piedici în privința divorțului. Dacă doctrina și jurisprudența în Franța, de unde legiuitorul nostru a tradus dispozițiunile de lege relative la divorț admite interpretarea contrarie, aceasta se explică prin împrejurarea că la francezi

există antecedente istorice, care nu sunt la noi, și art. 881 pr. civ., care nu e reprodus în codul nostru ast-fel că pe nici unul din aceste argumente nu ne putem întemeia ca să înlăturăm un principiu atât de mare, acela al opozițiunii. (Cas. II, 3/85, Ian. 21/85, B. p. 57. Apel Buc. III, 9, Dec. 8/83, Dr. 27/84; Apel Buc. III, 6, Oct. 15/83, Dr. 3/83; Trib. Iași II, Dec. 9/86, Dr. 25/87).

2. Materia divorțului este excepțională și procedură sa e legiferată a parte în codul civil (art. 211—248). Și în nici unul din articolele relative la această materie nu se vorbește despre dreptul de opozițiune la deciziunea unei curți apelative (art. 247). Art. 245 vorbind de termenul de apel și de momentul de când începe a curge, fixează acest moment la data comunicării sentinței, atât când această sentință s'a pronunțat contradictoriu, cât și când s'a obținut în lipsa uneia din părți; acest articol, prevăzând că termenul de apel contra sentinței de divorț pronunțată în lipsă curge din momentul comunicării ei, prin aceasta se exclude formal aplicațiunea art. 318 și 319 pr. civ., după cari termenul de apel curge de la expirarea termenului de opozițiune dacă nu s'a făcut, iar dacă s'a făcut din ziua în care s'a pronunțat respingerea opozițiunii. Dispozițiunea art. 245 c. civ., departe de a fi o inadvertență sau o eroare a legiuitorului, ea este o excepțiune introdusă intenționat, având și rațiunea sa de a fi, fie rațiunea sa istorică, ordonanța din 1667 care nu admitea opozițiunea în materie de divorț și sub a cărei influență s'a redactat art. 263 c. civ., francez, fie rațiunea logică care l'a determinat de asemenea a admite *urgenta* în judecarea cauzelor de divorț ajunse în apel. Dacă legiuitorul a admis *urgenta* în

apel (art. 244), în vederea probabilității că soții prin tenacitatea ce au arătat în continuarea lungii și lentei proceduri urmata la prima instanță nu se vor mai împacă, și în vederea interesului ce are societatea de a se termina cât mai curând scandalul care din secret ce era, a devenit public prin ajungerea procesului în apel, e natural lucru și logic ca aceleași motive să fi determinat pe legiuitor a nu admite în materie de divort opozițiunea la sentința pronunțată în prima instanță. Dispozițiunile dreptului comun se aplică prin analogie la materiile excepționale numai când legile excepționale nu conțin dispozițiuni contrarii dreptului comun; or în specie calea opozițiunii este închisă expres contra sentințelor tribunalelor date în materie de divort. (Trib. Tutova, 54, Febr. 14/84, Dr. 23/84).

3. Opoziția derivând din dreptul de apărare s'a admis în principiu că în ori ce materie opozițiunea poate fi primită în privința hotărârilor date în lipsă, prin aceea chiar că nu a fost interzisă. Totuși acest principiu poate suferi excepțiune de câte ori legea printr'o dispozițiune specială hotărăște alt-fel. Ori în materie de divort legiuitorul a introdus o procedură specială, care face parte din codul civil, voind ast-fel a derogă de la dreptul comun. În adevăr această derogatiune rezultă din art. 245 c. civ. care, ocupându-se de termenul de apel, declară că acest termen este de 2 luni socotit din ziua în care s'a comunicat apelantului hotărârea dată în ființa ambelor părți sau *în lipsă*. Dacă dar legea ar fi înțeles a acordă dreptul de opozițiune și pentru sentințele date în lipsă de tribunal, ar fi declarat că termenul de apel pentru aceste hotărâri ar curge după expirarea termenului de opozițiune, conform regulei stabilită prin art. 247 în privința deciziunilor eminate de la curte, ceea ce legiuitorul

nu face. De unde rezultă că, atât pentru sentințele date de tribunal în ființa ambelor părți, cât și pentru cele date în lipsă, legea nu acordă de cât dreptul de apel. (Trib. Iași, I, 25, Ian. 27/84, Dr. 31/84).

4. Singura declarare din partea soțului, în sens că pentru a nu se mai amână judecarea procesului primește a se pronunța divortul atât după cererea sa cât și după aceea a soției, nu poate să oblige pe curte de a admite cererea făcută de soție, în lipsă de probe pentru stabilirea cauzelor de divort invocate de dânsa. (Cas. II, 91, Mai 26/92, B. p. 529).

5. În materie de despărțenie nu există drept de opoziție în contra hotărârilor Tribunalului, acest drept existând numai în contra deciziunilor curților de apel. (Cas. II, 208/900, B. p. 1207).

6. Cu ocazia discutării admisibilității cererei de divort, ascultării martorilor și celorlalte formalități premergătoare despărțeniei, nefiind a se hotări nimic cu privire la situația și interesele copiilor eșiți din căsătorie, prezența în instanță a Ministerului public nu este necesară, așa că nu se poate cere nulității procurorului, dacă la darea sentinței de despărțenie, când s'a statuat și asupra intereselor minorilor, procurorul a pus concluziuni.

Nu se pot invoca în casatie, nulitățile și neregularitățile de la prima instanță, cari se găsesc îndreptate și acoperite prin judecata celei de a doua instanțe, prin efectul devolutiv al apelului. (Cas. II, 79/1912. Curier Judiciar 38/1912).

7. Nici un text din rânduelile referitoare la despărțenie nu consideră lipsa reclamantului ca o dezistare de la acțiune și o atare prezumpție nu poate avea ființă de cât pe temeiul legii. (Cas. II, 131 din 2 Nov. 1920, Jur. Rom. 1-2/921).

8. A se vedea: art. 216 cu nota 3.

Art. 241. — Când cererea de despărțenie se va fi făcut pentru motiv de violență, asprime sau injurii grave, chiar după ce toate vor fi bine constatate, judecătorii au facultatea de a nu admite îndată despărțenia. În acest caz mai înainte de a hotări, vor autoriza pe femei a părăsi locuința bărbatului său, fără a fi datoare să-l primească la dânsa, dacă ea nu va voi; și vor condamna pe bărbat a-i plăti o pensiuine de întreținere în proporțiune cu mijloacele sale, dacă femeia însăși nu va avea venituri îndestulătoare pentru susținerea trebuințelor sale. (Civ. 93, 190, 196, 212, 242, 250; Pr. civ. 408, 409; Civ. Fr. 259).

Text. fr. Art. 259. — Lorsque la demande en divorce aura été formée pour cause d'exces, de sévices ou d'injures graves, encore qu'elle soit bien éta-

blie, les juges pourront ne pas admettre immédiatement le divorce. Dans ce cas, avant de faire droit, ils autoriseront la femme à quitter la compagnie de son mari, sans être tenue de le recevoir, si elle ne le juge à propos; et ils condamneront le mari à lui payer une pension alimentaire proportionnée à ses facultés, si la femme n'a pas elle-même des revenus suffisants pour fournir à ses besoins.

Doctrină străină.

- ARNTZ, I, 423;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 147;
 DALLOZ, *Suppl.*, Div. et sép. de corps, 451, 452, nota 2;
 DEMOLOMBE, IV, 467, 486;
 DURANTON, II, 597, nota 1, 610;
 HUC, II, 378, p. 404;
 LAURENT, III, 243, 246; *Supplément*, I, 690;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2378;
 THIRY, I, 357.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 37 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 109, 324; *Observație* sub. Cas. II, 259 din 7 Dec. 1905. *Dreptul* 11/1906; *Adnotație* sub C. Apel Buc. s. I, 13 Ian. 1900. *Curier Jud.* 13/1900; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 11 Oct. 1900. *Curier Jud.* 15/1901; *Observație* sub. Cas. II 310 din 25 Iunie 903, Cas. II, 250 din 6 Iunie 903 și C. Apel Buc. s. III, 8 din 15 Mart. 1903. *Curier Jud.* 80.1903; *Notă* sub. Cas. II, 422 din 2 Oct. 1923. *Jurispr. Gen.* 6/924. No. 356; *Notă* sub. C. Apel Douai 9 April 1921. *Jurispr. Gen.* 16/1924. No. 922;
 ALEXANDRESCU TRAIAN. *Notă* sub. Cas. Fr. *Curier Jud.* 8/1922;
 CALETZEANU C., „Poate tribunalul să revie asupra jurnalului prin care se acordă anul de încercare”. *Dreptul* 13/1906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 DAN EM., *Observație* sub. C. Apel Buc. s. III, 45 din 30 Mai 905. *Curier Jud.* 65/906;
 NAČU, I, p. 438, 448, 450, 451;
 RĂDULESCU SILIU. *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 903 din 28 April. 1910. *Dreptul* 39/1910;
 STOENESCU D. DEM. *Notă* sub Cas. II, 157 din 22 Iunie 921. *Pand. Rom.* 1922-I-304.

INDEX ALFABETIC

An de încercare 2-3, 10-16.	Pensiune alimentară 9.
Apel 2, 6-8, 11, 12, 14.	Separare definitivă 1.
Aprecieri suverană 2-4,	Separare provizorie 1.
13, 15.	Suverană apreciere 2-4,
Copii 10.	13-15.
Minister public 10.	Violență 1.

Jurisprudență.

1. Prin art. 241 combinat cu art. 242, se prevede că violența este motiv legal de separațiune, fie definitivă, fie provizorie și nu se lasă în facultatea judecătii de cât a alege după împrejurări unul sau altul din aceste două moduri de separațiune dar nu i se îngăduiește a refuza absolut orice separațiune, când violența este constatată. (Cas. I, Nov. 5/66, B. p. 651).

2. Legiuitorul, plecând din punctul de vedere că judecătoria primei instanțe, care trăese în aceeași localitate cu părțile care se judecă în divorț și care au avut ocaziunea de a le examina mai bine caracterele la diversele termene la care sunt obligate să compare înaintea lor, sunt mai în pozițiune de a ști dacă mai e posibilitate de reconciliațiune, le-a dat acestor judecători facultatea ca chiar în cazul când faptele de violență, asprime și in-

jurii ar fi bine constatate, să nu admită îndată divorțul, ci să dea soților un an de încercare. Această facultate însă nu a dat-o și judecătorilor de la curte, pentru cari nu există considerațiunile pe cari legiuitorul le-a avut în vedere pentru judecătoria primei instanțe, și aceasta rezultă chiar din art. 244 unde se prescrie ca apelul să se judece de urgență, ceea ce însemnează că dacă judecătoria primei instanțe n'au uzat de facultatea ce le dă art. 241, judecătoria secunde instanțe nu pot da anul de încercare pentru că atunci nu s'ar mai putea judeca apelul de urgență și s'ar violă ast-fel art. 244. De asemenea judecătoria apelului nici nu sunt în pozițiune de a aprecia dacă tribunalul a uzat bine de facultatea ce dă art. 241 în cazul când a dat soților anul de încercare, pentru că nu au ocaziune de a cunoaște caracterele soților pentru a putea ști ast-fel dacă mai e posibilitate de reconciliațiune, apoi deși după regulile dreptului comun judecătoria apelului pot face tot ceea ce legea dă drept celor de la tribunal, această regulă însă nu-și poate avea aplicațiune în materie de divorț, pentru că legiuitorul a creat aci un sistem complet și special de procedură

fundat pe principii proprii și deroga de la procedura dretului comun în multe puncte. (Apel Iași I, 134, Sept. 5/84, Dr. 68/84).

3. Tribunalul chiar în caz de a fi bine constatate insultele grave care au dat loc la cererea de divorț, încă, conform art. 241, are facultatea de a nu admite îndată despărțenia și poate acorda un an de încercare, după trecerea căruia, fără ca soții să se împace, tribunalul va admite despărțenia, conform art. 242. (Apel Buc. III, 5, Sept. 9/87, Dr. 73/87).

4. Art. 241 nu conține nici o distincție între judecătorii de prima instanță și acei din apel. Singurul argument invocat pentru a declara că curtea de apel nu poate uza de art. 241, este că art. 244 zice că apelul se va judeca de urgență. Inșă apelul fiind devolutiv, și curtea de apel având deplina jurisdicțiune, ca și tribunalul, în regulă generală ori ce se poate cere la tribunal, se poate cere și la curtea de apel, și nu se poate restrânge atribuțiunile curtei de apel în limite mai înguste de cât ale tribunalului fără un articol special care să aducă o derogatiune formală la un principiu așa de absolut și de important, articol care nu există în codul civil. Art. 244 nu are alt sens de cât că la curtea de apel, în loc de a se urma procedura specială și complicată prevăzută de codul civil, pentru diferitele înfățișări ale unui proces de divorț înaintea tribunalului, trebuie urmată procedura ordinară care este mai urgentă, fără însă a micșora în nimic atribuțiunile judecătorești ale curtei de apel, care rămâne în drept de a ordona ori ce măsură de instrucțiune ar crede necesară precum: ascultare de martori, comisiune rogatorie, etc. Dacă această prescripțiune de urgență nu poate micșora dreptul curtei de apel de a instrui afacerea cum va crede mai bine, cu atât mai mult nu poate influența nici soluțiunea ce este chemată a da procesului. Anul de încercare, ordonat de justiție, nu este un simplu incident de procedură ci o soluțiune irevocabilă a procesului soții fiind despărțiți imediat sub condițiunea rezolutorie a împăcaciunii, fără ca curtea de apel să poată refuza pronunțarea despărțenii definitive, dacă reclamantul, la expirarea termenului, face o asemenea cerere. Curtea de apel e suverană de a refuza anul de încercare, dacă în fapt nu găsește de cuviință de a-l ordona, și acest refuz nu cade sub controlul curtei de casatiune însă nu este tot astfel când curtea îl refuza prin interpretarea legii, pe motiv că curtea de apel n'ar fi în drept de a pronunța anul de încercare, interpretarea legii cade totdeauna sub contro-

lul curtei de casatiune, și, fiind greșită, atrage casarea hotărârii. (Cas. II, 168/Oct. 12/92, B. p. 918).

5. Cererea făcută la curtea de apel de a se da un an de încercare este inadmisibilă, căci curtea de apel, conform art. 244, când se face apel în contra hotărârii de admisiune sau a judecății definitive, urmează să judece de urgență cauza; numai tribunalul are facultatea de a nu admite îndată despărțenia și a da soților un an de încercare. (Apel Galați, I, 160, Dec. 19/91, Dr. 68/92).

6. În materie de divorț legiuitorul derogând de la regulile procedurii ordinare, nu dă drept de apel în contra hotărârii care acordă, în prima instanță, un an de încercare, ci numai odată cu hotărârea asupra fondului. Prin admiterea unui an de încercare Trib. nu judecă afacerea ci prepară soluția procesului, așa că Curtea, asupra apelului făcut în contra unei astfel de hotărâri, nu ar putea să intre în judecata fondului, și să respingă sau să admită divorțul, fără ca mai întâi prima instanță să se fi pronunțat definitiv asupra fondului. (Cas. I, 250/903, B. p. 870).

7. Hotărârile trib. de prima instanță, cari admit anul de încercare, nu au un caracter provizoriu și preparator, ci trebuiesc a fi socotite ca definitive, de oarece leagă pe trib. care, dacă părțile nu s'au împăcat, nu poate decât să admită acțiunea de despărțenie. Asemenea hotărâri intră în art. 244 și apelul la curte este admisibil. (Apel Buc. II, Dr. 11/906, Cas. II, 310/903, B. p. 957).

8. După art. 241 și 242 hotărârile, prin care li se acordă părților un an de încercare, sunt hotărâri definitive și deci părțile nemulțumite trebuie să le atace pe calea apelului sau a recursului, fără să aștepte executarea lor. (Cas. II, 535/904, B. p. 1853).

9. Chestiunea de a se ști dacă soțul este sau nu în măsură de a da o pensie alimentară soției în timpul procesului de divorț, este o chestiune de pură apreciere a instanței de fond, ne-supusă controlului Curtii de Casatie. (Cas. II, 14 Nov. 1907, B. p. 1740).

10. În afaceri de divorț, când soții au copii, instanța, fie la Tribunal, fie la Curtea de Apel, trebuie să se constituie cu participarea ministerului public, chiar și atunci când Curtea are a judeca apelul făcut în contra incheierii Tribunalului care ordonase anul de încercare. (Cas. II, 12 Ianuarie 1910, B. p. 49).

11. Sentința Tribunalului prin care, în materie de divorț, se dă părților un an de încercare, conform art. 241 din codul civil, nu e supusă apelului, atât conform regulilor de procedură civilă, cât și conform art. 244 din codul civil.

căci acea sentință nu e definitivă, ci ea fixând anul de încercare, Tribunalul rămâne investit, până după expirarea anului acordat, când părțile ne-revenind la împreună viațuire, acelaș Tribunal pronunță hotărârea definitivă de despărțenie. (Cas. II, 63 din 2 Aprilie 1910, B. p. 617, Dreptul 47/910; In acelaș sens: Cas. II, 157 din 22 Iunie 1921, Jur. Rom. 18/921, Pand. Rom. 1922, I, 303).

12. Sentințele Tribunalului pronunțate în materie de divorț prin cari se acordă soților un an de încercare nu sunt susceptibile de apel. (Cas. II, 215 din 3 Oct. 1912, B. p. 1694, Curier Jud. 79/912).

13. Din dispozițiunile art. 241 c. civ. rezultă că acordarea anului de încercare este facultativă pentru judecătoria fondului.

Prin urmare, Curtea de apel a putut să aprecieze și să găsească că nu este locul a se acordă părților în proces un an de încercare, fără să fie ținută ca să motiveze în mod special pentru ce nu a recurs la o asemenea măsură care este lăsată de lege exclusiv la suverana sa apreciere. (Cas. II, dec. civ. No. 12 din 20 Ian. 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 217).

14. Sentința prin care tribunalele acordă soților un an de încercare este susceptibilă de apel. (C. Apel Iași s. II, 23 Iunie 1919, Justiția (Iași) 3/919).

15. După art. 241 cod. civil, acordarea anului de încercare este lăsată cu totul la înțelepciunea judecătorilor fondului, cari, din examinarea faptelor și împrejurărilor, pot aprecia dacă este sau nu locul a se acordă acest an de încercare.

Prin urmare, din moment ce Curtea de fond, apreciind din depozitiile martorilor audiați că acordarea anului de încercare cerut de recurent este inutilă în cauză, această apreciere a ei este

suverană și scapă controlului Curții de casatie. (Cas. II, dec. civ. 401 din 17 Sept. 1923, Jur. Gen. 1923, No. 1291, 1924 No. 1503. „Jurispr. Rom.” 9-10/924).

16. Art. 241 cod civil a dat judecătorilor facultatea ca chiar în cazul când faptele de violență, asprime și injurii ar fi bine constatate, să nu admită îndată divorțul, ci să dea soților un an de încercare; art. 242 c. c. prevede că dacă după anul de încercare soții n'au revenit la împreună viațuire, tribunalul va pronunță hotărârea definitivă de admiterea divorțului, apoi art. 244 c. c. prevede că în caz de se face apel, Curtea apelativă va cercetă și judecă cauza de urgentă.

Din aceste texte de lege rezultă că dacă judecătoria primei instanțe n'au uzat de facultatea ce le dă art. 241, judecătorii din apel nu pot da anul de încercare, pentru că atunci nu s'ar mai putea judecă apelul de urgentă și s'ar violă art. 244. Dacă după regulile dreptului comun, apelul fiind devolutiv, Curtea de apel poate ordonă ceea ce și tribunalul poate încuviință, această regulă însă, nu se poate aplica în materia divorțului unde legea a creiat un sistem complet și special de procedură fundat pe principii proprii, derogatorii dela procedura dreptului comun.

Așa fiind, în speță, Curtea de apel a dat o bună interpretare art. 241, 242 și 244 c. civ. când a decis că judecătoria instanței de apel nu au facultatea de a acordă anul de încercare și prin urmare când a respins ca inadmisibilă cererea făcută de recurent. (Cas. II, 422 din 2 Oct. 1923, Jur. Gen. 1923 No. 1849 și Jur. Gen. 1924 No. 356; Jur. Rom. 21/923; Pand. Rom. 1924, III, 3).

17. A se vede: Art. 242 cu notele respective; Art. 244 cu notele 3, 5, 6, 9, 12-15.

Art. 242. — După un an de cercare, dacă părțile nu vor reveni la împreună viațuire, soțul reclamant poate face a se cită celălalt soț înaintea tribunalului în termenul prescris de lege, pentru a ascultă definitivă hotărâre, care atunci va admite despărțenia. (Civ. 241; Civ. Fr. 260).

Text. fr. Art. 260. — Après une année, d'épreuve, si les parties ne se sont pas réunies, l'époux demandeur pourra faire citer l'autre époux à comparaître au tribunal, dans les délais de la loi, y entendre prononcer le jugement définitif, qui pour lors admettra le divorce.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 423:

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 147:

DALLOZ, *Suppl.*, Div. et sép. de corps, 451, 452. nota 1.

DEMOLOMBE, IV, 467, 486:

DURANTON, II, 597, nota 1, 610;
 HUC, II, 378, p. 404;
 LAURENT, III, 243, 246; *Suppl.*, I, 690;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2378;
 THIRY, I, 357.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 37 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110, 324; *Notă sub C. Apel Douai 9 April 1921. Jurispr. Gen. 16/924. No. 922*;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700, 701;
 NACU, I, p. 438, 448.

Jurisprudență.

1. Dispozițiunile art. 242 sunt obligatorii pentru instanța care a acordat anul de încercare, iar nu și pentru instanțele superioare. Deci, când termenul de 1 an e acordat sotilor de tribunal, nu e loc a se invoca observarea dispozițiilor acestui articol înaintea curții apelative. (Cas. II, 245/In. 12/9. B. p. 540).

2. Chiar în caz de a fi bine constatate injuriile și insultele grave care au dat loc la cerere de divort, tribunalul încă, conform art. 241 are facultatea de a nu admite îndată despărțenia și poate acorda 1 an de încercare, după trecerea căruia, fără ca soții să se împacă, tribunalul va admite despărțenia, conform art. 242. Astfel fiind, dacă prin întâia sentință, care n'a fost apelată, tribunalul constatând existența insultelor grave comise de către femeie în persoana bărbatului său, n'a admis despărțenia, ci a dat 1 an de încercare, în cursul căruia părțile neputând reveni la împreună viațuire, conform cererei sotului reclamant tribunalul a încuviințat divortul, și dacă această din urmă sentință fiind atacată în apel, curtea a judecat și a apreciat chiar insultele grave, fără să fie seamă de sentința tribunalului prin care se încuviințase despărțenia după anul de încercare fiindcă soții n'au mai putut reveni la conviețuire, astfel a violat art. 241 și 242, după care în urma nereușitei încercării de 1 an, tribunalul nu putea să facă altfel decât să admită cererea de divort, care singură nu mai poate fi judecată în apel dacă îndeplinește condițiile

pretinse de lege. (Cas. II, 71/86, In. 25/86. B. p. 569).

3. Dacă sotul care, după un an de încercare, dobândind despărțenia la tribunal, a primit dinaintea curții de apel desbaterile asupra temeiniciei cererii sale de divort, fără a pretinde că hotărîrea ce acordă anul de încercare a rămas definitivă, și că prin urmare curtea are a pronunța divortul conform art. 242 cod. civ., în atare situațiune curtea este în drept să aprecieze cererea de divort făcută că este neintemeiată. (Cas. II, 95/Sept. 15/86. B. p. 720).

4. Cu ocaziunea apelului făcut în contra sentinței prin care, în urma nereușitei încercării de un an, s'a pronunțat despărțenia, nu se poate discută și judecă cauzele de divort întru cât prima hotărîre prin care constatându-se insultele grave, s'a dat anul de încercare, a rămas definitivă prin neapelare. (Apel Buc. III, 5 Sept. 9/87. Dr. 73/87).

5. După anul de încercare, dacă părțile nu revin la împreună viațuire, sotul reclamant poate cită pe celălalt sot înaintea tribunalului, care este ținut a pronunța admiterea divortului. (Apel Buc. III, 7, Mart. 18/93. Dr. 34/93).

6. Potrivit dispozițiilor art. 242 codul civil, tribunalul dacă constată că soții n'au revenit la comună viațuire în timpul anului de încercare, nu mai este ținut să examineze dovezile acțiunii și să judece temeinicia lor, ci are numai să pronunțe desfacerea căsătoriei în favoarea sotului reclamant. (Apel Buc. III, Dr. 9/909, p. 71).

7. A se vedea: art. 241 cu notele 1, 3.

Art. 243. — Când despărțenia se va cere pentru cuvântul că unul din soți se află condamnat la osândă muncii silnice sau a reclusiunii, singurele formalități de observat constă: a înfățișa tribunalului de prima instanță o copie legalizată după hotărîrea prin care s'a condamnat, cu un certificat dela curtea cu jurați, care să constate că acea hotărîre nu mai poate fi atacată prin nici o cale legală. (Civ. 213, 217; C. p. 7; Pr. pen. 226, 396, 405 urm.; Civ. Fr. 261).

Text. fr. Art. 261. — Lorsque le divorce sera demandé par la raison qu'un des époux est condamné à une peine infamante, les seules formalités à observer consisteront à présenter au tribunal de première instance une expédition en bonne forme du jugement de condamnation, avec un certificat de la cour d'assises, portant que ce même jugement n'est plus susceptible d'être réformé par aucune voie légale.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 491, p. 128, nota 26; p. 178, nota 28; p. 179; text și notele 29, 30;
 BAUDRY, *Précis*, I, ed. 5-a, 680;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 66, 67, 235, p. 146;
 BEUDANT, II, 399;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 82 urm.; 52, p. 110;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 208;
 DALLOZ, *Suppl. Div. et Sép. de corps*, 107;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 318 bis, IV;
 DEMOLOMBE, IV, 392, 396, 397, 415;
 HUC, II, 300, 373, p. 398;
 LE SELLYER, *Des actions publ. et priv.*, I, 359 urm.; p. 504 urm.;
 MARCADÉ, I, 762;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 32, 968, 973, 975;
 PLANIOL, ed. 2-a, III, 527;
 SIREY, *Divorce*, 172 urm.; 227;
 VRAIE ET GODE, *Divorce*, I, 39, 73.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 43, 45 urm., 140; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 110, 113;
 CANTACUZINO MATEI, p. 700;
 NACU, I, p. 439;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 85;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 54.

Art. 244. — În caz de a se face apel în contra sentinței de admisiune, sau a judecăței definitive date de tribunalul de prima instanță în materie de despărțenie, cauza se va cercetă și se va judecă de urgență de către curtea apelativă. (Civ. 229, 240, 245 urm.; Pr. civ. 78, 316, 326; Civ. Fr. 262).

Text. fr. Art. 262. — En cas d'appel du jugement d'admission ou du jugement définitif, rendu par le tribunal de première instance en matière de divorce, la cause sera instruite et jugée par la cour royale comme affaire urgente.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 192, text și nota 15;
 CARPENTIER, *Divorce*, 181, p. 193; 186, p. 196;
 DEMOLOMBE, IV, 488;
 DURANTON, II, 608;
 LAURENT, III, 245, 247, 248; *Suppl.* I, 694, p. 465, 466.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 103 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 117;
Observație sub. Cas. I, 208 din 3 Oct. 1900. Dreptul 67/1900; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 4 Sept. 1903. Dreptul 63/903; *Observație* sub. Cas. II, 259 din 7 Dec. 1905. Dreptul 11/906; *Observație* sub. C. Apel Galați s. I, 20 din 12 Febr. 1903. Curier Jud. 81/1903; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 156 din 23 Nov. 1904. Curier Jud. 86/905; *Observație* sub. C. Apel Constanța, 122 din 10 Iulie 919. Tribuna Juridică 34-36/1919; *Notă* sub. Cas. II, 422 din 2 Oct. 1923. Jurispr. Gen. 6/924 No. 356.
 CANTACUZINO MATEI, p. 701, 702;

- CODRESCU I. GH., „Renunțarea la dreptul de apel în materie de despărțire este nulă”. Dreptul 21/1903;
- IULIU G., *Observație*, sub. C. Apel Iași s. I, 1 Mart. 1924. Pand. Rom. 1924-III-418;
- NACU, I. p. 439, 445, 446;
- NEMETESCU P. GEORGE, *Cauza divorțului*, No. 52, 53, 82, 83;
- PERIETEANU GR. I. (IPER.), *Notă* sub. C. Apel Buc. s. I, 1102 din 23 Febr. 1922. Curier Jud. 17/922;
- RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. S. U., 12 Nov. 909. Dreptul 76/909;
- ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. Apel Paris, 21 Iunie 1916. Pand. Rom. 1922, III, 129;
- SESCIOREANU M. G., *Notă* sub. Cas. II, 42 din 7 Martie 1921. Pand. Rom. 1922, I, 93;
- TANOVICIANU I., „*Cerere reconvențională de divorț în apel*”. Curier Jud. 9/904.

INDEX ALFABETIC

Acțiune reconvențională, a se vedea reconvențională cerere.	Limitativ 3, 12, 14.
Admitere în principiu 33.	Marturi 2, 11, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 32.
Alimentare 5.	Opoziție 6, 10.
An de încercare 3-6, 12-15.	Părăsirea domiciliului 5, 7, 9, 13.
Anulare 10.	Pensiune alimentară 5, 9.
Apel admisibil 4, 5, 7, 11, 15-18, 24 bis, 26, 28-39.	Prejudicarea fondului 3.
Apel inadmisibil 2, 3, 6, 8-10, 12-14, 33.	Reconciliere 3, 8, 14.
Boală 2, 8, 10.	Reconvențională cerere 21, 23.
Căsătorie 10, 15.	Recurs inadmisibil 26.
Certificat medical 2, 8, 10.	Ref. prob. în apel 32.
Codul Napoleon 3, 9, 10, 12, 13, 15.	Reformarea sentinței în apel 24 bis.
Derogare 1, 3, 16, 17.	Renunțare 1, 2, 8, 10, 16, 24, 25, 27.
Dezistare 1, 2, 8, 10, 16, 28.	Sentințe definitive 2, 3, 6, 9, 12, 14.
Excepțiuni 5, 8, 11, 14.	Sentințe preparatorii 5, 6, 9, 12, 14.
Hotărâri a se vedea „sentința”.	Suspendare 31.
Incompetență 14.	Violențe 3, 9.
Interlocuții 12, 14.	
Interpretare 6, 9, 12, 16.	

Jurisprudență.

1. După art. 317 pr. civ., părțile au facultatea de a renunța la dreptul de apel. Și dispozițiunile acestui articol au a fi observate chiar în materie de divorț într-o cât vrea un alt articol din codul civil, care regulează această materie, nu se derogă de la acest principiu. (Cas. II, 283/Aug. 27/79, B. p. 613; Contra: a se vedea No. 16 de sub art. 5).

2. În principiu, în materie de divorț, reclamantul trebuie să vie totdeauna în persoană la termenile ce se fixează de judecăți, pentru îndeplinirea formelor prevăzute de lege în asemenea materie, precum și la termenul fixat pentru judecarea procesului în fond. Dacă reclamantul nu se prezintă la unul din aceste termene, este presupus că a renunțat la acțiunea începută. Și odată ce reclamantul renunță la o acțiune de asemenea natură nu mai poate face apel în contra sentinței prin care i s'a respins reclamațiunea pe acest motiv. Ast-fel dacă reclamațiunea de divorț s'a respins pe motiv că reclamantul nu s'a prezentat în instanță la termenul fixat pentru ascultarea martorilor, deși reclamantul în apel sustine că la termenul când i s'a respins reclamațiunea în lipsă a fost în imposibilitate de a se prezenta înaintea tribunalului din cauză de boală iar nu că a renunțat la acțiunea intentată, însă acest motiv nu

poate fi invocat în apel, căci apelul nu poate exista întru cât reclamantul se presupune că a renunțat la acțiune prin neprezentarea lui în instanță, căci dacă el în adevăr ar fi fost bolnav și n'ar fi renunțat la acțiune, motivul absentei trebuia să-l justifice la tribunal, fie în ziua pentru când au fost chemate părțile, fie în urmă prin o cerere adresată tribunalului, cerere care în cazul de față era admisibilă pentru cuvânt că părțile, la termenul când s'a respins reclamațiunea ca nesustenută erau citate pentru a se proceda la ascultarea martorilor, iar nu a se pronunța asupra divorțului în fond. (Apel Focs. II, Iunie 28/83, Dr. 44/84).

3. Legiuitorul, în materie de divorț prin art. 244, prevede dreptul de apel numai contra sentințelor de admiterea divorțului în principiu, sau a judecății definitive dată de tribunalul de prima instanță. Și pentru a se ști dacă dispozițiunile acestui text de lege sunt enunțative sau limitative, dacă adică se poate ataca cu apel ori ce încheiere a tribunalului sau numai cele două specii de hotărâri menționate într'insul, trebuie să examinăm variațiunile de redacțiune ce a suferit art. 262 din codul Napoleon, după care s'a tradus la noi art. 244. Or, proiectul art. 262 francez care a fost prezentat Tribunalului era conceput în acești termeni: „In caz de apel contra veri cărei judecăți a tribunalului, fie preparatorie, fie definitivă”; în urma discuțiilor urmate, această redacțiune, care era expresiunea sistemului care admitea apelul contra tuturor încheierilor tribunalului, a fost modificată și termenilor generali din proiectul articolului, s'au substituit termenii actualei redacțiuni: „In caz de apel contra sentinței de admitere sau a judecății definitive”. Această modificare de redacțiune nu poate avea altă semnificațiune de cât că legiuitorul a voit să restrângă facultatea de apel la singurile două cazuri specificate în art. 262 francez, corespunzător cu al nostru 244, într-o cât din discuțiunile preparatorii nu se manifestă o voință contrarie a legiuitorului. Prin urmare art. 244 este limitativ, ast-fel că nu se poate ataca cu apel încheierea tribunalului care dă sotilor

anul de încercare. Dacă s'ar admite opiniunea după care apelul ar fi admisibilă și contra acestor încheieri, atunci curtea nu ar putea da de cât una din aceste două soluțiuni: 1) sau să admită apelul găsind că nu trebuie acordat anul de încercare și evocând fondul să pronunțe divorțul, 2) sau să respingă apelul. În primul caz ar desesiza tribunalul fără ca dânsul să se fi pronunțat asupra reclamațiunii de divorț, ceea ce nu e admisibil. În al doilea caz ar prejudeca fondul, pentru că ar trebui ca să examineze dânsa faptele de injurii grave pe cari se motivează cererea de divorț, și numai găsindu-le că se probează și se constată în destul din instrucțiunea făcută la tribunal, ar putea zice că apelul este nefundat și bine a dat tribunalul anul de încercare, ast-fel că în acest caz defendorul contra căruia tribunalul va pronunța divorțul după expirarea anului de încercare nu va mai putea face apel contra acestei din urmă sentințe a tribunalului, de oare ce curtea l'a prejudecat deja pe când art. 244 îi acordă în mod expres acest drept. Legiuitorul, plecând din punctul de vedere că judecătorii primei instanțe, care trăiesc în aceeași localitate cu părțile care se judecă în divorț și care au avut ocaziunea de a le examina mai bine caracterele la diversele termene la care sunt obligate să compară înaintea lor, sunt mai în pozițiune de a ști dacă mai e posibilitate de reconciliațiune, le-a dat acestor judecători facultatea ca chiar în cazul când faptele de violență, asprime și injurii, ar fi bine constatate, să nu admită îndată divorțul, ci să dea soților un an de încercare. Această facultate însă nu a dat-o și judecătorilor de la curte, pentru cari nu există considerațiunile pe cari legiuitorul le-a avut în vedere pentru judecătorii primei instanțe, și aceasta rezultă clar din art. 244 unde se prescrie că apelul să se judece de urgență, ceea ce înseamnă că, dacă judecătorii primei instanțe n'au uzat de facultatea ce dă art. 244, judecătorii secundei instanțe, nu pot da anul de încercare, pentru că atunci nu s'ar mai putea judeca apelul de urgență și s'ar violă ast-fel art. 244. De asemenea judecătorii apelului nici nu sunt în pozițiune de a aprecia dacă tribunalul a uzat bine de facultatea ce dă art. 241 în cazul când a dat soților anul de încercare, pentru că nu au ocaziune de a cunoaște caracterele soților pentru a putea ști ast-fel dacă mai e posibilitate de reconciliațiune. Apoi deși după regulile dreptului comun judecătorii apelului pot face tot ceea ce legea dă drept celor de la tribunal, această regulă însă nuși poate avea aplicațiune în materie de divorț, pentru

că legiuitorul a creat aci un sistem complet și special de procedură, fundat pe principii proprii și cari derogă de la procedura dreptului comun în multe puncte. (Apel Curtea Iași, I, 131, Sept. 5/84, Dr. 68/84).

4. Hotărârea care admite despărțenia, în urma anului de încercare, este suspusă apelului, căci prin expresiunea de hotărâre definitivă, întrebunțată de art. 242, trebuie să se înțeleagă hotărârea prin care se termină instanța la tribunal, iar nu că o asemenea hotărâre ar fi definitivă și nesupusă apelului. Aceasta se coroborează și prin art. 244 în care găsim iarăși cuvintele de judecată definitivă pronunțată de tribunal în prima instanță. (Apel Iași, I, 41, Mart. 1/84. Dr. 54/84).

5. Sentințele tribunalelor prin care se dă soților un an de încercare sunt susceptibile de apel pentru următoarele motive: 1) În regulă generală, după spiritul art. 516 pr. civ., partea nemulțumită contra ori cărei sentințe pronunțată în prima instanță are dreptul de a face apel contra acelei sentințe; 2) După art. 323 pr. civ., numai contra sentințelor preparatorii nu se poate face apel de cât o dată cu hotărârea asupra fondului; 3) Sentințele prin cari tribunalele dau un an de încercare, conform art. 241 c. civ., nu sunt sentințe preparatorii, ci prin ele se resping cererile de despărțenie în mod provizoriu, pe timp de un an, putându-se regulă prin ele totodată părăsirea domiciliului conjugal și acordarea unei pensiuni alimentare, regulare care iarăși nu se mai poate considera ca preparatorie, pe câtă vreme se creează prin ea o nouă pozițiune între soți și care pozițiune ar trebui să se execute imediat, ori cât de nedreaptă ar fi adică sentința care o regulează nu ar fi susceptibilă de apel, ceea ce este inadmisibil; 4) Deși prin art. 244 se prevede în mod special că părțile pot face apel în contra sentințelor de admitere în principiu a cererilor de despărțenie (art. 229) și acelor date asupra judecării definitive, (art. 240 și 242), totuși acest text nu se poate aplica în sensul absolut literal și limitativ, că legiuitorul ar fi voit să dea drept de apel numai părții contra căreia s'a admis cererea de despărțenie în principiu iar aceleia a cărei cerere de despărțenie s'a respins în principiu să nu fi voit a-i da același drept, ori cât de nedreaptă și arbitrară s'ar presupune sentința prin care tribunalul ar fi respins acea cerere. Prin urmare, dacă după spiritul art. 244 trebuie a se acordă drept de apel și contra sentințelor prin cari se respinge în principiu cererile de despărțenie, apoi este evident că aceeași aplicațiune trebuie a se face și pentru sen-

țințele date conform art. 241, căci prin sentințele prin care s'a acordat un an de încercare tribunalul nu dispune în realitate altceva de cât respingerea provizorie pe timp de un an a cererii de despărțenie și astfel nu a putut intra în intenținea legiuitorului că o asemenea sentință să nu fie susceptibilă de apel, ci să se execute în curs de un an ori cât de arbitrar ar fi ea: 5) Chiar dacă ar fi îndoială în sensul dacă ar trebui sau nu să se acorde drept de apel și contra sentințelor date conform art. 241, totuși această îndoială trebuie să se rezolve în sensul că trebuie a se acorda acel drept, căci neacordarea lui ar constitui o excepțiune la regula comună și excepțiunile fiind de drept strict, ele nu se pot aplica de cât atunci când sunt prevăzute de legiuitor în mod neîndoios, ceea ce nu s'a prevăzut de art. 244 și nici de alt text relativ la judecarea proceselor de despărțenie. (Apel Iași, II, Mart. 26/84, Dr. 56/84).

6. În principiu, atunci când legiuitorul într-o materie oarecare a prevăzut dispozițiuni speciale, nu este permis a recurge prin interpretare la dispozițiunile dreptului comun, de cât pentru cazurile cari au scăpat din vederea legiuitorului și nu s'au reglementat prin legea specială. Or, prin codul civil în materie de divorț, legiuitorul a edictat o procedură specială, prin care se regulează și dreptul de opozițiune și apel. În această procedură specială însă nu se prevede dreptul de apel de cât contra hotăririlor date asupra admisiunii sau a judecății definitive date de tribunal (art. 244). Dar hotărîrea care admite anul de încercare nu este o hotărîre definitivă, precum rezultă din art. 241 care zice: „*în acest caz, mai înainte de a se hotărî*” și din art. 242: „*după un an de încercare dacă părțile nu vor reveni la împreună viațuire... pentru a ascultă definitivă hotărîre*”; de unde urmează că până atunci hotărîre nu există și dar nici dreptul de apel nu poate fi deschis. Și după dreptul comun, nu se recunoaște de cât două specii de hotărîri, hotărîrile preparatorii care nu sunt susceptibile de apel și cele definitive date asupra fondului, prin cari instanța care le-a pronunțat se desesisează cu totul de afacere, și cari singure sunt supuse apelului. Or, hotărîrea tribunalului, care admite anul de încercare, după chiar expresiunile legiuitorului, nu este o hotărîre definitivă (art. 242), și, după termenii art. 241, tribunalul nici nu poate da în asemenea caz o hotărîre, căci nu se desesizează de afacere. Prin urmare, apelul contra sentinței tribunalului prin care se dă soților un an de încercare este inadmisibil. (Apel Focș. I, Mart. 22/86, Dr. 38/86).

7. Art. 244 nu esclude calea apelului în privința și a altor chestiuni de cât acele prevăzute de el, apelul fiind de drept comun, și dispozițiunile speciale relativ la divorț urmând a se completa într-o cât contin lacune prin dispozițiunile procedurii civile; deci curtea poate respinge cererea de autorizare pentru părăsirea domiciliului conjugal de și ea fusese admisă de tribunal. (Cas. II, 16/Febr. 19/86, B. p. 158).

8. În principiu, în materie de divorț, reclamantul este dator să se prezinte în persoană la toate termenele fixate de tribunal pentru îndeplinirea formalităților prescise de lege în această materie precum și la termenul fixat pentru darea hotărîrei. Dacă reclamantul lipsește la unul din aceste termene el este considerat că s'a reconciliat cu soțul său, că a renunțat prin urmare la acțiunea sa. Odată ce reclamantul care nu se prezintă la un termen e considerat că a renunțat la acțiunea sa, este evident că dănsul nu mai poate ataca cu apel hotărîrea primei instanțe care i-a respins cererea ca nesustinită. Dacă reclamantul nu s'a putut prezenta la tribunal la termenul când i s'a respins acțiunea nu-mai din cauză de boală, singurul caz în care legea face o excepțiune la stricta obligațiune a reclamantului de a se prezenta în persoană (art. 218), el nu avea de cât să ceară de la tribunal, în baza unui certificat medical, amânarea cauzei și citarea părților pentru un alt termen, ceea ce nefăcând e presupus că a renunțat la acțiune. Dacă s'ar admite că în asemenea caz se poate ataca sentința tribunalului cu apel, atunci s'ar eluda cu totul legea, căci reclamantul în divorț, în loc să urmeze procedura lentă și plină de dificultăți pe care legea a creat-o pentru prima instanță, n'ar avea de cât să lipsească de la primul termen și să vină în apel, scăpând astfel de îndeplinirea tuturor formalităților care nu sunt prescise de cât pentru prima instanță și care nu se pot îndeplini înaintea curții de apel, unde judecata trebuie să se urmeze de urgență conform art. 244. Deci urmează a se respinge ca neadmisibil apelul făcut contra sentinței prin care s'a respins ca nesustinită acțiunea din cauză că reclamantul nu s'a prezentat la sesiunea prevăzută de art. 223. (Apel Galați, I, Nov. 13/90, Dr. 80/90; Apel Iași, II, Oct. 31/90, Dr. 72/90).

9. În materie de despărțenie, după art. 244, nu se poate face apel de cât în contra sentinței de admisiune (art. 299), sau a judecății definitive dată de tribunal (art. 240 și 242), apel ce se poate face izolat și într-un mod independent în contra fie cărei din aceste sentințe. În afară de aceste două feluri de sen-

lînte, și în special în contra încheerii pronunțată de tribunal în baza art. 241 prin care se autoriză de judecată traiul separat al soților pe timp de 1 an, nu se poate face apel. Această restrângere a dreptului de a ataca sentințele date de prima instanță, în materie de despărțenie, rezultă atât din dispozițiunile art. 244, cât și a redacțiunii întrebuintată de legiuitor cu ocaziunea edictării art. 241. În adevăr, legiuitorul, dispunând că, în caz de cerere de despărțenie pentru motive de violență, etc., judecătorii înainte de a „hotărî”, a manifestat învederat ideea reținerii judecății sentinței de către tribunalul de prima instanță „până la hotărîrea definitivă” ce va fi chemată a pronunțată conform art. 242, după o încercare a unei vieți separate de către soți pe timp de 1 an. Interpretarea restrictivă a dreptului de apel rezultă și din dezbaterile ce au avut loc cu ocaziunea redacțiunii articolului din codul Napoleon corespunzător cu art. 244 din codul nostru civil. În adevăr, propunându-se a se da o redacțiune generală acestui text de lege, adică a se zice că se încuviințează dreptul de apel în contra oricărei hotărîri, fie preparatorie, fie definitivă, s'a decis a se zice că în caz de apel în contra sentinței de admisiune sau sentinței definitive, ceace implică necesarmente exclusiunea dreptului de apel în contra vreunei hotărîri de altă natură ce pronunță tribunalul, cum e sentința ce se prevede că e chemată a da prin art. 235 sau aceia prevăzută de art. 241. Această interpretare, în ceea ce privește dreptul de apel, se rapoartă, bine înțeles, numai la sentințele privitoare la fondul procesului, iar nu și la cele ce se rapoartă la măsurile provizorii ce se iau, de tribunal cu privire la ținerea copiilor, la pensiunea de întreținere sau la reședința femeii pe timpul judecății de despărțenie. (Apel Buc. I, 21, Dec. 7/89, Dr. 490).

10. În materie de despărțenie, legiuitorul codului civil edictând forme speciale și reglementând într'un mod riguros diferitele stadiuri ce trebuie a percurge instrucțiunea unei cauze înaintea tribunalului, cugetul său a fost acela de a face ca reclamantul să poată reveni asupra hotărîrii de a rupe legăturile căsătoriei sale. Această intențiune a legiuitorului reese atât din economia generală a tuturor regulilor de procedură organizată de cod cu privire la despărțenie, cât și din expunerea de motive ce a însoțit proiectul asupra divorțului prezentat corporilor legiuitoare franceze. În conformitatea acestor considerațiuni în doctrină este admis că, în afară de cazuri de boală, când reclamantul care a cerut și i s'a

permis în urma consiliurilor ce i s'au dat ca părătul să se înfățișeze pentru a ascultă motivele cererei de despărțenie (art. 223 și 224), iar dânsul nu compare, s'a presupus că a renunțat la acțiunea sa; o asemenea lipsă a reclamantului trebuie și privită ca o desistare. Efectul juridic ce necesarmente trebuie a produce o atare desistare, e acela de a face să cadă ori ce act de procedură efectuat. Și e imposibil a se admite că față cu dispozițiunile art. 244, care cere ca în apel cauza privitoare la despărțenie să se cerceteze și să se judece de *urgentă*, curtea de apel să poată îndeplini formalitățile excepționale pentru instrucțiunea acțiunii de despărțenie deferită de lege tribunalului. Ar fi a răsturnă cu desăvârșire organizarea specială de procedură în materie de despărțenie, ce legiuitorul a voit a stabili, dacă s'ar admite că curțile de apel să poată face oficiul tribunalului, putând procedea la instrucțiunea cauzei în locul primei instanțe. Consecința naturală și logică a desistării reclamantului la cererea de despărțenie de la tribunal, nu poate fi dar de cât aceea a-l privă de dreptul de apel, sub rezerva bine înțeles de a putea intentă o nouă acțiune de despărțenie. Dacă în materie ordinară cazul lipsei reclamantului de la tribunal nu poate avea de rezultat de cât o anulare de procedură, constatarea unei desistări tacite, iar nu judecarea fondului procesului și ea consecință logică refuzul dreptului de opozițiune, cu atât mai mult cuvânt o asemenea teorie trebuie consacrată în materie de despărțenie pe care legiuitorul a admis-o ca o tristă necesitate, reglementând-o însă în atare mod încât să nu poată conrupe principiile căsătoriei, a nu alteră sau slăbi această instituțiune care formează baza fundamentală a ori cărei societăți umane. Deci e inadmisibil apelul contra sentinței prin care se respinge cererea din cauză că reclamantul, în urma consiliurilor legale nu s'a prezentat la prima înfățișare. (Apel Buc. III, 11, Mai 9/92, Dr. 57/92; Apel Buc. III, 9, Apr. 29/92, Dr. 36/92).

11. Deși reclamantul, în ziua în care eră să se pronunțe sentința de admisibilitatea divorțului, după ce se presintase la concilierile presidențiale și pentru cele date în ședință, a lipsit și i s'a respins acțiunea, și deși această sentință este dată în lipsă, totuși apelul contra ei cată a fi considerat ca admisibil în principiu, de oarece nici un text de lege nu derogă în această privință la dreptul comun, și de oarece, din contra, din art. 244 reese în mod lămurit că sentințele de admisibilitatea divorțului sunt supuse apelului fără distincțiune dacă ele sunt date contra-

dictoriu sau în lipsa vre uneia din părți. Și este inexact a se susține că cu acest sistem s'ar eluda formalitățile cerute de lege la prima instanță în materie de divorț, de oare ce aceste formalități sunt toate îndeplinite la epoca dărei sentinței de admisibilitate rămânând numai a se asculta martorii propuși pentru dovedirea faptelor allegate ca cauză de divorț, ascultare care, în mod neîndoios, se poate face și de curtea de apel, de oare ce legea, în mod general și fără a face excepțiune în această materie, dispune că în apel se pot administra toate probele de la prima instanță. (Apel Buc. III, Febr. 27/93, Dr. 26/93).

12. Hotărârile tribunalelor de prima instanță care acordă anul de încercare, în baza art. 241, sunt hotărâri preparatorii care nu pot fi atacate cu apel nici după normele procedurii civile ordinare, nici după normele procedurii speciale a divorțului. După normele de drept comun, nu se poate face apel de cât asupra sentințelor definitive ale tribunalelor (art. 316 pr. civ.), adică acele sentințe cari au epuizat instanța; ori ce alt incident sau act de procedură menit a pregăti soluțiunea definitivă a procesului constituiesc un preparatoriu, și ca atari, conform art. 323 pr. civ., nu pot fi atacate cu apel de cât odată cu hotărârea asupra fondului. Legiuitorul nostru înlăturând categoric *interlocutoriile* de cari se vorbește în art. 451 al procedurii franceze de unde e tras art. nostru 323 pr. civ., a voit pe de o parte ca să pună capăt nesfârșitelor controverse, la cari dă loc în Franța, chestiunea, de a se ști când este o judecată *preparatorie* și când este *interlocutorie*, iar pe de altă parte, a avut de sigur în vedere să înlăture marele inconvenient care ar rezulta pentru părți dacă li s'ar fi dat dreptul de a ataca cu apel atâtea și atâtea dispozițiuni luate de tribunal în interesul rezolvărei definitive a procesului. Prin urmare, tribunalul supunând pe soți la un an de încercare, contra acestei dispozițiuni nu se începe apel, fiind că tribunalul n'a tranșat însuși fondul procesului; dispozițiunea anului de încercare nu e decât un preparatoriu care conform art. 323 pr. civ., n'ar putea fi atacat cu apel de cât odată cu fondul. Netemeinicia argumentului că dispozițiunea întemeiată pe art. 241 c. civ., ar echivală cu însăși hotărârea asupra fondului, este evidentă când citim art. 242 c. civ., care prevede anume „*că numai după expirarea anului de încercare*” părțile vor fi chemate a asculta definitiva hotărâre. Neadmisibilitatea apelului contra încheerii care admite anul de încercare devine cu atât mai temeinică, cu cât legiuito-

rul a găsit cu cale a prescrie o procedură specială în materie de divorț, procedură în care textele sunt de o strictă interpretare și deci invocarea prin analogie a procedurii civile ordinare, nu e permisă de cât în cazurile neprevăzute anume de legea specială; or, întreaga economie a legii de procedură în materie de divorț, pune în evidență pe de o parte sollicitudinea legiuitorului nostru cât privește interesul menținerii legăturilor conjugale, iar pe de altă parte, teama sa de a nu se întăria prea mult desfacerea acelor căsătorii, care constituie un pericol pentru soți și un exemplu rău de fie care zi pentru societate; de aci deosebirea caracteristică de procedură *temporizatorie în prima instanță și procedură urgentă în apel*. Legiuitorul, sperând reconcilierea soților, privește cu ochi favorabili *străgăniirile și prin urmare anul de încercare în prima instanță*; iar când, după toate aceste străgăniri, pierde speranța reconcilierii soților, atunci legiuitorul prevede în art. 244 c. civ., că în apel divorțul să fie cerțat și judecat de urgență. Aceste interese de ordine superioară pe cari le-a avut în vedere legiuitorul prescriind *temporizarea în prima instanță și urgență în apel*, trebuie să călăuzească pe judecătorii de apel, atunci când e vorba de a se ști la ce anume moment din procedura divorțului, se poate interjecția apel; or, în această privință legiuitorul prevede anume în art. 244 că apelul se poate face sau contra sentinței de admitere în principiu, sau contra judecății definitive date de tribunal, și lucrul e lesne de înțeles: într'un caz ca și în altul, tribunalul și-a zis ultimul său cuvânt; nu este însă tot astfel cu anul de încercare, în lăuntrul căruia dacă soții se reconciliază, tribunalul nu are de dat nici o hotărâre și „*după expirarea căruia*”, atunci și numai atunci tribunalul, conform art. 242, chiamă pe părți pentru a asculta „*definitiva hotărâre*”. Prin urmare, jurnalul care acordă anul de încercare nu poate fi atacat cu apel, sau pentru că constituie un preparatoriu, care conform art. 323 pr. civ., nu poate fi atacat în apel de cât odată cu fondul, sau mai cu seamă pentru că nu intră în cadrul limitativ al art. 244 c. civ. De asemenea nu se poate susține că hotărârea care admite anul de încercare e susceptibilă de apel, fiindcă ar echivală cu o hotărâre definitivă a tribunalului, și că o asemenea hotărâre ar prejudeca fondul, și deci nu ar constitui un preparatoriu propriu zis, care conform art. 323 pr. civ., să aibă a fi apelat numai o dată cu fondul; a susține într'un cuvânt că art. 244 c. civ. e numai *indicativ și nu limitativ*, este a ne-

socotî caracterul special al legiurii divorțului și în același timp este a violă spiritul și litera legii, căci în adevăr la câte rezultate stranii nu s'ar ajunge cu teobia de mai sus: dacă art. 244 nu e limitativ atunci se poate face apel chiar în caz când la primul termen reclamantul nu se presintă să-și susțină reclamațiunea de divorț, ori în așa caz, *s'ar elude întreaga procedură străgănitoare de prima instanță*, pentru a veni în apel unde legiuitorul prevede anume că cauza se va judecă de urgență. De asemenea nu se poate susține că urgența prescrisă de legiuitor în art. 244 se referă numai la cazul când se atacă cu apel sentința definitivă a tribunalului și sentința de admitere și neadmitere în principiu a cererii de divorț, așa că în toate celelalte cazuri apelurile nu mai trebuie judecate de urgență; o asemenea susținere duce iarăși la următorul rezultat straniu: se intervertește cu desăvârșire caracterul procedurii divorțului din ambele instanțe, străgăniurile primei instanțe și eventual anul de încercare, ar trece în apel, iar urgența rezonabilă din instanța de apel ar merge să înlocuiască înțeleapta trăgănare din prima instanță în disprețul literei și spiritului legiuitorului. Art. 244 nu numai că este limitativ, dar interpretarea sa e cu atât mai strictă cu cât face parte din o procedură specială, prin urmare numai în cazul art. 229, 240 și eventual 242 se poate interjectă apel, nu și în cazul art. 241 relativ la anul de încercare, de oare ce în acest caz sau hotărîrea trebuie considerată ca un simplu preparatoriu și deci, conform art. 323 pr. civ., nu se poate atacă cu apel de cât odată cu fondul, sau hotărîrea nu este încă definitivă în sensul art. 242 c. civ., și în așa caz, potrivit art. 244, nu este susceptibilă de apel. În fine, chiar dacă s'ar admite că hotărîrea care acordă anul de încercare, este susceptibilă de apel, încă nu se poate admite evocarea fondului; aceasta este cu totul neîntemeiat, de oarece art. 336 pr. civ. nu poate să primeze și să contrazică principiul din art. 323 pr. civ., și nici un text de lege nu autoriză pe judecător să înlătore judecata primei instanțe, înainte de a i se da timpul trebuit pentru a se pronunță asupra fondului procesului; chestiunea evocării fondului ca măsură de procedură expeditivă este controversată în chiar procedura de drept comun și nu este de admisă că analogia acelei evocări să se poată întinde și asupra unei procedurii speciale, adică toamai acolo unde legiuitorul și-a învederat în destul scopul ce-l urmărește cu temporizările din prima instanță în interes de ordine publică. (Apel Iași, I, Oct. 9/93, Dr. 73/93).

13. În materie de divorț, după art. 244, nu se poate face apel de cât în contra sentinței de admisiune sau a judecății definitive. În afară de aceste două feluri de sentințe, și în special, în contra încheerii pronunțată de tribunal, în baza art. 241, prin care se autoriză de judecată traiul separat al soților pe timp de un an, nu se poate face apel. Această restricțiune la dreptul de a atacă sentințele date de prima instanță în materie de divorț, rezultă atât din dispozițiunile art. 244, cât și din termenii întrebuițați de legiuitor în redacțiunea art. 241: „*judecătorii au facultatea de a nu admite îndată despărțenia*“, termeni ce denotă voința legiuitorului ca tribunalul, în asemenea caz, să rețină judecata sentinței până la „*hotărîrea definitivă*“ ce va fi chemat a pronunță conform art. 242, după încercarea unei vieți separate între soți pe timp de un an. Interpretarea restrictivă a dreptului de apel rezultă și din desbaterile ce au avut loc cu ocaziunea redacțiunii art. 262 c. Napoleon, corespunzător art. 244 român, căci propunându-se ca prin acest text de lege să se încuviințeze dreptul de apel în contra ori cărei hotărîri, fie preparatorie fie definitivă, s'a admis a se zice: „*În caz de a se face apel în contra sentinței de admisiune sau aceleia definitive...*“, excluzând ast fel dreptul de apel în contra încheerii primei instanțe prin care se acordă un an de încercare. (Apel Buc. III, 5, Febr. 27/93. Dr. 25/93).

14. Legiuitorul român, spre a nu complica și a nu întârziă peste limitele necesității rezolvarea cauzelor, pe de o parte nu mai divide diferitele încheeri, care toate pregătesc soluțiunea procesului, în hotărîri preparatorii și interlocutorii, ci se dă o denumire generică „*hotărîri preparatorii*“, iar de altă parte prin art. 323 pr. civ., dispune că în contra unor asemenea hotărîri nu se va putea formă apel de cât odată cu hotărîrea asupra fondului. Însă legiuitorul, în procedura divorțului, depărtându-se de norma sus arătată, permite, prin art. 244 c. civ., a se face apel și în contra sentinței de admisiune. Afară de această excepțiune și aceea ce se zice în art. 335 pr. civ., despre apelul asupra chestiunii de incompetență, nu se mai găsește nici o dispozițiune prin care să se permită a se face apel în contra ori cărei alte hotărîri ce n'ar decide asupra fondului afacerii. Deci dar, încheerea tribunalului bazată pe dispozițiunile art. 242 c. civ., prin care se amână pronunțarea hotărîrei definitive, nu este supusă apelului, căci ori cum ar fi privită această încheere, întru cât tribunalul nu hotărâște nimic asupra fondului și amână rezolvarea cauzei care va avea

loc după cum soții vor reveni ori nu la împreună viațuire, nu poate fi atacată cu apel, după cum nu s'ar putea apela nici celelalte numeroase hotărâri preparatorii prevăzute de procedura divorțului. Ast-fel, sotul nemulțumit pe dispozițiunile sentinței de acordarea anului de încercare trebuie, pentru a face apel, să aștepte ca tribunalul să pronunțe hotărârea definitivă în care se menționează și de încheierea relativă la acordarea anului de încercare, când întreaga cauză este adusă în cercetarea curții, iar nu numai o parte, și anume aceea de a se examina dacă părțile s'au reconciliat. De asemenea din termenul „definitivă hotărâre”, prevăzut în art. 242, nu se poate zice că hotărârea care ar pronunța divorțul, pentru că soții nu s'au împăcat un timp de 1 an ar fi definitivă, adică ne supusă apelului, căci această expresiune, care se găsește și în art. 244, unde se zice formal că apelul în contra sentinței definitive să se judece de urgență, este întrebuintată pentru a o deosebi de celelalte hotărâri preparatorii, iar nu spre a arăta că nu s'ar putea apela fiind lucru definitiv judecat. Deci e admisibil apelul în contra sentinței tribunalului prin care se pronunță divorțul în urma anului de încercare. (Apel Buc. I, 2. Febr. 26/93, Dr. 73/93).

15. După rostirea art. 244 se admite în general ca statornicit apelul numai în contra sentinței de admisiune, și în contra judecății definitive, în materie de despărțenie. În cazul unei hotărâri a primei instanțe prin care s'a dat părților un an de încercare conform art. 241 și 242 o asemenea hotărâre, deși capătă din lege un caracter cu totul special, căci în puterea facultății acordată judecătorilor de a nu admite de îndată despărțenia este supusă, pentru a deveni determinantă de drepturi, unui termen de un an, însă rezolvă definitiv fondul chiar al acțiunii de despărțenie, prin aceea că judecătorul este ținut a admite despărțenia, după lapsul de timp trecut fără succes pentru întărirea legăturii căsătoriei, și ast-fel cade în cuprinsul art. 244. Pe lângă că hotărârea anului de încercare este ast-fel definitivă, dar apoi din examinarea textului art. 245 se vede lămurit că legiuitorul nu s'a preocupat de a enumera în mod absolut și limitativ care anume hotărâri din acele ce se pot pronunța în cursul instanței intenționat trăgănată a divorțului sunt exclusiv supuse apelului; el, prevăzând cazurile singulare, în care legal și după firea lucrurilor s'ar fi recurs la apel, adică în contra sentinței de admisiune sau a judecății definitive, prescrie să se judece de urgență în apel, căci nu putem presupune că a gândit să ridice

dreptul de apel în privința hotărârii tribunalului care acordă sau suspendă permisiunea de a se face citațiuni (art. 222) sau a hotărârii care dispune ascultarea martorilor și expunerea dovezilor după admiterea în principiu (art. 223, 224, 229, 235) sau în contra hotărârii de amânare pentru pronunțare (art. 239), toate acestea fiind niște adevărate măsuri de prelungire a instanței, pentru a favoriza, dacă se poate, o apropiere probabilă a părților, prin întârzierea procedurilor. Deci această dispozițiune a art. 244 dovedește că legiuitorul și-a exprimat în mod precis voința sa, că asemenea cereri să fie urgent judecate odată introduse în apel. Aceasta fiind ideea dominantă a art. 244, din modul cu totul incidental cum se vorbește despre sentința de admisiune și de judecata definitivă, ori cât de specială și particulară este procedura despărțeniei, nu se poate admite că a înțeles a mărgini dreptul de apel numai la cazurile numite și a-l suprima, fără stipulațiune expresă, în toate celelalte cazuri, în cari părțile pot avea interes de a beneficia de judecata celei de a doua instanțe, după principiile fundamentale ale dreptului comun și ale organizării judecătorești. Prin urmare, hotărârea anului de încercare este susceptibilă de a fi adusă în apel. Mai departe, argumentul scos din lucrările pregătitoare ale codului francez, din care ar rezulta că în textul primitiv al art. 245 s'ar fi formulat, acordarea dreptului de apel asupra tuturor hotărârilor date de prima instanță în cursul despărțeniei, și în urmă s'ar fi suprimat în textul definitiv, nu este concludent pentru părerea contrarie, fiind dată analiza de mai sus; și de asemenea nici argumentul tras din dificultățile ce ar putea rezulta prin defierea în apel a sentinței anului de încercare, căci ori curtea admite că aprecierea împrejurărilor a fost justă și atunci menține acea sentință, rămânând ca după un an să se admită desfacerea, ori din contra infirmând asupra acestui punct hotărârea și evocând fondul statuează definitiv asupra acțiunii întregi și ast-fel nu se poate da naștere la vre-o anomalie oare care, după cum neîntemeiat se pretinde. (Apel Iasi, I, Oct. 20/93, Dr. 73/93).

16. Apelul, în materie de divort, e de drept comun, și în orice fază a procesului, dacă tribunalul a respins acțiunea reclamantului, acesta are drept de apel dacă un text precis și clar nu-i închide această cale. Apoi art. 244 nu limitează, ci lărgeste dreptul de apel în materie de divort, acordând acest drept și în contra sentinței de admisiunea divorțului, ceea ce se poate considera ca o derogatiune la princi-

piul art. 323 pr. civ., care stabilește că nu se poate face apel contra hotărârilor preparatorii. Afară de aceasta, hotărârea tribunalului care, la audiența când eră să se asculte martorii, a respins acțiunea de divorț ca nesustinută, e o judecată definitivă a tribunalului, care dacă nu ar fi apelată ar constitui un lucru judecat, prin urmare conform articolului 244 al. II, reclamantul e în drept a face apel în contra acestei judecăți definitive. Obiecțiunea ce se face cu art. 218, că de câte ori partea nu se prezintă pentru a-și susține acțiunea de divorț, trebuie să se considere ca cum s'ar fi desistat dela acțiune, aceasta nu e fundată, căci art. 218 ca și art. 225 n'au voit altceva, decât ca părțile în materie de divorț să se prezinte în persoană, iar nu prin procurator; prin urmare, pentru a începe procesul trebuie să se prezinte reclamantul cu petițiunea sa de divorț, căci altfel nu i se poate da nici un curs dacă s'ar prezintă prin procurator, dar în urmă dacă ar lipsi la celelalte înfățișeri, desigur că va avea dreptul de apel, căci art. 245 spune că apelul nu se va primi dacă a lăsat să treacă 2 luni din ziua în care s'a comunicat hotărârea dată contradictoriu sau în lipsă. Prin urmare legea autorizând pe partea care a lipsit dela înfățișarea tribunalului a face apel fără nici o distincțiune de lipsa sa dela care anume înfățișare, reese evident că e în drept a face apel oricând s'a dat de tribunal o hotărâre definitivă prin care i s'a respins acțiunea. În fine, obiecțiunea ce se face că procedura în materie de divorț e specială la tribunal și că curtea de apel n'ar putea administra această procedură prevăzută de lege pentru tribunal, e iar fără temei, căci și aci nici un text de lege nu deroagă la principiile generale din procedură, art. 332, care voeste ca în apel toată procedura probatorie făcută la prima instanță să se repete în apel, putând curtea ordona și alte instrucțiuni sau probe noi care să lumineze pe judecător. Și prin faptul că la apel în materie de divorț se spune că cauza se va cerceta și judecă de urgență, aceasta nu însemnează că curtea nu mai poate administra nici o probă în materie de divorț, și că n'ar avea decât să verifice lucrarea tribunalului, căci atunci s'ar schimba fără un text de lege, atribuțiunea, competența și modul de instrucțiune al proceselor la curte. Toate aceste obiecțiuni în definitiv tind a reclama un text de lege care nu-l găsim nicăeri, și care poate că ar fi fost nemerit să fie formulat în sensul obiecțiunilor ce se fac, dar care, pe cale de interpretare e imposibil a le creea și a înlătura astfel principiile generale și precise apli-

cabile în toate cauzele cari se deferă cercetării curții de apel. (Apel Buc. I, Mai 8/93. Dr. 43/93).

17. După art. 316 pr. civ., orice hotărâre a primei instanțe este supusă apelului, afară de cazul unde legea dispune altfel; și în lipsă de un text formal care să deroage la acest principiu general, nu se poate răpi părții dreptul de apel. Or, art. 244 și 245 c. civ. prevăd că hotărârile date de tribunal în materie de divorț, fie contradictoriu, fie în lipsă, fără a distinge în lipsa reclamantului sau în lipsa pârâtului, sunt susceptibile de apel. Așa fiind rău, curtea de apel respinge ca neadmisibil apelul făcut de soție contra sentinței tribunalului prin care i s'a respins ca nesustinită acțiunea sa de divorț făcută în contra sotului său. (Cas. II, 96/Iunie 2/93. B. p. 613).

18. În materie de divorț, judecătorul fondului este dator să admită proba cu martori a faptelor ce se alegă, fie că partea care le invoacă este reclamantă în cauză, fie că e intimată. Si într'un asemenea caz, judecătorul apelului nu poate respinge o atare probă, pe motiv că partea n'a făcut la prima instanță nici o opunere la cererea de divorț intentată contra ei, căci apelul este devolutiv și repune cauza în stare în care se află la prima instanță. (Cas. II, 125/95. B. p. 985).

19. Deși în materie de divorț se poate repeta în apel probele făcute la prima instanță, totuși aceste probe, cum este și proba testimonială, pot fi respinse de curte, atunci când găsește că proba făcută la Tribunal este completă și nedefectuoasă. (Cas. II, 166/97. B. p. 973).

20. În materie de divorț proba cu martori este admisibilă la Curtea de apel, chiar dacă partea, care cere admiterea acestei probe, nu s'a prezentat la Tribunal cu ocazia admiterii în principiu a acțiunii de divorț, fiindcă această neprezentare nu echivalează cu o renunțare la acest mod de probație și fiindcă în genere admiterea de martori nu este oprită la Curtea de apel, unde o asemenea probă poate fi necesară într'un proces de divorț pentru multe considerații. (Cas. II, 212/902. B. p. 799).

21. În materie de despărțenie, nu se poate face pentru prima oară înaintea Curții de apel o cerere reconvențională de către soțul pârât, căci dacă s'ar declara de admisibilă o asemenea cerere în apel, se eludează principiul celor două grade de jurisdicțiune. (Apel Galați I, Curier Jud. 81/903).

22. În materie de divorț reclamantul poate chiar în apel să invoace și alte fapte, pe lângă cele arătate la prima instanță, destul numai că aceste fapte să fie relative la cauza invocată

prin cererea de divort. Astfel, violează legea și dreptul de apărare Curtea, când, sub motiv că este o cerere nouă, respinge cererea reclamantului de a i se admite proba testimonială, spre a proba fapte referitoare tot la dovedirea și stabilirea cauzei divortului, invocată la Tribunal. (Cas. II, 323/904. B. p. 1303).

23. În materie de divort cererea re-convențională emanată dela soțul pârât, nefiind un mijloc de apărare, ci o cerere nouă în sensul art. 327 Pr. civ., nu poate fi introdusă pentru prima oară în apel, ci trebuie făcută la prima instanță. (Apel Iași I, Curier Jud. 86/905).

24. Materia căsătoriei și a divortului interesând ordinea publică nu se poate renunța la dreptul de apel pe care-l are soțul în contra căruia s'a pronunțat divortul într-un cât în asemenea materie, orice tranzacție este cu neputință. (C. Apel Iași, S. I. 4 Sept. 1903; Dreptul 63/903).

24 bis. Cât timp calea apelului este deschisă, partea interesată poate cere Curței să reformeze hotărîrea primilor judecători în totul sau numai în partea ce o vătămă, și aceasta chiar când vitiul ar consista în violarea unei forme legale.

Prin urmare, Curtea, uzând de principiul că apelul e devolutiv, poate să rectifice dispozitivul sentinței Tribunalului care admite acțiunile de divort ale ambilor soți și să substituie acelui dispozitiv un altul, în care să se specifice că se admite numai acțiunea soției, care singură a probat insultele și maltrătarile imputate sotului. (Cas. II, 30 Ianuarie 1908. B. p. 125).

25. În codul civil la capitolul privitor la formalitățile despărțeniei pentru cauze determinate, neexistând nici o dispoziție în privința dreptului de renunțare la dreptul de apel, trebuie să ne referim la dispozițiile de procedură civilă care prin art. 317 prevede că partea care a dat mulțumire pe o hotărîre nu mai are dreptul de a o apela și această dispoziție fiind generală își are aplicația și în materie de despărțenie pentru cauză determinată, într-un cât Codul civil nu derogă la acest principiu. Prin urmare soțul contra căruia s'a pronunțat despărțenia, este în drept a renunța în mod valabil la dreptul de apel. (Cas. sect. unit. 9 din 12 Nov. 1909. Curier Jud. 77/909 și Dreptul 76/909).

26. Legiuitorul permitând apelarea sentințelor de admitere în principiu a divortului, privește deciziunile date în această materie ca fără drept de recurs, pentru că prin art. 244 c. civ., făcând mai întâi distincțiune între sentințele de admitere în principiu și

cele definitive, reglementează în articolul următor numai pe cele definitive, în ce privește dreptul de recurs. (Apel Buc. II, Dr. 52/911, p. 413).

27. Facultatea de a apela sau nu, e de ordin privat și în materie de divort ca și în celelalte materii, e guvernată de principiile generale de drept concretizate în regula pusă de art. 317 pr. civilă, în lipsa unei dispoziții în procedura divortului care să prevadă contrariu.

Prin urmare, în materie de divort se poate renunța la dreptul de apel atât prin hotărîrea condamnatore cât și prin osebuită petițiune dată posterior. Renunțările la drepturi nu se presupun, ci trebuie să rezulte din acte de așa natură, încât să facă neîndoelnică voința părților.

Astfel, într-un cât partea nu și-a afirmat voința sa de a renunța la apel în materie de divort și într-un cât nu s'a luat act de o asemenea renunțare în condițiile cerute de lege, singurul fapt că în dosar se găsește o petițiune de renunțare pe care stă rezoluția „la dosar“, nu poate constitui o renunțare în sensul legii. (C. Galați s. II, 9/912. Curier Jud. 27/912).

28. Prin încheierea luată de tribunal de a se închide dosarul, adică acțiunea de divort, considerând neprezentarea reclamantului la data fixată pentru audierea martorilor ca o dezistare dela acțiune, s'a dat o hotărîre asupra fondului acțiunii și ca atare apelul asupra acestei încheieri este admisibil în principiu. (C. Apel Buc. s. III, 29 April 1913. Curier Jud. 16/914; În acelaș sens: C. Apel Buc. s. I, 1162 din 23 Febr. 1922. Curier Jud. 17/922).

29. Potrivit art. 244 c. civ. se poate face apel numai în contra sentinței de admitere în principiu a acțiunii de divort sau contra sentinței definitive de judecată a divortului. (Apel Iași II, No. 8, 1915; „Justiția“, 1915, p. 115).

30. Toate încheierile anterioare sentinței de admitere în principiu se apelează odată cu sentința de admitere în principiu. (Apel Iași II, 1918; „Justiția“ 1919, No. 5/6).

31. Atunci când acțiunea unuia dintre soți a ajuns în apel, pe când cererea celuilalt este de abea introdusă înaintea tribunalului, este admisibilă cererea făcută de sotul care se găsește încă în primă instanță de a se suspenda judecarea apelului până când acțiunea sa va ajunge în acelaș stadiu de procedură. (C. Apel Buc. s. III, Jurnal 2341 din 23 Oct. 1919, Pand. Rom. 1922, II, 171; C. Apel Buc. s. I, Jurnal 216 din 29 Ian. 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1413).

32. De oarece există drept de apel contra sentințelor de divort date de

tribunale, nici un text de lege nu o preste a se reface înaintea instanței de apel probele cari nu s'au putut admite la tribunal. (Cas. II, 131 din 2 Nov. 1920. Jur. Rom. 1-2/921).

33. Hotărîrea prin care se admite numai în principiu acțiunea de divorț și nu se statuează asupra fondului, are caracterul unei încheeri preparatorii și ea atare nu este susceptibilă

de apel la Curte, conform principiilor generale de procedură civilă, de cât odată cu hotărîrea asupra fondului. (C. Apcl Iași, s. I, 1 Mart. 1924, Pand. Rom. 1924, III, 118).

34. A se vede: Art. 5. Index „Apel” și notele respective; art. 224 cu nota 2; art. 232 cu nota 1; art. 241 cu notele: 2, 4, 5, 11, 12; art. 242 cu notele: 1-4; Art. 270 cu notele respective.

Art. 245. — Apelul nu se va primi decât dacă va fi fost dat în cele 2 luni socotite din ziua din care s'a comunicat apelantului hotărîrea dată în ființa ambelor părți, sau în lipsă; termenul spre a face recurs de casațiune în contra unei hotărîri definitive, va fi de 3 luni din ziua comunicațiunei hotărîrei.

Recursul în casațiune va suspenda executarea hotărîrei. (Civ. 244, 246, 248; Pr. civ., 137, 318, 337; Civ. Fr. 263).

Text. fr. Art. 263. — L'appel ne sera recevable qu'autant qu'il aura été interjeté dans les trois mois à compter du jour de la signification du jugement rendu contradictoirement ou par défaut. Le délai pour se pourvoir à la cour de cassation contre un jugement en dernier ressort, sera aussi de trois mois à compter de la signification. Le pourvoi sera suspensif.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, § 493, p. 192, text și nota 15;
 BEUDANT, II, 417, p. 73;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, 181, p. 193; 186, p. 196; p. 200, No. 193;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis. II;
 DEMOLOMBE, IV, 488;
 DURANTON, II, 608;
 GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
 HUC, II, 384;
 LAURENT, III, 245, 247-249; *Suppl.* I, 634, p. 465, 466;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 257 urm., 1961 urm., 2001, 2421 urm., 2424, 2428;
 PLANIOL, III, 529, 593.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 103 urm.; 111 urm.; (VII, p. 490 n. 2). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 117, 118, 119, 120, 307, 314, 326, 331. *Observație* sub. Cas. I, 208 din 3 Oct. 1900. *Dreptul* 67/1900; *Observație* sub. Cas. II, 208 din 3 Oct. 1900. *Curier Jud.* 72/1900; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 178 din 18 Dec. 1901. *Curier Jud.* 61/304; *Observație* sub. Cas. II, 232 din 3 Dec. 1908. *Curier Jud.* 8/909; *Observație* sub. C. Apel Constanța 122 din 10 Iulie 1919. *Tribuna Juridică* 34-36/919;
 CANTACUZINO MATEI, p. 701, 702;
 NACU, I, p. 439;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Călauza divorțului*, No. 54, 84, 85.

Jurisprudență.

1. Formula executorie, fiind un ordin de executare, se pune numai pe deciziunile desăvârșite ale curții și când recursul în casație în contra unor deciziuni nu este suspensiv de executare. Or, recursul în casație suspendă executarea deciziunilor care autoriză despărțenia (art. 245). Astfel fiind nu se poate investi cu formula executorie deciziunea care admite divorțul până ce nu va expiră termenul de recurs în

casatie. (Apel Buc. III, jurn. 2203 Nov. 4/88. *Dr.* 70/88).

2. Este neadmisibil apelul făcut în materie de divorț printr'o altă persoană, fără împuternicire specială, dacă nu s'a ratificat în termenul util al apelului. (Cas. II, 351/94. B. p. 756).

3. După art. 245 din codul civil termenul de recurs în contra hotărîrilor definitive, în materie de divorț, este de trei luni din ziua comunicării hotărîrii, și acest termen a rămas în ființă și după legea Curții de Casa-

tie din 1905, care a redus termenul de recurs în materie civilă la două luni, de oarece în materie de divort există o dispoziție specială, care n'a putut fi modificată printr-o dispoziție generală, mai cu seamă că chiar art. 44 din citata lege respectă termenele prevăzute de legi speciale. (Cas. II, 3 Dec. 1908, B. p. 2085).

4. Pentru recursul contra hotărârilor de admitere în principiu, potrivit art. 245 c. civ. numai recursul declarat este suspensiv de executare. (Trib. Iași I, 1919; „Justitia” 1919 No. 5-6).

5. Nulitatea de procedură isvorită din împrejurarea că reclamantul în acțiunea de divort deși cunoștea domiciliul pârâtei la Geneva, căci întreținerea corespondență cu dânsa, totuși a citat-o prin *Monitorul Oficial*, cu do-

miciliul necunoscut, este acoperită prin declarația de renunțare la dreptul de apel, dată de pârâtă după pronunțarea sentinței de divort.

Nulitatea declarațiunei de renunțare la dreptul de apel, ca fiind smulșă prin fraudă și violență nu poate duce la anularea sentinței de divort, ci numai la obligarea reclamantului în divort să comunice sentința, pentru ca partea pârâtă să poată uza de calea de atac ce-i conferă legea. (C. A. Buc. IV, dec. 146 din 14 Mai 1923. Jur. Gen. 1923 No. 590).

6. A se vedea și *notele* No. 2 de sub art. 247 și în special No. 1, 2 și 3 de sub art. 240 relative la dreptul de opoziție în contra hotărârilor pronunțate de tribunal în lipsa părților.

Art. 246. — În virtutea oricărei hotărâri dată în ultima instanță, sau care a dobândit putere de lucru judecat, și care va fi autorizat despărțenia, soțul ce a dobândit-o va fi dator a înfățișa oficerului stărei civile, în termen de 2 luni, copie legalizată după acea hotărâre spre a se înscrie în registrul stărei civile, în care s'a înscris și actul de căsătorie. (Civ. 27, 35, 151, 247, 248; Civ. Fr. 264).

Text. fr. Art. 264. — En vertu de tout jugement rendu en dernier ressort ou passé en force de chose jugée, qui autorisera le divorce, l'époux qui l'aura obtenu, sera obligé de se présenter, dans le délai de deux mois, devant l'officier de l'état civil, l'autre partie dûment appelée, pour faire prononcer le divorce.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 230;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
HUC, II, 384, p. 412;
LAURENT, III, 250;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2428, 2514;
WEISS, *Tr. de dr. internat. priv.*, III, p. 596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 114 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116; *Observație* sub Trib. Iași s. I, 93 din 6 Mart. 1902, *Curier Jud.* 23/1902; *Observație* sub Trib. Prahova s. I, 231 din 8 Iunie 900. C. Jud. 77/903; *Notă* sub Trib. Niort (Deux Sevres), 11 Mai 1920. *Jurispr. Gen.* 20/1923, No. 1414;
CANTACUZINO MATEI, p. 505, 701, 702;
NĂCU, I, p. 440;
NEMEȚESCU P. GEORGE, *Căzuza divortului*, No. 57, 58, 87, 88, 114;
ORĂNESCU C., „*Articolul 246 c. civil*”. *Curier Jud.* 17/1906.

INDEX ALFABETIC

Anulare 8.
Apel 8.
Căsătorie celebrată în străi-
nătate 3, 6, 13.
Cerere de înscriere 27, 9,
11-14.
Consimțământ mutual 4.

Creditori 10.
Drept internat. privat 13, 14.
Executare 7, 8, 11.
Formula executorie 7, 8, 11.
Înscriere, a se vedea „Ce-
rere de înscriere” și „O-
misiunea de înscriere” 2.

Locus regit actum 6.
Moștenitori 10.
Nulitate 5.
Nulitate absolută 10.
Nulitate relativă 10.
Omisiunea de înscriere 1,
5, 9.
Ordine publică 3.
Ordonanța prezidențială 11.

Procurator, 4, 5.
Reconciliere 1, 5.
Registrul de căsătorie 2.
Regulamentul actelor stă-
rei civile 3, 13.
Renunțare 5.
Statut personal 3, 14.
Străinătate 3, 6, 13.
Tribunal străin 7.

Jurisprudență.

1. Deși primarul a omis de a înscrie sentința de divorț, totuși nu este nici drept nici echitabil ca părțile să fie victima neglijenței sau chiar a circumstanțelor fortuite care au putut să împedice de a se înscrie actul, pe cât timp nici un text de lege nu le impune obligațiunea de a veghea ca oficiul stării civile să-și îndeplinească datoriile lor. Art. 248 care pronunță pierderea beneficiului judecării de divorț presupune o inacțiune completă din partea soțului care a dobândit divorțul, ceea ce nu există în specia când soțul, departe de a sta inactiv, a făcut tocmai aceea ce-l obligă legea, adică a prezintat oficerului stării civile sentința de divorț spre a fi înscrisă. Prin urmare este imposibil a se vedea în aceste fapte o reconciliațiune tacită din partea soțului. Părerea comentatorilor francezi asupra acestei chestiuni nu poate să aibă vre-o valoare în legislațiunea noastră, unde textele care regulează materia sunt cu totul schimbate, căci pe când în dreptul nostru divorțul se pronunță de tribunal (art. 240), în dreptul francez după art. 246, azi abrogat, nu se pronunță decât de oficerul stării civile, art. 264 și art. 266 francez pronunțând o decădere contra soțului ce a dobândit divorțul, nu pentru că n'a prezintat oficerului stării civile sentința de divorț spre a fi înscrisă în registrele stării civile, dar pentru că a lăsat să se scurgă termenul de 2 luni prevăzut prin art. 264 fără a chema pe celălalt soț înaintea oficerului stării civile și a face ca să se pronunțe divorțul. În așa stare a legislațiunii, oficerul stării civile, pronunțând singur divorțul, el încheie un adevărat act al stării civile, și astfel a putut să se nască ideea că în lipsa acestui act divorțul nu se poate dovedi decât conform art. 33; dar în dreptul nostru unde căsătoria este dizolvată din momentul ce tribunalul admite divorțul, și unde legea nu impune altă obligațiune soțului decât de a prezenta oficerului stării civile copia hotărârii legalizată spre a se înscrie în registrul unde se află înscris și actul de căsătorie (art. 35) este greu a se concepe o asemenea idee. (Apel Iași I, *Dr.* 40/75).

2. Din art. 246 și 248 rezultă că hotărârea care a pronunțat divorțul căută a fi înfățișată oficerului stării civile în termen de 2 luni de către soțul ce a dobândit-o spre a se înscrie în același registrul al stării civile în care s'a înscris și actul de căsătorie. Cerearea făcută către un alt oficer al stării civile, străin de locul unde s'a celebrat căsătoria, de a se înscrie hotărârea de

divorț, nu poate avea nici o țară și nu îndeplinește cerințele art. 246 de a se înscrie copia hotărârii de divorț chiar în același registrul în care s'a înscris și actul de căsătorie, singurul registrul din care se poate constata starea civilă a unei persoane dacă este căsătorită sau dacă a fost pronunțată despărțenia și înscrisă în termen în același registrul. (Cas. I, 116/Mart. 9/77. B. p. 126).

3. Dispozițiunile privitoare la căsătorie și la desfacerea ei fiind esențialmente de ordine publică urmează că oricare ar fi statutul personal a doi soți valabil căsătoriti după legile lor, dar cari ar voi să divorțeze conform legilor țării noastre, ei pot în orice caz să profite de acele legi și sunt datori a se supune în totul obligațiunilor ce le impun. Astfel fiind, soțul străin care uzând de dispozițiunile legilor române, a obținut o sentință de divorț, e dator, sub pedeapsa prevăzută de art. 248, să înscrie sentința definitivă la oficerul stării civile român, al locului celebrării căsătoriei. Prin urmare, primarul trebuie să înscrie și sentințele de divorț pronunțate de tribunalele române între doi străini, oricare ar fi fost oficerul care, în baza statutului personal al soților, ar fi celebrat căsătoria lor. Aceasta rezultă nu numai din principiile dominante în materie, cum și din art. 35 și 246 c. civ. și art. 65 regul. actelor de stare civilă din 1866. (Trib. Ilfov, I, Nov. 9/92. *Dr.* 81/92).

4. Atât din cuvintele întrebuințate de legiuitor prin art. 246 „soțul va fi dator a înfățișa oficerului stării civile...”, cât și din dispozițiunile cuprinse în întregul titlu „Despre despărțenie”, reese că scopul legiuitorului a fost ca soțul care dobândește despărțenia să se prezinte în persoană înaintea oficerului stării civile spre a se convinge că el persistă în cererea de a se divorța până în ultimul moment. Voința legiuitorului ca orice act în materie de despărțenie să se facă de chiar partea reclamantă, se dovedește clar din art. 218 când reclamantul nu se poate prezenta înaintea președintelui; din art. 225 care oprește pe părți a se înfățișa prin procurator, și din art. 276 care obligă pe soții despărțiți prin consimțământ mutual să se prezinte în persoană pentru a cere înscrierea hotărârii. Deci, înscrierea făcută prin un procurator nu e valabilă. (Trib. Ilfov, III, 400, Oct. 21/92. *Dr.* 40/92).

5. Legea, pentru îndeplinirea acestei formalități, nu cere înfățișarea chiar în persoană a soțului îndreptățit înaintea oficerului stării civile, de oarece acest funcționar, cu deosebire de alte legislațiuni, nu e chemat a pronunța

despărtenia, ci numai a pași la îndeplinirea unei simple formalități de publicitate destinată a aduce la cunoștința celor interesați noua stare civilă a soților despărțiți. Dacă în materie de despărtenie neprezentarea sotului reclamant înaintea tribunalului trebuie a fi considerată ca o renunțare tacită la acțiunea sa, ca o prezumțiune legală de împăcare a soților, nu tot astfel trebuie a se interpreta neînfașarea în persoană la ofiterul stării civile a sotului câștigător al despărteniei. Dacă dar din împrejurările de fapt se stabilește că sotul a făcut demersurile convenite pentru înscrierea hotărârii de despărtenie, și că o asemenea cerere de înscriere, direct sau prin delegațiune, a fost îndeplinită, fie chiar într'un mod imperfect, dânsa e îndestulătoare pentru a putea autoriza pe reclamantul îndreptățit a revendica beneficiile hotărârii sale câștigătoare. Apoi, neobservarea regulilor relative la forma actelor stării civile nu ridică necesarmente acestor acte forța probantă ce le este atribuită, căci legea nesubordonând neobservarea acestei reguli pedepsei de nulitate, s'a raportat la tribunal pentru a aprecia după împrejurări credința ce merită actele ce prezintă neregularități mai mult sau mai puțin grave. Astfel, lipsa de subscriere a oficerului stării civile în josul trecerii în condica respectivă a procesului-verbal de înscriere, fapt care se observă și la alte asemenea procese-verbale, nu poate fi de natură a atrage nulitatea înscrierii hotărârii chiar. (Apel Buc. III, 116, Mai 11/92. Dr. 40/92).

6. În doctrină se deosebesc formele *decisoriu*, adică cele care afectă fondul litigiului, de formele *ordinatorii*, adică cele privitoare la mersul instanței, la formalitățile propriu zis de procedură; de asemenea trebuie a se distinge formalitățile *intrinsece* sau *viscerale*, acelea adică cari constituiesc substanța chiar a actului, de cele *extrinsece*, adică a celor cuprinzătoare a formelor propriu zise a actului chiar, a celor de solemnitate sau de probațiune. Or, înscrierea unei hotărâri de despărtenie, pronunțată de tribunalele române, nu poate fi considerată decât ca o formă *ordinatorie*, iar nu *decisorie*, ca o formalitate *extrinsecă* și ca atare nu poate fi cărmuită decât de *lex fori*, adică de legea locului unde trebuie a fi efectuată. Și regula *locus regit actum*, care e o aplicațiune a teoriei legei forului, e chiar conștințită de ultimul alineat al art. 2, care dispune că forma exterioară a actelor e supusă legilor țării unde se face actul. Astfel fiind, deși soții au fost căsătoriți de parohul bisericii catolice

din București, iar nu de ofiterul stării civile român, totuși înscrierea hotărârii de despărtenie nu poate fi făcută decât de ofiterul stării civile din București, adică acela al domiciliului sotului ce a dobândit-o. (Apel Buc. III, 253, Nov. 3/93. Dr. 2/93).

7. Hotărârea definitivă emanată dela un Tribunal străin, prin care se desface o căsătorie celebrată în România, poate fi transcrisă în termenul deșipt de lege la ofiterul stării civile din țară, care a celebrat căsătoria, dacă acea hotărâre a fost investită cu formula executorie de judecătoria români, pentru că în materie de divorț, transcrierea nu este decât executarea hotărârii. (Trib. Iași I, Curier Jud. 23/902).

8. Odată sentința de divorț investită cu formula executorie și executată prin transcrierea ei în registrele stării civile, partea nu poate cere pe cale incidentală anularea executării efectuate; pentru a obține redeschiderea divorțului, cată mai întâi să se adreseze instanței executorie, spre a obține revocarea acestei executări și restabilirea stării materiale anterioare; până atunci apelul contra sentinței de divorț este prematur și urmează a se respinge ca atare. (C. Apel Buc. I, Drept 44/902).

9. Din conținutul art. 246 din codul civil rezultă că singura obligațiune pusă de lege sotului despărțit printr'o hotărâre cu putere de lucru judecat este de a se înfașisă în termen de două luni ofiterului de stare civilă, cu o copie legalizată după acea hotărâre, spre a fi înscrisă în registrul respectiv. Aceasta fiind singura îndatorire pusă de lege sotului care a dobândit despărtenia, nu numai trecerea în extract, dar lipsa absoluiă a trecerei sentinței de despărtenie, din culpa ofiterului de stare civilă, nu poate atrage nulitatea divorțului față cu un sot, care a îndeplinit cu exactitate singura obligație ce i s'a prescris de lege și care se găsește în imposibilitate materială și legală să facă mai mult decât atât. (Trib. Prahova I, Curier Jud. 77 din 1903).

10. Numai soții pot cere declararea nulității divorțului lor; nici terții, nici creditorii nu pot să aibă acest drept, întru cât nu au dreptul să conducă acțiunea de divorț. Deasemenea, nici moștenitorul sotului, ce a câștigat divorțul și a înscris hotărârea la ofiterul stării civile, nu poate cere nulitatea acestei înscrieri, întru cât moștenitorul nu poate fi primit să invoace nulitatea actului autorului său. Numai în cazul, când cererea de declararea inexistenței divorțului ar fi întemeiată pe o cauză de nulitate ab-

solută, se poate face și sustine de oricine înaintea justiției, cu condițiunea însă ca să aibă un interes. (Trib. Prahova, I, Curier Jud. 77/903).

11. Hotărîrea de divorț odată învestită cu formula executorie, Primăria nu poate să se substituie tribunalului și să judece legalitatea titlului executor, după cum orice alt agent de execuție nu are acest drept, când este chemat să execute un titlu definitiv în genere.

Prin impietarea Primăriei în atribuțiile Tribunalului și refuzul de a aduce la îndeplinire titlul executor, se periclitează drepturile câștigate de părți prin sentința de divorț, care ar putea rămănea nulă prin neînscirerea ei în registrele de stare civilă.

De aceea, Președintele tribunalului este în drept, după cererea părților, printr'o ordonanță dată pe calea indicată de art. 66 bis pr. civ. să înlăture dificultatea ivită la executarea titlului executor. (Cas. II, 40/27 Mai 1919, Jur. Rom. 19-20/919).

12. Oficiul de stare civilă care are obligația, potrivit art. 86 c. civ. de a înscrie în registre, hotărîrile judecătorești, asupra actelor de stare civilă ce i-au fost comunicate, făcând totodată mențiune despre aceasta pe marginea actului reformat, — nu are căderea de a examina viciile unei hotărîri judecătorești și nici de a refuza înscrierea ordonată, din moment ce din hotărîrea judecătorească rezultă determinată identitatea actului reformat prin hotărîre.

Prin urmare în specie, ofiterul de stare civilă a fost în drept de a transcrie în registrele de divorț sentința prin care s'a declarat desfacerea unei căsătorii și de a face mențiune de desfacere pe actul de căsătorie arătat în hotărîre, odată ce hotărîrea și actul de căsătorie prevedeau același nume de familie al părților și hotărîrea indică expres că s'a desfăcut căsătoria dela numărul respectiv din registrele de căsătoriți. (Cas. I, 129 din 12 Febr. 1923 Jur. Gen. 1923, No. 232; Jur. Rom. II, 1923; Pand. rom. 1923, III, 115).

13. Art. 129 din regulamentul privitor la actele de stare civilă, elaborat de puterea executivă, în virtutea art. 93 din Constituție, pentru punerea în aplicațiune și dezvoltarea principiilor înscrise în titlul II, Cap. I—VI din codul civil, prevede că în cazul când căsătoria, celebrată de un ofiter de stare civilă al unei țări străine, a fost desfăcută în România, înscrierea hotărîrei de despărțenie se va face la oficiul stărei civile al domiciliului pe care l'a avut bărbatul când s'a pornit acțiunea de despărțenie.

Această soluțiune e preconizată și de principiile dreptului internațional privat, după care formele de procedura divorțului sunt acelea ale țării unde se poartă cererea, iar chestiunile de fond ale despărțenii fac parte din statutul personal al căsătoritilor, care îi urmărește pretutindeni. Ori, cum formalitatea înscrierii — care poate fi considerată ca un fel de execuțiune a hotărîrei — ține mai mult de procedura despărțenii, urmează că dacă legea țării unde s'a pronunțat divorțul prevede o astfel de formalitate, ea trebuie îndeplinită, înscriindu-se hotărîrea — în lipsa unui text care să arate ofiterul competent — la ofiterul domiciliului soțului din momentul intențării acțiunii. Dealtminteri o înscriere a hotărîrei în țară unde a fost celebrată, nu se poate concepe, pentru că nu se vede cum instanțele din țara care a pronunțat hotărîrea pot impune autorităților țării străine, înscrierea. Și dimpotrivă o înscriere la ofiterul domiciliului soțului din țara care pronunță hotărîrea, pe lângă că e posibilă, dar e și cea mai indicată, dat fiind că decăderea rezultând din neînscirere nu e bazată atât pe prezumțiunea de reconciliere a soților, cât pe considerația de ordine publică de a nu se prelungi la infinit situațiunea incertă a condițiunii de stare civilă a soților, și pe considerațiunea că terții vor fi tentați să caute mai întâi această informațiune la ofiterul de stare civilă al domiciliului soțului, acesta fiind și domiciliul soției și judece despărțenia. (Trib. Ilfov, s. III, 179/923. Jur. Gen. 1923 No. 1850).

14. După principiile dreptului internațional privat, chestiunile de fond ale despărțenii fac parte din statutul personal al căsătoritilor și această situațiune îi urmărește pretutindeni; tot astfel și formele și procedura după care se obține divorțul sunt acele ale țării unde se poartă cererea.

Din dispozițiunile art. 246 și 248 cod. civ. reese în mod clar că înscrierea hotărîrei de despărțenie are a se face la oficiul de stare civilă unde s'a înscris căsătoria, în termen de 2 luni, și neînscirerea ei atrage anularea hotărîrei. Această dispoziție se aplică atât pentru cazul când căsătoria s'a celebrat în țară, cât și pentru acela când ea s'a celebrat într'o țară străină, de oarece legea nu face nici o distincție în această privință. (C. Apel Buc. s. IV, 9 din 26 Mart. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1084; Bul. C. Apel 7/924).

15. A se vede: Art. 218 cu nota 5; art. 248 cu notele respective; art. 276 cu notele 2 și 3.

Art. 247. — Aceste 2 luni se vor socoti, în privința judecății dela prima instanță, după expirarea termenului de apel; în privința hotărârilor date de curtea de apel în lipsa pârâtului, după expirarea termenului de opozițiune; și în privința judecății contradictorie în cea din urmă instanță după expirarea termenului pentru recursul în casațiune. (Civ. 240, 244-248; Civ. Fr. 265).

Text. fr. Art. 265. — Ces deux mois ne commenceront à courir à l'égard des jugements de première instance, qu'après l'expiration du délai d'appel; à l'égard des arrêts rendus par défaut en cause d'appel, qu'après l'expiration du délai d'opposition; et à l'égard des jugements contradictoires en dernier ressort, qu'après l'expiration du délai du pourvoi en cassation.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis, II;
 GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
 HUC, II, 384, p. 412;
 LAURENT, III, 250;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2428, 2514;
 WEISS, *Tr. de dr. internat. priv.*, III, p. 596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 114 urm.; (IV part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 116, 117, 307; *Observație* sub. Cas. I, 208 din 3 Oct. 1900.
 Dreptul 67/1900; *Observație* sub. Cas. II, 208/3 Oct. 1900. Curier Jud. 72/1900;
 CANTACUZINO MATEI p. 505, 702;
 NACU, I, p. 440;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căminul divorțului*, No. 58, 88, 114.

Jurisprudență.

1. Art. 247, prin care se regulează punctul de plecare al celor 2 luni în lăuntrul cărora hotărârea care a autorizat despărțenia trebuie să fie înscrisă în registrul stărei civile, prescrie că cele 2 luni se vor socoti numai în privința hotărârilor date de curtea de apel în lipsa pârâtului după expirarea termenului de opoziție, iar în privința celorlalte hotărâri ale curței cele 2 luni nu încep să curgă de cât după expirarea termenului pentru recursul în casație. Or dintre aceste din urmă hotărâri face parte și deciziunea pronunțată asupra opozițiunii făcută de pârât. (Apel Buc. III, jurn. 2203, Noemb. 4/88, *Dr.* 70/88).

2. Dacă legiuitorul a făcut să curgă cele 2 luni pentru înscrierea în registrele de stat civil a hotărârei de divorț dată în lipsă de la expirarea termenului de opozițiune (art. 247), aceasta se explică prin considerațiunea că în materie de divorț, partea care a lăsat să treacă termenul de opozițiune fără a face opozițiune, nu mai este primită a face *omisso medio* recurs în

casatie. Dacă însă hotărârea nu a fost dată în lipsă ou dreptul de opozițiune pentru partea care a lipsit, ci asupra opozițiunii făcute, opozițiune care s'a respins ca nesustinută, dânsa e dar primitoare de recurs în casație în termen de 3 luni de la semnificare (art. 245). (Cas. I, 298/Nov. 28/88, B. p. 949).

3. În materie de divorț, când soțul, care a pierdut în apel, face recurs înainte de a i se comunica decizia Curței de apel, și la ziua defiptă pentru judecarea recursului retrage recursul în neființa celuilalt sot, căruia i se admisesese cererea de despărțenie, și nu-i comunică jurnalul de retragere, iar în urmă face un nou recurs, când i se comunică deciziunea Curței de apel, în asemenea caz, termenul de două luni, pentru înscrierea la ofițerul stărei civile a deciziunii ce pronunță despărțenia, curge de la respingerea celui de al doilea recurs, iar nu de la data jurnalului de retragere a primului recurs, jurnal care, nefiindu-i comunicat, nu poate fi opozabil celuilalt sot. (Apel Iași, I, Curier Jud. 61/904).

4. Art. 247 c. civil, prevede că înscrierea sentinței de divorț în registrele de

stare civilă urmează a se face în termen de două luni de la expirarea dreptului de apel; și cum, pe de o parte și reclamantul are drept de apel, iar pe de altă parte, cum legea nu face nici o deosebire, urmează că acest termen de două luni, curge de la expirarea termenului de apel, în privința ambelor părți litigante. (Trib. Gorj, C. Jud. 25/907).

5. Legiuitorul acordând părții care a câștigat un termen pentru înscrierea hotărârii de divorț, iar pe de altă parte dispunând ca, în caz de a nu înscrie în termen sentința, ea să rămâne fără efect, a voit prin aceasta să lase părții câștigătoare facultatea de a uză sau nu de sentința ce a câștigat în interesul căsătoriei, acordându-i termen,

spre a reflecta asupra demersului ce urmează a face și acest termen stabilit de lege nu poate fi scurtat de către partea adversă. (Trib. Gorj, C. Jud. 25/907).

6. Hotărârile date în procedura divorțului, fie asupra admiterii în principiu, fie asupra fondului, sunt susceptibile de opozițiune, textul art. 247 din codul civil, nefăcând nici o distincțiune în această privință. (Cas. II, 16 Mart. 1911. B. p. 400).

7. Potrivit art. 247 c. civ., atât recursul contra hotărârii definitive de divorț, cât și însuși termenul pentru introducerea lui, sunt suspensive. (Trib. Iași, I, 1919; „Justiția“ 1919. No. 5-6).

Art. 248. — Soțul reclamant, care va fi lăsat să treacă cele 2 luni determinate mai sus fără a împlini formalitatea prescrisă la art. 246, va pierde beneficiul judecăței ce câștigase, și nu va mai putea reîncepe acțiunea sa pentru despărțenie, decât numai pentru o altă cauză nouă, în care caz poate să se întemeieze înaintea judecăței și pe cauzele cele vechi (Civ. 247; Civ. Fr. 266).

Text. fr. Art. 266. — L'époux demandeur qui aura laissé passer le délai de deux mois ci-dessus déterminé, sans appeler l'autre époux devant l'officier de l'état civil, sera déchu du bénéfice du jugement qu'il avait obtenu, et ne pourra reprendre son action en divorce, sinon pour cause nouvelle, auquel cas il pourra néanmoins faire valoir les anciennes causes.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 233;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
 GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663, § 1136;
 HUC, II, 384, p. 412;
 LAURENT, III, 250;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2428, 2514;;
 WEISS, *Tr. de dr. internat priv.*, III, p. 596;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 114 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158; VII, p. 533, 534);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 116;
 CANTACUZINO MATEI, p. 505, 702;
 NACU, I, p. 440.

Jurisprudență.

1. Această formalitate a înscrierii sentinții în registrele stărei civile de către soțul interesat, este esențială. și nu se poate susține că e cerută numai în privința celor de al treilea, de oare ce art. 249, care este sancțiunea,

prevede că lipsa de înscriere aduce anularea divorțului. (Cas. I, 122/Mart. 10/78, B. p. 122).

2. Dacă art. 248 prescrie pierderea beneficiului judecății câștigate când soțul reclamant a lăsat să treacă cele 2 luni prevăzute de art. 246, și dacă această pierdere de judecată s'a pro-

nuntat de tribunal prin sentință rămasă definitivă, efectele căsătoriei nu pot fi considerate ca neîntrerupte de cât între soți. Inșă față cu cei de al treilea, cari în timpul de la înscrierea hotărârii de divorț în registrele stărei civile și până la recunoașterea pierderii judecătii de către tribunal, au contractat de bună credință cu femeea, nu poate fi tot ast-fel, pentru că cei de al treilea, în vederea unei sentințe de divorț investită cu titlul executoriu și înscrisă în registrele stării civile, în buna lor credință nu pot considera pe femeea decât ca despărțită și ast-fel fiind actele făcute de femeea față cu cei de al treilea sunt valabile. (Trib. Dolj, I, 541, Dec. 22/81, Dr. 21/82).

3. Deși în cod nu există un text formal care să se ocupe de nulitatea divorțului, doctrina însă și jurisprudența sunt de acord în a admite o atare acțiune; și prin analogie aplică aceleași reguli ca pentru anularea căsătoriei (art. 183). Or, una din cauzele pentru care se poate cere nulitatea este și aceea când hotărârea nu s'a înscris în termen în registrele stărei civile. Deci nu mai rămâne îndoială că de nulitatea absolută nu poate fi vorba și că pe cât timp nu s'a cerut anularea ei, hotărârea de divorț există și produce toate efectele ei *erga omnes*. (Apel Galați, II, Sept. 26/91, Dr. 66/91).

4. După art. 246 și 248, soțul reclamant care va lăsa să treacă 2 luni de când hotărârea de divorț, a rămas definitivă, fără a cere înscrierea ei la ofiterul stării civile, pierde beneficiul judecătii ce câștigase. Rezultă dar din citirea chiar a acestor texte de lege că decăderea e numai pentru soțul care a obținut divorțul, și că nu poate în nici un caz isbi pe terții, căci atunci acel soț, în loc de a perde, profită. — Astfel fiind, femeea nu poate invoca față de terții de buna credință, calitatea sa de femeie măritată și obține anularea actelor făcute de dânsa fără autorizatiunea soțului. În adevăr, când prin faptul său femeea induce pe terții în eroare, făcându-i să ignoreze starea sa de femeie măritată, când în mod public își ia calitatea de femeie văduvă prin divorț, când ea somnează în actul ce-l face cu numele ei de naștere, când terțiul constată că sentința de divorț eră transcrisă de mult în registrele stărei civile, a i se mai pretinde încă și a i se face o vină din ceea că n'a căutat prin arhivele tribunalului să se asigure dacă transcrierea hotărârii de divorț se făcuse în termen este a-i pretinde un ce la care legea nu-l obligă.

De aceea se admite că actele făcute în asemenea împrejurări de femeie trebuie menținute, și femeea nu poate cere nulitatea lor. (Apel Galați, II, Sept. 26/91, Dr. 66/91).

5. Sentința de divorț rămasă definitivă, nu produce efecte numai încât privește neîncheierea căsătoriei din cauza netranscrierii ei în registrele stărei civile; dar ea continuă a produce efecte încât privește plata timbrelor ce ar fi trebuit să li fost plătite, fiindcă neglijența sau nevoiața părții de a fi executat sentința, nu ia hotărârii caracterul de lucru judecat și nu dispensează pe partea obligată a plăti timbrele. (Cas. I, 348/Sept. 24/91, B. p. 967).

6. În urma încetării din viață a soțului în contra căruia a fost pronunțată despărțenia, cererea de anulare înscrierii unei hotărâri de despărțenie nu-și mai poate avea cuvântul său de a fi, de oarece cauza impulsivă a unei asemenea cereri din partea soțului îndreptățit fiind presupusă dorința de a renunța la beneficiile rezultând din hotărârea câștigătoare și, ca corolariu necesar, reînțocirea la împreună viațuire, dânsa nu poate fi justificată nici chiar în pură rațiune. Într-o asemenea ipoteză, neputându-se prin mijlocul anulării unei înscrieri a face să renască drepturile și îndatoririle conjugale, nu se poate concepe ca, printr'un fel de ficțiune, să se poată considera căsătoria ca reconstituită în vederea numai a folosului bănesc ce soțul reclamant ar voi să obțină. (Apel Buc. III, III, Mai 11/92, Dr. 40/92).

7. Deși motivul de divorț din ambele acțiuni este identic, însă motivul sau cauza de divorț pe care se întemeiază cererea nouă de despărțenie este întemeiat pe fapte întâmplare după împăcarea soților; este evident că nu poate fi vorba de cauza cea veche din primul divorț, ci de o cauză nouă, ivită în urmă.

Asă, dar, când instanța de fond constată că între părți a mai avut loc un proces de divorț rămas fără efect prin neînscrisura în termen a sentinței care pronunțase despărțenia, de oarece părțile se împăcaseră, dar, în urmă, faptele de lovire repetându-se, soția a pornit o altă acțiune întemeiată pe aceste noi fapte, față de o asemenea constatare, cu drept cuvânt instanța de fond a declarat că acțiunea din urmă nu eră întemeiată pe o cauză veche în sensul art. 248 c. c'vil. (Cas. II, dec. civ. No. 165 din 8 Oct. 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 550).

Secțiunea II.—*Despre măsurile provizorii ce se pot lua în urma cererii de despărțenie pentru cauză determinată.*

Art. 249. — Ținerea provizorie a copiilor va rămânea bărbatului ¹⁾, în procesul de despărțenie, afară numai dacă se va hotărî în altfel de către tribunal, după cererea mamei, sau a familiei, sau a ministerului public, spre folosul copiilor. (Civ. 93. 282, 326; Civ. Fr. 267.)

Text. fr. Art. 267. — L'administration provisoire des enfants restera au mari demandeur ou défendeur en divorce, à moins qu'il n'en soit autrement ordonné par le tribunal, sur la demande soit de la mère, soit de la famille, ou du ministère public, pour le plus grand avantage des enfants.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 183, 197, 198, 256, 270;
 BEUDANT, II, 412;
 DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 286;
 DEMOLOMBE, IV, 457, 467;
 GARSONNET, VI, ed. 1-a, § 1366, p. 501;
 HUC, II, 317, 351, 352;
 LAURENT, III, 255, 256, 258, 293, 319: *Suppl.*, I, 724;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 427, 428;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1861 urm., 2782 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, 624, 628 urm., 668;
 SIREY, *Divorce*, 1159 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 123 urm.: (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 120.
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 703;
 NACU, I, p. 449;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 402 urm.

Jurisprudență.

1. Bărbatul are în tot timpul căsătoriei puterea părintească asupra copiilor eșiți din căsătorie, și prin urmare el îi poate ține sub îngrijirea sa în timpul duratei procesului de divorț, afară numai dacă se dovedeste că ar fi mai avantajos pentru copii de a nu rămâne sub îngrijirea tatălui, ci a se încredința mamei. (Apel Buc. I. 13 Oct. 29/79. *Dr.* 45,79).

2. Conform art. 249, deși copiii, în timpul divorțului, rămân sub îngrijirea tatălui, tribunalul însă, după cererea mamei, poate a-i încredința ei, când va crede că aceasta este în interesul lor. Astfel fiind, tribunalul nu poate lua în discuțiune nimic alt decât dacă este pentru copii, în condițiunile în cari se găsește, un interes vădit a

sta sub îngrijirea mamei sau a tatălui. (Trib. Ilfov, II, Nov. 2/82. *Dr.* 4/82).

3. Deși în principiu art. 249 Codul civil prescrie că copiii, în timpul divorțului, vor fi sub îngrijirea bărbatului, însă lasă facultatea instanțelor judecătorești a hotărî și contrariul, când interesul copiilor ar cere-o, și a regulă, prin urmare, această îngrijire, cum va crede de cuviință. (Cas. II. 95/905. B. p. 387).

4. Aprecierea împrejurărilor de fapt pe cari instanța de fond se întemeiază pentru a decide că este în interesul copilului de a fi lăsat mamei pe tot timpul procesului de divorț este de atributul suveran al instanțelor de fond. (Cas. II, 114 din 1912. *Curier Jud.* 48/912; Cas. II, 192 din 16 Mai 1924. *Jur. Gen.* 1924 No. 1674).

Art. 250. — Femeea în procesul de despărțenie va putea părăsi domiciliul bărbatului, în timpul cât va ținea procesul și cere o pensiuine de întreținere, în proporțiune cu mijloacele bărbatului.

1) Inceputul art. francez corespunzător, 267, este astfel redactat: „L'administration provisoire des enfants restera au mari demandeur ou défendeur...”, după cum în articolul imediat următor, 268 (250 român) se exprimă: „La femme demanderesse ou défenderesse...”

Tribunalul, dacă va încuviința, această cerere, va hotărî totodată și suma de bani ce bărbatul va fi dator a da femeii sale pentru întreținere. (Civ. 93. 190, 196; Pr. civ.. 408, 409; Leg. timbr. art. 21 § 17; Civ. Fr. 268).

Text. fr. Art. 268. — La femme demanderesse ou défenderesse en divorce pourra quitter le domicile du mari pendant la poursuite, et demander une pension alimentaire proportionnée aux facultés du mari. Le tribunal indiquera la maison dans laquelle la femme sera tenue de résider, et fixera, s'il y a lieu, la provision alimentaire que le mari sera obligé de lui payer.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 183, 206;
BEUDANT, II, 412;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 247, p. 231;
DALLOZ, *Suppl. Div. et sép. de corps* 286;
DEMOLOMBE, IV, 457, 467;
GARSONNET, *Pr. de pr. civ.*, VI, ed. 1-a, § 1366, p. 501, 505, 506;
HUC, II, 317;
LAURENT, III, 200, 258, 264, 319; *Suppl.*, I, 724;
L'ANDECTES FR., *Divorce*. 1725, 1743, 1744 urm., 1861 urm.;
SIREY, *Divorce*, 1159 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 123 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 120, 256; *Observație* sub. Trib. Iași s. I, 12 Sept. 1902. Dreptul 20/1903; *Observație* sub. Trib. Iași s. II, 22 Iunie 910. Dreptul 59/910. *Observație* sub. Trib. Bacău 2044 din 9 Martie 915. Dreptul 35/915; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. II, 26 Sept. 1900. Curier Jud. 85/1900; *Observație* sub. Trib. Buzau 21 Oct. 903. C. Jud. 77/904; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 232 din 24 Iunie 1911. Curier Jud. 58/1911; *Observație* sub. Trib. Paris 16 Aprilie 1924. Pand. Rom. 1924-III-102;
BOSSIE ST. C., *Notă* sub. Trib. Bacău 2044/1915. Curier Jud. 50/1915;
CANTACUZINO MATEI, p. 703;
CERBAN AL., *Notă* sub. Trib. Dorohoi 7477 din 25 Oct. 920. Curier Jud. 85-86/1920;
NACU, I, p. 450 urm.;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călauza divorțului*. No. 98 urm.;
ORĂNESCU C., *Poate sotul în timpul divorțului să fie obligat să părăsească domiciliul conjugal?*. Curier Jud. 86/910.

INDEX ALFABETIC

Acțiune accesorie 19, 22.
Alimente 1, 3, 5-12, 14-16, 18-20, 22-24, 26-29, 31-34 bis, 36, 38-40.
Anulare 20.
An de încercare 5.
Apel 27.
Aprecieri suverană 27 bis.
Autorizarea justiției 1, 2, 4, 5, 10, 13-15, 17, 21-24, 31.
Avere dotală 7, 8.
Căsătorie 18-20, 22, 25, 26.
Catolic 26.
Cerere incidentală 17.
Chestiune prejudicială 18, 19.
Coabitare 5.
Codul Belgian 5.
Codul Napoleon 4, 5, 15.
Concubină 5.
Creditori 6, 7, 8.
Derogare 1.
Divorț 1-41.
Domiciliu conjugal 1, 5, 9-11, 13-15, 17, 22, 25, 30, 31, 34-37, 41.
Dotă 7, 8, 25.
Efect atributiv 6.
Efect declarativ 6.
Faliment 28.
Francez 4.
Impăcare 5, 39.
Interpretare 5, 15, 25.
Întreținere 1, 3, 5, 6, 8-12, 14-16, 18-20, 22-24, 26-29, 31-34 bis, 36, 38-40.
Isgonirea sotului 25, 30, 35, 37, 41.
Manu militari, a se vedea „Isgonire” și 9.
Omisiune 15.
Opoziție 22.
Ordonanță prezidențială 35, 37.
Părăsirea domiciliului 1-4, 9-13, 15, 16, 21-24, 31, 34, 36.
Pensiune alimentară 1, 3, 5-12, 14-16, 18-20, 22-24, 26-29, 31-34 bis, 36, 38-40.
Pensiune viageră 20.
Poprire 7, 8.
Prescripție 15.
Ratificare 15.
Regim dotal 25.
Rele tratamente 4, 5, 15, 21, 24.
Religie catolică 26.
Reședință 5.
Sechestru 7.
Separație de corp 4, 5, 15, 20.

Statut personal 4.
Supus francez 4.
Suverană apreciere 27 bis.
Terți 7, 11.
Titlu executor 7, 8.
Tranzacție 20.
Urmărire 8.
Violență 4, 5, 15, 21, 24.

Jurisprudență.

1. În principiu general, femeea este ținută de a urma pe sotul său oriunde și de a locui împreună cu dânsul, neputând legalmente să aibă alt domiciliu decât acela al bărbatului. Femeea, ce ar contraveni unei atari îndatoriri legale, decurgând din contractul de căsătorie, expres prevăzută de art. 196, poate fi constrânsă de către bărbatul său la îndeplinirea ei. Această regulă generală nu încetează de a subsista în tot timpul cât va dura legământul conjugal, afară de cazurile exceptionale anume specificate prin lege, cum este cel prevăzut de art. 241. Corelativul acestei obligațiuni este dreptul femeii de a cere dela sot a o primi în casa sa și a-i înlesni tot pentru viața ei în proporțiune cu facultățile sale. De

aci rezultă că femeea nu poate, locuind aiurea decât în casa soțului, să ceară obligarea acestuia a-i da cele pentru existență. Simpla pornire a unei acțiuni în divort din partea femeii, nu face să înceteze obligațiunea sa de a locui în domiciliul conjugal, de oarece legiuitorul nu o zice în termeni pozitivi, cum urmă să o facă dacă prin aceea înțelegea să deroage la regula generală. Femeea pornind acțiune în divort deși are facultatea, după art. 250, d'a abandonă domiciliul conjugal și a cere pensiuine de întreținere, însă această facultate nu este fără nici un control, căci prin cel de al douilea aliniat al art. 250, legiuitorul subordonează exercițiul acestei facultăți la puterea discreționară a judecătorilor de a o încuviința sau nu. Și din termenii întrebunțați de legiuitor în acest aliniat, „tribunalul dacă va încuviința această cerere, va hotărâ totodată și suma de bani ce bărbatul va fi dator a da femeii sale pentru întreținere”, nu rezultă că controlul său este limitat numai în determinarea quantumului sumei de bani ca pensiuine de întreținere, ci și la facultatea acordată femeii d'a părăsi domiciliul său legal, ceceea apare din dispozițiunile exprese ale legii, după care tribunalul este chemat a decide simultan eu asupra părăsirii domiciliului, și a pensiuinei cuvenită femeii, de unde urmează că femeea nu poate părăsi domiciliul soțului său fără voia tribunalului, și că nu are dreptul de a cere condamnarea soțului d'a o întreține, dacă ar abandonă domiciliul conjugal fără o atare permisiune. (Cas. I. 23. Ian. 26/72. B. p. 16).

2. Autorizarea femeii măritate de a părăsi domiciliul conjugal, măsură de o natură pur provizorie, fiind un act de jurisdicțiune voluntară sau grătiosă, nu reclamă pentru examinarea sa, decât prezența reclamantei, mai eu seamă că art. 250 c. civ. nu reclamă nici chiar intervențiunea justiției pentru că femeia, pe timpul procesului de divort, să poată părăsi domiciliul bărbatului său, ci o bună jurisprudență numai a făcut că tribunalele să examineze necesitatea exercițiului unui asemenea drept din partea soției, putând, în suverana lor apreciere, să acorde sau să refuze cererea acesteia. (Apel Buc. Iun. 11/74. Dr. 5/75).

3. În principiu o femeie măritată are facultatea de a părăsi domiciliul conjugal veri de câte ori se află în proces de divort cu soțul ei. Această facultate, pe care singură femeea o poate exercită în timpul divortului, rezultă din termenii precisi ai art. 250, din care mai rezultă că singura cerere ce poate femeea adresa tribunalului este acea relativă la o pensiuine de între-

ținere când dânsa a părăsit domiciliul conjugal în timpul divortului. Tot ce are a aprecia tribunalul când în asemenea caz se va cere o pensiuine de întreținere, și această cerere se va încuviința, este suma ce bărbatul va fi dator a da fmeei. (Apel Buc. I, 18, Oct. 20/79. Dr. 45/79).

4. Tribunalele române pot acordă autorizatiunea de a părăsi domiciliul conjugal unei femei căsătorită cu un francez când a făcut acțiune pentru separatiune de corp contra soțului din cauza cruzimilor și lovirilor ce suferă dela dânsul. O asemenea autorizare este admisă de art. 267 c. Napoleon în timpul duratei cererei de separatiune de corp, și dânsa nu este nici contrarie legilor noastre și spiritului art. 250 c. civ. român. Și orice stat e dator a lna veri ce măsură provizorie pentru asigurarea vieții oricărui străin aflat pe teritoriul său, fără ca prin aceasta să se atingă în ceva legile naționalității de care depinde acel străin. Asemenea, reclamanta prin faptul că se află în România nu a putut perde statutul său personal, astfel că urmează a se bucură de aceleași drepturi prevăzute de legile țării sale, or, codul civil francez permițând o asemenea părăsire de domiciliu conjugal, dânsa nu i se poate refuză de tribunalele române. (Trib. Ilfov. I. jurn. 485. Ian. 25/80. Dr. 4/80).

5. Interpretarea literală a art. 250 acordă femeii, în procesul de divort, facultatea de a părăsi domiciliul soțului său, fără ca exercițiul acestui drept al său să fie subordonat nici unei autorizări din partea tribunalului. Nu mai puțin însă e de principiu constant în drept că în materie de interpretare trebuie a se ține seamă de înțelesul sau de spiritul unei dispozițiuni de lege, mai ales când o asemenea dispozițiune e privitoare la o chestiune esențialmente atingătoare de ordinea publică și bunele moravuri. Si, sensul unei legi nu poate rezultă din explicarea judaică și izolată a unei singure din dispozițiunile sale, ci din examinarea tuturor celorlalte privitoare la aceeași materie, conform maximei „in civile est jus dicere nisi tota lege inspecta”. Or, tribunalele, preocupate de consecințele periculoase la care poate da naștere faptul femeii măritate de a putea plecă dela domiciliul său de odată cu intentarea procesului de divort fără autorizarea tribunalului, făcând o sănătoasă și juridică aplicațiune a regulilor stabilite de lege asupra puterii maritale, au decis ca încuviințarea de care se menționează în art. 250 al. II se referă atât la suma ce este a se fixă ca pensiuine alimentară femeii pe timpul procesului de divort, cât și la măsura luată de dânsa părăsind domiciliul conjugal. Și spiri-

tul legiuitorului reese cu multă evidență din edictarea art. 241 privitor la anul de încercare. În adevăr, dacă după art. 250, într'un mod absolut, femeea în procesul de despărțenie are dreptul a părăsi domiciliul bărbatului său, fără ca acest drept să fie subordonat vre-unei autorizări din partea tribunalului, de oarece în cazul special al art. 241 legea obligă pe judecători a autoriza părăsirea domiciliului, fără ca aceștia să poată uza de vre-o latitudine de apreciere, ce trebuință mai aveă legiuitorul a îndatoră pe tribunal a autoriza această părăsire, când femeea aveă imensa prerogativă ca odată cu cererea de despărțenie să poată a face să înceteze după bunul său plac îndatorirea sa legală de conviețuire cu bărbatul său? Ar fi a stabili un principiu subversiv de orice ordine socială dacă s'ar admite ca femeea măritată după inspirațiunea momentului sau sub imperiul unor rele sfaturi s'ar putea sustrage îndatoririi de conviețuire și că emanciparea sa absolută de sub puterea bărbatului să fie consecința legală a unei cereri de despărțenie din parte-i. Separațiunea de corp, instituțiune neprevăzută și nepermisă de codul nostru ar fi o consecință necesară și fatală a unei măsuri de asemenea natură luată într'un mod reiterant de femeea măritată, măsură concomitentă cu o serie de procese succesive de divorț ce dânsa ar intentă. Și nu se poate concepe ca femeea măritată, împinsă poate de sentimentele cele mai degradătoare, în scop de a satisface dorințele cele mai reprobate de legile morale și ale buneii cuviințe, cele mai izbitoare în onoarea bărbatului său, îi este destul a înmână președintelui unui tribunal o simplă cerere de despărțenie pentru a aveă dreptul exorbitant de a plecă dela bărbatul său fără a fi ținută a justifica tribunalului nimic, fără ca tribunalul să aibă dreptul, nu de a examina, dar nici chiar a cere ca dânsa să arate motivele care au determinat-o a aveă recurs la această măsură extremă? Acest sistem al intervențiunii tribunalelor în părăsirea domiciliului conjugal de către femeea măritată trebuie cu atât mai mult admis cu cât în legislațiunea noastră nu există acele dispozițiuni ca în cea franceză și belgiană care proteg prerogativele legale ale bărbatului în asemenea ocurență, eum datoria femeii de a sedeă la reședința ce i se va fixă de tribunal și a nu procede la acțiunea sa în caz când n'ar justifica de această reședință. Legea noastră neprevăzând asemenea dispozițiuni, onoarea și demnitatea familiei pot fi grav compromise, datoria bărbatului de a veghia asupra purtării soției sale ar deveni

cu totul iluzorie dacă i s'ar contesta cu desăvârșire justiției dreptul de intervențiune în părăsirea domiciliului conjugal. Și art. 196 obligând pe femeea măritată a locui cu bărbatul său, a stabilit un principiu de ordine publică și în consecință de o riguroasă necesitate. Prin derogatiune la acest principiu, legiuitorul a permis femeii ca în procesul de divorț să poată părăsi domiciliul soțului său, aceasta însă sub rezerva ca faptul său să fie consfințit de justiție, ca această părăsire a domiciliului conjugal de către dânsa să fie autorizată de către tribunal. Și această autorizare nu poate fi dată de tribunal decât cu multă circumspecțiune, căci dela această primă intervențiune a sa depinde în mare parte menținerea sau desființarea căsătoriei. În adevăr, femeea în legislațiunea noastră având alegerea reședinței, ea se poate retrage la persoane care au sfătuit-o a divorț și care, prin relele lor consilii, o întrețin și-i inspiră un sentiment de vrăjmășie contra bărbatului său, astfel în cât împăcarea soților, dorința constantă a legiuitorului, ar deveni imposibilă. Și pentru ca femeea să poată obține aprobarea acestei violări a uneia din principalele sale datorii conjugale, aceea a coabitățiunii, trebuie dar să articuleze și să probeze fapte de o mare gravitate, cum ar fi violențe ne-suferite din partea soțului său, sau spectacolul injurios al dominațiunii unei concubine în casa conjugală. (Apel Buc. II, 2, Ian. 8/80. *Dr.* 16/80; Apel Buc. II, 139, Iun. 22/88. *Dr.* 54/88).

6. Pensiunea alimentară este o măsură provizorie luată de justiție în virtutea legii în scop de a procura existența zilnică soțului litigant în divorț și spre a-i face posibilă continuarea procesului început. Și în această materie hotărârile justiției nu pot aveă efect anterior zilei în care s'a cerut pensiunea alimentară. Căci deși în materie de pensiune alimentară hotărârile judiciare nu au efect declarativ, ci numai un efect atributiv, totuși efectul acestor hotărâri se urcă până în ziua cererei, de oarece în ziua cererei trebuie să se pună judecătorul pentru a chibzui dacă se cuvine să admită cererea, considerând starea pecuniară a debitorului și trebuințele zilnice ale creditorului. (Apel Buc. I, 140, Mai 19/80. *Dr.* 24/81).

7. Orice creditor, fără excepțiune, poate în virtute de titluri executorii, să urmărească și să poprească pentru sumele cuprinse în titlul său sumele datorite debitorului său de către un al treilea când ele sunt lichide și exigibile. Astfel, soția ce se află în divorț, poate în virtutea sentinței prin care i

se acordă pensiune alimentară, să poprească arenda datorită soțului de către arendașul moșiei dotale. Această măsură nu violează întru nimic art. 1242, care dă numai bărbatului administrarea averii dotale în timpul căsătoriei, de oarece el, plătind pensiunea la termen, va fi liber de a dispune de restul venitului său zestral. Poprirea însă se poate face numai pentru suma exigibilă, iar nu și pentru viitor, fiindcă sumele ce se vor datoră în viitor nu sunt nici lichide nici exigibile, conform legii, sequestrul astfel putând dura un timp îndelungat, neștiindu-se cât va dura divorțul între soți, și dreptul bărbatului asupra administrării averii dotale ar deveni iluzoriu. (Apel Buc. I, 76, Apr. 7/83. Dr. 40/83).

8. Soția, ca creditoare a soțului pentru pensiunea alimentară, are dreptul de urmărire asupra averii soțului, ca orice creditor ordinar, pentru creanța cuprinsă în titlul său. Această urmărire, chiar asupra averii dotale, nu violează întru nimic drepturile de administrare ale bărbatului acordate de art. 1242. Or, conform art. 455 și 464 pr. civ., orice creditor poate să poprească, pentru sumele cuprinse în titlul său, sumele sau efectele datorite debitorului său de către un al treilea, care sume se vor plăti în modul și la termenele cuprinse în titlul constitutiv al datoriei celui de al treilea. Astfel, deși poprirea se face, pe lângă suma datorită în prezent ca pensiune alimentară, și pentru lunile viitoare, totuși plata acestei pensiuni alimentare nu se va face decât lunar și la termenele cuprinse în titlul de creanță. În adevăr, din articolul 455 procedura civilă care vorbește de orice creditor, fie cu termen sau sub condițiune, combinat cu articolul 1016 codul civil care prevede că creditorii, chiar înaintea îndeplinirii condițiunii, pot să exercite toate actele conservatoare pentru drepturile lor, rezultă evident și prin *a fortiori* că creditorii cu termen pot să-și exercite înaintea termenului actele de conservare pentru menținerea dreptului lor. (Trib. Ilfov not. 62, Mart. 22/83. Dr. 40/83).

9. O femeie măritată are facultatea de a părăsi domiciliul conjugal ori de câte ori se află în proces de divorț cu soțul ei, facultate ce singură femeia o poate exercita în timpul divorțului, cum rezultă din art. 250, după care singura cerere ce femeia poate adresa tribunalului este aceea relativă la o pensiune de întreținere. Deci soția părăsind domiciliul conjugal în urma acțiunii de divorț nu face decât a uză de un drept ce-l are dela lege, nesubordonat la vre-o autorizațiune din partea tribunalului, nici nu calcă în mod ile-

gal obligațiunea ce-i este impusă prin art. 196; și prin urmare nu poate fi constrânsă *manu militari* a reintra în domiciliul conjugal. (Trib. Olt, Mart. 11/83. Dr. 31/83).

10. Art. 250 nu cuprinde în sine decât două dispozițiuni: prima relativă la părăsirea casei conjugale, prin care se spune numai că femeia poate părăsi domiciliul bărbatului sau în timpul cât va ține divorțul, iar secunda relativă la alimente, adică că femeia va putea cere totodată și o pensiune de întreținere în proporțiune cu mijloacele bărbatului, fără a zice acest articol în același timp că, pentru a face aceasta are nevoie de vre-o autorizare. Iar prin dispozițiunea cuprinsă în aliniatul al doilea, când zice: „dacă tribunalul va admite cererea va fixă totodată și suma de bani pe care bărbatul va fi dator a o da soției sale“, legea prin aceasta nu se referă decât la dispozițiunea a doua cuprinsă în primul aliniat, în caz când i s'ar veni femeii alimente și cererea ei va fi întemeiată, tribunalul va statua în același timp și asupra sumei ce bărbatul va fi dator a da soției sale, iar nici cum se rapoartă la dispozițiunea întâia privitoare la părăsirea casei conjugale, căci dacă legiuitorul ar fi voit ca femeia și în acest caz să aibă nevoie de o atare autorizațiune ar fi prevăzut-o legea însăși, după cum o prevede în toate celelalte cazuri, și pe câtă vreme în caz de părăsirea domiciliului conjugal nu se prevede nici o restricțiune la dreptul femeii, rezultă că ea nu are nevoie de o asemenea autorizațiune din partea tribunalului. (Apel Iași, I, 120, Aug. 28/84. Dr. 69/84).

11. După art. 250, pensiunea alimentară se datorește femeii, care e în proces de divorț cu soțul ei, numai pe timpul cât dânsa părăsește domiciliul conjugal. Această interpretare rezultă și prin analogie din art. 193, după care tatăl sau mama pot oferi ca să primească a ține în casa lor pe copilul căruia îi datorese alimente. Prin urmare, soția care a consimțit să reintra în domiciliul conjugal, prin acest fapt a perduț dreptul ce i se consacrase de judecată, a renunțat la el. În tot cazul, soția nu poate obține același lucru de două ori adică și întreținerea în natură în casa soțului și plata acestei întrețineri în bani, atunci când judecata nu i-a acordat pensiune decât pentru întreținere și bazat pe părăsirea domiciliului. Și deși soțul nu face nici o obiecțiune în contra acestei duble plăți, însă fiindcă soția reclamă de la un tert în calitate de creditoare a soțului, trebuie să probeze mai întâi față cu terțul calitatea în care reclamă; și prin urmare terțul are dreptul să-i discute această

calitate. (Apel Focs. II, 104, Ian. 21/84. Dr. 49/85).

12. Din momentul ce femeia părăsește domiciliul conjugal, consecința logică și naturală e ca bărbatul să-i serve o pensiu ne alimentară în proporțiune cu mijloacele sale. Această obligațiune pentru bărbat decurge din faptul că, până la desfacerea căsătoriei, toată averea femeii se află în mâinile bărbatului, și ar fi injust ca el să beneficieze de tot și femeia să nu aibă cu ce să se întrețină. Mai mult încă, chiar dacă femeia ar avea averea sa proprie, când însă îi va fi insuficiență, bărbatul totuși poate fi obligat la plata unei pensii alimentare. (Trib. Tutova, Aug. 19/85. Dr. 66/85).

13. Deși una din îndatoririle principale pe cari femeia le contractează în momentul căsătoriei este de a locui împreună cu bărbatul (art. 93 și 196), această obligațiune însă nu poate fi întinsă până acolo încât femeia să fie datoare a sta în domiciliul conjugal chiar atunci când viața în comun ar deveni imposibilă. De aceea legiuitorul a avut grija ca, în caz de divorț să prevadă că femeia poate părăsi domiciliul conjugal (art. 250). Dacă pentru aceasta trebuie să intervină mai întâi autorizatiunea tribunalului, nu trebuie însă să mergem până acolo încât să-i facem o culpă acelei femei care, văzându-se amenințată în fie ce moment, părăsește casa conjugală mai înainte de a aștepta invoirea tribunalului. (Trib. Tutova, Aug. 19/85. Dr. 66/85).

14. Din combinația art. 241 cu art. 250 și 263 rezultă: că în procesele de divorț, fie pentru cauze determinate, fie pentru consimțământ mutual, femeia nu poate părăsi domiciliul sotului decât cu autorizația justiției; că e facultativ pentru instanțele judecătorești de a acorda sau nu această autorizatiune și că încuviințarea pensiu nei de întreținere este subordonată părăsirii domiciliului conjugal, încuviințat de justiție în mod prealabil sau în urmă. Dacă dar soția a părăsit domiciliul sotului său cu mult înainte de a cere autorizatiunea justiției, și întrucât ea nu stabilește înaintea instanței de fond cauzele care au silit-o să părăsească domiciliul sotului, instanța, apreciind împrejurările și constatând că soția n'avea nici un motiv legitim de a părăsi domiciliul conjugal, poate să respingă autorizatia cerută și cererea de pensiu ne alimentară, fără a viola nici un text de lege. (Cas. I. 221/Mai 24/91. B. p. 606; Cas. II. 16/Febr. 19/86. B. p. 157).

15. Din termenii art. 250 nu se poate deduce că soția în regulă generală poate părăsi dela sine și fără autori-

zarea justiției domiciliul conjugal, căci această interpretare s'ar găsi în contradicție cu principiile stabilite de legiuitor care domină întreaga materie a căsătoriei și a despărțeniei. Modul de redacțiune al acestui articol păcătuiește în adevăr prin lipsa de claritate ceace-l face susceptibil de a produce o confuziune aparentă. Nu e însă mai puțin adevărat că intențiunea legiuitorului a fost că femeia poate părăsi căminul conjugal, adică cu autorizatiunea subînțeleasă a justiției, făcând cerere pentru aceasta. Dacă legiuitorul n'a mai întrebuințat cu această ocaziune cuvântul de autorizatiune, această omisiune provine din împrejurarea că el a găsit de prisos de a-l mai reproduce, de oarece cu câteva articole mai înainte, prin art. 241, stabilește implicit principiul părăsirii domiciliului de către soție cu autorizatiunea expresă a justiției, principiu despre care se îngrijește a face mai în urmă mențiune la art. 263, adică chiar și în caz de despărțenie prin consimțământ mutual unde înțelegerea încă domnește între soți, unde părțile se învoiesc de bună voe la toate consecințele ce vor rezulta mai târziu din faptul despărțeniei, și unde s'ar putea susține cu drept cuvânt că invoirea sotilor și în privința părăsirii căminului comun ar constitui lege între ei; pe când din contra, logica impune imperios intervenirea rece a justiției când cererea de divorț e fundată pe cauză de violență sau insulte grave. Cererea despre care se vorbește în aliniatul de sub art. 250 nu se poate referi decât la cererea femeii de autorizatiune subînțeleasă, iar nici cum la cererea de pensiu ne alimentară, căci dacă această din urmă ipoteză ar fi adevărată atunci neapărat consecința ar fi că legiuitorul în una și aceeași dispozițiune să se fi preocupat de două ori cu cererea relativă la pensiu ne de întreținere, ceace e inadmisibil din punctul de vedere juridic. Termenii vagi și echivoci, conținuți în textul art. 250, au putut chiar intra în vederile legiuitorului, în scop de a lăsa să se întrevadă pentru femeie posibilitatea că dispozițiunile acestui articol, pus sub titlul privitor la măsurile provizorii, pot fi aplicabile și în ipoteza când prin excepțiune femeia, din cauza violențelor și relexor tratamente întrebuințate de sot, se găsește forțamente pusă în pozițiune de a părăsi domiciliul conjugal din propria sa inițiativă. Echitatea, sentimentul de conservatiune și ordinea publică reclamă în adevăr de a se permite femeii, în cazuri grave, când poate e în pericol viața ei, de a părăsi provizoriu căminul comun, sub condițiunea însă de a ratifica prin justiție acest demers al său, justificând în urmă

motivul care a silit-o de a recurge la această măsură extremă. Apoi, atunci când legiuitorul nostru a voit să suprime vre-o dispozițiune din codul francez n'a introdus intenționat acea dispozițiune în textul român; astfel a omis cu drept cuvânt prescripțiunea relativă la obligațiunea femeii de a păstra domiciliul ce i s'a fixat prin justiție, fiindcă la francezi căsătoria continuând a exista pe tot timpul vieții, trebuia ca femeia, în caz de separațiune de corp, să-și aleagă un domiciliu stabil, în scop de a putea soțul cu înlesnire priveghea purtarea soției sale. Din contra, la noi existând divorțul și dispozițiunea aceasta perzând din importanța ei, legiuitorul nostru a renunțat la ea, dar a menținut expres autorizarea părăsirii domiciliului chiar în caz de divorț prin consimțământ mutual. Motivul care desigur a îndemnat pe legiuitor a menține a-nume această dispozițiune, a fost că până la pronunțarea divorțului, căsătoria existând, eră necesar a se prevedea oarecare garanție în favoarea soțului a cărui autoritate nu încetează decât cu desfacerea căsătoriei. Pe lângă aceste argumente de text, considerațiuni în cari morala și ordinea publică sunt interesate în cel mai înalt grad, resping ideea după care femeia, în regulă generală, și fără nici o restricțiune, e liberă a părăsi dela sine domiciliul conjugal fără intervențiunea justiției. Această facultate ce s-ar acorda femeii ar avea drept rezultat de a se sustrage dela datoria sa de împreună viețuire, și la cea mai mică neînțelegere cu soțul nu s'ar sfii de a părăsi căminul conjugal, procedere care fiind susceptibilă de a se putea legalmente repeta, ar avea de consecință eludarea prescripțiilor consacrate în art. 196. Logica se opune de a admite că legiuitorul, după ce cu atâta stăruință a stabilit principiile fundamentale care guvernează materia căsătoriei și a despărțeniei, să vină în urmă prin o dispozițiune, pusă sub titlul de măsuri provisorii, să nimicească pe neașteptate toată economia legii în detrimentul ordinii sociale și făcând aproape iluzorie autoritatea maritală pe care a consacrat-o anume prin texte pozitive. Acest sistem ar fi cu atât mai neînțeles din partea sa, cu cât, dacă în realitate aceasta eră intențiunea sa, putea să formuleze categoric și clar că femeia poate, din propria sa inițiativă și fără autorizarea justiției, părăsi domiciliul conjugal. Din conținutul dar al art. 250, interpretat în sensul stabilit mai sus, rezultă că încuviințarea pensiunii alimentare este subordonată la validitatea cererii de autorizațiune, și că femeia care a dispreguit protecțiunea ce-i acorda legea

de a se adresa la justiție pentru a obține autorizarea prealabilă, sau care n'a justificat cel puțin în urmă motivul care a silit-o de a părăsi dela sine domiciliul conjugal, perde, față cu soțul său, dreptul de a pretinde pensiune de întreținere. (Apel Focs. I, 130, Oct. 24/85. *Dr.* 14/86; Trib. Tutova, Apr. 2/88. *Dr.* 44/88).

16 Art. 250, care dă drept femeii a cere pensiune alimentară, prescrie în termeni clari că această pensiune nu se acorda decât pe timpul cât va ține procesul de divorț. Prin urmare, ea trebuie acordată dela data cererii prin judecată, iar nu din ziua de când soția a fost abandonată de sot. (Apel Buc. II, 45, Mart. 4/87. *Dr.* 59/87).

17 Din art. 250 reese că cererea de autorizare de a părăsi domiciliul conjugal în timpul duratei procesului de divorț, e o cerere incidentală ce derivă din cererea de despărțenie, care e cererea principală. Așa fiind, tot instanțele competente a statua asupra cerei de divorț sunt ținute a se pronunță și asupra cererilor de autorizare de părăsirea domiciliului conjugal. (Cas. I, 96/Mart. 11/92. B. p. 208).

18 Pentru ca o persoană să poată fi primită a formulă o cerere de pensiune alimentară în calitate de soție și ca o dependință a unei acțiuni de despărțenie ce a intentat, urmează neapărat a stabili existența căsătoriei sale cu persoana în contra căreia a intentat o atare acțiune. O asemenea chestiune prejudicială se impune prin natura lucrurilor rezolvărei instanțelor judecătorești cu precădere și înaintea oricărei alte chestiuni și în orice stadiu s'ar afla procedura acțiunii de despărțenie, când dânsa se propune înaintea judecătoarei. (Apel Buc. III, 253, Nov. 3/92. *Dr.* 2/93).

19 Din spiritul art. 250 reese că acțiunea de pensiune alimentară nu este decât o acțiune accesorie acțiunii de divorț, care, ca și aceasta din urmă, presupune existența unei căsătorii. Deci tribunalul nu poate, cu ocaziunea cererii de pensiune alimentară, nici să discute chestiunea existenței căsătoriei, care e rezervată în procesul principal de divorț, nici să decidă asupra pensiunii alimentare înainte de a fi decisă chestiunea existenței căsătoriei. (Trib. Ilfov I, 391, Sept. 16/92, *Dr.* 2/93).

20 Tranzacțiunea intervenită între soți, cari după legea țării lor nu se pot divorța, însă cari ne mai putând trăi împreună se separă și prin care soțul se obligă și depune un capital, pentru ca din venitul lui să se plătească soției sale o pensie pe toată viața, pentru ca dânsa să renunțe la orice pretențiuni bănești contra soțului său, nu se poate anula printrucă în

urmă ar fi intervenit o hotărâre judecătorească, care să fi pronunțat desfacerea căsătoriei dintre cei doi soți. Întru cât soțul se obligase să plătească o pensie viageră soției sale pe toată viața, nu numai pe timpul cât va dura căsătoria. (Apel Iași I, Curier Jud. 33/96).

21. Autorizarea de a părăsi domiciliul poate să fie dată soției și după ce din diferite împrejurări, cum ar fi rele tratamente sau violente exercitate asupra sa de soțul său, soția a fost silită să părăsească domiciliul sotului, mai înainte de a fi autorizată de justiție. (Cas. II, 156/96. B. p. 1059).

22. Femeia are drept la alimente din partea bărbatului: 1) când se dovedește în fapt că în timpul căsătoriei bărbatul a isgonit-o din domiciliul conjugal, neprocurându-i cele trebuincioase și 2) când există proces de divorț, fie că ea este părăită, fie reclamantă. În cazul întâi, bărbatul condamnat în lipsă a procură soției sale alimente, are drept de opoziție în baza dreptului comun, iar în cazul al doilea dreptul de opoziție nu există, fiindcă procesul de alimente e un accesoriu al procesului de divorț, în care opoziția e inadmisibilă contra sentințelor pronunțate în lipsă de judecătoria dela prima instanță. (Trib. Tutova. Drept 55/99).

23. Pensia alimentară în timpul divorțului poate să fie cerută de femeie, chiar atunci când dânsa a părăsit domiciliul conjugal fără autorizarea justiției, de oarece art. 250 nu obligă pe femeie de a cere o asemenea autorizare, nici pe Trib. de a fixa locul unde femeia urmează să domicilieze. (Apel Buc. II, C. Jud. 85/900).

24. Ceeace a lăsat art. 250 c. civ. la facultatea femeii, este de a cere ori nu părăsirea domiciliului conjugal; dar ea nu-l poate părăsi fără învoirea justiției, afară numai când femeia ar dovedi că a avut motive grave, cari au determinat-o a părăsi domiciliul bărbatului fără învoirea justiției, cum ar fi actele de violență exercitate de sot asupra ei, astfel încât îi puneă viața în pericol, și îi eră imposibil să aștepte autorizarea justiției. Prin urmare, când soția trece peste autoritatea maritală și prestigiul justiției și, printr'un capriciu nejustificat, părăsește domiciliul conjugal fără voia justiției, sancțiunea este că pierde dreptul la pensia alimentară. (C. Apel Buc. III. Drept 5/902).

25. Judecătoria trebuie să dea legei interpretarea cea mai echitabilă, astfel că de câte ori interesele femeii sunt legate de casa în care este stabilit domiciliul conjugal, care casă este a femeii, și de câte ori soții sunt căsătoriți sub regimul dotal, regim sub care

bărbatul are folosința averii dotale, de atâtea ori bărbatul poate, când femeia cere divorțul, să fie isgonit cu forța din acel domiciliu, această măsură neaducând nici o stirbire autorității maritale, intru cât pentru bărbat nu un anumit loc constituie domiciliul lui, ci orice locuință ar voi el să-si aleagă, femeia fiind datoare a-l urma. (Trib. Iași I, Drept. 20/903).

26. O căsătorie celebrată în România între doi streini, numai înaintea preotului catolic, este inexistentă și prin urmare, femeia nu poate, pe baza unei asemenea căsătorii, să ceară pensie alimentară dela pretinsul său sot. (Trib. Ilfov III. Dr. 44/905).

27. Când soarta unui copil n'a fost încă regulată de justiție, nici cu ocazia pronunțării divorțului și nici mai în urmă, iar copilul se găsește de fapt în sarcina mamei, cu drept cuvânt instanța de apel obligă pe sot să contribuie la întreținerea copilului, fără ca prin aceeași să violeze dispozițiile art. 249 și 282 codul civil. (Cas. II, 9 Ianuarie 1906; B. p. 70).

27 bis. Chestiunea de a se ști dacă soțul este sau nu în măsură de a da o pensie alimentară soției în timpul procesului de divorț, este o chestiune de pură apreciere a instanței de fond, nesupusă controlului Curței de casație. (Cas. II, 14 Noembrie 1907. B. p. 1740).

28. Acțiunea intentată de soție pentru pensie alimentară, în timpul divorțului, contra sotului declarat deja în faliment, nu poate fi opusă masei creditorilor falimentului dacă condamnatiunea nu a fost pronunțată contra judecătorului sindic. (Cas. III 325 din 14 Nov. 1908. Curier Jud. 57/909).

29. Cu toate că art. 250 din codul civil limitează dreptul în sine al femeii la pensie alimentară pe timpul divorțului, exercițiul acestui drept însă ne fiind circumseris în nici un termen fatal, femeia dacă în timpul divorțului eră lipsită de mijloace și sotul său în putință de a le procura, este în drept a reclama pensia alimentară oricând, chiar și posterior sentinței de divorț. (Trib. Ilfov III. Dr. 45/909. p. 358).

30. În timpul căsătoriei domiciliul bărbatului fiind și acel al femeii, aceasta din urmă nu poate în cursul procesului de divorț să ceară dela justiție izgonirea bărbatului din imobilul ei, fie dotal, fie parafernial. (Trib. Iași s. II, 22 Iunie 1910. Dreptul 59/910; Trib. Dolj s. I, 410 din 3 Iulie 1923. Justitia (Craiova) 12/923. Pand. Române 1924, III, 65).

31. Potrivit art. 250 din codul civil, femeia în procesul de despărțenie poate părăsi domiciliul sotului în timpul cât va tine procesul și poate cere

și o pensiuă de întreținere, în proporție cu mijloacele bărbatului, și Tribunalul încuviințând această cerere va hotărî și suma ce bărbatul va da femeiei pentru întreținere.

Chiar dacă femeia a părăsit domiciliul soțului înainte de a fi autorizată de Tribunal, întrucât în urmă, cu ocaziunea judecării procesului de pensiuă alimentară, Tribunalul a încuviințat aceasta și a autorizat-o de a locui în altă parte, în atari condițiuni cererea femeii de a se acorda o pensiuă alimentară este admisibilă. (Cas. II, 183 din 28 Nov. 1911, B. p. 1486, Curier Jud. 4/912).

32. Instanța de fond poate respinge o cerere de pensie alimentară din partea soției, pentru timpul când soțul n'a mai voit să o primească în domiciliul conjugal și până la intentarea divorțului, motivând că în acest interval soția a locuit la părintii ei, cari i-au procurat gratuit cele necesare existenței sale, așa că dânsa n'a fost obligată a contracta împrumuturi pentru alimente și deci n'a dovedit lipsa de mijloace. (Cas. II, 203/912; Curier Jud. 85/912).

33. Pensiuă, alimentară acordată femeii în timpul divorțului, poate cuprinde nu numai cele neapărate pentru existența ei zilnică, dar și o sumă necesară pentru întreținerea copilului rezultat din căsătorie, dacă bărbatul nu a uzat de facultatea ce-i acordă art. 249 c. civil de a ține el copilul și-l lasă de fapt în îngrijirea mamei. Prin urmare cu drept cuvânt, instanța de fond, în asemenea caz, cuprinde în pensia alimentară acordată soției și o sumă necesară pentru întreținerea copilului. (Cas. II, 12 Febr. 1913, B. p. 372).

34. Prin art. 250 c. civ. prevăzându-se că femeia va putea părăsi domiciliul bărbatului în timpul cât va ține procesul de divorț, și cere o pensiuă de întreținere în proporție cu mijloacele bărbatului acest articol lasă părăsirea domiciliului conjugal la aprecierea femeii, spre deosebire de art. 268 c. c. francez, corespunzător articolului 250 c. c. român, care cerând ca femeia să fie autorizată a se retrage într-o casă anume determinată de părți sau de justiție, prin aceasta art. 268 c. c. fr., subordonează părăsirea domiciliului conjugal de către femeie, autorizării justiției.

Acțiunea pentru acordarea unei pensii alimentare pornită de femeie contra bărbatului său conform art. 250 c. c., este subordonată numai existenței procesului de divorț și aprobării cererii de pensie alimentară de către justiție, iar nu și autorizării părăsirii domiciliului conjugal de către soție. (Trib. Argeș, I, 86/915, Curier Jud. 28/915, p.

235; Trib. Botoșani 403 din 25 Mart. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1464).

34 bis. În ceea ce privește pe soți, în timpul procesului de divorț, soția nu poate, față cu dispoziția specială a art. 250 c. civil, să ceară o pensiuă alimentară, decât pe baza acestui text, iar nu pe baza dispozițiilor generale ale art. 185 și 194 c. civil, pensiuă alimentară în timpul divorțului fiind considerată de lege ca o măsură cu caracter provizoriu, care se acordă în anumite condițiuni și are drept cauză acțiunea de divorț, și care trebuie să înceteze fie prin respingerea divorțului, fie prin pronunțarea lui; pe când obligația de a plăti pensiuă alimentară prevăzută de art. 185 și 194 c. civil, are cu totul altă cauză și alte condițiuni de admitere. (Apel Buc. IV, No. 144, 1915; „Justiția”, 1915, p. 85).

35. O femeie măritată, care se găsește în proces de divorț cu bărbatul ei, nu poate pe calea excepțională a ordonanței prezidențiale prevăzută de art. 66 bis pr. civ., să ceară isgonirea bărbatului din domiciliul ei, chiar dacă acest domiciliu ar fi stabilit într-o școală în care reclamanta ar fi directoare. (Trib. Bacău 2044/915; Curier Jud. 50/915).

36. În divorț, pensiuă alimentară trebuie acordată dela data cererii de părăsire a domiciliului conjugal. (C. Apel Buc. s. III, 169 din 15 Nov. 1920, Curier Jud. 8-9/920).

37. În urma intentării acțiunii de divorț soția poate cere pe cale de ordonanță prezidențială expulzarea soțului din domiciliul conjugal instalat într'un imobil paraferual al femeii. (Trib. Dorohoi 7477 din 25 Oct. 1920, Curier Jud. 85-86/920).

38. Tribunalul nu e obligat să acorde soției pensie alimentară decât numai atunci când constată că veniturile proprii ale ei sunt insuficiente pentru întreținerea sa. (Trib. Dolj s. II, 135 din 9 Mart 1921, Justiția (Craiova) 10/921).

39. În urma stângerei acțiunii de divorț prin împăcare, soția nu mai poate reclama pensiuă alimentară dată printr'o hotărîre definitivă, pentru viitor însă până în momentul împăcării ea poate reclama plata pensiei care nu i se făcuse. (C. Apel Buc. s. IV 22 din 26 Febr. 1921, Pand. Rom. 1922, III, 18).

40. Din cuprinsul art. 250 c. civ. nu reiesă nici o decădere pentru partea care cere pensiuă alimentară, în cazul când femeia nu s'a stabilit la domiciliul fixat prin hotărîrea primei instanțe. Decăderile trebuiesc să fie expres prevăzute, ele nu se pot crea pe cale de interpretare, legiuitorul neprevăzând nici o sancțiune în acest caz. Decizia casatției franceze din 1885 in-

voacă de apelant, nu poate avea temei în cauză, de oarece textul francez (art. 268) diferă cu totul de textul român referitor la pensia alimentară. (C. Apel Buc. s. III, 20 din 19 Febr. 1921. Curier Jud. 41/920).

41. Cu toate că dispozițiile art. 250 c. civ. prevăd numai că femeea în cursul instanței de divorț, va putea părăsi domiciliul conjugal, totuși ea este în drept pe baza aceleiași dispoziții, deși

legea nu o spune, să ceară după împrejurări, ca soțul să fie expulzat din domiciliul conjugal și ea să fie autorizată de a locui singură în acel domiciliu. (Trib. Ilfov s. I, 1004 din 4 Dec. 1922. Dreptul 9/923; Trib. Ilfov s. III, 1042 din 13 Dec. 1922. Curier Jud. 15 din 1923).

42. A se vedea: Art. 196 cu notele respective; Art. 244 cu nota 7; Art. 251 cu nota 9.

Secțiunea III. — *Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenie pentru cauză determinată.*

Art. 251. — Cererea de despărțenie se va stinge prin împăcarea soților urmată după întâmplarea faptelor, cari ar fi putut sprijini acea cerere, sau după pornirea cererii de despărțenie. (Civ. 211 urm., 216 urm., 252 urm.; Civ. Fr. 272).

Text. fr. Art. 272. — L'action en divorce sera éteinte par la réconciliation des époux, survenue soit depuis les faits qui auraient pu autoriser cette action, soit depuis le demande en divorce.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, § 492, p. 184, nota 8, 186, nota 16, 187;
 BAUDRY, *Précis*, I, 733;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 228, p. 140, 229-234;
 CARPENTIER, *Divorce* I, 270, p. 242; 281, p. 245; 283, 286 urm., p. 246 urm.; 290, p. 250;
 DALLOZ, *Suppl.*, Div. et sép. de corps, 364, 367, 395, 396;
 DEMANTE ET COINET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 347 bis. I;
 DEMOLOMBE, IV, 404, 405, 407, 411, 420, 421, 423, 425;
 HUC, II, 263, 366, 367;
 LAURENT, III, 209, 210, 212, 231;
 MARCADE, I, 768;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 423;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1950, 1951 urm., 1964 urm., 1969, 1972, 1973, 1981, 1992, 1993, 1994, 1999, 2022;
 PLANIOL, III, 577, 579, 580, 588;
 SIREY, *Divorce*, 1987, 1968 urm., 1978 urm., 1984, 1985 urm., 1998 urm., 2005, 2014 urm., 2089, 2092;
 THIRY, I, 363, p. 339, 340.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 133 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 121;
 CANTACUZINO MATEI, p. 699;
 NAOU, I, p. 454 urm.;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Caauza divorțului*, No. 140;
 VELESCU ALEX., *Notă sub. Trib. Ilfov s. II, 719 din 9 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922-II-27.*

Jurisprudență.

1. Dacă soția s'a desistat dela acțiunea de divorț intentată în contra soțului său, soțul, conform art. 260 pr. civ., nu are dreptul d'a cere continuarea acțiunii, ci numai d'a pretinde daune-interese. Dacă soțul pârât vrea să obțină divorțul în contra soției sale, invocând cauze anume determinate de lege, aceasta o poate face printr-o petițiune adresată la tribunal conform art. 216 și urm. c. civ., iar nu prin

o cerere de continuarea acțiunii, stinsă după cererea reclamantei. (Cas. II, 91, Iunie 9/71. B. p. 118).

2. După art. 251 împăcarea e un mijloc peremptoriu prin care se stinge acțiunea de divorț, dacă ea a urmat sau după întâmplarea faptelor pe care se sprijină acțiunea de divorț sau după intentarea acțiunii de divorț; voința legiuitorului e atât de expresă și atât de clară în cât nu poate fi nici o îndoiială. (Cas. II 83/Iunie 25/82. B. p. 756).

3. Dacă curtea constată în fapt că

de și a fost o coabitare a soților, dar din aceasta nu rezultă împăcaciunea, argumentând ast-fel nu violează art. 251, de oare ce împăcaciunea nu poate fi stabilită decât prin chestiuni de fapt care sunt lăsate cu totul la aprecierea instanțelor de fond. (Cas. II, 116/Dec. 83, B. p. 1238).

4. Spre a se putea susține cu succes că reconcilierea a avut loc între soți, nu e destul să se invoace că în urma intentării procesului de divorț soții au stat câtva timp în domiciliul conjugal, cum și să se alege faptul coabitățiunii, pentru că împăcarea, fiind o chestiune de fapt, ea trebuie să rezulte dintr'un concurs de circumstanțe cari să implice din partea soțului inocent intențiunea de a iertă injuria ce i s'a făcut de soțul culpabil, urmată de recunoștința acestuia cu promisiune că se va amenda pe viitor. Aceste circumstanțe, fiind lăsate cu totul la aprecierea judecătorilor, ei trebuie să aprecieze dacă între soți traiul comun și pacea domestică în urma intentării procesului de divorț s'a restabilit sau nu, dacă adică reconcilierea e reală sau numai aparentă. Numai niște asemenea împrejurări, mai cu seamă când sunt însoțite și de faptul coabitățiunii soților, pot face probă completă despre reconcilierea lor. (Trib. Focș. I, Mart. 15/86. Dr. 35/86).

5. După art. 251, în cazul când soții se reconciliază, după ce s'a pornit acțiunea de divorț, această acțiune se stinge. Așa, dacă soțul susține că în urma intentării acțiunii de divorț de către soția sa, s'a împăcat cu dânsa și a trăit împreună și propune a dovedi acest fapt, existența acestui fapt hotărâtor în chestiunea primirii sau respingerii acțiunii soției, judecătorul este dator să se pronunțe asupra pro-

punerei făcută de soț pentru probarea ei. (Cas. II, 181/Dec. 16/91, B. p. 1361).

6. Mijlocul de apărare tras din împăcarea soților poate fi propus în orice stare a procesului, chiar în urma admiterii despărțeniei în principiu. (Trib. Iași I, Drep. 64/94).

7. Cererea de despărțenie se stinge prin împăcarea soților urmată după întâmplarea faptelor, cari ar fi putut sprijini acea cerere, sau după pornirea cererii de despărțenie. (Cas. II, 189/99. B. p. 1011).

8. Dacă, în urma cererii de despărțenie, soții s'au împăcat fără a se fi pronunțat vre-o hotărâre cu autoritate de lucru judecat, care să fi respins cererea de despărțenie, afacerea rămâne încă pendinte înaintea instanței competente și deci cesțiunea, de a se ști dacă părțile s'au împăcat sau nu, nu poate fi judecată cu ocazia validării unei popriri pentru pensie alimentară, ci asemenea contestație are să fie judecată de instanța înaintea căreia este încă pendinte afacerea de divorț, singura în drept să declare stinsă acțiunea de divorț, dacă se constată împăcarea. (Cas. I, 219/902. B. p. 713).

9. Pensiunea alimentară la care are drept soția în timpul divorțului, luând naștere cu ocaziunea cererii de divorț, este un accesoriu al acesei cereri și nu poate încetă decât odată cu încetarea procesului de divorț.

Priu urmare, procesul de divorț fiind încă pendinte faptul reconcilierii soților nu poate fi invocat decât cu ocazia judecării acțiunii de divorț, așa că proba cu martori pentru dovedirea reconcilierii nu poate fi admisă cu ocazia cererii de pensie alimentară. (Cas. II, 22 Febr. 1911. B. p. 213).

10. A se vede și Indexul cu notele No. 2, 8, 10, 11, 16 de sub. art. 244.

Art. 252. — În ambele aceste cazuri, cel ce cere despărțenia va fi respins; el va putea însă porni o nouă cerere de despărțenie pentru cauze provenite după împăcare, și în asemenea caz el se va putea servi întru sprijinirea cererii sale și de cauzele cele vechi. (Civ. 248, 251, 253; Civ. Fr. 273).

Text. fr. Art. 273. — Dans l'un et l'autre cas, le demandeur sera déclaré non recevable dans son action; il pourra néanmoins en intenter une nouvelle pour cause survenue depuis la réconciliation, et alors faire usage des anciennes causes pour appuyer sa nouvelle demande

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, § 492, p. 184, nota 8; 186, nota 16; 187;
 BAUDRY, *Précis*, I, 733;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 228, p. 140, 229-234;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, 270, p. 242; 281, p. 245; 283, 286 urm., p. 246 urm.; 290, p. 250
 DALLOZ, *Suppl. Div. et sép. de corps*, 364, 367, 395, 396;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 347 bis 1;

DEMOLOMBE, IV, 404, 405, 407, 411, 420, 221, 423, 425;
 HUC, II, 263, 366, 367;
 LAURENT, III, 209, 210, 212, 231;
 MARCADÉ, I, 768;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 423;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1950, 1951 urm., 1964 urm., 1969, 1972, 1973, 1981, 1992-1994,
 1999, 2022;
 PLANIOL, III, 577, 579, 580, 588;
 SIREY, *Divorce*, 1967, 1968 urm., 1978 urm., 1984, 1985 urm., 1998 urm., 2005, 2014 urm.,
 2089, 2092;
 THIRY, I, 363, p. 339, 340.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 133 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 458 nota); *Observație*
 sub. Înalta Curte de Justiție din Anglia 22 Iulie 904. *Curier Jud.* 37/906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 699.
 NACU, I, p. 454 urm.
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 113.

Jurisprudență.

1. O nouă cerere de divort nu poate fi respinsă prin excepțiunea lucrului judecat decât numai atunci când se bazează pe aceleași fapte ce s'au invocat în susținerea unei cereri precedente care a fost respinsă deja. Respingerea unei cereri precedente nu poate împiedica pornirea unei cereri subsecvente, întemeiată pe o nouă cauză de divort, chiar dacă vor fi de același natură cu cele de mai înainte, și, ce este mai mult, în asemenea caz reclamantul se poate servi în sprijinirea cererii sale și de cauzele cele vechi, precum rezultă aceasta din art. 252 combinat cu art. 1201. (Cas. II, 337/Oct. 29/68, B. p. 346).

2. Dacă potrivit art. 252 c. civ. în caz când o acțiune de divort pentru cauză determinată s'a stins prin concilierea soților, soțul reclamant care introduce o nouă acțiune pentru cauze survenite după conciliere, poate să se servească în sprijinul acțiunii cele noi și de cauzele ce au servit de baza primei acțiuni, cu atât mai mult cuvânt urmează a se admite atunci când există o singură acțiune de divort, ca soțul reclamant să-și sprijine acțiunea nu nu-

mai pe cauzele survenite posterior concilierii ei și pe cele anterioare. (Cas. II, 3 din 3 Ian. 1922. *Dreptul* 23/922).

3. Din art. 251 și 252 cod. civil rezultă în mod neîndoios că efectul împăcării soților este că ea stinge acțiunea de despărțenie și soții nu o mai pot reînnoi, fără a viola autoritatea lucrului judecat pentru cauze anterioare împăcării.

Atunci însă când o primă acțiune de despărțenie a fost stinsă prin împăcare, aceasta nu poate împiedica introducerea unei noi acțiuni de divort întemeiată pe fapte posterioare împăcării, indiferent dacă faptele articulate prin noua cerere sunt ori nu de aceeași natură precum și pe fapte anterioare chiar, dar cari nu au fost cunoscute părții în momentul intentării primei acțiuni, și în aceste cazuri, soțul reclamant se poate servi în sprijinul noii sale acțiuni și de faptele întâmplate anterior împăcării și dovedite cu ocazia primei cereri de despărțenie, căci se angajează o instanță nouă și legea însăși, prin art. 252 din codul civil, face ca în aceste cazuri să reinvieze faptele cele vechi. (Cas. II, 54 din 1924. *Jur. Gen.* 1924 No. 1331).

Art. 253. — Dacă cel ce cere despărțenia tăgăduște, că ar fi urmat împăcare, celălalt soț poate dovedi că a urmat, atât prin înscris, cât și prin martori, după forma prescrisă prin precedentul¹⁾ capitol. (Civ. 216 urm., 251; Civ. Fr. 274).

Text. fr. Art. 274. — Si le demandeur en divorce nie qu'il y ait eu réconciliation, le défendeur en fera preuve, soit par écrit, soit par témoins, dans la forme prescrite en la première section du présent chapitre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, § 492, p. 184, nota 8; 186, nota 16; 187;
 BAUDRY, *Précis*, I, 733;

1) Din greșeală se trimite aci la „precedentul capitol“ care tratează despre cauzele despărțeniei, în loc de „prin prezentul capitol“, cum este și în textul francez.

- BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 228, p. 140, 229-234;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, 270, p. 242; 281, p. 245; 283, 286 urm., p. 246 urm., 290, p. 250;
 DALLOZ, *Suppl., Div. et Sep. de corps*, 364, 367, 395, 396;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 347 bis I;
 DEMOLOMBE IV, 404, 405, 407, 411, 420, 421, 423, 425;
 HUG, II, 263, 366, 367;
 LAURENT, III, 209, 210, 212, 231;
 MARCADÉ, I, 768;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 423;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 1950, 1951 urm., 1964 urm., 1969, 1972, 1973, 1981, 1992-1994.
 1999, 2022;
 SIREY, *Divorce*, 1967, 1968 urm., 1978 urm., 1984, 1985 urm., 1998 urm., 2005, 2014 urm.,
 2089, 2092;
 THIRY, I, 363, p. 339, 340.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 133 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 121;
 CANTACUZINO MATEI, p. 699;
 NACU, I, p. 454 urm.;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Călduza divorțului*, No. 112,

CAPITOLUL III

Despre despărțenia prin consimțământul mutual¹⁾

Art. 254. — Consimțământul mutual al soților, nu va fi primit, dacă bărbatul are mai puțin de 25 ani, sau femeia mai puțin de 21 ani. (Civ. 214; Civ. Fr. 275).

Text. fr. Art. 275. — Le consentement mutuel des époux ne sera point admis, si le mari a moins de vingt-cinq ans, ou si la femme est mineure de vingt-un ans.

Doctrină străină.

- PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V, p. 160); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 459, 460;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Călduza divorțului*, No. 118.

Art. 255. — Consimțământul mutual nu va fi primit decât după trecerea de 2 ani dela săvârșirea căsătoriei. (Civ. 214, 254, 257, urm.; Civ. Fr. 276).

Text. fr. Art. 276. — Le consentement mutuel ne sera admis qu'après deux ans de mariage.

Doctrină străină.

- PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V, p. 160). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 460;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Călduza divorțului*, No. 118.

1. După cum am arătat și în nota de sub textul art. 214, legiuitorul francez prin legea din 27 Iulie 1884 nu mai admite divorțul prin consimțământ mutual. A se vedea și notele de sub textul art. 214 și urm. cod. civ.

Art. 256. — Consimțământul mutual nu se va mai primi după 20 ani de căsătorie, nici după ce femeea va fi împlinit vârsta de 45 ani. (Civ. 214; Civ. Fr. 277).

Text. fr. Art. 277. — Il ne pourra plus l'être après vingt ans de mariage, ni lorsque la femme aura quarante-cinq ans.

Doctrină străină.

PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V. p. 169): *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;

CANTACUZINO MATEI, p. 706;

NACU, I, p. 460;

NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 118.

Art. 257. — În nici un caz consimțământul mutual al soților nu va fi îndestulător, dacă acel consimțământ nu va fi autorizat de către tată sau mamă sau de către ceilalți ascendenți în viață fiind, potrivit regulilor prescrise la articolii 131, 132 și 133 din titlu al V-lea pentru căsătorie. (Civ. 131, 132, 133, 214, 258 urm.; Civ. Fr. 278).

Text. fr. Art. 278. — Dans aucun cas le consentement mutuel des époux ne suffira si'il n'est autorisé par leurs pères et mères, ou par leurs autres ascendants, suivant les règles prescrites par l'article 150, au titre du Mariage.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 436;

LAURENT, III, 278;

PLANIOL. I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;

THIRY, I, 366.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO II, ed. 2-a, p. 149 urm.; (V. p. 160); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;

CANTACUZINO MATEI, p. 706;

NACU, I, p. 461;

NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 120.

Art. 258. — Soții hotărâți a se despărți, prin consimțământul mutual, vor fi datori a face mai întâi inventariu și prețuire a întregii lor averi mișcătoare și nemișcătoare și a regulă drepturile lor respective, în privirea cărora sunt liberi de a face învoială. (Civ. 214, 259 urm.; Civ. Fr. 279).

Text. fr. Art. 279. — Les époux déterminés à opérer le divorce par consentement mutuel, seront tenus de faire préalablement inventaire et estimation de tous leurs biens meubles et immeubles, et de régler leurs droits respectifs, sur lesquels il leur sera néanmoins libre de transiger.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 451, 475;

BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, IV, 175;

DEMOLOMBE, VI, 488, 587;

HUC, III, 199;
 LAURENT, III, 279, 297; IV, 337, 339;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 3-a, No. 501.
 THIRY, I, 367, p. 344.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 151; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126, 127;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 462, 463;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 120;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Jurisprudență.

1. A se vedea Art. 285 cu notele 4 și 6.

Art. 259. — Ei vor fi asemenea datori a face între dânșii înscrisă tocmeală asupra următoarelor puncte:

1. Cui urmează a fi încredințați copiii ce vor fi avut din căsătoria lor, atât pentru timpul cercărei, cât și după pronunțarea despărțeniei.

2. Ce sumă va fi dator bărbatul a da femeii sale, în intervalul acela de timp, dacă ea nu va avea venituri îndestule spre a întâmpina trebuințele ei ¹⁾. (Civ. 249, 250, 257, 258, 260, urm.; Civ. Fr. 280).

Text. fr. Art. 280. — Ils seront pareillement tenus de constater par écrit leur convention sur les trois points qui suivent:

1° A qui les enfants nés de leur union seront confiés, soit pendant le temps des épreuves, soit après le divorce prononcé;

2° Dans quelle maison la femme devra se retirer et résider pendant le temps des épreuves;

3° Quelle somme le mari devra payer à sa femme pendant le même temps, si elle n'a pas des revenus suffisants pour fournir à ses besoins.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
 THIRY, I, 367, p. 344.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 152 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 462, 463;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 120;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Jurisprudență.

1. Convențiunea făcută de soți în vederea divorțului prin consimțământul mutual pentru creșterea copiilor și

achitarea zestrei face parte integrantă din hotărîrea de divorț, conform art. 258, 259 și urm., și deci constituie un titlu executoriu. (Trib. Ilfov notar., Mart. 12/84, Dr. 35/84).

Art. 260. — Soții se vor prezenta împreună și în persoană înaintea președintelui tribunalului civil al districtului unde 'și

¹⁾ In art. francez 280 corespunzător, azi abrogat, figurează ca al 2-lea punct următorul, care a fost suprimat în art. 259 cod. civil român: „Dans quelle maison la femme devra se retirer et résider pendant le temps des épreuves”.

au domiciliul, sau la judecătorul care ține locul președintelui și își vor declara voința lor de a se despărți, în prezența a doi martori aduși de ei. (Civ. 93, 196, 214, 215, 261 urm.; Civ. Fr. 281).]

Text. fr. Art. 281. — Les époux se présenteront ensemble, et en personne, devant le président du tribunal civil de leur arrondissement, ou devant le juge qui en fera les fonctions, et lui feront la déclaration de leur volonté, en présence de deux notaires amenés par eux.

Doctrină străină.

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NĂGU, I, p. 463;
NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 121;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Art. 261. — Judecătorul va face atât ambilor soți întruniți cât și fiecăruia din ei în parte, în prezența celor doi martori sfaturile și îndemnările ce el va găsi de cuviință; le va ceti Capitolul IV din acest titlu care regulează efectele despărțeniei, și va arăta toate consecințele faptei lor. (Civ. 277—285; Civ. Fr. 282).]

Text. fr. Art. 282. — Le juge fera aux deux époux réunis, et à chacun d'eux en particulier, en présence des deux notaires, telles représentations et exhortations qu'il croira convenables; il leur donnera lecture du chapitre IV du présent titre, qui règle les effets du Divorce, et leur développera toutes les conséquences de leur démarche.

Doctrină străină.

PLANIOL I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NĂGU, I, p. 464;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Art. 262. — Dacă soții și după aceasta vor stăruii în hotărîrea de ei luată, li se va da act de către judecător după cererea lor de despărțenie prin consimțământ mutual, și vor fi datori de a prezentă și a depune îndată în tribunal pe lângă actele prescise la art. 258 și 259 și următoarele:

1. Actul de naștere și acel de căsătorie;
2. Actele de naștere și de încetare din viață a copiilor născuți din căsătoria lor;

3. Declarațiunea autentică din partea părinților lor și¹⁾ a altor ascendenți în viață fiind, care să rostească că, pentru cauzele lor cunoscute, autorizează pe fiul sau pe fiica lor, pe nepotul de fiu sau pe nepoata de fiică căsătorit sau căsătorită cu cutare, de a cere despărțenie prin consimțământ mutual și de a consimți la el.

Tații, mamele²⁾, bunele soților vor fi presumați ca în viață până se vor înfățișa acte constatatoare, încetării lor din viață. (Civ. 41 urm., 49 urm., 64 urm., 257, 1171, 1202; Civ. Fr. 283).

Text. fr. Art. 283. — Si les époux persistent dans leur résolution, il leur sera donné acte, par le juge, de ce qu'ils demandent le divorce, et y consentent mutuellement; et ils seront tenus de produire et déposer à l'instant, entre les mains des notaires, outre les actes mentionnés aux articles 279 et 280:

1° Les actes de leur naissance et celui de leur mariage;

2° Les actes de naissance et décès de tous les enfants nés de leur union;

3° La déclaration authentique de leurs père et mère ou autres ascendants vivants, portant que, pour les causes à eux connues, ils autorisent tel ou telle, leur fils ou fille, petit-fils ou petite-fille, marié ou mariée à tel ou telle, à demander le divorce et à y consentir. Les pères, mères, aïeux et aïeules des époux, seront présumés vivants jusqu'à la représentation des actes constatant leur décès.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 278;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;

CANTACUZINO MATEI, p. 706;

NACU, I, p. 464, 465;

NEMETESCU P. GEORGE, *Căuza divorțului*, No. 120, 122;

TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Art. 263. — Tribunalul va încheia proces-verbal de tot ce se va fi rostit și făcut în virtutea articolelor precedente; actele aduse de soți vor rămâne în tribunal.

În procesul-verbal se va face mențiune despre autorizațiunea ce va trebui a se da de judecător femeii, pentru a se retrage din casa conjugală. (Civ. 93, 196, 259; Civ. Fr. 284).

Text. fr. Art. 284. — Les notaires dresseront procès-verbal détaillé de tout ce qui aura été dit et fait en exécution des articles précédents; la minute en restera au plus âgé des deux notaires, ainsi que les pièces produites, qui demeureront annexées au procès-verbal, dans lequel il sera fait mention de l'avertissement qui sera donné à la femme de se retirer, dans les vingt-quatre heures, dans la maison convenue entre elle et son mari, et d'y résider jusqu'au divorce prononcé.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 284;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

1) Din greșală, în „Monitorul Oficial”, figurează aici cuvântul „și” în loc de „sau”.

2) Din eroare credem că lipsesc la noi cuvintele „bunii și”, cari se găsesc în art. 283 francez.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 465;
 TĂTĂRU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 259 cu nota 1.

Art. 264. — Declarațiunea de despărțenie a soților va trebui a fi repetată la a patra, la a șaptea și la a zecea lună, observându-se aceleași formalități; la fiecare repetare soții vor fi datorți a constata formal că tata și mama sau alți ascendenți în viață fiind, persistă în cea dintâia a lor hotărâre¹⁾. (Civ. 260, 263; Civ. Fr. 285).

Text. fr. Art. 285. — La déclaration ainsi faite sera renouvelée dans la première quinzaine de chacun des quatrième, septième et dixième mois qui suivront, en observant les mêmes formalités. Les parties seront obligées à rapporter chaque fois la preuve, par acte public, que leurs pères, mères, ou autres ascendants vivants, persistent dans leur première détermination; mais elles ne seront tenues à répéter la production d'aucun autre acte.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 284;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153, III, ed. 2-a, No. 501;
 THIRY, I, 368, p. 446.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 465;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căuza divorțului*, No. 124;
 TĂTĂRU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 56.

Jurisprudență.

1. În materie de divorț prin consimțământul mutual, formalitatea cerută de art. 264 este bine îndeplinită, când procesele verbale cari constată repetiția declarațiilor soților și ascenden-

ților la a 4-a, la a 7-a și la a 10-a lună, au fost încheiate de președinte sau judecătorul care-i ține locul. Numai pentru îndeplinirea operațiunilor cari precedă art. 263 c. civ. se cere ca procesele verbale să fie încheiate de tribunal (Trib. Ilfov II Drept. 80/98).

Art. 265. — În 15 zile, după expirarea unui an dela întâia declarațiune, soții azistați fiecare de două persoane notabile din comună, și în vârstă de 40 ani cel puțin, se vor prezenta împreună și în persoană, înaintea președintelui sau a judecătorului care-i ține locul, îi vor da copii adevărite după cele 4 procese-verbale cari cuprind consimțământul mutual dimpreună cu toate actele anexate la ele, și vor cere la judecător,

1) Art. frances 285, corespunzător, azi abrogat adaugă: „...mais elles ne seront tenues a répéter la production d'aucun autre acte”.

fiecare în parte, însă în prezența unul altuia și a notabililor de mai sus, admiterea despărțeniei. (Civ. 260, 266; Civ. Fr. 286).

Text. fr. Art. 286. — Dans la quinzaine du jour où sera révolue l'année, à compter de la première déclaration, les époux, assistés chacun de deux amis, personnes notables dans l'arrondissement, âgées de cinquante ans au moins, se présenteront ensemble et en personne devant le président du tribunal ou le juge qui en fera les fonctions; ils lui remettront les expéditions en bonne forme des quatre procès-verbaux contenant leur consentement mutuel, et de tous les actes qui y auront été annexés, et requerront du magistrat, chacun séparément, en présence néanmoins l'un de l'autre et des quatre notables, l'admission du divorce.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;

CANTACUZINO MATEI, p. 706;

NACU, I, p. 456;

NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 127;

TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 56.

Art. 266. — După ce judecătorul și azistenții vor fi făcut observațiunile lor soților, dacă aceștia vor stărui în hotărîrea lor, greșierul va încheia proces-verbal care se va subscrie atât de către părți cât și de către persoanele azistente, sau se va face mențiune, dacă nu au voit sau nu au putut a subscrie. (Civ., 261, 264, 265; Civ. Fr. 287).

Text. fr. Art. 287. — Après que le juge et les assistants auront fait leurs observations aux époux, s'ils persévèrent, il leur sera donné acte de leur réquisition et de la remise par eux faite des pièces à l'appui: le greffier du tribunal dressera procès-verbal, qui sera signé tant par les parties (à moins qu'elles ne déclarent ne savoir ou ne pouvoir signer, auquel cas il en sera fait mention), que par les quatre assistants, le juge et le greffier.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;

CANTACUZINO MATEI, p. 706;

NACU, I, p. 466;

TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 55, 56.

Art. 267. — Judecătorul va referi tribunalului despre toate împrejurările, pe lângă care referat se vor comunica și concluziunile ministerului public înscris¹⁾. (Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 288).

Text. fr. Art. 288. — Le juge mettra de suite, au bas de ce procès-verbal, son ordonnance, portant que, dans les trois jours, il sera par lui référé du tout au tribunal en la chambre du conseil, sur les conclusions par écrit du ministère public, auquel les pièces seront, à cet effet, communiquées par le greffier.

¹⁾ Această comunicare de acte este desființată prin art. 3 al legii din 29 Octombrie 1877 asupra atribuțiilor ministerului public.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 466;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 56.

Art. 268. — Dacă ministerul public găsește în această¹⁾ dovadă că ambii soți erau în etate, bărbatul de 25 ani și femeia de 21 ani, când au făcut întâia lor declarație, că la această epocă erau căsătoriți de 2 ani și că căsătoria nu e făcută de mai mult de 20 ani, că femeia are mai puțin de 45 ani, că consimțământul mutual a fost exprimat de 4 ori în scurgerea anului, după toate formalitățile cerute de capitolul de față, și mai ales cu autorizațiunea tatălui sau a mamei soților, sau cu autorizațiunea celorlalți ascendenți, va face concluziunile sale în termenii următori: „*legea permite*“ iar la caz contrariu „*legea oprește*“²⁾. (Civ. 254—267; *Legea* 29 Oct. 77; Civ. Fr. 289).

Text. fr. Art. 289. — Si le ministère public trouve dans les pièces la preuve que les deux époux étaient âgés, le mari de vingt-cinq ans, la femme de vingt-un ans, lorsqu'ils ont fait leur première déclaration; qu'à cette époque ils étaient mariés depuis deux ans, que le mariage ne remontait pas à plus de vingt, que la femme avait moins de quarante-cinq ans, que le consentement mutuel a été exprimé quatre fois dans le cours de l'année, après les préalables ci-dessus prescrits et avec toutes les formalités requises par le présent chapitre, notamment avec l'autorisation des pères et mères des époux, ou avec celle de leurs autres ascendants vivants en cas de prédécès des pères et mères, il donnera ses conclusions en ces termes, *La loi permet*; dans le cas contraire, ses conclusions seront en ces termes, *La loi empêche*.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 466.

Art. 269. — Tribunalul asupra referatului nu va putea face alte verificări decât cele arătate la articolul precedent. Dacă tribunalul va crede că părțile au satisfăcut condițiunile, și au îndeplinit formalitățile prescrise de lege, va admite divorțul³⁾. La caz contrariu, tribunalul va declară că despărțenia nu se poate admite, arătând motivele sale. (Civ. 267, 268; Pr. civ. 118; Civ. Fr. 290).

Text fr. Art. 290. — Le tribunal, sur le référé, ne pourra faire d'autres vérifications que celles indiqués par l'article précédent. S'il en résulte que,

1) Din eroare se zice „această“ în loc de „acte“ după cum este în textul francez.
 2) Aceste articole: 268, 271, și 272, Cod. civ. sunt abrogate în mod implicit prin legea din 29 Octombrie 1877, asupra atribuțiunilor ministerului public.
 3) Art. francez 290, corespunzător, adaugă: „...et renverra les parties de vant l'officier de l'état civil, pour le faire prononcer.“

dans l'opinion du tribunal, les parties ont satisfait et rempli les formalités déterminées par la loi, il admettra le divorce, et renverra les parties devant l'officier de l'état civil, pour le faire prononcer : dans le cas contraire, le tribunal déclarera qu'il n'y a pas lieu à admettre le divorce, et déduira les motifs de la décision.

Doctrină străină.

LAURENT, III, 284;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
 THIRY, I, 368, p. 347.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 128, 150, 153 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 467.

Jurisprudență.

1. Sentința Trib., care a admis divorțul prin consimțământ mutual, bine a fost investită cu formula executorie și căsătoria este definitiv desfăcută prin înscrierea, în termen util și conform legii, a acestei sentințe în registrele ofițerului stărei civile care a ce-

lebrat-o. Dacă în urmă, această sentință s'a reformat în apel, decizia Curței nu poate fi opusă celor d'al treilea, fiindcă n'au luat parte la judecată și fiindcă prin această hotărîre se rectifică starea civilă a sotilor, și asemenea hotărîri nu sunt opozabile părților, cari n'au fost chemate în judecată. (Apel Galați I, Drept 73/99).

Art. 270. — Apelațiunea în contra hotărîrei tribunalului prin care se va fi refuzat despărțenia, nu va mai fi primită dacă ea nu va fi fost dată de către ambele părți prin act separat, și în termen de 20 zile dela data la care li s'a comunicat hotărîrea tribunalului. (Civ. 244, 245; Pr. civ. 316 urm., Civ. Fr. 291).

Text. fr. Art. 291. — L'appel du jugement qui aurait déclaré ne pas y avoir lieu à admettre le divorce, ne sera recevable qu'autant qu'il sera interjeté par les deux parties, et néanmoins par actes séparés, dans les dix jours au plus-tôt, et au plus tard dans les vingt jours de la date du jugement de première instance.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 425;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, 21, p. 159, 179, p. 191;
 DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps., 478, 479;
 LAURENT, III, 229, 245, 249;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2324;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 160 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126, 314, Nota 2;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 463;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 129.

Jurisprudență.

1. Legea zicând că, în caz de respingere de către tribunal a cererii de divorț prin consimțământ mutual, apelul spre a fi valabil, trebuie făcut de

ambele părți și prin act separat, prin aceasta n'a voit să deroge la regula de drept comun că toate sentințele tribunalelor sunt supuse apelului, și prin urmare sunt supuse apelului și hotărîrile cari admit divorțul. Din contra, din

tot sistemul legii asupra divorțului rezultă ideea că legiuitorul a admis cu favoare tot ce poate veni spre menținerea căsătoriei și impunând obstacole la disolvarea ei, nu se poate induce din art. 270 altă idee decât că sentința tribunalului care admite despărțenia cu consimțământul mutual e supusă apelului. Și apelul e valabil în acest caz chiar când s'ar face de una singură din părți. (Cas. I, 33/Ian. 26/80. B. p. 38).

2. Simpla iscălitură a soților pe jurnalul de audiență, fără o declarațiune expresă de multumire, nu le ridică dreptul de apel, căci el în materie de divorț e de ordine publică și nu se poate renunța la el. Art. 317 pr. civ. nu e aplicabil în specie, căci el vorbește de multumirea dată în scris pe sentință. (Apel Buc. I, Nov. 9/82. Dr. 3/82).

3. După art. 316 pr. civ., orice hotărîre a primei instanțe este supusă apelului, afară de cazul unde legea dispune altfel, și în lipsă de un text formal care să deroge la acest principiu general nu se poate răpi părții dreptul de apel. Astfel fiind, deși legiuitorul, prin art. 270 c. civ., vorbește despre apel numai în ipoteza când divorțul prin consimțământ mutual a fost respins de tribunal, nu se poate deduce din termenii acestui articol că în ipoteza contrarie, adică atunci când divorțul a fost admis, dreptul de apel e desființat. Articolul 270 se ocupă numai de *eo quod plerumque fit*, de cazul cel mai frecuent, adică când divorțul prin consimțământ mutual a fost respins de tribunal și când părțile nemulțumite pe respingerea cererii lor alergă cu apel la curte, iar nu de cazul care se întâmplă mai rar când tribunalul admite cererea părților de divorț și ele totuși apelează acea sentință. Din întreaga economie a legii în materie de divorț mai rezultă ideea că legiuitorul a admis cu favoare tot ce poate veni în ajutorul

căsătoriei și a impus obstacole la disolvarea ei. Art. 270 a voit numai pentru cazul când s'a refuzat cererea de divorț să supună apelul la condițiuni mai grele, prescriind anume formalități pentru a fi valabil un asemenea apel, formalități care nu există după dreptul comun, fără ca prin aceasta legea să deroage la regula generală, că toate sentințele tribunalului, și prin urmare și cele care admit divorțul, sunt supuse apelului. A decide că în cazul când s'a desființat căsătoria și s'a admis cererea de divorț, dreptul de apel e suprimat, ar fi a nesocoti dorința legiuitorului care a voit menținerea căsătoriei și a crea, prin un argument *à contrario*, o excepțiune la dreptul comun, ceea ce nu este permis după regulile de interpretare. Această interpretare se confirmă și mai mult prin art. 274 și 275, când legea menționează dreptul de recurs în ambele cazuri, și nu se poate concepe în mod rațional ca legiuitorul să prohibe apelul într-o specie în care a admis recursul, căci ar fi de neînțeles ca să aibe două rațiuni diferite pentru două specii identice. Asemenea art. 517 pr. civ. nu poate fi aplicabil în specie de oarece el prevede o multumire dată în scris pe sentința tribunalului. (Cas. I, 30. Ian. 24/90. B. p. 41; Cas. I, 251. Ian. 11/90. B. p. 789; Trib. Mehed. I, 46, Febr. 27/86. Dr. 38/86).

4. În materie de divorț prin consimțământ mutual, soții au dreptul de a face apel la Curte, chiar și în cazul când Trib. a admis cererea de despărțenie. Facultatea de a face apel, fiind de drept comun, nu poate fi înlăturată printr-un argument *à contrario* tras din art. 270. De altfel dreptul de apel rezultă implicit din dispozițiunea art. 275, care declară formal, că fiecare din soți poate face separat recurs, chiar în cazul când divorțul ar fi fost primit de Curte. (Apel Buc. II, Drept 89 din 1898).

Art. 271. — Apelul se va comunica și ministerului public de lângă întâia instanță ¹⁾. (Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 292).

Text. fr. Art. 292. — Les actes d'appel seront réciproquement signifiés tant à l'autre époux qu'au ministère public près le tribunal de première instance.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 425;

CARPENTIER, *Divorce*, I, 21, p. 159; 179, p. 191;

DALLOZ, *Suppl. Div. et Sep. de corps*, 478, 479;

LAURENT, III, 229, 245, 249;

PANDECTES FR., *Divorce*, 2324;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

¹⁾ Acest articol este abrogat prin legea din 29 Octombrie 1877 asupra atribuțiilor ministerului public.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 160 urm.: *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, 468.

Art. 272. — În cele 10 zile dela comunicarea apelațiunii, ministerului ¹⁾ public de lângă tribunal va supune concluziunile sale procurorului general dela curtea de apel ²⁾. (Civ. 271, 273; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 293).

Text. fr. Art. 293. — Dans les dix jours, à compter de la signification qui aura lui été faite du second acte d'appel, le ministère public près le tribunal de première instance fera passer au procureur général près la cour royale, l'expédition du jugement, et les pièces sur lesquelles il est intervenu. Le procureur général près la cour royale donnera ses conclusions par écrit, dans les dix jours qui suivront la réception des pièces: le président ou le juge qui le suppléera, fera son rapport à la cour royale, en la chambre du conseil, et il sera statué définitivement dans les dix jours qui suivront la remise des conclusions du procureur général.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 425;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 21, p. 159, 179, p. 191;
DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 478, 479;
LAURENT III, 229, 245, 249;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2324;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 160 urm.: *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 468.

Art. 273. — Procurorul curței de apel va fi dator a-și da și el concluziunile sale înscris, în urma cărora prezidentul curței de apel, sau judecătorul ce-i va țineă locul, va face raportul său curței, până în 5 zile, și curtea va hotărî definitiv asupra apelațiunii, cel mai târziu până în 10 zile dela primirea referatului. (Civ. 272, 274; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 293).

Text fr. Art. 293. — Dans les dix jours, à compter de la signification qui aura lui été faite du second acte d'appel, le ministère public près le tribunal de première instance fera passer au procureur général près la cour royale l'expédition du jugement, et les pièces sur lesquelles il est intervenu. Le procureur général près la cour royale donnera ses conclusions par écrit, dans les dix jours qui suivront la réception des pièces: le président ou le juge qui le suppléera, fera son rapport à la cour royale, en la chambre du conseil, et il sera statué définitivement dans les dix jours qui suivront la remise des conclusions du procureur général.

1) Din eroare se zice „Ministerului” în loc de „ministerul”.

2) Această comunicare de acte este desființată prin art. 3 al legii din 29 Oct. 1877, asupra atribuțiilor ministerului public.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 425;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, 21, p. 159; 179, p. 191;
 DALLOZ, *Suppl.*, Div. et Sép. de corps, 478, 479;
 LAURENT, III, 229, 245, 249;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2324;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 160 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 468.

Art. 274. — Dacă curtea de apel prin hotărîrea sa nu va admite despărțenia, recursul în casațiune nu va fi primit, dacă nu va fi fost dat de către ambele părți și în termen de 1 lună dela notificarea ¹⁾ hotărîrii părților ²⁾. (Civ. 270, 275).

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
 GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663 § 1136;
 HUC, II, 384, p. 412;
 LAURENT, III, 247;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2428.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 163 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126, 326;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 469, 470;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căduza divorțului*, No. 130.

Art. 275. — În caz când curtea va fi primit divorțul, fiecare din soți poate face separat recurs ³⁾. (Civ. 274).

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 417, p. 73;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, p. 200, No. 193;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, ed. 3-a, 357 bis II;
 GARSONNET, *Tr. de proc. civ.*, V, p. 663 § 1136;
 HUC, II, 384, p. 412;
 LAURENT, III, 247;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2428.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 163 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 126;
 CANTACUZINO MATEI, p. 706;
 NACU, I, p. 469, 470.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 270 cu notele 3 și 4.

1) În textul oficial din greșală se zice „modificarea” în loc de „notificarea”.

2) Art. 274 și 275 nu au echivalent în Codul Francez.

3) Art. 274 și 275 din codul civil român, n'au echivalentul lor în codul civil francez.

Art. 276. — Indată ce se va pronunța hotărîrea definitivă care admite despărțenia, și după expirarea termenului de recurs în casațiune ¹⁾, părțile vor fi datoare a prezenta împreună și în persoană, până în termen de 2 luni, copie legalizată după acea hotărîre ofițerului stărei civile, spre a o înscrie în registrul stărei civile, în care s'a înscris și actul de căsătorie. Neîndeplinirea acestei formalități va trage după sine nulitatea hotărîrei. (Civ. 35, 60, 246, 248; Reg. act. st. civ. 132 urm.; Lege autorizând luarea de măsuri în vederea stării de război cu privire la familia și averea celor mobilizați. (Mon. of. 221/916), Art. 17; Civ. Fr. 294).

Text. fr. Art. 294. — En vertu de l'arrêt qui admettra le divorce, et dans les vingt jours de sa date, les parties se présenteront ensemble et en personne devant l'officier de l'état civil, pour faire prononcer le divorce. Ce délai passé, le jugement demeurera comme non avenu.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 245;
LAURENT, III, 250;
PANDECTES FR., *Divorce*, 2514;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
WEISS, *Tr. de dr. int. priv.*, III, p. 596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 164 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 158); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 114, 117, 126, 256; *Notă sub. Trib. Niort (Deux Sevres)* 11 Mai 1920. *Jurispr. Gen.* 20/1923, No. 1414;
CANTACUZINO MATEI, p. 706;
NACU, I, p. 470, 471;
NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 131.

Jurisprudență.

1. Dacă hotărîrea prin care s'a admis divorțul prin consimțământ mutual nu a fost înscrisă în termenul prevăzut de lege, cum după art. 276 înscrierea hotărîrei de divorț este o formalitate esențială, a cărei lipsă atrage nulitatea, și dar divorțul neavând loc, toate avantajele stipulate în folosul copiilor sunt nule. (Cas. I, 122/Apr. 25/86. B. p. 291).

2. Prin cuvintele „în registrul în care s'a înscris și actul de căsătorie“, din art. 276, legiuitorul a voit a înțelege că sentința de divorț trebuie înscrisă la ofițerul stărei civile al locului unde s'a celebrat căsătoria și în registrul de căsătorii, iar nu chiar în registrul unde este trecut actul de căsătorie. Aceasta reese atât din faptul că în multe cazuri aceasta ar fi fost imposibil, dar chiar din dispozițiile legii, căci legiuitorul unde a voit ca un act posterior, modificator al stărei civile, să fie trecut și în registrul în

care este trecut actul modificat, a declarat-o expres, cum a făcut-o prin art. 86. (Cas. I, 238/Iun. 22/92. B. p. 586).

3. Legiuitorul, prin termenii finali ai art. 276, a înțeles numai că hotărîrile de divorț să fie înscrise într'un registru anume pentru aceasta la domiciliul unde soții au contractat și înscris actul lor de căsătorie, iar nu că trebuie înscrisă în registrul și pe fila din registrul unde s'a înscris căsătoria, căci aceasta ar fi și imposibil, fie că nu ar avea loc unde să se facă înscrierea acestei hotărîri de divorț, fie că acele registre ar fi pierdute sau distruse, și în asemenea ipoteză, după acest mod de a interpreta, art. 276, ar urmă ca hotărîrea de divorț să nu se înscrie nicăeri. Acest sistem, pe lângă imposibilitatea sau dificultatea ce ar prezenta, și care de sigur n'a putut fi intențiunea legiuitorului, ar face imposibilă înscrierea. Apoi, mai e de observat că legea, când voeste a se face înscrierea chiar asupra actului în chestiune, atunci spune expres, cum zice

¹⁾ Art. 294 francez nu cuprinde dispoziția: „după expirarea termenului de recurs în casație“.

art. 86, că hotărârile asupra rectificărilor se vor trece în registrul de către funcționarul stării civile și totodată se va face mențiune despre aceasta în marginea actului reformat; or, legiuitorul, în art. 246 și 276, nu cere ca hotărârile de divorț să fie trecute pe marginea actului de căsătorie, ci în registrul stării civile în care s'a înscris ac-

tul de căsătorie, adică într'un registru anume determinat pentru aceasta, la ofițerul stării civile unde s'a celebrat căsătoria. (Apel Buc. III, 56, Mart. 4/92. Dr. 48/92).

4. A se vedea și notele de sub art. 86 precum și nota No. 4 de sub art. 246 și nota I de sub art. 269.

CAPITOLUL IV

Despre efectele despărțenii.

Art. 277. Soții cari se vor despărți nu vor mai putea să se căsătorească împreună. (Civ. Fr. 295).

Text. fr. Art. 295. — Les époux qui divorceront pour quelque cause que ce soit ne pourront plus se réunir.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 298, 315, 317, 318; II, 161;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 146, 235; ed. 1-a, III, p. 30;
DALLOZ, *Suppl. Div. et Sép. de corps*, 543 urm.;
HUC, II, 396, 397;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 737, 1028, 1284 urm.; III, ed. 2-a, No. 51, 363, 675 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 167 urm., 251 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 524 n. 1).
Droit ancien et moderne de la Roumanie p. 122, 126; *Observație* sub. Trib. Covurului S. I, 183 din 17 Iunie 1913. Dreptul 71/1913;
CANTACUZINO MATEI, p. 686.;
GRIGORESCU P. HORIA, „Recăsătorirea soților divorțați”, *Justiția Dobrogei* 5/924;
NACU, I, p. 297, 473;
NEMETESCU P. GEORGE, *Călauza divorțului*, No. 134.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul nostru edictând dispoziția din art. 277 cod civil, care interzice soților divorțați de a se mai căsători împreună, a înțeles să creeze o împedicare dirimantă, sancționată prin nulitate, după cum, de asemenea, a înțeles și pentru prohibițiunile decurgând din adopțiune ori pentru căsătoria săvârșită în țară străină între

români sau români și străini, cu călcarea formelor din acea țară și a dispozițiilor legii române, de și în toate aceste cazuri legea nu a prevăzut în mod expres nulitatea.

Acțiunea în anulare poate fi pornită de oricare din soți, chiar când este legalmente culpabil de a fi contractat căsătoria, căci nimeni nu este ținut să persiste într'un fapt ilicit. (Trib. Covurului, I, Dr. 71/913, p. 565).

Art. 278. (Mod. L. 15 Martie 1906¹). Femeia despărțită nu va putea trece în altă căsătorie decât după 10 luni dela despărțirea ei sau dacă a făcut cererea de părăsire a domiciliului conjugal, după 10 luni dela data hotărârii, care i-a admis această cerere, afară de cazul când femeia a născut în acest interval. (Civ. Fr. 296).

Text. fr. Art. 296. — Dans le cas de divorce prononcé pour cause déterminée la femme divorcée ne pourra se remarier que dix mois après le divorce prononcé.

1) **Textul vechiu al art. 278.** Femeia despărțită nu va putea trece în altă căsătorie decât după 10 luni dela despărțirea ei. (Civ. 210; Civ. Fr. 296).

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 320, 330;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 142, 235;
DALLOZ, *Suppl. Divorce et Sép. de corps*, 554 urm.;
HUC, II, 398;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 731, 1124-1129; III, ed. 2-a, No. 45, 469-474.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 800 urm.; II, ed. 2-a, p. 167 urm.; 251 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 81, 122, 126, 127; „*O femeie despărțită sau al cărei bărbat s'a săvârșit din viață, poate ea să se căsătorească în țara noastră înaintea expirării celor zece luni de văduvie*“. *Curier Jud.* 63/1900; *Observație* sub. Trib. civil Alba-Italia, 27 Feb. 1922. *Pand. Rom.* 1923, III, 106;
CANTACUZINO MATEI, p. 189, 686;
NACU, I, p. 298, 473.

Jurisprudență.

1. De și faptul că nu a expirat termenul de 10 luni de la despărțenie constituie un impediment prohibitiv de căsătorie, însă prin simplul fapt al efectuării publicațiilor cerute de lege nu se poate deduce că sotul despărțit să fi manifestat intențiunea de a păși în a doua căsătorie trecând peste termenul ce i impune legea prin art. 278. Că formarea publicațiilor nu implică ideea contractării imediate a căsătoriei, rezultă din dispozițiunile art.

51, care prescrie nulitatea publicațiilor numai când căsătoria nu ar urma în termen de 1 an de la data celei din urmă publicații. Dacă dar nu se stabilește că, în urma deciziunii luate de părțile ce voesc a se căsători, ofițerul stărei civile să fi fixat ziua chiar în care ar urma să proceadă la celebrarea căsătoriei, nu se poate spune că căsătoria proiectată s'ar efectua în contra dispozițiilor art. 278, și prin urmare opozițiunea la căsătorie pe un atare motiv e prematură. (Trib. Iași, I, Mart. 29/84, *Dr.* 44/84).

Art. 279. — (Abrog. L. 15 Martie 1906¹).

Text. fr. Art. 298. — Dans le cas de divorce admis en justice pour cause d'adultère, l'époux coupable ne pourra jamais se marier avec son complice. La femme adultère sera condamnée par le même jugement, et sur la réquisition du ministère public, à la réclusion dans une maison de correction pour un temps déterminé, qui ne pourra être moindre de trois mois, ni excéder deux années.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, 323-325; II, 163, 165;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 147, 310;
DALLOZ, *Suppl. Divorce et Sép. de corps*, 560 urm.;
HUC, II, 108, 401, 402;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 735, 736, 1027, 1256; III, ed. 2-a, No. 49, 50, 362, 640.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 173 urm.; (XI, p. 468 n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 123; *Observație* sub. C. Apel Paris, 18 Iulie 1906. *Dreptul* 47/1907;
Adnotație sub. Trib. civil Sena, 20 Mai, 1899. *Curier Jud.* 6/1900;
NACU, I, 297, 474.

Jurisprudență.

1. Deși este adevărat că, atunci când căsătoria se desface pentru cauză de adulteriu, sotul vinovat nu se poate căsători cu complicele său, însă tot așa de adevărat este că prin nici un text

de lege nu s'a dat sotului, care a obținut divorțul, dreptul de a face opoziție într'un asemenea caz la căsătoria fostului său sot, ci a lăsat exercițiul acestui drept în grija unor persoane limitativ arătate de lege. (Cas. S. Unite 6/904, B. p. 906).

¹ Textul vechiu al art. 279. In caz de despărțenie pentru cauză de adulteriu, sotul vinovat de adulteriu nu se va putea niciodată căsători cu complicele său. (Civ. 211, 216 urm.; C. p. 269, 270; Civ. Fr. 298).

Art. 280. — Pentru orice motiv se va fi pronunțat despărțenia, afară de cazul consimțământului mutual, soțul în contra căruia s'a pronunțat despărțenia va pierde toate avantajurile stipulate în favoarea sa de către celalt soț, fie prin contract de căsătorie, fie după săvârșirea căsătoriei.

Partea în favoarea căreia s'a pronunțat despărțenia, va conserva toate acele avantagiuri chiar și dacă ele se vor fi stipulat cu clauza expresă de reciprocitate, fără ca acea reciprocitate să aibă loc. (Civ. 254 urm., 281, 936, 1224 urm., Civ. Fr. 299, 300).

Text. fr. Art. 299. — Pour quelque cause que le divorce ait lieu, hors le cas du consentement mutuel, l'époux contre lequel le divorce aura été admis perdra tous les avantages que l'autre époux lui avait faits, soit par leur contrat de mariage soit depuis le mariage contracté.

Text. fr. Art. 300. — L'époux qui aura obtenu le divorce, conservera les avantages à lui faits par l'autre époux, encore qu'ils aient été stipulés réciproques et que la réciprocité n'ait pas lieu.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 351, 353-355, 359;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 74, 232, 235, 238, 239 urm., 247, 251, 358; ed. 1-a, III, p. 10, 177, 216, 222, 804;
DALLOZ, *Suppl. Divorce et Séparation de corps*, 148, 162, 567 urm., 570 urm.;
HUC, II, 404-406, 408-410; VI, 521;
LAURENT, III, 307; XIII, 21;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1267 urm., 1332; III, ed. 2-a, No. 657 urm., 728.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 175; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 426, 456, 728, 739; IV, part. II, ed. 2-a, p. 449, n. 2, 450; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 656); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 124;
CANTACUZINO MATEI, p. 703;
NACU, I, p. 475, 476, 569.

Jurisprudență.

1. Se violează art. 280 când judecata condamnă pe soț a restitui avantajele stipulate în favoarea sa, fără a se pronunța asupra propunerii că divorțul fiind dat în favoarea sa, cel-lalt soț perde toate avantajele. (Cas. 40/Febr. 8/72, B. p. 31).

2. Constatarea instanței de fond, că soțul a făcut în timpul căsătoriei fostei sale soții un dar de uzagiu, a cărui valoare nu eră excesivă, în raport cu starea soților și pozițiunea lor socială,

este o constatare că totul de fapt, care scapă controlului Curtei de Casatie. (Cas. I, 508/905, B. p. 1634).

3. În caz când divorțul pentru cauză determinată se pronunță în contra ambilor soți, ambii fiind vinovați, dispoziția modificatoare a art. 285 se aplică ambilor soți, așa că copiii născuți din căsătoria desfăcută devin proprietari ai unei treimi din averea ambilor soți, soluție care este admisă și în cazul art. 280, în privința avantajelor ce soții își făcuseră unul altuia. (Trib. Neamt Drept. 69/906).

Art. 281. — Dacă soții nu-și dedeseră nici un avantajiu unul altuia, sau dacă acele avantagiuri nu vor fi îndestulătoare spre a asigura subsistența soțului care a dobândit despărțenia, tribunalul va putea ordona și lua măsuri¹⁾ pentru a

1) În art. francez 301, corespunzător, lipsesc cuvintele: „și lua măsuri”.

se da acestuia o pensiuine de întreținere din averea celuilalt soț, care nu va putea trece peste o a treia parte din suma veniturilor; această pensiuine se va putea revocà când ea nu va mai fi necesară. (Civ. 190 urm., 259 § 2, 280; Pr. civ. 408, 409; Civ. Fr. 301).

Text. fr. Art. 301. — Si les époux ne s'étaient fait aucun avantage, ou si ceux stipulés ne paraissaient pas suffisants pour assurer la subsistance de l'époux qui a obtenu le divorce, le tribunal pourra lui accorder, sur les biens de l'autre époux, une pension alimentaire, qui ne pourra excéder le tiers des revenus de cet autre époux. Cette pension sera révocable dans le cas où elle cesserait d'être nécessaire.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 109;
BOITARD, COLMET-DAAGE ET GLASSON, *Leçons de proc. civ.*, II, p. 251;
CARPENTIER, *Divorce*, I, 363, 370, 372, 374; II, 170, 171;
CHAUVEAU SUR CARRÉ, *Lois de la procéd.*, IV, Quest., 1990 ter.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 236, 240, 366 urm., 372;
DALLOZ, *Suppl. Divorce et Sép. de corps*, 156, 168 urm., 587 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, p. 64,
DEMOLOMBE, IV, 68 urm.;
GARSSONET, III, 550;
HUO, II, 417, 419, 421;
LAURENT, III, 310, 311;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1258 urm., 1336, 1361; III, ed. 2-a, No. 642 urm., 732, 760.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 181; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 124, 125;
Observație sub. C. Apel Iași s. II, 826 din 4 Iulie 1919. Dreptul 42/920; Notă sub. Trib. Maurice-Cant. I, 21 Aug. 1921, Jur. Gen. 1924, No. 1738;
CANTACUZINO MATEI, p. 704;
DANIELOPOL LT. D-R, *Observație sub. Cas. Fr.*, 15 Dec. 909. *Curier Jud.* 31/910;
MISIR P. și VELESCU AL., „*Note de ședință*” sub. C. Apel Buc. s. IV, 3562 din 24 Nov. 921. *Curier Jud.* 45/922;
NACU, I, p. 477, 478;
PHEREKYDE M. GR., *Notă sub. C. Apel Buc. s. IV. 3562 din 24 Nov. 1921. Pand. Rom.* 1923, II, 922;
TEODORESCU IULIAN, „*Pensia de întreținere a soțului divorțat*”. *Dreptul* 58/903;

INDEX ALFABETIC

Acțiune de întreținere posterioară pronunțării divorțului, 1-4, 6, 10.	Inocent soț, a se vedea „Soț inocent”.
Alimente, a se vedea „Pensiune de întreținere”.	Întreținere, a se ved. „Pensiune de întreținere”.
Aprecieri 8, 9, 10, 11.	Pensiune de întreținere 1-12.
Cerere, a se vedea „Acțiune”.	Prejudiciu 2-5, 7, 8, 10, 11.
Competența Tribunalului I	Prescripție 2.
Cuantum a se vedea „Aprecieri”.	Probe 6.
Divorț 1-12.	Renunțare 1.
Dota 1.	Revocare 10.
Dovezi, a se ved. „Probe”.	Soț inocent 1-12.
Fixarea cuantumului, a se vedea „Aprecieri”.	Soț vinovat, a se vedea „Soț inocent”.
Indemnitate, a se vedea „Prejudiciu”.	Tribunal competent 1.
	Venituri 6, 10.
	Vinovat soț, a se vedea „Soț inocent”.

Jurisprudență.

1. Prin art. 281, care reglementează dreptul de întreținere al soțului care a obținut divorțul, nu se decide că, sub pedeapsa unei decăderi, soțul trebuie a

face să se pronunțe asupra cererii de întreținere de odată cu cererea de despărțenie. Pe lângă această interpretare naturală ce rezultă din simpla citire a textului legii, și motivul ce a determinat edictarea unei asemenea dispozițiuni, este o rațiune puternică a decide că cererea de întreținere se poate exercită chiar posterior cererii de divorț. În adevăr ori care ar fi fundamentul acestei datorii ce legea impune soțului vinovat, fie dânsa urmarea unei îndatoriri de întreținere, fie dânsa echivalentul prejudiciului ce s'a cauzat soțului inocent din cauza desființării anticipate a căsătoriei, nu mai puțin însă dreapta rațiune ne spune că o asemenea cerere nu se poate examina și rezolvă mai bine și într'un mod echitabil decât după limpezirea tuturor intereselor atât morale cât și materiale ce dăduseră naștere procesului

de divort. Si nu este exact a se sustine că s'ar putea rezolvă în adevărată cunoștință de cauză cererea de întreținere dacă s'ar exercită posterior cererei de despărțenie, de oarece tribunalul care a pronunțat despărțenia fiind singurul competent a statua asupra tuturor cererilor privitoare la efectele despărțenii, cum restituire de zestre, întreținerea copiilor, etc., tot dănsul necesarmente este cel care va fi chemat a se pronunța și asupra cererei de întreținere; deci dar acest tribunal va fi în situațiune a statua dacă se cuvine a se plăti o sumă ca întreținere precum și cotitatea ce trebuie a se încuviința. A se interpreta art. 281 în sensul că cererea de întreținere nu se poate exercita posterior cererei de despărțenie și că nu poate forma obiectul unei cereri speciale și deosebite pe lângă că e contrarie spiritului legii, ar fi a violă unul din principiile fundamentale de drept, acela adică că nimeni nu poate fi privat de o facultate egală decât în cazul unei dispozițiuni categorice și clare a legii; eu atât mai mult trebuie a se da această interpretare mai largă art. 281, eu cât este de sperat că prin mijloace coercitive se vor putea infrâna întru câtva pornirile nenorocite ale multor persoane care, în scop de a rupe legăturile căsătoriei recurg la mijloace plâsmuite, reprobate de lege și morală, aducând astfel o atingere simțitoare căsătoriei, acestui așezământ solemn și august al familiei. Iar în fapt e neîntemeiat a se deduce o renunțare la cererea de întreținere din faptul primirii de către soție a dotii sale în urma despărțenii. (Apel Buc. III, 138, Iunie, 14/89, Dr. 54/89).

2. După ce divortul a rămas definitiv, orice drepturi sau obligațiuni între soți care decurgeau din căsătorie dispar, ast-fel că soții divortati nu și datorează unul altuia ajutor. Așa fiind, soțul în contra căruia s'a pronunțat divortul nu mai poate fi obligat a da celuilalt o pensiuine de întreținere, în casul când o asemenea cerere este făcută după ce divortul a rămas definitiv. O asemenea cerere nu este o indemnitate datorită soțului care a obținut divortul pentru a repara prejudiciul ce i-a cauzat desfacerea anticipată a căsătoriei, pentru că prin art. 281 se acordă o pensiuine de întreținere pentru a asigura subsistența soțului care a obținut divortul; dacă ar fi fost o indemnitate, atunci soțul reclamant ar fi avut totdeauna dreptul a cere, fără distincțiune dacă e în lipsă sau nu pentru că divortul îi cauzează totdeauna prejudiciu. Pensiuinea este fixată după averea soțului care o datorește, fiind precizat și quantumum ei. Or, se poate ca o indemnitate să fie evaluată

după averea aceluia care o datorește, iar nu după prejudiciul cauzat? În fine, dacă ar fi fost o indemnitate, atunci, odată evaluată, creanța ar intra în patrimoniul soțului creditor, fără să mai poată fi privat de dânsa, pe când tot prin art. 281 se prevede că această pensiuine se va putea revoca când se va constata că ea nu mai este necesară. S'ar putea admite că o indemnitate datorită pentru un prejudiciu cauzat să nu mai poată creditorul a o cere în cazul când nu mai este în lipsă? Așa dar revocabilitatea acestei pensiuine de întreținere este o dovadă și mai evidentă că aci este vorba de alimente, iar nu de indemnitate. Astfel pensiuinea de întreținere prevăzută în art. 281, nefiind o indemnitate, ci o pensiuine alimentară, soțul care a dobândit divortul în favoarea sa nu o mai poate cere de la celalt soț după ce divortul a rămas definitiv, pentru că după divort orice obligațiune dintre soți dispar. Dacă s'ar admite că o asemenea acțiune ar putea fi intentată și după divort, atunci o astfel de cerere, având de obiect o pensiuine alimentară, soțul care a obținut divortul în favoarea sa ar putea să o facă ori când s'ar găsi în lipsă, pentru că acțiunea pentru pensiuinea alimentară este imprescriptibilă. Or, admitând o asemenea teorie, nu s'ar aduce o perturbațiune în societate când un soț divortat definitiv după 30 sau 40 de ani ar cere o pensiuine de la celalt soț, care poate atunci să fie din non căsătorit? Ast-fel fiind, o asemenea acțiune nu mai poate fi intentată după ce divortul a rămas definitiv. (Trib. Prahova, I, 132, Apr. 20/87, Dr. 54/89).

3. Art. 281 nefixând nici un termen pentru exercitarea acestei acțiuni, judecătorul nu este în drept a-l crea de la sine. Zisul articol statuând că soțul care a obținut divortul, va putea obține și o pensiuine alimentară, nu spune că această pensiuine trebuie, sub pedeapsă de decădere, să fie acordată de judecătorii chiar, cari au admis divortul; de unde rezultă că soțul inocent nu perde beneficiul dreptului său de a i se acordă o pensiuine alimentară, prin faptul că a făcut cererea după ce divortul fusese pronunțat definitiv și hotărîrea înscrisă în registrele ofiterului de stare civilă. În consecință, a-i interzice facultatea de a reclama această pensiuine posterior hotărîrii care admite divortul, este a priva pe parte de exercitiul unui drept și a pronunța o decădere pe care legiuitorul nu o prevede. Apoi în spiritul art. 281 rezultă că pensiuinea alimentară este de o natură excepțională, care constituie o penalitate pentru soțul culpabil și o indemnizare destinată de a repara prejudiciul material ce suferă soțul ino-

cent prin desfacerea căsătoriei; și dacă divorțul distruge asociațiunea conjugală, el nu formează nici un obstacol ca soțul inocent să exercite și după desfacerea căsătoriei dreptul ce-i e acordat de a cere o indemnizare de la soțul culpabil, care derivă din divorț și a cărui sorgintă provine din ruperea legăturilor ce existau între soți. Cerearea de pensie alimentară nu poate fi mai bine apreciată decât după lichidarea drepturilor și intereselor dintre soți, când se poate vedea în perfectă cunoștință de cauză dacă pensia alimentară este datorită și fixă cuantumul ei. Rațiunea ne spune că o cerere de o asemenea natură nu poate să fie respinsă atunci când instanțele judecătorești sunt mai în măsură să se ocupe de nevoile soțului culpabil, și în momentul când toate elementele de apreciațiune și discuțiune pot fi produse d'înaintea justiției. (Cas. I, 267/Iunie 20/90, B. p. 812).

4. Dreptul la pensia de întreținere fiind o consecință a neexecutării contractului de căsătorie, trebuie să fie cerut după desfacerea căsătoriei, căci numai atunci el ia naștere și nu se poate confundă cu dreptul la pensie acordat femeii în timpul cât durează procesul de divorț. Repararea prejudiciului cauzat de soțul în culpă soțului care a obținut divorțul nu se bazează pe principiul art. 998 nici pe art. 1021, ci pe art. 281 care prevede anume felul și cuantumul despăgubirii ce se cuvine soțului inocent, care a câștigat desfacerea căsătoriei. (Apel Galați II, Drept 25/98).

5. Pensia de întreținere, prevăzută de art. 281 cod. civil, fiind o adevărată indemnizare ce se acordă soțului ofensat, pentru a-l despăgubi de prejudiciul pecuniar ce poate să-i fi cauzat ruptura legăturii conjugale, lăsându-l fără resurse de trai, din cauza faptei celui alt soț, se poate acordă numai atunci când într'adevăr soțul vinovat, prin fapta sa excesivă, a produs desfacerea căsătoriei.

Astfel, dacă divorțul a fost pronunțat în contra ambilor soți, nici unul din ei nu poate să invoace în favoarea sa dispozițiunile art. 281 din codul civil. (Trib. Ilfov I, 24 Febr. 1911. *Dr.* 60/911, p. 479, *Curier Jud.* 20/912).

6. Pentru ca soția să poată cere dela fostul său soț o pensie de întreținere după desfacerea căsătoriei, în baza art. 281 cod. civil, nu este suficient numai să facă dovada că divorțul s'a pronunțat în favoarea sa, ci trebuie încă să dovedească faptul că, în urma desfacerei căsătoriei provocată din culpa soțului, ea a rămas lipsită de orice mijloc de existență, în timp ce veniturile soțului vinovat de-

pășese trebuințele sale. (Trib. Ilfov III, *Dr.* 17/912, p. 135).

7. Dispoziția art. 281 c. civ. după care soțul în contra căruia s'a pronunțat divorțul poate fi condamnat a servi celui alt soț o pensie de întreținere, a înțeles a da acestei pensii caracterul unei adevărate pensii alimentare, iar nu acel al unei despăgubiri acordate în baza art. 998 c. civ. (C. Apel Iași s. II, 826 din 4 Iulie 1919. *Dreptul* 42/320).

8. Pensia de întreținere prevăzută de art. 281 c. civ. în sarcina soțului vinovat și în folosul soțului inocent care a obținut divorțul, nu este o indemnitate fixă de reparațiune, ci variază în raport cu averea soțului vinovat și trebuințele celui inocent. (C. Apel Buc. s. IV, Jurnal 3562 din 24 Nov. 1921. *Curier Jud.* 45/922. *Pand. Rom.* 1923, II, 122).

9. Atunci când este vorba de a obliga pe un soț la plată de pensie alimentară către soțul în favoarea căruia s'a pronunțat divorțul, trebuie avută în vedere situația pecuniară a celui dintâiu și profitul exercițiului profesiei sale, fiindcă, după art. 281 c. civ. trebuie a se avea în vedere averea debitorului, cecece a și făcut în cauză instanța de fond. (Cas. II, dec. civ. 368 din 6 Iulie 1923. *Jur. Gen.* 1923, No. 1562; *Jur. Rom.* 20/923).

10. După art. 281 c. civ., dacă soții nu și-au dat nici un avantaj unuia altuia, sau dacă acele avantagii nu sunt îndestulătoare pentru a asigura subsistența soțului care a dobândit despărțenia, tribunalul va putea ordona și lua măsuri pentru a se da pensie de întreținere din averea celui alt soț, care nu va putea trece peste a treia parte din suma veniturilor, și care pensie se va putea revoca atunci când nu va mai putea fi necesară.

Cererea pensiei de întreținere prevăzută în acest art. poate fi introdusă și după terminarea divorțului, chiar după trascriere, de oarece, pe de o parte, oricare ar fi fundamentul ei, fie în obligațiunea alimentară, fie că este o indemnizare a prejudiciului, legiuitorul nu arată nici un termen în care să se ceară și nici nu arată o fine de neprimire a acțiunii după divorț, iar, pe de altă parte, art. 281 c. civ. cere ca soții să fi obținut divorțul. (Cas. II, 368 din 6 Iulie 1923. *Jur. Gen.* 1923 No. 1563, *Jur. Rom.* 20/923).

11. Pensia de întreținere ce soțul inocent o poate cere conf. art. 281 c. civ., nu derivă din art. 194 c. civ., întrucât căsătoria nu mai există, ci din prejudiciul ce l-a suferit acesta prin desfacerea căsătoriei și acest prejudiciu urmează a-l repara conform art. 998 c. civil.

Criteriul de a aprecia acest prejudiciu este constatarea stării actuale a soțului inocent și disproporția de situație ce o avea el în căsătorie. Deci numai dacă după desfacerea căsătoriei situația soțului inocent este precară și mult inferioară celei din timpul căsătoriei, se acordă această pensie de

întreținere. (Trib. Dolj s. II, 478/924. Jur. Gen. 1924. No. 2133).

12. Soția care a obținut divorțul în favoarea sa, este în drept să obțină de la fostul său sot o pensie alimentară, conform art. 281 codul civil. (C. Apel Buc. s. II, 374 din 9 Oct. 1924. Bul. C. Apel 15/924).

Art. 282. — Copiii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia afară numai când tribunalul după cererea familiei sau a ministerului public, va regulă spre binele copiilor ca cu toți sau în parte, să fie încredințați soțului, în contra căruia s'a pronunțat despărțenia sau a unei a treia persoane. (Civ. 249, 259 § 1, 283 urm., 326; Civ. Fr. 302).

Text. fr. Art. 302. — Les enfants seront confiés à l'époux qui a obtenu le divorce, à moins que le tribunal, sur la demande de la famille, ou du ministère public, n'ordonne, pour le plus grand avantage des enfants, que tous ou quelques-uns d'eux seront confiés aux soins soit de l'autre époux, soit d'une tierce personne.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 377, 380, 382, 383; II, 177-179;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 240, 460 urm.;
Huc. II, 423, 424, 427, 429;
PLANIOU, I, ed. 3-a, No. 1257, 1275 urm.; III, ed. 2-a, No. 641, 666 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 126, 186 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125. *Observație* sub. Trib. Neamt, 16 Sept. 1906. Dreptul 60/906; *Observație* sub. C. Apel Paris 18 Iulie 1906. Dreptul 47/1907; *Notă* sub. Cas. Fr., 23 Iulie 1923, Jur. Gen. 1924 No. 1736;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 703, 704;
NACU, I, p. 478, 479;
ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. Cas. Reg., 22 Mart. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 69;
VRANCEANU VICTOR, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iunie 1921. Pand. Rom. 1922, II, 279.

INDEX ALFABETIC:

Acțiunile minorului 24.	Pensiune de întreținere 5, 9.
Administrația averii copiilor 22.	Putere părintească 23, 24.
Administrator provizor 24.	Recurs 2, 7, 11.
Apel 4, 12, 18.	Sot inocent 1, 8, 14, 17, 20.
Aprecieri suverană 2, 7, 11.	Sot vinovat 5, 6, 8, 14, 17, 20, 21.
Consiliu de familie 1, 10, 22, 24.	Suverană apreciere 2, 7, 11.
Familie 10, 13, 17, 19-21.	Tata 13, 17.
Hotărâre revocabilă 3, 6, 12, 15, 16, 18.	Tertă persoană 6, 14, 17, 20.
Mama 13, 17, 18, 19, 22-24.	Tribunal 12, 15.
Minister public 4, 10, 19, 20, 21.	Tutela 22, 24.

Jurisprudență.

1. Art. 282 stabilește principiul că copiii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia, dar că se poate derogă dela această regulă după cererea familiei sau a ministerului public; și în înțelesul art. 282 familia trebuie să aibă un organ al ei, care nu poate fi decât consiliul de familie. Dacă dar nu e o cerere din partea consiliului de

familie compus conform legii, în atare situație bine se respinge cererea întru cât instanța nu era sesizată în mod regulat. (Cas. I, 138/Apr. 19/85. B. p. 254).

2. Art. 282 lasă la facultatea judecătorilor fondului de a încredința oricărui dintre soți creșterea și educația copiilor, după cererea familiei sau a ministerului public. În această privință instanța de fond fiind suverană apreciatoare, ea atare nu cade sub controlul curții de casatie. (Cas. I, Dec. 24 din 1888. B. p. 1052).

3. Hotărârea care regulează poziția copiilor rezultați dintr-o căsătorie desfăcută poate fi reformată ori când celălalt sot se va destoinici să dovedească că copilul nu este destul de bine îngrijit și că dânsul este în pozițiune a-i da îngrijiri mai bune. (Trib. Ilfov I, 284, Iunie 15/83. Dr. 49/88).

4. Deși acțiunea intentată de soție contra soțului său avea de obiect nu numai desfacerea căsătoriei, dar și în-

credințarea minorului său copil în îngrijirea și creșterea ei; și deși ambele aceste cereri au fost admise de tribunal, însă din concluziunile orale luate înaintea curtei de apel de soțul apelant, constatându-se că ceea ce apelantul dedusese în judecata curtei de apel a fost numai cererea de divorț făcută de soția sa, așa fiind, întru cât înaintea curtei de apel nu se dedusese și chestiunea cui trebuia încredințat minorul copil, interesele acestui copil nu erau în joc, și deci curtea a fost bine constituită fără asistența ministerului public. (Cas. II, 116/lun. 23/93. B. p. 659).

5. Instanța de fond poate, apreciind interesele copilului, să-l încredințeze soțului în contra căruia s'a pronunțat despărțenia, cu ocaziunea cererii unei pensii pentru întreținerea și educațiunea lui. (Cas. I, 20/98, B. p. 36).

6. În cazul când e vorba de binele copiilor, judecata poate să-i încredințeze soțului în contra căruia s'a pronunțat despărțenia sau chiar unei a treia persoane și judecata poate face aceasta și în urmă, după cererea soțului în contra căruia s'a pronunțat divorțul, chiar dacă prin hotărîrea, prin care a admis despărțenia, dispusese ca copiii să rămână sub îngrijirea soțului în favoarea căruia se pronunțase despărțenia, fără ca prin aceasta să se poată susține că s'a violat autoritatea lucrului judecat. (Cas. I, 330/99. B. p. 1091).

7. În materie de divorț, instanțele de fond sunt suverane să încredințeze copiii eșii din căsătorie oricăruia din părinți, și hotărîrea lor în această privință nu poate fi criticată. (Cas. II, 104/901, B. p. 750; Cas. II, 192 din 16 Mai 1924. Jur. Rom. 14/924. Jur. Gen. 1924. No. 1674).

8. Când divorțul se pronunță în contra ambilor soți, Trib. încredințează copiii născuți din căsătoria desfăcută soțului, care este recunoscut mai puțin vinovat și care prezintă mai multe garanții morale. (Trib. Neamtu. Drept 69/906).

9. Când soarta unui copil n'a fost încă regulată de justiție, nici cu ocazia pronunțării divorțului și nici mai în urmă, iar copilul se găsește de fapt în sarcina mamei, cu drept cuvânt instanța de apel obligă pe sot să contribuie la întreținerea copilului, fără ca prin aceasta să violeze dispozițiile art. 249 și 282 codul civil. (Cas. II, 9 Ian. 1906. B. p. 70).

10. Prin cuvântul de familie, întrebuintat în art. 282 codul civil, are a se înțelege toți membrii unei familii, între cari sunt în primul rând părinții despărțiți, atât tatăl cât și mama, chiar dacă contra unuia s'a pronunțat divorțul; prin urmare, nu se poate pretinde că pe temeiul acestui articol, pe

lângă Ministerul Public, numai Consiliul de familie ar putea provoca luarea de măsuri în privința copiilor născuți din căsătoria despărțită, cât timp părinții au drepturile și obligațiunile inerente acestui titlu. (Cas. II, 20 Iunie 1908, B. p. 1180).

11. Dacă concluziunile la cari ajunge o instanță de fond nu se sprijină pe nici un fapt, ci se mărginesc a enunța formula de stil „apreciind faptele”, sau dacă faptele puse înainte nu există de fel ori sunt străine cauzei, sau chiar dacă cele enunțate ca un simulacru de motivare, nu au în sine nici o însemnătate și nu legitimează în chip logic și necesar concluziunea, în toate aceste cazuri Curtea de Casație are dreptul să cenzureze deciziunea și să o caseze ca nefiind motivată. (Cas. II, 10 Mart. 1909. B. p. 332).

12. Când măsura în privința poziției copiilor rezultată dintr'o căsătorie desfăcută a fost luată de Curtea de apel cu ocaziunea procesului de divorț, chiar și atunci o nouă cerere de a se schimbă acea măsură trebuie făcută tot la Tribunalul de prima instanță, care va judecă cu apel, întrucât acea cerere nouă se întemeiază pe fapte noi. (C. Apel Galați s. II. Dreptul 33/909, p. 260).

13. După art. 282 codul civil, o asemenea cerere poate fi făcută și de tatăl sau de mama copiilor, de oarece dânsii sunt cei mai de aproape membri ai familiei copiilor lor. (C. Apel Galați s. II. Dreptul 33/909, p. 260).

14. Prima parte a art. 282 codul civil, care zice că copiii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia, nu este absolută, de vreme ce același articol adaogă imediat o a doua dispozițiune, care investeste pe tribunal cu facultatea de a încredința pe copii și soțului în contra căruia s'a pronunțat divorțul, sau unei persoane streine. (C. Apel Galați s. II. Dreptul 33/909, p. 260).

15. Hotărîrile cari regulează poziția copilului nu pot constitui lucru judecat, căci ele se pot schimbă după împrejurări, iar pentru aceasta cererea are a se face la prima instanță ca orice cerere în justiție.

Prin urmare, tribunalul este competent a judecă o cerere a unei părți de a i se da sub a sa îngrijire copilul născut din căsătorie, schimbând dispoziția luată de Curtea de apel în această privință. (Cas. II, 42 din 4 Mart. 1909. Curier Jud. 51/909; Cas. II, 192 din 16 Mai 1924. Jur. Rom. 14/924, Jur. Gen. 1924 No. 1674).

16. Măsurile luate prin hotărîrea definitivă de despărțenie relative la încredințarea copiilor eșii din o căsătorie fiind esențialmente revocabile nu pot constitui lucru judecat, ci ele pot fi modificate ori de câte ori survin

împrejurări noi cari reclamă asemenea modificări; iar pentru a se putea modifica măsurile anterioare judecătorii fondului se pot întemeia pe lângă împrejurările noi survenite în urma ultimei deciziuni date în această privință și pe fapte anterioare acelei deciziuni, când acele fapte nu au fost deduse în instanță și apreciate de judecători cu ocazia luării măsurilor a căror modificare se cere, și când ele sunt în legătură cu faptele petrecute în urmă explicând și întărind acele fapte. (Cas. Secții Unite, 7 Oct. 1910. B. p. 1496).

17. După art. 282 c. civil, copiii se încredințează soțului care a dobândit despărțenia, afară numai când tribunalul, după cererea familiei sau a ministerului public va regula, spre binele copiilor, ca toți sau parte să fie încredințați soțului în contra căruia s'a pronunțat divorțul sau unei a treia persoane.

Prin cuvintele „după cererea familiei, nu se poate intelege că numai rudele, și chiar depărtate de ar fi, ar avea dreptul de a face o asemenea cerere, iar părintii înșiși, cei mai interesați de soarta copiilor nu ar avea acest drept; interpretarea logică nu poate fi decât că rudele, când excepțional părintii ar fi indiferenți sau nedemni pot chiar ele și chiar ministerul public să ceară măsuri în interesul superior al copiilor. (Cas. II, 25 Ianuarie 1913. B. p. 186).

18. Dacă Curtea de apel decide ca copiii eșiți din căsătorie să rămână după divorț sub îngrijirea mamei pe timp nedeterminat până la noi dispozițiuni, iar nu până la o anumită vârstă, cum hotărîse tribunalul, nu se poate zice că prin această măsură i s'a făcut a ceea ce o situațiune mai rea în urma apelului sau, întru cât hotărîrile privitoare la tinerea copiilor nu au caracter irevocabil, tribunalele având facultatea de a modifica în urmă hotărîrile date în această privință, încredințând copiii unei alte persoane, dacă aceasta este spre folosul copiilor. (Cas. s. II, 79/912. Curier Jud. 38/912).

19. După art. 282 codul civil, copiii pot să fie încredințați oricăruia dintre soți, după cererea familiei, sau a ministerului public, când interesul lor cere aceasta.

Din moment ce se constată că ministerul public a susținut că este în interesul copiilor ca ei să fie lăsați mamei și instanțele de fond au lăsat copiii mamei, acele instanțe au făcut o bună aplicațiune a art. 282 codul civil. (Cas. II, 1 Nov. 1913. B. p. 2066).

20. Numai în cazul când s'ar hotărî a se încredința copiii soțului vinovat sau altei persoane, trebuie ca familia sau procurorul să fi cerut o asemenea

măsură; altfel, soțul inocent dobândește de drept încredințarea copiilor, fără să facă o cerere formală. (Cas. II, No. 179, 1914: „Juris. Rom.“ 1914 p. 666).

21. Potrivit art. 282 și 283 cod. civil, măsurile cu privire la paza și îngrijirea copiilor pot fi ordonate de justiție și după cererea soțului contra căruia s'a pronunțat divorțul, iar nu numai după cererea Ministerului public, sau a rudelor, — de oarece acest sot este interesat în primul rând de soarta copiilor și ar trebui un text formal să-i ridice acest drept.

Judecătorul urmând să se conducă numai de interesul copiilor în măsurile ce iau pentru paza și îngrijirea lor, ei pot să-și întemeieze deciziunile lor nu numai pe fapte și împrejurări existente în momentul introducerii acțiunii, ci și pe fapte survenite în urmă, dacă acestea din urmă sunt în legătură cu celelalte și nu fac decât să le explice și să le întărească. (Cas. II, No. 37, 1919: „Jurispr. Rom.“ 33-34 1919, p. 831).

22. Infirmitatea unei tutele fiind condiționată de încetarea din viață a părintelui a căruia avere se pune sub administrația tutelara, urmează ca atunci când căsătoria este desființată prin divorț și ambii părinți trăesc, mama în caz când i s'a încredințat administrația averii copiilor, va da socoteli numai tribunalului, neputând fi caz de tutelă și nici de constituirea consiliului de familie. (Trib. Teleorman s. II, 2651 din 22 Mai 1920. Dreptul 38/921).

23. Prin încredințarea copiilor soției în caz de divorț, nu se ia decât o măsură dictată în interesul copiilor, în ceea ce privește îngrijirea ființei și educația lor, fără ca prin aceasta să se răpească tatălui puterea părintească care fiindu-i atribuită într'un interes de ordine publică nu poate fi știrbită întru nimic fără o dispoziție specială a legii. (Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iulie 1921. Dreptul 33/921; Pand. Rom. 1922. II, 279).

24. Puterea părintească continuând a rămâne tatălui și după desfacerea căsătoriei, chiar dacă copiii sunt încredințați mamei, urmează că acțiunile în justiție în numele minorilor atunci când tatăl are interes contrar lor, nu pot fi exercitate de mamă, ea neavând atributul puterii părintești ci de un administrator provizor numit de tribunal, după cererea părții interesate într'u cât nici unul din soți nefiind încetat din viață, nu poate avea loc tutelă și deci nici consiliu de familie care să aleagă un tutor ad-hoc. (Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iulie 1921. Dreptul 33. 1921 Pand. Rom. 1922-II-279).

25. A se vedea notele de sub art. 249 și nota II de sub art. 343.

Art. 283. — Oricărei persoane se vor încredința copiii, tatăl și mama lor vor avea fiecare dreptul de a priveghea asupra lor și îndatorirea de a-i întreține și de a le da creștere, în proporțiune cu mijloacele lor. (Civ. 185, 282, 284 urm., 326 urm.; Civ. Fr. 303).

Text. fr. Art. 303. — Quelle que soit la personne à laquelle les enfants seront confiés, les père et mère conserveront respectivement le droit de surveiller l'entretien et l'éducation de leurs enfants, et seront tenus d'y contribuer à proportion de leurs facultés.

Doctrină străină.

CARPENTIER, *Divorce*, I, 385, 391, 393;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 240, 460 urm.;
DALLOZ, *Suppl. Divorce et Sép. de corps*, 151 urm., 599 urm., 653 urm.;
HUC, II, 422, 426, 431;
LAURENT, III, 294, 352;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1257, 1275 urm.; III, ed. 2-a, No. 641, 666 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 126, 186 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125; *Observație* sub. Trib. superior München, 11 Mart. 1898. Curier Jud. 13/1901;
Notă sub Cas. Fr. 23 Iulie 1923. Jur. Gen. 1924 No. 1736;
CANTACUZINO MATEI, p. 202;
CĂDREANU S. ION ISCĂD, *Notă* sub. Trib. Prahova 19 Martie 908. Curier Jud. 44/1908;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 54;
NACU, I, p. 479, 480;
NEMETESCU P. GEORGE, *Căuza divorțului*, No. 140;
VRÂNCEANU VICTOR, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. II, 442 din 8 Iunie 921. Pand. Rom. 1922. II, 279.

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 185 cu 283 c. civ. rezultă că oricărei persoane s'ar încredința îngrijirea copiilor în caz de divorț, tatăl și mama au dreptul de priveghere și îndatorirea de a-i întreține și a le da creștere în proporțiune cu mijloacele lor. Această obligațiune care în timpul căsătoriei apasă numai asupra bărbatului, de oare ce dota femeii este în mâinile sale și adusă tocmai în scop de a subveni la nevoile căsătoriei, în caz de divorț, când acțiunea în destituțiune ia naștere, trebuie să apese și asupra femeii. (Apel Iași, I, *Dr.* 40/75).

2. Art. 283 se aplică la cazul de divorț pronunțat, iar nu când judecata nu pronunță decât separațiunea provizorie a soților, ca mijloc de încercare, tîntitor a-i face să revină la viața comună. (Cas. I, 254, Febr. 1/67, B. p. 78).

3. De și este adevărat că după art. 282 și 283 c. civ. tatăl, chiar când divorțul a fost pronunțat în contra sa și când copiii nu sunt încredințați lui, păstrează dreptul de priveghere asupra lor și are îndatorirea de a-i întreține și a le da creștere, de unde rezultă că dânsul conservă puterea părintească și deci are dreptul să ia măsurile ce reclamă apărarea intereselor lor pe-

cuniare; de și este asemenea adevărat că tatăl, prin pronunțarea divorțului în contra sa, pierde conform art. 340 c. civ. uzufructul legal asupra averii copiilor săi, dar de aci nu rezultă că a pierdut și dreptul de a priveghea asupra acestei averi, de oarece după art. 343 dânsul are dreptul de a administra averea copiilor săi, chiar atunci când n'are dreptul de folosință asupra ei; cu toate acestea recunoașterea unui asemenea drept pentru tată, neputându-i da mai multe puteri, decât acelea ce le-ar putea avea un administrator al averii altuia, urmează că dânsul nu poate într'un asemenea caz să ridice contestații în contra urmăririi imobilelor copiilor săi, decât în urma unei autorizații dată de justiție. (Cas. II, 418/94, B. p. 1130).

4. În timpul căsătoriei, numai tatăl având exercițiul puterii părintești, el singur poate să reprezinte pe copilul său legitim sau legitimat în Justiție. În urma pronunțării divorțului, puterea părintească exercitându-se de ambii părinți împreună, amândoi pot reprezenta pe copil în Justiție, tatăl având însă precădere, afară de cazul când ar exista contrarietate de interese între tată și copil, în care caz copilul va fi reprezentat de către mama sa. (Trib. Prahova, II, *Dr.* 38/908, p. 305).

5. Potrivit art. 283 codul civil, soțul

în contra căruia s'a pronunțat divorțul are dreptul și datoria chiar de a se interesa de soarta copiilor încredințați celui'alt sot.

Este adevărat că sotul căruia justiția i-a încredințat copilul, are direcțiunea asupra lui, însă această regulă își are rațiunea într-o stare de lucruri normală, iar nu și în împrejurări grave, când concursul firese al celui'alt sot, mai ales când e tatăl copilului este absolut indispensabil. (C. Apel Galați, s. II. Dreptul, 33/909, p. 260).

6. Din dispozițiunile art. 282, precum și din acelea ale art. 283 din codul civil, cari recunoaște dreptul de a priveghea asupra copiilor chiar sotului căruia nu i-au fost încredințați copiii, rezultă că măsurile ordonate de instanțele de fond, cu privire la încredințarea copiilor sunt în totdeauna revocabile și susceptibile de a fi modificate, după împrejurările noi ce pot surveni; iar hotărârea instanței de fond, care arată anume împrejurările noi care a determinat-o a decide că e spre binele copilului ca el să fie încredințat alternativ atât tatălui cât și mamei este suverană și nesupusă controlului Curții de Casatie. (Cas. Secții Unite, 7 Oct. 1910, B. p. 1496).

7. Deși după divorț unele atribute ale puterii părintești pot trece asupra mamei căreia i se încredințează copiii, de aci însă nu se poate conchide că puterea părintească a tatălui încetează și trece cu totul asupra mamei care ar avea dreptul de a-i reprezenta în justiție, căci singura consecință a divorțului, prevăzută de lege, este pierderea

pentru sotul vinovat de folosința asupra averii copiilor. (C. Apel Buc. s. IV, 8 Dec. 912, Curier Jud. 72/912).

8. Când instanța de fond constată, că suma pentru care s'a înființat poprirea a fost întrebuințată la destinațiunea pentru care sotul a fost obligat să plătească pensiuine fostei sale sotii, adică pentru întreținerea copiilor lăsați în îngrijirea acesteia, acea instanță n'a violat dispozițiunile art. 283 c. civ., când a validat poprirea, de oarece prin această poprire nu-i este ridicat sotului dreptul de privighere ce are asupra acelor copii. (Cas. II, No. 105, 1915; „Jurispr. Rom.“, 1915, p. 373).

9. Potrivit art. 282 și 283 c. civil, măsurile cu privire la paza și îngrijirea copiilor pot fi ordonate de justiție și după cererea sotului contra căruia s'a pronunțat divorțul, iar nu numai după cererea Ministerului public, sau a rudelor. — de oarece acest sot este interesat în primul rând de soarta copiilor și ar trebui un text formal să-i ridice acest drept.

Judecătorii urmând să se conducă numai de interesul copiilor în măsurile ce iau pentru paza și îngrijirea lor, ei pot să-și întemeieze deciziunile lor nu numai pe fapte și împrejurări existente în momentul introducerii acțiunii, ci și pe fapte survenite în urmă, dacă acestea din urmă sunt în legătură cu celelalte și nu fac decât să le explice și să le întărească. (Cas. II, No. 37, 1919; „Jurispr. Rom.“ 1919, p. 831).

10. A se vedea: art. 282 cu nota 9.

Art. 284. — Desfacerea căsătoriei prin despărțenie, nu va lipsi pe copiii născuți din acea căsătorie, de nici unul din foloasele cari le-au avut asigurate de legi, sau de tocmelile căsătoriei încheiate între tată și mamă, dar drepturile copiilor nu se vor deschide decât în modul și condițiunile în care ele s'ar fi deschis dacă nu urmă despărțenia. (Civ. 282 urm., 285; Civ. Fr. 304).

Text. fr. Art. 304. — La dissolution du mariage par le divorce admis en justice ne privera les enfants nés de ce mariage, d'aucun des avantages qui leur étaient assurés par les lois, ou par les conventions matrimoniales de leurs père et mère; mais il n'y aura d'ouverture aux droits des enfants que de la même manière et dans les mêmes circonstances où ils se seraient ouverts s'il n'y avait pas eu de divorce.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 240;

DALLOZ, *Suppl. Divorce et Sép. de corps*, 624 urm.;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1257, 1275 urm.; III, ed. 2-a, No. 641, 666 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 193 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 125;
CANTACUZINO MATEI, p. 704, 705;
NACU, I, 477.

Art. 285. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹⁾. — În cazul de despărțenie prin consimțământul mutual, jumătate din averea bărbatului și jumătate parte din averea femeii va fi considerată ca deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din ziua celei dintâi declarațiuni de despărțenie. Tatăl și mama, însă, vor avea drept la venitul acelei părți din avere până la ajungerea copiilor în vârsta legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii după mijloacele și după pozițiunea lor socială; toate acestea vor urma fără prejudiciul celor alte foloase ce ar fi fost asigurate zișilor copii prin tocmelele căsătoriei urmate între tatăl și mama lor.

În caz de divorț pentru cauză determinată, când prin cererea introductivă de instanță se arată că soții au copii, greșierul va fi dator a lipi în sala ședințelor un extract după cererea de divorț.

Acest extract va cuprinde:

1) Data cererii;

2) Numele, pronumele, profesia și locuința soților;

Cine cere divorțul și dacă sunt copii din căsătorie.

3) Mențiune despre estimațiunea averii soțului pârît, pe care trebuie să o facă în mod amănunțit, soțul reclamant în cererea de divorț.

Acest extract se va afișa la ușa tribunalului, la primăria domiciliului soților și la Camera de comerț. El se va publica cu cheltuiala soțului reclamant în *Monitorul Oficial* și în unul din jurnalele din București, ce se va hotărî de președinte.

În referatul, ce judecătorul va face conform art. 221, va constată că măsurile prescrise de paragraful precedent au fost îndeplinite.

O treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despărțenie pentru cauză determinată se cuvine copiilor eșiți din această căsătorie.

În cazul când prin sentința de divorț s'ar recunoaște drepturi în favoarea copiilor, președintele tribunalului, după îngrijirea copiilor, dacă sunt majori, a soțului reclamant, a tutorului sau a rudelor, va face ca un extract după hotărîrea de despărțenie să se afigă din trei în trei luni în timp de un

^{1) Textul vechiu al art. 285.} — În caz de despărțenie prin consimțământ mutual, jumătate din averea bărbatului și jumătate parte din averea femeii va fi considerată ca deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din ziua celei dintâi declarațiuni de despărțenie. Tatăl și mama însă vor avea dreptul pe venitul acelor părți din avere, până la ajungerea copiilor în vârsta legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii, după mijloacele și după poziția lor socială; toate acestea vor urma fără prejudiciul celorlalte foloase, ce ar fi fost asigurate zișilor copii, prin tocmelele căsătoriei urmate între tatăl și mama lor. (Civ. 254 urm., 975; Pr. civ. 721 urm.; L. Timbr. 45, 46; L. impozitului pe moșteniri publ. Mon. Of. 91/921. Art. 2; Civ. Fr. 305).

an în sala ședințelor tribunalului, care a pronunțat sentința, la Camera de comerț, precum și în sala primăriei comunei unde bărbatul își are domiciliul, publicându-se cel puțin odată în *Monitorul Oficial*.

Averea trece în proprietatea copiilor din momentul transcrierii sentinței de divorț, în ce privește averea mobilă și din momentul transcrierii în registrele de mutațiuni în ce privește imobilele, cu rezerva dreptului de anularea înstrăinărilor făcute în fraudă copiilor în intervalul dela intentarea acțiunii până la transcrierea hotărârii. Transcrierea se va face din oficiu de către greșa situațiunii imobilului, după cererea procurorului depe lângă tribunalul care a pronunțat desfacerea căsătoriei. Procurorul are dreptul să întindă cererea de transcriere și asupra imobilelor cari ar fi fost omise în cererea de divorț.

Soțul vinovat își păstrează pentru toată viața uzufructul asupra averei trecute în patrimoniul copiilor, în baza dispozițiunilor de mai sus.

Soțul condamnat va avea dreptul să ceară dela tribunal răscumpărarea porțiunii cuvenită copiilor în nudă proprietate oferind de 10 ori venitul acelei porțiuni. Acest capital se va depune la casa de depuneri sau se va păstra de soț, luându-se pentru garantare o inscripțiune ipotecară.

Creditorii soțului condamnat, anteriori desfacerii căsătoriei, pot ataca mutațiunile de proprietate operate prin sentința de despărțenie în favoarea copiilor, până în termen de două luni dela ultima publicațiune a sentinței de despărțenie făcută potrivit arătărilor de mai sus, dacă aceste mutațiuni de proprietate prejudiciază acestor creditori și numai în măsura prejudiciului lor. Ei însă, nu vor putea proceda la executări asupra treimeii copiilor, decât după ce vor discuta averea debitorului lor. Acțiunea ca și urmărirea, se vor îndrepta față de copii, cari, dacă sunt minori, vor fi reprezentați printr'un tutore *ad-hoc*.

Text. fr. Art. 305. — Dans le cas de divorce par consentement mutuel, la propriété de la moitié des biens de chacun des époux sera acquise de plein droit, du jour de leur première déclaration, aux enfants nés de leur mariage: les père et mère conserveront néanmoins la jouissance de cette moitié jusqu'à la majorité de leurs enfants, à la charge de pourvoir à leur nourriture, entretien et éducation, conformément à leur fortune et à leur état: le tout sans préjudice des autres avantages qui pourraient avoir été assurés auxdits enfants par les conventions matrimoniales de leurs père et mère.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 477;

AUBRY ET RAU, II, § 264 bis, p. 355, nota 4;

BAUDRY, *Précis* 766;

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Personnes*, III, 286;

- BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 156;
 BEUDANT, II, 428, 746, p. 393;
 CARPENTIER, *Divorce*, I, 351, p. 277;
 DALLOZ, *Suppl. Divorce et Sép. de corps*, 585;
 DEMOLOMBE, IV, 530 bis; VI, 527; XIX, 331;
 DURANTON, VII, 352;
 HUC, II, 404; III, 189;
 LAURENT, III, 298-300; IV, 309, 337; XII, 69; XXIX, 36; XXX, 271; *Dr. internat.*, V, 140, 141;
 PANDECTES FR., *Divorce*, 2689;
 PLANIOL, I, ed. 2-a, No. 2577 urm., I, ed. 3-a, No. 1153; III, ed. 2-a, No. 501;
 SIREY, *Divorce*, 149;
 THIRY, I, 382, 506.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 181, 194 urm., 200 urm., 507, n. 2. 519, 683 nota; (III. part. I, ed. 2-a, p. 409, *ad notam*, 499, *ad notam*, 586; III. part. II, ed. 2-a, p. 5, 9, 624; IV. part. I, ed. 2-a, p. 567 text și n. 1; IV. part. II, ed. 2-a, p. 345 n. 2; X, p. 736 n. 1, 743); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 47, 127, 128, 149. *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 3 Oct. 906. Dreptul 69/906; *Observație* sub. Trib. Neamț din 16 Sept. 1906. Dreptul 69/906; *Observație* sub. Cas. II, 232 din 3 Dec. 1908. Curier Jud. 8/909; *Notă* sub Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 212; *Observație* sub. Trib. Gorj 28 din 8 Feb. 1919. Tribuna Juridică 3-4/1920; *Notă* sub. Trib. Dolj, s. II, 79 din 1 Aprilie 1924. Curier Jud. 28/924;
 CANTACUZINO MATEI, p. 704, 705, 706;
 CERBAN ALEX., *Notă* sub. Cas. I, 16 din 2 Ian. 923. Curier Jud. 19/923; *Notă* sub. C. Apel Craiova s. II, 155 din 8 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, II, 133;
 DAN EM., „Art. 285 c. civil”. Curier Jud. 70/913; 73/913; 30/1914; 70/914. *Notă* sub. C. Apel București s. IV, 8 Dec. 1912. Curier Jud. 72/915;
 GANE N. ALEX., *Notă* sub. Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 211;
 MEITANI GEORGE, „O chestiune relativă la succesiunea copiilor din prima și a doua căsătorie, în cazul când una din căsătorii s'a desfășurat prin consimțământ mutual”. Dreptul 23/1903;
 NACU, I, p. 482 urm.; II, p. 9;
 NEMETESCU P. GEORGE, *Căluza divorțului*, No. 160;
 PAXIMADE ERNEST, *Notă* sub. C. Apel Craiova, s. II, 155 din 8 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, II, 137;
 ROSENTAL S., *Notă* sub. Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 209;
 ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Notă* sub. Cas. I, 16 din 2 Ian. 1913. Pand. Rom. 1923, I, 200;
 SIEFERT E., *Notă* sub. Trib. Dolj, s. III, 170 din 26 Dec. 1923. Jurispr. Gen. 19/1924. No. 1096;
 STANESCU N., *Notă* sub. C. Apel Buc. s. II, 75 din 2 April 1920. Pand. Rom. 1922, II, 72;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 52.

INDEX ALFABETIC

Acțiune pauliană 16, 30.	Procuror 13, 23.
An de încercare 13.	Profesiune a se vedea „Venituri”.
Apel 12, 13.	Publicațiune 7, 14, 15, 30, 33
Bunuri mobiliare 1-3, 9,	Rădiera sentinței de divorț 24.
10, 16, 17, 21-23, 30.	Raport 27.
Bunuri mobiliare 9, 10, 17,	Răscumpărare 20, 24-27.
21, 22, 23, 25, 26.	Recurs 14.
Cauțiune 18.	Reducțiune 27.
Cesiune 32.	Retroactivitate 8.
Consemnare 22.	Salariu 9.
Constituționalitate 24, 28.	Soț vinoval 11, 17, 18, 20,
Contestație 23.	21, 25-27, 30, 31, 33, 35.
Creditori 19, 35.	Succesiune 27, 29.
Daune 15.	Terți 23, 24, 30, 32.
Divorț prin consimțământ	Transcrierea sentinței de
mutual 2, 4-6, 34.	divorț 10, 16, 17, 21, 23,
Dotă 21, 22.	24, 32.
Expropriere 24, 27, 28.	Transcripție 1-3, 5, 21, 23,
Fraudă 16, 30.	24, 30, 31, 32, 34.
Grefier 15.	Tutor adhoc. 19.
Inventar 2, 4, 6.	Uzfruct 18, 21, 35.
Ipoteca legală 1, 5.	Vânzare 16, 24, 30.
Minister public 13, 23.	Venituri profesionale 9.
Moștenitori 27.	Vinovat soț, a se vedea
Notificare 32.	„Soț vinovat”.
Ordine publică 14.	
Parchet 13, 23.	
Partaj 27.	

Jurisprudență.

1 Textul formal al legii impune formalitatea transcripțiunii, nu oricărui

achizitor de bunuri imobile, ci celui achizitor de asemenea bunuri care le-ar deține în virtutea unui act de înstrăinare; iar prin act de înstrăinare legea nu înțelege în nici un caz alta decât actele prin care o persoană *rem suam alienam fecit*, adică actele (fie unilaterale, fie bilaterale) de alienațiune cu titlu oneros sau gratuit. De unde rezultă că dobânditorul bunurilor enumerate de lege în art. 722 pr. civ., care deține acele bunuri, nu în temeiul de acte de înstrăinare, ci cu orice alt titlu, precum: succesiune, prescripțiune, ocupațiune, efectul legii, nu e dator să transcrie acel titlu. Or, titlul în virtutea căruia copiii soților ce se despart prin consimțământ mutual devin proprietari, în virtutea art. 285 c. civ., pe o parte din averea părinților lor, nu decurge din un act de înstrăinare al soților ce se despart, de vreme ce transmisiunea bunurilor la copii nu decurge dela voința soților și nici formează obiectul convențiunii de despărțenie, ci e o condițiune a admisibilității acelei despărțenii impusă

de lege; de unde rezultă că titlul copiilor la averea părinților lor ce se despart decurge exclusiv dela voința legiuitorului, care, în cercul puterilor sale, a dispus ca parte din averea soților ce se despart să treacă în plină proprietate la copii chiar în viața părinților; deci copiii sunt achizitori de proprietate, în acest caz prin puterea legii, iar nu în virtutea unui act de înstrăinare din partea părinților lor. În acest caz, nemijlocind nici un act de înstrăinare în sensul legal al cuvântului, copiii soților despărțiți, spre a opune terților dreptul lor de proprietate, nu sunt supuși la formalitatea transcripțiunii titlului lor, acest titlu nefiind altul decât voința legii, voința, care s'ar transformă într'un simplu *desideratum*, dacă s'ar cere formalitatea transcripțiunii, care n'ar putea fi cerută, copiii eșii din căsătorie fiind în tot cazul minori, decât de soți, adică tocmai de acele persoane pe care legea voește să le exproprieze în parte încă fiind în viață, în favoarea copiilor lor. Dacă legea ar fi impus în cazul art. 285 formalitatea transcripțiunii, ar fi luat în același timp și măsurile tutelare necesare, având de scop îndeplinirea acestei formalități, măsuri analoage cu acelea ce a luat prin art. 1766 comb. cu 368 în privința inscripțiunii ipotecei legale a minorilor în averea tutorilor lor. (Cas. I, 55, Febr. 15/82, B. p. 157. În acest sens: Trib. Mehedinti, 40, Febr. 27/86, Dr. 38/86; Trib. Muscel, 129, Mai 29/90, Dr. 9/92).

2. Art. 722 și 723 pr. civ., art. 1801 și 1802 c. civ. nu vorbesc despre orice dobândire de proprietate prin efectul unei convențiuni; nu orice categorie de bunuri e supusă acestei formalități. Ceea ce pune în relief această idee este art. 644 și 645 c. civ., cari arată că proprietatea se mai dobândește, osebit de convențiune, prin succesiune, prescripțiune, accesiune, ocupațiune, legat, fără ca toate aceste cazuri să aibă nevoie de transcripțiune. Or, proprietatea ce dobândește copiii în baza art. 285 nu e decât un efect al legii, care nu intră în prevederile art. 722 și 723 pr. civ., căci nu soții dau jumătate din averea lor, ci legea le atribuie această porțiune din avutul părintesc. Și nu se poate susține că inventariul despre care vorbește art. 258 c. civ. e o convențiune care trebuie să precedă cererea de divorț și că, ca atare, bunurile ce dobândește copiii sunt supuse transcripțiunii, căci acest drept copiii îl au dela lege, iar nu dela generozitatea și voința părinților. (Apel Buc. I, Nov. 9/82, Dr. 3/82).

3. Dreptul minorilor acordat de art. 285, când este vorba de imobile, ca să poată fi opozabil terțelor persoane,

urmează a fi transcris în registrul de transcripțiuni al tribunalului situațiunii imobilului, de oarece legea nu face nici o excepțiune în favoarea lor în ceea ce privește transcripțiunea, căci altfel ar fi declarat în mod expres că acest drept este dispensat de această formalitate, ceea ce nu s'a zis. (Apel Craiova, II, 216, Nov. 2/81, Dr. 26/82).

4. Dispozițiunea art. 258: „Soții hotărâți a se despărți prin consimțământul mutual, vor fi datori a face mai întâi inventariu și prețuirea întregii lor averi...”, denotă că ceea ce soții posedau la facerea inventariului este avutul pe jumătate al copiilor. Deci copiii au dreptul la jumătate din averea ce o au soții la data cererii de divorț. (Apel Buc. I, Nov. 9/82, Dr. 3/82).

5. Art. 285, 1801, 1802 c. civ., 722 și 723 pr. civ. nu supun la formalitatea transcripțiunii orice dobândire de bunuri imobiliare, ci numai acele bunuri ce se dețin în virtutea unui act de înstrăinare, adică acele în care proprietatea se schimbă în urma unei convențiuni. De aci urmează că atunci când devoluțiunea acestor bunuri se operează în puterea legii, iar nu în temeiul unor acte, această transmisivitate de proprietate nu e supusă la formalitatea transcripțiunii. Or, proprietatea ce dobândește copiii soților ce se despart prin consimțământ mutual, în baza art. 285 c. civ., nu decurge dela voința soților, ci e o condițiune a admisibilității acelei despărțenii impusă de lege; copiii în acest caz devin achizitori de bunuri în puterea legii, iar nu în virtutea unui act de înstrăinare emanat dela părinții lor, căci nu soții ce se despart dau jumătate din avere copiilor, ci legea le conferă acest drept. Și dacă legiuitorul ar fi înțeles ca și în acest caz să subordone această achizițiune de bunuri la transcripțiune, ar fi organizat anume modurile cum are să fie îndeplinită această formalitate și ar fi desemnat și persoanele care ar fi fost îndatorate a face acea transcripțiune, după cum a făcut-o în privința luării inscripțiunii ipotecei legale a minorilor în averea tutorilor lor (art. 1762 și urm.). Din toate acestea rezultă că copiii soților divorțați prin consimțământ mutual n'au nevoie de a transcrie titlul lor pentru a putea opune terțelor persoane dreptul lor de proprietate. (Cas. I, 30/Ian. 94/90, B. p. 43; Cas. I, 251/Ian. 11/90, Bul. p. 788).

6. După art. 258, soții sunt datori a face un inventar și o prețuire a întregii lor averi mai înainte de orice învoială ar dori să facă în privința drepturilor lor respective și mai înainte de orice act judecătoresc. Asă fiind, nu comite nici un exces de putere instanța de fond care limitează dreptul copiilor numai asupra averii ce aveau

părinții în momentul introducerii acțiunii de divorț. (Cas. I, 30/Ian. 24/90. B. p. 43).

7. Pedepsa statornicită de noul art. 285 se aplică chiar în caz când prin acțiunea introductivă soții n'au arătat averea lor, sau când nu s'au făcut publicațiile prescrite de acest text, căci altfel soții ar putea să înlătore cu cea mai mare ușurință pedeapsa edictată contra lor și să facă legea iluzorie. (Trib. Neamț *Dr.* 69/906).

8. Facultatea, pe care legea o dă părților de a cere și dobândi divorțul, nu constituie un drept câștigat, ci numai o simplă expectativă, cât timp această facultate n'a fost încă exercitată, așa că legea nouă, care ar desființa divorțul sau ar modifica în mod radical dispozițiile relative, nu violează nici un drept al părților. De aci rezultă că dispoziția art. 285, modificat prin legea din 15 Martie 1906, cu privire la dobândirea de către copii a unei părți din averea soțului recunoscut vinovat, se aplică nu numai cererilor introduse după promulgarea acestei legi, dar și celor introduse înainte, cu atât mai mult cu cât legile privitoare la divorț au efect retroactiv, ca toate legile privitoare la capacitatea sau incapacitatea persoanelor. (Trib. Neamț *Dr.* 69/906).

9. Dispozițiunile art. 285 din codul civil, modificat prin legea dela 1906, prin care se dă drept copiilor născuți din căsătoria soților cari au divorțat, la o treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despărțenie pentru cauză determinată, se referă numai la averea mobilă și imobiliară care compune patrimoniul propriu zis al părintelui sau mamei, iar nu și asupra veniturilor câștigate după urma unei profesii, cum ar fi lefurile sau onorariile ce acel părinte ar primi. (Apel Buc. I, *Dr.* 66/908, p. 541).

10. Dispozițiunile art. 285 codul civil modificat în 1906, privitoare la dreptul de o treime din averea soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despărțenie, ce se cuvine copiilor ieșiți din acea căsătorie, fiind generale, urmează că ele au a se aplica nu numai față de averea care se găsește în patrimoniul soțului vinovat în momentul cererii de divorț, ci la toată averea mobilă ce o are soțul în timpul căsătoriei până la terminarea sentinței de divorț. (Trib. Putna, *Dr.* 61/909, p. 486).

11. Dacă textul art. 285 din codul civil vorbește numai de unul din soți, este că presupune numai pe unul din ei a fi vinovat, caz ce se întâmplă obișnuit; când însă prin hotărîrea de divorț se declară vinovați ambii soți, ei trebuie să sufere împreună urmările vinovăției lor și să piardă câte o treime din averea ce fiecare are, în fo-

losul copiilor ieșiți din căsătorie. (Cas. II, 3 Dec. 1908, B. p. 2085).

12. Ca efect al acțiunii de despărțenie pentru cauză determinată, conform art. 285 codul civil, este neapărat ca o treime din averea soțului vinovat să se cuvine copiilor ieșiți din căsătorie, și nu se poate susține că ar trebui a se distinge între acțiunea de despărțenie și între acțiunea pentru acea treime din avere, de oarece prin admiterea acțiunii de despărțenie, dela sine și treimea din averea soțului vinovat se cuvine copiilor ieșiți din căsătorie.

Prin urmare, dacă odată cu intentarea acțiunii de despărțenie, s'ar fi omis de părți a se cere această treime din averea soțului, sau Tribunalul ar fi omis a se pronunța, partea în favoarea căreia Tribunalul a admis despărțenia, poate face apel pentru a se înlătura această omisiune, fără ca Curtea de Apel să se declare incompetentă, de oarece apelul, prin efectul devolutiv, are de scop a se pronunța asupra acțiunii în toate privințele și a înlătura omisiunile ce s'ar fi săvârșit. (Cas. II, 6 Mai 1909, B. p. 622).

13. În afaceri de divorț, când soții au copii, instanța, fie la Tribunal, fie la Curtea de Apel, trebuie să se constituie cu participarea ministerului public, chiar și atunci când Curtea are a judeca apelul făcut în contra încheierii tribunalului care ordonase anul de încercare. (Cas. II, 12 Ianuarie 1910, B. p. 49).

14. Publicațiunile cerute de art. 285 din codul civil fiind create pentru conservarea drepturilor pecuniare ale copiilor născuți din căsătorie nu sunt de ordine publică și, dar, neobservarea formelor pentru aducerea lor la îndeplinire nu se poate propune direct în Casație. (Cas. II, 29 Sept. 1910, B. p. 1241).

15. Omisiunea publicării într'unul din ziarele cotidiene a extractului de pe cererea de divorț în cazul prevăzut de art. 285 din codul civil, nu poate atrage nulitatea acțiunii de divorț, întrucât această nulitate nu e prevăzută de lege, nici pierderea drepturilor copiilor la o treime din averea soțului declarat vinovat, singura sancțiune a neîndeplinirii acestei formalități constând numai în măsurile disciplinare ce se pot lua de cei în drept și în acțiunea în daune ce se poate îndrepta de cei lezați în contra greșierului care a omis să facă publicația. (Cas II, 94 din 17 Apr. 1912, B. p. 788, Curier Jud. 42/912).

16. Prin art. 285 din cod. civil dispunându-se că averea nemisțătoare (o treime din averea soțului declarat vinovat) recunoscută prin hotărîrea de despărțenie copiilor ieșiți din căsăto-

ria desfăcută, trece în proprietatea acestora din momentul transcrierii hotărârii de divorț în registrele de mutațiuni iar nu cu efect retroactiv, din momentul intențării acțiunii de despărțenie, prin aceasta se înțelege că sotul vinovat rămâne proprietar asupra averii sale, în intervalul dela întentarea acțiunii de divorț până la transcrierea hotărârii, putând în acest timp s'o înstrăineze altuia în mod valabil.

Instrăinarea va fi validă numai dacă este făcută în mod real.

Ea nu va fi respectată dacă a fost făcută în fraudă copiilor. (Trib. Olt, 708/1911, Curier Jud. 26/1912).

17. După dispozițiunile art. 285 cod. civil, copiii născuți din o căsătorie desfăcută din vina unuia din soți, sau chiar și a amândorora, devenind proprietari pe o treime din averea sotului găsit culpabil, sau a ambilor soți când amândoi au fost găsiți vinovați, în virtutea legii și prin efectul desfacerii căsătoriei este neîndoios că, un asemenea drept nu poate fi limitat numai la averea arătată în acțiunea sotului reclamant, și pe care sotul pârît o avea în momentul introducerii cererii de despărțenie dar și asupra averii dobândite în urmă și nu numai până la pronunțarea hotărârii de divorț ci până în momentul înscrierii ei la ofițerul stărei civile căci până în acel moment subsistă căsătoria, iar nu până la pronunțarea sentinței de divorț, care rămâne fără nici un efect dacă sotul, care a dobândit despărțenia, neglija sau chiar nu voeste să îndeplinească formalitatea înscrierii, conform art. 246 cod. civil. (C. Apel Galați s. II, 28/1912, Curier Jud. 47/912).

18. Deși prin art. 541 c. civ. soții când au uzufructul legal, sunt scutiți de a da cautiune, această scutire, însă, este referitoare numai la uzufructul legal, prevăzut de art. 338 c. civil, după care, tatăl în timpul căsătoriei, și după desfăcerea căsătoriei acel din doi soți rămas în viață, conservă dreptul de folosință asupra averii copiilor lor până la vârsta de 20 ani, sau până la emanciparea lor dacă se va face înainte de această etate, iar nici decum și la uzufructul cu totul special prevăzut de art. 285 c. civ. în favoarea sotului vinovat în contra căruia s'a pronunțat divorțul. (C. Galați s. II, 28/912, 47/912).

19. Numirea tutorului ad-hoc, prevăzută prin aliniatul final al art. 285 c. civ. în cazul când creditorii sotului vinovat atacă drepturile copiilor recunoscută prin sentința de despărțenie, se impune „a fortiori“ și atunci când o asemenea cerere este făcută de unul dintre părinți. (C. Apel Buc. s. IV, 8 Dec. 912, Curier Jud. 72/912).

20. Dreptul sotului vinovat de a răs-

cumpără treimea în nudă proprietate atribuită copiilor săi în averea ce posedă, neavând în vedere stabilirea vreunui drept protivnic și fiind o simplă transpunere, nu este necesar a se impune sotului, care voeste să-și limpezească situația sa materială, calea lungă și costisitoare a unei acțiuni pe cale principală pentru a fixa modalitatea executării sentinței de despărțenie.

Prin urmare, nefiind vorba de un drept protivnic, o asemenea cerere se poate rezolva pe cale grațioasă în camera de consiliu. (C. Apel Buc. s. IV, 8 Dec. 1912, Curier Jud. 72/912).

21. După dispozițiunile categorice ale art. 285 c. civ., modificat la 1906 sotul vinovat în procesul de divorț încetează de drept dela data transcrierii sentinței de divorț sau din momentul transcrierii în registrele de mutațiuni, după cum este vorba de avere mobilă sau imobilă, de a mai fi proprietar ci numai uzufructuar pe treimea cuvenită copiilor din averea mobilă sau imobilă.

Prin urmare, Curtea de apel comite o omisiune esențială când nu se pronunță asupra mijlocului de apărare invocat de soț, în procesul de restituirea dotei, că nu poate fi obligat a restitui fostei sale soții decât două din trei părți din dota mobilă, restul fiind datorit minorilor rezultați din căsătorie cu rezerva numai a uzufructului pentru soție. (Cas. I, No. 607, 1914; „Jurispr. Rom.“ -915, p. 182).

22. a) Instanța de fond este în drept să constate că este în interesul minorului a se lua o măsură de consemnațiune a treimei ce i se cuvine după art. 285 c. civ., modificat la 1906, din averea mamei sale și, pentru acest motiv, să oblige sotul de al doilea al mamei sale și pe tatăl acesteia, care rămăsese debitor cu dota promisă, să consemneze suma ce reprezintă acea treime.

b) Dacă instanța de fond constată că părintele femeiei înzestrată nu a achitat dota promisă acesteia, cu drept cuvânt decide că înzestrătorul devine debitor direct al minorului fiicei sale divorțată, pentru treimea ce i se cuvine minorului din acea avere, în baza art. 285 c. civ., modificat la 1906.

c) Dacă instanța de fond obligă în primul rând pe părintele înzestrător să consemneze la Casa de Depuneri, într'un anume termen, treimea cuvenită minorului fiicei sale din dota promisă de dânsul și numai în caz când nu va face aceasta în termenul defipt, suma de bani să fie plătită tatălui minorului, reprezentantul legal al acestuia, care la rândul său este obligat să o deponă la Tribunal, prin aceasta instanța de fond nu dă nici un drept personal tatălui minorului, ci îi dă drep-

tu, ca reprezentant legal al minorului, de a executa el însuși, pentru minor, hotărîrea instanței de fond, atunci când cei obligați direct vor neglija sau nu vor voi să o facă, aceasta ca o măsură de garanție a drepturilor recunoscute minorului prin hotărîre.

d) Din textul art. 285 c. civ. modificat la 1906 și din toate dispozițiunile relative, rezultă că treimea ce se cuvine copiilor din averea soțului vinovat de divorț se socotește numai asupra averii pe care soțul o posedă în momentul introducerii cererii de divorț, iar nu și asupra celei ce eventual ar surveni soțului în timpul divorțului până la rezolvirea lui definitivă. (Cas. I, No. 167, 1915; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 242, Curier Jud. 42/915).

23. Dreptul de proprietate al copiilor, asupra unei treimi din averea soțului vinovat pentru cauză determinată, fiind dobândit de ei în puterea legii (art. 285 c. civ.), transmisiunea a celei treimi se operează de drept, fără ca să fie neapărată nevoie ca recunoașterea dreptului copiilor să fie făcută prin sentința de divorț, sub pedeapsa pierderii dreptului lor.

Că dreptul copiilor nu depinde și nu e subordonat recunoașterii lui prealabile prin sentința de divorț, rezultă evident și din împrejurarea că legea dă drept procurorului să întindă transcrierea și asupra imobilelor neprevăzute în sentința de divorț.

De altă parte, transcripțiunea fiind numai o măsură de publicitate luată în favoarea terților, nu orice persoană interesată a înlăturat actul a cărui transcriere s'a cerut, poate invoca neopozabilitatea drepturilor rezultând din acel act. Transcripțiunea sentinței de divorț nefiind luată pentru a opera transmisiunea dreptului de proprietate dela soțul vinovat la copii, transmisiune care se operează de drept, în puterea legii, ci numai în interesul terților, pentru a li se aduce la cunoștință dreptul copiilor, asupra unei treimi din averea soțului vinovat, numai aceia pot invoca neopozabilitatea sentinței de divorț, iar nu și soții.

Prin urmare, deși sentința de divorț nu prevede și nu recunoaște nici un drept copiilor în averea soțului vinovat, totuși acesta nu poate invoca nulitatea transcripțiunei în registrul de mutațiuni, întrucât el n'a ridicat nici o obiecțiune asupra cuantumului averii astfel precum a fost specificată în acțiunea de divorț și în cererea de transcriere făcută de Ministerul public.

Astfel fiind, transcrierea sentinței de divorț în registrele de mutațiuni este valabilă și urmează să-și producă toate efectele sale, așa că instanța de fond a făcut o justă aplicațiune a art.

285 c. civ., și a principiilor în materie de transcripțiune, când a respins contestațiunea soțului prin care tindea la anularea transcrierei sentinței de divorț pentrucă prin acea sentință nu recunoștea nici un drept copiilor și nici nu se specifică averea asupra căreia s'a făcut mutațiunea. (Cas. II, No. 209, 1915; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 634, Curier Jud. 5/916).

24. a) Dispozițiunea luată de legiuitor prin art. 285 c. civ. nu este inconstituțională, deoarece art. 19 din Constituție nu a înțeles să oprească expropriările ordonate de legile civile, prin rândueli comune, generale, spre a constrânge pe oameni să-și îndeplinească obligațiunile lor, fie convenționale, fie legale, atât față de societate cât și față de familie și semenii lor.

b) Soțul condamnat prin hotărîrea de divorț conf. art. 285 c. civ. poate cere tribunalului a se estima și fixa pretul de răscumpărare a părții de avere atribuită copiilor rezultată din căsătorie.

c) Dreptul de răscumpărare ce rezultă din art. 285 c. civ. este, prin natura sa, un drept de natură contencioasă și el nu poate fi ridicat sau răscumpărat decât numai în urma unei discuțiuni în contradictoriu între toate părțile interesate, pentru a fixa echivalentul și toate condițiunile răscumpărării.

d) Faptul radierei sentinței de divorț ce constată dreptul copiilor, căstigat conf. art. 285 și transcrierea jurnalului tribunalului, prin care s'a dispus radierea acestei sentințe de divorț, nu desbracă pe copii de dreptul lor, și proprietatea părții răscumpărate care nu se redobândește și nu se transmite, nici chiar față de terții, dacă aceste formalități nu sunt întovărășite și de existența unui titlu *valabil* de strămutare a proprietății; de oarece în această materie, spre deosebire de materia ipotecilor și a privilegiilor, proprietatea nu se strămută decât conform art. 644 c. civ.; iar dacă față de terții mai trebuie și transcripțiunea, totuși o transcriptie singură, fără titlu, sau pe baza unui titlu nul, nu poate fi translativă de proprietate. (Apel Iași II, No. 114, 1915; „Justiția”, 1916, p. 133).

25. Conform art. 285 c. civ. modificat în anul 1906, un soț condamnat în instanță de divorț, poate să rescumpere porțiunea cuvenită copiilor în nuda proprietate, oferind de 10 ori venitul acelei porțiuni. În specie fiind vorba nu de bunuri din comerț, ci de o sumă de bani, materie cu totul excepțională, textul art. 285 c. civ. nu trebuie să fie interpretat în mod restrictiv, de oarece aliniatul final se exprimă în termeni generali și dacă legea ar fi

făcut vre-o distincție între mobile și imobile ar fi arătat-o în mod expres, ori nefăcând-o, rezultă că și averea mobilă se poate rescumpara.

Legiuitorul întrebându-se expresia de rescumpărare s'a referit nu la bunul rescumpărat ci la dreptul copiilor ce urmează a se cumpăra. (C. Apel Buc. s. II, 75 din 27 Mart. 1920, Curier Jud. 40-41/920, Dreptul 45/920, Pand. Rom. 1922, II, 72, Pand. Rom. 1922, III, 20).

26. Dreptul pe care îl are sotul condamnat ca să ceară răscumpărarea treimeii cuvenită copiilor în nuda proprietate, potrivit art. 285 c. civ. oferind de 10 ori venitul acelei porțiuni, se poate exercita numai când bunurile de rescumărat sunt bunuri din comerț, susceptibile de o stare de indiviziune necomod partajabile, iar nu și atunci când bunul a cărui răscumpărare se cere consistă dintr-o sumă de bani care e divizibilă prin natura sa. (Trib. Hfov s. II, 3810 din 9 Mart. 1920, Dreptul 45/920).

27. Dreptul conferit prin art. 285 c. civ. sotului vinovat pentru desfacerea căsătoriei ca să răscumpere porțiunea atribuită copiilor rezultată din căsătorie, nu este conferit decât personal părintelui vinovat, iar nu și copiilor ce-i are în urmă din a doua căsătorie.

Acest drept e o adevărată transmitere de proprietate, un fel de expropriere forțată în favoarea copiilor. Ca atare această treime nu e nici raportabilă nici reductibilă și trebuie scoasă din masa succesorală. (C. Apel Craiova s. II, 155 din 8 Dec. 1920, Pand. Rom. 1922, II, 133; In acelaș sens: Cas. I, 1138 din 27 Dec. 1921, Jur. Rom. 5-6 din 1922, Dreptul 18/922, Pand. Rom. 1922, I, 209).

28. Prin edictarea dispozițiilor art. 285 c. civ. din 15 Martie 1906, nu s'a atins nici un principiu fundamental statornicit de Constituție, căci în caz de despărțenie pentru cauză determinată, atribuindu-se copiilor rezultată din căsătorie $\frac{1}{3}$ din averea sotului vinovat, nu a violat nici art. 17 nici art. 19 din Constituție, neputându-se privi această atribuire nici ca o confiscare sui generis, precum nici ca o expropriere forțată. (Trib. Tecuci 23 Iunie 1921, Dreptul 21/922; Tribuna Jur. 9-10 din 1922).

29. Prin introducerea în codul civil a noilor dispoziții ale art. 285 c. civ. în ce privește atribuirea treimeii copiilor, nu s'a adus nici o violare principiului egalității între moștenitori, consacrat prin art. 669 c. civ., de oarece legiuitorul primului text, edictând dispoziția cu preluarea treimeii, a făcut-o totemai pentru a derogă de la acest din urmă text pe care îl cunoștea și a avantajă astfel pe copiii din prima

căsătorie. (Trib. Tecuci 23 Iunie 1921, Dreptul 21/922; Tribuna Jur. 9-10/922).

30. Prin art. 285 c. c. atribuind copiilor o treime din proprietatea sotului vinovat prin sentința de divorț, legiuitorul a prevăzut facerea publicațiilor, pentru a deșteptă pe terții și a preveni contractări asupra averii sotilor în detrimentul copiilor și acțiunii în nulitatea actelor prejudiciabile acestora sau terților de bună credință.

Legea nu stabilește însă o prezumție legală de fraudă a înstrăinărilor făcute de soți în cursul procesului și nici nu le declară nule de drept, căci a ținut seama și de interesul copiilor garantat prin posibilitatea acțiunii în anulare, cât și de interesul terților și al liberei circulații a bunurilor. Prin urmare copiii și reprezentanții lor legali pot ataca aceste înstrăinări, numai dovedind că terțul contractant a avut cunoștința de procesul de divorț și că actul la care a luat parte este meint a le fraudă interesele. Această concordanță și cu faptul că textul legii declară că transmisiunea proprietății la copii, în ce privește imobilele, se face dela data transcrierii în registrul de mutațiuni, deci până la această dată averea rămâne în patrimoniul sotului, el putând face acte de administrație și chiar de dispoziție de bună credință, acte cari pot fi chiar folositoare copiilor.

Prin urmare, nu se poate deduce o prezumție legală de fraudă și anulă actul de înstrăinare făcut în timpul divorțului, numai din simplul fapt că publicațiile prevăzute de lege au fost făcute, — cât timp nu sunt alte elemente de fapt, care să stabilească cunoștința terțului despre situația sotului care a contractat. (Cas. I, dec. 16 din 2 Ianuarie 1923; Jur. Gen. 1923 No. 45, Pand. Rom. 1923, I, 200, Dreptul 15/923; Jur. Rom. 9/923, Curier Jud. 19 din 1923).

31. Copiii cărora li se cuvine o treime din averea sotului, recunoscut vinovat prin sentința de divorț, devin proprietari asupra acestei treimi prin efectul legii, iar nu prin convențiune; ca atare nu li se poate deci opune dispozițiile care reglementează strămutarea proprietății prin convenția părinților. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924, Curier Jud. 28/924).

32. Această proprietate este transmisă copiilor din momentul transcrierei sentinței de divorț, în privința mobilelor, și din momentul transcrierii în registrul de mutațiuni, în privința imobilelor; așa că ei devin proprietari, față de terți, fără nici o notificare, art. 1393 c. civ. nefiind aplicabil în specie. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924, Curier Jud. 28/924).

33. Pedepsa statornicită de art. 285 c. civ. se aplică soțului în contra căruia s'a pronunțat divorțul, chiar dacă nu s'au făcut publicațiile legale, asemenea dispoziție nefiind prescrisă sub pedeapsă de nulitate; pentru că altfel legea ar fi putut fi înlăturată cu cea mai mare ușurință. (Trib. Dolj. s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

34. Art. 722 § 7 din proc. civ. nu se aplică divorțului pentru cauza determinată, ci numai aceleia prin consimțământ mutual, după cum aceasta, de altfel, rezultă din înșiși termenii tex-

tului menționat, care vorbește numai de divorțul prin consimțământ mutual. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

35. Soțul în contra căruia s'a pronunțat divorțul pentru cauză determinată, își păstrează, în tot timpul vieții sale, uzufructul treimei trecută în patrimoniul copiilor, în baza art. 285 c. civ., și ca atare, acest uzufruct formează gajul creditorilor personali ai soțului uzufructuar. (Trib. Dolj s. II, 79 din 1 April. 1924. Curier Jud. 28/924).

36. A se vedea: Art. 280 cu nota 3; art. 517 cu nota 1; art. 541 cu nota 3.

TITLUL VII

Despre paternitate și despre filiațune.

CAPITOLUL I

Despre filiațunea copiilor legitimi născuți sau concepuți în căsătorie.

Art. 286. — (Mod. L. 15 Martie 1906¹). Bărbatul este tatăl copilului conceput (zămislit) în timpul căsătoriei.

Bărbatul însă va putea să nu recunoască de al său pe copil dacă dovedește că în cursul timpului cuprins între a 300-a zi și între acea a 180-a, mai înainte nașterii copilului, a fost în imposibilitate fizică de a coabita cu soția sa fie din cauză de depărtare, fie din orice accident.

În caz când s'a făcut cererea de divorț, bărbatul va putea să nu recunoască de al său pe copilul născut după 300 de zile dela intentarea acțiunii de divorț, sau mai înainte de 180 zile dela revenirea soției la domiciliul conjugal sau împăcarea soților.

Acțiunea nu este admisă dacă în fapt a existat coabitare între soți.

Text. fr. Art. 312. — L'enfant conçu pendant le mariage a pour père le mari.

Néanmoins celui-ci pourra désavouer l'enfant, s'il prouve que, pendant le temps qui a couru depuis le trois-centième jusqu'au cent-quatre-vingtième jour avant la naissance de cet enfant, il était, soit par cause d'éloignement, soit par l'effet de quelque accident, dans l'impossibilité physique de cohabiter avec sa femme.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 505, 507, 508, 510, 597, 608;

AUBRY ET RAU, VI, § 545, p. 28, 43, 44, 46, 48, 49; § 556, p. 116, 117, nota 4; § 569, p. 193, nota 13;

BAUDRY. *Précis*, I, 818, 822, 826, 827;

¹ **Textul vechiu al art. 286.** Bărbatul este tatăl copilului conceput (zămislit) în timpul căsătoriei. Bărbatul însă va putea să nu recunoască de al său pe copil, dacă dovedește că în cursul timpului cuprins între a 300 zi și între aceia a 180-a, mai înainte nașterii copilului, a fost în imposibilitate fizică de a coabita cu soția sa, fie din cauză de depărtare, fie din orice alt accident. (Civ. 43, 287 urm., 290 urm., 298 306, 654, 808. Legea asupra numelui din 18 Mart. 1895, Art 4; Civ. Fr. 312).

- BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 432, 435, 440 urm., 480, 481, p. 386, 482, 483, 489, 490, 493, 494, 497 urm., 498, p. 403, 404, 501, p. 407, 542, 685, 686;
 BEUDANT, II, 500, p. 154, 501, 525, p. 172, 526, 544, p. 187, 545 urm., p. 187 urm.;
 BONNIER, *Tr. des preuves*, 410;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 95, 265 urm., 272, 273, 303, 332; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 435;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation* 23 urm., 631; *Suppl. Paternité et filiation* 11 urm., 101, 106 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 32 bis, 36, 38 bis. I. II; 39 bis. 39 bis-III-VI, VIII; 40 bis. III; 69 bis VIII;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 409, 412;
 DEMOLOMBE, V, 18, 19, 29, 30, 32, 35, 42, 46-49, 55 bis VIII, 195 urm., 235, 493, 512;
 DURANTON, III, 42, 44, 47, 278;
 HUC, III, 6, p. 16; 9, 12, 13, 14, p. 24, 36, 37, 88;
 LAURENT, III, 336, 365, 366, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 391, 427, 428; IV, 6, 98, 198;
 MARCADE, II, 3, p. 2, 4 bis, 5, 6, 9-11, 101; art. 325;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 435 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 2-a, No. 2746, 2810, 2815, 2817, 2821, 2826; p. 493, n. 1; I, ed. 3-a, 1376-1378, 1411, 1415-1422, 1431-1433, 1435, 1436, 1442, 1444, 1446; p. 464, nota 1;
 SIREY, *Enfant naturel* 269;
 THIRY, I, 403, 404, 405, p. 381 urm., 419, 434, 467.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 210 urm. 361, 380, 543; (III, part. II, ed. 2-a, p. 75; V, p. 208; VII, p. 311 t. și n. 4, 316, 560, 563); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 7; „*Tăgăduirea paternității copilului conceput în timpul despărțirii soților*”. Dreptul 51/1906; *Observație* sub Trib. Roman 23 Oct. 1914. Curier Jud. 85/1914; *Nota* sub Trib. Muscel 7 Mai 1923, Jur. Gen. 1924 No. 2065;
 CANTACUZINO MATEI, p. 188, 189, 190, 193, 198, 604, 703;
 CODREANU S. IOAN ISCOD, *Nota*, sub Trib. Prahova s. II, 19 Martie 908. Curier Jud. 44/908;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea* p. 33;
 NAGU, I, p. 491 urm., 502, 503; II, p. 31 urm., 849;
 RACOVICEANU GR., *Nota*, sub Trib. Ilfov, s. I, 14 din 21 Ian. 921. Curier Jud. 12/1921;
 ROSETTI-BALĂNESCU I., *Observație*, sub C. Apel Paris 30 Ian. 1924. Pand. Rom. 1924 III, 41.

INDEX ALFABETIC

Acte 16.	Invocarea prezumției de
Acte de naștere 3, 15, 21,	legitimitate 3, 19, 21.
22.	Legatari 2.
Adultor 1, 5, 14.	Legitimare 10, 21.
Aplicarea art. 151 pr. civ. 4.	Marturi 1.
Autoritate de lucru jude-	Mărturisire 16.
cat 11.	Mosienitori 2, 7-12, 14, 21.
Căsătorie 15, 18, 19.	Naștere 19.
Coabitare 1, 5, 16, 17, 22.	Onciul stării civile 3, 15.
Concepțiune 5, 6, 3, 9, 17,	Opoziție 4.
19, 22.	Pensiune 2.
Concubinaj 17.	Petiție de ereditate 14.
Consiliu de familie 13.	Poseziunea de stat 15.
Contestarea legitimității,	Prescripție 3.
a se vedea „Denegare”.	Prezumpțiuni 1, 6, 7, 21, 22.
Copil natural 10.	Probă 1, 5, 7, 19.
Denegarea de paternitate	Reclamații de stat 21.
1, 2, 4-7, 9, 10, 12-14, 16,	Renunțare 12, 14.
17, 21, 22.	Stare civilă 3, 15, 21.
Desfăcerea căsătoriei 18,	Succesiune 11, 14.
21.	Tagada de paternitate a se
Dezavuare, a se vedea	vedea „Denegare”.
„Denegare”.	Tănuirea gravidității 1.
Filiațiune legitimă 19, 20,	Tănuirea nașterii 1, 3, 6,
22.	14.
Filiațiune naturală 11.	Termin 6, 7, 9, 12, 14.
Identitate 19, 22.	Tutore ad hoc 4, 13.

Jurisprudență.

1. Adulterul, pentru a fi o cauză de denegare a paternității, trebuie să corespundă cu epoca probabilă a concepțiunii, adică să se petreacă în cursul timpului cuprins între a 300 și 180 zi înaintea nașterii copilului. Și numai adulterul nu este îndestulător pentru a se face dovadă de nepaterni-

tatea bărbatului, căci se poate întâmpla că bărbatul să fie tatăl copilului, cu toate că soția i-a fost infidelă. Astfel, trebuie să se mai dovedească, conform art. 286 și 287, că femeia a tănuțit bărbatului nașterea copilului. Din acel fapt reiese un fel de mărturisire completă din partea femeii, un fel de recunoaștere tacită și foarte semnificativă, că ea n'a avut raporturi cu bărbatul său. Aceasta de a doua condițiune nu este întemeiată pe știința bărbatului, ci pe prefacerea femeii, pe îngrijirile ce le-a luat femeia de a ascunde bărbatului starea de graviditate în care se află; și importă foarte puțin indiferent dacă această prefacere a femeii a precedat ori nu nașterea copilului. Astfel, tănuirea gravidității echivalează în unele cazuri cu tănuirea nașterii. În fine, deosebit de proba adulterului și a tănuirii nașterii copilului, bărbatul trebuie să mai dovedească că în nici un moment n'a putut deveni tatăl copilului, adică a fost o imposibilitate morală de coabitare între soți. Și atât adulterul scției cât și ascunderea nașterii sunt niște fapte cari constituiesc o fraudă din partea femeii, pentru care bărbatul nu și-a putut procura proba scrisă, și astfel orice mijloc de probațiune este admisibil: martori, prezumpțiuni.

etc. (Trib. Ilfov, I, 142, Febr. 25/87. *Dr.* 34/87).

2. Dreptul de a contesta legitimitatea unui copil aparține numai tatălui, sau în lipsă moștenitorilor săi, sau legatarilor universali sau cu titlu universal; și chiar acest drept nu se poate exercita, conform art. 290 și 291, decât numai în anume cazuri și în termenii hotărâți de lege. Prin urmare, casa pensiilor nu are dreptul de a contesta legitimitatea unui copil spre a refuza pensiunea cuvenită lui pentru serviciile aduse statului de tatăl său. (Apel Buc. II, 82, Mai 8/87. *Dr.* 11/88; Cas. I, 19/Ian. 25/88, B. p. 30).

3. Declarațiunea publică făcută la oficiul stării civile despre nașterea copilului din tată legitim, exclude ideea de orice fraudă, de orice ascundere de naștere. Și nu este destul numai ca soțul să nu fi cunoscut nașterea, pentru ca prescripțiunea să nu înceapă a curge, ci trebuie a se dovedi că s'a comis vre-o fraudă, că s'a ascuns nașterea. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93).

4. Într-o acțiune de denegare de paternitate, în care sunt chemați atât mama cât și copilul printr'un tutore adhoc, interesele ambilor chemați în judecată fiind strâns legate între ele, cu drept cuvânt judecata face aplicarea art. 151 din procedura civilă, când lipsește unul din intimati, evitând astfel posibilitatea de hotărâri contradictorii și respingând acțiunea în denegare să o respingă față de amândoi intimatii, deși unul eră lipsă. (Cas. I, 217/99, B. p. 674).

5. Când, într-o acțiune în denegare de paternitate, judecata constată în fapt că din probele administrate de recurent nu rezultă adulterul soției sale și stabilește în definitiv, prin respingerea acțiunii, că copilul, căruia i se denegă paternitatea, este al reclamantului, prin aceasta spune și constată implicit că nu a fost imposibilitate morală de coabitatiune între soți, în timpul corespunzător concepțiunii copilului, astfel că nu se poate sustine că judecata omite a se pronunța asupra mijlocului întemeiat pe imposibilitatea morală de coabitatiune. (Cas. I, 217/99, B. p. 674).

6. Copilul fiind conceput în timpul căsătoriei, prezumțiunea legală este că bărbatul este tatăl copilului. Pentru a dărâma această prezumțiune, bărbatul trebuie să se găsească în unul din cazurile prevăzute de art. 286 ultima parte și art. 287 Codul civil, iar acțiunea să o intenteze în termenele prescise de art. 290 Codul civil, afară numai când va dovedi că i s'a ascuns nașterea copilului. (Apel Buc. I, Drept, 24 din 1904).

7. Faptul că un copil a fost născut

în timpul căsătoriei constituie o prezumție că este legitim, prezumție care în principiu nu poate fi combătută prin nici o probă contrară, pentru că așa cere onoarea căsătoriei și interesul legitimității copiilor, dar poate fi înlăturată prin acțiunea în denegare de paternitate.

Legiuitorul, din cauza consecințelor grave ale unei asemenea acțiuni, a prevăzut în mod limitativ și exceptional atât cazurile de denegare și termenele în care se poate intenta acțiunea, cât și persoanele cari pot s'o exercite.

În adevăr, din art. 286 și 291 din codul civil rezultă că atâta timp cât soțul se află în vieată, acțiunea în denegare de paternitate îi aparține numai lui, iar după moartea sa acțiunea trece la erezii săi, dacă bărbatul a murit fără a reclama, dar în timpul pe cât eră încă priinit a o face. (Cas. I, 7 Sept. 1911, B. p. 1002).

8. Prezumțiunea „pater is est...” în virtutea căreia copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei are ca tată pe bărbatul mamei sale, este stabilită de lege numai în favoarea copilului și în interesul său, astfel că această prezumțiune de legitimitate nu poate fi invocată decât de copilul care se pretinde legitim sau de moștenitorii săi, când au interes să facă aceasta, iar nu și de către alții în contra interesului copilului. (Cas. I, 869 din 18 Dec. 1912, B. p. 2118, Curier Jud. 27/912, Jur. Rom. 11/913; În acelaș sens: Cas. I, 532 din 30 Sept. 1913; Curier Jud. 74 din 1913, Bul. p. 1589).

9. Prezumțiunea stabilită prin art. 286 Cod. civil asupra paternității copilului conceput în timpul căsătoriei, nu poate încetă decât numai prin denegarea din partea bărbatului, sau după moartea acestuia, de către moștenitorii săi, în termenele prevăzute de lege. (Apel Iași I, 19 Nov. 1911. *Dr.* 3/912, p. 23; Curier Jud. 31/912).

10. Față de prezumțiunea legală stabilită de art. 286 Cod. civil, nu se poate admite legitimarea prin căsătorie subsecuentă a copilului natural, când tatăl și mama lui îl vor fi recunoscut prin actul de naștere, dacă se constată că nașterea celui copil a avut loc pe timpul când mama sa eră căsătorită legitim cu un alt sot, și nici el, nici moștenitorii lui n'au introdus vre-o acțiune în nerecunoaștere. (Apel Iași, I., 19 Nov. 1911. *Dr.* 3/912, p. 23, Curier Jud. 31/1912).

11. Atunci când copilul, pentru a reclama numai partea sa în succesiunea mamei, nu cere a dovedi decât filiațiunea sa legitimă față de dânsa, fără a voi să tragă nici o concluzie față de moștenitorii tatălui, nu poate fi obligat să cheme în cauză decât pe aceia

dela care reclamă ceva, iar nici de cum pe aceia dela care nu reclamă nimic. Moștenitorii mamei chemați în judecată nu au nici o calitate pentru a cere punerea în cauză a moștenitorilor tatălui, nici de a se prevala de lipsa lor pentru a susține că hotărârea obținută de copil față de dânsii nu are autoritate de lucru judecat, pentru că nu au figurat în judecată și moștenitorii tatălui. Acestea fiind principiile relative la legarea instanțelor și la autoritatea hotărârilor judecătorești, o derogățiune la aceste principii, cu privire la proba filiațiunei, n'ar putea rezulta decât dintr'o dispozițiune formală care nu există.

Prin urmare, hotărârea Tribunalului rămasă definitivă, prin care copilul a stabilit, față de toți moștenitorii mamei sale, că dânsul este fiul legitim al mamei sale născut în timpul căsătoriei acesteia cu cutare bărbat, aceea hotărâre este opozabilă moștenitorilor mamei sale, în acțiunea prin care copilul cere să i se dea partea ce i se cuvine din succesiunea ei, în ce privește constatarea calității reclamantului de fiu legitim al mamei sale, căci asupra acestui punct există autoritate de lucru judecat rezultând din acea hotărâre, față de moștenitorii mamei. (Cas. I, dec. No. 365 din 20 Iunie 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 468).

12. Acțiunea în tăgăduirea paternității (desavuare), conform art. 286 cod. civil, o are bărbatul; ea însă poate fi exercitată și de moștenitorii lui, când sunt încă în termenul prevăzut de art. 291 cod. civil; cu toate acestea ea este închisă bărbatului, în cazurile excepționale prevăzute de art. 288 cod. civil, cazuri în care legea vede o recunoaștere tacită a paternității și o renunțare la tăgăduirea ei. (Trib. Tecuci. 1913; „Dreptul” 1914, p. 61).

13. Acțiunea în tăgăduire de paternitate nu poate fi exercitată decât în contra însuși copilului, chemându-se personal în judecată, de câte ori el este major, și printr'un tutor *ad-hoc*, numit de tribunal, în urma avizului consiliului de familie, de câte ori el este minor. În orice caz, mama nu are calitatea de a reprezenta copilul în instanță. (Trib. Roman, Oct. 1913; Curier Jud. 1914, p. 697).

14. Dreptul de dezavuare al tatălui pentru un copil născut din adulter, atunci când i se va fi tănuit nașterea, recunoscut și moștenitorilor bărbatului în condițiunile prevăzute de art. 291 c. civ., numai atunci n'ar mai putea fi exercitat de moștenitori când ar fi constant în fapt, că tatăl cunoștea nașterea copilului și totuși nu l-a dezavuat în termen în timpul cât a trăit, de oarece fiind presupus că a renun-

țat la acest drept, moștenitorii lui nu l-ar mai putea exercita.

Când, dar, instanța de fond constată că nașterea copilului a fost tănuită atât tatălui cât a trăit, cât și moștenitorilor lui, după încelarea din viață a tatălui, n'a violat nici un text de lege când a respins petițiunea de ereditate pe motiv că petiționarii nu sunt copii legitimi ai aceluia la moștenirea căruia veneau. (Cas. I, dec. No. 600 din 9 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 69).

15. Simpla declarație făcută în actul de naștere de către un bărbat, prin care afirmă că copilul născut e fiul său legitim, nu e suficientă pentru a-i conferi copilului această calitate, dacă nu se dovedește existența căsătoriei sale cu mama copilului sau dacă acesta nu poate invoca în favoarea sa cel puțin posesiunea de stat. (C. Apel Buc. s. II, 224 din 4 Oct. 1920. Curier Judiciar 81-82/1920, Pand. Rom. 1922, III, 26).

16. În conformitate cu art. 286 c. civ. acțiunea în dezavuarea copiilor născuți în timpul căsătoriei este admisibilă, când se face dovada din acte și mărturisirea mamei, citată ea tutoare, că soțul reclamant a fost în imposibilitate fizică de a coabita cu soția sa din cauza lipsei sale în America. (Trib. Ilfov s. I, 14 din 21 Ian. 1921. Curier Jud. 12/1921).

17. În acțiunea de dezavuare, imposibilitatea de coabitare între soți trebuie să fie atât de perfectă încât să fie imposibil a se presupune că soții au putut avea împreună relații sexuale cel puțin odată în perioada concepției copilului. Prin urmare, chiar dacă soții au locuit separat și este dovedit în fapt că soția a trăit în concubinaj sau a avut relații incidentale cu alt bărbat, fără a înceta însă și relațiile cu sotul ei, acțiunea în dezavuare a sotului trebuie respinsă, căci există posibilitate fizică că el să fie tatăl copilului. (Trib. Oradea-Mare s. I, 3738 din 18 Nov. 1921. Pand. Rom. 1922, II, 159).

18. În virtutea art. 286 c. civil, bărbatul este tatăl copilului conceput în timpul căsătoriei, iar în cazul când copilul s'a născut după desfacerea căsătoriei, legea stabilește o prezumție după care el este presupus a fi al tatălui din căsătorie dacă nașterea a avut loc înainte de 300 zile dela desfacerea ei. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 122).

19. Elementele filiațiunei legitime ce trebuiesc dovedite sunt: căsătoria părinților, faptul nașterii și identitatea copilului ca născut din mama sa, cum și concepția în timpul căsătoriei. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922. Pand. Rom. 1923, III, 122).

20. Când o persoană se bucură de două filiații legitime, este în drept să

aleagă de tată pe acela pe care îl crede de cuviință. (Trib. Covurlui 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

21. Presumpția de legitimitate (*pater is est*), ce legea stabilește în favoarea copilului născut nu mai înainte de 180 zile dela contractarea căsătoriei și nu mai târziu de a 300-a zi dela desfacerea ei, nu poate fi dărâmată decât în mod exclusiv de soț (désaveu) sau în anumite cazuri de moștenitorii lui. (Art. 286, 289 c. civ.).

Dacă un copil s'a născut după desfacerea căsătoriei prin divorț însă în termenul prevăzut de art. 286 și 289 c. civ., presumpția legală este că el are de tată legitim pe soțul divorțat. Imprejurarea că în actul de naștere mama a fost trecută cu alt nume, iar ca tată a fost indicat pretinsul soț al acesteia, este lipsită de orice valoare, când se stabilește că la epoca nașterii, nu există căsătorie între ei; deasemenea nici împrejurarea că în urmă prin actul lor de căsătorie au legitimat pe copil, declarând că este născut din ei înainte de căsătorie, nu poate constitui un obstacol la admiterea reclamației de stat, zisul act neputând modifica adevărata stare civilă a copilului. (C. Apel Galați s. I, 194 din 12 Oct. 1923. Jur. Gen. 1924 No. 56).

22. Presumpția legală a paternității legitime, statornicită de art. 286 par. 1. c. civ., nu încetează din cauza unor

omisiuni, indoeli sau contradicții cuprinse în actul de naștere al copilului, pentru că actul de naștere nu are alt scop decât stabilirea faptului nașterii, mențiunile ce acest act trebuie să cuprindă cu privire la părinți, având de scop numai stabilirea identității lor.

Prin urmare mențiunea făcută într'un act de naștere că copilul este născut din tată necunoscut, nu are nici o valoare, dacă mama lui este o femeie măritată, actul de căsătorie al soților stabilind singur calitatea de copil legitim.

Presumpția legală „*pater is est*...”, stabilită de art. 286 par. 1. c. civil, nu poate fi dărâmată de cât prin acțiunea în tăgăduire de paternitate, executată fie pe cale principală, fie pe cale de excepție.

Pentru ca o asemenea acțiune să poată isbuti, nu este suficient să se stabilească numai depărtarea bărbatului de soția sa, ci o separare absolută între soți care, din cauza distanței sau altor împrejurări, să facă în mod absolut cu neputință coabitarea între soți în momentul concepțiunii din partea femeii. (Trib. Muscel, 7 Mai 1923, Bul. Trib. Muscel 7/924, Jur. Gen. 1924. No. 2065).

23. A se vedea: art. 85 cu nota 4; art. 290 cu notele 4, 5; art. 292 cu nota 17.

Art. 287. — Bărbatului nu-i va fi iertat să nu recunoască de al său pe copil, sub cuvânt de neputință trupească; nu va putea a nu-l recunoaște nici chiar pentru cauză de adulteriu (prea-curvie), afară numai când nașterea i se va fi tăinuit, la care caz va fi admis a propune toate faptele proprii a justifică că el nu este tatăl copilului.

Nerecunoașterea nu va putea fi primită când a existat în faptă întrunirea între soți ¹⁾. (Civ. 211, 286, 290; C. p. 270; Civ. Fr. 313).

Text. fr. Art. 313. — Le mari ne pourra, en alléguant son impuissance naturelle, désavouer l'enfant: il ne pourra le désavouer même pour cause d'adultère, à moins que la naissance ne lui ait été cachée, auquel cas il sera admis à proposer tous les faits propres à justifier qu'il n'en est pas le père.

Addition, L. du 6 déc. 1850. — En cas de séparation de corps prononcée, ou même demandée, le mari pourra désavouer l'enfant qui sera né trois cents jours après l'ordonnance du président, rendue aux termes de l'article 878 du Code de procédure civile, et moins de cent quatre-vingts jour depuis le rejet définitif de la demande, ou depuis la réconciliation. L'action en désaveu ne sera pas admise s'il y a eu réunion de fait entre les époux.

¹⁾ In art. francez 313, corespunzător, există și dispoziția relativă la acțiunea în nerecunoaștere, adăugată prin legea din 6 Decembrie 1850 „*action en désaveu*”, care însă n'a fost admisă în legislația noastră. Legiuitorul român a luat din legea din 1850 numai partea finală, care formează al 2-lea alineat al art. nostru 287

Doctrină străină

- AUBRY ET RAU, VI, p. 44, 46-49;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 480 urm.;
 BEUDANT, II, 525, 543;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 273, 274, 313; ed. 1-a, III, p. 435;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation* 26, 42 urm.; *Suppl. Paternité et filiation* 24 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 39 bis; 39 bis, 8°; 40 bis, X;
 DEMOLOMBE, III, 40 urm., V, 33, 40 urm., 43, 48-51, 54, 55;
 HUC, III, 12, 13;
 LAURENT, III, 372;
 MARCADIÉ, art. 313;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 441 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1431, 1435, 1438, 1442-1447.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 210 urm., 361, 380, 543; (V, p. 208); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Anotafie* sub. Curtea din Caen (Secții unite), 20 Iunie 1899. *Curier Jud.* 2/1900; *Nota* sub Trib. Tours (Indre et Loire), 11 Oct. 922. *Jurispr. Gen.* 16/1923, No. 1174;
 CANTACUZINO-MATEI, p. 193;
 DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34.
 NACU, I, p. 303, 492 urm., 502;
 RĂDULESCU SILIU, *Observafie*, sub. Tribunalul din Brest, 5 Mart. 1913, *Dreptul* 49/1913;
 VOGEL I. D., *Notă* sub. C. Apel Anvers, 18 Ian. 1922. *Jurispr. Gen.* 3/1923, No. 200.

Jurisprudență.

1. Dreptul de desavuare al tatălui pentru un copil născut din adulter, atunci când i se va fi tăinuit nașterea, recunoscut și moștenitorilor bărbatului în condițiunile prevăzute de art. 291 c. civ., numai atunci n'ar mai putea fi exercitat de moștenitori când ar fi constant în fapt, că tatăl cunoștea nașterea copilului și totuși nu l-a desavuat în termen în timpul cât a trăit, de oarece fiind presupus că a renunțat la acest drept, moștenitorii lui nu l-ar mai putea exercita.

Când, dar, instanța de fond constată, că nașterea copilului a fost tăinuită atât tatălui cât a trăit, cât și moștenitorului lui, după încetarea din viață

a tatălui, n'a violat nici un text de lege când a respins petițiunea de ereditate pe motiv că petiționarii nu sunt copiii legitimi ai aceluia la moștenirea căruia veniau. (Cas. I, No. 600, 1914. „*Jurispr. Rom.*” 1915, p. 69).

2. Cu toate că chestiunile de filiațiune sînt de ordin public, orice convențiune sau renunțare asupra lor este nulă, totuși acest principiu nu-și poate avea aplicarea decât atunci când prin acele convențiuni sau renunțări s'ar crea o situațiune falsă, consimțindu-se sau convenindu-se la o filiațiune care nu există, iar nicidecum când prin ele se recunoaște o stare de fapt conformă cu adevărul. (Apel Buc. I, No. 1, 1915. „*Dreptul*” 1915, p. 130).

3. A se vedea: art. 286 cu nota 8.

Art. 288. — Bărbatul nu va putea tăgădui paternitatea copilului născut mai înainte de 180 zile dela data căsătoriei în următoarele cazuri:

1. Dacă a știut mai înainte de căsătorie că femeea e însărcinată.

2. Dacă a asistat când s'a făcut actul de naștere și dacă acest act este scris de el, sau conține declarațiunea sa că nu știe subscrie¹⁾. (Civ. 286, 287, 290, 304, 654, 808; Civ. Fr. 314).

Text. fr. Art. 314. — L'enfant né avant le cent quatre-vingtième jour du mariage ne pourra être désavoué par le mari, dans les cas suivants: 1° s'il a eu connaissance de la grossesse avant le mariage; 2° s'il a assisté à l'acte de naissance, et si cet acte est signé de lui, ou contient sa déclaration qu'il ne sait signer; 3° si l'enfant n'est pas déclaré viable.

1) Art. Francez 314, corespunzător, cuprinde și un al 3-lea caz: „si l'enfant n'est pas déclaré viable”, care lipsește la noi.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 28, 29; VI, p. 30 urm., 34-37;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 510 urm.;
 BEUDANT, II, 488;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 266, 269, 272, 277, 333; ed. 1-a, III, p. 435;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 67, urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 39 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 41 bis, 1;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 412;
 DEMOLOMBE, V, 56, 57 urm., 70, 71, 75, 80;
 LAURENT, III, 385;
 MARCADÉ, art. 314;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 438, 444, urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1366, 1417, 1426, 1440, 1441.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 241 urm., 543; (V, p. 208); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 8; *Notă* sub. Trib. Muscel, 7 Mai 1923. Jur. Gen. 1924 No. 2065.
 CANTACUZINO MATEI, p. 193, 604;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 NACU, I, p. 497 urm., 502, 503, 529, 530; II, p. 840.

Jurisprudență.

1. Acțiunea în tăgăduirea paternității (desavuare), conform art. 286 cod. civil, o are bărbatul, ea însă poate fi exercitată și de moștenitorii lui, când sunt încă în termenul prevăzut de art.

291 cod. civil; cu toate acestea ea este închisă și bărbatului, în cazurile excepționale prevăzute de art. 288 cod. civil, cazuri în care legea vede o recunoaștere tacită a paternității și o renunțare la tăgăduirea ei. (Trib. Teucui, 1913; „Dreptul“ 1914, p. 61).

Art. 289. — Legitimitatea copilului născut după 300 zile dela desfacerea căsătoriei, va putea fi contestată. (Civ. 209, 286, 290 ur., 654; Civ. Fr. 315).

Text. fr. Art. 315. — La légitimité de l'enfant né trois cents jours après la dissolution du mariage pourra être contestée.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, V, p. 41; VI, p. 37-39, 51, 62, 63;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 525, 571 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 266, 270, 272, 333; ed. 1-a, III, p. 435;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 84 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 49 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 42 bis, 1 și 2;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 412;
 DEMOLOMBE, V, 18, 84-86 urm., 92, 93 urm., 184;
 HUC, III, 18, 19;
 LAURENT, III, 386-389;
 MARCADÉ, art. 312, no. 2; 315, no. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 438; 449 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1382, 1383, 1416;
 TROPLONG, *Des Donat.*, II, 606.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 228, 247 urm., 380, 543; (V, p. 208); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8.
 CANTACUZINO MATEI, p. 192, 604;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 NACU, I, p. 501 urm., 509, 510; II, p. 31 urm., 850;
 ROSETTI BĂLĂNESCU I., *Observație* sub. C. Apel Paris, 30 Ian. 1924. Pand. Rom. 1924, III, 41.

Art. 290. — În deosebitele cazuri, în care bărbatul este autorizat a reclama, el trebuie să-și facă reclamațiunea în termen

de 1 lună, de se află acolo unde s'a născut copilul; în termen de 2 luni dela întoarcerea sa, dacă la epoca nașterii eră absent; în termen de 2 luni, după ce a descoperit fraudă, de i se va fi ascuns nașterea copilului. (Civ. 286 ur., 291 ur.; Civ. Fr. 316).

Text. fr. Art. 316. — Dans les divers cas où le mari est autorisé à réclamer, il devra le faire, dans le mois, s'il se trouve sur les lieux de la naissance de l'enfant;

Dans les deux mois après son retour, si, à la même époque, il est absent;

Dans les deux mois après la découverte de la fraude, si on lui avait caché la naissance de l'enfant.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 35, 50, 53, 54, 56-58, 60;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 546 urm., 562;
 BEUDANT, II, 557;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 334, 337, 340;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 121 urm., *Suppl. Paternité et filiation*, 63 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 43 bis, II;
 DEMOLOMBE, II, 268; V, 111, 114-118, 140-142, 144, 146, 152, 159; VIII, 455;
 DURANTON, III, 85;
 HUC, III, 20, 21, 29;
 LAURENT, III, 434, 436;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 452 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1451, 1452, 1462.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 226 urm., 231 urm., (IV, part. I, ed. 2-a, p. 488; V, p. 208; VII, p. 564; XI, p. 86, 183, n. 1, 287). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
Observație sub Trib. Roman, 23 Oct. 1914. Curier Jud. 85/1914;
 CANTACUZINO MATEI, p. 103, 505;
 DIMITRESCU D., „Acțiunea în nerecunoaștere”, *Convorbiri Juridice*, 4/1908;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 NACU, I, p. 504, 505.

Jurisprudență.

1. În regulă generală, tatăl și mama sunt reprezentanții legali ai copilului lor. În timpul căsătoriei și după desfacerea ei, atunci când justiția nu a decis alt-fel, tatăl este reprezentantul legal al copilului cu preferință înaintea mamei. Însă atunci când tatăl nu poate reprezenta pe copil, cum este în acțiunea în desavuare intentată de tată, în care tatăl are interese contrarii fiului sau, dreptul de a reprezenta legalmente pe copil trece asupra celui alt părinte, adică asupra mamei, întocmai ca și când tatăl nu ar mai exista. Numirea unui tutore *ad-hoc* minorului se reclamă numai în cazul când interesele minorului sunt contrarii cu ale părinților, și în specie interesele minorului sunt cu totul identice cu acelea ale mamei. (Trib. Ilfov, I, 142, Febr. 25/87, *Dr.* 34/87).

2. După art. 290 acțiunea în desavuare trebuie făcută în timp de 1 lună dela data nașterii copilului, fără să se arate și contra cui trebuie îndreptată

această acțiune. Însă ori de câte ori legiuitorul nu arată procedura care trebuie îmbrățișată, trebuie să ne referim la dreptul comun. Or, după dreptul comun, pentru ca o acțiune să fie regulat introdusă înaintea instanțelor judecătorești și ca să producă un efect, ea urmează să fie îndreptată în contra persoanei care trebuie să sufere executarea sentinței ce voește a obține. Or, acțiunea în desavuare intentată de tată, interesând direct pe minori, fiind pusă în discuțiune tocmai legitimitatea lui, urmează să fie pus în cauză înaintea tribunalului printr'un tutore *ad-hoc*, cerut și numit de tribunal. de oarece minorul nu poate sta în judecată fără să fie bine reprezentat. Prin citarea numai a mamei în instanță, fără prezența minorului, de a cărui stare civilă e vorba, nu se poate susține că acțiunea e regulat introdusă și că hotărîrea ce se va obține contra mamei va fi opozabilă și minorului, pe cât timp, după dispozițiunile legii noastre civile, în nici un caz mama, în timpul căsătoriei, nu poate reprezenta

pe fii săi minori, acest drept fiind conferit numai tatălui, care are pe lângă puterea părintească și administrațiunea averii lor (art. 343), și aceasta întrucât interesele lor nu sunt opuse. Inșă în acțiunea în desavuare tatăl fiind reclamant și având prin urmare interese opuse de ale minorului nu ar putea face acțiunea în mod regulat de cât chemând în judecată pe minor, printr'un tutor *ad-hoc*, numit de tribunal după a sa cerere, iar nu altă persoană. Deci acțiunea îndreptată numai contra mamei, fără să fie pus în cauză și copilul a cărui legitimitate se contestă, cată a se respinge ca neregulată. — Cererea de amânare pentru a se reface procedura, citându-se un tutore *ad-hoc*, urmează a fi respinsă ca fără interes când a trecut timpul de 1 lună cerut de art. 290 pentru intentarea acțiunii. — Iar în ce privește figurarea și a mamei în proces, aceasta se explică, pentru că mama, desi apără interesele minorului, ea și apără în primul rând onoarea ei care e pusă în discuțiune. (Apel Craiova, II, Sept. 28, 92, Dr. 64/92).

3. După art. 318 c. civ. francez, orice act extra-judiciar care conține desavuarea din partea soțului, sau a erizilor săi, va fi fără valoare dacă nu e urmat, în termen de 1 lună, de o acțiune în justiție îndreptată în contra unui tutore *ad-hoc* dat copilului și în prezența mamei sale. Legiuitorul român nu a reprodus și în codicele nostru dispozițiunea art. 318 francez; el nu numai că a eliminat dispozițiunea franceză care prelungea termenul acțiunii în desavuare încă cu 1 lună, dar a suprimat și dispozițiunea numirei unui tutore *ad-hoc* minorului contra căruia se introduce o acțiune în desavuare. Față dar cu o atare măsură luată de legiuitorul nostru urmează a se vedea care a fost scopul său făcând aceasta: voit-a el a face o inovațiune, sau făcut-a o inadvertență suprimând în întregul lui art. 318 francez? În ceea ce privește inadvertența trebuie să o înlăturăm dela început, căci dacă legiuitorul nostru ar fi voit să suprima numai partea relativă la prelungirea termenului acțiunii în desavuare, s'ar fi grăbit de a menține ultimele dispozițiuni ale art. 318 francez relativ la tutorele *ad-hoc*, dispozițiuni care se găsește și în codul italian (art. 168), cât și în cel austriac (art. 158), ceea ce nu a făcut. Legiuitorul nostru neintroducând dispozițiunile art. 318 francez, a voit să taie scurt tutulor discuțiunilor ce ridică acel text de lege și anume dacă un tutore *ad-hoc* trebuie numit minorilor cari deja au un tutore, dacă trebuie numit și majorilor, de cine va fi numit acel tutore de tribunal sau de consiliul de familie, din cine va fi com-

pus acel consiliu de familie. Asupra acestui punct, legiuitorul nostru a voit să se aplice dreptul comun. Deci, atunci când minorul are un tutore, contra celui tutore urmează a se îndreptă acțiunea în desavuare; dacă dar mama este tutoare, contra ei se va îndreptă acțiunea și ea va ști, bazată pe iubirea sa maternă și pe interesele materiale ce o leagă de soarta celui copil, să nu neglige nici un mijloc de apărare pentru a salvă onoarea ei atinsă printr'o atare acțiune. A se cere numirea unui tutore *ad-hoc* pe motiv că mama ar putea compromite interesele fiului său, este a merge prea departe, căci dacă această bănuială e motivul numirei tutorelui *ad-hoc*, oare nu s'ar putea împinge bănuiala mai departe, și a se susține tot cu atât temei, dacă nu mai mult, că tutulor *ad-hoc*, un străin, nelegat prin nici un interes cu minorul, nu ar da mâna cu adversarul minorului și ar compromite mai rău interesele lui, decât mama care, apărând pe fiul său, se apără în același timp și pe sine? bănuială pentru bănuială! Numai când tatăl ar fi tutulor legal al minorului cel deneagă ar fi loc la numirea unui tutore *ad-hoc*, tutulor legal având interese contrarii cu ale minorului, și legiuitorul nostru cunoaște asemenea epitropii (art. 747 c. civ. și art. 693 pr. civ.). (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, Dr. 44/93).

4. Defendorul în acțiunea în desavuare fiind copilul ce se deneagă, numai contra lui trebuie intentată acțiunea în desavuare. Mama nu are nici un interes material în proces și nu este acțiune fără interes, nici legea nu cere ca ea să fie pusă în cauză. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, Dr. 44/93).

5. Din expresiunile „se află acolo” nu rezultă că ar fi de ajuns ca soțul să nu se fi aflat față când a născut soția. Legiuitorul s'a servit de această expresiune vagă pentru a desemnă depărtarea dela care cineva n'ar putea află niște fapte cari interesează așa de mult pe soț, cum este gestațiunea soției și nașterea unui copil. De aceea s'a decis că soțul care nu locuște în comuna unde este soția, nu se află acolo. Dacă localitatea unde residă soțul este apropiată, dacă comunicațiunile sunt lesnicioase, soțul nu poate necunoaște în mod raționabil evenimentul nașterii unui copil al său. Deci este destul ca soțul să fi fost destul de apropiat de locul nașterii copilului pentru a nu se putea presupune că el n'a avut cunoștință despre această naștere. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, Dr. 44/93).

6. Copilul născut înainte de 180 de zile dela celebrarea căsătoriei este considerat ca conceput înainte de celebrarea căsătoriei. Un atare copil este în principiu legitim și pentru a răsturnă

o atare prezumțiune legală în favoarea sa, trebuie a se introduce acțiune în tăgăduire de paternitate. Această acțiune aparține tatălui sau moștenitorilor săi și se prescrie în termenile arătate de art. 290 c. civil, spre deosebire de acțiunea de contestațiune a legitimității, care aparține și terților și este imprescriptibilă. (art. 301 c. civ.). (Trib. Romanai C. Jud. 54/906).

7. Acțiunea în tăgăduire de paternitate nu poate fi exercitată decât în contra însuș copilului, chemându-se personal în judecată, de câte ori el este

major, și printr'un tutor ad-hoc, numit de tribunal, în urma avizului consiliului de familie, de câte ori el este minor. În orice caz, mama nu are calitatea de a reprezenta copilul în instanță. (Trib. Roman, Oct. 1913; Curier Jud. 1914, p. 697).

8. Acțiunea în tăgădă de paternitate nu poate fi intentată decât de tată și nu poate fi opusă pe cale de excepție de către o persoană străină. (Trib. Covelului 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

Art. 291. — Dacă bărbatul a murit mai înainte de a reclama, dară în timpul pe când eră încă primit a o face, moștenitorii vor avea 2 luni spre a contesta legitimitatea copilului, socotite din ziua când acel copil ar fi intrat în posesiunea averii bărbatului, sau din epoca când ar fi atacat posesiunea moștenitorilor asupra acelei averi. (Civ. 286, 290, 295, 302, 303, 308, 653, 889 893, 896; Civ. Fr. 317).

Text fr. Art. 317. — Si le mari est mort avant d'avoir fait sa réclamation, mais étant encore dans le délai utile pour la faire, les héritiers auront deux mois pour contester la légitimité de l'enfant, à compter de l'époque où cet enfant se serait mis en possession des biens du mari, ou de l'époque où les héritiers seraient troublés par l'enfant dans cette possession.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 52-55, 57-59, 61;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 561 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 331, 334, 337, 340;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 155 urm.; *Suppl. Paternité et filiation* 53 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 43 bis, V;
 DEMOLOMBE, III, 435; V, 120, 121, 123, 129-131, 136, 137, 149, 158-161, 177;
 DURANTON, III, 89;
 LAURENT, III, 438;
 MARCADÉ, art. 317;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 452 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1425, 1457.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 226 urm., 231 urm.; (IV, part. 1, ed. 2-a, p. 488; XI, p. 86, 183 n. 1, 287); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
 CANTACUZINO MATEI, p. 193, 194, 505;
 DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 NACU, I, p. 506 urm.; III, p. 860.

Jurisprudență.

1. Dacă soțul, în timpul vieții, nu a voit a intenta acțiunea în dezavuare în timp util, s'au nu s'a priceput a o face deși cunoștea nașterea copilului, toate acestea nu pot veni decât în avantajul copilului, căci legea preferă ficțiunea legitimității decât un proces ce ar tinde la declararea unui copil natural sau adulterin. Deci, erezii unui atare sot, care a renunțat la dreptul

său, dreptul ne mai existând, ei nu-l mai găsesc în ereditate, și astfel nu mai pot să desavuaze pe copil. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, Dr. 44/93).

2. Nu celui ce intentează acțiunea în dezavuare îi incumbă sarcina de a dovedi că nu i s'a prescriis acțiunea, ci celui care invoacă această prescripțiune. (Trib. Ilfov, II, 114, Febr. 24/93, Dr. 44/93).

3. Legiuitorul nedeterminând din ce anume acte trebuie să rezulte actul în-

dreptat în contra posesiei moștenitorilor bărbatului asupra averii acestuia, rămâne la aprecierea instanțelor de fond spre a caracteriza, dacă actul exercitat este sau nu de natură să fie luat ca punct de plecare, pentru socotirea celor două luni utile prescise de art. 291 c. civ. (Cas. I 395/904, B. p. 1254).

4. Acțiunea în tăgăduirea paternității (desavuare), conform art. 286 cod. civil o are bărbatul, ea însă poate fi exercitată și de moștenitorii lui, când sunt încă în termenul prevăzut de art. 291 cod. civil; cu toate acestea ea este închisă și bărbatului, în cazurile excepționale prevăzute de art. 288 cod. civil, cazuri în care legea vede o recunoaștere tacită a paternității și o renunțare la tăgăduirea ei. (Trib. Tecuci. 1913, Dreptul, 1914, p. 61).

5. Dreptul de desavuare al tatălui pentru un copil născut din adulter,

atunci când i se va fi tăinuit nașterea, recunoscut și moștenitorilor bărbatului în condițiile prevăzute de art. 291 c. civ., numai atunci n'ar mai putea fi exercitat de moștenitori când ar fi constant în fapt, că tatăl cunoștea nașterea copilului și totuși nu l-a desavuât în termen în timpul cât a trăit, deoarece fiind presupus că a renunțat la acest drept, moștenitorii lui nu l'ar mai putea exercita.

Când, dar, instanța de fond constată, că nașterea copilului a fost tăinuită atât tatălui cât a trăit, cât și moștenitorului lui, după încetarea din viață a tatălui n'a violat nici un text de lege când a respins petițiunea de ereditate pe motiv că petiționarii nu sunt copiii legitimi ai aceluia la moștenirea căruia veniau. (Cas. I, No. 600, 1914; Jurispr. Rom., 1915, p. 69).

6. A se vedea și nota 7 de sub art. 286.

CAPITOLUL II

Despre dovedirea filiațiunei copiilor legitimi.

Art. 292. — Filiațiunea copiilor legitimi se dovedește prin actele de naștere trecute în registrele stărei civile. (Civ. 27 ur., 32, 43, 179, 286, 294, 295, 1173; C. pen. 123-125, 275; Civ. Fr. 319).

Text. fr. Art. 319. — La filiation des enfants légitimes se prouve par les actes de naissance inscrits sur le registre de l'état civil.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 7-9;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 452 urm.;
 BEUDANT, II, 504;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 259, 398; ed. 1-a, III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation* 203 urm.; *Suppl. Paternité et filiation* 100 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 46, 46 bis, IV și VI;
 DEMOLOMBE, V, 190-193, 195-197, 202-204, 206;
 HUC, III, 34;
 LAURENT, III, 419;
 MARCADÉ, art. 319, no. 1 și 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 457 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1385, 1386;
 WEISS, *Traité élémentaire de droit international*, p. 382, 383.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, e. l. 2-a, p. 253, 255 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 560).
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 8; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 221; din 24 Sept. 901. *Curier Jud.* 10/902; *Observație* sub. Cas. I, 385 din 29 Sept. 903. *Curier Jud.* 60/905; *Observație* sub. Judec. ocol. rural Pechea Covurlui, 8 Ian. 1910. *Curier Jud.* 23/910; *Observație* sub. Trib. Avranches, 9 Nov. 922. *Pand. Rom.* 1923, III, 66;
 CANTACUZINO MATEI, p. 186, 188;
 DOCAN P. GEORGE *Minoritatea*, p. 33;
 NACU, I, p. 203, 511, 512.

INDEX ALFABETIC

Acte de botez, 2.	Acte de naștere 1, 2, 7, 9, 14, 17.	Acte de vaccinare 2.	Contestație de stat 16.
Acte de căsătorie 1, 2, 7, 17.	Acte de stare civilă 4, 7, 10, 11-13, 16.	Acte scrise 2, 4, 6, 15.	Deces 17.
Acte de deces 7.		Aprecieri suverană 4, 6.	Filiație maternă 3, 8, 14.
		Caragea 8.	Grade de rudenie, a se vedea „Rudenie“.
		Căsătorie 1, 2, 9, 14, 15, 17.	Identitate 2, 17.
		Concepțiune 2, 17.	

Inceput de dovadă 2.	Prezumțiuni 4, 6, 8, 15.
Legea chirilor 18.	Probe 2-4, 7, 8, 10, 11, 13-16, 18.
Marturi 2, 4, 5, 8, 10-13, 15, 16.	Registre de stare civilă 1, 2.
Moștenitori 3.	Rudenie 4, 6, 7, 10-13, 15, 16, 18.
Naștere 2, 9, 15, 17.	Stare civilă 7, 11.
Neretroactivitate 8.	Statut personal 5.
Ordine privată 4, 10, 13.	Sirăni 5.
Ordine publică 4, 11.	Succesiune 2-4, 6, 7, 10-13, 16.
Petiție de ereditate 3.	Suverană apreciere 4, 6.
Poseșiune de stat 2, 9, 16, 17.	Trimestere în posesiune 3.
Prelungirea contractelor de închiriere 18.	

Jurisprudență.

1. După art. 292, pentru dovedirea filiației copiilor legitimi nu se cere decât actul de naștere trecut în registrele stării civile. Violează dar legea judecătorul care mai cere și dovadă despre existența căsătoriei părinților, când ea nu a fost contestată. (Cas. I. 362/Oct. 29/72. B. p. 288).

2. Persoana care reclamă o filiație legitimă trebuie să dovedească: că femeia din care se pretinde născută a avut un copil; identitatea sa cu copilul născut; căsătoria mamei sale cu persoana a cărei moștenire reclamă; concepțiunea sau nașterea sa în timpul căsătoriei. Dacă filiația din partea mamei se poate constata fie prin actul de naștere, fie prin posesiunea de stat, fie prin martori, ceea ce însă trebuie să constate mai întâi acel care reclamă calitatea de copil legitim, este căsătoria dintre persoanele din care se pretinde că descinde. Acest fapt al căsătoriei se poate constata: prin actul de cununie, înscris în registrul stării civile; prin dovezi înscrise sau martori; prin o hotărâre criminală dată în contra persoanei care a distrus proba ordinară a căsătoriei, adică actul de cununie, și prin posesiunea de stat de copil legitim unită cu alte condițiuni. Actele de botez și de vaccinare se pot admite ca un început de dovadă pentru a se incuviința proba prin martori. (Cas. I. 296/Oct. 1/75. B. p. 232).

3. Dacă nu e vorba de o acțiune de stat civil din partea persoanei sau a moștenitorilor vre-unui copil legitim al defunctului, pornită în contra rudelor acestuia, ci de o simplă petițiune de ereditate și de trimiterea în posesiune a moștenirii, pornită din partea rudelor decedatului, cerând trimiterea lor în posesiunea moștenirii și recunoașterea lor ca eredi ai decedatului, ei n-au altă îndatorire decât aceea de a proba prin toate probele permise de lege, calitatea lor de rude ale decedatului în grad succesibil. Dispozițiunile articolelor 292-303, privitoare la dovedirea filiației legitime nu se aplică când e vorba de petițiune de ereditate și de trimiterea în posesiunea moștenirii. (Cas. I. 66/Febr. 27/79. B. p. 116).

4. Art. 292 urm. și 33 c. civ. nu sunt

aplicabile decât când e vorba de dovedirea filiației legitime, dovedire oare e restrânsă de lege în interesul familiei. Dar rudenii și gradul de rudenie se poate stabili în materie de succesiune nu numai prin acte de stat civil, dar prin orice fel de probe, ne fiind în joc în această materie decât interese bănești, care privesc ordinea privată, în opozițiune cu materia reclamațiunii de stat de copil legitim, care interesează ordinea publică. Și genealogia în materie de succesiune se poate proba prin registre și hârtii emanând dela tatăl sau mama încetați din viață, prin martori sau prezumțiuni, după aprecierea suverană a judecătorilor. (Cas. I. 236/Sept. 5/86. B. p. 664).

5. Se face o justă aplicațiune a principului că statutul personal urmărește pe străini ori unde se află când li se respinge dreptul de a dovedi filiațiunea lor prin martori mai înainte de a dovedi că după legea lor națională filiațiunea se poate dovedi prin martori. (Cas. I. 395. Dec. 16/86. B. p. 940).

6. Pentru stabilirea gradului de rudenie, în materie de succesiuni, proba ce persoana care reclamă succesiunea este datoare să facă, nu este atât de riguroasă ca aceea ce art. 292 și urm. cer pentru dovedirea filiației copiilor legitimi. Această probă poate să rezulte din orice acte de corespondență, titluri de familie și chiar prezumțiuni și apreciațiunea judecătorilor fondului în această privință este suverană și scapă de controlul curții de casație. (Cas. I. 105/Mart. 17/92. B. p. 218).

7. Deși starea civilă și filiațiunea nu ar putea fi în principiu probate decât cu acte de stare civilă în regulă, totuși acest principiu nu se mai poate aplica, când proba prin asemenea acte devine imposibilă. Astfel pentru proba unei rudenii de un grad mai depărtat, fiind nevoie de un mare număr de acte de căsătorie, nașteri și decese, săvârșite la o epocă și în localitățile, pe care cel ce voeste a-și stabili rudenii nu le-ar putea cunoaște, o asemenea probă prin acte de stare civilă în regulă, ar deveni cu totul imposibilă și în asemenea caz se poate admite toate mijloacele de probă, mai ales când nu este în chestiune starea civilă a unei persoane ci numai proba unei legături de rudenie, pentru un interes pur pecuniar. (Apel Buc. 103/96. C. Jud. 40/96).

8. Filiațiunea se dovedește după regulile legii sub imperiul căreia a avut loc nașterea, astfel că, pentru cel născut sub imperiul legii Caragea, filiațiunea, atât legitimă cât și cea naturală, se putea dovedi prin ori și ce mijloace de probă, chiar prin martori și prezumții. (Cas. I. 392/901. B. p. 1335)

9. Acolo unde nu este căsătorie nu poate fi vorba de filiațiune legitimă și actul de naștere al unei persoane, nu face dovada filiațiunii sale legitime, dacă nu produce dovada căsătoriei dintre părinții săi. Astfel, în lipsa actului de căsătorie, nu se poate procedea la dovedirea filiațiunii legitime în modul stabilit prin lege prin art. 292 și urm. din codul civil adică prin faptul nașterii unit cu posesiunea de stat de copil legitim și împrejurarea, că în actul de naștere ofiterul stărei civile a trecut, după dicitul declarantului, că copilul este născut din cutare părinți și că ar fi legitimi, nu poate face dovada legitimității copilului, dacă nu se dovedește căsătoria. (Trib. Drohoj, C. Jud. 10/902).

10. Dispozițiile art. 33 și 292 c. civ. nu sunt aplicabile decât atunci când este vorba de dovedirea filiațiunii legitime, însă atunci când e vorba de a stabili gradul de rudenie în materie de succesiune, rudenția se poate dovedi nu numai prin acte de stat civil ci și prin orice fel de probe și deci și prin martori, nefiind în joc decât interese bănești, care privesc ordinea privată. (Cas. I, 543/903, B. p. 1477).

11. În materie de succesiune rudenția și gradul de rudenie se pot stabili nu numai prin acte de stare civilă, dar și prin orice fel de probă, nefiind în joc decât interese bănești iar nu reclamații de stat civil, care interesează ordinea publică. Așa dar în asemenea caz se va aplica principiul pus în art. 1198 c. civ., care scutește de probă scrisă pe acel ce a fost în neputință de a și-o procura, rămânând ca art. 292, 296 și 297 să se aplice numai atunci, când ar fi vorba de dovedirea filiațiunii legitime ca stare civilă. (Cas. I, 30/903, B. p. 50).

12. Pentru stabilirea gradului de rudenie, când se reclamă o moștenire, și când partea care o cere este într'un grad de rudenie mai depărtat și, pentru acest motiv, în imposibilitate să și poată procura acte de stare civilă cu care să poată stabili legătura de rudenie cu defunctul, proba ce partea reclamantă e datoare să facă nu poate fi atât de riguroasă ca aceia cerută de art. 41 și 292 și următorii din codul civil, pentru dovedirea filiațiunii copiilor legitimi.

Prin urmare, Tribunalul se poate întemeia pe martorii propuși de ambele părți pentru a constata că reclamantul este în grad succesibil mai apropiat cu defunctul. (Cas. I, 13 Aprilie 1907, B. p. 661).

13. Art. 33 și 292 din codul civil, nu sunt aplicabile decât atunci când este vorba de dovedirea filiațiunii legitime, iar nu și atunci când este vorba de stabilirea gradului de rudenie în ma-

terie de succesiune; astfel că, în acest caz, rudenția se poate dovedi nu numai prin acte de stare civilă, ci și prin orice fel de probe admise de lege și deci, și prin martori, de oarece nu sunt în discuție decât interese bănești, cari privesc ordinea privată. (Cas. I, 3 Februar 1909, B. p. 111).

14. Actul de naștere al cuiva nu poate să dovedească nici filiațiunea sa maternă decât după ce s'a dovedit mai întâi căsătoria mamei, căci legea nu admite proba prin actul de naștere a filiațiunii decât când e vorba de o filiațiune legitimă (art. 292 din codul civil), ceace implică proba prealabilă a căsătoriei.

Prin urmare, interpretă greșit art. 292 din codul civil Tribunalul când constată filiațiunea legitimă a unei persoane numai pe baza actului său de naștere. (Cas. I, 860 din 28 Nov. 1912, B. p. 1917 și Jur. Rom. 6/913 și Curier Jud. 12/913. In acelaș sens: Cas. I, 800 din 12 Nov. 1912. Jur. Rom. 4/913).

15. Numai atunci când trebuie să se stabilească un grad mai depărtat de rudenie și deci o serie de nașteri, căsătorii și decese petrecute la diferite epoci și în diferite localități, se admite, prin derogare dela regula generală, că proba rudeniei se poate face cu orice acte de corespondență, titluri de familie, martori și chiar simple prezumțiuni. (Cas. I, 29 Ianuarie 1913, B. p. 103).

16. Proba prin acte de stare civilă și prin posesiunea de stat este cerută numai pentru stabilirea filiațiunii copiilor legitimi într'o acțiune în contestațiune de stat, iar nici decum pentru stabilirea gradului de rudenie într'un interes pur pecuniar cum ar fi în materie de moștenire, caz în care proba pentru stabilirea rudeniei se poate face în conformitate cu dispozițiunile art. 33 c. civ. și prin martori. (Apel Buc. I, No. 40, 1915; „Dreptul“ 1915, p. 228).

17. Dovada filiațiunii legitime nu se poate face numai cu actul de naștere, cum pare să autorize art. 292 c. civ. căci acest act nu dovedește decât faptul nașterii din partea mamei; pentru filiațiunea legitimă se cere dovada identității celui care reclamă această stare, cu copilul născut, dovada căsătoriei părinților prin actul lor de căsătorie sau posesia de stat în cazul art. 179 c. civ. cum și dovada că reclamantul a fost conceput sau născut în timpul căsătoriei. (Cas. I, 780 din 5 Oct. 1921. Curier Jud. 28/922).

18. Gradele de înrudenie în cazurile și condițiunile prevăzute de legea chiriilor, pot fi dovedite prin orice probe, în specie, un certificat al Prefecturii Capitalei, iar nu numai decât prin dovada riguroasă a actelor stării civile.

prevăzută de art. 292 c. civ., pentru că în specie nu este vorba de filiațiune legitimă. (Trib. Prahova s. I, 410 din 7 Iunie 1924, Curier Jud. 37/924).

19. A se vedea: Art. 1, Index. „Fi-

liațiune” și „Retroactivitate” cu notele respective; art. 33, Index: „Filiațiune”. „Nastere”. „Posesiune de stat” și notele respective; art. 286 cu notele 15, 19; art. 308 cu nota 19.

Art. 293. — În lipsă de un asemenea titlu este îndestulătoare posesiunea constantă a statului de copil legitim. (Civ. 33, 177 ur., 291, 294 ur.; Civ. Fr. 320).

Text. fr. Art. 320. — A défaut de ce titre, la possession constante de l'état d'enfant légitime suffit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 11, 12.;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 462 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 259 urm., 294, 874; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 236 urm.; *Suppl. Paternité et filiation* 113 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 47 bis, II.;
DEMOLOMBE, V, 206, 208, 211;
MARCADÉ, art. 320, 321, n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 459 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a No. 434, 1387-1391.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 560); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 8; *Observație* sub Trib. Ilfov s. III, 308 din 30 Mart. 1902. Curier Jud. 45/1902. *Observație* sub Cas. I, 385 din 29 Sept. 903. Curier Jud. 60/905;
ALEXANDRESCU TRAIAN, *Notă* sub Cas. Fr. 30 Nov. 1920. Curier Jud. 10/1922;
CANTACUZINO MATEI, p. 187;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 33;
NACU, I, p. 512, 513.

INDEX ALFABETIC

Acte 1, 2.	Martori 2, 4, 6, 10.
Acte de naștere, a se vedea „Acte de stare civilă”.	Mamă 3.
Apreciere suverană 2, 7.	Posesiune de stat 1-5, 7-10.
Cărașca Cod 8.	Prezumție legală 3.
Contestație de stat 10.	Probe, a se vedea „Martori” și 1, 4, 7, 10.
Copil legitim 1-5, 7-10.	Recurs, a se vedea „Apreciere suverană”.
Deces 3.	Registrelle actelor stării civile 1.
Distrugere 1.	Rudenie a se vedea „Filiațiune”.
Dovezi, a se vedea „Probe”.	Succesiune 6, 9.
Filiațiune 1-10.	Suverană apreciere 2, 7.
Fiu legitim, a se vedea „Copil legitim”.	Tată 8, 9.
Interes materiale 6, 10.	

Jurisprudență.

1. După art. 293, în lipsă de actele stărei civile, filiațiunea copiilor legitimi se poate dovedi prin orice acte și prin posesiunea de stat. Dacă dar registrul de stare civilă a fost distrus, în atare caz instanța de fond e în drept să se întemeeze pe diferitele acte și faptele procesului, pentru a-și face convingerea că partea avea posesiunea de stat de fiu legitim. (Cas. I, 249/88, Oct. 12/88, B. p. 843).

2. Deciziunea judecătorului de fond prin care declară că, din depunerile martorilor și din actele produse, își formează convingerea că un copil a fost recunoscut ca fiu al cuiva și a

avut posesiunea de stat constantă, constituie o deciziune de atribut suveran, care scapă de cenzura Curții de casațiune. (Cas. I, 10/95, B. p. 11).

3. Posesiunea de stat este o stare de fapt și ea rezultând dintr-o reuniune de fapte tinzând a stabili între un individ și soții dintr-o căsătorie un raport de filiațiune, această posesiune trebuie să existe față de ambii soți și nu poate rezultă față de unul din soți dintr-o prezumție legală, ci trebuie să rezulte în mod indiviz față de ambii soți legătura de fiu legitim, tot din circumstanțe de fapt. Numai într'un singur caz cel ce voește a-și dovedi filiațiunea de stat ar putea fi dispensat de a-și dovedi această posesiune și față de mama sa, atunci când dânsa ar fi murit din naștere. (Trib. Ilfov, III, C. Jud. 45/902).

4. În lipsa actului de naștere, posesiunea de Stat de fiu legitim se poate dovedi cu martori. (Cas. I, 4 Mai 1907, B. p. 786).

5. Conform art. 293 din codul civil, în lipsa actului de naștere, este îndestulătoare posesiunea constantă a statului de copil legitim.

Prin urmare, săvârșește o omisiune esențială instanța de fond când nu se ocupă de mijlocul legal bazat pe pose-

siunea de stat de copil legitim, invocată de parte. (Cas. I, 19 Decembrie 1907, B. p. 1898).

6. Sub imperiul codului civil, când se reclamă o moștenire, proba cu martori este admisibilă pentru dovedirea rudeniei, fiind în joc numai interese pur materiale, iar nu chestiuni propriu zise de filiațiune. (Cas. I, 8 Mai 1909, B. p. 549).

7. După art. 293 din codul civil, în lipsă de act de naștere este îndestulătoare posesiunea constantă a statului, de copil legitim pentru dovedirea filiațiunii legitime, iar art. 294 din codul civil arată cari sunt faptele mai de căpetenie cari constituiesc posesiunea de stat.

Prin urmare, când instanța de fond constată că partea a dovedit faptele enumerate de art. 294 din codul civil, din care rezultă posesiunea de Stat, aceasta constituie o constatare de fapt lăsată la suverana apreciere a judecătorilor de fond. (Cas. I, 712 din 31 Oct. 1911, B. p. 1240, Curier Jud. 6/912).

8. Tribunalul nu comite exces de putere și nu violează art. 1 și 293 c. civ. și cap. II, p. VI din C. Caragea, când constată și admite dovada posesiei de stat de copil legitim sub imperiul legii Caragea, de oarece, deși posesia de stat de copil legitim nu era reglementată de acea legiuire, însă ea rezultă dintr-o continuitate de fapte care s'au petrecut într'un interval de timp urmat după nașterea copilului ce invoacă legitimitatea. Astfel că, deși nașterea acestuia a avut loc sub imperiul legii Caragea, totuși faptele din care rezultă posesia de stat de fiu legitim au urmat și sub imperiul cod. civil actual, care recunoaște și reglementează un asemenea mijloc de dovedire a filiațiunii legitime. Pe lângă aceasta, sta-

oilirea filiațiunii legitime față de tată nu se poate deduce decât tot din aceleași fapte care constituiesc posesia de stat de fiu legitim, adică că tatăl l-a tratat și îngrijit de creșterea copilului, ca fiind fiul său legitim. (Cas. I, No. 687, 1913; „Jurispr. Rom.“ 1914, p. 20).

9. Din redacțiunea art. 293 și 295 c. civ., rezultă că numai atunci când și titlul de naștere și posesiunea de stat civil concordă, fără a se contrazice în ceva, este oprită reclamarea unei alte stări civile, iar nu și în cazul când actul de naștere nu există sau posesia de stat îl contrazice.

Prin urmare, un copil născut din o căsătorie legitimă, al cărui act de naștere nu se prezintă, poate să reclame posesia de stat de copil legitim al bărbatului de al doilea al mamei sale și să vie la succesiunea acestuia, fără să i se poată opune că este copilul legitim al primului bărbat al mamei sale, în virtutea maximei „*pater is est...*”, fiind născut în timpul acelei prime căsătorii. (Cas. I, dec. No. 410, din 17 Iunie 1915; „Jurispr. Rom.“ 1915, p. 402).

10. Proba prin acte de stare civilă și prin posesiunea de stat este cerută numai pentru stabilirea filiațiunii copiilor legitimi într'o acțiune în contestațiune de stat, iar nici de cum pentru stabilirea gradului de rudenie într'un interes pur pecuniar cum ar fi în materie de moștenire, caz în care proba pentru stabilirea rudeniei se poate face în conformitate cu dispozițiunile art. 33 c. civ. și prin martori. (Apel Buc. I, No. 40, 1915; „Dreptul“ 1915, p. 228).

11. A se vedea: Art. 33, Index și notele respective; art. 286 cu nota 15; art. 292 cu notele 2, 9;

Art. 294. — Posesiunea de stat se statornicește prin întrunirea de fapte îndestulătoare, ce arată legământul de filiațiune și rudenie între un individ și familia din care pretinde a face parte.

Cele mai de căpetenie din aceste fapte sunt: că acel individ a purtat în totdeauna numele părintelui al cărui fiu se pretinde a fi; că tatăl l-a tratat ca pe fiul său și a îngrijit, în această calitate, de creșterea, de întreținerea și de stabilirea sa.

Că a fost recunoscut în această calitate întotdeauna în societate.

Că a fost recunoscut în această calitate de către familie. (Civ. 185, 293; Civ. Fr. 321).

Text. fr. Art. 321. — La possession d'état s'établit par une réunion suffisante de faits qui indiquent le rapport de filiation et de parenté entre un individu et la famille à laquelle il prétend appartenir.

Les principaux de ces faits sont.
 Que l'individu a toujours porté le nom du père auquel il prétend appartenir;
 Que le père l'a traité comme son enfant, et a pourvu, en cette qualité,
 à son éducation, à son entretien et à son établissement;
 Qu'il a été reconnu constamment pour tel dans la société;
 Qu'il a été reconnu pour tel par la famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 12, 13;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 462 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 259, 264, 874; ed. 1-a, III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 237 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 113 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 47 bis, IV;
 DEMOLOMBE, V, 212, 216;
 MARCADÉ, art. 320; 321, no. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 459 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 434, 1387-1391.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 560); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*: p. 8: *Observație* sub. Trib. Ilfov S. III, 308 din 30 Mart. 1902. *Curier Jud.* 45/1902; *Observație* sub. Cas. I, 23 Aprilie 1920. *Tribuna Juridică* 12-13-14/1921;
 CANTAUZINO MATEI, p. 187;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 33;
 NACU, I, p. 513;
 ROSENAL S., *Notă* sub. Trib. Ilfov s. III, 159 din 12 Mart. 1921. *Pand. Rom.* 1923, II, 129.

Jurisprudență.

1. Posesiunea de stat de copil legitim, coroborată cu actul de naștere, dispensează de a dovedi alt-fel căsăto-

ria părinților. (Apel Buc. I, 90, Apr. 21/93, *Dr.* 36/93).

2. A se vedea și *notele* 4, 7, 8 de sub art. 293.

Art. 295. — Nimeni nu poate reclama o stare civilă contrarie aceleia ce-i dă titlul său de naștere, și posesiunea de stat, conform ¹⁾ acestui titlu.

Și vice-versa, nimeni nu poate contesta starea civilă aceluia care o posesiune de stat, conform ¹⁾ titlului său de naștere. (Civ. 178, 179, 292, 294; Civ. Fr. 322).

Text. fr. Art. 322. — Nul ne peut réclamer un état contraire à celui que lui donnent son titre de naissance et la possession conforme à ce titre;

Et réciproquement, nul ne peut contester l'état de celui qui a une possession conforme à son titre de naissance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 21, 22;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 466 urm.;
 BEUDANT, II, 514;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 261, 268, 346; ed. 1-a, III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 256 urm., 340 urm.; *Suppl.*, *Paternité et filiation*, 119 urm., 150 urm., 167 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 48 bis, I, III și IV;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 467;
 DEMOLOMBE, V, 222-224, 226, 229, 481;

¹⁾ In loc de „conform” ar trebui cetit „conformă” fără virgulă înainte, după cum este și in textul francez corespunzător.

Huc, III, 328;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 462, 463;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1392.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 265 urm., 266, 309; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 314);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 8;
 CANTACUZINO MATEI, p. 186, 187, 198;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 LĂZĂRESCU EM. ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov, s. III, 159 din 12 Martie 1921. *Curier Jud.* 10/1921;
 NACU, I, p. 514, 515;
 PLASTARA GEORGE, *Nota* sub Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. *Pand. Rom.* 1922-I-86;
 ROSENAL S., *Notă* sub Trib. Ilfov s. III, 159 din 12 Martie 1921. *Pand. Rom.* 1923-II-129.

Jurisprudență.

1. Deși art. 295 c. civ., care se referă la filiațiunea legitimă iar nu la cea naturală, prevede că starea civilă nu poate fi contestată și că numai tatăl sau moștenitorii săi pot să conteste legitimitatea noului născut, însă prin aceasta se înțelege acțiunea în tăgada paternității iar nu și o contestare de legitimitate, care poate fi exercitată de toți cei ce au interes fie moral, fie bănesc. (Trib. Gorj, C. Jud. 25/906).

2. Imprejurările și elementele din cari se deduce că cineva este fiul legitim al unor soți săvârșiți din viață, constituind o chestie de fapt, se apreciază în mod suveran de instanțele de fond și scapă de controlul Curții de Casație. (Cas. I, 22 Martie 1906, B. p. 512).

3. După dispoziția art. 179, combinat cu art. 295 din codul civil legitimitatea copiilor născuți din două persoane, cari au viețuit împreună în public, ca bărbat și femeie, și cari amândouă au încetat din viață, nu poate fi contestată sub singurul cuvânt că nu se prezintă actul de căsătorie, oridecâteori această legitimitate se dovedește printr'o posesiune de stat necontrazisă prin actul de naștere. (Cas. I, 22 Martie 1906, B. p. 512).

4. După dispozițiunile art. 295 din codul civil, nu se poate contesta starea civilă a aceluia ce are o posesiune de Stat, conform titlului său de naștere. (Cas. I, 5 Iunie 1906, B. p. 1069).

5. Din momentul ce, potrivit art. 295 din codul civil, nimeni nu poate reclama o stare civilă contrarie aceleia ce îi dă titlul său de naștere și posesiunea de Stat, conform acestui titlu, și nimeni nu poate contesta starea civilă a aceluia ce are o posesiune de Stat conformă titlului său de naștere, urmează ca cererea făcută înaintea unei instanțe de fond, în scopul de a dovedi posesiunea de Stat, conform cu titlul de naștere, este o cerere de natură a schimba soluțiunea pricinii, și deci, omisiunea instanței de fond de a se pronunța asupra unei asemenea cereri

constitue o omisiune esențială. (Cas. I, 919 din 18 Dec. 1912, B. p. 2118, *Jurispr. Rom.* 11/913).

6. Din redacțiunea art. 293 și 295 c. civ. rezultă că numai atunci când și titlul de naștere și posesiunea de stat civil concordă, fără a se contrazice în ceva, este oprită reclamarea unei alte stări civile, iar nu și în cazul când actul de naștere nu există sau posesia de stat îl contrazice.

Prin urmare, un copil născut din o căsătorie legitimă, al cărui act de naștere nu se prezintă, poate să reclame posesia de stat de copil legitim al bărbatului de al doilea al mamei sale și să vie la succesiunea acestuia, fără să i se poată opune că este copilul legitim al primului bărbat al mamei sale, în virtutea maximei „*pater is est...*”, fiind născut în timpul acelei prime căsătorii. (Cas. I, No. 410, 1915; *Jurispr. Rom.* 1915, p. 402).

7. Articolele 295 c. civ. și 300 c. civ., prevăzând și subordonând acțiunea penală pentru delictul de suprimarea sau falsificarea statului civil al unei persoane hotărârii definitive asupra stării civile, nu pot avea în vedere decât cazurile când există contrarietate între actul de naștere și posesiunea de stat sau când lipsește titlul de naștere și posesiunea de stat sau numai unul din aceste două elemente.

Când însă există titlu de naștere și posesiune de stat conformă titlului, art. 295 c. civ., declară inadmisibilă în principiu reclamațiunea stării civile contrarie aceleia, care rezultă din cele două elemente întrunite.

În atare caz o persoană nu poate, prin urmare, să reclame pe nici o cale nici chiar pe calea acțiunii penale, o altă stare civilă decât aceia pe care i-o dă titlul său de naștere unit cu posesiunea de stat statornică conformă titlului. (Cas. I, dec. No. 349, din 13 Iunie 1916; *Jurispr. Rom.* 12/919, p. 610).

8. Nimeni nu poate reclama, dar nici contesta starea civilă a aceluia care are o posesiune de stat conformă titlului său de naștere. Presumpțiunea de legitimitate, legiuitorul a voit s'o facă atât

de intangibilă în cât a interzis Ministerului Public să intervină în asemenea ocazii chiar și numai pentru ca să dea vre-o informație (art. 295, 299, 300 c. civ.) deși la baza supresiunilor sau supozițiilor de stat, se găsește un delict grav și câte odată o crimă. Călăuzit de asemenea principiul, legiuitorul a oprit chiar și admiterea probei cu martori dând crezământ numai actului de stare civilă întărit cu posesiunea de stat. (Trib. Ilfov, s. III, 159 din 12 Mart. 1921. Curier Jud. 19/921, Pand. Rom. 1923, II, 129).

9. Dispoziția art. 295 cod. civ., după care nimeni nu poate reclama o stare civilă contrară celei ce-i dă titlul său de

naștere și posesia de stat potrivită acestui titlu, presupune condiția prealabilă că este stabilită căsătoria dintre preinșii autori ai copilului.

Când după cum este dovedit în speță, între pretinsul tată al reclamantei și mama sa, n'a existat căsătorie în momentul nașterii, art. 295 c. civ. nu mai este aplicabil, căci numai este concordantă între posesiunea de stat și titlul de naștere.

Fiind prin urmare constatată filiațiunea legitimă în sensul indicat mai sus, și cererea reclamantei de rectificare a actului său de naștere are a fi primită. (C. Apel Galați s. I. 194 din 12 Oct. 1923, Jurispr. Gen. 1924 No. 36).

Art. 296. — În lipsă de titlu și de posesiune de stat statornică, ori dacă copilul a fost înscris, sau sub nume mincinoase, sau ca născut din tată și mamă necunoscuți, dovada filiațiunii se poate face prin martori.

Cu toate acestea dovada nu poate fi primită decât atunci când există un început de dovadă înscris, oricând presumpțiunile sau indiciurile ce rezultă din fapte constatate sunt de o astfel de gravitate, încât să se poată primi admiterea dovezii prin martori. (Civ. 33, 38, 196, 292 urm., 297 urm., 1197, 1199, 1303; Pr. civ. 162, 185 urm., 201 urm.; Civ. Fr. 323).

Text. fr. Art. 323. — A défaut de titre et de possession constante ou si l'enfant a été inscrit, soit sous de faux noms, soit comme né de père et mère inconnus, la preuve de filiation peut se faire par témoins.

Néanmoins cette preuve ne peut être admise que lors qu'il y a commencement de preuve par écrit, ou lorsque les présomptions ou indices résultant de faits des lors constants sont assez graves pour déterminer l'admission.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 7, 14, 16, 204;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 471 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 258 urm., 278, 296; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation* 265 urm.; *Suppl.*, Paternité et filiation 122 urm.;
DEMOLOMBE, V, 239, 502, 567;
HUC, III, 42, 44;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 463 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1393, 1398.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260, 263, 267 urm.; 340; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 117, 253 nota. 276); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Observație* sub. Cas. I, 261 din 5 Iunie 1906. Dreptul 81/1906; *Observație* sub. Cas. I, 385 din 29 Sept. 1903. Curier Jud. 60/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 189, 190, 191, 192;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 33;
NACU, I, p. 516, 537, 538; II, p. 845;
ROSENTAL S., *Notă* sub. Trib. Ilfov s. III, 159 din 12 Martie 1921. Pand. Rom. 1923-II-129.

Jurisprudență.

1. După art. 293 și 296, în lipsă de acte de naștere, dovada filiațiunii se

poate face prin posesiunea de stat și martori. (Cas. I, 281/Sept. 25/89. B. p. 762).

2. Prin ultimele dispozițiuni ale art.

296, legiuitorului, în materie de filiație, derogând regulilor de drept comun, lasă judecătorilor de fond de a aprecia în mod suveran dacă prezumțiunile sunt destul de grave pentru a-i determina să admită proba testimonială, astfel că deciziunea lor în această privință scapă controlului curții de casatie. (Cas. I, 146/Apr. 18/90, B. p. 436).

3. În materie de filiație legiuitorului, derogând regulilor dreptului comun, lasă judecătorilor de fond dreptul de a admite dovada prin martori, când prezumțiunile sau indiciile, ce rezultă din fapte constante, prezintă un caracter de gravitate, iar aprecierea judecătorilor de fond în această privință scapă censurei Curții de casatie. (Cas. I, 294/97, B. p. 1041).

4. Pentru dovedirea filiației naturale se aplică art. 308 c. civ., iar nu art. 293 și 297 c. civ. căci aceste texte prevăd o procedură specială pentru dovedirea filiației legitime, ca excepție la modul de probație după dreptul comun. Această deosebire de favoare rezultă clar din dispozițiile art. 308 c. civ., care prevede că pentru filiația naturală nu se admite proba cu martori, decât când există un început de probă scrisă, pe când art. 296 pentru filiația legitimă admite proba cu martori și atunci când sunt numai prezumții grave. Din această intenție a legiuitorului rezultă că pentru probarea filiației naturale trebuie să se aplice regulile dreptului comun, astfel că începutul de probă scrisă pentru probarea acestei filiații trebuie să îndeplinească condițiile din art. 1197 c. civ. (Cas. I, 489/903, B. p. 1343).

5. Instanța de fond care, în dovedirea filiației, admite proba cu martori, fără un început de dovadă sau prezumțiuni, făcând probabilă filiațiunea ce se dovedea cu martori, pronunță o hotărâre nesuficient motivată și lipsită de bază legală. (Cas. I, 158 din 1905, B. p. 354).

6. Proba identității copilului nu se poate face prin martori, decât numai atunci când va exista un început de dovadă scrisă, emanat fie dela mamă, fie dela alte persoane interesate în contestațiune, care să facă de crezut faptul identității copilului. (C. Apel București II, Drept 30/905).

7. Trecerea unui act de naștere în condică, la rândul lui, dar neiscălit de ofițerul stării civile, constituie un indiciu și o prezumțiune destul de gravă, ca în puterea art. 296 din codul civil, chiar și în lipsă de titlu și de posesiune de Stat statornică, să se admită proba cu martori pentru completarea probei, rezultând dintr'un asemenea registru oficial. (Cas. I, 5 Iunie 1906, B. p. 1069).

8. Proba testimonială, edictată de art. 296 c. civ., pentru dovedirea filiației legitime, atunci când ar exista prezumțiuni sau indicii de oarecare gravitate ce rezultă din fapte constante, nu se poate întinde și aplica și la dovedirea maternității naturale, unde prin art. 308 legiuitorului nu a admis proba cu martori, decât atunci când ar exista un început de dovadă scrisă, emanat dela pretinsa mamă. (Cas. I, dec. No. 135, din 24 Febr. 1916; „Jur. Rom.“ 1916, p. 338).

9. A se vedea: Art. 308 cu notele 1, 4, 5-7.

Art. 297. — Începutul de dovadă înscris rezultă din titluri de familie, registre și hârtii casnice ale tatălui sau ale mamei din acte publice sau chiar private, emanate dela una din părțile ce figurează în contestațiune, sau care ar avea vreun interes în cestiune dacă ar fi în viață. (Civ. 33, 296, 308, 1197; Civ. Fr. 324).

Text. fr. Art. 324. — Le commencement de preuve par écrit résulte des titres de famille, des registres et papiers domestiques du père ou de la mère des actes publics et même privés émanés d'une partie engagée dans la contestation, ou qui y aurait intérêt si elle était vivante.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 15;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 471 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, 263, 296; II, p. 201; ed. 1-a III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 237, 269 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 127 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 51 bis, I;
 DEMOLOMBE, V, 245, 246;
 HUC, III, 40, 44;

LAURENT, III, 417;
 MARCADIÉ, art. 324, No. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 463 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1393, 1398.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 260, 263, 267 urm., 310; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 117, 253 nota, 276); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Anotație* sub. Trib. civil din Mons (Belgia) 28 Ian. 1899. *Curier Jud.* 15/1900; *Observație* sub. Trib. Chateauroux 14 Sept. 1922. *Pand. Rom.* 1923-III-67;
 CANTACUZINO MATEI, p. 191, 198;
 NACU, I, p. 516, 517, 537; II, p. 845.

Jurisprudență.

1. Instanța de fond este suverană să constate în fapt dacă constituie un început de dovadă scrisă, în sensul art. 1197 sau al art. 297 combinat cu art. 308 cod. civ., actul de naștere al unui copil care a fost înlăturat de instanța

de fond ca constituind o dovadă complectă a filiației naturale, pe motiv că aceea care a declarat nașterea copilului nu a fost mama sa, așa cum cere art. 304 c. civ., ci o altă persoană străină, care s'a prezentat ofiterului stărei civile. (Cas. I, No. 135, 1916; „*Jurispr. Rom.*” 1916, p. 338).

Art. 298. — Dovada contrarie se va putea face prin toate mijloacele proprii de a statornici, că reclamantul nu e copilul mamei ce pretinde că are, sau, chiar fiind maternitatea dovedită, că nu e copilul bărbatului mamei. (Civ. 286, 290, 291, 296; Pr. civ. 205; Civ. Fr. 325).

Text. fr. Art. 325. — La preuve contraire pourra se faire par tous les moyens propres à établir que le réclamant n'est pas l'enfant du mari de la mère.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 15;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 474;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 278, 333, 354, ed. 1-a, III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 288 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 132 urm.;
 DEMOLOMBE, V, 255, 257-259;
 HUC, III, 49;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 463 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1459, 1463.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 272 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 117, 253, nota, 276); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
 CANTACUZINO MATEI, p. 192;
 NACU, I, p. 517, 518.

Art. 299. — Tribunalele civile vor fi singure competente a hotărî asupra reclamațiilor privitoare la starea civilă. (Civ. 84 urm., 180 urm., 182, 300 urm.; C. com. 884; Pr. Civ. 80, 340; Civ. Fr. 326).

Text. fr. Art. 326. — Les tribunaux civils seront seuls compétents pour statuer sur les réclamations d'état.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 22;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 595 urm.;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 323 urm.; ed. 1-a III, p. 373;
DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 363 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 162 urm.;
DEMOLOMBE, V, 265, 266;
Huc, III, 52;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 469;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1403-1405, 1507.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 274 urm., 362; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 640 urm. 666); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8, 246;
CANTACUZINO MATEI, p. 191, 199;
NACU, I, p. 523, 524.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul, în vederea unui înalt interes de ordin social și pentru a asigura liniștea familiilor, a stabilit ca principiu că chestiunile de stare civilă, adică fie acțiunea în reclamațiune de stat, fie aceea de contestațiune a stării civile, să fie judecate numai de instanțele ordinare civile și cu garanția celor două grade de jurisdicțiune. (Cas. III, 20 Aprilie 1906, B. p. 819).

2. Instanțele care judecă contravențiunile la legea timbrului și înregistrării, având un caracter excepțional, ele nu sunt competente de a judeca în această calitate chestiunile de stare civilă a persoanelor, fără a viola principiul de mai sus, stabilit prin art. 299 și 300 codul civil. (Cas. III, 20 Apr. 1906, B. p. 819).

3. Judecătorul care se află investit cu judecarea unei acțiuni, este prin

aceasta chiar investit cu judecarea tuturor cererilor, excepțiunilor sau mijloacelor de apărare, invocate în contra sau în sprijinul acțiunii principale, și dela rezolvarea cărora atârână soluțiunea acțiunii.

În aplicarea acestui principiu legiuitorul, prin art. 83 legea judecătorilor de ocoale, a prevăzut că înaintea acestor judecătorii se pot invoca toate mijloacele de apărare și excepțiunile cari, după dreptul comun, sunt admisibile în raport cu natura și importanța afacerii.

Prin urmare, într'o acțiune de competența judelei de ocol, dacă se contestă filiațiunea celui ce reclamă un pământ, tot judele de ocol e competent să judece și această contestațiune relativă la dovedirea filiațiunii, întru cât are competența să judece acțiunea principală. (Cas. I, 22 Oct. 1913, B. p. 1771).

Art. 300. — Acțiunea criminală în contra unui delict pentru suprimarea stărei civile, nu va putea începe decât după ce s'a dat hotărîrea definitivă asupra chestiunii stărei civile. (Civ. 38, 39, 180, 181, 299, 302; C. p. 275; Pr. pen. 8, 21; Civ. Fr. 327).

Text. fr. Art. 327. — L'action criminelle contre un délit de suppression d'état, ne pourra commencer qu'après le jugement définitif sur la question d'état.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 23;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 595, urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 323, urm.; II, p. 241; ed. 1-a, III, p. 373;
DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 364 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 162 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 53 bis, 11;
DEMOLOMBE, V, 270, 273, 275;
FAUSTIN HÉLIE, *Instr. crimin.* II, 848, 849, 852;
Huc, III, 52, 53;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 469 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1406, 1507.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 274 urm.; 362; (III, part. II, ed. 2-a, p. 901; VII, p. 640 urm., 666); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8, 246;
CANTACUZINO MATEI, p. 191, 199;
NACU, I, p. 523, 524.

1. Deși prevenitul de bigamie a făcut cerere curții să suspende acțiunea criminală până se va judeca acțiunea validității primei căsătorii, dar întru cât nu i-a dovedit că intentase acțiune la tribunalul civil și că atunci când s'a judecat delictul de bigamie, era pendinte înaintea instanței civile acea acțiune, fără cuvânt impută curtei că a violat art. 300. (Cas. II, 367/90, Iulie 27/90, B. p. 928).

2. Este inadmisibilă o acțiune în reclamațiune de stat intentată pe cale civilă de ministerul public care, potrivit art. 300 c. civ., nu poate porni nici măcar acțiune publică pentru delictul de supresiune de stat, până ce nu se pronunță o hotărâre definitivă în acțiunea civilă de reclamațiune sau contestațiune de stat, intentată de cei în drept, de oarece chestiunea de stat civil este o chestiune prejudicială care suspendă nu numai judecata penală, dar chiar punerea în mișcare a acțiunii publice. (Trib. Vâlcea I, Dec. 1913; „Dreptul” 1914, p. 303).

3. Articolele 295 c. civ. și 300 c. civ., prevăzând și subordonând acțiunea penală pentru delictul de suprimarea sau falsificarea statului civil al unei persoane hotărârii definitive asupra stării civile, nu pot avea în vedere decât cazurile când există contrariedade între actul de naștere și posesiunea de stat, când lipsește titlul de naștere și posesiunea de stat sau numai unul din aceste două elemente.

Când însă există titlu de naștere și posesiune de stat conformă titlului, art. 295 c. civ., declară inadmisibilă în principiu reclamațiunea stării civile contrarie aceleia, care rezultă din cele două elemente întrunite.

În atare caz o persoană nu poate, prin urmare, să reclame pe nici o cale, nici chiar pe calea acțiunii penale, o altă stare civilă decât aceea pe care i-o dă titlul său de naștere unit cu posesiunea de stat statornică conformă titlului. (Cas. I, dec. No. 349 din 13 Iunie 1916; „Jurispr. Rom.” 12/919, p. 610).

4. A se vedea art. 299 cu notele 1 și 2.

Art. 301. — Acțiunea pentru reclamarea stărei civile este neprescriptibilă în privirea copilului. (Civ. 302 urm., 1844, 1890; Civ. Fr. 328).

Text. fr. Art. 328. — L'action en réclamation d'état est imprescriptible à l'égard de l'enfant.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 20, 21;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 590, 591;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 335, 339; ed. 1-a, III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 340 urm., 384; *Suppl. Paternité et filiation*, 150 urm., 170;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 55 bis, VII;
 DEMOLOMBE, V, 280, 281, 299, 303-308;
 HUC, III, 52;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 471 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1401, 1507.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 280 urm., 362; (XI, p. 85, 213 No. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8; *Nota* sub. Trib. civil, Melun (Seine et Marne) 9 April 920. *Curier Jud.* 2/924;
 CANTACUZINO MATEI, p. 183, 192, 199;
 NACU, I, p. 519.

Art. 302. — Acțiunea pentru reclamarea stărei civile nu se va putea porni de către moștenitorii copilului, care n'au reclamat decât când acesta ar fi murit minor, sau în termen de 5 ani după împlinirea etății majore. (Civ. 291 urm., 301, 303, 315-342, 653; Civ. Fr. 329).

Text. fr. Art. 329. — L'action ne peut être intentée par les héritiers de l'enfant qui n'a pas réclaté, qu'autant qu'il est décédé mineur, ou dans les cinq années après sa majorité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 18-20;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 581 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 330 urm., 335, 338; ed. 1-a, III, p. 373;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 54 bis, VI;
 DEMOLOMBE, V, 280 urm., 284, 290, 291, 294-297, 302 urm.;
 MARCADÉ, art. 330, n° 2 și 4; 1116, n° 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 471, urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1407, 1410.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 282 urm., 336; (XI, p. 85); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
 CANTACUZINO MATEI, p. 192, 199;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 NACU, I, p. 520.

Jurisprudență.

1. Art. 302 nu se opune ca mama să dovedească că este mamă naturală a defunctului său copil natural, de oare ce acest articol reglementează exercițiul acțiunii transmise moștenitorilor, iar nici de cum pe al aceleia născută originarmente în mâna mamei, care o poate exercită *in eo nomine proprio*,

după cum copilul ar fi putut-o exercita pe a sa înainte de a o transmite erediilor săi. (Apel Buc. I, 267, Febr. 9/85, *Dr.* 40/85).

2. Art. 302 se aplică și la copiii naturali născuți sub legea veche, când își caută maternitatea sub legea nouă. (Trib. Ilfov, IV, 416, Dec. 18/84, *Dr.* 11/85).

Art. 303. — Moștenitorii pot urmări acțiunea deschisă de către copil, afară numai dacă acesta se va fi lepădat formal, sau ar fi lăsat să treacă 3 ani fără a o mai urmări însuși, socotindu-se de la cel din urmă act de procedură. (Civ. 291 urm., 301 urm., 653; Pr. civ. 253 urm., 316 urm., 343, 345; Civ. Fr. 330).

Text. fr. Art. 330. — Les héritiers peuvent suivre cette action lorsqu'elle a été commencée par l'enfant, à moins qu'il ne s'en fût désisté formellement, ou qu'il n'eût laissé passer trois années sans poursuites, à compter du dernier acte de la procédure.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 18-22, 24-26;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 585 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 330 urm., 335, 338; ed. 1-a, III, p. 373;
 DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 273, 352 urm.; *Suppl. Paternité et filiation* 153 urm.;
 DEMOLOMBE, V, 289, 291-293, 307-321, 325, 327-329;
 HUC, III, 58, 60;
 MARCADÉ, art. 330, No. 4, 6;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 471 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1407, 1410;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 282 urm.; 336; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 463; XI, p. 85); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 8;
 CANTACUZINO MATEI, p. 192, 199;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 34;
 NACU, I, p. 521, 522.

CAPITOLUL III

Despre copiii naturali.

Secțiunea I. — Despre legitimarea copiilor naturali¹⁾.

Art. 304. — (Mod. L. 15 Martie 1906²⁾). Copiii născuți sau concepuți afară din căsătorie vor fi legitimați prin căsătorie făcută după naștere între tatăl și mama lor, când aceștia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naștere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie.

Această regulă se aplică cu putere interpretativă a legii actuale.

Copie după actul autentic de recunoaștere va fi trimisă de grefierul tribunalului, unde a fost, autenticat la ofițerul stărei civile, care a înscris nașterea copilului spre a se face mențiune pe marginea actului.

Grefierul și ofițerul stărei civile cari vor neglija îndeplinirea acestor forme vor fi pedepsiți cu amendă până la 100 lei.

Text. fr. Art. 331. — Les enfants nés hors mariage, autres que ceux nés d'un commerce incestueux ou adultérin, pourront être légitimés par le mariage subséquent de leurs père et mère, lorsque ceux-ci les auront légalement reconnus avant leur mariage, ou qu'ils les reconnaîtront dans l'acte même de célébration.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 64-67, 69, 70;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 731 urm.;
 BEUDANT, II, 652;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 179, 269, 306 urm.; 310 urm., 331;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 57 bis, I, VII; 67 bis, IV, VI;
 DEMOLOMBE, V, 345, 346, 351, 352 urm., 358, 360, 362-366;
 HUC, III, 66, 67;
 MARCADÉ, art. 331;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 475, 476, 477;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1552-1565.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 293 urm., 319; (I, ed. 2-a, p. 300, 669); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 10; *Observație* sub. Trib. Iași s. II, 11 Martie 1906. Dreptul 25/1906; *Observație* sub. Cas. I, 99 din 16 Martie 1907. Dreptul 45/1907; *Observație* sub. Trib. Vâlcea 652 din 25 Sept. 1903. Curier Jud. 21/1904; *Notă* sub. Cas. I, 60 din 2 Febr. 921. Pand. Rom. 1922-I-279; *Observație* sub. Cas. II, 145 din 30 Oct. 1917. Tribuna Juridică 18-19/1920; „*Legislația copiilor naturali în dreptul nostru*”. Tribuna Juridică 9-14/1919; *Observație* sub. C. Apel Toulouse, 8 Mai 1922. Pand. Rom. 1923-III-67; *Notă* sub. Trib. civil Nice, 10 Nov. 1922. Jurispr. Gen. 18/1924 No. 1052.
 ATHANASIU ANGHEL, „*Câteva cuvinte asupra modificării art. 304 c. civil*”. Curier Jud. 37/1906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 195, 196;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 35, 36, 42, 46;
 JUVARA ALFRED, *Notă* sub. Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 1921. Curier Jud. 38/921;
Notă sub C. Apel Buc. s. III, 328 din 27 Nov. 922. Curier Jud. 8/923;

1) În codul civil francez, există și o a doua secțiune, intitulată: „Despre recunoașterea copiilor naturali”, secțiune ce a fost suprimată de legiuitorul român. A se vedea și nota art. 48, cod. civ.

2) **Text vechiu al art. 304.** Copiii născuți sau concepuți afară din căsătorie, se vor putea legitima prin căsătorie, făcută după naștere între tatăl și mama lor, când aceștia îi vor fi recunoscut, chiar prin actul lor de căsătorie. (Civ. 43 483, 184, 233, 307, 303; Reg. act. st. civ. 97; 129, 130; Lege autorizând luarea de măsură în vederea stării de război cu privire la familia și averea celor mobilizați (Mon. of. 22/914 Art. 9; Decret lege No. 1117 din 14 Mai 1918) (Mon. of. 40/918) Art. I; Legea asupra numelui din 18 Martie 1895. Art. 4. Civ. Fr. 331).

- MAVROJANI ALEXANDRU, „Recunoașterea voluntară a copilului natural în codul nostru civil”. Tribuna Juridică, 28-29/1919, 42-44/1919;
- MEITANI GEORGE (FIU), „Despre drepturile copiilor naturali”. Dreptul 31/1902;
- MISSIR P., „Naționalitatea copiilor legitimați”. Dreptul 38/1906
- NACU, I, p. 527, 528 urm.

INDEX ALFABETIC

Act de căsătorie 1-3, 20.	Obligație naturală 6.
Act de naștere 5, 7-9, 11, 14, 17, 25.	Ofițer de stare civilă, 3, 11.
Căsătorie 3, 4, 8, 14, 15, 20, 21, 23.	Ordine publică 3, 19.
Căsătorie religioasă 20.	Posesiune de stat 2, 19.
Cercetarea paternității 3.	Prezumțiuni 1, 2, 18, 20.
Certificatul Parohiei 20.	Probe 2, 18, 21.
Concepțiune 10.	Putere părintească 25, 26.
Contestarea legitimității 18, 19, 20.	Răpire 2.
Copii adulterini 10, 13.	Ratificare 19.
Copii găsiți 22.	Recunoaștere prin act autentic 4, 7, 9, 11, 15, 17, 20, 21, 24, 25, 26.
Copii incestuoși 10, 13.	Recunoaștere prin act de căsătorie 1, 2, 4, 7, 8, 9, 11, 14, 18, 20.
Copii naturali 6, 10, 12-14, 16, 17, 22, 24-26.	Recunoașterea prin act de naștere 5, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 20, 21, 23-26.
Donațiuni 16.	Retroactivitate 4, 6, 7, 9, 12, 15.
Falsitatea recunoașterii 18, 19.	Român 22.
Legi interpretative 6.	Statut personal 6.
Legea pentru controlul streinilor 22.	Străini 1, 3, 12, 22, 26.
Martori 18.	Succesiune 14.
Mărturisire 20.	Taxe succesoriale și de înregistrare 14, 16.
Moștenitori 17.	Terți 17, 19.
Naștere 2, 5, 15.	Tranzacție 19.
Naționalitate 12, 22, 25, 26.	
Nume 26.	

Jurisprudență.

1. Art. 304 c. civ. admite legitimarea copiilor născuți înainte de căsătorie, numai prin recunoașterea lor expresă prin chiar actul de căsătorie și, în lipsa acestei singure dovezii admisibile după lege, toate presupțiunile ce s'ar invoca sunt fără valoare, ele neputând avea efectul de a înlocui mențiunea din actul de căsătorie. Această regulă din citatul articol 304 se aplică și supușilor austriaci ce locuiesc în țară. (Apel. Buc. I, C. Jud. 25/902).

2. După art. 304 c. civ. român, legitimarea copiilor născuți înainte de căsătorie nu se poate face decât prin recunoașterea lor expresă prin chiar actul de căsătorie al părinților. Și, în lipsa unei asemenea mențiuni în actul de căsătorie, toate presupțiunile ce s'ar invoca pentru a dovedi posesiunea de stat de copil legitim sunt fără valoare, ele neputând a avea efectul de a înlocui mențiunea în actul de căsătorie; iar pretențiunea că ar fi cel puțin fiul cutărei persoane, de oarece mama sa a fost răpită și că nașterea coincide cu epoca raptului, nu poate fi luată în considerațiune, în lipsa de orice probă. (C. Apel Buc. I, Drept. 27/902).

3. Art. 307 c. civ., după care cercetarea paternității este interzisă, conține un principiu de ordine publică și, prin urmare, n'are nici-o valoare un act făcut pe teritoriul român contrar dispozițiunii din acest articol. Dispoziția art. 304 c. civ., după care legitimarea nu se poate face decât prin menționarea

expresă a copiilor în actul de căsătorie, este asemenea de ordine publică, ea nefiind decât un corolariu al prohibițiunii din art. 307. Astfel, dacă o căsătorie se face în țară înaintea unui ofițer român al stărei civile, fiecare act trebuind a fi judecat după legile cari îl instituesc, iar nu după legea streină, pe care părțile n'au avut-o în vedere și care nu se poate invoca în contra ordinii publice locale, este evident că o asemenea căsătorie în țară n'are decât efectele ce-i dă legea română, iar nici decum efectele ce i-ar da legile streine, la care nici părțile, nici funcționarul, nu s'au putut gândi. (C. Apel, Buc. I, Drept. 27/902).

4. În urma modificării art. 304 din codul civil prin legea din 15 Martie 1906, legitimarea copiilor născuți sau concepuți afară din căsătorie, se poate face prin căsătorie subsecventă, nu numai când copiii au fost recunoscuți prin chiar actul de căsătorie al părinților, dar și atunci când aceștia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naștere fie prin un act autentic, anterior căsătoriei.

Acest text de lege, conform voinței legiuitorului are efect retroactiv. (Apel Craiova II, Dr. 17/908, p. 135).

5. Lipsa de recunoaștere din partea mamei în actul de naștere, nu atrage consecința neaplicării art. 304 din codul civil, de oarece mama nu este obligată să facă declarația de naștere, ci numai tatăl, și în lipsa acestuia, declarația se poate face de medici, de chirurghi, de moașe sau de către orice alte persoane cari ar fi fost de față la naștere. (C. Apel Craiova s. II, Dreptul 17/908, p. 135).

6. Recunoașterea copiilor naturali, instituită prevăzută de codul civil austriac, este astăzi admisă și de codul civil român, prin art. 304, în urma modificării acestui text prin legea din 1906, această dispoziție având efect retroactiv ca toate legile interpretative.

Recunoașterea copiilor naturali fiind considerată ca o îndeplinire a obligației naturale, care leagă pe tată de copilul său, este cărmuită, în privința efectelor sale, de legea personală a părintelui care a făcut-o. (Apel Iași, II, Dr. 23/908, p. 179).

7. Copiii născuți sau concepuți în afară din căsătorie vor fi legitimați prin căsătorie făcută după naștere, între tatăl și mama lor, când aceștia îi vor fi recunoscut, fie prin actul de naștere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de că-

sătorie, iar această regulă, având a se aplica cu putere retroactivă, nu se mai poate spune că legitimarea, prin căsătorie subsecventă, se poate face numai în cazul când copiii au fost recunoscuți și prin actul de căsătorie al părinților; că, prin urmare, prin această interpretare, dată cu efect retroactiv articolului 304 din codul civil, legiuitorul din 1906 a voit a stabili că acest articol așa cum a fost redactat, are a se considera ca astfel chiar dela promulgarea codului civil. (Cas. I, 16 Martie 1907, B. p. 401).

8. După art. 304 din codul civil, modificat la 1905, legitimitatea copilului născut afară din căsătorie poate să rezulte din actul de naștere al copilului, dacă fiind recunoscut ca atare printr'acest act părintii săi s'au căsătorit legitim în urmă.

Prin urmare, copilul care invoacă calitatea de fiu legitim, nu este suficient să probeze aceasta numai cu actul de naștere, ci trebuie să mai dovedească și căsătoria părinților. (Cas. I, 341 din 29 Sept. 1909, B. p. 941, Jurisprudența 32/909).

9. Copiii născuți sau concepuți afară de căsătorie devin legitimi prin căsătorie făcută după naștere între tatăl și mama lor, cu condiția ca ei să fie recunoscuți fie prin actul de naștere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie. Această dispoziție a legii din 15 Martie 1906 se aplică și faptelor petrecute înainte de această lege. (Cas. I, 13 Ianuarie 1909, B. p. 3).

10. Dispozițiunile art. 304 din codul civil, potrivit cărora se pot legitima prin căsătorie subsecventă copiii născuți sau concepuți în afară de căsătorie, se aplică, indiferent dacă mama în momentul concepției aceluși copil era căsătorită sau necăsătorită, de oarece în legislațiunea noastră, în deosebire de cea franceză, nu se face nici o distincție între copiii naturali adulterini sau incestuoși, toți fiind puși pe aceeași linie. (Cas. I, 919 din 18 Dec. 1912, B. p. 2118, Jurispr. Rom. 11/913).

11. După art. 304 din codul civil, astfel cum a fost modificat prin legea din 15 Martie 1906, legitimarea unui copil se poate face nu numai prin actul de căsătorie al părinților, ci și prin actul de naștere al copilului, și chiar prin act autentic anterior căsătoriei.

Astfel, recunoașterea făcută de o persoană înaintea ofiterului stărei civile cu ocazia osimțământului dat la căsătorie, că copilul este al său, echivalează cu o recunoaștere făcută prin act autentic, în sensul art. 304 din codul civil. (Cas. I, 595 din 11 Sept. 1912, B. p. 1437, Curier Jud. 74/912).

12. După principiile codului civil, copilul natural, născut din părinți cu

naționalități deosebite, nu poate avea altă naționalitate decât cea a mamei, chiar dacă în urmă ar fi legitimat prin căsătoria subsecventă a părinților, de oarece legitimația nu are efect retroactiv și deci nu poate ridica copilului drepturile ce a dobândit înainte de căsătoria părinților, iar naționalitatea odată căpătată nu se mai poate pierde decât prin voința expresă a celui care o dobândește. (C. Apel Buc. s. I, 288/911, Curier Jud. 25/1912; în acelaș sens: Cas. III, 452/912, Curier Jud. 36/912).

13. În legislațiunea noastră, spre deosebire de cea franceză, copiii adulterini și incestuoși au fost puși pe aceeași linie cu cei naturali, putând fi legitimați prin căsătorie subsecventă a părinților lor, după cum aceasta rezultă atât din textul art. 304 c. civil, cum și din suprimarea art. 335 c. francez, care oprește chiar recunoașterea copiilor adulterini și incestuoși. (Cas. I, 183 din 27 Febr. 1913, B. p. 355, Jur. Rom. 11/913, Curier Jud. 36/913 și 45, 1913; Judec. ocol. C. Lung, 527 din 11 Iunie 1923, Bul. Trib. Muscel 12/923, Octombrie).

14. După art. 304 din codul civil modificat la 1906, recunoașterea copilului natural prin actul său de naștere, dă loc la legitimarea copilului, dacă acea recunoaștere este urmată de căsătoria părinților, fără a mai fi nevoie de a se face declarațiune expresă de recunoașterea copiilor prin actul de căsătorie, precum era sub codul civil înainte de modificarea art. 304 din 1906.

Prin urmare, deși copilul natural a fost recunoscut prin actul său de naștere, dacă însă n'a avut loc căsătoria părinților, el nu poate fi considerat ca copil legitimat, și deci urmează să plătească taxa de înregistrare de 12 la sută, ca străin, pentru legatul ce i s'a lăsat prin testament. (Cas. III, 460 din 26 Nov. 1913, B. p. 2207, Jur. Rom. 1914, p. 140, Curier Jud. 16/914).

15. 1) Dispozițiunile art. 304 c. civ. astfel cum au fost modificate în 1906, au un caracter imperativ în ceea ce privește legitimarea copiilor născuți anterior căsătoriei părinților, în sensul că pentru copiii recunoscuți prin unul din modurile prevăzute de lege, prin căsătoria ulterioară a părinților lor, legitimarea are loc ipso jure și chiar împotriva voinței lor.

2) Dispozițiunile art. 304 cod. civil, modificat la 1906, aplicându-se cu putere interpretativă, face corp cu textul codului civil, și are efect retroactiv față de nașterile și recunoașterile petrecute înainte de 1906. (Trib. Muscel, Mai 1913; „Dreptul“ 1914, p. 95).

16. Taxa de înregistrare pentru o

donățiune făcută de către un părinte copiilor săi naturali, este aceea de 12% prevăzută de art. 48 alin. 7 din legea timbrului, deoarece până în momentul legitimării lor, copiii sunt considerați tot ca străini față de tatăl lor natural. (Cas. secțiunii unite, decizia No. 3, din 20 Martie 1914, „Jurisprud. Rom.” 1914, p. 318, Curier Jud. 30/914).

17. Art. 304 c. civil, modificat în anul 1906, permițând recunoașterea prin act autentic anterior căsătoriei, se înțelege că asemenea recunoaștere își va produce efectele sale chiar dacă căsătoria nu a avut loc, copilul fiind în asemenea caz natural, însă recunoscut.

Astfel, actul de stare civilă, fiind un act autentic, intră în prevederile art. 304 c. civil.

Prin urmare, un atare act de recunoaștere își produce efectele sale nu numai între copil și părintele care l'a recunoscut, dar și față de moștenitorii lui, el fiind opozabilă chiar terților. (Jud. Pucști-Tutova 17/914, Curier Judiciar 32/1915).

18. Cu toate că actul de legitimare prin căsătorie subsequentă, ca orice act de stare civilă, are forță probantă erga omnes, că copilul are de mamă și de tată pe aceia care l-au recunoscut, totuși această forță poate fi dărâmată prin proba contrarie de oricine are interes moral sau material spre a stabili falsitatea recunoașterii că copilul nu aparține acelora cari l-au recunoscut probă care se poate face atât prin martori cât și prin simple prezumțiuni. (C. Apel Buc. s. I, 1/915 Dreptul 1915 p. 180).

19. Acei cari prin diferite acte și fapte au recunoscut legitimarea unui copil, nu mai pot în urmă să conteste acea legitimare, pe motiv că copilul n'ar fi al acelora cari l'au legitimat, deoarece, în acest caz, nu este vorba de vre-o transacție asupra stărei civile a copilului, ceiace n'ar fi admisibil, ci de o recunoaștere din partea unor terți, recunoaștere care este conformă cu posesia de stat a copilului și cu actul său de legitimare, astfel că ordinea publică și interesul general nu numai că nu se opun la confirmarea unei stări de fapt existente, dar din potrivă, constituiesc motive puternice pentru a declara decăzuți, pe cei cari au recunoscut acea stare de fapt, din dreptul de a mai putea contesta legitimarea. (Cas. I, 107/916, Curier Jud. 36/1916, Jur. Rom. 15/916).

20. Pentru dovedirea calității de copil legitim, recunoscut prin actul de naștere, în caz când se contestă căsătoria părinților care a urmat după naștere dar care n'a fost trecut în registrele de stare civilă, instanțele de fond pot, sub regimul actualului art.

304 c. civ., să tragă prezumpțiunea căsătoriei civile din recunoașterea părinții adverse, că a existat cununie religioasă și din prezentarea certificatului Parohiei respective prin care se constată celebrarea acestei cununii.

În adevăr, dacă actul de stare civilă al căsătoriei eră neapărat necesar înainte de modificarea art. 304 c. civ. din 1906, când legitimarea nu putea avea loc decât prin recunoașterea făcută în chiar actul de căsătorie, nu se vede pentru ce legiuitorul actual care permite recunoașterea și prin act autentic sau de naștere anterior căsătoriei, ar condiționa și în aceste cazuri, existența faptului căsătoriei de însăși existența actului de stare civilă.

Tribunalul face deci o bună aplicațiune a acestor principii când, în împrejurările și pe temeiul probelor arătate mai sus consideră ca dovedită căsătoria părinților și declară legitim copilul născut și recunoscut de dânsii prin actul de naștere anterior căsătoriei. (Cas. I, dec. No. 280 din 16 Mai 1916; „Jurisprud. Rom.” 8-9/919, p. 576).

21. Potrivit art. 304 C. civ. pentru ca legitimarea copiilor să aibă loc prin căsătoria subseventă, este necesar ca copiii să fie recunoscuți de ambii părinți, fie prin actul de naștere, fie prin act autentic înainte de căsătorie. (Cas. Iași II, 1917; „Justitia” (Iași), No. 1-2/919).

22. Copilul natural, nerecunoscut de mamă, se găsește sub raportul naționalității sale în condițiunea copiilor găsiți pe teritoriul țării și deci considerat ca român, neliind astfel supus dispozițiunii legii străinilor. (Cas. Iași II, No. 145, 1917; „Jurisprud. Rom.”, 4-5, 1919, p. 525).

23. Copilul recunoscut numai de tatăl său prin actul de naștere, va deveni legitim prin căsătoria urmată cu femeia arătată în actul de naștere ca mamă a sa, art. 304 C. civ., neînțelegând să facă din declarațiunea comună a ambilor părinți o regulă strictă și absolută. (Trib. Iași I, 27 Iunie 1919; „Justitia” (Iași), an. III, No. 1-2/919).

24. În privința legitimării copiilor naturali, legiuitorul român s'a îndepărtat de cel francez, cerând pe lângă recunoașterea lor prin actul de naștere sau prin act autentic și căsătoria părinților, fără de care legitimarea nu există.

Scopul legiuitorului a fost de a nu consacra prin lege recunoașterea voluntară din partea tatălui a copiilor naturali, conform art. 48 și 304 c. civ. și legii interpretative din 1906. (Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 1921, Curier Jud. 38/921).

25. Unul din modurile de dobândire a naționalității este și nașterea ca

efect al filiației de sânge, unită cu exercițiul puterii părintești. Cel ce imprimă naționalitatea copilului de curând născut este părintele, căci el exercită puterea părintească. Legiuitorul român spre deosebire de cel francez, nu conferă vre-una din atribuțiile puterii părintești tatălui față de copilul său natural, chiar când l-ar fi recunoscut în vre-un chip oarecare.

Ca atare legitimarea în dreptul nostru are ca consecință să confere copilului natural, naționalitatea tatălui, când îl investeste și cu atribuțiile puterii părintești, spre deosebire de legea franceză, unde recunoașterea voluntară a tatălui este aceea care dă copilului natural naționalitatea acestuia, iar legitimarea dacă are loc posterior recunoașterii mamei, atunci copilul urmează naționalitatea mamei sale.

Prin urmare în specie reclamantul fiind trecut în actul de naștere pe nu-

mele mamei, deci ca copil natural, iar din partea tatălui nu a urmat nici o legitimare, copilul capătă naționalitatea mamei. (Trib. Ilfov s. I, 197 din 19 Mart. 1921, Curier Jud. 38/921).

26. Prin legea interpretativă dela 15 Martie 1906, modificându-se vechiul text al art. 304 c. civ., s'a admis recunoașterea copiilor naturali și prin act separat, chiar dacă nu urmează căsătoria. Recunoașterea făcută de către părinți de naționalitate diferită acordă copilului natural naționalitatea tatălui, pentru că este logic ca fiul natural supus autorității tatălui, care l-a recunoscut și-i poartă numele, să aibă aceeași patrie și aceeași naționalitate. (C. Apel Buc., s. III, 328 din 27 Nov. 1922, Curier Jud. 8/923).

27. A se vedea: Art. 48 cu nota 2; art. 286 cu nota 10; art. 309 cu nota 4; art. 344 cu nota 10.

Art. 305. — Legitimarea se poate face chiar în folosul copiilor încetați din viață, cari au lăsat după dânsii descendenți și atunci aceștia se bucură de efectele ei. (Civ. 304, 306, 664 urm.; Civ. Fr. 332).

Text. fr. Art. 332. — La légitimation peut avoir lieu, même en faveur des enfants décédés qui ont laissé des descendants; et, dans ce cas, elle profite à ces descendants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 71;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 731 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 285, 308;
DEMOLOMBE, V, 356;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 476;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1481, 1554.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 293 urm., 319;
CANTAOUZINO MATEI, p. 195, 196;
NACU, I, p. 530.

Jurisprudență.

1. A se vedea art. 308 nota 2.

Art. 306. — Copiii legitimați prin căsătoria urmată după nașterea lor, vor avea aceleași drepturi ca și cum ar fi fost născuți din această căsătorie. (Civ. 623, 659, urm., 836 urm., 841 urm.; Civ. Fr. 333).

Text. fr. Art. 333. — Les enfants légitimés par le mariage subséquent auront les mêmes droits que s'ils étaient nés de ce mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 71, 72;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 744 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 383, 409;
DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 451 urm., 463 urm., 478 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 182 urm., 183 urm., 198 urm.;

DEMOLOMBE, V, 368-371;
 DURANTON, III, 188;
 HUC, III, 70;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 478;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1566-1568.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 305; (VI, part. I, ed. 2-a, p. 407 n. 2, 483, 525, 533, 752 text și n. 2, 776 n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 132;
 CANTACUZINO MATEI, p. 195, 196, 282;
 NACU, I, p. 531.

Jurisprudență.

1. Codul civil actual nu face nici o deosebire între copiii legitimi și cei legitimați în ceea ce privește vocațiunea la succesiune; din contra, prin art. 306, se prevede categoric că copiii legitimați prin căsătoria părinților urmată după nașterea lor vor avea aceleași drepturi ca și cum ar fi născuți din această căsătorie. (Cas. I, 210/Mai 23/90, B. p. 644).

2. Cu toate că codul civil nu face nici o deosebire în privința drepturi-

ilor între copii legitimați și cei legitimi, însă legitimarea neavând efect retroactiv și producând consecințe legale numai dela căsătorie înainte, urmează ca taxa de înregistrare la o donațiune făcută printr'un act de dotă de către un părinte copiilor săi naturali, să fie tot aceea de 12%, întrucât, până în momentul legitimării prin căsătorie, copiii sunt considerați tot ca străini față de tatăl lor natural. (Cas. secțiuni-unite, No. 3, 1914; „Jurisprudența Rom.” 1914, p. 318; „Dreptul” 1914, p. 283).

Art. 307. — Cercetarea paternității este oprită. La caz de răpire, când epoca răpirei va corespunde cu aceea a zămislirii copilului, răpitorul va putea fi declarat, după cererea părților interesate, de părinte al copilului. (Civ. 48, 272-274, 280-283, 286, 299; Pr. p. 8; C. p. 281, 282; Civ. Fr. 340).

Text. fr. Art. 340. — La recherche de la paternité est interdite. Dans le cas d'enlèvement, lorsque l'époque de cet enlèvement se rapportera à celle de la conception, le ravisseur pourra être, sur la demande des parties intéressées, déclaré père de l'enfant.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 155, 188-194;
 BAUDRY-LAC. *Précis de dr. civ.*, ed. 5-a, n° 765;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 517, 671, 679 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, 129, 146, 281, 289 urm., 297 urm., 328, 335, 340, 341, 344, 437;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 69 bis, III, V;
 DEMOLOMBE, V, 484, 485 bis, 485 ter, 486, 489-491, 493; VI, 480;
 HUC, III, 88, 106;
 LAURENT, IV, 96, 97;
 MARCADÉ, art. 340, 342;
 MOURLON, ed. 7-a I, p. 487, 488;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1519-1537.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 247, 350 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 176; IV, part. I, ed. 2-a, p. 324 t. și n.; V, p. 32 urm.; VII, p. 104 n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 9, 11, 168, 494 nota 2; „Cercetarea paternității”. Dreptul 60/1906; *Observație* sub. Trib. Civil Paris 8 Ian. 907. Dreptul 14/1908; *Observație* sub C. Apel. Nancy din 6 Iunie 913. Dreptul 35/1914; *Observație* sub. Trib. civil Nice, 25 Febr. 1920. Dreptul 24/1923; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 223 din 23 Iunie 904. Curier Jud. 63/904; „Legislația copiilor naturali în dreptul nostru”. Trib. Jur. 9-14/1919; *Observație* sub. Trib. civil Muret, 18 Ian. 1916 etc. Tribuna Juridică 1-2/1921; *Observație* sub. Trib. Nisa, 18 Iulie 1922 și Trib. Sena, 29 Oct. 921. Pand. Rom. 1923,

- III-102; *Observație* sub. Trib. Dolj s. I, 666 din 9 Dec. 1908. Pagini Juridice 42/909;
Nota sub. C. Apel Toulouse, 25 Iunie 1918. Jurisp. Gen. 5/1924, No. 262;
 BARASCH I. MARCO, *Nota* sub. Trib. Senei, 29 Oct. 1921. Pand. Rom. 1923-III-7;
 CANTACUZINO MATEI, p. 197;
 DEGRE ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, „Datoria alimentară a tatălui natural”,
 p. 71 urm.
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 35;
 FILITI D. IOAN, *Observație* sub. Trib. Ilfov s. I, 605 din 2 Oct. 1912. Dreptul 69/1912;
 IONESCU-DOLJ I., „*Noua lege franceză asupra cercetării paternității*”. Curier Jud. 44/913;
 MUNTEANU GRIGORE, „*Cercetarea paternității*”. Curier Jud. 23/913;
 NACU, I, p. 132, 531 urm.;
 NEGRUZZI ELLA, „*Cercetarea paternității și situația copilului natural în diferitele legiuri*”.
 Curier Jud. 19/924;
 PROFIRIU GH. IOAN, „*Cercetarea paternității și succesiunea copilului natural*”. Dreptul 9/920;
 RAICOVICIANU I., „*Asupra cercetării paternității*”. Curier Jud. 4/1916;
 ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota* sub. C. Apel Iași s. II, 160 din 4 Iunie 1921. Pand. Rom.
 1922-II-167;
 SORIBAN TRAIAN, „*Cercetarea paternității*”. Curier Jud. 43/916.

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 652, 669, 677, 678 și 679, rezultă că copiii naturali nu pot avea dreptul de succesiune în averea tatălui lor, ci numai a mamei, de oarece prin art. 652 se prescrie că legea regulează ordinea succesiunilor între moștenitorii legitimi. Astfel fiind, art. 659 ce-l urmează, deferind succesiunile copiilor, a avut în vedere pe copiii legitimi esiti din căsătorie, iar nu pe cei naturali, al căror drept de succesiune în averea mamei lor legiuitorul l-a prevăzut expres prin art. 677 și 678, precum și prin art. 652 alin II. Legiuitorul român, în privința dreptului de succesiune al copiilor naturali, nu s'a depărtat de principiul vechiului cod Caragea, după care copiii naturali mosteneau numai pe mama lor, de oarece prin nici una din dispozițiunile noului cod civil nu se acordă verin drept de succesiune copiilor naturali în averea tatălui, chiar când, prin excepțiune, cercetarea paternității și prin urmare a filiațiunii naturale, sunt, după art. 307, permise. (Cas. I. 248/Sept. 3/76, B. p. 316).
2. A se acorda în principiu daune pentru faptul seducțiunii urmat de sarcina femeii seduse, ar fi a se viola principiile de drept în materie de filiațiune, unde cercetarea paternității e interzisă, cu singura excepțiune prevăzută în art. 307. Deci acțiunea femeii seduse de a se condamna seducătorul la daune în favoarea copilului natural pretins născut din relațiunile lor ilicite este inadmisibilă, căci altfel o atare condamnățiune ar avea de rezultat a se atribui seducătorului paternitatea celui copil, și legea oprește a se cerceta aceasta. (Trib. Brăila, Dec. 21/81, Dr. 11/82; Apel Buc. III, 12, Iun. 24/91, Dr. 57/91).
3. Supușii austriaci nu pot cere a dovedi la noi, prin acte și prezumțiuni, conform art. 163 codul austriac cine e părintele lor, căci această do-

vadă este inadmisibilă, de oarece instanțele judecătorești române nu pot intra în procedura cercetării paternității naturale fiind contrarie bunelor moravuri și interzisă de art. 307 c. civ. (Apel Buc. I, 219, Dec. 11/92, Dr. 11/93).

4. Un copil strein nu poate intenta, în România, o acțiune în cercetarea paternității naturale în contra unui alt strein, în virtutea legilor naționale române, căci Codul civil român, prin art. 307 interzice cercetarea paternității naturale, și această dispozițiune este de ordine publică internațională și se aplică, fără distincțiune de origină și de naționalitate, la toți aceia cari se găsește pe teritoriul român. Cu toate acestea, cercetarea paternității naturale nu trebuie să se confunde cu constatarea numai a paternității naturale. Legiuitorul a prohibit pe cea dintâi iar nu și pe cea de a dona, de oarece abuzurile și speculațiunile, ce a voit să evite, rezidă numai în cercetarea însăși a paternității. Așa că dacă un copil, în țara lui, unde ar fi permisă cercetarea paternității naturale, și-a stabilit filiațiunea naturală față de tatăl său, printr'o sentință judecătorească, sau a obținut dela dânsul o declarațiune de recunoaștere de paternitate naturală, judecătorul român poate face ca această sentință sau această recunoaștere să-și producă efectele în România, intru cât, în asemenea caz este chemat să aprecieze consecințele noiei stări stabilită dincolo de fruntariile române. Astfel, în Austria, căutarea paternității fiind permisă, o hotărîre judecătorească a unei instanțe judecătorești din Austria, prin care se recunoaște că o persoană este tatăl copiilor nelegitimi proveniți din legăturile sale cu o femeie, poate fi invocată în România, ca având autoritatea de lucru judecat, chiar dacă nu este investită cu exequaturul; căci este admis, după principiile de drept internațional privat, ca hotărîrile

streine, fără îndeplinirea formalității exequatorului, pot fi invocate în altă țară ca producând lucru judecat, în cece privește constatarea stărei civile și a capacității părților litigante. În baza unei asemenea hotărâri, mama copiilor poate cere pentru ei, înaintea tribunalelor române, ca acela, care a fost recunoscut de tată natural al lor și care s'ar fi strămutat în România, să fie condamnat a-i plăti o pensie alimentară pentru copii, căci odată filiațiunea stabilită în țara căreia aparțin părțile litigante, instanțele române chemate a statua asupra cererii de alimente nu mai au a cerceta dacă cel recunoscut ca tată este tatăl copiilor reclamantei, deci numai să aprecieze consecințele acestei filiațiuni deja constatată. (Apel Buc. I, Curier Jud. 63/904).

5. Seducțiunea, chiar în afară de manopere dolosive, constituie un quasi delict și poate da loc la o acțiune în daune pe temeiul art. 998 c. civil, atunci când îngreunează sarcinile femeii seduse și când nu există nici o îndoială în privința prejudiciului cauzat.

În asemenea caz, seducătorul nu se poate pune sub scutul art. 307 din codul civil, acest articol având de scop a îndepărta șantajul femeii, iar nici de cum a asigură impunitatea liber-

tinajului. (Trib. Ilfov I, 605 din 2 Oct. 1912. Dr. 69/912, p. 580, Curier Jud. 53/913).

6. Din faptul că legiitorul nostru, cu ocazia redactării codului civil, a suprimat, secția II din capitolul III relativ la recunoașterea copiilor naturali și nu a menținut în art. 307 și 308 decât dispozițiile articolelor corespunzătoare 340 și 341 din codul Napoleon, relative la recunoașterea silită a copiilor naturali, de aci rezultă că în sistemul legiurii noastre nu s'a admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali. Menținerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 și 383, corespunzătoare cu art. noastre 48 și 337 cod. civil, în care se vorbește de recunoașterea copiilor naturali, nu se poate explica decât ca o simplă inadvertență din partea legiitorului nostru, când el însuși nu admisesse instituțiunea în sine a recunoașterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curtii de apel de a se pronunță asupra cererii de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoașteri nu este esențială, spre a putea atrage casarea deciziei. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom“, 1916, p. 338).

7. A se vedea: Art. 304 cu nota 3; Art. 998 Index. „Seducțiune“ cu notele respective.

Art. 308. — Cercetarea maternității este primită.

Copilul ce își va reclama pe mama sa, va fi dator a dovedi că el este acelaș copil pe care ea l-a născut.

Nu va fi primit a dovedi aceasta prin martori, decât numai atunci când va fi un început de dovadă înscris. (Civ. 292-303, 677 1197; Pr. civ. 185 urm.; Civ. Fr. 341).

Text. fr. Art. 341. — La recherche de la maternité est admise.

L'enfant qui réclamera sa mère, sera tenu de prouver qu'il est identiquement le même que l'enfant dont elle est accouchée.

Il ne sera reçu à faire cette preuve par témoins, que lorsqu'il aura déjà un commencement^{de} de preuve par écrit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 196-209;

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, III, 666 urm., 695 urm.;

BEUDANT, II, 597;

BONNIER, *Des preuves*, No. 144, 145;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 289, 294, 295, 335;

DALLOZ, *Rép. Paternité et filiation*, 614 urm.; *Suppl. Paternité et filiation*, 263 urm.;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 66 bis, V, VII; 69 bis, I; 70 bis, III, IV; 73 bis;

DEMOLOMBE, V, 480 urm., 498-503, 506-508, 513, 514, 517 urm., 518, 524, 527, 529, 531;

HUC, III, 89, 90;

LAURENT, IV, 107, 109, 111, 112;

MARCADE, art. 340, 340, n° 6; 341, 341, n° 3, 4 și 8; 342, n° 3;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 487, 488;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1509-1518.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 335 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 179, nota, 901; VII, p. 276 urm.; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 488); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 10, 168; „*Dovedirea filiațiunii naturale prin marturi*”. Dreptul 35/1904; *Observație* sub. C. Apel Lyon, 4 Ian. 1910. Dreptul 78/1912; *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 23 Sept. 1906. Dreptul 60/1906; *Adnotație* sub. Trib. civil. din Mons (Belgia) 28 Ian. 1899. Curier Jud. 15/1900; *Observație* sub. Trib. Dorohoi 221 din 24 Sept. 901. Curier Jud. 10/902; *Nota* sub. Trib. civil Melun (Seine et Marne), 9 Aprilie 920. Curier Jud. 2/924; *Observație* sub. Cas. I, 73, din 2 Mai 1919. Tribuna Juridică 26-27/919; *Observație* sub. Trib. Avranches, 9 Nov. 922. Pand. Rom. 1923, III, 66; *Observație* sub. Trib. Chateauroux (Indre) 14 Sept. 922. Pand. Rom. 1923, III, 67; *Observație* sub. C. Apel Toulouse, 8 Mai 1922. Pand. Rom. 1923, III, 67;
- CANTACUZINO MATEI, p. 198;
- DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 83 urm.; „Cercetarea maternității”.
- DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 35, 36;
- NAOU, I, p. 533 urm.;
- PLASTARA GEORGE, *Nota* sub. Cas. I, 73 din 2 Mai 1919. Pand. Rom. 1922, I, 86.
- RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. I, 474 din 5 Iunie 1912. Dreptul 60/1912; *Observație* sub. Trib. Ilfov s. I, 18 Febr. 1910. Dreptul 32/1910;
- ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota*, sub. Cas. I, 601 din 11 Aprilie 1924. Pand. Rom. 1924, I, 751.

INDEX ALFABETIC

Act de naștere 7, 9, 10, 16, 20.	Mărturisire 4, 8, 21.
Acțiune personală a copilului 3.	Naștere 3, 6, 7, 8, 10, 18, 19.
Calitate 13, 18.	Ofițer de stare civilă 9, 16, 20.
Copil decedat 2.	Ordine publică 4, 21.
Filiațiune legitimă 1, 12.	Petițiune de creditate 13.
Hărții căsnice 7.	Poseziune de stat 12.
Identitate 6, 7, 8, 17, 19, 20	Prezumțiuni 1, 7, 13.
Inadvertență 15.	Probă 12, 14.
Inceput de dovadă 1, 4, 5	Probă scrisă 5, 7.
7, 8, 11, 13, 14, 16, 20, 21.	Recunoaștere 4, 6, 9, 15, 18, 21.
Interogator 4, 21.	Statut civil 4, 5.
Martori 1, 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 20, 21.	Successiune 1, 2, 6, 18.

Jurisprudență.

1. Mama poate să dovedească cu martori, conform art. 308 combinat cu art. 296, calitatea sa de mama naturală iar nu conform art. 1197, căci îndoiala ce există în codul francez asupra chestiunii de a se ști dacă prin analogie începutul de probă scrisă, cerut de art. 308, poate să fie înlocuit prin prezumțiuni grave și constante, prevăzute de art. 296, nu poate avea loc la noi, în vederea bunei voințe cu care legiuitorul nostru, diferind de cel francez, a tratat filiațiunea naturală, înlocuind art. 756-766 c. civ. francez prin art. 677 și 678 c. civ., cari prescriu, ca și în filiațiunea legitimă, dreptul reciproc de succesiune între mamă și copilul natural. (Apel Buc. I. 267, Febr. 9/85, Dr. 40/85).

2. Argumentul că mama nu poate recunoaște pe copilul său natural, mort fără posteritate, ca copil al său natural pentru a-l moșteni, căci în acest caz n'ar mai fi vorba nici de constatarea filiațiunii copilului, nici de recunoașterea stării lui civile, nu se poate sustine cu succes, pentru că recunoașterea unui copil natural constă în declararea unui fapt și cererea constatărei sale legale, și nici un text de lege n'a subordonat validi-

tatea acestei declarațiuni la vre-un termen oare care. Și dacă art. 305 dispune că legitimațiunea poate să aibă loc în favoarea copiilor decedați cari au lăsat descendenți, cauza este că ea nu poate avea sens și efect de cât în această ipoteză, însă nici un text de lege nu declară că recunoașterea, ea însăși, nu poate avea loc de cât în favoarea copilului natural care a lăsat descendenți. Iar art. 678 nu implică, nici prin litera, nici prin spiritul său, că recunoașterea trebuie să preceadă decesul copilului, și aceasta cu drept cuvânt, de oarece recunoașterea ne făcând de cât să constate numai raporturile de filiațiune și astfel fiind declarația, sa retroagisează în ziua nașterii copilului. Și ar fi inexplicabil a se da copilului dreptul, necontestat de nimeni, a constata raporturile sale de filiațiune cu mama decedată și a refuza acestuia același drept după moartea copilului. (Apel Buc. I. 207, Febr. 9/85, Dr. 40/85).

3. Opiniunea după care acțiunea prevăzută în art. 308 ar fi exclusiv personală copilului, ne putându-se exercita contra lui prin proces din cauza scandalului, la care ar da naștere și a lipsei de obiect și cauză, consistând în a avantagiă numai pe copil, nu este fundată, de oare ce art. 308 al. I declară în termeni generali că cercetarea maternității este permisă și dacă în aliniatele II și III, organizând modul acestei cercetări, se presupune copilul reclamant, cauza e că are în vedere ipoteza cea mai ordinară: *de eo quod plerumque fit*. Și nu se poate prin argument *a contrario*, tras din acele aliniate, să se creeze decăderi cari sunt de drept strict, mai cu seamă că argumentul *a contrario* nu e bun de cât atunci când el conduce la dreptul comun, în care nicaieri nu se vede scris principiul că

căutarea filiațiunii este oprită. S'ar concepe dificil o lege care ar autoriza căutarea paternității contra copilului conform art. 307, și ar opri pe aceea a maternității, aceasta mai cu seamă la noi unde legiuitorul a tratat cu favoare filiațiunea naturală. Și nu interesul celui ce face acțiunea trebuie să rezolve chestiunea, ci natura faptului, nașterea copilului natural, care nefiind oprită de lege poate să fie dovedită în justiție. Obiectându-se scandalul ce ar însoți asemenea căutări contra copilului, se face proces chiar legii, care în mod general le autoriză; în fine, chiar inconvenientul posibil dacă ar fi, el ar fi atașat acțiunii însăși și caracterului său, iar nici cum calității persoanei care o exercită. (Apel Buc. I, 207, Febr. 9/85, Dr. 40/85).

4. Din cuprinsul tuturor principiilor de drept admise de legislațiunea română rezultă că materia statutului civil din care face parte și statutul copiilor naturali, este de ordine publică. Și din combinațiunea acestor principii cu dispozițiunile art. 5, rezultă că ori ce fapt, care ar avea de rezultat a stabili, suprima sau modifica statutul civil, trebuie să fie determinat cu precizie de lege, și verificarea aplicărei acelei legi la faptele ce se petrec, trebuie să fie incredințată numai instanțelor judecătorești. Prin urmare, nașterile, căsătoriile, divorțurile, filiațiunile legitime sau naturale nu se stabilesc, nu se suprimă și nici nu se pot modifica prin contracte particulare, de oare ce ordinea publică este mai presus de voința părților. Legiuitorul român, inspirat de aceste principii de drept, voină a garantat onoarea și repauzul familiilor, nu a admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali făcută în mod particular, ci numai recunoașterea solemnă ce se face de amândouă părinții prin chiar contractul de căsătorie prin care îi și legitimează, și recunoașterea judecătorească făcută potrivit formelor riguroase ale art. 308. Dispozițiunile art. 48 nu interzic într-un nimic sistemul de neadmitere al legiuitorului român, de oare ce prin acel articol legiuitorul a înțeles actele copiilor naturali legitimați prin actul de căsătorie și înscrierea cuvântului *recunoaștere* nu poate fi de cât rezultatul unei inadvertențe. Nici dispozițiunile art. 141, 337 și 652 nu contrazic sistemul admis de legiuitorul român, căci toate aceste texte de lege se ocupă de mama naturală legalmente recunoscută, adică pe calea judecătorească prevăzută de art. 308. Tot asemenea și art. 304 nu se referă de cât la recunoașterea făcută de amândouă părinții prin chiar actul de căsătorie prin care îi și legitimează. Și faptul

că legiuitorul român a suprimat din art. 331 al cod francez dispozițiunile privitoare la recunoașterea făcută înainte de căsătorie dovedește odată mai mult că legiuitorul român a înlăturat cu totul din legea noastră recunoașterea voluntară a copiilor naturali. În fine, este neîntemeiat și argumentul ce s'ar trage din art. 308, și anume că legea admitând începutul de dovadă scrisă ce emană de la mama naturală, prin aceasta ar fi admis și recunoașterea voluntară a filiațiunii, pentru motiv că filiațiunea nu este un fapt al voinței persoanelor, ci un eveniment neatârnat de voința lor; căci pentru ca o femeie să fie mamă, trebuie ca ea însăși să fi născut copilul, și tocmai din această cauză legiuitorul român a stabilit dovada cu martori în materie de filiațiune naturală și numai admisibilitatea acelei probe a subordonat-o unui început de dovadă scrisă emanând voluntar de la mamă. Chemarea la interogatoriu a pretinsei mame pentru a mărturisi faptele din cari să se deducă existența recunoașterii voluntare este inadmisibilă chiar în cazul în care legislațiunea noastră ar fi admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali, de oarece, pe lângă că o asemenea mărturisire, nu ar mai fi o recunoaștere voluntară, ci o recunoaștere forțată făcută pe calea judecătorească, care este reglementată de legiuitor prin art. 308, dar apoi dispozițiunile legii relative la statutul civil fiind de ordine publică, nu sunt susceptibile de transacțiune, nici de renunțare, nici de recunoaștere, și prin urmare nici interogatoriul nici jurământul nu pot fi admise în cauză, căci ori care ar fi mărturisirile ce s'ar putea face, ele nu pot avea nici o valoare juridică față cu motivul ordinii publice și cu dispozițiunile prohibitive ale art. 308. (Apel Iași, II, 65, Mai, 8/89, Dr. 62/89).

5. Din combinațiunea dispozițiunilor art. 308 cu celelalte principii de drept relative la statutul civil rezultă că, pentru admiterea dovezii cu martori legea a cerut un început de dovadă scrisă atât pentru a nu permite ori căruia bastard de a se introduce în sânul unei familii fără consimțământul mamei, cât și pentru ca să garanteze onoarea femeilor și repauzul familiilor contra periculoasei dovezii cu martori; de unde rezultă că începutul de dovadă scrisă nu se poate face nici completă cu martori. A admite proba testimonială în această privință, ar fi a se admite proba cu martori pentru a forma o probă pe care legea o cere să fie scrisă să emane de la mamă și să facă probabil faptul maternității și al identității ceea ce nu se poate

admite, căci prin aceasta s'ar eluda cu desăvârșire și dispozițiunile prohibitive ale art. 308. (Apel Iași, II, 65, Mai 6/89, Dr. 62/89).

6. Legiuitorul român, în privința dovedirii filiațiunei copiilor naturali cu deosebire de dispozițiunile codicelui francez, pe care a voit a-l admite ca legislațiune civilă, în vedere că stabilirea acestei filiațiuni are drept efect restrângerea drepturilor familiei legitime, și mai cu seamă în fața drepturilor ce crează copiilor naturali prin art. 677, recunoscându-le un drept egal de moștenire cu copiii legitimi, pe când art. 756 din codicele francez le reduce acest drept, și încă recunoscându-le un asemenea drept nu numai în averea mamei, dar și în aceea a ascendenților și colateralilor ei, ceea ce art. 756 din citatul codice nu le recunoaște, n'a lăsat să depindă de voința numai a mamei introducerea în familia legitimă a unui copil natural, ca nu ast-fel dânsa să poată face a intra în familie în această calitate o persoană chiar străină, ei a cerutea instanțele judecătorești să se încredințeze și de faptul nașterii și de identitatea aceluia ce se pretinde copil natural cu copilul născut. Așa dar suprimarea art. 334 până la 339 din codicele civil francez, în care se admite, ca mijloc de dovedire și recunoaștere voluntară a mamei și se arată și forma în care ea trebuie făcută și efectele ei, nu este din partea legiuitorului o omisiune involuntară, ci dovada că dânsul n'a voit a admite ca mod de dovedire al filiațiunei copilului natural recunoașterea voluntară a mamei. Argumentul ce se trage din cuvântul „recunoaștere“, întrebuințat în art. 48 c. civ., pentru a deduce că legiuitorul a admis ca mijloc de dovedire și recunoașterea voluntară a mamei, nu este întemeiat, căci acest articol fiind redactat înainte ca legiuitorul să se fi ocupat de modul de dovedire a filiațiunei copiilor naturali, nu în acest articol trebuie a se căuta voința sa în această privință, ci în articolul în care dânsul s'a ocupat într'un mod special de această materie, și deci, admitându-se chiar că în acest articol 48, în cuvântul de „recunoaștere“, s'ar fi cuprins și recunoașterea voluntară a mamei, acest înțeles trebuie a fi înlăturat din momentul ce legiuitorul în articolele ce urmează și în care s'a ocupat într'un mod special de această materie, n'a admis recunoașterea voluntară a mamei ca mijloc de dovedire. Această a sa voință devine și mai învederată când în art. 304, vorbind de legitimațiunea copiilor naturali prin căsătoria subsequentă nu vorbește de cât de recunoașterea făcută în contractul chiar de

căsătorie și suprimă cuvintele de „recunoaștere înainte de căsătorie“ ce existau în articolul corespunzător 331 din codicele francez. Odată dar stabilit că filiațiunea naturală nu se poate dovedi prin recunoașterea voluntară a mamei, este învederat că orice dovadă prin care ar voi să se stabilească o asemenea recunoaștere n'ar fi de nici o utilitate în cauză. (Cas. sect. unite, 3/91, Febr. 28/91, B. p. 407).

7. În virtutea art. 308, c. civ., pentru ca în materie de filiațiune naturală dovada prin martori să fie admisă, se cere un început de dovadă scrisă asupra faptului nașterii și asupra identității a celui ce reclamă cu copilul născut. Așa dar fie chiar vorba de un fapt pentru care persoana ce cere a-l dovedi nu-si putea procura o probă scrisă, citatul art. 308, prin deosebire la principiul pus de art. 1198 c. civ., nu admite nici în acest caz dovada cu martori fără început de dovadă scrisă arătată mai sus. Și actul de naștere al unui copil natural, chiar când numele mamei ar figura întrânsul, nu poate fi privit ca un început de dovadă scrisă, dacă dânsa n'a semnat, căci, în virtutea art. 1197 c. civ., numai scriptura a celui chiar în contra cărui s'a făcut cererea poate face un început de dovada scrisă. Și este fără interes în specie a se examina dacă prin început de probă scrisă art. 308 a înțeles a se raporta la art. 297 c. civ.; căci, chiar de s'ar admite aceasta, actul de naștere nu poate fi considerat nici ca titlu de familie, și încă mai puțin ca hârtii easnice, nici ca acte emanând de la o persoană interesată, ceea ce citatul art. 297 consideră ca început de dovada. De asemenea nu se poate pretinde că din actul de naștere, rezultând în favoarea copilului o prezumțiune, dovada prin martori este admisibilă în virtutea art. 296 c. civ., căci acest articol, admitând prezumțiunea ca un început de dovada, aduce o excepțiune la principiile generale în materie de probă; și această excepțiune nefiind produsă în materie de filiațiune naturală, ea, ca ori ce excepțiune, nu poate fi întinsă nici chiar prin rațiuni de analogie, și cu atât mai mult când motivele pentru a decide întruna și cealaltă ipoteză diferă și este încontestat că legiuitorul cu cât a voit să fie mai favorabil dovedirii filiațiunei legitime, cu atât a fost mai defavorabil, pentru linistea și onoarea familiei, dovedirii filiațiunei naturale. (Cas. sect. unite, 3/Febr. 28/91, B. p. 408).

8. Copilul, ce-si reclamă pe mama sa, trebuie să dovedească că el este acelaș copil pe care l'a născut și nu poate dovedi aceasta prin martori, de

cât numai atunci când va exista un început de dovadă în scris. Mărturisirea extrajudiciară făcută de femeia, ce copilul pretinde că este mama sa, înaintea unui agent judecătoresc competent de a consemna asemenea mărturisiri, cum că a născut un copil, dar că n'a cunoscut nici odată pe copilul ce a născut, nu poate constitui un început de dovadă în scris, care să facă admisibilă proba testimonială. (Apel Buc. I, Curier Jud. 4/99).

9. Codul nostru admite recunoașterea voluntară din partea mamei a copilului său natural ca probă pentru dovedirea filiației. Recunoașterea aceasta se face cu formalitățile prescrise de art. 48 c. civ. înaintea ofițerului stării civile, fie în momentul încheierii actului de naștere, fie în urmă cu ocazia altui eveniment, la care ofițerul stării civile este chemat să ia parte. (Trib. Vâlcea, Dr. 65/900).

10. Pentru stabilirea faptului nașterii, art. 308 neprevăzând nici o condiție specială, el se poate dovedi cu actul de naștere al copilului, încheiat conform legii, în care este trecut numele mamei, care a permis divulgarea secretului. (C. Apel Buc. II, Dr. 30/905).

11. Potrivit dispozițiilor art. 308 codul civil, cercetarea maternității naturale este permisă, însă nu poate fi dovedită cu martori, de cât numai în cazul existenței unui început de dovadă existentă. (Trib. Ilfov, III, Dr. 5/909, p. 38).

12. Din moment ce legiuitorul a permis dovada prin posesiunea de stat numai a filiației legitime, fără să prescrie acest fel de dovadă și la filiația naturală, toate modurile de probație admise în privința filiației legitime și deci nici posesiunea de stat nu se aplică la dovedirea filiației naturale. (Trib. Ilfov, III, Dr. 5/909, p. 38).

13. În acțiunile în petițiune de ereditate, calitatea părților, atunci când e contestată, se poate dovedi și prin martori și prezumpțiuni, fără a mai fi nevoie de a fi îndeplinite cerințele legii cuprinse în art. 308 c. civil, cari au a fi aplicate numai atunci când e vorba de stabilirea filiației cuiva. (Apel Galați, I, Dr. 59/911, p. 471).

14. După art. 308 din codul civil dacă legiuitorul a permis căutarea maternității, în toate cazurile, din cauză că nu este atât de incertă cum este paternitatea, în schimb însă a supus-o unei reguli de probație anumite, spre a nu se introduce cu ușurință orice străin în familie.

De aceea legiuitorul declară prin acest text de lege că cel ce reclamă maternitatea, numai atunci va fi ad-

mis la proba cu martori când va avea un început de dovadă scrisă.

Prin urmare, instanța de apel dă o greșită interpretare dispozițiilor de lege sus citate, când consideră ca suficientă proba cu martori în lipsa unui început de dovadă scrisă, pentru dovedirea maternității. (Cas. I, 474 din 5 Iunie 1912, B. p. 1127, Curier Jud. 62/912).

15. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactării codului civil, a suprimat secția II din capitolul III, relativ la recunoașterea copiilor naturali și nu a menționat în art. 307 și 308 decât dispozițiile articolelor corespunzătoare 340 și 341 din codul Napoleon, relative la recunoașterea silită a copiilor naturali, de aci rezultă că în sistemul legiurii noastre nu s'a admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali. Menținerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 și 383, corespunzătoare cu art. nostru 48 și 337 cod. civil, în care se vorbește de recunoașterea copiilor naturali, nu se poate explica decât ca o simplă inadvertență din partea legiuitorului nostru, când el însuși nu admise instituțiunea în sine a recunoașterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curții de apel de a pronunța asupra cererii de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoașteri nu este esențială, spre a putea atrage casarea deciziei. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom.“, 1916, p. 338).

16. Instanța de fond este suverană să constate în fapt dacă constituie un început de dovadă scrisă, în sensul art. 1197 sau al art. 297 combinat cu art. 308 cod. civ., actul de naștere al unui copil care a fost înlăturat de instanța de fond ca constituind o dovadă completă a filiației naturale, pe motiv că aceea care a declarat nașterea copilului nu a fost mama sa, așa cum cere art. 304 c. civ., ci o altă persoană streină, care s'a prezentat ofițerului stării civile. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom.“, 1916, p. 338).

17. Din comb. art. 43 c. civ., 275 și 726 c. pen., reiese că actul de naștere face prin el însuși proba filiației naturale în raport cu mama și chiar cu tatăl necăsătorit, când el se declară singur; — iar, dacă prin art. 308 c. civ., se prescrie că copilul reclamant nu este primit să probeze că e acelaș cu cel prevăzut în actul de naștere, acest articol nu face decât să rezolve o chestiune de identitate între cel ce reclamă filiațiunea și cel trecut în act, chestiune care dacă nu se contestă lasă actului de naștere întreagă puterea de a dovedi filiațiunea maternă. (Cas. I, decizia No. 73 din 2 Mai 1919; „Jurispr. Rom.“, 15-16/919,

p. 650, Curier Jud. 14/919; Pand. Rom. 1922, I, 86).

18. După sistemul codului civil, mijlocul de dovadă normal al filiației naturale este recunoașterea voluntară emanată de la mamă; nici un text nu a dispus ca pentru copiii naturali filiația lor să se facă prin actul de naștere. Actul de naștere al unui copil, fie natural, fie legitim, nu dovedește de cât nașterea și data ei. Actul de naștere nu poate servi ca un titlu copilului natural pentru a-și dovedi filiația și deaceia recunoașterea mamei e necesară.

Prin urmare recunoașterea prin actul de căsătorie a copilului natural emanată de la mamă e suficientă pentru dovada calității de copil natural și deci el poate să vie prin reprezentare la succesiunea mamei sale în calitate de copil al acesteia. (C. Apel Buc. III, 143 din 15 Oct. 1919, Curier Jud. 31-32/919).

19. Actul de naștere care arată cu precizie mama, face deplină dovadă despre maternitate, chiar dacă în el se arată alt tată de cât cel adevărat, căci actul de naștere dovedește numai faptul nașterii și identitatea mamei. (Trib. Covurlui, 18 Nov. 1922, Pand. Rom. 1923, III, 122).

20. Codul civil prin art. 308, îndepărtându-se dela regulele prescise pentru dovedirea maternității în materie de filiație legitimă, stabilește alte norme pentru filiația naturală, în sensul că, nu admite dovada maternității naturale prin actul de naștere și nu permite nici chiar dovada identității copilului natural prin martori, decât în cazul când există un început de dovadă scrisă.

Actul de naștere dresat de Ofiterul stării civile, pe baza declarațiunii persoanelor prevăzute de art. 42 cod. civ., iar nu în urma declarațiunii mamei, nu poate constitui începutul de dovadă scrisă, pretinsă de lege.

Prin urmare în speță fiind con-

stant că, pretinsul fiu natural în dovedirea filiației sale a prezentat numai actul său de naștere, în care n'a fost declarat de pretinsa sa mamă, în asemenea condițiuni menționatul act neputând face dovada nașterii și nici măcar servi ca început de dovadă scrisă, omisiunea Tribunalului de a discuta mijlocul de apărare invocat de recurent pe baza art. 308 cod. civ., este esențială. (Cas. I, dec. 601 din 11 Aprilie 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1034, Dreptul 24/924, Jur. Rom. 12/924, Pand. Rom. 1924, I, 175).

21. Numai recunoașterea solemnă făcută de ambii părinți prin chiar actul de căsătorie (art. 304 c. civ.) sau recunoașterea judecătorească făcută potrivit art. 308 c. civ., sunt singurele mijloace admise de codul civil român, — care a suprimat art. 334-339 din codul civil francez — ca dovadă a filiației copilului natural.

Prin urmare fiind suprimată în legea noastră recunoașterea voluntară a mamei, ca mijloc de dovadă a filiației unui copil natural, chemarea la interogator a mamei pentru a mărturisi fapta, din care să se deducă existența sau neexistența unui copil, în sensul că tatăl este sau nu autorul acestui copil este inadmisibilă în speță, căci ar însemna în mod indirect o recunoaștere voluntară neadmisă de legea română, ori dispozițiunile privitoare la statutul civil sunt de ordine publică și deci nesuseptibile încă de tranzacțiune, nici de recunoaștere, nici de renunțare. În consecință nici proba cu martori nu este admisibilă în speță, față de dispozițiunile categorice ale legii, dacă nu este un început de dovadă scrisă. (Trib. Brăila s. II, 29 April. 1922, Jur. Gen. 1924, No. 1568).

22. A se vedea: art. 1 cu notele respective și Index; art. 296 cu notele 4, 8; art. 302 cu nota 1; art. 1197 cu notele 24, 25.

TITLUL VIII

Despre adopțiune ¹⁾.

CAPITOLUL I

Secțiunea I. — Adopțiunea și efectele sale.

Art. 309. Nu pot adopta decât persoanele de ambele sexe, și care la epoca adopțiunii nu vor avea nici copii nici descendenți legitimi; pe lângă aceasta trebuie să fie cel puțin 18

1) A se vedea: partea a 4-a cap. 5 din codul Caragea unde se tratează chestia „iotesiei”, nume sub care era cunoscută „adopțiunea”.
La francezi în afară de cele 2 secțiuni introduse în codul nostru civil, mai există și o a treia secțiune: „despre tutela oficioasă” care a fost suprimată de legiuitorul român.

ani mai mare decât acela pe care își propun a adopta. (Civ. 11, 310 ur., 319; Civ. Fr. 343).

Text. fr. Art. 343. — L'adoption n'est permise qu'aux personnes de l'un ou de l'autre sexe, âgées de plus de cinquante ans, qui n'auront, à l'époque de l'adoption, ni enfants, ni descendants légitimes, et qui auront au moins quinze ans de plus que les individus qu'elles se proposent d'adopter.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 116-118, 125, 126;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 17 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 316, 349;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 75 urm.; *Suppl. Adoption*, 8 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 76 bis, I, III; 80 bis, IV;
 DEMOLOMBE, VI, 16-19, 54;
 LAURENT, IV, 197, 198, 202;
 MARCADÉ, art. 343; 346, n° 3 și 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 501, 502;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1575-1577, 1584.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 3-a, p. 374 urm.; *Observație* sub. C. Apel Buc. S. I, 15 din 30 Oct. 904. *Curier Jud.* 17/905; *Nota* sub. Trib. La Rochelle (Charente Inférieure), 9 Aug. 1921. *Jurispr. Gen.* 18/1923, No. 1268;
 CANTACUZINO MATEI, p. 208;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 96 urm. „Despre adopțiune“;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 47, 51;
 NACU, I, p. 542 urm.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul român din 1864, contrar sistemului Codului Napoleon și condus de obiceiul pământului consacrat prin vechile noastre legiuri, a admis adopțiunea nu numai a majorilor dar și a minorilor, la ori ce etate. (C. Apel Galați, II, *Dr.* 15/992).

2. Actele neexistente, precum ar fi adopțiunea unui copil natural făcută sub cod. Caragea în contra dispozițiilor exprese ale acestui cod nu pot fi perfectate prin curgerea unui timp ori cât de lung ar fi, ci din contra nulitatea lor poate fi propusă ori când și de toate părțile interesate. (Trib. Ilfov, III, C. Jud. 44/905).

3. Diferența de vârstă, care după art. 309 c. civ. trebuie să existe între adoptat și adoptator, poate să rezulte dintr'un act de notorietate, merit a servi la căsătoria adoptatorului, deși acest act nu este legalizat de Jud. de Ocol, așa după cum cere art. 67 din Leg. Jud. de ocoale, ci de un Primar, mai cu seamă atunci când nu se contestă că între adoptat și adoptator există diferență de 18 ani prescrisă de art. 309 c. civ. (Trib. Tutova, C. Jud. 64/905).

4. Partea a cărei reclamație de stat se judecă sub imperiul noiei legi din 1906, care a modificat art. 304 c. civil, poate beneficia de dispozițiunile acestei legi, care îl declară legitimat prin efectul recunoașterii părintelui

său în actul de naștere urmată de căsătoria cu mama sa și deci trebuie considerat ca fiu legitim încă din momentul nașterii care a avut loc înainte de modificarea din 1906.

Fiind astfel stabilit că părintele, despre a cărui succesiune este vorba, avea un copil legitim în momentul când adoptă un alt copil, este evident că adopția nu putea să aibă nici o valoare și tribunalul anulând-o a făcut o justă aplicare a art. 304 modificat la 1906. (Cas. I, 129 din 17 Febr. 913, *Jur. Rom.* 14/913 și *Curier Jud.* 36/913).

5. Deși adopțiunea nu este permisă de cât atunci când adoptatorul nu are copii legitimi la data adopției, totuși nulitatea unei adopții făcută împotriva acestei prohibiții legale, nu poate fi opusă de cât de adoptator sau de adoptat și de moștenitorii acestora al căror drept se deschide la moartea adoptatorului sau adoptatului.

Prin urmare o persoană care ar avea un interes moral, de a cere nulitatea adopției și care nu face parte din categoria celor indrituiți de lege, nu poate opune această nulitate. (Trib. Covurlui, 18 Nov. 1922. *Pand. Rom.* 1923, III, 122).

6. Nulitatea prescrisă de art. 309 c. civ., care prevede că nu pot adopta persoanele cari la epoca adopției au avut copii legitimi, este absolută, putând deci fi invocată de orice persoană interesată, indiferent dacă în

teresul său este pecuniar sau moral, distincție ce există numai în exercitiul acțiunilor în reclamația de stat și în tăgăduire de paternitate, nu și în acțiunile în contestație de stat.

Este constant în speță, că în anul 1914, când părătul, recăsătorit, a adoptat pe părăta din proces, el avea deja o fiică legitimă, astfel că, potrivit art. 309 c. civ., această adopțiune este lovită de o nulitate absolută, fiind vorba de călcarea uneia din condițiunile de fond cerute pentru validitatea adopțiunilor, și care atinge ordinea publică.

Teoria după care pe timpul vieții adoptatorului, numai el ar fi în drept a cere nulitatea adopțiunii, nu însă și acele persoane cari urmăresc un simplu interes pecuniar, ce nu este născut și actual, pe cât timp adoptatorul trăește, ci numai eventual, este nejustificată, de oarece de nicăeri nu rezultă distincțiunea între persoane cu interes patrimonial și persoane cu interes moral. Legea limitează la anumite persoane exercitiul acțiunilor în reclamațiune de stat și acela în tăgăduire de paternitate, dar nu face acelaș lucru pentru acțiunile în contestație de stat, printre cari trebuie socotită și acțiunea în nulitatea unei adopțiuni. Astfel că, rămânând sub imperiul dreptului comun, oricine are interes poate să acționeze. În genere, acest interes trebuie să fie pecuniar. Dar este suficient și un interes moral, când obiectul debaterilor este moral, ca în cazurile privitoare la statul persoanelor. Statul persoanelor este înainte de toate un drept moral; de aceea legea nu acordă decât copilului acțiunea în reclamațiune de stat. La o contestație de stat însă, și în o cerere de anulare a unei adopțiuni.

în special, nu numai adoptatorul și adoptatul, dar și ceilalți membri ai unei familii, căreia o anumită persoană pretinde că-i aparține, au interesul moral și deci dreptul de a contesta această pretentie.

De altfel părătul tată, care figurează ca parte în acest proces, conchide, alături de reclamantă, la anularea adopțiunii. (C. A. Galați I, dec. civ. 194 din 12 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924 No. 56).

7. a) Străinii pot fi adoptați în România, întrucât ei se bucură de exercitiul tuturor drepturilor civile, formele acestui contract fiind cărmuite de legile locale (locus-regit actum).

b) În privința capacității și consimțământului părților se va aplica însă legea lor personală, dacă ei au aceeaș naționalitate. De căteori ei vor avea o naționalitate deosebită, se va da preferință statului personal al adoptatului, în privința vârstei, consimțământului și a celorlalte condiții esențiale ale constituirei contractului, pentru că interesul lui este în joc, și pentru că, în privința lui, adopțiunea produce efectele cele mai importante.

c) De aici rezultă că este nulă adopțiunea făcută de către un Român a unui minor italian, care n'a îndeplinit încă vârsta de 18 ani, conform art. 206 din codul italian, pentru că el a fost incapabil de a consimți la săvârșirea acestui contract. În asemenea caz, nulitatea fiind absolută, poate fi propusă și de adoptator. (C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924, Jur. Gen. 1924, No. 1365, Bul. C. Apel 8/924, Dreptul 25/924, Pand. Rom. 1924, II, 146).

8. A se vedea: Art. 57 cu notele respective.

Art. 310. — Nimeni nu poate fi adoptat de mai multe persoane, afară numai de doi consorți.

Un soț nu poate adopta fără consimțământul celuilalt soț. (Civ. 318; Civ. Fr. 344).

Text. fr. Art. 344. — Nul ne peut être adopté par plusieurs, si ce n'est par deux époux.

Hors le cas de l'article 366, nul époux ne peut adopter qu'avec le consentement de l'autre conjoint.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 117, 127-130;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 17 urm., 30, 83;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 317;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 87 urm., 106 urm.; *Suppl. Adoption*, 12 urm., 18 urm.;
 DEMOLOMBE, VI, 26, 26 bis, 27, 187, 193, 207, 210, 212;
 LAURENT, IV, 235;
 MARCADÉ, art. 360;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 501 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1580, 1586.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 374 urm., 381, 387;

CANTACUZINO MATEI, p. 310;

DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm., „Despre adopțiune“;

NACU, I, p. 324, 542 urm.;

ZAHARIA, C. D. „Adopțiunea copilului natural al soției adoptatorului“. *Curier Jud.* 55/910

Jurisprudență.

1. Este fără interes mijlocul întemeiat pe necapacitatea femeii de a adopta când nu este vorba de succesiunea averii ei, ci de a bărbatului decedat. (Cas. I, 190/lun. 27/88, B. p. 594).

2. În caz când adoptantul e o persoană căsătorită legea nu cere pentru validitatea adopțiunii condițiunea ca și celălalt sot să adopte, ci numai consimțământul acestuia la adopțiunea ce este a se face. Și dacă cuvinte puternice acelea ale armoniei și buneii înțelegeri ce trebuie a prezida la viața dintre soți, justifică cererea de consimțământ al unui sot la adopțiunea ce voeste a se face de celălalt, rațiunea și echitatea protestă în contra pretențiilor condițiuni ca pentru ca o adopțiune să se poată face de un sot nu este îndestulător numai simplul con-

simțământ al celuilalt, ci și chiar exercitarea din partea acestuia a aceluiași act juridic. (Apel Buc. II, 4 Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

3. În materie de adopțiune, singurul lucru pe care-l impune legea prin art. 310 c. civil este ca un sot să nu poată adopta fără consimțământul celuilalt, și este destul ca în momentul constatărei consimțământului la adopțiune să existe în realitate starea de soți legitimi a persoanelor ce consimt la adopție, indiferent de felul cum s'a făcut dovada existenței căsătoriei adoptatorilor;

Prin urmare, dacă în momentul când judecătorul a verificat actele de adopție condițiunea cerută de art. 310 c. civ. eră îndeplinită, adopțiunea este valabilă. (C. Apel Galați s. I, 149/914, *Curier Jud.* 3/915).

Art. 311. — (Mod. L. 15 Martie 1906 ¹⁾). Când părintele și mama adoptatului sau numai unul din ei este în viață, și dacă adoptatul nu a împlinit 21 de ani, el este dator a aduce consimțământul dat la adopțiune de părinții săi, sau de acela din ei care trăește.

În cazul când adoptatul n'are ascendenți se va cere consimțământul primarului domiciliului adoptatorului.

În ambele cazuri adoptatul are dreptul să ceară desființarea adopțiunii în timp de un an dela ajungerea la majoritate.

Text. fr. Art. 346. — L'adoption ne pourra, en aucun cas, avoir lieu avant la majorité de l'adopté. Si l'adopté, ayant encore ses père, ou l'un des deux, n'a point accompli sa vingt-cinquième année. il sera tenu de rapporter le consentement donné à l'adoption par ses père et mère, ou par le survivant, et s'il est majeur de vingt-cinq ans, de requérir leur conseil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 118, 119, 121, 127;

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 34 urm., 83;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 317, 445, 539;

DALLOZ, *Rép. Adoption*, 103 urm.; *Suppl. Adoption*, 18 urm.;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 80 bis, III;

DEMOLOMBE, VI, 33, 34, 38, 50 urm., 56;

HUG, III, 118;

LAURENT, IV, 205 urm., 209;

¹⁾ Textul vechiu al art. 311. Când părintele și mama adoptatului sau numai unul din ei este în viață, și dacă adoptatul n'a împlinit 25 ani, el este dator a aduce consimțământul dat la adopțiune de părinții săi sau de acela din ei care trăește.

În caz când adoptatul n'are părinți, se va cere consimțământul tutorelui. (Civ. 131 urm., 142, 310, 342 Civ. Fr. 346).

MARCADE, art. 343; 346, n° 4; 348, n° 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 501 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, NO. 1579, 1587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 387 urm., 392 urm., 716, n. 3; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 235 n. 5; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 495; *Adnotație* sub. Cas. I, 27 Oct. 1899, Curier Jud. 11/1900; *Nota* sub C. Apel Buc. s. III, 28 Mai 1924, Jurispr. Gen. 24/1924, No. 1365;
CANTACUZINO MATEI, p. 207;
DEGRÉ ALEXANDRU (Alexander), *Nota* sub. Cas. I, 373 din 27 Oct. 1899, Dreptul 7/900; „Adopțiunea nevrâstnicilor”, Dreptul 15/1900; *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune”; p. 121 urm., „Adopțiune, Consimțământul tutorului”; p. 126 urm. „Adopțiunea nevrâstnicului”;
NACU, I, p. 324, 542 urm.

INDEX ALFABETIC

Abseță 12.	Delegatul comunei 4.
Act de naștere 13.	Italian cod 13.
Act solemn 3.	Legea comunală 1, 4.
Ad hoc, a se vedea „tutor”.	Mama 3, 12.
Adoptat, a se vedea „Minor”.	Mama naturală 13.
Adoptator 5, 6, 9.	Maternitate, cercetare 13.
Adopțiune 1-14.	Minori 1-14.
Adresă oficială 11.	Mostenitori, a se vedea „Succesori”.
Anulare, a se vedea „Nullitate”.	Nullitate relativă 2, 3, 5, 8, 10, 12.
Ascendenți 11, 14.	Părinți, a se vedea „Consimțământ”.
Autorizația tribunalului 1.	Prezentare în persoană 6, 7, 9, 11.
Căsătorie 3.	Primar 1, 11.
Cercetarea maternității 13.	Recunoașterea copilului 13
Cod italian 13.	Solemn act, a se vedea „Act solemn”.
Comunală lege, a se vedea „Legea comunală”.	Succesori 2, 5, 10.
Comune 4.	Tată natural 13.
Consiliu comunal 1.	Tutor 1, 4-7, 9, 10, 12.
Consiliu de familie 1, 5.	Tutor ad-hoc 1.
Consimțământ 1-14.	
Copii găsiți 1, 4.	

Jurisprudență.

1. Codul civil, în materie de adopțiune, nu se ocupă de copiii găsiți fără părinți cunoscuți, necexistând nici o dispozițiune care să reguleze în mod expres chestiunea dacă acești copii pot fi adoptați, și în asemenea caz cine i-ar putea reprezenta în justiție pentru a consimți la adopțiunea lor. De aci însă nu rezultă că intențiunea legiuitorului codului civil ar fi fost de a creea pentru copiii găsiți o incapacitate de a fi dați în adopțiune, întrucât nu există nici o dispozițiune expresă în această privință, căci incapacitățile nu se presupun, ci trebuie să fie anume prescrise de lege. — Odată stabilit că copiii găsiți fără părinți cunoscuți pot fi adoptați, rămâne a se ști prin cine trebuie să fie reprezentați în justiție la contractarea adopțiunii. Or, art. 13 din legea comunală din 1864 pune în sarcina comunei de a se îngriji de copiii găsiți, fără a preciza în ce consistă asemenea îngrijire. Și întru cât legea nu face nici o restricțiune, urmează că comuna nu poate fi mărginită la îngrijirea de a da numai creștere și educațiune copiilor găsiți, ci se poate îngriji și de stabilirea

și de interesele lor, putându-i prin urmare reprezenta și în justiție atât pentru a le apăra interesele, cât și pentru a consimți la adopțiune. Deci actul de a consimți la darea în adopțiune a unui copil găsit nu este din sfera îngrijirii pusă în sarcina comunei prin art. 13 leg. comunală. Dacă s'ar admite că comuna n'are calitate de a consimți la darea în adopțiune a copiilor găsiți, atunci într-un mod indirect s'ar credea o incapacitate a acestor copii de a fi adoptați în timpul minorității, fiindcă nu li s'ar putea da un tutor după prescripțiunile codului civil care să consimtă la adopțiune, conform art. 311 c. civ. de oarece tutorul dativ ar trebui să fie ales de consiliul de familie, și copiii găsiți fiind din familia necunoscută, evident este că nu pot avea un consiliu de familie în sensul art. 357-360; nici tribunalul, în asemenea cazuri n'ar putea înlocui consiliul de familie și a numi un epitrop, fiindcă, după lege, tribunalul nu se poate substitui consiliului de familie, în cazuri urgente, decât numai când există un consiliu de familie care nu se întrunește în termenul convocării (art. 367). Deci e valabilă adopțiunea când primarul, însărcinat de consiliul comunal, a consimțit la adopțiunea copilului găsit. Dacă s'ar admite cu toate acestea că la contractarea adopțiunii copiilor găsiți s'ar cere neapărat ca asemenea copii să fie reprezentați de un tutor *ad-hoc*, numit după prescripțiunile codului civil, aplicat prin analogie, la numirea acestui tutor *ad hoc* nu s'ar putea aplica prin analogie alte reguli decât, sau prescripțiunile art. 367, adică tribunalul să numească din oficiu un tutor, sau prescripțiunile art. 359, adică tutorul să fie ales de un consiliu asemănat consiliului de familie compus din cetățenii comunei în care copilul a fost găsit. Deci tribunalul și curtea când încuviințează adopțiunea unui copil găsit reprezentat prin primar, implicit admite că primarul să reprezinte pe

minor, ceea ce ar putea însemna că tribunalul într'un mod tacit însărcinează pe primar de a reprezenta pe minor la contractarea adopțiunii, pentru că nimic nu împiedică pe tribunal de a face numirea tutorului *ad hoc* chiar în momentul când se contractează adopțiunea înaintea sa, și iarăși nimic nu împiedică pe tribunal de a însărcina pe însuși primarul de a reprezenta pe un copil găsit la contractarea adopțiunii. Iar în ipoteza când s'ar cere ca tutorul *ad hoc* să fie numit de un consiliu compus din cetățenii comunei în care copilul a fost găsit, această cerință e satisfăcută când s'ar cere ca tutorul *ad hoc* să fie numit de un consiliu compus din cetățenii comunei în care copilul a fost găsit, această cerință este satisfăcută când primarul a fost însărcinat de a consimți la adopțiune de către consiliul comunal, compus din cetățeni aleși și, prin urmare presupusi a fi cei mai însemnați din comună. (Apel Iași, I, 110, Aug. 27/83, Dr. 69/83).

2. Dacă consimțământul dat ca din partea minorului adoptat e viciat, aceasta nu constituie decât o nulitate relativă, și deci nu poate fi invocată decât de persoana aceea al cărei consimțământ se pretinde a fi fost imperfect sau de erezii săi. (Cas. I, 235/Iun. 20/84, B. p. 536).

3. Adopțiunea fiind un act solemn, concură la facerea lui condițiunile cerute imperios de lege și a căror lipsă face ca actul să fie anulabil. Astfel, actul de adopțiune trebuie să contină și consimțământul mamei adoptatului, aceasta fiind una din formalitățile necesare la formarea actului de adopțiune, și această cerință a legii e mai aspră decât la căsătorie unde, în caz de dezbinare între părinți, consimțământul tatălui e de ajuns, pe când la adopțiune consimțământul ambilor părinți e necesar (art. 311). Deci, mama adoptatului după moartea soțului ei, când actului i-ar lipsi această formalitate a consimțământului ei, lipsă care singură dă loc unei nulități relative, are dreptul a cere anularea lui. (Trib. Dâmbov., Iun. 20/85, Dr. 66/85).

4. După art. 311, dacă adoptatul minor nu are părinți, atunci se cere consimțământul tutorului la adopțiune. Dacă însă copilul e găsit, comuna fiind datoare, conform art. 11 leg. com., a-l lua sub îngrijirea sa, e suficient consimțământul delegatului comunei la adopțiunea acelui minor, fiind constant că adoptatul nu are părinți în viață. (Apel Buc. III, 200, Nov. 11/85, Dr. 22/86).

5. În materie de adopțiune, când adoptatul este minor și n'are părinți, se cere consimțământul tutorului, fără însă a se cere și avizul consiliului de

familie. Lipsa acestui aviz, chiar de ar fi cerut de lege pentru consimțământul la adopțiune, constituie o nulitate relativă și nu poate fi invocată decât de persoana al cărei consimțământ se pretinde că a fost incomplet și erezii săi, în nici un caz însă nu poate fi invocată de adoptant sau de moștenitorii săi. (Cas. I, 212/98, B. p. 741).

6. În materie de adopțiune, ceea ce legea cere în mod imperios este, în primul rând, ca atât adoptatorul, cât și cel ce va voi a fi adoptat, să se prezinte în persoană înaintea instanței care instrumentează în adopțiune (Judecător, de ocol sau tribunalul) spre a-și da consimțământul, și aceasta fără nici o distincțiune, dacă persoana ce este a se adopta este mai mare sau mai mică de 25 ani împliniți, iar în al doilea rând, dacă persoana de adoptat este mai mică de 25 ani, trebuie să aducă consimțământul părinților sau al aceluia din ei care trăește și în lipsa lor, consimțământul tutorelui. Așa dar, prezența tutorelui înaintea judecătorilor cari instrumentează în adopțiune nu este neapărat necesară, fiind destul numai consimțământul lui, pe când prezența adoptatorului și a persoanei care voeste a fi adoptată este neapărat cerută de lege. (Cas. I, 373/99, B. p. 1138).

7. Numai adoptatul major de 21 de ani trebuie să se prezinte în persoană la tribunal pentru adopție și dacă n'a împlinit 25 de ani trebuie să aducă încă consimțământul părinților săi sau numai al aceluia care trăește, iar când n'are părinți, consimțământul tutorelui. Adopția însă a unui minor este valabilă, când el nu s'a prezentat la tribunal în persoană ci a fost reprezentat, ca în orice act civil, de tutor, reprezentantul său legal. (Cas. I, 491/904, B. p. 1598).

8. Asemănat art. 311 din C. civ. când părinții copilului adoptat sunt în viață și acest copil nu a împlinit 25 ani el este dator să aducă consimțământul dat la adopțiune de părinții săi. Lipsa consimțământului părinților adoptatului la adopțiune sau chiar numai a unuia din ei, constituie o cauză de nulitate a adopțiunii. Această nulitate însă nu este absolută ci relativă, care nu poate fi invocată decât de aceea în interesul cărora a fost creată și prin urmare această nulitate nu poate fi invocată decât de părinții adoptatului și de adoptat. (Trib. Ilfov I, C. Jud. 4/905).

9. În legislațiunea noastră minorii putând fi adoptați și aceștia fiind în genere reprezentați în toate acele civile de părinții sau tutorii lor, acest principiu își primește aplicarea și în materie de adopțiune, de unde rezultă

că, cu deosebire de ceea ce se întâmplă sub legiuirile abrogate, minorul care urmează a fi adoptat nu mai are nevoie de a fi azi față la încheierea contractului, totul petrecându-se între adoptator și reprezentantul legal al minorului. (Trib. Tutova, C. Jud. 64/905).

10. Nulitatea adopției pentru lipsa consimțământului părinților sau tutorului minorului adoptat nu constituie decât o nulitate relativă, care nu poate fi invocată decât de minor sau erorii săi. (Cas. I, 8 Iunie 1910, B. p. 924).

11. În caz când adoptatul este mai mic de 21 ani și n'are ascendenți, consimțământul primarului, cerut de art. 311 c. civ., modificat la 1906, este valabil dat sub forma unei adrese oficiale trimisă Tribunalului, căci art. 318 acelaș cod, care prevede că persoanele al căror consimțământ este cerut la adopțiune trebuie să se prezinte la Tribunal, sau să-și dea consimțământul printr-o declarație autentică, nu este aplicabil în caz când este vorba de consimțământul primarului, ci al unor persoane particulare. (Cas. I, dec. No. 26, din 14 Ianuarie 1915; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 130, Curier Jud. 31/915).

12. Formalitățile cerute de lege pentru declararea absenței mamei unui copil și pentru constituirea tutelei în scop ca tutorul să-și dea consimțământul la adopția minorului, fiind cerute de lege pentru a asigura minorului o protecție legală, numai acesta este în drept a se prevala de lipsa acelor formalități pentru a cere nulitatea declarării de absență a mamei sale, a instituirii tutelei și a adopției sale, când

interesele sale morale sau materiale îi vor dicta să facă o asemenea cerere, iar nu chiar tutorul, care și-a dat consimțământul la adopție și care în urmă ar avea interes să anuleze acea adopție. (Cas. I, dec. No. 212 din 1 Aprilie 1916; Jurispr. Rom. 1916, p. 354, Curier Jud. 49/916).

13. În sistemul codului italian, art. 376, mama naturală nu este trecută în actul său de naștere fără consimțământul său, iar dacă tatăl natural face declarația de naștere a copilului, atunci se trece numai numele său, ca în cazul de față. Că întru cât ulterior, copilul nu a cerut căutarea maternității și nici mama nu și-a recunoscut copilul, ea rămânând necunoscută, bine și-a dat consimțământul la adopția tatăl natural, adopție care s'a încuviințat de tribunalele române și care nu se poate anula pentru lipsa consimțământului mamei. (Trib. Ilfov s. II, 349 bis din 19 Mai 1922, Curier Judiciar 25/922).

14. Dispozițiunile art. 311 c. civ., pe de o parte nefăcând nici o distincție între ascendenții bărbați și ascendenții femei, iar pe de altă parte neceerând consimțământul tuturor ascendenților în viață și nestabilind nici o ordine erarhică în care un asemenea consimțământ poate fi dat valabil, urmează ca atunci când ascendenții se găsește în acelaș grad, consimțământul unuia singur este suficient pentru validitatea adopției. (C. Apel Craiova s. I, 50 din 24 Martie 1924. Dreptul 16 din 1923, Pand. Rom. 1924, III, 5).

15. A se vedea: art. 309 cu nota 7.

Art. 312. — Adopțiunea va da celui adoptat numele (de familie) adoptatorului, pe care îl va adăuga la adevăratul său nume, putând însă pune numele de familie al adoptatorului, și înainte de adevăratul său nume de familie, dacă astfel va urmă tocmeala. (Civ. 313 urm.; L. asupra numelui, Art. 5; Civ. Fr. 347).

Legea asupra numelui din 18 Martie 1895, Art. 5. — Copilul adoptat va adăuga la numele lui patronimic numele adoptatorului conform dispozițiilor art. 312 din codul civil.

Text. fr. Art. 347. — L'adoption confèrera le nom de l'adoptant à l'adopté, en l'ajoutant au nom propre de ce dernier.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 137;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 90;
 BÉDANT, II, 675;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 318, 348, 356;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 169 urm., 185; *Suppl. Adoption*, 40 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 82 118;

DEMOLOMBE, VI, 141, 144 bis, 145, 145 bis;
 HUC, III, 120;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 389, 391, 1601.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 399 urm.; „Câteva cuvinte asupra numelui persoanelor“, Dreptul 42/1905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 209, 210;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune“;
 NACU, I, p. 549, 550.

Art. 313. — Cel adoptat va rămâne în familia sa firească, în care își va păstra și toate drepturile sale; cu toate acestea căsătoria este poprită:

Intre adoptatori și cel adoptat și descendenții acestuia.

Intre copiii adoptivi ai aceluiaș individ.

Intre cel adoptat și copiii ce ar putea avea mai în urmă adoptatorul.

Intre cel adoptat și soțul adoptatorului, precum și între adoptatori și soțul celui adoptat. (Civ. 143 urm., 166, 309 urm.; Civ. Fr. 348).

Text. fr. Art. 348. — L'adopté restera dans sa famille naturelle. et y conservera tous ses droits: néanmoins le mariage est prohibé:
 Entre l'adoptant, l'adopté et ses descendants;
 Entre les enfants adoptifs du même individu;
 Entre l'adopté et les enfants qui pourraient survenir à l'adoptant;
 Entre l'adopté et le conjoint de l'adoptant, et réciproquement entre l'adoptant et le conjoint de l'adopté.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, V, p. 82; VI, 133, 137;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 146, 317, 348;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 174 urm.; *Mariage*, 234 urm., 575; *Suppl. Adoption*, 43 urm.;
 DEMOLOMBE, III, 109, 338;
 HUC, II, 24;
 LAURENT, II, 484;
 MARCADÉ, art. 348, No. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, p. 511;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1599, 1602.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 401, 402, 403 urm., (I, ed. 2-a, p. 472, 594 urm.; IV, part. I, ed. 2-a, p. 484, 525, n. 3); *Observație* sub. Trib. Iași s. III, 6 Nov. 1906. Dreptul 72/1906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 208, 209;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune“.
 DOCAŢ P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 51, 52;
 GEORGEAN N., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 8496 din 25 Nov. 1921. Jurispr. Gen. 23/1923, No. 1637;
 NACU, I, p. 295, 549, 642.

Jurisprudență.

1. Minorul adoptiv nu poate fi legalmente reprezentat în instanță de mama sa adoptivă. (Cas. I, Iun. 27/67, B. p. 573).

2. Adopțiunea este un contract ju-

decătoresc care, fără a scoate pe adoptat din familia sa, stabilește între dânsul și adoptant raporturi pur civile de paternitate și filiațiune, este instituit numai în scopul de a oferi o consolațiune celor care n'au copii și n'are alte efecte de cât: I) a se trans-

mite adoptatului numele adoptatorului; II) de a creă obligațiuni de a-și procura alimente unul altuia în caz de necesitate; III) de a deschide adoptatului dreptul la succesiunea adoptatorului, afară de cazul când adoptatul moare înaintea adoptantului, în care caz acesta are dreptul să primească numai lucrurile ce le-a dat adoptatului decedat și care se mai găsesc în natură, și IV) de a produce oarecari impedimente de căsătorie prevăzute la art. 313. În afară de aceste efecte, adopțiunea nu mai are nici unul. Adoptatul rămâne în familia sa firească unde-și conservă toate drepturile și îndatoririle prevăzute de lege. De unde consecința că puterea părintească, tutela și cu toate consecințele ei aparține numai părinților legitimi, iar nu și celor adoptivi. Astfel, prin adopțiune adoptatorul ne-căstigând puterea părintească și prin urmare tutela de drept a minorului adoptat, o asemenea tutelă nu poate fi încredințată părintelui adoptiv de cât în cazurile cum poate fi dată ori și cărnii străin. Și cum, după art. 383 femele, afară de mamă și ascendențe, nu pot fi tutrice, adoptatoarea nu poate invoca calitatea de mamă adoptivă a minorului pentru a putea obține tutela minorului său adoptat, căci art. 383 dă acest drept numai mamei, și adoptanta nu este asimilată cu mama minorului. Deci mama adoptivă nu poate fi tutrice, nici legală, nici dativă, a minorului adoptat de dânsa. (Apel Focs. II, Febr. 14/85, *Dr.* 24/85).

3. Tatăl adoptiv, ne având tutela legală asupra minorului său fiu adoptat, nu-l poate reprezentă înaintea justiției și nu are calitatea a intentă acțiuni în numele lui. (Trib. Vâlcea, *Dr.* 82/98).

4. Copilul adoptat, rămânând în cât privește raporturile sale de familie în familia sa firească, în care își păstrează toate drepturile sale și fiind cu desăvârșire străin de rudele adoptatorului, nu poate figură ca rudă, ci numai ca amic în consiliul de familie a unei rude interzise a acestui din urmă. (Trib. Ilfov, III, *Dr.* 66/906).

5. Acțiunea posesorie, fiind un act eminamente de administrație, poate fi

intentată de tatăl fireesc al minorului adoptat de un terțiu, chiar fără să aibă autorizarea consiliului de familie, de oarece din dispozițiile combinate ale art. 313 și 343 c. civ., rezultă că copilul adoptat va rămâne în familia sa firească în care își va păstra și toate drepturile sale, tatăl fireesc administrând averea personală a copilului adoptat de un terțiu. (Cas. I, decizia No. 153, din 5 Martie 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 262, Curier Jud. 40/914).

6. Mama adoptatoare dobândește puterea părintească și tutela legală asupra adoptatului său fiu. (Trib. Iași, II, 1915; „Justiția”, 1915, p. 26).

7. a) După dispozițiunile art. 338 c. c., tatăl în timpul căsătoriei și, după desfacerea căsătoriei, acel din soți rămas în viață, conservă dreptul de folosință asupra averii copiilor lor până la vârsta de 20 de ani deplini, sau până la emanciparea lor, dacă se va face înainte de această etate, iar conform dispozițiunilor art. 327 c. civ., în timpul căsătoriei, numai tatăl exercitând puterea părintească, el are singur în principiu și uzufuctul legal, acesta fiind până la un punct oarecare un atribut al puterii părintești. De aci următoarele consecințe: 1) acest drept nu aparține în timpul căsătoriei decât tatălui și, după moarte mamei; 2) acest drept subsistă cu toate că n'ar fi fost acceptat în termeni expresi, căci el are loc în puterea legii.

b) Legea nevorbind decât de copiii născuți din căsătorie și de aci rezultă o consecință importantă, anume că adoptatorul nu se bucură de uzufuctul legal al minorului adoptat.

În speță apelantul, care pretinde că are calitatea de părinte adoptiv, nu se poate bucură de uzufuctul legal al averii minorului adoptat și nu are dreptul a se opune la cererea intimatului de a fi trimis în posesia de drept, în calitate de părinte legitim al minorului și deci de administrator legal al averii acestuia. (C. A. Buc. I, dec. civ. 186 din 4 Iulie 1923. Jur Gen. 1924, No. 321).

8. A se vedea: Art. 338 cu nota 6; art. 344 cu nota 9; art. 390 cu nota 19.

Art. 314. — Îndatorirea naturală ce va continua a exista între cel adoptat și tatăl și mama sa, de a-și da unul altuia alimente, în cazurile hotărâte de lege, va avea aceeași urmare între adoptator și cel adoptat ¹⁾ unul către altul. (Civ. 185-187, 190-193; Civ. Fr. 349).

1) În „Monitorul Oficial” din eroare se zice aci: „între cel adoptator unul către altul”

Text. fr. Art. 349. — L'obligation naturelle qui continuera d'exister entre l'adopté et ses père et mère, de se fournir des aliments dans les cas déterminés par la loi, sera considérée comme commune à l'adoptant et à l'adopté, l'un envers l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 134, 137;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 95;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 349, 369;
 DALLOZ, *Rép. Adoption* 177 urm.; *Suppl. Adoption* 44;
 DEMOLOMBE, VI, 134;
 HUC, III, 124;
 LAURENT, IV, 250;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1599, 1603.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, I, ed. 2-a, p. 701, 702, 708 urm.; II, ed. 2-a, p. 402, 403; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 776 n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 394); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 52;
 ALEXANDRESCO CONST. *Nota*, sub. Judec. Ocnele-Mari (Vâlcea), 26 Iulie 1924. *Jur. Gen.* 1924, No. 1534;
 CANTACUZINO MATEI, p. 210;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri Juridice*, vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune”;
 NACU, I, p. 550.

Jurisprudență.

1. Adopțiunea este un contract civil solemn, creat în favoarea adoptatului cu o singură excepțiune, aceea că adoptatorul poate cere alimente dela adoptat. Aplicațiunea acestei excep-

țiuni nu poate însă sancționa nici odată printr'o nulitate o adopțiune ce îndeplinește toate condițiunile cerute de lege pentru existența ei. (Judec. Ocnele-Mari (Vâlcea), 26 Iulie 1924. *Jur. Gen.* 1924, No. 1534).

2. A se vedea art. 313 cu nota 2.

Art. 315. — Cel adoptat nu va dobândi nici un drept de moștenire asupra bunurilor rudelor adoptatorului, dar va avea asupra moștenirii adoptatorului aceleași drepturi ca și copiii născuți din căsătorie, chiar dacă în urma adopțiunii s'ar naște asemenea copii din căsătorie. (Civ. 316 ur., 318, 659 ur., 669 ur., 699, 836, 841 ur.; Civ. Fr. 350).

Text. fr. Art. 350. — L'adopté n'acquerra aucun droit de successibilité sur les biens des parents de l'adoptant; mais il aura sur la succession de l'adoptant les mêmes droits que ceux qu'y aurait l'enfant né en mariage, même quand il y aurait d'autres enfants de cette dernière qualité nés depuis l'adoption.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 134, 138-140;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 97 urm.;
 BAUDRY ET COLIN, *Don. et testaments*, I, 705;
 BEUDANT, II, 675;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 383, 409;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 183 urm.; *Suppl. Adoption*, 45 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 85 bis, I;
 DEMOLOMBE, VI, 141, 154, 156, 160 urm., 163-165, 169;
 LAURENT, VI, 250;
 MARCADÉ, art. 350. n° 2, 3 și 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1897 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 403 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 62, 547 n. 3, 553, 885, *ad notam*; IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 525, 526 *ad notam*, 534 n. 1, 776 n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 442) *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 132; *Observație* sub. Trib. Dolj s. I, 2 April 1899. Curier Jud. 81/1902; *Observație*, sub. Trib. Roman, 524 din 6 Mai 905. Curier Jud. 41/905; *Observație* sub. Trib. Ilfov s. III, 261 din 8 April 905. Curier Jud. 44/905; *Nota* sub. Trib. Gap. (Hautes-Alpes), 9 April 922. Curier Jud. 36/923;
- BASILIU PETRE, „O controversă juridică“. Dreptul 61, 62/1902;
- CANTACUZINO MATEI, pg. 210, 282, 550;
- DAN EM. „Copiii adoptatului au dreptul la succesiunea adoptatorului“. Curier Jud. 63/909; *Nota* sub. Cas. s. u. 5 din 29 April 1910 și Cas. I, 658 din 18 Oct. 911. Pand. Rom. 1922. I, 90;
- DEGRE ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune“, p. 116 urm.: „Modificarea prin contractul de adopțiune a efectelor adopțiunii“;
- DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 51, 52;
- NAGU, II, p. 70;
- PANCU N. NICOLAE, „Adopțiunea și legea de improprietărire de la 1864“. Curier Jud. 17/912;
- RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. I, 658 din 18 Oct. 1911. Dreptul 76/1911; *Observație* sub. C. Apel Buc. 316 din 23 Nov. 1909. Dreptul 80/1909;
- STĂNESCU N., „Efectele adopțiunea din punctul de vedere al dreptului de moștenire“. Dreptul 80/1911.

INDEX ALFABETIC

Abrogare 4, 5.	Frați adoptivi 11.
Acti solemn 9.	Hotărâre de adopțiune 9.
Adoptat 1-8, 10.	Liberalități 1.
Adoptator 1-8, 10, 11.	Pământ rural 9.
Adopțiune 1-11.	Porțiune disponibilă 1.
Calimach Cod 4, 5.	Probe 9.
Copiii adoptatului 4, 5, 7, 8, 10.	Reducțiune 1.
Copiii adoptatorului 2.	Reprezentare 5, 11.
Cotitate disponibilă 1.	Rudenie 2.
Deces 4.	Rural pământ 9.
Descendenți 2, 4, 5.	Solemn act 9.
Donațiune 1.	Succesiune 1-11.
Dovadă 9.	Succesorale taxe 9.
Familie 2, 6, 7, 8, 10.	Taxe de timbru, lege 9.
Femeie văduvă săracă 3.	Taxe succesorale 9.
	Văduvă săracă 3.

Jurisprudență.

1. Adoptatul, având numai în succesiunea adoptatorului aceleași drepturi ca și un copil legitim, este în drept a reduce la porțiunea disponibilă toate liberalitățile care întrec această porțiune, făcute de adoptator înainte sau în urma adopțiunii. (Trib. Tecuci, 30, Febr. 4/92, Dr. 30/92).
2. Din principiile stabilite de legiuitor că adoptatul rămâne în familia sa firească și că nu se stabilește de cât o înrudire fictivă între adoptat și adoptator fără ca această înrudire să se întindă mai departe, este evident că nu există nici o înrudire între copiii adoptatorului și între adoptat; or dreptul de moștenire fiind bazat pe înrudire și înrudirea fiind cea legătură ce există între persoanele ce descind una din alta sau dintr-un autor comun, este cert că în lipsa unui text pozitiv de lege copiii adoptați nu pot avea nici un drept de moștenire asupra averii copiilor adoptatorului. (Trib. Tecuci, 30, Febr. 4/92, Dr. 30/92).
3. Dacă soția moare însușindu-și în mod arbitrar averea succesorală, fără a cere recunoașterea dreptului de o

pătrime ca văduvă săracă, fiul adoptiv nu poate pretinde că a găsit acel drept în patrimoniul defunctei și să-l opue colateralului. (C. Apel Buc. III, Dr. 35/96).

4. Descendenții adoptatului, mort înaintea adoptatorului, vin la moștenirea adoptatorului și această cu atât mai mult cu cât Codul Calimach (art. 247), care era formal în această privință, n'a fost abrogat prin Codul civil actual. (Trib. Roman, C. Jud. 41/905).

5. Copiii adoptatului vin la moștenirea adoptatorului ca nepoti ai acestuia, prin urmare cu dreptul lor propriu, cum au dreptul la moștenire și prin reprezentatiune. Dispozițiunile § 247 Codul Calimach, care zice că între imfiiori și între imfiți ca și între urmașii acestora se păstrează driturile întocmai ca între cei din naștere legiuitori părinți și fii, nu sunt abrogate de cod. civ., și dar, și față cu aceste dispozițiuni, copiii ori descendenții adoptatului moștenesc pe adoptator. (Trib. Roman, Dr. 49/905).

6. Potrivit art. 313 din codul civil, adoptatul neeșind din familia sa firească, unde continuă a-și păstra toate drepturile, el nu poate dobândi în aceea a adoptatorului de cât acele drepturi ce-i sunt expres atribuite de lege. (Apel, Buc. I, Dr. 80/909, p. 635).

7. Copiii adoptatului au personal vocațiune la succesiunea adoptatorului și aceasta rezultă atât din scopul esențial al contractului de adopțiune care este ca adoptatorul să-și creeze o familie iar adoptatul să devie civilmente fiul adoptatorului, cât și din spiritul dispozițiunilor legii în această materie. (Cas. s. u. 5 din 29 April 1910. Dreptul 41/910 și Pand. Rom. 1922, I, 90.

În acelaș sens: Cas. I, 658 din 18 Oct. 1911. Săptămâna juridică 1/911, Pand. Rom. 1922, I, 91; Cas. I, 14 din 12 Ian. 1915, Jur. Rom. 13/915; Trib. Prahova s. III, 103 din 12 Mart. 1920, D. eptul 23/922, Tribuna Jur. 24-27/922).

8. Scopul esențial al contractului de adopțiune fiind ca adoptatorul să-și creeze o familie, iar adoptatul să devie civilmente fiul adoptatorului, nu se poate tăgădui că copiii adoptatului devin și dăruți din punctul de vedere al dreptului civil, nepoți de fii ai adoptatorului, și deci ei au dreptul la succesiune în averea adoptatorului. (Cas. I, 18 Oct. 1911, B. p. 1210. În acelaș sens: Cas. I, 1 Febr. 1912, B. p. 204).

9. Adopțiunea fiind un act solemn care nu se poate dovedi decât prin hotărâre judecătorească, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 318 și următorii din codul civil, art. 48, alin. I din legea timbrului și aplică greșit art. 315 din codul civil când, pentru a stabili adopțiunea unei persoane, se întemeiază pe afirmările

din procesul-verbal de estimatiunea averei de succesiune și scutește pe acea persoană de taxele de moștenire pentru o avere compusă din pământ rural mai puțin de 5 hectare. (Cas. III, 27 Aprilie 1912, B. p. 838).

10. Copiii adoptatului au personal vocațiune la succesiunea adoptatorului și aceasta rezultă atât din scopul esențial al contractului de adopțiune care este ca adoptatorul să-și creeze o familie, iar adoptatul să devină civilmente fiul adoptatorului, cât și din spiritul dispozițiilor legii în această materie. (Cas. I, dec. No. 14, din 12 Ianuarie 1915; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 199).

11. Frații adoptivi au drept de succesiune în averea fratelui lor, în virtutea vocațiunii lor proprii, iar nu prin reprezentarea adoptatorului. (Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920, Jur. Rom. 10 din 1921; Curier Jud. 16/921; Pand. Rom. 1922, I, 79, Pand. Rom. 1922, I, 83, Pand. Rom. 1922, III, 3).

12. A se vedea: art. 313 cu nota 2.

Art. 316. — Murind adoptatul, fără descendenți legitimi, lucrurile date lui de către adoptatorul prin dar sau prin moștenire, ce se vor găsi în natură în vremea morții adoptatului, se vor întoarce la adoptatorul, sau la descendenții săi, cu îndatorirea de a contribui la datorii, și fără prejudiciul drepturilor unor a treia persoane.

Prisosul bunurilor adoptatului va fi al părinților¹⁾ săi firești și aceștia vor exclude totdeauna, pentru obiectele specificate în acest articol, pe toți moștenitorii adoptatorului afară de descendenții săi. (Civ. 317, 651, 659, 825; Civ. Fr. 351).

Text. fr. Art. 351. — Si l'adopté meurt sans descendants légitimes, les choses données par l'adoptant, ou recueillies dans sa succession, et qui existeront en nature lors du décès de l'adopté, retourneront à l'adoptant ou à ses descendants, à la charge de contribuer aux dettes, et sans prejudice des droits des tiers.

Le surplus des biens de l'adopté appartiendra à ses propres parents; et ceux-ci excluront toujours, pour les objets même spécifiés au présent article, tous héritiers de l'adoptant autres que ses descendants.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 140, 343, 344, 346, 350, 360;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 101 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 422, 424, 428, 429, 430, 579, 717;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 203 urm.; *Suppl. Adoption*, 51 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 85 bis, II; 86 bis, II;
 DEMOLOMBE, VI, 167 urm., 174, 181;
 HUC, III, 128, 129;
 LAURENT, IX, 179;
 MARCADÉ, art. 352, n° 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1897 urm.

1) Legiuitorul român, a tradus aci impropriu cuvântul francez „parents” prin vorba „părinți” care ar însemna părinți propriu ziși adică tatăl și mama. Legiuitorul francez a vroit să înțelegă pe „rudete” de orice fel.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 415 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 43, 49 n. 2, 166, 689, 840 n. 1, 886 nota, 897 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 400 n. 1, 525, 526 *ad notam*, 534 n. 1, 776 n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 294, 296; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 549); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 161, 200; *Observație* sub. Trib. Tarascon (Bouches du Rhône), 9 Mai 1921. Pand. Rom. 1923, III, 23; *Observație* sub. Trib. Tarascon, 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923, III, 24; *Observație* sub. Trib. Roman, 13 Mai 1914. Curier Jud. 68/1914;
- CANTACUZINO MATEI, p. 210, 226, 227;
- COSTIN ALEX., *Nota* sub. Trib. Ilfov s. I, 320 din 23 Iunie 1919. Curier Jud. 33-34/1919;
- DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 52;
- JUVARA ALFRED, *Nota* sub. Cas. II, 167 din 21 Dec. 1920. Curier Jud. 16/1921;
- NACU, I, p. 549, 550; II, p. 74, 75, 76, 97;
- PHERECHYDE M. GRIGORE, *Nota* sub. Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, I, 79;
- ROSENAL S., *Nota* sub. Cas. II, 167 din 28 Dec. 1920. Pand. Rom. 1922, I, 83.

Jurisprudență.

1. Potrivit art. 316 c. civil, adoptatul murind fără descendenți, lucrurile date lui de către adoptator prin dar, *ce se vor găsi în natură*, în vremea morții adoptatului, se vor întoarce la adoptator; iar prin cuvintele *ce se vor găsi în natură*, legiuitorul nu a voit a înțelege numai existența lor materială, ci existența lor în patrimoniul adoptatului. (Trib. Iași I, Dr. 31/1911, p. 247).

2. Adoptatorul fiind un simplu succesor pentru bunurile dăruite, iar nu un moștenitor rezervatar, față de dânsul dreptul adoptatului de a dispune cu titlu gratuit, este absolut liber și nelimitat fie prin donațiuni între vii, fie prin testament, adoptatorul fiind îndrituit a-și valorifica drepturile numai în cazul când defunctul nu a dispus de bunurile donate. (Trib. Iași I, Dr. 31/1911, p. 247. În acelaș sens: C. Apel Buc. s. III, 157 din 3 Nov. 1919. Dreptul 7/919. Curier Jud. 33-34/1919; Cas. II, 167 din 23 Dec. 1920. Jur. Rom. 10/921, Curier Jud. 16/1921, Pand. Rom. 1922, I, 79, Pand. Rom. 1922, I, 83, Pand. Rom. 1922, III, 3).

3. Excepțiunile fiind de strictă interpretare, nu pot fi admise decât în cazurile anume statornicite de lege și în favoarea persoanelor pe care legea le prevede anume.

Inrudirea pe care o creează adopțiunea între adoptator și adoptat, este numai o inrudire fictivă, de oarece adoptatul continuă a rămâne în familia sa de origine, în care și păstrează ealitatea sa de descendent legitim.

Ficțiunile fiind marginite în limitele determinate de lege, nu pot avea alte efecte decât acele pe care le conferă legea.

Singurul drept pe care îl dobândește adoptatul este de a fi asimilat cu un fiu legitim în ceea ce privește dreptul său la succesiune în averea adoptatorului.

Dreptul de reîntoarcere succesorală consacrat prin art. 316 și 317 din codul civil, fiind o excepție dela dreptul comun, pe care legea n-o recunoaște copiilor adoptivi, de aici rezultă că numai descendenții legitimi ai adoptatorului, adică care se înrudesesc cu el printr-o legătură de sânge, pot exercita acest drept, nu însă și copiii adoptivi, care nu se înrudesesc cu adoptatorul decât printr-o legătură fictivă. (Trib. Roman, 13 Mai 1914; Curier Jud. 68/1914, p. 555).

4. Conform dispozițiilor art. 316 c. civ., murind adoptatul fără descendenți legitimi, averea lăsată lui de adoptator se întoarce la descendenții acestuia. (C. Apel Buc. s. III, 328 din 27 Nov. 1922, Curier Jud. 8/1923).

Art. 317. — Dacă trăind adoptatorul, și după moartea adoptatului, copiii sau descendenții lăsați de acești¹⁾ din urmă, vor muri și ei fără posteritate, adoptatorul va moșteni lucrurile date de dânsul, după cum s'a zis în art. precedent, dară acest drept se va mărgini numai la persoana adoptatorului și nu se va transmite și la moștenitorii săi, chiar de ar fi descendenți direcți. (Civ. 316; Civ. Fr. 352).

Text. fr. Art. 352. — Si, du vivant de l'adoptant, et après le décès de l'adopté, les enfants ou descendants laissés par celui-ci monraient eux-mêmes

1) Ar trebui celit „acesta” în loc de „acești” după cum este și în textul francez, fiind vorba de copiii sau descendenții lăsați de adoptat.

sans postérité, l'adoptant succédera aux choses par lui données, comme il est dit en l'article précédent; mais ce droit sera inhérent à la personne de l'adoptant, et non transmissible à ses héritiers, même en ligne descendante.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 334, 345;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 106;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, III, p. 422, 424, 428, 429, 717;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 208 urm.; *Suppl. Adoption* 55;
 DEMOLOMBE, VI, 176;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 511 urm.;
 PLANIOL, III, ed. 2-a, No. 1897 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 427 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 43, 49 n. 2, 166, 689, 840 n. 1, 886 nota, 897 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 157 n. 2, 400 n. 1, 525, 526 *ad notam*, 534 n. 1, 776 n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 549); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 161; *Observație* sub. Trib. Roman, 13 Mai 1914. *Curier Jud.* 68/914;
 CANTACUZINO MATEI, p. 210, 226, 227;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 52;
 NACU, I, p. 549, 550; II, p. 76, 77, 97.

Secțiunea II. — Despre formele adopțiunii.

Art. 318. — (Mod. L. 15 Martie 1906 ¹⁾). Persoana ce își va propune de a adopta și aceea ce va voi a fi adoptată se vor înfățișa, în orașele reședințe de județ, la tribunal, iar în celelalte localități, la judecătoria adoptatorului, spre a face declarațiune că aceasta este cu consimțământul amândurora.

În cazul când adoptatul va fi minor, se vor prezintă pe lângă aceasta și persoanele al căror consimțământ se cere și vor declară în numele minorului că consimt la adopțiune ²⁾.

Această declarațiune de consimțământ se poate face și prin act autentificat de judecătoria de ocol sau de judecătoria comunală ³⁾.

Text. fr. Art. 353 — La personne qui se proposera d'adopter, et celle qui voudra être adoptée, se présenteront devant le juge de paix du domicile de l'adoptant, pour y passer acte de leurs consentements respectifs.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 122, 125-133;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 51, 60, 65;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 318, 421;
 DALLOZ, *Rép. Adoption*, 133 urm.; *Suppl. Adoption*, 23 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 95 bis, I;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 321; II, p. 509;
 DEMOLOMBE, VI, 85, 86, 88, 118-121, 187, 193, 202;

¹⁾ **Textul vechiu al art. 318.** Persoana ce își va propune de a adopta și aceea ce va voi a fi adoptată se vor înfățișa la tribunalul domiciliului adoptatorului spre a face înscris declarațiune că acesta este consimțământul amândurora (Civ. 87, 309 ur. L. Timbr. 49 § 4; Civ. Fr. 353).

²⁾ Conform art. 50 din legea jud. de ocoale (1907) aceste judecătoria sunt competente de a pronunța adopțiunea locuitorilor din comunele rurale.

În afară de altfel cuprinsul acestui articol: „Judecătoria de ocoale rurale sunt competenți a se da codul asu- ra actelor de adopțiune ale locuitorilor din ocoalele respective, conformându-se art. 319, 320 și 323 pronunța civil”.

³⁾ Noua *Lege a judecătorilor de ocoale* din 1907 desființând judecătorii comunale, aceste declarațiuni de consimțământ nu se mai face decât numai la judecătorii de ocol.

HUC, III, 130;
 LAURENT, IV, 213, 216;
 MARCADE, art. 359, 360, n° 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1593.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observație* sub. Trib. Prahova s. I, 231 din 8 Iunie 1900. Curier Jud. 77/1903; *Observație* sub. Trib. Tutova, 9 Sept. 904. Curier Jud. 64/905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 206, 207;
 MAXIM G. D., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924. II, 146;
 NACU, I, p. 214, 546.

INDEX ALFABETIC

Abrogare 8.	Inscriere în fals 6.
Act autentic 9.	Judecătoria de ocoate 7, 8,
Adopțiune 1-11.	11.
Adresă oficială 9.	Mama adoptivă 10.
Afișarea hotărârii 8.	Mandat 2.
Anulare a se vedea „Nulitate”.	Minori 2, 5, 9, 10.
Apel 8, 11.	Nulitate 1, 5.
Ascendenți 9.	Prezentare în persoană 2,
Cod francez 3.	4, 5.
Competență 7, 8, 11.	Primar 9.
Consimțământ 1, 2, 9.	Putere părintească 10.
Contract de adopție 3.	Redeschidere 4.
Dezistare 4.	Registre de stare civilă 3.
Domiciliul adoptatorului 7,	Semnătură 4.
8, 11.	Stare civilă, registre 3.
Fals 6.	Suspendare 4.
Formalități 1.	Transcriere 3.
Francez cod 3.	Tribunale 7, 8, 11.
Hotărâre de adopție 6, 8.	Tutelă legală 10.
Infățisare 2, 4, 5.	Tutor 2.

Jurisprudență

1. Formalitățile edictate de lege pentru adopțiune, fiind prescrise în interesul aceluia ce se adoptă, o persoană streină nu poate invoca lipsa acestei forme pentru a obține anularea adopțiunii. De asemenea lipsa consimțământului sau un consimțământ neregulat dat, nu poate fi invocat de cât de persoana al cărei consimțământ se pretinde a fi fost imperfect. (Cas. I, 373/99, B. p. 1139).

2. Când legea, prin art. 318 c. civ., prescrie că la adopțiune părțile să se înfățișeze la Trib. spre a face în scris declarațiunea lor de consimțământ, înseamnă că ele să se prezinte la Tribunal, astfel cum legea permite să fie prezinte, adică în persoană sau prin reprezentanții lor cu mandat dela dânsii, dacă sunt majori și capabili de a da mandat, sau prin mandatar legal, dacă sunt minori. (C. Apel, Galați, II, Dr. 15/902).

3. Legea română, în deosebire de c. civil francez, nu cere pentru adopție formalitatea prealabilă a unui contract de adopție și transcrierea lui în registrele stărei civile, ci pur și simplu cere ca persoana, care voeste să adopte, să se înfățișeze la tribunal, împreună cu persoana ce va voi să fie adoptată și să facă în scris declarațiunea lor despre aceasta. (Trib. Prahova, I, C. Jud. 77/903).

4. Cererea de adopțiune, ca ori și ce

altă afacere, poate fi suspendată, când părțile nu se prezintă în instanță, fără ca neprezentarea să poată fi considerată ca o dezistare. Instanța se poate redeschide în urmă, după o nouă cerere, care nu se cere să fie semnată de toate părțile. (Apel, Buc. III, Dr. 26/906).

5. Sub noul text al art. 318 din codul civil, ca și înainte de legea modificatoare din 1906, care a schimbat redacțiunea acestui articol, prezența minorului înaintea instanței de adopțiune nu este cerută sub pedeapsă de nulitate. (Cas. I, 560 din 20 Oct. 1910. B. p. 1359, Jurisprudența 39/910).

6. Constatarea instanței de fond în hotărârea de adopție că părțile s'au prezentat înaintea completului tribunalului pentru încuviințarea adopției iar nu numai înaintea Președintelui, face deplină credință până la înscrierea în fals. (Cas. I, 560 din 20 Oct. 1910. Jurisprudența, 39/910).

7. Instanța competentă a încuviința adopția se determină după domiciliul adoptatorului și prin urmare judecătoria de ocol pentru comunele rurale și urbane neresedinte de județ și tribunalul pentru reședința de județ. (Cas. I, 275 din 25 Aprilie 1911, Jurisprudența, 18/911).

8. După art. 318 din codul civil, astfel cum a fost modificat prin legea din 15 Martie 1906, declarația de adopție se face în orașele reședinte de județ la Tribunal, iar în celelalte localități la judecătoria adoptatorului; prin art. 321 și 322 din codul civil fiind abrogate dispozițiunile cari prevedeau dreptul de apel în contra hotărârii Tribunalului și afigerea deciziunii Curții de Apel.

De aci rezultă că legiuitorul cel nou a redus formele adopțiunii, mărginindu-le la o singură instanță, care este judecătoria de ocol pentru comunele rurale și urbane neresedinte de județ, și Tribunalul pentru orașele reședinte de județ. (Cas. I, 99 din 3 Febr. 1912, B. p. 208, Curier Jud. 17/912).

9. În caz când adoptatul este mai mic de 21 ani și n'are ascendenți, consimțământul primarului, cerut de art.

311 c. civ., modificat la 1906, este valabil dat sub forma unei adrese oficiale trimisă Tribunalului, căci art. 318 acelaș cod, care prevede că persoanele al căror consimțământ este cerut la adopțiune trebuie să se prezinte la Tribunal, sau să-și dea consimțământul printr'o declarație autentică, nu este aplicabil în caz când este vorba de consimțământul primarului, ci al unor persoane particulare. (Cas. I, No. 26, 1915; „Jurispr. Rom.“, 1915, p. 30, Curier Jud. 31/915).

10. Mama adoptatoare dobândește puterea părintească și tutela legală asupra adoptatului său fiu. (Trib. Iași II, 1915; „Justiția“, 1915, p. 26).

11. Atât după art. 318 și 321 c. civil vechiu cât și după art. 318 c. civ., ac-

tual, combinate cu art. 67 din vechea lege a jud. de pace, competența în materie de adopție se determină după domiciliul celui care adoptă. Prin urmare judecătorii de ocoale sunt competente de a pronunța adopția locuitorilor din comunele rurale și cele urbane nereședințe de judet, iar pentru cei din comunele urbane reședințe de judet la tribunal. Singura modificare adusă codului civil în 1906 este că tribunalele nu mai pot judeca în apel, adopțiunile pronunțate de judecătorii de ocoale, cari rămân astfel definitive. (Trib. Buzeu, s. I, 31 din 4 Febr. 1922, Curier jud. 16/923).

12. A se vedea: art. 311 cu notele 6, 7, 9; art. 315 nota 9.

Art. 319. — (Mod. L. 15 Martie 1906 ¹⁾) Tribunalul sau judecătorul, după ce vor lua științele trebuincioase, vor verifica în camera de consiliu:

- 1) De sunt îndeplinite toate condițiile cerute de lege;
- 2) Dacă persoana care voește a adopta se bucură de o bună reputațiune.

Text. fr. Art. 355. — Le tribunal réuni en la chambre du conseil, et après s'être procuré les renseignements convenables vérifiera, 1° si toutes les conditions de la loi son remplies; 2° si la personne qui se propose d'adopter jouit d'une bonne réputation.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 123;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 51, 60, 65;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 317, 318;
 DALLOZ, *Rép. Adoption* 97 urm., 143 urm.; *Suppl. Adoption*, 16, 29 urm.;
 DEMOLOMBE, VI, 93, 95;
 LAURENT, IV, 217;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1594.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observație* sub. Trib. Prahova s. I, 231 din 8 Iunie 1900. Curier Jud. 77/1903; *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 28 Mai 1924. Jurispr. Gen. 24/1924, No. 1365;
 ALEXANDRESCU CONST., *Nota* sub. Jud. Ocnele-Mari (Vâlcea), 26 Iulie 1294. Jur. Gen. 1924, No. 1534;
 CANTACUZINO MATEI, pg. 206, 208;
 MAXIM G. D., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924, II, 146;
 NAGU, I, p. 546.

Jurisprudență.

1. Hotărârile în materie de adopțiune, ca toate hotărârile date pe cale grațioasă, se pronunță în Camera de con-

siliu, iar nu în ședință publică. (Cas. I, 20 Oct. 1910, B. p. 1359).

2. Constatarea instanței de fond că părțile s'au prezentat înaintea completului Tribunalului pentru incuviu-

¹⁾ Textul vechiu al art. 319. Tribunalul după ce va lua științele trebuincioase, se va trage în camera de consiliu și va verifica:
 1. De sunt îndeplinite toate condițiunile cerute de legi.
 2. Dacă persoana care voește a adopta se bucură de o bună reputațiune. (Civ. 309 urm., 320; L. jud. oc. 50; Civ. Fr. 355).

țarea adopțiunii, iar nu numai înaintea Președintelui, face deplină credință până la înscrierea în fals. (Cas. I, 20 Oct. 1910. B. p. 1359).

3. Hotărîrea prin care magistratul se pronunță asupra unui act de adopțiune are, în mod necontestat, caracterul unei hotărîri gratioase, și prin urmare, desbrăcată de condițiuni de formă asupra locului unde magistratul are a se pronunța, și ca consecință, scutită de sancțiunea nulității atâta vreme cât magistratul se pronunță într'un loc unde își exercită atribuțiunile sale legale;

Prin urmare, întrucât judecătorul de ocol își exercită atribuțiunile sale și la Primăriile comunelor ce formează ocolul său, o hotărîre de adopțiune pronunțată în localul Primăriei este valabilă. (C. Apel Galați s. I, 149/914. Curier Jud. 3/915).

4. Sentința Tribunalului care încuviințează o adopțiune nu este nulă din cauză că a fost pronunțată în ședință publică iar nu în camera de consiliu, de oarece rațiunea, pentru care legea cere ca Curtea de apel să nu dea în ședință publică hotărîrea prin care respinge o cerere de adopțiune, fiind ca publicul să nu crează că adoptatorul nu are o bună reputațiune, o asemenea rațiune nu există în caz când Tribunalul încuviințează adopțiunea, căci în acest caz publicitatea hotărîrei departe de a atinge în ceva buna reputație a părților, o mărește și contribuie la scopul urmărit de legiuitor. Pe lângă aceasta nulitatea produsă la Tribunal prin faptul că hotărîrea de încuviințarea adopției a fost pronunțată în ședință publică, este acoperită prin decizia Curții de apel, care cercetând din nou adopția și îndeplinind toate formele cerute de lege, a omologat sentința Tribunalului. (Cas. I, dec.

No. 589, din 5 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 137).

5. Incuviințarea unei adopțiuni este un act de jurisdicție gratioasă, care, conform legii, se rezolvă în camera de consiliu. Asemenea cereri având un caracter urgent, întru cât interesează starea persoanelor, pot fi rezolvate de secțiunea vacanțelor mari.

Nefacerea repartitiei cererii de adopțiune de către Primul Președinte, conform art. 11 din legea organizării judecătorești și art. 1 din regulamentul interior al Tribunalelor, nu este sancționată cu nulitatea hotărîrii și nici de o nulitate virtuală nu poate fi vorba, căci scopul este acela de a proporționa lucrările între secțiunile unei instanțe cu o egală competență, pentru ca toate să fie deopotrivă de ocupate, așa că e mai mult o simplă chestie de bună administrație interioară, fără nici o urmare pentru drepturile părților din lipsa unei formalități ce de altfel nu le poate fi imputată.

Contrasemnarea hotărîrii de către greșierul altei secțiuni este legală și nepronunțarea instanței de fond asupra acestui punct nu constituie o omisiune esențială.

Participarea judecătorului de instrucție la încuviințarea hotărîrii de adopție la tribunalele cu două secțiuni, este legală și instanțele de fond nu violează dispozițiunile articolelor respective din legea de organizare judecătorească, când hotărâse astfel. (Cas. I, No. 248, 1919; „Jurispr. Rom.” 1920, p. 52. Pand. Rom. 1924, III, 81).

6. Faptul că adoptatorul nu s'ar bucură de o bună reputație, conform art. 319 § 2 codul civil, nu este însă o cauză de anulare a adopțiunii, aceasta fiind o chestiune de apreciere a tribunalelor. (C. Apel București, III, 182 din 28 Mai 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1365, Pand. Rom. 1924, II, 146).

Art. 320. — (Mod. L. 15 Martie 1906 ¹⁾). Hotărîrea se va da printr'un proces-verbal nemotivat, în acești termeni:

„Se încuviințează sau nu se încuviințează adopțiunea“.

Text. fr. Art. 356. — Après avoir entendu le procureur du Roi, et sans aucune autre forme de procédure, le tribunal prononcera, sans énoncer de motifs en ces termes: *Il y a lieu ou Il n'y a pas lieu à l'adoption.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 122;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 51, 60, 65;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 318;
DALLOZ, *Rép. Adoption*, 145 urm., 154 urm.; *Suppl. Adoption* 30 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1594.

¹⁾ Textul vechiu al art. 320. După ce procurorul își va da concluziunile, tribunalul, printr'un proces-verbal nemotivat va hotărî în acești termeni: se încuviințează, sau nu se încuviințează adopțiunea. (Civ. 319; Pr. civ. 80; L. jud. oc. 50; Civ. Fr. 356).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a. p. 380, 431 urm.; *Observație* sub. Cas. I, 422 din 9 Nov. 1909; Dreptul 2/910; *Obsevație* sub. Trib. Prahova, s. I, 231 din 8 Iunie 1900 Curier Jud. 77/1903; *Obsevație* sub. Trib. Tutova 9 Sept. 1904. Curier Jud. 64/905; *Obsevație* sub. C. Apel Galați s. II, 80 din 9 Mai 905. Curier Jud. 76/905;

ALEXANDRESCU CONST. *Nota* sub. Judec. Ocnele-Mari (Vâlcea) 26 Iulie 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1534;

CANTACUZINO MATEI, pg. 206, 207;

DEMETRIU G. I., „Articolele 320 și 323 din codul civil”. Pagini Juridice 20/1908.

MAXIM G. D., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. III, 182 din 28 Mai 1924. Pand. Rom. 1924, II 146;

NACU, I, p. 546.

Jurisprudență.

1. Nici legea Jud. de Ocol, nici Codul civil nu dispune în mod categoric că hotărârile, care statuază în prima instanță în materie de adopțiune, să se pronunțe în camera de consiliu. Chiar dacă asemenea obligație ar fi impusă de lege judecătorilor dela prima instanță, totuși neobservarea acestei formalități, care nu este textual înscrisă în lege, nu poate avea ca consecință anularea adopțiunii, întru cât o asemenea nulitate nu rezultă din nici o dispoziție legislativă. (Apel Galați, II, C. Jud. 76/905).

2. Necetirea în ședință publică a hotărârii de adopție dată în apel, nu atrage nulitatea adopției. (Cas. I, 422 din 9 Nov. 1909, Jurisprudența 38/909; Bul. p. 1241).

3. Hotărârea de adopție se pronunță în camera de consiliu, iar nu în ședință publică. (Cas. I, 560 din 20 Oct. 1910, Jurisprudența 39/910; Judec. Ocol Ocnele-Mari (Vâlcea) 26 Iulie 1924; Jur. Gen. 1924 No. 1534).

4. Pronunțarea sentinței care încuviințează adopțiunea făcută în ședință publică, constituie o abatere dela dispozițiunile art. 320 cod. civil și atrage astfel nulitatea adopțiunii. (Trib. Covurlui I, Dr. 6/913, p. 44).

5. Constatarea judecătorilor în coprinsul hotărârii care încuviințează adopțiunea, că s'au depus actele de părți odată cu cererea de adopțiune, fără a se discuta validitatea lor, nu constituie o motivare a sentinței contrară prescripțiunilor art. 320 cod civil, care să atragă nulitatea adopțiunii. (Trib. Covurlui, I, Dr. 6/913, p. 44).

6. Sentința Tribunalului care încuviințează o adopțiune nu este nulă din cauză că a fost pronunțată în ședință publică, iar nu în camera de consiliu, de oarece rațiunea, pentru care legea cere ca Curtea de apel să nu dea în ședință publică hotărârea prin care respinge o cerere de adopțiune, fiind ea publicul să nu crează că adoptatorul nu are o bună reputațiune, o asemenea rațiune nu există când Tribunalul încuviințează adopțiunea, căci în acest caz publicitatea hotărârii, departe de a atinge în ceva buna re-

putație a părților, o mărește și contribuie la scopul urmărit de legiuitor. Pe lângă aceasta nulitatea produsă la Tribunal prin faptul că hotărârea de încuviințarea adopției a fost pronunțată în ședință publică, este acoperită prin decizia Curții de apel, care ceretând din nou adopția și îndeplinind toate formele cerute de lege, a omologat sentința Tribunalului. (Cas. I, No. 589, 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 137).

7. Formalitățile prescrise de lege pentru solemnitatea adopției nu sunt îndeplinite dacă sentința de adopție pronunțată de Tribunal nu a fost supusă spre confirmare Curții de apel pentru ca decizia Curții să fie în urmă afixată și înscrisă în registrul actelor civile, cum cere art. 318 și urm. c. civ.

Prin urmare, Tribunalul, în aceste împrejurări, declarând nulă adopția, n'a comis nici un exces de putere. (Cas. I, No. 240/914, Jur. Rom. 23/914, Jur. Rom. 1915, p. 48, Curier Jud. 2/915).

8. Incuviințarea unei adopțiuni este un act de jurisdicție grațioasă, care, conform legii, se rezolvă în camera de consiliu. Asemenea cereri având un caracter urgent, întru cât interesează starea persoanelor, pot fi rezolvate de secțiunea vacantelor mari.

Nefacerea repartitiei cererei de adopțiune de către Primul Presedinte, conform art. II din legea organizării judecătorești și art. I din regulamentul interior al Tribunalelelor, nu este sancționată cu nulitatea hotărârii, și nici de o nulitate virtuală nu poate fi vorba, căci scopul este acela de a proporționa lucrările între secțiunile unei instanțe cu o egală competență, pentru ca toate să fie de o potrivă de ocupate, așa că e mai mult o simplă chestie de bună administrație interioară, fără nici o urmare pentru drepturile părților din lipsa unei formalități ce de altfel nu le poate fi imputată.

Contrasemnarea hotărârii de către grefierul altei secțiuni este legală și nepronunțarea instanței de fond asupra acestui punct nu constituie o omisiune esențială.

Participarea judecătorului de ins-

trucție la încuviințarea hotărârii de adopție la tribunalele cu două secțiuni, este legală, și instanțele de fond nu violează dispozițiile articolelor respective din legea de organizare judecătorească când hotărăsc astfel. (Cas. I, dec. civilă No. 248 din 22 Oct. 1919; „Jurispr. Română” 1920, p. 52; Pand. Rom. 1924, III, 81).

9. Adopțiunea are un dublu caracter: caracterul de act de notariat și caracte-

terul unei hotărâri judiciare. Aceasta rezultă din art. 320 și 323 c. civ. cât și din vechiul text al art. 321 suprimat la 1906, cum și din art. 67 l. jud. oc. din 1896 și 50 l. jud. oc. din 1908 cari se servesc de termenul „pronunță”, ceea ce denotă că este vorba de o hotărâre judecătorească. (Trib. Buzău s. I. 31 din 4 Febr. 1922, Curier Jud. 16/923).

10. A se vedea art. 319 cu notele respective.

Art. 321. (Abrog. L. 15 Martie 1906¹⁾).

Text. fr. Art. 357. — Dans le mois qui suivra le jugement du tribunal de première instance, ce jugement sera, sur les poursuites de la partie la plus diligente, soumis à la cour royale, qui instruira dans les mêmes formes que le tribunal de première instance, et prononcera, sans énoncer de motifs: *Le jugement est confirmé* ou *Le jugement est réformé: en conséquence, il y a lieu, ou il n'y a pas lieu à l'adoption.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 123;
BEUDANT, II, 672;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 319;
DALLOZ, Rép. Adoption, 148 urm.; Suppl. Adoption, 31 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 92 bis;
DEMOLOMBE, VI, 97, 99;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1594.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observație* sub. Trib. Tulova, 9 Sept. 904.
Curier Jud. 64/905;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scriseri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune”;
NACU, I, p. 546.

Jurisprudență.

1. După art. 321 nu se cere ca părțile să vie în persoană și înaintea curții de apel ca la tribunal pentru a cere confirmarea sentinței de adopțiune, fiind în drept curtea de apel de a se pronunța numai după simpla cerere a părții interesate în cauză. (Cas. I, 319/Oct. 18/81, B. p. 747).

2. Tribunalul, lucrând, în ce privește adopțiunile locuitorilor săteni, ca curte de apel, este dator să se conforme dispozițiilor art. 321, pronunțându-se pentru confirmarea sau reformarea hotărârii judecătoreii de ocol după actele prezentate acolo sau înaintea sa printr'un prescript verbal nemotivat. (Cas. I, 320/90, Sept. 26/90, B. p. 1010).

3. Din art. 318 și 321 rezultă că prezentarea părților în persoană este ce-

rută numai înaintea tribunalului, și că cererea de confirmarea sentinței tribunalului poate fi făcută numai de partea cea mai stăruitoare, fără să fie trebuintă ca această cerere să se facă de toate părțile, și nici de prezentarea lor în persoană înaintea curții de apel. Și, deși prin art. 321 se prevede că la curte se va urmări în același chip ca și la tribunal, aceasta nu se raportează de cât numai la verificarea îndeplinirii tuturor formalităților cerute de lege pentru adopțiuni, adică că și curtea trebuie să controleze dacă aceste formalități sunt îndeplinite, nu însă și la prezentarea părților care și-au dat deja înaintea tribunalului consimțământul lor, și pe care nu mai este necesar a-l repetă și înaintea curții; întru cât cererea de confirmarea sentinței e făcută de una din părți și cealaltă nu a retractat consim-

1) Textul vechiu al art. 321. În termen de 1 lună dela data hotărârii tribunalului, această hotărâre va fi supusă, după cererea părții celei mai stăruitoare, curții de apel, care va urmări în același timp ca și tribunalul de prima instanță, și va pronunța printr'un proces-verbal nemotivat:

„Hotărârea e confirmată, sau hotărârea e reformată. Prin urmare se încuviințează sau nu se încuviințează adopțiunea”. (Civ. 319 urm., 332; Civ. Fr. 357).

timântul pe care l'a dat la tribunal pentru facerea adopțiunii, este cert că ambele părți voesc ca sentința tribunalului să fie confirmată de curte. (Apel Galați, I, 135, Sept. 9/92. Dr. 61/92).

4. După art. 321, hotărârile pronunțate de instanțele de fond, în materie de adopțiune, sunt nemotivate, și în toate articolele privitoare la acest titlu, care prevede și procedura ce trebuie a se urmă, legiuitorul nu prescrie și dreptul de recurs; de altfel curtea de casatie fiind chemată a controla deciziunile instanțelor de fond, după motivele pe cari s'a întemeiat, și în privința adopțiunii hotărârile instanțelor de fond nefiind motivate, deci, prin natura lucrurilor, nu pot fi supuse la cenzura curtei de casatie, și dar recursul e neadmisibil, libere fiind părțile a reîncepe procedura de la prima instanță, sentințele lor neputând, în această materie a avea între părți caracterul de lucru judecat. (Cas. I, 296, Sept. 30/92, B. p. 783).

5. În materie de adopțiune acțiunea în anulare este singura cale pentru terții, ca să desființeze o adopțiune, recursul fiind inadmisibil pentru părți, cari n'au figurat în instanță, iar contestațiunea în apel privează pe părți de două grade de jurisdicțiune. Adopțiunea nu poate fi anulată, pentru motivul că s'ar fi vătămât in-

teresul social, prin faptul, că adoptatorii, persoane cinstite, au adoptat pe fiul unui om condamnat la pedepse infamante, căci, de câte ori o soluție e conformă cu echitatea și cu umanitatea, interesul social nu poate fi pus în pericol prin admiterea acestei soluțiuni; acestea fiind două din principiile fundamentale, care trebuie să conducă pe judecători într'o sănătoasă interpretare și aplicare a legii, lucru care este de un mare interes social. Afară de aceasta, prejudecata atât de răspândită, care consistă într'a face pe copii responsabili de greșelile și chiar de crimele părinților lor, este neumană, absurdă ca toate prejudecățile și incompatibilă cu spiritul, de care este animată societatea modernă și cu tendințele raționale către care evoluează. (Trib. Ilfov, I, C. Jud. 4/905).

6. Nulitățile fiind de drept strict și neputând fi create pe cale de interpretare, nu se poate zice că Trib. sau Curtea n'ar putea încuviința adopțiunea, de câte ori ar fi fost investite peste termenul de una lună prescris de art. 321 c. civ.; acest termen nefiind fatal și prescris sub pedeapsă de nulitate, după cum este acel prevăzut de art. 323, în care trebuie să se înscrie adopțiunea în actele stărcii civile. (Trib. Tutova, C. Jud. 64/905).

7. A se vede și nota 8 de sub art. 318.

Art. 322. (Abrog. L. 15 Martie 1906¹).

Text. fr. Art. 358. -- Tout arrêt de la cour royale qui admettra une adoption, sera prononcé à l'audience, et affiché en tels lieux et en tel nombre d'exemplaires que le tribunal jugera convenable.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 124;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 319;
DALLOZ, *Rép. Adoption*, 148 urm.; *Suppl. Adoption*, 31 urm., 152;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERE, II, 93;
DEMOLOMBE, VI, 92, 100 urm., 122;
HUC, III, 132, 144;
LAURENT, IV, 220, 326;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1594.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.; *Observație* sub. Cas. I, 422 din 9 Nov. 909. Dreptul 2/910; *Observație* sub. Trib. Tutova 9 Sept. 1904. Curier Jud. 64/905; *Observație* sub. C. Apel Galați s. II, 80 din 9 Mai 905. Curier Jud. 76/905;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scieri juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune“;
NACU, I, p. 546, 552.

Jurisprudență.

1. Codul civil nu prevede cazurile de nulitate a unei adopțiuni. Nu se poate contesta însă că un asemenea con-

tract poate fi anulabil când a fost făcut cu lipsa condițiunilor substanțiale cerute de lege, atât pentru adoptator cât și pentru adoptat, sau când regulele de competență și de formă, nece-

1) Textul vechiu al art. 322. Orice hotărâre a curții apelative, care va încuviința o adopțiune se va cetti în ședința publică, și se va afișa la locurile unde curtea va găsi de cuviință. (Civ. 321; Civ. Fr. 358).

sare pentru perfectarea adopțiunii, n'au fost observate. Pe de altă parte, nu se poate zice că ori ce cauză de imperfecțiune, fie dânsa ori și cât de ușoară, poate fi de natură a atrage după sine nulitatea adopțiunii. Astfel fiind, lipsa de afigere a deciziunii curții la primăria reședinței tribunalului, astfel cum hotărîse curtea și înlocuirea acestei localități cu aceea a altei primării, nu se poate sustine că constituie o violare a uneia din formele esențiale ale adopțiunii, mai ales când afigerea s'a făcut la comuna unde își aveau domiciliul persoanele care au participat la facerea adopțiunii. Și apoi, sub punctul de vedere juridic, adică al schimbării stărei civile a persoanelor contractante, e mai natural ca afigerea sau publicarea deciziunii curții să se facă la locul unde aceste persoane își au domiciliul lor. (Apel Buc. II, 4 Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

2. Afișarea sentinței de omologare a unei adopțiuni la locul primăriei unde domiciliază părțile nu e o formalitate substanțială a condiției de publicitate ce legea cere să se dea unor asemenea acte, această publicitate rezultând principalmente din înscrierea actului de adopțiune în registrele stărei civile. (Cas. I, 190/Iun, 27/88, B. p. 595).

3. Procesul-verbal încheiat de capul portărilor curții pentru afigerea deciziunii la ușa curții de apel, fiind redactat de un ofiter competent, în formele legale, are puterea unui act autentic, și nu i se poate contesta efectele sale juridice de cât în urma anulării sale pe căile prevăzute de lege. (Apel Buc. II, 4 Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

4. Condiția de publicitate a unei hotărîri date în materie de adopțiune, pretinsă de art. 322 din codul civil, este satisfăcută prin înscrierea hotărîrii în registrele de stare civilă, conform art. 323 din codul civil.

Că, de aceea, formalitatea de a se ceti hotărîrea dată în apel în ședință publică, nu poate fi considerată ca o formalitate substanțială, fără de care adopția n'ar putea exista și, dar, neîndeplinirea ei nu poate atrage nulitatea adopțiunii. (Cas. I, 9 Nov. 1909, B. p. 1241).

5. Sentința Tribunalului care încuviințează o adopțiune nu este nulă din cauză că a fost pronunțată în ședință publică iar nu în camera de consiliu, deoarece rațiunea, pentru care legea cere ca Curtea de apel să nu dea în ședință publică hotărîrea prin care respinge o cerere de adopțiune, fiindcă publicul să nu creadă că adoptatorul nu are o bună reputațiune, o asemenea rațiune nu există în caz când Tribunalul încuviințează adopțiunea, căci în acest caz publicitatea hotărîrii, departe de a atinge în ceva buna reputație a părților, o mărește și contribuie la scopul urmărit de legiuitor. Pe lângă aceasta nulitatea produsă la Tribunal prin faptul că hotărîrea de încuviințarea adopției a fost pronunțată în ședință publică, este acoperită prin decizia Curții de apel, care cercetând din nou adopția și îndeplinind toate formele cerute de lege, a omologat sentința Tribunalului. (Cas. I, No. 589, 1914; „Jurispr. Rom“, 1915. p. 137).

6. A se vedea art. 318 cu nota 8.

Art. 323. (Mod. L. 15 Martie 1906)¹⁾. Hotărîrea de adopțiune cum și aceea de revocarea ei se vor înscrie în registrul actelor civile ale locului unde își va avea domiciliul adoptatorul.

În acest scop grefierii tribunalului și al judecătoriei respective sunt obligați de a trimite în termen de 10 zile un extract după procesul-verbal de adopțiune ofiterului stărei civile competent.

Grefierii cari vor contraveni obligațiunii de mai sus, precum și ofiterii stărei civile cari vor fi omis de a înscrie de îndată adopțiunea în registrele actelor civile, se vor pedepsi cu amendă până la 100 de lei.

Înscrierea se va putea face după cererea uneia sau alteia din părți, care va prezenta și o copie legalizată după hotărîrea de adopțiune.

¹⁾ Textul vechi al art. 323. În cele trei luni după darea hotărîrii, adopțiunea se va înscrie, după cererea uneia sau alteia din părți, în registrul actelor civile al locului unde își va avea domiciliul adoptatorul. Această înscriere se va face după o copie legalizată a hotărîrii curții apelative; și adopțiunea va rămâne fără efect, de n'a fost înregistrată în arătatul termen. (Civ. 27, 87; L. judec. oc. 50; Reg. act. st. civ. 97; Civ. Fr. 359).

Text. fr. Art. 359. — Dans les trois mois qui suivront ce jugement l'adoption sera inscrite, à la réquisition de l'une ou de l'autre des parties, sur le registre de l'état civil du lieu où l'adoptant sera domicilié.

Cette inscription n'aura lieu que sur le vu d'une expédition, en forme du jugement de la cour royale; et l'adoption restera sans effet si elle n'a été inscrite dans ce délai.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 125, 126, 132;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 319, 393, 395;
DALLOZ, *Rép. Adoption*, 162 urm.; *Suppl. Adoption*, 39;
DEMOLOMBE, VI, 105 urm., 184;
HUC, III, 133;
LAURENT, IV, 225;
MARCADÉ, art. 359, 360, n° 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1595.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 433, 436 urm.; *Observație sub. Trib. Prahova*, s. I, 231 din 8 Iunie 1900. *Curier Jud.* 77/903; *Observație sub. Trib. Tutova*, 9 Sept. 904. *Curier Jud.* 64/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 207;
CERBAN ALEX., *Notă sub. Trib. Buzău s. II*, 344 din 11 Iulie 1923. *Curier Jud.* 34/924;
DEGRÉ ALEXANDRU, *Scripturi juridice* vol. I, p. 97 urm. „Despre adopțiune“;
DEMETRIU I. G., „Art. 320 și 323 din Codul civil“. *Pagini Juridice* 20/908;
NACU, I, p. 547, 548.

INDEX ALFABETIC

Adopțiune 1-14.	Inregistrare 7, 8, 9.
Amendă 10.	Juicător de ocol 10.
Anulare 1, 2.	Marturi 11.
Apreciere suverană 1.	Neglijență 1, 6, 7, 9 11.
Cerere de înscriere 1, 2, 3, 6, 9, 11.	Neretroactivitate 8.
Cod civil francez 7.	Nulitate 1, 2.
Contravenție 10, 13.	Ofițerul stării civile a se vedea „Delegație“ și „Neglijență“.
Copie legalizată de pe hotărâre 4, 8.	Petiție, a se vedea „Cerere de înscriere“.
Data 11.	Primar 5.
Delegația ofițerului de stare civilă 5.	Probe 11.
Dovezi 11.	Refuz de înscriere 12.
Extract 10.	Registre de stare civilă, a se vedea „Inscriere“.
Formula executorie 4.	Retroactivitate 8.
Francez cod 7.	Stare civilă, a se vedea „Inscriere“.
Grefier 10.	Suverană apreciere 1.
Hotărâre, a se vedea „Copie“ și „Inscriere“.	Termină a se vedea „Inscriere“ și 1, 6-11, 14.
Inceput de dovadă scrisă 11.	
Inscriere 1-9, 11-14.	

Jurisprudență.

1. Nearătându-se de legiuitor în care anume registru trebuie făcută înscrierea adopțiunii, precum și dacă o înscriere mai mult sau mai puțin regulat făcută poate atrage nulitatea adopțiunii chiar, s'a referit la suverana apreciere a magistraților spre a vedea că într-o materie care interesează atât de aproape familia, societatea, nu trebuie nimic hotărât într'un mod absolut, precum și că părțile nu pot deveni victime neglijenței sau nepriceperii ofițerului stării civile prin neîndeplinirea punctuală a formalităților ce legea pretinde. Uzând dar de această latitudine de apreciere, jude-

cata poate găsi că cererea făcută de către adoptator către ofițerul stării civile pentru a se înscri adopțiunea în registrele stării civile, precum și reținerea în cancelarie a copiei de pe sentința curții de apel prin care se confirmă adopțiunea spre a se alătură la dosarul nașterilor, echivalează cu prisosință înscrierii adopțiunii în registrele stării civile. (Apel Buc. III, 203, Nov. 7/91. *Dr.* 1/92; *Trib. Ilfov*, II, 112, Mai, 17/89, *Dr.* 1/92).

2 Nu se poate susține că lipsa cererii de înscrierea adopțiunii poate produce consecința riguroasă a anulării adopțiunii chiar, de oare ce neîndeplinirea acestei formalități, de interes cu totul secundar și pentru care legea nu prevede sancțiunea nulității, nu poate fi de natură a afecta soarta chiar a adopțiunii, destul numai ca scopul final, adică formalitatea substanțială a înscrierii adopțiunii să se fi îndeplinit. (Apel Buc. II, 4, Ian. 15/88, *Dr.* 12/88).

3 Art. 323 nu cere pentru înscrierea hotărârii de adopțiune în registrele stării civile, o petiție înscrisă ci e destul o cerere verbală. (Cas. I, 190/Iun. 27/88, B. p. 596).

4 Art. 323 prevede că înscrierea adopțiunii se va face după o copie legalizată a hotărârii curții de apel; el nu cere însă o hotărâre investită cu formula executorie. (Cas. I, 190/Iun., 27/88, B. p. 596).

5 Legea nu cere o delegațiune în scris, din partea primarului, ci e su-

ficient ca ofițerul care a procedat la transcrierea hotărârii de adopțiune să fie delegat verbal. (Cas. I, 190/88, Iun. 27/88, B. p. 597).

6. Legiuitorul prin art. 323 codul civil, cerând înscrierea hotărârii de adopțiune în termen de trei luni de la pronunțarea ei, ca o manifestare a voinței părților de a persista în adopțiune, scopul legii se satisface îndeștul prin cererea de înscriere făcută în lăuntru termenului de trei luni, de oarece părțile au făcut tot ce le-a stat prin putință spre a se conforma legii și nu pot suferi din cauza neglijenței sau chiar a relei credințe a ofițerului stărei civile care, deși a primit cererea de înscriere în termen, a înscris însă hotărârea peste termen. (Cas. I, 339/905, B. p. 893).

7. În codul francez adopțiunea trebuie să fie „înscrisă” nu „înregistrată” la ofițerul stărei civile în termen de 3 luni. Legiuitorul nostru a voit a se asigura, dacă partea persistă încă în voința sa de a opera adopția, obligând-o să facă a se înregistra adopțiunea în acel termen spre a deveni perfectă, căci altfel perfectibilitatea adopțiunii ar depinde numai de bunăvoința sau diligența funcționarului chemat după lege a opera înscrierea. E destul deci ca cererea să fie primită și înregistrată la ofițer, independent dacă înscrierea s'a făcut mai târziu. (Trib. Dâmbovița, Dr. 25/906).

8. Vechiul art. 323 din codul civil prevede că în cele trei luni după darea hotărârii, adopțiunea se va înscrie după cererea uneia sau alteia din părți, în registrul actelor stărei civile ale locului unde își va avea domiciliul adoptatorul, iar acea înscriere se face după o copie legalizată a hotărârii Curței apelative, și adopțiunea va rămâne fără efect de n'a fost înregistrată în arătatul termen.

Prin urmare, din momentul ce o hotărâre de adopțiune a fost pronunțată la 13 Septembrie 1890, iar transcrierea ei s'a făcut în Septembrie 1891, adică peste termenul de trei luni, acea adopțiune se consideră fără nici un efect, iar modificările aduse în anul 1906 articolului 323 c. civil nu pot fi aplicabile și actelor de adopție anterioare promulgării legii modificătoare, întru cât modificarea acestui articol nu este făcută cu efect retroactiv. (Cas. Secțiunii Unite, 21 Martie 1913, B. p. 861).

9. Art. 323 c. civ., vechiul text, prevăzând că adopția va rămâne fără efect de n'a fost înregistrată în termen de trei luni după darea hotărârii în registrul actelor civile, prin aceasta legiuitorul a înțeles să ceară o ultimă formalitate de manifestare a voinței părții de a da efect adopției cerută și

admisă de judecător. Dacă o asemenea manifestare a avut loc prin facerea cererii de înscriere în termenul prescris de lege, adopția trebuie să-și producă efectul, independent de faptul că ofițerul stărei civile din neglijență sau rea voință a omis să înscrie sau a înscris peste termenul legal hotărârea de adopție. (Cas. I, dec. No. 142, din 3 Martie 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 265; Curier Jud. 39/914. În acelaș sens: Trib. Dolj s. II 388 din 29 Mai 1913; Curier Jud. 2/919).

10. Judecătorul de ocol nu poate aplica greșierului judecătoriei pedeapsa amendei pentru contravențiunea prevăzută de art. 323 c. civil, pentru că n'a trimis în termen de 10 zile ofițerului stărei civile extract după un proces-verbal de adopțiune, prin încheierea unui proces-verbal, fără judecarea contravențiunii conform dreptului comun, de oarece nici prin art. 323 c. civ. și nici prin legea judecătorilor de ocoale nu se derogă de la dreptul comun și nu se recunoaște judecătorului dreptul de a amenda pe subalternii săi.

Dacă judecătorul are dreptul de a supraveghea mersul regulat al lucrărilor judecătoriei și exacta împlinire a atribuțiilor fiecăruia din subalternii săi, el însă nu poate decât să constate abaterile lor, dreptul de disciplină asupra funcționarilor auxiliari ai justiției aparținând, conform art. 173 din legea de organizare judecătorească, Ministerului de Justiție, care are a aplica și pedepsele disciplinare, potrivit art. 178 din aceeaș lege.

Prin urmare, tribunalul n'a comis nici un exces de putere, când a anulat procesul-verbal al judelei de ocol și a achitat pe greșierul judecătoriei de amenda la care fusese condamnat printr'un asemenea proces-verbal pentru contravenția din art. 232 c. civil. (Cas. II, dec. penală No. 2354, din 6 Oct. 1915, „Jurispr. Rom.” 1916, p. 101).

11. Data cererii de înscriere poate fi dovedită prin toate mijloacele de probă admise de lege, deci și prin martori, independent de existența unui început de dovadă scrisă, de oarece partea interesată se găsește în imposibilitate, de a avea o dovadă scrisă și în acest caz articolul 1198 ca și art. 33 c. civ., autoriză proba cu martori.

În acest caz, dacă se dovedește că cererea de înscrierea hotărârii de adopțiune a fost făcută în termen, aceasta va avea de efect de a suplini înscrierea hotărârii ce s'a omis a se face de primar, conform art. 33 c. civ., care este aplicabil și în materie de adopțiune.

Prin urmare, omisiunea instantei de fond de a se pronunța asupra probei cu martori, invocată de recurentă, este

esențială și motivul de casare este întemeiat. (Cas. I, No. 296, 1919; „Jurisprudența Rom.” 1920, p. 70, Curier Jud. 34-35/920).

12. Inscrierea cărților de adopțiune în registrele de stare civilă, a fost prevăzută de legiuitorul din 1906, ca o simplă măsură de publicitate, iar nu ca o condițiune neapărată pentru valabilitatea adopțiunii. (Trib. Dolj s. II, 181 din 3 Febr. 1921; Justiția (Craiova) 13/921).

13. Refuzul ofițerului stării civile de a înscrie cartea de adopțiune, nu intră în prevederile art. 161 c. pen., ci în

prevederile art. 323 c. civil. (Trib. Dolj s. II, 181 din 3 Febr. 1921; Justiția (Craiova) 13/921).

14. Inscrierea adopțiunii în termen de zece zile în registrul ofițerului stării civile, nu face parte integrantă din formele solemne ale actului și această înscriere se poate face și obține ori când, nu numai înăuntrul termenului de zece zile prevăzut de art. 323 c. civ. (Trib. Buzău s. II, 344 din 11 Iulie 1923, Jur. Gen. 1924, No. 1753, Curier Jud. 34/924).

15. A se vedea: art. 322 cu nota 4.

Art. 324. (Abrog. L. 15 Martie 1906¹).

Text. fr. Art. 360. — Si l'adoptant venait à mourir après que l'acte constatant la volonté de former le contrat d'adoption a été reçu par le juge de paix et porté devant les tribunaux, et avant que ceux-ci eussent définitivement prononcé, l'instruction sera continuée et l'adoption admise, s'il y a lieu.

Les héritiers de l'adoptant pourront, s'ils croient l'adoption inadmissible, remettre au procureur du Roi tous mémoires et observations à ce sujet.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 131;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 318;
DALLOZ, *Rép. Adoption*, 137 urm., 156, 166 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 95 bis, I;
DEMOLOMBE, VI, 118;
MARCADÉ, art. 360, n° 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 505 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1596.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 380, 431 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 207;
NACU, I, p. 215, 548.

TITLUL IX

Despre puterea părintească.

Art. 325. — La orice vârstă copilul este dator să onoreze și să respecte pe tatăl și pe mama sa. (Civ. 131—136, 1224, 1225; C. p. 229, 232, 243, 252; Civ. Fr. 371).

Text. fr. Art. 371. — L'enfant, à tout âge, doit honneur et respect à ses père et mère.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 132;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 441, 468;
DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 17 urm.; *Suppl. Puissance paternelle*, 9;
DEMOLOMBE, V, 273;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 520;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1644.

1) **Textul vechiu al art. 324.** Dacă adoptatorul ar muri, după ce s'a depus la tribunal actul care constată voința sa de a adopta și mai înainte de a se da hotărârea de către tribunal se va urma cu procedura înaintea și adopțiunea se va primi, ce se va găsi cu cale.
Moștenitorii adoptatului, vor putea, de vor crede că adopțiunea nu poate fi primită, a da procurorului orice memorii și observațiuni atîngătoare de această adopțiune. (Civ. 318 urm., 653; Leg. 29 Oct. 77); Civ. Fr. 360.)

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 405 nota, 453 urm., 479;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 201;
 NACU, I, p. 554;
 VELESCU ALEX., *Nota sub. Trib. Ilfov s. III, 9946 bis din 10 Iunie 921. Pand. Rom.*
 1922-II-150.

Art. 326. — Copilul rămâne sub a lor autoritate până la majoritate sau emancipare¹⁾. (Civ. 131 urm., 249, 282, 283, 311, 327 urm., 421, 434, 1000, 1224, 1225; C. p. 268; Civ. Fr. 372).

Text. fr. Art. 372. — Il reste sous leur autorité jusqu'à sa majorité ou son émancipation.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 442, 459;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 24 urm., 51, 74; *Suppl. Puissance paternelle*, 10 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 518, 519;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1645;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 453 urm., 479; *Observație sub. Trib. civil din Chambéry, 8 Dec. 900. Curier Jud. 16/902; Observație sub. C. Apel Rennes, 5 Dec. 901. Curier Jud. 26/1902;*
 CANTAGUZINO MATEI, p. 202;
 DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 53, 55;
 NACU, I, p. 554;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 60.

Jurisprudență.

1. Autoritatea părintească este un drept eminent personal, și în consecință acest drept este irevocabilmente inalienabil, de oarece potrivit

legii nu se poate delega persoanelor străine de cât paza copiilor, iar nu puterea părintească. (Trib. Dolj. com. Mai 16/74, *Dr. 44/74*).

2. A se vedea: art. 313 cu notele 2, 6, 7; art. 389 cu nota 9.

Art. 327. — În timpul căsătoriei tatăl singur exercită această autoritate. (Civ. 124, 452, 1244; C. p. 268; Lege autorizând luarea de măsuri în vederea stării de război cu privire la familia și averea celor mobilizați (Mon. of. 221/916) Art. 4; Civ. Fr. 373).

Text. fr. Art. 373. — Le père seul exerce cette autorité durant le mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 77, 78, 94, 95;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 442, 459; ed. I, III, p. 13;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 51 urm., 93; *Suppl. Puissance paternelle*, 15 urm.;
 DEMOLOMBE, VI, 295, 364, 387; VIII, 611 urm.;
 HUC, III, 215 urm.;
 MARCADÉ, art. 373, n° 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 518;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1645.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 453 urm., 479; (I, ed. 2-a, p. 671 n. 4); *Observație sub. Trib. civil Lyon, 23 Febr. 905. Curier Jud. 47/905;*

1) În Codul Caragea partea I. Cap. 3, emanciparea este denumită: „ertarea de vârstă”. Tot astfel și Codul Calimach în art. 230, 231 și 333.

CANTACUZINO MATEI, p. 202;

DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 53, 55, 61, 62;

IVĂNCIANU GRIGORE, „*Administrația legală a bunurilor personale ale copiilor minori*“.

Convorbiri Juridice 5/1908;

NACU, I, p. 554;

PAXIMADE MARGARETA, „*Puterea părintească în viitorul cod civil*“. Curier Jud. 17/1924;

TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 60;

VRĂNCEANU VICTOR, *Nota sub. Trib. Ilfov s. II, 422 din 8 Iunie 1921. Pand. Rom. 1922-II-279.*

Jurisprudență.

1. Mama, în lipsa tatălui mort, are puterea părintească, și prin urmare copilul ei trebuie să rămână sub a sa autoritate până la majoritate sau emancipare, în care interval ea singură are dreptul a-i dirige educațiunea. Și dacă consiliul de familie găsește cu cale a nu lăsa tutela asupra ei din cauză că în urma despărțeniei de primul soț s'a recăsătorit, această împrejurare însă nu o face să piardă decât numai dreptul de tutelă, iar nici cum celelalte atribute ale puterii părintești. Astfel, când consiliul de familie decide ca tutorul să ducă pe minor în străinătate la învățatură nesocotește dreptul mamei de a-și exercita singură puterea părintească asupra copilului ei, în cece privește direcțiunea educațiunei lui. (Apel Iași, II, 71, Iunie 20/86, *Dr.* 1/86).

2. Dreptul, ce legea dă tutorelui, se referă numai la administrarea bunurilor minorilor și nu se poate confundă cu atributul puterii părintești, care, fiind inerent calității de părinte, se exercită asupra persoanei copiilor și nu se poate pierde de cât în cazul art. 268 c. pen. și numai asupra copilului, care a fost obiectul delictului, astfel că puterea părintească și atributele ei nu se pot pierde pe simple considerații morale. (C. Apel Galați, II, *Dr.* 15/96).

3. Acțiunea mamei, pentru a obține o pensie alimentară în numele copiilor săi minori, este inadmisibilă, de oarece tatăl singur are puterea părintească, el reprezintă pe copii și poate exercita în numele lor acțiunile în justiție. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 25/900).

4. A se vedea: art. 249 cu notele 1, 2; art. 282 cu notele 22, 23; art. 283 cu nota 1; art. 389 cu nota 9.

Art. 328. — Copilul nu poate părăsi casa părintească fără voia tatălui său¹⁾. (Civ. 93, 249, 282; C. p. 280 urm.; Civ. Fr. 374).

Text. fr. Art. 374. — L'enfant ne peut quitter la maison paternelle sans la permission de son père, si ce n'est pour enrôlement volontaire, après l'âge de dix-huit ans révolus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 78;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 445; II, p. 389;

DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 24 urm.; *Suppl. Puissance paternelle* 11, 13, 18, 21;

DEMOLOMBE, VI, 307, 308;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1660-1663.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 453 urm., 479;

CANTACUZINO MATEI, p. 202;

NACU, I, p. 555;

TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 60.

Jurisprudență.

1. Din art. 326, 327 și 328 rezultă că tatăl are autoritate asupra minorilor săi copii, și aceștia nu pot părăsi casa părintească fără voia și consimțământul său. Și dacă legiuitorul, prin art. 330, acordă facultatea părintelui de a cere

dela președintele tribunalului să ordone arestarea copilului său, când are motive de nemulțumire contra sa cu atât mai mult, în baza art. 328, el va putea cere ca copilul său să fie adus în casa părintească *manu militari*, cerere care nu i se poate refuza, căci altfel n'ar avea nici o sancțiune dispozi-

¹⁾ Art. francez 374, corespunzător, continuă: „...si ce n'est pour enrôlement volontaire, après l'âge de dix-huit ans“.

țiunile art. 328. (Trib. Ilfov, I, ordon. prezident., Apr. 20/89, Dr. 30/89 și Apr. 5/89, Dr. 69 din 1889).

2. Tatăl este responsabil de prejudiciul cauzat de copilul său minor, când locuiește cu dânsul, nu și când copilul a părăsit domiciliul tatălui său cu autorizația acestuia. (Cas. II, 169/98, B. p. 334).

3. Isgonirea minorului din casa ta-

tălui său nu apără pe acesta de răspunderea civilă pentru prejudiciul cauzat de minor, din moment ce dânsul nu a luat măsurile ce legea îi pune la dispoziție prin art. 328 și urm. din codul civil, referitoare la puterea părintească. (Cas. II, dec. pen. No. 2984, din 23 Nov. 1915; „Jurispr. Rom.” 1916, p. 141, Curier Jud. 25/916).

Art. 329.—Tatăl care va avea motive de nemulțumire foarte grave asupra purtării copilului său va avea următoarele mijloace de îndreptare. (Civ. 330 urm., 414; Regul. gen. al Casei Centr. de corecțiune p. minori, 14 Mai 1874; Civ. Fr. 375).

Text. fr. Art. 375.— Le père qui aura des sujets de mécontentement très-graves sur la conduite d'un enfant, aura les moyens de correction suivants.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
HUG, II, 431;
LAURENT, III, 294;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1664-1670, 1675-1677.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24);
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
NACU, I, p. 556;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 57.

Art. 330.— Dacă copilul are mai puțin de 16 ani, tatăl îl va putea pune în o casă de arest pentru 1 lună cel mult, drept care presedintele tribunalului de district, după cererea tatălui, va trebui a liberă ordinul de arestare. (Civ. 332, 333, 334 urm., 414; Civ. Fr. 376).

Text. fr. Art. 376.— Si l'enfant est âgé de moins de seize ans commencés, le père pourra le faire détenir pendant un temps qui ne pourra excéder un mois; et, à cet effet, le président du tribunal d'arrondissement devra, sur sa demande, délivrer l'ordre d'arrestation.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 78-81;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, No. 137, 140;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
DEMOLOMBE, VI, 329, 342, 343;
MARCADÉ, art. 375, 382;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1664-1670, 1675-1677.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474 urm., 475, 477, 479; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 52;

CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203, 681;
 NACU, I, p. 556;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 331. — Dela vârsta de 16 ani până la majoritate, sau emancipațiune, tatăl va putea numai să ceară arestarea copilului său pe timp cel mult de 6 luni, adresându-se pentru aceasta la președintele tribunalului, care, după ce se va înțelege cu procurorul va liberă sau va refuză ordinul de arestare, și liberând ordinul de arestare, va putea scurta termenul arestărei cerut de tatăl. (Civ. 332 urm., 334, 336, 414; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 377).

Text. fr. Art. 377. — Depuis l'âge de seize ans commencés jusqu'à la majorité ou l'émancipation, le père pourra seulement requérir la détention de son enfant pendant six mois au plus; il adressera au président dudit tribunal, qui, après en avoir conféré avec le procureur du Roi délivrera l'ordre d'arrestation ou le refusera, et pourra, dans le premier cas, abréger le temps de la détention requis par le père.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 136, 138, 146;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
 DEMOLOMBE, IV, 318;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1664-1670, 1675-1677;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203, 681;
 NACU, I, p. 556;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58, 59.

Art. 332. — În ambele aceste cazuri nu se va face nici o procedură înscris și nici o formalitate judecătorească, afară numai întru cât privește ordinul de arestare, care nu va cuprinde motivele pentru care el s'a dat; tatăl va fi numai dator de a subscrie îndatorirea de a plăti toate cheltuelile și de a da arestatului alimentele cuviincioase. (Civ. 185, 330, 331; Pr. p. 580—582; Reg. 14 Mai 1874; Civ. Fr. 378).

Text. fr. Art. 378. — Il n'y aura, dans l'un et l'autre cas aucune écriture ni formalité judiciaire, si ce n'est l'ordre même d'arrestation, dans lequel les motifs n'en seront pas énoncés.

Le père sera seulement tenu de souscrire une soumission de payer tous les frais, et de fournir les aliments convenables.

Doctrină străină.

BEUDANT, II, 689, p. 334, 729;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 447;
 LAURENT, V, 5;
 MARCADÉ, II, 275;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1674.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
 NACU, I, p. 556;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 333. — Tatăl poate scurta ori când va voi termenul arestării de el reclamat în cazurile prevăzute de precedentele trei articole. Dacă după eşirea copilului din arest el va face din nou alte necuviințe, arestarea lui se va putea ordona din nou, cu modul prevăzut în articolele precedente. (Civ. 330 urm.; Civ. Fr. 379).

Text. fr. Art. 379. — Le père est toujours maître d'abrèger la durée de la détention par lui ordonnée ou requise. Si, après sa sortie, l'enfant tombe dans de nouveaux écarts, la détention pourra être de nouveau ordonnée de la manière prescrite aux articles précédents.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 82;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 449;
 DEMOLOMBE, VI, 354;
 LAURENT, IV, 283;
 MARCADÉ, art. 379, n° 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No 1675.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
 NACU, I, p. 557;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 59.

Art. 334. — Dacă tatăl se va căsători din nou, nu va putea aresta pe copilul său din precedentă căsătorie, chiar de ar avea mai puțin de 16 ani, decât conformându-se celor prescise de art. 331. (Civ. 331; Civ. Fr. 380).

Text. fr. Art. 380. — Si le père est remarié, il sera tenu, pour faire détenir son enfant du premier lit lors même qu'il serait âgé de moins de seize ans, de se conformer à l'article 377.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 80;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448, 544;
 DEMOLOMBE, VI, 322-324;
 MARCADÉ, art. 375, n° 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1670.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
 NACU, I, p. 557;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 335. — Mama văduvă, care nu se va fi măritat din nou, nu va putea arestă pe fiul ei, decât cu concursul a două din cele mai aproape rude despre tată, și numai prin cererea adresată tribunalului conform art. 331. (Civ. 331; (Civ. Fr. 381).

Text. fr. Art. 381. — La mère survivante et non remariée ne pourra faire détenir un enfant qu'avec le concours des deux plus proches parents paternels, et par voie de réquisition, conformément à l'article 377.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 79, 80;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 143;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448, 544;
 DEMOLOMBE, VI, 322-324, 345, 346, 348, 350, 353;
 LAURENT, IV, 79, 262, 232;
 MARCADÉ, art. 375-382, n. 2 și 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1671.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a p. 472 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
 NACU, I. p. 558;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 59;

Art. 336. — Când copilul va avea avere proprie a lui, sau când el va exercită vre-o profesiune sau meserie, nu va putea fi arestat, chiar de va avea mai puțin de 16 ani, decât prin cerere adresată tribunalului conform art. 331. Copilul arestat va putea adresă un memoriu procurorului general de lângă Curtea de Apel. Acesta va ordonă procurorului pe lângă tribunalul de prima instanță ca să cerceteze împrejurările, și va face apoi el însuși raport președintelui curței apelative, care după ce va înștiința pe părinte și după ce va fi adunat toate științele putincioase, va putea revocă sau modifică ordinul de arestare liberat de președintele tribunalului de prima instanță. (Civ. 330—334; Civ. Fr. 382).

Text. fr. Art. 382. — Lorsque l'enfant aura des biens personnels ou lorsqu'il exercera un état, sa détention ne pourra, même au-dessous de seize ans, avoir lieu que par voie de réquisition, en la forme prescrite par l'article 377.

L'enfant détenu pourra adresser un mémoire au procureur-général près la cour royale. Celui-ci fera rendre compte par le procureur du Roi près le tribunal de première instance, et fera son rapport au président de la cour royale, qui, après en avoir donné avis au père, et après avoir recueilli tous les renseignements, pourra révoquer ou modifier l'ordre delivré par le président du tribunal de première instance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 81;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 448;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 29 urm., 41 urm., 73; *Suppl. Puissance paternelle*
 14, 133;
 DEMOLOMBE, VI, 331;

DURANTON, III, 355;
 MARCADIÉ, art. 375-382, n° 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 521 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1670, 1676.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 464 urm., 474, 475, 477, 479;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 203;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 58.

Art. 337. — Mama are drepturi de corecțiune asupra copiilor săi naturali, legalmente recunoscuți. (Civ. 48, 308, 325, 330—333; Civ. Fr. 383).

Text. fr. Art. 383. — Les articles 376, 377, 378, et 379, seront communs aux pères et mères des enfants naturels légalement reconnus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 210, 212, 214;
 BEUDANT, II, 726, n. 1;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 355, 539, 541, 543, 544, 548; II, p. 390;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 181 urm.; *Suppl. Puissance paternelle*, 130 urm.;
 DEMOLOMBE, VI, 623, 630, 637, 638, 647, 649;
 DURANTON, III, 360;
 HUC, III, 184;
 LAURENT, IV, 357;
 MARCADIÉ, art. 383, n. 2 și 3; 384, n. 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 534 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1678.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a p. 444, 478 urm.; (V, p. 520); *Observație sub. Jud. ocol rural Calafat*, 284 din 22 Sept. 919. *Tribuna Juridică* 34-36/919;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 204;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 53;
 NACU, I, p. 527, 558;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 61.

Jurisprudență.

1. Din faptul că legiuitorul nostru, cu ocazia redactării codului civil, a suprimat secția II din capitolul III, relativ la recunoașterea copiilor naturali și nu a menținut în art. 307 și 308 decât dispozițiile articolelor corespunzătoare 340 și 341 din codul Napoleon, relativ la recunoașterea silită a copiilor naturali, de aci rezultă că în sistemul legiuirii noastre nu s'a admis recunoașterea voluntară a copiilor naturali. Menținerea unor texte din codul Napoleon, cum sunt art. 62 și 383, corespunzătoare cu art. noastre 48 și 337 cod. civil, în care se vorbește de recunoașterea copiilor naturali, nu se poate explica decât ca o simplă inadvertență din partea legiuitorului

nostru, când el însuși nu admite instituțiunea în sine a recunoașterii voluntare a copiilor naturali.

Prin urmare, omisiunea Curții de apel de a se pronunța asupra cererii de a se admite martori pentru dovedirea unei asemenea recunoașteri nu este esențială, spre a putea atrage casarea deciziei. (Cas. I, No. 135, 1916; „Jurispr. Rom.”, 1916, p. 338).

2. Copilul natural, nerecunoscut de mamă, se găsește sub raportul naționalității sale în condițiunea copiilor găsiți pe teritoriul țării și deci considerat ca român, nefiind astfel supus dispozițiunii legii străinilor. (Cas. Iasi II. No. 145, 1917; „Jurispr. Rom.” 1919, p. 525).

3. A se vedea art. 308 cu nota 4.

Art. 338. — Tatăl în timpul căsătoriei, și după desfacerea căsătoriei, acel din doi soți rămas în viață, conservă dreptul

de folosință asupra averii copiilor lor până la vârsta de 20 ani deplini, sau până la emanciparea lor, dacă se va face înainte de această etate. (Civ. 209, 285, 343, 397, 416, 421 urm., 431, 517, 521, 541 urm., 560, 572, 658, 1225; Civ. Fr. 384).

Text. fr. Art. 384. — Le père, durant le mariage, et, après la dissolution du mariage, le survivant des père et mère, auront la jouissance des biens de leurs enfants jusqu'à l'âge de dix-huit ans accomplis, ou jusqu'à l'émancipation qui pourrait avoir lieu avant l'âge de dix-huit ans.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, VI, p. 83-86, 72, 83, 90-93;
 BAUDRY ET FOURCADE, *Personnes*, I, 1293; IV, 173, 223;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 453, 458, 460, 540, 543, 795, 988; ed. 1-a, III, p. 164;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 88 urm., 102 urm., 131 urm., *Suppl. Puissance paternelle*, 103 urm., 111 urm., 116 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 129 bis, VIII; 132 bis, VII;
 DEMOLOMBE, II, 318; VI, 483, 503, 504, 517, 519, 527-529, 555, 556, 558, 565, 593, 594, 601 urm.;
 HUC, I, 461; III, 189, 192, 198;
 LAURENT, IV, 328, 339, 342, 343, 344 bis;
 MARCADÉ, art. 384, 385, n° 1; 386, 387, n° 4-7;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 528, 529;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1689-1705, 2761.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 509 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 47, 127, 149; *Observație sub. Judecătoriaocol I Galați* 2502 din 16 Dec. 902. *Curier Jud.* 7/903;
 CANTACUZINO MATEI, pg. 202, 204;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, p. 92 urm. „Uzuzfructul mamei naturale“; p. 97 urm. „Despre adopțiune“;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61;
 GEORGEAN N., *Nota sub. Trib. Drohoi* 3526 din 28 April 1921, *Jurispr. Gen.* 24/923, No. 1698;
 NACU, I, p. 560, 803.

INDEX ALFABETIC

Alimente 1-4, 8, 16.	Majoritate 12, 16.
Adopțiune 6, 18.	Minori 1-5, 7, 8, 13, 14.
Averea minorilor 1, 2, 7, 13-17.	Omologare 15.
Averea nezezisabilă 1, 3.	Părinți legitimi 1-3, 6, 11, 13.
Averea sezisabilă 1, 3.	Poprire 3.
Caragea 6.	Procenie 4.
Codul Napoleon 6.	Putere părintească 5, 6, 13 bis, 18.
Consiliu de familie 7, 10, 15.	Renunțare 10, 11.
Creditori 1, 2, 3, 8.	Revizuire 9.
Datini vechi 6.	Succesiune 6, 16.
Divorț 3.	Tutor 4, 5, 7, 9.
Dobânzi 4.	Tutor destituit 13 bis.
Educație 1-4, 8, 16.	Tutor legal 4, 5, 7, 9, 13, 13 bis, 14, 15, 17, 18.
Gazii 1.	Urmărire 1, 3, 8.
Hipotecă 15, 17.	Uzuzfruct legal 1-17.
Imprumut 17.	Soț supraveștitor 5, 14, 16.
Infiere 6.	Văduvă săracă 16.
Întreținere 1-4, 8, 16.	
Lucruri fungibile 5, 13.	

Jurisprudență.

1. Uzuzfructul legal al părinților asupra averii minorilor copii nu poate fi urmărit de creditori de cât cu obligațiunea pentru creditori de a dovedi care este venitul averii minorilor, pentru a se putea aprecia porțiunea ce trebuie rezervată întreținerii și educațiunii copiilor, porțiune ce nu

poate fi urmărită, și care este porțiunea liberă rămasă părintelui, porțiune ce poate fi urmărită, fiind o avere ce-i aparține lui și care formează gagiul creditorilor săi. (Trib. Brăila, lun. 15/83, *Dr.* 61/83).

2. Din art. 338, 339 și 343 rezultă că uzuzfructul legal asupra averii minorilor fii aparține părintelui, însă cu obligațiune pentru dânsul de a alimenta, întreține și educa pe acești copii în proporțiune cu această avere. Dacă legea nu declară nicăeri inzezisabil acest uzuzfruct legal și dacă prin art. 343 nu impune nici când îndatoriri părintelui de a da socoteală despre veniturile ce-i aparțin în uzuzfruct este că fructele sau veniturile acestui uzuzfruct, de mai prisosese peste cheltuielile de nutrimint, întreținere și educațiune a copiilor, sunt proprietatea absolută a părintelui, și prin urmare gagiul creditorilor săi, (Trib. Ilfov. com., Oct. 15/84, *Dr.* 83/84).

3. Dreptul de folosință al părintelui pe averea minorilor săi copii are ca cea mai esențială sarcină aceea a întreținerii și educațiunii copiilor (art.

339). Și ori de câte ori această sarcină se dă de justiție mamei, fie în caz de divorț prin consimțământ mutual (art. 258 și 259), fie în cazurile divorțului pentru cauză determinată (art. 282 și 283), nu se poate susține că dreptul de folosință nu poate fi poprit sau urmărit pentru îndeplinirea acestor sarcini chiar, ne putând admite că legiuitorul a impus o sarcină platonicească și fără măsură de executare. Deci dar, mama, în caz când sotul refuză a-și executa cea mai esențială din datoriile părintești, e în drept a executa urmărirea și poprirea sumelor necesarii pentru îndeplinirea acestor sarcini, sau suma convențională recunoscută de sot prin învoiere făcută cu ocaziunea divorțului prin consimțământ mutual. — O dată deduse sarcinile educației copiilor, restul folosinței averii e un drept personal și exclusiv al tatălui, care poate fi urmărit de ori ce creditor, și deci și de soție pentru o creanță provenind din dobânzile dotei. (Trib. Ilfov, not., Mart. 2/84, Dr. 35/84).

4. Dacă tatăl cere achitarea capitalului în calitate de tutore legal al copilului său, și dacă procentele acelui capital i se cuvin, nu ca tutor, ci ca uzufructuar legal, conform art. 338 și urm., de aci nu rezultă că el nu poate să ceară prin aceeași acțiune atât capitalul cât și plata procentelor, sub cuvânt că nimeni nu-și poate lua o dublă calitate prin aceeași reclamațiune, pe câtă vreme el are dreptul de a cere acele procente, nu numai ca uzufructuar legal, ci și ca tutor, după cum aceasta rezultă din art. 390 și 339, fiind că dănsul trebuie să îngrijească de persoana minorului său copil, și pentru această îngrijire are dreptul și datoria de a percepe și întrebuința veniturile averii minorului. (Apel Iași, II, 147, Oct. 10/83, Dr. 17/84).

5. După moartea sotului, soția devine de drept tutoare a minorilor săi copii (art. 344), și dânsa succede sotului în atributele puterii părintești, printre care figurează în prima linie dreptul de uzufruct legal asupra averii minorilor până la vârsta de 20 ani (art. 338). — Și dacă unui tutor ordinar i se indică modul cum să întrebuințeze averea mișcătoare a minorului (art. 399), nu e tot ast-fel când e vorba de un tutor legal, căci pentru primul lucru se explică prin faptul că este un simplu administrator ținut să dea socoteală (art. 416), pe cât timp tuturul legal este un uzufructuar, dispensat de cautiune, precum și de a da compt de gestiunea sa (art. 416, 541), și ca atare trebuie să i se lase toată latitudinea de a administra cum va crede mai bine în interesul sporirii uzufructului său. Și cum în principiu,

atunci când uzufructul cuprinde lucruri cu care nu se poate servi cineva fără a le consuma, cum este numărul, uzufructuarul poate dispune de dănsese, conform art. 526; așa urmează a se procede în caz de tutelă legală. A decide altfel, este nu numai a se pune în contradicțiune cu principiul care face din tuturul legal un uzufructuar privilegiat (art. 541, 509), dar e chiar a-i ridica uzufructuarului legal drepturile unui uzufructuar ordinar, ceea ce e inadmisibil, când legea-i impune toate sarcinile uzufructuarului ordinar. Ast-fel, tutorele legal poate dispune cum va voi de lucrurile care se consumă prin uz. (Apel Buc. III, 81, Apr. 17/84, Dr. 68/84; Tribunalul Ilfov, I, Ian. 18/88, Dr. 8/88).

6. Uzufructul legal este un drept excepțional care nu poate să fie atribuit nimănu de cât în virtutea unui text de lege clar și pozitiv. Or, codul civil, prin art. 338 și 343, nu acordă această favoare decât părinților legitimi, fiind că el vorbește de copiii ești din căsătorie. Și prin nici un text de lege nu se întinde acest drept excepțional și în beneficiul adoptatorului; dar din contră intențiunea legiuitorului este de a depărta, în materie de adopțiune, ideea ori cărei speculațiuni și a ori cărui interes altul, de cât cel moral, probă despre aceasta este art. 315 care dispune că adoptatorul nu moștenește pe adoptat. Și chiar dacă considerăm uzufructul legal ca un atribut al puterii părintești, totuși adoptatorul n'are această putere fiind că art. 313, care se ocupă de efectele adopțiunii, spune curat și lămurit că cel adoptat rămâne în familia sa firească. Argumentul tras din datinele cele vechi ale țării relative la înfierea de altă dată este neîndat, căci sub imperiul legii Caragea, nici chiar părinții legitimi nu aveau uzufructul legal, ci erau datori să dea socoteli în fiecare an de gestiunea lor ca ori ce tutor. De asemenea este inexact a se zice că codul nostru primind adopțiunea minorilor a inovat dreptul francez în ceea ce privește efectele înfierei, căci art. 313 n'a schimbat dispozițiunile existente întruinsul; și atât de adevărat este aceasta, în cât adoptatorul nu moștenește pe adoptat (art. 315); și doctrina și jurisprudența franceză au stabilit că adoptatorul n'are un atribut al acestei puteri. Dacă s'ar admite sistemul contrar, ar trebui să primim ca consecință imediată că prin adopțiune tatăl legitim își pierde puterea părintească, fiindcă amândoi nu pot să o exercite de odată. Asemenea, distincțiunea ce se voeste a se face între adopțiunea minorilor cari au părinți legitimi cunoscuți și între cei cari nu au, este arbitrarie și ilegală, căci co-

dul nu prevede decât o singură adopțiune ale cărei efecte în cecece privește puterea părintească sunt prevăzute de art. 313. A creea însă un fel de adopțiune este a legiferă, nu a interpretă. (Apel Buc. I, 137, Mai 31/85, Dr. 58/85).

7. Tutorul legal, având folosința a verei minorilor săi copii, trebuie a i se lăsa toată latitudinea de a administra cum va crede mai bine averea minorilor, în interesul sporirii uzufructului său. Și nu s'ar putea ajunge la acest rezultat dacă, fără vre-o dispozițiune a legii, s'ar impune tutorei legal obligațiunea ca să depună la casa de depuneri banii proveniți din vânzarea a verei minorilor, în care caz procentele ar fi neînsemnate. Obligațiunea impusă cumpărătorului pădurei minorilor prin avizul consiliului de familie de a depune prețul la casa de depuneri, nefiind întemeiată pe nici un text de lege, din contră fiind contrarie art. 338, 416 și 541, părțile contractante pot s'o nesocotească. (Apel Buc. I, 166, Nov. 10/86, Dr. 16/87).

8. Tatăl, având uzufructul imobilelor aparținând minorilor săi copii, acest uzufruct poate fi urmărit de creditorii săi personali, cu restricțiunea că o parte din aceste venituri să fie rezervată educațiunii și creșterii minorilor săi copii. (Apel Buc. II, Dr. 34/87).

9. Chestiunea uzufructului părintelui fiind cu desăvârșire separată și independentă de chestiunea tutelei, ea poate fi cerută și discutată prin acțiunea principală de instanțele de fond, sau când s'a cerut înaintea instanței judecătorești și instanța nu s'a pronunțat asupra acestui cap de cerere, atunci pentru această cerere este rezervată calea revizuirii, conform art. 288 alin. IV pr. civ., și ca atare nu poate face obiectul unui motiv de casare. (Cas. I, 10/Ian. 12/88, B. p. 13).

10. Deși renunțarea la uzufructul legal nu e supusă la nici o formalitate, cu toate acestea lipsa ei poate rezultă din faptul că uzufructuarul a conservat averea mișcătoare, fără să se conforme legii de a comunica această renunțare consiliului de familie ca el să procedă în conformitate cu dispozițiunile art. 398 și 399. (Apel Iași, I, Ian. 26/91, Dr. 29/91).

11. Deși părintele uzufructuar poate renunța la folosința bunurilor copiilor săi, aceasta însă numai pentru viitor și n'are nici un efect asupra trecutului; renunțarea ce o face într'un moment dat nu schimbă faptul real ce a avut loc în urmă și prin urmare nici consecințele lui juridice; deci el nu se poate apăra că n'a consimțit să fie uzufructuar și pentru timpul care a trecut de la acceptarea sa până în

momentul în care renunță, când el a făcut acte în puterea dreptului lui de uzufructuar. (Apel Iași, I, Ian. 26/91, Dr. 29/91).

12. Uzufructuarul legal are dreptul la folosința bunurilor mobile și imobile, numai până când împlinesc copiii 20 ani, când încetează acest drept, conform art. 338. Dacă uzufructuarul nu restituie averea mobilă la majoritatea copiilor, este ținut să le plătească și procente legale, pentru capitalul cuvenit lor de la ajungerea la majoritatea uzufructuară și până la numărătoare (art. 338 comb. cu art. 399 și 400). (Apel Iași, I, Ian. 26/91, Dr. 29/91).

13. Deși, în principiu, părintele, ca tutore legal, are dreptul de a administra averea minorilor săi copii și a dispune de ea, când constă în incerturi, cu cari nu se poate cineva servi fără a le consuma, acest drept, însă nu poate depăși limitele unei bune administrațiuni. Prin urmare instanțele de fond au dreptul a supraveghia modul de administrațiune a unor asemenea averi și a nu încuviința un act care ar fi de natură a compromite aceste averi. (Cas. I, 189, 901, B. p. 671).

13 bis. Tutorul legal, destituit din tutela minorului său fiu, pentru incapacitate vădită în administrarea a verei minorului, deși conservă, în virtutea puterii părintești, dreptul de folosință legală, pierde însă dreptul de administrațiune asupra acelei averi, conservând dreptul de a cere tutorei seama de administrațiune sa și de a reclama cecece va excede după acoperirea trebuințelor minorului. (Apel Buc. III, Dr. 8/903).

14. După art. 338 din codul civil, soțul supraviețuitor având uzufructul legal asupra întregii averi a minorilor săi copii, de aci rezultă că dânsul este în drept a administra acea avere cum va crede de cuviință, așa că instanțele judecătorești nu pot să refuze cererea părintelui supraviețuitor, care e tutore și administrator legal, de a i se liberă în administrațiunea sa averea minorilor săi copii. (Cas. I, 14/Decembrie 1907, B. p. 1895).

15. Deși art. 338 cod. civil dând tutorei legal dreptul de folosință asupra a verei minorilor săi copii, îi lasă prin aceasta facultatea de a administra acea avere ast-fel cum va crede de cuviință, totuși, pentru actele de oarecăr gravitate cari întrec limitele unei simple administrațiuni, cum ar fi de exemplu plasarea într'un împrumut ipotecar a capitalului ce ar rezultă din vânzarea a verei imobiliare a minorilor, se cere imperios avizul consiliului de familie și omologarea Tri-

bunului. (Apel Buc. I, 233/908, Dr. 71/908, p. 585, Revista judiciară 10/908).

16. Dreptul ce art. 684 și 338 c. civil. conferă văduvei sărace în averea soțului ei, după moartea acestuia, este un drept de succesiune, iar nu un drept de creanță, și acest drept se cuvine văduvei din momentul încetării din viață a soțului, iar nu dela majoritatea copilului său minor, de oarece dreptul ce-l mai are văduva de a percepe venitul părții minorului, este cu totul distinct și văduva săracă îl încasează nu în profitul său personal, ci spre a-l întrebuința la creșterea și educația minorului. (Apel Craiova, II, Dr. 6/911, p. 45).

17. Dreptul Tribunalului de a controla și supraveghea administrația tutorilor, apreciind în fiecare caz special dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea Tribunalului este sau nu în interesul minorului, trebuie să se exercite și în caz când tutela este a mamei sau a tată-

lui, căci aceștia pot dispune de banii minorului, ca uzufructuari legali, însă sunt obligați a-i înapoia la sfârșitul uzufructului (art. 526 c. civil).

Prin urmare, Curtea de apel poate să aprecieze în mod suveran că este în interesul minorului pentru o bună administrație a averii sale ca o sumă de bani depusă la Cassa de Depuneri să nu poată fi ridicată de tutoare decât pentru a fi întrebuințată într'un împrumut cu ipotecă, iar nu fără nici o destinație, cum cerea tutorul legal. (Cas. I, decizia No. 424, din 23 Iunie 1915; „Jurispr. Rom.“, 33/915, p. 514. Dreptul 1915, p. 524, Curier Jud. 71/915, p. 586).

18. Mama adoptatoare dobândește puterea părintească și tutela legală asupra adoptatului său fiu. (Trib. Iași, II, 1915; „Justiția“, 1915, p. 26).

19. A se vedea: Art. 313 cu nota 7; art. 339 cu nota 3; art. 341 cu notele 1, 2; art. 343 cu nota 12; art. 386 cu nota 1; art. 684 cu nota 44).

Art. 339. — Dreptul acesta de folosință impune următoarele sarcini:

1. Sarcinile cari privesc pe uzufructuari;
2. Alimentele, întreținerea și creșterea copiilor în proporțiune cu averea lor;
3. Plata rentelor sau a dobânzilor capitalurilor ce dătoresc copiii;
4. Cheltuelile îngropării și acele ale boalei din urmă. (Civ. 185, 474, 540—556, 1729 § 2 și 3; Civ. Fr. 385).

Text. fr. Art. 385. — Les charges de cette jouissance seront :

1. Celles auxquelles sont tenus les usufruitiers;
2. La nourriture, l'entretien et l'éducation des enfants, selon leur fortune;
3. Le paiement des arrérages ou intérêts des capitaux;
4. Les frais funéraires et ceux de dernière maladie.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 714; VI, p. 87-89, 92;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 161 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 455 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 117 urm., 157; *Suppl. Puissance paternelle* 114 urm., 126;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 132, bis, VII;
 DEMOLOMBE, VI, 543, 544, 547, 548, 590, 599, 600;
 LAURENT, IV, 232, 244;
 MARCADÉ, art. 385, n. 3, 4; 387, n. 4;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 530 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1701.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 519 urm.; (X, p. 387). *Observație* sub. Judecătoria ocol. I Galați, 2502 din 16 Dec. 902. Curier Jud. 7/1903; *Nota* sub. Trib. Arras (Pas de Calais) 8 Sept. 1920. Jurispr. Gen. 21/1924, No. 1238; *Observație* sub. Trib. civil. Epernay (Marne) 23 Feb. 1923, Pand. Rom. 1924-III-127;
 CANTACUZINO MATEI, p. 202, 204, 205;

GEORGEAN N., *Nota sub Trib. Dorohoi 3526 din 28 April 1921. Jurispr. Gen. 24/923, No. 1698;*
 PĂRVULESCU M. NIC., „*Cheltuelile de înmormântare a soției, cine trebuie să le suporte*”,
Curier Jud. 77/1903.

Jurisprudență.

1. Tutorul uzufructuar legal, este supus la toate sarcinile prescise de art. 339; prin urmare cad în sarcina sa toate cheltuelile de alimentare, întreținere și creșterea copiilor în proporție cu averea lor, precum și plata rentelor sau a dobânzilor și cheltuelilor de îngropare, în cât toate sumele privitoare la aceste sarcini nu pot privi pe erezi. (Apel Iași, I, Ian. 26/91, *Dr. 29/91*).

2. Incetarea uzufructului, atât pentru abuz de folosință cât și pentru neîndeplinirea sarcinilor, se aplică uzufructuarilor în genere, precum și uzufructuarului legal. Deși art. 339 nu

prevede aceasta expres, dar se impune uzufructuarilor legali și sarcinile cari privesc pe uzufructuar în genere. (Trib. Ilfov, I, *Dr. 71/903*).

3. Uzufructul mamei asupra averel minorilor săi copii diferă radical de uzufructul ordinar; el nu este un desmembrământ al proprietății, nu poate fi cedat sau urmărit și mama nu poate pretinde folosința de cât asupra restului din veniturile averei minorilor după ce se scad cheltuelile pentru întreținerea acestora iar ca averea minorilor nu se poate înțelege de cât ceea ce rămâne după reducerea datoriilor. (Cas. II 95 din 24 Sept. 920. *Jur. Rom. 17/920, Curier Jud. 81-82/920*).

4. A se vedea: Art. 343 cu nota 12.

Art. 340. — Acest drept de folosință nu va avea loc pentru tatăl sau mama, în contra căreia se va fi pronunțat despărțenia. Mama care va trece în altă căsătorie nu va mai avea acest drept de folosință. (Civ. 211 urm., 280, 338, 341, 658; C. p. 268; Civ. Fr. 386).

Text. fr. Art. 386. — Cette jouissance n'aura pas lieu au profit de celui des père et mère contre lequel le divorce aurait été prononcé; et elle cessera à l'égard de la mère dans le cas d'un second mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 91-93;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 166, 169 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 241, 248, 251, 455, 458, 462, 482, 988;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle* 135 urm.; *Suppl. Puissance paternelle* 118 urm.;
 DEMOLOMBE, VI, 483, 562, 563, 565;
 HUC, II, 432; III, 401;
 LAURENT, III, 296;
 MARCADÉ, art. 386, 387, n° 6;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 533;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1691, 1704.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 181, 199, 484 n. 1, 525 urm., 538; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 751 n. 5; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24 n. 1); „*Mama care a pierdut folosința legală a averei copiilor născuți din prima căsătorie, redobândește uzufructul legal prin desfacerea celei de a doua căsătorii*” Dreptul 85/1901; *Observație sub. C. Apel Iași s. II, 15 Dec. 904. Curier Jud. 10/1905. Nota sub. Cas. I, din 22 Febr. 1921. Pand. Rom. 1922, I, 182; Observație sub. C. Apel Constanța, 76 din 22 Nov. 1920. Tribuna Juristică 10-11/1921;*

CANTACUZINO MATEI, p. 202, 204, 704;
 CERBAN ALEX., *Nota sub. C. Apel Constanța, 76 din 22 Nov. 1920. Curier Jud. 12/1921;*
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61;
 NACU, I, p. 480, 562.

Jurisprudență.

1. După art. 340 din c. civil, mama pierzând pentru totdeauna, prin a doua căsătorie, folosința legală asupra averei copiilor născuți din prima însoțire, nu dobândește acest drept prin desfacerea căsătoriei de a doua.

(Apel Iași, II, C. Jud. 10/905. In acelaș senz: C. Apel Constanța 76 din 22 Noembrie 1920. *Curier Judiciar 12/921;* Cas. I, 125 din 22 Febr. 1921. *Jur. Rom. 16-17/921, Curier Jud. 22/921, Pand. Rom. 1922, I, 182; Pand. Rom. 1922, III, 45*).

Art. 341. — Dreptul de folosință nu se va întinde asupra averii ce copiii ar putea câștiga prin deosebita lor muncă și industrie, precum nici asupra averii, ce s'ar fi dat prin donațiune sau legat copiilor, cu condițiune expresă ca tatăl și mama să nu se folosească de ea. (Civ. 343, 658, 969; C. com. 13; Civ. Fr. 387).

Text fr. Art. 387. — Elle ne s'étendra pas aux biens que les enfants pourront acquérir par un travail et une industrie séparés, ni à ceux qui leur seront donnés ou légués sous la condition expresse que les père et mère n'en jouiront pas.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, VI, p. 85, 86;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 455;
DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 104 urm.; *Suppl. Puissance paternelle*, 112;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 133 bis, III;
DEMOLOMBE, VI, 507, 512, 513;
HUC, III, 196;
LAURENT, IV, 327;
MARCADÉ, art. 387;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 530;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1694.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 512 urm., 871;
CANTACUZINO MATEI, p. 202, 205
NACU, I, p. 561.

Jurisprudență.

1. Dacă este adevărat că după lege sotul supraviețuitor are dreptul de folosință asupra averii copiilor în limitele prevăzute la art. 338, nu e mai puțin adevărat că acest drept poate fi mărginit, între altele, în privința averii copiilor, prin donațiuni sau legate făcute sub condițiunea expresă că părintii să nu aibă folosință (art. 341). Și legea ne făcând nici o distincțiune în privința donațiilor sau legatelor prin care se câștigă de copii asemenea avere, urmează că aceste donațiuni sau legate pot fi instituite de părinții înșiși asupra porțiunii lor disponibile, în care respect au deplin drept sub condițiunea ca legitima să nu fie atinsă. Deci tatăl poate dispune prin testament ca să oprească, în limitele porțiunii disponibile, pe seama numai a copiilor o parte din venituri de care să nu se poată atinge mama. (Apel Iași, I, 83, Mai 26/84, *Dr.* 61/84).

2. Chiar dacă defunctul ar fi legat partea sa disponibilă în favorul copiilor săi, îngrădind legatul cu clauza ca uzufructul lui să nu revie sotului supraviețuitor, totuși această clauză, când ar întrece partea disponibilă trebuie considerată ca neexistentă,

fiind contrarie legii căci rezerva copiii nu o primesc în puterea legatului, ci în puterea legii, și în privința ei prin urmare nu poate fi vorba de aplicațiunea art. 341, care presupune o liberalitate. (Cas. I, 419/Dec. 11/84, B. p. 987).

3. Soția, în timpul căsătoriei și în vederea despărțenței, este în drept a dăruii copiilor săi, spre căpătuire un imobil, și a-și rezerva uzufructul până la majoritatea copiilor; deși divortul s'a pronunțat contra sa. Căci, acesta fiind un drept de uzufruct conventional, permis după art. 341, el nu se poate pierde de donator, potrivit art. 280 și 340, cu toate că divortul s'a pronunțat contra sa, de oarece prin acele articole, legiuitorul nu s'a ocupat și nu a statuat de cât asupra avantajilor făcute de un sot în favoarea celui-lalt sot și de uzufructul legal, pe când în specie uzufructul ce se reclamă de tatăl copiilor nu aparține mamei ca un avantajiu făcut de fostul său sot în favoarea căruia s'a pronunțat divortul, ci ca un drept de uzufruct conventional ce soția și l-a rezervat prin însuși actul de donațiune, care nu poate cădea sub prevederile menționatelelor texte de lege. (Apel Iași, I, 68, Mai 23/86, *Dr.* 72/86).

TITLUL X¹⁾

Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune.

CAPITOLUL I

Despre minoritate.

Art. 342. — Minor este acela care nu are încă etatea de 21 ani împliniți, fie parte bărbătească sau femească. (Civ. 43, 434, 950, 1187 urm., 1166, 1887; Civ. Fr. 388).

Text. fr. Art. 388. — Le mineur est l'individu de l'un et de l'autre sexe qui n'a point encore l'âge de vingt-un ans accomplis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 579;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 757;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 435;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 24 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 25 urm.;
 DEMOLOMBE, VII, 407;
 HUC, III, 231;
 LAURENT, IV, 362;
 MARCADÉ, art. 388;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 537 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1615.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 539 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45;
 CANTACUZINO MATEI, p. 70;
 NACU, I, p. 561, 567.

CAPITOLUL II

Despre tutelă.

Secțiunea I. — Tutela tatălui și a mamei.

Art. 343. — Tatăl, în timpul căsătoriei, administrează averea personală a copiilor săi minori, dă seama despre fondul și veniturile averei, asupra căreia n'are dreptul de folosință. Dă seama numai despre fondul averei asupra căreia legea îi dă dreptul de folosință. (Civ. 124—126, 315 urm., 338—341, 343, 427, 658, 1224, 1225, 1324; C. p. 268; Pr. civ. 189; Civ. Fr. 389).

Text. fr. Art. 389. — Le père est, durant le mariage, administrateur des biens personnels de ses enfants mineurs.

Il est comptable, quant à la propriété et aux revenus, des biens dont il n'a pas la jouissance; et, quant à la propriété seulement, de ceux des biens dont la loi lui donne l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 500-503, 508, 509; I, ed. 5-a, p. 584, 586, 775-788;
 BAUDRY-LAC, *Précis*, I, 995;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 180 urm., 201 urm.;
 BEUDANT, II, 736;

1) Din eroare în textul oficial, acest titlu poartă No. V.

- COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 89, 138, 141, 241, 248, 453, 455, 463, 478, 480, 530, 533 urm., 541, 542, 543, 556, 630; II, p. 435, 641, 896;
 DALLOZ, *Rép. Puissance paternelle*, 76 urm., 88 urm., 195 urm.; *Suppl. Puissance paternelle*, 87 urm., 103 urm., 134;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 133 bis, III; 137 bis, I, III, A;
 DEMOLOMBE, VI, 421, 422, 424, 427-430, 433-435, 438, 441-446, 455-458, 650, 651; VIII, 381;
 HUC, III, 237, 240 urm., 242;
 LAURENT, IV, 299-301, 309, 310, 313, 314, 316, 319, 413;
 MARCADÉ, art. 389; 390, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 539 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1706-1724.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 487 urm., 516; (III, part. II, ed. 2-a, p. 230 n. 1; IV, part. I ed. 2-a, p. 249; V, p. 306; VI, p. 454 n. 1, 465; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23; IX, p. 49 n. 2, 54); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 252; *Observație* sub. Trib. Buzău, 586 din 6 Nov. 1903. *Curier Jud.* 6/904; *Observație* sub. Trib. civil Lyon, 23 Febr. 905. *Curier Jud.* 47/905; *Observație* sub. Trib. Caen, 9 Dec. 1919. *Pand. Rom.* 1922-III-144; *Observație* sub. Judec. ocol. rural Calafat 284 din 22 Sept. 1919. *Tribuna Juridică*, 34-36/919; *Nota* sub. Trib. Bacău s. II, 896 din 10 Febr. 1923. *Jurispr. Gen.* 5/1924, No. 286;
 BURADA Ș. C., *Nota* sub. Trib. Bacău s. II, 896 din 10 Febr. 1923. *Jurispr. Gen.* 5/1924, No. 286;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 71, 83, 202;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. I, p. 130 urm.: „Familia și selfgovernmentul anglo-saxon“;
 DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 58, 61;
 DRAGOMIRESCU IULIU, „*Folosința și administrația legală a părintelui*“. *Dreptul* 37/1915;
 GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 3526 din 28 April 1921. *Jurispr. Gen.* 24/923, No. 1698;
 IVĂNCIANU GRIGORE, „*Administrația legală a bunurilor personale ale copiilor minori*“. *Convorbiri juridice*, 5/1908;
 NAGH, I, p. 568.

INDEX ALFABETIC

Acceptare de succesiune 4	Imprumut 6, 9
Acțiune posesorie 3	Intrebuințarea banilor, a se vedea „Bani“
Administrație 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12	Ipotecă 9
Adopțiune 3	Ipotecă legală 1
Anulare 6	Mama, a se vedea „Părinți“
Aprecieri suverană 9	Minister Public 6
Autorizația tribunalului 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 12	Mobile bunuri, a se vedea „Bani“
Avere mișcătoare 1, 3, 9, 12	Nulitate 6
Bani 1, 3, 9, 12	Omologare, a se vedea „Autorizația Tribunal.“
Beneficiu de inventar 4	Părinți 1-5, 7-9, 11, 12
Cautiune 1	Poseorie acțiune 3
Consiliu de familie 2, 4, 10, 12	Proc. urot 6
Cap. adoptat 3	Putere părintească 3
Divort 7, 11	Recunoaștere 2
Drept de folosință, a se vedea „Uzfructul legal“	Succesiune 4
Educație 7	Suverană apreciere 9
Folosință, a se vedea „Uzfructul legal“	Tată, a se vedea „Părinți“
Garanție 1	Tutor legal 1-6, 9, 10, 12
	Uzfruct legal 1, 9, 10, 11

Jurisprudență.

1. Legea nu s'a ocupat de garanțiile ce sunt obligați a da tutorii în interesul minorilor, de cât la art. 1762—1767, căci din singura obligațiune impusă tatălui, prin art. 343, de a da seama despre fondul averii minorului său fiu, nu poate rezulta obligațiunea de a da cautiune pentru primirea aceluia fond, prin acel articol ne dispunându-se alt de cât că tatăl, ca veri care mandatar, este dator a da socoteli despre fondul ce i s'a încredințat; și după cum din împrejurarea că

un mandatar este dator a da socoteli, nu poate rezulta, în lipsă de stipulațiune, că el trebuie să dea și cautiune pentru buna sa gestiune, tot asemenea și tutorele, fie tatăl, fie străin, nu poate fi obligat a da cautiune pentru aceasta, dacă nu este impusă de lege, deși este dator a da socoteli. Și deși singura garanție ce sunt obligați de lege, prin art. 1762, a da tutorii în genere este ipoteca legală și aceasta înscrisă prin stăruința consiliului de familie, legiuitorul prin art. 1767, a voit ca nici această garanție să nu aibă loc când tutorele minorului este chiar tatăl sau mama lui. Această încredere a legiuitorului în tatăl și mamă se face și mai evidentă din dispozițiile art. 541, după care aceștia, când au uzfructul legal al averii copiilor lor, sunt dispensați de darea cautiunii la care sunt obligați ceilalți uzfructuari. Și dispensarea făcută de lege, prin art. 541, în favorul părinților, când au uzfructul legal, nu este numai pentru cazul când uzfructul cuprinde lucruri nemiscătoare, dar încă și pentru cazul când el cuprinde și lucruri mișcătoare, și chiar numai bani; ceea ce rezultă mai evident din art. 542, după care banii cuprinși în uzfruct se pun la dobândă dacă uzfructuarul, care nu este dispensat de lege a da cautiune, nu găsește să ofere o cautiune. (Cas. I, 86,

Mart. 12/69, B. p. 121). Deci curtea de apel obligând pe tutorul legal a da cautiune pentru ca să poată ridica banii depuși la tribunal ca avere a minorului său copil și asupra cărei averi el are dreptul de uzufruct legal, violează citatele articole. (Cas. I, 78, Febr. 13/73, B. p. 15).

2. Părintele fiind de drept tutore al minorilor săi fii, nu are trebuință de a i se recunoaște această calitate de tribunal nici de consiliul de familie în apărarea dreptăților minorilor săi fii. (Cas. I, 267/Iun. 12/78, B. p. 243).

3. Între atribuțiile puterii paterne este și acela al administrației legale a averii minorului, conferit de art. 343, care însă durează numai atât cât există căsătoria. După încetarea căsătoriei, soțul supraviețuitor, având administrația averii minorului în virtutea dreptului său de tutor legal, urmează a se aplica administrației sale toate regulile privitoare la tutelă, după distincțiunile ce le face legea în anume articole, iar nu a privi acest drept al său din punctul de vedere al administrației legale ce au părinții asupra copiilor în timpul căsătoriei, care, deși atribuit al puterii paterne, pentru considerațiuni de ordine publică, totuși în anumite cazuri se poate restrânge și chiar lua. Deci tribunalul poate dispune ca tutorele legal, cu restul prețului vânzării imobilului minorului să cumpere un alt imobil sau să-l plaseze într-o ipotecă solvabilă. (Trib. Vaslui, 158, Oct. 13/82, Dr. 35/83).

4. Tatăl, având singur în timpul căsătoriei administrația averii personale a minorilor săi copii, el este în drept a primi, sub beneficiu de inventar, acceptațiunea unei moșteniri convenită minorilor săi copii, fără avizul consiliului de familie, întrucât acceptațiunea unei moșteniri intră în categoria actelor de administrație. Numai tutorele nu poate primi moștenirea convenită minorului, fără autorizarea consiliului de familie. (Cas. I, 209/99, B. p. 662).

5. Dreptul părintelui, ca tutor legal al minorilor săi copii, nu poate trece peste limitele unei administrațiuni și trib. sunt datoare a supraveghea modul de administrație al averii și în drept a nu încuviința un act, care ar fi de natură a compromite veniturile. (Apel Buc. II, Dr. 59/906).

6. Împrumutul contractat de către un minor prin administratorul legal nu se poate anula numai pe simplul motiv că procurorul n'a luat concluziuni cu ocaziunea autorizării dată de Tribunal, când se constată că banii împrumutați prin actul al cărui anulare se cere, a profitat minorilor și că acel împrumut a fost confirmat în

urmă prin o autorizare de un nou împrumut, la care autorizare a luat concluziuni și procurorul. (Cas. I, 2 Mai 1908, B. p. 787).

7. Din momentul ce copiii au fost luați de sub îngrijirea și educația mamei și încredințați tatălui, numai acesta are dreptul a percepe venitul destinat întreținerii și educației copiilor, indiferent dacă această rentă a fost constituită de către soție sau alte persoane, în urma unui act de tranzacție. (Cas. II, 15 Martie 1911, B. p. 392).

8. Din dispozițiunile combinate ale art. 313 și 343 c. civ., rezultă că copilul adoptat va rămâne în familia sa firească, în care-și va păstra și toate drepturile sale, tatăl firese administrând averea personală a copilului adoptat de un terțiu.

Astfel, acțiunea posesorie fiind un act eminent de administrație, o asemenea acțiune poate fi intentată de tatăl firese al minorului adoptat chiar fără să aibă autorizarea consiliului de familie. (Cas. s. I, decizia No. 153, din 5 Martie 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 262; Curier Jud. 40/914, p. 332).

9. Dreptul Tribunalului de a controla și supraveghea administrația tutorilor, apreciind în fiecare caz special dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea Tribunalului este sau nu în interesul minorului, trebuie să se exercite și în caz când tutela este a mamei sau a tatălui, căci aceștia pot dispune de banii minorului, ca uzufructuari legali, însă sunt obligați a-i înapoia la sfârșitul uzufructului (art. 526 c. civ.).

Prin urmare, Curtea de apel poate să aprecieze în mod suveran că este în interesul minorului pentru o bună administrație a averii sale ca o sumă de bani depusă la Cassa de Depuneri să nu poată fi ridicată de tutore decât pentru a fi întrebuințată într'un împrumut cu ipotecă, iar nu fără nici o destinație, cum cerea tutorul legal. (Cas. I, No. 424, 1915; „Jurispr. Rom.” 33/915, p. 514, Dreptul 1915 p. 524; Curier Jud. 71/915, p. 586).

10. Tutorul, chiar având uzufructul legal, nu poate plasa un capital al minorului, fără a avea autorizarea consiliului de familie și omologarea tribunalului. (Trib. Roman, 1915; Dr. 1915, p. 631).

11. Dispozițiile art. 343 c. civ., cari stabilesc dreptul de administrație al tatălui în ce privește averea copiilor, în timpul căsătoriei, neprevăzând și cazul când soții sunt divorțați, instanțele judecătorești sunt în drept a încredința administrația averii copiilor aceluia dintre părinți care prezintă mai multe garanții de bună administrație și aceasta cu atât mai mult

când prin sentința de divorț copiii sunt încredințați mamei și tatăl condamnat pierde uzufructul legal. (Trib. Teleorman, s. II, 2651 din 22 Mai 1920. Dreptul 28/921).

12. Cu toate că potrivit dispozițiilor art. 338, 339, 343 și 526 c. civ., părintele tutor legal al minorilor săi copii, are în principiu dreptul de a administra averea copiilor și a dispune de ea cum va crede necesar, când ea constă din lucruri cu care cineva nu se poate servi, fără a le consuma, cum sunt banii, și cu toate că consiliul de familie opinează a se încredința tutorului legal o sumă de bani care

aparține minorului, pentru a o administra cum va socoti de cuviință, Tribunalul, totuși, având datoria, sub a sa răspundere, de a supraveghea modul de administrare al tutorilor fără distincțiune, este în drept de a refuza omologarea procesului-verbal încheiat de consiliul de familie, când găsește că acest act depășește limitele unei bune administrații și este de natură a compromite interesele minorului. (Trib. Dorohoiu, jurnalul 3526 din 28 Aprilie 1921. Jur. Gen. 1923, No. 1698).

13. A se vedea: art. 282 cu nota 22; art. 338 cu notele respective.

Art. 344. — După moartea unuia din soți, tutela asupra minorilor copii revine de drept soțului rămas în viață. (Civ. 124—126, 345—348, 355 urm., 385, 421; Pr. civ. 254; C. p. 22, 268; Civ. Fr. 390).

Text. fr. Art. 390. — Après la dissolution du mariage arrivée par la mort naturelle ou civile de l'un des époux, la tutelle des enfants mineurs et non émancipés appartient de plein droit au survivant des père et mère.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 400; I, ed. 5-a, p. 629; VI, p. 213;
BAUDRY-LAC., *Précis de dr. civil*, I, p. 605;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 311;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 476, 480;
DEMOLOMBE, VII, 465; VIII, 283-285;
DURANTON, III, 502;
HUC, III, 238;
MARCADÉ, art. 390 n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 539 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1755, 1803.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 552 urm., 827; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 221; *Observație* sub. Cas. I, 73, din 13 Febr. 1909. Dreptul 42/909. *Adnotație* sub Cas. Geneva, 28 Febr. 1899. Curier Jud. 47/1900; *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-137;
ALEXANDRESCU TRAIAN, „*Instituția tutelei în viitorul cod civil*“. Curier Jud. 23/924;
CANTACUZINO MATEI, p. 202;
CERBAN ALEX. (Quidam), *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Curier Jud. 42/922;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61, 66;
GEORGEAN N., *Nota* sub. Trib. Dorohoi 8496 din 25 Nov. 1921. Jurispr. Gen. 23/1923, No. 1637;
NACU, I, p. 569, 577, 642;
NICOLAU AL., *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-139;
POLICHRON DEM., *Nota* sub. Cas. II, 68 din 30 Martie 1921. Pand. Rom. 1922-I-139; *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-II-14.

INDEX ALFABETIC

Acțiune 5, 6.	Femei ascendente 4, 9.
Acțiune imobiliară 5.	Imobiliara acțiune 5.
Adopțiune 9.	Mamă 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11.
Ascendenți 4, 9.	Mamă adoptivă 9.
Autorizarea tribunalului	Mamă recăsătorită 3, 6, 11.
5, 8.	Mamă vitregă 1.
Buni 4, 9.	Mobilizat 10.
Căsătorie 10.	Răsboi 10.
Competință 7.	Recunoaștere 2, 8.
Consiliu de familie 2, 5, 8.	Tată 7, 8.
Cotutor 3.	Tutor 1, 9.
Divorț 3, 6.	Tutor legal 2-11.
Femei 1, 4, 9.	Urmărire silită 2.

Jurisprudență.

1. Din art. 344 rezultă într'un mod clar și nedubios, că tutela soțului rămas în viață nu se poate exercita de drept de cât asupra copiilor născuți din căsătoria care s'a disolvat prin moartea celui alt soț, iar nu și asupra celor născuți din căsătoria sa anterioară; și cum tutela este o sarcină publică de la care sunt excluse fe-

meile, și prin excepțiune numai legea a admis pe mamă ca tutrice naturală a copiilor săi proprii, soția cea de a doua nu poate fi tutoare a copiilor soțului său născuți din prima lui căsătorie. (Cas. I, 328/Nov. 12/70, B. p. 336).

2. Din cuprinsul art. 344 c. civil, urmează, că actele de urmărire, contra unor minori, se pot îndeplini față cu mama tutrice legală, fără ca dănsa să fi fost recunoscută ca tutoare de către consiliul de familie. (Cas. II, 152/Sept. 21/92, B. p. 826).

3. Femeia rămasă în viață, deși divorțată și remăritată, este tutoare legală a copiilor născuți din prima căsătorie. Ea funcționează în această calitate, fără cotutela soțului ei. (Trib. Dolj, Dr. 48/94).

4. Femeia, afară de mamă, nu poate fi tutoare legală, și o asemenea incapacitate nu dispăre prin faptul că Tribunalul, din eroare, ar fi recunoscut ca tutoare legală pe buna unor minori. (Cas. II, 56/900, B. p. 430).

5. Potrivit art. 344 codul civil, în caz de moarte a unuia din soți, tutela asupra minorilor copii, revine de drept soțului rămas în viață, care fiind astfel un tutore legal, reprezintă pe minori fără să aibă trebuință de vre-o autorizare din partea Tribunalului, dar având îndatorirea de a cere autorizarea Consiliului de familie și a-l consulta asupra mijloacelor de apărare atunci când intentează o acțiune imobiliară.

Această autorizare, însă, nu mai este necesară atunci când acțiunea a fost pornită de autorul minorului, căci în acest caz tutorul nu face decât să continue instanța începută. (Cas. I, 13 Febr. 1909, B. p. 129).

6. După legile române, tutela revenind de drept mamei copilului, în urma morții tatălui, și întru cât nu s'a dovedit la instanța de fond că după legea națională a părții civile, care este minor, femeia despărțită de primul ei bărbat pierde dreptul de a fi tutoare, când se află recăsătorită la deschiderea tutelei, instanța de fond nu săvârșește nici un exces de putere când menține în instanță pe mamă ca tutoare legală a copilului ei minor, acordându-i despăgubiri civile în această calitate, pentru omorul prin imprudență săvârșit contra tatălui copilului. (Cas. s. II, 979/912, C. Jud. 58/912).

7. Instanța competentă a administra o tutelă este aceia a jurisdicțiunii căreia se află domiciliul minorului. Tutela dar se va administra la domiciliul tatălui pentru copiii legitimi și la acel al mamei pentru copiii naturali. (Cas. II, 133/915, Curier Jud. 71/915).

8. Tatăl tutore legal al minorilor săi fii nu are trebuința a i se recunoaște această calitate de justiție sau de consiliul de familie pentru apărarea minorilor săi fii. (Judec. Băbicieniocol Scărișoara-Romanați. 3 Febr. 1920, Justiția Iași, 10/921).

9. Din cuprinsul textului art. 344 c. civ., reiese că după moartea unuia dintre soți, tutela asupra copiilor minori legitimi sau legitimați, revine de drept soțului rămas în viață. Mama adoptivă nu poate fi tutrice legală de drept, de oarece legea nu acordă acest drept decât părinților legitimi și nici nu poate fi aleasă tutrice dativă de oarece art. 383 al. 3 c. civ., nu acordă acest drept femeilor de cât cu excepția mamei și a femeilor ascendente, între cari nu intră și mama adoptivă. (Trib. Dorohoi, Jurnal 8496 din 25 Nov. 1921, Jur. Gen. 1923, No. 1637).

10. Legiuitorul, la 1916, pentru a veni în ajutorul familiilor și averilor celor mobilizați, cum și a femeilor și a copiilor născuți din căsătorii nelegitime, a edictat mai multe legi și decrete, cari, prin dispozițiunile ce cuprind, au derogat dela dreptul comun, între care și legea promulgată prin decretul No. 3243 din 21 Dec. 1916 și decretul No. 1117 din 14 Mai 1918, prin care adaugă cinci aliniate la art. 9.

Prin art. 9 din acest decret-lege se declară ca valabile orice declarațiuni de căsătorie, făcute sub orice formă de cei mobilizați, dacă declarații vor fi murit în decursul războiului, posterior efectuării declarațiunilor lor, fără ca acele declarațiuni să fi avut convenita urmare legală, iar prin al doilea alineat declară tot ca valabile și cererile de căsătorie însoțite de recunoaștere, etc., chiar dacă acele cereri sau declarațiuni vor fi întocmite în alte forme decât cele prevăzute prin această lege, dar cari ar fi obținut dată certă.

Prin urmare, în speță, din actele dela dosar, rezultând că mobilizatul a încetat din viață în războiu, iar mai înainte a declarat căsătoria cu intimata și a recunoscut copilul născut cu aceasta, intimatei, fiind soția sa legitimă, conform art. 343 și 344 și urm. c. civ., îi revine de drept tutela asupra copilului său minor. (Trib. Buzău s. II, sent. civ. 241 din 28 Oct. 1922, Jur. Gen. 1924 No. 161).

11. Mama supraviețuitoare, chiar dacă în momentul încetării din viață a fostului ei soț se află recăsătorită, nu poate fi decăzută din calitatea și dreptul de tutoare legală ce-i revine potrivit art. 344 c. civ. (C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922, Dreptul 28/922, Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922, Jur. Rom. 18/922; Pand. Rom. 1923, I, 137, Curier Jud. 42/922).

Art. 345 — Tatăl poate să orânduiască un consiliu îngrijitor pe lângă rămasa în viață mamă a copiilor, în care caz ea nu va putea face nici un act atingător de tutelă, fără știrea și învoirea consilierului. (Civ. Fr. 391).

Text. fr. Art. 391. — Pourra néanmoins le père nommer à la mère survivante et tutrice un conseil spécial, sans l'avis duquel elle ne pourra faire aucun acte relatif à la tutelle.

Si le père spécifie les actes pour lesquels le conseil sera nommé, la tutrice sera habile à faire les autres sans son assistance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 402-404, 406; I, ed. 5-a, p. 631, 633-637;
 BAUDRY-LAC., *Précis*, I, 999;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 328 urm.;
 COLLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 481;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 331;
 DEMOLOMBE, I, 89; VII, 86, 92-95, 98, 99, 103, 105;
 DURANTON, VII, 88;
 HUC, III, 262, 263, 265, 266;
 LAURENT, IV, 378, 382, 383;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 542;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-2°, 1854.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 552, urm., 827; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 125; IV, part. II, ed. 2-a, p. 357); *Observație* sub. Cas. I, 882 bis din 1 Nov. 1921. Tribuna Juridică. 18-19/1922;
 CANTACUZINO MATEI, p. 72;
 CERBAN AL., *Nota* sub. Cas. I, 882 bis din 26 Oct. 921. Curier Jud. 4/922;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
 NACU, I, p. 577 urm.;
 SESCOIREANU M. G., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. II. 99 din 6 Aprilie 1921. Pand. Rom. 1922-II-107.

Jurisprudență.

1. Consiliul de familie nu poate interveni și discuta actul prin care tatăl defunct, în baza art. 345 c. civil, a orânduit un consiliu îngrijitor pe lângă rămasa în viață mamă a copiilor, de oarece acest act depinde de aprecierea personală a tatălui, și discutarea lui ar fi o înfrângere a acestei voințe și o eludare în această privință a termenilor precisi ai legii. (Trib. Covurlui, I, *Dr.* 35/911, p. 279).

2. Din faptul că tatăl care voeste a lăsa un consilier mamei copiilor, nu numește o singură persoană, ci lasă ca anumite persoane să decidă între ele care poate primi această sarcină, nu se poate zice că prin această clauză prevăzută într-un testament se eludează termenii legii prevăzuți în art. 345 c. civil și prin urmare această dispozițiune rămâne cu totul valabilă. (Trib. Covurlui, I, *Dr.* 35/911, p. 279).

3. Potrivit art. 345 c. civ. atunci când tatăl autorizat de acest text de lege, numește un consiliu îngrijitor pe lângă mama copiilor lor, ea nu va

putea face nici un act atingător de tutelă, fără știrea și învoirea consilierului.

Această dispoziție edictată sub forma prohibitivă, având de scop de a completa capacitatea tutearei, garantându-se astfel o protecțiune deplină intereselor minorilor, implică virtual nulitateg actelor făcute de tuteare fără consimțământul consilierului sfătuitor. (Cas. I, 822 bis din 26 Oct. 921. Curier Jud. 4/922, Pand. Rom. 1922, I, 136, Pand. Rom. 1922, II, 107; Jur. Rom. 8/922).

4. Într'un proces intentat tutearei sfătuitorului, față cu menirea sa, nu poate avea numai un rol pasiv în instanță ci și dreptul de a spune cuvântul său în contractul intervenit înaintea justiției, putând pune concluzii, chiar deosebite de cele ale tutearei și a recurge la toate căile de atac prevăzute de lege, pentru că numai astfel participarea sa cu această ocazie la protecția minorilor poate să nu fie iluzorie. Un asemenea drept pentru consilierul sfătuitor decurge necesarmente și implicit din însăși rolul sau

funcțiunea ce este chemat a îndeplini față cu situația de pârât, pe care și dânsul ca și tutoarea o are în proces. (Cas. I, 882 bis din 26 Oct. 1921. Cu-

rier Jud. 4/922, Pand. Rom. 1922, I, 136. Pand. Rom. 1922, II, 107, Jur. Rom. 8/922).

Art. 346.—Mama nu este îndatorată a fi neapărat tutrice. La întâmplare când nu va primi tutela, este datoare a face această declarațiune la tribunal în 40 zile ¹⁾ după moartea soțului și a îndeplini datoriile tutelei, până când se va orânduî un tutore după formele prescrite de lege. (Civ. 344, 355 urm.; Civ. Fr. 394).

Text. fr. Art. 394. — La mère n'est point tenue d'accepter la tutelle; néanmoins, et en cas qu'elle la refuse, elle devra en remplir les devoirs jusqu'à ce qu'elle ait fait nommer un tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 401; I, ed. 5-a, p. 631;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 335;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 423, 480;
DEMOLOMBE, VII, 111, 112;
HUC, III, 273;
LAURENT, IV, 376;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 543;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-1°.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 562 urm., 682 n. 2; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 123; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75; XI, p. 284); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48;
CANTACUZINO MATEL, p. 72, 74;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
NACU, I, p. 577 urm.

Jurisprudență.

1. Mama, fiind de drept tutrice a minorilor săi fii, după art. 344, e obligată a apăra interesele acestora. Și deși ea nu este îndatorată a fi neapărat tutrice, la caz când voește a se lepăda de tutelă, ea este obligată până la numirea unui alt tutore, a îndeplini toate îndatoririle tutelei, fără a avea trebuință de vre-o autorizațiune, nefiind vorba de cât de acte de administrațiune (art. 346). Deci toate oitațiunile și alte încunoștiințări pri-

vitoare la vânzarea silită a averii minorilor sunt bine adresate mamei ca tutrice și numita e datoare a prezentă în justiție toate apărările minorilor săi fii, fără a avea trebuință de vre-o autorizațiune. (Cas. II, 204/Oct. 6/75, B. p. 242).

2. Pe cât timp mama a primit de a fi tutoare nu se mai poate descărca de cât în cazurile prevăzute de lege, și păstrează această calitate cât timp n'a fost dispensată prin o încheere a tribunalului. (Cas. II, 38/Apr. 17/84, B. p. 367).

Art. 347.—Dacă mama tutrice va voi a trece în a doua căsătorie, este datoare, mai înainte de a se căsători, a cere dela judecătoria competentă adunarea consiliului de familie, ca acesta să hotărască de se cuvine a se lăsă tot asupra ei tutela sau nu; în lipsă acestei formalități ea va pierde de drept tutela și noul ei soț dimpreună cu dânsa vor fi răspunzători solidari pentru toate urmările tutelei ce ea a ținut în contra legei. (Civ. 344, 348, 355 urm., 1039 urm.; Civ. Fr. 395).

¹⁾ După cum vedem din cuprinsul acestui articol, spre diferență de textul art. francez 394 corespunzător, legiuitorul român fixează termenul de 40 zile pentru ca mama să declare că nu primește tutela, d ispoziție care lipsește în textul francez.

Text. fr. Art. 395. — Si la mère tutrice veit se remarier, elle devra, avant l'acte de mariage, convoquer le conseil de famille, qui décidera si la tutelle doit lui être conservée.

A défaut de cette convocation, elle perdra la tutelle de plein droit; et son nouveau mari sera solidairement responsable de toutes les suites de la tutelle qu'elle aura indûment conservée.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 391, 406-408; I, ed. 5-a, p. 637-640; III, p. 209; IV, p. 244;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 340 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 482 urm., II, p. 182, 897; ed. 1-a, III, p. 671;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 150 bis, I;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 193;
 DEMOLOMBE, VII, 119, 122-124, 126, 128, 130, 140, 167; VII, 87;
 DURANTON, III, 426;
 GARSONNET, IV, p. 215, 224;
 HUC, III, 275-277 § 279;
 LAURENT, IV, 389, 392, 469;
 MARCADÉ, art. 395;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 544 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-3°. 1823-1828.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 564 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 751 n. 5; VI, p. 160 t. și n. 3; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 75, 76 n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48; *Observație* sub. Cas. Fr. 23 Iunie 1902. Dreptul 1/1903; *Observație* sub. C. Apel, Paris, 14 Mart. 1906 Dreptul 32/1907; *Observație* sub. Cas. I, 18 din 2 Febr. 1920. Tribuna Juridică 30-31/1920; *Observație* sub. Trib. civil Narbonne 18 August 1919. Tribuna Juridică 27-29/921; *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-137; *Nota* sub. Trib. Epinal, 14 August 1921. Jurispr. Gen. 1924. No. 1627.
 CANTACUZINO MATEI, p. 72, 73, 530;
 CERBAN ALEX. (Quidam), *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Curier Jud. 42/922;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 137 urm. „Art. 347 codul civil“;
 DOGAN P. GEORGE, *Minoritatea* p. 61;
 NACU, I, p. 578 urm.; II, p. 565;
 NICOLAU AL. *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923-I-139;
 POLICHRON DEM, *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923-II-14;
 SIPSOM M. CONST. „Despre măsurile ce se pot lua când mama tutrice își propune a contracta o a doua căsătorie“. Curier Jud. 39/900.

Jurisprudență.

1. In virtutea art. 347 mama, prin faptul remăritărei sale, pierde de drept tutela ce avea în virtutea art. 344 asupra copiilor săi, și nu poate fi tutore de cât dacă consiliul de familie o menține în această tutelă și cu condițiunea numai a numirei celui de al doilea soț ca cotutor. Același principiu urmează a se aplica și în cazul când femeea divorțată, se remărită înaintea morții fostului său soț; căci din momentul ce faptul remăritărei face pe mamă a-și pierde de drept tutela legală ce avea în virtutea art. 344, este învederat că același fapt trebuie s'o facă a nu putea pretinde că ar avea un asemenea drept, și dar și în acest caz, ca și în cazul prevăzut de art. 347, mama ne putând fi tutore de cât dacă consiliul de familie o va alege, tutela o are în acest caz nu de la lege, ci de la voința consiliului de familie. (Cas. I, 310/Nov. 2/87, B. p. 849).

2. Legea mărginește atribuțiunile consiliului de familie numai când este vorba de tutela tatălui și a mamei. Când însă mama trece în a doua căsătorie consiliul își reia atribuțiunile pe cari le are pentru ori ce tutelă, astfel că art. 398, 400 și 416 devin aplicabile, și sub acest raport tutela lăsată mamei poate fi calificată de dativă. Atribuțiunile consiliului de familie conferite prin citatele articole îi aparțin de drept comun și nu încetează de cât când este tutela tatălui și mamei rămasă văduvă; deci, este evident că făcând această excepțiune când mama trece în a doua căsătorie, art. 398 și 416 n'au avut în vedere de cât tutela legală, și tutela lăsată mamei când trece în a doua căsătorie nu mai are acest caracter. Pozițiunea mamei se modifică prin trecerea ei în a doua căsătorie sub un îndoit raport: 1) ea nu mai prezintă aceleași garanții morale pentru interesul copiilor din prima căsătorie, afecțiunea ei micșorându-se prin nașterea de copii din a

doua căsătorie; 2) fiindcă ea pierde uzufructul legal (art. 340), ceea ce dă o și mai mare însemnătate la aplicarea articolelor citate. Alt-fel nu s'ar putea înțelege ca consiliul de familie, care poate lua tutela mamei, să nu poată lăsându-i-o să o supună condițiilor cari sunt impuse tutorilor ordinari. Și chiar dacă consiliul de familie lasă tutela mamei, al doilea bărbat trebuie să-i fie numai de cât cotutor (art. 348); dacă al doilea bărbat nu voeste să fie cotutor atunci nici femeea nu va putea fi tutrice; de unde dar urmează că tutela este esențialmente dativă. Mama recăsătorită își ține dreptul său de la deliberatiunea consiliului de familie și nu de la lege, și atunci ea este supusă prescripțiilor cerute de art. 398, 400 și 416. Apoi, după art. 347 consiliul de familie poate să ridice tutela mamei; deci cine poate mai mult, poate și mai puțin: legea instituind tutela a avut în vedere interesul minorului și nu interesul tutorului. Dacă al doilea bărbat nu întrunește condițiile de capacitate, mama de asemenea nu poate fi tutoare, căci se știe că bărbatul va fi de fapt tutor, el este acela care va administra tutela; excludiunea bărbatului pentru necapacitate atrage pe aceea a mamei, un motiv mai mult ca tutela să fie dativă. (Trib. Iași III, 52, Oct. 8/86, Dr. 29/87).

3. Mama remăritată, care păstrează tutela, fără a îndeplini formalitățile prevăzute de art. 347 din Codul civil pierde tutela legală, dar rămâne, până la înlocuirea ei, tutoare de fapt, iar noul său bărbat cotutor de fapt și soții sunt răspunzători de violarea oricărei obligațiuni, ce legea impune tutorilor. (Cas. I, 425/97, B. p. 1331).

4. Din combinația art. 344 și 347 c. civil, rezultă în principiu că, mama prin faptul căsătoriei de a doua pierde tutela legală întru cât legea nu acordă această tutela de cât soției din momentul morții tatălui nu și fostei soții, cu toate acestea nici un text de lege nu se opune ca mama pierzând tutela legală să poată fi aleasă de către consiliul de familie împreună cu soțul său ca tutori ai minorilor din prima căsătorie, dispensându-i chiar și de darea unei cauțiuni. (Trib. Fălciu 2679/910. Curier Jud. 11/912).

5. a) Din dispozițiile art. 347 și 348 c. civil și rațiunea care a avut-o în vedere legiuitorul când le-a edictat, nu rezultă că mama tutrice este obligată să amâne căsătoria până ce consiliul de familie se va întruni și avizul său va rămâne definitiv. Legiuitorul a obligat-o numai să facă cunoscut judecătoriei competente dorința ei de a se recăsători, singura formalitate ce-i este în putință să o înde-

plinească. Cât pentru neglijența fie a instanței judecătorești de a convoca consiliul de familie, fie a consiliului de a se întruni și delibere, nu a putut-o face răspunzătoare și încă sub o sancțiune atât de gravă de a pierde de drept tutela și răspunde solidar cu noul soț de toate urmările tutelei, mai ales că o asemenea stare de fapt nu poate dura mult.

b) Față cu principiile generale de drept și echitate: că nimeni nu poate fi pedepsit decât pentru faptele sale și în lipsă de o veche tradiție care făcea în Franța ca, călcând peste aceste principii să se poată sustine teza contrarie, legiuitorul nostru a admis sistemul care i s'a părut drept și echitabil, a șters din art. 348 c. civ., cuvintele „posterior căsătoriei“ care împreună cu alte considerațiuni, dăduseră naștere controversei în Franța și a dat o redacție identică art. 347 și 348 c. civ., lăsând a se înțelege că și într'un caz și în altul, soțul cotutore nu răspunde decât de gestiunea la care a luat și el parte, cu o agravantă pentru tutrice de a pierde de drept tutela legală și a fi expusă să nu mai fie în urmă menținută în tutelă, dacă s'a căsătorit înainte de a avea avizul consiliului de familie. (C. Apel Galați, s. I, 77/915. Curier Jud. 71/915).

6. Mama nu poate fi înlăturată de la tutela pentru faptul recăsătoririi ei și potrivit art. 347 c. civ., dacă la epoca recăsătoriei ei, tutela nu eră deschisă prin faptul că primul soț trăia încă și deci nu eră cu putință să ceară avizul unui consiliu de familie care nu există. (Cas. II, 93 din 7 Nov. 1919. Dreptul 9/920).

7. a) Art. 347 c. civ., prevede în termeni generali că mama tutrice ce va voi a trece în a doua căsătorie, este datoare, înainte de a se căsători, să ceară judecătoriei competente adunarea consiliului de familie, pentru a hotărî de se cuvine a se lăsa tutela tot asupra ei, sau nu; că, în lipsa acestei formalități, ea va pierde de drept tutela și noul soț, împreună cu dânsa, vor fi răspunzători solidar pentru toate urmările tutelei ce ea a ținut în contra legii. În art. 348 c. civ., care prevede că în caz când consiliul de familie va lăsa tutela asupra mamei ce voeste a trece în a doua căsătorie, el, atunci, va trebui să numească ca cotutore pe cel de al doilea bărbat, care, împreună cu soția, vor fi răspunzători solidar despre administrarea acelei tutele, legiuitorul român s'a depărtat de redacțiunea textului francez corespunzător, suprimând cuvintele „posteroare căsătoriei“, de unde rezultă că legiuitorul nostru a înțeles să înlătore discuția la care a dat naștere interpretarea textului co-

respunzător din codul francez (art. 396), care, prin redacțiunea sa, justifică restricțiunea creiată în sensul că art. 396 c. civ., francez, nu este aplicabil în cazul prevăzut de art. 395 c. civ. francez;

Prin urmare, Curtea de Apel nu violează art. 347 și 348 c. civ., când decide că, într-o tutelă ținută în contra legii, soțul cotutore nu va răspunde de gestiunea anterioară căsătoriei;

b) Art. 347 c. civ., impunând tuteorii ce voeste a se recăsători, obligațiunea de a cere judecătoriei competente adunarea consiliului de familie pentru a hotări de se cuvine a se lăsa tutela tot asupra ei, de aci rezultă că tuteoria legală satisface cerintele acestui articol, prin simplul fapt că dă o petiție către Tribunal, prin care cere convocarea consiliului de familie, spre a hotări dacă o menține în tutelă, neputând fi răspunzătoare de neglijența consiliului de familie de a se întruni, sau de a Tribunalului de a face lucrările de convocare, în caz

când tuteoria s'a recăsătorit înainte ca consiliul de familie să-și fi dat avizul că o menține în tutelă. Iar dacă Tribunalul, în administrarea tutelei, eșind din atribuțiunile sale, trece peste avizul consiliului de familie, când menține pe fosta tuteorie legală, dându-i ca cotutore pe noul ei sot, de aci nu se poate trage concluzia că cotutorele a exercitat atribuțiunile tutelei în contra legii, ceea ce i-ar angaja responsabilitatea și față de gestiunea anterioară căsătoriei. (Cas. I, No. 18, 1920; „Jurispr. Rom.”, 1920, p. 120).

8. Potrivit dispozițiilor art. 347 c. civ., mama tutricei legală ce trece în a doua căsătorie fără să fi cerut mai înainte de a se căsători, ca consiliul de familie să hotărască de a-i lăsa și mai departe tutela, pierde de drept tutela. (C. Apel Iași, s. II, 31 Mart. 1921. *Justitia* (Iași), 2/921).

9. A se vedea: art. 327 cu nota 1; art. 348 cu nota 4; art. 388 cu notele 2, 4, 5; art. 389 cu notele 2, 4.

Art. 348. — Când consiliul de familie, adunat după lege, va lăsa tutela asupra mamei, ce voeste a trece în a doua căsătorie, el atunci va trebui să numească ca tutore ¹⁾ pe cel de al doilea bărbat care, împreună cu soția sa vor fi răspunzători solidari despre administrarea acelei tutele; iar când bărbatul de al doilea nu va voi să fie cotutore, atunci nici femeea nu va putea fi tutrice și consiliul familiei va alege alt tutore ²⁾. (Civ. 347, 356, 390 urm., 1039 urm., 1753; Civ. Fr. 396).

Text. fr. Art. 396. — Lorsque le conseil de famille, dûment convoqué, conservera la tutelle à la mère, il lui donnera nécessairement pour cotuteur le second mari, qui deviendra solidairement responsable, avec sa femme, de la gestion postérieure au mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 408-411; I, ed. 5-a, p. 640-643; III, p. 208;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 340 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 482 urm., 487; II, p. 182, 897;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 66 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 60 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 150 bis, I;
DEMOLOMBE, VII, 131, 135, 136, 138, 139, 146, 211, 630;
HUC, III, 276-278, 483;
LAURENT, IV, 386-388;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 544 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1804-3°, 1823-1828.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 564 urm., 576; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 123; VI p. 160 t. și n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48; *Observație* sub. C. Apel Paris, 14 Mart. 1906. *Dreptul* 32/1907; *Observație* sub. Cas. I, 18 din 2 Febr. 1920.

1) Din eroare se zice „ca tutore” în loc de „cotutore”, după cum este și în textul francez.

2) Din art. francez 396, corespunzător, lipsește ultima frază care începe în textul român cu cuvintele: „iar când bărbatul de al doilea”... Din art. francez, nu sunt traduse cuvintele finale: „postérieure au mariage”. După textul român, bărbatul poate refuza a fi tutore, ceea ce nu se poate după art. fr.

Tribuna Juridică 30-31/1920; *Observație* sub. Trib. civil Narbonne, 18 Aug. 1919.
Tribuna Juridică 27-29/1921; *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922, Pand. Rom.
1923, I, 137;

CANTACUZINO MATEI, p. 72, 73, 530;

DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 61, 67;

NACU, I, p. 578 urm.; II, p. 565;

NICOLAU AL. *Nota* sub. Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922. Pand. Rom. 1923, I, 139.

Jurisprudență.

1. Dreptul modern, consacrand principiul unității tutelei, spre deosebire de ceea ce există în dreptul roman, unde puteau fi mai mulți tutori în caz de remăritare a mamei tutrice, tutela aparține și rămâne în principiu tot mamei, iar soțul cotutor nu este decât un ajutor cu răspundere angajată, așa că minorul e bine reprezentat și procedura e bine îndeplinită când mama a fost citată ca tutoare iar bărbatul ca soț pentru autorizare. (Trib. Ilfov, s. notariat, 3465/912. Currier Jud. 56/912).

2. a) Din dispozițiile art. 347 și 348 c. civil și rațiunea care a avut-o în vedere legiuitorul când le-a edictat, nu rezultă că mama tutrice este obligată să amâne căsătoria până ce consiliul de familie se va întruni și avizul său va rămâne definitiv. Legiuitorul a obligat-o numai să facă cunoscut judecătoriei competente dorința ei de a se recăsători, singura formalitate ce-i este în putință să o îndeplinească. Cât pentru neglijența fie a instanței judecătorești de a convoacă consiliul de familie, fie a consiliului de a se întruni și delibera, nu a putut-o face răspunzătoare și încă sub o sancțiune atât de gravă de a pierde de drept tutela și răspunde solidar cu noul soț de toate urmările tutelei mai ales că o asemenea stare de fapt nu poate dura mult.

b) Față cu principiile generale de drept și echitate: că nimeni nu poate fi pedepsit decât pentru faptele sale și în lipsă de o veche tradiție care făcea în Franța ca, călcând peste aceste principii să se poată susține teza contrarie, legiuitorul nostru a admis sistemul care i s'a părut drept și echitabil, a șters din art. 348 c. civ. cuvintele „posterior căsătoriei” care împreună cu alte considerațiuni, dăduseră naștere controversei în Franța și a dat o redacție identică art. 347 și 348 c. civ., lăsând a se înțelege că și într'un caz și într'altul, soțul cotutore nu răspunde decât de gestiunea la care a luat și el parte, cu o agravantă pentru tutrice de a pierde de drept tutela legală și a fi expusă să nu mai fie în urmă menținută în tutelă, dacă s'a căsătorit

înainte de a avea avizul consiliului de familie. (Apel Galați I, No. 77, 1915; Currier Jud. 71/915, p. 581).

3. Art. 347 c. civ. prevede în termeni generali că mama tutrice ce va voi a trece în a doua căsătorie este datoare, înainte de a se căsători, să ceară judecătoriei competente adunarea consiliului de familie, pentru a hotări de se cuvine a se lăsa tutela tot asupra ei, sau nu; că în lipsa acestei formalități, ea pierde de drept tutela și noul soț, împreună cu dânsa, vor fi răspunzători solidar pentru toate urmările tutelei ce ea a ținut în contra legii. În art. 348 c. civ., care prevede că în caz când consiliul de familie va lăsa tutela asupra mamei ce voeste a trece în a doua căsătorie, el, atunci, va trebui să numească ca cotutore pe cel de al doilea bărbat, care, împreună cu soția vor fi răspunzători solidar despre administrarea acelei tutele, legiuitorul român s'a depărtat de redacțiunea textului francez corespunzător, suprimând cuvintele „posterior căsătoriei”, de unde rezultă că legiuitorul nostru a înțeles să înlăture discuția la care a dat naștere interpretarea textului corespunzător din codul francez (art. 396), care, prin redacțiunea sa, justifică restricțiunea creată în sensul că art. 396 c. civ. francez nu este aplicabil în cazul prevăzut de art. 395 c. civ. francez.

Prin urmare, Curtea de apel nu violează art. 347 și 348 c. civ. când decide că, într'o tutelă ținută în contra legii, soțul cotutore nu va răspunde de gestiunea anterioară căsătoriei. (Cas. I. No. 18, 1920; „Jurispr. Rom.” 1920, p. 120).

4. În caz de recăsătorire a mamei, cu ocazia confirmării noiei tutele, care capătă astfel un nou caracter juridic, transformându-se din legală în dativă, instanțele judecătorești sunt datoare, potrivit art. 347 și 348 c. civ., să controleze atât administrația din trecut a mamei ca tutoare legală cât și situația care se creează prin confirmarea soțului din a doua căsătorie ca cotutore. (Cas. II, 124 din 30 Mai 1921. Dreptul 40/921. Currier Jud. 3/922, Pand. Rom. 1922, III, 64).

5. A se vede: art. 347 cu nota 2; art. 1767 cu nota 1.

Secțiunea II. — *Despre tutela numită de tatăl sau mamă.*

Art. 349. — Dreptul personal d'a alege prin testament sau prin un act autentic, un tutore, rudenie sau străin, nu-l are decât cel din urmă dintre părinți, care încetează din viață. (Civ. 344, 350 urm., 856 urm., 1171; Lege p. aut. actelor, 1886; Civ. Fr. 397; Civ. Ital. 242).

Text. fr. Art. 397. — Le droit individuel de choisir un tuteur parent, ou même étranger, n'appartient qu'au dernier mourant des père et mère.

Text. Ital. Art. 242. — Il diritto di nominare un tutore parente od anche estraneo, spetta a quello dei genitori che rimane superstite. La nomina deve essere fatta per atto notarile o per testamento.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 370, 411, 412; I, ed. 5-a, p. 590, 591, 644-646; VI, p. 214;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 351 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 484; ed. 1-a, III, p. 621;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 182;
 DEMOLOMBE, VII, 156, 158, 159, 161-163, 224, 225; VIII, 386;
 DURANTON, III, 436;
 LAURENT, IV, 396, 397;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 348;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1805.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 576 urm., VII, p. 124 n. 4; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 24);
 CANTACUZINO MATEI, p. 73, 202;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 66, 67.

Jurisprudență.

1. Tutorul legal sau testamentar, spre deosebire de tutorul dativ, poate să

schimbe domiciliul tutelii prin schimbarea propriului său domiciliu. (Cas. I, 144 din 16 Mart. 1910. Dreptul 36/910).

Art. 350. — Mama căsătorită din nou căreia nu i s'a lăsat tutela fiilor din însoțirea dintâi, nu poate să rânduiască tutore asupra lor. (Civ. 346, 347, 349; Civ. Fr. 399).

Text. fr. Art. 399. — La mère remariée et non maintenue dans la tutelle des enfants de son premier mariage, ne peut leur choisir un tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 412; I, ed. 5-a, p. 646;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes* IV, 351 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 483, 485;
 DEMOLOMBE, VII, 170;
 DURANTON, III, 436;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 550;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1806.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 576 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 73.

Art. 351. — Când mama cea din nou căsătorită, căreia i s'a lăsat tutela ar orându-i prin testament, un tutore pentru copiii

din căsătoria de mai înainte, acea orânduire nu se va ține în seamă decât numai când va fi întărită de către consiliul de familie. (Civ. 347, 349, 356 urm.; Civ. Fr. 400).

Text. fr. Art. 400. — Lorsque la mère remariée, et maintenue dans la tutelle, aura fait choix d'un tuteur aux enfants de son premier mariage, ce choix ne sera valable qu'autant qu'il sera confirmé par le conseil de famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, § 100, p. 644;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 354, 355;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 485;
 DEMOLOMBE, VII, 152, 165, 167, 170;
 DURANTON, III, 436;
 HUC, III, 280;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 550;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1806;
 SIREY, *Tutelle*, 159.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 576 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 73.

Secțiunea III. — Despre tutela ascendenților.

Art. 352. — Când cel din urmă dintre părinți, care va încetă din viață n'a ales tutore asupra minorilor săi copii, tutela revine d'a dreptul bunului după tată, iar în lipsa acestuia bunului său după mamă, și așa suindu-se după spițe, astfel că ascendenții după tată să fie totdeauna preferați înaintea ascendenților în aceeași linie după mamă. (Civ. 125, 349, 660 urm., 809; Civ. Fr. 402).

Text. fr. Art. 402. — Lorsqu'il n'a pas été choisi au mineur un tuteur par le dernier mourant de ses père et mère, la tutelle appartient de droit à son aïeul paternel; à défaut de celui-ci, à son aïeul maternel, et ainsi en remontant, de manière que l'ascendant paternel soit toujours préféré à l'ascendant maternel du même degré.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 413, 414; I, ed. 5-a, p. 646-648;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 360, 361;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 484, 486;
 DEMOLOMBE, VII, 178-181, 183, 187;
 HUC, III, 285, 351;
 LAURENT, IV, 400, 402, 405;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 552;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1808-1811.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 583 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 73;
 NACU, I, p. 250, 584.

Art. 353. — Dacă, în lipsa bunului după tată și a bunului după mamă a minorilor, s'ar afla doi ascendenți de un grad mai sus. cărora se cuvine tutela și care amândoi ar fi din linia

despre tată a minorului, atunci tutela revine de drept aceuia care s'ar găsi a fi bunul după tată al tatălui minorului. (Civ. 352, 354; Civ. Fr. 403).

Text. fr. Art. 403. — Si, à défaut de l'aïeul paternel et de l'aïeul maternel du mineur, la concurrence se trouvait établie entre deux ascendants du degré supérieur qui appartenissent tous deux à la ligne paternelle du mineur, la tutelle passera de droit à celui des deux qui se trouvera être l'aïeul paternel du père du mineur.

Doctrină străină.F

- AUBRY ET RAUFI, ed. 5-a, § 101, p. 646-648;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 360, p. 411; 361, p. 412, 413; 362, p. 414; 363, p. 416; 455, p. 498;
 BEUDANT, II, 790, p. 436, 791, 793;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 487;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, I, 150 bis, I urm., V;
 DEMOLOMBE, VII, 178, 179 urm., 182, 183, 187, 188;
 DURANTON, III, 441, 447;
 HUC, III, 285, 286;
 LAURENT, IV, 400-405;
 MARCADÉ, II, 191, 192, 233;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 552;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 129;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, 1808-1811;
 THIRY, I, 540, 541, 568.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 583 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 73;
 NACU, I, p. 250, 584.

Art. 354. — Dacă o asemenea concurență s'ar găsi între doi buni al doilea din linia despre mamă, numirea se va face de către consiliul de familie, care va fi însă dator a alege pe unul din acei ascendenți. (Civ. 353, 355 urm., 357 urm.; Civ. Fr. 404).

Text. fr. Art. 404. — Si la même concurrence a lieu entre deux bis-aïeuls de la ligne maternelle, la nomination sera faite par le conseil de famille, qui ne pourra néanmoins que choisir l'un de ces deux ascendants.

Doctrină străină.

- BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 360 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 487, nota 1;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 146 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 99 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 553;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1808-1811.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 583 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 73;
 NACU, I, p. 250, 584.

SECȚIUNEA IV. — Despre tutela aleasă de către consiliul de familie.

Art. 355. — Când un copil minor și neemancipat ar rămâne fără tată și mamă, fără tutore ales de către tatăl sau mama sa, și fără ascendenți de sex bărbătesc, precum și la întâm-

plare când tutorele fiind unul din cei pomeniți mai sus, s'ar găsi sau în starea escluziunii de care se va vorbi mai jos, sau după lege apărat de tutelă, atunci consiliul de familie va îngriji pentru numirea unui alt tutore. (Civ. 344 urm., 346, 349 urm., 356 urm., 352 urm., 356 urm., 370 urm., 383 urm.; Pr. civ. 254, 638 urm.; C. p. 22, 268; Decret-lege privitor la dispozițiunile luate pentru înlesnirea ocrotirei orfanilor de război (Mon. of. 19/918) Art. III, V, VI; Civ. Fr. 405).

Text. fr. Art. 405. — Lorsqu'un enfant mineur et non émancipé restera sans père ni mère, ni tuteur élu par ses père et mère, ni ascendants mâles, comme, aussi lorsque le tuteur de l'une des qualités ci-dessus exprimées se trouvera ou dans le cas des exclusions dont il sera parlé ci-après, ou valablement excusé, il sera pourvu, par un conseil de famille, à la nomination d'un tuteur.

Doctrină străină.

AURRY ET RAU, I, 370, 391, 415, 416; I, ed. 5-a, p. 590, 618, 650;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 366;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 479, 486, 627, 646;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 155 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 106 urm.;
 DEMOLOMBE, VII, 220, 223, 325, 335, 336;
 DURANTON, III, 477;
 HUC, III, 284;
 LAURENT, IV, 369, 407, 466;
 MARCADÉ, art. 417;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 553;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1812, 1813;
 SIREY, *Tutelle*, 200.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 587 urm., 780;
 CANTACUZINO MATEI, p. 73;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
 NAGU, I, p. 535.
 POLICHRON. DEM., *Nota sub. C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Pand. Rom. 1923. II. 14;*

Jurisprudență.

1. După art. 355 și urm. minorii ai căror părinți s'au săvârșit din viață nu pot fi legal reprezentați în alt mod decât prin un tutore; deci tribunalul săvârșind adjudecațiunea fără ca orfanul să fie reprezentat prin un tutore, a violat art. 355 și urm. (Cas. I, 114, Mart. 31/69, B. p. 155).

2. Din termenii art. 355 rezultă că numai consiliul de familie are dreptul exclusiv de a numi tutori, când este loc a se recurge la tutela aleasă de consiliul de familie. Și art. 747 neindicând de către cine să se dea tutorul la cazul acolo prevăzut, ar urmă a se aplică regula din art. 355. Inșă art. 693 pr. civ. pare a da în sarcina tribunalului numirea de tutori speciali. Dar această contrarietate e numai aparentă, pentru că art. 693 pr. civ. prescrie că numirea tutorilor *ad hoc* se va face de tribunal, după avizul consiliului de familie. Așa dar, acțiunea tribunalului se mărginește la a încunoștiință pe

persoanele alese. În atare caz, concluziunile orale ale ministerului public, întru cât numirea nu este ordonată a se face în audiență publică, nu se pot da; iar cât despre concluziunile scrise, în această materie legiuitorul, nu le prevede. Deci nu se poate deduce vre-o nulitate din circumstanța că în încheierea tribunalului nu se menționează de prezența procurorului. (Apel Buc. III, 122, Mai 9/88, *Dr.* 47/83).

3. Tutorul ad-hoc, ales de un consiliu de familie compus din persoane capabile de a figura, este bine ales și nu poate fi dispensat, fără motiv legal, de o sarcină care este publică și onorifică. (Trib. Ilfov II, *Dr.* 21/904).

4. În contra unei încheeri a judecătorului de pace relativă la numirea unui tutor, se poate face apel la tribunal, pentru a se anula numirea tutorului, pe motiv că consiliul de familie care a ales pe tutor nu a fost constituit în mod legal și regulat. (Cas. II, 25 din 31 Ian. 1914, *Curier Jud.* 26/914).

5. Spre deosebire de legislația fran-

ceză unde consiliul de familie decide în mod suveran despre alegerea tutorelui, în legiuirea noastră potrivit art. 638 pr. civ. toate actele consiliului de familie sunt puse sub controlul tribunalului, care e suveran să statueze asupra diferendului dintre majoritatea și minoritatea consiliului de familie și

să incredinteze tutela aceluia pe care îl va crede mai potrivit intereselor minorului. (Cas. II, 93 din 7 Nov. 1919. Dreptul 9/920).

6. A se vedea: Art. 356 cu notele 5, 7; art. 368 cu nota 3; art. 389 cu notele respective.

Art. 356. — Consiliul familiei se va adună, sau prin cererea și stăruința oricăreia din rudeniile minorului, sau a creditorilor lui, sau a altor părți interesate, sau ex officio, prin îngrijirea judecătoriei competente.

E liber oricare a da de știre tribunalului, despre cauzele ce reclamă numirea unui tutore. (Civ. 93, 387, 424; L. jud. oc. 39; Civ. Fr. 406).

Text. fr. Art. 406. — Ce conseil sera convoqué soit sur la requisition et à la diligence des parents du mineur, de ses créanciers ou d'autres parties intéressées, soit même d'office et à la poursuite du juge de paix du domicile du mineur. Toute personne pourra dénoncer à ce juge de paix le fait qui donnera lieu à la nomination d'un tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 376, 377, 382; I, ed. 5-a, 599, 600, 601, 607;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 411, 412;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 421, 495;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 202 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 135 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 182;
DEMOLOMBE, VII, 241-251, 287;
HUC, III, 299;
LAURENT, IV, 447 urm., 453;
MARCADÉ, art. 406, 410, p. 224;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1769, 1774, 1786, 1787, 1814.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 76;
NACU, I, p. 591.

Jurisprudență.

1. În orice cerere care tinde a modifica o regulă așezată de lege în privința tutelei, cum este și cererea de a se strămuta sediul unei tutele de la tribunalul unde s'a deschis tutela la tribunalul locului unde tutorele și-a strămutat domiciliul, instanțele judecătorești nu pot încuviința această strămutare după o simplă petițiune a tutorului, ci sunt datoare să examineze dacă o asemenea cerere e sau nu în interesul unei bune administrațiuni a averii minorilor și spre acest scop, sunt datoare a lua avizul tuturor acelor persoane ce legea a crezut, în vederea acestui interes, că trebuiesc a participa la actele făcute de tutor, adică ale consiliului de familie. (Cas. I, 23/Ian. 22/92, B. p. 40; Cas. I, 398/83,

Nov. 22/83, B. p. 1064; Cas. I, 399/Nov. 23/83, B. p. 1067).

2. În privința actelor judecătorești făcute pe cale grațioasă, părții ce ar avea interes a le atacă nu-i este deschisă de lege nici o cale ordinară pentru a putea ajunge la retractarea lor, opozițiune nu poate avea, căci opozițiunea se dă celui ce a fost judecat în lipsă, și nu este judecat în lipsă de cât cel ce a fost citat; ea nu poate avea apel căci nu se poate face apel contra unei sentințe de acela care n'a figurat ca parte la sentința ce se atacă cu apel; ea nu poate avea nici terția opozițiune, căci terția opozițiune nu este deschisă de cât contra hotăririlor susceptibile de a dobândi autoritatea lucrului judecat și pentru a înlătura efectul ce ar rezulta din această autoritate în privința părții ce

a făcut-o și deciziunile date pe această cale nu pot avea acest efect. Dacă dar legea nu deschide nici o cale ordinară pentru a se putea ataca o asemenea hotărâre de o parte ce ar avea dreptul și interesul de a o ataca, nu se poate pentru motivul că dânsa n'a sleit căile ordinare, daclară recursul făcut de acea parte contra unor încheieri date pe această cale, inadmisibil. Asemenea nu se poate declara inadmisibil pentru împrejurarea că partea ce l'a făcut n'a figurat la instanțele de fond, căci din momentul ce instanța judecătorească nu putea da o asemenea hotărâre de cât ascultând pe partea ce atacă cu recurs acea hotărâre, și că dar prin exces de putere din partea instanței de fond, dânsa n'a fost ascultată, nu se poate tăgădui părții, în privința căreia s'a comis excesul de putere, dreptul de a putea ataca pentru acest motiv această hotărâre înaintea casației, în virtutea art. 36 din legea sa organică, care deschide calea recursului în contra tuturor hotărârilor și actelor judecătorești date cu exces de putere și fără competență. Ast-fel fiind, frații defunctului, al căror drept ca membri ai consiliului de familie, până când o hotărâre judecătorească nu i-ar exclude, nu poate fi tăgăduit, pot ataca cu recurs în casație deciziunea curții de apel dată pe cale grațioasă prin care dispune strămutarea sediului tutelei atunci deschisă, fără ca consiliul de familie să fi fost constituit și consultat. (Cas. I, 398/Nov. 22/83, B. p. 1065).

3. Din textele relative la tutelă rezultă că tutela se instiue cu necesitate la domiciliul mortului numai în cazul când tutorel și numit de consiliul de familie, de oarece în acest caz, tutela fiind o delegațiune a consiliului de familie, nu se poate strămuta în alt district, căci atunci consiliul ar fi pus, dacă nu în imposibilitate, cel puțin în mare greutate de a supraveghea administrarea averii minorilor de către tutorel numit de consiliu. Când însă mama e tutoare de drept, tutela este și rămâne bine instituită la tribunalul unde a fost și este domiciliul tutorei, de oarece în atari cazuri tutricea având uzufructul legal, nu trebuie să dea seama de venituri și prin urmare administrarea veniturilor averii nu e supusă controlului consiliului de familie și de aceea nici legea nu cere ca tutorel de drept să și părăsească domiciliul său și să se strămute la domiciliul succesiunii. Este adevărat că tutela este de ordine publică în acest sens că administrarea averii minorilor nu se poate face alt-fel de cât conform regulilor prevăzute de lege și că un tutorel nu poate refuza această sarcină de cât numai

în cazurile anume stabilite de lege; nu se derogă însă la regulile stabilite de lege prin aceea că tutela legală s'a instituit la domiciliul tutorelului, fiind că legea nu cere să fie instituită la domiciliul succesiunii. (Apel Iași, II, 163, Nov. 14/83, Dr. 11/84).

4. Orice tutela se deschide la domiciliul minorului, și minorul în momentul morții părintelui său pierzând domiciliul acestuia, a căpătat istantaneu pe acel al mamei, tutoare legală, divorțată de soțul său, și puterea paternă pe care aceasta o exercită asupra-i în timpul demenței tatălui, transformându-se în tutelă, găsește pe minor cu domiciliul la dânsa, unde urmează a se procedea la actele de regularea tutelei. (Apel Craiova, II, Nov. 7/92, Dr. 3/93).

5. Tribunalele române sunt în drept a organiza și supraveghea tutela minorilor de naționalitate auto-ungară, întru cât între România și Austro-Ungaria nu există o convenție consulară, care să deroge de la principiul de drept natural, după care minorul născut pe teritoriul unei țări, fie el străin sau național, trebuie să fie apărat și protejat. (Apel Buc. III, Dr. 50/97).

6. Tribunalul, după cererea rudelor sau a altor persoane interesate, ori din oficiu, poate să convoace consiliul de familie pe care este dator a-l compune, după alegerea sa, din persoanele arătate în art. 357, 358, 359 și 360 din codul civil. Această putere discreționară a Tribunalului, de a compune consiliul de familie din acele rude, afini sau amici, cari i se par mai apti, nu poate fi supusă controlului instanței superioare, și prin urmare, încheerile Tribunalului date asupra compunerii consiliului de familie nu sunt supuse apelului, instanța de apel având competența, după art. 642 din procedura civilă, de a examina numai apelurile în contra hotărârilor Tribunalului date asupra deliberărilor consiliului de familie. (Cas. I, 411/901, B. p. 1442. În acelaș sens: C. Apel Buc. s. III, 2 din 2 Feb. 918, Curier Jud. 30-31/920. În sens contrar Cas. I, 104/904, B. p. 189).

7. Când într'o urmărire imobiliară minorii au interese contrarii de ale tutorelui lor, ei au a fi reprezentanți și de un tutorel adhoc, fără ca prin acest mod de reprezentare să se violeze disp. art. 356 și 390 codul civil. (Cas. II, 21 Martie 1907, B. p. 503).

8. Tutorel legal sau testamentar, spre deosebire de tutorel dativ, poate să schimbe domiciliul tutelei prin schimbarea propriului său domiciliu. (Cas. I, 144 din 16 Mart. 1910. Drep-tul 36/910).

9. A se vede: art. 359 cu nota 2; art. 373 cu nota 1; art. 390 cu nota 20.

Art. 357. — Consiliul de familie se va compune cel puțin de 5 rude, din care 3 vor fi despre partea tatălui, și 2 despre partea mamei, iar când despre partea unuia din părinți nu ar fi rudeni, ca să se poată îndeplini acest număr, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celuilalt părinte¹⁾, păzindu-se rânduiala de a se prefera totdeauna cele mai de aproape rudeni despre fiecare linie. Rudenia se va prefera înaintea afinului (cuscru) de acelaș grad și, între rudeniile de asemenea grad, cel mai în vârstă se va prefera. (Civ. 95, 358 urm., 365, 370 urm., 383 urm., 386, 660 urm.; C. p. 22, 268; L. jud. oc. 39, 40; Civ. Fr. 407).

Text. fr. Art. 407. — Le conseil de famille sera composé, non compris le juge de paix, de six parents ou alliés, pris tant dans la commune où la tutelle sera ouverte que dans la distance de deux myriamètres, moitié du côté paternel, moitié du côté maternel, et en suivant l'ordre de proximité dans chaque ligne.

Le parent sera préféré à l'allié du même degré; et, parmi les parents de même degré, le plus âgé à celui qui le sera le moins.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 373, 379, 381, 392; I, ed. 5-a, p. 594, 595, 603, 606, 619, 620;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493, 495;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 170 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 109 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 267, 269, 278, 328 urm.;
HUC, III, 298, 306;
LAURENT, IV, 438, 441, 442, 473;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1769, 1778.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.; *Observație* sub. Trib. Ilfov, s. III, 23 Sept. 1906.
Dreptul 66/1906; *Observație* sub. Cas. I, 79 din 16 Febr. 1909. Dreptul 28/1909;
CANTAGUZINO MATEI, p. 76;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 72;
NACU, I, p. 588.

INDEX ALFABETIC

Afini, a se vedea „Rude“.	Hotărârile consiliului de familie 2, 3, 12, 13.
Anulare, a se vedea „Nulitate“.	Incheieri 2, 3, 5, 8, 13, 14.
Apel 2, 3, 12, 13.	Lucru judecat 10.
Aprecie suverană 4, 6, 8, 10.	Mandat 7.
Autoritate de lucru judecat 10.	Modificarea compun. consiliului 8, 10.
Autorizarea tribunalului, a se vedea „Omologare“.	Nulitate 3-6, 8, 9.
Consiliu de familie 1-13.	Omologare 3, 5, 12, 13.
Consiliu sfătuitor 11.	Prejudicii 4, 6, 8, 12.
Curatelă 1, 2.	Prieteni 1, 8.
Deliberări, a se vedea „Hotărâri“ și „Incheieri“.	Rude 1, 2, 3, 5, 8.
Fraudă 9.	Sfătuitor consiliu 11.
	Suverană apreciere 4, 6, 8, 10.
	Terțe persoane 3, 5, 6.

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 357 și urm. rezultă că legiuitorul, tocmai spre a înconjură de mai mari garanții intere-

sele persoanei a cărei punere sub curatelă se cere, a prescris ca consiliul de familie să fie compus din rudele cele mai apropiate și în lipsă de rude, din amicii acelei persoane, ca singure competente a se pronunța dacă merită a i se institui tutela sau nu. Și după art. 365, numai un consiliu de familie format după lege este obligat a păși în lucrare. Deci curtea de apel, admitând teoria contrarie după care un consiliu de familie ar putea fi compus în mod arbitrar și de alte persoane decât cele arătate în lege, necunoaște importanța în dreptul de familie a acestei instituțiuni și violează sus citatele articole. (Cas. I, 394/Nov. 24/75, B. p. 338).

2. Prin art. 638 § 2 și art. 641 pr. civ. se dă drept a atacă hotărârile consiliului de familie atacat tutorului și curato-

¹⁾ Din art. francez 407, corespunzător, lipsește fraza intermediară: „...iar când despre partea unuia din părinți nu ar fi rudeni ca să se poată îndeplini acest număr, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celuilalt părinte...“.

rului, cât și oricărui membru din consiliul de familie. Și prin cuvintele „ori cărui membru din consiliu” trebuie a se înțelege și toate rudele acelea cari, având capacitatea de a fi membri în consiliu, au fost cu toate acestea pe nedrept înlăturate. (Apel Iași, II, 71, Iun. 20/86, Dr. 1/86).

3. Neregularitatea compunerii consiliului de familie nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. Prin actele și omologările tribunalului ea este acoperită în privința celor de al treilea, care sunt în imposibilitate de a controla lucrările tribunalului și a ști dacă persoanele din care se compune consiliul sunt sau nu rude, în ce grad și despre a cui parte. (Apel Buc. III, 172, Iunie 21/88, Dr. 63/88).

4. Regulele prevăzute de art. 357 și 359, relative la compunerea consiliului de familie, nu sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate; ele sunt introduse de legiuitor în scopul de a ocroti interesele minorilor. De aci urmează că chiar dacă acel consiliu a fost rău compus, aparține tribunalelor de a aprecia în mod suveran după circumstanțele cauzei dacă neobservarea formelor a putut să cauzeze vre-un prejudiciu minorilor. (Cas. I, 98/Apr. 11/88, B. p. 332.—A se vede și No. 2 de sub art. 358).

5. Regulele prevăzute în art. 357 urm. relative la compunerea consiliului de familie, nu sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate; și chiar dacă ar exista neregularități, cei de al treilea nu pot suferi consecințele lor, căci legea nu le impune datoria de a controla lucrările tribunalului, care, de altminterlea, nici dânsul nu poate ști când compune un consiliu de familie, dacă cei interesați nu-i arată la timp cine sunt adevăratele rude, în ce grad și despre care parte. (Cas. I, 152/Mai 3/89, B. p. 505).

6. Deși legea în general prin art. 357 și urm., a reglementat într'un mod formal cum trebuie să se compună consiliurile de familie ale minorilor, totuși ea s'a ferit a pronunța nulitatea pentru cazul când prescripțiunile sale n'ar fi riguros observate, prevăzând că la compunerea și la întrunirea unei adunări de familie sunt o mulțime de circumstanțe delicate, o mulțime de considerațiuni, pe cari legea a trebuit să le lase tribunalelor a le aprecia în deplină libertate. În această privință legea referindu-se cu desăvârșire la înțelepciunea tribunalelor, și lăsând la a lor răspundere orice vătămare ar rezulta pentru minori de neexacta îndeplinire a tuturor cerințelor legii, evident este că actele petrecute între cei de al treilea și utorul unui minor, cu autorizațiunea consiliului de familie, nu pot fi izbite de nulitate pentru

neregulata compunere a consiliului. De s'ar admite contrariul, aceasta ar fi nu numai inechitabil pentru terții, dar chiar prejudicial intereselor bine înțelese ale minorilor. În adevăr, de oarece neregularitățile ce s'ar putea comite la compunerea unui consiliu de familie nu sunt mai niciodată aparente și nici nu se pot afla din hotărârile consiliului, de oarece pe de altă parte terții nu sunt în pozițiune de a verifica dacă toate prescripțiunile legii privitoare la formarea consiliului au fost observate, ar fi injust a se anulă în prejudiciul lor actele ce le-ar săvârși în deplină bună credință. Aceasta ar fi și vătămător pentru interesele minorilor, căci temerea că s'ar putea anulă convențiunile încheiate în numele lor pentru neregulata compunere a consiliului de familie, ar face ca nimeni să nu mai voiască a contracta cu ei. (Apel Buc. III, 165, Oct. 5/91, Dr. 5/92).

7. Când este constatată în fapt că un membru al consiliului de familie domiciliază într'o comună prea depărtată de reședința tutelei unui minor, din care cauză, neputându-se prezenta la convocările consiliului de familie, eră nevoit să dea altuia mandat pentru a-l reprezenta la orice deliberare și a vota în locul său, judecătorul fondului este în drept să depărteze pe un asemenea membru din consiliul de familie. (Cas. II, 224/Iun. 18/93, B. p. 585).

8. În virtutea art. 356 și urm., tribunalul, după cererea rudelor sau a altor persoane interesate, ori din oficiu, poate să convoace consiliul de familie pe care este dator a-l compune după alegerea sa, din persoanele arătate în art. 357—360. Această putere discreționară a tribunalului de a compune consiliul de familie din acele rude, afini sau amici, cari i se par mai apti, nu poate fi limitată la prima convocare, căci o atare restricțiune ar fi vătămătoare intereselor persoanelor puse sub tutelă; în intervalul dela o convocare la alta este posibil ca o rudă de aproape a minorului sau a interzisului, care mai înainte se află peste frontieră, să se fi întors în țară și tribunalul să voiască a-l numi în consiliu în interesul numiților incapabili, ceea ce n'ar mai putea face dacă consiliul odată compus n'ar mai putea fi modificat; deci dar consiliului de familie nu este un corp permanent și poate să se recompună la fiecare convocare din alte rude sau amici. De aci rezultă că încheerile tribunalului relative la compunerea consiliului de familie nu sunt supuse apelului. În adevăr, tribunalul având dreptul de a alege pe membrii consiliului de familie dintr'un număr oarecare de persoane care însușesc calitățile legale, se determină la

această alegere după arbitrul său. Dacă această alegere ar trebui să fie supusă controlului instanței superioare, în această ipoteză curtea de apel în definitiv ar avea dreptul de alegere. Dar din termenii neîndoșiți ai art. 356 reese că nu acesta este sistemul adoptat de legiuitor; instanța de apel, conform art. 652 pr. civ., are competența de a examina numai apelurile în contra hotărârilor tribunalului date asupra deliberărilor consiliului de familie. Mai mult, încă, chiar deliberările consiliului de familie atacate ca emanând de la un consiliu compus cu violarea regulilor prescrie la art. 357—360, totuși nu sunt nule *a priori*, ci se vor anula numai când judecându-se în specia diferită instanței se va constata că interesele minorului au fost lezate. (Apel Buc. I, 99, Mai 5/93, Dr. 46/93).

9. Regulele din art. 357 și 359 c. civil nu sunt prescrie sub pedeapsă de nulitate. Astfel, nu se poate cere anularea actelor făcute prin consiliul de familie, întrucât neregularitatea compunerii lui nu se datorește unor manopere frauduloase, ci unor împrejurări de fapt care justifică această compunere. (Trib. Ilfov, I, Dr. 38/96).

10. Consiliul de familie nu este un corp permanent, cu o compozițiune fixă, de la deschiderea tutelei până la majoritatea minorului, el nu are nimic definitiv în formațiunea sa, poate varia, de la o convocare la alta și Tribunalul are o putere discreționară de a-l reface ori și când, condus numai de regulele înscrise în art. 357, 358 și 360 Codul civil. Prin urmare, neputând fi vorba de lucru judecat în ceea ce privește compunerea consiliului de familie, nu se poate invoca o deciziune, spre a se susține că este autoritate de lucru judecat pentru constituirea unui consiliu de familie, în sensul de a obliga Tribunalul să convoace pe viitor aceleași persoane. O asemenea deciziune însă poate constitui autoritate de lucru judecat, numai în ce privește capacitatea legală de a figura ca membru în consiliul de

familie, ce s'ar invoca de Tribunal în viitor. (Trib. Ilfov, II, Dr. 21/904).

11. Dacă tatăl a numit un consiliu sfătuitor pe lângă tutea, participarea acestuia la formarea majorității consiliului de familie, care-l numește sfătuitor pe lângă tutea aleasă, nu viciază avizul consiliului de familie. Dreptul de a orându un consiliu-îngrijitor, fiind conferit de lege numai tatălui, consiliul de familie n'a făcut decât să se conformeze dorinței defunctului, numind un consiliu, ale cărui sfaturi tutea este obligată a le urma. (C. Apel Buc. Dr. 9/905).

12. Compunerea neregulată a unui consiliu de familie, prin lipsa de calitate a unui membru ori îndepărtarea pe nedrept a altuia nu poate da loc la o plângere susceptibilă de toate gradele de jurisdicție, înainte de ori ce deliberare a acelu consiliu, căci nu se poate ști mai înainte dacă acele iregularități vor vătăma pe minor și dacă prin urmare, există vre-un interes pentru el la modificarea consiliului. Astfel, proc. civilă nu acordă dreptul de apel decât numai contra hotărârilor Trib. care statuează asupra deliberărilor consiliului de familie compus de către Trib. (Apel Buc. I, C. Jud. 80/905).

13. Rânduială sau încheerea prin care tribunalul compune un consiliu de familie, este o lucrare încredințată de lege numai grijei și inițiativei tribunalului, având, ce e drept, a se conforma unor reguli anume stipulate de art. 357 și urm. c. civ., fără ca asupra acestei alecături tribunalul să aibă a aștepta sau să ceară concluziuni de la părți.

Prin urmare, este inadmisibil un apel, *a priori*, contra modului cum tribunalul de prima instanță a înțeles să compună consiliul de familie, asemenea apeluri fiind admise numai contra deliberărilor consiliului, și în orice caz numai cu acea ocazie s'ar putea statua și asupra formării consiliului de familie. (C. Apel Iasi, s. II, 1914. Curier Jud. 1915, p. 663).

14. A se vedea: art. 360 cu nota 1; art. 383 cu nota 2.

Art. 358. — Frații buni (adică frați de un tată și mamă) ai minorului și bărbații surorilor bune sunt de drept membri ai consiliului de familie, fără a fi mărginit numărul lor, de vor fi însă mai puțin la număr decât 5, alte rudeni vor fi chemate spre complectarea consiliului. (Civ. 352, 357, 383; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 408).

Text. fr. Art. 408. — Les frères germains du mineur et les maris des soeurs germaines sont seuls exceptés de la limitation de nombre posée en l'article précédent.

S'ils sont six, ou au delà, ils seront tous membres du conseil de famille, qu'ils composeront seuls, avec les veuves d'ascendants et les ascendants valablement excusés, s'il y en a.

S'ils sont en nombre inférieur, les autres parents ne seront appelés que pour compléter le conseil.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 379, 380; I, ed. 5-a, p. 603, 604;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 182 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 122 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 155 bis, I, II;
DEMOLOMBE, VII, 258-265;
HUC, III, 304;
LAURENT, IV, 437, 440;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1778, 1780.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 76;
NACU, I, p. 588.

Jurisprudență.

1. Singura împrejurare că n'au participat în consiliul de familie și bărbății surorilor pentru alegerea unui tutore *ad hoc* necesar la un partagi, nu este suficientă pentru a se anula actele făcute cu concursul celui tutore, pe cât timp interesul minorilor n'a fost întru nimic vătămat. (Apel Buc. III, 112, Mai 9/88, *Dr.* 47/88).

2. Frații buni sunt de drept membri

în consiliul de familie, ori care ar fi numărul acestora. În privința lor legea nu face nici o distincțiune relativă la domiciliu declarându-i membri de drept, independent de districtul unde locuiesc (art. 358). — Deci necitarea lor atrage nulitatea lucrărilor consiliului de familie ca neregulat constituit. (Apel Buc. I, 232, Dec. 21/92, *Curier Jud.* 38/93).

3. A se vedea art. 360 cu nota 1.

Art. 359. — Când în districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsi rudeni de aproape, în număr îndestulător spre complectarea consiliului, atunci tribunalul districtului va chema pe rudele cele mai de aproape ale mortului din cuprinsul țării; iar la caz de necomplectarea consiliului cu rudele cele mai de aproape ale mortului, atunci se vor chema alte persoane dintre cetățenii din aceeași comună, cunoscuți că au avut legătură de amicitie neîntreruptă cu tatăl sau mama minorilor. (Civ. 357, 360; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 409).

Text. fr. Art. 409. — Lorsque les parents ou alliés de l'une ou de l'autre ligne se trouveront en nombre insuffisant sur les lieux, ou dans la distance désignée par l'article 407, le juge de paix appellera, soit des parents ou alliés domiciliés à de plus grandes distances, soit, dans la commune même, des citoyens connus pour avoir eu des relations habituelles d'amitié avec le père ou la mère du mineur.

Doctrină străină.

ARNTZ, , 680;
AUBRY ET RAU, I, § 67, p. 341; § 91, p. 595; § 93 p. 602, nota 4, 606; § 96, p. 620;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 399, 410;
BEUDANT, II, 808, p. 452, 453 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 169;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 154 bis, 158;
 DEMOLOMBE, VII, 255, 277, 278, 328 urm.;
 DURANTON, III, 459, p. 446, nota 1;
 HUC, III, 298, 306, 323;
 LAURENT, IV, 436, 443, 451, 477, 482, 543;
 MARCADÉ, II, 194;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 112 urm., 193 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3 a, 1771, 1773, 1777, 1778, 1780;
 SIREY, *Tutelle*, 151, 466;
 THIRY, I, 244, 543.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.; „Sediul tutelei”. *Curier Jud.* 83/903.
 CANTACUZINO MATEI, p. 76;
 DUMITRIU I. MATEI, „Asupra domiciliului tutelei”, *Curier Jud.* 41/912;
 NACU, I, p. 589.

Jurisprudență.

1. Consiliul de familie al unui minor, conform art. 357, 358 și 359, trebuie compus cel puțin din 5 rude ale minorului, și numai în caz când în districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsi rude în număr îndestulător, atunci tribunalul va putea chema rudele cele mai apropiate din cuprinsul țării, și numai în lipsa rudelor tribunalul poate recurge, pentru completarea consiliului la alte persoane

cunoscute că au avut legături de amicitie cu defunctul. (Apel Buc. II, 98, Mart. 30/83, Dr. 53/83).

2. Sediul unei tutele sau curatele se poate strămuta de la locul unde s'a deschis tutela și unde sunt domiciliati membrii consiliului de familie, în altă parte, când această strămutare este reclamată de interesele celui pūs sub tutelă sau curatelă. (Apel Buc. II, C. Jud. 24/903).

3. A se vedea: art. 356 cu nota 8; art. 357 cu nota 4; art. 373 cu nota 1.

Art. 360. — Tribunalul va putea chiar în cazul când se găsește în cuprinsul districtului un număr îndestulător de rudenii sau afini (cuscri) pentru a formă consiliul de familie, să cheme pe alte rudenii, mai apropiate în grad sau tot de acelaș grad ca și rudeniile și afinii prezenți, domiciliati în alte districte, pentru a formă sau a completa consiliul familiei. (Civ. 357—359, 361; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 410).

Text. fr. Art. 410. — Le juge de paix pourra, lors même qu'il y aurait sur les lieux un nombre suffisant de parents ou alliés, permettre de citer, à quelque distance qu'ils soient domiciliés, des parents ou alliés plus proches en degrés ou de mêmes degrés que les parents ou alliés présents; de manière toutefois que cela s'opère en retranchant quelques-uns de ces derniers, et sans excéder le nombre réglé par les précédents articles.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493; ed. 1-a, III, p. 103;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 192 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 129 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 555 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1780.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 597 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 76;
 NACU, I, p. 589.

Jurisprudență.

1. Incheierile tribunalului relative la compunerea consiliului de familie nu

sunt susceptibile de apel. (Cas. I, 166 din 24 Aprilie 1902. Dreptul 40/902).

2. Rânduiala sau incheierea prin care tribunalul compune un consiliu de fa-

milie este o lucrare încredințată de lege numai grijei și inițiativei tribunalului, având, ce e drept, a se conforma unor reguli anume stipulate de art. 357 și urm. c. civ., fără ca asupra acestei alcătuirii tribunalul să aibă a aștepta sau să ceară concluziuni dela părți.

Prin urmare, este inadmisibil un

apel, a priori, contra modului cum tribunalul de prima instanță a înțeles să compună consiliul de familie, asemenea apeluri fiind admise numai contra deliberărilor consiliului, și în ori ce caz numai cu acea ocazie s'ar putea statua și asupra formării consiliului de familie. (Apel Iași, II, 1914; Curier Jud. 1915, p. 663).

Art. 361. — Termenul pentru întrunire se va regula de către tribunal în zi anume hotărâtă, potrivit cu apropierea sau depărtarea locuinței persoanelor ce au a fi chemate. (Pr. civ. 729 urm.; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 411).

Text. fr. Art. 411. — Le délai pour comparaître sera réglé par le juge de paix à jour fixe, mais de manière qu'il y ait toujours, entre la citation notifiée et le jour indiqué pour la réunion du conseil, un intervalle de trois jours au moins, quand toutes les parties citées résideront dans la commune, ou dans la distance de deux myriamètres.

Toutes les fois que, parmi les parties citées, il s'en trouvera de domiciliées au delà de cette distance, le délai sera augmenté d'un jour par trois myriamètres

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 383; I, ed. 5-a, p. 608, 609;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 496;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 222; *Suppl. Minorité-tutelle*, 144 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 289, 290;
LAURENT, IV, 450, 455;
MARCADÉ, art. 411;
MOURLON, ed. 7-a, p. 559;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1788.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
NACU, I, p. 591.

Jurisprudență.

1. Formele relative la convocarea consiliului de familie nu sunt prescrite sub pedeapsă de nulitate. În afară de aceasta, pe cât timp avizul consiliului de familie a fost omologat de tribunal

după cererea chiar a tutorelui fără ca el să fi ridicat veri o nulitate, ori ce viciu de formă a procedurii în privința acestei convocări e acoperit prin această tăcere. (Cas. I, Ian. 156/90, B. p. 15).

Art. 362. — Rudeniile, afinii sau amicii adunați astfel, vor fi datori a merge în persoană, sau a fi înfățișați fiecare de procuratori anume și înadins rânduți pentru această. Un procurator nu poate înfățișa mai mult decât o singură persoană. (Civ. 364 urm.; 1532 urm.; 1535; Civ. Fr. 412).

Text. fr. Art. 412. — Les parents, alliés ou amis, ainsi convoqués, seront tenus de se rendre en personne, ou de se faire représenter par un mandataire spécial. Le fondé de pouvoir ne peut représenter plus d'une personne.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 384; I, ed. 5-a, p. 609, 610;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 420;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 528;

DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 161 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 109 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 139;
 DEMOLOMBE, VII, 295, 296;
 HUC, III, 308;
 LAURENT, IV, 457;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 142, n. 2);
 CANTACUZINO MATEI, p. 77;
 NACU, I, p. 592.

Art. 363. — De va urmă legiuită apărare din partea che-maților, și de se va găsi de cuviință ori a se așteptă membrii ce lipsesc, ori a se îndeplini cu alte persoane, la un asemenea caz, precum și la ori care altul când interesul minorelui ar cere, tribunalul va putea hotărâi adunarea pentru o altă zi. (Civ. 362, 364 urm.; Civ. Fr. 414).

Text. fr. Art. 414. — S'il y a excuse suffisante, et qu'il convienne, soit d'attendre le membre absent, soit de le remplacer; en ce cas, comme en tout autre où l'intérêt du mineur semblera l'exiger, le juge de paix pourra ajourner l'assemblée ou la proroger.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 383; I, ed. 5-a, p. 609;
 DALLOZ, *Suppl. Minorité-tutelle*, 134, 147;
 LAURENT, IV, 458;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 26);
 NACU, I, p. 591.

Art. 364. — Orice rudă, cuscru sau amic, convocat, și care, fără scuză legitimă, nu va veni la adunare, se va supune la o amendă care nu va trece peste 200 lei, și se va pronunța de către tribunal fără apel. (Civ. 361—363; L. jud. oc. 41; Civ. Fr. 413).

Text. fr. Art. 413. — Tout parent, allié ou ami, convoqué, et qui, sans excuse légitime, ne comparaitra point, encourra une amende qui ne pourra excéder cinquante francs, et sera prononcée sans appel par le juge de paix.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 427;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 220 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 275;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1789;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 77;
 NACU, I, p. 591.

Art. 365. — Consiliul de familie format după lege, se va aduna la tribunalul ¹⁾ județului, sau aiurea unde va decide președintele tribunalului; aflarea de față a 5 membri cel puțin este obligatorie spre a putea pași în lucrare. (Civ. 357, 358, 366; Leg. jud. ocol art. 39; Civ. Fr. 415).

Text. fr. Art. 415. — Cette assemblée se tiendra de plein droit chez le juge de paix, à moins qu'il ne désigne lui-même un autre local. La présence des trois quarts au moins de ses membres convoqués sera nécessaire pour qu'elle délibère.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 384, 392; I, ed. 5-a, p. 610, 620;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 230; *Suppl. Minorité-tutelle*. 157;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 310;
DEMOLOMBE, VII, 303, 329;
LAURENT, IV, 460, 475;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1790, 1791.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 77;
NACU, I, p. 59;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 62.

Jurisprudență.

1. Deliberațiunea consiliului de familie, pentru a fi valabilă, nu e necesar să fie luată cu unanimitate de voturi, ci ajunge numai majoritatea voturilor. (Trib. Iași III, 52, Oct. 3/86, *Dr.* 29/87).

2. Nu e prescris sub pedeapsă de nulitate ca toți membrii cari compun consiliul de familie să ia parte la deliberare, ci e destul să fie numai prezenți. Așa, deși 2 membri cari au fost față în consiliu de familie au refuzat de a delibera și a iscăli procesul-verbal, într-o cât însă majoritatea de membri a fost de opinie unanimă, nevoia celor 2 membri de a iscăli procesul-verbal nu poate fi considerată de cât ca o opinie separată care nu viciază deciziunea consiliului. (Cas. I, 98/Apr. 11/88, B. p. 333).

3. Art. 365 prevede că consiliul de familie nu poate pași în lucrare dacă nu se află față cel puțin 5 membri din consiliu; prin urmare, avizul dat de 3 membri din consiliu de familie, ne fiind dat în conformitate cu art. 365, nu e valabil și deci nu poate fi omologat de tribunal. (Cas. I, 23/Ian. 22/92, B. p. 40).

4. Consiliul de familie putând după

art. 365 Cod. civ., lucra în mod valabil și cu cinci membri, omisiunea celui de al șaselea membru de a fi citat nu alterează întru nimic încheierea luată de consiliul de familie, mai cu seamă când nu se probează că prezența celui de al șaselea membru ar fi schimbat deciziunea consiliului. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 42/905).

5. După art. 357 codul civil, consiliul de familie trebuie să fie compus din cel puțin 5 membri, iar după art. 365 codul civil, când consiliul de familie se adună, aflarea de față a cel puțin 5 membri este obligatorie spre a putea pași în lucrare.

Dacă atunci când consiliul de familie s'a adunat și a dat avizul pentru excluderea din tutelă a unui tutore, eră compus din 5 membri care se găseau de față, avizul de excludere este dat în conformitate cu legea și, dacă ulterior, unul dintre consilierii cari au semnat acest aviz, a încetat din viață, acest fapt nu poate atinge valabilitatea avizului dat cu respectarea condițiunilor cerute de lege și instanța judecătorească este în drept să se întemeeze pe el pentru îndepărtarea tutoarei. (Cas. II, dec. 79 din 29 Febr. 1924. *Jur. Gen.* 1924, No. 1361).

6. A se vede art. 355 cu nota 4.

¹⁾ Prin art. 39 al legii judecătoriilor de ocoale din 1907 regularea tutelelor, până la suma de 10.000 lei este dată în competența judecătoriilor de ocoale. Prin legea din 23 Iulie 1921 (*Mon. of.*, 4 Aug. 1921) competența judecătoriilor de ocoale a fost mărită până la 40.000 lei.

Art. 366. — Consiliul se va prezidă de către cel mai în vârstă din membrii prezenți. Chibzuirile se vor încheia după majoritatea voturilor, adică cel puțin cu un glas mai mult peste jumătatea glasurilor persoanelor aflate de față, înțelegându-se că numărul persoanelor de față să fie totdeauna fără sot. (Pr. civ. 638 urm.; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 416).

Text. fr. Art. 416. — Le conseil de famille sera présidé par le juge de paix, qui y aura voix délibérative, et prépondérante en cas de partage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 378, 384-386, 388-390, 394-398; I. ed. 5-a, p. 610-612, 615-620, 622-627;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 493, 496;
DALLOZ, *Rep. Minorité-tutelle*, 226 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 156;
DEMOLOMBE, VII, 309, 311-314, 317, 329, 334, 339, 343, 352;
HUC, III, 312, 319;
LAURENT, IV, 461, 462, 466-469;
MARCADÉ, art. 415, 416;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 560, 561;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1778, 1792;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 606 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 77;
NACU, I, p. 592, 593.

Jurisprudență.

1. Când consiliul este compus din 9 membri, însă nu se prezintă la tribunal decât 8, din cari unul se abține de a lua parte la deliberări, avizul de destituire a tutelei legale, dat cu majoritate de 4 din 7 membri, este dat cu majoritatea cerută de art. 366 din c. civ. (C. Apel Buc. Sec. vac. Dr. 9/905).

2. Art. 366 c. civ., prevede că chibzuirile consiliului de familie se vor încheia după majoritatea voturilor,

adică cel puțin cu un glas mai mult peste jumătatea glasurilor celor prezenți, înțelegându-se ca aceștia să fie totdeauna fără sot. Chiar dacă s'ar interpreta acest articol în sensul că legiuitorul a impus ca sfatul de familie să nu poată delibera decât fiind constituit în număr impar, totuși prin nici un text de lege nu s'a prevăzut nulitatea unui aviz dat în alte condițiuni. (Cas. I, No. 740, 1913; „Jurispr. Rom.”, 1914, p. 69).

Art. 367. — Spre a nu se compromite interesele minorilor prin întârziere, când consiliul de familie, convocat după lege, nu se va aduna în termenul preseris, afară de cazul arătat de art. 373 ¹⁾, tribunalul districtului va păși cu lucrarea ex officio, și va îndeplini datoria ce are consiliul de familie după lege, arătând aceasta anume în jurnalul ce va încheia. După o asemenea lucrare, orice propunere s'ar face din partea consiliului de familie nu va fi primită ²⁾. (Civ. 361, 368. L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8).

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 422;
LAURENT, IV, 417; V, 70.

¹⁾ Din eroare se trimite la art. 373 în loc de 363.

²⁾ Articolul 367 nu are echivalentul său în Codul civil francez. El este o inovațiune a legiuitorului român, fără urme în legislațiile anterioare: Caragea sau Calimach.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 614, 615 urm., 678, 743, 744; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 49; *Observație* sub. C. Apel Iași, 168 din 21 Dec. 1906. Dreptul 18/1907; CANTACUZINO MATEI, p. 79, 80; DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 65; NACU, I, p. 280, 575, 595.

Jurisprudență.

1. Deși legiuitorul prin art. 367 și 368 dă drept tribunalelor a se substitui în locul consiliului de familie și a păși cu lucrările din oficiu îndeplinind datoria ce acest consiliu are după lege, însă un atare drept le este dat numai în caz când se constată în fapt că afacerile supuse dezbaterii consiliului de familie pentru care a fost convocat și nu s'a adunat, sunt de natură urgentă, așa că nu pot fi prelungite fără a se compromite interesele minorilor, în care caz tribunalul trebuie să o arate anume în jurnalul ce va încheia. Iar în cât privește constatarea și aprecierea urgenței, numai tribunalul, care este sezisat cu regularea tutelei, este competent. (Cas. I, 435, Dec. 13/83, B. p. 1189).

2. Dispozițiunea luată de tribunal de a numi din oficiu un tutore când consiliul de familie nu se întrunește în acest scop, deși a fost convocat de mai multe ori, este legală, de oarece după art. 367 tribunalul e în drept, veri de câte ori consiliul nu își îndeplinește datoria după lege, a păși înainte din oficiu cu lucrarea pentru care a fost convocat. Dacă membrii consiliului de familie au motive pentru a cere depărtarea din tutelă a celui numit de tribunal, ei urmează a le supune mai întâiu la deliberarea consiliului de familie, de oarece orice excludere sau destituire a unui tutor legalmente numit fiind o măsură foarte riguroasă, legea a cerut să fie luată de consiliul de familie, prin o încheiere motivată, după ce va fi chemat și ascultat înaintea sa tutorul. (Apel Buc. I, 177, Nov. 29/86, Dr. 3/86).

3. Legiuitorul prin art. 367 și 368 acordă dreptul tribunalului de a se substitui în locul consiliului de familie și de a păși cu lucrările din oficiu îndeplinind datoria ce acest consiliu are după lege în caz când se constată în fapt că afacerile supuse dezbaterii consiliului de familie sunt de natură urgentă așa că nu pot fi prelungite fără a se compromite interesele minorului. Din textul și spiritul acestui articol rezultă competența tribunalului de a se pronunța în asemenea materie, ori de câte ori chestiunea supusă dezbaterii consiliului n'a fost rezolvată din cauză că consiliul de familie, convocat după lege, ori că nu s'a adunat, ori că nu s'a rostit asupra ei, des-

tu numai că în afacere să fie vorba de o măsură de luat în interesul minorului și că afacerea să fie urgentă. În cât privește constatarea urgenței și a periclitării intereselor minorului ambele aceste elemente cerute de art. 367, fiind niște chestiuni de fapt, ca atare ele sunt lăsate de legiuitor la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Cas. I, 155/Apr. 21/90, B. p. 454).

4. Potrivit art. 367 c. civ. și 633 pr. civ. în materie de tutelă, în toate cazurile când se cere părerea consiliului de familie, autoritățile judecătorești având îndatorirea a supraveghea administrația tutelei și chiar a se substitui consiliului de familie, făcând în locul acestuia ceea ce neglijează spre paguba minorilor, urmează că în caz de diferend născut între majoritatea și minoritatea consiliului de familie, tribunalul poate statua și încuviință măsura pe care o va aprecia ea necesară în interesul minorilor. (C. Apel Buc. s. I, 12 din 1 Febr. 1922. Dreptul 28/922; Cas. II, 138 din 9 Iunie 1922, Jur. Rom. 18/922, Pand. Rom. 1923, I, 137, Curier Jud. 42/922).

5. Din art. 401, 365 și 366 cod. civ., rezultă că tutorul, fie chiar tatăl și mama, nu poate înstrăina averea nemis-cătoare a minorilor decât după o prealabilă imputernicire a consiliului de familie care nu se va da decât în cazuri de mare nevoie, și că consiliul de familie va însemna în toate cazurile anume cari averi nemis-cătoare trebuie să se vândă mai întâiu, precum și condițiunile ce ar socoti mai avantajoase pentru vânzarea lor.

Oridecâteori este vorba de avizul pe care trebuie să-l dea după lege consiliul de familie, el trebuie convocat de către președintele tribunalului, iar chibzuirile se vor încheia după majoritatea voturilor membrilor prezenți.

Dacă după art. 367 cod. civ., tribunalul locului unde s'a deschis tutela este îndreptățit ca, spre a nu compromite interesele minorilor prin întârziere, să îndeplinească din oficiu datoria pe care după lege o are consiliul de familie, care apoi nu se mai poate opune la hotărârea luată de tribunal, — acest drept, însă, nu este conferit tribunalului decât în cazul când membrii consiliului de familie convocați după lege nu s'au prezentat la termenul arătat pentru a-și da avizul lor. Nici un text de lege nu îndrituiește pe tribunal de a lua vre-o măsură cu privire la vân-

zarea averilor nemiscătoare ale minorilor fără ca mai întâiu să fi citat consiliul de familie spre a-și da avizul în acest scop.

Prin urmare, în speță, întru cât tribunalul a dispus vânzarea unui imobil

al minorilor fără a consulta mai întâi consiliul de familie, a violat legea și a comis exces de putere. (Cas. II, dec. civilă 609 din 26 Decembrie 1923. Jur. Gen. 1924 No. 440 : Jur. Rom. 6/924).

Art. 368. — La toate întâmplările mai sus arătate, tribunalele de județe sunt datoare, sub a lor răspundere, a se îngriji despre îndeplinirea la vreme a legiuitelor formalități, spre a nu se vătămă interesele orfanilor, rămâind ele răspunzătoare pentru orice încuviințare a nelegalelor măsuri propuse de consiliul familiei, și membrii consiliului vor fi răspunzători pentru frauduloasele lucrări din parte-le, prin care s'ar cauză pagubă pupilului¹⁾. (Civ. 367, 998, 1876; Pr. civ. 305, 308).

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 691;
AUBRY ET RAU, I, § 97, p. 627;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 437;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 200;
DEMOLOMBE, VII, 852;
LAURENT, V, 181;
THIRY, I, 552.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 616, 678; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 49;
CANTAGUZINO MATEI, p. 79, 80;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 65;
NAOU, I, p. 596.

Jurisprudență.

1. După art. 368, tribunalele sunt răspunzătoare pentru orice încuviințare a nelegiuitelor măsuri propuse de consiliul de familie. Astfel, dacă consiliul de familie încuviințează ca tutorele, pentru suma ce se întrebuintează la întreținerea minorilor, să fie dispensat de predarea socotelilor anuale d'a prezentă acte justificative, ci numai chitanța mătușei minorilor, tribunalul în virtutea citatului articol găsind că această măsură propusă de consiliul de familie nu este legală, e în drept a refuză aprobarea avizului în această privință și a obligă pe tutore d'a prezentă la predarea socotelilor acte justificative de întrebuintarea acelei sume. (Cas. I, 196/75, Aug. 18/75, B. p. 172).

2. Consulatele, ca și tribunalele noastre, nu pot fi considerate de lege ca tutori ai minorilor, ci ca controlori ai celor numiți de dânșii; de n'ar fi așa, toți supușii unei țări ar fi sub epitro-

pie forțată a autorității care-i reprezintă, a tribunalului sub jurisdicțiunea căruia se găsesc. Deci consulatul nu poate fi socotit ca reprezentant sau mandatar al unui minor, și restituirea depozitului în mâinile sale nu liberează pe depozitar. (Apel Buc. III, 23, Febr. 4/84, *Dr.* 37/84).

3. Dreptul de omologare a avizurilor consiliului de familie dat de lege tribunalelor consistă în a aprobă sau a refuză cele cuprinse în aviz, rămânând ca consiliul de familie pe urmă să avizeze. Dreptul de omologare nu autoriză pe tribunal de a se substitui consiliului de familie și a numi din oficiu un tutore în locul celui ales de consiliul de familie mai cu seamă când nu e vorba de vre-o incapacitate în persoana alesului consiliului de familie, nici de călcarea vre-unei formalități din cele prevăzute în art. 368. (Apel Buc. III, Oct. 8/86, *Dr.* 4/86).

4. A se vedea și *notele* de sub art. 356.

Art. 369. — Tutela este o însărcinare personală care nu poate trece la moștenitorii tutorelui. Aceștia vor fi numai răs-

¹⁾ Articolul 368 nu are echivalentul său în Codul civil francez. El este o inovație a legiuitorului român fără urme în legislațiile anterioare: Caragea sau Calimach.

punzători despre administrațiunea acelei tutele și dacă vor fi majori, vor fi datori a continuă cu tutela până se va numi alta. (Civ. 434, 653, 1552, 1559; Civ. Fr. 419).

Text fr. Art. 419. — La tutelle est une charge personnelle qui ne passe point aux héritiers du tuteur. Ceux-ci seront seulement responsables de la gestion de leur auteur; s'ils sont majeurs, il seront tenus de la continuer jusqu'à la nomination d'un nouveau tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 479, 480; I, ed. 5-a, p. 743;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 618;
 DALLOZ, *Rép.*, Minorité-tutelle, 585 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 572;
 DURANTON, III, 613;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 562;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1867, 1968.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 682, n. 2, 783 urm.; (XI, p. 281);
 CANTAOUZINO MATEI, p. 93;
 NACU, I, p. 596.

Secțiunea V. — Despre cauzele care apără de tutelă.

Art. 370. — Pot să se apere de tutelă persoanele cari fac parte din cler; cei ce se află în serviciu public, și cei cari au o cârmuire superioară în ramurile ce le sunt încredințate, precum:

- a) Miniștrii;
- b) Membrii Curții de Casațiune;
- c) Membrii consiliului de Stat ¹⁾;
- d) Președinții tribunalelor și curților;
- e) Prefecții;
- f) Sub-Prefecții;
- g) Directorii ministerelor;
- h) Directorii prefecturilor;
- i) Grefierii;
- l) Militarii în serviciu;
- m) Directorii de diferite servicii publice;
- n) Cei trimiși în misiune în țară străină, și toți cei cari au o funcțiune publică în alt district decât acela unde se deschide tutela. (Civ. 370—372, 379 urm.; Civ. fr. 427, 428).

Text. fr. Art. 427. — Sont dispensés de la tutelle:

Les personnes désignées dans les titres III, V, VI, VIII, IX, X et XI de l'acte du 18 mai 1804;

Les présidents et conseillers à la cour de cassation, le procureur-général et les avocats-généraux en la même cour;

Les préfets;

Tous citoyens exerçant une fonction publique dans un département autre que celui où la tutelle s'établit.

1) Consiliul de Stat a fost desființat prin legea din 12 Iulie 1866 și prin art. 131 din Constituțiune.

Text. fr. Art. 428. — Sont également dispensés de la tutelle :
Les militaires en activité de service, et tous autres citoyens qui remplissent,
hors du territoire du Royaume, une mission du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 422, 423, 428; I, ed. 5-a, p. 659-661;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 478, 480;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 324 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 236 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 186 bis, II;
DEMOLOMBE, VII, 397, 403, 408, 445-447;
HUC, III, 341, 348;
LAURENT, IV, 496, 508, 512;
MARCADÉ, art. 427, 428, 441, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 566 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 627 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 48, 191;
CANTACUZINO MATEI, p. 74;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 67;
NACU, I, p. 597;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 64.

Art. 371. — Cu toate acestea cei ce au primit tutela, aflându-se în serviciile mai sus arătate, nu vor fi în urmă îngăduiți a se lepădă de dânsa din cauza acelor servicii. (Civ. 370 urm.; 372, 379; Civ. Fr. 430).

Text. fr. Art. 430. — Les citoyens de la qualité exprimée aux articles précédents, qui ont accepté la tutelle postérieurement aux fonctions, services ou missions qui en dispensent, ne seront plus admis à s'en faire décharger pour cette cause.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, § 107, p. 661, nota 6; § 108, p. 667;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 452;
DEMOLOMBE, VII, 410;
LAURENT, IV, 511;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 567;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 627 urm.;
NACU, I, p. 598;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 64.

Art. 372. — Iar la din contră, acei cari ar fi intrat în unul din serviciile mai sus arătate, în urma primirei unei tutele, vor putea, dacă nu voesc a ține acea tutelă, să ceară în termen de 1 lună adunarea consiliului de familie, spre a alege un alt tutore în locu-le. (Civ. 371; Civ. Fr. 431).

Text. fr. Art. 431. — Ceux, au contraire, à qui lesdites fonctions, services ou missions, auront été conférés postérieurement à l'acceptation et gestion d'une tutelle, pourront, s'ils ne veulent la conserver, faire convoquer, dans le mois, un conseil de famille, pour y être procédé à leur remplacement.

Si, à l'expiration de ces fonctions, services ou missions, le nouveau tuteur réclame sa décharge, ou que l'ancien redemande la tutelle, elle pourra lui être rendue par le conseil de famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, p. 424; I, ed. 5-a, p. 661, 662;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 324 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 236 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 414, 415;
LAURENT, VI, 498;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 568;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 627 urm.;
NACU, I, p. 598;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 64.

Art. 373. — Tot acel ce nu este nici rudă nici afin (cuscru) cu pupilul, nu poate fi silit a primi tutela fără voința sa, afară de cazul când în tot cuprinsul districtului unde este domiciliat minorele nu se află nici o rudă sau afin în stare de a-i administra tutela. (Civ. 379 urm., 453, 785; Civ. Fr. 432).

Text. fr. Art. 432. — Tout citoyen non parent ni allié ne peut être forcé d'accepter la tutelle, que dans le cas où il n'existerait pas, dans la distance de quatre myriamètres, des parents ou alliés en état de gérer la tutelle.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, ed. 5-a, I, § 106, p. 659;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 443;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 319, 339 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 250;
DEMANTE, II, 179;
DEMOLOMBE, VII, 417, 418;
HUC, III, 342;
LAURENT, IV, 500, 501;
MARCADÉ, II, 222;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 568;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842;
SIREY, *Tutelle*, 248;
THIRY, I, 559.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 632, 633; (X, p. 756);
CANTACUZINO MATEI, p. 74;
NACU, I, p. 598.

Jurisprudență.

1. Tutela are o personalitate juridică proprie și deci nu poate fi considerată ca având un domiciliu distinct de domiciliul minorului. Din termenii art. 373 c. c. instanța cheamă a supraveghea administrarea tutelei, este aceea a domic. minorului, iar potrivit art. 93 c. c., minorul este domiciliat la tutorele său. Nici un text de lege nu derogă, în ce privește pe tutore, dela regulile de drept comun asupra schimbării domiciliului,

și deci, dacă tutorele își strămută domiciliul, această împrejurare atrage strămutarea tutelei, și instanța noului domiciliu devine competentă ca să supravegheze administrarea ei, afară de cazul când s'ar constată că tutorul s'a mutat în scopul de a împiedica controlul consiliului de familie și al tribunalului. (Cas. II, dec. civilă 413 din 26 Septembrie 1923. *Jur. Gen.* 1923, No. 1512 *Jur. Gen.* 1924, No. 247, *Jur. Rom.* 20.923, *Curier Judiciar*, 7/924).

2. A se vedea: Art. 344 cu notele 6, 7; art. 356 cu nota 8.

Art. 374. — Persoanele în vârstă de 65 ani, pot a se apăra de primirea tutelei; iar acela ce ar fi fost numit tutore, mai înainte de această vârstă, va putea la 70 ani să ceară lepădarea sa din tutelă. (Civ. 379 urm.; Civ. Fr. 433).

Text. fr. Art. 433. — Tout individu âgé de soixante-cinq ans accompli peut refuser d'être tuteur. Celui qui aura été nommé avant cet âge, pourra, a soixante-dix ans, se faire décharger de la tutelle.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 424; I, ed. 5-a, p. 662;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 444;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 328 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 241 urm.;
 DEMOLOMBE, VII, 422, 423;
 HUC, III, 343;
 LAURENT, IV, 502, 503;
 MARCADÉ, art. 433;
 MOURLON, ed. 7-a, p. 568;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 633 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 74;
 NACU, I, p. 598.

Art. 375. — Persoanele supuse unei infirmități grave legalmente dovedită, sunt apărate de tutelă; dacă acea infirmitate li s'a întâmplat în urmă primirii vreunei tutele, pot cere desărcinarea lor. (Civ. 379 urm.; Civ. Fr. 434).

Text. fr. Art. 434. — Tout individu atteint d'une infirmité grave et dûment justifiée, est dispensé de la tutelle.

Il pourra même s'en faire décharger, si cette infirmité est survenue depuis sa nomination.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 425; I, ed. 5-a, p. 663;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 445;
 DEMOLOMBE, VII, 426, 427;
 MARCADÉ, art. 434;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 569;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 633 urm.; (X, p. 756);
 CANTACUZINO MATEI, p. 74;
 NACU, I, p. 598.

Art. 376. — O tutelă primită este pentru aceeași persoană o legiuită apărare de a nu primi și o a doua tutelă. (Civ. 378 urm., 451; Pr. civ. 638; Civ. Fr. 435).

Text. fr. Art. 435. — Deux tutelles sont, pour toutes personnes, une juste dispense d'en accepter une troisième.

Celui qui, époux ou père, sera déjà chargé, d'une tutelle, ne pourra être tenu d'en accepter une seconde, excepté celle de ses enfants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 425, 426; I, ed. 5-a, p. 663, 664;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 446;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 333 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 245 urm.;
 DEMANTE, II, 182 bis;
 DEMOLOMBE, VII, 428, 434;
 HUC, III, 345;
 LAURENT, IV, 505, 506;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 569;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 636 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 74;
 NACU, I, p. 599.

Art. 377. — Cei ce au 5 copii legiuți sunt apărați de ori care altă tutelă străină; copiii morți nu vor fi numărați, decât numai atunci când și aceștia vor fi lăsat copii vii. (Civ. 378 urm.; Pr. civ. 638; Civ. Fr. 436).

Text. fr. Art. 436. — Ceux qui ont cinq enfants légitimes, sont dispensés de toute tutelle autre que celle desdits enfants.

Les enfants morts en activité de service dans les armées du Roi seront toujours comptés pour opérer cette dispense.

Les autres enfants morts ne seront comptés qu'autant qu'ils auront eux-mêmes laissé des enfants actuellement existants.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 426, 427; I, ed. 5-a, p. 664, 665;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 447;
 DALLOZ, *Suppl. Minorité*, 248;
 DEMOLOMBE, VII, 431-438;
 HUC, III, 346;
 LAURENT, IV, 507;
 MOURLON, ed. 7-a, p. 569;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842;
 SIREY, *Tutelle*, 277;
 THIRY, I, 563.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 638 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 74;
 NACU, I, p. 599.

Art. 378. — Copiii născuți în cursul duratei tutelei nu pot fi o cauză spre a se cere desărcinarea din tutelă. (Civ. Fr. 437).

Text. fr. Art. 437. — La survenance d'enfants pendant la tutelle ne pourra autoriser à l'abdiquer.

Doctrină străină.

DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 336 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 248;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 569;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 638 urm.; (X. p. 756).
 NACU, I, p. 599.

Art. 379. — Dacă tutorele ales este față la deliberarea consiliului de familie, care pune asupra lui sarcina tutelei, el este dator îndată să propue, spre apărarea sa, ori care din împrejurările mai sus arătate, iar nefiind față, va fi îndatorat în 15 zile cel mult, după ce i se va face cunoscută numirea sa, să împărtășească tribunalului cuvintele apărării sale; iar nepăzind aceste formalități nu va fi în urmă primit a mai face propuneri de apărare. (Civ. 370 urm.; Civ. Fr. 438, 439).

Text. fr. Art. 438. — Si le tuteur nommé est présent à la délibération qui lui défère la tutelle, il devra sur-le-champ, et sous peine d'être déclaré non recevable dans toute réclamation ultérieure, proposer ses excuses, sur lesquelles le conseil de famille délibérera.

Text. fr. Art. 439. — Si le tuteur nommé n'a pas assisté à la délibération qui lui a déferé la tutelle, il pourra faire convoquer le conseil de famille pour délibérer sur ses excuses.

Ses diligences à ce sujet devront avoir lieu dans le délai de trois jours, à partir de la notification qui lui aura été faite de sa nomination; lequel délai sera augmenté d'un jour par trois myriamètres de distance du lieu de son domicile à celui de l'ouverture de la tutelle: passé ce délai, il sera non recevable.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 427, 428; I, ed. 5-a, 665, 666;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 451, 452, 453;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 343 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 251 urm.;
 DEMANTE, II, 185 bis;
 DEMOLOMBE, VII, 452, 454;
 HUC, III, 347;
 LAURENT, IV, 495, 511;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 570;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842;
 SIREY, *Tutelle*, 298, 303, 304.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 640 urm., 682, n. 2;
 NACU, I, p. 599.

Art. 380. — Când tribunalul districtului va cunoaște că împrejurările de apărare propuse de alesul tutore nu au ființa lor, îl va îndatoră a primi tutela.

În tot cazul însă până la deciziunea tribunalului, oricare ar fi acea deciziune, va fi dator a administra provizoriu tutela. (Civ. 378, 379; Pr. civ. 638—642; Civ. Fr. 440).

Text. fr. Art. 440. — Si ses excuses sont rejetées, il pourra se pourvoir devant les tribunaux pour les faire admettre; mais il sera, pendant le litige, tenu d'administrer provisoirement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 428; I, ed. 5-a, p. 667;
 DALLOZ, *Suppl. Minorité-tutelle*, 254 urm.;
 LAURENT, IV, 512;
 MOURLON, ed. 7, I, p. 570, 571;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 640 urm., 682, n. 2; (XI, p. 381);
NAGU, I, p. 600.

Jurisprudență.

1. Dacă consiliul de familie încuviințează a se plăti tutorului pe fiecare an câte o sumă anumită sub denumirea de cheltueli de administrațiune, fără îndatorirea de a le justifica, din momentul ce consiliul de familie dispensează pe tutore de a da seamă de întrebuintarea acestei sume, este învederat că s'a alocat în scop numai de a-l îndemni de timpul ce va avea a întrebuintă cu îngrijirea intereselor minorului. Inșă tutela fiind o sarcină publică (*munus publicum*), obligațiunea de a o primi este impusă ca o datorie socială ori cărui cetățean, rudă sau străin cu minorul, și nu e permis de a o refuză de cât în

cazurile de scuze legitime anume prevăzute de lege. De altă parte, tutela fiind gratuită, tutorul nu poate primi nici o îndemnizare pentru timpul ce l-ar întrebuintă în afacerile persoanei pusă sub îngrijirea sa. Prin urmare, dispozițiunea luată de consiliul de familie e în contra spiritului legii. (Apel Iași, II, 71, lun. 20/86, Dr. 1/86).

2. Tutorele ales, care a cerut de la tribunal dispensarea sa de tutelă, fiind dator să administreze provizoriu tutela până la deciziunea tribunalului, comunicarea unei hotărâri judecătorești făcută acestui tutore este bine făcută dacă comunicarea s'a făcut mai înainte ca tribunalul să admită demisiunea sa din tutelă. (Cas. I, 347/97, B. p. 1152).

Art. 381. — Dacă va isbuti a rămâne apărat de tutelă, aceia care se vor fi împotrivit apărării, pot fi condamnați la despăgubiri.

Dacă nu va fi apărat, va fi însuși condamnat la cheltueli. (Civ. 378, 379, 998, 1084; Pr. civ. 140, 143, 144; Pr. pen. 638 642; Civ. Fr.^o 441).

Text. fr. Art. 441. — S'il parvient à se faire exempter de la tutelle, ceux qui auront rejeté l'excuse, pourront être condamnés aux frais de l'instance.

S'il succombe, il sera condamné lui-même.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 429; I, ed. 5-a, p. 667;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 345;
DEMOLOMBE, VII, 458;
LAURENT, IV, 512;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 570, 571;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1836-1842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 640 urm., 682 n. 2;
NAGU, I, p. 600.

Art. 382. — Acei cari, fără a înfățișa legiuite cuvinte de apărare și după formele prescrise de lege, nu vor voi a primi cărmuirea unei tutele ce li s'a oferit după legi, vor fi răspunzători de toate pagubele cauzate, prin refuzul lor, în averea minorelui¹⁾. (Civ. 370 urm., 379, 998, 1084; C. Calimach, 270, 271; C. p. 330).

Doctrină străină.

DEMOLOMBE, VII, 496, 497;
HUC, III, 252;
LAURENT, IV, 518.

¹⁾ Art. 382 din Codul civil român, nu are echivalentul său în Codul civil frances. El este o inovațiune a legiuitorului nostru.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 645 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 74;
NACU, I, p. 600.

Secțiunea VI. — *Despre necapacitatea, escluziunea și destituirea din tutelă.*

Art. 383. — Nu pot fi tutori, nici membrii unui consiliu de familie:

1. Minorii, afară de tatăl și mama.
2. Interzișii.
3. Femeile, afară de mamă și de femeile ascendente.
4. Toți aceia care însuși, sau ai căror tată și mamă au cu minorul un proces în care este compromisă starea civilă a acestui, sau averea lui, sau o parte însemnată din ea. (Civ. 325, 342, 348, 358, 384—386, 435, 441, 445, 452; Decret-lege privitor la dispozițiunile luate pentru înlesnirea ocrotirii orfanilor de război (Mon. Of. 19/918). Art. IV; Civ. Fr. 442).

Text. fr. Art. 442. — Ne peuvent être tuteurs, ni membres des conseils, de famille.

- 1° Les mineurs, excepté le père ou la mère;
- 2° Les interdits;
- 3° Les femmes, autres que la mère et les ascendantes;
- 4° Tous ceux qui ont ou dont les père ou mère ont avec le mineur un proces dans lequel l'état de ce mineur, sa fortune, ou une partie notable de ses biens, sont compromis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 374, 375, 418; I, ed. 5-a, p. 596-599, 653;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 455, 456;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 479, 493, 540;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 348 urm., 367 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 256 urm., 275 urm.;
DEMANTE, II, 190 bis, II; 193 bis, II;
DEMOLOMBE, VII, 468, 469, 474-476, 492, 512, 513, 515, 516;
DURANTON, III, 505;
HUC, III, 350;
LAURENT, IV, 513-520, 538, 539, 542;
LYON-CAEN ET RENAULT, *Traité de droit commercial*, VIII, 976;
MARCADÉ, art. 442;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 572;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
SIREY, *Tutelle*, 330, 332 urm.;
THIRY, I, 568.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 647 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 26; VII, p. 551; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 75); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46;
CANTACUZINO MATEI, p. 73, 74, 77;
GEORGEAN N., *Nota sub. Trib. Drohoi*, 8496 din 25 Nov. 1921. *Jurispr. Gen.* 23/1923, No. 1637;
NACU, I, p. 600, 601.

Jurisprudență.

1. După art. 383, femeile (afară de mamă și alte ascendente) sunt incapabile de a fi tutoare; și, deși în general, actele unui tutor în persoana

căruia există o cauză de incapacitate trebuie menținute în favoarea tertilor de bună credință, această dispozițiune favorabilă, fundată pe *maxima factum tutoris, factum pupili*, nu poate avea aplicațiune în cazul unei tutele

gerată de o femeie, pe care terțiul, care a contractat cu dânsa ca cu o tutoare, știe că nu e nici mamă, nici ascendentă a copilului, nimeni fiind presupus că ignoră legea. (Cas. I, 165/Mai 15/82, B. p. 559).

2. Din spiritul art. 347 și 357 combinate cu art. 383, mama văduvă și remăritată care nu e menținută ca tutrice legală, trebuie să facă de drept parte din consiliul de familie, ca cea mai de aproape rudă a minorilor ei copii, pe câtă vreme înlocuirea ei cu alt tutor pentru motiv de remăritare nu se poate considera ca o excludere sau destituire în sensul prevăzut de art. 385, și prin urmare nu se poate invoca pentru ea aplicarea art. 386 pentru a fi exclusă și din consiliul de familie. Ast-fel, în lipsă de un text formal de lege pentru pierderea calității de a face parte din consiliul de familie ca cea mai apropiată rudă a minorilor, urmează de a i se respecta această calitate. (Apel Iași, II, Apr. 26/90, Dr. 41/90; Apel Iași, II, 71, Iun. 20/86, Dr. 1/86).

3. Singurul fapt că tutoarea legală a cerut în justiție ca, față de alții și de minorul său fiu, să i se recunoască dreptul la a treia parte în uzufructul averii decedatului ei soț, nu constituie pentru mamă pierderea calității sale de tutoare legală, de oare ce dreptul ce reclamă îi e recunoscut de legiuitor prin art. 684 în averea mortului; și dar nefiind vorba de o pretențiune în contra minorului, ea poate stă în instanța de partagiu ca tutoare legală a fiului său minor. (Apel Buc. III, 211, Oct. 3/87, Dr. 39/88).

4. Dacă autoritatea competentă delegeă puterea unui incapabil, îi dă prin aceasta calitatea cerută de a putea lucra legalmente. Ast-fel sunt valabile și prin urmare pot fi opuse minorilor actele săvârșite de către matusa minorilor, care a fost aleasă tutoare de către consiliul de familie și confirmată de tribunal; mai ales că legea, prin art. 368, pentru ori ce încuviințare a nelegalelor măsuri păgubitoare intereselor minorilor, face responsabil, nu pe cei de al treilea, ci pe tribunal și pe membrii consiliului de familie. Chiar și din art. 347 pr. civ. se poate deduce că capacitatea putativă a unui tutor nu poate invalida actele săvârșite de el, pentru că, după acel articol, în cazul când o mamă, fiind tutrice legală, se recăsătorește fără a se consulta în prealabil consiliul de familie dacă i se mai lasă tutela, ea o pierde, și cu toate acestea legiuitorul nu face responsabil de urmările acestei tutele nelegale de cât pe tutrice și pe soțul ei. (Apel Iași, II, 80, Mai 27/89, Dr. 59/89).

5. Art. 383 prevede că nu pot fi tu-

tori toți aceia cari înșile sau ai căror tată și mamă au cu minorul un proces în care este compromisă averea acestuia sau parte însemnată din ea, și în atare caz, conform art. 355, consiliul de familie al minorului va îngriji pentru numirea unui alt tutor. Ast-fel dacă tutorele minorului este creditor al decedatului al cărui erede e minorul, tutorul nu poate reprezintă pe minor în instanță la vânzarea averii decedatului, și tribunalul, trebuie să amâne vânzarea pentru a se numi un alt tutore minorului care să-l reprezinte pe acesta și în persoana căruia să se îndeplinească procedura de urmărire. (Cas. II, 6/Ian. 14/91, B. p. 66).

6. După art. 383 alin. III, nu pot fi tutori, nici membrii unui consiliu de familie, femeile, afară de mamă și femeile ascendente. De aci reese că femeile, afară de mamă sau ascendente, fiind incapabile de a fi tutore, aceeași neapacitate a lor rezultând din lege, nu poate fi acoperită prin nimic, nici prin avizul consiliului de familie, nici prin omologarea unui asemenea aviz de către tribunal, și actele făcute de un tutore incapabil sunt nule ca făcute de o persoană ce nu avea puterea a le face. (Cas. I, 109/92, Mart. 20/92, B. p. 225).

7. Art. 747 c. civ., și art. 693 pr. civ., dispunând ca ori de câte ori într'un partagiu sunt mai mulți minori cu interese contrarii, se va da fie căruia din ei câte un tutor special, rezultă de aci, prin inducțiune, că ori de câte ori minorul ar avea interese contrarii cu ale tutorelui său trebuie a i se numi un tutor *ad hoc*. (Apel Buc. I, Oct. 9/93, Dr. 68/93).

8. Incapacitatea de a fi tutore poate fi invocată și pe cale de contestație la executarea hotărârii pronunțată în contra minorului, care nu fusese legal reprezentat; buna credință a celui de al treilea, neputând fi un argument pentru menținerea unei hotărâri, în care o parte în contra căreia se invoacă hotărârea, nu a fost reprezentată în mod legal. (Cas. II, 257/99, B. p. 1322).

9. Aceleași cauze de incapacitate, excludere sau destituire există pentru un membru din consiliul de familie ca și pentru tutor. Aceasta rezultă atât din dispozițiile art. 383 c. civ. care asimilează pe membrii consiliului de familie cu tutorii în ceace privește incapacitatea de a îndeplini aceste însărcinări, cât și din faptul că nu există nici un text din lege care să prevadă modul cum un membru poate fi depărtat din consiliul de familie. Prin urmare, în lipsa unor dispoziții speciale, aceiași procedură arătată de art. 387-389 c. civ. pentru îndepărtarea tutorului, urmează să se aplice și pentru

depărtarea unui membru din consiliul de familie. După citatele texte de lege, excluderea sau destituirea tutorului se face de consiliul de familie, convocat de tribunal după ce a fost chemat și ascultat înaintea sa și tutorul, procedură care dacă nu a fost urmată de tribunal cu privire la depărtarea unui membru din consiliul de familie, învârtuiește Curtea de apel să reformeze

hotărîrea tribunalului ca dată în mod neregulat și fără competență. (Cas. II, 168 din 9 Sept. 1921, Jurispr. Rom. 20-21/921, Curier Jud. 44/921 și Pand. Rom. 1922 III, 77. În acelaș sens: C. Apel Galați 178 din 9 Oct. 1939, Dreptul 1/910).

10. A se vedea: art. 313 cu notele 1, 2; art. 344 cu notele 4, 9.

Art. 384. — Osânda la o pedeapsă criminală aduce cu sine de drept escluziunea dela tutelă precum și destituirea din o tutelă primită mai dinainte. (Civ. 385; C. p. 7, 22, 268; Civ. Fr. 443).

Text. fr. Art. 443. — La condamnation à une peine afflictive ou infamante emporte de plein droit l'exclusion de la tutelle. Elle emporte de même la destitution, dans le cas où il s'agirait d'une tutelle antérieurement déferée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 373, 418; I, ed. 5-a, p. 595;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 457;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 537;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 346 urm., 355 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 256 urm., 261 urm.;
HUC, III, 353;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 573;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
THIRY, I, 569, 570.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 654 urm.; (I, ed. 2-a, p. 375; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 75;
CANTACUZINO MATEI, p. 74, 77;
NACU, I, p. 601;
RĂDULESCU SILIU, *Observație*, sub. Cas. I, 470 din 1 Dec. 909. Dreptul 4/1910.

Art. 385. — Sunt asemenea oprîți de a fi tutori și destituibili:

1. Persoanele cu purtarea rea în deobște cunoscută.
2. Persoanele care dau dovezi de rea credință sau incapacitate în îndeplinirea sarcinei de tutore. (Civ. 384, 386, 458; Pr. civ. 145; C. p. 330; Civ. Fr. 444).

Text. fr. Art. 444. — Sont aussi exclus de la tutelle, et même destituables, s'ils sont en exercice.

- 1° Les gens d'une inconduite notoire;
- 2° Ceux dont la gestion attesterait l'incapacité ou l'infidélité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 419, 480; I, ed. 5-a, p. 655, 744;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 457;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 502, 533, 537; II, p. 199; ed. 1-a, III, p. 903;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 346 urm.; 356 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 256 urm., 261 urm., 284 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 454;
DEMOLOMBE, VII, 486, 491, 495;
HUC, III, 354;

LAURENT, IV, 521, 523;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 573;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
 SIREY, *Tutelle*, 347, 352, 353, 355, 361, 369;
 THIRY, I, 569.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 654 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 350, n. 1, 390; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 74, 75); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 51; *Observație* sub. C. Apel Rennes, 5 Dec. 1901. *Curier Jud.* 26/1902;
 CANTACUZINO MATEI, p. 75, 77;
 NACU I, p. 602;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. I, 470 din 1 Dec. 909. *Dreptul* 4/910.

Jurisprudență.

1. Mama, deși tutoare legală a minorului său fiu, se depărtează dela acest drept când se dovedește abătută la rele purtări. (Cas. I, 10/Jan. 13/88, B. p. 12).

2. Chestiunea de a se ști dacă tutorul a dat dovezi de rea credință sau neapacitate este chestiunea de fapt, asupra căreia consiliul de familie și instanțele de fond sunt chemate a decide după circumstanțe. (Cas. I, 365/Nov. 18 din 1892, B. p. 975).

3. Legea obligă pe tutor ca la intrarea sa în tutelă să facă inventariul averii. Neindeplinirea acestei îndatoriri poate atrage destituirea când omisiunea ar fi o probă de rea credință spre vătămarea intereselor interzisului. În ipoteza însă când nefacerea inventariului se poate atribui neglijenței sau altei cauze, tutorul poate fi supus numai la răspundere pecuniară, iar nu la destituire, fiind că legea permite a se lua această măsură extremă numai în contra tutorilor cu purtare rea în deobște cunoscută sau care administrează cu rea credință (art. 385). (Apel Buc. I, 232, Dec. 21/92, *Curier Jud.* 38/93).

4. Cauzele de oprire sau destituire din tutelă, prevăzute de art. 385 din Codul civil, pot fi propuse și încuviințate nu numai când tutorul a făcut acte de administrațiune, dar chiar mai înainte de intrarea sa în funcțiune. când consiliul de familie găsește că persoana, care reclamă tutela, nu are capacitatea cerută pentru îndeplinirea unei asemenea sarcine. (Trib. Ilfov I, *Dr.* 31/901).

5. Dacă prin art. 385, combinat cu art. 387 Cod. civ. se recunoaște consiliului de familie dreptul de a pronunța destituirea unui tutor, pentru rea purtare îndeobște cunoscută, acest drept — când e vorba de tata sau mama copiilor minori — trebuie limitat numai la cazul anume prevăzut de lege, adică la depărtarea din tutelă și luarea administrațiunii averii copiilor din mâna sa. În nici un caz însă, consiliul de familie nu poate ridică mamei puterea părintească, acest drept aparti-

nând exclusiv tribunalului, în cazul unic când un părinte s'ar face culpabil de delictul prevăzut în art. 267 și 268 Cod. penal. În afară de acest caz, copilul rămâne sub a lui autoritate până la majoritate sau emancipațiune. (C. Apel Buc. S. vac. *Dr.* 9/905).

6. În principiu, orice persoană, chemată legalmente la exercițiul unui drept sau însărcinare, nu poate fi exclusă ca incapabilă sau nedemnă de cât în baza unui text formal de lege.

Ca urmare a acestui principiu, legea, prin art. 384 și 385 din codul civil, arată cauzele de incapacitate sau nedemnități care pot aduce excluderea sau destituirea unui tutore, care, după natura faptelor ce acele articole prevăd, asemenea cauze sunt limitative, iar nu demonstrative. Că, afară de aceasta, destituirea unui tutore fiind nu numai o faptă dezonorantă, dar chiar o penalitate, dispozițiunile legii în această materie sunt de strictă interpretare și, ca atare, nu sunt lăsate la arbitriul instanțelor judecătorești.

Astfel, între cauzele cari atrag destituirea unui tutore fiind și incapacitatea în îndeplinirea sarcinii de tutore, prevăzută de art. 385 din codul civil, această incapacitate trebuie să se dovedească și să rezulte în mod evident din fapte precise și articulate în hotărîrea motivată a Consiliului de familie sau a judecătorilor.

Prin urmare, instanțele de fond nu pot depărta pe un tutore din această sarcină, bazându-se pe fapte din cari nu conchid că ar rezultă incapacitatea sa, și întru cât pe lângă aceasta acele fapte nici nu pot să atragă excluderea sau destituirea tutorelui, nefiind prevăzute de lege. (Cas. I, Dec. 1909, B. p. 1442).

7. După moartea unuia din soți, tutela revine soțului rămas în viață, însă conform art. 385 c. civ. sunt opriți de a fi tutori persoanele cari au o purtare rea în deobște cunoscută. Acest text clar și categoric se aplică la toate tutelele în genere, indiferent dacă tutela e legală sau dativă și ar fi nerational a se menține în tutelă un tutore

ori câte dovezi de imoralitate ar da numai pentru că este tatăl sau mama minorilor. (C. Apel Buc. s. III, 175 din 1 Sept. 1920. *Curier Jud.* 69-70/920).

8. Constitue o apreciere de fapt și scapă cenzurii Curții de Casație, constatarea instanței de fond că, deși averea succesorală a unor minori sub tutela legală a mamei lor, este pusă sub sechestrul judiciar, totuși acest fapt nu poate înlătură excluderea tutricei din tutelă, pentru nedestoinicie, de oarece această măsură de garanție a sechestrului judiciar poate încetă oricând, în momentul ce drepturile acelui ce a cerut această măsură de garanție a sechestrului judiciar ar fi valorificate și de oarece, pe de altă parte, consiliul îngrijitor care se găsește instituit pe lângă tutricea nu are un rol activ,

astfel că interesele minorilor ar rămâne în suferință. (Cas. II, 79 din 1924, *Jur. Gen.* 1924, No. 2034).

9. Este suficient motivată deciziunea instanței de fond prin care se exclude o tutoare legală din tutelă, atunci când arată că dânsa este nedestoinică pentru a administra averea succesorală a minorilor, de oarece dânsa, deși a încasat sume însemnate pentru întreținerea ei și a copiilor, totuși aproape în tot intervalul de timp de la moartea sotului a cedat pensiunile copiilor, câte odată cu sume mult mai mici, a lăsat să i se facă numeroase poprirri, etc.

O astfel de decizie motivată în fapt, scapă de sub cenzura Inaltei Curți de Casație. (Cas. II, 7 din 1924, *Jur. Gen.* 1924, No. 2035).

10. A se vedea: art. 383 cu nota 2.

Art. 386. — Vericare va fi esclus sau destituit din o tutelă, nu mai poate fi niciodată membru la vreun consiliu de familie. (Civ. 347, 383 urm.; C. p. 7, 268; Civ. Fr. 445).

Text. fr. Art. 445. — Tout individu qui aura été exclu ou destitué d'une tutelle, ne pourra être membre d'un conseil de famille.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 457, 458;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 485;

DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 346 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 263, 285 urm.;

DEMANTE, II, 196 bis, IV;

HUC, III, 355;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 574;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 573, 664 urm.;

NAOU, I, p. 600.

Jurisprudență.

1. Uzufuctul legal fiind un atribut exclusiv al puterii părintești, mama destituită din tutelă nu încetează de

a fi uzufuctuară legală asupra averii minorilor săi copii. (Apel Buc. III, *Dr.* 37/95).

2. A se vedea și nota No. 2 de sub art. 383.

Art. 387. — Destituirea tutorelui se va face de către consiliul de familie, convocat fiind el de tribunal.

Tribunalul nu va putea refuză convocarea consiliului de familie, când cererea de convocare se va face formal de către unul sau mai multe rude sau afini ai minorului, până la gradul de văr primar, sau în mai de aproape spiță. (Civ. 356 urm., 660 urm.; Pr. civ. 642; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 446).

Text. fr. Art. 446. — Toutes les fois qu'il y aura lieu à une destitution de tuteur, elle sera prononcée par le conseil de famille, convoqué à la diligence du subrogé tuteur, ou d'office par le juge de paix.

Celui-ci ne pourra se dispenser de faire cette convocation, quand elle sera

formellement requise par un ou plusieurs parents ou alliés du mineur, au degré de cousin germain ou à des degrés plus proches.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 419, 480, 481; I, ed. 5-a, p. 655, 656, 744, 745;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 480, 490, 492;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 202 urm., 299 urm., 376 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 135 urm.;
DEMANTE, II, 173 bis, 1;
DEMOLOMBE, VII, 377, 498;
MOURLON, ed. 7-a, p. 574;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 1843-1846, 1863.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 659 urm., 662;
CANTACUZINO MATEI, p. 75, 76;
NAU, I, p. 602.

Jurisprudență.

1. Dreptul de apel de care se ocupă art. 642 din procedura civilă, este acela acordat de lege în contra tuturor hotărârilor Tribunalului date asupra delibărării consiliului de familie, afară de acelea date asupra încheerilor privitoare la destituirea tutorilor, de oarece acest caz e prevăzut de dispozițiunea specială a art. 389, care obligă pe tutore să se adreseze mai întâiu cu plângere înaintea Tribunalului, rămânându-i în caz de nemulțumire, dreptul de apel la Curte în contra hotărârii date de Tribunal asupra acestei plângeri.

Prin urmare apelul făcut la Curte în contra jurnalului de omologare a Tribunalului, prin care tutorul este destituit, are a fi respins ca inadmisibil. (Cas. I, 10 Febr. 1906, B. p. 207).

2. Demiterea unui tutore pentru fapte de rea administrație, poate fi cerută și de membrul din consiliul de familie care a dat aprobarea unora din

actele administrației sale, întrucât nu e vorba de interesele sale, personale și măsurile dăunătoare incapabilului pot fi provocate chiar din oficiu de tribunal.

Avizul consiliului de familie în materie de tutelă și jurnalul de omologarea lui nu rezolvă un conflict de drepturi și nu pot fi asimilate unei hotărâri judecătorești pronunțate pe cale de jurisdicție contencioasă, astfel că autoritatea lucrului judecat nu poate decurge din asemenea acte.

Prin urmare greșit instanța de fond a aplicat principiul autorității lucrului judecat în materie de administrație a tutelei și a pronunțat o hotărâre nemotivată când nu a examinat toate faptele invocate pentru a stabili că interesele interzicerii sunt prejudiciate prin o rea administrație și chiar prin acte de rea credință din partea tutorului, sub cuvânt că administrația tutorului a fost verificată și aprobată de consiliul de familie. (Cas. II, 108 din 29 Apr. 1916. *Jur. Rom.* 24/916).

Art. 388. — Încheierea consiliului de familie, prin care se va pronunța excluderea sau destituirea tutorelui, va trebui a fi motivată și dată după ce va fi chemat și ascultat înaintea lui și tutorele. Dacă tutorele nu se va fi conformat chemării, escluderea sau depărtarea se va încheia de consiliu și în lipsă. (Civ. 389 urm.; Pr. civ. 638 urm.; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 447).

Text. fr. Art. 447. — Toute délibération du conseil de famille qui prononcera l'exclusion ou la destitution du tuteur, sera motivée, et ne pourra être prise qu'après avoir entendu ou appelé le tuteur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 745;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 79;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 237 urm., 389; *Suppl. Minorité-tutelle*, 162, 290 urm.;

DEMOLOMBE, VII, 140;
 LAURENT, IV, 529;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 574;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;
 SIREY, *Tutelle*, 396.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 659 urm., 662;
 CANTACUZINO MATEI, p. 75, 77;
 NACU, I, p. 603.

Jurisprudență.

1. După art. 638 al. II pr. civ., toate hotărârile consiliului de familie, atât cele motivate cât și cele nemotivate, pot fi atacate la tribunal de către tutor, curator sau ori care membru din consiliul de familie, atât pentru vitiile de formă cât și de fond. Și în dezbaterile ce se fac în justiție e natural că trebuie să se arate motivele pentru cari se susține sau se atacă hotărârea consiliului de familie, chiar și în cazul când acea hotărâre nu ar fi dintre acelea cari după lege trebuie să fie motivate. Deci, de câte ori se atacă pentru fond o hotărâre a consiliului de familie din acele cari după lege nu se motivează, necesarmente urmează ca să se arate în justiție motivele pe cari se întemeiază sau combaterea hotărârii consiliului, pentru ca judecata să poată aprecia în cunoștință de cauză asupra fondului chestiunii. (Apel Iași, II, 5, Ian. 9/83, *Dr.* 37/85).

2. Deliberările consiliului de familie în regulă generală nu trebuie motivate, și aceasta rezultă prin argument *a contrario* din art. 388 și 1763. Numai în 2 cazuri excepționale, prevăzute de art. 388 și 1763, consiliul de familie e dator a-și motiva deliberările sale, și anume: 1) când deliberarea e relativă la excluderea sau destituirea tutorului, și 2) când consiliul de familie fixează suma pentru care urmează a se lua inscripțiune ipotecară în averea tutorului și se indică anume imobilele tutorului în care să se ia inscripțiunea. Inșă deliberarea prin care consiliul de familie, conform art. 347, hotărăște a nu lăsa tutela asupra mamei trecută în a doua căsătorie nu este o hotărâre pentru excluderea mamei din tutelă în sensul art. 388 și nici prin analogie nu se poate aplica acest articol la cazul prevăzut de art. 347, căci excluderea din tutelă este consecința sau a unei condamnări criminale pronunțată în contra tutorului, sau a relei credințe ori necapacității în îndeplinirea sarcinei de tutor (art. 384 și 385), pe când înlăturarea mamei de la tutelă se face din cauze cu totul de altă natură și cari nu au absolut nici o analogie ori cât de depărtată cu cauzele exclusiunii

sau ale destituției din tutelă. Excluderea din tutelă, în sensul art. 388, se face pentru fapte anterioare săvârșite de tutor (art. 384 și 385), pe când înlăturarea mamei de la tutelă, în cazul art. 347, se face numai ca o precauțiune pentru viitor, atunci când consiliul de familie se îndoeste de afecțiunea mamei pentru copilul din întâia căsătorie, și când se îndoeste și de solitudinea sotului al doilea pentru persoana și interesele copiilor din întâia căsătorie, căci de fapt sotul al doilea este tutor, în caz când tutela se lasă asupra mamei. Consiliul de familie, când își exercită facultatea ce-i acordă legea de a lăsa sau nu tutela asupra mamei, trebuie să aibă în vedere mai cu seamă confianța ce-i inspiră al doilea sot și influența eventuală ce ar putea exercita asupra mamei în favoarea copiilor din prima căsătorie. Asemenea motive ar lăsa într'un mod foarte simțitor amorul propriu al secundului sot, în cazul când tutela ar fi luată de la mamă, și de aceea este de interesul ordinii și a bunei înțelegeri între membrii familiei ca consiliul de familie să nu spună motivele pentru cari nu lasă tutela mamei, mai cu seamă când nici nu e obligat de lege a arăta motivele. A susține teoria contrarie ar însemna a admite că consiliul de familie e dator să arate pentru ce nu numește ca tutor pe al doilea sot, fiindcă în generalitatea cazurilor, tutela se lasă sau nu mamei, mai cu seamă din considerațiune către sotul al doilea, căci de sigur că, în ipoteza art. 347, mama a fost bună tutrice până la căsătoria a doua, de vreme ce n'a fost exclusă de consiliul de familie, și simplul fapt al trecerii în a doua căsătorie ne fiind prin sine însuși o cauză de a nu i se lăsa tutela, apoi de sigur că numai încrederea în sotul al doilea este cauza care determină pe consiliul de familie de a lăsa sau nu tutela mamei, și este cu totul inutil și imprudent a se spune cauzele pentru cari consiliul de familie nu alege ca tutor pe al doilea sot. Și nu se poate susține că, după art. 638 pr. civ., toate hotărârile consiliului de familie ar trebui motivate, fiind că acest art. zice numai că, dacă hotărârea consiliului de familie nu e dată în unanimitate, fiecare membru

trebuie să-și arate părerea sa în prescriptul-verbal, dar de aci nu rezultă că hotărîrea majorității sau părerile membrilor din minoritate trebuie să fie motivate, fiind că a-și da o părere nu înseamnă a o și motiva. Deci art. 638 pr. civ., nu schimbă nici de cum regula din codul civil, după care hotărîrile consiliului de familie nu se motivează, afară de cele două excepțiuni indicate. (Apel Iași, II, 5, Ian. 9/85, Dr. 37/85).

3. Art. 638 pr. civ., nu statuează altceva de cât că în cazul când hotărîrea consiliului de familie nu este dată în unanimitate, fie care membru este dator a-și arăta părerea sa. De aci însă nu rezultă că de câte ori nu este unanimitate, consiliul de familie să fie dator a-și motiva hotărîrea sa, chiar când ar fi vorba de hotărîri ce consiliul de familie nu este obligat a le motiva; legea cere ca toți membrii să-și arate părerea lor. (Cas. I, 310, Nov. 2/87, B. p. 850).

4. Din momentul ce legea ridică mamei remăritate dreptul legal de tutoare și nu consimte a fi tutoare de cât dacă consiliul de familie va voi să fie, este învederat că consiliul de familie când nu-i dă această tutelă și numește un alt tutore, nu poate să fie obligat a-și motiva părerea sa; căci prin această dispozițiune a sa, consiliul de familie nu ridică mamei un drept ce aveă de la lege, ci nu face de cât să uzeze de o facultate lăsată la aprecierea sa, aceea de a o numi sau nu ca tutoare. Și nu există nici o asemănare între cazul prevăzut de art.

388, în care excluderea sau destituirea din tutelă se pronunță de chiar consiliul de familie și dar se puteă cere motivarea deciziunii sale, cu cazul unei femei măritate, care pierde tutela nu în virtutea art. 388, ci a art. 347 prin simplul fapt al remăritărei sale. (Cas. I, 310/87, Nov. 2/87, B. p. 850).

5. Art. 388 nu se poate aplica la cazul când consiliul de familie n'a lăsat tutela mamei recăsătorită, căci nu este o destituire ce consiliul pronunță când nu lasă tutela mamei care trece în a doua căsătorie, fiind că din acest moment intră în regula generală, și regula este că avizul nu trebuie să fie motivat. Inșă motivele care consiliul le-a avut în vedere când a ridicat tutela mamei trebuie să le deslusească înaintea tribunalului, când deliberațiunea lui ar fi atacată. Tribunalul nu poate să schimbe hotărîrea consiliului de familie substituind părerea sa în locul celei pronunțate de consiliu; el se mărginește în asemenea caz a anula numai hotărîrea consiliului de familie, fiind că din momentul ce se recunoaște că tutela este dativă, numai consiliul de familie este în drept a numi tutore. (Trib. Iași, III, 52, Oct. 3/86, Dr. 29/87).

6. Fără o plângere din partea persoanelor arătate în art. 388 și 389, Tribunalul nu poate dela sine să infirme avizul consiliului de familie, prin care se dispune depărtarea din tutelă a unei tutoare legale. (C. Apel Buc. III, Dr. 1/96).

7. A se vedeă și *notele* No. 2 de sub art. 367 și No. 1 de sub art. 387.

Art. 389. — Dacă tutorele se va mulțumi cu escluderea sau depărtarea lui, atunci se va numi alt tutore care va intra îndată în funcțiunea sa.

Dacă va urma plângere din partea tutorelui, asupra escluderei sau a destituirei sale, până în 5 zile cel mult, de când i se va fi încunostiințat escluderea sau destituirea, când ea s'ar fi încheiat în nevința lui, tribunalul va hotărî de urgență asupra plângerei, rămâind dreptul de apelațiune, în caz de nemulțumire, atât rudelor sau afinilor cari au provocat escluderea sau destituirea, cât și tutorelui.

Din momentul când tribunalul va încuviința escluderea sau destituirea tutorelui, acesta va fi suspendat și se va numi o altă persoană ca tutore provizoriu. (Civ. 388; Pr. Civ. 58, 69, 638, 640, 641, 642, 683; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 448, 449).

Text. fr. Art. 448. — Si le tuteur adhère à la délibération, il en sera fait mention, et le nouveau tuteur entrera aussitôt en fonctions.

Si l'y a réclamation, le subrogé tuteur poursuivra l'homologation de la délibération devant le tribunal de première instance, qui prononcera sauf l'appel.

Le tuteur exclu ou destitué peut lui-même, en ce cas, assigner le subrogé tuteur pour se faire déclarer maintenu en la tutelle.

Text. fr. Art. 449. — Les parents ou alliés qui auront requis la convocation pourront intervenir dans la cause, qui sera instruite et jugée comme affaire urgente.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 345, 481, 483; I, ed. 5-a, p. 624, 745-747;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 497;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 255, 265 urm., 322, 377 urm., 385, 387, 389; *Suppl. Minorité-tutelle*, 178, 181 urm., 206 urm., 291 urm., 295, 485;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 200;
 DEMOLOMBE, VII, 344, 503, 506, 507;
 HUC, III, 356;
 LAURENT, IV, 466, 528-531;
 MARCADÉ, art. 438 n. 1, 448, 449;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 574;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1843-1846, 1863;

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 659 urm., 662; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 291, 323;
 CANTACUZINO MATEI p. 75;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 32;
 NACU, I, p. 603.

Jurisprudență.

1. După art. 389 termenul de 5 zile prevăzut pentru a ataca jurnalul consiliului de familie este preseris numai pentru cazul când un tuter, fiind destituit din această calitate de consiliul de familie, nu se mulțumește pe dispozițiunile luate de consiliu și voește a face apel la tribunal. Iar încheerile consiliului de familie prin care se numește tuter minorilor pot fi contestate la tribunal de către unul din membrii consiliului sau de o rudă a minorilor, și legea nu prevede niciăeri un termen fatal în care numai asemenea contestațiuni se pot face, prin urmare ele pot fi făcute în tot timpul cât ține tutela. (Apel. Focș. II, Febr. 14/85, *Dr.* 24/85).

2. În principiu, încheierile consiliului de familie sub executorii prin ele însăși și numai prin excepțiune unele din acele încheieri, și în anume cazuri prevăzute de lege, sunt supuse aprobării tribunalului. Deliberările consiliului de familie relative la numirea de tutori nu sunt supuse aprobării tribunalului; însă persoana care se crede vătămată, tuturul sau oricare din membrii consiliului de familie, au drept de a ataca prin acțiune principală înaintea tribunalului acea încheiere a consiliului de familie, și asemenea acțiune urmează să se judece de urgentă față cu părțile care au luat parte la deliberatiune, și acea hotărâre ce se va da asupra unei asemenea contestațiuni este supusă apelului; acestea rezultă din art. 388 și ur. c. civ.

și art. 638 și ur. pr. civ. Astfel fiind, deși tribunalul aprobă înlocuirea tutoarei legală trecută în a doua căsătorie, totuși încheierea consiliului de familie prin care se numește alt tuter, nefiind supusă aprobării tribunalului, procesul-verbal de aprobare nu se poate ataca pe calea apelului, având drept însă mama să facă reclamațiune la tribunal contra încheierii consiliului de familie și să ceară ca contradictoriu cu membrii consiliului de familie să se pronunțe asupra încheierii consiliului de familie și numai hotărârea ce se va da asupra unei asemenea reclamațiuni este supusă apelului. Dacă dar mama nu atacă acea încheiere a consiliului de familie prin o acțiune directă înaintea tribunalului, ci se mărginește numai de a da o petițiune prin care arată că este nemulțumită pe încheierea consiliului de familie, și tribunalul, prin exces de putere și fără competență, în camera de consiliu, o discută aprobând avizul consiliului, o asemenea încheiere a tribunalului neputând a modifica întru nimic dispozițiunile avizului consiliului de familie, nici curtea de apel nu poate, prin apelul făcut înaintea sa contra procesului-verbal al tribunalului, intra în cercetarea motivelor de nemulțumire ce ar prezenta acest aviz. (Apel Galați, I, 122, Sept. 29/88, *Dr.* 67/89).

3. După art. 389 sunt susceptibile de dreptul de apel numai încheierile tribunalului cari au confirmat excluderea sau destituirea dată de consiliul de familie unui tuter. Iar avizurile consiliurilor de familie sunt supuse

apelului înaintea tribunalului numai în cazurile prevăzute de lege. Or. avizul consiliului de familie în materie de destituire a tutorelui nu este supus apelului decât atunci când el pronunță destituirea. Astfel, dacă consiliul de familie, chemat a delibera asupra propunerii de destituirea tutorelui a găsit propunerea nefundată, tribunalul nu poate intra în cercetarea faptului și decide altfel decât consiliul de familie, deci apelul contra încheerii tribunalului care confirmă o atare decizie a consiliului de familie este inadmisibil. (Apel Buc. III, 28, Febr. 9/89, Dr. 19/89).

4. Dacă, în contra încheerii consiliului de familie, prin care n'a mai primit pe mama remăritată să fie tutore a copiilor săi, dânsa a făcut o plângere în conformitate cu art. 389, și tribunalul n'a dat o încheere de omologare, ci s'a pronunțat asupra plângerii contra aceluși jurnal, și considerând-o ca o plângere în regulă, judecă toate punctele pentru cari mama cerea anularea încheerii consiliului de familie ca nelegal dată, respingându-i pretenția, o asemenea încheere dată de tribunal e susceptibilă de apel. (Cas. I, 191/Mai 8/90, B. p. 606).

5. Art. 642 pr. civ. fiind conceput în termeni generali, de aci urmează că ori de câte ori tribunalul e chemat a se pronunță asupra unei contestări în materie de destituire sau excludere din tutelă, hotărîrea dată asupra deliberațiunii consiliului poate fi atacată cu apel. Dacă curtea de apel statuiază că sunt susceptibile de apel numai încheierile tribunalului care au confirmat avizul consiliului de familie, prin care pronunță destituirea unui tutore, iar nu și atunci când consiliul de familie, chemat a delibera asupra unei propuneri de destituire a tutorelui, nu încuviințează acea destituire, creează o distincțiune care nu e prevăzută de lege,

violând cu modul acesta art. 389 c. civ. și art. 642 pr. civ. (Cas. I, 7/Ian. 12/90, B. p. 12).

6. Hotărîrile date de trib. pe cale grațioasă nu sunt susceptibile de a fi apelate, decât în cazurile prevăzute de art. 389 C. c. și 642 Pr. civ. (Apel Buc. III, Dr. 4/95).

7. Actele săvârșite de un consiliu de familie, care nu va fi fost format conform legii, trebuiesc a fi privite ca nule, de oarece un asemenea consiliu n'are existență legală, și nulitatea lor poate fi propusă în orice moment, și nu poate fi acoperită prin faptul că persoanele, fără drept de a fi membri în consiliul de familie, au fost citate și n'au fost contestate la diferite convocări. Astfel, tutorele destituit de un asemenea consiliu de familie poate opoziție la tribunalul contra avizului prin care este destituit din tutelă și peste termenul de 5 zile, acordat de art. 389 din C. civil, într-un caz acest articol a avut în vedere numai avizul dat de un consiliu legalmente constituit, nu și acele cari, din cauza vițioasei constituii a consiliului, sunt nule și nu pot produce nici un efect. (Cas. I, 64/98, B. p. 199).

8. Tribunalul nu poate să infirme cartea de judecată prin care se destitue un tutore, numai după apelul acestuia și față de dânsul, fără să citeze în instanță și pe ruda sau afinul, care a cerut această destituire. (Cas. I, 557 din 1904, B. p. 1783).

9. Tribunalele sunt suverane a decide, având în vedere interesele minorului, dacă este locul a se lua părintelui destituit din tutelă conf. art. 385 c. civil, dreptul de privighere și educație asupra minorilor, fără a violă prin aceasta principiile cari edictează puterea părintească. (Trib. Neamț 196 din 1911, Curier Jud. 27/1912).

10. A se vede: art. 387 cu nota 1; art. 388 cu nota 6.

Secțiunea VII. — Despre administrațiunea tutorilor.

Art. 390. — Tutorele va purtă grijă de persoana minorului și îl va reprezenta în toate actele civile; el va administra bunurile minorului ca un bun părinte de familie, și va fi răspunzător pentru daune interese ce s'ar putea întâmplă din reaua lor administrare; el nu poate nici a cumpără bunurile minorului, nici a le lua în arendă, nici a primi cesiunea a vreunui drept sau a vreunei creanțe în contra pupilului său. (Civ. 93, 127, 131 urm., 142, 338, 356, 391, 395 urm., 398, 414, 807, 809, 1084, 1106, 1161, 1231, 1308, 1391 urm., 1419, 1538, 1753, 1906, 1908; C. Com. 10, 13, 18; Pr. civ. 145, 653; Decret lege privitor la dispozițiunile luate pentru înlesnirea ocrotirii orfanilor de război. (Mon. of. 19/918), Art. IX, X; L. p. regularea și Con-

sol. drept. de a exploata petrol și ozocherita, Art. 57; Civ. Fr. 450).

Text. fr. Art. 450. — Le tuteur prendra soin de la personne du mineur, et le représentera dans tous les actes civils

Il administrera ses biens en bon père de famille, et répondra des dommages-intérêts qui pourraient résulter d'une mauvaise gestion.

Il ne peut ni acheter les biens du mineur, ni les prendre à ferme, à moins que le conseil de famille n'ait autorisé le subrogé tuteur à lui en passer bail, ni accepter la cession d'aucun droit ou créance contre son pupille.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 429-431, 433, 434, 456-459, 462, 468-470, 472, 473; I. ed. 5-a, p. 668, 670, 671, 673, 674, 690, 713-718, 729-733;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 516 urm., 607, 614, 621, 626;
 BAUDRY ET SAIGNAT, *Vente*, 250;
 BEUDANT, II, 832, 876;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 632, 635;
 CHAUVEAU ET HÉLIE, *Théorie, du Code pénal*, ed. 5-a, I, 339;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 89, 499, 501, 504, 508, 514, 516, 537, 591; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 158;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 29, 390 urm., 400 urm., 445 urm., 564 urm., 727 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 29, 301 urm., 311 urm., 343 urm., 417, 545, 555 urm., 661 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 206 bis, VII;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 118 urm.; II, p. 379;
 DEMOLOMBE, VI, 374-385; VII, 508, 533, 535-537, 569, 570, 649, 650, 652, 653 urm., 656, 677, 686, 687, 691, 754, 757, 760-762, 766-768, 774, 802-804; VIII, 118, 121, 127;
 DURANTON, III, 570;
 GUILLOUARD, *Vente*, I, 131;
 HUC, III, 370, 371, 386, 398;
 LAURENT, V, 1 urm., 44, 50, 54, 62, 78, 166; XXIV, 45 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 575; 591 urm.;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 505 urm., 520 urm., 646;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1848-1852, 1856, 1957-1959;
 SIREY, *Tutelle*, 693, 699, 830 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 501-503, 568, 713 urm., 733 urm., 782; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 243, 247 n. 4, 249, 351, 450; VI, p. 312, 321, 405, 752; VII, p. 551; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 71; IX, p. 54; XI, p. 113, 338); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 186, 191, 252; *Observație* sub. Trib. Iași 6 Nov. 1906. Dreptul 72/1906; *Nota*, sub. Cas. I, 687 din 20 Iunie 1923. *Jurispr. Gen.* 4/1924 No. 246;
 CANTACUZINO MATEI, p. 84, 85, 86, 92, 93, 441, 492;
 CONSTANTINESCU JAC N., *Asupra contractului de locațiune*, ed. 2-a, p. 42;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 69, 71;
 DUMITRESCU, A. M., II, 184;
 HOZOC D., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. *Pand. Rom.* 1923, II, 30; *Nota* sub. Cas. I, 47, din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915. *Pand. Rom.* 1924, I, 199;
 NACU, I, p. 571, 606, 615, 635, 641; II, p. 418, 620, 680;
 ZAHARIA J., *Nota* sub. C. Apel Galați s. I, 130 din 26 Iunie 1924. *Curier Jud.* 38/924.

INDEX ALFABETIC

Acte de înstrăinare și dispoziție 9, 12, 24.	Chitanțe descărcătoare 18, 21.	Imobile 13, 26.	Prescripție 3.
A acțiune de conservare 27.	Consiliu de familie 2, 9, 16, 19, 21, 22, 24, 26.	Incasarea datoriilor și capitalurilor 6, 10, 13, 18.	Procese corcconționale 23.
Administrația tutorului 2, 3, 6, 8, 9-14, 16, 18, 21, 24.	Contestație 27.	Incetarea funcțiunilor tutorului 5.	Procese de arendare 26.
Adopțiune 19.	Cotutore 25.	Interdicție 26.	Putere părintească 7.
Arendare, a se vedea „Locațiune”.	Cumpărare 15, 22, 25, 28.	Jurisdicție grațioasă 2.	Recurs 4, 16.
Bunuri imobiliare 13, 26.	Curator 9.	Justificarea socotelilor 9.	Responsabilitatea tutorului 4.
Bunuri mobiliare 9, 24.	Datorii 3, 6, 10.	Locațiune 13, 24, 25.	Revizuire 4.
Capacitate 27.	Delicte și quasi-delicte 11.	Majoritate 5, 8, 28.	Schimbarea numelui 29.
Capitalurile minorului, a se vedea „Incasare” și 2, 22.	Destituire 7.	Mandat 8.	Socoteli generale 9, 28.
Cesiuine de creanță 5.	Dobânzi 3.	Mobile 9, 24.	Tranzacție 17.
Cheltueli 9.	Dota 24.	Nume, schimbarea, lui 29.	Tutor ad hoc 20.
	Educație 7, 19, 29.	Omologare 24.	Tutor legal 6, 12, 14.
	Farmacie 24.	Pădure 12.	Urmărire 1, 20.
	Hotărâri 4.	Partaj 8, 10.	Uzfructuar 12, 14.
		Plata datoriilor 3, 6, 10.	Vânzare, a se vedea „Acte de înstrăinare și dispoziție” și „Cumpărare”.
		Plata dobânzilor 3.	

Jurisprudență.

1. Epitropul care nu încetează cu urmărirea îndată ce i s'a înfățișat un act autentic, prin care se probă că averea urmărită nu mai eră a debitorului minorului, este supus la răspundere de prejudiciu în numele său personal, după art. 145, pr. civ., de oarece prin culpa sa s'a cauzat acel prejudiciu. (Cas. I, 339/Nov. 26/82, B. p. 1072).

2. În materie de jurisdicțiune grațioasă judecătorul nu poate statua decât în cazurile prevăzute de lege. Or, nici o dispozițiune legală nu autoriză pe tribunal, fie într'un mod direct fie pe calea unei cereri de omologare a unui aviz dat de consiliul de familie, să impună tutorului modul cum trebuie să întrebuițeze capitalurile disponibile ale minorilor. Tutorul, în lipsa unei restricțiuni legale, ca administrator al averii minorului, este în drept, fără a avea trebuință de nici o autorizare, și numai sub a sa răspundere, să întrebuițeze banii pupilului său după cum găsește de cuviință. Așa fiind, tribunalul care refuză să omologe avizul consiliului de familie prin care se autoriză tutorul să dea cu împrumut banii minorului, în loc de a-și declina competența, păsește peste atribuțiunile sale. (Apel Buc III, Iunie 3/82, Dr. 51/82).

3. Tutorele care are capacitatea de a administra bunurile minorilor, ca un bun părinte de familie (art. 390), are, în puterea acestei atribuțiuni ce-i conferă legea, dreptul și datoria de a plăti o datorie devenită exigibilă și interesele acestei datorii, sau de a cere un termen de plată, sau de a solicita un scăzământ. Dacă dar se admite, ceea ce nu se poate constata, că administratorii unui patrimoniu pupilar sunt capabili de a întrerupe prescripțiunea prin plată, nu este nici o rațiune de a le refuză de a întrerupe prescripțiunea în orice alt chip, cum ar fi cererea de a i se scădea dobânda sumei datorite, sub condițiunile numai ca actul tutorelui care cuprinde implicit o recunoaștere, să fie făcut în limitele puterii sale. (Cas. I, 280/Oct. 2/82, B. p. 930).

4. Hotărârile pronunțate contra unui tutor, chiar când ar avea tutorul interese contrarii minorului, sunt opozabile minorului, de oarece după art. 390, tutorul reprezintă pe minor în toate actele civile, și minorul nu poate decât a atacă această deciziune prin mijloacele ordinare: recurs în casatie sau cerere în revizuire. (Apel Iasi, II, 80 Iun. 14/82, Dr. 7/82).

5. Deși legiuitorul prin art. 390 operește pe tutore de a primi în timpul tutellei ceziunea vre-unei creanțe contra pupilului său, această prohibițiune

insă încetează îndată ce pupilul, devenind major, a luat în a sa administrare averea. Dacă dar ceziunea creanței a fost făcută în timpul pe când minorele devenia majore și încetase funcțiunea de tutore nu se poate opune nulitatea ceziunei. (Cas. I, 122/Mart. 28/84, B. p. 261).

6. Una din principalele obligațiuni ale tutorului este administrațiunea averii minorului (art. 390). Și unul din atributelo esențiale ale acestui drept de administrațiune este plata datoriei minorului și incasarea sumelor datorite lui. Astfel fiind, a ridică tutorului dreptul de a primi prețul creanțelor datorite minorului, este a se pune în contradicțiune cu unul din cele mai importante drepturi ale tutorului. Dacă această teorie este indiscutabilă când e vorba de administrațiunea unui tutor ordinar, a fortiori va avea loc în specia unde mama este tutoare legală, și prin urmare chemată de lege a administra cu o mai mare latitudine. (Apel Buc. III, 81, Apr. 17/84, Dr. 68/84).

7. Dreptul de educațiune fiind un atribut al puterii părintești, împrejurarea că mama a fost destituită din tutelă nu o face să peardă acest drept. Deci dar curtea de apel decizând că mama e în drept de a exercită singură puterea părintească asupra copilului său în ceea ce privește direcțiunea educațiunei lui, nu violează art. 390. (Cas. I, 233/Sept. 2/86, B. p. 661).

8. În principiu, ori de câte ori un tutor continuă și după ajungerea la majoritate a pupilului o afacere începută din timpul minorității, acel act nu poate fi privit decât ca săvârșit de un mandatar cu mandat tacit, iar nu ca un fapt al administrațiunei tutelare, de oarece cu majoritatea încetează și tutela. Astfel fiind minorul care în timpul partagiului devenind major nu a înștiințat pe nimeni despre aceasta în calitatea sa de persoană capabilă de a dispune de avutul său, neînlăturând pe fostul său tutor, a acceptat tacit a fi reprezentat de el în operațiunile partagiului, și nu se mai poate prevală de necitarea sa în persoană ca să obțină nulitatea împărțelei. (Apel Buc. III, 122, Mai 9/88, Dr. 47/88; Trib. Ilfov, II, 205, Dec. 21/87, Dr. 5/88).

9. După art. 402 și 413 c. civ., combinate cu art. 639 pr. civ., numai pentru actele de înstrăinare și dispozițiune a bunurilor mobile se cere ca avizul consiliului de familie să fie omologat de tribunal. Când însă e vorba de cheltueli pentru reparațiuni, care constituiesc un fapt de administrațiune, ele intră în exclusiva atribuțiune a tutorilor sau curatorilor, sub singura rezervă de a le justifica, fie ca quantum, fie ca utile administrațiunei ce i s'a

încredințat, și aceasta cu ocaziunea dărei socotelilor anuale, neputând fi descărcat definitiv decât cu ocaziunea predării socotelilor generale ale întregii gestiuni. (Apel Buc. I, 92, Iun. 1/88, *Dr.* 45/88).

10. Tutorul ordinar, ca administrator al bunurilor minorului, are dreptul de a primi capitalurile acestuia, de a urmări plata creanțelor pupilului și de a-i plăti datoriile. Or, dreptul de a plăti datoriile implică dreptul de a recunoaște legitimitatea lor, atunci când sunt certe; însă pe cele contestabile nu are dreptul a le plăti, căci ar face o recunoaștere, dispunând indirect de bunurile minorului, ceea ce legea îi interzice. Dacă dar dreptul de a recunoaște legitimitatea unor creanțe certe e acordat unui tutor ordinar, cu atât mai mult cu atât acest drept îl are un tutor cu puteri speciale de a efectua și lichidă un partagiu. (Trib. Ilfov, II, 285, Dec. 24/87, *Dr.* 5/88).

11. Tutorul, ca mandatar legal al minorului său, nu contractează personal nici o obligațiune către persoanele cu cari tratează în această calitate pentru că el nu interperne decât ministerul său prin mijlocul căruia mandantul este presupus că contractează. Astfel ori de câte ori tutorul contractează cu o persoană în cunoștință de calitate sa, nu poate fi obligat către acesta, chiar când ar fi depășit limitele mandatului său, căci în acest caz persoana contractantă a trebuit să știe că tutorul depășește marginele mandatului său, și astfel nu poate fi obligat nici în virtutea vre-unui delict sau quasi-delict. (Trib. Ilfov, I, 94, Febr. 7/89, *Dr.* 65/89).

12. Atât tutorul legal cât și uzufructuarul legal, trebuie a administra averea minorilor, și a se bucura de fond, cu îndatorire de a nu înstrăina și denatură nimic și de a-i conserva substanța. Astfel fiind, defrișarea unei păduri și prefacerea ei în teren arabil nu este din partea tutorului un act de administrațiune, ci de înstrăinare, care nu se poate face decât cu anume formalități, și nici din partea uzufructuarului un act de conservarea substanței fondului, ci de denaturarea lui, ceea ce nu-i este permis. (Trib. Ilfov, I, 94, Febr. 7/89, *Dr.* 65/89).

13. Între obligațiunile impuse de lege tutorului, prin art. 390, este și cea de a administra bunurile minorului ca un bun părinte de familie. În această calitate de administrator tutorul poate face singur, fără să aibă trebuință de nici o autorizatiune, toate actele de administrațiune, adică acelea care au de scop conservarea bunurilor și fructificarea lor. În această categorie de acte intră și locațiunea imobilelor minorului pentru care legiuitorul nu a prescris nici o formalitate, lăsând-o la

buna chibzuire a tutorului. Tutorul în calitate sa de administrator al averii minorului, având dreptul să arendeze bunurile acestuia, are prin aceasta facultatea de a face orice stipulațiune relativă la plata arenzii, conform uzului, statornicind epocile când trebuie a se efectua această plată, după cum va crede mai folositor, sub a sa răspundere, pentru garantarea intereselor minorului. Și este de natura contractului de locațiune ca plata chiriiilor sau arenzilor să se facă prin anticipatiune pe sease luni sau pe un an după obiceiurile locului. Obiecțiunea că această plată ar constitui o înstrăinare de folosință, nu este fundată, căci orice locațiune este o înstrăinare de folosință, și cu toate acestea legiuitorul o consideră ca un act de administrațiune valabil din partea tutorului și o recunoaște de bună pe un period de 5 ani. Stipulațiunea plății prin anticipatiunea chiriei sau arenzei este o măsură de precauțiune pentru garantarea seriozității contractului de locațiune și un act folositor intereselor minorului, asigurându-i din vreme plata pretului locațiunii și garantându-l contra unei eventuale insolvabilități a locatarului. Deci un contract de locațiune făcut de tutor cu clauza plății prin anticipatiune a arenzii este pe deplin valabil și nu ar putea fi atacat decât numai în caz de fraudă sau dol; căci altfel protecțiunea ce legea acordă minorilor s'ar întoarce în contra lor și le-ar deveni cu totul vătămătoare ne mai voind nimeni să trateze cu tutorii, pe cât timp actele închiate cu acestia ar avea un caracter precar, sau, dacă s'ar găsi cineva să trateze cu dânșii, acela ar face-o în condițiuni foarte oneroase pentru bunurile minorilor. Chiar dacă plata arenzii pe un an se face cu un an și jumătate, înainte de intrarea în vigoare a contractului de arendare, acea plată tot este valabilă, pe cât timp din combinațiunea art. 1419 cu 1269 rezultă clar că tutorul poate renoi arendarea bunurilor rurale ale minorului cu doi ani înainte de expirarea contractului; deci tutorul se găsește în întrul termenului de doi ani spre a primi valabil plata acelei arenzei. (Trib. Ilfov, IV, 162, Apr. 5/89, *Dr.* 33/89).

14. Calitatea tatălui de uzufructuar legal al averii minorului său fiu nu poate modifica întru nimic drepturile și îndatoririle sale de tutor legitim, și nu poate avea nici o influență asupra actelor sale de administrațiune și consecințelor juridice, căci numai în calitate de tutor are dreptul să administreze averea fiului său minor. (Trib. Ilfov, IV, 62, Apr. 5/89, *Dr.* 33/89).

15. Oricine poate cumpără pământ pentru un minor, fără mandat, cu din

banii săi, nu din banii minorului, și odată această cumpărătoare acceptată de tutorele minorului, nu mai are trebuință de vre-o ratificare și este perfectă față de toate părțile, afară de minor, când s'ar crede prejudiciat. (Cas. I, 82/99, B. p. 232).

16. Chestiunea de a se ști, dacă o convențiune de construcție angajează sau nu capitalurile minorului și, prin urmare, dacă poate tutorele să o facă singur, fără avizul consiliului de familie, este o chestiune de fapt, asupra căreia instanțele de fond comit o omisiune esențială, dacă nu se pronunță. (Cas. I, 10/901, B. p. 15).

17. Deși într-o tranzacțiune tuturul iscălește fără să-și arate calitatea în care semnează, dar dacă în corpul tranzacțiunii se specifică calitatea în care participă, această indicațiune este suficientă, nefiind vorba de vre-o formă solemnă prescrisă de lege. (Trib. Ilfov, I, Dr. 7/905).

18. Tutorul dativ al averii minorului, fiind singur în drept de a administra această avere, el singur poate primi arenzile dela arendași și da chitanțe valabile de descărcare. Faptul că chitanțele de descărcare ar fi iscălite și de uzufructuarul legal, cu voia tutorului dativ și spre siguranța arendașilor, dar fără a avea calitatea de administrator, nu poate avea nici o influență asupra validității primirii arendei de către tutor. (C. Apel Buc. III, Dr. 58/905).

19. Dreptul de a crește și a educa pe un minor adoptat, aflător sub tutelă, nu aparține aceluia care a adoptat pe minor, ci numai tutorelui său. El poate singur să determine modul de creștere, fără ca consiliul de familie să se poată amesteca, consiliul având rol numai la fixarea cheltuielilor necesare. (Trib. Iași, III, Dr. 72/906).

20. Când într-o urmărire imobiliară minorii au interese contrarii de ale tutorelui lor, ei au a fi reprezentați și de un tutore adhoc, fără ca prin acest mod de reprezentare să se violeze dispozițiunile art. 356 și 390 codul civil. (Cas. II, 21 Mart. 1907, B. p. 503).

21. În principiu descărcarea de venituri ce un tutore dă unei persoane intră în actele de administrație ale tutelei, pentru cari legea nu cere ca tutorul să aibă o autorizație a consiliului de familie. (Cas. I, 683 din 19 Nov. 1913, Curier Jud. 5/914).

22. Dacă tutorelui îi este interzis să cumpere bunuri de ale minorilor (art. 390 al. 2 și 1308 al. 1 cod. civ.), sub sancțiunea că minorul ajuns la majoritate să ceară anularea vânzării, pentru a putea fi obligat la daune, ele trebuie să fie dovedite, nerezuлтând din simpla împrejurare că prețul eșit

la licitație a fost mai mic decât acel cu care acele bunuri fuseseră evaluate prin inventar.

Nu există nici o dispoziție care să îndreptățească pe consiliul de familie sau pe Tribunal să determine și modul de întrebuințare al capitalului minorilor, tutorele fiind din contră îndreptățit ca sub a sa răspundere, în caz când nu a luat măsurile necesare de asigurare și cu riscul de a fi înlocuit din tutelă pentru incapacitate sau rea administrație, să plaseze cum va crede de cuviință acel capital, dându-l deci și cu dobândă, de altminteri singurul mod de întrebuințare prevăzut de lege, sau plătind el dobânda legală în caz de neîntrebuințare sau întrebuințare în folosul său. (C. Apel Galați s. I, 77/915. Curier Jud. 71/915).

23. Minorul are nevoie de a fi reprezentat de tutorele său înaintea unei instanțe corecționale, spre a putea răspunde la o acțiune în despăgubiri, când această acțiune se exercită concomitent cu acțiunea penală. (C. Jurați Teleorman, 1915. Curier Jud. 1915, p. 632).

24. a) Art. 390 c. civ., nu se ocupă de capacitatea tutorului ca mandatar legal al minorului, din această cauză jurisprudența a creat teoria actelor de dispoziție și de administrație în materie de tutelă.

b) S'a considerat o arendare până la 5 ani ca un act de administrație iar de la 5 ani în sus ca un act de dispoziție; dar s'a născut o nouă controversă: dacă pentru actele de dispoziție trebuie și autorizarea consiliului de familie și a tribunalului.

c) Inchirierea unui bun mobilier — cum ar fi cel al unei farmacii — pe mai mult de 5 ani nu se poate considera ca un act de dispoziție și deci nu i se poate aplica dispozițiile art. 1268;

d) Art. 1268 c. c., prin averi dotale înțelege numai imobilele urbane sau rurale cum sunt și așa cum se precizează în art. 1269 c. c. (C. Apel Craiova s. I, 44 din 28 Dec. 1920. Justiția (Craiova), 9/921).

25. Dispozițiile art. 390 c. civ. se referă numai la cazul când tutorul fiind deja în funcțiune nu poate cumpără nici luă în arendă bunurile pupilului, fără însă ca de aci să rezulte vre-o împiedicare sau incapacitate de a fi numit ca tutore pentru acela care anterior numirei sale ar fi luat cu arendă vre-un bun al pupilului. (Cas. II, 124 din 30 Mai 1921 Dreptul 40/921. Curier. Jud. 3/922, Pand. Rom. 1922, III, 64).

26. Tutorul unui minor sau interzis, nu are nevoie de autorizația consiliului de familie în acțiuni privitoare la arendarea bunurilor incapabililor, art. 408 c. civ., fiind aplicabil numai la acțiunile privitoare la drepturile

reale imobiliare. (Trib. Dorohoi, 1 Nov. 1921, Dreptul 32/922; Cas. I, 687 din 20 Iunie 1923, Jur. Gen. 1923, No. 1079 și Jur. Gen. 1924 No. 246, Jur. Rom. 20/923).

27. a) Minorul poate singur introduce o acțiune în justiție cu scop de conservare de drepturi; ast-fel el poate introduce o contestație, care este și utilă și necesară, cel puțin pentru păstrarea dreptului de folosință.

b) În cursul judecării însă, persoana capabilă acționată, numai de minor în condițiile de mai sus, poate cere și obține completarea capacității prin chemarea reprezentantului legal și aceasta în baza art. 952 c. civ. care interzice persoanelor capabile de a opune minorilor incapacitatea lor. (Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1922, Pand. Rom. 1923, II, 30).

28. Potrivit art. 390 c. civ., tutorul nu poate cumpără averea pupilei, sale numai în timpul tutelei, nu și după ce pupila a ajuns la majoritate și s-au depus socotelile. (Trib. Gorj. s. II, 134 din 5 Mart. 1924, Curier Jud. 25/924)

29. Tutorele potrivit art. 390 c. civ., este acela care poartă grija de persoana minorului, el îl reprezintă în toate actele civile, administrează toate bunurile sale ca un bun părinte de familie, cu alte cuvinte tutorul este supus la o responsabilitate personală

și la garanții particulare. Faptul că legea prevede excluderea lui dela tutelă atunci când a fost condamnat la o pedeapsă aflictivă și infamantă, sau destituirea lui când are o purtare rea de notorietate publică, ne arată solici-tudinea ce a avut-o legiuitorul în alegerea tutorului, solici-tudine așa de necesară atunci, când atribuțiunile lui s'ar mărgini numai la o simplă administrație. Așa dar, în mâinile tutorului este încredințată soarta pupilului, el este acela care determină educațiunea minorului și îi dă directive în viață, căci el trăind împreună cu el, este cel mai în măsură a cunoaște atât caracterul cât și aptitudinile minorului.

Prin urmare, chestiunea de pre-schimbare a numelui patronimic a minorului, cum este în speță, nu poate fi de atributul consiliului de familie, ci de acela al tutorului, singurul în stare de a cunoaște mai bine dacă este sau nu necesară, spre a-i da con-simțământul. (C. Apel Galați I, decizia civilă 130 din 26 Iunie 1924, Jur. Gen. 1924, No. 1626, Dreptul 26/924, Bul. C. Apel 11/924, Curier Jud. 38/924).

30. A se vedea: Art. 338 cu notele 4, 5, 7, 14; Art. 343 cu nota 3; Art. 380 cu nota 1; Art. 401 cu notele 1, 19; art 408 cu notele 24, 29.

Art. 391. — Consiliul familiei, sau în lipsa acestuia tribunalul ținutului, va regu-lă facerea catagrafiei averii minorului, spre a o încredința tutorelui numit, fără de care tutorele nu va putea intra în funcțiune ¹⁾. (Civ. 367, 379 urm., 706, 730 urm.; Pr. civ. 654 urm., 657, 668, 671, 674 urm.; L. jud. oc. 39; L. Timbr. 18 § 11, 23).

Doctrină străină.

ARNTZ I, 728;
 AUBRY ET RAU, I, § 412, p. 676, 678;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 478, 479, 481;
 BEUDANT, II, 840, p. 483;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 502, 537;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 208 bis. V;
 DEMOLOMBE, VII, 547-549, 552, 569;
 DURANTON, III, 538;
 HUC, III, 391, 393;
 LAURENT, V, 9-11;
 MARCADÉ, II, 210, 248, 252;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 578, 579;
 SIREY, *Tutelle*, 721;
 THIRY, I, 576, 579;
 TROPLONG, *Donations et test.*, I, 262.

¹⁾ Art. 391-394, Codul civil român sunt introduse de legiuitorul nostru în scopul păstrării averii minorilor, până la îndeplinirea tuturor formalităților prevăzute în capitolul „Despre tutelă”. Ele lipsesc în Codul civil francez. Ele trebuiesc puse în legătură cu art. 730-732 din Codul civil și 654 și următorii din Procedura civilă.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 688 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 80;

NACU, I, p. 611;

POLICHRON DEM., *Nota sub. Cas. II*, 68 din 30 Martie, 1921. *Pand. Rom.* 1922, I, 139.

Jurisprudență.

1. Tutorele dativ nu intră în administrațiune și nu reprezintă legalmente pe pupil, decât după ce a depus garanția fixată de consiliul de familie și după ce averea minorului, catagrafisită conform legii, i-a fost încredințată. Așa dar, dacă într-o urmărire

imobiliară, cerută contra minorului, comandamentul prealabil a fost înmănat tutorelui său înainte și fără ca dânsul să fi depus garanția și să fi primit averea, din care cauză în urmă a și fost înlocuit, acel comandament regulat făcut, arage nulitatea urmării și casarea ordonanței de adjudecare. (*Cas. II*, 65/95, B. p. 813).

Art. 392. — La orice întâmplare care motivează după legi numirea unui tutore, tribunalul ¹⁾ districtului unde se institue tutela, va numi îndată un delegat, care, în unire cu procurorul, vor pune îndată sigiliul pe toate lucrurile minorei, și vor încheia jurnal; un exemplar se va depune la tribunal subscris de cei ce au fost față la punerea sigiliilor; în caz de a fi și rudenii de față, să se cheme și dânsese să pună sigiliile lor și în lipsă de rude să se cheme din cetățenii cei mai bine notați ca să fie prezenți la această operațiune ²⁾. (*Civ.* 367, 368, 391, 730—732; *Pr. Civ.* 654 urm.; *Leg. jud. ocol. art.* 39 și urm., *L. Timb.* 18 § 10—b; 19 § 19—b).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 666 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 80;

NACU, I, p. 607, 609.

Art. 393. — Ridicarea sigiliilor se va face după aceleași forme ca și punerea lor, prin încheiere de jurnal ³⁾. (*Civ.* 392; *Pr. civ.* 668 urm.; *L. Timbr.* 18 § 10—b; 19 § 19—b).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 688 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 80;

NACU, I, p. 607.

Art. 394. — Tribunalul districtului, îndată după săvârșirea lucrării cuprinse în articolele de mai sus, este dator să convoace consiliul de familie, spre a numi tutore ⁴⁾. (*Civ.* 391, 392; *Pr. civ.* 638 urm., 654 urm.).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 667.

CANTACUZINO MATEI, p. 80.

1) Prin legea Judecătorilor de Ocoale art. 39, regularea tutelelor, până la suma de 40.000 lei, este dată în competența Judecătorilor de Ocoale.

2) A se vedea nota de sub textul art. 391.

3) A se vedea nota de sub textul art. 391.

4) A se vedea nota de sub textul art. 391.

Art. 395. În urma lucrărilor prescrise la art. 402, 403, și 404 ¹⁾ delegatul tribunalului, însoțit de procuror și de tutore, vor catagrafisi averea minorelui, și o vor încredința tutorelui prin un jurnal care se va subscrie de acesta.

Dacă minorele datorește ceva tutorelui acesta va trebui să declare aceasta în inventariu, sub pedeapsă de a pierde creanța sa, și aceasta se va face după rechizițiunea procurorului sau a delegatului tribunalului, menționându-se și în jurnal. (Civ. 392—394, 396, 397 urm., 706, 730; Pr. civ. 654, 657, 668, 674; Leg. timbr. art. 18 § 14; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 451).

Text. fr. Art. 451. — Dans les dix jours qui suivront celui de sa nomination, dûment connue de lui, le tuteur requerra la levée des scellés, s'ils ont été apposés, et fera procéder immédiatement à l'inventaire des biens du mineur, en présence du subrogé tuteur.

S'il lui est du quelque chose par le mineur, il devra le déclarer dans l'inventaire, à peine de déchéance, et ce sur la réquisition que l'officier public sera tenu de lui en faire, et dont mention sera faite au procès-verbal.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 435-437; I, ed. 5-a, p. 675-678;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 482;
 BOITARD ET COLMET-DAAGE, *Leçons de procéd. civ.*, II, p. 550;
 CARRÉ ET CHAUVEAU, *Lois de la procéd.*, VI, quest., 3140;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 502, 537;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 405 urm., 407 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 315 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 209, bis, IV;
 DEMOLOMBE, VII, 546, 548, 549, 553, 555, 558, 563, 566, 569;
 DURANTON, III, 358;
 HUC, III, 392, 393;
 LAURENT, V, 8-10, 12, 13;
 MARCADÉ, art. 451;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 578, 579;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1855, 1936;
 TROPLONG, *Des donations et testaments*, I, 262; *Du contrat de mariage*, II, 1298.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 504, 688 urm., 693, 694, 695, 699; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 491;
 CANTACUZINO MATEI, p. 80, 81;
 NAOU, I, p. 571, 611, 612.

Jurisprudență.

1. Art. 395 nu se ocupă decât numai de ipoteza în care tuturul ar fi creditor al minorului în momentul deschiderii tutelei, și are de scop de a împiedica fraudă prin care tuturul ar putea să facă să renască o creanță stinsă, când s'ar convinge că proba liberăției minorului n'ar exista printre hâr-

țile inventariate. Or, considerațiunile cari au condus pe legiuitor să alcătuiască acest articol nu le întâmpinăm când este vorba de un act simulat între tutore și autorul pupilului, și deci lipsa de declarațiune din partea tutorelui nu-l împiedică de a cere nulitatea unui atare act simulat. (Apel Buc. III, 236, Nov. 29/86, *Dr.* 36/87).

Art. 396. — În curgere de o lună dela facerea inventarului, tutorele va vinde prin licitațiune, care se va face prin îndeplinirea tuturilor formalităților la tribunal, toate averile miș-

¹⁾ Din eroare se trimite la aceste articole; acele cari trebuiau citate sunt art. 392, 393 și 394.

cătoare, afară de acelea pe care consiliul familiei l-ar fi autorizat a le păstră în natură. (Civ. 397, 472 urm.; Pr. civ., 431 urm., 437, 444, 677; C. com. 13; Civ. Fr. 452).

Text. fr Art. 452. — Dans le mois qui suivra la clôture de l'inventaire, le tuteur fera vendre, en présence du subrogé tuteur, aux enchères reçues par un officier public, et après des affiches ou publications dont le procès-verbal de vente fera mention, tous les meubles autres que ceux que le conseil de famille l'aurait autorisé à conserver en nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 438-440, 453, 454; I, ed. 5-a, p. 679-681, 710, 711;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 483, 484, 485;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 503, 509;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 424 urm., 613; *Suppl. Minorité-tutelle*, 326 urm.;
DEMANTE, II, 210 bis, 220 bis, V;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 9;
DEMOLOMBE, VII, 351, 553, 579, 580, 582-585;
HUC, III, 395;
LAURENT, V, 16, 18, 20;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1909-1911, 1913, 1943.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 695 urm., 865;
CANTACUZINO MATEI, p. 81;
HOZOC D., „*Concluziuni*”. *Curier Jud.* 44/1914;
NAOU, I, p. 613.

Jurisprudență.

1. După art. 396, generala și obliga-toarea regulă este ca tutorul să vândă toată averea mobilă rămasă minorului dela defunct, fără de nici o autorizare a consiliului de familie. Numai prin excepțiune, tutorul poate conserva în natură o parte din această avere, care conservare nu o poate face fără autorizarea consiliului de familie. Prin urmare, această autorizare nu e necesară decât numai când tutorul s'ar afla în excepțiune. (Apel Iași, II, 163, Nov. 14/83. *Dr.* 11/84).

2. Tutorul ordinar trebuie să se conforme art. 396, prin care se pune îndatorire tutorilor ca, în curgere de 1 lună dela facerea inventariului, să vândă averea mobilă, afară de aceea pe care consiliul de familie ar fi dispus să se păstreze în natură. Dacă tutorul nu se conformă acestei dispozițiuni devine responsabil prin acest fapt față de minori; căci dispozițiunea cuprinsă în art. 396 nu constituie un drept pe care legea să-l acorde tutorelui, ci este o obligațiune pe care i-o impune legea pentru că ea nu voeste ca averea mobilă să se deprecieze prin efectul timpului, astfel ca minorii să-si găsească capitalul sporit la majoritate

cu interesele ce ar produce. Chiar întârzierea ce o pune tutorul în a vinde averea mobilă, nu-l descarcă de obligațiunea ce-i impune legea, ci din contra îl supune la daune interese dacă întârzierea a produs prejudiciu minorilor. (Apel Iași, I, Ian. 26/91. *Dr.* 29/91).

3. Pentru înstrăinarea bunurilor mobile ale minorilor, înstrăinare ce se face în curgere de o lună dela facerea inventariului prin licitație publică cu îndeplinirea tuturor formalităților la tribunal, nu este nevoie de autorizarea sfatului de familie, o asemenea autorizare fiind necesară numai pentru averile mișcătoare, ce tutorul voeste a păstră în natură. (Trib. Botoșani, C. Jud. 61/903).

4. Cu toate că e necontestat că tutorele conform art. 396 codul civil trebuie să facă vânzarea lucrurilor mobile prin licitație, aceasta fiind o măsură de garanție a minorilor, tot atât de necontestat este că această obligațiune nu poate atrage răspunderea tutorilor decât în caz când prin ea s'a cauzat un prejudiciu minorilor și până la concurența aceluși prejudiciu. (C. Apel Galați s. I, 77/915. *Curier Jud.* 71/915).

Art. 397. — Tatăl și mama, în cât timp au folosința legală a bunurilor minorei, sunt scutiți de a vinde averea miș-

cătoare, dacă ei preferesc a o păstră și a o restitui în natură.

În acest caz ei vor face, cu cheltuețele lor, o estimățiune dreaptă prin un expert, care se va numi de tribunal, după ce va depune jurământ. (Civ. 338 urm., 396, 528; Pr. civ. 211 urm.; Civ. Fr. 453).

Text. fr. Art. 453. — Les père et mère, tant qu'ils ont la jouissance propre et légale des biens du mineur, sont dispensés de vendre les meubles, s'ils préfèrent de les garder pour les remettre en nature.

Dans ce cas, ils en feront faire, à leurs frais, une estimation à juste valeur, par un expert qui sera nommé par le subrogé tuteur et prètera serment devant le juge de paix. Ils rendront la valeur estimative de ceux des meubles qu'ils ne pourraient représenter en nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 439, 440; I, ed. 5-a, p. 680, 681;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 486 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 503;
DALLOZ, *Suppl. Minorité-tutelle*, 330 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 576, 577;
HUC, III, 395;
LAURENT, V, 22;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 581;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1946.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 695 urm., 865;
CANTACUZINO MATEI, p. 81;
NACU, I, p. 613.

Jurisprudență.

1. Legea obligă chiar pe soțul care a uzat de facultatea de a conserva în natură averea mobilă supusă folosinței sale, a răspunde de ea, și atunci când a perit prin caz fortuit, sau când n'ar mai putea servi prin efectul timpului la uzul pentru care era destinată. Evenimentele ordinare ale naturii precum seceta, desele p'oi, creșterea apelor, etc., sunt evenimente de

acelea la care se poate aștepta cineva și prin urmare se pot prevedea, desi se pot întâmpla mai rar, și ca atare aceste evenimente nu se pot prenumăra printre acele considerate de cazuri fortuite sau de forță majoră, cum sunt tempestele, cutremurul, trăsnetele, etc., pentru că omul la aceste cazuri este supus în mod fatal și el nu poate să le prevadă, nici să reziste. (Apel Iași I, Ian. 26/91, Dr. 29/91).

2. A se vedea art. 338 cu nota 12.

Art. 398. — La începerea oricărei tutele, afară de aceea a tatălui și a mamei, consiliul de familie va regulă, după starea averei, suma cât s'ar socoti de cuviință pentru cheltuelile minorelui cele de peste an, precum și cheltuelile administrațiunii averei; acelaș act va cuprinde anume dacă tutorele este împuternicit ca, în lucrarea sa, să fie ajutat de unul sau de mai mulți administratori și procuratori cu leafă; aceștia vor geră sub răspunderea tutorelui. (Civ. 338 urm., 343, 357 urm., 1542; Civ. Fr. 454).

Text. fr. Art. 454. — Lors de l'entrée en exercice de toute tutelle, autre que celle des père et mère, le conseil de famille réglera par aperçu, et selon l'im-

portance des biens régis, la somme à laquelle pourra s'élever la dépense annuelle du mineur, ainsi que celle d'administration de ses biens.

Le même acte spécifiera si le tuteur est autorisé à s'aider, dans sa gestion d'un ou plusieurs administrateurs particuliers, salariés, et gérant sous sa responsabilité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 442, 488; I, ed. 5-a, p. 692, 693, 754;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 466, 468 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 479, 483, 492, 500, 503, 506;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 434 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 304 urm., 336 urm.;
 DEMANTE, II, 212 bis, III, IV;
 DEMOLOMBE, VII, 602, 603, 610; VIII, 115;
 HUC, III, 409, 457;
 LAURENT, V, 24, 133;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 583;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1835, 1882, 1890-1892;
 SIREY, *Tutelle*, 747.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 504, 702 urm., 731, 732, 809, n. 4;
 CANTACUZINO MATEL, p. 81, 82, 83;
 NACU, I, p. 581, 614, 617;
 SESCOIOREANU M. G., *Nota sub. C. Apel Buc. s. II, 99 din 6 Aprilie 1924. Pand. Rom.* 1922-II-107.

Jurisprudență.

1. După art. 398 consiliul de familie e în drept să reguleze într'un mod suveran cheltuelile minorilor fără ca hotărîrea sa în această privință să fie supusă la omologarea tribunalului. Și judecătorul este dator să se declare incompetent ori de câte ori i se cere sancționarea unui act pentru validitatea căruia intervenția justiției este inutilă. (Apel Buc. III, Dec. 13/75. *Dr.* 1/76).

2. Din dispozițiunile art. 398 și următorii din codul civil rezultă că consiliul de familie singur are dreptul să fixeze cheltuelile pentru întreținerea și educațiunea minorului.

După ce consiliul de familie a determinat aceste cheltueli și, mai cu seamă, după ce Tribunalul a omologat bugetul unor asemenea cheltueli, iar tutea și co-tutorele au făcut cheltuelile în limitele acestui buget, instanțele judecătorești nu mai pot, în urmă, să reducă aceste cheltueli, sub cuvânt că ar fi exagerate, căci prin aceasta violează art. 398 din codul civil și comit un exces de putere. (Cas. I, 5 Dec. 1902, B. p. 1872).

3. După dispozițiile art. 398 c. civ. consiliul de familie este în drept să reguleze în mod suveran cheltuelile minorilor, fără ca încheierea sa în această privință să poată fi supusă omologării tribunalului.

Prin urmare tribunalul e dator să se declare incompetent ori de câte ori i se cere sancționarea unui act pentru validitatea căruia intervenția justiției

este inutilă. (C. Apel Buc. s. IV, 122 din 30 Sept. 1919, *Curier Jud.* 29-30/919).

4. Art. 398 c. civ. prevede că la începerea oricărei tutele, consiliul de familie are căderea să fixeze după starea averei, suma destinată pentru cheltuelile minorului; după litera și spiritul legii, aprecierea consiliului de familie este suverană, fiind o chestiune de pură administrație. Consiliul de familie poate micșora sau mări cuantumul cheltuelilor, justificând utilitatea lor.

Art. 402 și 408 c. civ. nu cer ca avizul dat de Consiliul de familie cu această ocaziune, să fie omologat de Trib., așa că el este definitiv. (C. A. Buc. III, dec. 39 din 18 Febr. 1922, *Jur. Gen.* 1923 No. 565).

5. Dispozițiunile art. 398 c. civ. potrivit cărora consiliul de familie va regula după starea averei, suma cât s'ar socoti de cuviință pentru cheltuelile minorului în timpul anului, îndreptățește consiliul de familie numai de a cerceta partea bănească din venitul ce trebuie să se sacrifice pentru îngrijirea minorului, fără ca prin aceasta să aibă dreptul de a aprecia scopul și obiectul cheltuelilor care este exclusiv rezervat tutorului. (C. Apel Galați s. I, 130 din 26 Iunie 1924. *Dreptul* 26/924).

6. Din faptul că, (potrivit art. 347, 448 c. civ.), tutela mamei recăsătorită nu poate fi conservată decât în virtutea unei deciziuni a consiliului de familie, care este liber a-i lăsa sau nu tutela și din faptul că tutela noului ei soț este necontestat dativă și că între tutela mamei și cea a soțului ei se formează

o legătură indivizibilă și indisolubilă, rezultă că tutela mamei recăsătorită își schimbă natura juridică și din tutelă legală devine dativă.

Prin urmare în asemenea condițiuni, consiliul de familie este în drept să ia măsurile ce legea prevede pentru orice tutelă dativă între cari, potrivit art. 398 c. civ., și pe acele de a regulă după starea averii tutelei, suma cât s'ar so-

coti de cuviință pentru cheltuielile anuale ale minorilor, precum și cheltuielile tutelei. Art. 398 c. civ., scuteste pe mama supraviețuitoare de fixarea bugetului anual al tutelei numai atâta timp cât ea nu se căsătorește din nou. (Cas. II 405 din 6 Oct. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 2300).

7. A se vedea : art. 347 cu nota 2; art. 380 cu nota 1; art. 416 nota 5.

Art. 399. — Consiliul familiei va hotărî suma din excedentele veniturilor asupra cheltuielilor, de la care va începe pentru tutore obligațiunea de a o da cu dobândă; o asemenea întrebuințare urmează a se face prin asigurare cu garanție potrivit legilor și în soroc de 6 luni, după expirarea cărui termen tutorele va fi obligat a plăti dobândă pentru sumele neîntrebuințate, de nu va dovedi că i-a fost cu neputință a întrebuința acele sume¹⁾. (Civ. 400, 1088; Civ. Fr. 455).

Text. fr. Art. 455. — Ce conseil déterminera positivement la somme à laquelle commencera, pour le tuteur, l'obligation d'employer l'excédent des revenus sur la dépense: cet emploi devra être fait dans le délai de six mois, passé lequel le tuteur devra les intérêts à défaut d'emploi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 443-445, 484, 485; I, ed. 5-a, p. 693-695, 749, 750;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 473, 529;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 503, 506 urm.;
DALLOZ, *Rép. Minorité*, 473;
DEMANTE, II, 213 bis, VII;
DEMOLOMBE, VII, 146, 611, 614, 619, 628, 630; VIII, 23 urm.;
HUC, III, 413;
LAURENT, V, 33, 35, 117;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 583;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1897;
SIREY, *Tutelle*, 776, 783.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 504, 702 urm., 731, 732, 809, n. 4; (VI, p. 427; X, p. 640);
CANTACUZINO MATEI, p. 82, 513;
NACU, I, p. 614, 616.

Jurisprudență.

1. În cazul când tatăl sau mama sunt tutori ai minorilor lor copii, dânsii nu plătesc procente pentru întrebuințarea excedentului veniturilor ce încasează din averea copiilor, căci au dreptul de folosință asupra acelor venituri, conform art. 399; iar mama care se remărită, urmează să plătească asemenea procente pentru excedentele veniturilor, căci perde uzufructul legal îndată după remăritare (art. 340 și 399). (Cas. I, 343/Nov. 2/92, B. p. 948).

2. a) În conformitate cu art. 399 și 400 c. civ., tutorele care n'are uzufruc-

tul legal al averii minorilor pe care o administrează, este dator ca atât capitalul minorilor, cât și sumele de bani rămase din excedentul venitului asupra cheltuielilor, să le întrebuințeze dându-le cu dobândă, sub sancțiune, în caz de neobservare, că, după trecere de 6 luni, tutorele să fie obligat a plăti dobândă pentru sumele neîntrebuințate, de nu va dovedi că i-a fost cu neputință a întrebuința acele sume.

Prin urmare, neexistând dispoziție legală care să determine modul de întrebuințare al capitalului minorilor, din această rezultă că tutorii cari păstrează în mâna lor capitalul minorilor

1) În art. francez 455, corespunzător, lipsesc ultimele cuvinte: „...de nu va dovedi că i-a fost cu neputință a întrebuința acele sume”.

nu pot fi răspunzători de daune pentru rea administrare, din moment ce instanța de fond constată că tutorii au plătit la sumele întrebuintate de dânsii o dobândă de 6%, mai mare deci decât cea legală prevăzută de art. 1088 c. civil.

b) Dacă instanța de fond constată în fapt că tutorii s'au descărcat de gestiunea administrațiunii lor, prin conturile de venituri și cheltuieli, iar actele justificative au fost depuse și aprobate de consiliul de familie și de Tribunal, minorul devenit major trebuie să dovedească că gestiunea tutorilor și

actele prezentate nu corespund realității faptelor, pentru a putea cere daune pentru rea administrare. (Cas. I, No. 18, 1920; Jurispr. Rom., 1920, p. 121).

3. Plasarea excedentului veniturilor minorilor de către tutore într-o societate în participatie constituie un plasament conform art. 399 c. civ. (C. Apel Buc. s. III, 15 din 9 Febr. 1921; Curier Jud. 18/921, Pand. Rom. 1921, III, 28.

4. A se vedea: art. 338 cu nota 5; art. 390 cu nota 2.

Art. 400. — Dacă tutorele n'a făcut a se determina de consiliul de familie suma la care începe pentru dânsul obligarea de a o întrebuintă, el va fi dator după trecerea termenului expres prin art. precedent a plăti dobânzile pentru orice sumă neîntrebuintată, ori cât de mică ar fi aceasta. (Civ. 399, 420, 1088, 1589; Civ. Fr. 456).

Text. fr. Art. 456. — Si le tuteur n'a pas fait déterminer par le conseil de famille la somme à laquelle doit commencer l'emploi, il devra, après le délai exprimé dans l'article précédent, les intérêts de toute somme non employée quelque modique qu'elle soit.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 506; II, p. 30;

DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 461 urm., 632; *Suppl. Minorité-tutelle*, 363 urm., 464 urm.;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 583 urm.;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1904.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 504, 702 urm., 731, 732, 809, n. 9; (VI, p. 427; X, p. 640);

CANTACUZINO MATEI, p. 81, 447;

NACU, I, p. 582, 616; II, p. 624.

Jurisprudență.

1. În conformitate cu art. 399 și 400 c. civ., tutorul care n'are uzufructul legal al averii minorilor, pe care o administrează este dator ca atât capitalul minorilor cât și sumele de bani rămase din excedentul venitului asupra cheltuielilor, să le întrebuinteze dându-le cu dobândă, sub sancțiune în caz de neobservare că, după trecere de 6 luni, tutorul să fie obligat a plăti dobândă pentru sumele neîntrebuintate, de nu va dovedi că i-a fost cu neputință a întrebuintă acele sume.

Prin urmare, neexistând dispoziție legală care să determine modul de întrebuintare al capitalului minorilor, din aceasta rezultă că tutorii cari păstrează în mâna lor capitalul minorilor, nu pot fi răspunzători de daune pentru rea administrare, din moment ce instanța de fond constată că tutorii au plătit la sumele întrebuintate de dânsii o dobândă de 6%, mai mare deci decât cea legală prevăzută de art. 1088 c. civil. (Cas. I, No. 18, 1920; „Jurispr. Rom.” 1920, p. 120).

2. A se vedea: art. 347 cu nota 2; art. 399 cu nota 1.

Art. 401. — Tutorele, fie chiar tatăl sau mama, nu poate lua împrumut pentru minore, nici a ipotecă, nici a înstrăina averile lui cele nemișcătoare, mai înainte de a fi împuternicit de către consiliul de familie; o așa împuternicire nu se va putea da decât pentru cauză de mare nevoie, sau de un folos

învederat; la întâmplarea dintâiu consiliul de familie nu va da împuternicirea sa, decât numai după ce se va constata prin o socoteală în scurt înfățișată de tutore, cum că banii, lucrurile mișcătoare și veniturile minorei sunt neîndestulătoare; consiliul familiei va însemna în toate cazurile anume averile nemiscătoare, care ar trebui să se vândă mai întâiu, precum și condițiunile ce ar socoti mai avantajoase pentru vânzarea lor. (Civ. 402 urm., 404, 430, 454, 462 urm., 951, 952, 1166, 1771; Pr. civ. 80, 638 urm., 681 urm.; C. com. 12, 13; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 39 § 8; Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri (Mon. of. 87/921) Art. 5; L. p. regularea și consol. dreptului de a exploata petrolul și ozocherita, Art. 57; Civ. Fr. 457).

Text fr. Art. 457. — Le tuteur, même le père ou la mère, ne peut emprunter pour le mineur, ni aliéner ou hypothéquer ses biens immeubles, sans y être autorisé par un conseil de famille.

Cette autorisation ne devra être accordée que pour cause d'une nécessité absolue, ou d'un avantage évident.

Dans le premier cas, le conseil de famille n'accordera son autorisation qu'après qu'il aura été constaté, par un compte sommaire présenté par le tuteur que les deniers, effets mobiliers et revenus du mineur sont insuffisants.

Le conseil de famille indiquera, dans tous les cas, les immeubles qui devront être vendus de préférence, et toutes les conditions qu'il jugera utiles

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I. p. 449-452, 468; I. ed. 5-a, p. 704, 705, 707-709, 727;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 506, 514, 515, 555, 562; II, p. 641, 939;
 DEMOLOMBE, VII, 729, 735, 737, 737 bis, 742, 823 urm.;
 DURANTON, XIX, 348;
 HUC, III, 377;
 LAURENT, V, 90, 93, 94, 101;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 760 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1919-1921, 1930;
 SIREY, *Tutelle*, 991, 999, 1000, 1007.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862; (III, part. I, ed. 2-a, p. 317; III, part. II, ed. 2-a, p. 512; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 87, 210 *ad notum*, 412; X, p. 582; XI, p. 58, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 458; *Note și discuțiuni* (Consultație dată cu M. B. Cantacuzino și Gr. I. Buicliu). Dreptul 43/1903; *Observație* sub. Trib. civil Gex. 18 Mai 1899. Curier Jud. 42/1900; *Observație* sub. Trib. Buzău, 586 din 6 Nov. 903. Curier Jud. 6/904; *Nota* sub. Judec. Ocol. Herța (Dorohoi). 25 din 12 Febr. 1924, Curier Jud. 19/924;
 CANTACUZINO MATEI, p. 77, 89;
 DIMIU RADU, *Nota* sub. Judec. Ocol. Urban II Ploești, 22 Sept. 1923. Jurispr. Gen. 24/923. No. 1699;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 93, 94;
 HOZOC D., „*Concluziuni*”, Curier Jud. 44/1914. *Notă* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 și Cas. I. 411 din 19 Iunie 1915. Pand. Rom. 1924, I, 199;
 NACU, I, p. 625, 626, 628, 629;
 ROSETTI-BĂLĂNESCU I., *Nota* sub. Cas. I, 1146 din 16 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924-I-123;
 SCRIBAN R. TRAIAN, *Nota* sub. Judec. Herța-Dorohoi, 25 din 12 Febr. 1924. Jurispr. Gen. 25/1924. No. 1475.
 TONCESCU VASILE, *Notă* sub. Cas. I. 203 din 12 Feb. 1924. Pand. Rom. 1924-I-250.

INDEX ALFABETIC

Acte de administrație și de dispoziție 19, 24.	Leziune, a se vedea „Prejudiciu”.
Acțiune, a se vedea „Proces”.	Majorat 1, 13.
Administrație 10.	Mandat, prêtre-nom 20.
Antichreză 25.	Mandatar 1.
Autorizație 4, 11, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 26.	Martori 20.
Bunuri imobiliare 1, 2, 3, 8, 13, 17, 20, 22, 24.	Marturisire 10.
Comerț 4.	Minister public 12, 22.
Confirmare 1, 5.	Minor emancipat 5, 6, 8, 13.
Consiliu de familie 10, 14, 16, 17, 21, 23, 26.	Nevoe mare 6, 15, 17, 18, 21, 22.
Datorii 3, 17.	Nulitate 1, 2, 5, 6, 8, 9, 13, 18, 23, 25.
Danne 19.	Omologare 17, 23.
Fotos invederat 5, 17, 18, 21, 22.	Pădure 19.
Imprumut 6, 11, 12, 18, 25.	Pământ clăcășesc 7.
Început de dovadă scrisă 20.	Prejudiciu 8, 13, 17, 18.
Invoeli agricole 14.	Proces 10, 16.
Ipotecă 17, 18, 25.	Profit 9, 12.
Izolazii comunale 14.	Ratificare 1, 5.
Judecătoria de ocoale 22.	Restituirea profitului 9.
Legat, 23.	Revendicare 1.
Legea invoelilor agricole 14.	Rurală lege 7.
Legea rurală 7.	Schimb 21, 26.
	Simulație 24.
	Succesiune 23.
	Tutor legal 2, 20.
	Vânzare, înstrăinare 1, 2, 3, 7, 8, 11, 13, 14, 20-24.
	Vânzare prin licitație 5.

Jurisprudență.

1. Tutorul, cu toate ca mandatar legal al minorului (art. 350), puterea sa însă nu se întinde până a înstrăina imobilele minorilor, căci această înstrăinare fiind un lucru care excede puterile sale de administrație, nu este în această privință faptul minorului, „*factum tutoris factum pupilli*”, precum n'ar fi faptul oricărui străin care și-ar fi permis de a vinde sau înstrăina acest imobil. Astfel minorul, devenit major, poate să revendice imobilul, fără ca pentru aceasta să aibă necesitate de a ataca în nulitate contractul de înstrăinare făcut de tutorul său, precum n'ar avea când înstrăinarea s'ar fi făcut de un străin fără calitate; tutorul în actele cari întrec puterea sa, este a se asinua cu oricare alt străin fără nici un caracter. Această regulă este conformă cu regulile dreptului civil, după cari tutorul este mandatarul legal al minorului, și după art. 1546, mandantul nu este ținut de a executa angajamentele contractate de către mandatarul său decât când sunt făcute conform puterilor ce-i sunt date, și nu este ținut de aceea ce mandatarul ar fi făcut afară din limitele puterilor sale decât întru atât cât ar fi ratificat expres sau tacit. Deci, atât timp cât minorul n'a ratificat, nu se poate zice: „*factum tutoris, factum pupilli*”, fără a face ca mandatul prin care legea însăși a voit a proteje pe minori să ofere mai puțin garanții decât un simplu mandat convențional de drept comun. (Apel Iași, I, 165, Dec. 8/82, Dr. 41/83).

2. În principiu, tutorele, fie chiar tatăl sau mama, nu poate înstrăina imo-

bilul minorului decât pentru cazurile și cu formele prevăzute de lege. Dacă înstrăinarea s'a făcut de către tutore fără a fi îndeplinit aceste formalități, întru cât ea s'a făcut fără nici un drept și nici o formă, trebuie declarată nulă. (Cas. I, 174/Mai 14/85. B. p. 379).

3. Dacă se constată în fapt că altă avere mobilă cu care să se achite creanțele nu există, și că singurul mijloc de a se plăti e vânzarea imobilului, în atare caz, orice socoteală dată de epitrop e superflua, mai ales că legea nu prescrie nulitate pentru omisiunea acestei formalități. (Cas. I, 152/Mai 3/89, B. p. 506; Apel Buc. III, 172, Iun. 21/88, Dr. 63/83).

4. Autorizațiunea dată de tribunal unei tutoare de a continua comerțul defunctului său soț, sau de a face comerț nu implică că și averea minorilor rămași pe urma defunctului său soț face parte din activul comercial al ei, întrucât, pentru a pune și averea minorilor în comerț, trebuie o autorizațiune specială. (Cas. I, 46/97, B. p. 240).

5. Vânzarea prin licitație publică a unor bunuri succesoriale este anulabilă, când, unul din moștenitori fiind minor emancipat prin căsătorie, nu s'au respectat formalitățile impuse de art. 401, 402, 411 și 747 c. c., chiar dacă respectivul minor a consimțit și a luat parte la vânzare. Însă aceasta e o nulitate relativă, care se poate acoperi printr'o ratificare sau renunțare tacită. Primirea prețului vânzării, de către minorul ajuns major, constituie cel puțin o ratificare (confirmare) tacită a vânzării făcută fără respectarea sus menționatele articole. Dacă, în termen de 10 ani de la ajungerea la majoritate, fostul minor nu a atacat vânzarea prin licitație cu violarea acelor texte de lege, el se consideră a fi renunțat tacitament la acțiunea-i în anulare și este loc a aplica art. 1900 c. c. (Trib. Fălciu, C. Jud. 22/99).

6. Minorul, fie chiar emancipat, nu se poate împrumuta, de cât pentru cauză de mare nevoie sau de un folos invederat, și numai cu anumite formalități prescise prin art. 401 și 429 din Codul civil. Ori de câte ori se poate dovedi în fapt că prin manopere meșteșugite s'a reușit a se eluda prescripțiile create de lege întru apărarea minorului, judecătorul, investit cu cercetarea lor, este în drept să le constate și, dovedind existența unor asemenea manopere, să anuleze actele de înstrăinare făcute pe baza lor în detrimentul minorului. (Cas. I, 235/900. B. p. 784).

7. Declarația, făcută de văduva cu copii minori, că nu mai poate plăti claca pentru pământul, pe care fusese

improprietarit defunctul ei soț și că renunță la acel pământ, nu constituie un act de înstreinare în sensul Codului civil, pe care dânsa, în calitate de tutoare legală, să nu-l poată face de cât cu paza formelor prescrise de art. 401 și 402 C. civ., ci numai o facultate acordată de legea rurală. (Cas. I, 50/902, B. p. 139).

8. Din combinarea art. 401, 403 și 430 C. civ., rezultă că minorul, chiar emancipat, nu poate să facă unele acte, precum o vânzare de bunuri nemiscătoare, decât observând oarecare forme anume determinate de lege, a căror neindeplinire atrage nulitatea actului, independent de orice prejudiciu, de oarece acea nulitate decurge din însuși caracterul prohibitiv al actului. Art. 951 C. civ., se referă la acele acte, pentru care legea cere simpla intervenție sau asistența tutorelui, precum ar fi o obligație luată de minor, iar nu și la înstreinările de bunuri imobile, care sunt supuse la formalități speciale și a căror neobservare atrage desființarea actului, în afară de orice leziune. (Cas. I, 393/903, B. p. 1194).

9. Regula edictată de art. 1164 C. civ., după care, la caz de anulare sau rezoluțiune, incapabilii restituiesc ceea ce le-a profitat, nu se aplică decât la obligațiile contractate de reprezentantul lor legal. Este, deci, inutil de a se mai cerceta, în acest din urmă caz, dacă actul făcut de reprezentantul legal a profitat sau nu minorul. (Trib. Buzău C. Jud. 6/904).

10. În principiu, tutorele nu poate, fără autorizarea consiliului de familie, să facă mărturisiri opozabile minorului, decât asupra faptelor personale de administrațiune cari nu exced limitele puterilor sale de bun administrator.

Acest principiu rezultă, nu numai din dispozițiunile art. 401, 408 și următorii codul civil, care arată actele pe cari tutorele nu le poate face și pentru cari nu poate sta în judecată decât cu autorizațiunea consiliului de familie, dar și din chiar interesul unei bune administrațiuni a averii minorului, de oarec, dacă și pentru actele de administrațiune ar fi necesară autorizarea consiliului de familie, mulți ar evita să trateze cu tutorele din cauza formelor de îndeplinit, și astfel interesele minorului ar suferi. (Cas. I, 17 Ianuarie 1907, B. p. 21).

11. Când din constatările de fapt făcute în chip suveran de instanța de urmărire rezultă că tutorel, împrumutându-se pentru minori, nu a depășit autorizația ce avea, Tribunalul nu a violat art. 401 și 1041 din codul civil vânzând imobilul minorilor, odată ce e constat că ei nu au plătit suma cu care s'au împrumutat în mod

valabil. (Cas. II, 22 Ianuarie 1908, B. p. 103).

12. Împrumutul contractat de către un minor prin administratorul legal nu se poate anula numai pe simplul motiv că procurorul n'a luat concluziuni cu ocaziunea autorizării dată de Tribunal, când se constată că banii împrumutați prin actul a cărui anulare se cere, a profitat minorilor și că acel împrumut a fost confirmat în urmă prin autorizare de un nou împrumut, la care autorizare a luat concluziuni și procurorul. (Cas. I, 2 Mai 1908, B. p. 787).

13. Din combinarea art. 401, 403 și 430 din codul civil rezultă că minorul chiar emancipat nu poate face oarecari acte, precum este vânzarea bunurilor nemiscătoare, decât cu observarea unor forme anume arătate, iar neindeplinirea acestor forme atrage nulitatea actului, independent de orice leziune, de oarece această nulitate decurge din însuși caracterul prohibitiv al legii. (Cas. I, 435 din 22 Mai 1912, B. p. 925, Curier Jud. 63/912).

14. Pentru vinderea terenurilor destinate islazurilor comunale, tutorii sunt scutiți de orice fel de formalitate pe care erau ținuți s'o îndeplinească pentru vinderea imobilelor minorilor, deci și de formalitățile cerute de art. 401-402 c. civ. Legea învoelilor agricole nu cere de cât buna înțelegere a tutorului cu cumpărătorul. (Trib. Ilfov s. I. 696/914, Curier Jud. 5/915).

15. Faptul insuficienței veniturilor pentru a acoperi cheltuelile ce necesitează întreținerea minorilor, constituie o cauză de mare nevoie, care dă drept tutorului să atace fondurile ce aparțin minorilor. (C. Apel Constanța No. 26/1915. Dreptul 1915, p. 645).

16. Autorizarea consiliului de familie nu este cerută când tutorel nu face decât să se apere ca părăt într'o acțiune imobiliară.

Prin urmare, omisiunea acestei formalități nu duce la casare, mai ales când tutoarea care o invoacă a primit să fie judecată neautorizată la instanțele de fond. (Cas. I, dec. No. 581, din 2 Decembrie 1914; „Jurispr. Rom.“ 1915, p. 120).

17. Dacă se constată că ipoteca constituită asupra imobilului unor minori, pentru plata împrumutului contractat de tutorel în numele minorilor, a fost autorizată de consiliul de familie printr'un aviz omologat de Tribunal și prin care se arată, — socotindu-se veniturile și cheltuelile, — nevoile urgente ale minorilor, ce au a se acoperi din împrumut, în asemenea condițiuni constituită ipoteca, împrumutătorul este pus la adăpostul oricăror acțiuni din partea minorilor, ale căror interese ar fi lezate. El nu poate

fi ținut răspunzător cu anularea ipotecii, dacă împrumutul contractat a fost sau nu în realitate determinat de nevoile bănești personale ale minorului, sau dacă a fost sau nu întrebuintat în realitate scopului pentru care a fost contractat. Dacă minorii lezați printr'un asemenea aviz au o acțiune, apoi aceasta nu poate fi îndreptată contra împrumutătorului, care a îngădit actul său cu toate formele cerute de lege, ci contra tutorului sau contra consiliului de familie care a încuviințat la ipoteca bunului minorilor, fără a se satifia o nevoie urgentă a acestora și fără un folos învederat.

Prin urmare, instanța de fond comite exces de putere și violează art. 401 și 1771 c. civ., când anulează creanța și inscripția ipotecară, pe motiv că ea nu este contractată pentru cauze legale, întrucât împrumutul nu a fost contractat pentru plata datoriilor personale ale minorilor. (Cas. I. dec. No. 568, din 28 Noembrie 1914: „Jurispr. Rom.” 1915, p. 114; Curier Jud. 78/915; Cas. I, 220/916; „Jur. Rom.” 1916, p. 358; Curier Jud. 48/916).

18. După dispozițiunile art. 1771 c. civ., bunurile minorilor nu pot fi ipotecate decât pentru cauzele și cu formele preserise de lege, de unde rezultă că împrumutul ipotecar, făcut fără îndeplinirea acestor formalități sau fără ca deliberarea consiliului de familie să constate existența unei cauze de mare nevoie sau a unui folos învederat, cu alte cuvinte, în disprețul dispozițiilor art. 401 și 402 c. civ., nu este valabil și opozabil minorilor, și aceștia, ajunși la majoritate, pot ataca în nulitate un asemenea act, independent de orice prejudiciu, de oarece nulitatea decurge din însuș caracterul prohibitiv al actului. (Apel Constanta, No. 26, 1915; „Dreptul” 1915, p. 645).

19. Criteriul după care se poate distinge actele de administrație de cele de dispoziție este însuș textul legii, de unde se pot deduce că actele de administrație sunt acele cu caracter de prevedere și conservare.

Prin urmare, obligația luată de un tutor printr'un contract de arendare de a predă un număr de pogoane de pădure pentru defrișare constituie un act de chibzuită administrație, ce se referă la modul de cultură al moșiei și punerea ei în valoare, deci un act valabil, de unde se trage concluziunea logică că tutorul în caz de neexecutare se poate obliga valabil, în numele minorului, să plătească daune, fie fixând dânsul, prin anticipație, quantumul daunelor, fie fixând justiția aceste daune în mod posterior. (Cas. I. dec. civ. No. 127 din 20 Iunie 1919: „Jurispr. Rom.” 1919, p. 764).

20. Un mandat de *prête-nom*, dat de

tutoarea legală în numele său personal, iar nu ca tutoare, nu poate fi opozabil minorei, care este față de ea un terțiu. Tutoarea legală nu poate scoate prin acest mod din patrimoniul minorei un drept-imobiliar, fără ca să respecte formalitățile și garanțiile expres prevăzute de art. 401, 402 și 403 c. civ., sub sancțiunea nulității actului de înstrăinare.

Proba cu martori, cerută de apelanți, ca să dovedească că imobilul a fost cumpărat, cu banii persoanei care a servit ca *prête-nom* de către tutoare, ținând să probeze un mandat convențional de *prête-nom*, a cărui valoare este mai mare de 150 lei, potrivit art. 1191 c. civ., este inadmisibilă.

Nici „adeverința” dată de tutoare, în calitatea sa personală, nu poate constitui un început de dovadă scrisă, care să facă admisibilă proba cu martori, conform art. 1197 c. civ., fiindcă această adeverință nu poate fi opozabilă pupilei. (C. A. Buc. II. dec. civ. 36 din 27 Febr. 1922, Jur. Gen. 1923, No. 534).

21. În reglementarea tutelelor, art. 401 c. civ., încuviințează înstrăinarea nemiscătorului minorului, numai după o prealabilă împuternicire a consiliului de familie și pentru cauză „de mare nevoie sau de folos învederat”, ca astfel acesta să fie apărut de orice act al tutorelui său, care i-ar putea leza interesele.

Întrucât contractul de schimb cuprinde în sine două vânzări simultane și reciproce, și chiar legiuitorul îi determină natura sa când îl tratează cu totul sumar, arătând că i se aplică toate celelalte dispoziții privitoare la vânzare (art. 1409 c. civ.), care este contractul eminent de înstrăinare, și de oarece redacțiunea art. 401 c. civ., este cu totul generică în ce privește „înstrăinările” imobilelor minorului, în această accepție urmează a fi cuprins și contractul de schimb, care se va putea încuviința judecătorește în cazurile arătate și prin paza formelor legale anume prevăzute. (Judec. ocol II Urban Ploiești, 22 Sept. 1923, Jur. Gen. 1923, No. 1699).

22. Constituie o mare nevoie și un învederat folos pentru minor în sensul art. 401 c. civ., și permite vânzarea unui nemiscător, în speță o casă, împrejurarea că imobilul este degradat și continuă a se degrada amenințând cu distrugerea și din lipsă de fonduri nu se pot face reparațiunile necesare, iar în al doilea loc prețul ce se oferă astăzi este destul de avantajos, ținând seamă că prețul imobilelor s'a ridicat, și prin degradare și-ar pierde din valoare.

Conform art. 402 c. civ., 39 și 54 leg. jud. ocol., judecătorul de ocol este com-

petinte să aprobe această vânzare când tutela este de resortul său, făcând și oficiul de Minister public. (Judec. Băra-Roman, 24 Nov. 1923. Jur. Gen. 1924, No. 441).

23. Potrivit art. 899 c. civ. dreptul de proprietate asupra unui bun imobil, transmis printr'un legat unui minor, trecând în patrimoniul acestuia din chiar momentul morții testatorului, — urmează că un asemenea bun, potrivit art. 401 c. civ. și 681 pr. c. nu poate fi scos în vânzare de către executorul testamentar, în vederea aducerii la îndeplinire a clauzelor testamentului, decât cu paza formelor prescrise de aceste dispozițiuni relative la vânzarea bunurilor imobiliare ale minorilor, adică cu avizul consiliului de familie și cu omologarea Tribunalului.

Prin urmare, în speță, pe temeiul acestei considerațiuni și a constatării în fapt ce instanța de fond o face că, intențiunea testatorului nu a fost de a lăsa minorului un legat în bani, ci o parte disponibilă din imobil, iar executorul testamentar în vederea aducerii la îndeplinire a clauzelor testamentare, a procedat la vânzarea imobilului fără îndeplinirea formelor din art. 401 c. civ., și 681 pr. c., bine a decis că vânzarea nu este valabilă, oricare ar fi partea pe care tutorele minorului a luat-o la această vânzare. (Cas. I, dec. 1146 din 16 Noiembrie 1923; Jur. Gen. 1924 No. 591; Jur. Rom. 6/924, Pand. Rom. 1924, I, 123. Dreptul 20/924).

24. Orice recunoaștere a unui tutor, care va avea de efect de a atinge un drept de proprietate al minorilor asupra unui imobil ce le aparține, este un act de dispozițiune cu privire la acel bun și ca atare nu poate fi opozabil minorilor, decât dacă ar fi făcut în condițiunile cerute de codul civil în asemenea materie.

Prin urmare fiind constant că prin actul de vindere cumpărare, prezentat de fosta minoră, rezultă că mama ei, ca tutoare legală a numitei, a cumpă-

rat, pentru minoră, imobilul în discuțiune, recurentul nu poate opune astăzi fostei minore înscrisul sub semnătura privată a mamei sale, prin care aceasta recunoaște că, în realitate dânsa a cumpărat acel imobil nu pentru fiica sa, cum este trecut în actul autentic, ci pentru recurent și pe temeiul lui să revendice acel imobil.

De asemenea recurentul nu are calitatea de a discuta drepturile celorlalți minori, față cu modul cum averea în discuțiune a intrat, în timpul minorității lor, numai în patrimoniul unuia dintr'înșii. (Cas. I, dec. 203 din 12 Februarie 1924, Jur. Gen. 1924 No. 1160. Pand. Rom., 1924, I, 250).

25. Tutorul care a fost autorizat de tribunal ca să contracteze un împrumut ipotecar, nu poate îmbrăca creditorul cu drepturile ce le conferă contractul de anticreză, fiindcă faptul constituit o depășire a puterilor ce i s'au conferit, iar contractul de anticreză, cuprins în convenția de ipotecă, fiind o înstrăinare deghizată, nu poate fi efectuată fără paza formelor cerute de codul și procedura civilă, pentru vânzarea bunurilor minorilor.

Acțiunea în anulare se intentă de tutor în timpul minorității și de minor din moment ce va deveni major.

Ea este admisibilă pentru tot, fiindcă ipoteca e indivizibilă. (Judecătoria Herta, Dorohoi, 25 din 12 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1475, Curier Jud. 19 din 1924).

26. Pentru schimbul imobilelor ce aparțin minorilor se va proceda ca și în cazul prevăzut de art. 1254 c. civ., cerându-se pe lângă avizul consiliului de familie și o expertiză și aprobarea justiției. (Jud. ocol. Băra-Roman, 17 Mai 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1856).

27. A se vedea: Art. 338 cu nota 15; Art. 367 cu nota 5; art. 390 cu nota 12; art. 402 cu notele 6 și 7; art. 1157 cu notele respective; art. 1190 cu notele 14, 15.

Art. 402. — Hotărârile consiliului de familie atingătoare de acest obiect, nu se vor pune în lucrare decât după ce tutorele va fi cerut și dobândit aprobarea tribunalului, care va decide în camera secretă, ascultând și concluziunile procurorului. (Civ. 401, 404, 454; Pr. civ. 80, 639 urm., 682 urm.; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 39 § 8 L. p. regularea și consolidarea dreptului de a exploata petrolul și ozocherita, Art. 57; Civ. Fr. 458).

Text. fr. Art. 458. — Les délibérations du conseil de famille relatives à cet objet, ne seront exécutées qu'après que le tuteur en aura demandé et obtenu l'homologation devant le tribunal de première instance, qui y statuera en la chambre du conseil, et après avoir entendu le procureur du Roi.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 449; I, ed. 5-a, p. 703, 707, 708;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 498, 515; II p. 939;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 530 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 517 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 599; „*De l'homologation en général*”, *Curier Jud.* 17/924;
 DEMOLOMBE, VII, 730, 731;
 HUC, III, 427;
 LAURENT, V, 93;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 754 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1794-1796, 1930;
 SIREY, *Tutelle*, 991 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862; (III, part. II, ed. 2-a, p. 512; X, p. 582); *Nota* sub. Cas. I, 11 din 2 Ian. 1923 (în privința participării Ministerului Public), *Pand. Rom.* 1924-I-163; *Nota* sub. Cas. II, 9 Martie 1923 (în privința participării Ministerului Public), *Pand. Rom.* 1924-I-164;
 CANTACUZINO MATEI, p. 89;
 HOZOC D., „*Concluzii*”, *Curier Jud.* 44/1914, *Nota* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915, *Pand. Rom.* 1924, I, 199;
 NACU, I, p. 626.

INDEX ALFABETIC

Act de administrație 7.	Ipotecă 4, 5, 6.
Apel 7.	Lucru judecat 5.
Autoritate de lucru judecat 5.	Ministerul public 1, 2, 3, 9, 10.
Casare 2, 8.	Minori 1-9.
Consiliu de familie, 3-7.	Nulitate 5.
Creditor ipotecar, a se vedea „Ipotecă”.	Nulitate relativă 1, 8.
Imprumut 4, 5, 6.	Omologare 3, 5, 6, 7.
Incheierea consiliului de familie 3-7.	Prejudiciu 5.
Incheierea tribunalului, a se vedea „Omologare”.	Procuror 1, 2, 8, 9, 10.
Interziși 10.	Putere părintească 7.
	Recurs 2, 8.
	Tutor 4, 6.

Jurisprudență.

1. Participarea Ministerului public în procesele cari interesează pe minori este cerută în interesul acestora și prin urmare, orice neregularitate cu privire la neîndeplinirea acestei formalități, constituie o nulitate relativă care nu poate fi invocată decât de minor, iar nu și de celelalte părți din proces. (Cas. s. I, 893/911, *Curier Jud.* 7/912; Cas. I, 194 din 11 Febr. 1924. *Jur. Gen.* 1924 No. 761 și 946).

2. Faptul că procurorul nu a luat parte la judecarea unui proces în care figurau și minori, nu poate atrage casarea hotărârii când se constată că la acel termen procesul a fost amânat din lipsă de procedură, iar când s'a judecat procesul se constată prezența în instanță a Ministerului public. (Cas. I, 405/912; *Curier Jud.* 45/912).

3. Deși este de principiu că, cu ocaziunea omologării, tribunalul este ținut să aprobe sau să respingă încheierea consiliului de familie, fără să o modifice, căci atunci s'ar substitui consiliului de familie și ar comite un exces de putere, totuși, dat fiind rolul

pe care tribunalul îl are în asemenea materie, de a veghea ca interesele minorilor să nu fie periclitate, el poate să completeze avizul în sensul de a satisface cerințele legii, care prin instituirea consiliului de familie și controlul tribunalului a căutat să asigure cât mai mult păstrarea averii celor puși sub tutelă. (Trib. Tecuci, Martie 1914; „*Dreptul*” 1914, p. 508).

4. Creditorul ipotecar nu poate fi ținut răspunzător cu anularea ipotecei, dacă se constată că împrumutul contractat a fost sau nu determinat de nevoile bănești, personale ale minorilor, sau dacă împrumutul a fost sau nu întrebuințat în realitate scopului pentru care a fost contractat, destul numai ca împrumutul contractat în numele minorilor să se fi făcut cu formele preserise de art. 401 și 402 cod. civil și 1171 c. civil; că dacă minorii lezați au o acțiune, această acțiune nu poate fi îndreptată contra împrumutătorului, care a îngădit actul său cu toate formele legale, ci contra tutorului sau consiliul de familie, care a încuviințat ipotecarea bunului minorilor fără nici un folos învederat pentru minori. (Cas. I, dec. No. 568 din 28 Noem. 1914; „*Jurispr. Rom.*” 1915, p. 114; *Curier Jud.* 78/915, p. 68).

5. a) Incheierile tribunalului privitoare la omologarea avizurilor consiliilor de familie, fiind acte cu caracter grațios, de supraveghere judecătorească, intervenite în interesul minorilor, care nu cuprind o hotărâre conțencioasă, statuând asupra vreunei cereri de natură a ridică vreo împotrivire sau a întâmpina un adversar, de aci rezultă că asemenea încheeri nu

au caracterul lucrului judecat și nu pot să înlăture viciul de formă sau de fond ce ar conține atât încheerea însăși, cât și avizul consiliului de familie asupra căruia e dată, și nici să asigure validitatea actului făcut în numele minorilor, în puterea unor atari încheeri.

b) După dispozițiunile art. 1771 c. civ., bunurile minorilor nu pot fi ipotocate decât pentru cauzele și formele preserise de lege, de unde rezultă că împrumutul ipotecar, făcut fără îndeplinirea acestor formalități sau fără ca deliberarea consiliului de familie să constate existența unei cauze de mare nevoie sau a unui folos învederat cu alte cuvinte, în disprețul dispozițiilor art. 401 și 402 c. civ., nu este valabil și opozabil minorilor, și aceștia, ajunși la majoritate, pot ataca în nulitate un asemenea act, independent de orice prejudiciu, de oarece nulitatea decurge din însuș caracterul prohibitiv al actului. (Apel Constanța, No. 26, 1915; „Dreptul” 1915, p. 645).

6. Din combinarea art. 401, 402 și 1771 cod. civ., rezultă că bunurile imobiliare ale minorilor pot fi ipotocate de către tutor cu autorizarea consiliului de familie, omologată de Tribunal și dată pentru cauze legale, adică pentru nevoi urgente ale minorilor sau un folos învederat, chestiuni ce cad în exclusiva competență a consiliului de familie care le constată și a tribunalului ce dă omologarea avizului. Odată ce împrumutătorul și-a îngădit actul său cu formele cerute de lege, el este pus la adăpost de orice acțiuni din partea minorilor lezați prin acel act, aceștia neputând avea recurs decât contra tutorului care a întrebunțat banii împrumutați sau contra consiliului de familie care a aprobat împrumutul pentru cauze streine intereselor lor.

Asă fiind, instanțele de judecată nu mai au căderea să judece față de creditorul ipotecar, contra, căruia s'ar cere anularea ipotecii, dacă în fond cauzele ce au determinat aprobarea împrumutului au fost sau nu nevoile personale ale minorilor, când acele cauze au fost astfel apreciate de in-

stanța de omologare. (Cas. I, 220 din 19 April 1916; „Jurispr. Rom.” 1916, p. 358, Curier Jud. 48/916, Cas. I, 568 din 28 Nov. 1914, Jur. Rom. 1915, p. 114, Curier Jud. 73/915).

7. a) Deliberările consiliului de familie pot fi atacate de acei interesați înaintea tribunalului cu drept de apel la Curte, conform art. 638 și 642 pr. civ. și aceste căi de atac sunt deschise și contra hotărârilor consiliului date în unanimitate și indiferent dacă hotărârea consiliului se referă la un act de gestiune patrimonială sau la un act privitor la exercitiul puterii părintești.

b) În cazul când Tribunalul dezaprobă hotărârea consiliului, are căderea de a statua asupra însăși fondului afacerii, putând substitui sentința sa hotărârii consiliului. (C. Apel Iasi s. II, 31 Mart. 1921, Justiția (Iasi) 2/921).

8. Participarea Ministerului public în cauzele în cari sunt în discuțiune și interese de minori, este o măsură de protecțiune edictată numai pentru protegierea intereselor acestora; prin urmare partea adversă, care nu a relevat la timp, înaintea instanței de fond, neconstituirea instanței cu procuror și care a pierdut procesul intentat contra minorilor nu poate invoca motiv de recurs pentru neîndeplinirea acestei formalități. (Cas. I, 11 din 2 Ian. 1923, Jur. Gen. 1923, No. 129; Jur. Rom. 9/923, Pand. Rom. 1923, III, 129, Pand. Rom. 1924, I, 163).

9. Dacă prezența Min. Public este necesară în procesele în cari sunt interesați minorii, legea nu cere însă sub pedeapsă de nulitate ca părerea și concluziunile sale să fie arătate în procesul-verbal de audiență. (Cas. II, dec. civilă 113 din 9 Martie 1923, Jur. Gen. 1923 No. 130).

10. Tribunalul poate invoca din oficiu chestiunea lipsei Ministerului Public în constituirea instanței, când sunt în cauză interziși. (Trib. Dorohoi, Jurnal 2254 din 20 Mai 1924, Jur. Gen 1924 No. 1405).

11. A se vede: Art. 338 cu nota 15; Art. 390 cu notele 2, 9; Art. 401 cu notele 12, 20, 22.

Art. 403. — Vânzarea se va face publică prin licitațiune în tribunal în ființa tutorelui și după ce se vor face legiuitele publicațiuni.

La caz când vânzarea nu s'ar putea face înaintea tribunalului, atunci el va orându-i pe un judecător supleant sau pe sub-prefectul respectiv spre a o săvârși la fața locului. (Civ. 395, 396, 401, 402; Pr. civ. 682 urm., 685 urm., 689 urm.; L. Timbr. 44 § 2, 61—a; Civ. Fr. 459).

Text. fr. Art. 459. — La vente se fera publiquement, en présence du subrogé tuteur, aux enchères qui seront reçues par un membre du tribunal de première instance, ou par un notaire à ce commis, et à la suite de trois affiches apposées, par trois dimanches consécutifs, aux lieux accoutumés dans le canton.

Chacune de ces affiches sera visée et certifiée par le maire des communes où elles auront été apposées.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 703;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 490, 515;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 543 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 537 urm.;
 HUC, III, 428;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 754 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1919;
 SIREY, *Tutelle*, 991 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 412);
 CANTACUZINO MATEI, p. 89;
 NACU, I, p. 626.

Jurisprudență.

1. Minorul, devenit major, are acțiune în nulitate contra vânzării imobilului efectuată de tutore fără îndeplinirea formelor prevăzute de art. 403 c. civ., combinat cu art. 681 pr. civ. Iar

art. 401 c. civ., nu înțelege că se poate derogă la dispozițiunile prohibitive ale art. 403. (Trib. Tecuci, Oct. 5/93, *Dr.* 66/93).

2. A se vedea: art. 401 cu nota 20; art. 1157 cu notele 3, 4, 5.

Art. 404. — Formele cerute prin art. 401 și 402, pentru înstrăinarea bunurilor minorelui, nu se vor aplica nici de cum la cazul când o asemenea vânzare prin licitațiune va fi fost ordonată prin o sentință judecătorească, după cererea unui coproprietar.

Însă, în acest caz, licitațiunea nu se va putea face decât după formele stabilite prin art. precedent; străinii vor fi neapărat admiși la licitațiune. (Civ. 395, 396, 409, 454, 733, 736, 747 urm., 1388 urm., 1389, 1826 urm.; Pr. civ. 682, 949; Civ. Fr. 460).

Text fr. Art. 460. — Les formalités exigées par les articles 457 et 458, pour l'aliénation des biens du mineur, ne s'appliquent point au cas où un jugement aurait ordonné la licitation sur la provocation d'un copropriétaire par indivis.

Seulement, et en ce cas, la licitation ne pourra se faire que dans la forme prescrite par l'article précédent: les étrangers y seront nécessairement admis.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 450, 451; I, ed. 5-a, p. 705, 706;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 563 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513, 515, 517;
 DALLOZ, *Suppl. Minorité-tutelle*, 534;
 LAURENT, V, 75, 92;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 590;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 754 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1920-2°;
 SIREY, *Tutelle*, 991 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 761 urm., 770 urm., 772 urm., 862;
 CANTACUZINO MATEI, p. 89;
 NACU, I, p. 626, 627.

Jurisprudență.

1. Atunci când un imobil aparține în indiviziune unor majori și minori și toți coproprietarii voiesc să ceară vânzarea lui prin justiție, pentru un folos învederat, cum ar fi evitarea deprecierii imobilului sau procurarea unei sume de bani care să înlocuiască operațiunile ulterioare ale partagiului, nimic nu împiedică ca această vânzare independent de orice partagiu, să fie valabilă, fără observatiunea formelor cerute în cazul unui

partagiu judiciar în care sunt interesați minori. (Cas. 180/912. Curier Jud. 24/912, B. p. 250).

2. După art. 404 c. civil și art. 681 al. 2, pr. civilă, avizul consiliului de familie nu este necesar când vânzarea este cerută de moștenitorii majori, iar numirea de experți, fie pentru împărțirea în loturi a imobilului, fie pentru a arăta că imobilul nu se poate împărți în natură, este lăsată la facultatea tribunalului conform articolului 694 și 695 pr. civilă. (Cas. s. I, 180/912. Curier Jud. 24/912, B. p. 250).

Art. 405. — Tutorele nu va putea primi nici refuză o moștenire căzută minorelui, fără a avea mai întâiu autorizarea consiliului de familie; primirea nu se va face decât cu beneficiu de inventariu¹⁾. (Civ. 357 urm., 687 urm., 695 urm., 704, 713, 751; Pr. civ. 702 urm.; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 461).

Text. fr. Art. 461. — Ce tuteur ne pourra accepter ni répudier une succession échue au mineur, sans une autorisation préalable du conseil de famille. L'acceptation n'aura lieu que sous bénéfice d'inventaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 447, 448; I, ed. 5-a, p. 697-699; VI, 399-406;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 546, 548, 554;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 513; ed. 1-a, III, p. 185, 458, 659;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 494 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 494 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 227;
 DEMOLOMBE, VII, 678, 696, 703; XV, 133;
 HUC, III, 437;
 LAURENT, V, 70, 73;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 587;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1937; III, ed. 2-a, No. 1957, 2016;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 690, 741 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 183). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 176, 182;
 CANTACUZINO MATEI, p. 87, 230, 238;
 NACU, I, p. 618, 619.

Jurisprudență.

1. Minorii neputând accepta succesiunea de cât sub beneficiu de inventariu, nu pot fi obligați a plăti *ultra vires successionis* cu din averea ră-

masă lor mai în urmă de la alt cineva. (Cas. I, 13/Ian. 15/79, B. p. 11).

2. Dispozițiunile art. 405 nu au aplicație când este vorba de un legat particular, de oarece acceptațiunea unei moșteniri, fie *ab intestat*, fie testa-

1) Asupra „beneficiului de inventar” a se vedea dispozițiunile art. 713, Codul civil.

mentară (legat universal), poate să devie din pricina sarcinilor și datorită moștenirii, în loc de folositoare, împovăraătoare, și de aceea legea cere, în asemenea caz, ca tutorele să fie autorizat de consiliul de familie; însă pentru primirea unui legat particular, pe lângă că din art. 405 nu rezultă aceasta, apoi nici există un cuvânt pentru ca să se ceară o asemenea autorizație, de vreme ce legatarul particular nu este, după art. 909 obligat a plăti datoriile succesiunii. Prin urmare, predarea lucrului legat în primirea tutorului unui minor legatar particular, fără o prealabilă autorizație a consiliului de familie, este bine făcută de către moștenitorul sau legatarul universal obligat cu această sarcină. (Cas. I, 135/Apr. 4/83, B. p. 427).

3. Pentru a putea fi vorba de administrarea unei averi, venită moștenire, de către tutore, în numele minorului, trebuie să se presupună acceptațiunea acestei moșteniri. Ori, după art. 405, o moștenire căzută unui minor nu se poate primi de tutor de cât cu autorizarea consiliului de familie. Deci dar acest consiliu trebuie să fie constituit înainte de ori ce cerere făcută de tutor, care ar avea de obiect interesul administrării averii rămasă ca moștenire minorului, și prin urmare și înainte de a se putea cere strămutarea sediului tutelei. (Cas. I, 398/Nov. 22/83, B. p. 1064).

4. Legiuitorul, prin art. 405 și 687, prescrie în mod formal că succesiunea se cade unui minor nu poate fi acceptată de cât sub beneficiu de inventariu; deci un minor este totdeauna reputat ca moștenitor beneficiar. (Trib. Muscel, 123, Mai 29/90, Dr. 9/92).

5. Art. 405 c. civ., prevede în mod expres că tutorul nu va putea refuza sau primi o succesiune cuvenită mi-

norului decât cu autorizarea consiliului de familie, fără a arăta că este nevoie și de avizul juriconsultilor și concluziile Ministerului public, astfel cum cere pentru tranzacțiuni art. 413 codul civil.

Prin urmare, Tribunalul dă o justă interpretare art. 405 c. civ., când hotărăște că avizul consiliului de familie prin care se autorizează tutorul de a renunța la o succesiune este suficient, spre a fi omologat de judecătorie. (Cas. I, decizia No. 26, din 1914; „Jurispr. Rom.”, 1914, p. 168, Curier Jud. 18/914).

6. Tutorul nu poate renunța la o moștenire în numele minorului, decât cu autorizarea consiliului de familie. (Cas. III, No. 29/914; Jurispr. Rom., 914, p. 258; Curier Jud. 26/914, p. 220).

7. Moștenitorii sezinari dacă sunt majori, au exercițiul drepturilor defunctului din însăși momentul deschiderii succesiunii, ei având posibilitatea să accepte succesiunea chiar în mod tacit; dacă sunt minori, ei potrivit art. 687 al. 2 combinat cu art. 405 c. civ., neputând să accepte succesiunea de cât prin tutorele lor, cu autorizația consiliului de familie și numai sub beneficiu de inventar, nu pot avea exercițiul drepturilor defunctului, decât din momentul îndeplinirii acestor formalități, pentru ei acceptarea succesiunii neputând avea loc în mod tacit.

Moștenitorii sezinari, chiar minori fiind, pot exercita drepturile defunctului privitoare la actele conservatorii chiar înainte de a accepta succesiunea, prin exercitarea unor asemenea drepturi ei netinzând la modificarea patrimoniului succesiunii, ci la conservarea lui în starea actuală. (Trib. Ilfov s. I, 1 din 1 Ian. 1920. Curier Jud. 26-27/920).

8. A se vedea: art. 343 cu nota 4.

Art. 406. — La caz când succesiunea refuzată în numele minorei nu s'a primit de o altă persoană, ea se va putea relua, sau de tutorele autorizat prin o nouă deliberațiune a consiliului de familie, sau de minore ajuns la majoritate, însă în starea în care succesiunea s'ar găsi la reluare, și fără a se putea atacă vânzările sau alte acte, cari s'ar fi făcut legiuți în timpul vacanței. (Civ. 405, 695, 701, 724 urm., 1876, 1882, 1883; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 462).

Text. fr. Art. 462. — Dans le cas où la succession répudiée au nom du mineur n'aurait pas été acceptée par un autre, elle pourra être reprise soit par le tuteur, autorisé à cet effet par une nouvelle délibération du conseil de famille, soit par le mineur devenu majeur, mais dans l'état où elle se trouvera lors de la reprise, et sans pouvoir attaquer les ventes et autres actes qui auraient été légalement faits durant la vacance.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513; ed. 1-a, III, p. 469, 471;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 501; *Suppl. Minorité-tutelle*, 500;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 587;
PLANIOU, I, ed. 3-a, No. 1939.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 690, 741 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 294);
CANTACUZINO MATEI, p. 241;
NACU, I, p. 324, 620.

Art. 407. — Donațiunea făcută unui minor nu se poate primi decât cu autorizațiunea consiliului de familie.

Ea va avea în privința minorului acelaș efect ca și în privința majorului. (Civ. 357 urm., 801, 815; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 463).

Text. fr. Art. 463. — La donation faite au mineur ne pourra être acceptée par le tuteur qu'avec l'autorisation du conseil de famille.

Elle aura, à l'égard du mineur, le même effet qu'à l'égard du majeur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 448; I, ed. 5-a, p. 699;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 553;
BAUDRY ET COLIN, *Don. et testam.*, I, 1293, 1299 bis, 1304;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 674, 685;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 79, 492, 512, 554; ed. 1-a, III, p. 659;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 502; *Suppl. Minorité-tutelle*, 502;
DEMANTE, IV, 73 bis, 74 bis, II, V;
DEMOLOMBE, VII, 708; XX, 219;
DURANTON, III, 582;
HUC, III, 437-440;
LAURENT, V, 73; XII, 224-259;
MARCADÉ, art. 935, N° 5;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 588;
PLANIOU, I, ed. 3-a, No. 1924, 1925; III, ed. 2-a, No. 2034;
THIRY, I, 586.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 745 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 232 urm., 243-244, 269, 356; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 77);
CANTACUZINO MATEI, p. 87;
NACU, I, p. 620, 621, 622.

Art. 408. — Nici un tutore nu va putea încerca acțiune în numele minorelui, având de obiect un drept asupra vreunui imobil, nici a încuviința¹⁾ la o asemenea cerere făcută în contra minorelui, fără autorizarea consiliului de familie. (Civ. 357 ur., 413, 952; Com. 10, 12, 16; Pr. civ. 291, 297; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 464).

Text. fr. Art. 464. — Aucun tuteur ne pourra introduire en justice une action relative aux droits immobiliers du mineur, ni acquiescer à une demande relative aux mêmes droits, sans l'autorisation du conseil de famille.

1) În textul francez: „acquiescer“.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 462-467; I, ed. 5-a, p. 719-725;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 534, 537, 555, 558;
 BOITARD ET COLMET DAAGE, *Leçons de proc.*, ed. 15-a, II, 1025;
 CHAUVEAU ET CARRÉ, *Lois de la proc.*, VI, Quest., 2551;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 79, 492, 509, 512, 514, 554; II, p. 454;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 492, 506 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 393 urm., 504;
 DEMOLOMBE, VII, 680-710, 712, 713, 715;
 GARSSONET, IV, p. 556;
 HUC, III, 442-444;
 LAURENT, V, 43, 66, 67, 81-84, 86;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 588;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1950-1953;
 SIREY, *Tutelle*, 933.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 749 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 848; III, part. II, ed. 2-a, p. 471, 476, n. 3, 477; V, p. 302, n. 1; X, p. 758); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 252, nota 1; *Observație*, sub. Cas. I, 13 din 17 Ian. 1907, *Dreptul* 25/1907; *Observație* sub. Cas. I, 73 din 13 Febr. 1909, *Dreptul* 42/1909; *Observație*, sub. Trib. Mehedintzi, 3 Martie 1920, *Dreptul* 39/920; *Observație*, sub. Judec. ocol I, T.-Severin, 1461 din 25 Nov. 904, *Curier Jud.* 37/905. *Notă* sub. Cas. I, 687 din 20 Iunie, 1923, *Jurispr. Gen.* 4/1924, No. 246; *Notă* sub. Trib. Clermont-Ferand (Puy de Dome), 30 Aug. 1920, *Jurispr. Gen.* 15/924, No. 888;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 83, 87, 88;
 CERBAN ALEX., *Nota*, sub. Cas. I, 1373, din 18 Dec. 1922, *Curier Jud.* 22/923;
 GEORGEAN N., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 20 Nov. 1923, *Jurispr. Gen.* 15/1924, No. 868;
 HOZOC D., „*Concluzii*”, *Curier Jud.* 44/1914;
 NACU, I, p. 324, 617, 623, 632, 633;
 POLICHRON. DEM., *Nota* sub. Cas. II, 68 din 30 Martie 1921, *Pand. Rom.* 1922, I, 139.

INDEX ALFABETIC

Acțiuni imobiliare 1, 2, 5, 7, 10, 12, 13, 15, 20, 22, 27, 28, 30, 33.	Interzis 6. Legea judecătorilor de o- coale 27.
Acțiuni mobiliare 8, 9.	Mărturisire 8.
Acțiuni posesorii 11, 24.	Nulitate 6, 27.
Acțiuni relativ la arenda- re 31.	Nulitate relativă 3, 14, 27, 30.
Adjudecare 6.	Ordine publică 19, 26, 27.
Adopțiune 24.	Ordonanțe prezidențiale 29.
Apel 2, 9.	Parat în acțiuni imobiliare 1, 2, 5, 7, 10, 13, 15, 20, 22, 28, 33.
Contestație imobiliară 16.	Recurs 19, 26.
Continuarea unei acțiuni 17, 25.	Renunțare la apel 9.
Expropriere 13.	Revendicare 4, 6.
Incuviințare la acțiune imobiliară 1, 10, 12, 13, 15, 20, 27, 32, 33.	Sucesiune 4, 6.
Încuviințarea acțiunii imo- biliare 1, 10, 12, 13, 15, 20, 27, 30, 33.	Tranzacție 2, 8, 9, 10, 22.
Intentare de acțiuni imo- biliare 1, 10, 12, 13, 15, 20, 27, 30, 33.	Tutor adhoc 6.
Interogator 8.	Tutor legal 11.
	Urmărire 5, 6, 7, 23.
	Vânzare 6.
	Vânzare silită 12, 21, 23.

Jurisprudență.

1. După art. 408, autorizarea consiliului de familie este cerută în cazul intentării unei acțiuni ce ar avea de obiect un imobil sau asupra unei învoeli, iar nu când tutorii sunt chemați a se apăra contra unei acțiuni intentate contra lor, în care caz atare autorizare nu este cerută de legiuitor. (Cas. I, 145/Mai, 4/76, B. p. 200).

2. Dispozițiile art. 408 sunt aplicabile numai în caz când tutorele voește să intenteze o acțiune sau să facă o tranzacțiune. Când însă e vorba de o acțiune intentată de către chiar părțile interesate pe când se aflau în

viață, și dacă procesul are a se judeca de curte după apelul adversarului, tutorul ne având alt rol de cât acela de defendor, nu e loc de o prealabilă autorizare a consiliului de familie. (Cas. I, 294/Oct. 11/82, B. p. 955).

3. Încât privește autorizarea ce tutorele este dator a cere și obține de la consiliul de familie când este vorba de o acțiune care ar avea de obiect un drept asupra unui imobil, etc., această dispozițiune fiind creată exclusiv în interesul minorului, numai el singur este în drept a cere nulitatea, când prin neobservarea formalității edictată de acest articol, s'ar fi jicnit interesele sale. (Cas. I, 426/Dec. 9/83, B. p. 1177).

4. Art. 408 este relativ exclusiv la acțiunile ce un tutor ar intentă în numele minorului și care ar avea de obiect un drept asupra unui imobil. Dacă dar acțiunea intentată de tutor are de obiect cererea de a se recunoaște minorilor un drept de succesiune în averea lui *de cuius*, iar nu revendicarea vre-unui imobil, art. 408 nu se aplică în specie. (Cas. I, 67/Febr. 20/85, B. p. 106).

5. Art. 408 se referă la intentările de acțiuni care nu se pot face de tutori fără avizul consiliului de familie. În caz însă de urmărirea unui imobil al minorilor, tutorele fiind chemat în instanță ca defendor, nu e nevoie de avizul consiliului de familie pentru ca să

poată stă în instanță în calitate de defendor. (Cas. II, 17/Febr. 19/86, B. p. 161).

6. Tutorul *ad hoc*, însărcinat de a reprezenta pe un interzis cu ocazia unui proces, nu are dreptul a-l reprezenta și în urmărire asupra averii interzisului făcută de cel ce a câștigat procesul în fond contra interzisului. În asemenea circumstanțe interzisul este în drept a revendică imobilul ce i s'a vândut, și conform art. 501, 512, 735 alin. II și III și art. 736 pr. civ. urmează a se declara ca nule toate formalitățile efectuate pentru vânzarea silită a imobilului și adjudecarea lui, pe câtă vreme tutorul *ad hoc* în chestiune nu avea dreptul să reprezinte pe interzis ca debitorul urmărit la îndeplinirea acelor formalități prescise sub pedeapsă de nulitate, și pe câtă vreme numai cerând și obținând anularea acelor acte poate interzisul se repare dauna ce i s'a cauzat prin vânzarea silită a imobilului său. Apoi, după textul și spiritul art. 1803 urmează a se declara nulă și vânzarea imobilului în chestiune făcută de către adjudecatar unui terțiu căci acesta nu putea să aibă, asupra aceluși imobil, decât tot aceleași drepturi ce avea și adjudecatarul autorului său. Iar terțiul cumpărător nu poate opune contra revendicării exercitată de interzis că adjudecatarul vânzător fiind responsabil către dânsul de evicțiune, și interzisul reprezentând pe vânzător ca erede, ar urmă să i se respingă acțiunea în revendicare după principiul *quem de eviczione tenet actio eundem agentem repellit exceptio*. Căci după art. 405 și 454, interzisul n'a primit și n'a putut primi succesiunea în chestiune de cât sub beneficiul de inventar, și după art. 713 averea proprie a eredelui nu poate și nu trebuie să sufere nici o pierdere din cauza dărilor succesivului primită de dânsul sub beneficiul de inventar, și prin urmare un asemenea erede trebuie să aibă dreptul de a exercită ori ce acțiune de revendicare, fie direct contra succesiunii, fie contra celor de al treilea cari ar deține averea revendicată cu veri ce titlu de la *de cuius*, fără să i se poată opune aceluși erede excepțiunea de mai sus, căci alt-fel aceasta ar însemna că el e silit a pierde o parte din averea sa proprie, ceea ce nu e admisibil. (Apel Iași, II, 13 Febr. 19/86, Dr. 45/86).

7. Dacă imobilul a fost pus în urmărire pe comptul tutricei legale a fiilor săi minori, nu e nevoie nici de recunoașterea tribunalului nici de consiliul de familie pentru a se putea ordona de către tribunal vânzarea aceluși imobil, de oare ce nu e vorba de cât de apărarea intereselor minorilor, care incumbă de drept tutorului legal, fără

ca să aibă nevoie pentru a putea face această apărare de vreo autorizare. (Cas. II, 17/Febr. 19/86, B. p. 160; Cas. II, 24/Mart. 11/87, B. p. 239).

8. Acțiunile personale cari au de obiect mobile, tutorul le poate intenta și stă în judecată fără autorizarea consiliului de familie, de care n'are nevoie nici pentru a răspunde la interogatoriu, căci interogatoriul este un mijloc de probațiune și nu o transacțiune în cuprinsul art. 1704. (Trib. Bacău, 204, Sept. 15/88, Dr. 69/88).

9. Nu este oprit prin art. 408 de a încuviința la o acțiune mobilă cum e cererea unei sume de bani, și prin urmare se poate prea bine renunța la dreptul de apel fără a fi necesitate de avizul a trei jurisconșulți. O asemenea împrejurare nu se poate asemăna cu o transacțiune care presupune concesiuni și pierderi reciproce. (Apel Buc. III, 172, Iunie 21/88, Dr. 63/88).

10. Tutorul defendor într'o acțiune imobiliară trebuie să aibă autorizarea consiliului de familie, după art. 408. Legiuitorul se exprimă categoric că tutorul chemat în judecată nu poate a încuviința, adică a se învoi, a acedea la o asemenea cerere fără autorizarea consiliului de familie. A se zice că această dispozițiune e relativă la transacțiunile ce un tutor poate face asupra averii minorului, ar fi a da intențiunei legiuitorului un scop cu totul altul de cât acel ce l'a avut în vedere căci altfel cum s'ar putea explica dispozițiunile art. 413, care zice că în transacțiuni tutorul va avea autorizarea consiliului de familie, de care nu ar mai fi avut trebuință dacă s'ar fi specificat prin art. 408 această dispozițiune. În fine, grija ce se cere de câte ori sunt în joc interesele minorilor motivează în de ajuns dispozițiunile art. 408 și intențiunea ce a trebuit să aibă legiuitorul de a îngrădi pe cât se poate mai avantajos aceste interese, de câte ori a fost vorba de ele. (Trib. Suceava, 3807, Nov. 23/89, Dr. 81/89).

11. Acțiunea posesorie, nu apartine de cât persoanei ce, având posesiunea unui lucru, a pierdut-o sau a fost turburată în posesia sa. Deci tutoarea legală a copiilor săi minori, având uzufructul legal al averii lor, are dreptul personal de a intenta acțiunea posesorie contra turburătorilor, fără să fie nevoie a invoca calitatea de tutoare și a obține autorizarea consiliului de familie. (Cas. I, 25/Ian. 24/92, B. p. 42).

12. Art. 408 prescrie că tutorele nu poate, fără autorizarea consiliului de familie, să încuviințeze, adică să adereze la o cerere în contra minorului având de obiect un drept asupra vreunui imobil; or, faptul tutorului de a

fi asistat înaintea tribunalului la vânzarea silită a imobilului pupilului său, nu este echivalent cu ipoteza prevăzută de art. 408. (Cas. II, 109/Iun. 8/92, B. p. 636).

13. Prin art. 408 se cere autorizarea consiliului de familie numai în cazul când tutorul pornește judecată relativă la drepturile imobiliare ale minorului sau se învoește la o cerere relativă la acele drepturi. Rezultă dar de aci că tutorul poate răspunde la o acțiune fie și imobiliară, adică să respingă pretențiunile unui al treilea, fără a fi autorizat. (Cas. I, 283/Sept. 11/84, B. p. 676). Când dar e vorba de exproprierea unui imobil aparținând unor minori, tutorul poate stă în judecată pentru minori și fără autorizarea consiliului de familie, întru cât nici nu se poate opune la o asemenea cerere fiind vorba de o înstrăinare silită ordonată de legea de expropriere. (Cas. II, 196/Nov. 24/92. B. p. 1058).

14. Dispozițiunile art. 408 din Codul civil, fiind edictate exclusiv în favoarea minorului, numai dânsul este în drept a cere nulitatea, când, prin neobservarea formalităților prescise, s'ar atinge interesele sale. (Cas. I, 164/97, B. p. 539).

15. Tutorul, într'o acțiune având de obiect un drept asupra unui imobil, nu numai ca reclamant, dar și ca defendor, are necesitate de autorizarea consiliului de familie spre a sta în judecată în numele minorilor, fie de a încuviința la o asemenea cerere, fie de a se apăra în contra ei, potrivit întelesului art. 408 din C. civil. (Trib. Botosani. Dr. 23/901. In sens contrar: Cas. I, 562/904, B. p. 1799).

16. Când se pune în discuție un drept, ce minorul pretinde că ar avea, într'un imobil urmărit, tutorul trebuie să aibă autorizarea consiliului de familie, pentru a putea face și susține contestația în numele minorului. (Cas. II, 197/904, B. p. 827).

17. Autorizația consiliului de familie nu e necesară, atunci când tutorul nu face decât continuă judecata pornită de autorul minorilor într'o acțiune imobiliară. (Cas. I, 18 Ian. 1906, B. p. 26).

18. Tutorele nu poate porni acțiune în numele minorului, având de obiect un drept asupra vre-unui imobil fără autorizarea Consiliului de familie. (Cas. I, 7 Sept. 1907, B. p. 1284).

19. Chestiunea privitoare la capacitatea minorilor de a stă în instanță, fiind de ordine publică, se poate ridica direct în Casatie. (Cas. I, 7 Sept. 1907, B. p. 1284).

20. Din dispozițiunile art. 408 codul civil rezultă că autorizarea consiliului de familie se cere numai în cazul

când tutorele pornește judecată, având de obiect un drept asupra vre-unui imobil, sau se învoește la o cerere relativă la un asemenea drept, iar nu și în cazul când minorul este chemat în judecată și tutorele nu face decât să apere interesele lui cu privire la imobilul în litigiu. (Cas. I, 19 Dec. 1908, B. p. 2067).

21. Dispozițiunile art. 408 cod civil, privitoare la autorizația consiliului de familie, când e vorba de intentarea unei acțiuni sau de apărarea contra unei acțiuni ce ar avea de obiect un drept asupra unor imobile din averea minorilor nu se aplică și la vânzările silitate. (C. Apel Buc. s. I. Dreptul 60 din 1908, p. 563).

22. Numai atunci când tutorul voeste să intenteze o acțiune imobiliară sau să încheie o tranzacțiune are trebuință de autorizarea consiliului de familie, iar nu și în cazul când este pârât, în care caz el poate răspunde la o acțiune chiar imobiliară, fără a avea o asemenea autorizație. (Cas. I, 20 Mai 1911, B. p. 646).

23. Autorizarea consiliului de familie cerută de art. 408 c. civ., nu se aplică la vânzările silitate de imobile aparținând minorilor, căci urmărirea făcută de creditor nu poate să depindă de autorizarea dată de consiliul de familie tutorului, de a reprezenta pe minor în instanța de urmărire. (Cas. I, decizia No. 694, din 25 Noembrie 1913, dată după divergență; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 33).

24. Acțiunea posesorie, fiind un act emanante de administrație, poate fi intentată de tatăl firese al minorului adoptat de un tertiu, chiar fără să aibă autorizarea consiliului de familie, de oarece din dispozițiunile combinate ale art. 313 și 343 c. civ., rezultă că copilul adoptat va rămâne în familia sa firească în care își va păstra și toate drepturile sale, tatăl firese administrând averea personală a copilului adoptat de un tertiu. (Cas. I, No. 153, 1914. „Jurispr. Rom.” 1914 p. 262).

25. Autorizarea consiliului de familie dată unui tutor care în urmă s'a dezlăsat de tutelă și a fost înlocuit cu altul, servește și acestui nou tutore, căci autorizarea cerută de lege este dată nu în vederea tutorului ci a intereselor minorului. (Cas. I, No. 595, 1914. „Jurispr. Rom.” 1915, p. 149).

26. Nu este de ordine publică formalitatea autorizării tutorelui de către consiliul de familie de a stă în judecată, astfel că dacă omisiunea acelei formalități n'a fost invocată la instanța de fond, nu poate fi invocată direct la Curtea de casatie. (Cas. s. I. 596/915. C. Jud. 9/916).

27. a) După art. 408 c. civ. tutorul nu poate exercita în numele minorului, o acțiune având de obiect un drept imo-

biliar nici a încuviința o asemenea cerere, fără autorizația consiliului de familie și după art. 65 L. jud. ocoale sub imperiul căreia a avut loc litigiul, asemenea autorizare putea fi înlocuită cu aceea a judecătorului dată în instanță.

b) Deși art. 408 menționat cuprinde numai o formulă prohibitivă, totuși este necontestat în drept, că această prohibiție atrage nulitatea virtuală și relativă din însăși neîndeplinirea formelor legale, autorizarea fiind în specie prescrisă ca o protecțiune suplimentară, bazată pe incapacitatea minorului, iar această incapacitate fiind socotită ca interesând ordinea publică, nu se poate derogă dela dispozițiile ei, în conformitate cu art. 5 c. civ. (Trib. Mehedinti, 3 Mart. 1920. Dreptul 39/920).

28. Actele îndreptate în contra unor minori, se pot îndeplini față cu mama tutrice legală, fără ca aceasta să aibă nevoie de o abilitare din partea consiliului de familie. (Cas. II, 68 din 6 April 1921, Jur. Rom. 14/921. Pand. Rom. 1922, I, 139. Pand. Rom. 1922, III, 59).

29. Ordonanțele prezidențiale necauzând nici un prejudiciu fondului dreptului, tutorii, minorii emancipați, femeile măritate, Statul și în genere toate stabilimentele publice, nu au nevoie de nici o autorizație sau asistență pentru a reclama sau a se apăra în asemenea materie. (Trib. Dorohoi 1 Nov. 1921. Dreptul 32/922).

30. Hotărârea contra minorilor cu privire la un bun imobiliar al lor, obținută într'un proces, în care dânsii au fost reprezentați de către tutorele neautorizat de consiliul de familie a sta în proces, este izbită, pe temeiul art.

408 și 1166 c. civ. de o nulitate relativă în favoarea minorilor, cari după ajungerea la majorat o pot ataca, fie pe cale principală, fie pe cale de apărare, căci fiind minori, nu au fost în măsură de a exercita contra ei căile de atac. (Cas. I, 1373 din 18 Dec. 1922. Courier Jud. 22/923).

31. Tutorul unui minor sau interzis nu are nevoie de autorizația consiliului de familie în acțiuni privitoare la arendarea bunurilor incapabililor, art. 408 c. civ., fiind aplicabil numai la acțiunile privitoare la drepturile reale imobiliare. (Trib. Dorohoi 1 Nov. 1921. Dreptul 32/922; Cas. I, 687 din 20 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923 No. 1079. Jur. Gen. 1924 No. 246. Jur. Rom. 20/923).

32. Cu toate că potrivit art. 408 c. civ., tutorul poate încuviința la o acțiune intentată contra minorilor, cu autorizația consiliului de familie, însă o astfel de achiesare din partea tutorului nu poate avea loc decât în cazul când nu se poate invoca în favoarea minorilor nici o apărare. (C. Apel Iași s. I, 10 din 7 și 13 Febr. 1924. Dreptul 21/924).

33. Autorizația consiliului de familie este necesară numai când tutorul intențează o acțiune imobiliară, iar nu și în cazul când el este chemat în asemenea acțiune ca părât, mărginindu-se numai la a apăra interesele minorilor în contra altora. (Cas. I, 706 din 7 Mai 1924. Jur. Gen. 1924 No. 2072).

34. A se vedea: Art. 344 cu notele 2, 5, 8; art. 346 cu nota 1; art. 401 cu notele 10, 16; art. 402 cu notele 1, 2, 8, 9, 10; art. 1166 cu nota 3.

Art. 409. — Asemenea autorizare va fi trebuitoare tutorelui pentru facere de o împărțeală pornită în contra minorelui. (Civ. 408, 410 ur., 728 ur., 747; L. jud. oc. 42; Civ. Fr. 465).

Text. fr. Art. 465. — La même autorisation sera nécessaire au tuteur pour provoquer un partage; mais il pourra, sans cette autorisation, répondre à une demande en partage dirigée contre le mineur.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 463; I, ed. 5-a, p. 705, 720;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 559;
 BAUDRY ET WAHL, *Successions*, II, 2229;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 513;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 515 urm.; *Suppl. Minorité tutelle*, 506 urm.;
 DEMOLOMBE, VII, 720;
 HUC, III, 444;
 LAURENT, V, 74;
 MICHAUX, *Traité pratique des liquidations et partages*, ed. 4-a, 151 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1931, 1940.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 754 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 471, 476 n. 3, 477);
Observație, sub. Cas. I, 73 din 13 Febr. 1909, Dreptul 42/1909;
 CANTACUZINO MATEI, p. 88, 90, 260;
 IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul instrăinării*, p. 81;
 NACU, I, p. 624, 625.

Jurisprudență.

1. Interpretarea după care tutorele are nevoie de autorizarea consiliului de familie numai pentru a face un partagiu voluntar e contrarie atât art. 408 și 409 c. civ., după cari tutorul, chiar ca părât, și fără a se face vre-o distincțiune între partagiul voluntar și cel silit, are nevoie de autorizatiunea consiliului de familie, cât și art. 749, care nu declară definitive decât împărțirile făcute de tutori cu autorizarea consiliului de familie. (Cas. I, 122, Mai 11/88, B. p. 444).

2. Intru cât nu e vorba de un par-

tagiu voluntar, ci de o împărțeață făcută în virtutea unei sentințe definitive, tutorul n'are nevoie de autorizarea consiliului de familie; prin urmare, nulitatea actelor făcute cu împărțeață, bazată pe lipsa acestei autorizatiuni, este inadmisibilă. (Apel Buc. III, 211, Oct. 3/87, Dr. 39/88).

3. Autorizarea consiliului de familie nu este necesară când minorul nu figurează singur în instanță, ci este alături cu un major care are un interes identic și într'o cauză indivizibilă, interesele minorului fiind astfel complet salvate. (Cas. I, 93/Mart. 5/93, B. p. 236).

Art. 410. — In ambe cazurile art. precedenți, tutorele va fi dator a consulta consiliul de familie în privința mijloacelor de apărare¹⁾. (Civ. 357 ur., 408, 409, 411; L. jud. oc. 42).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 760, 761; (III, part. II, ed. 2-a, p. 471, 476, n. 3, 477); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 252, nota 1; *Observație* sub. Cas. I, 73 din 13 Febr. 1909, Dreptul 42/1909;
 CANTACUZINO MATEI, p. 88, 90, 260;
 NACU, I, p. 623.

Jurisprudență.

1. Tutorul nu poate reprezintă valabil pe minor într'o acțiune pornită contra-i pentru esire din indiviziune decât numai după ce va fi consultat pe consiliul de familie în privința mijloacelor de apărare, însă dacă a omis a îndeplini formalitatea prescrisă de art. 410 această unică împrejurare nu este suficientă pentru rescisiunea împărțeaței, de oarece art. 951 dispune că minorul nu poate ataca angajamentul său pentru cauză de incapacitate decât în caz de leziune, formulă fundamentală care trebuie să fie luată a-minte în soluțiunea chestiunilor relative la acțiunea cunoscută generic sub denumirea de *restitutio in integrum* acordată minorilor. Această idee reese și mai vădit în diferitele ei aplicațiuni la acțiunea de anulațiune și rescisiune din art. 1157 și următori, și mai cu seamă în art. 1163. Decj acțiunea în

rescisiune nu poate fi admisibilă, chiar pentru omisiunea celor mai esențiale formalități, dacă leziunea nu există, ocrotirea integrală a intereselor minorului fiind cu drept cuvânt singura prescripțiune a legiuitorului. (Trib. Iași, IV, 9 Ian. 21/84, Dr. 20/84).

2. Autorizarea consiliului de familie cerută de art. 408 c. civ., nu se aplică la vânzările silit de imobile aparținând minorilor, căci urmărirea făcută de creditor nu poate să depindă de autorizarea dată de consiliul de familie tutorelui, de a reprezentă pe minor în instanța de urmărire. (Cas. I, No. 694, 1913; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 33).

3. Autorizarea consiliului de familie dată unui tutor care în urmă s'a dezistat de tutelă și a fost înlocuit cu altui, servește și acestui nou tutore, căci autorizarea cerută de lege este dată nu în vederea tutorului ci a intereselor minorilor. (Cas. I, No. 595, 1914; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 149).

Art. 411. — O împărțeață atingătoare de averea minorelui, ca să poată avea tărie legiuită, trebuie să se facă prin jude-

1) Acest art. 410, nu are echivalentul său în Cod. civ. francez. El este o inovațiune a legiuitorului român.

cătorie, în urma unei prețuiri făcută prin experți numiți de către tribunal și după îndeplinirea tuturilor formelor legiuite. (Civ. 95, 409, 412, 734 ur., 743, 747, 749, 952, 1157, 1166, 1190, 1900; Pr. civ. 211 ur., 692, ur., 694 ur., 700; Civ. Fr. 466§1).

Text. fr. Art. 466 § 1.—Pour obtenir à l'égard du mineur tout l'effet qu'il aurait entre majeurs, le partage devra être fait en justice, et précédé d'une estimation faite par experts nommés par le tribunal de première instance du lieu de l'ouverture de la succession.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 454; I, ed. 5-a, p. 711; VI, p. 546;
 BUNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 674;
 CHAUVEAU ET CARRÉ, *L. de la proc.*, 9, 2505;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513; ed. 1-a, III, p. 490, 512, 514;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 517 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 511 urm.;
 DEMOLOMBE, XV, 642;
 HUC, III, 446;
 MICHAUX, *Traité pratique des liquidations et partages*, ed. 4-a, 581 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 589;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1941, 1963;
 SIREY, *Partage*, 376.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 754 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 504, n. 3, 536, 862);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 186, 187;
 CANTACUZINO MATEI, p. 88, 262;
 GORUNEANU I. TULLIUS, *Observație* sub Trib. Prahova, s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Pand. Rom. 1924, III, 30. *Notă* sub Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie 1923, Jur. Gen. 1924, No. 45;
 NAOU, I, p. 627; II, p. 150, 159;
 PHERECHIDE GR., *Nota* sub C. Apel Buc. s. I, 106 din 11 April 1924. Pand. Rom. 1924, II, 159;
 SION FLORIN, *Nota* sub C. Apel Iași, s. I, 16, din 17 Martie 1920. Pand. Rom. 1922, II, 168;
 SPINEANU I. ALEXANDRU, *Nota* sub Cas. I, 273 din 9 Martie 1923. Pand. Rom. 1923, I, 308;
 STOENESCU D. DEM., „Este admisibilă tranzacția în procesele de partaj când sunt minori?”
 Dreptul 26/908; „Tranzacțiile în împărțelele averii minorilor”, Pagini Juridice, 15/1907;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 63;
 ITULESCU N., *Împărțirea moștenirilor*, p. 69.

INDEX ALFABETIC

Acte de partaj, a se vedea „Partaj”.	Interzicși 11.
Adjudecare 9.	Juriconsulți, a se vedea „Tranzacție”.
Aprecie suverană 5, 6.	Licitatie 2, 4, 9, 10.
Aviz, a se vedea „Consiliu de familie”.	Minori 1-13.
Cesiune de drepturi succesoriale 7.	Nulitate 1, 7.
Cod francez 6.	Nulitate relativă 4.
Consiliu de familie, 1, 4, 7, 8.	Omologare 1, 4, 8.
Drepturi succesoriale 7.	Ordine publică 7, 8.
Expertiză 2, 5, 6, 9, 10.	Partaj 1-13.
Francez cod 6.	Succesorale drepturi 7.
Împărțea 1-13.	Suverană aprecie 5, 6.
Încheierea consiliului de familie 1, 4, 7, 8.	Tribunal, a se vedea „Omologare”.
Încheierea tribunalului 1, 4, 8.	Tranzacție 2, 3, 4, 7, 8, 11, 12, 13.
	Vânzare, a se vedea „Licitatie”.

Jurisprudență.

1. Actul de partaj făcut fără îndeplinirea formelor prevăzute de art. 411, adică fără avizul consiliului de familie și omologarea tribunalului, formalități pe care legea le cere imperios pentru salvagardarea intereselor mino-

rului, este nul și de nul efect în cât privește pe minor. Aceste forme fiind atașate la natura și importanța actului, iar nu la persoana care a contractat, nu poate avea loc distincțiunea dacă actul e făcut de tutore sau de însuși minorul, în ambele cazuri actul fiind nul pentru lipsă de forme. (Apel Buc. I, Nov. 29/75, Dr. 5/76).

2. Partagiul în care figurează minori nu se poate face de cât în formele prescrise de art. 411 și 412. Formalitățile prescrise de aceste articole, adică numirea experților prin prestare de jurământ, vânzarea bunurilor prin licitațiune, etc., sunt atâtea garanții de cari legiuitorul în înțelepciunea lui, îngrădește partagiul minorilor pentru a-i pune la adăpost de cupiditatea comostenitorilor lor. Independent de aceste formalități, legea, prin art. 412, declarând orice altă împărțea ca nelegală, a înțeles a exclude în mod imperativ ori ce altă cale pentru eșirea din indiviziune. Ast-fel fiind, nu

se poate pretinde că pe cale de tranzacțiune se poate eși din indiviziune chiar între minori de oarece legea nu admite tranzacțiunea pentru minori de cât ca un rău necesariu și numai în cazul când minorul s'ar găsi încurcat într'un proces imprudent al cărui rezultat i-ar fi probabil funest, iar nici de cum în cazul când prin formele cerute de lege, bunurile ar fi fost estimate la justa lor valoare și vândute la licitațiune publică, adică la adăpost de orice înțelegeri ascunse și dozoase făcute în scop de a despuia pe minori. (Apel Buc. II, 98, Mart. 30/83, Dr. 53/83).

3. Din art. 390 și urm. rezultă că legiuitorul a supus validitatea actelor tutelare la îndeplinirea unor formalități diferite pentru fie care act, luând în seamă natura și importanța lor. Ast-fel împărțea atingătoare de averea minorilor, pentru a fi valabilă, legiuitorul a cerut îndeplinirea formalităților prevăzute în art. 411 și 412, pe când tranzacțiunea relativă la afaceri atingătoare de interesele lor a supus-o prin art. 413 la alte formalități cu totul diferite. Dacă aceasta a fost voința legiuitorului, nu e permis judecătorului ca să înlocuiască unele formalități prin altele, ori care ar fi motivul ce s'ar putea invoca și prin urmare nu poate să facă un partagiul al averii minorilor prin îndeplinirea formelor cerute pentru tranzacțiune. Și ori cât de generali ar fi termenii art. 413 totuși aplicațiunea sa trebuie să înceteze când e vorba de împărțeală, de oare ce acest act e supus prin art. 411 și 412 la anume formalități determinate și speciale. (Trib. Brăila, jurn. 585, Febr. 4/84, Dr. 23/84).

4. Dacă între erezi se află și un minor, partagiul succesiunii urmează să se facă prin tribunal cu îndeplinirea formelor prescrise de codul și procedura civilă. Aceste formalități consistând principalmente în vânzarea prin licitațiune a imobilului succesiunii dacă nu se poate împărți, în formarea loturilor și tragerea lor la sorti între copărtași, fiind prescrise în interesul minorului, tutorul poate, în virtutea art. 413, să consimtă pentru minor, sub forma unei tranzacțiuni cu îndeplinirea formelor de autorizare prescrise de art. 413, a se pune în lotul minorului singurul lot al succesiunii și aceasta în interesul minorului, înlăturându-se cu modul acesta aplicațiunea articolelor din procedura civilă, care regulează formalitățile de îndeplinit când este a se face împărțiri și licitațiuni. — Dacă însă tutorul n'a fost autorizat de cât numai printr'un aviz al consiliului de familie, omologat de tribunal, ca să consimtă la un atare mod de împărțeală prin atribuțiune de loturi, autorizarea a-

ceasta dată tutorului ne fiind făcută în forma prescrisă de art. 413, s'ar putea pune în discuțiune validitatea partagiului și cere anularea lui. Un asemenea drept însă și o asemenea acțiune aparține numai minorului în interesul căruia au fost prescrise formalitățile de îndeplinit când se face împărțeală cu minori iar nu și copărtașilor majori, cari, conform art. 952, nu pot cere anularea actului de partagiul întemeindu-se pe necapacitatea tutorului de a fi consimțit în numele minorului la facerea împărțelei în modul propus chiar de ei. Prin urmare, minorul fiind la adăpostul ori cărei acțiuni din partea copărtașilor săi majori, care ar tinde la anularea actului de partagiul, a cărui anulare tutorul nu o cere, partagiul urmează a se omologa. (Apel Buc. III, 203, Oct. 25/86, Dr. 79/86).

5. Din combinațiunea art. 411 și 734 c. civ., cu art. 694 pr. civ. rezultă că expertiza constatătoare a ușurinței împărțelei în natură nu este obligatorie pentru tribunale. Apreciațiunea comodității sau incomodității partagiului este o chestiune de fapt, și ca atare tribunalul este singurul apreciator al necesității ordonării expertizei și al faptului comodității partagiului în natură. Art. 694 pr. civ., a făcut expertiza facultativă pentru tribunal chiar când sunt minori în cauză, spre a evita cheltuelile, a câștiga timp și a se înlătura șicanele. (Trib. Ilfov, II, 285, Dec. 21/87, Dr. 5/88).

6. Legiuitorul pentru a evita gravele inconveniente la cari art. 411 ar fi dat naștere și care ar fi fost: cheltuelile frustratorii și pierderea de timp ocazionată de facerea expertizei, pe care erezii majori ar recunoaște-o inutilă, de oare ce imposibilitatea comodității împărțirii imobilului în natură ar fi manifestă, a revenit asupra sistemului adoptat, și prin art. 694 și 695 pr. civ., lasă în absoluta facultate a tribunalului a hotări de este sau nu loc a se face expertiza. Această dispozițiune nu vatamă interesele minorilor, pentru că legiuitorul îi pune sub ocrotirea înțelepciunii tribunalului, care pe a sa răspundere este dator a nu încuviința nici o măsură păgubitoare averii minorilor (art. 368). Obiectiunea că legiuitorul român traducând art. 971 pr. civ. franceză, corespunzător cu art. 695 pr. civ. română, și suprimând cuvintele *même s'il y a des mineurs en cause*, prin aceasta a înlăturat antinomia existentă la francezi între codul Napoleon și procedura civilă, rămânând în vigoare dispozițiunea din art. 411 c. civ., de a se face expertiză, este fără nici o valoare, de oarece prin art. 681 pr. civ. română legiuitorul dispune ca vânzarea să se facă conform „cu regulile din secțiu-

nea următoare" la întâmplare de a fi bunurile de odată și ale majorilor și ale minorilor. Or, în secțiunea notată de legiuitor aflându-se art. 694 și 695 pr. civ., evident că și atunci când sunt minori în cauză nu se modifică facultatea tribunalului de a hotărî ca partagiul să se facă ori nu în natură. Așa dar, suprimându-se menționatele expresiuni s'a evitat numai o repetire inutilă a aceleiași lucru fără a se introduce vreo inovațiune. Și cum legiuitorul lasă la discrețiunea judecătorului de a hotărî de a se face expertiza ori nu, reese de aci că tribunalul având alte elemente, precum o expertiză anterioară sau documentele proprietății, poate să estimeze singur imobilul, după datele ce are, fără a viola vre un text de lege. (Apel Buc. III, 122, Mai 9/88, *Dr.* 47/88).

7. După art. 411, 412 și 749, partagiile între majori și minori nu sunt legale și definitive de cât dacă sunt făcute prin justiție conform cu regulile prevăzute în cod. Aceste dispozițiuni sunt absolute și generale, nedistingând de loc între efectele unui asemenea partagiu în ceea ce privește pe majori și în ceea ce privește pe minori. Iar art. 952 nu e aplicabil în specie, pentru că actele trebuind să fie conforme dispozițiunilor speciale fie cărei materii, și art. 749 continuând o dispozițiune specială partagiilor, urmează că numai el trebuie aplicat în specie. Deci dacă actul de partagiu intervenit între persoane între cari se aflau și minori, nu e făcut prin justiție și cu formele cerute de lege, este ilegal și nedefinitiv, adică un partagiu care n'a pus capăt stărei de indiviziune, atât în privința minorilor cât și a majorilor; și cum nimeni nu poate fi obligat a rămâne în indiviziune, urmează că chiar majorul poate cere nulitatea unui atare act de partagiu nedefinitiv, rămânând a cere pe căile legale un partagiu definitiv conform legii. Și cum formalitățile prevăzute de legiuitor pentru partagiurile în care sunt interesați minori, fiind stabilite în vederea incapacității lor, urmează că ele sunt de ordine publică și că nu se poate derogă de la ele. Ast-fel fiind, un partagiu nu se poate face nici sub forma unei cesiuni de drepturi succesoriale, nici sub forma unei transacțiuni, chiar când aceste acte ar fi făcute cu formalitățile lor speciale cerute de lege, căci nici consiliul de familie, nici tribunalul nu pot derogă de la o lege de ordine publică. (Trib. Ilfov, II, Mai 4/88, *Dr.* 36/88).

8. Legiuitorul prescriind în termeni imperativi formele în cari trebuie să se facă împărțea atingătoare de averea minorilor, și aceste forme fiind create de legiuitor în favoarea mino-

rilor și din cauza incapacității lor, urmează că sunt de ordine publică, și ca atare nu se poate derogă de la ele. Or, garanțiile pe care legiuitorul le-a creat în favoarea incapabililor nu se pot înlocui prin alte garanții chiar dacă consiliul de familie, 3 jurisconsulți și tribunalul le-ar găsi îndestulătoare, pentru că nu este permis nici consiliului de familie și nici unei alte instanțe judecătorești de a derogă la o lege de ordine publică. Urmează dar că împărțea unei averi de minori nu se poate face prin transacțiune. Prohibițiunea împărțelii averi minorilor prin transacțiune se justifică și mai mult în legislațiunea noastră, unde legiuitorul prin art. 743 spre diferență de art. 834 c. civ. francez permite împărțea prin atribuțiune, adică prin darea părților în total, și asemenea împărțea este valabilă și pentru minorii ai căror tutori ar fi autorizați de consiliul familiei, asemănat art. 747 combinat cu art. 748. Deci și din acest punct de vedere împărțea între minori prin transacțiune nu poate fi admisă. (Trib. Suceava, Mai 1/90, *Dr.* 38/90).

9. Chiar atunci când este vorba de vânzarea bunurilor aparținând numai minorilor, nu este necesară de cât o singură evaluare conform art. 684 pr. civ., fiind că după art. 688 pr. civ., dacă la ziua fixată nu este cel puțin prețul însemnat, tribunalul, după împrejurări, va putea să adjucece imobilul în aceeași zi cu prețul eșit sau să amâne vânzarea pentru un alt termen. (Trib. Ilfov, II, 621, Nov. 17/93, *Dr.* 80/93).

10. Procedura prevăzută de art. 684 pr. civ., care trebuie să se urmeze atunci când se vând bunuri ale minorilor, nu-și mai are locul când se vând bunuri aparținând majorilor și minorilor pentru esire din indiviziune, și deci bunurile trebuie să fie vândute, ori care ar fi prețul eșit, independent de orice prețuire. Chiar art. 681 pr. civ., spune în mod categoric că acest avis al consiliului de familie nu va fi necesar dacă bunurile vor fi tot de odată și ale majorilor și ale minorilor, și dacă vânzarea este cerută de dânsii, se va urmă atunci conform regulilor din secțiunea următoare. Or, după art. 694 și 695 din această secțiune, estimatiunea nu este necesară, și tribunalul este în drept ca să ordone vânzarea cu sau fără prețuire după cum va crede de cuviință. (Trib. Ilfov, II, 621, Nov. 17/93, *Dr.* 80/93).

11. Împărțea atingătoare de averea minorilor sau interzișilor nu se poate face prin tranzacție, căci s'ar eluda precauțiile speciale prevăzute de lege, pentru garantarea intereselor celor incapabili. Dacă prin art. 413 se

permite tutorilor a curmă prin tranzacție pricini de ale minorilor, de aci nu rezultă însă că împărțirea averii minorilor se poate face prin tranzacție căci art. 413 nu a putut să desființeze dispozițiile precedente ale art. 411, ci a înțeles numai, că tutorii pot prin tranzacții să stingă contestații de drepturi între minori cu alte persoane (Cas. I, 366/94, B. p. 1065).

12. Împărțeala, atingătoare de averea minorilor, trebuie să se facă prin judecătore, orice altă împărțeală considerându-se ca nelegală. De aci rezultă că tutearea nu poate tranzige, în ceea ce privește această împărțeală, chiar când tranzacțiunea ar fi favorabilă minorilor. (Trib. Prahova II, C.

Jud. 45/94; C. Apel Craiova s. I, 167 din 20 Sept. 1922, Dreptul 34/922. Pand. Rom. 1923, III, 61).

13. Tutorul putând cu îndeplinirea unor anumite formalități, face o tranzacție, conform art. 413 c. civ., asupra pricinilor atingătoare de interesul minorilor, nimic nu se spune ca el să facă o tranzacție pentru împărțeala atingătoare de averea minorilor, rămânând bine înțeles să se îndeplinească formalitățile prescise de art. 413 c. civ. (C. Apel Buc. s. III 67 din 6 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 948 și 1790).

14. A se vedea: Art. 412 cu nota 3; art. 413 cu notele 13, 14, 15; art. 952 cu nota 10.

Art. 412. — Expertii după ce vor depune jurământ înaintea președintelui tribunalului sau a judecătorului care îi ține locul, că își vor îndeplini cu credință misiunea, vor procedea la diviziunea lucrului de împărțeală și formarea loturilor, cari se vor trage la sorti în prezența unui membru al tribunalului. Orice altă împărțeală se va considera ca nelegală. (Civ. 411, 734, 743; Pr. civ. 211, 700; Civ. Fr. 466 § 2).

Text. fr. Art. 466 § 2. — Les experts, après avoir prêté, devant le président du même tribunal ou autre juge par lui délégué, le serment de bien et fidèlement remplir leur mission, procéderont à la division des héritages et à la formation des lots, qui seront tirés au sort, et en présence soit d'un membre du tribunal, soit d'un notaire par lui commis, lequel fera la délivrance des lots.

Tout autre partage ne sera considéré que comme provisionnel.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 454; I, ed. 5-a, p. 711; VI, p. 540-543;
 BUFNOIR, *Propriété et Contrat*, ed. 2-a, p. 674;
 CHAUVEAU ET CARRÉ, *Quest.*, 2007, 16°;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 513; ed. 1-a, III, p. 490, 512, 514;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 517 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 511 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 226 bis;
 DEMOLOMBE, X^v, 608, 690-693;
 DURANTON, VII, 177;
 HUC, III, 446, 447;
 LAURENT, X, 295;
 MARCADÉ, art. 466, 831, n° 2;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1941, 1963.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 754 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 505 n. 4, 529, 536, 862);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 187, 191;
 CANTACUZINO MATEI, p. 88;
 GORUNEANU TULLIUS, *Observație* sub. Trib. Prahova s. III. 381 din 13 Iulie, 1923. Pand. Rom. 1924, III, 30; *Nota* sub. Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Jurispr. Gen. 1/1924. No. 45;
 NACU, I, p. 627; II, p. 150 urm.;
 PHERECHIDE GR., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 106 din 11 April 1924. Pand. Rom. 1924. II, 159;
 SION FLORIN, *Nota* sub. C. Apel Iași s. I, 16 din 17 Martie 1920. Pand. Rom. 1922, II, 168;
 SPINEANU I. ALEXANDRU, *Nota* sub. Cas. I, 273 din 9 Martie, 1923. Pand. Rom. 1923, I, 308;
 STOENE-CU D. DEM., „Este admisibilă tranzacția în procesele de partaj când sunt minori?“. Dreptul 26/908;
 TĂTARU G. V., *Președintele Tribunalului*, p. 63.

Jurisprudență.

1. Într-o împărțeală judecătorească, când moștenitorii vin la succesiune cu părți inegale, art. 743 al. Iin. C. c. permite ca Trib. să procedeze prin atribuțiunile loturilor în total sau între copărtași. Art. 412 C. c. nu este decât o inadvertență a legiuitorului nostru și ea dovedită sunt art. 747 și 749, cari vin îndată după art. 743 și cari, vorbind despre regulele cum să se efectueze împărțelile la cari participă minorii, trimit la dispozițiile art. precedente ale secțiunii, între cari și 742. (Trib. Ialomița, C. Jud. 32/902).

2. Art. 412, Cod. civil, care prevede tragerea la sort a loturilor când între moștenitori sunt minori, nu-si are a-

plicația decât când loturile sunt egale sau când instanțele judecătorești nu găsesse că este necesar a se face partajul prin atribuțiune. (Trib. Botosani-Dr. 19/908, p. 150).

3. Deși un partaj voluntar în care nu s'au observat formele prescrise de lege pentru minori este nul, totuși cererea de nulitate nu poate fi făcută de moștenitorul major și capabil care a luat parte la act, de oarece nulitatea prevăzută de legiuitor, a fost prescrisă numai în interesul minorilor cari singuri o pot invoca atunci când vor ajunge în vârsta legitimă. (C. Apel Buc. s. I, 106 din 11 Aprilie 1924. Pand. Rom. 1924, II, 158).

4. A se vedea: Art. 411 cu notele respective; art. 413 cu notele 13, 14, 15.

Art. 413. — Tutorele nu va putea precurma prin transigere pricini atingătoare de interesul minorelui decât numai cu autorizarea consiliului de familie, și după avizul a 3 jurisconsultii, arătați de procurorul tribunalului, aprobat de către tribunal, după ce va fi ascultat și concluziunile procurorului. (Civ. 357, urm., 408, 419, 1164, 1166, 1704—1706, 1900; Pr. civ. 80, 339, 638 urm., C. com. 10, 12, 16; L. jud. oc. 42; L. Timbr. 18 § 21, 20 § 13, 39 § 8; Civ. Fr. 467).

Text. fr. Art. 467. — Le tuteur ne pourra transiger au nom du mineur, qu'après y avoir été autorisé par le conseil de famille, et de l'avis de trois jurisconsultes désignés par le procureur du Roi près le tribunal de première instance.

La transaction ne sera valable qu'autant qu'elle aura été homologuée par le tribunal de première instance, après avoir entendu le procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 453; I, ed. 5-a, p. 709, 710;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 595;
 BAUDRY ET BARDE, *Obligations*, III, 2734;
 CHAUVEAU ET CARRÉ, *Suppl. quest.*, 1581 quinq;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 516, 537, 555; ed. 1-a, III, p. 419, 513;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 556 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle* 546 urm.
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 509;
 DEMOLOMBE, VII, 745, 747;
 HUC, III, 448;
 LAURENT, V, 96;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 591;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 816;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1955;
 THIRY, I, 587.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 500, 753, 774 urm., 848; (III, part. II, ed. 2-a, p. 490, n. 3; VII, p. 383, 385, n. 3, 387; X, p. 189, 199, 200, 231);
 CĂLCĂIU V. G., „Poate tutorele face compromis?“, *Curier Jud.* 31/921;
 CANTACUZINO MATEI, p. 88, 260;
 GORUNEANU I. TULLIUS, *Observație sub. Trib. Prahova s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Pand. Rom. 1924, III, 30; Nota sub. Trib. Prahova, s. III, 381 din 13 Iulie 1923. Jurispr. Gen. 1/1924. No. 45;*
 HOZOC D., „*Concluzii*“ *Curier Jud.* 44/1914;
 NACU, I, p. 631 urm.;

- POPESCU A. C., „Cum trebuie să renunțe tutorul la dreptul de apel“. Dreptul 32/1904;
 SION FLORIN, *Nota* sub. C. Apel Iași s. I, 16 din 17 Martie 1920. Pand. Rom. 1922, II, 168;
 SPINEANU I. ALEXANDRU, *Nota* sub. Cas. I, 273 din 9 Martie 1923. Pand. Rom. 1923, I, 308;
 STOENESCU D. DEM., „Este admisibilă tranzația în procesele de partaj când sunt minori?“. Dreptul 26/908;
 „Tranzacțiile în împărțelele averii minorilor“. Pagini Juridice 15/907;
 ZAHARIA C. D., „Tranzacțiile făcute de către tutori în numele minorilor“. Curier Jud. 41/912.

INDEX ALFABETIC

Acceptarea succesiunii 10.	Nulitate relativă 11.
Acte de administrație 3.	Partaj 13, 14, 15.
Autentificare 4.	Raport 11.
Consiliu de familie 4, 5, 10.	Recurs 11.
Imprumut 12.	Renunțare la apel 2.
Jurământ de credulitate 7.	Renunțare la recurs 1.
Jurământ decizoriu 3, 5, 9,	Renunțare la succesiune
11.	10.
Leg. jud. ocoale 4, 5.	Retract litigios 12.
Locațiune 3.	Statut personal 8.
Minor emancipat 7.	Succesiune 10, 11.

Jurisprudență.

- Prin art. 413 se determină anume formalitățile ce trebuie să îndeplinească un tutor pentru a precumă prin transigere pricinile atingătoare de averea minorilor. Dacă dar nu s'au îndeplinit acele formalități când tutorea legală a cerut executarea deciziei curții de apel, fără a mai face recurs, acest act de procedură nu se poate opune minorilor în privința căroră nu poate să renunțe numai ea singură la dreptul de a-i apăra. (Cas. I, 306/84, Sept. 26/84, B. p. 716).
- Prin renunțarea la dreptul de apel, tutorele nu face decât să scape pe minor de o pagubă, plătind o datorie la care e condamnat prin sentință judecătorească. Astfel fiind, în cazul acesta nu e vorba de o transacțiune în sensul prevăzut de art. 413 și 1706, ci de plata unei datorii pe care tutorele poate să o facă fără îndeplinirea prescripțiilor acestor articole. (Cas. I, 152/Mai 3/89, B. p. 506).
- Deși jurământul este asimilat cu transacțiunea de unde se conchide că pentru a-l deferi tutorul sau pentru a-i fi deferit, trebuie să se îndeplinească formalitățile relative la facerea unei transacțiuni de către tutor, totuși trebuie admisă o excepțiune la acest principiu în favoarea actelor care intră în libera administrațiune a tutorului singur, și care-i sunt personale acestui tutor încă în funcțiune în cursul procesului, căci ar fi de neînțeles ca, de exemplu, tutorul să poată da o chitanță de primirea unui capital datorit minorului, și să nu poată mărturisii sau jură fără formalitățile ordinare că a primit acei bani. Astfel, tutorul poate fără îndeplinirea acelor formalități, prestă jurământ asupra chestiunii dacă a închiriat un imobil al minorilor și dacă a primit chiria, căci aceste acte intră în libera administrațiune a tutorelui. (Trib. Dolj, II, 104, Mart. 31/92, Dr. 58/92).
- După art. 50 și urm. din legea ju-

decătorilor de ocoale, judecătorii de ocoale n'au cădere în mod absolut d'a cunoaște vre-o chestiune imobiliară fie pe cale grațioasă, fie pe cale contencioasă, și conform art. 5 din legea actelor autentice, ei nu pot autentifica acte translativ de proprietate imobiliară sau constitutive de drepturi reale asupra imobilelor. Cum dar s'ar putea admite ca ei să autorize un tutor a transige asupra unui imobil? Fără temei dar tribunalul, bazat pe art. 62 leg. jud. de ocoale, s'a declarat necompetent de a omologă avizul consiliului de familie care autoriză pe tutor de a transige asupra unui proces pentru revendicarea unui imobil. (Trib. Buc. III, Mai 13/93, Dr. 47/93).

5. Prin art. 62 leg. judec. de ocoale regularea tutelelor locuitorilor săteni sunt de competența judeului de ocol; prin urmare judecătorii de ocoale sunt îndrituite a interveni în actele pentru a căror validitate codul civil cere intervenția justiției, dacă ele sunt relative la tutelele locuitorilor săteni. Deci, judecătorul de ocol este competent să omologă avizul consiliului de familie pentru autorizarea tutorelui de a transige asupra unui proces pentru pământ. (Trib. Ilfov, I, Mai 3/93, Dr. 47/93).

6. Jurământul decizoriu fiind o transacțiune, nu poate fi deferit de către tutor mai înainte de a se îndeplini dispozițiunile art. 413. Și îndeplinirea acestor dispozițiuni trebuie făcută după cererea și stăruințele tutorului, iar nu din oficiu de tribunal. Deci tribunalul ar comite un exces de putere numai în cazul când tutorul, propunând jurământul, ar cere amânarea spre a îndeplini dispozițiunile art. 413 și tribunalul ar respinge o asemenea cerere de amânare. (Cas. II, 47/Apr. 12/93, B. p. 395).

7. Jurământul de credulitate nu se poate deferi sau referi tutorilor în alte ipoteze decât cele prevăzute în art. 1906, chiar dacă s'au îndeplinit formele prevăzute de art. 413 c. c. Minorului emancipat i se poate, cu asistența curatorului și cu îndeplinirea formelor prevăzute de art. 413 c. c., a i se deferi sau referi jurământul de credulitate și pentru ipoteze analoge celor prevăzute de art. 1906 c. c. (Trib. Dolj II, Dr. 12/95).

8. Formele cerute de lege, pentru ca minorul să facă în mod valabil un act de tranzație, fiind relative nu la imobil ci la capacitatea lui, aceste

formalități sunt cele prescrise de statul personal al minorului, iar nu de legea română. (Cas. I, 94/905, B. p. 176).

9. Jurământul dat de un tutore, chiar fără îndeplinirea formelor prescrise de art. 413 codul civil, este valabil, întru cât prin acel jurământ nu s'a adus nici o vătămare intereselor minorului. (Cas. I, 185/905, B. p. 529).

10. Art. 405 c. civ., prevede în mod expres că tutorel nu va putea refuza sau primi o succesiune convenită minorului decât cu autorizațiunea consiliului de familie, fără a arăta că este nevoie și de avizul juriscunștilor și concluziunile Ministerului public așa cum cere pentru tranzacțiuni.

Prin urmare, instanța de fond dă o bună interpretare art. 405 c. civ., când hotărăște că avizul consiliului de familie este suficient pentru a autoriza pe tutore să renunțe la o succesiune. (Cas. s. I, dec. No. 26 din 17 Ianuarie 1914; „Jurispr. Rom.” 1914, p. 168; Curier Jud. 1914, p. 152).

11. Nulitatea rezultând din nerespectarea formelor prescrise de art. 413 c. civ., pentru abilitarea minorilor de a face o tranzacție nu poate fi invocată decât de minori.

Prin urmare, dacă se constată că în dovedirea cererei de raport comostenitorul major a cerut jurământul decizoriu pe care l-a primit și prestat ceilalți comostenitori între care sunt și minori, fără ca nici unii nici alții să facă vreo obiecție că minorii ar trebui special autorizați de consiliul de familie, în asemenea împrejurări comostenitorul major nu are calitate să invoace în recurs violarea art. 413 citat. (Cas. I, decizia No. 46, din 23 Ianuarie 1915; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 178, Curier Jud. 53/915).

12. Formalitățile cerute de art. 413 c. civ., pentru încheierea unei tranzacțiuni de către tutore nu au a fi îndeplinite și atunci când tutorel propune retractul litigios, de oarece deși retractul litigios ca și tranzacția are de efect de a pune capăt unui proces, însă tranzacția este un contract consensual iar retractul litigios este un mijloc de apărare pentru invocarea căruia legea nu putea să ceară formalități speciale ca pentru încheierea unei tranzacții.

Autorizarea dată tutorelului de către consiliul de familie de a face un împrumut necesar pentru a plăti prețul cesiunii și accesoriile dacă judecata va admite retractul litigios, implică autorizarea dată tutorelului de a propune retractul litigios. (Cas. I, No. 54, 1915; „Jurispr. Rom.” 1915, p. 194).

13. Acțiunea pentru ieșirea din indiviziune este o acțiune în lichidarea averii supusă partajului iar în cazul când ea are locul între majori și mi-

norii, nu poate fi făcută conform dispozițiilor art. 411 c. civ., decât cu îndeplinirea formelor prevăzute de acest text de lege, ori ce altă împărțeață fiind nelegală, după cum hotărăște art. 412 c. civ. Dacă legea nu permite a se face tranzacțiuni pentru operațiunile prevăzute la împărțeață, când sunt și minori în cauză, nu sunt însă de loc oprite tranzacțiunile în procesele prealabile celor de împărțeață, ca cele de revendicare, reducățiunea de liberalitate, șimulație, anulare de testament, procese cari sunt străine împărțelii propriu zise, independent dacă se judecă incidentul în această acțiune sau pe cale principală.

Aceste din urmă procese, chiar când sunt minori, pot fi tranșate sau preîntâmpinate prin tranzacții, cari sunt perfect valabile, dacă sunt făcute cu paza formelor legale. (C. Apel Iași s. I, 16 din 17 Mart. 1920, Pand. Rom. 1922, II, 168).

14. Dacă prin art. 413 c. civ., se permite tutorelului de a curmă, prin tranzacțiuni, pricinii atingătoare de interesul minorilor, îndeplinind formalitățile special prevăzute pentru aceste cazuri, — din această dispozițiune nu se poate deduce că împărțeață de avere în care și minorii au o parte, s'ar putea face, chiar în cazurile când nu se ivesc contestațiuni, prin tranzacțiune. Într'adevăr este inadmisibil ca legiuitorul să fi desființat prin art. 413 c. civ., indirect și imediat, dispozițiunile precedente din art. 411, 412 c. civ., ci de sigur a înțeles că, tranzacțiunile se pot face de tutorel numai atunci când există contestațiuni de drepturi între minori și alte persoane iar nu și atunci când drepturile lor nu sunt determinate și urmează a fi determinate prin esirea lor din indiviziune, pentru care legea prevede a-nume forme, cari nu pot fi înlocuite prin controlul și aprecierea consiliului de familie și al Tribunalului, cu ocaziunea efectuării tranzacțiunii relative la împărțeață atingătoare de averea minorilor.

Prin urmare partajul voluntar, sub formă de tranzacție, când asupra averii indivize au și minorii drept, nu este valabil. (Cas. I, dec. 273 din 9 Martie 1923, Jur. Gen. 1923, No. 381; Pand. Rom. 1923, I, 308, Jur. Rom. 12/923, Dreptul 39/924).

15. Este adevărat că art. 411 cod. civ. prevede că o împărțeață atingătoare de averea minorilor, ca să poată avea tăria legală, trebuie să se facă prin judecătoria, în urma unei prețuiri făcută de tribunal și după îndeplinirea tutorel formelor legiuite.

Însă prin art. 413 cod. civil se prevede că tutorel poate face tranzacții asupra unor pricinii atingătoare de

interesul minorului, cu anumite formalități, și anume: autorizarea consiliului de familie, avizul a trei juriști numiți de procurorul tribunalului și aprobarea tribunalului, după ascultarea concluziunilor procurorului.

Dacă o transacție poate fi referitoare la orice fel de interese ale minorilor, care uneori pot fi de mai multă importanță de cât o împărțeală, de sigur nu e nici o rațiune ca transacția să nu fie posibilă în cazul când ea este o afacere de împărțeală.

Prin urmare dispoziția art. 411 cod. civ., nu trebuie înțeleasă cu strictete,

în cazul când e vorba de o tranzacție prevăzută de art. 413 c. c. și în consecință este admisibil în principiu ca tutorul să facă transacție chiar când e vorba de împărțeală atingătoare de averea minorilor, numai dacă se îndeplinesc formalitățile prevăzute de art. 413 cod. civ. (C. A. Buc. III, dec. civ. No. 67 din 6 Martie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 948 și No. 1790, Bul. C. Apel 5-6/924).

16. A se vedea: Art. 390 cu nota 17; art. 401 cu nota 10; art. 408 cu nota 9; art. 411 cu notele 2, 3, 4, 7, 8; art. 950 cu nota 2; art. 1190 cu notele 14, 15.

Art. 414. — Tutorele ce ar avea cuvinte de nemulțumire însemnătoare pentru purtările minorului, va putea să arate plângerile sale consiliului de familie, și dacă el va fi autorizat de consiliu, va putea cere punerea la popreală a minorelui conform cu regulile stabilite la titlul IX *Despre puterea părintească*. (Civ. 329—337, 357, urm., 390; Civ. Fr. 468).

Text. fr. Art. 468. — Le tuteur qui aura des sujets de mécontentement graves sur la conduite du mineur, pourra porter ses plaintes à un conseil de famille, et, s'il y est autorisé par ce conseil, provoquer la reclusion du mineur conformément à ce qui est statué à ce sujet au titre de la Puissance paternelle.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 434; I, ed. 5-a, p. 674;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 449, 492, 500;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 390, 395; *Suppl. Minorité-tutelle*, 301, 385;
DEMOLOMBE, VII, 534;
LAURENT, V, 5;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1879.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 476 urm., 477 n. 3, 715;
CANTACUZINO MATEI, p. 83, 204;
NACU, I, p. 606;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 61.

Secțiunea VIII. — Despre socoteliile tutelei.

Art. 415. — Fiecare tutore este dator a da seamă despre administrațiunea sa. (Civ. 416 urm., 419, 426, 454, 1541, 1753, 1762, 1991; Pr. civ. 653; L. jud. oc. 40; Civ. Fr. 469).

Text. fr. Art. 469. — Tout tuteur est comptable de sa gestion lorsqu'elle finit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 486, 487, 490, 491; I, ed. 5-a, p. 752, 753, 755, 757;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 633, 636;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 519, 535;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 579 urm., 593 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 569 urm., 574 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 39, 55, 56, 106;
HUC, III, 454;
DURANTON, III, 611, 615;

LAURENT, V, 128-131;
 PANDECTES FR. *Minorité*, 956;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1969 urm.;
 SIREY, *Compte de Tutelle*, 29.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 785 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 382);
 CANTACUZINO MATEI, p. 93;
 NACU, I, p. 647.

Jurisprudență.

1. Tutorul nu răspunde personal de daunele ce cauzează altora prin actele de administrațiune ale tutelei; dacă acele acte au adus foloase minorilor, numai minorii pot fi răspunzători către cei în a căror daună s'au imbo-

gătit; iar dacă actele au păgubit pe minori, tutorul răspunde numai către minori, și către societate (art. 415 și urm. c. civ., art. 330 c. pen.), și aceasta fără a se mai discuta dacă tutorul a depășit mandatul său. (Trib. Fălciu, 173, Oct. 18/92, *Dr.* 1/93.

Art. 416. — Fiecare tutore, afară de tată și mamă, și aceștia numai pe timpul cât au uzufructul legal asupra bunurilor minorelui, este dator în cursul tutelei sale a arăta în scris la tribunalul¹⁾ ținutul, la finele fiecărui an, starea administrațiunii sale; iar tribunalul, la întâmplare când tutorele este ales de către consiliul de familie, va fi dator a împărtăși mai întâiu copie întărită de starea acestei administrațiuni consiliului de familie, care având a face luări aminte asupra împrejurărilor administrațiunii tutelei, le va adresă tribunalului în termen de 15 zile, după primirea copiei; trecând însă acest termen, atunci tribunalul, fără a mai aștepta sus zisele luări aminte, va regulă cele de cuviință în privirea dărei de seamă din partea tutorelui. (Civ. 338, 343, 348, 415, 417 urm.; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8; Civ. Fr. 470).

Text fr. Art. 470. — Tout tuteur, autre que le père et la mère, peut être tenu, même durant la tutelle, de remettre au subrogé tuteur des états de situation de sa gestion, aux époques que le conseil de famille aurait jugé à propos de fixer, sans néanmoins que le tuteur puisse être astreint à en fournir plus d'un chaque année.

Ces états de situation seront rédigés et remis, sans frais, sur papier non timbré, et sans aucune formalité de justice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 409-475; I, ed. 5-a, p. 735;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 636;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 483, 490;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 299, 410, 600 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 342, 577 urm.;
 DEMOLOMBE, VII, 146, 630;
 HUC, III, 457;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 600;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1960.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 787 urm., 792; (III, part. I, ed. 2-a, p. 35 text și n. 1);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 50;

1) Prin legea Judecătoriilor de Ocoale art. 39, regularea tutelor, până la suma de 40.000 lei, este dată în competența judecătoriilor de Ocoale.

CANTACUZINO MATEI, p. 77, 93;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 65;
 NACU, I, p. 648, 649.

Jurisprudență.

1. Mama tutoare legală, având uzufructul legal, nu trebuie să dea seamă de venituri, și prin urmare administrarea veniturilor averii nu e supusă controlului consiliului de familie. (Apel Iași, II, 163, Nov. 14/83, Dr. 11/84).

2. După art. 415, îndatorirea de a da seamă despre administrarea tutelei e impusă ori cărui tutor, fie el legitim, testamentar sau dativ. Și după art. 416, această seamă, în ce privește pe tutorul legitim sau testamentar, trebuie să fie dată tribunalului ținutului, pe când gestiunea celui dativ trebuie prealabil să fie supusă controlului consiliului de familie. Deci, tutorii testamentari ai averii defunctului nu pot fi ținuți a predă socotelile lor de cât numai tribunalului. (Apel Buc. III, 153, Sept. 6/93, Dr. 57/93).

3. Deși din conținutul art. 416 ar reeși că numai tutorii aleși de consiliul de familie ar fi obligați a împărtași, prin tribunal, consiliului de familie, compturile de administrarea averii, însă pentru o mai bună administrațiune și un mai mare control, și în considerațiune că legea nu prohibe

un atare control, este bine ca și în cazul tutorilor testamentari gestiunea lor să fie împărtașită consiliului de familie. Dacă legiuitorul ar fi înțeles, că și tutorii testamentari să fie dispensați, ar fi spus-o clar, cum face pentru tutorii legali (art. 341, 343, 415), cărora le atribue uzufructul averii minorilor. Din contră, din textul art. 416 se probează că intențiunea legiuitorului nu este în acest sens. (Trib. Ilfov, I, Febr. 24/93, Dr. 57/93).

4. Mama naturală nu are dreptul de folosință asupra averii copiilor săi minori și prin urmare este ținută a da socoteala de administrațiunea sa. (Apel Buc. I, Dr. 51/99).

5. Un tutor care cheltuiește cu întreținerea pupilului mai mult de cât i s'a fixat lunar de către consiliul de familie și justifică în mod sincer și real acest surplus de cheltueli, tribunalul este ținut a omologa în totul avizul consiliului de familie iar nu în parte, cu ocazia depunerii compturilor anuale. (C. Apel Buc. s. IV, 89 din 18 Aprilie 1921. Curier Jud. 29/921).

6. A se vede: art. 338 cu notele 5, 7, 14; art. 347 cu nota 2; art. 380 cu nota 1.

Art. 417. — Tutorele care nu va depune în tribunal socotelile până în 15 zile după finitul anului, va putea fi executat pentru predarea lor de către tribunal¹⁾. (Civ. 416; C. p. 330; C. Calimach 318; L. Jud. oc. 40).

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 792, 796 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 50, 52;
 CANTACUZINO MATEI, p. 93;
 NACU, I, p. 648, 649, 650.

Jurisprudență.

1. Dacă cineva a fost tutore de fapt de oarece dânsul a primit averea după inventariu și a făcut toate actele de gestiunea acestei averi însușindu-și această administrațiune în locul soției sale, ce fusese numită tutoare prin testamentul părintelui minorului, dânsul este responsabil de consecințele acestui fapt; și instanțele de fond obligându-l a predă socotelile administrațiunii averii minorului în care se ingerase, conform art. 417, n'au violat întru

nimic art. 417, de oarece se constată că singur numitul prin autoritatea maritală și-a însușit gerarea acestei averi. (Cas. I, 337/75, Oct. 17/75, B. p. 270).

2. Legiuitorul, prin art. 417, dă facultate tribunalului d'a executa pe tutore pentru predarea socotelilor administrațiunii averii ce i-a fost încredințată; deci măsura luată de tribunal de a silii pe epitropul de fapt a predă socotelile, prin sequestrarea averii sale, este conformă cu spiritul art. 417. (Cas. I, 337, Oct. 17/75, B. p. 270).

¹⁾ Acest articol lipsește la francezi. Cuprinsul său este inspirat din art. 318, Codul Calimach.

Art. 418. — La ieșirea sa din tutelă, tutorele este dator a da socoteli obștești pentru toată durata tutelei sale; spre acest sfârșit el este dator a întocmi două deopotrivă exemplare, care trecând prin consiliul de familie, se vor supune tribunalului cu observațiunile ce va fi făcut, rămânând tribunalului a le încuviința sau nu, după împrejurări. Numai după predarea socotelilor obștești și încuviințarea lor de către tribunal, se va considera tutorele desfăcut de tutela sa, fără jignirea dreptului rezervat pupilului devenit majore de a cere seama tutorelui de administrarea tutelei ¹⁾. (Civ. 415 urm., 1540 urm.; Pr. civ. 254; L. jud. oc. 40; L. Timbr. 39 § 8).

Doctrină străină.

DEMOLOMBE, VIII, 106, 109, 110, 114;
HUC, III, 455;
LAURENT, V, 125, 126;
MARCADÉ, II, 278;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1970, 1972.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 790 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 78 nota); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 50;
CANTACUZINO MATEI, p. 93;
NACU, I, p. 650, 651, 652;
PLASTARA G., *Nota sub C. Apel Buc. s. I, 43 din 30 Sept. 1918. Curier Jud. 34-35/920.*

Jurisprudență.

1. Incetarea tutelei se declară de tribunal sub formele legale. (Cas. II, 23, Mart. 5/85, B. p. 213). — A se vedea și No. 1 de sub art. 434.

2. Art. 419 împiedică orice convențiune între tutor și fostul său pupil prin care direct sau indirect s'ar tinde s'au s'ar ajunge la o dispensă de socoteli. Astfel, chitanța în care fostul pupil ar declara: „nu mai am nici o pretențiune în privința averii imobile”, ascunde un adevărat abandon al averii pentru care tutorul trebuie să dea socoteală, și echivalează cu o dispensă de compturi pe care legea nu o permite nici într'un caz și sub nici un motiv. (Apel Buc. I, 137, Mai 31/85, *Dr.* 58/85).

3. Faptul că epitropul, la ieșirea sa din epitropie a dat compturi generale de administrațiunea sa, compturi cari s'au aprobat de consiliul de familie și de tribunal, nu împiedică pe minorul ajuns major de a cere din nou seamă dela fiecare epitrop pentru întreaga lui administrațiune. (Apel Iași, II, Februarie 10/87, *Dr.* 29/87).

4. Oricum ar fi modul cum s'ar termina o tutelă, *ex parte minoris* sau *ex*

parte tutoris, socotelile generale se dau numai astfel cum prescrie legea în art. 418, adică prin intervențiunea justiției, pentru ca tutorul să se creadă legalmente desfăcut de tutela sa. Tot acesta e modul de desfacere al tutorului chiar când minorul se emancipează, însă în acest caz legea prevede că minorul trebuie asistat de curatorul său (art. 426). Distincțiunea ce se pretinde că trebuie făcută asupra art. 418, cum că această dispozițiune e privitoare numai când tutela încetează *ex parte tutoris* e arbitrară, de oarece legea în această secțiune, unde e cuprins art. 418, și care e intitulată *Despre socotelele tutelei*, nu arată un alt sistem de descărcarea tutelei când ea încetează prin ajungerea la majoritate a minorului, așa că acesta e singurul mijloc adoptat de legiuitorul nostru pentru desfacerea socotelilor tutelei ori cum ar înceta ea. Asemenea e fără temeiul obiecțiunea ce se face că la ajungerea majorității unei persoane nu mai poate funcționa consiliul de familie și că prin urmare dispozițiunile art. 418 nu sunt relative la minorul ajuns major, de oarece consiliul de familie ce se convoacă în acest caz pentru examinarea socotelilor nu face decât a îndeplini o sarcină pentru timpul când avea a-

¹⁾ Acest art. 418, ca și acel precedent 417, nu există în Codul civil francez. El este o inovațiune a legiuitorului român, inspirată de grija unei bune administrațiuni a averii minorilor.

ceastă calitate, adică pentru socoteli din timpul minorității, când sunt presupuși că cunoșteau, urmăreau și controlau gestiunea tutorului și că prezența și controlul lor la darea socotelilor generale ale tutorului nu e decât ultimul act de protecțiune și cel mai important ce aduc în sprijinirea intereselor minorului ajuns major. A susține că, după art. 419, legiuitorul nostru a admis că tutorul se poate desface de socoteli prin o simplă convențiune cu minorul ajuns la majoritate, este a admite că legiuitorul a lăsat pe minorul ajuns major prada neexperienței și avidității vârstei sale, când, pentru a i se da mai curând în posesiune averea, e gata a da orice descărcare tutorului său fără a mai examina cât de puțin socotelile tutelei. Ceeace dovedește mai mult că nu e acesta sistemul legii noastre pentru darea socotelilor, e că codul civil francez, care admite, conform art. 472, corespunzător art. 419 român, socotelile amiable între minor și tutor, cere ca aceste socoteli să fie însoțite „de compturi detaliate” fără de cari declarațiunea de descărcare a minorului ajuns major către fostul său tutor a „nulă și neavenită”; or, legiuitorul nostru suprimând aceste cuvinte din art. 419, corespunzător art. 472 francez, a înțeles prin urmare că singurul mod de descărcare al tutorului e acela prevăzut de art. 418, adică sub controlul justiției, căci altfel trebuie să admitem că la noi, și mai ușor decât la francezi, tutorul poate fi deadreptul descărcat de minorul ajuns major și fără compturi detaliate și piese justificative, adică cu o lipsă completă de control pentru gestiunea tutelei lucru neadmisibil, când reese atât de evident din întregul sistem al codului nostru că legiuitorul s'a arătat mai minuțios și mai sever ca legiuitorul francez în privința controlului și socotelilor tutelei. De asemenea ar fi să atribuim legiuitorului nostru precauțiuni absurde când, conform art. 419, a interzis tutorului orice convențiune, oricât de neînsemnată ar fi cu minorul ajuns major până ce tutorul nu va fi descărcat definitiv de tutela sa, și pe de altă parte legea ar recunoaște de valabilă convențiunea chiar de desfacere socotelilor ce ar interveni între minorul ajuns major și tutorul său, amiabil, fără control, fără compturi detaliate sau piese justificative, când ar fi în joc poate o avere însemnată a minorului ajuns major, lucru absolut inad-

misibil, ceea ce dovedește iar că legiuitorul nostru nu admite desfacerea definitivă a tutorului de gestiunea sa decât conform art. 418, adică socoteli supuse controlului justiției. Deci tutorul rămâne nedesfăcut față cu minorul ajuns la majoritate dacă n'a dat socoteli conform art. 418, sau dacă n'a pus diligența sa pentru ca tribunalul competent să-l descarce de acele socoteli, și astfel minorul devenit major poate cere contradictoriu și deadreptul în justiție darea socotelilor dela fostul său tutor. Și conform art. 419, orice convențiune s'ar fi încheiat între tutor și minorul ajuns major, chiar o declarațiune de primirea socotelilor dela tutor, e fără tărie, dacă tutorul nu s'a desfăcut în mod definitiv de tutela sa conform art. 418. (Apel Buc. I, 73, Iun. 24/89, Dr. 27/90).

5. Descărcarea dată de minorul emancipat, asistat de curator, pentru gestiunea tatălui administrator legal, este valabilă de oarece în speță nefiind tutelă și consiliul de familie, nu se pot aplica art. 418 și 419 C. civ. (Trib. Tecuci, Dr. 29/900).

6. Din momentul ce socotelile tutelei au fost depuse de tutor și aprobate de Tribunalul care administrează tutela, competența celui Tribunal încetează, așa că acțiunile ce tutorul ar avea în contra minorului pentru sumele cu cari acesta i-a rămas dator din timpul administrațiunii tutelei, fiind personale și mobiliare, sunt de competența Tribunalului locului unde domiciliază minorul, conform regulei comune „actor sequitur forum rei” la care legea n'a făcut nici o derogatiune în această materie. (Cas. I, 672 din 3 Oct. 1912, B. p. 1634. Curier Jud. 83/912).

7. Încheierea Tribunalului dată cu păzirea tuturilor formelor cerute de lege, pentru administrațiunea bunurilor minorilor, constituie un titlu pentru tutor opozabil minorului, așa că poate servi ca mijloc de probatiune în justiție. (Cas. I, 672 din 3 Oct. 1912, B. p. 1634. Curier Jud. 83/912).

8. În sistemul legislațiunii noastre, tutela nu se poate închide și tutorul nu poate fi legalmente desfăcut, nici chiar când pupilul a ajuns la majoritate, de cât cu obligația ca tribunalul din oficiu să ia în mod prealabil socoteala de gestiunea tutelei. (C. Apel Buc. s. I, 43 din 30 Sept. 1918. Curier Jud. 34-35/920).

9. A se vedea: art. 419 cu notele respective.

Art. 419. — Orice convențiune săvârșită între tutore și între pupilul ajuns în majoritate, va fi fără tărie dacă ea va fi fost făcută înaintea expirării unei luni dela desfacerea definitivă

a tutorelui. (Civ. 413, 416 urm., 418, 809, 1704, 1705 urm.; Civ. Fr. 472).

Text. fr. Art. 472. — Tout traité qui pourra intervenir entre le tuteur et le mineur devenu majeur, sera nul, s'il n'a été précédé de la reddition d'un compte détaillé, et de la remise des pièces justificatives; le tout constaté par un récépissé de l'ayant-compte, dix jours au moins avant le traité.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 491-494; I, ed. 5-a, p. 758-762;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 639, 640, 641 urm., 691;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 522, 525, 533, 535; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 670;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle* 642 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 603 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 286 bis, II;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 346, 348; II, p. 379;
 DEMOLOMBE, VIII, 60, 61, 67, 71, 76, 78, 86, 87, 92, 94, 168;
 HUC, III, 454, 458, 459;
 LAURENT, V, 151, 153, 165, 191;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 597;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 1106;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1724, 1975-1980;
 THIRY, I, 594;
 TROPLONG, *De la transition*, II, 1087.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 387, 504, 570, 740, 744, 782, 794, 799 urm., 812, 813; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 122; X, p. 199, 231, 232; XI, p. 283, 284); *Droit ancien-et moderne de la Roumanie*, p. 52; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 407 din 21 Dec. 1904. *Curier Jud.* 7/905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 93, 209;
 NACU, I, p. 654, 655; II, p. 418, 850;
 PLASTARA G., *Nota* sub. C. Apel Buc. s. I, 43 din 30 Sept. 1918. *Curier Jud.* 34-35/920;
 RADULESCU SILIU, *Observație* sub. C. Apel București s. I, 170 din 15 Sept. 1911. *Dreptul* 61/911.

Jurisprudență.

1. După art. 419 rezultă că ori ce convențiune săvârșită între tutor și pupilul ajuns în majoritate va fi fără tărie, dacă se va fi făcut înaintea expirării unei luni de la desfacerea definitivă a tutorelui. Odată încetată calitatea de tutore, încetează cu dânsa și incapacitățile create de lege. Astfel, e valabil actul de cesiune intervenit între pupil și tutore după expirarea termenului de 1 lună de la încetarea tutelei. Argumentul tras din art. 418 că „numai după predarea socotelilor obștești și incuviințarea lor de către tribunal, se va considera tuturul desfăcut de tutele sa”, se referă la administrațiunea tutorelui, iar nu la incapacități, căci incapacitățile tutorelui încetează cu majoratul minorului și fără ca tuturul să fi dat socotelile. (Apel Craiova, II, Oct. 28/81, *Dr.* 32/82).

2. Intențiunea legiuitorului a fost, nu de a opri ori ce convențiune între fostul tutor și pupilul său ajuns la majoritate, ci numai pe acele relative la darea de socoteli, prin cari direct sau indirect fostul epitrop ar tinde la eludarea acestei obligațiuni. În adevăr, în

acest caz fostul minor are nevoie de protecțiune, căci fiind fără experiență, grăbit de a-și dirige singur afacerile și de a pune mâna pe avutul său, el ar trece cu ușurință asupra socotelilor și ar subscri fără a controla ori ce convențiune în privința lor. Și dacă prin cuvintele „ori ce convențiune” s'ar înțelege și acele ce nu sunt relative la socoteli, legiuitorul nu și-ar fi dat osteneala să împiedice pe fostul minor, prin art. 809 de a dărui și testă în favoarea ex-tutorului său. Prin urmare este valabilă vânzarea făcută fostului tutore înainte de predarea compturilor generale. (Apel Buc. I, 137, Mai 31/85, *Dr.* 58/85).

3. Art. 419 din C. civ., după care ori ce convenție încheiată între fostul tutor și minorul ajuns major este nulă, dacă a fost făcută înaintea expirării unei luni dela predarea socotelilor definitive, fiind un text excepțional, se aplică numai în cazul când tutelele a încetat, prin ajungerea minorului la majoritate, nu însă și în cazul când minorul a eșit de sub tutelă prin emancipare, fie această emancipare expresă sau tacită. (Apel Buc. I, C. Jud. 7/905).

4. Prin art. 419 codul civil, legiuitorul, cerând o singură excepțiune la regula libertății convențiilor, și anume că convențiunea săvârșită între tutor și pupilul ajuns la majoritate va fi fără tărie, dacă ea s'a făcut înaintea expirării unei luni de la desfacerea definitivă a tutorelui, o asemenea excepțiune nu se poate invoca și de minorele emancipat, pentru anulara convențiunei făcută de dânsul cu asistența curatorului său, întru cât excepțiunile sunt de strictă interpretare și nu pot fi aplicate la alte cazuri de cât acelea anume prescrise de lege. (Cas. I, 126/905, B. p. 301).

5. O declarațiune de descărcare dată de fostul minor, fără a fi fost precedată de depunerea de socoteli și acte justificative de către tutor, n'are nici o tărie, conform art. 419 c. civil, fiind socotită ca smulșă prin fraudă, de drept presumată în favoarea fostului minor. (Trib. Ilfov, I, Dr. 34/911, p. 267).

6. Dacă posterior acestei declarațiuni, care nu operă o desfacere definitivă a tutorelui, intervine un act de vânzare între tutor și fostul minor, privitor la patrimoniul acestuia din urmă, acel act de vânzare este fără tărie, potrivit art. 419 c. civil, iar ra-

tificarea acestui act dă tărie actului numai dacă îndeplinește condițiunile art. 1190 c. civil. (Trib. Ilfov I, Dr. 34/911, p. 267).

7. Vânzarea intervenită între fostul tutor și expupila ajunsă la majoritate, nu poate fi nulă, chiar dacă această convenție a fost săvârșită înaintea expirării termenului de o lună de la desfacerea definitivă a tutorelui, de oare ce textul art. 419 cod. civ., nu-și are aplicarea de cât numai când e vorba de convenții relative la darea socotelilor, iar nu și la orice convenții în general, cum e vânzarea. (Apel Buc. I, Dr. 61/911, p. 482).

8. Art. 419 c. civ., fiind o derogățiune dela dreptul comun al libertății convențiilor, de oarece stabilește incapacitatea tutorului de a trată cu fostul său pupil în termen de o lună dela lichidarea definitivă a socotelilor tutelei, nu se aplică de cât acelor convențiuni cari au un raport direct sau indirect cu socotelile și administrațiunea tutelei. (Cas. I, 419 din 7 Iunie 1913, B. p. 1346, Curier Jud. 56/913. În acelaș sens: Trib. Ilfov s. II, 427 din 10 Iunie 1921. Dreptul 24/921).

9. A se vedea și notele No. 2 și 4 de sub art. 418).

Art. 420. — Dacă, după socoteli, tutorele va rămânea dator cu vreo sumă minorelui, acea sumă va purtă dobândă din ziua chiar a încheierii socotelilor tutelei.

Dobânzile pentru sumele cu care ar rămânea dator minorele către tutore, nu vor curge decât din ziua după încheierea socotelilor definitive, în care se va fi făcut somațiune de plată. (Civ. 1079, 1088, 1753; Civ. Fr. 474).

Text. fr. Art. 474. — La somme à laquelle s'élèvera le reliquat dû par le tuteur, portera intérêt sans demande, à compter de la clôture du compte.

Les intérêts de ce qui sera dû au tuteur par le mineur, ne courent que du jour de la sommation de payer qui aura suivi la clôture du compte

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 490; I, ed. 5-a, p. 756, 757;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 637;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 520, 533, 535;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 627 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 593 urm.;
 DEMOLOMBE, VIII, 133, 136;
 HUC, III, 461;
 LAURENT, V, 146;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 595;
 PANDECTES FR., *Minorité*, 1028, 1030;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1973.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 729, 804 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 33; III, part. II, ed. 2-a, p. 391 n. 6; IV, part. I, ed. 2-a, p. 122; XI, p. 333);
 CANTACUZINO MATEI, p. 93, 94;
 NAOU, I, p. 656, 657; II, p. 624, 630, 631.

CAPITOLUL III

Despre emancipație¹⁾.

Art. 421. — Minorele se emancipează de drept prin căsătorie. (Civ. 127, 431 urm., 1224, 1225; C. com. 10; Civ. Fr. 476).

Text fr. Art. 476. — Le mineur est émancipé de plein droit par le mariage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 540, 541; I, ed. 5-a, p. 831, 832;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 656 urm., 660, 752;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, p. 547;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 786 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 685;
DEMOLOMBE, VIII, 185-187;
HUC, III, 466;
LAURENT, V, 195;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 601;
PLANTOL, I, ed. 3-a, No. 1994-1998;
SIREY, *Emancipation*, 152, 158;
THIRY, I, 600.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 823 urm.; (V, p. 520; X, p. 646); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46, 47;
CANTACUZINO MATEI, p. 101;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 21;
NACU, I, p. 660 urm.

Jurisprudență.

1. În legea română, neexistând o curatorie legală, femeia minoră căsătorită, deși emancipată de drept prin căsătorie, totuși are nevoie de a fi asistată, deosebit de soțul său, de un curator ales de sfatul de familie, la toate actele pe care minorii emancipați nu le pot face fără asistența unui curator. Astfel, excedentul venitului unui minor capitalizându-se, femeia căsătorită, minoră, nu poate cere și obține acest excedent capitalizat, fără a fi asistată de un curator, cu toată autorizarea soțului. (Trib. Dorohoi, C. Jud. 77/903).

2. În sistemul legislației noastre civile există două feluri de emancipări: o emancipare de drept, tacită sau implicită, care se operează prin simplul fapt al căsătoriei minorului — art. 421 c. civ. — și alta expresă sau explicită, pentru ființa căreia e nevoie de împlinirea unor anumite formalități prevăzute de lege — art. 422 și 423 c. civ.

Din compararea art. 197 c. civ. cu 451 c. civ., rezultă că emancipării de drept îi corespunde, ca efect, în cazul când emancipatul e femeie, o curatelă legală în persoana soțului major.

În toate celelalte cazuri, curatela e dativă.

Emanciparea e în principiu revocabilă (art. 431 c. civ.). Totuși din însăși

redacția art. 431 c. civ. — „emanciparea se va ridica cu păzirea aceluiași forme cu care s'a dat” — rezultă că revocabilitatea e numai de esența emancipării exprese.

Urmează deci că emanciparea tacită e irevocabilă. Ea se menține și după desfăcerea căsătoriei, fie prin moartea unuia din soți fie prin divorț.

Sunt și alte motive care pledează pentru irevocabilitatea emancipării tacite:

a) această emancipare luând ființă printr'un text categoric de lege urmează să fie desființată pe aceeași cale, — ori nu există nici un text de lege în acest sens;

b) revocarea emancipării tacite nefiind posibilă în starea de căsătorie, — căci rostul ei e tocmai de a scoate pe minorul soț de sub puterea părintească sau de sub tutelă, situații necompatibile cu căsătoria, oricât de incapabil ar fi soțul emancipat pe această cale, — ea nu este posibilă nici după desfăcerea căsătoriei.

Deci, în speță, căsătoria dintre Elena P. Vieru și N. D. Persu fiind desfăcută prin divorț, Elena P. Vieru, deși minoră, continuă să rămână emancipată, urmând numai ca, prin schimbarea caracterului curatelii legale — a soțului — în dativă, să i se dea un curator nou, ales de un consiliu de familie instituit în acest scop. (J. Oc. ru-

¹⁾ Emancipația în Codul Calimach și Caragea se numea: „ertare de vârstă”. A se vedea art. 230, 231, 333 și urm. din Codul Calimach și Partea I, Cap. III din Codul Caragea.

ral Filiași-Doljiu. 4 Oct. 1922. Jur. Gen. 1923, No. 912).

3. Deși logic ar fi ca minora emancipată tacit prin căsătorie devenind văduvă să reintre sub puterea părintească sau sub tutelă pe baza principiului: cessante causa cessat effectus, totuși întrucât legea nu prevede nici o dispoziție expresă în această pri-

vintă și cum decăderile de drepturi și incapacitățile nu se presupun, rezultă că emanciparea rămâne irevocabil dobândită minorului căsătorit chiar când el a rămas văduv sau s'a divorțat. (Judec. Ghergani 17 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1333; C. Apel Craiova s. I. 66 din 20 Mart. 1924. Bul. C. Apel 7/924).

Art. 422. — Minorele chiar necăsătorit, va putea fi emancipat de către tatăl său, sau în lipsa tatălui, de către mama sa, când va fi îndeplinit 18 ani ai vârstei sale.

Această emancipare se va face prin singura declarațiune a tatălui sau a mamei, la tribunal, care se va publică. (Civ. 431 urm.; Leg. Timbr. art. 21 § 24; Civ. Fr. 477).

Text fr. Art. 477. — Le mineur, même non marié, pourra être émancipé par son père ou, à défaut de père par sa mère, lorsqu'il aura atteint l'âge de quinze ans révolus.

Cette émancipation s'opérera par la seule déclaration du père ou de la mère, reçue par le juge de paix assisté de son greffier.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 541-543; I, ed. 5-a, p. 832-836; V, p. 144; VI, 94, 214;
BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 673, 674, 677;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 67, 421, 539, 548;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 767 urm., 774; *Suppl. Minorité-tutelle*, 677 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 321;
DEMOMOMBE, VI, 405; VIII, 193, 194, 196, 197, 203, 204, 206-210, 227, 373 urm.;
DURANTON, III, 655;
HUC, II, 351, 431; III, 468, 470-472, 475;
LAURENT, V, 193, 197-202, 204;
MARCADÉ, art. 477;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 603 urm.;
PANDECTES FR., *Emancipation*, 84 urm.; *Minorité*, 94;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1986, 1992;
SIREY, *Emancipation*, 33 urm.;
THIRY, I. 602.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 825 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 23, 72); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46;
CANTACUZINO MATEI, p. 100, 202;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 22;
FLECHTENMACHER M., „Care este înțelesul art. 422 al. 2 cod. civil?“. Dreptul 77/1904;
NACU, I, p. 661, 662.

Jurisprudență.

1. Art. 422 și 423 prevăd două ipoteze: una când minorul poate fi emancipat de către tatăl său, și în lipsa acestuia de către mama sa, fiind dată vârsta de 18 ani, prin singura declarațiune a tatălui sau a mamei făcută la tribunal, și publicându-se; iar alta când minorul, neavând nici tată nici mamă, poate fi emancipat, însă numai la 20 ani împliniți, în urma deliberațiunii consiliului de familie, prin declarațiunea ce tribunalul împreună cu

consiliul de familie va fi făcut în același act, că minorul este emancipat, tot de asemenea publicându-se. Din apropierea acestor două rostiri a legii rezultă că în primul caz, legiuitorul încrezător în prudența și afecțiunea părintelui în viață, i-a dat exclusiv lui dreptul de a emancipa pe minorul său fiu fără nici o altă formalitate decât aceea pur și simplu a singurei sale declarațiuni la tribunal, pe când în secundul caz când lipsește minorului ocrotirea și grija firească a părinților, pe lângă deliberare și hotărîre

din partea consiliului de familie mai ordonă încă și amestecul tribunalului, care în chip judecătoresc trebuie să declare însuși că minorul este emancipat. Astfel fiind stabilită odată această deosebire de texte, atât de clar exprimată, este în afară de îndoială că în specia art. 422, *tatăl sau mama emancipează*, pe când în specia art. 423 emancipează *consiliul de familie și tribunalul*, de aceea expresiunea „la tribunal” din art. 422, nu însemnează că tribunalul trebuie să ia act și să încheie lucrări așa precum lucrează ca colegiu după legea de organizare judecătorească, ci nu poate însemna altceva decât designațiunea oficiului la care se prezintă cererea de emancipare, indicațiunea instanței competente pentru a primi asentenea declarațiunii. A se susține contrariul este a amplifica fără rațiune legea și a introduce formalități neprevăzute prin text în acte solemne, unde totul este de rigoare, și când numai acele modalități sunt esențiale, cari sunt impuse prin anume explicate texte de lege. Asupra înțelesului expresiunii „la tribunal” avem art. 331 care în cazul arestării de copil, prescrie că tatăl se va adresa, singur la *președintele tribunalului*, iar în art. 335, în ipoteza mamei văduve, aceasta nu va putea aresta copilul său decât numai cu asistența a două rude prin cerere adresată tribunalului, conform art. 331, adică președintelui, de unde rezultă că în terminologia obișnuită a codului, cuvintele „a se adresa la tribunal”, ca formulă generală și fără altă explicare, însemnează a se adresa la președintele tribunalului. Și nu se poate excuza cu succes de textul art. 477 francez, pen-

tru că acolo se arată că cererea se va prezenta la judecătorul de pace asistat de grefier, care primește declararea de emancipare în cazul art. 422 român, ceea ce însemnează că face o lucrare judecătorească asistat de grefier, prescripțiune ce nu există în codul nostru unde se vede lămurit că declarațiunea se va aduce la tribunal și nimic mai mult. În fine, de câte ori legiuitorul prescrie pentru validitatea actelor solemne o serie de postulate formale *ad solemnitatem*, de atâtea ori explică și enumeră în modul cel mai clar formalitățile esențiale acelor acte, precum la testamente și mai cu seamă la testamentul mistic și la donațiuni, pe care de altfel nu pare a le favoriza, și nu lipsește nici odată de a sancționa condițiunile ce pune, cu pedeapsa nulității expres pronunțată, ne’ăsând astfel discuțiunii comentatorului putința de interpretare. Așa dar, întru cât nu există text special pentru a se adăoga la formalitățile preserise prin art. 422, și nefiind permis de a le introduce pe cale de interpretare, nu se poate cere ca tribunalul în complet să ia act de declarațiunea de emancipare a părinților copilului. (Apel Iași, II, 148, Oct. 14/92, Dr. 10/93).

2. Formele în materie de emancipare, ca și în materie de adopțiune, sunt solemne și dacă nu se cere termeni sacramentali, totuși intențiunea tatălui sau a mamei de a emancipa trebuie să fie constatată în mod cert și expres. Publicațiunile cerute de lege în materie de emancipare trebuie făcute din ordinul trib. civil. și nu în extract ci în extenso. (Trib. Ilfov comert. Dr. 9 din 1906).

3. A se vedea art. 423 cu notele 1. 2.

Art. 423. — Minorele ai cărui tată și mamă au încetat din viață va putea asemenea fi emancipat, însă numai după ce va fi împlinit vârsta de 20 ani, și dacă consiliul de familie va găsi de cuviință.

În acest caz emancipațiunea va rezultă din deliberațiunea consiliului de familie și din declarațiunea ce tribunalul dimpreună cu consiliul de familie va fi făcut în acelaș act, că minorele este emancipat.

Incuviințarea emancipațiunii se va publica ¹⁾. (Civ. 356 urm., 366, 424, 431 urm.; Pr. civ. 638 urm.; Civ. Fr. 478).

Text. fr. Art. 478. — Le mineur resté sans père ni mère pourra aussi, mais seulement à l'âge de dix-huit ans accomplis, être émancipé, si le conseil de famille l'en juge capable.

En ce cas, l'émancipation résultera de la délibération qui l'aura autorisée, et de la déclaration que le juge de paix, comme président du conseil de famille aura faite dans le même acte, que le mineur est émancipé.

1) Art. 478 francez, corespunzător, nu cuprinde dispoziția finală a publicității incuviințării emancipațiunii.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 542, 543; I, ed. 5-a, p. 834, 835;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 684;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 500, 548;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 777 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 682 urm.;
 DEMOLOMBE, VIII, 215, 226;
 HUC, III, 474;
 MARCADÉ, art. 478, 479;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 603 urm.;
 PANDECTES FR., *Emancipation*, 138 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1987, 1992;
 SIREY, *Emancipation*, 115 urm.;
 THIRY, I, 604.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 825 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46;
 CANTACUZINO MATEI, p. 83, 100;
 NACU, I, p. 663.

Jurisprudență.

1. Emanciparea din partea tatălui sau a mamei se face conform art. 422 c. civ. prin singura declarație a tatălui sau a mamei dinaintea trib., care primește declarația și dispune trecerea într'un registru și publicarea. Emanciparea însă prevăzută de art. 423 c. civ. este un act solemn, iar funcția Trib. în acest caz nu este numai de a primi declarația, astfel că declarația vointii de a emancipa nu se poate lua de un singur judecător, ca pentru autentificarea actelor, ci de trib. compus cu tot complectul, cum trebuie să fie când se face emanciparea unui minor, în

lipsă de tată sau mamă conform art. 423. (Cas. II, 435/904, B. p. 1553).

2. Când minorul nu are părinți în viață, consiliul de familie și tribunalul sunt investiți cu puterea de a se pronunță asupra actului și de a declara pe minor emancipat. În caz însă când emanciparea se face de tată sau de mamă, în lipsa unui text, care să ceară, sub pedeapsă de nulitate, intervenția complectului tribunalului, simpla declarațiune a tatălui sau a mamei că emancipează pe fiul lor minor, autentificată de un singur judecător al tribunalului, este suficientă. (Trib. Ialomița. *Dr.* 2/904).

3. A se vedea și *nota* No. 1 de sub art. 422.

Art. 424. — Dacă tutorele nu va fi făcut nici o cerere de emancipațiune a minorelui, de care s'a vorbit în art. precedent, și dacă una sau mai multe rude sau cuscri ai acestui minore în gradul de văr primar, sau în grade mai de aproape îl vor găsi destoinic, de a fi emancipat, vor putea cere dela tribunal de a convoca consiliul de familie ca să delibereze despre această emancipare. (Civ. 356 urm., 423, 660 urm.; Civ. Fr. 479).

Text. fr. Art. 479. — Lorsque le tuteur n'aura fait aucune diligence pour l'émancipation du mineur dont il est parlé dans l'article précédent, et qu'un ou plusieurs parents ou alliés de ce mineur, au degré de cousin germain ou à des degrés plus proches, le jugeront capable d'être émancipé, ils pourront requérir le juge de paix de convoquer le conseil de famille pour délibérer à ce sujet.

Le juge de paix devra déférer à cette réquisition.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 542, 543; I, ed. 5-a, p. 834, 835;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 549;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 780 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 137;
 DEMOLOMBE, VIII, 219;
 HUC, IV, 474;
 LAURENT, V, 206;

MARCADE, art. 479;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 603 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1987, 1992.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 825 urm.;
 CANTAUZINO MATEI, p. 76, 77, 100;
 NAOU, I, p. 663.

Art. 425. — Minorele emancipat va avea un curator până la etatea majoră, care se va numi de consiliul de familie. (Civ. 421, 426, 434; Civ. Fr. 480).

Text. fr. Art. 480. — Le compte de tutelle sera rendu au mineur émancipé, assisté d'un curateur qui lui sera nommé par le conseil de famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 539, 546; I, ed. 5-a, p. 830, 838, 839;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 693 urm.;
 BEUDANT, II, 910;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 549, 550, nota 1, 554, 627;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 790 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 686 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 248 bis;
 DEMOLOMBE, VIII, 231, 233, 241, 242, 245, 247-249, 254, 255;
 DURANTON, III, 678;
 HUC, III, 480, 481;
 LAURENT, V, 208-211;
 MARCADE, art. 480;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 608;
 PANDECTES FR., *Emancipation*, 169;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1970, 2018;
 SIREY, *Emancipation*, 239, 241;
 THIRY, I, 608, 609.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 834 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 233); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 52, 183 nota;
 CANTAUZINO MATEI, p. 101;
 DAN EM., *Observație sub. Cas. II*, 185 din 23 Mai 905. *Curier Jud.* 46/905;
 NACU, I, p. 665 urm.
 NEGRU N., *Nota sub. Judec. Ocol. Ghergani (Dâmbovița)*, 17 Iunie 1924. *Jurispr. Gen.* 23/1924, No. 1333.

Jurisprudență.

1. Dispozițiunile art. 425 nu au aplicațiune când este vorba de emanciparea femeii prin căsătorie, unde legiuitorul a atribuit soțului toate drepturile și îndatoririle ce se impun curatorilor în privința minorilor emancipați. (Cas. I, 12/Ian. 14/83, B. p. 20).

2. Din art. 425 rezultă că curatela e totdeauna dativă, însă bărbatului trebuie să i se recunoască calitatea de curator legitim al soției sale, aceasta rezultând pe de o parte din art. 451 care proclamă pe bărbat tutor de drept al femeii sale interzise, iar pe de altă parte din aceea că interesul public și conveniențele sociale nu permit ca femeia minoră măritată să aibă alt cu-

rator de cât pe bărbatul său. (Trib. Olt, Sept. 17/88, *Dr.* 61/88).

3. Minorii stau sub tutela tatălui ca șef al asociațiunii conjugale. Și dacă legea dă facultate tatălui de a elibera în parte pe copilul său de la etatea de 18 ani înainte, se înțelege de la sine că pentru actele pentru care are nevoie de asistența unui major, tot tatăl este în drept și dator să-i dea această asistență, căci tatăl, și chiar mama, ne putând fi privați de puterea asupra copiilor de cât pentru anumite cauze, care sunt din cele mai grave, urmează că fără text expres nu se poate lua tatălui această putere nici când emancipează pe fiul său, și deci, un asemenea text neexistând, tatăl este de drept curatorul emancipatului său fiu. Iar

art. 425 nu se rapoartă de cât la cazul când consiliul de familie, în lipsa ascendentilor, a cerut emanciparea; deci, dacă art. 425 nu distinge, aceasta nu e decât o defecțuozitate de redacție care, singură, nu ajunge spre a răsturna economia întregii legiuri în privința dreptului de familie. (Trib. Suceava, Aug. 14/91, *Dr.* 63/91).

4. Emancipațiunea conferă minorului o capacitate juridică, care, în ce privește o sumă de acte relative la averea lui, este îngrădită prin asistența unui curator, însă prin nici un text de lege, această îngrădire nu se vede prescrișă pentru vre-un act relativ la persoana emancipatului. Și dacă pentru motive de prudență și prin analogie cu acțiunile relative la proprietatea bunurilor, doctrina și jurisprudența tind a admite că asistența curatorului este necesară în acțiunile privitoare la chestiunile de stat, aceasta se explică prin considerațiunea că statutul constituie un soi de proprietate care este apărată prin acțiuni analoge cu acele care decurg din domeniul propriu zis; însă cu statutul care se rezumă în calitățile de român sau străin, de soț, de părinte, mamă, sau legitim, natural sau adoptat, nu e permis de a confundă capacitatea juridică a persoanelor, care poate fi modificată prin diferite acte, precum emancipațiunea, interdicțiunea și numirea unui consiliu judiciar. Ideea de proprietate inerentă chestiunilor de stat propriu zis, nu mai este aplicabilă când este vorba de limitele ce se pun la capacitatea unor persoane în considerațiunea vârstei sau stărei lor intelectuale și spre ocrotirea intereselor lor proprii, și deci asimilarea acțiunilor relative la chestiunile de capacitate cu acțiunile relative la proprietate nu mai este posibilă. Apoi, capacitatea rezultând pentru minorul emancipat din emancipațiune se naște și există în virtutea unei singure manifestățiuni a puterii părintești, și independent de persoana și voința curatorului, care nu este chemat de cât a-l asista în unele acte determinate. Această capacitate se exercită chiar în o sumă de acte fără asistența lui. De unde rezultă că atunci când e vorba de a recunoaște existența sau validitatea acelei manifestățiuni a puterii părintești, și prin urmare validitatea stărei de emancipațiune însăși, neatâr-

nat de diversele acte pe care emancipatul le-a putut face, curatorul nu poate și nu trebuie să aibă nici un rol. Ast-fel fiind, emancipatul are dreptul de a face singur apel în contra hotărârei care anulează declarațiunea de emancipațiune făcută în favoarea sa. (Apel Iași, II, 148, Oct. 14/92, *Dr.* 10/93).

5. Minorele aflate sub tutelă, n'are exercițiul nici unui drept, ci numai tatăl sau tutorele său îl reprezintă și figurează în numele lui în toate acțiunile juridice care-l privesc, pe când minorele emancipat este liberat, de sub asemenea autoritate, pentru a-și guvernă singur persoana sa și a-și gira interesele, iar curatoarele numai îl asistă în anume cazuri prescise de lege. Prin urmare, un împrumut ipotecar contractat de tutore, în numele unui minor emancipat, nu are nici o valoare, față de minorele emancipat, întru cât tutorele nu-l mai putea reprezenta în această calitate, iar minorul nu a participat la acel contract, nici a fost asistat de un curator. (Cas. I, 185/905, B. p. 788).

6. Pentru complectarea capacității unui minor emancipat reclamant într-o acțiune imobiliară e necesară conf. articolului 428 civ., asistența unui curator, iar, alegerea curatorului se face potrivit art. 425 civ., de către consiliul de familie. Art. 425 civ., nu vizează însă decât cazul când emanciparea a fost expresă și minorul eră sub tutelă, fiindcă numai atunci e nevoie de un protector străin și există un consiliu de familie care să-l aleagă. Prin urmare, la emanciparea tacită prin căsătorie, curator de drept al soției sale minore e soțul său major.

Aceiași excepție la art. 425 civ., trebuie făcută și pentru părintele unei emancipate văduve, de oarece tatăl are protecția legală și firească a copiilor săi minori și nu se poate ca din cauza redacțiunii prea vagi a unui articol să se răstoarne economia întregii legiuri în privința drepturilor de familie.

Că în lipsa soțului, tatăl trebuie să fie curator de drept al fiicei sale minore emancipate rezultă prin analogie și din disp. art. 344 civ., care-i conferă tutela legală în caz de moartea celui-lalt soț. (Jud. oc. Ghergani, Dâmbovița. Încheierea dela 17 Iunie 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1333).

7. A se vedeă: art. 421 cu notele 1, 2.

Art. 426. — Socoteala tutorelui se va da emancipatului minore, în ființa curatorului său. (Civ. 357 urm., 415 urm., 418, 425; Civ. Fr. 480).

Text. fr. Art. 480. — Le compte de tutelle sera rendu au mineur émancipé, assisté d'un curateur qui lui sera nommé par le conseil de famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 552; I, ed. 5-a, p. 753, 846;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 693;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a I, p. 492, 549, 550, nota 1, 554, 627;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 790 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 686 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II, p. 440;
 DEMOLOMBE, VIII, 55;
 LAURENT, V, 129, 130;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 608;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1970, 2018.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 791, 795 urm., 853 urm., *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 50, 183, nota 1;
 CANTACUZINO MATEI, p. 101;
 NACU, I, p. 648, 668 urm.

Jurisprudență.

I. A se vedea: art. 418, nota 4.

Art. 427. — Minorele emancipat nu va putea arendă sau închiria nemîșcătoarea sa avere mai mult decît pe 5 ani.

El își va strînge veniturile, va da chitanță de a lor primire, și va face orice act privitor numai la o pură administrare a averei sale, întocmai ca un majore, fără să poată atacă asemenea acte în toate cazurile în cari, nici majore fiind, nu le-ar putea atacă. (Civ. 93, 326, 338, 344, 355, 426, 1157 urm., 1268 urm., 1419, 1538; Civ. Fr. 481).

Text. fr. Art. 481. — Le mineur émancipé passera lex baux dont la durée n'excédera point neuf ans; il recevra ses revenus, en donnera décharge, et fera tous les actes qui ne sont que de pure administration, sans être restituable contre ces actes dans tous les cas où le majeur ne le serait pas lui-même.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 547-551; I, ed. 5-a, p. 841-845,
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 708 urm.;
 BAUDRY ET LOYNES, *Privilèges etc.* II, 1330;
 BOITARD, ET COLMET DAAGE, *Leçons de procédure civile*, ed. 15-a, II, 1177;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a p. 673;
 CARRÉ ET CHAUVEAU, *Lois de la procédure civile*, VI, Q. 3252;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 552, 568; II, p. 526; ed. 1-a, III, p. 248;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 802 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 695 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 249 bis, III;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 399;
 DEMOLOMBE, VIII, 271-273, 275, 278, 280-282, 290-294, 336;
 GUILLOUARD, *C. de Louage*, I, 48; *Privilèges etc.*, II, 969;
 HUC, III, 483, 484;
 LAURENT, V, 214-218, 221, 233, 237;
 MARCADÉ, art. 481, n° 2; 484, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 609;
 PANDECTES FR., *Curateurs*, 142, urm.; *Emancipation*, 206, 235 urm., 310;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2001-2008;
 SIREY, *Emancipation*, 283, 304 urm., 445 urm.;
 THIRY, I, 613;
 TROPLONG, *Du louage*, I, 146; *De la vente*, I, 167

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 842 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 917; IV, part. I, ed. 2-a, p. 353, 412, 503; VI, p. 454, n. 1, 465; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 280, 493; IX, p. 48; X, p. 581, 582, 645; XI, p. 57); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 222; „O chestiune asupra capacității minorelui emancipat”. Dreptul 46/1907;

CANTACUZINO MATEI, p. 101, 102, 103, 652, 725;
 HOZOC D., *Nota* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 915. Pand.
 Rom. 1924-I-199;
 NACU, I, p. 668 urm.;

Jurisprudență.

1. A se vedea jurisprudența de la No. 2
 sub. art. 428 și cea dela art. 1157.

Art. 428. — Nu va putea porni nici un proces privitor la vreo avere nemişcătoare, nici chiar de a se apăra, nici a primi, nici a ridică capitaluri, nici a da chitanță, pentru ele, fără azistența curatorului său. (Civ. 426 urm., 471, 749, 815, 915, 1538; Pr. civ. 291; Civ. Fr. 482).

Text. fr. Art. 482. — Il ne pourra intenter une action immobilière, ni y défendre, même recevoir et donner décharge, d'un capital mobilier, sans l'assistance de son curateur, qui, au dernier cas, surveillera l'emploi du capital reçu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 551-555, 557; I, ed. 5-a, p. 845-852, 854;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 725 urm., 738, 742, 743;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 214, 332, 553, 554, 607; II, p. 454, 1019; ed. 1-a, III, p. 248;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 815 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 714 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 251 bis;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 331; II, p. 138; „*De la responsabilité que l'on peut encourir pour une autorization donnée à un incapable*“. Curier Jud. 6/1921;
 DEMOLOMBE, VII, 688; VIII, 253, 283-285, 299, 302-304, 307, 308, 310-312, 314-316;
 DURANTON, II, 585; III, 669, 679, 690, 691;
 HUC, III, 486, 487;
 LAURENT, V, 220, 223, 224, 226-228;
 MARCADÉ, art. 482;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 610;
 PANDECTES FR., *Emancipation* 306 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2021, 2026;
 SIREY, *Emancipation*, 224, 357 urm., 403 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 853 urm.; (I, ed. 2-a, p. 73; VI, p. 454, n. 1, 465; VII p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 285, 499 *ad notam*, 501, 549; X, p. 581, 582, 645); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 183, nota 1; „*O chestiune asupra capacității minorului emancipat*“. Dreptul 46/1907; „*Încă o mică lămurire*“. Dreptul 51/1907; *Nota* sub. Cas. I, 687 din 20 Iunie, 1923. Jurispr. Gen. 4/1924, No. 246;
 CANTACUZINO MATEI, p. 102;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 23, 24;
 GEORGEAN N., *Nota*, sub. Trib. Dorohoi, 20 Nov. 1923. Jurispr. Gen. 15/1924, No. 868.
 NACU, I, p. 668 urm.

Jurisprudență.

1. Minorul emancipat nu poate face recurs contra ordonanței de adjudecarea unui imobil al său, nici sustine un asemenea recurs fără asistența curatorului său. (Cas. I, 273/Sept. 6/68, B. p. 265).

2. Dacă minorelui devenit majore, i se acordă un termen de 4 luni de a putea cere revizuirea pentru cazurile prevăzute la art. 291 pr. civ., cu aceasta nu se poate sustine ca minorelui emancipat legal, care are administrațiunea

bunurilor sale, îi este prohibit de a face asemenea cerere de revizuire, destul numai ca deciziunea să fie rămasă definitivă. Și dacă legiuitorul a acordat termenul cel mai lung de 4 luni, cu aceasta nu se poate zice că minorele emancipat nu poate cere revizuirea unei hotărâri definitive, mai înainte de majoritate, când dânsul își bazează această cerere pe dispozițiunile art. 291 pr. civ. A interzice emancipatului dreptul de a uză de dispozițiunile art. 291, este a-l opri din pura administrațiune a averii sale, care îi este lăsată

de legiuitor prin art. 427 c. civ., că unui majore. (Cas. I, 455/74, Dec. 17/74, B. p. 334).

3. Minorul emancipat are exercitiul ori cărei acțiuni, fiind asistat de curator, și deci al revizuirii. (Trib. Iași s. com. Ian. 12/93. Dr. 20/93).

4. Minorul emancipat intentând fără asistența curatorului o acțiune din acele pentru cari o asemenea asistență

este cerută de lege, acțiunea nu trebuie respinsă pentru lipsă de capacitate, ci numai judecata amânată pentru numirea unui curator, dacă nu există unul numit, sau pentru punerea în cauză a celui existent. (C. Apel Craiova s. I. 66 din 20 Mart. 1924. Bul. C. Apel 7/924).

5. A se vedea: art. 425 cu nota 4; art. 408 cu nota 29; art. 1157 cu nota 1.

Art. 429. — Minorele emancipat nuse va putea împrumută sub nici un cuvânt, fără deliberațiunea consiliului de familie, adevărită de tribunal, după ce va ascultă pe procuror. (Civ. 357 urm., 401 urm., 950, 1157, 1166; Pr. civ. 638, 639; C. pen. 322; Civ. Fr. 483).

Text. fr. Art. 483. — Le mineur émancipé ne pourra faire d'emprunts, sous aucun prétexte, sans une délibération du conseil de famille, homologuée par le tribunal de première instance après avoir entendu le procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 549, 556, 557; I, ed. 5-a, p. 852, 854, 855;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 722;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 680;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 555;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 253 bis, VI;
 DEMOLOMBE, VIII, 320-322, 325;
 HUC, III, 491;
 LAURENT, V, 230, 232, 233;
 MARCADÉ, art. 483;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 611;
 PANDECTES FR., *Emancipation*, 328, 340;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2029;
 SIREY, *Emancipation*, 415, 437.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 860 urm.; „O chestiune, asupra capacității minorului emancipat”. Dreptul, 46/1907;
 CANTACUZINO MATEI, p. 101;
 DAN EM., *Observație*, sub. Cas. II, 185 din 23 Mai 905. Curier Jud. 46/905;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 23, 24;
 NACU, I, p. 668 urm.

Jurisprudență.

1. Minorul, chiar emancipat, are acțiunea în nulitate pentru obligațiunile sale, contractate fără îndeplinirea formelor prevăzute de art. 401 și 429 din C. civil, chiar atunci când nu a suferit leziune. Art. 951 din C. civil nu are în vedere decât actele minorului chiar emancipat, privitoare la obligațiunile, pentru cari legea nu a cerut decât intervențiunea tutorului și pe care minorul le-a făcut în lipsa acestuia, iar nu și obligațiunile pe care legiuitorul, în interesul minorului, le-a supus unor anumite formalități, ce au a fi observate. (Cas. II, 45/96, B. p. 255).

2. Dacă un minor emancipat contractează un împrumut fără îndepli-

nirea formelor din art. 429 c. civil, acel împrumut este nul și nulitatea rezultă virtual, în lipsa oricărui prejudiciu, din caracterul prohibitiv al legii. (Cas. I, 456/903, B. p. 1257).

3. Dispoziția din art. 429 din codul civil, că minorul emancipat, ca și cel neemancipat, nu se va putea împrumută fără deliberațiunea consiliului de familie adevărită de Tribunal, este prescrisă de legiuitor din cauza importanței actului și în scop de a garanta mai deplin interesele minorilor; de aci urmează că aceste formalități sunt create chiar pentru validitatea actului și neîndeplinirea lor atrage nulitatea de oarece actul a fost încheiat fără întregirea capacității persoanei, iar sancțiunea acestei nulități rezultă

virtual din termenii imperativi și caracterul prohibitiv al textului legii.

Dispozițiunea din art. 951 din codul civil, după care minorul nu poate ataca angajamentul său pentru cauză de neapacitate decât în caz de leziune, nu are în vedere de cât actele minorului emancipat sau neemancipat, privitoare la obligațiunile pentru care legea n'a cerut de cât simpla intervențiune a tutorului sau asistența curatorului și pe care dânsul le-a făcut în lipsa acestora; iar nu și la obligațiunile rezultând din acte juridice, pentru care legiuitorul le-a supus unor formalități speciale și cari sunt isbite de nulitate numai din cauza neobservării acestor formalități.

Această distincție fundamentală reese învederat din textul art. 1163 din codul civil, care prevede, pe de o parte, nulitatea pentru lipsa de formă, și pe de alta nulitatea pentru cazul de leziune; de unde consecința logică că art. 951 și 1157 nevorbind decât de leziune și neocupându-se câtuși de puțin de actele a căror importanță cere îngrădirea lor cu anumite formalități, nu înțelege a avea în vedere de cât actele ordinare pentru cari legiuitorul n'a prescriis acele forme speciale.

Prin urmare, dacă minora emancipată prin căsătorie ca și minorul neemancipat s'au împrumutat fără in-

deplinirea formelor cerute de art. 629 din codul civil, un atare împrumut este nul chiar dacă le-a folosit, iar ordonanța de adjudecare care se bazează pe un titlu nul urmează a fi casată. (Cas. II, 6 Aprilie 1912, B. p. 692, Curier Jud. 39/912).

4. Din art. 402 și urm. c. civ., rezultă că minorul emancipat pentru a contracta un împrumut are nevoie pe lângă asistența curatorului, numai de abilitarea consiliului de familie adevărită de Tribunal.

Prin urmare, dacă între minori se găsește unul emancipat, cererea făcută de tutore, de a i se aprobă un împrumut cu ipotecă pentru trebuințele minorilor n'a putut fi făcută și în numele minorului emancipat, care singur avea dreptul să ceară un aviz favorabil consiliului de familie și omologarea Tribunalului, asistat fiind numai în operațiunea împrumutului de către curator, astfel că bine face instanța de fond când nu impută împrumutul și asupra acestuia, care nu a fost reprezentat la facerea împrumutului prin tutoarea legală a minorilor neemancipați. (Cas. I, decizia No. 220, din 19 Aprilie 1916. Jurispr. Rom. 1916, p. 358. Curier Jud. 48/916).

5. A se vede: art. 401 cu nota 6; art. 402 cu notele 1, 2, 8, 9, 10.

Art. 430. — Nu va putea vinde, nici înstrăina vreun lucru nemîșcător, nici a face vreun alt act, decât numai de acele privitoare la o simplă administrațiune, fără îndeplinirea formelor prescrise pentru minorii neemancipați.

Obligațiunile de dânsul contractate, prin cumpărare sau prin alt mod, se vor reduce la prețurile convenite când vor fi peste măsură încărcate. Tribunalele la asemenea împrejurări vor lua în considerațiune averea minorelui, buna sau reaua credință a persoanelor ce vor fi contractat cu dânsul, precum și folosul sau nefolosul acelor cheltueli. (Civ. 401 urm., 427, 431 urm., 806, 1157 urm., 1164 urm., Com. 12; Civ. Fr. 484).

Text. fr. Art. 484. — Il ne pourra non plus vendre ni aliéner ses immeubles, ni faire aucun acte autre que ceux de pure administration, sans observer les formes prescrites au mineur non émancipé.

A l'égard des obligations qu'il aurait contractées par voie d'achats ou autrement, elles seront réductibles en cas d'excès: les tribunaux prendront, à ce sujet, en considération la fortune du mineur, la bonne ou mauvaise foi des personnes qui auront contracté avec lui, l'utilité ou l'inutilité des dépenses.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 549, 550, 556, 557; I, ed. 5-a, p. 842-844, 853-855;

BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 724;

BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 673;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 555, 568, 570, 610; II, p. 527, 939; ed. 1-a, III p. 185.

- DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 833 urm., 845 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 728 urm., 744 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 400;
 DEMOLOMBE, VIII, 282, 307, 324, 325, 336, 347, 348;
 DURANTON, III, 690;
 HUG, III, 486, 493;
 LAURENT, V, 222, 223, 231, 240, 241;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 609 urm.;
 PANDECTES FR., *Curateurs*, 138, 139; *Emancipation*, 216, 318 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2001, 2005-2008, 2017, 2019, 2028;
 SIREY, *Emancipation*, 409 urm.;
 THIRY, I, 611.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 850 urm., 860 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 107; X, p. 581, 582, 645). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 458; „O chestiune asupra capacității minorelui emancipat”. *Dreptul* 46/1907;
 CANTACUZINO MATEI, p. 101, 230;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 23, 24;
 HOZOC D., *Notă*, sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie, 915. *Pand. Rom.* 1924-I-199;
 NAOU, I, p. 668 urm.

Jurisprudență.

1. Din combinarea art. 401, 403 și 430 din codul civil rezultă că minorul chiar emancipat nu poate face oarecari acte, precum este vânzarea bunurilor nemiscătoare, decât cu observarea unor forme anume arătate, iar neîndeplinirea acestor forme atrage nulitatea actului, independent de orice leziune, de oarece această nulitate decurge din însuși caracterul prohibitiv al legii. (Cas. I, 435 din 22 Mai 1912, B. p. 925, *Curier Jud.* 63/912).

2. Minorul aflat sub tutelă nu are exercițiul nici unui drept, ci numai părintele sau tutorele său îl reprezintă și figurează în numele lui în toate actele juridice, care-l privesc, pe când minorul emancipat este liberat de sub asemenea autoritate putând a-și guvernă singur persoana sa și a-și giră interesele, iar curatorul îl asistă numai în anume cazuri prescise de lege.

Minorul chiar emancipat nu poate face vânzare de bunuri imobiliare de cât cu observarea formelor prescise de lege, sub pedeapsă de nulitate a actului, independent de orice prejudiciu.

Astfel, este nul actul de vânzare făcut de o minoră emancipată prin căsătorie, fără a avea însă asistența curatorului și o asemenea nulitate absolută, se poate propune și pe cale incidentală și de orice persoană care ar avea interes. (Jud. rur. Suraia (Putna), 23/912. *Curier Jud.* 36/912).

3. Conform art. 430 c. civ., un minor emancipat poate face două categorii de acte: din prima categorie fac parte actele de pură administrație, din categoria a doua actele ce depășesc chestiuni de administrație. Actele de prima categorie, de ex.: primirea contului tutellei (426 c. civ.), acceptarea unei do-

națiuni (815 c. civ.), împărțirea unei moșteniri (749 c. civ.), acțiunile în justiție și primirea unui capital (482 c. civ.), sunt acte pentru care minorul emancipat are nevoie de asistența curatorului. Dacă a fost asistat la încheierea acestor acte, el a fost capabil și nu va mai putea intenta acțiunea în resciziune (1157 c. civ.), chiar dacă actul a fost prejudiciabil. Dacă nu a fost asistat, atunci legea prin art. 1157 c. civ., îi acordă dreptul de a cere anularea actului, însă numai dacă există leziune.

Actele de categoria II-a ca înstrăinarea unui imobil, împrumutul, etc., sunt acte în cari asistența curatorului dispăre pentru a fi înlocuită cu formalitățile tutellei, căci în aceste cazuri emancipatul este asemuit minorului. Pentru aceste acte se cere avizul consiliului de familie și omologarea justiției. Aceste forme sunt cerute pentru validitatea actului în lipsă de orice prejudiciu, nulitatea actului rezultând din caracterul prohibitiv al textului de lege;

Art. 951 c. civ., care spune că minorul nu poate atacă angajamentul său, pentru cazuri de incapacitate, de cât în caz de leziune, nu trebuie interpretat izolat numai în sensul că minorul nu poate atacă actele de cât numai în caz de leziune, ci trebuie interpretat în legătură cu dispoziția art. 401 c. civ. și 1157 c. civ.

Art. 951 c. civ., nu are în vedere de cât actele emancipatului privitoare la obligațiunile pentru cari legea nu a cerut de cât asistența curatorului și pe cari el le-a făcut în lipsa acestuia. Art. 951 c. civ., se referă deci numai la actele din prima categorie făcute de emancipat fără asistența curatorului și în caz de leziune, el nu se refera

la actele din categoria II-a căci aceste acte sunt nule din cauza neîndeplinirii formalităților cerute de lege, fără să mai fie nevoie de leziune sau prejudiciu.

În specie actul de vânzarea unui imobil făcut de o minoră emancipată,

fără avizul consiliului de familie și omologarea tribunalului, nu este valabil. (Trib. Muscel 187 din 1923, Jur. Gen. 1924, No. 2142).

4. A se vedea: art. 401 cu nota 8; art. 1157 cu notele respective.

Art. 431. — Oricare minor emancipat, ale cărui tocmeli se vor fi scăzut în virtutea art. precedent, va pierde beneficiul emancipației, care i se va ridica cu păzirea aceluiași forme, cu care i s'a și dat. (Civ. 422 urm., 430, 432; Civ. Fr. 485).

Text. fr. Art. 485. — Tout mineur émancipé dont les engagements auraient été réduits en vertu de l'article précédent, pourra être privé du bénéfice de l'émancipation, laquelle lui sera retirée en suivant les mêmes formes que celles qui auront eu lieu pour la lui conférer.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 549, 557, 558; I, ed. 5-a, p. 843, 855, 856;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 749, 751, 752;
 BEUDANT, II, 925;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 492, 550, 509;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 845 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 744 urm.;
 DEMOLOMBE, VIII, 340-351, 357-359;
 DURANTON, III, 675;
 HUC, III, 493, 497;
 LAURENT, V, 238-241, 243;
 MARCADÉ, art. 485, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 612;
 PANDECTES FR., *Emancipation*, 367 urm., 379;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2031-2034;
 SIREY, *Emancipation*, 513 urm.;
 THIRY I, 617.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 872 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 103;
 NACU, I, p. 678;

Jurisprudență.

1. Dacă emancipatul face apel în contra jurnalului tribunalului prin care s'a anulat declarațiunea de emancipație făcută de mama sa, obiectul cererii supusă cercetării curții de apel, prin apelul emancipatului, este de a i se recunoaște validitatea stărei sale de emancipat, rezultând din declarațiunea făcută de mama sa înaintea tribunalului, și această stare de care el se prevalează

și a cărei recunoaștere formează obiectul reclamațiunii, exclude prin sine însuși rolul tutorului, de oarece efectul imediat al emancipației este tocmai sfârșitul tutelei, și este inadmisibil de a se pretinde intervențiunea tutorului într-o acțiune care tinde a se declara de justiție că tutela nu mai există. (Apel Iași, II, 148, Oct. 14/92 Dr. 10/93).

2. A se vedea și nota No. 4 de sub art. 425.

Art. 432. — Din ziua în care se va publica revocarea emancipației minorelui, minorele va intra din nou sub tutela, și nu va mai putea eși, până la ajungerea sa la majoritate. (Civ. 421, 431, 434; Civ. Fr. 486).

Text. fr. Art. 486. — Dès le jour où l'émancipation aura été révoquée, le mineur rentrera en tutelle, et y restera jusqu'à sa majorité accomplie.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 558; I, ed. 5-a, p. 856, 857; VI, p. 91;
 BAUDRY ET CHÉNEAUX, *Personnes*, IV, 754;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 7-a, I, p. 551;
 DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 851 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 749;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 129 bis, VIII;
 DEMOLOMBE, VI, 555; VIII, 361, 366-368;
 DURANTON, III, 396, 676;
 HUC, III, 499;
 LAURENT, V, 243-245;
 MARCADIÉ, art. 387, 486;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 612;
 PANDECTES FR., *Emancipation*, 386, 391, 394, 402;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2035;
 SIREY, *Emancipation*, 530, 533, 535, 541;
 THIRY, I, 618.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 874 nota, 875 urm.;
 NACU, I, p. 678.

Art. 433. — Minorele emancipat care va face comerț se socoteste ca major pentru faptele câte privesc la comerțul său. (Civ. 1160; Com. 10—14; Civ. Fr. 487).

Text fr. Art. 487. — Le mineur émancipé qui fait un commerce, est réputé majeur pour les faits relatifs à ce commerce.

Doctrină străină.

BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 673;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 557;
 DEMOLOMBE, VIII, 342;
 LYON-CAEN ET RENAULT, *Tr. de dr. commerc.*, I, 223, p. 203;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 612;
 PANDECTES FR., *Commerçant*, 689, 690;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2000 în notă;
 SIREY, *Commerçant*, 667.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 863, 867 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 53;
 CANTACUZINO MATEI, p. 102, 103;
 DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea* p. 24, 87;
 DUMITRESCU A. M., *Codul de comerț comentat*, I, p. 484, 486, 487, 508, 541;
 NACU, I, p. 676.

TITLUL XI

Despre majoritate, despre interdicțiune și despre consiliul judiciar.

CAPITOLUL I

Despre majoritate.

Art. 434. — Majori se socotesc atât bărbatul cât și femeia cari au îndeplinit 21 ani¹⁾; la această vârstă fiecare este ca-

¹⁾ Conform art. 82 din Constituție, Regele este declarat major la etatea de 18 ani împliniți. Moștenitorul tronului conform art. 72 din Constituție, este de drept senator la 18 ani, dar fără vot deliberativ. În Codul Caragea și Calimach, majoritatea era fixată la 25 ani.

pabil a face toate actele privitoare la viața civilă, afară de restricțiunile prevăzute la titlul căsătoriei. (Civ. 127 urm.; 131, 134 urm., 197, 311, 326, 435, 454, 1165; Const. 82; Civ. Fr. 488).

Text. fr. Art. 488. — La majorité est fixée à vingt-un ans accomplis; à cet âge on est capable de tous les actes de la vie civile, sauf la restriction portée au titre du *Mariage*.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, p. 579;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 435;
DALLOZ, *Rép. Minorité-tutelle*, 23 urm.; *Suppl. Minorité-tutelle*, 25 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 407;
HUC, III, 231;
LAURENT, IV, 362;
MARCADÉ, art. 488;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 614;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 1615;
THIRY, I, 523.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, II, ed. 2-a, p. 539 urm.; (III, part. I, ed. 2-a, p. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 69). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45; *Observație* sub. Cas. I, 99 din 24 Febr. 1910. Dreptul, 24/1910;
NACU, I, 567, 682, 683.

Jurisprudență.

1. Rezultă din art. 434 c. civ., că tutela încetează *ipso jure* prin ajungerea minorului, la majoritate. (Cas. II, 81, Sept. 27/83, B. p. 863).

2. Incetarea tutelei se declară de tribunal sub formele legale. (Cas. II, 23 Mart. 5/86, B. p. 213).

3. A se vedea: art. 390 cu nota 8.

CAPITOLUL II

Despre interdicțiune ¹⁾

Art. 435. — Majorele care este în o stare obicinuită de imbecilitate, de sminteală, sau de nebunie cu furie, trebuie a fi interzis, chiar și când are intervale lucide. (Civ. 155, 457, 950, 952; Pr. civ. 254, 643 urm., 647; Civ. Fr. 489).

Text. fr. Art. 489. — Le majeur qui est dans un état habituel d'imbecilité, de démence ou de fureur, doit être interdit, même lorsque cet état présente des intervalles lucides.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 431, 510, 511; I, ed. 5-a, p. 670, 789, 790;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 574, 584; II, p. 896;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 19 urm.; *Suppl. Interdiction*, 14 urm.;
DEMOLOMBE, VII, 806; VIII, 426, 432, 433, 437-442;
HUC, III, 503, 504;
LAURENT, V, 249, 252, 260;
MARCADÉ, art. 489, n° 1;
MICHAX, *Traité pratique des testaments*, ed. 2-a, 208 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 616;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No 2039-2042.

1) A se vedea asupra interdicției, Codul Caragea, Partea I, cap. 4 și 5, și Codul Calimach, art. 357-377

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 4 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 28, 50); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 54; *Notă* sub C. Apel Buc. 13 Febr. 1918. Pand. Rom. 1923, II, 41;
- CANTACUZINO, MATEI, p. 94;
- DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 32;
- NACU, I, p. 686;
- OTETEȘANU ALEX., *Notă*, sub. Cas. I, 1141, din 9 Nov. 1923, Pand. Rom. 1924-1-245;
- PERIETEANU GR. I., *Nota* sub. Trib. Vlasca, 280 din 1 Iunie 915 și C. Apel Buc. s. IV, 9 din 13 Febr. 1918. Curier Jud. 30/1922;
- RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Trib. civil din Dunkerque. 14 Iunie 913. Dreptul 14/1914;
- TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 67.

Jurisprudență.

1. Art. 435, 436 și 437 pun pe aceeași linie starea de imbecilitate și de smintire, ceea ce reiese mai ales din expresiile art. 437 „în cazuri de imbecilitate și de smintire”. Distingerea între imbecilitate și smintire, dacă există, nu e legală. (Cas. I, 365/79, Nov. 30/79, B. p. 849).

2. Dacă în timpul recursului în casație interzisul a murit, acțiunea de interdicțiune nu mai are rațiune de a continua după încetarea din viață a interzisului, și prin urmare instanța dinaintea curții de casație cată a se declara stinsă. (Cas. I, 197/Mai 18/83, B. p. 518).

3. Interdicțiunea este o măsură care ridică unei persoane administrațiunea bunurilor sale, care poate să-i ridice și libertatea. O astfel de măsură gravă nu poate fi luată de Tribunale, de cât atunci când acte exterioare o fac necesară, și pentru acte anume determinate de lege, enumerate în art. 435 c. civ., și care sunt: o stare obicinuită de imbecilitate, sminteală sau nebunie cu furie. De aci rezultă că unica cauză a interdicțiunii este lipsa rațiunii și liberului arbitru, rezultând din starea facultăților mintale. Astfel, deși, pentru știința medicală, o turburare parțială sau chiar limitată poate să constituie starea de alienațiune mintală, totuși față cu spiritul legii, judecata cată se examineze această stare, sub dublul raport al interesului privat al persoanei și a familiei și sub acel al interesului public, și deci să admită cererea, numai atunci când în realitate persoana este incapabilă de a se guverna și să respingă o asemenea cerere, când va constată că persoana, a cărei interdicțiune se cere, conservă

memoria afacerilor, o aptitudine îndestulătoare, pentru a-și administra bunurile și a-și dirige persoana sa în actele ordinare ale vieții. (Trib. Iași II, C. Jud. 14/97).

4. Potrivit art. 435 și urm. c. civ., acei ce sunt în stare de imbecilitate sau de nebunie cu furie, sunt asemănați, în ce privește incapacitatea, cu minorii; pentru administrarea averii lor, pentru actele juridice și pentru îngrijirea persoanei acestor incapabili, legea institue, ca și pentru minori, un consiliu de familie și un tutor.

Intre tutela minorului și a unui interzis nefiind nici o deosebire, dispozițiile art. 39 din legea judec. de ocoale se aplică și la tutela interzisilor când patrimoniile de administrat nu exced suma de 10.000 lei, așa că o asemenea tutelă se regulează de judecătorul de ocol. (Cas. II, deciziunea civilă No. 75, din 3 Aprilie 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 389).

5. Pentru ca pierderea uzului rațiunii, a cărei scară pornește de la o simplă manie, și merge până la delirul general, să poată conduce la o punere sub interdicție, e suficient ca repercutarea stării mintale asupra voinței pacientului să fie de așa natură în cât el să fie pus în imposibilitate de a-și conduce persoana și a-și administra bunurile. (Trib. Ilfov s. II, 253/921, Dreptul 23/921).

6. O cerere de punere sub interdicțiune poate fi admisă chiar când bolnavul ar prezenta numeroase momente lucide, acestea fiind și mai periculoase întrucât terțele persoane ar fi mai ușor induse în eroare de alternanțele acestea normale. (Trib. Ilfov s. II, 253/921. Dreptul 23/921).

7. A se vedea art. 443 cu notele 3, 4.

Art. 436. — Orice rudă este primită a provoca interdicțiunea rudei sale. Asemenea și unul din soți în privința celuilalt. (Civ. 437; Pr. civ. 643 urm.; L. Timbr. 21 § 1; Civ. Fr. 490).

Text. fr. Art. 490. — Tout parent est recevable à provoquer l'interdiction de son parent. Il en est de même de l'un des époux à l'égard de l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 511, 512; I, ed. 5-a, p. 590, 591;
 BEUDANT, II, 965;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 585;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 30 urm.; *Suppl. Interdiction*, 22 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 263 bis, II;
 DEMOLOMBE, VIII, 449-454, 468-471, 474-477, 654;
 HUC, III, 505;
 LAURENT, V, 255, 256, 259, 278;
 MARCADÉ, art. 491, n° 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 618;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2043-2044.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 13 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 54;
 CANTACUZINO MATEI, p. 95;
 NACU, I, p. 688;
 OTETEȘANU ALEX., *Notă*, sub. Cas. I, 1111, din 9 Nov. 1923. Pand. Rom. 924-I-245;
 RĂDULE-CU SILIU, *Observație* sub. Trib. Liège, 29 Nov. 1910. Dreptul 43/913;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 66.

Jurisprudență.

1. Tutorul legal al minorului, care este rudă cu majorul, a căruia interdicțiune se cere, este în drept a face a-

ceastă cerere în numele minorului, fără vre-o prealabilă autorizare (Apel Iași, II, *Dr.* 21/95. În acelaș sens: Cas. I, 273/95, B. p. 757).

Art. 437. — În caz de nebunie cu furie, dacă interdicțiunea nu este provocată nici de soț, nici de rude, ea trebuie să fie provocată de procuror, care în cazuri de imbecilitate sau de smintire poate asemenea a o cere în contra unei persoane, însă numai când n'are soț, nici soție, nici rude cunoscute. (Civ. 436, 439; Pr. civ. 643 urm.; L. din 29 Oct. 1877 p. atrib. Minist. public; Civ. Fr. 491).

Text. fr. Art. 491. — Dans le cas de fureur, si l'interdiction n'est provoquée ni par l'époux ni par les parents, elle doit l'être par le procureur du Roi, qui dans les cas d'imbécillité ou de démence, peut aussi la provoquer contre un individu qui n'a ni époux, ni épouse, ni parents connus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 513; I, ed. 5-a, p. 792;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 585;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 30 urm., 47 urm.; *Suppl. Interdiction*, 22 urm., 34;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 618;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2045.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 13 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 54;
 CANTACUZINO MATEI, p. 95;
 NACU, I, p. 688;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 66.

Jurisprudență.

1. Legea alienaților ordonă numirea unui administrator provizoriu, pentru oricine este deținut într-o casă de să-

nătate, independent sau alături cu procedura de drept comun a interdicțiunii. (Apel Iași, I, *Dr.* 22/95).

2. A se vedea: Art. 443 cu notele 2, 5, 6, 7).

Art. 438. — Orice cerere de interdicțiune se va face către tribunalul de prima instanță. (Civ. 87, 439 urm.; Pr. civ. 58, 59 urm., 69, 340, 643—647; Civ. Fr. 492).

Text. fr. Art. 492. — Toute demande en interdiction sera portée devant le tribunal de première instance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 513; I, ed. 5-a, p. 792, 793; V, p. 139;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 52 urm.; *Suppl. Interdiction*, 38 urm.;
DEMOLOMBE, IV, 125; VIII, 444, 479, 480, 482, 483;
LAURENT, V, 260-262, 282;
MARCADE, art. 492, 493;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 619;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2046.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 18 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 94;
NACU, I, p. 688;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 66.

Jurisprudență.

1. Numai regularea tutelelor referitoare la minori sunt date în competența Judecătoriilor de ocoale, când valoarea averii e mai mică decât 5.000 lei, iar nu și tutelele interzișilor sau altor persoane incapabile, după lege, a se administra singure, tutele cari rămân în competența exclusivă a Tribunalului a le regula. (Cas. I, 25 Iunie 1907, B. p. 1098).

2. Instanța competentă a se pronunța

asupra punerii sub interdicție fiind Tribunalul, ca primă instanță, rezultă ca și regularea actelor de administrațiune trebuie să se facă tot de tribunal, întru cât, printr'o dispozițiune expresă și categorică din lege, nu este dată în competența Judecătoriei de ocol.

Prin urmare, instanța competentă a regula curatela unui interzis, chiar când averea de administrat e mai mică de 5.000 lei, este Tribunalul. (Cas. I, 7 Noembrie 1907, B. p. 1679).

Art. 439. — Faptele de imbecilitate, de smintire, sau de nebunie cu furie vor fi arătate prin scris; cei ce vor cere interdicțiunea vor înfățișa martori și înscrisuri sprijinitoare cererii lor. (Civ. 436 urm.; Pr. civ. 643—647; Civ. Fr. 493).

Text. fr. Art. 493. — Les faits d'imbécillité, de démence ou de fureur, seront articulés par écrit. Ceux qui poursuivront l'interdiction, présenteront les témoins et les pièces.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 513; I, ed. 5-a, 793;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 586;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 62 urm.; *Suppl. Interdiction*, 46 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 486;
LAURENT, V, 263;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 619;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2049.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 21 urm., 118, 119; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 32);
CANTACUZINO MATEI, p. 95;
NACU, I, p. 688;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 65.

Jurisprudență.

1. Mijloacele de probațiune în materie de interdicțiune sunt: opiniunea consiliului de familie, actul medico-legal, interogatoriul și proba testimonială. Acest din urmă mijloc de probațiune pentru a fi însă invocat cu succes trebuie: sau ca interogatoriul, avizul consiliului de familie și actul medico-legal să nu fie suficiente pentru a lumina pe magistrați, sau ca pârâțul să fi refuzat de a se supune interogatoriului, acest refuz neputând fi considerat ca o probă de interdicțiune. Tribunalul numai în aceste două cazuri poate ordonă ascultarea martorilor; și atunci încă este facultativ lăsat cu totul la aprecierea tribunalului. (Trib. Iași, I, Dec. 16/87, Dr. 13/88).

2. După art. 439, faptele de imbecilitate, de smintire și de nebunie cu furie câtă să fie arătate în scris. Edictarea acestui articol a avut de scop atât de a pune pe persoana a cărei interdicțiune se cere, în măsură de a se apăra, cât și pe justiție în pozițiune de a aprecia seriozitatea cererei și a o înlătura în caz de a o găsi temerarie. Dacă, în scopul indicat mai sus, legiuitorul prescrie ca să se arate cauza pentru care se cere interdicțiunea și faptele pe care ea se întemeiază, apoi de nicăeri nu rezultă că acele fapte trebuiesc amănunțite; aceasta este cu atât mai adevărat, cu cât prin art. 463 pr. civ., unde se arată ce trebuie să conțină cererea de punere sub interdicțiune, nu se cere decât enunțarea imbecilității, smintirei sau a nebuniei,

adică arătarea numai a cauzei pentru care se face o asemenea cerere, iar în privința faptelor de unde rezultă imbecilitatea, art. 463 pr. civ., nu face măcar mențiune, ceea ce dovedește că arătarea cauzei face obiectul principal al preocupățiunii legiuitorului, iar nici de cum arătarea faptelor pe care se întemeiază cererea de interdicțiune. Apoi, chestiunea de a se ști dacă enunțările, cuprinse în petițiunea introductivă de instanță, sunt suficiente pentru a pune pe pârât în stare de apărare și pe tribunal în pozițiune de a aprecia seriozitatea cererei, este o chestiune de fapt care scapă de sub controlul casației. (Cas. I, 278/93 B. p. 240).

3. Ultimele dispozițiuni ale art. 439 nu conțin o formalitate substanțială de oare ce fiind vorba de starea de imbecilitate a unei persoane pentru care se cere interdicțiunea, slăbiciunea facultăților mintale ale acelei persoane se poate dovedi, în afară de orice anchetă, prin martori sau examinare de acte scrise, precum printr'un interogatoriu luat de judecători și chiar prin alte acte săvârșite sau descoperite în cursul judecății, de unde rezultă că enunțarea unor asemenea probe în petițiunea introductivă de instanță nu poate constitui o formalitate substanțială. (Cas. I, 278, Sept. 28/93 B. p. 240).

4. Lipsa de enumerare a faptelor de sminteață sau de imbecilitate, în producerea actelor justificative și în indicarea martorilor, se poate îndeplini printr'o procedură ulterioară cererei de interdicțiune. (Apel Iași II, Dr. 21/95).

Art. 440. — Tribunalul va ordonă ca consiliul de familie, format după modul determinat la secțiunea IV a capitolului II dela titlul X, „Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune“, să își dea părerea asupra stărei în care se află persoana a cărei interdicțiune se cere. (Civ. 357 urm., 441 urm.; Pr. civ. 644; Civ. Fr. 494).

Text. fr. Art. 494. — Le tribunal ordonnera que le conseil de famille, formé selon le mode déterminé à la section IV du chapitre II du titre de la *Minorité, de la Tutelle et de l'Emancipation*, donne son avis sur l'état de la personne dont l'interdiction est demandée.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 513, 514; I, ed. 5-a, p. 793-796;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 1-a, I, p. 492, 586, 588;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 66 urm.; *Suppl. Interdiction*, 49 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 266 bis;
 DEMOLOMBE, VIII, 489, 495, 499-501;
 DURANTON, III, 477;
 HUC, III, 509;
 LAURENT, V, 265;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 619;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2050.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 21 urm., 118, 119;
CANTACUZINO MATEI p. 77, 95;

NACU, I, p. 688;

ROSENTAL S., *Nota* sub. Cas. I, 690 din 24 Oct. 911. Pand. Rom. 1922, I, 244;

TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 65.

Jurisprudență.

1. Avizul consiliului de familie chemat a se pronunța asupra cererii de interdicțiune și care s'a pronunțat chiar unanim în sensul respingerii cererii de interdicțiune, nu poate fi un motiv pentru respingerea interdicțiunii cerute, căci deși convocarea și avizul prealabil al rudelor constituie o formalitate substanțială în procedura de interdicțiune, de aci însă nu se poate deduce că intențiunea legiuitorului a fost de a da avizului consiliului de familie, în materie de interdicțiune, caracterul unei deliberatiuni hotărâtoare în cauză. Acest aviz poate servi,

după împrejurări, ca un element de apreciere și de convingere, însă tot judecătorii sunt suverani apreciatori în privința faptelor, pe care se bazează cererea de interdicțiune. (Apel Iași II, C. Jud. 16/95).

2. Instanța de fond poate judeca în fond o cerere de interdicție și a o respinge mai înainte de îndeplinirea formalităților preserise de art. 440 și 442 din codul civil, atunci când constată că îndeplinirea lor este inutilă, întru cât motivele pe cari se întemeiază cererea de interdicție sunt neîntemeiate. (Cas. I, 24 Oct. 1911, B. p. 1224. Pand. Rom. 1922, I, 244).

Art. 441. — Aceia cari vor fi provocat interdicțiunea, nu vor putea face parte din consiliul de familie; cu toate acestea, soțul sau soția, și copiii persoanei, chiar cerând interdicțiunea vor putea, fi admiși în consiliul familiei, fără a lua parte la vot. (Civ. 357, 383, 452; Civ. Fr. 495).

Text. fr. Art. 495. — Ceux qui auront provoqué l'interdiction, ne pourront faire partie du conseil de famille: cependant l'époux ou l'épouse, et les enfants de la personne dont l'interdiction sera provoquée, pourront y être admis sans y avoir voix délibérative.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 514, 515; I, ed. 5-a, p. 794, 795;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 586, 588;

DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 70 urm.; *Suppl. Interdiction*, 57 urm.;

DEMOLOMBE, VIII, 500;

HUC, III, 509;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 619;

PLANIOL, I, ed. 3-a, 2051.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 21 urm., 118, 119;

CANTACUZINO MATEI, p. 95;

NACU, I, p. 689.

Jurisprudență.

1. Dacă legea interzice rudei care a provocat interdicțiunea de a face parte din consiliul de familie chemat a se pronunța asupra cererii sale de punere sub interdicțiune, prin aceasta nu o oprește în caz de admiterea inter-

dicțiunii, de a fi numită în consiliul de familie ale cărei atribuțiuni sunt privitoare la îngrijirea persoanei interzisului și la administratiunea averii lui, pentru că odată cu interdicția contrarietatea de interes a dispărut (art. 441). (Apel Buc. I, 232, Dec. 21/92. Curier Jud. 38/93).

Art. 442. — După ce va primi părerea consiliului de familie și opiniunea medicilor competenți, tribunalul va face

interogatoriu pârâtului, și de nu va fi în stare a se înfățișa în camera de chibzuire, se va face la locuință, de unul din judecători, însărcinat cu aceasta, însoțit de grefier. În toate cazurile procurorul va fi față la interogatoriu. (Civ. 443 urm.; Pr. civ. 80, 638, 645; Civ. Fr. 496).

Text. fr. Art. 496. — Après avoir reçu l'avis du conseil de famille, le tribunal interrogera le défendeur à la chambre du conseil: s'il ne peut s'y présenter, il sera interrogé dans sa demeure, par l'un des juges à ce commis assisté du greffier. Dans tous les cas, le procureur du Roi sera présenté à l'interrogatoire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 515; I, ed. 5-a, p. 795, 796;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 586;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 86 urm.; *Suppl. Interdiction*, 70 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 502 urm. 506;
LAURENT, V, 268;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 620;
PLANIOL, I, ed. 3-a. No. 2051.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 21 urm., 118, 119;
CANTACUZINO MATEI, p. 96;
NACU, I, p. 689;
ROSENTAL S., *Nota sud. Cas. I*, 690 din 24 Oct. 911. *Pand. Rom.* 1922, I, 244;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 65.

Jurisprudență.

1. Din art. 442 nu se poate trage un argument în sens că dacă medicii și-au dat odată părerea că este loc de a se pronunța interdicțiunea, judecătorii nu mai pot contrazice această părere a medicilor nici în instanța de interdicțiune, nici într-o altă instanță care ar avea de obiect anularea unui act anterior interdicțiunii, de cât numai dacă s'ar putea deduce noi elemente de apreciere din răspunsurile interzisului la interogatoriul ce i s'ar lua, sau din o altă expertiză, căci judecătorii sunt în drept a respinge chiar cererea de interdicțiune, deși au primit părerea contrară a consiliului de familie și a medicilor, fără a procedea la interogatoriu, pentru că dacă tribunalul și-a format odată convicțiunea, e inutil să mai procedea la interogatoriu. (Cas. I, 382/Nov. 24/80, B. p. 378).

2. Curtea declarând că starea de demență senilă constituie numai o stare de debilitate a facultăților intelectuale ale persoanei demente, iar nu o lipsă completă de voință și de rațiune, nu face decât a înlătura concluziunile contrare contestabile ale medicilor, și nu se poate zice că a contestat printr'aceasta un adevăr științific evident, căci în privința naturii și a intensității alienațiilor mintale știința nu este în posesiunea unor principii evi-

dente, pipăite, necontestate. (Cas. I 382/Nov. 24/80, B. p. 378).

3. În materie de interdicțiune interogatoriul e o formă substanțială și de ordine publică, fiindcă, punând pe pârât în prezența judecătorului, este un mijloc pentru pârât de a se apăra și pentru judecător mijlocul cel mai sigur de a fi luminat. Și deși regula e de a se face interogatoriul în camera de consiliu, însă dacă nu se poate observa această regulă sau din cauza sănătății, sau din cauza depărtării sau din ori ce alte cauze ale pârâtului, cari se apreciază într'un mod suveran de tribunal, atunci interogatoriul se va face la domiciliul său. Și nici o dispozițiune a legii nu împiedică pe tribunal sub pedeapsă de nulitate a ordonă ca interogatoriul să se facă la domiciliu în loc de a se face în camera de consiliu. Legea nu a specificat când pârâtul și sub ce motive poate sau nu poate a se prezenta în camera de consiliu, ci a lăsat judecătorului facultatea de apreciere, după împrejurări, cum și unde trebuie să se facă interogatoriul. (Trib. Iași, I, Dec. 16/87, Dr. 13/88).

4. Chemarea în persoană a celui a cărui interdicțiune se cere, la interogatoriu înaintea tribunalului, conform art. 227 pr. civ., chiar dacă s'ar putea invoca în materie de interdicțiune, totuși este o măsură lăsată la suverana

apreciere a tribunalului, căci după art. 159 asemenea interogatoriu se face numai când judecătorii nu găsesc cauza destul de luminată, și această facultate nu le este restrânsă prin art. 227 pr. civ. (Trib. Iași, I, Dec. 16/87, *Dr.* 13/88).

5. Deși este adevărat că interogatoriul persoanei, a cărei interdicțiune se cere, este o măsură de ordine publică și un element esențial al procedurii in-

terdicțiunii, cu toate acestea, lipsa acestei formalități nu poate împiedica pronunțarea interdicțiunii, atunci când pârâtul refuză a răspunde la interogator sau se pune, prin faptul său, în imposibilitate de a se satisface această cerință a legii. (Trib. Ilfov, III, C. Jud. 74/903).

6. A se vedea și *nota* No. 2 de sub art. 440.

Art. 443. — După cel dintâiu interogatoriu, tribunalul va orândui, de va găsi de cuviință, un administrator provizoriu spre a îngriji de persoana și averea pârâtului. (Pr. civ. 67, 320, 322, 442, 450; L. alienațiilor, 32, 33; Civ. Fr. 497).

Text. fr. Art. 497. — Après le premier interrogatoire, le tribunal commettra, s'il y a lieu, un administrateur provisoire, pour prendre soin de la personne et des biens du défendeur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 515, 516; I, ed. 5-a, p. 796, 797;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 586, 605; II, p. 930;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 107 urm.; *Suppl. Interdiction*, 87 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 269;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, II, p. 494;
DEMOLOMBE, VIII, 512, 514, 515, 517, 518;
LAURENT, V, 272;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 621;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2088-2090.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 28 urm., 118, 119; (VI, p. 467; IX, p. 51; XI, p. 281);
CANTACUZINO MATEI, p. 96, 476;
NACU, I, p. 689.

Jurisprudență.

1. Dacă după art. 443, pârâtul este presupus a fi supus la mai multe interogatorii, căci se zice în el: „După cel dintâiu interogatoriu, tribunalul...”, aceasta se poate întâmpla când e vorba de un nebun cu intervale lucide, care, supus la un prim interogatoriu, cu toate că ese în avantajul său, totuși lasă un dubiu în spiritul magistraților, așa că un al doilea interogatoriu poate fi necesar pentru a-i lumina mai bine asupra adevăratei stări mintale; și atunci al doilea interogatoriu e o măsură lăsată cu totul la înțelepciunea și aprecierea tribunalului. (Trib. Iași, I, Dec. 16/87, *Dr.* 13/88).

2. Tribunalul nu poate numi dela sine un administrator provizoriu, în baza art. 443 din codul civil, decât atunci când ar fi sezizat de o cerere de interdicițiune și numai după luarea primului interogator. Dispozițiunile legii asupra alienațiilor din 15 Decembrie 1894, fiind făcută în interesul tu-

turor persoanelor incapabile de a-și administra persoana și averile lor, urmează a se aplica, în ce privește bunurile situate în țară, tuturor alienațiilor fără deosebire, români sau streini domiciliati și internați, fie în țară, fie în streinătate. Prin urmare, dacă o persoană este internată într-un ospiciu din Sibiu, fără a fi interzisă și are bunuri în țară, tribunalul român, când i se cere de autoritățile străine pe cale diplomatică numirea unui curator, trebuie a-i numi un administrator provizoriu nu dela sine, ci după recomandarea consiliului de familie, conform dispozițiilor menționatei legi asupra alienațiilor. (Apel Buc. II, *Dr.* 23/901).

3. În privința naturii și intensității alienațiilor mintale, știința nefiind în posesia unor principii evidente, pipăite și necontestate, aceasta a determinat pe judecătorii tuturor timpurilor, că în luarea unei măsuri atât de grave ca interdiciția, prin care se privează o persoană de exercitarea drepturilor civile, ridicându-i-se administrarea bunu-

rilor și prin care se imprimă un fel de umilire și desconsiderație, să cerceteze pur și simplu numai dacă, după faptele constatate, persoana a cărei interdicție se cere mai păstrează inteligența afacerilor sale, dacă mai are facultatea de a judeca ce este bine și ce este rău sau dacă libera sa voință este în mod real și profund atinsă.

Ca urmare, interogatorul fiind mijlocul cel mai sigur pentru a dovedi sminteala degenerativă a unui propus spre interdicție, atunci când din acest interogator rezultă că pacientul își păstrează inteligența afacerilor sale și că voința sa nu este întru nimic atinsă, nu este locul a se pronunța punerea lui sub interdicție. (Trib. Vlasca, 289 din 1 Iunie 1915, Curier Jud. 30/922, Pand. Rom. 2/923, I, 41).

4. După art. 435 c. civ., pentru ca o persoană să fie pusă sub interdicție se cere ca ea să fie într'o stare obicinuită iar nu numai trecătoare, de imbecilitate, smintire sau nebunie cu sau fără furie, chiar dacă ar avea intervale lucide; cu alte cuvinte să sufere o alterare profundă a minții, care să fie de natură a-i suprima libertatea sau liberul său arbitru, a-i reduce capacitatea sa civilă și a o pune în imposibilitate de a se administra pe sine și de a-și administra bunurile sale.

Persoanele atinse în mod permanent, iar nu numai trecător, de mania persecuției, manifestată prin idei de otrăvire și de deposedarea averei lor, deși păstrează o inteligență aparentă, totuși boala are o astfel de înrăurire și produce perturbări atât de profunde asupra organismului lor, încât li anihilează voința și face ca sub ideea fixă ce-i dominează să-și înstrăineze averea în scopul de a desmoșteni pe rudele cele mai de aproape cari în mintea lor bolnavă sunt dușmanii lor închipuiți.

Cu alte cuvinte boala numită în știința medicală *paranoia*, este o stare obicinuită de smintire care intră în cazul dispozițiilor art. 435 c. civ. și poate provoca din partea celor în drept, punerea sub interdicție a persoanei atinse de această boală.

Soluția de mai sus se impune chiar dacă prin interogatorul luat persoanei a cărei interdicție se cere, acea persoană caută să ascundă și să disimuleze idelle fixe de omorâre prin otrăvire și de deposedare a averii sale de către rudele cele mai apropiate, idei manifestate în alte împrejurări cu ocazia expertizelor medico-legale, fiind cu-

noscută puterea de disimulare de care sunt capabili bolnavii paranoici, prin care ei caută să ascundă starea bolnavicioasă în care se găsesc, de câte ori este vorba de a se lua măsuri de ocrotire în contra lor. (C. Apel Buc. s. IV, 9 din 13 Feb. 1918, Curier Jud. 30/922, Pand. Rom. 1923, II, 41).

5. Acțiunea intentată contra unui alienat internat într'un ospiciu se suspendă până la numirea unui administrator provizoriu. (Trib. Ilfov, s. III, 3511 din 9 Martie 1920, Curier Jud. 71-72/920).

6. Conform art. 32 și 33 din legea alienaților, tribunalul domiciliului celui internat într'un ospiciu, urmează a procedea la numirea unui administrator al averii sale, după recomandarea consiliului de familie. Din întreaga economie a legii alienaților rezultă că acea lege constituie o complementare a dispozițiilor codului civil privitoare la interdicție astfel că ea urmează a fi privită ca un accesoriu al acelor dispoziții și deci tribunalul iar nu judecătorul de ocol trebuie să procedă la numirea administratorului averii celui așezat în ospiciu. (Cas. II, 63 din 19 Febr. 1923, Jurispr. Gen. 1923, No. 601; Jur. Rom. 13-14/923).

7. Dispozițiunea prevăzută în art. 67 al. ultim. pr. civ., care dă în căderea prezidentului Tribunalului numirea unui mandatar special pentru a reprezenta în cazuri urgente pe un incapabil chemat în judecată, nu este aplicabilă judecătorului de ocol când cererea de chemare în judecată, fiind de competența sa, este îndreptată împotriva unui alienat sau interzis.

În aceste cazuri numai prezidentul Trib. are căderea a numi, la cererea părții interesate, mandatar special, după cum și administrarea averii unui interzis este dată numai în competența Tribunalului, oricare ar fi valoarea ei. (Trib. Ilfov s. I, sent. civ. No. Jur. Gen. 1924, No. 529).

8. Numirea unui administrator provizor potrivit art. 443 c. civ., este un incident al procesului de punere sub interdicție și deci constituind o hotărîre premergătoare, apelul declarat contra jurnalului tribunalului, prin care această măsură a fost admisă, este inadmisibil înainte de a se fi dat hotărîrea asupra fondului. (C. Apel Iași, s. I, 30 Oct. 1923, Pand. Rom. 1924, III, 64; Dreptul 13/924).

9. A se vedea: art. 437 cu nota 1; art. 449 cu nota 37.

Art. 444. — Hotărîrea asupra unei cereri de interdicțiune, după ce s'au ascultat părțile, sau se vor fi chemat legal, nu va putea fi dată, decât în ședință publică. (Pr. civ. 103, 115 urm.; Civ. Fr. 498).

Text. fr. Art. 498. — Le jugement sur une demande en interdiction ne pourra être rendu qu'à l'audience publique, les parties entendues ou appelées.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 587;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 119 urm.; *Suppl. Interdiction*, 98 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 621;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2053, 2055.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 21 urm., 118, 119;
CANTACUZINO MATEI, p. 96;
NACU, I, p. 690.

Jurisprudență.

1. Instanta de fond judecă suveran faptele în vederea cărora pronunță in-

terdicțiunea. (Cas. I, 278/Sept. 28/93. B. P. 240).

2. A se vedea: art. 442 cu notele 1, 2.

Art. 445. — De va respinge cererea de interdicțiune, tribunalul va putea, după împrejurări, ordona ca pârîtul să nu mai fie liber a pleda, a se învoi, a se împrumută, a primi un capital, nici a dà chitanță de primirea lui, a înstrăina, nici a ipotecă averea sa, fără azistența unui consiliu, ce-i va fi orânduit prin acea hotărîre, la care caz se va face publicațiune prin Monitor ¹⁾. (Civ. 458 urm., 1706 urm., 1769, 1771; Pr. civ. 647; Civ. Fr. 499).

Text. fr. Art. 499. — En rejetant la demande en interdiction, le tribunal pourra néanmoins, si les circonstances l'exigent, ordonner que le défendeur ne pourra désormais plaider, transiger, emprunter, recevoir un capital mobilier, ni en donner décharge, aliéner, ni grever ses biens d'hypothèques, sans l'assistance d'un conseil qui lui sera nommé par le même jugement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 563; I, ed. 5-a, p. 862, 863;
BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 633;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 215, 587, 601, 606 urm.; II, p. 454, 939, 1019; ed. 1-a, III, p. 38, 39, 459, 651, 659;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 250 urm.; *Suppl. Interdiction*, 191 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 528, 531-533;
DURANTON, III, 798;
HUC, III, 513;
MICHOUX, *Traité pratique des testaments*, ed. 2-a, 199 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 621;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2111, 2123-2130.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 82 urm., 114 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 474; IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 695; V, p. 31; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89; 458; IX, p. 676; X, p. 199); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 183, nota 1; „Câteva considerațiuni generale istorice și critice asupra instituției consiliului judiciar“, Dreptul 49/1907; *Observație* sub. C. Bruxelles, 28 Iulie 1902. Curier Jud. 18/905;
CANTACUZINO MATEI, p. 96, 103, 104;
DOCAN P. GEORGE, *Minoritatea*, p. 30;

¹⁾ În art. francez 499, corespunzător, lipsesc ultimele cuvinte: „...în care caz se va face publicațiune prin Monitor“.

Hozoc D. *Notă* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Nov. 1915, Pand. Rom. 1924-I-199;
 NACU, I, p. 690, 701, 704, 705;
 TATARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 67.

Jurisprudență.

1. În principiu, ori ce cerere de interdicțiune conține în sine implicit și o cerere de consiliu judiciar, însă art. 445 nu se aplică risipitorilor, ci acelor slabi de minte. Tribunalul, care se află față cu o cerere de interdicțiune, poate, după împrejurări sau să pronunțe interdicțiunea sau să o respingă pur și simplu; și între aceste două mijloace extreme legea permite tribunalului de a se opri la o hotărîre mixtă, care nu e nici interdicțiunea completă nici respingerea pur și simplu a interdicțiunii; căci se poate foarte bine întâmpla ca pârâțul să nu fie lipsit cu totul de minte, așa ca să i se ridice cu desăvârșire exercițiul drepturilor sale, dar să fie slab de minte, așa că ar fi contra intereselor sale să i se lase administrarea persoanei și averii sale: judecătorii vor putea atunci pronunța interdicțiunea limitată la oare cari acte pentru cari sunt slabi de minte, dar nici odată pentru prodigalitate. (Trib. Iași, I, Doc. 16/87, *Dr.* 13/88).

2. Din termenii art. 445, 451 și 459 din codul civil, cari se ocupă cu instituirea consiliului judiciar în anumite cazuri, rezultă lămurit că legiuitorul a prevăzut unitatea consiliului judiciar, adică numirea unei singure persoane cu misiunea de consilier judiciar, întocmai după cum în materie de tutelă

a admis unitatea tutorului. (Apel Buc. II, *Dr.* 65/910, p. 523).

3. În principiu o măsură pe care tribunalul poate să o ia din oficiu, cu atât mai mult poate să se prevaleze dela cererea celor interesați direct.

Prin urmare, instanța de fond procedează în mod legal când după ce respinge cererea de interdicție, admite și numește motivat un consiliu judiciar pentru slăbiciune de minte. (Cas. I, 740 din 1913, *Jur. Rom.* 1914 p. 69).

4. O cerere de expert socotitor nu prezintă interes și deci omisia instanței de fond nu este esențială când se constată că s'a admis, pe baza art. 445 c. civ., numirea unui consiliu judiciar, motivat pe slăbiciunea intelectuală care face neapt pe parte să-și administreze averea în mod rațional, iar nu pe prodigalitate, când ar fi necesară poate o asemenea expertiză. (Cas. I, decizia No. 740, din 13 Decembrie 1913; *Jurispr. Rom.* 1914, p. 70).

5. Cu toate că nici un text de lege nu conferă în mod expres consiliului judiciar dreptul ca singur și în contra celui pus sub consiliu să atace în justiție actele isbite de nulitate, funcțiunea cu care legea îl învestește implică și dreptul pentru consiliul judiciar de a cere singur anularea actelor făcute cu nesocotința legii, când cel pus sub consiliu nu voește a o face. (Trib. Ilfov s. III, No. 162/914. *Dreptul* 1915 p. 69).

Art. 446. — În caz de apelațiune în contra hotărîrei de prima instanță, curtea de apel va putea, de va găsi de cuviință, a supune la un nou interogatoriu persoana în privința căreia s'a cerut interdicțiunea, sau a orându-i un judecător spre a face acel interogatoriu. (Civ. 442; Pr. civ. 316, 332, 647; Civ. Fr. 500).

Text fr. Art. 500. — En cas d'appel du jugement rendu en première instance, la cour royale, pourra, si elle le juge nécessaire, interroger de nouveau ou faire interroger par un commissaire, la personne dont l'interdiction est demandée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 516; I, ed. 5-a, p. 797;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 587;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 137 urm.; *Suppl. Interdiction*, 105 urm.;
 DEMOLOMBE, VIII, 540, 542;
 LAURENT, V, 279;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 622;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2057.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. 1, ed. 2-a, p. 21, 22, 36 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 96;
 NACU, I, p. 691.

Art. 447. — Hotărîrea curței de apel sau a tribunalului de prima instanță care va pronunța interdicțiunea sau numirea unui consiliu, va fi, după stăruința reclamantilor, scoasă afară, comunicată părților și înscrisă în registre. În termen de 10 zile va fi afișată în sala audienței, precum și publicată prin Monitor¹⁾. (Civ. 445, 458; Pr. civ. 647; Civ. Fr. 501).

Text. fr. Art. 501. — Tout arrêt ou jugement portant interdiction, ou nomination d'un conseil, sera, à la diligence des demandeurs, levé, signifié à partie, et inscrit, dans les dix jours, sur les tableaux qui doivent être affichés dans la salle de l'auditoire et dans les études des notaires de l'arrondissement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 517; I, ed. 5-a, p. 799;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 418, 421 nota 1, 587, 605.
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 123 urm.; *Suppl. Interdiction*, 114 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 274 bis III;
DEMOLOMBE, VIII, 550;
HUC, III, 516;
LAURENT, V, 283;
MARCADÉ, art. 501;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 622;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2058-2061.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 21, 22, 36 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 54;
CANTACUZINO MATEI, p. 96;
NACU, I, p. 691;
OTETELEȘANU ALEX., *Notă sub. Cas. I, 1111 din 9 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924-I-245*;
POLIZU-MICȘUNEȘTI N., „*Câteva observații asupra art. 458 cod civil*”. Dreptul 10/1901.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul nu spune dacă sentința de punere sub interdicție trebuie să se publice în totul sau în extract, el voeste numai ca orice schimbare a stărei unei persoane să fie adusă la cunoștința celor de al treilea prin publicitate, și această cerință a legiuitorului e îndeplinită prin publicarea hotărîrii în extract. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/92, Dr. 6/93).

2. Cerințele art. 447 c. civil, sunt îndeplinite prin publicarea numai a sentinței Tribunalului, care admite interdicțiunea unei persoane sau punerea ei sub consiliu judiciar, întrucât legea nu cere publicarea și a deciziei Curții de Apel, care confirmă sentința Tribunalului. (Trib. Brăila, II, C. Jud. 37/906).

3. Conform art. 447 și 448, combinat cu art. 459 din codul civil, hotărîrea Tribunalului sau a Curții de Apel care pronunță punerea unei persoane sub consiliu judiciar, numai după ce s'a publicat în întregime prin *Monitorul Oficial*, își produce efectele și numai după aceasta actele făcute fără asistența consiliului judiciar sunt de drept socotite ca fără ființă.

Astfel, publicarea acestei hotărîri într-alt jurnal decât *Monitorul Oficial*, cum ar fi *Gazeta de Focșani*, care publică numai acte de interes local, nu ar putea înlocui *Monitorul Oficial*, căci asemenea hotărîri fiind de un interes general, interesează pe toată lumea iar nu numai pe cei din o circumscripție a Curții de Apel. (Cas. I, 14 Nov. 1908, B. p. 1835).

Art. 448. — Pronunțarea interdicțiunii sau a numirii consiliului, își vor avea efectele lor din ziua de când s'a publicat hotărîrea.

Toate actele făcute în urma publicațiunii de interdicțiune

1) În Codul civil francez, art. 501 corespunzător, se prevede că publicarea hotărîrii se face în tabloul din sala de ședință și în registrele notarilor, în loc de a se face prin „Monitor” ca la noi.

sau fără asistența consiliului judiciar vor fi de drept socotite ca fără ființă. (Civ. 445, 447, 948, 950 urm., 1164, 1176, 1201, 1224, 1225, 1552, 1900; Civ. Fr. 502).

Text fr. Art. 502. — [L'interdiction ou la nomination d'un conseil aura son effet du jour du jugement. Tous actes passés postérieurement par l'interdit, ou sans l'assistance du conseil, seront nuls de droit.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 517, 522, 523; I, ed. 5-a, p. 799, 800, 807, 808, 881;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 482, 632, 638, 642;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 83, 590, 592, 593 urm., 605; II, p. 231; ed. 1-a, III, p. 627, 646, 647;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 195 urm., 220 urm.; *Suppl. Interdiction*, 114 urm., 171 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 274 bis, II;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, II, p. 31, 398, 405, 419;
 DEMOLOMBE, VI, 513; VIII, 627-630, 632;
 HUC, III, 517, 557;
 LAURENT, V, 305, 306, 320, 321;
 MARCADÉ, art. 502;
 MICHAUX, *Traité pratique des testaments*, ed. 2-a, 209 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 622, 623;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2079-2084; III, ed. 2-a, No. 2899;

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 56 urm., 63, 67 urm., 114 urm.; (I, ed. 2-a, p. 242, 631; II, ed. 2-a, p. 322; IV, part. I, ed. 2-a, p. 50; V, p. 471; VII, p. 2 n. 2, 5 n. 2);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 54, 55, 129; *Observație sub. Cas. Belg.*, 21 Febr. 1897. *Curier Jud.* 65/900. *Observație sub. C. Apel Craiova s. I*, 4387 din 10 Oct. 1919. *Tribuna Juridică* 41-42/1920;
 CANTACUZINO MATEI, p. 96, 97, 98, 99, 103, 104, 679;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scieri juridice* vol. I, p. 142 urm.: „Nulitatea actelor făcute de un sminit interzis sau neinterzis“;
 MANTU GEORGE, „*Interzisul se poate căsători și poate testa într'un interval lucid*“. *Dreptul* 21/908;
 MEITANI GEORGE, „*Interzisul nu se poate căsători*“. *Dreptul* 45/1903;
 NACU, I, p. 695, 697;
 OTETELEȘANU ALEX., *Notă sub. Cas. I*, 1111 din 9 Nov. 1923. *Pand. Rom.* 1924-I-245;
 RĂDULESCU SILIU, „*Despre situația interzisului cu privire la căsătorie și la testament*“. *Dreptul* 18/908.

Jurisprudență.

1. În materie de interdicție, legiuitorul nostru nu a adoptat dispoziția art. 503 c. Napoleon, după care se poate cere înaintea morții anularea actelor săvârșite, dacă se dovedește că acel care a consimțit acele acte eră notoriu într'o stare de sminteală sau de nebunie. Ne adoptându-se această dispoziție, după dreptul nostru, nu se poate cere anularea actelor, fiindcă acel care le-a făcut e notoriu într'o stare de sminteală, însă partea interesată are dreptul să ceară anularea dacă dovedește că în momentul facerii actelor, acel care a consimțit nu avea uzul facultăților mintale; căci dacă nu există consimțământ, nici actele nu pot avea existență juridică, aceasta conform art. 948 și 953. Astfel, în lipsa adopțării art. 503 c. Napoleon care derogă la dreptul comun, legislatorul nostru

a voit să se observe principiile dreptului comun. (Cas. I, 359/Oct. 28/78, B. p. 338).

2. Actele anterioare interdicției nu pot fi anulate de judecător pur și simplu pe temeiul notorietății publice, întru cât art. 503 c. Napoleon nu s'a adoptat de legiuitorul nostru. Astfel fiind, actele săvârșite de interzis înainte de interdicție nu se pot anula decât după principiile generale, adică dovedindu-se existența uneia din cauzele indicate de art. 948. Dacă dar tuturul interzisului voeste a cere anularea vânzării, nu numai fiindcă consimțământul dat de interzis la vânzare eră viciat pentru eroare, violență, sau dol, conform art. 953 și urm., ci fiindcă interzisul nici nu avea exercițiul facultăților mintale spre a putea consimți, conform art. 948 al. II, tutorele trebuie să dovedească existența de ori ce fel de împrejurări care ar

putea convinge pe judecătorul fondului că interzisul nu avea la epoca vânzării exercițiul facultăților mintale spre a putea consimți; spre aceasta reclamantul poate recurge la ori ce fel de dovezi; iar judecătorii de fond sunt liberi și suverani a le aprecia și a declara dacă interzisul avea sau nu exercițiul facultăților mintale la epoca vânzării. (Cas. I, 365/Nov. 30/79, B. p. 849).

3. Consiliul de familie al interzisului poate fără a depăși puterile sale, să constate existența sau neexistența unor acte emanate de la interzis înaintea interdicțiunii, și aflate între hârtiele sale, alt ceva fiind constatarea existenței unui act, și alt ceva recunoașterea consecințelor juridice ce pot decurge din el. (Cas. I, 180/Mai, 18/85, B. p. 388).

4. Legiuitorul nostru, condus de un principiu de drept și echitate, a voit ca odată cu protecțiunea intereselor celor lipsiți de facultățile intelectuale, împiedicându-i a-și exorcita drepturile lor civile, să pună și pe cei de al treilea la adăpostul ori cărei surprinderi; de aceea a schimbat sistemul codului francez și prin art. 448 declară formal că pronunțarea interdicțiunii sau a punerii sub consiliu judiciar, produce efectele sale de la publicarea sentinței, iar nu de la pronunțare, și că toate actele făcute în urma publicării vor fi nule. Prin urmare, formalitatea publicării sentinței fiind introdusă în interesul celor de al treilea, ei sunt în drept a opune omisiunea ei și a susține că persoana cu care au contractat nu era legalmente isbită de incapacitate. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/92, Dr. 6/93).

5. Consiliul judiciar poate cere anularea obligațiunilor contractate de prodig în timpul când se află sub consiliul judiciar. Incapacitatea unui prodig de a contracta fără asistență consiliului judiciar, are aceeași sancțiune ca și în materie de interdicțiune. (Trib. com. Ilfov C. Jud. 12/99).

O sentință de punere sub consiliu judiciar nu poate fi opozabilă tertilor, dacă nu a fost publicată, chiar dacă aceștia ar fi avut de fapt cunoștință despre acea punere subconsiliu. (Trib. Mehedintzi, I, C. Jud. 47/900).

7. Chemarea la interogatoriu a persoanei pusă sub consiliu judiciar este inadmisibilă, întrucât dânsa, fiind incapabilă, nu poate face nici o mărturisire sau recunoaștere în justiție. (Apel Buc. II, Dr. 28/901).

8. Actele făcute de o persoană în stare de demență înainte da pronunțarea interdicțiunii nu sunt absolut nule și inexistente, ci numai anulabile și prin urmare supuse prescripțiunii de 10 ani, care pentru moștenitori

curge din ziua morții autorului lor. (Apel Buc. II, Dr. 35/901).

9. Actele făcute posterior publicării sentinței de interdicțiune sau fără asistența consiliului judiciar sunt nule de drept, iar actele anterioare publicării sentinței se pot și ele anula, dar numai când se va stabili, că cei de al treilea aveau cunoștință despre această incapacitate. (Trib. Ilfov comere. Dr. 7/903).

10. Numirea unui consiliu judiciar are efect retroactiv asupra actelor făcute anterior hotărârii, căci deși primul aliniat al art. 448 din codul civil dispune că „pronunțarea interdicțiunii sau a numirii consiliului judiciar își vor produce efectele lor din ziua publicării”, însă nu aceasta poate fi înțelesul acestui articol, de oarece ultimul său aliniat risipește orice îndoielă asupra acestui punct. Acest aliniat explică că efectele interdicțiunii sau numirii consiliului judiciar consistă în a declara nulitatea de drept a tuturor actelor, făcute în urma publicării hotărârii de interdicțiune sau fără asistența consiliului judiciar, publicarea dar n'are altă importanță decât în ce privește probațiunea. Așa, pentru actele posterioare publicării se creiază o presumpție legală, *juris et de jure*, că tertii cunoșteau incapacitatea lor, iar în ce privește actele anterioare, dănsese nu se vor anula, până ce nu se va stabili cunoștința terței persoane despre această incapacitate. De altminterea, în cazul chiar în care se admite că numirea consiliului n'are efect retroactiv asupra actelor făcute anterior publicării hotărârii, încă această interpretare nu se poate întinde și la actele anterioare făcute în fraudă legii și în scop de a eluda de mai înainte efectele unei iminente numiri de consiliu judiciar. Și fraudă de lege se poate dovedi prin toate mijloacele de probațiune și chiar prin simple prezumpțiuni. (Trib. Ilfov comere. C. Jud. 32/903).

11. Deși legea nu consacră în mod literal posibilitatea de anulare a unor acte pentru fraudă legii, totuși scopul și eficacitatea legii, precum le declară art. 448 din codul civ., având a fi garantate, de câte ori s'ar săvârși ceva în contra scopului legii, are a fi considerat ca o fraudă la lege și consecința e anularea actului săvârșit. (Cas. I, 42/905. B. p. 107).

12. Deși efectele numirii de consiliu judiciar ca și acelea ale interdicțiunii, nu se produc decât în viitor, însă un act, deși făcut sau datat înainte de publicarea sentinței pentru numirea de consiliu judiciar, se poate anula, când se constată că el e făcut în condiții de a se eluda legea și efectele ei, în fraudă legii și cu știința aceluia în

favoarea căruia s'a făcut și se ceruse deja înființarea unui consiliu judiciar. Constatarea acestor fapte din care instanța de fond și-a format convingerea cum că acele acte s'au făcut spre a eluda legea, sunt lăsate la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Cas. I, 42/905. B. p. 106).

13. Cu toate că potrivit art. 448 c. civ., numai actele posterioare publicării sen-

tinței prin care se orânduiește consiliul judiciar și făcute fără asistența lui sunt declarate nule de drept, totuși și actele anterioare publicării sentinței de numire a consiliului judiciar pot fi anulate când se constată că sunt făcute cu fraudă la lege. (Trib. Ilfov s. IV No. 162/914, Dreptul 1915, p. 69).

14. A se vedea : art. 447 cu nota 3 ; art. 449 cu notele 3-6.

Art. 449. — După moartea unei persoane, actele săvârșite de ea nu vor mai putea fi atăcate pentru motiv de smintire de minte, decât în cazul când interdicțiunea acelei persoane va fi fost pronunțată sau cerută înaintea morții sale, afară de cazul când dovada smintirei minții rezultă chiar din cuprinderea actului ce se atacă. (Civ. 435, 948, 953, 1900 ; L. din 15 Dec. 1894, Art. 32 urm. ; Civ. Fr. 504).

Text. fr. Art. 504. — Après la mort d'un individu, les actes par lui faits ne pourront être attaqués pour cause de démence, qu'autant que son interdiction aurait été prononcée ou provoquée avant sont décès ; à moins que la preuve de la démence ne résulte de l'acte même qui est attaqué.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, I, p. 524, 525 ; I, ed. 5-a, p. 810, 811 ; VI, p. 126 ;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 482, 640 ;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 582, 600 ; ed. 1-a, III, p. 626, 650 ;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 227 urm. ; *Suppl. Interdiction*, 175 urm. ;
 DEMOQUE, I, *Sources des obligations*, II, p. 375, 387, 388 urm. ;
 DEMOLOMBE, VIII, 649, 666, 667, 670, 671, 673 urm. ;
 LAURENT, V, 325, 327, 328 ;
 MARCADÉ, art. 504, n° 1 ;
 MICHAUX, *Traité pratique des testaments*, ed. 2-a, 54 urm. ;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 627 urm. ;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2076, 2077.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 56 urm., 63, 67 urm., 114 urm. ; (II, ed. 2-a p. 439 nota 1 ; IV, part. I, ed. 2-a, p. 52 t. și n. 2, 53 ; IV, part. II, ed. 2-a, p. 96) ; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 129, nota 1 ; *Observație* sub. C. Apel Buc. s. III, 31 din 25 Ian. 1907 Dreptul 28/1907 ; *Observație* sub. C. Apel Iași s. I, 9 Iulie 1920. Dreptul 47/1920 ; *Observație* sub. C. Apel Iași s. II, 27 Oct. 904. C. Jud. 1/905 ; *Nota* sub. Cas. I, 1111 din 9 Nov. 923 Curier Jud. 24/924 ; *Observație* sub. C. Apel Craiova s. I, 4387 din 10 Oct. 1919 Trib. Juridică 41-42/1920 ; *Notă* sub. C. Apel Craiova s. I, 10 Oct. 923, Jur. Gen. 1924, No. 2172 ; ;
 CANTACUZINO MATEI, p. 90, 100, 334, 338 ;
 CERBAN ALEX., *Nota* sub. Cas. I, 1111 din 9 Nov. 923 și Judec. Ocol. Herța-Dorohoi, 75 din 6 Mart 924. C. Jud. 18/924 ;
 DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol I, p. 142 urm. : „Nulitatea actelor făcute de un smintit interzis sau neinterzis” ;
 KARAKAS I. AL., *Nota* sub. C. Apel Constanța, 89 din 3 Nov. 1923. Justiția Dobrogei 4/1923 ;
 MANTU GEORGE, „*Interzisul se poate căsători și poate testă într'un interval lucid*”. Dreptul 21/908 ;
 NACU, I, p. 696, 697 ; II, p. 247 ;
 OTETELEȘANU ALEX., *Notă* sub. Cas. I, 1111 din 9 Nov. 1923. Pand. Rom. 1924-I-245 ;
 PERIEȚEANU GR. I., „*Asupra aplicării și întinderii art. 449 c. civil*”. Curier Jud. 6/913 ;
Nota sub. C. Apel Constanța 89 din 3 Nov. 1922. Curier Jud. 24/923 ; *Nota* sub. Trib. Ilfov s. II, 618/914. Curier Jud. 10/915 ;
 RĂDULESCU SILIU, „*Despre situația interzisului cu privire la căsătorie și testament*”. Dreptul 18/1908 ; *Observație* sub. Trib. Argeș 27 Nov. 1909. Dreptul 80/1909 ;
 SCRIBAN ȘTEFAN, *Nota* sub. C. Apel Iași s. II, 1 Febr. 907. Curier Jud. 31/917 ;
 SESCIOREANU M. G., *Nota* sub. Apel Liège, 9 Febr. 1921. Pand. Rom. 1922-III-86.

INDEX ALFABETIC

Act anterior 3, 5, 6, 10, 18, 20.	Inscriere în fals 3, 9.
Act posterior 4, 5, 18, 20.	Interdicție 1-7, 10-12, 14, 16, 19-22, 25, 26, 28, 30, 32, 33, 35-40.
Administrator provizor 37.	Interlocutorii 24.
Adopțiune 33.	Interne în ospiciu 37.
Alienație 1-5, 7, 10, 11, 14, 26, 28, 30-33, 35-40.	Interpretare 11, 24.
Autentic 8, 9, 17, 36.	Legea alienațiilor 37.
Beție 10, 14.	Luciditate 5, 19.
Certificat medical 37.	Majori 1.
Codul Italian 22.	Marturi 7, 8, 40, 11, 14, 16, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 33, 39.
Codul Napoleon 10, 11, 17, 20, 22, 38.	Moștenitori 3, 4, 22, 36.
Consimțământ 33.	Notorietate 5, 17, 19, 22.
Delir 10.	Nulitate 3, 5-7, 10, 12, 15, 17-20, 22, 32 bis, 38, 40.
Demență accidentală 17, 25, 26, 28, 30, 32 bis, 36.	Oneros 14, 18, 20, 21, 25.
Demență obișnuită 1-5, 7, 10, 11, 14-26, 28, 30.	Ospiciu 37.
Demență senilă 29.	Preparatorii 24.
Derogare 5, 14, 30.	Prezumpții 19, 24.
Dol 33.	Probe 2, 5-7, 11, 12, 14, 15, 17-21, 23, 25, 27, 28, 31, 32.
Donațiune, a se vedea „gratuit” și 13, 16, 18, 20.	Succesiune, a se vedea „moștenitori”.
Eroare 33.	Testament 1, 7-13, 18-21, 22, 38.
Expertiză 6.	Titlu gratuit 1, 7-13, 16, 18-24, 38.
Francez cod. 10, 11, 17, 20, 22, 38.	Titlu oneros 11, 18, 20, 21, 25, 38.
Frauda 10.	Uremie cronică cerebrală 34.
Gratuit 1, 7-13, 16, 18-21.	Violență 33.
Imbecilitate 32.	
În extremis 10.	
Început de dovadă 36.	
Incheeri, a se vedea „interlocutorii”, „Preparatorii”.	

Jurisprudență.

1. Numai cei declarați de lege necapabili nu pot dispune de averea lor, de unde rezultă că un major, mai cu seamă dacă nu este pus sub interdicțiune, poate dispune valabil prin testament de averea sa, dacă nu se constată că el în momentul facerii testamentului nu se afla cu mintile sănătoase. (Cas. I, 394/Nov. 13/72, B. p. 318).

2. După art. 449 actele unei persoane moarte se pot ataca după moarte pentru motiv de sminteală de minte: 1) dacă interdicțiunea acelei persoane a fost pronunțată înaintea morții; 2) dacă s'a cerut înaintea morții interdicțiunea; 3) dacă dovada smintirei minții rezultă chiar din cuprinderea actului însuși. În cazul de al doilea, partea are a dovedi că s'a cerut interdicția și că defunctul era în stare de alienație mintală, pentru care s'ar fi putut pronunța interdicția. (Cas. I, 359, Oct. 28/78, B. p. 339).

3. Dacă interdicțiunea a fost pronunțată înaintea morții interzisului moștenitorii lui pot ataca actele săvârșite de dânsul pe motiv de smintire de minte, căci legiuitorul n'a cerut, spre a putea fi admisă acțiunea moștenitorilor în nulitate, ca interdicțiunea autorului lor să fi fost pronunțată sau cerută anterior actelor ce se atacă, ci numai să preceadă moartea persoanei care le-a săvârșit. (Cas. I, 102/Febr. 27/78, B. p. 98).

4. Dacă instanța de fond examinând actele și propunerile părților, constată

că din ele și-a format convingerea că răposatul la epoca confecționării actului nu se bucură de facultățile sale mintale și prin urmare n'a putut exista consimțământ valabil din parte-i asupra preținsei obligațiuni, prin această art. 448, n'a fost întru nimic violat, de oare ce e vorba de atacarea unui act după moartea persoanei ce l'a săvârșit și a cărui interdicțiune a fost cerută și pronunțată înaintea morții sale, după cum prevede art. 449, caz în care legiuitorul permite atacarea unor atari acte de către moștenitori pe motiv de smintire a minții. (Cas. I, 377/Dec. 22/79 B. p. 937).

5. Acela care propune nulitatea unui act anterior interdicțiunii, trebuie să dovedească că subscriitorul actului ce se atacă, era într'o stare de demență obișnuită în momentul precis când a consimțit actul. În legea noastră nu există vre'o dispozițiune derogatoare la dreptul comun în sens că actul ce se atacă să se poată declara nul dacă s'ar stabili că cauza interdicțiunii a existat notoriu în epoca când acest act s'a făcut sau că alternațiunea organelor inteligentei a avut loc înainte și după act. Așa fiind, nu înfățișătorul actului este dator să dovedească, fie că era de bună credință, fie că acela cu care a contractat era într'un interval lucid, ei din contra acela care propune nulitatea actului este dator să dovedească că starea de demență obișnuită a subscriitorului actului a existat în momentul când a consimțit actul. (Cas. I, 382, Nov. 24/80, B. p. 379).

6. După moartea persoanei interzisă, acela care cere să se declare nul un act anterior interdicțiunii, nu se poate prevala de expertiza făcută în instanța de interdicțiune, ci trebuie să administreze probele proprii a fundă cererea sa contradictoriu cu partea adversă. (Cas. I, 382/Nov. 24/80, B. p. 379).

7. În principiu pentru a putea cineva dispune prin testament într'un mod valabil, trebuie să fie în plenitudinea facultăților sale mintale; cu alte cuvinte, pentru validitatea unui act gratuit sau oneros se cere între alte condițiuni și capacitatea părților (art. 948). Prin urmare o persoană care este în stare obișnuită de demență, sau chiar numai în momentul facerii actului, este considerată ca incapabilă de a-și manifesta liber voința sa, și dar actele făcute de acea persoană, în asemenea stare de lucruri, sunt izbite de nulitate. Iar art. 449, pentru a se înlătura admisibilitatea probei testimoniale spre a se dovedi demența testatorului, prevede ipoteza când autorul actului a fost în stare de demență obișnuită, căci numai în acest caz se poate cere interdicțiunea unei persoane, după cum rezultă din art. 435, pentru ea par-

tea interesată să-și rezerve dreptul de a ataca în urmă actele făcute de persoana smintită; art. 449 nu este însă aplicabil și la cazul când se pretinde că starea de demență a existat numai în momentul confecționării actului atacat, după care în urmă persoana bănuită ca smintită a încetat din viață. O asemenea ipoteză dar cade sub dispozițiunile art. 948, care reglementează în principiu condițiunile validității unui act, fie el de ori ce natură. Prin urmare, pentru dovedirea stărei de demență a defunctului în momentul facerii testamentului proba testimonială este admisibilă, de și nu s'a provocat anterior punerea lui sub interdicțiune. Și nu se poate sustine că testamentul autentic face probă în justiție că testatorul era în întregimea minții sale, și astfel proba testimonială este inadmisibilă, pentru motivul că judecătorul a fost delegat spre a constata voința testatorului, iar nu starea minții lui. (Apel Focșani, I, 115, Nov. 30/82, Dr. 20/83).

8. Odată ce judecătorul delegat a primit declarațiunea testatorului, a constatat prin procesul său verbal *de visu* și *de auditu* că testatorul a declarat că testamentul conține libera și ultima sa voință, acea constatare nu se mai poate combate de cât prin inscripțiune în fals, prin urmare nu se pot admite martori spre a se dovedi lipsa de conștiință al testatorului în acel moment. (Trib. R.-Sărat, 1132, Septembrie 9/80, Dr. 20/83).

9. Judecătorul fiind dator să constate faptele petrecute înaintea sa când autentifică un testament, când dar el afirmă că a citit testamentul din cuvânt în cuvânt în auzul și fața testatorului, că i-a făcut întrebări și că el a răspuns că actul ce presintă este testamentul său, că conține libera sa voință și că e semnat de dânsul, cel ce atacă testamentul nu poate fi primit de cât pe calea inscripțiunei în fals să dovedească că testatorul, la citirea testamentului de către judecător și la întrebările ce acesta i-a făcut, răspundea numai *da*, și aceasta fără conștiință despre cele ce declara. (Apel Buc. I, 37, Martie, 5/88, Dr. 32/88).

10. Legiuitorul român știind că doctrina și jurisprudența franceză consideră art. 901 codul Napoleon ca o excepțiune la dispozițiunea art. 504 din același cod (art. 449 c. civ. român) și neintroducând în codul nostru dispozițiunea art. 901 francez, este învederat că a înțeles să nu acorde acțiunea în a se declara nul un testament pentru motiv de sminteală de minte de cât în condițiunile și în cazurile prevăzute de art. 449. Această deciziune a art. 449 se aplică când e vorba de o stare obișnuită de imbecilitate, de smintire sau de ne-

bunie cu furie, căci în această ipoteză se pune legiuitorul când stabilește inadmisibilitatea acțiunei despre care e vorba. Dar nu trebuie să se aplice în cazul când să aleagă că actul a fost făcut într'o stare de smintire accidentală, momentană; pentru ca o persoană să poată dispune valabil de bunul său, ori în ce mod ar voi, trebuie ca să priceapă caracterul și efectul actului ce face, și să voiască să facă actul, și totdeauna să poată bineînțelea să-și manifesteze această voință. Or, toemai această pricepere și voință lipsesc aceluia care se află în stare de sminteală a minții accidentală în momentul facerii actului. A supune condițiunilor de admisibilitate prevăzute de art. 449 și acțiunea în a se declara nul un act surprins într'o betie, făcută într'un acces de friguri delirante, sau un testament smuls *in extremis*, când priceperea și voința încep să părăsească pe testator, s'ar asigura triumful fraudei, căci în aceste cazuri și altele asemenea, interdicțiunea nu putea să fie nici provocată nici pronunțată. Dacă dar s'ar pretinde că în momentul facerii testamentului, testatorul se află în stare de lipsă de pricepere și voință accidentală, momentană, în acest caz acțiunea în nulitate, și prin urmare proba acțiunei, ar fi admisibilă, nefiind locul a se aplica art. 449. Dacă însă se cere a se stabili că testatorul, cu mult înainte de facerea testamentului, se găsea într'o stare obișnuită de imbecilitate și sminteală, proba prin martori a unor asemenea fapte nu e admisibilă, căci prin ea se tinde a se dovedi acțiunea în a se declara nul testamentul pentru motiv de smintire, acțiune declarată inadmisibilă de art. 449, pe cât timp interdicțiunea testatorului nu a fost pronunțată, nici cerută înaintea morții sale. (Apel Buc. I, 37, Mart. 5/86, Dr. 32/88).

11. Art. 449 fiind general în termenii săi, el e aplicabil atât la actele cu titlu oneros cât și la actele cu titlu gratuit. Discuțiunea și controversa din dreptul francez asupra interpretării art. 449, corespunzător cu art. 504 c. Napoleon, este explicabilă față cu dispozițiunile art. 503 și 901 c. Napoleon. De oarece însă aceste două din urmă articole au fost eliminate de legiuitorul român din codul nostru, discuțiunea și interpretarea nu mai pot avea loc în dreptul nostru, găsiindu-ne față numai cu art. 449. Legiuitorul român prin neadoptarea art. 503 și 901 c. Napoleon, n'a avut alt scop de cât să curme controversa din dreptul francez și să dea și o mai mare putere ideii predominante din codul francez, idee care are de scop să pună capăt proceselor în anularea actelor pentru cauză de demență. Astfel, dacă interdicțiunea

testatorului n'a fost nici măcar provocată, testamentul său nu mai poate fi atacat pentru cauză de demență pr. n. alte probe, și prin urmare și proba testimonială cată a fi respinsă. (Trib. Ilfov, I, Dec. 17/88, *Dr.* 11 89. In acelaș sens : Trib. Ilfov, I, 530, Oct. 30/90, *Dr.* 1/91; Trib. Ialom., Dec. 11/90, *Dr.* 3/91; Trib. Roman, Mai 7/92, *Dr.* 69/92; Trib. Ilfov, III, Oct. 7/93, *Dr.* 82/93).

12. Dacă interdicțiunea defunctului nici a fost pronunțată, nici a fost cerută înaintea morții, nu rămâne alt mijloc de a-i ataca testamentul, decât de a proba că însuși actul invederează smintirea minții testatorului. Pentru aceasta trebuie să se articuleze numai fapte cari să pună în evidență în mod neîndoios neseriozitatea lui, prin necoerenta ideilor, prin extravaganța celor arătate și altele asemenea; iar nu fapte ce dovedesc numai starea de slăbiciune fizică a testatorului, nici lipsa de pricepere și de voință a lui. (Cas. I. 187/Mai. 23/89, B. p. 530).

13. Este de principiu în drept că cauzele cari viciază consimțământul în obligațiunile convenționale, viciază manifestățiunea vointei și în dispozițiunile cu titlu gratuit, fie că aceste dispozițiuni sunt cuprinse într'un act de donațiune între vii, fie că sunt cuprinse într'un testament. In acest senz, art. 953 cuprinde o regulă generală, aplicabilă oricărei manifestățiuni a vointei. (Apel Buc. III, 201, Nov., 3/93, *Dr.* 83/93).

14. Art. 449 se aplică numai în ipoteza când lipsa de consimțământ provine din nebunie pentru următoarele motive: 1) textul art. 449 e clar în acest senz, el întrebunțează cuvintele „*pentru smintire de minte*”; apoi una din excepțiunile care le admite la neprimirea dovezii lipsei de consimțământ pentru nebunie, acea relativă la pronunțarea sau provocarea interdicțiunii înaintea morții persoanei care nu și-a dat consimțământul, denotă încă că numai nebunia a avut-o în vedere legiuitorul, de oarece numai pentru nebunie se poate pronunța interdicțiunea, iar nu și pentru beție, afară de cazul când beția ar fi provocat nebunia; 2) după principiile generale de drept, ar urmă ca să se admită doada lipsei de consimțământ pentru smintire de minte, chiar după moartea unei persoane, căci fără consimțământul din partea persoanelor contractante nu poate fi convențiune legală; totuși, preocupat de multele procese la care putea da loc această chestiune în urma morții unui contractant, legiuitorul a admis o derogățiune la dreptul comun, nepermițând doada lipsei de consimțământ de cât în 2 cazuri; or, să stie că excepțiunile trebuie interpretate în mod restrictiv. Deci lipsa de consimțământ

se poate dovedi după moartea unei persoane, când nu are de cauză smintirea de minte. (Trib. Dolj, 11, Iunie 12/93, *Dr.* 62/93).

15. In cazul prevăzut de art. 449 c. civ., doada se va face după dreptul comun; astfel fiind, proba demenții trebuie să fie stabilită pentru momentul chiar, în care s'a confecționat actul a cărui nulitate se cere. (Trib. Ilfov, III, *Dr.* 17/96).

16. Dacă cererea de punerea unei persoane sub interdicție a fost respinsă de judecată, ea cată a se privi, ca și când n'ar fi fost niciodată pomită. In acest caz un act de donațiune făcut de acea persoană nu se mai poate ataca pentru smintire de minte, afară de cazul când smintirea ar rezulta chiar din coprinderea actului ce se atacă, și deci este neadmisibilă proba testimonială spre a se dovedi că donatoarea, încețată în urmă din viață, eră în stare de smintire de minte la facerea actului. (Cas. I. 44/95, B. p. 99).

17. Dacă se pretinde că o persoană eră în stare de demență, când a făcut actul, spre a se putea anula acel act pentru lipsă de consimțământ valabil, conf. art. 948 Cod. civil, trebuie a se dovedi în mod peremptoriu că, în momentul facerii actului, adică atunci când tribunalul a luat consimțământul părților, — dacă este vorba de un act autentic, — persoana eră în stare de smintire de minte, în cât n'a putut avea nici voință, nici discernământ. Proba, că este notoriu cunoscută starea de demență a unei persoane, nu este admisă în legislațiunea noastră art. 503 Codul Napoleon, care prevede aceasta, fiind suprimat la noi. (Apel Buc. II, *Dr.* 35/901).

18. Pentru a dispune cu titlu gratuit nu trebuie o capacitate mai certă și mai completă de cât pentru a contracta cu titlu oneros, și deci donațiunile și testamentele nu pot fi anulate decât în cazurile prevăzute de art. 449 C. c., dovedind, dacă smintirea nu rezultă chiar din coprinsul actului ce se atacă, că autorul lor eră complet lipsit de voință în momentul facerii lor. Proba smintirei rezultă îndeajuns din îndoita împrejurare că testatorul eră demenț într'o epocă anterioară și alta posterioară facerii testamentului, ambele însă apropiate din momentul confecționării sale. (Trib. Ilfov III, C. Jud. 63/901).

19. Smintea, pentru a fi o cauză de anulare a unui act, ca și a unui testament, trebuie să existe chiar în momentul confecționării actului. Doada smintei post-mortem nu se poate face prin prezumțiuni, ea trebuie să rezulte din punerea sub interdicțiune, sau din chiar conținutul actului; în alte cazuri, chiar dacă smintea ar fi notorie, se poate face doada de cel care invoacă

actul că, în momentul confecționării lui, cel ce l-a făcut era în intervale lucide. (Trib. Ilfov, II, Dr. 25/902).

20. Legiuitorul român, suprimând art. 901 din Codul civil francez, care dispune că pentru a face o donațiune sau un testament trebuie să fie cu mintea sănătoasă, nu a voit să mai producă o regulă care este de esența tuturor contractelor, arătând într'un mod vădit că, pentru a dispune cu titlu gratuit, nu trebuie o capacitate mai certă și mai completă, decât pentru a contracta cu titlu oneros și dar donațiunile și testamentele nu pot fi anulate decât în cazurile prevăzute de art. 449 din Codul civil, și anume: când interdicțiunea donatorului sau a testatorului va fi fost pronunțată sau cerută înaintea morții sale; când demența rezultă chiar din copriinderea actului ce se atacă; când autorul actului era complet lipsit de voință în momentul facerii lui; de asemenea proba demenței poate rezultă în deajuns din dubla circumstanță că testatorul era dement într'o epocă anterioară și alta posteroară facerii testamentului ambele apropiate de momentul confecționării sale. (Trib. Ilfov I, C. Jud. 25/903).

21. Dispoziția art. 449 c. civ., fiind o dispoziție generală se aplică atât la actele cu titlu oneros cât și la acele cu titlu gratuit fără nici o deosebire, de unde rezultă că testamentul emanat de la o persoană, care se pretinde a nu fi avut în momentul confecționării lui uzul rațiunii sale, nu poate fi atacat pentru smintire, dacă interdicția acelei persoane n'a fost pronunțată sau măcar cerută în timpul vieții sale și dacă dovada smintirii nu rezultă din copriinderea actului ce se atacă. (C. Apel Iași II C. Jud. 1/905; Trib. Tecuci 26/Mart. 1922. Dreptul 33/922; Cas. I, 1111 din 9 Nov. 1923. Jur. Gen. 1924, No. 290, Jur. Rom. 4/1924, Curier Jud. 18/924 și 24/924. Pand. Rom. 1924, I, 245).

22. Moștenitorii cărora li se permite prin art. 449 codul civil să atace actele autorului lor, după moartea sa, pentru motiv de smintire de minte, trebuie să stabilească lipsa de rațiune în momentul precis în care actul a fost făcut, nefiind suficientă dovada smintirii la epoca când s'a alcătuit acel act, de oarece legiuitorul nostru nu a reproduș dispoziția art. 503 codul francez, reprodușă și de art. 337 codul italian, după care se lasă la facultatea puterii judecătorești să anuleze asemenea acte, dacă cauza interdicțiunii există notorie la epoca când ele au fost făcute. (Apel Galați, I, Dr. 51/908 p. 410).

23. Chestiunea de a se ști când dovada smintirii rezultă din însuși actul ce se atacă, fiind cu totul lăsată la aprecierea judecăței, urmează că din acest

punct de vedere instanța trebuie să considere ca fapte anormale numai acelea ce nu se justifică prin cauzalitatea lor, când, într'un cuvânt actul este făcut sub impulsuni ce denotă o absolută slăbiciune a organelor destinate la manifestarea gândirii și pe care nu le-ar fi săvârșit o altă persoană ce s'ar fi aflat în aceleași condițiuni sociale ca și dânsa. (Apel, Galați I, Dr. 51/908 p. 410).

24. Atât încheierea prin care instanța de fond admite fără nici un fel de motivare cererea făcută de o parte în lipsa celorlalte, de a dovedi cu martori calitatea sa de rudă cu defunctul și demența testatorului, cum și încheierea, prin care instanța de fond, admitând o asemenea dovadă, contradictoriu de astădată cu cealaltă parte, precizează că o admite în mod preparator și cu rezerva de a se pronunța odată cu fondul asupra aplicării art. 449 codul civil și asupra prezumpțiilor invocate de cealaltă parte spre a dovedi contrariul, sunt niște încheieri numai pregătitoare, iar nu interlocutorii și deci instanța de fond poate să revină asupra lor fără să violeze art. 160 pr. civilă. (Cas. I, 4 Febr. 1908, B. p. 216).

25. Deși art. 449 codul civil este aplicabil atât la actele cu titlu oneros, cât și la cele cu titlu gratuit, totuși, întru cât acest articol este așezat sub titlu care se ocupă de interdicțiune, care implică o stare de obișnuită sminteață a facultăților mintale, el își are aplicarea când se pretinde a se dovedi o stare obișnuită de sminteață la minte, iar nu și în cazul în care proba se cere spre a se dovedi o stare de sminteață cu totul accidentală, sau o pierdere a uzului rațiunii în care s'ar fi găsit acela ce a făcut actul numai în momentul în care a făcut actul. Prin urmare, instanța de fond dă o gresită interpretare art. 449 codul civil când respinge ca inadmisibilă proba cu martori invocată spre a se dovedi starea de smintire de minte a testatorului tocmai în momentul confecționării actului, iar nu o stare de smintire a minții testatorului de mai înainte cunoscută. (Cas. I, 4 Febr. 1908, B. p. 216).

26. Actele săvârșite de o persoană pot fi atacate după moartea ei, pentru motiv de smintire de minte, numai atunci când va fi dovedit că interdicția acelei persoane va fi fost pronunțată sau cerută înaintea morții, afară de cazul când dovada smintirii minții rezultă chiar din cuprinsul actului ce se atacă. Aceste condițiuni sunt formal cerute de art. 449 din codul civil în cazul când se invoacă o stare de smintire de minte, iar nu o cauză accidentală de pierdere a uzului rațiunii care ar face

să nu existe consimțământ, și pentru care s'ar putea cere anularea actului și fără îndeplinirea condițiilor cerute de art. 449 din codul civil. (Cas. I, 169 din 7 Martie 1911, B. p. 295, Jurisprudența 13/911).

27. Partea care invoacă proba cu martori trebuie să precizeze ce anume fapte sau împrejurări voeste a dovedi cu acei martori, pentru ca astfel partea adversă să fie pusă în măsură să se apere, fie opunându-se la acea probă, fie cerând să i se admită și ei proba contrarie, iar instanța de fond să judece dacă legea permite dovedirea acelor fapte cu martori. (Cas. I, 30 Mai 1912, B. p. 947).

28. Art. 449 din codul civil fiind așezat sub titlul care se ocupă de interdicțiune, care implică o stare de obișnuită sminteală a facultăților intelectuale, rezultă de aci că dispozițiunile acestui articol își au aplicațiunea numai atunci când se pretinde a se dovedi o stare obișnuită de sminteală la minte, iar nu și în cazul în care proba se cere pentru a se dovedi o stare de sminteală cu totul accidentală sau o pierdere a uzului rațiunii, în care s'ar fi găsit acela în momentul în care a făcut actul.

Prin urmare, cu drept cuvânt instanța de fond a respins ca inadmisibilă proba cu martori, când ea a fost cerută pentru a se dovedi o stare completă și notorie de imbecilitate, adică o stare de smintire obișnuită, când starea de interdicțiune nu fusese pronunțată, nici cerută. (Cas. I, 767 din 31 Oct. 1912, B. p. 1680, Jur. Rom. 2/913).

29. Instanța de fond poate să respingă ca inutilă proba cu martori cerută pentru a se stabili că testatorul eră atins de demență senilă în momentul facerii testamentului, dacă motivează că din celelalte dovezi produse înaintea sa și pe care le arată în hotărârea sa și a făcut convingerea că testatorul eră în integritatea facultăților sale mintale când a făcut testamentul, fără ca prin aceasta să se violează art. 943 al. 2 c. civ. (Cas. I, 659 din 2 Oct. 1912, Jur. Rom. 3/913).

30. Pentru a nu se da naștere la procese adesea ori temerarii și grele de rezolvat, legiuitorul a derogat de la dreptul comun prin art. 449 c. civ., prin care dispune că în urma morții unei persoane nu se pot ataca de moștenitori actele săvârșite de acea persoană în stare de smintire de minte, de cât atunci când interdicțiunea ei a fost pronunțată sau cel puțin cerută pe când trăia sau când dovedea smintirei minții rezultă din chiar cuprinsul actului atacat.

Astfel, din momentul, ce nu se face nici o deosebire în art. 449 c. civ., între smintire de minte accidentală și cea

continuu, urmează că singurele probe de smintirea minții, admise după moartea unei persoane, sunt cele deduse din interdicțiunea ei sau din cererea interdicțiunii, sau acelea cari rezultă din însuși actul făcut de acea persoană așa că proba testimonială este inadmisibilă, căci altfel ar fi să se înlăture art. 449 c. civ. (Apel Buc. IV, No. 120/913; Curier Jud. 27/914, p. 227).

31. Cel care reclamă trebuie să dovedească anume că în momentul facerii actului persoana nu eră sănătoasă la minte, căci faptul că cineva a fost bolnav la minte la două momente date nu este de natură a stabili că în tot intervalul de timp ce a curs între aceste momente a fost meru lipsit de rațiune, fără nici un moment lucid în care el să fi putut să-și manifeste voința în mod valabil. (Trib. Ilfov II, No. 618, 1914; Curier Jud. 10/915, p. 82).

32. După dispozițiunile art. 449 c. civ., se pot ataca actele pentru smintire, imbecilitate sau nebunie furioasă, chiar de persoana atinsă de demență, cu toate că interdicțiunea n'a fost nici pronunțată, nici cel puțin cerută. Prin urmare, din moment ce o persoană ar putea stabili în fapt, prin orice mijloc de dovadă, că, în momentul când a contractat, n'avea uzul rațiunii, actul se poate declara inexistent pentru lipsă de consimțământ și inexistența lui poate fi propusă oricând de cel atins de alienație mentală. (Trib. Tecuci, No. 26/915; Dreptul 1915, p. 438).

32. bis. Reclamantul în acțiunea în anulare de acte pentru cauză de smintire de minte, trebuie să dovedească anume, că, în momentul contractării, pacientul nu se găsea în întregimea minții sale, căci faptul că cineva să fi fost bolnav la minte într'un moment dat, nu este de natură a stabili că dănsul a fost meru lipsit de rațiune și fără nici un moment lucid, în care el să-și fi putut manifesta valabil voința sa. (Trib. Tecuci, No. 26/915. Dreptul 1915, p. 438).

33. Dispozițiunile art. 449 c. civ., care oprese ca, după moartea unei persoane, să se poată anula actele săvârșite de ea, dacă interdicțiunea acelei persoane n'a fost pronunțată sau cerută înaintea morții sale, sau dacă din act nu rezultă dovedea smintirei, nu sunt aplicabile decât atunci când se atacă un act pentru smintire de minte, iar nu și atunci când se pretinde că consimțământul a fost viciat prin dol, eroare sau violență.

Prin urmare, Tribunalul violează art. 449 citat, când respinge ca inadmisibilă în drept proba cu martori, cerută spre a dovedi mijloacele dolosive care au viciat liberul consimțământ al adoptatorului în persoana

adoptatului, motivând că înaintea morții adoptatorului nu s'a cerut interdicția sa pentru smintire de minte și nici din hotărîrea de adopțiune nu rezultă dovada smintirei. (Cas. I. No. 289, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 438).

34. Uremia cronică cerebrală nu implică starea de demență și inconștiență nu survine de cât în ultima fază a boalei „forma comatoasă”. Și un act făcut de o persoană care suferă de această boală, nu se poate spune că e făcut de o persoană demență, mai ales că această boală dă perioade de remisiune foarte lungi, în timpul cărora bolnavul este deplin conștient păstrând întregi facultățile sale mintale. (Trib. Muscel, 392 din 31 Dec. 1919. Bul. Trib. Muscel 8-9 Iunie și Iulie 1922).

35. Este aplicabil și tranzacției dispoziția art. 449 c. civ., după care în urma morții unei persoane, actele săvârșite de acea persoană, nu pot fi atacate pentru motiv de smintire de minte decât atunci când interdicția acestei persoane a fost pronunțată sau măcar cerută înaintea morții sale, afară de cazul când smintirea ar rezulta din cuprinderea a însuși actului atacat. (C. Apel Iași s. I, 1, 7 și 9 Iunie 1920. Dreptul 47/920; Justiția (Iași), 3-4/920, Pand. Rom. 1922, III, 24).

36. Potrivit art. 449 c. civ., actele săvârșite de o persoană nu pot fi atacate în urma morții sale pentru motive de smintire, decât numai când interdicția acelei persoane va fi fost pronunțată sau cel puțin cerută înaintea morții sale, afară de cazul când dovada smintirei minții, rezultă din chiar cuprinsul actului ce se atacă. Motivul legiuitorului a fost ca să împiedece procesele temerare, și nesiguranța tranzacțiilor din cauza dificultății dovezii. Prin urmare în lipsa unei cereri de interdicție din partea moștenitorilor, cum este în specie, nu se poate admite a se face proba smintirei unei persoane care a încetat din viață.

Aceiași soluție se aplică și în cazul când moștenitorii ar voi să probeze că smintirea s'a manifestat numai accidental și trecător, față cu redacțiunea restrictivă a art. 449 c. civ.; iar ca din cuprinderea actului să rezulte vre-un indiciu că persoana a fost smintită la minte și să fie un început de dovadă, pentru ca art. 449 c. civ., să fie aplicabil, se cere ca actul să fie opera personală și exclusivă a presupusului demenț, iar nu când el este făcut în formă autentică și părțile nu știu carte cum e în specie. (C. Apel Constanța 89 din 3 Nov. 1922. Curier Jud. 24/923, Pand. Rom. 1923, III, 87).

37. Potrivit art. 449 c. civ., după moartea unei persoane, actele făcute de ea nu vor putea fi atacate decât în

cazul când interdicția sa fusese pronunțată în timpul vieții sau măcar cerută în acel timp, sau când dovada smintirei rezultă din chiar cuprinsul actului încriminat.

Desigur că dacă declararea interdicțiunii, care nu presupune neapărat o stare mintală așa de gravă încât să fie nevoie de internare în ospiciu, produce acest efect, și chiar dacă e vorba numai de o simplă cerere de punere sub interdicție, cu toate eventualitățile de respingere a ei, a fortiori internarea în ospiciu de alienați, conform legii alienaților din 1894, urmează să autorize anularea actului făcut de demenț.

Doctrina, plecând dela ideea că internarea e reclamată de nevoia de a izola pe bolnav, pentru a-l feri de a comite fapte vătămătoare altora și mai ales de a-l apăra în contra actelor juridice nereflectate pe cari le-ar face în dauna intereselor sale, asimilează complect pe internat cu interzis.

De altfel, chiar din cuprinsul legii alienaților se poate vedea strânsa legătură între situația creată prin internare și aceea creată prin interdicție, căci conform art. 8 din lege, demențul nu poate fi internat decât în urma unei cereri tot atât de justificată ca și aceia prin care se reclamă interdicția. Dacă acțiunea de punere sub interdicție poate constitui o prezumpție despre starea mintală a pacientului, aceeași prezumpție e cu atât mai puternică atunci când e completată de un certificat medical vizat de procuror (vezi art. 33 și 38 din lege, după care se stabilește, în amândouă cazurile, un administrator provizoriu). (Trib. Ilfov s. II, 309 din 31 Mart. 1923. Jur. Gen. 1923, No. 1670).

38. a) Dispoziția art. 449 din codul civil, după care în urma morții unei persoane, actele săvârșite de ea nu pot fi atacate pentru smintire de minte, de cât în cazul când interdicția acelei persoane a fost pronunțată sau măcar cerută înaintea morții sale, afară de cazul când dovada smintirei, ar rezulta din chiar cuprinsul actului ce se atacă, este o dispoziție derogatorie de la principiile generale, căci conform dreptului comun actele făcute de un smintit pot fi atacate, în urma morții sale, de câte ori se va dovedi starea de smintire în momentul facerii acestor acte.

b) Această dispoziție excepțională, ori care ar fi motivele cari au dictat-o, și după toate probabilitățile, legea a voit să nu se aducă prin contestațiile moștenitorilor vre-o atingere memoriei autorului lor, nu se aplică după o doctrină și o jurisprudență aproape constantă, decât actelor cu titlu oneros, nu însă și celor cu titlu gratuit

(donatiuni și testamente), nici faptelor în omittendo cari presupun o simplă infracțiune din partea defunctului, nici hotărârilor judecătorești, nici actelor săvârșite de autoritățile, la cari el nu a figurat de cât în mod pasiv, fără a-și fi putut manifesta consimțământul.

c) Faptul că în codul nostru s'a eliminat art. 901 și 902 din codul francez, nu schimbă întru nimic soluția admisă în acest din urmă drept, aceste texte fiind eliminate ca inutile; așa că la noi, ca și în Franța, dăruitorul sau testatorul trebuie să aibă întregimea minții sale, spre a putea dispune cu titlu gratuit de averea sa.

Suprimarea acestor texte nu se poate explica decât prin graba și timpul scurt pus de redactorii codului nostru la întocmirea lui, precum și prin lipsa de concordanță a materiilor cuprinse în această text. Eliminarea acestor texte mai poate fi datorită și criticilor lui Marcadé, care precum se știe, a servit de călăuză redactorilor codului nostru. Eliminarea art. 901 fr. din codul nostru, ca inutil, mai rezultă încă din împrejurarea că, altfel ar trebui să considerăm ca valide donatiunile și testamentele emane de la un smintit, de câte ori nu s'ar fi introdus contra lui o cerere de interdicție, ceea ce legiuitorul nu a putut admite și ceea ce ar fi contra principiilor stabilite de art. 434, 856, 948 și 949 c. civil.

d) Interdicția unei persoane nu poate fi cerută de cât atunci când smintirea constituie o stare obicinuită a bolnavului, iar nu când este numai accidentală sau trecătoare și bolnavul are intervale lucide; pe când nebunia chiar întâmplătoare oprește pe om de a dispune de averea sa.

e) Chiar dacă s'ar admite că dispoziția art. 449 din codul civil ar fi generală și s'ar aplică tuturor actelor în genere, totuși ea nu se aplică decât în ipoteza când lipsa de consimțământ, pentru care se atacă actul, provine dintr'o stare de smintire obicinuită, nu însă și în cazul când ea este numai accidentală și smintitul are intervale lucide, căci textul de mai sus presupune o stare permanentă și obicinuită de incapacitate; așa că testamentul făcut de un nebul interzis este inexistent sau fără ființă; pe când acel al unui nebul neinterzis nu este inexistent sau fără ființă legală, ci numai anulabil, chiar dacă nu s'a făcut o cerere de interdicție în contra testatorului, de câte ori se va dovedi că, în

momentul facerii actului, testatorul n'a avut judecata deplină; și numai astfel se poate explica eliminarea din codul nostru a art. 503 fr. după care actele anterioare interdicției pot fi anulate, dacă cauza interdicției eră notorie în momentul facerii lor.

f) Legiuitorul nostru a eliminat acest text pentru că actele anterioare interdicției sunt cărmuite de dreptul comun. De altfel actele săvârșite de un interzis, chiar în cazul art. 448 c. civ., nu sunt fără ființă, adică inexistente, după cum în mod impropriu se exprimă textul de mai sus, ci sunt numai anulabile, existând în specie o nulitate relativă ca și pentru actele făcute de minori. (C. Apel Craiova s. I, 10 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924. No. 2172, Justiția (Craiova) Mai 1924).

39. În conformitate cu dispozițiile categorice ale art. 449 c. civ., o convenție nu se poate anula după moartea contractantului, de cât atunci când s'a cerut punerea lui sub interdicție sau dacă dovada dezechilibrului mintal, rezultă din cuprinsul actului.

Proba cu martori în afară de aceste două cazuri juridice, este inadmisibilă. (Judec. ocol. Herta-Dorohoi 75 din 6 Mart. 1924, Curier Jud. 18/924).

40. Legiuitorul român, nereproducând art. 503 c. civ. francez care permite anularea actelor făcute înaintea interdicției, dacă la epoca când se făcea actul cauza interdicției există, prin aceasta a înțeles desigur că anularea cerută în condițiunile art. 435 c. civ., să rămâne guvernată de dreptul comun, astfel că conform art. 948 c. civ., cerându-se pentru validitatea unei convențiuni — printre alte condițiuni esențiale — și un consimțământ valabil, iar acest consimțământ trebuind să existe în momentul formării convențiunei, dovada smintirii de minte, ca fundament al unei acțiuni în anulare, trebuie făcută precis și deplină pentru acel moment, prin urmare, în afară de prezumpțiunea irefragabilă de nulitate pe care art. 448 c. civ., o atașază tuturor actelor făcute de o persoană în urma publicării hotărârii de interdicțiune, anularea actelor făcute de interzis, rămâne guvernată de dreptul comun, care pretinde că starea de demență să fi existat în momentul contractării. (C. Apel Craiova s. I, 134 din 6 Iunie 1924, Justiția (Craiova) 16, 17, 18/924).

41. A se vedea: art. 448 cu notele respective.

Art. 450. — De nu va fi apel în contra hotărârii de interdicțiune dată de tribunalul de prima instanță, sau dacă curtea de apel va confirma aceea hotărâre, se va orânduî un tutore interzisului, portivit regulelor prescrise la titlul despre mino-

ritate, tutelă și emancipațiune; administratorul provizoriu va încetă din funcțiunile sale și va da socoteală tutorelui, de nu va fi chiar el însuși tutore orânduit. (Civ. 355 urm., 416 urm., 443, 447, 451 urm., 454; Pr. civ. 129, 647; Civ. Fr. 505).

Text fr. Art. 505. — S'il n'y a pas d'appel du jugement d'interdiction rendu en première instance, ou s'il est confirmé sur l'appel, il sera pourvu à la nomination d'un tuteur et d'un subrogé tuteur à l'interdit, suivant les règles prescrites au titre de la Minorité, de la Tutelle et de l'Emancipation. L'administrateur provisoire cessera ses fonctions, et rendra compte au tuteur s'il ne l'est pas lui-même.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 518-520; I, ed. 5-a, p. 802-804;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 587 urm.;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 153 urm.; *Suppl. Interdiction*, 118 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 512, 552-555, 572-574;
LAURENT, V, 289-291;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 625;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2090;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55, n. 2, 293; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTAGUZINO MATEI, p. 96;
NACU, I, p. 692.

Art. 451. — Bărbatul este de drept tutore al femeii sale, când va fi pusă sub interdicțiune. (Civ. 195 urm., 453; Civ. Fr. 506).

Text fr. Art. 506. — Le mari est, de droit, le tuteur de sa femme interdite.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 519; I, ed. 5-a, p. 802, 803;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 549, 588, 604;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 161 urm.; *Suppl. Interdiction*, 121 urm.;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, II, p. 406, 407;
DEMOLOMBE, VIII, 562, 568, 569;
HUC, III, 523;
LAURENT, V, 287, 288;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 625;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2015, 2093.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 460);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 54, 55;
CANTAGUZINO MATEI, p. 96;
NACU, I, p. 693.

Art. 452. — Femeea va fi tutrice bărbatului său interzis și în asemenea caz consiliul de familie va regulă forma și condițiunile administrațiunei, rămâind femeii dreptul a reclama înaintea tribunalelor, de se va socoti nedreptățită prin regularea consiliului. (Civ. 357 urm., 383, 390 urm., 398, 441, 453; Pr. civ. 638 urm.; L. jud. oc. 43; Civ. Fr. 507).

Text. fr. Art. 507. — La femme pourra être nommée tutrice de son mari. En ce cas, le conseil de famille réglera la forme et les conditions de l'administration, sauf le recours devant les tribunaux de la part de la femme qui se croirait lésée par l'arrêté de la famille.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, 366, 520; I, ed. 5-a, 586, 804;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 589; ed. 1-a, III, p. 142;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 163 urm., 178 urm.; *Suppl. Interdiction*, 123 urm., 137 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 565, 567-571, 603 urm., 607, 616;
LAURENT, V, 291, 302, 303;
MARCADÉ, art. 507;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 625;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2094.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (II, ed. 2-a, p. 651; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 651; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 464 n. 3); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 46, 54, 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 96, 97;
NACU, I, p. 442, 693.

Art. 453. — Nimeni, afară de soți, de ascendenți și de descendenți, nu va fi dator a țineă tutela unui interzis mai mult de 5 ani. După acest termen, tutorele va putea cere a fi înlocuit și cererea sa trebuie a fi primită. (Civ. 370, 415 urm.; Civ. Fr. 508).

Text. fr. Art. 508. — Nul, à l'exception des époux, des ascendants, et descendants, ne sera tenu de conserver la tutelle d'un interdit au-delà de dix ans. À l'expiration de ce délai, le tuteur pourra demander et devra obtenir son remplacement.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 590;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 167 urm., 232;
DEMOLOMBE, VIII, 623;
LAURENT, V, 293;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 627;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2099.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 97;
NACU, I, p. 694.

Art. 454. — Interzisul se aseamănă cu minorele întru ceea ce privește persoana și averea sa; legile relative la tutela minorilor se vor aplica și la tutela interzișilor. (Civ. 342 urm., 390 urm., 413, 415 urm., 455; Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri (Mon. of. 87/1921). Art. 5; Civ. Fr. 509).

Text. fr. Art. 509. — L'interdit est assimilé au mineur, pour sa personne et pour ses biens: les lois sur la tutelle des mineurs s'appliqueront à la tutelle des interdits.

Doctrină străină.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 588, 591; II, p. 900, 939; ed. 1-a, III, p. 659;
 LAURENT, XXXII, 267;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 624, 627;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2091; III, ed. 2-a, No. 1957.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (III, part. II, ed. 2-a, p. 91, n. 4, 229, 501 n. 2, 835; IV, part. I, ed. 2-a, p. 235; VI, p. 454 n. 1, 465; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 87; X, p. 767; XI, p. 113, 180, 281); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55, 176, 182, 186, 252, 333, 458;
 CANTACUZINO MATEI, p. 97, 230, 238, 260;
 MANTU GEORGE „Interzisul se poate căsători și poate testa într'un interval lucid”. Dreptul 21/908;
 NACU, I, p. 272, 273, 695;
 RĂDULESCU SILIU „Despre situația interzisului cu privire la căsătorie și la testament”. Dreptul 18/908.

Jurisprudență.

1. Tribunalul poate invoca din oficiu chestiunea lipsei Ministerului Public în constituirea instanței, când sunt în

cauză interziși. (Trib. Dorohoi, Jurnal 2254 din 20 Mart. 1924. Jur. Gen. 1924 No. 1405).

2. A se vedea: art. 408 cu nota 6.

Art. 455. — Veniturile unui interzis trebuiesc a fi mai cu osebire întrebuințate spre a-i îmbunătăți soarta și a-i grăbi vindecarea potrivit cu caracterul boalei și după averea ce va fi având. Consiliul de familie va putea hotărî de trebuie să fie îngrijit în casa sa, sau de trebuie să fie așezat în vreun stabiliment privat sau în vreun spital. (Civ. 357 urm., 398, 452, 454; Civ. Fr. 510).

Text fr. Art. 510. — Les revenus d'un interdit doivent être essentiellement employés à adoucir son sort et à accélérer sa guérison. Selon les caractères de sa maladie et l'état de sa fortune, le conseil de famille pourra arrêter qu'il sera traité dans son domicile, ou qu'il sera placé dans une maison de santé, et même dans un hospice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 520; I, ed. 5-a, p. 805;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 589;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 169 urm.; *Suppl. Interdiction*, 128 urm.;
 DEMOLOMBE, VIII, 579 bis;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 626;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2097.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293;
 CANTACUZINO MATEI, p. 98;
 NACU, I, p. 699.

Art. 456. — Când va sosi timpul de a se căsători copilul unui interzis, zestrea și toate celelalte convențiuni privitoare la stabilirea sau căsătoria lui, se vor regulă de către consiliul de familie, după încuviințarea tribunalului, care va ascultă concluziunile procurorului. (Civ. 357 urm., 396 urm., 1223, 1231; Pr. civ. 80, 639; Civ. Fr. 511).

Text. fr. Art. 511. — Lorsqu'il sera question du mariage de l'enfant d'un interdit, la dot, ou l'avancement d'hoirie, et les autres conventions matrimoniales, seront réglés par un avis du conseil de famille, homologué par le tribunal, sur les conclusions du procureur du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 521; I, ed. 5-a, p. 806;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 496, 589, 592; ed. 1-a, III, p. 646, 648;
DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 189 urm.; *Suppl. Interdiction*, 142 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 586-589;
HUC, III, 526, 528;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 626;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2096; III, ed. 2-a, No. 2905.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 39 urm., 55 n. 2, 293; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 88 nota, 144); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 89;
CANTACUZINO MATEI, p. 98;
NACU, I, p. 699.

Jurisprudență.

1. Dota constituită de tutorul unui interzis fără autorizarea consiliului de familie este nulă. Autorizarea dată de consiliul de familie după celebrarea căsătoriei prin care ratifică donațiunea făcută de tutore fără autorizarea consiliului de familie este inoperantă. (Apel Buc. III, 118, Mai 9/88. *Dr.* 50/88).

2. Fără avizul consiliului de familie al interzisului și încuviințarea tribunalului, tutorele interzisului nu are capacitatea cerută de lege pentru a constitui dotă în numele interzisului. (Cas. I, 37/Ian. 30/90. B. p. 56).

3. După art. 456 convențiunile matrimoniale privitoare la căsătoria copilului unui interzis, nu se poate regula de cât de consiliul de familie al interzisului cu încuviințarea tribunalului. Si contractul de căsătorie fiind un contract solemn, este izbit de nulitate dacă

nu este încheiat de persoane capabile, înaintea celebrării cununiei și în forma autentică. Așa fiind, cu drept cuvânt se anulează foaia dotală, când dota fiind prelevată din averea unui interzis, a fost constituită de o persoană care, după art. 456 n'avea capacitatea legală de a reprezintă pe interzis, și prin urmare contractul de căsătorie eră nul. Avizul consiliului de familie omologat de tribunal, care ar interveni în urma celebrării cununiei, și având de obiect de a ratifica contractul de căsătorie, nu mai poate reinvia un contract ce este nul și neexistent în ochii legii. Nu se violează nici autoritatea lucrului judecat consistând în aceea că hotărîrea tribunalului, a rămas definitivă, de oare ce asemenea hotărîri sunt date pe cale grațioasă și nu pot dobândi autoritatea lucrului judecat. (Cas. I, 37/Ian. 30/90, B. p. 52).

Art. 457. — Interdicțiunea încetează deodată cu cauzele ce au determinat-o; cu toate acestea nu se va putea pronunța desființarea ei decât observându-se formalitățile prescrise pentru a ei pronunțare și interzisul nu va putea reintră în exercitarea drepturilor sale, decât după ce se va pronunța și publică ¹⁾ hotărîrea pentru a ei desființare. (Civ. 435, 438 urm., 440 urm., 460; Pr. civ. 254, 644 647; Civ. Fr. 512).

Text. fr. Art. 512. — L'interdiction cesse avec les causes qui l'ont déterminée: néanmoins la main-levée ne sera prononcée qu'en observant les formalités prescrites pour parvenir à l'interdiction, et l'interdit ne pourra reprendre l'exercice de ses droits qu'après le jugement de main-levée.

1) In art. 512 francez, corespunzător, lipsesc cuvintele: „și publică”.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 521, 522; I, ed. 5-a, p. 806, 807;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 590;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction* 236 urm.; *Suppl. Interdiction*, 184 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, 284 bis, I;
 DEMOLOMBE, VIII, 678;
 HUC, III, 527, 528;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 631;
 PLANIOL, ed. 3-a, No. 2098.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 55, n. 2, 75 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 489, n. 1); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
 CANTACUZINO MATEI, p. 98;
 CHIRCULESCU D. N., „Actele făcute de interzis în urma ridicării interdicției”. *Curier Jud.* 64/1902;
 NACU, I, p. 700;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 66.

Jurisprudență.

1. În codul nostru, articolul care se ocupă cu formalitățile ce trebuiesc observate pentru ridicarea interdicțiunii este art. 457. Însă prima parte a acestui articol nu este toamă exactă, și a ceasta o dovedește partea a doua; în adevăr, precum pentru punerea sub interdicțiune se cere o sentință judecătorească, care recunoscând în fapt că o persoană este incapabilă de a se administra singură să o declare și în drept incapabilă de a-și exercita drepturile sale civile tot așa și la ridicarea interdicțiunii trebuie o sentință judecătorească

care să constate că cauzele pentru care acea persoană s'a declarat incapabilă au încetat și să-i ridice interdicțiunea, deci încetarea cauzelor interdicțiunii permite numai a se cere de la tribunal desființarea ei, iar nu face să înceteze *ipso facto* interdicțiunea. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/92, *Dr.* 6/93).

2. În sistemul codului nostru, incapacitatea unei persoane începe de la publicarea sentinței de punere sub interdicțiune și continuă până la publicarea sentinței de ridicarea interdicțiunii; în acest interval toate actele făcute de interzis sunt anulabile. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/93, *Dr.* 6/93).

CAPITOLUL III

Despre consiliile judiciare.

Art. 458. — Se pot opri risipitorii de a pleda, a face tranzacțiuni, a se împrumuta, a primi un capital și de a da chitanță de primire, de a înstrăina și ipotecă averea lor, fără azistența unui consiliu orânduit de tribunal. O asemenea oprire se va publica¹⁾. (Civ. 197, 200, 204, 445, 447, 448, 449, 450, 1706, 1769, 1771; Com. 14; Pr. civ. 254; Civ. Fr. 513).

Text. fr. Art. 513. — Il peut être défendu aux prodigues de plaider, de transiger, d'emprunter, de recevoir un capital mobilier et d'en donner décharge, d'aliéner, ni de grever leurs biens d'hypothèques; sans l'assistance d'un conseil qui leur est nommé par le tribunal.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 563-575; I, ed. 5-a, p. 862-865, 868-877, 879;
 BOISTEL, *Cours de dr. commerc.*, 92;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 633;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 215, 421, 601, 604, 606 urm.; II, p. 454, 939, 1019; ed. 1-a, III, p. 38, 39, 459, 651, 659;
 DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 248 urm., 276 urm.; 285 urm.; *Suppl. Interdiction*, 191 urm., 212, 225 urm.;

1) În art. francez 513, corespunzător lipsesc ultimele cuvinte: „O asemenea oprire se va publica”.

- DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 285 bis, 285 bis, V;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 331; II, p. 398, 440; „*De la responsabilité que l'on peut encourir pour une autorisation donnée à un incapable*”; Curier Jud. 6/921;
 DEMOLOMBE, III, 21; VIII, 444, 696, 697, 709-711, 714, 720, 724, 726, 727, 729, 733 bis, 734, 738, 740, 744, 745 urm., 752-757, 759, 761-766, 777, 779;
 GUILLOUARD, *Contrat de mariage*, I, 321;
 HUG, III, 538, 542, 545, 548, 549, 552, 554;
 LAURENT, V, 345, 351, 354, 361-366, 368, 372;
 LYON-CAEN ET RENAULT, *Préc. de dr. commerc.*, I, 160; II, 2562; *Tr. de dr. commerc.*, II, 470 urm.;
 MARCADÉ, art. 513;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 635 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2109, 2123-2130.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 86 urm., 114 urm., 119, 120 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 474; IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 695; V, p. 31, 471; VII, p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89 t. și n. 3, 91 t. și n. 1, 458; IX, p. 676; X, p. 199); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 45, 55, 183 nota 1. „*Câteva considerații generale istorice și critice asupra institutiei consiliului judiciar*”. Dreptul 49/907; *Observație* sub C. Apel Buc. S. I, 195 din 30 Oct. 902. Curier Jud. 11/903; *Observație* sub C. Bruxelles, 28 Iulie 902. Curier Jud. 18/905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 103, 104.
 HÖZÖ D. *Notă* sub Trib. Dorohoi, 92 din 17 Mai 1921. Pand. Rom., 1923, II, 30; *Notă* sub Cas. I, 47 din 4 Mai 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915. Pand. Rom. 1924-1-199;
 NACU, I, p. 442, 702, 703, 704, 705;
 POLIZU-MICSUNESTI N., „*Câteva observații asupra art. 458 c. civ.*” Dreptul 10/1901;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub trib. Toulouse, 3 Iunie 1911. Dreptul 11/1912; *Observație* sub C. Apel Buc. S. IV, 141, din 13 Oct. 1910. Dreptul 65/1910;
 TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 67.

Jurisprudență.

1. Formalitatea publicării sentințelor de punere sau ridicare de sub consiliu judiciar nu este cerută decât în interesul celor de al treilea ca o garanție a drepturilor lor. Lipsa ei nu poate fi propusă de însași persoanele cari au fost scoase de sub consiliu judiciar, de oarece neglijența sau reaua lor credință nu trebuie să vatăme pe aceia cari n'au a-și impută cea mai mică vină. (Cas. I, 130/97, B. p. 345).

2. Perceperea pe mai mult timp cu anticipație a veniturilor poate constitui un împrumut deghizat și ca atare interzis prodigului de a-l face fără asistența consiliului său judiciar, afară numai dacă în fapt și într'o specie a nume, această percepere anticipată nu este un adevărat act de bună administrație, oricare ar fi forma și modalitatea sub care s'ar face primirea anticipată a veniturilor. (Apel Buc. III, Dr. 8/903).

3. Actele anterioare publicării, prin care s'a numit consiliu judiciar, se pot de asemenea anula, dacă sunt făcute cu fraudă a legii și în scop de a eluda de mai înainte efectele unei iminente numiri de consiliu judiciar. Și fraudă de lege se poate dovedi prin toate mijloacele de probațiune, chiar prin simple presupțiuni puternice și concordante. (Trib. Ilfov Comer. Dr. 7/903).

4. Prodigul, fiind incapabil să facă orice acte, afară de acelea arătate anu-

me în art. 458, are în mod incontestabil dreptul de administrare și în consecință, dreptul de a stipula orice convenție în scopul de a face un bun act de administrație, cum ar fi stipularea unei garanții pentru executarea unui contract de arendare ce a încheiat. (Cas. I, 101/903, B. p. 206).

5. Scopul pentru care legiuitorul a edictat dispozițiunile art. 458 codul civil, n'ar fi atins, dacă sub forma unui act de administrație s'ar putea face un act de dispoziție sau înstrăinare, pentru că prodigul nu poate fi autorizat să facă indirect, ceea ce legea oprește de a face direct; că, dar, o arendare pe un timp mai lung de cinci ani și în condițiuni vătămătoare pentru risipitor, poate fi privită ca o înstrăinare indirectă; că un asemenea contract, făcut fără asistența consiliului judiciar, excede capacitatea prodigului, și prin urmare instanța de fond e în drept să reducă la 5 ani un termen mai mare de arendare. (Cas. I, 15 Nov. 1906, B. p. 1792).

6. Dacă este adevărat că atunci când, dintr'o cauză justificată, consiliul judiciar ar fi împiedicat ca personal să asiste pe prodig la o judecată, el poate fi reprezentat printr'un avocat, nu e nici un cuvânt ca consiliul judiciar să nu se poată absentă dela înfățișare, lăsând pe avocatul său să dea toate sfaturile necesare, mai ales când instanța constată că prin aceasta nu s'a

adus nici o vătămare intereselor celui pus sub consiliu judiciar. (Cas. I, 26 Iunie 1907, B. p. 1102).

7. Cu toate că nici un text de lege nu conferă în mod expres consiliului judiciar dreptul ca singur și în contra celui pus sub consiliu să atace în justiție actele isbite de nulitate totuși funcțiunea cu care legea îl investeste implică și dreptul pentru consiliul judiciar de a cere singur anularea actelor făcute cu nesocotința legii, când cel pus sub consiliu nu voeste a o face. (Trib. Ilfov IV, No. 162, 1914; Drep-tul, 1915, p. 69).

8. Conform art. 644 pr. civ., pentru a se intență acțiune de punere sub consiliu judiciar pentru motiv de risipă, se cere pe lângă constituirea unui consiliu de familie, care să-și dea avizul, și avizul medicilor.

Prin urmare în speță, neexistând decât avizul consiliului de familie,

prin care se autoriză ca să se ceară punerea sub consiliu judiciar, fără avizul respectiv al medicilor, această autorizare n'are valoare legală și ca atare nici acțiunea, care este lipsită de o bază legală. (C. A. Buc. III, dec. 32 din 13 Febr. 1922. Jur. Gen. 1923. No. 514).

9. Când se constată că într'un laps de timp relativ scurt, aproape trei ani, o persoană cheltuiește atât sumele obținute prin înstrăinări, circa 2.500.000 lei, cât și sumele obținute din împrumuturi, cari cu dobânzi se cifrează la 22.750.000 lei, înseamnă că averea sa se risipește prin cheltueli atât de mari și disproportionale, în cât conservarea patrimoniului ei este grav și definitiv amenințată, astfel că instituirea unui consiliu judiciar se impune, spre a pune capăt unei administrații dezordonate. (C. Apel Buc. s. II, 157 din 15 April. 1924. Bul. C. Apel 7/924).

Art. 459. — Oprirea de a lucra fără azistența unui consiliu, va putea fi provocată de către acei ce au dreptul de a provoca interdicțiunea; cererea lor trebuie a fi cercetată și judecată tot în acelaș chip; această oprire nu se va putea desființa decât observându-se aceleași formalități. (Civ. 436 urm., 457; Pr. civ. 254, 644 urm.; Civ. Fr. 514).

Text. fr. Art. 514. — La défense de procéder sans l'assistance d'un conseil peut être provoquée par ceux qui ont droit de demander l'interdiction; leur demande doit être instruite et jugée de la même manière.

Cette défense ne peut être levée qu'en observant les mêmes formalités.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, I, p. 563-566; I, ed. 5-a, p. 863-865, 867;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 496, 605;
DALLOZ, *Rép. Interdiction* 261 urm., 312 urm.; *Suppl. Interdiction* 200 urm., 289 urm.;
DEMOLOMBE, VIII, 474, 697, 703, 706, 775;
HUC, III, 541;
LAURENT, V, 343, 344;
MARCADÉ, art. 514;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 635 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a No. 2116, 2117.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 86 urm., 114 urm., 119, 120 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 606, 695; VII, p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89 t. și n. 3, 91 t. și n. 1, 453); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 103.
NACU, I, p. 703;
TĂTARU G. V., *Prezidentul Tribunalului*, p. 68.

Jurisprudență.

1. În codul nostru nu găsim nici un text de lege care să prescrie publicarea hotărârii prin care risipitorii sunt scoși de sub consiliul judiciar. În adevăr, art. 459, care se ocupă de modul

încetării acestei incapacități, în aliniatul II zice: „această poprire de a lucra nu se va putea desființa de cât observându-se aceleași formalități“, adică trebuie o hotărâre care să pronunțe ridicarea consiliului judiciar, și această hotărâre nu trebuie publicată.

pentru că legea nu o cere, după cum o cere la numirea consiliului, și rațiunea este că acela care a devenit capabil va avea grijă să anunțe celor de al treilea ridicarea incapacității sale. În lipsă dar de un text de lege care să ceară publicarea sentinței de ridicarea consiliului judiciar și să prelungească incapacitatea rezultată din numirea acestui consiliu până la publicarea sentinței declarând nule, actele făcute până la această dată, cum nulitățile sunt de drept strict și nu se pot întinde prin deducțiune și analogie, trebuie să recunoaștem că incapacitatea rezultată din numirea unui consiliu judiciar, încetează odată cu pronunțarea hotărârii de ridicare, iar nu de la publicare, căci nu publicarea ci hotărârea judecătorească îl face capabil. (Trib. R.-Sărat, Dec. 16/92, Dr. 6/93).

2. Publicarea hotărârii prin care se ridică Consiliul judiciar unei persoane, nu e cerută decât față de cei de al treilea, cari singuri sunt interesați de a cunoaște noua situație juridică a persoanei; astfel, pentru cel ce fusese pus sub Consiliu judiciar, puțin importă dacă sentința de ridi-

carea consiliului său judiciar ar fi publicată sau nu, fiindcă efectele sentinței de punere sub Consiliu judiciar încetează deodată cu cauzele cari au provocat-o, și dar, când instanța de fond constată încetarea acelor cauze și, pronunță ridicarea Consiliului judiciar, din acel moment persoana a devenit capabilă a-și putea înstrăina averea, independent de faptul publicării sentinței, care nu interesează de cât pe cei de al treilea cari ar trata cu dânsa. (Cas. I, 14 Nov. 1908, B. p. 1835).

3. Protectorul natural al femeii fiind soțul său, iar puterile ce i le dă legea fiind de natură a pune la adăpost pe femeie chiar când ea nu are simțul unei bune administrațiuni a averei, de aci rezultă că o femeie îndată ce s'a căsătorit i se poate ridica consiliul judiciar ce i se înființase anterior, întrucât averea ei este destul de apărată prin ocrotirea puterii maritale a soțului. (Trib. Ilfov s. I, 342, 1912, Curier Jud. 72/912).

4. A se vedea: art. 197 cu nota 35; art. 447 cu nota 3.

Art. 460. — Nici o hotărâre în materie de interdicțiune sau de numire de consiliu nu va putea fi dată, sau de tribunalul de prima instanță sau de curtea de apel, decât după ce ministerul public își va pronunța concluziunile sale. (Civ. 435, 445, 457 urm.; Pr. civ. 80, 644 urm.; Leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 515).

Text. fr. Art. 515. — Aucun jugement, en matière d'interdiction, ou de nomination de conseil, ne pourra être rendu, soit en première instance, soit en cause d'appel que sur les conclusions du ministère public.

Doctrină străină.

DALLOZ, *Rép. Interdiction*, 120;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 635 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, n. 2117.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 86 urm., 114 urm., 119, 120 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 57, 63, 64, 236, 353, 606, 695; VII, p. 552; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 89 t. și n. 3, 91 t. și n. 1, 458); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 55;
CANTACUZINO MATEI, p. 103;
NACU, I, p. 703.

Jurisprudență.

1. În virtutea art. 2 al legii din 1877 pentru atribuțiunile ministerului public, prezența procurorului la diferitele instanțe e cerută neapărat numai când ministerul public are calitate de parte principală; în ceea ce privește pe minori și interziși, asistența procurorului e păstrată numai ca parte ală-

turată. Când dar e vorba de a se da risipitorului un consiliu judiciar, prezența procurorului nu este cerută neapărat; prin urmare, neasistând la judecarea cauzei nu se violează art. 460, care dela promulgarea legii din 1877 nu se mai poate aplica de cât în conformitate cu art. 2 dintr'această lege. (Cas. I, 314/Sept. 25/90, B. p. 1001).

CARTEA II

DESPRE BUNURI ȘI DESPRE OSEBITELE MODIFICAȚIUNI ALE PROPRIETĂȚII.

TITLUL I

Despre distincțiunea bunurilor.

Art. 461. — Toate bunurile sunt mobili sau imobili. (Civ. 2, 113, 396, 401, 408, 428, 462 urm., 472 urm.; 489 urm., 1242 urm., 1265, 1272 urm., 1295, 1315 urm., 1685, 1697, 1727, 1751, 1824 urm., 1895 urm., 1909; Com. 490, 811; Pr. civ. 58 urm., 406, 492 urm.; Civ. Fr. 516).

Text. fr. Art. 516. = Tous les biens sont meubles ou immeubles.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 21, 40;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 676;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 16 urm.; *Suppl. Biens*, 3 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 646.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 127 urm.;
NACU, I, 710, 717 urm.

Jurisprudență.

1. Chestiunea dacă un obiect este a se consideră ca mobil sau ca imobil, este o chestiune de drept care nu poate

fi rezolvită prin voința părților, ci numai prin voința legiuitorului rezultând dintr'un text de lege. (Cas. I, 213/Iun. 13/81. B. p. 499).

CAPITOLUL I

Despre imobili.

Art. 462. — Bunurile sunt imobili sau prin natura lor, sau prin destinațiunea lor, sau prin obiectul la care ele se aplică. (Civ. 463 urm., 467 urm., 471, 1750; Pr. civ. 492; Civ. Fr. 517).

Text. fr. Art. 517. — Les biens sont immeubles, ou par leur nature ou par leur destination, ou par l'objet auquel ils s'appliquent.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 22;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 679;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 17 urm.; *Suppl. Biens*, 3 urm.
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 647;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 482.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 140;
CANTACUZINO MATEI, p. 42 și urm.;
NACU, I, p. 721.

Jurisprudență.

1. Din momentul ce este constatată că un pod este fixat prin stâlpi de ambele maluri ale râului, trebuie a i se recunoaște caracterul de imobil prin

natura sa, conform principiului stabilit de art. 462 din codul civil, și deci, trebuie a fi impus la funciar, când ael pod aparține unui particular și perечеbe în folosul său taxe de trecere. (Cas. III, 12 Ian. 1911, B. p. 94).

Art. 463. — Fondurile de pământ și clădirile sunt imobili prin natura lor. (Civ. 464, 465, 470; Civ. Fr. 518).

Text. fr. Art. 518. — Les fonds de terre et les bâtiments sont immeubles par leur nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 6, 7, 11, 440 urm.; II, ed. 5-a, p. 6-8, 14, 626 urm.;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 27 urm., 31, 32, 34, 42, 43, 91;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 680;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 18 urm.; *Suppl. Biens*, 3 urm.
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 341 bis;
DEMOLOMBE, IX, 104, 105, 125, 168-172;
GARSONNET, *Tr. théor. et prat. de proc. civ.*, IV, p. 28;
GUILLOUARD, *Tr. du louage*, I, 296 urm.
HUC, IV, 9-11;
LAURENT, V, 411, 416;
MARCADÉ, art. 518;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 647;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 483 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
CANTACUZINO MATEI, p. 42;
NACU, I, p. 722.

Jurisprudență.

1. Din dispozițiunile art. 463 și 464 din codul civil rezultă că, dacă clădirile și morile de vânt sau de apă, asezate pe stâlpi, sunt imobile prin natura lor, este că materialele care le compun fiind încorporate cu solul, fac împreună un singur tot, se identifică și dobândesc aceeași natură ca solul.

Prin urmare, un pavilion fotografie așezat pe stâlpi de zid, care nu are aderență cu solul și care poate fi transportabil, nu poate fi considerat ca imobil prin natura lui. (Cas. I, 7 Iunie, 1906, B. p. 1079).

Drumurile de fer, în ce privește șinele atașate la terasamente, cât și materialul rulant, neputând fi considerate ca imobile prin natura lor, sunt imobile prin destinațiune, și devin avere mobiliară atunci când se dispune de ele prin vânzare sau în alt mod, ca despărțite de pământ. (Cas. III, 23 Martie 1907, B. p. 1013).

3. Potrivit art. 463 codul civil, clădirile fiind imobile prin natura lor, urmează că tot ceea ce constituie o parte integrantă a unei clădiri are a fi considerat ca imobil prin natura lui,

și aceasta nu numai când este alipit în mod material la fond, dar și când este transportabil. (Apel Buc. II, Dr. 77/909, p. 615).

4. Din termenii art. 463 c. civ., rezultă că sunt imobile prin natura lor, fondurile de pământ și clădirile care fac parte integrantă cu solul, chiar când aceste clădiri n'au fost făcute de proprietarul terenurilor ci de un arendaș sau uzufructuar iar prin clădiri se înțeleg nu numai construcțiunile aderențe la sol, dar și orice adunare de materiale consolidate în clădire, cari fac un corp cu clădirea și sunt destinate să o completeze. (Cas. II, 162. 1911. Curier Jud. 3/1912).

5. Clădirile fiind imobile prin natura lor, chiar când sunt făcute de o persoană care nu este proprietara terenului, nu pot fi constituite în gaj, spre deosebire de mașinile și ustensiile afectate exploatărei unei fabrici cari nu devin imobile prin destinație decât dacă sunt atașate exploatărei fondului de însuș proprietarul terenului și prin urmare pot fi constituite în gaj. (Trib. Ilfov, s. II com. 1914; Dreptul 1915, p. 109).

Art. 464. — Morile de vânt, sau de apă, așezate pe stâlpi, sunt imobili prin natura lor. (Civ. 462, 473; Civ. Fr. 519).

Text. fr. Art. 519. — Les moulins à vent ou à eau, fixes sur piliers et faisant partie du bâtiment, sont aussi immeubles par leur nature.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 5, 6; II, ed. 5-a, p. 7;
 BAUDRY ET CHAUVEAU *Des biens*, 45.
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 681;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 29 urm.; *Suppl. Biens*, 9;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 341 bis;
 DEMOLOMBE, IX, 124-126;
 DURANTON, III, 24;
 LAURENT, V, 409, 418;
 MARCADÉ art. 519, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, 648 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2239.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
 CANTACUZINO MATEI, p. 42;
 NACU, I, p. 722.

Jurisprudență.

1. Moara în care instalația mecanică face un singur trup cu clădirea în care e așezată și care este încorporată pământului, nu poate fi considerată decât ca un imobil prin natura lui, potrivit art. 463 și 464 c. civ. iar dacă acest din urmă art. nu prevede ca imobile prin natura lor și morile cu motor de benzină, explicațiunea

este că redactarea acestui text are caracter enunțativ, iar nu limitativ și nici nu se putea altfel, față de imposibilitatea în care se găsește legiuitorul de a face o enumerațiune a tuturor sistemelor de mori, care în urma marelui progres al industriei, au devenit numeroase. (Trib. Roman. 203 din 1 Iunie 1921. Jur. Gen. 1923. No. 1085, Pand. Rom. 1923, III, 92).

2. A se vedea: art. 463 cu nota 1.

Art. 465. — Recoltele cari încă se țin de rădăcini, și fructele de pe arbori, neculese încă, sunt asemenea imobili.

Indată ce recoltele se vor tăia și fructele se vor culege, sunt mobili. (Civ. 463, 466, 471, 472 urm., 484, 972, 1295, 1393, 1730; Pr. civ. 467, 468; Civ. Fr. 520).

Text. fr. Art. 520. — Les récoltes pendantes par les racines, et les fruits des arbres non encore recueillis, sont pareillement immeubles.

Dès que les grains sont coupés et les fruits détachés, quoique non enlevés, ils sont meubles.

Si une partie seulement de la récolte est coupée, cette partie seule est meuble.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 47 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 680, 933;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 33 urm.; *Suppl. Biens*, 10;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 648, 653;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2205, 2242.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
 CANTACUZINO MATEI, p. 42;
 NACU, I, p. 723.

Jurisprudență.

1. Vânzările de produse prinse de rădăcini nu se pot considera de cât ca vânzări de bunuri mobiliare, și, ca atare sunt scutite de plata taxei de înregistrare. (Cas. I 69/905, B. p. 146).

2. După art. 465, 482 și 484 din codul civil, recoltele prinse de rădăcini sunt imobile prin incorporatie și, ca atari, aparțin proprietarului fondului, în virtutea dreptului său de proprietate.

Prin urmare, atunci când un contract de arendă se reziliază înainte de culegerea recoltei proprietarul reintrând în stăpânirea moșiei, are, prin aceasta chiar dreptul asupra recoltei prinsă încă de rădăcini, cu îndatorire numai, rezultând dintr'un principiu de echitate, ca să despăgubească pe fostul arendaș de cheltuielile arăturii și semănăturii. (Cas. II, 3 Dec. 1910. Bul. p. 1745).

Art. 466. — Arborii ce se taie, devin mobili. (Civ. 465, 473, 529 urm.; Civ. Fr. 521).

Text. fr. Art. 521. — Les coupes ordinaires des bois taillis ou de futaies mises en coupes réglées, ne deviennent meubles qu'au fur et à mesure que les arbres sont abattus.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 8-10; II, ed. 5-a, p. 10-13;
BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 48 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 680;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 35 urm.; *Suppl. Biens*, 14 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 145-155, 160 urm., 180;
LAURENT, V, 419, 420, 426-431, 457;
MARCADÉ, art. 520, 521, n° 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 648, 653;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2242, 2243.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141 urm., 143 urm., 339;
CANTACUZINO MATEI, p. 42;
NACU, I, p. 723.

Jurisprudență.

1. Când se reclamă despăgubirea prețului unor arbori tăiați, aceasta nu e decât o acțiune personală, nefiind vorba de un imobil, ci de valoarea unor arbori tăiați, care prin natura lor au devenit mobili, după art. 462 combinat cu art. 466. (Cas. I, 125/74, B. p. 42).

2. Cu toate că arborii netăiați încă, din natura lor sunt imobili, vânzarea unei păduri spre tăiere e o adevărată vânzare de obiecte mobile, căci conține toate elementele unei vânzări care tinde la mobilizațiunea unor obiecte imobile. (Cas. I, 319/76, Nov. 5/76. B. p. 425).

3. În principiu general, pădurile sunt imobile prin natura lor și se mobilizează numai prin destinațiunea ce le dă proprietarii, precum în cazul când sunt supuse tăierii la epoca determinate, și destinate prin urmare a fi tăiate și considerate ca fructe. (Trib. Prahova I, Dec. 17/81, *Dr.* 68/82).

4. Asemănat art. 466 din codul civil, vânzarea spre tăiere a unei păduri este o vânzare de avere mobilă, căci

se are în vedere starea arborilor despărțiți de pământ prin tăiere.

Din acest punct de vedere, asemenea vânzări de pădure sunt supuse la plata taxei de înregistrare, conform art. 45 din legea timbrului. (Cas. III, 30 Oct. 1907, B. p. 1654).

5. Dacă cumpărătorul unei păduri de exploatare vinde dreptul său unei alte persoane, prin această operație nu face altceva decât cesionează acelei persoane un drept incorporeal, iar nici de cum nu se face o nouă vânzare de pădure pentru că până la tăierea pădurii, cumpărătorul nu obține un drept direct de proprietate mobilă asupra arborilor din pădure, ci numai un drept de creanță contra vânzătorului pentru a obliga pe acesta de a-i predă și lăsa pădurea spre exploatare. (Cas. III, 30 Oct. 1907, B. p. 1654).

6. Din art. 466 din codul civil, rezultă că vânzarea unei păduri spre a fi tăiată este o vânzare de avere mobilă, căci se are în vedere starea arborilor despărțiți de pământ prin tăiere. Asemenea vânzare, deci, trebuie să fie supusă la plata taxei de înre-

gistrare, conform art. 47, alin. 3 din legea timbrului.

Cu toate acestea, până la tăierea pădurii cumpărătorul nu obține un drept direct de proprietate mobilă asupra arborilor din pădure, ci numai un drept de creanță contra vânzătorului pentru a-l obliga pe vânzător să-i predea pădurea spre exploatare.

Un asemenea drept de creanță nu se poate califica decât un bun mobil prin determinarea legii, sau un drept incorporeal (art. 474 din codul civil).

Prin urmare, dacă cumpărătorul unei păduri de exploatare vinde dreptul său unei alte persoane, și aceasta cesionează dreptul său altei persoane, prin asemenea operații nu se face o nouă vânzare de pădure, ci pur și simplu se cesionează un drept incorporeal, pentru care Statul are a percepe taxa de 20 bani la sută, ca pentru ce-

siune de drept incorporeal (art. 30, alin. 1 din legea timbrului. (Cas. III, 19 Sept. 1908, B. p. 1545).

7. După dispozițiile art. 465 și 466 c. civ., arborii netăciți încă se consideră imobile numai pe timpul cât nu sunt despărțiți de pământ, iar nu și atunci când sunt vânduți spre tăere, căci, în acest caz, nu se are în vedere decât o avere mobilă despărțită de pământ, deși despărțirea nu s'a efectuat încă.

Prin urmare, Curtea de apel constată că deși pădurea se află pe picior în momentul adjudecării, însă arborii erau destinați tăerei, calificarea vânzării pădurei ca vânzare de bunuri mobile este conformă cu art. 466 cod. civil. (Cas. I, 31 Mai 1913, B. p. 1136).

8. Vânzarea de arbori destinați tăerei, este o vânzare de lucruri mobile iar nu imobile. (C. Apel Iași s. II, 18 Mai 1920. Justiția (Iași). 1-2/920).

Art. 467. — Animalele ce proprietarul fondului dă arendașului pentru cultură, sunt imobile pe cât timp li se păstrează destinațiunea lor. (Civ. 462, 468, 503; Pr. civ. 407, 410, 493; Civ. Fr. 522).

Text. fr. Art. 522. — Les animaux que le propriétaire du fonds livre au fermier ou au métayer pour la culture, estimés ou non, sont censés immeubles tant qu'ils demeurent attachés au fonds par l'effet de la convention.

Ceux qu'il donne à cheptel à d'autres qu'au fermier ou métayer, sont meubles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 12-15; II, ed. 5-a, p. 15-17, 19;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 59, 59-4°, 64 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 683, 684;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 63 urm.; *Suppl. Biens* 16 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 203, 205, 209, 235 urm., 242-244;
HUC, IV, 19;
LAURENT, V, 443, 447;
MARCADÉ, art. 522, n° 4, 524, n° 4;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 657;
PLANIOL, I, ed. 3-a, N°. 2220-1°.

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 152 urm., 156 urm., 171 urm., 600; (X. p. 556);
CANTACUZINO MATEL p. 46, 47;
NACU, I, p. 725.

Art. 468. — Obiectele ce proprietarul unui fond a pus pe ele¹⁾ pentru serviciul și exploatarea acestui fond sunt imobile prin destinațiune.

Astfel sunt imobile prin destinațiune, când ele s'au pus de proprietar pentru serviciul și exploatarea fondului:

Animalele afectate la cultură;

1) Din eroare se zice „ele“ în loc de „el“.

Instrumentele arătore;
 Semintele date arendașilor sau colonilor partiați¹⁾;
 Porumbii din porumbărie;
 Lapinii²⁾ ținuți pe lângă casă;
 Stupii cu roi;
 Peștele din iaz (heleștaie);
 Teascurile, căldările, alambicurile, lăzile³⁾ și vasele;
 Instrumentele necesare pentru exploatarea fierăriilor, fabricelor de hârtie și altor uzine;
 Paietele și gunoăiele.

Mai sunt imobili prin destinațiune toate efectele mobiliare ce proprietarul a așezat către fond în perpetuu. (Civ. 462, 467, 469, 473, 503, 1746, 1750, 1909; Pr. civ. 406, 407, 493; L. p. înființarea Băncii agricole, Art. 7; Civ. Fr. 524).

Text. fr. Art. 524. — Les objets que le propriétaire d'un fonds y a placés pour le service et l'exploitation de ce fonds, sont immeubles par destination.

Ainsi, sont immeubles par destination, quand ils ont été placés par le propriétaire pour le service et l'exploitation du fonds:

Les animaux attachés à la culture;
 Les ustensiles aratoires;
 Les semences données aux fermiers ou colons partiaires;
 Les pigeons des colombiers;
 Les lapins des garennes;
 Les ruches à miel;
 Les poissons des étangs;
 Les pressoirs, chaudières, alambics, cuves et tonnes;
 Les ustensiles nécessaires à l'exploitation des forges, papeteries et autres usines;
 Les pailles et engrais.

Sont aussi immeubles par destination, tous effets mobiliers que le propriétaire a attachés au fonds à perpétuelle demeure.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 13-15, 17-20; II, ed. 5-a, p. 15, 17-24, 26, 27; III, ed. 5-a, 701;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 66, 68, 70, 71, 78, 81, 82, 86, 87, 92, 96;
 BAUDRY ET LOYNES, *Du nantissement*, etc. III, 2006-2008;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 682 urm., 869;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 63 urm., 97, 106 urm.; *Suppl. Biens*, 16 urm., 22, 28 urm.;
 DEMOLOMBE, IV, 236, 258-260; IX, 28, 214 bis, 220, 247, 248, 250, 251, 261-263, 265, 266, 268, 276, 278, 293-295, 309;
 DURANTON, IV, 62;
 GUILLOUARD, *Tr. de louage*, II, ed. 1-a, 552; II, ed. 3-a, 552;
 HUC, IV, 19, 22, 24, 28, 31, 34, 35;
 LAURENT, V, 433-435, 442, 450-453, 455, 456, 458-460, 464-467, 481, 482, 546;
 MARCADÉ, art. 524;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 657 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2210-2229.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 152 urm., 156 urm., 171 urm., 600; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. II, ed. 2-a, p. 251; V, p. 561, n. 1, 574; IX, p. 575

1) „Coloni partiați”, se numesc arendași cari cultivă pământul, plătind proprietarului arenda în natură, adică în o parte din fructe.

2) Adică: epurii de casă.

3) Din eroare se zice „lăzile”, în loc de „căzile”, în art. francez: „cuves”.

nota; *Observație* sub. Juec. ocol. II Iași, 2315 din 12 Aprilie 1903. Curier Jud. 42/1903;

CANTACUZINO MATEI, p. 46, 47;

DUMITRESCU A. M., II, 692;

NACU, I, p. 725 urm.;

SIEFERT E. DR. „*Despre natura contractului prin care băncile pun la dispoziția clienților casele de bancă*” Curier Jud. 10-11/1920.

INDEX ALFABETIC

Accesorii 1.	Hotel 1.
Amanet 10.	Imobile prin destinație 1, 10.
Animale 2.	Imobile prin natura lor 4, 8, 10.
Apreciere suverană 7.	Instrumente arătoare 2.
Arat, a se vedea „Instrumente arătoare”.	Locație 6, 8, 9.
Arendare, a se vedea „Locație”.	Mașine 3, 8, 10.
Candelabre 4.	Mobile 4, 5, 9.
Chirie, a se vedea „Locație”.	Mobile prin natura lor 4.
Clădire 1, 10.	Privilegii 3, 6.
Conducte de țigeli 9.	Sechestru, a se vedea „Urmărire silită”.
Dotă 2.	Sobe 1, 4.
Enumerare enunțiativă și limitativă 4.	Suverană apreciere 7.
Fabrică 3, 8.	Taxa de înregistrare 9.
Gaj 10.	Urmărire silită 2, 3, 8.
Gaz 1, 4.	Vânzare 9.
	Ziduri 1.

Jurisprudență.

1. Nu se socotesc ca obiecte făcând parte integrantă dintr'o clădire numai zidurile, mari și mici, din cari ea se compune, ci și accesoriile care intră atât de mult în esența ei, în cât fără ele clădirea ar rămâne necompletă, neisprăvită și incapabilă de a produce utilitatea în vederea căreia a fost construită. Astfel, un hotel fiind construit în vedere de a fi exploatat ca atare, este inadmisibil ca el să fi putut vreodată a-și împlini scopul fără încălzit și fără luminat; deci dacă spre încălzirea și luminarea lui proprietarul a garnisit camerile cu sobe de tuciu și a introdus gaz aeriform prin așezare de tuburi de metal în interiorul pereților și prin împodobire cu accesoriiile care le făceau proprii la uzul pentru care fuseseră așezate, adică cu becuri sau alte aparate analoage apte a da lumina, atât sobele cât și becurile de gaz au dobândit îndată caracterul de nemiscătoare prin destinațiunea ce le-a fost dată de proprietarul care le-a așezat acolo și au devenit astfel parte integrantă cu imobilul. (Apel Buc. III, 167, Mai 26/82, Dr. 66/82).

2. Animalele, instrumentele arătoare și alte obiecte destinate pentru serviciul și exploatarea fondului dotal, nu pot fi urmărite, de oarece prin destinațiunea lor aparțin aceluși imobil, conform aceasta cu art. 467 și 468. (Cas. I, 282/Aug. 24/83, B. p. 755).

3. Instrumentele și mașinele așezate într'o fabrică cu destinațiune a servi la fabricare de zahăr, au devenit imobile prin destinațiune, și ca atari nu se pot sechestra și urmări deosebit de către vânzătorul lor, ci numai odată cu fondul pentru exploatarea cărui au

fost destinate. (Trib. Ilfov, not., 1543, Sept. 20/83, Dr. 68/83).

4. Acest articol nu face decât niște simple enunțări asupra obiectelor devenite imobile prin destinațiune, enunțări care nu sunt limitative, și nici nu poate fi altfel în prezența imposibilității în care se găsește legiuitorul de a face o enumerațiune exactă de toate obiectele întrebunțate pentru exploatarea unui fond și care în fata merului progres al industriei au devenit numelele de tuciu așezate de proprietar spre roase. Astfel, sobele de zid, precum și a înlocui pe cele de zid, sunt imobile prin natura lor, sau imobile prin destinațiunea ce le-a dat-o proprietarul de a aduce un serviciu indispensabil și în perpetuu exploatărei fondului. Iar becurile de gaz aeriform, candelabrele, policandrele sunt mobile prin natura lor, căci nici serviciul lor nu este absolut inispensabil într'o casă, nici accesiunea cu conductele nu este astfel în cât dacă s'ar detașa imobilul s'ar deteriora cât de puțin, ori conductele așezate prin zid și-ar pierde caracterul și usagiul. (Trib. Ilfov, s. not., 277 Nov. 19/81, Dr. 9/82).

5. După art. 473, toate lucrurile care se pot transporta dintr'un loc în altul în regulă generală sunt mobile. Prin excepțiune parte din aceste lucruri sunt considerate ca imobile prin destinațiune, când proprietarul unui imobil, conform art. 468, a destinat oare cari lucruri mobile pentru exploatarea unui imobil. Dar această ficțiune, emanând dela voința proprietarului, nu poate dura în contra voinței lui, ci trebuie să înceteze îndată ce a încetat și voința care le-a dat atare ficțiune sau destinațiune, și lucrurile trebuie să își reiă starea lor naturală de lucruri mobile. (Apel Iași, II, 168, Nov. 14/83, Dr. 11/84).

6. Mobilele puse de proprietar pentru serviciul fondului închiriat, devenind imobile prin destinațiune, conform art. 468 Codul civil, chiria lor este plătită cu privilegiu, ca și chiria imobilului din care fac parte integrantă. (Apel Buc. II, Dr. 27/901).

7. După art. 468, ultimul aliniat din codul civil, sunt imobile prin destinațiune toate efectele mobiliare ce proprietarul a așezat către fond în perpetuu și chestiunea de a se ști cari din aceste efecte sunt imobile prin destinațiune este o chestie de apreciere a ins-

tantei de fond. (Cas. I, 13 Nov. 1907, B. p. 1689).

8. Spre deosebire de imobilele prin natura lor devin imobile prin destinație în sensul art. 468 c. civ., toate obiectele pe cari proprietarul unui fond le-a așezat pe el pentru serviciul și exploatarea lui. Legiuitorul a imobilizat aceste obiecte în vederea interesului agricol sau industrial cu condiție că ele să fie așezate pe acest fond de către proprietarul lui și în interesul exploatării acestui fond.

Așa fiind, mașinele instalate într-o fabrică nu poate fi considerate ca imobile prin natura lor căci nu fac parte din clădirea propriu zisă ci ele sunt considerate ca imobile prin destinație dacă au fost atașate la clădire de proprietarul fondului și în interesul exploatării lui.

Prin urmare, dacă arendașul unui teren construiește o fabrică de brichete pe acel teren, mașinele așezate de arendaș în acel fond industrial în interesul exploatării industriale, nu au putut deveni imobile prin destinație ci au rămas avere mobilă, putând face obiectul unei urmăriți mobiliare din partea unui creditor al său. (Cas. II, 162/911, Curier Jud. 3/1912).

9. Imobilizarea unui obiect mobil

prin destinație presupune în mod necesar faptul proprietarului, iar nu acela al unui chiriaș sau arendaș fără invocarea expresă a proprietarului terenului. Așa dar, cel care instalează un obiect pe un fond oarecare în calitate de chiriaș, cum ar fi în cazul așezării unui conduct de țitei de către o societate petroliferă pe un teren ce ține în arendă pe un timp determinat și fără obligația de a-l lăsa proprietarului la expirarea contractului, îl instalează numai pe timpul cât ține dreptul său de arendă, care e un drept mobilă, apoi și când transmite la altul acest drept mobilă, desigur că nu transmite decât tot un drept mobilă pentru care nu se plătește taxe de înregistrare. (Cas. III, 17 Mai 1913, B. p. 1257).

10. Clădirile fiind imobile prin natura lor chiar când sunt făcute de o persoană care nu este proprietara terenului, nu pot fi constituite în gaj, spre deosebire de mașinile și utensilele afectate exploatării unei fabrici care nu devin imobile prin destinație decât dacă sunt atașate exploatării fondului de însuși proprietarul terenului și prin urmare pot fi constituite în gaj. (Trib. Ilfov, s. II com. 1914; Dreptul 1915, p. 109).

11. A se vedea: art. 163 cu nota 2.

Art. 469. — Proprietarul se presupune că a așezat către fond în perpetuu efecte mobiliare, când acestea sunt întărite cu ghips, var sau ciment, sau când ele nu se pot scoate fără a se strică sau deteriora, sau fără a strică sau deteriora partea fondului către care sunt așezate.

Oglizile unui apartament se presupun așezate în perpetuu, când parchetul pe care ele stau, este una cu boaserea¹⁾ camerei.

Aceasta se aplică și la tablouri și alte ornamente.

Statuetele sunt imobile când ele sunt așezate înadins, chiar când ele s'ar putea scoate fără fractură sau deteriorație. (Civ. 468, 1199, 1200 urm.; Pr. civ. 493; Civ. Fr. 525).

Text. fr. Art. 525. — Le propriétaire est censé avoir attaché à son fonds des effets mobiliers à perpétuelle demeure, quand ils y sont scellés en plâtre ou à chaux ou à ciment, ou lorsqu'ils ne peuvent être détachés sans être fracturés et détériorés, ou sans briser ou détériorer la partie du fonds à laquelle ils sont attachés.

Les glaces d'un appartement sont censées mises à perpétuelle demeure, lorsque le parquet sur lequel elles sont attachées fait corps avec la boiserie. Il en est de même des tableaux et autres ornements.

Quant aux statues, elles sont immeubles lorsqu'elles sont placées dans une niche pratiquée exprès pour les recevoir, encore qu'elles puissent être enlevées sans fracture ou détérioration.

1) Adică: lemnăria.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 18-20; II, ed. 5-a, p. 24-26;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 83, 86, 89, 90;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 688 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 106 urm., 119 urm.; *Suppl. Biens*, 28 urm., 31 urm.;
 DEMOLOMBE, IX, 283, 309, 316, 318, 319;
 HUC, IV, 36;
 LAURENT, V, 476;
 MARCADÉ, art. 525;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 660;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2210-2229.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 152 urm., 156 urm., 171 urm., 600; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; X, p. 556);
 CANTACUZINO MATEI, p. 46, 47;
 DUMITRESCU A. M., II, 692;
 NACU, I, p. 727, 728.

Jurisprudență.

1. Rezervoarele de petrol construite din fier și fixate prin postamente de zid de către o societate în pământul ce i-a fost arendat, devin imobile prin încorporație conform art. 469 c. civil și deci sunt supuse impozitului funciar. (Cas. III, 24 Mai 1913, B. p. 1274).

2. În același sens deciziunea Cas. III. din 10 Sept. 1913. B. p. 1686, cu adăogirea la finalul hotărârii: „...acest impozit trebuind a fi plătit de acel ce profită de venitul conductei încorporată terenului“.

3. A se vedea: art. 463 cu nota 3.

Art. 470. — Urloaele sau țevile ce servesc pentru conducerea apelor la un fond de pământ, sau la vreo casă, sunt imobili și fac parte din proprietățile la cari servesc. (Civ. 462; Pr. civ. 493; Civ. Fr. 523).

Text. fr. Art. 523. — Les tuyaux servant à la conduite des eaux dans une maison ou autre héritage, sont immeubles et font partie du fonds auquel ils sont attachés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 6; II, ed. 5-a, p. 7;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 54;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 681;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 27; *Suppl. Biens*, 8;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 345 bis;
 DEMOLOMBE, IX, 149;
 HUC, IV, 18;
 LAURENT, V, 409;
 MARCADÉ, art. 523;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 653;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2209.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 141, 143 urm., 151; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909);
 CANTACUZINO MATEI, p. 46;
 NACU, I, p. 728.

Art. 471. — Sunt imobili prin obiectul la care se aplică: uzufructul lucrurilor imobili, servitudinile, acțiunile cari tind a revendica un imobil. (Civ. 461, 517, 565, 576 urm., 1750; Civ. Fr. 526).

Text. fr. Art. 526. — Sunt immeubles, par l'objet auquel ils s'appliquent :
L'usufruit des choses immobilières ;
Les servitudes ou services fonciers ;
Les actions qui tendent à revendiquer un immeuble.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 24-27; II, ed. 5-a, p. 31-34 ;
BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 188 ;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 690, 908 ;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 136 urm. ; *Suppl. Biens*, 35 urm. ;
DEMOLOMBE, 352, 354, 355, 357, 366-368, 371, 372 ;
GARSONNET, I, p. 529, 531 ;
LAURENT V, 490, 491, 495 ;
MARCADE, art. 526 n. 4 ;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 662 urm. ;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2230-2233, 2879 ;
TROPLONG, *Du louage*, I, 17.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 178 urm., 183 urm. ; (III, part. II, ed. 2-a, p. 648, 649 ; X, p. 556 ; XI, p. 533) ;
CANTACUZINO MATEI, p. 42, 43 ;
DIMITRIU I. MATEI, „*Asupra acțiunii în revendicare*“. Pagini Juridice, 22/1908 ;
G. A., *Nota sub. Trib. Tecuci 842 din 21 Dec. 1920. Pand. Rom.* 1923, II, 223 ;
NACU, I, p. 169, 729, 730.

CAPITOLUL II

Despre mobili.

Art. 472. — Bunurile sunt mobili prin natura lor, sau prin determinatiunea legii. (Civ. 461, 473 urm., 1751, 1909 ; Pr. civ. 411 ; L. propr. liter. (Mon. of. 68/923), Art. 7 ; Civ. Fr. 527).

Text. fr. Art. 527. — Les biens sont meubles par leur nature, ou par la détermination de la loi.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 119 ;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 693 ;
DALLOZ, *Rép. Biens*, 169 urm. ; *Suppl. Biens*, 41 urm. ;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 665 ;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2237.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 186 ;
CANTACUZINO MATEI, p. 42, 43 ;
NACU, I, p. 711 urm., 730.

Jurisprudență

1. Dreptul de farmacie din pricina naturii sale speciale, are o manifestare complexă cu un caracter patrimonial care poate fi obiect de tranzacțiuni, fiind susceptibil de a fi în comerț. Acest drept de farmacie e un bun mobilier incorporal. (C. Apel Craiova

S. I, 44 din 28 Dec. 1920. Justiția (Craiova) 9/921) ;

2. Un fond de comerț este un bun mobilier incorporal, fiindcă majoritatea elementelor componente sunt bunuri mobiliare corporale. (Trib. Buzen s. II, 300 din 27 Nov. 1922, Jur. Gen. 1924, No. 1833).

3. A se vedea : art. 473 cu nota 1 ; art. 1411 cu nota 29.

Art. 473. — Sunt mobili prin natura lor, corpurile cari se pot transporta dela un loc la altul, atât acele care se mișcă

de sine precum sunt animalele, precum și cele cari nu se pot strămută din loc decât prin o putere străină, precum sunt lucrurile neînsuflețite. (Civ. 467 urm., 472, 827, 1316; Com. 490; Civ. Fr. 528).

Text. fr. Art. 528. — Sont meubles par leur nature, les corps qui peuvent se transporter d'un lieu à un autre, soit qu'ils se meuvent par eux-mêmes, comme les animaux, soit qu'ils ne puissent changer de place que par l'effet d'une force étrangère, comme les choses inanimées.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 120;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 693;
DALLOZ, *Rép.* Biens, 170;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 665;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2238-2240;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 187 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 43, 44;
NACU, I, p. 731.

Jurisprudență.

1. Farmacia fiind un fond de comerț, trebuie să fie considerată ca ori care fond de comerț, ca lucru mișcător. Și caracterul de mobilitate al farmaciilor e incontestabil și sub C. Caragea, întru cât sub C. Caragea dreptul de farmacie nu eră un *privilegium rei* alipit de cutare imobil. (Cas. I, 213/Iun. 13/81, B. p. 498).

2. Dreptul de farmacie din pricina naturii sale speciale, are o manifestare complexă cu un caracter patrimonial

care poate fi obiect de tranzacțiuni, fiind susceptibil de a fi în comerț. Acest drept de farmacie e un bun mobiliar incorporal. (C. Apel Craiova s. I, 44 din 28 Dec. 1920. *Justitia* (Craiova), 9/921).

3. Un fond de comerț este un bun mobiliar incorporal, fiindcă majoritatea elementelor componente sunt bunuri mobiliare corporale. (Trib. Buzeu s. II, 300 din 27 Nov. 1922, *Jur. Gen.* 1924, No. 1833).

4. A se vedea: art. 463 cu nota 1;

Art. 474. — Sunt mobili prin determinațiunea legii, obligațiunile și acțiunile cari au de obiect sume exigibile sau efecte mobiliare, acțiunile sau interesele în companii de finanțe, de comerț sau de industrie, chiar și când capitalul acestor companii constă în imobili.

Aceste acțiuni sau interese se socot ca mobili numai în privința fiecărui din asociați și pe cât timp ține asociațiunea.

Sunt asemenea mobili prin determinațiunea legii, veniturile perpetue sau pe viață asupra Statului sau asupra particularelor. (Civ. 462, 472, 1639, 1837; C. com. 78 urm., 131, 166—167; Civ. Fr. 529).

Text. fr. Art. 529. — Sont meubles par la détermination de la loi, les obligations et actions qui ont pour objet des sommes exigibles ou des effets mobiliers, les actions ou intérêts dans les compagnies de finance, de commerce ou d'industrie, encore que des immeubles dépendants de ces entreprises appartiennent aux compagnies. Ces actions ou intérêts sont réputés meubles à l'égard de chaque associé seulement, tant que dure la société.

Sont aussi meubles par la détermination de la loi, les rentes perpétuelles ou viagères, soit sur l'État, soit sur des particuliers.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 27-31, 457; II, ed. 5-a, p. 35-40, 650;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 129, 167, 169;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 447;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 693 urm., 701; II, p. 618;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 178 urm.; *Suppl. Biens*, 44 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, V, 60 bis, IV;
 DEMOLOMBE, IX, 350, 351, 372-376, 403, 408, 415, 418, 423, 424, 437, 438, 440;
 DURANTON, IV, 119 urm.;
 HUC, IV, 41;
 LAURENT, V, 495, 499, 500, 505, 509, 511, 513;
 MARCADÉ, art. 529, n. 1 și 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 666 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3, No. 2244-2261;
 POUILLET, *Des brevets d'invention*, 197, 198; *Des marques de fabrique*, 92; *De la propriété littéraire et artistique*, 183 urm.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 189 urm., 199 n. 2; (X, p. 94, 96, 97; XI, p. 206 n. 2); „*Avem sau nu, în dreptul actual rente perpetue*“. Dreptul 76/909;
 CANTACUZINO MATEI, p. 43, 44;
 DEGREA ALEXANDRU, *Scrieri juridice*, vol. IV, „*Diversae causarum figurae*“, p. 234;
 MEITANI GEORGE, „*Despre rentele perpetue în codicele român*“. Dreptul 58/1902;
 NACU, I, p. 116, 166, 731, 732, 733;
 FLORIN ȘION, „*Considerațiuni asupra existenței rentelor perpetue în Dreptul român*“. Curier Jud. 62/1904.

Jurisprudență.

1. Din cuprinsul dispozițiilor art. 474, 523, 550, 776, 1892 și 1907 c. civ., rezultă că legiuitorul a consacrat în codicele român renta perpetuă cu același caracter personal și mobiliar și prin esență răscumpărabilă ca și în legislațiunea franceză și italiană, care i-a servit ca model, iar din faptul eliminării art. 530 și 1909—1911 din codul Napoleon, nu poate rezulta intenția legiuitorului român de a schimba acest caracter al rentei perpetue, de oarece alte texte de lege evidentiază că și în legislația română renta perpetuă poate fi răscumpărată, astfel art. 776 c. civ.,

care vorbind de împărțeala imobilului ipotecat pentru garantarea unei rente, și autorizând răscumpărarea acestei rente pentru înlesnirea operațiilor împărțelei, înțelege a vorbi de o rentă perpetuă. (Cas. I. 641 bis, 6 Nov. 1913, B. p. 1962. Jur. Rom. 1914, p. 65. Curier Jud. 1914, p. 55).

2. Renta perpetuă constituită cu prețul unui capital mobiliar este recunoscută în dreptul nostru atât în cazul când este creată cu titlu oneros, cât și în cazul când ia naștere dintr'un contract cu titlu gratuit, întrucât nu se vede motivul pentru a decide altfel. (C. Apel Craiova s. II, 176/911. Curier Jud. 8/912).

CAPITOLUL III

Despre bunuri în raportul lor cu cei ce le posed.

Art. 475. — Vericine poate dispune liber de bunurile ce sunt ale lui, cu modificațiunile stabilite de legi.

Bunurile care nu sunt ale particularilor sunt administrate și nu pot fi înstrăinate decât după regulile și formele prescise anume pentru ele. (Civ. 199 urm., 390 urm., 426 urm., 445, 454, 458, 480 urm., 1243, 1248., 1265, 1285, 1306, 1307, 1706, 1845: Pr. civ. 75, 80, 291; Com. 16, 712; Civ. Fr. 537).

Text. fr. Art. 537. — Les particuliers ont la libre disposition des biens qui leur appartiennent, sous les modifications établies par les lois.

Les biens qui n'appartiennent pas à des particuliers, sont administrés et ne peuvent être aliénés que dans les formes et suivant les règles qui leur sont particulières.

Doctrină străină.

- ABRY ET RAU, I, p. 185-192; I, ed. 5-a, p. 188, 268-273, 275-279, 281, 283;
 BAUDRY ET FOURCADE *Des personnes*, I, 217, 302;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 171;
 BONFILS, *Manuel de dr. int. publ.*, 391 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 705;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 263, 270;
 GUILLOUARD, *Tr. du contrat de Société*, 7;
 LAURENT, I, 287 urm.; XXVI, 189; XXIX, 276;
 LYON-CAEN ET RENAULT, *Tr. de dr. com.*, II, 1057;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 678;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 3061;
 WEISS, II, p. 430.º

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 199 urm., 229 urm.; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67 nota 1, 70;
 CANTACUZINO MATEI, p. 39 urm.;
 CERNEA B., *Concluzii* sub. Trib. Ilfov s. I Com., 150 din 2 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923-II-209;
 NACU, I, p. 114 urm., 167, 734; II, p. 10.

INDEX ALFABETIC

Abrogare 5, 12.	Mica proprietate 5, 8.
Anulare 4, 5, 7, 10, 13, 14	Mostenitori 7, 8, 13.
Bisericii 13.	Neimproprietăriți 5, 8, 13, 14.
Clăcași 1, 5, 8, 12, 13, 15.	Notari 9.
Comună 1, 2, 4, 5, 10, 13, 14.	Nulități 4, 5, 7, 10, 13, 14.
Comunități 16.	Obiceul pământului 16.
Constituție 4, 5, 8, 11-13, 15.	Pământuri rurale 2, 3, 4, 5, 14.
Cumpărare, a se vedea „Vânzare” și 6, 7, 8, 13, 15.	Partaj 8.
Derogare 12.	Persoane morale 16.
Dijmă 13.	Preoți 13, 14.
Dobrogea 5.	Prescripție 15.
Expropriere 2.	Puturi păcură 3.
Improprietăriți 1, 5-7, 12, 13, 15.	Regulament organic 13.
Inalienabilitate 1-5, 11-15.	Revizuire 5, 8, 12.
Inprescriptibilitate 15.	Rurală lege, a se vedea „Legea rurală”, „Pământuri rurale”.
Insurajei 5, 8, 15.	Săteni 1-5, 7-15.
Instrăinare 1-5, 8, 10-14.	Schimb 5, 8, 12.
Interpretare 5, 12.	Sol-sub-sol 3.
Ipotecări 3.	Străini 1, 2, 5, 8.
Legea rurală 1-14.	Sucesiuni 12.
Lege interpretativă 3, 5, 9-14, 15.	Testament 12.
Locație 3.	Tranșacție 10.
Mănăstiri 16.	Vânzare, a se vedea „Cumpărare” și 2, 3, 7, 13, 14.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul, prin art. 7 leg. rur. nu a înțeles că numai acei săteni pot cumpăra pământ de la cei înproprietăriți care vor fi fost și clăcași înainte de promulgarea acelei legi, ci că instrăinarea unor asemenea bunuri să se facă ori către comuna sau către vre un alt sătean, iar nu străin. (Apel Buc. III, Mart. 26/76, Dr. 18/76).

2. Legea rurală departe de a creea o incapacitate în privința locuitorilor țărani, le-a acordat dreptul asupra pogoanelor lor cedate, cu restricțiune de a nu le putea vinde în termen de 30 ani către străini, ci numai către comună sau la alți locuitori săteni, și aceasta din punctul de vedere de a nu deveni prea curând fără proprietăți, fără ca prin această dispozițiune să

izbească în drepturile lor civile, căci în asemenea caz legiuitorul ar fi indicat și modul cum au a fi reprezentați în atare condițiuni. Or, legea de expropriere pentru utilitate publică fiind o lege posterioară legii rurale, și locuitorii rurali bucurându-se de toate drepturile lor civile, fără a li se creea vre o incapacitate, dânsii pot legal conveni asupra prețului locului expropriat de oare ce ei nu intră între persoanele incapabile de a contracta prevăzute de art. 16 și 17 din legea de expropriere. (Cas. I, 310/Sept. 13/77, B. p. 271).

3. Legiuitorul când a declarat pe țărani de proprietari asupra pământurilor rurale a înțeles a'i face proprietari atât asupra solului cât și subsolului, cu restricțiune însă de a nu-l putea instrăina sau ipoteca în termen de 30 ani (art. 7 leg. rurală din 1864 și art. 1 leg. interpretativă din anul 1879). Or, contractul prin care sătenii cedează dreptul pentru un timp nedeterminat de a face puturi pe proprietatea lor rurală, pentru a extrage păcură, nu poate fi privit ca contract de locațiune ci ca contract de vânzare, căci prin el se instrăinează sub-fața solului, ceea ce n'a voit legiuitorul. (Cas. I, 218/Iun. 11/84, B. p. 526).

4. Prin art. 7 al legii din 1864, pământul dobândit conform legii rurale, este inalienabil în timp de 30 ani, principiu consacrat și prin constituție și prin legea din 1879; însă săteanul poate instrăina în acel timp numai comunei sau unui sătean; și prin sătean nu se înțelege un individ care simplu locuiește în comuna în circumscripțiunea căreia se află pământul dat conform legii rurale, ci acel individ care prin profesie obicinuită este sătean ca și vânzătorul. adică țaran și care este

sătean, nu la 1864 ci la epoca înstrăinării. Înstrăinările făcute în contra legii rurale nu s'ar putea anulă și acțiunea de revendicare nu s'ar putea exercită cu scop de a se cere restituirea pământului înstrăinat în contra prescripțiilor legii din 1864, dacă ne vom mulțumi a cere numai ca cumpărătorul să fi fost locuitor în comuna respectivă în 1864. (Cas. I, 90/Mart. 5/85, B. p. 171).

5. Prohibițiunea din art. 132 al constituțiunei este imperativă și conține într'însa ideea inalienabilității în sens foarte larg așa că nu mai permite să se facă înstrăinări de pământ nici chiar între consătenii neimproprietăriți sau către comună, ceea ce în art. 7 din legea rurală de la 1864 se prevede, și mai târziu o lege interpretativă a acestui articol, din 13 Februarie 1879, o expunea și mai categoric. Și dacă într'o constituțiune se inseriu numai principiile generale, rămânând ca prin legi speciale posteroare să se facă aplicațiunea lor, apoi nu tot astfel se poate argumentă și pentru art. 132 din constituțiune de oare ce nu s'a declarat printr'însul numai în principiu inalienabilitatea pământurilor date foștilor căcași, principiu care eră consacrat încă dela început prin art. 133 din constituțiunea de la 1866 nerevizuită, și se găseă chiar și în legea rurală de la 1864, în art. 7, ci în vedere că cei 30 ani din lege aveau să expire în curând, pe ocaziunea revizuirii din 1884, s'a prevăzut un termen de alți 32 ani, s'a întins inalienabilitatea și la pământurile însurăteilor, cum și la aceia care au cumpărat sau vor cumpără în loturi mici proprietăți de ale statului. Camerele de revizuire de atunci s'au mai ocupat și de locuitorii cuprinși în raza unei comune urbane; tot prin art. 132 au aplicat inalienabilitatea și la pământurile vândute în Dobrogea; mai mult decât atât, au prevăzut din nou și au regulamentat schimburile acelor pământuri. Așa fiind ele au făcut o lege specială prin care au oprit cu desăvârșire înstrăinarea în termenul acolo prevăzut cu corolariul schimbului. Din cele ce preced se vede dar că scopul camerilor de revizuire a fost de a abrogă atât concesiunea din art. 7 legea rurală din 1864, prin care alienabilitatea eră permisă către un consătean, cât și legea interpretativă a art. 7 legea rurală din 13 Februarie 1879, prin care se specifică că acel sătean să fie neimproprietărit. Apoi, o constituțiune este legea legilor și întru cât ea conține dispozițiuni generale prohibitive, cum este art. 132, anulează concesiunile acordate de legi anterioare cum este art. 7 legea rurală și interpretarea lui prin legea din 1879, cu atât mai

mult cu cât constituțiunea din 1866 care este posteroară leg. rur. s'a revizuit mai târziu de cât interpretarea făcută art. 7, și au existat rațiuni puternice care au justificat prohibițiunea strictă introdusă în urmă, apoi nici nu s'a mai reamintit prin revizuire de menținerea concesiunilor din legile anterioare, așa că ele nu mai pot fi în vigoare. Aceasta e cu atât mai adevărat cu cât legiuitorul, văzând că mare parte din micii proprietari ce el crease se deslipiseră de pământurile lor, de oare-ce unele instante judecătorești făceau o rea aplicațiune a art. 7 din legea rurală, a fost silit să interprete acest articol prin legea din 1879 și le-a permis înstrăinarea numai către consăteni neimproprietăriți. Și chiar creindu-le această situațiune, încă s'au găsit săteni cari, renunțând la pământurile lor pentru un pret de nimic, se întorceau la vechiul proletariat. Dacă acele pământuri treceau la alți concetăteni, deși improprietăriți, legiuitorul nu putea să vadă cu ochi buni înăvuirea onora în detrimentul celorlalți, mai cu seamă că îngrijise treptat să improprietărească pe însurăteii și să ajungă la idealul de a realiza mica proprietate făcându-i în același timp pe toți proprietari. O rațiune, pe cât politică, pe atât economică și socială, a condus pe legiuitor să prohibe înstrăinările pământurilor ce a dat sătenilor, și cu toate că restrângeă dreptul de proprietate, a căutat să țină acel pământ nedeslipit de cultivatori pentru interesul apărării naționale și conservarea familiei, luând și garanții ca proprietatea lor să nu fie atacată, nici fătis, nici pe ascuns, până vor ajunge la o cultură în care să aprecieze mai bine interesul de a fi proprietar. Prin urmare, față cu situațiunea anormală ce găsisse în 1884, s'a văzut nevoit să prohibe în definitiv prin constituțiunea revizuită ori ce fel de înstrăinare, afară de schimb. Aceasta rezultă neîndoios chiar din desbaterele urmate în camerele de revizuire cu ocaziunea votării art. 132 (Monitorul Oficial No. 134 din 5 Aprilie 1884). Ceea ce confirmă și mai mult abrogarea prin art. 132 din constituțiune a legilor anterioare relative la înstreinarea proprietății rurale, este că, cu ocaziunea discuțiunei aceluși articol în camerele de revizuire ministrul domeniilor a promis că va aduce o lege desvoltătoare principiilor inalienabilității; de unde se vede că legiuitorul n'a mai avut intențiunea să mențină concesiunile din art. 7 legea rurală. Admisibilitatea către un consătean neimproprietărit ar face totdeauna a se eludă legea și a se nimici scopul ei, de oare ce nimeni nu ar putea opri pe un cumpărător de un pământ rural neimpro-

prietărit ca să revândă la rândul său pământul cumpărat dela un clăcaș chiar și unui străin, el nedetținându-l în virtutea legeri rurale și să continue astfel cu câți-va alții cu cumpărarea de la foștii clăcași și revinderea către streini a tuturor pământurilor date la 1864, reducând pe țărani iarăși la proletariatul de care legiuitorul a căutat să-i scape. (Trib. R.-Sărat, Proces-verbal, Mai 8/87, *Dr.* 56/87. *In acelas sens:* Trib. Teleorman, 58, Mart. 4/92, *Dr.* 34/93; și Apel Craiova, II, *Dr.* 210/91).

6. Deși după dreptul comun femeii îi e permis a cumpără imobile, față însă cu principiul inalienabilității din legea rurală, dispozițiunile sale sunt limitative, așa că nu se pot întinde și la femeii. A permite femeii cumpărare de pământ după legea rurală, ar fi a face să se acumuleze pământurile în mâinile unora, de oarece n'ar mai există nici o rațiune ca concesiunea să nu se întindă și la mama, surorile sau fiicele unui cultivator, desființându-se astfel cu desăvârșire împărțirea făcută de legiuitor. Chiar dacă soțul nu ar fi împrietărit, totuși femeia nu poate beneficia de concesiunile legeri rurale, de oarece mai târziu ar urmă să se permită și soțului ei să cumpere și să ajungă iar la un rezultat opus scopului legii. (Trib. R.-Sărat, Mai 8/87, *Dr.* 56/87).

7. Din cuprinderea art. 7 din L. rurală din 1864, rezultă că orice vânzare făcută de către un sătean sau de către moștenitorii săi, relativ la pământurile cu care au fost împrietăriti în virtutea zisei legi, către o altă persoană afară de comună sau de vre-un sătean, este nulă. (Cas. III, 95, Sept. 12/88. *Bul.* p. 796)

8. Adunările convocate la 1884 pentru revizuirea unor anume puncte din constituțiunea dela 1866, văzând că termenul de 30 ani din art. 133 din vechia constituțiune, pentru inalienabilitatea pământurilor foștilor clăcași prevăzută prin legea rurală de la 1864, avea să expire în curând și preocupate de înalte interese sociale nu au făcut de cât au mai prelungit încă cu 32 ani inalienabilitatea, reproducând-o după vechiul text, așa cum era acolo cu referire la legea rurală, prin urmare cu permisiunea înstrăinării acestor pământuri către consătenii neîmprietăriti și până la concurența întinderii de pământ recunoscută unui fost clăcaș; că dacă legiuitorul ar fi avut intențiunea să declare absolut inalienabile menționatele pământuri, ar fi prevăzută aceasta expres și categoric, mai cu seamă că se răsturnă mare parte din economia legeri rurale; dar scopul său nu a fost nici cu ocaziunea confecționării acestei legi și mai puțin în constituțiantă de a împiedică pe consătenii

neîmprietăriti să cumpere pământuri, ci de a opri pe străini dela aceasta ca să nu se strice mica proprietate ce el crease și să nu deslipească pe cultivatori de pământurile lor în interesul apărării naționale și a conservării familiei, până când ei însăși vor putea să aprecieze mai bine necesitatea de a fi proprietari, că aceasta se constată și mai mult prin redacțiunea art. 132, în care se inseră că sunt și rămân inalienabile etc., prin urmare se confirmă existența inalienabilității din vechia constituțiune, care este în legătură cu legea rurală. Pentru legiuitor a fost și rămâne îndiferent dacă pământul rural trece de la un consătean la altul când acesta este neîmprietărit, neputând el împrietări pe toți de o dată, destul numai să nu intre în mâini străine și să nu întrecă suma de 11 pogoane cât se recunoaste de legea rurală unui fost clăcaș, spre a menține mica proprietate; că a fi împiedecat pe consătenii neîmprietăriti să cumpere pământuri până la concurența sumei de mai sus, ar fi fost a expune pe toți succesorii împrietăritilor de la 1864 a rămâne cu câte unul sau două pogoane ce li s'ar fi convenit în urma partagiului, cu produsul căroră neputându-se nici chiar nutri, le ar fi abandonat, lăsându-le necultivate și închiriindu-și munca lor, aiurea, revenind prin urmare la vechiul proletariat. Dacă însă legiuitorul constituțiant a prevăzută prin același art. 132 și pe însurătel ca și pe acei ce au cumpărat sau vor cumpără în loturi mici proprietăți de ale Statului, este că la 1884, când revizuiă constituțiunea, s'au găsit încă două categorii de mici proprietari care îi crease posterior legeri de împrietărire de la 1864, și a aplicat inalienabilitatea și la pământurile lor, tot pentru același period de 32 ani, însă nu a schimbat în nimic condițiunile legeri rurale, și nu se poate susține că dacă s'a înglobat la un loc mai multe categorii de săteni, s'ar fi renunțat la inalienabilitatea condiționată de altă dată și interpretată prin legea dela 1879 și s'ar fi declarat absolută inalienabilitatea, de oare ce urmă să se introducă și celelalte două categorii de împrietăriti confundându-le cu împrietăritii dela 1864 și supunându-le acelorăși condițiuni din legea rurală în ce privește înstrăinările. Și dacă s'au mai introdus și schimbările, aceasta s'a făcut pentru că ele nu erau prevăzute prin legea rurală; apoi nu numai că nu a alterat în nimic condițiunile inalienabilității din acea lege, ci din contră le-a mai confirmat încă odată declarând categoric că schimbările de pământ contra pământ nu intră în prohibițiunile legeri, așa că le-a concedat și străinilor dreptul de

a schimbă cu rurali, însă cu corectivul de a le oferi alte pământuri, tot de aceeași întindere și calitate, aceasta iarăși în avantajul ruralilor și în scopul menținerii unei proprietăți deosebit de celelalte rațiuni de ordine superioară care au determinat permisiunea lor. Acestea rezultă și din desbaterile camerelor constituante cu ocaziunea votării art. 132 din constituțiune, mai cu seamă din ale Senatului. (Trib. Prahova, I. Ian. 18/90, *Dr.* 29/90. In acest sens: Trib. Dolj, II, Oct. 19/92, *Dr.* 49/93).

9. Imprejurarea că un sătean a ocupat postul de notar și agent la percepția comunală, funcțiuni de altfel temporare, nu poate ridica dreptul celui sătean, care nu încetează de a fi cultivator, mai cu seamă în lipsă de funcțiune, de a cumpăra pământ rural când nu este impropricțar. Apoi, o asemenea prohibițiune fiind de drept strict, urmă să fie expres declarată, și ea nu se găsește nici în legea rurală, nici în legea interpretativă a art. 7 din legea rurală, și ar fi fost a împiedeca munca, a nimici cultura și dezvoltarea ruralilor și a deservi interesele comunelor dacă cei ce ar ști să scrie și să citească, și astfel să poată ocupa și vre-o funcțiune în comuna lor, să nu poată obține un petec de pământ care să-l alipească mai mult de țara în care s'a născut. (Trib. Prahova, I. Ian. 18/90, *Dr.* 29/90).

10. După art. 1 și 2 din legea interpretativă a art. 7 al legii rurale, înstrăinările de pământuri rurale, făcute de săteni la alte persoane de cât comuna sau vre-un alt sătean, fiind nule de drept, prin urmare părțile nu pot nici să transigă asupra lor. (Cas. I. 164/Apr. 26/90, B. p. 465).

11. Nici din textul art. 139 din constituțiunea de la 1881, nici desbaterile ce au avut loc cu ocaziunea discutării și votării acestui articol, nu rezultă că constituanta a avut intențiunea să modifice art. 7 din legea rurală de la 15 August 1864, precum și legea din 13 Februarie 1879, pentru menținerea și executarea art. 7 în sensul de a opri pe săteni de a înstrăina pământurile la alți săteni în cazurile prevăzute de acele legi. Prin art. 131 din constituțiunea de la 1884, legiuitorul menținând inalienabilitatea pământurilor rurale, cu excepțiunile prevăzute în legea rurală din 1884 și cea interpretativă din 1879, nu a voit a face altceva decât să dea inalienabilității pământurilor date sătenilor un caracter constituțional și să prelungească termenul fixat pentru această stare de inalienabilitate. (Cas. I. 324/93. — *Contra*: Apel Craiova, II, No. 210/91).

12. Dacă, după legea rurală din 1864, înstrăinarea, fie prin acte între vii, fie

prin testament, a pământurilor date foștilor clăcași prin aceea lege eră permisă sub oare care condițiuni anume indicate, și dacă apoi atât constituțiunea din 1866 cât și legea din 1879 pentru menținerea și executarea art. 7 din legea rurală, nu aduce vre-o derogare la principiul stabilit prin aceea lege, ba din contră, legea din 1879 nu numai că menține în mod expres înstrăinarea pământurilor între locuitorii săteni, dar recunoaște chiar și schimbul de pământ contra pământ, fără a distinge dacă locuitorii sunt săteni sau nu (art. 13). Însă constituanta din 1884, chemată a revizui anume puncte din vechea constituțiune de la 1866, ocupându-se și de art. 133 din aceea constituțiune, care prevedea inalienabilitatea pământurilor foștilor clăcași pe timp de 80 ani, termen ce eră tocmai să expire, a decretat inalienabilitatea acestor pământuri cum și acelor ale noilor impropricțariți, încă pe un period de 32 ani. Și principiul stabilit de constituțiunea din 1884 este absolut, adică legiuitorul constituant din 1884 a înțeles a decretă, prin art. 132, inalienabilitatea, fără vre-o rezervă din acele prevăzute în legea rurală de la 1864 sau aceea de la 1879, ceea ce în adevăr și reese din chiar cuprinsul acestui text, învoindu-se numai schimbul de pământ, contra pământ, făcându-se prin urmare o singură excepțiune la principiul general al inalienabilității, și aceasta pentru motivul că legiuitorul nu a considerat schimbul ca o înstrăinare. Dacă legiuitorul constituant din 1884 ar fi înțeles a decretă inalienabilitatea condiționată din legea rurală de la 1864, o spunea în termeni precisi sau cel puțin se referă la aceea lege, cum a făcut legiuitorul constituant de la 1866, care, prin art. 133, declară că „*inalienabilitatea pământurilor foștilor clăcași în timp de 30 ani, prevăzută prin legea rurală, este menținută*”, ceea ce denotă că în spiritul lui n'a fost a aduce vre-o schimbare la cele stabilite prin legea rurală, pe când constituțiunea de la 1884 decretând inalienabilitatea pământurilor foștilor clăcași cum și a noilor impropricțariți, nu numai că nu se referă la legea rurală, dar încă prin art. 129 declară „*abrogate toate dispozițiunile din legi, decrete, regudamente și alte acte contrarii cu cele așezate de ea*”, deci și dispozițiunile relative la înstrăinarea pământurilor rurale între săteni prin acte între vii sau testamentare, prevăzute în legea de la 1864 și aceea de la 1879, și din care dispozițiuni ea nu menține de cât schimbul de pământ contra pământ, prevăzut în legea de la 1879, prin art. 14 ceea ce denotă că în spiritul lui a fost de a nu mai permite înstrăinarea pământurilor între săteni nici prin alte acte între vii de

cât prin schimb și nici prin testament. A se admite contrariul, ar fi să se neocotească voința bine exprimată a legiuitorului constant de la 1884, care prin art. 132 nu face numai declarațiuni de principiu pentru ca să aibă nevoie de legi speciale spre a putea fi aplicat ori a necesită considerațiuni trase din principiile generale de drept spre a putea fi interpretat, ci decretează dispozițiuni negative și absolute și restricțiuni precise la modul de a dispune al locuitorilor săteni de pământurile lor rurale abrogând prin art. 129 legile anterioare în dispozițiunile contrarii; ar fi apoi să se răstoarne întregul sistem adoptat de legiuitorul de la 1864 în privința dreptului de proprietate al sătenilor asupra pământurilor lor după expirarea termenului de 32 ani în privința succesiunii, sistem eminamente tutelar și care deroagă în totul de la dreptul comun. Astfel, testamentul nu poate forma un titlu pentru a deține un pământ rural. (Trib. Suceava, Oct. 21/93, *Dr.* 75/93).

13. Legea rurală din 1864 nu se ocupă de improprietărirea și a preoților. Această lege respectă numai dispozițiunile anterioare, relative la această chestiune. Însă, cu ocaziunea delimitării locurilor pe cari foștii clăcași se improprietăreau, s'a fixat și întinderea pământului care eră îndoit de decât al unui clăcaș, ce proprietarii de moșii erau obligați, după legea din 1847 și art. 13 ultimul alineat din regulamentul organic, să condece fără plată sau dijmă preoților de pe la sate. Prin aceasta, locurile bisericilor nu deveneau proprietatea exclusivă a preoților (v. circulara No. 25645 din 1864). Deci dar preoții n'au fost tratați ca clăcași, și nici au fost vre'odată improprietăriți, chiar dacă erau fii de clăcași, pentru că spre a fi improprietărit se cerea să fie cultivator de pământ. Și cum legea declară inalienabil terenul pe care foștii clăcași au fost improprietăriți, afară numai dacă achizitorul nu este însăși comuna sau un sătean cultivator de pământ neimproprietărit din o circumstanță oare care după legea din 1864, urmează de aci că un preot, deși fiu de clăcaș neimproprietărit, însă având o altă profesiune, iar nu aceea de sătean cultivator de pământ, nu are capacitatea la 1882 ca să cumpere pământul unui fost clăcaș; prin urmare, contractul de vânzare este nul și el cată a fi obligat să delase terenul în posesiunea și proprietatea celui de la care l'a cumpărat sau reprezentanților săi. (Apel Buc. I, 55 Mart. 10/93, *Dr.* 37/93).

14. Deși după art. 14 din legea pentru menținerea și executarea art. 7 din legea rurală, se declară nule actele de înstrăinarea pământurilor rurale ce

vor interveni de la promulgarea acestei legi, însă o atare dispozițiune nu a putut fi luată de cât pentru străinii ce ar fi voit a deveni proprietari rurali, iar nu și pentru săteni. În acest caz legiuitorul n'ar fi prevăzut prin art. 1 din acea lege că vânzările făcute de improprietărit către comună sau vre-un sătean sunt permise. Deci un preot cultivator de pământ, fiu de clăcaș și neimproprietărit după legea rurală, e în drept de a cumpăra un pământ rural, întru cât atari înstrăinări nu erau prohibite de cât pentru persoanele care nu erau cultivatoare de pământ, săteni, și pentru cei cari n'ar fi avut o întindere de pământ recunoscută unui fost clăcaș prin legea din 1864. (Trib. Buzău, 318, Sept. 1/92, *Dr.* 37/93).

15. Din legea de la 1864, relativă la improprietărirea țaranilor, legea interpretativă din 1879 și din art. 132 din constituție reese că legiuitorul român, în timp de aproape 30 ani, a reînnoit principiul că toate pământurile acordate, fie foștilor clăcași, fie însurățeilor, sunt și rămân inalienabile. În fața acestor texte precise rămâne a se ști dacă aceste pământuri declarate inalienabile sunt și imprescriptibile. În principiu, nu sunt susceptibile de prescripțiune decât lucrurile cari sunt obiectul unei proprietăți private, sau cari pot fi puse în comerț; și prin art. 1844 se prevede că nu se poate prescrie domeniul lucrurilor cari, prin natura lor proprie, sau prin o declarație a legii, nu pot fi obiectul de proprietate privată. Din momentul dar ce legea a dispus ca cel improprietărit nu poate dispune de acel pământ în timp de 30 ani, el nu e proprietar absolut, și, prin urmare, aceste pământuri, fiind scoase din comerț prin lege chiar, ele nu sunt susceptibile de prescripțiune. (Cas. I, 149/93, Mai 9/93, B. p. 436).

16. Deși sub legislațiunea veche nici o dispozițiune din lege nu reglementa modul de stabilire al persoanelor morale, cu toate acestea, de fapt, este constant că mai multe comunități, mai cu seamă dintre cele cu caracter reeligios, au existat în țară, uzând de toate drepturile și prerogativele acordate unei persoane morale, dobândind drepturi imobiliare și altele, și pentru a nu cita decât monastirile închinat, comunitățile catolice și protestante, cari toate au dobândit drepturi imobiliare în singura lor calitate de comunități, și dar cu drept cuvânt se poate argumenta și susține că asemenea asociațiuni puteau dobândi ființa lor morală prin îngăduire și toleranță din partea guvernului țării. Această îngăduire și toleranță constituie uzul pământului în privința acelor personalități morale. De s'ar decide că chiar singura a-

ceastă toleranță a guvernului nu e suficientă pentru a da existenței de fapt a unei comunități, caracterul de personalitate morală, că aceea toleranță ar trebui consacrată prin vre-o recunoaștere expresă a acelei personalități, apoi o asemenea recunoaștere reiese din aprobarea domnească pusă pe petițiunea ce i se adresează de o comunitate israelită spre a cere aprobarea statutelor și din legalizarea statutelor de

minister. (Apel Buc. I, 214, Oct. 29/93, Dr. 79/93).

17. A se vedea: Art. 7 și 11 Indexul „Persoane morale” și „străini” și notele respective relative la dreptul de a dobândi imobile rurale în România; art. 480 cu notele respective; art. 654 cu notele 5, 7; art. 1306 și 1310; indexul „Pământuri rurale” și „Străini” și notele respective.

Art. 476. — Drumurile mari, drumurile mici și ulițele cari sunt în sarcina statului, fluviile și râurile navigabile sau plutoare, țărmurile, adăugirile către mal și locurile de unde s'a retras apa mării, porturile naturali sau artificiali, malurile unde trag vasele și în deobște toate părțile din pământul României cari nu sunt proprietate particulară, sunt considerate ca dependințe ale domeniului public. (Civ. 478, 495 urm., 647, 963, 1310, 1844; Constit. 19, 20; L. regimului apelor (Mon. of. 137/924) Art. 1, 8; L. Energiei (Mon. of. 143/924). Art. 6 urm.; Civ. Fr. 538).

Text. fr. Art. 538 — Les chemins, routes et rues à la charge de l'État, les fleuves et rivières navigables ou flottables, les rivages, lais et relais de la mer, les ports, les havres, les rades, et généralement toutes les portions du territoire français qui ne sont pas susceptibles d'une propriété privée, sont considérés comme des dépendances du domaine public.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 39-43; II, ed. 5-a, p. 50, 51 urm., 53, 56-64;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 184;
 BAUDRY ET TISSIER, *De la prescription*, 144;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 183;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 707 urm., 729, 736, 737;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 254 urm.; *Suppl. Biens*, 55;
 DEMOLOMBE, IX, 458 bis, 460;
 HUC, IV, 62;
 LAURENT, V, 255; VI, 42;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 679 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 3069-3076.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 201 urm., 363, 652; (II, p. 416 urm.; V, p. 118; XI, p. 80); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67 nota 1; *Observație* sub. Cas. Belg. 11 Mai 1912. Dreptul 81/1913. *Observație* sub. C. Apel Buc. s. I, 106 din 15 Mart. 1908. Dreptul 41/1908; *Observație* sub. Cas. III, 35 din 27 Ian. 910. Dreptul 25/1910; „O chestiune importantă asupra regimului apelor curgătoare în România”. *Pagini Juridice* 17/907;
 ALEXANDRESCU TRAIAN, *Nota* sub. Cas. Fr. Req., 29 Ian. 1919. *Jurispr. Gen.* 4/1923, No. 254;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 39, 40;
 NACU, I, p. 734 urm.;
 ORĂNESCU C., „*Râurile navigabile și flotabile în raport cu domeniul public*”. *Curier Jud.* 34/1910;
 RADOVICI SEBASTIAN, *Notă* sub. Trib. Romanși, 461 din 30 Iunie 1911. *Curier Jud.* 58/1911;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. C. Apel Bruxelles 9 Dec. 912. Dreptul 81/1913; *Observație* sub. C. Apel Gand, 24 Dec. 1907. Dreptul 53/1909;
 TIRON N. N., „*Regimul apelor navigabile sau plutoare*”. *Curier Jud.* 11/916.

INDEX ALFABETIC

Acțiuni posesorii 8, 9, 19.	Navigabilitate 1, 2, 3, 4, 14, 16, 18, 20, 21, 23.
Canalizare 1, 2, 3.	Precaritate 1.
Cimitire 25.	Prejudiciu 1, 3.
Concesiuni 1, 4.	Prescripție 3, 6, 11, 13, 14, 20, 25.
Constituție 22.	Redevență 16, 18, 26,
Construcțiuni 10, 11.	Regulament organic 1, 2, 3, 18, 21, 23, 26.
Derogare 4.	Revendicare 12.
Despăgubiri 1, 3, 5, 6, 7.	Riverani 1, 2, 3, 6, 7, 11, 14, 15, 16.
Domeniu privat 25.	Riuri navigabile 1, 2, 3, 4, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23.
Domeniu public 1-4, 6, 9-14, 16-26.	Servituți 3, 4, 5, 6, 7, 11, 20.
Drept câștigat 2, 4.	Taxe 22.
Drept de folosință 1, 2, 3, 23, 26.	Toleranță 1, 2, 9, 10, 16, 26.
Drumuri 6.	Uzураре 19.
Expropriere 12, 17, 24.	
Folosință 1, 2, 3.	
Ghecet (drept de) 14.	
Interpretare 6.	
Lucrări de utilitate 1, 3.	
Mori 23, 26.	
Mărginași 1, 3, 4, 6, 11.	

Jurisprudență.

1. Domeniul public ne fiind susceptibil de un drept privat de proprietate, el nu poate procura mărginașilor de cât un drept de folosință limitat la destinația esențială la care domeniul public este afectat. De la acest principiu decurge o îndoită consecință: 1) ori ce concesiune dobândită de mărginași pe domeniul public este prin natura ei precară și revocabilă; 2) dacă prin modificările aduse domeniului public, într'un scop de interes general, se atinge sau se desființează drepturile de folosință ale mărginașilor, atingerea sau desființarea unor asemenea drepturi poate da loc la despăgubiri când dreptul de folosință ce-l exercitau era conform cu destinația esențială a domeniului public; din contră, nici o despăgubire nu se poate acorda când folosința de care se bucurau mărginașii prin toleranță sau concesiuni speciale era abuzivă sau nu corespundea destinației esențială la care domeniul public era afectat. Astfel fiind, râul Dâmbovița, fiind declarat navigabil încă de sub regulamentul organic, el face parte din domeniul public și nu poate avea o altă destinație de cât a servi la navigațiune și la alimentarea orașului București cu apă; și dacă prin canalizarea acestui râu s'au pus în imposibilitate riveranii de a mai scurge în Dombovița apele stabilimentelor de băi, această jienire de interese nu le poate da dreptul la despăgubire, de oarece folosința ce trăgeau din apropierea sus menționatului râu era abuzivă și constituia o simplă toleranță. (Cas. I, 345/Oct. 18/83, B. p. 944).

2. După regulamentul organic și legea din 17 Martie 1865, râul Dâmbovița este declarat de râu navigabil și de domeniu public, și ca atare nu poate fi susceptibil de a deveni un drept de proprietate privată. Dacă dar cineva a fost tolerat de a avea scurgerea ape-

lor din stabilimentul său de băi în Dâmbovița, prin aceasta nu a putut dobândi nici un drept real în contra dispozițiilor citatelor legi și a principiilor decurgând din modul de folosință asupra proprietăților de domeniu public. Insuși regulamentul organic, departe de a recunoaște un asemenea drept de scurgere proprietarilor riverani, nu se preocupă de cât de mijlocul de a face a se scurge bălțile și mocirlele ce erau la acea epocă în București și numai în interesul general al salubrității publice, în nepuință de a face alt-fel, a prevăzut formarea canalelor de scurgerea acelor bălți în Dâmbovița. Deci proprietarul unui asemenea stabiliment de băi nu se poate plânge că prin canalizarea Dâmboviței i s'a închis canalul ce avea de scurgerea apelor menagere, desființându-i-se un drept câștigat. (Trib. Ilfov, I, 811. Ian. 23/82, Dr. 30/83).

3. Este incontestabil în drept că toate lucrurile care fac parte din domeniul public sunt inalienabile, imprescriptibile, și ca atari nici o servitute proprie zisă nu poate fi constituită în sarcina lor. Acest principiu însă nu se opune la plata unei indemnizațiuni în favorul proprietarilor riverani ai unei porțiuni a domeniului public care suferă un prejudiciu în exercițiul legitime al dreptului lor de proprietate, în urma unor lucrări de utilitate publică, lucrări care ar avea de rezultat desființarea unor drepturi de cari se bucurau până atunci, sau chiar deprecierea imobilelor riverane cu domeniul public. Astfel, spre exemplu dacă autoritatea publică ar desființa o stradă sau o piață publică, proprietarii riverani cari ar pierde dreptul lor de vedere, de scurgere al apelor pluviale, conform art. 615, și de eșire pe stradă sau piața desființată, nu sunt ținuți prin nici o dispozițiune de lege a suferi aceste prejudicii fără îndemnizare. Toate drepturile de cari se bucură proprietarii riverani asupra domeniului public, dacă nu constituiesc servitute propriu zise, totuși ele fac parte integrante din uzul legitim și din folosință, cari sunt atributele cele mai esențiale ale dreptului de proprietate, de unde rezultă că orice vătămare gravă adusă dreptului de folosință al unei proprietăți, dă drept, în virtutea art. 480 și 481, la o despăgubire echivalentă cu prejudiciul suferit. Dreptul de despăgubire rezultă din principiu că toate sarcinile publice trebuie repartizate în mod egal asupra tuturor cetățenilor. Și principiile pe cari se întemeiază dreptul de despăgubire, adică neatangerea proprietății în nici una din atribuțiunile sale și egalitatea sarcinilor publice, nu permit a se face vre-o distincțiune între

diferitele specii de domeniu public, adică între strade și pietele deoparte și râuri navigabile de altă parte, distincțiune ce nu se găsește stabilită prin nici un text de lege. Adevărata teorie în această materie este că proprietarii riverani au dreptul de a uză de domeniul public întru cât prin aceasta nu se pun în contradicțiune cu destinațiunea acelui domeniu și nu micșorează uzul public; și precum destinațiunea unei strade este de a servi la trecere, de a procura caselor riverane lumină, intrare și esire tot așa și destinațiunea unui râu, într'un oraș necanalizat, este de a servi de canal colector apelor din oraș, pe cari le adună și cari se scurg pe matca lui. Astfel fiind, dacă prin canalizarea Dâmboviței un stabiliment de băi nu se mai poate exploata din cauză că nu mai are unde se scurge apele de la acel stabiliment, proprietarul are drept de a fi despăgubit de prejudiciul ce i se aduce prin aceasta. Și deși prin regulamentul organic se declară Dâmbovița navigabilă, și se clasează astfel în categoria lucrurilor care fac parte din domeniul public, însă nici această destinațiune și clasificare, nici legea din 1865 nu împiedecă întru nimic ca Dâmbovița să continue a fi colectorul în care se scurg toate apele pluviale și menajere din București, chiar și acelea care trec mai întâi prin canalele subterane în ființă. Insuși regulamentul organic ordonă prin o serie de dispozițiuni ca să se ia măsuri pentru scurgerea în Dâmbovița, în interiorul orașului, a tuturor lacurilor și mocirlelor din București. Așa fiind, când s'a înființat acel stabiliment de băi, în lipsă de orice canal subteran în București, ar fi fost imposibil ca o atare industrie să fie așezată în alt loc de cât pe marginea Dâmboviței, unicul colector al tuturor apelor din oraș. (Apel Buc. I, 30, Febr. 14/83. *Dr.* 30/83).

4. Ori care locuitor din România are dreptul de a trece sau de a mijloci trecerea după țârmurile fluviilor navigabile ale României, fiindcă țârmurile fluviilor navigabile fac parte din domeniul public în virtutea art. 476. Astfel nimeni, nici statul nici județul, nici comuna, nici particularul nu poate împiedeca pe locuitori de a trece după malurile fluviilor navigabile sau a se folosi de ele. Dacă statul sau județul, sau comunele pot lua dispoziții pentru a supravegia, din punctul de vedere polițienesc, exercitiul dreptului ce îl au locuitorii conform art. 476, aceasta însă fără a-i lipsi cu totul de dreptul ce-l au. Și dacă Administrația domeniilor va fi conces unui particular singur de a exercita dreptul de ghecet, aceasta ne fiind regulat printr'o lege care, derogând dispoziției art.

476, să fie obligatoare pentru toti locuitorii, de aceea acel contract deși valabil între părțile contractante, nu poate să oblige pe alți locuitori ne-participanți la acel contract, pentru că atinge drepturi pe cari le au locuitorii conform art. 476. (Cas. I, 23/Ian. 21/83, B. p. 38).

5. Din art. 7 sect. II din legea de la 1835 și art. 6 al legii din 17 Martie 1865, rezultă că ceea ce a voit legiuitorul n'a fost să creeze o servitute asupra proprietăților mărginașe cu albia Dâmboviței, ci după cum pentru strade a luat patru palme de teren în plină proprietate și fără despăgubire, făcând o cale publică și aceasta în interesul salubrității și al înfrumusețării orașului, tot așa, pentru același scop a luat 3 $\frac{1}{2}$ stânjeni pentru cheuri, făcând o cale comună. (Trib. Ilfov, s. com., 27, Mai 5/86, *Dr.* 51/86).

6. Din art. 576 rezultă că dreptul de servitute nu poate exista de cât între două imobile care sunt susceptibile de proprietate privată, căci servitutea nu este de cât un desmembrământ al dreptului de proprietate (art. 475 și 479). Or, căile publice, urbane sau rurale, făcând parte din domeniul public (art. 476), sunt afară din comerț și prin urmare inalienabile, și imprescriptibile; căci o servitute afectează proprietatea, îi modifică folosința și-i împiedecă libera dispozițiune, fapte care sunt prohibite de art. 1844, care se opune la perscripțiunea domeniilor afară din comerț. Insa ceea ce face ca domeniul public al statului sau al comunei să nu fie susceptibil de un drept exclusiv și individual, este numai destinațiunea sa. Prin urmare, domeniul public chiar poate fi obiectul unui drept real privat, atât pe cât acest drept este în conformitate cu destinațiunea sa esențială. Or, destinațiunea stradelor, în ceea ce privește pe proprietarii limitrofi, consistând în dreptul acestora de a deschide porți sau ferestre, rezultă că acest fel de lucruri constituie niște adevărate drepturi reale asupra stradelor în profitul proprietarilor riverani. Și pentru a determina întinderea acestei specii particulare de servitute, trebuie a ne raporta la dispozițiunile generale ale art. 620 care prevede că uzul și întinderea servituților se regulează prin titlul ce le constituie, cu alte cuvinte determinațiunea întinderii și a efectelor unei servituti este totdeauna o chestiune de interpretare. Și din natura acestei servituti, bazată pe echitate și interesul general al societății, rezultă că nu putem aplica toate efectele servituților ordinare dintre două domenii private, adică dreptul de a refuza indemnitatea și de a cere că să nu se facă nici o schimbare stradei, ci numai că comuna nu

poate suprima sau face mai puțin avantajoase servitutele de acces sau vedere ale proprietarilor riverani asupra unei străde, fie prin suprimarea ei, fie prin diferite construcțiuni, fără a fi obligată la indemnitate către acești proprietari. Astfel primăria care închide o stradă este datoare daune-în-terese proprietarului riveran cărui a s'a suprimat sau i s'a făcut mai puțin avantajoasă servitutea de trecere ce avea pe acea stradă. (Trib. Ilfov, II, 249, Nov. 24/88, Dr. 82/88).

7. În principiu, comuna nu poate fără a fi supusă la o indemnitate către proprietarii riverani, să suprimă o uliță sau să facă într'un mod notoriu imposibil exercițiul servituteilor de eșire, de vedere sau de scurgere; căci deși comuna poate dispune de proprietatea unei ulițe, însă nu e mai puțin învederat că dânsa nu poate prin atari fapte să cauzeze vre-un prejudiciu însemnat proprietarilor unei ulițe sau piete, cărora dânsa le-a garantat exercițiul ziselor servitute. Comuna însă poate, fără a fi ținută către proprietarii riverani la vre-o despăgubire să ia măsuri sau dispozițiuni pe cari le-ar crede de cuviință, (cum ar fi înfundarea unei străde la un capăt), dacă din ele n'ar rezultă pentru exercițiul servituteilor de ieșire, vedere sau scurgere, nici o schimbare, ci numai s'ar micșorâ în ceva avantajele unei proprietăți, fapt la care un proprietar riveran se poate aștepta când construiește pe o uliță. (Apel Buc. II, 179, Nov. 9/87, Dr. 1/88).

8. Chestiunea de a se ști dacă imobilul pus în litigiu cu ocazia unei acțiuni posesorie este sau nu legalmente în comerț, este o chestiune de fapt lăsată cu totul la apreciațiunea suverană a instanțelor de fond, care scapă de controlul curții de casație. (Cas. I, 322/Sept. 10/91, B. p. 927).

9. Lucrurile de domeniu public, fiind afară din comerț, nu sunt susceptibile de apropiatiune sau de posesie privată, și prin urmare nu pot da loc în nici un caz la acțiunea posesorie față de administrație. Așa fiind, facerea de scări în stradă pe locul comunei, care este afară din comerț, nu constituie de cât o simplă toleranță, care poate fi revocată de primărie ori când vopște. (Cas. I, 322/Sept. 10/91, B. p. 927; Trib. Dorohoi, Mart. 1/91, Dr. 25/91).

10. Construcțiunile făcute pe locuri de domeniu public de către particulari, nu constituiesc pentru aceștia un drept deplin de proprietate, pe cât timp vor fi tolerați de către autoritățile publice competente de a urmări și execută distrugerea lor, iar particularii nu pot invoca, unii contra altora, lipsa dreptului de construire pe domeniul public, căci n'au calitate și interes di-

rect în această privire, și numai facultatea de a-și apăra dreptul de proprietate, ce fie care posedă. (Cas. I, 239/Mai 31/91, B. p. 630; Apel Buc. III, 198, Oct. 20/90, Dr. 45/91).

11. Deși nu este îndoios că ori de câte ori se deschid căi de comunicațiune, străde, piete publice pentru utilitate publică proprietarii mărginași câștigă dreptul de a avea față de acele străde, piete, etc.; nu este însă tot astfel cu pietele unde se vând obiecte de prima necesitate, care difer de pietele publice. În pietele unde se vând obiectele de prima necesitate comuna poate să contruiască ori ce clădiri va crede necesar pentru ajungerea acestui scop. Dacă am admite că proprietarii mărginași câștigă un drept de vedere și trecere asupra acestor piete, ar fi a le da un drept de servitute asupra acestor piete, ceea ce nu se poate admite, de oare ce prin constituțiune domeniul public este declarat inalienabil și imprescriptibil, și afară de aceasta, o servitute nu se poate constitui de cât prin voința părților sau prin lege, și niciări la titlul servituteilor nu se recunoaște proprietarul mărginaș vre-un drept de servitute asupra pietelor publice sau căilor de comunicațiune; singurul drept ce pot avea acei proprietari este cel care îl are orice cetățean și care rezultă din scopul pentru care au fost create. Astfel mărginașul nu poate pretinde ca primăria să dărâme clădirile ce a construit într'o piață de consumațiune pentru ca prin acele clădiri nu ar avea vedere sau acces asupra acelei piete. (Trib. Putna. Apr. 20/92, Dr. 37/92).

12. Un nemiscător, care aparține unui particular, nu poate deveni de domeniu public, decât dacă a fost cumpărat de bună vop de la dânsul sau dacă a devenit proprietate publică prin îndeplinirea tuturor formalităților prescise de legea de expropriațiune pentru cauză de utilitate publică. Așa dar, acela cărui, în afară de aceste două cazuri, i s'a luat de către autoritatea publică un imobil, e în drept să-l revendice, fără să i se poată spune că, prin destinațiunea ce i s'a dat, a devenit un lucru de domeniu public. (Cas. I 509/95, B. p. 1431).

13. Din combinarea art. 1844 cu art. 476 c. civ., și în special din art. 1844 rezultă că ceea ce legiuitorul a luat ca normă, pentru caracterizarea unui bun ca aparținând domeniului public și deci scos din comerț și imprescriptibil, este numai natura lui sau declarația legii. Constatarea instanței de fond că un imobil prin natura lui nu aparține domeniului public, este o constatare suverană de fapt. (Cas. I. 434/904, B. p. 1423).

14. După art. 19 din constituțiune și art. 476 codul civil, râurile navigabile și flotabile sunt considerate ca dependente a domeniului public. Și dacă una din consecințele domeniialității râurilor este că ele sunt inalienabile și imprescriptibile, caractere esențiale ori căreia fracțiune din domeniul public, aceasta nu împiedică pe riverani de a întrebuița apa râului pentru diferite uzuri conforme cu destinația lui, și care nu sunt de natură a-i altera regimul. (Apel Buc. I. *Dr.* 41/908. p. 330).

15. Statul neputând a-și crea venituri de cât numai dacă o lege consacără principiul lor și autoriză perceperea, rezultă că el nu poate să perceapă de la riverani o sumă de bani pe fiecare an pentru morile instalate pe râurile plutitoare, întru cât nu există nici o lege sau vre-un regulament care să îndreptățească pe stat a percepe o asemenea plată. (Apel Buc. I. *Dr.* 41/908. p. 330).

16. Simpla toleranță nu dă naștere la un raport juridic din care să rezulte drepturi și obligațiuni corelative. Numai în cazul când statul, în virtutea dreptului general ce-i aparține asupra domeniului public și apreciind că este util să uzeze de toleranță, ar conveni cu proprietarul riveran și i-ar acorda autorizarea revocabilă de a instala o moară pe un râu navigabil, sub condițiunea sinalagmatică a unei redevențe, ar putea să ceară de la proprietarul riveran pentru moara lui plata anuală a unei sume oare-care ca echivalent al avantajului conferit. (Apel Buc. I. *Dr.* 41/908. p. 330).

17. Sentințele de expropriere pentru cauze de utilitate publică, nu pot avea de obiect decât proprietățile private și alienabile, iar nu cele intrate în domeniul public. Prin urmare din cominațiunea art. 476 și 478 codul civil rezultând că terenurile căilor ferate fac parte din domeniul Statului, afectate serviciului public, ele sunt absolut inalienabile pe cât timp rămân afectate unui asemenea serviciu. (Cas. III, 5 Iunie 1909, B. p. 849).

18. Potrivit dispozițiilor art. 476 codul civil, fluviile sau râurile navigabile sau plutitoare sunt considerate ca dependente ale domeniului public.

Statul, în virtutea dreptului general ce posedă asupra domeniului public, poate concede provizoriu unui particular, în schimbul unei plăți sau redevențe, permisiunea de a instala o moară sau o altă lucrare care ar jenă navigațiunea pe un râu navigabil sau plutitor.

Regulamentul Organic al Moldovei, prin art. 158, declară râul Siret navigabil, și întru cât n'a intervenit în urmă vreo lege sau vreun decret care să fi fixat punctul de unde ar începe

navigabilitatea, acest râu trebuie să fie considerat ca păstrându-și caracterul ce i-a dat Regulamentul Organic pe tot parcursul său, chiar de la obârșie. (Cas. III, 27 Ian. 1910, B. p. 133. În același sens deciziile No. 403, 490 și 529. Cas. sect. I din 1910; decizia aceeași Curti No. 269 din 7 Mai 1910, precum și decizia No. 16 din 30 Ianuarie și No. 333 din 13 Iunie 1912. Această din urmă deciziune mai cuprinde ca încheere: „Prin urmare, când Tribunalul hotărăște ca acest râu este de domeniul public numai în părțile sale plutitoare, creează o distincțiune neprevăzută de lege și violează art. 476 din codul civil“).

19. Autoritățile publice, în a căror pază și priveghere sunt puse bunurile cari fac parte din domeniul public, au, pe lângă celelalte mijloace ce legile și regulamentele pun la dispozițiunea lor, și dreptul de a recurge la acțiunile posesorii pentru a împiedică orice uzurpare de către particulari, precum și orice încercare din partea lor de a susține aceste bunuri dela adevărata lor destinațiune. (Cas. I, 9 Nov. 1910, B. p. 1502).

20. Dâmbovița fiind unul din râurile declarate prin lege navigabile, face parte din domeniul public al Statului și ea atare, bunurile domeniului public fiind scoase din comerț, nu pot face obiectul unui contract, fiind inalienabile și imprescriptibile.

Prin urmare, curtea de apel violează aceste principii de drept înscrise formal în art. 476, 963, 1310 și 1844 din codul civil, când califică de servitute învoirea acordată unei persoane de a lua din râul Dâmbovița apa necesară pentru moara sa, și dă acelei învoiri efectul unei servituti. (Cas. secțiuni unite 2 din 26 Ianuarie 1912, B. p. 187. Curier Jud. 18/912 și 45/912).

21. Art. 165 din Regulamentul Organic al Munteniei cum și art. din legea plutirei gârelor, din 1835, enumără râul Ialomița printre cele cinci gârle plutitoare ale Munteniei, de unde rezultă că acest râu este de domeniul public în toată întinderea lui, chiar de la obârșie după cum aceasta mai reese și din art. 3 al. c. din legea din 1835.

Prin urmare instanța de apel creează o distincție neprevăzută de lege când declară că acest râu este de domeniul public numai în părțile unde s'ar dovedi că este plutitor. (Cas. I, 801/911. Curier Jud. 23/912; În același sens: Cas. I, 83/912. Curier Jud. 31/912; Cas. I, 1037 din 18 Oct. 1922, Jur. Rom. 3/923).

22. Potrivit art. 19 din Constituțiune combinat cu art. 476 c. civ., libera și neimpedecata întrebuițare a râurilor navigabile fiind de domeniu public, Statul nu este în drept de a percepe

vreo dare pentru uzul ce ar face cineva de dănsese, de oarece Statul are numai gestiunea acestor bunuri de care nu el se folosește ci publicul. (Apel Galați I, No. 127, 1914; Dreptul 1915, p. 166).

23. După art. 476 c. civ., sunt considerate ca dependente ale domeniului public toate râurile plutitoare, iar prin art. 158, regulamentul organic al Moldovei, — neabrogat în această privință prin nici o dispozițiune ulterioară contrarie, — râul Siret este declarat plutitor „servind pentru pogorirea mărfurilor și produselor“. Prin textul acestui articol legiuitorul nu a făcut nici o distincțiune în ce privește anume părți din râurile declarate plutitoare dacă pot sau nu prin firea lor servi la plutare, astfel că ele urmează a fi considerate ca atare pe toată întinderea lor începând de la obârșie.

Prin urmare, Tribunalul violează articolele citate mai sus când respinge acțiunea Statului pentru plata de chirie a unei mori ce particularul are instalată pe apa râului Siret, pe motiv că, acolo unde este instalată moara, apa Siretului nu este plutitoare prin firea ei și deci nu este de domeniu public pentru ca Statul să aibă dreptul a percepe vre-o folosință. (Cas. I, decizia No. 473, din 11 Sept. 1915; Jurisprudența Rom. 1915, pr 562).

24. Sentințele de expropriere pentru cauză de utilitate publică având de scop de a face ca o proprietate să treacă din domeniul privat în domeniul public, urmează că nu se poate cere și obține prin o asemenea sentință exproprierea unui teren deja intrat în domeniul public printr'o expropriere anterioară și afectat unui serviciu de utilitate publică.

Când, prin urmare, instanța de fond admite cererea unei comune de a se

expropriă un teren obținut de stat pentru serviciul căilor de comunicație în acelaș mod, și de a se afecta acel teren trebuințelor locale pentru canalizarea orașului, instanța prin acest mod de a judecă și hotărî violează dispozițiile art. 476 și 478 c. civ., și interpretează greșit art. 16 din legea de expropriere pentru cauze de utilitate publică. (Cas. III, deciziunea No. 526, din 20 Octombrie 1915 Jurispr. Rom. 1915, p. 608. Curier Jud. 1915 p. 679).

25. Locurile rezervate cimitirelor fac parte din domeniul privat, iar nu din domeniul public al comunei. În consecință, aceste locuri sunt alienabile și prescriptibile. (Trib. Bacău s. I. No. 1787/915. Curier Jud. 1915, p. 297).

26. Statul având, după art. 165 din Regulamentul Organic, dreptul de a desființă oricând morile instalate pe cele cinci râuri, chiar înainte de Regulament, simpla toleranță din partea Statului de a fi lăsat pe particulari de a se folosi de apă, nu le-a putut creia nici un drept asupra apei din domeniul public, astfel că Statul poate cere proprietarilor de mori plata unei sume de bani ca echivalent atât pentru folosința ce au tras în trecut, cât și pentru cea viitoare până la dărâmare morii.

Prin urmare, Curtea de apel violează art. 165 Regul. Organic, cum și principiile din art. 476 și 582 c. civ., când respinge cererea Statului de a i se plăti o redevență pentru folosința apei râului Ialomița pe trecut și pe viitor, până la desființarea morei. (Cas. I, decizia No. 563, din 14 Oct. 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 36).

27. A se vedă: art. 480 cu nota 13; art. 577 cu nota 1; art. 1000 cu nota 133; art. 1844 cu notele 5, 13, 14.

Art. 477. — Toate averile vacante și fără stăpân, precum și ale persoanelor cari mor fără moștenitori, sau a căror moșteniri sunt lepădate, sunt ale domeniului public. (Civ. 499, 646, 648, 649, 652, 680, 724 urm., 1845; L. pol. rur. 45 urm; Civ. Fr. 539).

Text. fr. Art. 539. — Tous les biens vacants et sans maître, et ceux des personnes qui décèdent sans héritiers, ou dont les successions sont abandonnées appartiennent au domaine public.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 43; II, ed. 5-a, p. 63, 64;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 180;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 11, 12;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 707; ed. 1-a, III, p. 420;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 261, 271;
 DEMOLOMBE, IX, 458;
 LAURENT, VI, 39;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 679 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2170, 2188, 3087.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 212 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 9, 20); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 149;
 CANTACUZINO MATEI, p. 39, 40, 124;
 NACU, I, p. 734, 735, 743; II, p. 10, 11.

Jurisprudență.

1. A se vedea: art. 645 cu nota 2.

Art. 478. — Porțile, zidurile, șanțurile, întăriturile pietelor de rezel și ale fortărețelor, fac și ele parte din domeniul public. Aceste lucruri reintră în comerț când nu mai servesc la uzul public ¹⁾. (Civ. 476, 647, 1844; Civ. Fr. 540, 541).

Text. fr. Art. 540. — Les portes, murs, fossés, remparts des places de guerre et des forteresses, font aussi partie du domaine public.

Text. fr. Art. 541. — Il en est de même des terrains, des fortifications et remparts, de places qui ne sont plus places de guerre: ils appartiennent à l'Etat, s'ils n'ont été valablement aliénés, ou si la propriété n'en a pas été prescrite contre lui.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 39; II, ed. 5-a, p. 55;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 181;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 707, 709;
 DALLOZ, *Rép. Biens*, 37, 38, 44 urm., 259; *Suppl. Biens*, 52 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 679 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 3077.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 202 urm.; (II, ed. 2-a, p. 416 urm.; V, p. 118; XI, p. 80); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67, nota 1; *Observație* sub. Cas. Belg. 11 Mai 1912, Dreptul 81/1913;
 CANTACUZINO MATEI, p. 39, 40.
 NACU, I, p. 735, 739 urm.;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. C. Apel Bruxelles, 9 Dec. 912. Dreptul 81/1913.

Jurisprudență.

1. Exproprierea având de scop a face ca o proprietate să treacă din domeniul privat în domeniul public, nu se mai poate aplica la proprietățile cari se găsesc deja în domeniul public.

Prin urmare, drumurile de fier făcând parte din domeniul Statului afectat serviciului public sunt absolut inalienabile și nu mai pot deveni alienabile decât în cazurile prevăzute de art. 476 și 478 c. civ., adică atunci când au

incetat a servi publicului, întrucât utilitatea publică ce s'ar declara din nou, spre exemplu, pentru facerea unui canal colector, pentru scurgerea apelor unei comune, nu poate micșora cu nimic utilitatea publică declarată pentru căile ferate, căci cu chipul acesta lucrările de mare utilitate publică s'ar desființa prin noi exproprieri, ceea ce este dăunător interesului public. (Cas. III. No. 526, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 608; Curier Jud. 1915, p. 679; Cas. III, 5 Iunie 1909. Bul. p. 849).

Art. 479. — Poate avea cineva asupra bunurilor, sau un drept de proprietate, sau un drept de folosință sau numai servitute. (Civ. 480 urm., 517 urm., 565 urm., 576 urm., 1720; Civ. Fr. 543).

Text. fr. Art. 543. — On peut avoir sur les biens, ou un droit de propriété, ou un simple droit de jouissance, ou seulement des services fonciers à prétendre.

¹⁾ În art. francez 540 corespunzător, lipsește acest ultim aliniat însă principiul lui se găsește cuprins în art. 541 c. civ. fr.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 438-440; II, ed. 5-a, p. 623-626;
 BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 341, 343;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 714, 767, 846;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 49 urm.; *Biens*, 272 urm.; *Suppl. Propriété*, 18 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 378 bis, IV;
 DEMOLOMBE, IX, 482, 519;
 GARSONNET, I, § 132, n. 3;
 HUC, III, 74;
 LAURENT, VIII, 409, 418;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 682.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 216 urm.; *Observațiune* sub. C. Apel Iași s. I. 17
 Nov. 1901. Dreptul 14/1902;
 NACU, I, p. 745 urm., 798.

TITLUL II

Despre proprietate.

Art. 480.—Proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucura și a dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut, însă în limitele determinate de lege¹⁾. (Civ. 475, 479, 481 urm., 574, 581, 582 urm., 586, 588 urm., 620 urm., 841 urm., 998, 999; Const. 17 urm.; L. propr. liter. (Mon. of. 68/923), Art. 1, 2, 18, 21, 24, 29; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 2 urm.; L. Minelor. (Mon. of. 143/924), Art. 1 urm.; Legea asupra numelui din 18 Mart. 1895; Civ. Fr. 544).

Text. fr. Art. 544. — La propriété est le droit de jouir et disposer des choses de la manière la plus absolue, pourvu qu'on n'en fasse pas un usage prohibé par les lois ou par les règlements.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 173-175, 194-199, 384, 399, 400; II, ed. 5-a, p. 270-272, 302-309, 573, 574;
 BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 203, 204, 206, 215 urm., 218, 219, 229, 393;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 103, 715 urm., 834;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 49 urm., 144 urm.; *Suppl. Propriété* 18 urm., 60 urm.;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 316 urm., 326 urm., 354 urm., 396 urm.;
 DEMOLOMBE, VI, 655 urm.; X, 27, 172-174; XI, 30, 50, 56; XII, 647, 648, 653 urm., 658-660;
 HUC, IV, 77 urm., 89;
 LAURENT, VI, 103, 112, 136 urm., 138, 140 urm., 142, 146-148, 150, 152-154;
 MARCADÉ, art. 544, 674;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 684-685;
 PLANIOL, *Rev. crit.*, 1883, p. 670; I, ed. 3-a, No. 2329.

DESPRE COPROPRIETATE.

Coproprietate ordinară.

AUBRY ET RAU, II, p. 404-406; II, ed. 5-a, p. 579-582;
 BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 267 urm., 268, 269;
 DEMOLOMBE, XI, 445-448 urm.; XII, 565, 579;
 LAURENT, XXVI, 436, 439.

Coproprietate rezultând din concursul a mai mulți proprietari, având drept fiecare la produse diferite ale aceleiași fond.

AUBRY ET RAU, II, p. 410, 411; II, ed. 5-a, p. 586, 587;
 BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 271.

¹⁾ La acest articol precum și la art. 998 și 1000 c. civil s'au făcut trimeterile la doctrina și jurisprudența privitoare la actele administrative de autoritate.

Coproproprietate cu indiviziune silită.

- AUBRY ET RAU, II, p. 411-414; II, ed. 5-a, p. 588, 592;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 271, 273-276;
 DEMOLOMBE, XI, 444-446, 448, 449;
 GUILLOUARD, *De la Société*, 387, 389, 391, 397, 398;
 LAURENT, VII, 164, 480, 486; XXVI, 437, 438.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 229 urm., 301; (III, part. II, ed. 2-a, p. 30, 632, 674, 759; IV, part. I, ed. 2-a, p. 329, 370, 476, 503, 528, n. 2, 723); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226; *Observațiune* sub. Casatia Engleză 27 Nov. 1897 Dreptul 81/1900; *Observațiune* sub. C. Apel Iași s. I. 17 Nov., 901. Dreptul 14/1902; *Observație* sub. C. Apel Paris, 24 Febr. 1913. Dreptul 62/1913; „*Teoria abuzului de drept în noul cod al României Mari*“; Dreptul 25/920; *Observație* sub. Trib. Neamt, 31 Oct. 901. Curier Jud. 82/1901; *Observație* sub C. Apel Trani (Italia) 7 Iunie 1901. Curier Jud. 19/1902; *Observație* sub. Jud. ocol II Ploesti 2225 din 14 Oct. 903. Curier Jud. 19/904; *Observație* sub. C. Apel Paris, 9 Dec. 904. Curier Jud. 61/905. *Nota* sub. Judec. Odobesti-Putna 131/915. Curier Jud. 26/1915; *Nota* sub. Cas. Fr. 25 Oct. 911. Curier Jud. 49/916; *Observație* sub. Judec. ocol Zătreni-Vâlcea, 664 din 11 Iulie 919. Tribuna Jurid. 37-38/919; *Observație* sub. Trib. civil din Remirmon, 7 Febr. 921. Tribuna Juridică 24-27/1922; *Observație* sub. Trib. Dolj, s. I, 54 din 22 Ian. 1909. Pagini Juridice 45/1909; *Nota* sub. C. Apel Bordeaux, 14 Iunie 1923. Jurispr. Gen. 22/1923 No. 1559; *Nota* sub. Trib. civil Bruxelles, 1 Iunie 1917. Jurispr. Gen. 27/1923 No. 1851; *Nota* sub. Trib. Narbonne, Aude, 20 Mart. 1920. Jur. Gen. 1924 No. 1939; *Nota* sub. Trib. Senai (Paris), 1 Mai 1892. Jur. Gen. 1924 No. 1979;
- ALEXANDRESCU TRAIAN, *Nota* sub. Cas. Fr. Req. 22 Ian. 918. Pand. Rom. 1924, III, 8;
- BARASCH I. MARCO, *Nota* sub. Judec. ocol. II Buc., 22 Nov. 1922. Pand. Rom., 1924-II-190;
- CANTACUZINO MATEI, p. 109, 110, 111, 143, 144; *Despre libertatea individuată și persoanele juridice*, p. 37 urm.
- CERBAN ALEX., „*Proprietatea sub regimul legilor excepționale*“. Curier Jud. 32/922;
- CERNEA B., *Concluzii* sub. Trib. Ilfov, s. I Com., 150 din 2 Mart. 1923. Pand. Rom. 1923-II-209;
- DEGRÉ ALEXANDRU, *Scrieri juridice* vol. I, p. 146 urm. „*Teoria mărginirii proprietății în interesul vecinului*“; *Scrieri juridice* vol. IV, „*Proprietatea hârtiei confidentiale*“, p. 312 urm.;
- DIAGENIDE E., *Observație* sub. Trib. Dolj s. I, 239 din 5 April 1908. Pagini Juridice, 34/908;
- DRAGOMIRESCU IULIU, „*Scrierile confidentiale*“. Dreptul 73/1910.
- ERBICEANU VESPASIAN, „*O nouă concepție a dreptului de proprietate al imaginii*“. Curier Jud. 10, 13, 14/1904;
- GEORGESCU CONST., „*Câteva cuvinte despre proprietatea noastră devalmase*“. Pagini Juridice 4/1907, 9/907;
- GEORGESCU B. I., „*Organizarea proprietății în dreptul nostru consuetudinar*“ Pagini Juridice 1/907; *Observație* sub. Trib. Seine, Pagini Juridice 2/1907;
- GHELMEGEANU M., *Observație* sub. Trib. com. Sena. Pand. Rom. 1924, III, 104.
- GLOGOVEANU R. I., *Nota* sub. Cas. S. U. 2 din 2 Iunie 1921. Pand. Rom. 1923, I, 166;
- HAMANGIU C., *Proprietatea literară și artistică în legislația Românească*, p. 9 urm.; *Noua lege asupra proprietății literare și artistice din 28 Iunie 1923*;
- HOZOC D., „*Proprietatea colectivă și familiară în România*“. Curier Jud. 72/909.
- ILIESCU NICOLAE, „*Transformarea dreptului de proprietate*“. Curier Jud. 35/914;
- IOANITESCO R. D., „*Abuzul dreptului de proprietate*“. Curier Jud. 27/908;
- IONESCU-DOLJ I., *Adnotație* sub. Trib. com. Ilfov, 2 Aprilie 905. Curier Jud. 48/908;
- MĂLINESCU C. CONSTANTIN, *Nota* sub. Cas. I, 1016 din 29 Nov. 1921. Pand. Rom. 1924, I, 184;
- MICESCU D., „*Concluziuni*“. Curier Jud. 39/923;
- NACU, I, 751 urm., 798;
- NICOLEANU HYPOLYTE, *Nota* sub. Cas. I, 158 din 20 April 1920. Pand. Rom. 1922, I, 98;
- ORĂNESCU C., „*Dreptul de proprietate și problemele aviațiunii*“. Curier Jud. 46/910;
- RĂDULESCU SILIU, „*Scrieri confidentiale. Proprietatea și inviolabilitatea lor*“. Dreptul 46/1911; *Observație* sub. C. Apel Toulouse, 10 Iunie 909. Dreptul 10/910;
- ROSETTI, BALĂNESCU I., *Observație* sub. C. Apel Poitiers, 29 Ian. 1923. Pand. Rom. 124, III, 78; *Observație*, sub. Cas. Fr. 7 Mai 1924. Pand. Rom. 1924, III, 101;
- SCRIBAN ȘTEFAN, *Nota* sub. Trib. Dorohoi, 90 din 15 Ian. 921. Curier Jud. 22/921;
- SIEFFERT E., *Nota* sub. C. Apel Hamburg, 1 Iunie 1922. Jurispr. Gen. 3/1923, No. 250;
- ȘTEFĂNESCU PRIBOI C. D., *L'idée de faute et la responsabilité des choses inanimées*;
- VASILIU BARNOSCHE D., „*Despre abuzul de drept*“. Curier Jud. 82/906.

INDEX ALFABETIC

- Abrogare 19, 21.
 Abuz de drept 5, 7, 12, 18, 28 bis, 41, 49.
 Abuz de încredere 22.
 Acțiune posesorie 4, 17.
 Aliniere 6, 9, 30-33, 35, 38, 43, 44, 47.
 Anulare 26, 28.
 Ape curgătoare 5.
 Artiști, a se vedea „Autori”.
 Artistică proprietate 15, 20.
 Autori 1, 8, 10, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 25.
 Bunuri 26.
 Cesiune 1.
 Clădiri 3, 6, 40, 43, 44, 46, 47.
 Confidențialitate scrisori 11, 16, 22.
 Confiscare 19.
 Construcții 3, 6, 9, 12, 30, 32, 35, 36, 38, 44, 45, 47.
 Contencios administrativ 28, 40.
 Daune cominatorii 40.
 Daune-interese 5, 7, 10, 12, 13, 15, 16, 29, 49.
 Depozit 16, 19, 21, 22, 23.
 Desdaunare 5, 7, 10, 12, 13, 15, 16, 29-31, 33, 35, 36, 38-40, 49.
 Desființare 5.
 Destinatar (scrisori) 11, 16, 22, 23.
 Donații 26.
 Drept de autor 1, 8, 10, 11, 15, 19-22, 25.
 Editori 21.
 Etaj nou 35.
 Expropriere 28-33, 35, 36, 36 bis, 38-40, 43-45, 47.
 Fabrică 12.
 Fereastră de lumină 41.
 Furt de scrisori 23.
 Garle plutitoare 13.
 Gazetă, a se vedea „Jurnal”, „Ziar”.
 Inalienabilitate 26.
 Inchiriere 24.
 Industrie 24.
 Imprejmuire 34.
- Inundație 5.
 Jurnal 1, 8, 10.
 Legea presei 1, 8, 10, 15, 19, 21, 24.
 Liniștită posesiune 17.
 Literară proprietate 1, 8, 10, 11, 15, 19, 21, 25.
 Litografi 21.
 Locatar 24.
 Loc viran 34.
 Posesic 4, 17.
 Prejudiciu 2, 3, 5, 12, 15, 16, 18.
 Prescripție 48.
 Proprietar 2, 5, 6, 7, 12, 17, 24, 28-30, 32, 49.
 Proprietate artistică 15, 20.
 Proprietate literară 1, 8, 10, 11, 15, 19, 21, 25.
 Proprietate scrisorilor 11, 16.
 Proprietatea ziarului 8, 10.
 Râuri plutitoare 13.
 Regulament de construcții 9, 32, 39, 46.
 Regulament organic 9, 13, 14, 31, 39.
 Regulament legii presei 19, 21.
 Reparații 2, 12, 13, 17, 33, 35, 44, 47, 49.
 Responsabilitate 5, 49.
 Revendicare 4.
 Riveran 5, 13.
 Săpături 3.
 Secretul scrisorilor 16, 22, 23.
 Servitute 9, 33, 41, 42, 46.
 Scriitori, a se vedea „Autori”.
 Scrisori 11, 16, 22, 23.
 Strade 9, 14, 31, 32, 39.
 Sustragerea scrisorilor 23.
 Titlul ziarelor 8, 10.
 Tradițiune 22.
 Ulițe 9, 14.
 Utilitate publică 20-30, 36, 42, 45.
 Vecini 2, 3, 7, 12, 17, 20 bis, 37, 49.
 Zăgăz 13.
 Ziar 1, 8, 10.
 Ziduri 3, 9, 14, 41.

Jurisprudență.

1. Proprietatea literară chiar de ar fi recunoscută de art. 19 din constituție, nefiind reglementată, rămâne fără sancțiune, și deci scrierea unui autor într'un jurnal nu poate fi considerată de cât un drept de cesiune care trebuie regulat după dreptul civil. (Trib. Ilfov. com., Sept. 23/80, Dr. 13/81).

2. Dacă proprietarul are dreptul de a uză de dreptul său de proprietate în modul cel mai absolut, aceasta numai sub rezerva limitelor legii și uzului. Și este de interes public că exercițiul abuziv al acestui drept de către un proprietar să nu ajungă a ruina edificiile și stabilimentele vecine construite în conformitate cu prescripțiile reglementare, când nici un prejudiciu n'ar rezultă din toleranța unor acte trecătoare pe fondul său. Chiar textul legii prevede în art. 616 obligațiunea legală de a suportă actele necesare pentru exploatarea unui fond. Prin analogie aceeași dispozițiune este cu mai tare cuvânt aplicabilă în ca-

zul de reparațiuni necesare fondului vecin. Proprietarul obligat a suportă pe fondul său ocupațiunea necesară pentru reparațiunile la fondul vecin are însă drept la o indemnizare în caz de prejudiciu sau degradatiuni. (Trib. Ilfov. I, 424, Inn. 15/81, Dr. 24/82).

3. Dacă cineva nu poate fi responsabil de prejudiciul cauzat prin faptul său când uzează de un drept al său, cată însă să nu vatăme dreptul altuia, căci atunci acea vătămare i se poate impută ca o greșală și trebuie prin urmare, după art. 998 și 999, să fie reparată. Deci este dator a repara prejudiciul ce a cauzat cel care, cu ocazia săpăturilor pentru clădirile ce voia să facă în alăturare cu clădirile vecine, nu a luat măsurile necesarii dictate de regulile arhitectonice spre a împiedică o asezare bruscă a zidului de la casele vecine, ceace a produs dislocarea lor. (Cas. I, 68/Mart. 1/83, B. p. 241).

4. Cel ce revendică, prin aceasta chiar afirmă într'un mod virtual că nu posedă dar se pretinde numai proprietarul imobilului posedat de altul. Astfel cererea de a constată că cel ce revendică are posesiunea actuală a imobilului litigios, este inadmisibilă, pentru că el nu poate în același timp să revendice și să posedă actualmente imobilul ce revendică. (Apel Buc. II, 120, Mai 28/85, Dr. 54/85).

5. Dreptul care aparține fie căruia de a uză sau chiar abuză de proprietatea sa, găsește limita naturală și legală în dreptul proprietății altuia. Indată ce se va recunoaște că un proprietar a prejudiciat proprietatea altuia prin lucrările de folosință făcute pe proprietatea sa, naște imediat ideea responsabilității acestuia. Pe baza acestui principiu, care rezultă din esența chiar a proprietății, astfel cum o definește codul, se stabilește ideea responsabilității pentru pagubele aduse din cauza lucrărilor de folosință făcute de un riveran pe o apă curgătoare, și prin urmare, dreptul de a cere a fi desdăunat pentru acest prejudiciu, și desdăunarea cea mai naturală este, pe de o parte desființarea lucrărilor care îi aduc prejudiciu și pe de altă parte, plata prejudiciului real. Această acțiune în daune-interese se naște cu ocaziunea prejudiciului cauzat care se repetă la fiecare inundațiune, astfel că fiecare din aceste fapte dă naștere unei acțiuni separate, care constituie creanțe divizibile, independente una de alta. Acțiunea pentru repararea prejudiciului cauzat se prescrie prin 30 de ani după dreptul comun. (Trib. Ialom. 1299, Mai 7/85, Dr. 45/85).

6. Proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucura și dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut.

Și deși legiuitorul, prin art. 480, a pus oare cari restricțiuni acestui drept al proprietarului asupra lucrului său, între cari se pot enumăra și regulamentele comunale cari prescriu alinierele, însă dacă dreptul proprietarului încetează în fața unor interese generale, nu se poate susține că autoritatea comunală fără a atinge și a face iluzoriu un drept, ar putea în timp, nedeterminat să țină nerezolvate cereri cari ar avea de obiect alinierea terenului pe care voește a se construi; căci, deși proprietarul o dată cu cererea de voe pentru construcțiuni este obligat să prezinte și planul clădirii, însă acesta trebuie să fie precedat de alinierea terenului pe care se tinde a se construi (art. 16 reg. de construc. și alinieri), fiind cu totul imposibil a se face planul construcțiunii până ce nu se știe de mai înainte întinderea și limitele terenului, pe care se construiește. (Trib. Ilfov, s. com. 29. Apr. 18/85. *Dr.* 47/85 și 61. Iun. 26/85. *Dr.* 68/85).

7. Când instanța de judecată proclamă principiul că exercițiul dreptului de proprietate e subordonat condiției de a nu pricinui vătămare proprietății vecinului și recunoaște proprietarului vătămat dreptul de a cere despăgubire, departe de a viola dreptul de proprietate, se conformă articolelor de lege care reglementează această materie. (Cas. I. 385/Dec. 10/86. B. p. 923).

8. Proprietatea literară este aceea care se recunoaște mai facil de cât toate proprietățile și care este cea mai distinctamente imprimată de personalitatea autorului. Și cu toate că această proprietate este compusă cu idei cari rătăcesc în caetul trecutului, fond comun din care se adapă inteligentele, dar, căutarea acestor idei, combinațiunea lor, de multe ori foarte nouă, încât se pare că nimeni nu le-a cunoscut până atunci, munca aceasta, lungă și răbdătoare ce omul îndeplinește cu atâta greutate sondând adâncimile viitorului sau plimbându-și cugetarea sa în infinitele drumuri ale imaginațiunii, sau fixând-o neîncetat asupra tabloului așa de mișcător al societăților, muncă care profită splendoarei unei țări, în care un autor sau scriitor și-a uzat viața și de multe ori și-a absorbit și averea sa, nu poate fi produsul tuturor, și foloasele nu le poate pierde nici el nici descendenții săi. Autorul unui uvrăgin folosindu-se de dânsul după dorința sa, exercitându-l după voința sa, cedându-l, vânzându-l și transmitându-l prin toate mijloacele de drept civil, putând a-și corige și modifica opera sa, putând a o suprima în tot sau în parte după interesele averei sale, după grijile, după inspirațiunile conștiinței sale, rezultă

că dreptul de proprietate al unui autor este complet și absolut, având astfel *jus utendi et abutendi*, caracter esențial al dreptului de proprietate. Astfel fiind deși nu avem o lege specială care să reglementeze dreptul de proprietate literară, însă ea întrunind toate condițiunile unei adevărate proprietăți, art. 480 c. civ., care regulează în general dreptul de proprietate, tot el regulează și dreptul de proprietate literară; prin urmare, acest drept există și este prevăzut într'un mod implicit în art. 480. Ca probă că există dreptul de proprietate literară este și art. 339 și urm. c. pen., în cari legiuitorul prevede penalități pentru acei cari vor tipări sau gravă cu orice mijloc, fără voia autorului, ori ce edițiune de scrieri și altele, considerându-i ca contra-făcători. — Odată stabilit dreptul de proprietate literară între cari intră neapărat și jurnalele, rezultă că titlul unui jurnal este o proprietate care nu se poate atinge nici direct nici indirect. Titlul unui jurnal care a încetat de a exista poate fi adoptat de un alt jurnal nou, cu condițiune numai de a se lua toate precauțiunile necesare pentru ca responsabilitatea proprietarului jurnalului care a încetat de a apare să nu fie prin nimic angajată prin noua publicațiune. — Dacă nu există un alt mod de probațiune a proprietății unui jurnal, simpla arătare pe jurnal că o persoană este redactor și directorul lui nu indică de cât dânsul este un colaborator și această colaborațiune plătită, nu-i conferă drepturile unui proprietar. (Trib. Ilfov, II, Mart. 17/87. *Dr.* 38/87).

9. Art. 7, cap. I, sect. II din Regulamentul organic al legii pentru dregearea tuturor ulitelor din oraș, menținut de art. 19 din constituțiune, care, în considerațiune că ulitele din tot cuprinsul orașului sunt strănte, supune pe toți proprietarii de imobile din București obligațiunii de a se retrage atât cât va fi trebuință stradei pentru a dobândi lărgimea de 6 stânjeni sau 12 metri, creează o servitute asupra tuturor imobilelor după strădele din București, servitute de care nici un proprietar nu-și poate libera imobilul său decât numai atunci când strada a dobândit lărgimea de 6 stânjeni. Ca sancțiune a acestei dispozițiuni, același art. 7 din Regulamentul organic interzice proprietarului, de a zidi din nou sau a prefăce zidirea veche până când nu va satisface servituii de retragere, prohibițiune pe care o reproduce și regulamentul de construcțiuni în art. 51. Servitutea aceasta de retragere există asupra imobilelor depe strădele care n'au lărgimea de 6 stânjeni și pentru tot terenul trebuincios pentru dobândirea acestei lărgimi, și termenii

art. 7 nu lasă nici o îndoială asupra servituții: „ori cine de acum înainte va voi a zidi să fie dator a lăsa uliței 4 palme domnești (1 m. 20 cm.) din locul său, sau și mai mult, după trebuință... și aceasta se va urma până când ulițele vor dobândi lărgimea de 6 stânjeni“. Și din întregul text al art. 2 din regulamentul de construcțiuni nu rezultă altă deosebire de cât că porțiunea de 1 m. și 20 cm. este terenul de retragere ce proprietarul este obligat a cedă gratuit, iar restul până la complectarea lărgimei de 6 stânjeni, terenul aservit pe care Primăria este dator să a-l rescumpără. (Apel Buc. III, 125, Mai 11/87, *Dr.* 49/87).

10. Legiuitorul prin legea presei din 1862, declară că jurnalele și alte foi periodice sunt proprietatea persoanelor care le publică, garantându-le această proprietate în modurile acolo arătate. Deci proprietarul unui jurnal are drept a face acțiune în despăgubire contra celui ce i-ar usurpă acest drept de proprietate. Dar, pentru a avea loc această uzurpare și ca acțiunea în daune să fie admisibilă, trebuie ca noul ziar al ziarului să fie în tocmă cu al gazetei uzurpate și să aibă același clișeu și format, cu alte cuvinte noul ziar să fie în așa condițiuni în cât să se confunde cu cel vechi, fapt care să poată induce în eroare pe cititori. (Trib. Ilfov, com., Mart. 7/89, *Dr.* 37/89).

11. Orice scriere, notiță sau însemnare intimă sau confidențială este proprietatea exclusivă a celui ce a scris-o; iar când ea este adresată altuia, atunci devine și destinatarul coproprietar asupra-i împreună cu cel ce i-a trimis-o. Dacă însă se întâmplă ca ea să fie sustrasă, pierdută sau răstăcită, acel ce a sustras-o, a găsit-o sau a primit-o din eroare nu poate pretinde vre un drept de proprietate asupra ei, și adevăratul proprietar poate s'o revendice ca pe ori ce alt lucru mobil. — Numai autorul și destinatarul unei scrisori confidențiale pot face uz de ea; ori ce terță persoană nu se poate servi de ea în justiție fără voia celor două coproprietari, cari numai de comun acord au dreptul să dispună de confidențele conținute în ea. Scrierile și hârtiile intime sau confidențiale ale cetățenilor sunt inviolabile ca și domiciliul lor, și nimeni, nici chiar justiția, nu poate să pătrundă în secretul lor de cât numai când interesul ordinii publice o reclamă și numai cu paza formelor prescise de lege; dacă în materie penală principiul de mai sus suferă o excepțiune, această excepțiune nu se poate aplica când sunt în joc simple interese private. (Trib. Ilfov IV, 225, Iun. 3/89, *Dr.* 47/89).

12. Conform art. 480, proprietarul

unui loc are facultatea de a se bucura de lucrul său în mod exclusiv și absolut; extensiunea însă a acestui drept are de limită obligațiunea pentru proprietar ca uzând de dânsul să nu vătăme drepturile altuia. Și dacă din exercitarea acestui drept se cauzează prejudiciu vre unei persoane, numai atunci proprietarul poate fi răspunzător de dânsul, când prejudiciul provine din violarea dreptului acelei persoane. Ast-fel, cel ce construiește o fabrică de lumânări nu atinge întru nimic drepturile vecinului său, și dacă mai înainte vecinul plătește pentru asigurarea casei sale o primă mai mică de cum plătește acum din pricina înființării acelei fabrici lângă casa sa, cauza este că fabricantul nu uzase de dreptul ce avea de a construi pe locul său, împrejurare care constituie un simplu avantaj pentru vecin, iar nu un drept; deci dacă fabricantul uzând de dreptul său, a privat pe vecin de avantajul ce-l avea și l'a făcut să sufere un prejudiciu din această cauză, nu poate fi obligat la nici o reparațiune. (Trib. Covurl., Nov. 23/88, *Dr.* 57/89).

13. În virtutea art. 165 din regulamentul organic, care pentru motive economice hotărând a face plutitoare unele râuri, și a art. 1 din legiuirea de la 1834—35 relativ la plutirea gârlelor, declară imperios că nimeni să nu mai fie volnic să lege vre-un zăgaz pe malurile gârlei, din care să să adauge nămolul și să împedice cursul firesc al apei prin strămutarea măței, pe temeiul dar al acestor dispozițiuni legale a drepturilor inerente suveranității interne a statului. Ministerul lucrărilor publice pentru înfăptuirea efectivă a dorinței legiuitorului, aceea adică a transformării gârlelor principale din țară (Jiu, Oltu, Argeșu, Dâmbovița, Ialomița, Siretu și Prutul) în râuri plutitoare, precum și aceea de poliție generală ce are a exercita asupra acestor gârle, nu i se poate tăgădui prerogativa sa de a putea reglementa drepturile proprietarilor riverani ai acestor gârle, precum și a supraveghea abaterile de la lege săvârșite cu ocaziunea exercițiului acestor drepturi. Deci în vederea unor atari considerațiuni, Ministerul e în drept a stabili condițiunile sub care li e permis proprietarilor de mori de pe acele gârle de a reconstrui zăgazele morilor. Asemenea măsuri sunt aplicabile și morilor anterioare regulamentului organic, căci prin legiuirea din 1834-35 edictându-se categoric și dispozițiunile privitoare la lucrări accesorii a morilor existente la epoca decretării legii natural că atari măsuri le sunt și lor aplicabile. — Dacă însă Ministerul e întemeiat a subordona îndeplinirea

unor anume formalități dreptul riveranului de a repara zăgazu, nu mai puțin însă e dator, în urma notificățiunii ce i s'a făcut, de a pune pe riveran în măsură a cunoaște ce lucrări și ce formalități necesită obținerea unei autorizări de repararea zăgazului; lipsa unei atari procedări din partea Ministerului îi poate fi imputabilă și da loc la daune-interese contra-i. (Apel Buc. III, 214, Nov. 5/90, *Dr.* 81/90).

14. Regulamentul organic, fiind rămas în vigoare în ce privește dispozițiunile sale relative la lărgirea și alinierea străzilor (art. 19 din constituțiune) stabilește prin art. 7 de sub secțiunea II, că de acum înainte ori cine va voi a zidi să fie dator a lăsa ulitei 4 palme domnești din locul său și că nimenea dar să nu fie volnic a zidi din nou sau a preface zidire veche fără a se da mai întâi de știre comisarului care dimpreună cu arhitectul va merge la fața locului să pue semnul. — Prin expresiunea „zidire veche nu se înțelege numai zidirea propriu zisă, ci casa în întregul ei și cu toate părțile principale ce o constituie, precum e acoperământul. (Apel Buc. I, 238, Nov. 14/90, *Dr.* 2/91).

15. Din combinațiunea art. 19 din constituțiune cu art. 480 c. civ., art. 339 c. pen., și cu art. 1 al legii presei din 13 Aprilie 1862, rezultă că proprietatea literară și artistică, este recunoscută și respectată, putând proprietarul să se bucure în mod exclusiv și absolut de lucrul său, și că cel ce o violează este dator să repare prejudiciul ce a cauzat, conform art. 998 c. civ. (Trib. Ilfov. com., 807, Mai 19/92, *Dr.* 50/92).

16. În general o scrisoare aparține celui cărui este adresată, destinatarului, din momentul ce acel care a scris-o s'a desfăcut de dânsa, remițând-o sau depunând-o spre a ajunge la destinație. Principiul acesta incetează de a se aplica când epistola scrisă posedă un caracter intim și confidențial, proprietatea celui ce a scris-o devine în mâinile destinatarului un simplu deposit de care nu poate face nici un uz fără consimțământul celui care a scris-o, putând ori și când să-i fie reclamat depositul; iar când ar face vre un uz de dânsa publicând-o, lipsește la buna sa credință și violează secretul îndreptat în scrisoare, și i se poate cere daune interese. (Trib. Ilfov III, 879, Sept. 20/92, *Dr.* 67/92).

17. Proprietarul unei case având dreptul a o întreține și a o repara, când e împedicat în general în exercitiul acestui drept de către vecini, el poate și e în drept a intența o acțiune care nu poate fi și nu e de cât o acțiune posesorie, scopul ori cărei acțiuni po-

sesorie fiind a-și garanta exercitiul unui drept sau liniștita posesiune sau quasi-posesiune. (Cas. I, 277/Sept. 18/92, B. p. 763).

18. Fiecare trebuie să răspundă pentru exercitiul abuziv al dreptului celor are și pentru prejudiciul ce se cauzează prin exercitiul dreptului. Acest principiu anterior constituției nu e contrazis prin dispozițiile constituției, care nu consacră un principiu contrariu principiului stabilit. De altminterlea, dacă exercitiul unui drept e abuziv sau cauzează prejudiciu e o chestiune de fapt care dacă se constată de o hotărâre, întru aceasta nu poate fi supusă cenzurii. (Cas. I, 277/Sept. 18/92, B. p. 763).

19. Deși prin art. 19 al legii presei din 13 Aprilie 1862 se impune ori căru proprietar ca 4 exemplare să se depună la Ministerul instrucțiunii publice și câte 2 exemplare la fiecare prefectură de județ, iar prin art. 2 din regulamentul acelei legi se dispune ca autorii, odată cu depunerea operilor lor, să facă cererea în scris Ministerului instrucțiunii publice spre a li se constată dreptul de proprietate, totuși aceste dispozițiuni ale legii presei și regulamentulul său nu sunt prescrise sub pedeapsă de pierderea dreptului de proprietate asupra operei nedepusă la Minister. Art. 9 al citatei legi nu dispune că depunerea acelor exemplare servește pentru constatarea dreptului de proprietate asupra operei depusă; o asemenea dispozițiune nu este introdusă de cât prin art. 2 al regulamentulul legii presei, care astfel, nefiind făcut în conformitate cu legea, nu poate avea tărie acea dispozițiune a regulamentulul din care s'ar deduce pierderea dreptului de proprietate, pierdere nestabilită de legea presei. În ori ce caz, art. 2 al regulamentulul, precum și art. I, nu au avut de scop decât a procura autorului un mijloc de a-și constată dreptul de proprietate asupra operei sale și a se putea urmări și confisca (art. 6 al legii) exemplarele contrafăcute, de către administrațiune care ar avea la îndemână opera originală; ele nu au avut de scop de a răpi chiar dreptul de proprietate, împiedecând pe autorul ce nu a făcut depositul de a-și constată dreptul său de proprietate. Rezultă dar de aci că cel ce nu s'a conformat legii și regulamentulul presei asupra acestui punct, îi va lipsi mijlocul acesta facil de a-și constată dreptul său de proprietate, dar pentru dovedirea lui va rămâne supus dreptului comun. Dacă în intențiunea legiuitorului de la 1862 articolele în chestiune au avut întinderea contrarie, atunci ele de sigur au fost abrogate prin art. 19 din Const. și prin art. 480 c. civ., cari nu aduc atari știr-

biri dreptului de proprietate. (Trib. Ilfov, com., 807, Mai 10/92. Dr. 50/92).

20. Legea nedefinind caracterele care constituie pentru un produs artistic, o creațiune a spiritului sau a geniului, pe care legea din 1862 a înțeles a protege, aparține judecătorilor de fapt de a aprecia, prin o constatare necesarmente suverană, dacă produsul oferit apreciațiunii lor reintră, prin natura sa, în operele de artă protegiate prin legea din 1862. (Cas. II, 148/93. Sept 21, 93. B. p. 856).

21. Pentru ca proprietatea literară să poată fi adusă la cunoștința celor de al treilea și pentru ca autorul să se poată prevala de dreptul exclusiv de reproducțiune, trebuie ca el să facă depunerile cerute de art. 9 din legea presei la Ministerul de instrucțiune; acea depunere nefiind făcută, rezultă că proprietatea literară rămâne în domeniul public. Și nu se poate argumenta din dispozițiunile legii din 15 Aprilie 1885 pentru obligarea autorilor, editorilor și litografilor de a da câte 3 exemplare din orice publicațiune Bibliotecii centrale a Academiei, pentru a susține că prin acea lege s'ar fi abrogat ca contrarii dispozițiunile art. 9 al legii presei din 1862, de oarece nu poate fi vorba de nici o contrarietate de dispozițiuni între ambele aceste legi având amândouă scopuri diferite: cea din 1862 stabilirea unui drept de proprietate exclusivă față cu reproducătorul cea din 1885 îmbogățirea bibliotecilor naționale și a Academiei; și apoi legea din 1885 nici nu impune desemnatorilor și pictorilor prevăzuți de legea presei, obligațiunea de a face vre-o depunere pentru bibliotecii. (Apel Buc. III, 4, Ian. 21/93. Dr. 13/93).

22. Dreptul destinatarului asupra unei scrisori ce i-a fost adresată, nu ia naștere de cât prin faptul tradițiunii; între autorul unei scrisori și destinatar se poate conveni că această tradițiune nu dă drept destinatarului de a face cu această scrisoare întrebuintarea ce ori ce proprietar este în drept a face cu lucrul său, și că, dar printr'insa nu s'a transmis acestuia un drept de proprietate asupra acestor scrisori. Inșă o scrisoare confidențială fiind în intențiunea și a celui ce a scris-o și a celui ce a primit-o, de a rămâneă conținutul ei un secret între dânsii, urmează neapărat că sus zisa condițiune trebuie să fie primită ca virtual stipulată de cel ce a adresat scrisoarea, și de asemenea că destinatarul ei n'a primit-o de cât sub angajamentul tacit din partea sa de a nu fi privit ca proprietar al acestei scrisori, ei ca un simplu deponitar al unui secret al scriitorului ei. Pe lângă aceasta sus zisul raport între autorul unei scrisori confidențiale și destinatarul ei, se

impune printr'un simțimânt de toți împărțășit, și care ne face să vedem un abus de încredere din partea destinatarului, care s'ar pretinde a face cu o asemenea scrisoare întrebuintarea ce un proprietar este în drept a face cu lucrul său. (Cas. II, 244/Mai 5/93, p. 488. B. p. 488).

23. În dreptul roman găsim consacrat principiul că destinatarul se consideră ca proprietar al scrisorii ce i se trimite. (Dig. leg. 65, *De acquirende rerum dominio*), și ca un corolariu necesar al acestui principiu, sustracțiunea scrisorii ca un furt (leg. 14 § 17, *de furtis*). Doctrina, reprezentată prin autorități impunătoare, e de acord a recunoaște că o scrisoare misivă devine proprietatea destinatarului în virtutea transmisiunii, *animo donandi*, ce i-a făcut autorul său și a principiului consacrat de art. 1909 c. civ., și că destinatarul nu e un simplu deponitar, căci dânsul nu e ținut a restitui. Tot ce se poate zice, când e vorba de o scrisoare confidențială, este că această transmisiune de proprietate nu a fost făcută de cât sub condițiunea de a respecta și de a nu destăinui nimănui confidența ce ea conține, căci dreptul destinatarului e subordonat condițiunii de discrețiunea ce natura unei asemenea scrisori îi impune, că destinatarul care a primit o scrisoare posedând asupra-i un drept exclusiv și constituind un mobil căruia legea acordă protecțiunea sa, sustracțiunea sau furtul ei cade sub aplicațiunea articolelor codului penal relativ la delictetele contra proprietății. Și dacă am părăsi domeniul științific pentru a consulta practica și uzul relațiunilor sociale, de asemenea nu se poate admite că acela ce a trimis o scrisoare unei persoane, fie dânsa cât de confidențială, înțelege a reține vre un drept de proprietate asupra ei, de oare ce nu se poate tăgădui că prin faptul trimiterii scrisorii, expeditorul și-a manifestat îndestul intențiunea de a voi să se desbrace de stăpânirea ei pentru a o face să treacă în aceea a destinatarului. Și dacă într'adevăr în unele împrejurări, autorul unei scrisori nu are alt scop de cât a face cunoscut destinatarului sentimente sau afecțiuni ce i-au fost inspirate, prin aceasta însă nu se poate susține că natura actului petrecut s'a schimbat și că dintr'un pur act de dar, o scrisoare a luat caracterul unui deponitar. Dacă în asemenea ocurență, destinatarul se califică de deponitar, e grație facultății imaginative și ca o figură metaforică, pentru a exprima secretul destănuirii intime al aceleia ce i le încredințează, o datorie de discrețiune ce i se impune; aceasta însă nu exclude ideia unei voințe energice manifestată din partea ex-

peditorului de a transmite destina-
tarului instrumentul sau actul ce cu-
prinde consemnarea gândului și cuge-
țărilor sale. (Apel Buc. III, 100, Febr.
8/93. *Dr.* 17/93).

24. Proprietarul fiind în drept de a
se bucura și a dispune de bunul său
într'un mod absolut, cu singura re-
zervă de a nu depăși limitele prescrise
de lege, dânsul poate, în lipsă de sti-
pulațiuni contrarii, să închirieze în
parte imobilul său, sau imobilele sale
învecinate, la mai mulți locatari ex-
ercitând industrii similare, căci deși lo-
catorul este dator, după lege, să facă
pe locatar de a se folosi într'un mod
neîmpiedicat de imobilul închiriat, to-
tuși prin această dispozițiune, legiu-
torul nu a înțeles a supune pe proprie-
tar la altă obligațiune, decât aceea de
a garanta locatarului folosința mate-
rială a localului, iar nici de cum și folo-
sul ce locatarul se așteaptă a trage
din exploatarea industriei sale. (Cas.
II, 248/99, B. p. 1306).

25. Din combinația art. 19 din Con-
stituție cu art. 480 c. civ., art. 339 c. pen.
și art. 1 din legea presei din 1862 re-
zultă că proprietatea de orice natură și
deci și proprietatea literară și artistică
este recunoscută și respectată, putând
proprietarul să se bucure în mod ex-
clusiv și absolut de lucrul său. (Trib.
Ilfov I, C. Jud. 41/901).

26. Inalienabilitatea bunurilor, fie
vremelnică, fie perpetuă, este o excep-
ție, ce nu poate fi creată decât prin
lege în marginele puse de Constitu-
țiune puterii legislative, iar nici de
cum printr'o convenție particulară. A
creea printr'o convențiune sau dispo-
zițiune particulară o inalienabilitate,
este a contraveni ordinii publice;
căci, pe de o parte, se restrânge
capacitatea persoanelor, care e de
ordine publică, iar pe de alta, se
și stânjenește libera circulațiune,
care este de un interes covârșitor pen-
tru economia națională. Astfel, condi-
țiunea pusă într'o donațiune de către
donator și acceptată de donatar, de a
nu se înstrăina bunul dăruit cât va
trăi donatorul, fără învoirea lui, este
contrară ordinii publice și dar desfiin-
țează donațiunea ce depinde de dânsa.
(Trib. Dorohoi, C. Jud. 1/904).

27. Deciziunile date, fie de consiliile
de igienă, fie de Ministerul de in-
terne, nu pot constitui în legislațiunea
noastră niște sentințe judecătorești,
care să aibă autoritate de lucru ju-
decat, și care să împiedece pe cel in-
terestat de a se adresa justiției ordi-
nare. (Cas. I, 30 Ianuarie 1906, B. p. 51).

28. Dreptul de proprietate este ga-
rantat de art. 19 din Constituție, după
care nimeni nu poate fi expropriat de
cât pentru cauză de utilitate publică
și numai cu formele prevăzute de lege

și după o prealabilă despăgubire, iar
după art. 480 din codul civil, proprie-
tarul este în drept a se folosi și dis-
pune de proprietatea lui cum va voi,
întru cât nu atinge interesele și drep-
turile celorlalți.

Astfel, când dreptul de proprietate
al moșnenilor Câmpulungeni asu-
pra prundului râului Târgului în lun-
gimea orașului, și asupra locurilor vi-
rane din raionul orașului, a fost con-
sacrat din vechime prin acte, hrisoave
și hotărâri judecătorești, ordonanța
Primăriei Câmpulung care împiedică
pe numiții moșneni de la exercitarea
drepturilor lor, constituie un exces de
putere din partea unei autorități în
contra drepturilor patrimoniale ale
unor particulari, și, prin urmare,
Curtea de Casatie, conform art. 5, alin.
h și j din legea Contenciosului admi-
nistrativ, e în drept a anula și desfi-
ința asemenea ordonanță. (Cas. III,
20 Mai 1908, B. p. 983).

28 bis. Conform principiilor dreptu-
lui de proprietate, acest drept ca orice
alt drept, este considerat atât de în-
semnat în cât s'a crezut că e bine a fi
garantat, nu numai prin dispozițiile le-
giuirilor civile și penale dar chiar prin
Constituție prin Art. 19, neviolabili-
tatea proprietății fiind dar un prin-
cippiu constituțional.

Tot din acest principiu de drept re-
zultă că proprietarul vecin poate să
uzeze de proprietatea sa așa cum ar
crede, fără însă ca prin acest uzagiu
să pricinuiască vătămarea proprietății
vecinului. Acesta poate să ceară înlă-
turarea faptelor vecinului cari aduc
asemenea vătămare dreptului său.
(Trib. Dolj s. I, 239 din 25 Apr. 1908.
Pagini Juridice 34/908. În acelaș sens:
Judec. ocol. Budești (Arges) 7 din 10
Ian. 913. Curier Jud. 28/913; Judec. ocol.
Zătreani-Vâlcea, 25 Iun. 1916, Dreptul
32/920).

29. Art. 480 și 481 din codul civil,
combinat cu art. 19 din Constituție,
recunoaște proprietarilor dreptul de a
se bucura și dispune de lucrul lor după
cum vor crede mai bine pentru folo-
sul lor, supunându-se numai la restric-
țiunile prevăzute de legi și regula-
mente pentru exercițiul dreptului de
proprietate; iar în afară de acele res-
tricțiuni nu pot să fie siliți a cedă
proprietatea lor, decât prin expro-
priere pentru cauză de utilitate pu-
blică, dându-li-se în schimb o dreaptă
și prealabilă despăgubire. (Cas. III,
14 Apr. 1909, B. p. 471).

30. Dreptul de proprietate este ga-
rantat într'un mod categoric de art.
19 din Constituție, și nimeni nu poate
fi expropriat de imobilul său, decât
pentru cauză de utilitate publică și
după o prealabilă despăgubire; iar
după art. 480 și urm. din codul civil,

proprietarul este în drept a se folosi și a dispune de proprietatea lui în mod absolut și după cum interesele sale îl povățuiesc, când nu calcă legile și nu atinge ordinea publică.

Conform acestor principii, Primăria nu poate refuza unui proprietar autorizațiunea de construcțiune, pe motiv că planurile ar fi necomplete și neregulate, sau că s'a admis în principiu exproprierea imobilului, sau pe motiv că alinierea decretată este numai provizorie și temporară. Un asemenea refuz echivalează cu o expropriere de un imobil, dar fără o justă și prealabilă despăgubire, cece este contra voinții Constituției și legilor țării. (Cas. III, 22 Sept. 1909, B. p. 1024).

31. Aceiași secțiune a Casației în ședința dela 23 Sept. 1909. (B. p. 1032), bazată pe același principiu din art. 480 și urm. din Codul civil hotărăște:

Astfel, singura restricțiune ce s'a adus dreptului de proprietate, în raport cu alinierea, este cea prevăzută de art. 7, cap. I din Regulamentul Organic, pentru ca străzile să dobândească lărgimea de șase stânjeni; or, dacă strada are o asemenea lărgime, orice lucrare de nouă aliniere, deschidere de străzi, etc., nu se poate face de Primărie decât respectându-se dreptul de proprietate, adică expropriind mai întâi terenurile de cari are nevoie, după o dreaptă și prealabilă despăgubire. (Cas. III, 23 Sept. 1909, B. p. 1032).

32. Tot sect. III a Casației, în ședința dela 10 Noembrie 1909, bazată pe principiul aceluiași art. hotărăște următoarele:

Prin urmare, Primăria Capitalei nu poate refuza unui proprietar autorizațiunea de a construi pe o stradă ce are lărgimea de șase stânjeni, pe simplul motiv că, conform modificării art. 4 adițional dela art. 42 al Regulamentului de construcțiuni și alinieri, construcțiunile depe acea stradă trebuiesc să fie retrase cu cinci metri din aliniere, căci o asemenea dispozițiune din regulament constituie de fapt o expropriere deghizată și o împiedicare a proprietarului de a uză de dreptul său de proprietate, garantat de lege. (Cas. III, 10 Nov. 1909, B. p. 1404).

33. Primăria nu poate impune unui proprietar o nouă retragere, conform noului plan de aliniere, decât numai expropriindu-l conform cu legea și acordându-i o justă și prealabilă despăgubire. Prin urmare, dacă n'a avut loc o asemenea expropriere, primăria nu poate refuza autorizațiunea de reparațiuni și adăogiri la un imobil după vechea aliniere. (Cas. III, 10 Martie 1910, B. p. 509).

34. Potrivit art. 19 din Constituție și 480 din codul civil, care garantează

dreptul de proprietate, Primăria nu poate refuza autorizarea cerută de cineva pentru a-și împrejmui un loc al său viran care este bine determinat și individualizat în deajuns. (Cas. III, 11 Iunie 1912, B. p. 1349).

35. Dacă un imobil a fost supus legiuirii retrageri, când s'a făcut clădirea pe linia de aliniere stabilită de primărie, conform autorizațiunei dată pentru a clădi, primăria nu poate impune proprietarului o nouă retragere, conform unui nou plan de aliniere, decât numai expropriindu-l conform cu legea și acordându-i o justă și prealabilă despăgubire, neputând să-i refuze autorizația de a face un nou etaj și alte reparațiuni la imobilul existent, căci altfel calcă dispozițiunile art. 480 din codul civil și art. 19 din Constituție, care garantează dreptul de proprietate. (Cas. III, 9 Oct. 1912, B. p. 1793).

36. După art. 480 din codul civil, orice proprietar are dreptul de a se bucura și a dispune de bunul său în mod exclusiv și absolut, în limitele determinate de legi, și acest drept este consacrat și garantat prin art. 19 din Constituție, după care nimeni nu poate fi silit a cedă proprietatea sa, decât pentru cauză de utilitate publică constatată legalmente și după o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Prin urmare, întrucât nici o dispozițiune din lege nu autoriză pe comună, în prevederea unei viitoare exproprieri, care e numai în stare de proiect, să împiedece pe proprietar de a se folosi de dreptul său de proprietate, așa cum e îngrădit de lege, autoritatea comunală nu poate refuza liberarea autorizațiunei de a construi pe acel teren sub cuvânt că ar fi supus unei viitoare exproprieri. (Cas. III, 23 Oct. 1912, B. p. 1831).

36 bis. Art. 480 din codul civil care definește proprietatea și vorbește de limitele determinate de lege, nu poate fi înțeles decât în sensul unei reglementări prin lege a exercițiului dreptului de proprietate, iar nu în înțelesul că legiuitorul ar fi cu drept să admită o expropriere în afară de cazurile cu totul excepționale prevăzute de Constituție, căci astfel înțelege art. 480 din codul civil, ar fi în contradicțiune cu principiul înscris în art. 19 din Constituție, care declară că proprietatea e sacră și inviolabilă, fără a face nici o distincțiune între mobile sau imobile, ci dispune că proprietatea de orice natură este pusă sub acest principiu ocrotitor. (Cas. I, 549/912, B. p. 1191, Curier Jud. 65/912);

37. Dacă în interesul estetice și salubrității unui oraș, un regulament comunal poate impune anumite restricțiuni exercițiului dreptului de pro-

prietate, de aci nu urmează că un asemenea regulament trebuie interpretat în sensul că a înțeles a liberă un fond aservit de orice servitute legalmente dobândită de proprietarul vecin, neocotind astfel principiul inviolabilității drepturilor reale imobiliare.

Prin urmare, când tribunalul declară desființată o servitute de vedere între două fonduri vecine, prin aplicarea regulamentului comunal și pe considerațiuni străine dispozițiilor art. 634 c. civil, cum ar fi lipsa de prejudiciu pentru proprietarul fondului dominant, violează atât citatul articol cât și art. 480 și 481 c. civil. (Cas. I, 251 din 26 Martie 1913, B. p. 666. Curier Jud. 56/913).

38. Primăria Comunei București nu are dreptul ca în vederea unei viitoare exproprieri, care este în stare de proiect, fără ca vre-o formalitate să fie îndeplinită, să împiedice pe proprietar a se folosi de dreptul său de proprietate, înainte de a-l fi expropriat și despăgubit, căci altfel dreptul proprietarului ar fi suspendat și lipsit de garanția ce-i acordă Constituția.

Prin urmare, Primăria Capitalei refuzând recurentului autorizarea de a clădi pe terenul proprietății sale din str. Cotroceni 18, pe motiv că este supus unei eventuale exproprieri și că planurile ce prezentase nu erau conform regulamentului special al cartierului Cotroceni, decretat în vederea acelei viitoare alinieri, prin aceasta a violat dreptul de proprietate al recurentului. (Cas. III, 3 Apr. 1913, B. p. 1037).

39. Dispozițiunea art. 6 din regulamentul construcțiilor și salubrității publice din orașul Craiova din 1909, care prevede că pe Bulevardul Carol I din acel oraș, clădirile se vor așeza paralele cu alinierea, însă retrase cu patru metri distanță dela aliniere, constituie o expropriere deghizată și o împiedicare a proprietarului de a uză de dreptul său de proprietate garantat de lege.

În adevăr, singura restricțiune ce s'a adus dreptului de proprietate în raport cu alinierea este aceea prevăzută de art. 7, cap. I din Regulamentul organic, în scopul ca stradele să dobândească o lărgime de șase stâni.

Prin urmare, dacă o stradă are această lărgime, orice dispozițiune de noui alinieri, deschideri de strade, lărgiri sau retrageri dela alinierea decretate, nu se pot face decât respectându-se dreptul de proprietate; cu alte cuvinte, Primăria nu poate să execute decretale și regulamentele votate în acest scop, decât expropriind mai întâi pe proprietari după o dreaptă și pre-

alabilă despăgubire. (Cas. III, 30 Apr. 1913, B. p. 1058).

40. Art. 19 din Constituție și 480 cod. civ., nu autoriză pe comune, în prevederea unei viitoare exproprieri, care este numai în stare de proiect și fără ca vre-o formalitate să fie îndeplinită, să împiedice pe proprietar a se folosi de dreptul său de proprietate, înainte de a-l fi expropriat și despăgubit, căci altfel dreptul proprietarului ar fi suspendat și lipsit de garanția ce-i acordă Constituția.

Prin urmare, Primăria unei comune săvârșește exces de putere și violează dreptul de proprietate al părții, când îi refuză autorizarea de a clădi pe terenul său, pe motiv că proprietatea sa este supusă unei eventuale exproprieri. (Cas. III, decizia No. 448, din 18 Noemb. 1913, Jur. Rom. 1914 p. 118).

41. Deschiderea unei ferestre de lumină (*jour de souffrance*) în zidul care este proprietatea unui vecin nu constituie o manifestare abuzivă a dreptului de proprietate, un vecin putând deschide lumini în zidul dinspre fondul vecin, fără ca aceasta să-i confere vreun drept de servitute asupra aceluiași fond.

Chestiunea dacă deschizătura fi cută are caracterul unei ferestre spre vedere sau numai pentru lumină, este o chestiune de apreciere a judecătorilor. (Apel Buc. IV No. 203, 1913; Dreptul 1914, p. 39 Curier Jud. 58/914).

42. Din moment ce dreptul de proprietate care este prin esența sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dânsul fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente, create în interes general și de utilitate publică, același principiu urmează a se aplica și în cece privește dreptul de servitute care ca și toate celelalte drepturi reale constituie un desmembrământ al dreptului de proprietate și este supus aceluiași regule ca și însuși dreptul de proprietate.

Cu toate că proprietarii sunt volnici a crea pe proprietățile lor orice servitute, acest drept încetează din moment ce se găsește în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică și interes general care să împiedice exercițiul dreptului de servitute, întrucât legile și regulamentele de ordine publică au putere de a se aplica și pentru trecut fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge. (Trib. Ilfov IV, No. 155, 1914; Dreptul 1914, p. 251 Curier Jud. 66/915).

43. Deși este necontestat dreptul administrațiunii comunale de a elabora planuri de aliniere a străzilor indicând, fie în scopul înfrumusețării orașului, fie al înlesnirii circulațiunii,

imobilele ce urmează să fie expropriate, elaborarea unor asemenea planuri nu pot însă atinge și prejudiciu întru nimic dreptul de proprietate al particularilor, cari în nici un chip nu pot fi constrânși să cedeze proprietatea lor în vederea unor exproprieri eventuale.

Violează prin urmare aceste principii și săvârșește un act ilegal autoritatea administrativă când refuză unui proprietar autorizațiunea de a clădi pe locul său, numai sub cuvânt că acel loc urmează a se expropria în viitor pe baza unor planuri de aliniere a stradelor. (Cas. III, decizia No. 404 din 15 Decemb. 1914; Jurispr. Rom. 1915, p. 109).

44. Primăria unei comune urbane nu poate să invoace decretul de noi alinieri pentru a împiedica pe proprietari de a construi, repară, sau mări imobilele lor mai înainte de a fi expropriați în mod legal cu o dreaptă și prealabilă despăgubire, căci altfel s'ar atinge dreptul de proprietate al persoanelor, garantat de art. 19 din Constituție și 480 c. civ., suspendându-se exercițiul acestui drept pentru un timp nedeterminat. În adevăr, Primăria pe motivul serios sau nu că-i lipsesc resursele materiale pentru realizarea exproprierii, ar putea amâna această expropriere până la o epocă îndepărtată, în care timp proprietarii fiind oprți a-și îmbunătăți imobilele lor, dreptul de proprietate ar deveni prin aceasta un drept iluzoriu. (Cas. III, deciziunea No. 261, din 28 Apr. 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 362).

45. După art. 480 codul civil, orice proprietar are dreptul a se bucura și dispune de bunul său în mod exclusiv și absolut în limitele determinate de lege, drept consacrat și garantat prin art. 19 din Constituție, după care nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică constatată legalmente și după o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Față de aceste dispozițiuni de lege, administrația comunală nu poate, în vederea unei eventuale exproprieri să împiedice pe proprietar a se folosi de dreptul său mai înainte de a-l fi expropriat și despăgubit, căci altfel dreptul proprietarului ar fi suspendat și lipsit de garanția ce-i acordă Constituția.

Constitue o împedecare în înțelesul mai sus arătat refuzul primăriei de a da autorizare de construcțiune, refuz bazat pe simplul motiv că locul de clădire ar fi obiectul unei viitoare și eventuale exproprieri pentru deschideri de strade. Acest refuz are a se considera ca un act ilegal din moment ce nu se întemeiază pe o expropriere or-

donată conform legii. (Cas. III, No. 309, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 471).

46. Proprietarul fondului aservit de o servitute de vedere legalmente dobândită de proprietarul vecin, nu poate să construiască pe acel fond în locul caselor vechi altele cu două etaje, împiedecând astfel exercițiul servitutii de vedere, chiar dacă regulamentul de construcțiuni al comunei respective oprește pe acea stradă construirea caselor cu un singur etaj, întrucât un asemenea regulament nu poate să desființeze drepturile de servitute reală dobândite anterior decretării lui. (Cas. s. unite, decizia No. 10, din 11 Iunie 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 484).

47. Dacă primăria unei comune ar putea să invoace decretul unor proiectate alinieri de strade, pentru a împiedica pe proprietari de a uză de dreptul de proprietate ce li se conferă și garantează prin art. 480 c. civ și art. 19 din Constituție, refuzându-le pentru acest unic motiv autorizarea de a construi sau repară clădiri, cecace constituie unul din principalele exercițiuni ale dreptului de mai sus, fără a-i fi expropriat și despăgubit în prealabil conform legii de expropriere, un asemenea act al Primăriei ar face iluzoriu orice drept de proprietate asupra terenurilor din cuprinsul unei comune. În adevăr realizarea alinierilor proiectate depinzând de singura voință a autorității administrative, exercițiul dreptului de a clădi sau repară construcțiuni ar fi în realitate la discrețiunea acestei autorități, contra dispozițiunilor de lege formale arătate mai sus. (Cas. III, decizia No. 392, din 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 552).

48. Proprietatea nu se pierde prin neuz; orice prescripție extinctivă presupune ca corolar neapărat o prescripție achizitivă din partea unei alte persoane: (C. Apel Buc. s. I, 159/915, Curier Jud. 14/916; În acelaș sens: Trib. Dorohoi 30 Iunie 915, Curier Jud. 59/915).

49. a) Proprietarul trebuie să pue în exercițiul dreptului său de proprietate, prudență și atențiune, așa că inconveniențele inerente și normale ale vecinătății să nu fie depășite.

b) Exercițiul abuziv și anormal al dreptului de proprietate constituie o culpă din partea proprietarului, care, pe cale de consecință, îi angajează responsabilitatea față de vecinul lezat.

c) Responsabilitatea aceasta se poate traduce pentru cel lezat, fie într'o despăgubire bănească, fie într'o reparațiune în natură. (Trib. Ilfov s. III, 1184 din 28 Oct. 1924, Jur. Gen. 1924, No. 2179).

50. A se vede: Art. 7, Index. „Persoane morale” și notele respective;

art. 11 cu notele respective asupra dreptului străinilor de a dobîndi imobile rurale în România; art. 475, Index. „Lege rurală” cu notele respective; art. 998, Index. „Abuz de drept”, „Act administrativ de autoritate”, „Ali-

niere”, „Construcție”, „strade” și notele respective; art. 1000, Index. „Act administrativ de autoritate”, „Aliniere”, „Construcții” și notele respective; art. 1306 și 1310, Index. „Pămînturi rurale” și notele respective.

Art. 481. — Nimeni nu poate fi silit a cedă proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică și primind o dreaptă și prealabilă despăgubire. (Civ. 475, 480, 581, 597 urm., 616; Legea de exproprieră; Legea agrară; Const. 17; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924) Art. 36 urm; Civ. Fr. 545).

Text. fr. Art. 545. — Nul ne peut être contraint de céder sa propriété, si ce n'est pour cause d'utilité publique, et moyennant une juste et préalable indemnité.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 214;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 745, 757, 986; II, p. 490, 780;
DALLOZ, *Rép. Propriété*, 149 urm.; *Supl. Propriété* 64;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 685 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2438-2444;

Doctrină românească

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 256 urm., 644, n. 2, 854, n. 1; (III, part. II, ed. 2-a, p. 649 n. 4); *Droit ancien et moderne de la Roumanie* p. 180;
CANTACUZINO MATEI, p. 148, 149;
NACU, I, p. 43, 754.

INDEX ALFABETIC

Alinierea stradelor 1, 3, 6, 8, 9.	Legea drumurilor 7.
Apă, conducte 4.	Ordine publică 2.
Autoritate administrativă 1, 8.	Proprietate 1, 2, 4, 6.
Autorizare de construcție 6.	Public domeniu 4, 10.
Cale ferată 4.	Putere administrativă 1, 3.
Comunală lege 9.	Putere judecătorească 1.
Conducte de apă 4.	Putere legiuitoare 3.
Constituție 1, 6, 7, 9.	Recurs 2.
Construcțiuni 6, 8, 9.	Regulamente comunale 6.
Daune 1, 5.	Regulament de construcții 9.
Domeniu public 4, 10.	Regulament Organic 6.
Drumuri lege 7.	Revendicare 10.
Exproprieră 1-3, 7, 9, 10.	Strade, aliniere 1, 3, 6, 8, 9.
Legea comunală 9.	Utilitate publică 1-3, 9.

Jurisprudență.

1. Puterea administrativă și în special consiliul comunal este independent de puterea judecătorească în lucrările sale, și suveran apreciator pentru măsurile ce va chibzui, cu rezervă însă, între altele, ca să nu se violeze proprietatea de ori ce natură, care este garantată de constituțiune art. 19, căci în asemenea caz, proprietarul vătămat poate cere desdăunare prin canal judecătoreesc. De aci decurge, că dacă consiliul comunal este în drept a face alinierea stradelor în comuna sa, cum va crede mai bine pentru utilitate publică și această lucrare a sa nu poate fi censurată nici atacată înaintea ins-

tanțelor judecătorești, nu poate însă supune pe nimeni la o șerbire mai mare decât cea prevăzută de lege. Prin urmare proprietarul cărnii pentru alinierea unei strade i se cere o întindere pe pământ mai mare de cât cea prevăzută de legea pentru retragere, deși nu poate supune criticei instanțelor judecătorești alinierea deliberată de consiliul comunal, poate cu toate acestea cere de la aceleași instanțe ca să nu i se violeze dreptul său de proprietate peste pământul șerbit prin legea de retragere și să fie menținut în posesiunea proprietății sale celei neșerbite, până la o exproprieră legalmente pronunțată și după o dreaptă și prealabilă despăgubire. (Cas. I, 195/Mai 5/71, B. p. 91).

2. Legea de exproprieră pentru cauză de utilitate publică fiind atingătoare dreptului de proprietate, tribunalul nu poate procedea la hotărîrea de exproprieră fără a constata prealabil existența unei asemenea legi de exproprieră. Îndeplinirea acestei formalități fiind de ordine publică, lipsa ei se poate invoca și d'a dreptul înaintea curții de casatie. (Cas. II, 14/Febr. 92/83 B. p. 219).

3. Utilitatea publică se înțelege mai ales pentru tot ce se referă la lărgirea, direcțiunea, nivelul, etc., a căilor

de comunicațiune precum și la condițiunile de salubritate; și dacă prin lucrări întreprinse în scop de a îmbunătăți circulațiunea sau salubritatea în un oraș se produce și o înfrumusețare, aceasta nu va să zică că aceasta, și nu utilitatea, e cauza lucrărilor. De altmintearea cesțiunea de a se ști dacă cutare lucrare este sau nu de utilitate publică este de resortul exclusiv al organelor administrative sau legiuitoare căroro legiuitorul le-a deferit deciziunea asupra acelei utilități; iar tribunalele, când sunt chemate a se pronunța asupra unei cereri de expropriatiune nu au a critică meritoriul lucrărilor proiectate, ci a se vedea numai dacă cauza expropriatiunii este din acele prevăzute de lege și dacă declarațiunea de utilitate publică s'a făcut în formele legale. (Cas. II, 104/Oct. 22/85, B. p. 784).

4. Sentințele de expropriatiuni pentru cauză de utilitate publică având de scop de a face ca o proprietate să treacă din domeniul privat în domeniul public, ele nu se pot aplica la proprietățile cari sunt dejă în domeniul public; or drumurile de fier făcând parte din domeniul statului afectat serviciului public, ele sunt absolut inalienabile și nu pot deveni alienabile de cât atunci când au încetat de a servi publicului (art. 476 și 478 c. civ.). Așa fiind, utilitatea publică declarată pentru canalul de aducerea apei în București, nu poate micșora în nimic utilitatea publică declarată pentru drumul de fier și circumstanța că canalul a fost declarat de utilitate publică după drumul de fier nu importă în nimic fiind lucruri de ordine cu totul diferită și utilitatea lor neputându-se fixa după data efectuării lor. Singurul drept cel are comuna în virtutea legii care declară de utilitate publică facerea canalului pentru aducerea apei în București, este a silii pe drumul de fier să modifice, de va fi nevoie, lucrările sale așa în cât facerea canalului să nu fie împiedicată, și de a se adresa, în caz de refuz din partea drumului de fier la justiție pe cale ordinară pentru a face să se respecte dreptul. (Cas. II, 17 Mart. 9/87, B. p. 223).

5. Numai în caz când există un decret de utilitate publică și administrația întârziează activitatea lucrărilor, proprietarul, al cărui imobil e supus exproprierei, are drept de a reclama daune interese pentru deprecierea imobilului, iar nici cum când decretul e numai în stare de proiect. (Cas. I, 101 Apr. 11/88, B. p. 337).

6. După art. 7 din regulamentul organic, combinat cu art. 9 din Constituțiune singura lege în vigoare până azi relativă la alinierea stradelor, se

prevede că, în caz când o stradă nu are lărgime de 6 stânjeni, proprietarul e dator a se retrage cu 4 palme când construiește sau îngrădește proprietatea sa despre stradă. Și pe cât timp regulamentele comunale vor fi contradicțiune cu legea fundamentală relativă la aliniere, regulamentul organic, ele nu pot fi obligatorii pentru proprietarii ale căror proprietăți sunt supuse alinierii de cât cu retragerea prevăzută de legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică. Deci Primăria e obligată să sufere ca cel ce și reconstruiește casele să se retragă numai cu 1 metru și 20 centimetri, conform regulamentului organic, iar nu cu mai mult. (Apel Buc. I, 14, Ian. 17/90, Dr. 21/90). — A se vedea și No. 9 de sub art. 480).

7. Chiar admitând că art. 11 din legea drumurilor ar mai fi aplicabil și astăzi, în fața principiilor consacrate prin constituțiune pentru respectarea dreptului de proprietate, totuși de oare ce printr'insul se prevede numai cazul când se schimbă un teren pe care e un drum natural neșoselit, pentru o altă porțiune de pământ, spre a se construi un drum șoselit, nici în puterea aceluia articol nu se poate lua vre'o porțiune de pământ fără a se recurge la legea de expropriere, așa ca nimenea să nu fie scos din drepturile sale de proprietate fără o prealabilă despăgubire. (Cas. I, 48/Febr. 8/93, B. p. 97).

8. Primăria unei comune nu e obligată de a da autorizațiune pentru construcțiuni noi, reparațiuni radicale și împrejmuiri, decât atunci când cerele de autorizare pentru asemenea lucrări se conformează planului de aliniere a stradelor și tuturor condițiunilor prevăzute de menționatul regulament. (Cas. III, 12 Martie 1907, B. p. 555).

9. Nici din legea comunală, nici din regulamentul de construcțiuni și aliniere, precum nici din alte dispozițiuni legale nu rezultă că, pentru aplicarea planurilor de aliniere, Primăria ar fi datoare de a efectua mai întâi exproprierea și plata valorii terenului și construcțiunilor supuse retragerii pentru alinierea stradelor, ci, din contra, asemenea operațiuni urmează ași avea cursul conform legii de expropriere, după ce va fi efectuat alinierea, afară de cazul când însăși Primăria face expropriere pentru deschiderea de strade sau pietre publice noi, sau lărgirea celor vechi, și numai în aceste împrejurări se poate indica dispozițiile art. 19 din Constituție și art. 481 din codul civil, relativ la obligațiunea autorităților administrative de a nu face expropriere decât pentru cauză de utilitate publică și cu preala-

bile despăgubiri. (Cas. III, 12 Martie 1907, B. p. 555).

10 Proprietarul poate revendica un imobil chiar în cazul când prin destinațiunea sa a intrat în domeniul public atâta timp cât, acel imobil nu a eșit din patrimoniul său pe calea ex-

proprietății silită. (Trib. Teleorman I, 10/916, Curier Jud. 27/916).

11. A se vedea: art. 476 cu notele 12, 17, 24; art. 480, Index. „Expropriere“ cu notele respective; art. 1000, Index. „Expropriere“ cu notele respective; art. 1248 cu nota 37.

Art. 482. — Proprietatea unui lucru mobil sau imobil dă drept asupra tot ce produce lucrul și asupra tot ce se unește, ca accesoriu, cu lucrul, într'un mod natural sau artificial. Acest drept se numește: *drept de accesiune*. (Civ. 480, 483—515, 488, 489, 490, 491, 645, 903 urm., 1202, 1324 urm., 1396, 1750, 1777, 1824, 1833, 1847; Civ. Fr. 546).

Text. fr. Art. 546. — La propriété d'une chose, soit mobilière, soit immobilière, donne droit sur tout ce qu'elle produit, et sur ce qui s'y unit accessoirement, soit naturellement, soit artificiellement.

Ce droit s'appelle *droit d'accession*.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 180-183; II, ed. 5-a, p. 282-283;

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 282, 283, 286;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 726, 730;

DALLOZ, *Rép. Propriété*, 122 urm., 250 urm.; *Eaux*, 355 urm.; *Suppl. Propriété* 48 urm.

109 urm., *Eaux*, 289 urm.;

DEMOLOMBE, IX, 129;

HUC, IV, 109;

LAURENT, VI, 187;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 688.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 283 urm.;

CANTACUZINO MATEI, p. 143;

NAGU, I, p. 755.

CAPITOLUL I

Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucru.

Art. 483. — Fructele naturale sau industriale ale pământului.

Fructele civile.

Sporul animalelor (prășila).

Se cuvin proprietarului în puterea dreptului de accesiune.

(Civ. 482, 484, 522 urm.; Civ. Fr. 457).

Text. fr. Art. 547. — Les fruits naturels ou industriels de la terre,

Les fruits civils,

Le croît des animaux.

Appartiennent au propriétaire par droit d'accession.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 185, 186; II, ed. 5-a, p. 288, 289;

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 290;

BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 8;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 728, 929;

DALLOZ, *Rép. Propriété*, 254 urm.; *Suppl. Propriété*, 110 urm.;

DEMOLOMBE, IV, 580, 582; X, 275, 280;

HUC, IV, 111;

LAURENT, VI, 201;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 689;

PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2228, 2296, 2361.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 288 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 412, 424, 499, 659; IV, part. II, ed. 2-a, p. 210, 309; X, p. 723);
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 145;
NACU, I, 756.

Jurisprudență.

1. Venitul unei moșii se compune, pe lângă fructele ce se produc prin semănături, și din fructele ce ea poate produce fără nici o lucrare a omului, precum este pășunea, etc., și încă din venitul acaretelor ce s'ar afla pe aceea proprietate. (Cas. I, 321/83, Sept. 28/88, B. p. 830).

2. Venitul unor băi este un produs direct al pământului, de oarece pământul după natura sa produce diferite roade, împrejurarea că există un stabiliment care n'are alt scop de cât de a exploata acel venit, nu-i poate schimba natura sa de a fi considerat ca venit rural. (Cas. II, 35/Mart. 29/83, B. p. 392).

3. Legiuitorul nestabilind reguli speciale pentru cazul când lucrul sau cre-

anțele litigioase ar produce fructe de la cedarea până la retragerea lor, trebuie să ne raportăm la regulile generale stabilite de art. 483-487 din codul civil, pentru perceperea fructelor. (Trib. Gorj. Dr. 11/910, p. 92).

4. În acțiunea de revindicare imobiliară, afară de cazul când deposedarea are loc la o epocă prea depărtată și se opune prescripția, determinarea precisă a epocii în care a avut loc deposedarea, nu prezintă interes de cât pentru a se stabili data dela care începe pentru pârât obligația de a restitui fructele iar pentru exercițiul unei asemenea acțiuni și indiferent de obligația de mai sus, este suficient ca cel ce reclamă să fie proprietarul imobilului și acest imobil să se afle în posesia celui dela care se reclamă. (Cas. I, 542 din 4 Oct. 913, Curier Jud. 70/913).

Art. 484. — Fructele produse din vreun lucru nu se cuvin proprietarului, decât cu îndatorire din parte-i de a plăti semănăturile, arăturile și munca pusă de alții. (Civ. 524, 1730; Civ. Fr. 548).

Text. fr. Art. 548. — Les fruits produits par la chose n'appartiennent au propriétaire qu'à la charge de rembourser les frais des labours, travaux et semences faits par des tiers.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 187; II, ed. 5-a, p. 290;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 291;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 803;
DALLOZ, *Rép. Propriété*, 266 urm., 1422-1°; *Suppl. Propriété*, 1 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, III, 383 bis, I și III;
DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, III, p. 122, 233;
DEMOLOMBE, IX, 588; X, 584;
HUC, IV, 112;
MOURLON, ed. 7-a I, p. 689;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2228, 2206, 2361.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 307 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 914 n. 1; X, p. 97, n. 1, 438); *Observație*, sub. Trib. civil Libourne (Gironde) 4 Mai 1922. Pand. Rom. 1922, III, 102;
CANTACUZINO MATEI, p. 119, 145, 254, 644;
NACU, I, p. 758.

Jurisprudență.

1. În baza principiului general de echitate, că nimeni nu se poate îmbogăți în paguba altuia, fie chiar de rea credință, legiuitorul a prevăzut în art. 484 că proprietarul trebuie a plăti po-

sesorului semănătura, arătura și munca. Rezultă dar de aci că această dispozițiune nu e restrictivă, că legiuitorul a prevăzut numai ceea ce se întâmplă mai de ordinar, fără însă a exclude celelalte cazuri. Astfel fiind, el urmează a se aplica și la impositele ce

posesorul a plătit pentru imobilul ce a posedat. (Trib. Ilfov, I, Mai 12/89, *Dr.* 42/89).

2. După art. 465, 482 și 484 din codul civil recoltele prinse de rădăcini sunt imobile prin încorporație și, ca atari, aparțin proprietarului fondului, în virtutea dreptului său de proprietate.

Prin urmare, atunci când un contract de arendă se reziliază înainte de culegerea recoltei proprietarul reintrând în stăpânirea moșiei, are, prin aceasta chiar, dreptul asupra recoltei prinse încă de rădăcini, cu îndatorire numai, rezultând dintr'un principiu de echitate, ca să despăgubească pe fostul arendaș de cheltuielile arăturii și semănăturii. (Cas. II, 3 Decem. 1910, B. p. 1745).

3. Conform art. 482, combinat cu art. 484 din codul civil, fructele aparțin proprietarului, cu obligațiunea de a plăti sământa și munca făcută de altul.

Prin urmare, de aci rezultă că afară de acțiunea personală de care e ținut proprietarul fructelor, dreptul său nu este subordonat la nici o condițiune care să-i suspende exercitiul până la executiunea obligațiunii plății. (Cas. II, 3 Dec. 1910, B. p. 1745).

4. Când legea a acordat, prin art. 1730 alin. 2 și 1734 c. civil, privilegiul asupra recoltei din anul curent, pentru sământa și cheltuielile de recoltă, nu a avut în vedere de cât aplicațiunea principiului înscris în art. 484 c. civil, după care legea nu acordă proprietarului fructele produse de lucrul său de cât numai după deducerea cheltuielilor făcute de alții pentru producerea acelor fructe; ast-fel că acela care

a procurat o sământă anumită, nu poate pretinde privilegiul asupra produsului altei seminte, fiindcă el nu a contribuit cu nimic la producerea acelei recolte. (Trib. Suceava. *Dr.* 25/911. p. 197).

5. Dispozițiunile art. 1423 din codul civil se aplică numai când e vorba de pagube cari decurg din rezilierea contractului, de oarece acest articol se ocupă numai de pagube cauzate prin distrugerea din caz fortuit a lucrului arendat, caz în care se lasă arendașului facultatea de a cere sau rezilierea, sau reducerea arendei, adăugând apoi că arendașul nu poate cere nici o desdăunare.

De aci rezultă că n'a putut intra în intențiunea legiuitorului să interzică judecătorului de a acorda despăgubiri pentru orice alte pagube independente de distrugerea lucrului, cari nu intrau în prevederile acestui articol și cari prin urmare rămăneau supuse dreptului comun.

Astfel, dacă printr'o acțiune se cere dela proprietar de către arendaș plata cheltuielilor ce făcuse cu semănăturile pe cari le-a recoltat proprietarul, în urma rezilierii contractului de arendă, o asemenea cerere nu numai că este conformă cu principiul pus în art. 484 din codul civil, dar și cu cele mai elementare principii de echitate cari obligă pe proprietar să restituie cheltuielile făcute cu semănăturile pe cari le-a recoltat și pe cari le-ar fi fost făcute dânsul dacă n'ar fi fost făcute de fostul arendaș. (Cas. sect. unite 25 din 15 Dec. 1911, B. p. 1749. *Curier Jud.* 8/1912).

Art. 485. — Posesorul nu câștigă proprietatea fructelor decât când posedă cu bună credință: la cazul contrariu el este dator de a înapoia produsele, împreună cu lucrul, proprietarului care-l revendică. (Civ. 123, 486, 487, 494, 974, urm., 994 urm., 1730 urm., 1846 urm., 1898 urm., 1908, 1909; Pr. civ. 139; Civ. Fr. 549).

Text. fr. Art. 549. — Le simple possesseur ne fait les fruits siens que dans le cas où il possède de bonne foi: dans le cas contraire, il est tenu de rendre les produits avec la chose au propriétaire qui la revendique.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 267, 268, 275, 276, 393; II, ed. 5-a, p. 405-407, 416-418, 567;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 209, 302, 303, 316, 318-321, 327, 328;
 BAUDRY ET WAHL, *Successions*, I, 926;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 32, 430, 698;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 848, 929 urm.; II, p. 441, 471; ed. 1-a, III, p. 440;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 271 urm.; *Suppl. Propriété*, 116 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 384 bis, 384 bis III și V; III, 239 bis;
 DEMOGUE, *Traité des Obligations*, I, *Sources des Obligations*, Tome I, p. 7;
 DEMOLOMBE, IX, 586, 587, 609 bis, 621 urm., 625, 627-629;
 HUC, IV, 118, 121-123; V, 267;

LAURENT, VI, 204, 206, 207, 230, 231, 233, 243, 265; X, 511;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 689 urm.;
 PANDECTES FR., *Successions*, 2101;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2289-2301;
 THIRY, II, 103.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 299 urm., 322, 223, 581; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230 n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 164, 658 n. 2, 709, 744; V, p. 232; VII, p. 39; XI, p. 94, 102, 245, 246, 330, 360); *Observație*, sub. C. Apel Galați S. I, 176 din 2 Nov. 907. Dreptul 79/907; *Observație* sub. C. Apel București s. I, 267 din 12 Oct. 909. Dreptul 13/1910; „*Titlul putativ poate servi de temelie spre a face pe posesorul de bună credință să dobândească proprietatea fructelor*“. Pagini Juridice 21/908; *Notă* sub. Trib. civil Rouen 9 April 1920 Jurispr. Gen. 3/1924. No. 149;
 CANTACUZINO MATEI, p. 119, 254;
 DEGREA AL., (Alexander), *Adnotațiune* sub. Cas. I, 142 din 29 Mart. 1900. Dreptul 44/1900
 DUMITRESCU A. M., II, 486;
 IONESCU I. IOAN, *Dota sub raportul înstrăinării*, p. 240;
 NAU, I, p. 759; II, p. 428.

INDEX ALFABETIC

Accesorie acțiune 4.	Prejudiciu, a se vedea „Daune“.
Acțiune accesorie 4.	Producte, a se vedea „Fructe“, „Venituri“.
Aprecieri suverană 5.	Proprietari 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9.
Bună credință, a se vedea „Rea credință“.	Rea credință 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 12, 14.
Cheltueli de întreținere 2.	Restituire, a se vedea „Fructe“, „Venituri“.
Comostenitor 12.	Revendicare 3, 4, 6, 8, 9, 14.
Competență 4.	Rural imobil 8, 9.
Constituție 9.	Străini 8, 9.
Credință, a se vedea „Rea credință“.	Succesiune 12, 13.
Daune 1, 2, 7.	Suverană apreciere 5.
Efect declarativ al hotărârilor 14.	Terți detentori, a se vedea „Posesori“.
Expertiză 5.	Titlu de proprietate 8, 9.
Fructe 1, 3, 6-13.	Venituri 3, 4, 5, 10.
Hotărâre 7, 14.	Vindere-cumpărare 8.
Hotărânicie 14.	Viții 8, 9, 10.
Imobil rural 8, 9.	
Posesori 1, 2, 3, 5-12, 14.	

Jurisprudență.

1. Pentru calcularea fructelor ce urmează să se restituie proprietarului trebuie a se avea în vedere dauna reală ce a suferit proprietarul prin reaua credință a posesorilor. (Trib. Ialom. Ian. 10/84. *Dr.* 13/85).

2. În ceea ce privește cheltuelile de întreținerea imobilului, posesorul de rea credință urmând a despăgubi complet pe proprietar de prejudiciul ce i-a cauzat, urmează că el trebuie să suporte toate aceste cheltueli. (Trib. Ilfov, I, Mai 12/89. *Dr.* 42/89).

3. După art. 485, posesorul de rea credință este ținut să restituie proprietarului care revindică lucrul său toate fructele ce au fost percepute, sau valoarea lor. Dacă dar se constată în fapt că posesorul e posesor de rea credință el trebuie să dea îndărăt adevăratului proprietar produsele de cari acest din urmă se putea folosi, iar nu numai suma cu cari s'a folosit cel dintâi. Judecătorul e în drept să aprecieze valoarea fructelor, dar nu poate să facă o apreciere în acest înțeles încât să schimbe obligațiunea impusă de lege posesorului de rea credință și să-l con-

damne de a restitui nu valoarea lor, ci venitul perceput. (Cas. I, 123/Mart. 24/90. B. p. 325).

4. Acțiunea pentru venitul unui imobil revendicat e o acțiune accesorie a acțiunii principale de revendicare, care conform art. 61 pr. civ., trebuie să fie intentată înaintea judecătorilor competenți a judeca pe cea principală. (Apel Craiova, II, 130, Sept. 6/89. *Dr.* 5/90).

5. Instanțele de fond sunt suverane să aprecieze, care a putut fi venitul imobilului pe tot timpul cât a fost stăvilit pe nedrept de un posesor de rea credință. Dacă în cauză s'a făcut o estimățiune de experți, raportul acestora nu poate legă conștiința judecătorilor, ei dânsii rămân în drept, întrucât privește aprecierea și constatarea faptelor, să se convingă din toate celelalte împrejurări deduse în instanță. (Cas. I. 426/98. B. p. 1407).

6. Dispozițiile art. 485 și urm. relative la achiziția și restituirea fructelor din partea posesorului unui fond, deși presupun că o acțiune în revendicare este intentată din partea proprietarului fondului, se aplică totuși și în cazul când proprietarul, fără a intenta acțiunea în revendicare, pretinde numai restituirea fructelor percepute pe nedrept, de oarece în codul civ. nu există alte dispoziții, pe care judecătorul să le aibă în vedere la rezolvarea unui asemenea proces. (C. Apel Buc. I. *Dr.* 34/900).

7. Acel ce are câștigată posesia unui imobil pe baza unei hotărâri judecătorești, posesie care prezumă dreptul de proprietate, este în drept să ceară despăgubiri pentru fructele culese de alții fără drept, iar acestia nu pot invoca ca mijloace de apărare niște acte anterioare acelei hotărâri. (Cas. I, 552/904. B. p. 1779).

8. După art. 485 din codul civil, po-

sesorul nu câștigă proprietatea fructelor decât când posedă cu bună credință; iar la caz contrariu, el este dator de a înapoia produsele împreună cu lucrul proprietarului care îl revendică.

Posesorul e de bună credință când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute, iar posesorul încetează de a fi de bună credință din momentul când aceste viciuri îi sunt cunoscute.

Necunoștința viciului titlului nu poate fi alegată de acela care cumpără în contra prohibițiunii formale a legii, de oarece prezumțiunea este că toți cunosc legea.

Prin urmare, străinul care a cumpărat un imobil rural este considerat de rea credință din momentul cumpărării; astfel că din acest moment el are a restitui revendicantului fructele imobilului. (Cas. I, 2 Mai 1908, B. p. 799).

9. După art. 485, posesorul nu câștigă proprietatea fructelor decât atunci când posedă cu bună credință, iar în caz contrariu el e dator a înapoia produsele împreună cu lucrul proprietarului care-l revendică.

Un posesor este de bună credință când posedă ca proprietar, în puterea unui titlu translativ de proprietate, a cărui viciuri nu-i sunt cunoscute; el încetează de a fi de bună credință din momentul când aceste viciuri îi sunt cunoscute.

Ca consecință a acestor principii, străinul care cumpără imobile rurale, în contra prohibițiunii formale a art. 7 Constituție nu poate să invoace necunoștința viciului de care e pătat titlul său, de oarece prohibiția din art. 7, fiind o dispoziție de ordine publică și de interes național, toți locuitorii sunt presupuși că o cunosc.

Astfel, un asemenea posesor nu poate fi considerat de bună credință, de oarece este presupus că avea cunoștință de viciul actului său de cumpărare. (Cas. I, 30 Oct. 1909, B. p. 1123).

10. Posesorul care stăpânește imobilul cu buna credință are dreptul să perceapă veniturile din momentul începerei posesiunii până în acel al intențării acțiunii, când i se aduce la cu-

nostință viciul lucrului ce posedă. (Jud. ocol. I rural Iași 144 din 6 și 8 Mart. 1914. Curier Jud. 52/914).

11. Pentru ca posesorul să aibă dreptul de a percepe fructele, nu e o condiție esențială ca el să stăpânească în baza unui act material. (Jud. ocol. I rural Iași 144 din 6 și 8 Mart. 1914. Curier Jud. 52/914).

12. Dacă terții detentori de bună credință nu sunt ținuți a restitui fructele, nu tot astfel va fi cu un comostenitor a cărui cauză de restituire se naște nu numai din deținerea lucrului producător de fructe, dar și din obligația lui personală, ce-i conferă calitatea de moștenitor, împreună cu alții, făcându-l să fie presupus a fi perceput fructele pentru și în numele comostenitorilor săi, pe baza principiului că succesiunea trebuie egal împărțită între moștenitori. (Apel Constanța 1915. Dreptul 1915 p. 558).

13. Ruda care moștenește și percepe fructele, cunoscând existența alteia, având mai mari drepturi la moștenire, însă din ignoranța drepturilor sale, nu se prezintă a le reclama, este dator să le restituie acestuia când, aflând despre drepturile lui, se prezintă să le ceară. (C. Apel Constanța 1915. Dreptul 1915 p. 558).

14. Hotărârile judecătorești fiind declarative de drepturi și având efect de la data introducerii acțiunii urmează ca reclamantul în o cerere de revindicare are drept la restituirea fructelor de la data introducerii acestei cereri, independent de data când se pronunță hotărârea.

O cerere de hotărnicie, depusă anterior actualului regulament de hotărnicie, are din punct de vedere al perceperei fructelor, efectul unei acțiuni de revindicare deși odată cu dânsa nu s'a făcut o cere deosebită de revindicare, cum prevede art. 19 din actualul regulament; în consecință fructele percepute trebesc restituite, independent de faptul bunici sau relei credințe.

Perceperea fructelor fiind un fapt personal, obligă pe posesor la restituirea lor în limitele folosinței sale. (Cas. I 574 din 31 Mai 1921 Curier Jud. 37/921).

15. A se vedea: art. 486 și 487 cu notele respective.

Art. 486. — Posesorul este de bună credință când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, a cărui viciuri nu-i sunt cunoscute. (Civ. 485, 494, 994, 1894 urm., 1898 urm.; Civ. Fr. 550, al. 1).

Text. fr. Art. 550, § 1. — Le possesseur est de bonne foi quand il possède comme propriétaire, en vertu d'un titre translatif de propriété dont il ignore les vices.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 267-721; II, ed. 5-a, p. 405, 407-412;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 294-297, 301, 305, 310-315, 323;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 305, 309;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 860, 929, 931; II, p. 441; ed. 1-a, III, p. 440;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 294 urm.; *Suppl. Propriété*, 128 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 385 bis, IV, V și VIII;
 DEMOLOMBE, IX, 595 urm., 605, 608, 609, 610, 615, 617, 618;
 HUC, IV, 120, 124;
 LAURENT, VI, 208, 218, 221, 225, 241; XXIII, 240;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 691 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No 2289-2301.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 309 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230 n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 164, 424, 425, 499, 658 n. 2, 709, 744; VII, p. 39; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 367 n. 1; X, p. 268; XI, p. 94, 102, 240, 245, 246, 263, 330, 360); *Observație* sub. C. Apel Buc. S. I, 267, din 12 Oct. 909.
 Dreptul 13/1910; „*Titlul putativ poate servi de temelie spre a face pe posesorul de bună credință să dobândească proprietatea fructelor?*” *Pagini Juridice* 21/1908.
 CANTACUZINO MATEI, p. 119, 120, 254;
 DEGREA AL. (Alexander), *Adnotațiune* sub. Cas. I, 142 din 29 Mart. 1900 *Dreptul* 44/1900;
 NACU, I, p. 759 urm.

INDEX ALFABETIC

Acțiune 1, 2.	Ordine publică 11.
Adjudecare 7.	Posesor de bună credință
Adopțiune 3.	1-13
Aprecieri suverană 8, 9.	Rea credință, a se vedea
Bună credință 1-13.	„Buna credință”.
Cesiune 6.	Revendicare 7, 10, 13.
Construcții 10, 12.	Sot dotal 12.
Donațiuni 1, 2.	Succesiune 4.
Donațiuni deghizate 1.	Suverană apreciere 8, 9.
Dota 12.	Titlu de proprietate 1-7,
Eroare 3, 9, 11.	9-11, 13.
Fructe 1-7.	Uzui fruct 3.
Imprumut 7.	Venituri, a se vedea „fruc-
Indiviziune 12.	te”.
Ipotecă 7.	Viii 1-7, 9, 11, 13.
Nulitate 1, 2, 6, 9.	

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 485 și 486 rezultă că posesorul de bună credință câștigă fructele, și că este de bună credință când posedă în virtutea unui titlu translativ de proprietate ale cărui vicii, fie de formă fie de fond, îi sunt necunoscute, legea nefăcând nici o distincțiune în această privință. Dacă dar viciul actului pe care se bazează posesiunea consistă în lipsa formelor solemne, această nulitate de formă nu poate să fie un obstacol la buna credință a posesorului, căci mai întâi art. 486 nu face nici o distincțiune între viciile de fapt și viciile de drept și în urmă presupțiunea că nimeni nu este considerat a ignora dreptul nu este atât de absolută; partizanii chiar ai acestei doctrine admit că dacă nu este permis a ignora un principiu, este permis cel puțin a se înșela asupra faptului unde principiu poate să-și aibă aplicațiune, precum de asemenea și eroarea asupra sensului unei legi îndoioase și controversate. Astfel chestiunea donațiilor deghizate fiind

destul de controversată, posesorul în virtutea unui act de vânzare considerat ca o donațiune deghizată a putut să se înșele asupra sensului legii, și buna credință prin urmare nefiind exclusă, nu poate fi obligat de cât din momentul când viciile actului i-au fost cunoscute, și în special acel moment este ziua reclamațiunii în judecată. (C. Apel Iași, II, 87, Aug. 28/80. *Dr.* 4/80).

2. După art. 486, buna credință rezultă din necunoștința viciilor titlului de proprietate, între care vicii se cuprind și nulitățile de formă, legea nefăcând nici o distincțiune. Și cum buna credință se presupune, rezultă de aci că posesorul unui act de donațiune nul pentru vicii de formă câștigă proprietatea fructelor, până la intentarea acțiunii în nulitate, dacă nu se dovedește că el a cunoscut viciile actului de donațiune. (Trib. Iași, II, 44, Febr. 27/82. *Dr.* 17/83).

3. În virtutea art. 486 titlul translativ de proprietate precum și titlul translativ de uzufruct, care în această privință trebuie a se asemăna cu titlul translativ de proprietate, nu se cere ca o condițiune deosebită de buna credință, ci numai ca un element, sau mai bine ca o dovadă a bunei credințe. De unde urmează că dacă partea ar avea cuvinte temeinice și înveredate pentru a crede în existența unui titlu, chiar când acest titlu n'ar exista decât în opiniunea sa, aceasta nu poate împiedica pe instanțele judecătorești, convingându-se de sinceritatea credinței părții, d'a o considera ca de bună credință. Și credința în existența unui titlu poate proveni nu numai dintr'o eroare de fapt dar și dintr'o eroare de drept; și nu este nici un motiv de a se

distinge între aceste două erori, căci legea nu distinge și cine zice eroare, fie oricare cauza acestei erori, zice bună credință. Eroarea de drept numai atunci nu poate servi ca scuză, când aplicatiunea legii este cerută în vederea interesului social, dar nu și când legea regulează interese private numai, precum ar fi în cazul unui tată adoptiv care consumă fructele averii fiului său adoptiv și minor. (Cas. I, 306 Sept., 27/85, B. p. 670).

4. Erezii care primesc un imobil în succesiunea lor au un just titlu de posesiune scris în lege chiar, care îi declară sesizați de drept de bunurile defunctului. Astfel fiind, posesiunea de bună credință, atributivă de fructe, se poate baza pe dreptul ereditar, ca și pe orice alt titlu translativ ale cărui vicii n'ar fi cunoscute. Prin urmare posesorul trage din lege chiar un titlu de posesiune care îi permite dea invoca buna sa credință și de a-și apropria fructele ce a perceput cu toată reaua credință a autorului său. Achizițiunea fructelor e o favoare ce legea atribuie faptului posesiunii, când posesorul nu cunoaște viciile titlului în virtutea căruia posedă, echitatea trebuie să primeze dreptul, căci dacă s'ar decide contra posesorilor s'ar viola echitatea în profitul dreptului proprietarului ceea ce ar fi în contradicțiune cu principiul legii. (Trib. Ialom. Ian. 10/84, Dr. 13/85).

5. Din art. 486, rezultă că buna credință presupune un titlu ca condițiune esențială a ei. Posesorul are drept asupra fructelor fiind că e presupus proprietar; or, neputând cineva fi proprietar fără titlu achizitiv, nu poate nici ar fi posesor de bună credință fără titlu. Și deși, după art. 1899, buna credință e presumată în totdeauna, astfel că reclamanții ar trebui să probeze reaua credință a posesorului, însă aceasta se poate susține numai atunci când posesorul ar proba că a posedat în baza unui titlu translativ de proprietate, căci existența acestui titlu e faptul care face probabilă buna lui credință și în care caz el ar fi presumat că nu a cunoscut viciile titlului său. (Trib. Ialom., Ian. 10/84, Dr. 13/85).

6. Două sunt condițiile pentru ca posesorul să câștige fructele: 1) buna credință legală, absolută adică o certitudine completă despre dreptul său, și 2) un titlu translativ de proprietate, adică să posedă în baza unui fapt juridic care transferă proprietatea; și pe lângă acestea, când titlul său ar fi viciat din orice cauză, să ignoreze aceste viciuri. Or, titlul translativ poate fi infectat de viciuri care-l face nul sau neexistent, și în acest din urmă caz, conform art. 966, neputând produce nici un efect, nici nu poate fi invocat

de posesor spre a stabili buna sa credință. Astfel, un act de ceziune, declarat prin hotărâre definitivă, de neexistență pentru lipsa de cauză nu poate fi invocat de posesor ca act translativ spre a stabili buna sa credință. (Trib. Ilfov, I, Mai 12/89, Dr. 42/89).

7. Este posesor de bună credință cel ce a stăpânit imobilul în virtutea ordonanței de adjudecare, deși imobilul îl pusese în vânzare pe numele soției debitorului său, pe când el era al soțului, debitor al debitoare sale, pentru că lipsit cum e de cunoștințele elementare necesarii în această materie, nu și-a dat seama că în temeiul actului său de împrumut cu amanet actul de ipotecă constituit de sot soției, debitoare adjudecatarului, nu putea să devină proprietar, urmărindu-se și vânzându-se imobilul soțului, ca fiind al debitoare sale. Din ziua însă a intențării acțiunii în revendicare, făcându-i-se cunoscut viciile ce conținea titlul său, adjudecatarul trebuie să răspundă veniturile imobilului până la predare. (C. Apel Galați, I, Oct. 4/90, Dr. 8/91).

8. Reaua credință nu se presupune, ci trebuie dovedită de cel ce o propune. (Cas. I, 65, Febr. 22/84, B. p. 137). Și într-un cât nu se poate face această probă înaintea instanței de fond, cea instanță poate constata din faptele și împrejurările deduse înaintea ei, buna credință a posesorului. O asemenea constatare scapă controlului curții de casatie. (Cas. I, 343/Sept. 29/91, B. p. 959).

9. Posesorul poate fi de bună credință chiar când titlul său ar fi nul, fie pentru un viciu de formă sau de fond, fie că nulitatea ar fi absolută sau relativă. Astfel fiind, eroarea de drept nu exclude buna credință, care ca fapt este lăsată cu totul suveranei aprecieri a judecătorului (art. 486). (C. Apel Craiova, II, Mai 17/91, Dr. 44/91).

10. Cel ce dovedește că detine un teren în puterea unui titlu translativ de proprietate este și trebuie considerat, conform art. 486, codul civil de bună credință, întru cât revendicanții nu a cerut să dovedească contrariul; că în asemenea caz, și până la dovada contrarie, deținătorul fiind considerat de bună credință, are dreptul, conform art. 494 codul civil, să fie despăgubit de valoarea construcțiilor făcute de dânsul. (Cas. I, 20 Iunie 1907, B. p. 1094).

11. Titlul translativ de proprietate nu se cere ca o condițiune deosebită fără de care posesorul nu poate fi considerat de bună credință, ci numai ca un element, sau mai bine ca o dovadă a unei sale credințe, de oarece legea îl declară de bună credință când posedă ca proprietar în baza unui titlu de proprietate ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute.

Că de aci rezultă că dacă are cuvinte temeinice și înveredate pentru a crede în existența unui titlu, judecătorii de fond pot să-l considere de bună credință, dacă se conving de sinceritatea credinței lui, fie că credința în existența titlului provine dintr'o eroare de fapt, fie că provine dintr'o eroare de drept, căci legea nu face nici o distincțiune, destul numai, bine înțeles, ca în acest din urmă caz să fie vorba de o lege relativă la interese private, iar nu la un interes social și de ordine publică. (Cas. I, 19 Noemb. 1909, B. p. 1851).

12. Stăpânirea în indiviziune exercitată în calitate de soț dotal nu este de natură să facă pe acel care posedă în asemenea calitate să se creadă proprietar al locului ce posedă, astfel că un asemenea posesor nu poate fi considerat de bună credință și a avea,

prin urmare, dreptul la valoarea construcțiilor ce a făcut pe locul ce posedă. (Cas. I, 16 Mart. 1912., B. p. 467).

13. Buna credință, la care se referă art. 486 c. civ., trebuie înțeleasă cea absolută, cu ignorarea oricărui viciu al proprietății ce se cumpără, iar nu cea relativă, adică în sensul că bunul cumpărat ar aparține aceluia care îl vinde, fără a se cercetă dacă cumpărătorul a cunoscut viciul proprietății, căci în această din urmă ipoteză, buna credință, astfel înțeleasă, în loc de a constitui o garanție serioasă pentru cel ce revendică drepturile sale încălcate, ar fi mai mult un mijloc imoral de încurajare a cumpărării proprietăților rău posedate. (Apel Constanta 1915; Dreptul 1915, p. 558).

14. A se vede: art. 485 cu notele respective; art. 487 cu notele respective; art. 494, cu nota 29.

Art. 487. — El încetează de a fi cu bună credință din momentul când aceste viciuri îi sunt cunoscute. (Civ. 486, 994; Civ. Fr. 550, § 2).

Text fr. Art. 550, § 2. — Il cesse d'être de bonne foi du moment où ces vices lui sont connus.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, 273, 274; II, ed. 5-a, p. 413-415;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 322, 324;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 305, 309;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 860, 929, 931; II, p. 441; ed. 1-a, III, p. 440;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 294 urm.; *Suppl. Propriété*, 128 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 385 bis, VIII;
 DEMOLOMBE, IX, 613, 632, 636;
 HUC, IV, 124;
 LAURENT, VI 220-223;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 691 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2289-2301;

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part I, ed. 2-a, p. 309 urm., 322, 323, 581; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230 n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; IV, part. I, ed. 2-a, p. 164, 424, 658, n. 2, 709, 744; VII, p. 39; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 367 n. 1; XI, p. 94, 102, 240, 245, 246, 263, 330, 363);
 CANTACUZINO MATEI, p. 119, 120, 254;
 NACU I, p. 759 urm.

Jurisprudență.

1. Un posesor este de rea credință atunci când denotă, sau prin modul cum se conduce, sau prin titlul în virtutea căruia lucrul se află în mâinile lui, că cunoaște că acel lucru este al altuia. (Buc. III, 100, Mai 5/83, *Dr.* 52/83). Astfel, dacă până în momentul executării unei hotărâni, posesorul a putut să nu cunoască adevăratele limite, legitime ale proprietății sale, apoi din acel moment orice îndoială a trebuit să dispară din spiritul său, căci cu acea ocaziune a fost pus în pozi-

țiune de a cunoaște adevăratele hotare până în care trebuia să se întindă moșia sa. Deci el trebuie să restituie fructele din momentul aducerii la îndeplinire, chiar când prin contestațiunea ridicată s'a prelungit posesiunea. (Apel Buc. III, 272, Nov. 5/81, *Dr.* 75/82).

2. Posesorul este dator să restituie fructele de la data reclamațiunii, fără deosebire dacă el este de bună sau de rea credință, căci hotărârea retrooperează la data cererii, și reclamantul se poate întemeia pe contractul judiciar care se alcătuiește în momentul cererii, pentru a dobândi fructele de la a-

ceastă dată, părătul neputându-se opune la aceasta, căci ori cât de convins ar fi de bunul său drept, el trebuie totuși să admită posibilitatea pierderii procesului (*super iure possessionis vacillet ac dubitet*). (Cas. I, 38, Febr. 1/85, B. p. 71).

3. Din art. 485 și 487 reese o diferență enormă între achizițiunea fructelor și prescripțiunea proprietății aceluiași imobil prin mijlocul posesiunii de bună credință, căci pentru prescripțiune e suficient ca posesorul să fie de bună credință în momentul achizițiunii (art. 1895 și 1898), iar succesorii săi nu pot de cât a continua posesiunea ce a avut și autorii lor. Pe când pentru perceperea fructelor nu este suficient numai ca buna credință să fi existat la fie-care epocă a noilor și succesivelor achizițiuni cari sunt necesarmente corelative cu periodicitatea fructelor. Astfel succesorii pur și simplu ai unor posesori de rea credință numai atunci pot fi obligați a înapoia fructele ce au perceput personal, când dânsii personal ar fi fost de rea credință în momentul percepțiunii lor. (Trib. Ialom. Ian. 10/84, Dr. 13/85).

4. Deși judecata s'a început prin acțiunea posesorului care până atunci posedă de bună credință și fără a cunoaște viciile titlurilor în virtutea cărora putea să se creadă proprietar, dar din momentul când adversarul său a făcut cerere în instanță în contra credinței sale, și l-a convins judecătorește că nu are nici un drept asupra terenului și că-l posedă prin uzurpațiune, este dator să restituie fructele de când a început a cunoaște că titlurile sale sunt vicioase, iar nu de când a rămas definitivă deciziunea pronunțată. (Cas. I, 182/Mai 19/89, B. p. 522).

5. De la data intentării acțiunii de cel ce revendică, posesorul luând cu-

noștință de viciurile posesiunii sale, de atunci a încetat a mai fi posesor de bună credință, și dar de la acea dată și până la punerea reclamantului în posesiune, neputând câștiga proprietatea fructelor, urmează să le restituie reclamantului; fiind percepute fără drept. (Apel Craiova, II, 130, Sept. 6/89, Dr. 5/90).

6. Posesorul, contra căruia s'a făcut o cerere în revendicare, fundată asupra viciilor titlului său, încetează de a fi de bună credință din momentul de când s'a făcut o asemenea cerere, și în acest caz, după art. 485, e ținut la restituirea fructelor percepute încă din acel moment. Așa fiind, deși prin hotărâre deținătorul a fost obligat să predea imobilul numai după ce cel ce revendică îi va plăti suma cu care a cumpărat ca mandatar, al său, acest imobil, din aceasta nu se poate deduce că dânsul are dreptul de a se folosi de produsul lui pe timpul ce a urmat până la predare, căci nu se poate bucura și de acest produs și de dobânda zisei sume, dobânda la care reclamantul a fost condamnat și pe care i-a și achitat-o integral; în tot cazul obligația sa de a restitui fructele fundându-se pe reaua credință cu care posedă lucrul, din momentul intentării acțiunii în revendicare, dânsul nu poate a se susține de la restituirea lor. (Cas. I, 435, Dec. 11/90, B. p. 1397).

7. Posesorul este de bună credință, când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui vicii nu-i sunt cunoscute și încetează de a fi de bună credință din momentul când viciile posesiunii sale îi sunt cunoscute. (Cas. I, 313/900, B. p. 1019).

8. A se vedea: art. 485 și 486 cu notele respective.

CAPITOLUL II

Despre dreptul de accesiune asupra celor unite și încorporate de lucru.

Art. 488. — Tot ce se unește și se încorporează cu lucrul se cuvine proprietarului lucrului, potrivit regulilor statornicite mai jos. (Civ. 482, 489—515 1325; Civ. Fr. 551).

Text. fr. Art. 551. — Tout ce qui s'unit et s'incorpore à la chose appartient au propriétaire, suivant les règles qui seront ci-après établies.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 320;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 857; II, p. 544;
DALLOZ, *Rép. Propriété*, 379 urm;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 323; (III, part. II, ed. 2-a, p. 5, 79, 230, n. 2, 313, 629, 672, 839, 893 n. 2, 914, 915; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 414 n. 1; X, p. 268 urm.);
Notă sub. Cas. I, 2 Mai 1923, Pand. Rom. 1924-I-223;
 NACU, I, p. 767.

Jurisprudență.

1. În virtutea principiului din art. 488 și urm. c. civ., proprietarul solului devine, prin dreptul de accesiune, proprietar și al clădirilor făcute pe acel loc de o a treia persoană, aceasta neputând cere prin justiție, după distincțiunile făcute de lege decât valoarea

clădirilor sau ridicarea materialelor. Așa, fiind, constructorul neavând nici un drept real asupra clădirii făcute ei numai un drept de creanță contra proprietarului locului, el nu poate pretinde în nici un caz venitul acelei clădiri. (Cas. I, deciza Nr. 318 din 8 Mai 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 405).

Secțiunea I. — *Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile imobile.*

Art. 489. — Proprietatea pământului cuprinde în sine proprietatea suprafeței și a subfeței lui. (Civ. 490, 492, 579, 607 urm., 610, 612, 613, 620; Constit. 19; Legea agrară. 24; L. minelor (Mon. of. 143/1924). (Art. 1 urm.; Civ. Fr. 552, § 1).

Text. fr. Art. 552, § 1. — La propriété du sol emporte la propriété du dessus et du dessous.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 183; II, ed. 5-a, p. 286;
 BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 331;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 719, 721 urm.; ed. 1-a, III, p. 93;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 381 urm.; *Suppl. Propriété*, 164 urm.;
 DEMOLOMBE, IX, 644;
 HUC, IV, 136;
 LAURENT, VI, 246;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2391 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 324 urm., 634, 745; (III, part. II, ed. 2-a, p. 15; IV, part. II, ed. 2-a, p. 260; VII, p. 311; X, p. 287); *Observație* sub. Trib. civil Tours 1 Iulie, 1907. Pagini Juridice 15/1907;
 NACU, I, p. 768.

Jurisprudență.

1. Dreptul de proprietate prevăzut de art. 498 c. civ., se află modificat, în pu-

terea art. 491 c. civ., în ceea ce privește minele de sare și supus prin urmare dispozițiilor cuprinse în regulamentul organic. (Cas. I, 191/902. B. p. 616).

Art. 490. — Proprietarul poate face asupra pământului toate plantațiunile și clădirile ce găsește de cuviință, afară de excepțiunile statornicite la capul¹⁾ care tratează despre servitudini. (Civ. 480, 489, 492, 607 urm.; Civ. Fr. 552, § 2).

Text. fr. Art. 552, § 2. — Le propriétaire peut faire au-dessus toutes les plantations et constructions qu'il juge à propos, sauf les exceptions établies au titre des *Servitudes ou Services fonciers*.

1) Legiuitorul a voit să zică la „titlu“ în loc de „la capul“, de oarece materia servitudinelor formează în codul nostru civil, ca și în cel francez, un titlu aparte.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 331 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 719, 721 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 381 urm.; *Suppl. Propriété*, 164 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2391 urm.;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 324 urm., 634, 745; (XI, p. 424); *Observație sub Trib. civil Tours 1 Iulie 1907. Pagini Juridice 15/1907*;
 NACU, I, p. 768.

Art. 491. — Proprietarul poate face sub fața pământului toate construcțiunile și săpăturile ce găsește de cuviință, și trage din el toate foloasele ce acestea ar produce, afară de modificațiunile prescrise de lege și regulamentele privitoare la mine precum și de legile și regulamentele polițienesti. (Civ. 480, 489, 490, 492, 579, 607 urm., 610, 612, 613, 620; Constit. 19; L. agrară, 24; L. Minelor (Mon. of. 143/924), Art. 1 urm.; Civ. Fr. 552, § 3).

Text. fr. Art. 552, § 3. — Il peut faire au-dessous toutes les constructions et fouilles qu'il jugera à propos, et tirer de ces fouilles tous les produits qu'elles peuvent fournir, sauf les modifications résultant des lois et réglemens relatifs aux mines, et des lois et réglemens de police.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 179; II, ed. 5-a, p. 281;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 332;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 719, 721 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 381 urm.; *Suppl. Propriété*, 164 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2391 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 324 urm., 634, 745; *Observație sub Trib. din Tours. Pagini Juridice 15/1907*;
 ARSENEȘCU VALERIU, „*Condiția juridică a subsolului față cu reforma agrară din Vechiul Regat*”. *Curier Jud.* 32/924;
 CANTACUZINO MATEI, p. 146, 149, 150;
 CRISTODORESCU C. ȘI ȘTEFĂNESCU-PRIBOI DEM., *Codul legislației de expropriere*, p. 112;
 NACU, I, p. 768 urm.

Jurisprudență.

1. Legea, în interes general, consideră pe Stat ca singur proprietar al minelor de sare. Dispoziția art. 127 reg. organic, care acordă proprietarului solului dreptul la o zeciuială pentru gurile de sare, ce s'ar deschide de stăpânire pe proprietatea sa, nu implică dreptul de

proprietate asupra sărei; ea nu are de fundament decât despăgubirea ce se cuvine proprietarului solului pentru atingerea și ocuparea suprafeței și pentru toate pagubele ce-i pot cauza lucrările de exploatare făcute pe proprietatea sa. (Apel Buc. II, Dr. 60/98).

2. A se vedea: art. 489 cu nota 1.

Art. 492. — Orice construcțiune, plantațiune sau lucru făcut în pământ sau asupra pământului, sunt presumte a fi făcute de către proprietarul acelu pământ cu cheltuiala sa și că sunt

ale lui, până ce se dovedește din contră. (Civ. 491, 493, 623, 624, 1200, 1202, 1846 urm., 1890, 1895 urm.; Civ. Fr. 553).

Text. fr. Art. 553. — Toutes constructions, plantations et ouvrages sur un terrain ou dans l'intérieur, sont présumés faits par le propriétaire à ses frais et lui appartenir, si le contraire n'est prouvé; sans préjudice de la propriété qu'un tiers pourrait avoir acquise ou pourrait acquérir par prescription, soit d'un souterrain sous le bâtiment d'autrui, soit de toute autre partie du bâtiment.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 180, 436, 437; II, ed. 5-a, p. 282, 622, 623;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 339, 340, 347, 348;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 858, 883; II, p. 232;
DALLOZ, *Rép. Propriété* 393 urm.; *Suppl. Propriété*, 172 urm.;
DEMOLOMBE, IX, 654, 697 bis;
HUC, IV, 136, 138, 139;
LAURENT, VI, 252;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 695, 696;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2525.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 332 urm., 697, n. 3; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226; *Observație*, sub. C. Apel Iași, s. II, 115 din 7 Sept. 903. Curier Jud. 9/1904;
CANTACUZINO MATEI, p. 146, 604;
NACU, I, p. 774 urm.; II, p. 848.

Jurisprudență.

1. Femeia care prin accesiune devine proprietară a construcțiunilor făcute pe imobilul său de bărbat, neputându-se îmbogăți pe nedrept în paguba averii lui, e datoare a-l desdăuna de plus valuta câștigată de imobil prin construcțiunile de el făcute. Această obligațiune a femeii, având de obiect plata unei sume de bani, este o obligațiune personală și mobilă, și deci, nu trece, afară de o convențiune expresă, asupra succesorilor cu titlul particular ai femeii. Astfel, dacă imobilul femeii a fost urmărit și adjudecat, această obligațiune nu poate fi urmărită contra adjudecătoarului imobilului, chiar dacă creanța soțului constructor ar fi privilegiată asupra imobilului ameliorat, pentru că imobilul trece în proprietatea adjudecătoarului liber de orice privilegiu sau ipotecă la care ar fi fost supus. În virtutea dreptului de accesiune, construcțiunile făcute de bărbat, cu cheltuiala sa, pe imobilul soției sale, se încorporează cu solul pe care au fost făcute, formând un singur tot cu ele și devin proprietatea exclusivă a femeii, proprietara solului, și deci bărbatul constructor nu dobândește, pentru construcțiunile făcute, un drept de coproprietate asupra imobilului pe care a construit. (Apel Iași, II, C. Jud. 9/904).

2. Construcțiunile ridicate pe un teren, aparțin proprietarului solului, așa că o persoană, numai în această cali-

tate de proprietar al pământului, poate cere despăgubiri cu privire la clădirile ridicate pe acel teren; că întrucât acea persoană nu e proprietar de cât pentru o parte din sol, dânsa nu poate cere despăgubiri, decât pentru partea de clădiri aflate pe porțiunea de teren. Astfel, instanța de fond săvârșește un exces de putere, când înlătură cererea părții pârâte, de a se determina mai întâi care parte din imobilul deteriorat aparține reclamantului, spre a se putea ști dacă și pentru cât reclamantul are calitatea să ceară despăgubiri. (Cas. I, 377/905. B. p. 1019).

3. Construcțiunile făcute de bărbat pe locul dotal al soției sale nu pot fi urmărite de un creditor al bărbatului, cum ar fi Statul pentru niște sume delapidate de acesta, decât numai după ce mai întâi s'a valorificat în justiție creanța ce are constructorul asupra aceluși imobil conform art. 494 din codul civil. (Cas. III, 15 Febr. 1913, B. p. 502).

4. Construcțiunile făcute pe un teren devin prin accesiune proprietatea stăpânului terenului, constructorul străin neavând de cât un drept eventual de creanță pe care trebuie să-l valorifice prin justiție; dar pe cât timp constructorul străin nu a dobândit un asemenea titlu, toate construcțiile pe teren sunt presupuse a aparține proprietarului terenului.

Prin urmare dacă cu ocazia stabilirii unor taxe succesoriale, tribunalul a omis să se pronunțe asupra unei autorizații de construcție, cu care moșteni-

torii voiau să dovedească că pe terenul rămas de la mama lor, una din clădiri a fost construită de tatăl lor și deci să fie scoasă din succesiune, aceeași omisiune a tribunalului nu e

esențială dacă constructorul nu și-a liquidat dreptul său de creanță. (Cas. III, 55 din 14 Feb. 1914. Curier Jud. 27/914).

Art. 493. — Proprietarul pământului care a făcut construcțiuni, plantațiuni și lucrări cu materialuri străine, este dator să plătească valoarea materialurilor. El mai poate fi osândit după împrejurări pentru o asemenea urmare și la plata de daune-interese. Dară proprietarul materialurilor n'are drept a le ridică. (Civ. 1084; Civ. Fr. 554).

Text. fr. Art. 554. — Le propriétaire du sol qui a fait des constructions, plantations et ouvrages avec des matériaux qui ne lui appartenaient pas, doit en payer la valeur; il peut aussi être condamné à des dommages et intérêts, s'il y a lieu; mais le propriétaire des matériaux n'a pas le droit de les enlever.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 257, 258; II. ed. 5-a, p. 392, 393;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 32;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens* 350, 352, 353, 356;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 859; II, p. 416;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 407 urm.; *Suppl. Propriété*, 176 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 391 bis, I-IV;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 257;
 DEMOLOMBE, IV, 661-666;
 LAURENT, VI, 260, 261;
 MOURLOX, ed. 7-a, I, p. 696, 697;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2722-2724.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 153 n. 1, 336 urm.; (XI, p. 424); *Observație sub*
 Cas. I, 102 din 4 Iunie 1919. Tribuna Juridică 20-21/1920;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 146;
 NAGU, I, p. 774 urm.

Art. 494. — Dacă plantațiunile, construcțiunile și lucrările au fost făcute de către o a treia persoană cu materialurile ei, proprietarul pământului are dreptul de a le ține pentru dânsul, sau de a îndatora pe acea persoană să le ridice.

Dacă proprietarul pământului cere ridicarea plantațiunilor și a construcțiunilor, ridicarea va urma cu cheltuiala celui ce le-a făcut, el poate chiar după împrejurări fi condamnat la daune-interese pentru prejudiciile sau vătămările ce a putut suferi proprietarul locului. Dacă proprietarul voeste a păstra pentru dânsul acele plantațiuni și clădiri, el este dator a plăti valoarea materialurilor și prețul muncii fără ca să se ia în considerațiune sporirea valorii fondului, ocazionată prin facerea unor asemenea plantațiuni și construcțiuni. Cu toate acestea, dacă plantațiunile, clădirile și operile au fost făcute de către o a treia persoană de bună credință, proprietarul pământului nu va putea cere ridicarea sus ziselor plantațiuni,

clădiri și lucrări, dară va avea dreptul său de a înapoiă valoarea materialurilor și prețul muncii, sau de a plăti o sumă de bani egală cu cea a creșterii valorii fondului. (Civ. 482, 485 urm., 539, 771, 987, 991, 997, 1084, 1191, 1377, 1619; L. agrară, 131; Civ. Fr. 555).

Text. fr. Art. 555. — Lorsque les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers et avec ses matériaux le propriétaire du fonds a droit ou de les retenir, ou d'obliger ce tiers à les enlever.

Si le propriétaire du fonds demande la suppression des plantations et constructions, elle est aux frais de celui qui les a faites, sans aucune indemnité pour lui; il peut même être condamné à des dommages et intérêts s'il y a lieu, pour le préjudice que peut avoir éprouvé le propriétaire du fonds;

Si le propriétaire préfère conserver ces plantations et constructions il doit le remboursement de la valeur des matériaux et du prix de la main-d'oeuvre, sans égard à la plus ou moins grande augmentation de valeur que le fonds a pu recevoir. Néanmoins, si les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers évincé qui n'aurait pas été condamné à la restitution des fruits, attendu sa bonne foi, le propriétaire ne pourra demander la suppression desdits ouvrages plantations et constructions; mais il aura le choix, ou de rembourser la valeur des matériaux et du prix de la main-d'oeuvre, ou de rembourser une somme égale à celle dont le fonds a augmenté de valeur.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 258-262, 264; II, ed. 5-a, p. 394-398, 402;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 360, 363-365, 367-369, 371-375, 377;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 780, 784;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 829, 859 urm.; II, p. 272, 416, 453, 473, 544, 782; ed. 1-a, III, p. 441, 545;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 418 urm., 431; *Suppl. Propriété* 180 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 392 bis, I, V, VIII, IX și XII;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 230 urm., 285 urm., 295 urm.;
 DEMOLOMBE, IX, 672, 678, 680, 681, 685 urm., 691, 691 bis, 691 ter;
 HUC, IV, 143-146;
 LAURENT, VI, 181, 263-268, 270, 272, 274, 276, 278, 280;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 697 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2725-2737.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 278, 279, 341 urm., 351 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 820, n. 2, 910 n. 1; IV, part. I, ed. 2-a, p. 101 nota, 332, 661, n. 1; IV, part. II, ed. 2-a, p. 213, n. 1; V, p. 338, n. 2, 380, 428, n. 1; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 200 n. 1; IX, p. 166, 167; X, p. 502 nota; XI, p. 246 n. 3); *Observație sub. C. Apel Galați*, s. I, 176 din 2 Nov. 1907. *Dreptul* 79/907; *Observație sub. C. Apel Buc. s. I*, 88 din 4 April 1905. *Curier Jud.* 38/906; *Observație sub. C. Apel Buc. s. I*, 88 din 4 April 1905. *Curier Jud.* 38/906; *Observație sub. Cas. I*, 102 din 4 Iunie 1919. *Tribuna Juridică* 20-21/1920; *Nota sub. Trib. Muscel*, 24 Nov. 1923. *Jurisprudența Generală* 7/1924. No. 404; *Nota sub. Trib. Avallon (Yonne)*, 11 April 1921. *Jurispr. Gen.* 21/1924, No. 1239;
 CANTACUZINO MATEI, p. 120, 121, 254, 644;
 DUMITRESCU A. M., II, 494 urm.;
 NACU, I, p. 774 urm;
 ROSETTI-BĂLANESCU I., *Nota sub. Cas. I*, 102 din 4 Iunie 919. *Pand. Rom.* 1923-I-153.

INDEX ALFABETIC

Accesiune 6.	11, 14-16, 18-20, 22, 24, 27-29, 32.	Contestație 2.	Drept de retențiune, a se vedea „Retențiune”.
Acțiune reconvențională 26, 30, 34.	Chiriași 1.	Contracte sinalagmă 4.	Echitate 3, 6, 24, 28, 30, 33.
Acțiune recursorie 6.	Codul Napoleon 3, 6.	Convențiuni 13 bis.	Efect declarativ 34.
Analogie 3, 9.	Coerced 4.	Coproprietate 31, 33.	Embatic 22.
Antichreză 3.	Constructor 3-8, 10, 15-20, 22-24, 26-35.	Creditori 3, 6, 7, 9, 12.	Eraore de drept 10.
Buna credință 3, 4, 6, 10.		Debitori 6, 9.	Evițiune 21.
		Delapidare 23.	Excepțiuni 2, 3.
		Despăgubiri 3-8, 10, 15-20, 24, 26, 28, 30, 32-34.	Executări 2, 9, 23.

Expropriere 6.
 Garanție 3, 6, 7, 12, 21.
 Hotăriri, efect declarativ 34.
 Îmbogățire pe nedrept 24, 30, 33, 35.
 Îmbunătățiri 25, 33.
 Imobil dotat 9, 23, 33.
 Interpretare 3, 4.
 Ipoteeci 3, 6, 8.
 Jurisdicție 2.
 Legea rurală 27.
 Licitate 6.
 Marturi 18.
 Obligație mobilă 7.
 Obligație personală 7.
 Partaj 31.
 Plus valută 3, 6, 10, 13-15, 20, 21, 32, 35.
 Posesie 2-6, 11, 14, 18 bis, 20, 21, 24, 25, 28, 29.
 Privilegii 3.

Probe 18, 29.
 Proprietari 3, 4, 6, 11, 14, 20, 21.
 Raport 4.
 Rea credință 3, 6, 13, 14, 16, 18 bis, 19, 26-30, 32.
 Rechiziție 30.
 Restituire 4, 5, 12, 15.
 Retențiune 2-8, 7, 9, 12, 13, 18 bis, 19 bis, 25.
 Revendicare 4, 18 bis, 21.
 Stat 23, 30.
 Succesori 7.
 Terți detentori 1, 4, 6, 7, 13, 19 bis, 28.
 Titlu putativ 29.
 Titlu translativ de proprietate 29.
 Urmărire, a se vedea „Execuțări”.
 Uzucutuar 10.

Jurisprudență.

1. Deși nu e vorba de raporturi juridice intervenite între proprietarul fondului și un al treilea detentor, însă chiriașul nefiind, față cu proprietarul, un al treilea, totuși tribunalul aplicând cu analogie art. 494 la raporturile de drept isvorite din contractul de arendare, nu face o rea aplicațiune a aceluși text, întru cât relațiile existând între chiriaș și proprietar după contract, prezintă cea mai perfectă analogie cu cazul prevăzut de art. 494. (Cas. I, 263, Iun. 25/83, B. p. 677).

2. Dreptul de retențiune trebuie propus și desbătut odată cu fondul, iar nu când se face contestare la punerea în posesiune a proprietarului asupra imobilului; căci dacă s'ar admite acest sistem, s'ar viola dreptul ce avea partea de a se apăra pe căile ordinare, obligând-o să facă aceasta pe tărâmul excepțiunii. O chestiune așa de importantă, un cap de cerere nouă pe care părțile nu l-au formulat și nu l-au avut în vedere, și pe care judecata nu l-a atins, nu se poate rezolva pe cale de contestație la executarea hotărârii prin care se obligă constructorul a lăsa imobilul pe care a construit în posesiunea proprietarului, fără a se viola principiul celor două grade de jurisdicțiune. (Apel Buc. III, 200, Dec. 22/83, Dr. 25/84).

3. Dreptul de retențiune consacrat de legiuitorul roman prin legea 29 § 2, *de pignori, et hypothec.*, se exercită de către posesor în contra proprietarului prin mijlocul excepțiunii *exceptio doli* până ce acest din urmă plătește impenzele și ameliorațiunile făcute. Acest drept de retențiune, așa după cum a fost reglementat la Romani, nu a trecut în legislațiunea veche franceză, și încă mai puțin în cea modernă. De s'ar admite teoria că constructorul pe terenul altuia are dreptul de retențiune asupra imobilului până la achitarea sumei cu care a contribuit la plus valută imobilului, ne-am înscris în con-

tra textului formal al art. 494, care regulează raporturile dintre constructor și proprietarul fondului. Legea privește cu mai multă favoare pe stăpânul solului de cât pe constructor, care e în culpă, fie el de bună sau de rea credință. Aceasta reese din termenii ultimului aliniat care acordă proprietarului dreptul de a plăti constructorului de bună credință valoarea materialului și prețul muncii, sau o sumă echivalentă cu aceea a creșterii fondului. De aci rezultă că constructorul nu are de cât o simplă creață, a cărei realizare trebuie să o facă după regulile dreptului comun. Dacă legiuitorul ar fi voit să garanteze creața constructorului de bună credință prin dreptul de retențiune, el ar fi făcut-o în articolul despre care ne ocupăm și care este sediul materiei. Neexistând aceasta nici în art. 494 nici în altă parte a codului ca o dispozițiune generală a legii, urmează că creața constructorului nu e garantată prin retențiunea lucrului clădit. Imobilele sunt susceptibile de a servi ca garanție numai în ipoteeci și antichrese. Iar dreptul de retențiune e acordat de legiuitorul nostru într'un mod excepțional, în cazurile prevăzute de art. 771, 1377 și 1444; și garanții ca să existe, în lipsă de convențiuni, trebuie să fie negreșit consacrate de lege; or legiuitorul, când a voit să le acorde, după cum a făcut în citatele articole, a spus-o într'un mod lămurit; și este imposibil a se concepe că, atunci când legiuitorul francez a ligiferat condica civilă și când era în prezența datinelor vechi și a ordonanței menționate să fi voit să admită o garanție pentru constructorul de bună credință și să nu o fi consacrat într'un mod expres. Și cum nimeni nu și poate face dreptate singur, dacă s'ar admite teoria contrarie am permite constructorului să se despăgubească singur de creața ce are, pe o cale excepțională și arbitrară, și fără intervențiunea justiției. Deținerea imobilului ar ridica posibilitatea proprietarului de a putea face uz de lucrul său, l-ar lipsi de credit și l-ar pune în nepuțință de a plăti vre-o datorie ce-l apasă. Constructorul creditor chirografar, de ar stă în posesiunea imobilului, ar percepe neturburat venitul imobilului în comptul creanței sale un timp indefinit, fără să se îngrijească de vânzarea lor. Această stare de lucruri nedreaptă și în contradicțiune cu toată economia codului nu poate să fie inserată în legea civilă prin interpretări și analogii depărtate. Doctrina a căutat să facă din retențiune un drept general, invocând echitatea. Însă după adevăratele principii, creditorul nu poate cere de cât executarea obligațiunii contractată de debitor. Or, dreptul

de a reține lucrul până ce debitorul își va îndeplini obligațiunea sa e o specie de privilegiu, e o excepțiune la regula comună, și prin urmare de cea mai strictă interpretare. Nu se poate, pe motiv de echitate, să se întindă dreptul de retențiune, căci atunci am presupune că echitatea face lege, am creea o preferință legală fără lege, și am viola art. 1720, care nu recunoaște alte cauze de preferință de cât privilegiile și ipotecile. (Apel Buc. III, 263, Dec. 22/83, Dr. 25/84).

4. Deși prin art. 494 se prevede numai că proprietarul care revendică un imobil pe care s'au făcut plantațiuni sau construcțiuni de către o a treia persoană, cu materialul ei și cu bună credință, este dator de a plăti acelei persoane prețul materialului și al muncii sau o sumă egală cu creșterea valorii imobilului revendicat, fără a se prevedea totdeodată dreptul de retențiunea imobilului de către proprietar, și cu toate că acest drept de reținere al imobilului nu este prevăzut nici prin un alt text de lege în mod special, totuși el trebuie să fie acordat ori de câte ori posesorul care a făcut construcțiunile sau plantațiunile va fi condamnat de a restitui imobilul pe care a făcut acele îmbunătățiri, căci asemenea drept rezultă din o justă interpretatiune și aplicare a dispozițiunii prevăzută în art. 1021, dispozițiune care, deși se ocupă special de îndeplinirea obligațiunilor reciproce din contractele sinalagmatice în sens că o parte care nu și-a îndeplinit obligațiunea ce-i este impusă prin contract nu poate pretinde că cealaltă parte să îndeplinească pe a sa, totuși ar fi neaplicabil ca legiuitorul să nu fi înțeles de a se aplica asemenea dispozițiune ca un principiu general în ori ce alte cazuri în care există între părți obligațiuni reciproce, care nu sunt prevăzute prin contract, ei sunt isvorite dintr'un fapt oare-care, pe câtă vreme nu există nici un motiv ca să nu fi avut legiuitorul același spirit în îndeplinirea obligațiunilor reciproce dintre părți, fie ele prevăzute prin contracte sau isvorite din fapte. Apoi dacă în adevăr nu s'a prevăzut de legiuitor asemenea principiu general printr'un text special, nu este mai puțin adevărat că aplicațiunea lui reese din mai multe alte dispozițiuni, precum este aceea prescrisă prin art. 771, după care coeredele care raportează imobilul în natură poate să rețină posesiunea până la plata efectivă a sumelor ce-i sunt datorite pentru cheltueli sau ameliorațiuni. De asemenea, după art. 1377, cumpărătorul cu pact de răscumpărare poate să rețină imobilul ce se răscumpără de vânzător până ce acesta îi va plăti prețul, spesele contractului și va-

loarea ameliorațiunilor făcute de dânsul. Tot ast-fel au dreptul de reținere a imobilelor arendate sau închiriate locatarii până la plata despăgubirilor de către acei ce au cumpărat acele imobile sau de către vechii proprietari (art. 1444). În fine, după art. 1618 și 1619, același drept îl are și depositearul până la efectuarea plăței de către proprietar a speselor și a daunelor ocazionate prin păstrarea lucrului în depozit. (Apel Iași, I, Apr. 25/85, Dr. 85/85).

5. Ori de câte ori posesorul, care a făcut construcțiunea sau plantațiunea, în urmă a fost condamnat la restituirea imobilului pe care a făcut acele îmbunătățiri, are dreptul a reține acel imobil până când acela către care e condamnat să facă restituirea își îndeplinește obligațiunea impusă de a plăti valoarea îmbunătățirilor. (Apel Craiova, I, 74, Lun. 18/86, Dr. 84/86).

6. Spre a se putea invoca art. 494 trebuie să fie vorba de un terțiu posesor care, de bună sau de rea credință, cumpărând un teren, a *non domino* construiește pe el și în urmă se află în fața adevăratului proprietar. Nu se află în ipoteza acestui articol cel care cumpărând un imobil, supus unei ipotece, este expropriat de creditor, după ce însă făcuse mai multe construcțiuni pe imobilul ce-l cumpărase, de oare-ce cumpărătorul nu este un simplu posesor, el este un adevărat proprietar, care a cumpărat iarăși dela adevăratul proprietar, deci el a construit pe fondul său iar nu pe fondul altuia. Însă cererea cumpărătorului de a fi despăgubit de către creditorul adjudecator, de valoarea construcțiunilor sau de plus valuta ce a produs asupra imobilului, este echitabilă, căci creditorul de la început nu comptă de cât pe un loc viran pe care l-a găsit suficient pentru asigurarea creanței sale. A întinde siguranța creditorului și la construcțiunile făcute în urmă de cumpărătorul imobilului, este a avantajia pei creditor în paguba constructorului. Dacă după art. 1777 ipoteca se întinde la toate ameliorațiunile imobilului, ceea ce cuprinde și construcțiunile, aceea nu este alt-ceva de cât principiul accesiunii: *quod solo inaedificatur solo cedit*, dar aceasta nu este adevărat de cât în raporturile dintre creditor și debitor, unde există o convențiune tacită de a întinde garanțiile la aceste accesorii, dar nu în raporturile cu terțul detentor, care nu este întru nimic obligat personalmente, care nu este ținut decât *propter rem*. Constructorul nu poate să rămână în pagubă de valoarea acelor construcțiuni; și atunci s'ar putea zice că sau el a făcut afacerea debitorului, căci grație acelor construcțiuni, debitorul s'a putut libera

față de creditorul său, sau s'ar putea zice că el ar trebui să aibă un recurs în contra creditorului, căci acesta nu s'ar fi despăgubit integral de creanța sa dacă nu erau acele construcțiuni, și cum dânsul nu este întru nimic obligat către creditor, acesta trebuie să-i restituie valoarea acelor construcțiuni, rămânându-i recurs pentru suma restituită în contra debitorului. Această din urmă alternativă este mai echitabilă în virtutea principiului de drept natural consacrat și de legea civilă, că nimeni nu se poate îmbogăți în paguba altuia, și pagubă ar fi pentru constructor dacă l-am lăsa expus insolabilității probabile a debitorului, vânzătorul său. Dintre constructor și creditor este mai just ca acest din urmă să suporte insolabilitatea debitorului căci el s'a mulțumit cu un gaj insuficient, el nu comptă de cât pe un loc viran, aceasta a fost intențiunea părților și ar fi a o denatură dacă n'am lăsa acțiunea recursorie creditorului și am pune-o în sarcina constructorului, atunci am îmbogăți pe creditor în paguba constructorului, căruia nu i s'ar acorda de cât un recurs iluzoriu. Dacă constructorul ar fi cumpărat un imobil construit și l'ar fi dăruit, ar fi fost responsabil către creditor conform art. 998; tot așa și invers el trebuie să fie despăgubit și de ameliorațiunile produse, căci nu poate avea numai datorii fără drepturi, o justă reciprocitate dictează această soluțiune. Argumentul tras din circumstanța că legiuitorul nostru, care a avut în vedere pe cel francez, și cu toate acestea a suprimat art. 2175 din codul francez, prin care se acorda constructorului un recurs în contra creditorului ipotecar, nu are nici o valoare, căci art. 2175 francez nefiind de cât consacrațiunea principiului de echitate a art. 998, legiuitorul nostru l'a suprimat ca inutil, ca o superfetatiune. Argumentul că constructorul s'a grăbit, căci trebuia mai întâi să purgeze imobilul de toate sarcinile, și apoi să înceapă a construi, este iarăși fără valoare, căci dacă constructorul l'ar fi purgat, creditorul ar fi avut numai suma cu cât s'a cumpărat imobilul, sau, de nu s'ar fi mulțumit, ar fi putut să provoace o licitațiune publică, însă licitațiunea atunci n'ar fi purtat de cât numai asupra locului viran, tocmai ceea ce cere și constructorul, ca din prețul licitațiunii să se defalceze plusvaluta provenită din construcțiunile sale, fără de care creditorul s'ar îmbogăți în paguba lui. (Apel Buc. III, 22, Febr. 6/88, Dr. 17/88). (Contra acestei soluții a se vedea decizia Casatiei 62/89 B, p. 166 aflată la No. 2 de sub art. 1777).

7. Obligațiunea impusă proprietarului

lui solului de a despăgubi pe constructor de costul materialelor și al muncii, în cazul când voeste a retine clădirile pe seama sa, este o obligațiune personală și mobiliară, întru cât are de obiect plata unei sume de bani; și este de principiu că obligațiunile mobiliare personale nu trec la succesorii cu titlu particular de cât în cazul de convențiune expresă. Dacă legiuitorul ar fi înțeles să facă din acest drept de despăgubire un adevărat drept real, prin urmare opozabil celor de al treilea, el s'ar fi grăbit să ia în același timp și măsurile de publicitate pentru salvagardarea intereselor celor de al treilea, cari ar fi dobândit de la proprietarul solului, presupus până la proba contrarie și proprietar al construcțiunilor după el (art. 492), drepturi asupra întregului imobil. Și dacă, pentru asigurarea creanței sale de despăgubire, s'a recunoscut constructorului un drept de retențiune asupra lucrului, care drept îl poate opune atât proprietarului solului cât și achizitorilor ulteriori, aceasta dovedește încă odată mai mult personalitatea obligațiunii, căci dreptul real urmărind lucrul în ori ce mâini s'ar găsi el, n'are trebuință de o garanție specială. De altă parte, după cum chiar sensul etimologiei cuvântului o indică, pentru ca dreptul de retențiune să se poată exercita, trebuie neapărat ca creditorul să dețină lucrul, să-l aibă în mâinile sau la dispoziția sa. Dacă din ori ce împrejurare și mai ales dacă pe cale de judecată, creditorul a pierdut detentiunea lucrului, prin acesta chiar el a pierdut și dreptul de retențiune, care constă tocmai în aceea de a refuza predarea lui în mâna proprietarului până ce nu-l va despăgubi de cheltuelile făcute, iar dacă creditorul deține or nu deține lucrul și, prin urmare, dacă poate sau nu invocă dreptul de retențiune, este o chestiune de fapt pe care instanțele de fond o constată în mod suveran și fără nici un control superior, după actele produse de părți. (Cas. I, 265, lun. 18/90. B. p. 808).

8. După art. 494, proprietarul unui material care clădește pe un teren străin nu devine proprietar asupra imobilului, ci, după împrejurări și în tot cazul, nu are de cât un drept de creanță pentru valoarea materialului său sumă, cu care a crescut imobilul în valoare; imobilul însă întreg, teren și clădire, rămâne proprietate a proprietarului terenului. Constructorul are numai un drept de creanță, care ca atare nu poate fi ipotecat; deci trebuie ștearsă ipoteca înscrisă asupra casei construite de sot pe terenul soției sale. (Apel Galați. II, 57. Apr. 26/90. Dr. 41/90).

9. Dreptul de retențiune cată să fie a-

cordat nu numai în cazurile formal prevăzute de lege, dar și în cele analoge: *ubi eadem est legis ratio, ibi eadem est legis dispositio*. Deci dreptul acesta trebuie să existe în favoarea oricărui debitor sau deținător al unui lucru care a devenit, la rândul său creditor din cauza cheltuielilor făcute cu acel lucru; în așa situațiune ar fi înic a se cere unuia din părți executarea obligațiunei sale fără însă ca cealaltă să îndeplinească pe a sa. Astfel, dreptul de retențiune se poate exercita chiar asupra unui imobil dotal. (C. Apel Buc. I, 34, Febr. 27/91, Dr. 33/91; Trib. Ilfov, III, 22, Ian. 14/92, Dr. 68/92).

10. Eroarea de drept nu exclude buna credință. Astfel buna credință a uzufructuarului legal al dotei soției sale, care a construit pe un teren posedat și de alți coproprietari, reese din faptul că construcțiunile le-a făcut în fața tuturor coproprietarilor, din împrejurarea că coproprietarii tăcând, vedeau avantajile ce se aduceau întregului fond, și din recunoașterea expresă a acestor avantajii prin faptul de a lua și venitul acelor construcțiuni. Deci, în baza ultimei dispozițiuni a art. 494 și a principiului că nimeni nu îi e permis a se îmbogăți în prejudiciul averii altuia, urmează a se acorda constructorului ca despăgubire valoarea cu care a crescut fondul comun prin acele construcțiuni. (C. Apel Craiova, II, Mai 17/91, Dr. 44/91).

11. Deși e necontestat în drept că proprietarul solului nu poate fi autorizat a deduce din despăgubirea cuvenită, conform art. 494, posesorului ce a construit cu bună credință, venitul produs de imobilul ce acesta a construit, căci ar fi neînțeles ca proprietarul solului să poată pretinde ca al său un venit ce nu s'a obținut de cât prin capitalul și muncă posesorului de bună credință, însă acest principiu nu e adevărat de cât numai în ceea ce privește venitul produs prin construcțiunile făcute; în privința venitului ce imobilul a dat în afară de acele construcțiuni acest venit se cuvine proprietarului solului din momentul ce posesorele a încetat de a fi de bună credință. (Cas. I, 67/92, Febr. 24/92 B. p. 133).

12. Dreptul de retenție este mijlocul de a garanta îndeștularea celui ce a devenit creditor, din cauza cheltuielilor făcute pentru îmbunătățirea lucrului supus restituirei. Legiuitorul admitând acest drept de retenție nu face nici o distincție între cazul când cel obligat restituirei trebuie să înapoieze tot lucrul, sau numai o parte din el, fie acea parte determinată sau rămânând a se determina mai în urmă. (Cas. I, 80/99 B. p. 229).

13. Proprietarul, al cărui imobil a

sporit în valoare prin îmbunătățiri făcute de un terțiu, nu trebuie nici să se îmbogățetască în paguba altuia, nici să fie silit a face o cheltuială la care a consimțit, putând prin urmare ca: sau să refacă lucrurile în starea de mai înainte, sau să le rețină, plătind valoarea lor, toate acestea când terțul e de rea credință. (C. Apel Buc. I C. Jud. 51/906).

13 bis. Art. 494 din codul civil, care prevede cazul când construcțiunea este efectuată, fără nici o convențiune mijlocită între proprietarul locului și constructor, nu este aplicabil în cazul când între proprietar și constructor a intervenit o convențiune; în acest caz are a se aplica art. 969 din codul civil. (Cas. III, 27 Sept. 1906 B. p. 1497).

14. Potrivit art. 494 codul civil, plus-valuta nu profită de cât posesorului de bună credință și atunci numai când plus-valuta se datorște unor lucrări de îmbunătățire din partea posesorului; posesorul de rea credință nu poate, în cazul cel mai bun, de cât să ceară cheltuielile făcute pentru conservarea lucrului. Pădurea neexploatăată de pe o moșie, când este destinată a fi tăiată, constituind un fruct al moșiei și prin urmare un venit, nu poate profită posesorului de rea credință. (C. Apel Buc. III, Dr. 70/909, p. 557).

15. Potrivit art. 494 codul civil, proprietarul fondului poate fi obligat a plăti constructorului de bună credință creșterea valorii fondului. Astfel, dacă concesionarul care construiește pe baza unui contract care este anulabil, poate fi considerat de bună credință și deci cu drept la despăgubire, iar creșterea valorii are a se face după starea lucrurilor în momentul restituțiunei. (Trib. Ilfov Com. Dr. 14/909 p. 107).

16. Valoarea construcțiilor nu poate fi acordată, potrivit art. 494 din codul civil, de cât posesorului de bună credință, posesorul de rea credință neavând dreptul să ceară de cât numai valoarea construcțiilor constatate ca utile proprietarului, fiind făcute pentru conservarea lucrului. (C. Apel Buc. IV Dr. 37/910 p. 298).

17. Art. 494 din codul civil, care prevede cazul când construcțiunea este efectuată, fără nici o convențiune mijlocită între proprietarul locului și constructor, nu este aplicabil în cazul când între proprietar și constructor a intervenit o convențiune; în acest caz are a se aplica art. 1119 din codul civil. (Cas. III, 27 Sept. 1906 B. p. 1497).

18. Cel ce clădește cu bună credință pe locul altuia are dreptul să ceară valoarea clădirilor și îmbunătățirilor făcute.

Instantața de fond nu poate să respingă proba cu martori pentru dove-

direa bunei credințe, pe motiv că partea n'a dovedit îmbunătățirile și nici valoarea reală a acestor îmbunătățiri. (Cas. I, 4 Mai 1907, B. p. 786).

18 bis. Deși prin nici un text de lege nu se acordă dreptul de retențiune posesorului evins prin revendicare, totuși în doctrină și jurisprudență este admis ca judecătorul poate acorda acest drept, ori de câte ori găsește o corelațiune între lucrul reținut și creanța reclamată, și nu este nici un motiv a se face distincție între posesorul de bună credință și cel de rea credință, de oarece nici tradiția și nici principiile generale relative la această materie nu-i refuză acest drept de retențiune posesorului de rea credință. (Cas. I, 30 Oct. 1909, B. p.).

19. Aprecierea faptelor și actelor din cari instanța de fond își face convingerea că acel ce a construit sau plantat pe un teren a fost sau nu de bună credință, este de atributul suveran al instanței de fond și scapă de sub controlul Curții de Casație. (Cas. I, 4 Mai 1910, B. p. 713).

19 bis. Dreptul de retențiune se poate încuviința și în alte cazuri decât acele anume prevăzute de lege, ori de câte ori fiind vorba de un *debitum cum re junctum*, instanțele de fond găsesc că retențiunea este necesară pentru a garanta plata despăgubirilor cuvenite detentorului lucrului a cărui restituire s'a cerut. (Cas. I, 4 Mai 1910, B. p. 713).

20. După dispozițiunile art. 494 din codul civil, valoarea construcțiunilor de pe o moșie și plus valuta acelei moșii nu pot fi acordate decât posesorului de bună credință și numai când plus valuta se datorește unor lucrări de îmbunătățiri din partea celui posesor.

Prin urmare, dacă se constată că posesorul este de rea credință, el nu poate profita nici de plus valuta, nici de valoarea pădurii de pe moșie, de oarece pădurea fiind un produs al moșiei, posesorul de rea credință, nu are nici un drept asupra produselor moșiei, conform art. 485 din codul civil. (Cas. I, 8 Oct. 1910, B. p. 1331).

21. Dispozițiunea din art. 1344 din codul civil se referă la raportul dintre cumpărător și vânzător, care e ținut față de dânsul de obligațiunea de garanție și în virtutea căreia trebuie să-l indemnizeze de toată paguba ce-i cauzează evicțiunea.

Prin urmare, în cazul când un proprietar revendică un imobil și care nu are nici o obligațiune față de posesorul celui imobil se aplică dispozițiunile art. 494 din c. civ. iar nu acela din art. 1344 din codul civil, și în acest caz nu se poate acorda posesorului excedentul valorii în momentul evicțiunii. (Cas. I, 8 Oct. 1914, B. p. 1331).

22. Instanța de fond face o justă aplicare a art. 486 și 494 c. civ., când decide că un posesor embaticar, care a fost declarat decăzut din dreptul său de embaticar, are dreptul la valoarea construcțiunilor făcute de dânsul pe locul pe care-l posedă ca embaticar, dacă a fost un constructor de bună credință. (Cas. I, 453/912, Curier Jud. 59/912).

23. Construcțiunile făcute de bărbat pe locul dotat al soției nu pot fi urmărite de un creditor al bărbatului, cum ar fi statul pentru niște sume delapidate de acesta, de cât numai după ce mai întâi s'a valorificat în justiție creanța ce are constructorul asupra celui imobil conf. art. 494 c. civil. (Cas. III, 90/913, Curier Jud. 81/913).

24. Pentru ca constructorul pe teren străin să fie de bună credință în sensul art. 494 c. civ. nu este necesar să justifice că deține terenul pe baza unui titlu translativ de proprietate, cum cere art. 486 c. civ. posesorul pentru dobândirea fructelor percepute în timpul posesiunii sale, de oarece aci este vorba de acordarea unei indemnizații constructorului care a mărit valoarea terenului, indemnizație fără de care proprietarul terenului s'ar învâtuți pe nedrept în detrimentul constructorului, iar nu de atribuirea proprietății unor lucruri, ca în cazul dobândirii de către posesor a fructelor care în principiu aparțin proprietarului fondului care le-a produs; așa fiind, e logic ca legiuitorul să fi tratat mai riguros pe dobânditorul fructelor ca pe constructor, și să nu impue decât celui dintâi obligația de a justifica calitatea sa de proprietar aparent, printr'un titlu translativ de proprietate.

Că, prin urmare, din toate acestea rezultă că constructorul este de bună credință și în lipsa unui titlu. (Cas. I, decizia No. 732 din 10 Dec. 1913, Jurispr. Rom. 1914, p. 81, Curier Jud. 13/1914, p. 104, Bul. p. 2270).

25. Posesorul de bună credință are dreptul să ceară și să i se admită dreptul de a continua stăpânirea, până la complectarea achitărea a valorii îmbunătățirilor aduse imobilului. (Judec. ocol I rural Iași 144 din 6 și 8 Mart. 1914, Curier Jud. 52/914).

26. Potrivit art. 494 c. civ., proprietarul terenului pe care s'au făcut construcțiuni de o a treia persoană este dator a despăgubi pe constructor de valoarea materialului și pretul muncii, întrucât acesta chiar de rea credință fiind, are drept, în cazul când proprietarul locului n'ar consimți să-i plătească despăgubiri, să ridice construcțiunile ce a făcut pe un teren străin. O asemenea cerere de despăgubire din partea constructorului, fiind opusă în compensație acțiunii principale, cons-

titue un mijloc de apărare la acțiunea principală și poate deci să fie opusă pentru prima oară în apel.

Prin urmare, Tribunalul violează art. 494 c. civ., 327 pr. civ., când respinge acțiunea reconvențională pentru valoarea construcțiilor pe motiv că este inadmisibilă în apel și că reclamantul n'are drept la nici o despăgubire fiind constructor de rea credință. (Cas. I, No. 140, 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 266).

27. Dispozițiunile legii interpretative din 1879, care derogând dela principiile dreptului comun, admise prin art. 494 urm. c. civ., nu face nici o deosebire între constructorul de bună sau rea credință, se aplică tuturor împroprietăririlor și actelor de înstrăinare făcute cu călcarea legii, indiferent dacă împroprietărirea sau actul s'a efectuat anterior sau posterior acestei legi. (Cas. I, No. 386/1915. Dreptul 1915 p. 577).

28. Articolul 494 c. civ., este adevărat că se ocupă de construcțiile făcute de a treia persoană pe locul altuia și regulează după considerațiuni de echitate indemnitatea pe care proprietarul trebuie să o plătească constructorului, după cum este de bună ori rea credință.

Nimic nu se opune însă ca prin analogie să se aplice dispozițiunile acestui articol și la alți posesori care nu sunt terții.

Detentorul precar, făcând construcțiuni pe terenul proprietarului fără consimțământul acestuia și fără să fie în privința aceasta vre-o convențiune, se găsește față de proprietar într-o situație analoagă ca și a unui terțiu și deci raporturile între dânsii urmează să fie regulate ca acele dintre terțiul constructor și proprietar. (Cas. I, decizia No. 102 din 1 Iunie 1919; Jurispr. Rom., 1919, p. 722 Curier Jud. 1/920, Pand. Rom. 1923, I, 153; Curier Jud. 65-66/920).

29. a) Criteriul determinant pentru stabilirea condițiilor posesiunii de bună credință, prevăzute de art. 494 c. civ., în privința celui ce construște pe loc străin, nu trebuie căutat în art. 1895 și urm. cod. civil referitoare la prescripțiune, ci în art. 486 cod. civ., privitor la însușirile cerute unei asemenea posesiuni, pentru a îndritui pe cel ce o exercită, ca să dobândească proprietatea fructelor percepute. Redacțiunea textului francez a art. 555 corespunzător art. 494 c. civil Rom. nu lasă nici o îndoială asupra acestui punct: „Néanmoins si les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers évincé, qui n'aurait pas été condamné à la restitution des fruits, attendu sa bonne foi, etc.”.

b) Când legiuitorul stabilește în art.

486 c. civ., că posesorul este de bună credință dacă posedă ca proprietar, în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute, acest titlu nu este cerut ca o condiție distinctă de aceea a bunei credințe, ci numai ca un element sau ca mijloc de probă al acesteia din urmă și pentru cuvântul că, în general, buna credință nu s'ar putea prezuma din partea celui care posedă fără titlu.

c) De aici urmează în mod logic că, în această materie, pe lângă titlu real existent, cată să aibă același efect și titlu putativ, adică acel titlu a cărui denumire singur indică, că detentorul are confiența într'insul, necunoscându-i defectul și care prin această împrejurare, nu mai poate fi considerat ca fiind de rea credință.

d) Această soluțiune fiind admisă și în vechiul drept francez, legiuitorul însăși face aplicația ei în art. 123 c. civ., prin care atribuie proprietatea fructelor percepute de bună credință, moștenitorului aparent în caz de ivirea ulterioară a adevăratului moștenitor deși titlul celui dintâi nu este în acest caz de cât un titlu putativ.

Prin urmare, posesiunea exercitată în virtutea unui titlu putativ, poate califica pe cel ce o exercită, constructor de bună credință în sensul art. 494 cod. civil. (Trib. Prahova s. I, 92/920. Al. Gânțoiu. — Lucrări judecătorești, 1922, p. 45).

30. Când autoritatea ce a rețchiziționat un imobil, a făcut construcțiuni, cererea reconvențională a autorității se regulează potrivit art. 494 cod. civil referitor la constructorul de rea credință, adică cu sancționarea dreptului pentru proprietar sau de a îndatora pe constructor să-l ridice sau a-l reține plătind valoarea materialului și prețul muncii.

Obligația de restituire fiind edictată ca o consacrare a principiului că nimeni nu se poate îmbogăți pe nedrept în dauna altuia, urmează a se socoti în evaluare, valoarea materialului și a muncii pe prețul de la data construirii, căci numai această valoare, reprezintă pierderea pentru constructor. (Trib. Dorohoi 415 din 9 Dec. 1922. Jur. Gen. 1924. No. 1414).

31. Când proprietarul terenului este și coproprietar asupra construcțiunii de pe el, nu este locul la aplicarea dispozițiilor art. 494 c. civ., care se referă cu totul la alte ipoteze și anume: la cazul când proprietarul construcțiunii făcută pe loc străin este altul de cât proprietarul fondului, — prin urmare în primul caz este locul numai la acțiunea în împărțeală, iar nu cea prevăzută de art. 494 c. civ. (Cas. I, dec. 11 din 21 Ianuarie 1923. Jur. Gen. 1923. No. 106).

32.a) Proprietarul pe al cărui fond s'au făcut construcții de către un terțiu de bună credință, trebuie să păstreze aceste construcții pentru el, plătind însă constructorului valoarea materialului și prețul muncii lucrătorilor întrebuițați, sau plus-valuta adusă fondului prin aceste construcții.

b) Nici într'un caz însă constructorul de bună credință, nu poate fi silit, ca cel de rea credință, să-și ridice construcțiile făcute de el.

c) Prețul materialului și al muncii ce trebuie să plătească proprietarul fondului, este acel din momentul facerii construcțiilor, iar nu din momentul restituirei fondului; așa că legea a admis ca proprietarul fondului în chestiune să plătească constructorului cea mai mică despăgubire posibilă. (Trib. Muscel, 24 Noemb. 1923. Buletin Trib. Muscel 2-3/Ian. 1924, Jur. Gen. 1924. No. 404).

33. După principiile de drept înscrise în art. 489 și 492 c. civ., construcțiile și lucrările, de orice natură făcute de bărbat cu cheltuiala lui pe locul dotat al soției, se încorporează acestui loc, în virtutea dreptului de accesione, și îmbracă condițiunea lui juridică, devenind astfel proprietatea exclusivă a femeii, proprietara solului, și căpătând dimpreună cu solul pe care au fost făcute caracterul dotalității.

Astfel fiind, bărbatul constructor nu dobândește pentru cheltuielile făcute cu efectuarea construcțiilor și lucrărilor de pe locul dotat al soției, un drept

de coproprietate cu femeia asupra acestor construcții și lucrări.

Dacă însă el nu devine coproprietar cu soția asupra acestor construcții și lucrări, de aci nu urmează că el nu are drept la nici o despăgubire: în virtutea principiului de echitate, că nimeni nu se poate îmbogăți în dauna averii altuia, femeia, care prin accesione a devenit proprietara construcțiilor și lucrărilor, datorește bărbatului, care le-a făcut, despăgubire. (Trib. Ilfov s. III, 877 din 16 Oct. 1923, Jur. Gen. 1924 No. 473).

34. Sentiutele judecătorești fiind declarative de drepturi, urmează că valoarea construcțiilor, cari fac obiectul unei cereri reconvenționale, să se determine după epoca la care s'a intentat procesul, iar nu după valoarea de azi. (C. Apel Craiova s. II, 327 din 28 Dec. 1923, Bul. C. Apel 2/924).

35. La evaluarea materialului și muncii dela construcție se are în vedere momentul ridicării construcției, iar nu al procesului și ridicarea valorii profit proprietarului solului conf. principiul accesionei, care militează întotdeauna în favoarea sa și fără a călca principiul îmbogățirii fără cauză, care protejează interesele constructorului cărui i se restituie toate cheltuielile făcute pentru construcție. (Judecătoria ocol. Brastăvat-Romanați. Cartea de judecată No. 142 din 27 Aug. 1924; Jur. Gen. 1924 No. 1601).

36. A se vede: art. 486 cu notele 10, 12; art. 488 cu nota 1; art. 492 cu notele 3, 4.

Art. 495. — Creșterile de pământ ce se fac succesiv și pe nesimțite la malurile fluviului și ale râurilor, se numesc *aluviune*. Aluviunea este în folosul proprietarului riveran când e vorba de un fluviu sau râu navigabil, plutitor sau neplutitor ¹⁾, cu îndatorire însă pentru proprietar de a lăsa, pe pământul său, drumul trebuitor pentru conducerea vaselor. (Civ. 476 urm., 482, 488, 495, 496 urm., 499, 500, 535, 587; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 4, 8; Civ. Fr. 556).

Text. fr. Art. 556 — Les attérissements et accroissements qui se forment successivement et imperceptiblement aux fonds riverains d'un fleuve ou d'une rivière, s'appellent *alluvion*.

L'alluvion profite au propriétaire riverain, soit qu'il s'agisse d'un fleuve ou d'une rivière navigable, flottable ou non, à la charge, dans le premier cas, de laisser le marche-pied ou chemin de halage, conformément aux règlements.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 247-251; II, ed. 5-a. p. 379, 380, 382, 383, 385;
BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 382, 384-388, 390, 391, 393;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 745, 866;

¹⁾ Art. francez 556 corespunzător, se exprimă astfel: „...flottable ou non; à la charge, dans le premier cas, de laisser...”.

DALLOZ, *Rép. Propriété* 461 urm.; *Suppl. Propriété*, 206 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 17 urm., 45-49, 52, 54, 55, 59, 73 urm., 76 urm.;
 DUBREUIL, *Législation des eaux*, 674;
 GARNIER, *Régime des eaux*, I, 242;
 HUC, IV, 150-152;
 LAURENT, VI, 282-285, 287-290, 292, 294, 295;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 701;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 355 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661, n. 2); *Nota* sub. Cas. I, 989 din 16 April 1924. *Curier Jud.* 29/924; *Nota* sub. Cas. I, 2 Mai 1923. *Pand. Rom.* 1924-I-223;
 CANTACUZINO MATEI, p. 146;
 NACU, I, p. 783.

Jurisprudență.

1. Chestiunea de a se ști dacă terenul format de apele unui fluviu navigabil constituie o aluviune, care aparține proprietarului riveran, conform art. 495, sau dacă el constituie o insulă sau prunt format în albia fluviului care, asemănat art. 499, aparține statului, este o chestiune de fapt lăsată la judecata suverană a instanțelor de fond, care nu cade sub controlul curții de casație. Deci dacă instanța de fond constată în fapt că terenul ce face obiectul litigiului este format printr-o creștere succesivă și îndelungată la malul fluviului navigabil și alipit de proprietatea riveranilor, el are în mod neîndoios caracterul unui teren format prin aluviune, iar nici de cum o insulă sau prunt; și acea aluviune folosește proprietarilor riverani. (Cas. I, 23/93, Ian. 19/98. B. p. 22).

2. Besmănarul, ca proprietar al folsinței, trebuie să profite de aluviunea provenită prin schimbarea cursului unui râu, întocmai ca și proprietarul ființei lucrului. (Trib. Neamț, C. Jud. 59/901).

3. Potrivit art. 495 c. civ., creșterile de pământ ce se fac succesiv și pe nesimțite la malurile râurilor se numesc aluviuni și ele aparțin proprietarului riveran, în baza dreptului de accesione, potrivit art. 465 c. civ.

Aluviunea și fondul riveran neformând două fonduri separate, ci aluviunea dobândită prin accesione constituind un accesoriu al terenului riveran la care s'a încorporat, — de aici urmează necesarmente că ea îmbrumută caracterul și condiția juridică a fondului cu care formează un tot indivizibil.

Prin urmare în speță terenul de aluviune format și alipit succesiv și pe nesimțite la terenul rural clăcășesc al recurentului riveran, a luat caracterul juridic al acestuia și deci acțiunea în revendicare exercitată ulterior pentru acest teren ocupat de un tertiu, are ar fi introdusă și judecată fără plată de timbru, ca orice acțiune privitoare la terenuri clăcășesti. (Cas. I, Dec. 438 din 2 Mai, 1923. *Jur. Gen.* 1923, No. 570, *Pand. Rom.* 1924, I, 223).

4. A se vedea: art. 501 cu nota 2; art. 502 cu notele respective.

Art. 496. — Tot ale proprietarului riveran sunt și pământurile lăsate de apele curgătoare, când ele se retrag pe nesimțite dela unul din țărmuri și se îndreaptă către celalt țărm; proprietarul țărmului de unde apa s'a retras profită de aluviune, fără ca proprietarul țărmului opus să poată reclama pământul cel pierdut.

Acest drept nu are loc în privirea pământurilor părăsite de apa mării. (Civ. 476, 495, 499, 502; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 4, 8; Civ. Fr. 557).

Text. fr. Art. 557. Il en est de même des relais que forme l'eau courante qui se retire insensiblement de l'une de ses rives en se portant sur l'autre: le propriétaire de la rive découverte profite de l'alluvion, sans que le riverain du côté opposé y puisse venir réclamer le terrain qu'il a perdu.

Ce droit n'a pas lieu à l'égard des relais de la mer.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU II, p. 251; II, ed. 5-a, p. 384;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 392, 394;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 867;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 505 urm.; *Suppl. Propriété*, 227 urm.;
 DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, III, p. 122;
 DEMOLOMBE, X, 22, 23;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 701;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 355 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2; VI, p. 500); *Notă sub. Cas. I, 2 Mai 1923. Pand. Rom. 1924-I-223*;
 CANTACUZINO MATEI, p. 146;
 NACU, I, p. 784.

Jurisprudență.

1. Nu numai pământurile, dar tot ce solul poartă la suprafață și apele curgătoare aduc și lasă pe țărâm, întru cât nu se poate cunoaște proprietarul primitiv, trebuie să se considere, ca aparținând proprietarului riveran. (Trib. Bacău, Oct. 6/83, *Dr. 77/83*).

2. După art. 496, pământul lăsat de apele curgătoare când ele se retrag pe nesimțite de la unul din țărmuri și se îndreaptă către celalt țărm, este al proprietarului riveran despre care se retrage apa, fără ca proprietarul țărmului opus să poată reclama acel pământ. (Cas. I, 398/Nov. 21/90, B. p. 1264).

Art. 497. — Aluviunea nu are loc în privirea lacurilor, eleșteurilor și a iazurilor; proprietarul lor conservă totdeauna pământul acoperit de apă, când ea este la înălțimea scurgerii eleșteului, iazului, chiar dacă câtimea apei ar scădea în urmă; și viceversa, proprietarul iazului nu câștigă nici un drept asupra pământului riveran ce se acoperă de apa iazului când urmează vărsături extraordinare. (Civ. 495, 1847; C. p. 353, 356; Civ. Fr. 558).

Text. fr. Art. 558. — L'alluvion n'a pas lieu à l'égard des lacs et étangs, dont le propriétaire conserve toujours le terrain que l'eau couvre quand elle est à la hauteur de la décharge de l'étang, encore que le volume de l'eau vienne à diminuer.

Réciproquement le propriétaire de l'étang n'acquiert aucun droit sur les terres riveraines que son eau vient à couvrir dans des crues extraordinaires.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, p. 282, 385;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 397-400;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 727;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 507 urm., *Suppl. Propriété*, 230 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 30, 31;
 HUC, IV, 153;
 LAURENT, VII, 245;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 702;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2415, 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 355 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2);
 CANTACUZINO MATEI, p. 146;
 NACU, I, p. 784.

Jurisprudență.

1. Proprietarii riverani nu-și pot întinde proprietatea lor prin aluviune

asupra terenului părăsit de apa iazului, care continuă să rămână în stăpânirea proprietarilor respectivi. (Cas. I, 1 Oct. 1910, B. p. 1299).

Art. 498. — Dacă un fluviu sau râu navigabil sau nu, rupe deodată o parte mare, și care se poate recunoaște, de pământ, și o lipește la pământul unui alt proprietar, acea parte rămâne a cui a fost pământul dela care s'a rupt; însă dacă se va reclama în termen de 1 an ¹⁾. (Civ. 476, 495, 1845, 1893, 1894; Civ. Fr. 559).

Text. fr. Art. 559. — Si un fleuve ou une rivière, navigable ou non, enlève par une force subite une partie considérable et reconnaissable d'un champ riverain, et la porte vers un champ inférieur ou sur la rive opposée, le propriétaire de la partie enlevée peut réclamer sa propriété; mais il est tenu de former sa demande dans l'année: après ce délai, il n'y sera plus recevable, à moins que le propriétaire du champ auquel la partie enlevée a été unie, n'eût pas encore pris possession de celle-ci.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 252-254; II, ed. 5-a, p. 386-388;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 405-409;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 867;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 514 urm.; *Suppl. Propriété*, 241 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 395 bis, I și II;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 336;
 DEMOLOMBE, X, 5, 99, 104, 110, 112;
 HUC, IV, 154;
 LAURENT, VI, 297-300;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 702;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 364 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909; IV, part. I, ed. 2-a, p. 661, n. 2; XI, p. 183); *Observație* sub. Trib. Iași, s. I, 6 Dec. 920. Dreptul 3/1921;
 CANTACUZINO MATEI, p. 146, 147, 505;
 NACU, I, p. 785.

Jurisprudență.

1. Din combinațiunea art. 498 cu 502 rezultă că numai în caz de avulsiune proprietarul pământului răpit prin violența apei și lipit la malul altui proprietar, deși se poate recunoaște acel pământ, pierde dreptul de proprietate asupra lui, dacă nu l-a revendicat în termenul scurt de 1 an; iar în caz când o apă curgătoare își schimbă albia și-și formează alta prin cuprinsul terenului unui proprietar riveran, atunci acesta rămâne proprietar pe terenul aflat între noua albie și cea veche, întinzându-și chiar acea proprietate până la jumătatea acelei vechi alpii, afară numai dacă dânsul va abandona posesiunea și va pierde drep-

tul de revendicare prin o prescripție de 10, 20 sau 30 de ani, conform dreptului comun, pe câtă vreme legea nu prevede veri o prescripție particulară în această privire. (Cas. I, 369/92, Nov. 20/92, B. p. 980).

2. a) În caz de avulsiune bucată de pământ a unui proprietar, ruptă și alipită de alt pământ rămâne proprietatea celui a cui a fost pământul de la care s'a rupt, sub condiția însă de a fi reclamată în termen de un an de la încorporarea ei la fondul vecin.

b) Art. 498 c. civ., nu a mai reprodus paragraful ultim al art. 559 c. civ. fr., după care proprietarul deposedat prin violența apelor poate să exercite dreptul său de revendicare, chiar în urma expirării, termenului de un an, adică

¹⁾ Art. francez 559 corespunzător, continuă: „après ce délai, il n'y sera plus recevable, à moins que le propriétaire du champ auquel la partie enlevée a été unie, n'eût pas encore pris possession de celle-ci”.

în 30 ani dacă proprietarul fondului către care s'a alipit pământul răpit prin violență nu a pus încă stăpânire pe el. (Trib. Iași s. I. 6 Dec. 1920. Drep-tul 3/921).

3. Incorporațiunea fiind unul din mo-durile prin care se dobândește pro-prietatea, bucata de pământ ruptă prin avulsinne, trece în proprietatea stă-pânului fondului absorbant, dacă n'a fost revendicată în termen de un an.

Portiunea de teren dislocată, cu tot ce conține pe ea, ca plantațiuni, con-strucțiuni, etc., revin fondului cu care s'au alipit, iar însușirea și vânzarea unor astfel de valori de către dobân-ditorul terenului, nu are elementele furtului, faptul fiind exclusiv de re-sortul instanțelor civile. (Jud. ocol. Herta Jud. Dorohoi, carte jud. 291/924; Jur. Gen. 1924. No. 1091, Curier Jud. 23/924).

Art. 499. — Insulele și prunturile cari se formează în albia fluviilor și a râurilor navigabile sau plutitoare, sunt ale Statu-lui, dacă nu i se opune titlu sau prescripțiune. (Civ. 476, 500 urm., 1845; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 5; Civ. Fr. 560).

Text. fr. Art. 560. — Les îles, îlots, atterissemens, qui se forment dans le lit des fleuves ou des rivières navigables ou flotables, appartiennent à l'Etat, s'il n'y a titre ou prescription contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 255; II. ed. 5-a, p. 389, 390;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 412;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 868;
DALLOZ, *Rép. Propriété*, 532; *Suppl. Propriété*, 251 urm.;
HUC, IV, 155;
LAURENT, VI, 303;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 703;
PLANIOI, I, ed. 3-a, No. 2720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 208, 219, 369 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 909;
IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2; XI, p. 80); *Notă sub. Cas. I. 2 Mai 1923. Pand. Rom. 1924-I-223*;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 786.

Jurisprudență.

1. A se vedea *nota* No. 1 de sub art. 495 și *nota* 1 sub art. 501.

Art. 500. — Insulele și prunturile cari se formează în râu-rile nenavigabile și neplutitoare, sunt ale proprietarului țărmlui pe care ele s'au format; dacă insula formată trece peste jumă-tatea râului, atunci fiecare proprietar riveran, are dreptul de proprietate asupra părții de insulă ce se întinde spre el, por-nind dela jumătatea râului. (Civ. 476, 496, 499, 501, 502, 579—582; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 5; Civ. Fr. 561).

Text. fr. Art. 561. — Les îles et atterissemens qui se forment dans les rivières non navigables et non flottables, appartiennent aux propriétaires rive-rains du côté où l'île s'est formée: si l'île n'est pas formée d'un seul côté, elle appartient aux propriétaires riverains des deux côtés, a partir de la ligne qu'on suppose tracée au milieu de la rivière.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 255; II, ed. 5-a, p. 390;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 391, 413-415;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 868;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 545 urm.; *Suppl. Propriété* 254 urm.
 DEMOLOMBE, X, 125, 127;
 HUC, IV, 156;
 LAURENT, VI, 304;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 703;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 208, 219, 369 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 147;
 NACU, I, p. 786.

Art. 501. — Dacă un râu sau fluviu formându-și un braț nou, taie și înconjoară pământul unui proprietar riveran, și face prin acest chip o insulă, proprietarul nu pierde pământul ce s'a transformat în insulă, chiar dacă el s'a făcut de un fluviu sau de un râu navigabil sau plutitor. (Civ. 476, 499, 500; L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 5; Civ. Fr. 562).

Text. fr. Art. 562. — Si une rivière ou un fleuve, en se formant un bras nouveau, coupe, et embrasse le champ d'un propriétaire riverain, et en fait une île, ce propriétaire conserve la propriété de son champ, encore que l'île se soit formée dans un fleuve ou dans une rivière navigable ou flottable.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 416;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 868;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 537;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 703;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 208, 219, 369 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 147;
 NACU, I, p. 786.

Jurisprudență.

1. Chestiunea de a se ști dacă un râu sau un fluviu, formându-și un braț nou, taie și înconjoară pământul unui proprietar riveran și face prin acest chip o insulă, care aparține proprietarului riveran conform art. 501 c. c., sau dacă constituie o insulă sau prunt format în albia fluviului, care asemănat art. 499 acelaș cod, ar aparține statului, constituie o chestiune de fapt, lăsată la judecata suverană a instanțelor de fond, care nu cade sub controlul Curței de casațiune. (Cas. I, 186/905, B. p. 531).

2. În conformitate cu art. 495 din c. civ., aluviunea, adică creșterile succesive și pe nesimțite de pământ, care se fac la malurile râurilor, profită proprietarului riveran.

În speță, reclamanta, Primăria comunei Gorgota, nu poate revendica un teren în suprafață de 10 hectare, care s'ar fi format, după cum pretinde, numai în timp de 15 ani prin aluviune și în care timp ar fi crescut pe acel teren o pădure ce s'a dat spre tăere.

Regula de drept care urmează a se aplica în cazul de față e cea prevăzută la art. 501 din c. civ., în conformitate cu care, dacă un râu își formează un braț nou, tăind și înconjurând pământul unui proprietar riveran și face prin acest chip o insulă, proprietarul nu pierde pământul ce s'a transformat în insulă.

Prin noțiunea de insulă urmează a se înțelege nu numai o întindere de pământ înconjurată de toate părțile de apă, adică în înțelesul strict geografic, dar chiar terenul care e înconjurat numai deoparte sau de mai multe

părți cu apă, iar de alte părți se învecinește cu vechia albie a râului, care și-a schimbat cursul. Deci, dacă râul Prahova, care constituind hotarul despărțitor dintre comunele Gorgota și Puchenii-Moșneni, și-a schimbat cursul când au venit apele mari și a tăiat terenurile locuitorilor Puchenari, înglobându-le, în parte, la comuna Gorgota, acest fenomen natural nu autoriză pe primăria acestei din urmă comune, să

revendice terenul intrat în circumscripțiunea sa administrativă, ci suprafața de pământ de 10 hectare, așa ocolită de râu, urmează a se stăpâni ca și în trecut de locuitorii Puchenari, astfel precum se dovedește de altfel, că aceștia au stăpânit întinderea de pământ aflată în litigiu încă de la data improprietăririi lor, în anul 1864. (Trib. Prahova I, sent. civ. 400 din 7 Iunie 1923. Jur. Gen. 1923, No. 837).

Art. 502. — Dacă un fluviu sau un râu își face un nou curs părăsind vechia sa albie, această albie se împarte între proprietarii mărginari ¹⁾. (L. regimului apelor. (Mon. of. 137/924), Art. 6; Civ. Fr. 563; Civ. It. 461).

Text. fr. Art. 563. — Si un fleuve ou une rivière navigable, flottable ou non, se forme un nouveau cours en abandonnant son ancien lit, les propriétaires des fonds nouvellement occupés prennent, à titre d'indemnité, l'ancien lit abandonné, chacun dans la proportion du terrain qui lui a été enlevé.

Text. Ital. Art. 461. — Se un fiume o torrente si forma un nuovo letto abbandonando l'antico, questo spetta ai proprietari confinanti alle due rive.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 417 urm.;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 32;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 867 urm. 984;
 DALLOZ, *Rép. Propriété*, 599 urm.; *Suppl. Propriété*, 279 urm.;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 703;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2719.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 367, 375 urm. (X, p. 603); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 149; *Nota* sub. Cas. I, 989 din 16 April 1924. *Curier Jud.* 29/924;
 CANTACUZINO MATEI, p. 147;
 NACU, I, p. 787 urm.

Jurisprudență.

1. Deși legiuitorul, prin art. 502, urmând tradițiilor romane, unde vechia matcă eră atribuită proprietarilor mărginași, a inovat asupra art. 563 francez care acordă vechia matcă proprietarilor cotropiți de noua matcă, totuși acest articol, ca și cele care-l preced, se ocupă numai de acțiunea firească și naturală a apelor; el nu s'a ocupat și nu a rezolvat și chestiunea când această schimbare de curs e rezultatul unor lucrări de utilitate publică întreprinse de comună în interesul general expropriind cu mari cheltuieli pe proprietarii pe unde a dat noul curs al apei. În acest caz, vechia albie nu poate fi atribuită de cât comunei care a întreprins lucrările, ca echivalent al cheltuielilor făcute cu exproprierea, și aceasta în virtutea principiului că nimănui nu-i este permis a

se înavuți în paguba altuia. Pe de altă parte un râu declarat navigabil, încă de sub regulamentul organic, făcând parte din domeniul public, nu e susceptibil de un drept privat de proprietate, și astfel vechea lui albie nu poate aparține proprietarilor mărginași. (Trib. Ilfov, com. 27. Mai 5/86, *Dr.* 51/86).

2. Când un râu își schimbă cursul, albia părăsită a râului se împarte între proprietarii mărginași, fără a se distinge prin lege, dacă râul a fost navigabil sau plutitor, legiuitorul acordând matca veche mărginașilor, fie în virtutea dreptului de accesione, fie ca compensație a prejudiciului suferit de dânsii prin această schimbare a cursului apei. (Cas. I, 365/900. B. p. 1182).

3. Întrucât este constant că terenurile revendicate de recurent nu provin din aluviuni succesive și pe nesimțite

¹⁾ Art. 502 c. civil Român este luat din codul civil Italian art. 461, suprimându-se partea finală:

adunate la malul proprietății sale; că, numai prin astuparea canalului mai sus și mai jos de proprietatea lui, în-șula Cetatea a Statului a devenit ve-
cină cu proprietatea lui, așa că nu există și nici nu poate exista o violare a art. 488 și 489 c. c., — acest din urmă text vorbind de creșterile de pământ ce se depun pe malurile fluviilor și a râurilor prin aluviune.
Prin urmare, în speță, Curtea a fă-

cut o dreaptă și judicioasă aplicațiune a art. 502 c. civ., care prevede cui se cu-vine albia părăsită a unui râu, ce și-a schimbat cursul și cum trebuie să se împartă între proprietarii mărginași albia secată. (Cas. I, dec. 989 din 16 Aprilie, 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1480, Curier Jud. 29/924, Pand. Rom. 1924, III, 113).

4. A se vedea: art. 498 cu nota I.

Art. 503. — Orice animale sau sburătoare sălbatice ¹⁾ trec în cuprinsul nostru, se fac ale noastre, pe cât timp rămân la noi, afară numai dacă asemenea trecere s'a ocazionat prin fraude sau prin artificie. (Civ. 468, 998, 1898; C. p. 309 § 1, 368; Civ. Fr. 564).

Text. fr. Art. 564. — Les pigeons, lapins, poissons, qui passent dans un autre colombier, garenne ou étang, appartiennent au propriétaire de ces objets, pourvu qu'ils n'y aient point été attirés par fraude et artifice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 247; II, ed. 5-a, p. 378;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 427;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 869;
DALLOZ, *Rép. Droit rural*, 113 urm.; *Propriété*, 615 urm.; *Suppl. Droit rural*, 102 urm.;
Propriété, 288 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 399 bis, I;
DEMOLOMBE, X, 178;
HUC, IV, 159;
LAURENT, VI, 341;
MARCADÉ, art. 564;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 704;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2575, 2718.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 380 urm.; (V, p. 561, n. 1).
CANTACUZINO MATEI, p. 125;
NACU, I, p. 789.

Secțiunea II. — *Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile mișcătoare.*

Art. 504. — Dacă două lucruri a doi deosebiți stăpâni s'au unit împreună încât amândouă formează un singur tot, dară se pot despărți și conservă fiecare în parte după despărțire, atunci totul format este al proprietarului lucrului care con-stitue partea principală, rămâind el dator a plăti celui alt pro-prietar prețul lucrului ce a fost unit cu principalul. (Civ. 505 urm., 514; Civ. Fr. 566).

Text. fr. Art. 566. — Lorsque deux choses appartenant à différents maîtres, qui ont été unies de manière à former un tout, sont néanmoins séparables, en sorte que l'une puisse subsister sans l'autre, le tout appartient au maître de la chose qui forme la partie principale, à la charge de payer à l'autre la valeur de la chose qui a été unie.

1) Textul francez nu prevede animalele și păsările sălbatice, ci numai pe acele domestice.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 265; II, ed. 5-a, p. 403;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871; II, p. 272;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, III, p. 122;
 DEMOLOMBE, X, 187-189;
 LAURENT, VI, 314;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
 CANTACUZINO MATEI, p. 147;
 NACU, I, p. 792.

Art. 505. — Este principal acela din două lucruri, pentru uzul sau pentru ornamentul, pentru complectarea cărui, a servit unirea celuiilalt lucru. (Civ. 504, 506; Civ. Fr. 567).

Text. fr. Art. 567. — Est réputée partie principale celle à laquelle l'autre n'a été unie que pour l'usage, l'ornement ou le complément de la première.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
 CANTACUZINO MATEI, p. 147;
 NACU, I, p. 792.

Art. 506. — Când însă lucrul unit este mult mai de preț decât lucrul principal, și când el s'a unit fără știrea proprietarului, acesta poate cere despărțirea și restituirea lucrului unit, chiar dacă ar rezulta din despărțire oarecare vătămare lucrului către care el a fost unit. (Civ. 504 urm., 728; Civ. Fr. 568).

Text. fr. Art. 568. — Néanmoins, quand la chose unie est beaucoup plus précieuse que la chose principale, et quand elle a été employée à l'insu du propriétaire, celui-ci peut demander que la chose unie soit séparée pour lui être rendue, même quand il pourrait en résulter quelque dégradation de la chose à laquelle elle a été jointe.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 404 bis;
 MARCADÉ, II, 446;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
 CANTACUZINO MATEI, p. 147;
 NACU, I, p. 792, 793.

Art. 507. — Dacă din cele două lucruri unite pentru a forma un singur tot, nici unul nu poate fi privit ca accesoriu al celuilalt, atunci acela este considerat ca principal care va fi mai mare în valoare. Dacă valoarea ambelor lucruri ar fi mai tot aceeași, atunci lucrul cel mai mare în volum va fi considerat ca principal. (Civ. 504 urm., 511; Civ. Fr. 569).

Text. fr. Art. 569. — Si de deux choses unies pour former un seul tout, l'une ne peut point être regardée comme l'accessoire de l'autre, celle-là est réputée principale qui est la plus considérable en valeur, ou en volume, si les valeurs sont à peu près égales.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 405 bis;
DEMOLOMBE, X, 193;
MARCADÉ, II, 447;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 706;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 384 urm.; (VI, p. 815);
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 793.

Art. 508. — Dacă un meșter sau altcineva a întrebuințat materia care nu eră a sa și a făcut un lucru nou, atunci proprietarul materiei întrebuințate are dreptul de-a reclama lucrul format din ea, plătind prețul muncii, atât când acel obiect ar putea cât și când el n'ar putea reveni în starea primitivă. (Civ. 509 urm., 514, 1478, 1686; Civ. Fr. 570).

Text. fr. Art. 570. — Si un artisan ou une personne quelconque a employé une matière qui ne lui appartenait pas, à former une chose d'une nouvelle espèce, soit que la matière puisse ou non reprendre sa première forme, celui qui en était le propriétaire a le droit de réclamer la chose qui en a été formée, en remboursant le prix de la main-d'œuvre.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872; II, p. 416, 780, 782;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 406;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 707;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 388 urm., 391, n. 1;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 794.

Art. 509. — Dacă însă manopera ar fi atât de importantă încât ar întrece cu mult valoarea materiei întrebuințate, atunci

munca lucrătorului va fi considerată ca parte principală, și lucrătorul va avea dreptul de a reține lucrul format plătind proprietarului prețul materiei. (Civ. 508; Civ. Fr. 571).

Text. fr. Art. 571. — Si cependant la main-d'œuvre était tellement importante qu'elle surpassât de beaucoup la valeur de la matière employée, l'industrie serait alors réputée la partie principale, et l'ouvrier aurait le droit de retenir la chose travaillée, en remboursant le prix de la matière au propriétaire.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872; II, p. 416;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 406;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 257;
DEMOLOMBE, X, 200 ter;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 707;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 388 urm., 391, n. 1; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 211;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 795.

Art. 510. — Când cineva a întrebuintat în parte materia care erà a sa, și în parte materie străină, pentru a formà un lucru nou, fără ca nici o parte din materie să-și fi pierdut cu totul ființa, și dacă acele materii nu se mai pot despărți fără vătămare sau pagubă, atunci lucrul format se cuvine ambilor proprietari, celui dintâi în proporțiune cu materia ce erà a sa, și celuilalt în proporțiune cu materia sa și cu prețul muncii sale. (Civ. 511 urm., 728 urm., 1388 urm.; Civ. Fr. 572).

Text. fr. Art. 572. — Lorsqu'une personne a employé en partie la matière qui lui appartenait, et en partie celle qui ne lui appartenait pas, à former une chose d'une espèce nouvelle, sans que ni l'une ni l'autre des deux matières soit entièrement détruite, mais de manière qu'elles ne puissent pas se séparer sans inconvénient, la chose est commune aux deux propriétaires, en raison quant à l'un, de la matière qui lui appartenait; quant à l'autre, en raison à la fois et de la matière qui lui appartenait, et du prix de sa main-d'œuvre.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872;
DEMOLOMBE, X, 201;
LAURENT, VI, 317;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 707 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, 388 urm., 391 n. 1;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 794.

Art. 511. — Când un lucru s'a format din amestecarea mai

multor materii cu diferiți stăpâni din care nici una nu poate fi considerată ca materie principală, atunci proprietarul în neștiința cărui a urmat amestecarea, poate cere desfacerea lor, dacă ea este cu putință a se desface.

Dacă materiile amestecate nu se mai pot despărți fără vătămare, sau pagubă, atunci lucrul format se cuvine tuturilor stăpânilor, fiecărui însă în proporțiune cu cătimea, calitatea și valoarea materiilor lui, întrebuițate la facerea aceluși lucru. (Civ. 512 urm., 728 urm., 1388; Civ. Fr. 573).

Text. fr. Art. 573. — Lorsqu'une chose a été formée par le mélange de plusieurs matières appartenant à différents propriétaires, mais dont aucune ne peut être regardée comme la matière principale, si les matières peuvent être séparées, celui à l'insu duquel les matières ont été mélangées, peut en demander la division.

Si les matières ne peuvent plus être séparées sans inconvénient, ils en acquièrent en commun la propriété dans la proportion de la quantité, de la qualité et de la valeur des matières appartenant à chacun d'eux.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871, 872;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 709;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 391 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 795.

Art. 512. — Dacă materia unui din proprietari ar covoârși ¹⁾ pe cealaltă materie prin valoare și cantitate, atunci proprietarul materiei mai cu preț va putea cere lucrul format prin amestecare, plătind însă celui alt proprietar prețul materiei sale. (Civ. 505 urm., 511; Civ. Fr. 574).

Text. fr. Art. 574. — Si la matière appartenant à l'un des propriétaires était de beaucoup supérieure à l'autre par la quantité et le prix, en ce cas le propriétaire de la matière supérieure en valeur pourrait réclamer la chose provenue du mélange, en remboursant à l'autre la valeur de sa matière.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, III, p. 122, 257;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 709;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 391 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 795.

1) Art. francez 574 corespunzător, se exprimă astfel: *...était de beaucoup supérieure à l'autre...**.

Art. 513. — Când lucrul format rămâne comun între proprietarii materiilor din cari s'a format, atunci lucrul se va vinde prin licitațiune și prețul se va împărți. (Civ. 510, 511, 728, 1388 urm.; Civ. Fr. 575).

Text. fr. Art. 575. — Lorsque la chose reste en commun entre les propriétaires des matières dont elle a été formée, elle doit être licitée au profit commun.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 871;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 710;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 795.

Art. 514. — În toate cazurile în cari proprietarul materiei întrebuintate fără știrea lui la formarea unui lucru nou, este în drept de a reclama lucrul format, el are și voia de a cere în loc de lucrul format o materie de aceeași natură, cătime, greutate, mărime și calitate, sau valoarea aceleiași materii. (Civ. 504, 508; Civ. Fr. 576).

Text. fr. Art. 576. — Dans tous les cas où le propriétaire dont la matière a été employée, à son insu, à former une chose d'une autre espèce, peut réclamer la propriété de cette chose, il a le choix de demander la restitution de sa matière en même nature, quantité, poids, mesure et bonté, ou sa valeur.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872;
DEMOLOMBE, X, 207;
LAURENT, VI, 321;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 710;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 796.

Art. 515. — Vericari vor fi întrebuintat materii străine fără știrea proprietarului lor, vor putea după împrejurări fi osândiți și la plată de daune-interese, și aceasta fără prejudiciul urmărilor prin canal extraordinar. (Civ. 506 urm., 1084; C. p. 306 urm.; Civ. Fr. 577).

Text. fr. Art. 577. — Ceux qui auront employé des matières appartenant à d'autres, et à leur insu, pourront aussi être condamnés à des dommages et intérêts, s'il y a lieu, sans préjudice des poursuites par voie extraordinaire, si le cas y échet.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 429;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 872; II, p. 416;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 710;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2739.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 393 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 796.

Art. 516. — Principiile regulilor de mai sus vor servi judecătorilor și în deciziunea cazurilor analoge ca cele precedente ¹⁾. (Civ. 3, 504—515; Civ. Fr. 565).

Text. fr. Art. 565. — Le droit d'accession, quand il a pour objet deux choses mobilières appartenant à deux maîtres différents est entièrement subordonné aux principes de l'équité naturelle.

Les règles suivantes serviront d'exemple au juge pour se déterminer, dans les cas non prévus, suivant les circonstances particulières.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 396;
CANTACUZINO MATEI, p. 147;
NACU, I, p. 596.

TITLUL III

Despre uzufruct, despre uz și despre abitațiune.

CAPITOLUL I

Despre uzufruct.

Art. 517. — Uzufructul este dreptul de a se bucura cineva de lucrurile ce sunt proprietatea altuia, întocmai ca însuși proprietarul lor, însă cu îndatorire de a le conserva substanța. (Civ. 479, 480, 518 urm., 526 urm., 540, 1242; Civ. Fr. 578).

Text. fr. Art. 578. — L'usufruit est le droit de jouir des choses dont un autre a la propriété, comme le propriétaire lui-même, mais à la charge d'en conserver la substance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 464-466, 498; II, ed. 5-a, p. 660, 662, 700; VI, p. 512, 513;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 439, 448 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 103, 456, 791 urm., 834;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 50 urm.; *Suppl. Usufruit*, 5 urm.;
DEMOLOMBE, X, 442 urm.; XV, 489, 490;
HUC, IV, 164;
LAURENT, VI, 368, 481 urm.; 525 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 710 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2747, 2777, 2818.

¹⁾ Dispozițiunile art. 516 Cod. civil român, nu există în Codul civil francez însă este Art. 565 c. civ. fr. care are dispozițiuni asemănătoare.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 398 urm., 401, 492, nota, 563; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 258, n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226;
 CANTACUZINO MATEI, p. 160;
 NACU, I, p. 801; II, p. 620;
 THEODORESCU VALAHU C. I., *Notă* sub. Trib. Constanța s. I, 361 din 23 Oct. 923. Justiția Dobrogei 10/1923.

Jurisprudență.

1. Textele de lege cuprinse în art. 517 și urm. din codul civil, sunt privitoare numai la uzufructul convențional intervenit între majori capabili de a dispune de avutul lor, nu și la uzufructul prevăzut de art. 285 codul civil, care dispune că sotul vinovat își păstrează uzufructul asupra averii trecută în favoarea copiilor, cărora le rămâne numai nuda proprietate.

Astfel, treimea acordată copiilor devine inalienabilă și părintele nu mai poate dispune de acest fond al cărui

uzufructuar este. (Trib. Putna. *Dr.* 61/909, p. 486).

2. În conformitate cu art. 517 c. civ., uzufructuarul are dreptul a se bucura de lucrurile ce-i sunt date în folosință întocmai ca și proprietarul, cu singura îndatorire de a conserva substanța.

Întârzierea de a da cautiunea nu ridică uzufructuarului dreptul de a se folosi de fructele ce i se cuvin din momentul de când s'a deschis uzufructul. (Trib. Constanța s. I, 361 din 22 Oct. 1923. Justiția Dobrogei 10/923. *Pand.* Rom. 1924, III, 65).

3. A se vedea: art. 520 cu nota 1.

Art. 518. — Uzufructul se stabilește prin lege sau prin voința omului. (Civ. 338, 805, 844, 1242, 1890, 1895; Pr. civ. 722; L. Timb. 20 § 5, 21 § 5, 44 § 2, 61—b, c.; Civ. Fr. 579).

Text. fr. Art. 579. — L'usufruit est établi par la loi, ou par la volonté de l'homme.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 466-469; II, ed. 5-a, p. 657, 658, 663-667; VII, 368;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 444, 445, 456-459, 461, 471;
 BAUDRY ET WAHL, *Successions* III, 2475;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 189;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 800, 849;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 75 urm.; *Suppl. Usufruit*, 23 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 418, IV, V; 418 bis, II;
 DEMOLOMBE, X, 232, 241, 246 urm., 248; XX, 481;
 HUC, IV, 169;
 LAURENT, VI, 337-339 urm., 354, 456; XII, 446 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 718, 719;
 PANDECTES FR., *Usufruit*, 61, 173 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2751;
 SIREY, *Usufruit*, 102;
 THIRY, I, 725, 726.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 406 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 161;
 NACU, I, p. 803.

Jurisprudență.

1. Pentru constituirea dreptului de uzufruct constatarea judecătorilor fondului că intenția părților a fost să constituie un drept de uzufruct, este decisivă, afară dacă cuprinsul însuși al

actului ar contrazice în mod formal aceasta, sau dacă instanța de fond a considerat în mod eronat elementele constitutive pentru determinarea naturii dreptului. (Cas. II. 118/901. B. p. 854).

Art. 519. — Uzufructul se poate stabili sau pur, sau cu termen, sau cu condițiune. (Civ. 1004 urm., 1017, 1019, 1022 urm.; Civ. Fr. 580).

Text. fr. Art. 580. — L'usufruit peut être établi, ou purement, ou à certain jour, ou à condition.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, p. 664;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 471, 473;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 109 urm.; *Suppl. Usufruit*, 46 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 255;
 LAURENT, VI, 359, 361;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 720.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 412 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 161;
 NACU, I, p. 802.

Art. 520. — Uzufuctul se poate stabili pe tot felul de bunuri mobili și imobili. (Civ. 462 urm., 471, 472 urm., 526 urm., Civ. Fr. 581).

Text. fr. Art. 581. — Il peut être établi sur toute espèce de biens meubles ou immeubles.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 465; II, ed. 5-a, p. 661;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 478 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 126 urm.; *Suppl. Usufruit*, 50 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 261 bis, 262, 306, 397;
 LAURENT, VI, 325 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 720;
 PLANIOL, I, ed. 3, No. 2748 urm.;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 414 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 161;
 NACU, I, p. 802.

Jurisprudență.

1. Donațiunea unei sume fixe de bani, ce are a se prelua numai din venitul anual al unei moșii, sub condițiune de a nu putea fi urmărită și cu dreptul pentru donatar de a exercită în virtutea acestui drept real constituit și concedat prin act, drepturile politice, plătiind însuși fonciera și celelalte dări către Stat, în analogie cu cuantumul sumei dăruite, constituie un

uzufuct, iar nu o rentă viageră. (Apel Buc. I. C. Jud. 18/902).

2. Conform art. 520 din Cod. civil, uzufuctul putându-se constitui pe tot felul de lucruri mobile și imobile, clauza de nesezibilitate, conținută în actul de donație nu poate avea nici un efect și prin urmare uzufuctul anual dăruit poate fi propriu de creditorii donatarului. (Apel Buc. I. C. Jud. 18/902).

Secțiunea I. — Despre drepturile uzufuctuarului.

Art. 521. — Uzufuctuarul are drept de a se bucura de tot felul de fructe ce poate produce obiectul asupra cărui are uzufuct fie naturale, fie industriale, fie civile. (Civ. 517, 521, 522 urm., 1292; Civ. Fr. 582).

Text. fr. Art. 582. — L'usufruitier a le droit de jouir de toute espèce de fruits, soit naturels, soit industriels, soit civils, que peut produire l'objet dont il a l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 479; II, ed. 5-a, p. 680, 684;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 456, 485, 592;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 801, 810;
 DEMOLOMBE, X, 266, 280, 281;
 HUC, IV, 175, 195;
 LAURENT, VI, 362;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 720;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2778-2789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 164;
 NACU, I, p. 805 urm.

Jurisprudență.

1. Leguirea Caragea nu împiedică ca pădurea de pe o proprietate să fie privită, când este supusă unei tăeri periodice, ca uzufruct al acelei proprietăți, și dar, în drept e uzufructuarul a se folosi în această calitate de pretul ei. (Cas. I, 489/901. B, p. 1634).

2. Bărbatul, pe timpul cât a durat căsătoria n'are dreptul decât la valoarea cupoanelor obligațiilor ce s'au emis în baza legii rurale din 1864; aceste obligațiuni însă, cari nu sunt decât echivalentul pierderii ce proprietarul fondului are să sufere pentru totdeauna pentru desființarea clăcei, dijmii și altor sarcini, aparțin proprietarului, în speță soției. (Cas. I, 489/901. B, p. 1634).

3. Uzufructuarul are dreptul de a se bucura de fructele naturale, industriale și civile ale obiectului dat în uzufruct, putându-l chiar arenda, însă numai în limitele în care bărbatul poate arenda averea dotală a soției sale adică: arendarea nu poate fi făcută de cât pe un termen maximum de cinci ani, pentru a fi obligatorie. (Trib. Tecuci, C. Jud. 63/903).

4. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acțiunea pentru respectarea acestui drept și pentru determinarea lui, poate fi pornită direct de titularul uzufructului, în conformitate

cu titlul ce i-l conferă; obligațiunea impusă de art. 554 c. civ., uzufructuarului, de a denunța uzurpațiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenumțare, nu privește decât raporturile dintre proprietar și uzufructuar, fără a se putea deduce din acea obligațiune că acțiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci și pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză și nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 și 540 c. civ., când a decis că acțiunea pentru a i se lăsa în folosință casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanța de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice și pe raportul expertului și să le interpreteze, spre a-și forma convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin acele acte, se întinde și asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanței de fond nu poate fi supusă cenzurei Curții de Casație, dacă nu se denunțrează nici o dispoziție clară și categorică din acele acte. (Cas. I, No. 591, 1915; Jur. Rom. 1916, p. 22).

5. A se vedea; art. 517 cu nota 2.

Art. 522. — Fructele naturale sunt acelea ce pământul produce dela sine; producțiunea și prăsilă (sporul animalelor) sunt asemenea fructe naturale. Fructele industriale ale unui fond sunt acelea ce se dobândesc prin cultură. (Civ. 483 urm., 524, 529—533, 537, 538; Civ. Fr. 583).

Text. fr. Art. 583. — Les fruits naturels sont ceux qui sont le produit spontané de la terre. Le produit et le croît des animaux sont aussi des fruits naturels.

Les fruits industriels d'un fonds sont ceux qu'on obtient par la culture.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, § 192, p. 289;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 290, p. 205; 491, p. 320, 492, 493, 511 urm., 517;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802
 DALLOZ, *Suppl. Usufruit*, 112;
 DEMOLOMBE, IX, 581, 582; X, 273, 274;
 LAURENT, VI, 199, 200, 395;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 721;
 PLANIOL, I, ed. 3, No. 2778-2789;
 SYREY, *Usufruit*, 122, 152;
 THIRY, I, 694.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 284 urm.; (X, p. 268);
 CANTACUZINO MATEI, p. 164;
 NACU, I, p. 756.

Jurisprudență.

O pădure pe cât timp nu este pusă în exploatare se consideră ca fond, iar nu ca venit. (Apel Focșani, II, 177. Dec. 10/84, Dr. 13/85).

Art. 523. — Fructele civile sunt chiriile caselor, dobânzile sumelor exigibile, venitul rentelor; arendele intră în clasa fructelor civile. (Civ. 525, 527, 1088, 1411, 1587, 1649, 1907; Civ. Fr. 584).

Text. fr. Art. 584. — Les fruits civils sont les loyers des maisons les intérêts des sommes exigibles, les arrérages des rentes.

Les prix des baux à ferme sont aussi rangés dans la classe des fruits civils.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, § 192, p. 289;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 290, p. 205; 491, p. 320, 492, 493, 511 urm., 517;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802;
 DALLOZ, *Suppl. Usufruit*, 112;
 DEMOLOMBE, IX, 581, 582; X, 273, 274;
 LAURENT, VI, 199, 200, 395;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 721;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2778-2789;
 SIREY, *Usufruit*, 122, 152;
 THIRY, I, 694.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 284 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 625 urm., 915;
 VIII, part. I, ed. 2-a, p. 606; XI, p. 206, n. 2, 424);
 CANTACUZINO MATEI, p. 164;
 NACU, I, p. 756, 808.

Jurisprudență.

1. Din cuprinsul dispozițiilor art. 474, 523, 550, 776, 1892 și 1907 c. civil rezultă că legiuitorul a consacrat în codicele român rentă perpetuă cu același caracter personal mobilier și prin esență rescumpărabilă ca și în legislațiunea franceză și italiană, care i-a servit ca model, iar din faptul eliminării art. 530 și 1909-1911 din codul Napoleon, nu poate rezultă intenția legiuitorului român de a schimba acest

caracter al rentei perpetue, de oarece alte texte de lege evidentiază că și în legislația română rentă perpetuă poate fi rescumpărată, astfel art. 776 c. civ., care vorbind de împărțeala imobilului ipotecat pentru garantarea unei rente, și autorizând rescumpărarea acestei rente pentru înlesnirea împărțelei, înțelege a vorbi de o rentă perpetuă. (Cas. 641 bis. I, 6 Nov. 1913, B. p. 1962. Jur. Rom. 1914. p. 65, Curier Jud. 1914, p. 55).

Art. 524. — Fructele naturale și industriale neculese în momentul când se deschide dreptul de uzufruct, sunt ale uzufructuarului. Acelea ce se găsesc în aceeași stare când se sfârșește dreptul de uzufruct, sunt ale proprietarului, fără de a putea pretinde unul dela altul despăgubire de cheltuețele urmate pentru arături și semănături. Drepturile *colonului partiar*¹⁾ ce vor fi existat la începutul, sau la finele uzufructului, nu pot fi vătămăte de dispozițiunea precedentă. (Civ. 484, 522, 529, 534, 1280, 1441; Civ. Fr. 585).

Text. fr. Art. 585. — Les fruits naturels et industriels, pendants par branches ou par racines au moment où l'usufruit est ouvert, appartiennent à l'usufruitier.

Ceux qui sont dans le même état au moment où finit l'usufruit, appartiennent au propriétaire, sans récompense de part ni d'autre des labours et des semences, mais aussi sans préjudice de la portion des fruits qui pourrait être acquise au colon partiaire, s'il en existait un au commencement ou à la cessation de l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 479, 480; II, ed. 5-a, p. 681, 682;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 494, 495 urm., 497, 503;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802 urm., 804, 806, 808; II, p. 500; ed. 1-a, III, p. 285, 342;
 DEMOLOMBE, X, 368 urm., 369, 373;
 LAURENT, VI, 356 urm., 383 urm., 391, 393;
 MARCADIÉ, art. 585;
 MOURLON, ed. 7-a I, p. 723 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2789.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 290, 422 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 625 urm.; 915; IV, part. II, ed. 2-a, p. 212; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 304, 305 t. și n. 4, 306 nota, 607, 608 t. și n. 1, 611, 612, 617);
 CANTACUZINO MATEI, p. 164, 727;
 NACU, I, p. 806 urm.

Art. 525. — Fructele civile se socotesc dobândite zi cu zi, și se cuvin uzufructuarului în proporțiune cu durata uzufructului său. Această regulă se aplică la arenzi²⁾ și la chiriele caselor și la alte fructe civile. (Civ. 523, 527, 1088, 1280, 1411, 1587, 1619; Civ. Fr. 586).

Text. fr. Art. 586. — Les fruits civils sont réputés s'acquérir jour par jour, et appartiennent à l'usufruitier, à proportion de la durée de son usufruit. Cette règle s'applique aux prix des baux à ferme, comme aux loyers des maisons et aux autres fruits civils.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 186, 187, 481; II, ed. 5-a, p. 289, 290, 683, 684;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 514, 517, 593;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802 urm., 930; ed. 1-a, III, p. 95, 285, 342;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 50 urm., 144 urm.; *Suppl. Usufruit*, 5 urm., 56 urm.;
 DEMOLOMBE, IX, 576; X, 280, 377 urm.;

1) A se vedea nota sub textul art. 468 cod civ. cu privire la colonii partiar.

2) Din eroare în textul edițiunii oficiale lipsește vorba: „ca”, corespunzătoare lui: „comme” din art. francez respectiv.

HUC, IV, 181;
 LAURENT, VI, 390 urm., 394 urm., 402;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 726, 727;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2786.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 200, 302, 428 urm., 467 n. 3; (III, part. II, ed. 2-a, p. 625 urm., 915; IV, part. II, ed. 2-a, p. 212; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 305 t. și n. 4, 493 nota, 606, 612);
 CANTACUZINO MATEI, p. 164;
 NACU, I, p. 807 urm.

Jurisprudență.

1. Deși în principiu arenda e un fruct civil ce se percepe zi cu zi, e știut însă ca după un uz constant căștiurile aparțin în întregime proprietarilor existenți la epoca exigibilității căștiurilor. (Apel Iași, II, 149, Oct. 27/89, Dr. 18/90).

2. Regula stabilită de art. 525 codul civil, după care fructele civile se socotesc dobândite zi cu zi și se cuvin uzufructuarului, în proporțiune cu durata uzufructului său, se aplică atât la areni și chiriile caselor cât și la fructele civile. (Cas. I, 14 Ianuarie 1908, B. p. 9).

3. Art. 525 c. civ., care dispune că arenzile constituind niște fructe civile se dobândește zi cu zi de către uzufructuar, nu a făcut altceva decât să regu-

leze doar raporturile dintre uzufructuar și nudul proprietar, moștenitorii uzufructului rămânând datori, față de nudul proprietar, pentru fructele încasate mai mult de uzufructuar.

De aci rezultă că arendașul care a plătit la termen arenda uzufructuarei, astfel cum s'a prevăzut prin contract, nu poate fi apucat a plăti a doua oară aceeaș arendă, nudului proprietar — dacă, în năuntru termenului pe care s'a achitat arenda, uzufructuara a încetat din viață, de oarece arendașul a făcut o plată legală — iar nudului proprietar îi rămâne să ceară dela moștenitorii uzufructuarei, fructele încasate de aceasta pe zilele următoare încetării din viață. (Cas. III, decizia No. 124, din 16 Aprilie 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 323. Curier Jud. 39/914).

Art. 526. — Dacă uzufructul cuprinde lucruri cu cari nu se poate cineva servi fără a le consuma, precum bani, grâne, băuturi, uzufructul are dreptul de a dispune de ele, însă cu îndatorire de a le înapoiă în aceeași cantitate, calitate și valoare, sau prețul la sfârșitul uzufructului. (Civ. 521, 557 urm., 1576, 1584, 1585; Civ. Fr. 587).

Text. fr. Art. 587. — Si l'usufruit comprend des choses dont on ne peut faire usage sans les consommer, comme l'argent, les grains, les liqueurs, l'usufruitier a le droit de s'en servir, mais à la charge d'en rendre de pareille quantité, qualité et valeur, ou leur estimation, à la fin l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 525-529; II, ed. 5-a, p. 738-743;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 574 urm., 577, 579, 583;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 685, 797, 827; ed. 1-a, III, p. 72, 124, 155, 273, 276, 283, 354;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 189 urm.; *Suppl. Usufruit*, 81 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 426; 426 bis; 426 bis, I;
 DEMOLOMBE, X, 291, 294, 307;
 HUC, IV, 182, 183;
 LAURENT, VI, 408-410, 420, 422, 423;
 MARCADÉ, art. 587;
 MOURLON, ed. 7-a; I, p. 728 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2808-2864.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 401, n. 2, 430 urm., 482, 496, 522, 533, 555, 558, 582 n. 2, 567, 574 n. 3, 579; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 573, 574, 652, 666 n. 3, 674; VIII,

part. I, ed. 2-a, p. 260, 263, 569 n. 2; IX, p. 527 n. 3); *Nota* sub. Trib. Tours (Indre et Loire), 4 Oct. 922. *Jurispr. Gen.* 21/1924. No. 1240;

CANTACUZINO MATEI, p. 161, 165;

GEORGEAN N., *Notă* sub. Trib. Dorohoi 3526 din 28 April 1921. *Jurispr. Gen.* 24/923. No. 1698; NACU, I, p. 817.

Jurisprudență.

1. Dreptul de control și supraveghere al tribunalului asupra administrațiunii tutorilor, cum și datoria ce are să aprecieze în fiecare caz particular dacă actul pentru îndeplinirea căruia tutorul cere aprobarea tribunalului, este sau nu în interesul minorului, se aplică și în cazul când tutela este a mamei sau a tatălui, căci aceștia deși pot dispune de banii minorilor, ca uzufructuari legali, sunt însă ținuți a-i înapoiă la sfârșitul uzufructului. (Cas. I, No. 424, 1915; *Jurispr. Rom.* 33/915, p. 514; *Dreptul* 1915, p. 524. *Curier Jud.* 1915 p. 586, No. 71).

2. Deși uzufructuarul este în drept a se folosi de lucrurile altuia ca și proprietarul, însă el are îndatorirea de a

le conserva substanța, și atunci când uzufructul cuprinde bani, cum e în speță, are îndatorirea de a le înapoiă în aceeași cantitate, calitate și valoare (art. 517 și 526 c. e.), dela care îndatorire nu se poate abate decât cu consimțământul nudului proprietar.

În speță, cursul efectelor care se cere a înlocui numerarul consemnat fiind variabil, nu se poate preciza dacă la sfârșitul uzufructului va avea o valoare egală cu numerarul și neexistând nici consimțământul nuzilor proprietari, cererea urmează a fi respinsă. (Trib. Dolj s. II. *Jurnal* 10470 din 10 Oct. 923, *Jur. Gen.* 1923, No. 1700).

3. A se vedea: art. 338 cu notele 5, 14; art. 343 cu nota 12; art. 517 cu nota 1.

Art. 527. — Uzufructul unei rente pe viață dă uzufructuarului său, dreptul de a percepe veniturile, fără de a fi obligat la nici un fel de restituțiune. (Civ. 521, 523, 1266, 1276 urm., 1639 urm.; Civ. Fr. 588).

Text. fr. Art. 588. — L'usufruit d'une rente viagère donne aussi à l'usufruitier, pendant la durée de son usufruit, le droit d'en percevoir les arrérages, sans être tenu à aucune restitution.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 482, 483; II, ed. 5-a, p. 685, 686;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 598, 600, 602;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 811; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 235 urm., 456 urm.; *Suppl. Usufruit*, 126 urm., 216 urm.;
DEMOLOMBE, X, 329, 330, 330 bis;
LAURENT, VI, 379, 425;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 732;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2783.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 446 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 181 n. 1, 587; X, p. 94);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 811.

Art. 528. — Dacă uzufructul cuprinde lucruri cari, fără a se consuma îndată, se strică după vreme prin întrebuințarea lor, precum rufe, mobilele casei, uzufructuarul are dreptul d'a se sluji cu dânsle pentru întrebuințarea la care ele sunt destinate, și nu este obligat de a le înapoiă la sfârșitul uzufructului, decât în starea ce se vor afla, însă nestrucate din dol sau culpă. (Civ. 397, 534, 571, 998, 1274; Civ. Fr. 589).

Text. fr. Art. 589. — Si l'usufruit comprend des choses qui, sans se consumer de suite, se détériorent peu à peu par l'usage, comme du linge, des meubles meublants, l'usufruitier a le droit de s'en servir pour l'usage auquel elles sont destinées, et n'est obligé de les rendre, à la fin de l'usufruit, que dans l'état où elles se trouvent, non détériorées par son dol ou par sa faute.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 481, 489, 490; II, ed. 5-a, p. 683, 694;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 537, 595;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 800, 828; ed. 1-a, III, p. 283;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 196 urm.; *Suppl. Usufruit*, 84 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 298-300, 302 bis;
 LAURENT, VI, 405, 470 urm.;
 MARCADÉ, art. 589, 595, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 732;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2867.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 434 urm., 482, 503; (II, ed. 2-a, p. 518, 701; IV, part. I, ed. 2-a, p. 399); *Notă sub. Trib. Tours (Indre et Loire) 4 Oct. 1922. Jurispr. Gen. 21/1924, No. 1240*;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 165;
 NACU, I, p. 810.

Art. 529. — Dacă uzufructul cuprinde păduri destinate de proprietarul lor la tăieri periodice, uzufructuarul este dator a păstră ordinea și cătățimea tăierii în conformitate cu regulile stabilite de proprietar, sau cu uzul locului, fără a putea pretinde vreo despăgubire nici uzufructuarul, nici moștenitorii săi, pentru părțile lăsate netăiate în timpul uzufructului său.

Arborii cari se pot scoate dintr'un seminariu ¹⁾ de pomi fără degradațiunea acestui, nu vor face parte din uzufruct, decât cu îndatorire, pentru uzufructuar, de a se conformă obiceiului local în privirea înlocuirii lor. (Civ. 530, 533, 534, 1280; Civ. Fr. 590).

Text. fr. Art. 590. — Si l'usufruit comprend des bois taillis, l'usufruitier est tenu d'observer l'ordre et la quotité des coupes, conformément à l'aménagement ou à l'usage constant des propriétaires; sans indemnité tutefois en faveur de l'usufruitier ou de ses héritiers, pour les coupes ordinaires, soit de taillis, soit de baliveaux, soit de futaie, qu'il n'aurait pas faites pendant sa jouissance.

Les arbres qu'on peut tirer d'une pépinière sans la dégrader, ne font aussi partie de l'usufruit qu'à la charge pour l'usufruitier de se conformer aux usages des lieux pour le remplacement.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 483, 484; II, ed. 5-a, p. 686, 687;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 605-607, 610, 619;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 807, 809; ed. 1-a, III, p. 283, 285;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 266 urm., 312 urm.; *Suppl. Usufruit*, 132 urm.;
 DEMOLOMBE, 390, urm., 396-398, 402, 419 urm.;
 LAURENT, VI, 431, 432, 438, 439, 442;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

¹⁾ Adică: „pépinieră”.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 307);
CANTACUZINO MATEI, p. 164, 727;
NACU, I, p. 812.

Jurisprudență.

1. După art. 529, 530 și 531, uzufructuarul nu poate dispune, după voință, tăcerea sau exproprierea pădurilor, de cât în conformitate cu ordinea stabilită de proprietar, dacă pădurea este din cele supuse la tăeri periodice (art. 529 și 530), iar în privința pădurilor înalte, uzufructuarul nu se poate aține de dânsule de oât în modul excepțional prevăzut de art. 531, adică pentru reparațiunile mari constatate legalmente. (Apel Buc. I, 221, Noem. 24/84, Dr. 9/85).

2. Din combinarea art. 529, 530 și 531 c. civ., rezultă că aceeași tăcere a arborilor dintr'o pădure caracterul de fruct este pe deoparte destinațiunea dată de pro-

prietar iar pe de alta periodicitatea tăerilor.

Prin urmare, dacă acesta este criteriul legal, iar nu esența și natura arborilor și dacă instanța de fond constată că pădurea în litigiu a fost destinată exploatărei în scop de a produce venituri periodice, cererea reclamantului de a dovedi că arborii sunt de esență stejari cari servesc ca lemn de construcție, poate să fie respinsă de instanța de fond pe motiv că o asemenea probă nu duce la concluzia reclamantului că uzufructuarul exploatând pădurea a trecut peste drepturile ce-i dă legea și că deei ar trebui să fie obligat să înceteze exploatarea. (Cas. I, decizia No. 393, din 12 Iunie 1915; Jurispr. Rom., 1915, p. 584).

Art. 530. — Uzufructuarul se mai bucură, conformându-se cu epocile și uzul vechiu al proprietarului, de părțile de păduri înalte cari au fost puse în tăiere regulată, sau că aceste tăieri se fac periodice pe o întindere de pământ determinată, sau că se fac numai d'o cătîme oarecare de arbori aleși pe toată suprafața domeniului. (Civ. 529, 531 urm.; Civ. Fr. 591).

Text. fr. Art. 591. — L'usufruitier profite encore, toujours en se conformant aux époques et à l'usage des anciens propriétaires, des parties de bois de haute futaie qui ont été mises en coupes réglées, soit que ces coupes se fassent périodiquement sur une certaine étendue de terrain, soit qu'elles se fassent d'une certaine quantité d'arbres pris indistinctement sur toute la surface du domaine.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 612 urm.;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 45^b, 807; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 287 urm.; *Suppl. Usufruit*, 134;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 734;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 307);
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU, I, p. 813.

Jurisprudență.

1. Din combinarea art. 529, 530 și 531 c. civ., rezultă că aceeași tăcere a arborilor dintr'o pădure caracterul de fruct este pe deoparte destinațiunea dată de proprietar iar pe de alta periodicitatea tăerilor.

Prin urmare, dacă acesta este criteriul legal, iar nu esența și natura ar-

borilor și dacă instanța de fond constată că pădurea în litigiu a fost destinată exploatărei în scop de a produce venituri periodice, cererea reclamantului de a dovedi că arborii sunt de esență stejari cari servesc ca lemn de construcție, poate să fie respinsă de instanța de fond pe motiv că o asemenea probă nu duce la concluzia reclamantului că uzufructuarul exploatând

pădurea a trecut peste drepturile ce-i dă legea și că deci ar trebui să fie obligat să înceteze exploatarea. (Cas. I, No. 393, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 584).
2. A se vedeă : art. 529 cu nota 1.

Art. 531. — În toate celelalte cazuri, uzufructuarul nu se poate atinge de arborii înalți; va putea însă întrebuiță, spre a face reparațiunile la care este obligat, arborii desrădăcinați sau sfârâmați din accidente; poate chiar a tăia pentru acest sfârșit arborii trebuincioși cu îndatorire însă a constată în ființa proprietarului această trebuință. (Civ. 529 urm., 533; Civ. Fr. 592).

Text. fr. Art. 592. — Dans tous les autres cas, l'usufruitier ne peut toucher aux arbres de haute futaie; il peut seulement employer, pour faire les réparations dont il est tenu, les arbres arrachés ou brisés par accident; il peut même, pour cet objet, en faire abattre s'il est nécessaire, mais à la charge d'en faire constater la nécessité avec le propriétaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 484, 485; II, ed. 5-a, p. 687, 688;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 613, 616, 617, 619;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 808; ed. 1-a, III, p. 283;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 287 urm.; *Suppl. Usufruit*, 134 urm.;
DEMOLOMBE, X, 409, 410, 410 bis, 413;
HUC, IV, 192;
LAURENT, VI, 434-437, 440 urm., 443, 445;
MURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 164;
NACU I, p. 813.

Jurisprudență.

1. Din combinarea art. 529, 530 și 531 c. civ., rezultă că aceeași pădure dintr-o pădure caracterul de fruct, este pe deoparte destinațiunea dată de proprietar iar pe de altă periodicitatea tăerilor.

Prin urmare, dacă acesta este criteriul legal, iar nu esența și natura arborilor și dacă instanța de fond constată că pădurea în litigiu a fost destinată exploatarei în scop de a pro-

duce venituri periodice, cererea reclamantului de a dovedi că arborii sunt de esență stejari cari servesc ca lemn de construcție, poate să fie respinsă de instanța de fond pe motiv că o asemenea probă nu duce la concluzia reclamantului că uzufructuarul exploatând pădurea a trecut peste drepturile ce-i dă legea și că deci ar trebui să fie obligat să înceteze exploatarea. (Cas. I, No. 393, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 584).

2. A se vedeă : art. 529 cu nota 1.

Art. 532. — Uzufructuarul poate lua din păduri araci pentru vie, poate asemenea lua de pe pomi produse anuale sau periodice, însă toate acestea după obiceiul locului și al proprietarului. (Civ. 529; Civ. Fr. 593).

Text. fr. Art. 593. — Il peut prendre, dans les bois, des échalas pour les vignes; il peut aussi prendre, sur les arbres, des produits annuels ou périodiques; le tout suivant l'usage du pays ou la coutume des propriétaires.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 485; II, ed. 5-a, p. 688;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 621;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 808; ed. 1-a, III, p. 283;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 308 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 411, 416;
 LAURENT, VI, 444;
 MURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 308);
 CANTACUZINO MATEI, p. 164;
 NACU, I, p. 814.

Art. 533. — Pomii roditori cari se usucă și chiar acei ce sunt desrădăcinați sau dărâmați din accidente, se cuvin uzufructuarului cu îndatorire de a-i înlocui prin alții. (Civ. 531, 541; Civ. Fr. 594).

Text. fr. Art. 594. — Les arbres fruitiers qui meurent, ceux même qui sont arrachés ou brisés par accident, appartiennent à l'usufruitier, à la charge de les remplacer par d'autres.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 485; II, ed. 5-a, p. 689;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 623, 624;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 809; ed. 1-a, III, p. 283;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit* 315 urm.; *Suppl. Usufruit*, 142;
 DEMOLOMBE, X, 424, 425;
 HUC, IV, 192;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 734 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2791-2793, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 451 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 308);
 CANTACUZINO MATEI, p. 165;
 NACU, I, p. 814.

Art. 534. — Uzufructuarul se poate bucura el însuși, sau închiria ¹⁾ altuia sau ceda exercițiul dreptului său. De va închiria, urmează a se conforma pentru epocile când se preînnoesc contractele și pentru durata lor, regulilor întocmite pentru bărbat, în privința averii femeii sale la titlul *Despre contractul de căsătorie*. (Civ. 523, 573, 1268 urm., 1413; Civ. Fr. 595).

Text. fr. Art. 595. — L'usufruitier peut jouir par lui-même, donner à ferme à un autre, ou même vendre ou céder son droit à titre gratuit. S'il donne à ferme, il doit se conformer, pour les époques où les baux doivent être renouvelés, et pour leur durée, aux règles établies pour le mari à l'égard des biens de la femme, au titre du *Contrat de mariage et des Droits respectifs des époux*.

1) Art. francez 595 corespunzător, zice: „...ou même vendre ou céder son droit à titre gratuit”.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 488-492; II, ed. 5-a, p. 692-695, 697, 698;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 525, 528 urm., 531, 536, 540-542, 544;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 702, 750;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 804 urm.; II, p. 319, 522, 526;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 61, 62, 174 urm.; *Suppl. Usufruit*, 70 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 427 bis; 434 bis;
 DEMOLOMBE, X, 298, 347, 350, 352, 354, 356, 357, 359, 362, 363, 363 bis;
 HUGO, IV, 180, 206, 214;
 LAURENT, VI, 460-462 urm., 474-478, 509;
 MARCADÉ, art. 595;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 741 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2800 urm., 2810.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 466 urm., 604; (III, part. II, ed. 2-a, p. 917; IV, part. I, ed. 2-a, p. 503; IX, p. 40, 199); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 222; „*O chestiune importantă asupra art. 534*”. Dreptul 4/1908;
 CANTACUZINO MATEI, p. 91, 165, 725;
 HOZOC DIM., *Notă* sub. Cas. I, 47 din 4 Nov. 1909 și Cas. I, 411 din 19 Iunie 1915. Pand. Rom. 1924-I-199;
 NACU, I, p. 824.

Jurisprudență.

1. Nici o asemănare nu poate să existe între uzufructuarul legal și girantul însărcinat să administreze veniturile, imobiliare puse în urmărire silită, de oarece uzufructuarul încasează veniturile în profitul său, fără a fi îndatorat să dea socoteli, pe când girantul conservă veniturile pentru altul și, ca atare, este îndatorat să dea socoteli de venituri și cheltueli.

Astfel, Tribunalul face o greșită aplicațiune a regulilor prescise de art. 534 și 1268 din codul civil când asimilează pe un uzufructuar cu un girant. (Cas. I, 20 Apr. 1912, B. p. 641).

2. a) Dreptul de administrație al conservatorului imobilului urmărit nu cuprinde, ca acela al uzufructuarului legal, dreptul de a consimți la închirieri pe termen de cinci ani (art. 534 și 1268 c. civ.) de oarece nu există nici o analogie între conservator și uzufructuar; cel dintâi conservă veniturile pentru un altul și este îndatorat să dea socoteli, pe când cel de al doilea încasează veniturile în profitul său fără să fie ținut de nici o socoteală. Asemenea nu se poate susține că mandatul conferit conservatorului prin art. 519 pr. civ., cuprinde un mandat general de a administra, deci și dreptul de a închiria până la cinci ani, căci art. 1536 c. civ., este aplicabil numai mandatului convențional, iar nu și mandatului legal, care nu poate coprinde alte puteri decât cele limitativ arătate de lege.

Prin urmare, Curtea de apel n'a interpretat greșit art. 519 pr. civ. și n'a comis nici o violare de lege, când a decis că conservatorul a depășit limitele mandatului său, când a închiriat via

urmărită pe termen de 4 ani și a redus acest termen numai la un singur an.

b) Conservatorul imobilului urmărit capitalizând veniturile atât în interesul debitorului cât și mai ales, al creditorilor, este considerat ca mandatarul tuturor și deci ratificarea din partea debitorului urmărit a contractului de închiriere pe termen de 5 ani nu poate fi opusă creditorului, care a cerut anularea aceluși contract, ca excedând puterile conservatorului. (Cas. I, decizia No. 335, din 19 Mai 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 467).

3. Dispozițiile art. 534, 1268, 1269 și 1419 c. civ., referitoare la uzufruct nu se pot aplica administratorului provizoriu, întrucât nu are niciun interes personal, presupunându-se că lucrează în interesul exclusiv al proprietarului. (Trib. Ilfov I, No. 229/1915, Curier Jud. 1915, p. 444).

4. După stângerea uzufructului nudul proprietar este obligat, conform art. 534 c. civ., să respecte contractele de arendare încheiate de uzufructuar, în limitele timpului și ale regulilor prescise de art. 1268 c. civ., pentru uzufructuării dotali. Această dispoziție se întemeiază pe un fel de mandat tacit, dat de la lege, prin care uzufructuarul lucrând în interesul său propriu, stipulează în același timp și pentru nudul proprietar, astfel că toate clauzele ce profitau uzufructuarului, trebuie să profite și nudului proprietar, atunci când acesta consolidând asupra sa dreptul deplin de proprietate, beneficiază la rândul său de stipulațiile contractului.

Așa fiind când sunt doi nuzi proprietari cari s'au substituit decedatei uzufructuare, nu se poate susține că

creanța lor s'a divizat în proporție cu partea lor în succesiune, conform art. 1060 c. civ. și că în consecință, plata care mai înainte trebuia făcută la domiciliul uzufructuarului, a devenit acum cherabilă față de nuzii proprietari, de oare ce aceștia nu sunt erezi ai uzufructuarului, ci exercită un drept al lor propriu, care a luat naștere odată cu formarea contractului, a cărui folosință a stat însă suspendată pentru dânsii până la moartea uzufructuarului și acest drept li se cuvine nestirbit, întrucât uzufructuarul stipulând pentru el însuși a stipulat în același timp și pentru nuzii proprietari și prin urmare plata arenzii portabilă la domiciliul acestora. Imprejurarea că unul din nuzii proprietari a refuzat să răspundă la somația arendașului de a fixa în înțelegerea cu celalt nud proprietar, cotitatea ce i se cu-

vine, nu poate fi considerată ca un refuz de a primi plata, de orice conf. art. 1114 c. civ. un asemenea refuz trebuie constatat prin oferta reală, iar liberarea prin consemnație. Pretul fiind stipulat global arendașul ar fi fost legal liberat, dacă după oferta reală refuzată, ar fi consemnat întreaga arendă la dispoziția ambilor proprietari, fără să se ocupe de lichidarea între dânsii a cotității aferente fiecăruia dintre ei. Prin urmare Curtea de apel, constatând că nu s'a făcut nici o ofertă reală, nici consemnație și că pactul comisor a operat cu drept cuvânt a decis că arendașul este în culpă și deci a declarat reziliat contractul față de coproprietarul cărui nu i s'a achitat arenda. (Cas. I, 185 din 9 Mart. 1921. Jurisprud. Rom. 19/921. Dreptul 38/921. Pand. Rom. 1922, III, 47).

5. A se vedea: art. 521 cu nota 3.

Art. 535. — Uzufructuarul se folosește de adăogirile făcute prin aluviune la obiectul asupra cărui are uzufruct. (Civ. 495 urm., 502, Civ. Fr. 596).

Text. fr. Art. 596. — L'usufruitier jouit de l'augmentation survenue par alluvion à l'objet dont il a l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 487; II, ed. 5-a, p. 691, 692;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 520;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 801, 812;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 345 urm.; *Suppl. Usufruit*, 149 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 435;
DEMOLOMBE, X, 112 bis, 158, 333, 334;
HUC, IV, 194;
LAURENT, VI, 373;
MARCADÉ, art. 596;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 739;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2797.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 415, 419, 464 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 661 n. 2; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 199 n. 1);
CANTAUZINO MATEI, p. 165;
NACU, I, p. 815.

Art. 536. — El se folosește de drepturile de servitudine și în genere de toate drepturile de care se poate folosi proprietarul, și se folosește întocmai ca însuși proprietarul. (Civ. 517, 537 urm., 554, 576 urm., 639; Civ. Fr. 597).

Text. fr. Art. 597. — Il jouit des droits de servitude, de passage, et généralement de tous les droits dont le propriétaire peut jouir, et il en jouit comme le propriétaire lui-même.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 481, 490-493; II, ed. 5-a, p. 224, 684, 692, 695, 696, 698-700; III, ed. 5-a, p. 128;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 522, 546 urm., 552-555, 585 urm., 587;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 801;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 353 urm.; *Suppl. Usufruit*, 152 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 321, 322 urm., 333 urm., 344, 345; XI, 256 urm.;
 HUC, IV, 185, 196, 209, 210;
 LAURENT, VI, 363 urm., 365 urm., 367, 368, 370, 381, 412 urm., 414; VII, 48; VIII, 167;
 MARCADÉ, art. 597, 614;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 739, 740;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2776.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 415, 419, 464 urm.; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 310);
 CANTACUZINO MATEI, p. 165;
 NACU, I, p. 816.

Jurisprudență.

1. a) Uzufuctul fiind un drept real asupra lucrului, acțiunea pentru respectarea acestui drept și pentru determinarea lui, poate fi pornită direct de titularul uzufuctului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligațiunea impusă de art. 554 c. civ. uzufuctuarului, de a denunța uzurpațiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenunțare, nu privește decât raporturile dintre proprietar și uzufuctuar, fără a se putea deduce din acea obligațiune că acțiunea pentru respectarea uzufuctului, în foată întinderea lui, deci și pentru determinarea obiectului supus uzufuctului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi in-

trodus în cauză și nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 și 540 c. civ., când a decis că acțiunea pentru a i se lăsa în folosință casele supuse uzufuctului, poate fi intentată de uzufuctuar, fără a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanța de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice și pe raportul expertului și să le interpreteze, spre a-și formă convingerea dacă dreptul de uzufuct, constituit prin acele acte, se întinde și asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanței de fond nu poate fi supusă cenzurii Curții de Casație, dacă nu se denaturează nici o dispoziție clară și categorică din acele acte. (Cas. I. No. 591, 1915, Jurispr. Rom., 1916, p. 22).

Art. 537. — Uzufuctuarul se folosește asemenea întocmai ca proprietarul de minele, pietrăriile și nisipurile ce sunt în exploatațiune la deschiderea dreptului de uzufuct.

Dacă însă se atinge de o exploatațiune, care nu s'ar putea face fără o concesiune, uzufuctuarul nu se va putea bucura de ea fără a dobândi mai întâi învoirea guvernului. (Civ. 538, 539, 649; L. Minelor (Mon. of. 143/1924); Civ. Fr. 598, § 1).

Text. fr. Art. 598, § 1. — Il jouit aussi, de la même manière que le propriétaire, des mines et carrières qui sont en exploitation à l'ouverture de l'usufruit; et néanmoins, s'il s'agit d'une exploitation qui ne puisse être faite sans une concession, l'usufruitier ne pourra en jouir qu'après en avoir obtenu la permission du Roi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 485, 486, II, ed. 5-a, p. 689, 690;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 23;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 790, 809; ed. 1-a, III, p. 96;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 321 urm.; *Suppl. Usufruit*, 143 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 438 bis;
 DEMOLOMBE, X, 432, 435, 436, 458;
 LAURENT, VI, 449, 453, 454;
 MARCADÉ, art. 598;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 737, 738;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2794-2796, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416, n. 1, 460 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 248; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 307);
 CANTACUZINO MATEI, p. 165;
 NACU, I, p. 814, 815.

Art. 538. — Uzufuctuarul n'are nici un drept asupra minelor și pietrărilor nedeschise, încă¹⁾ nici asupra nisipurilor a căror exploatațiune nu e încă începută, nici asupra comoarei care s'ar putea găsi în cursul uzufuctului său. (Civ. 537, 539, 649; Civ. Fr. 598 § 2).

Text. fr. Art. 598 § 2. — Il n'a aucun droit aux mines et carrières non encore ouvertes, ni aux tourbières dont l'exploitation n'est point encore commencée, ni au trésor qui pourrait être découvert pendant la durée de l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 487, 488; II, ed. 5-a, p. 691, 692;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 790, 809; ed. 1-a, III, p. 96;
 DALLOZ, Rép. Usufruit, 321 urm.; Suppl. Usufruit, 143 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 438 bis;
 DEMOLOMBE, X, 433, 437.
 HUC, IV, 200;
 LAURENT, VI, 382, 452;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 737, 738;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2794-2796, 2819.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 460 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 125, 165;
 NACU, I, p. 815.

Art. 539. — Proprietarul nu poate prin faptul său nici cu orice chip vătămă drepturile uzufuctuarului.

Uzufuctuarul nu poate, la încetarea uzufuctului, cere vreo despăgubire pentru îmbunătățirile ce ar pretinde că a făcut, chiar când printr'insele ar fi sporit valoarea lucrului. El sau moștenitorii săi pot însă ridică oglinzi, tablouri, și alte ornamente, pe cari le-ar fi așezat, cu îndatorire de a restabili localul în starea ce a fost mai înainte. (Civ. 494, 540, 547, 634 urm., 999; Civ. Fr. 599).

Text. fr. Art. 599. — Le propriétaire ne peut, par son fait, ni de quelque manière que ce soit, nuire aux droits de l'usufruitier.

De son côté l'usufruitier ne peut, à la cessation de l'usufruit, réclamer aucune indemnité pour les améliorations qu'il prétendrait avoir faites, encore que la valeur de la chose en fût augmentée.

Il peut cependant, ou ses héritiers, enlever les glaces, tableaux et autres ornements qu'il aurait fait placer, mais à la charge de rétablir les lieux dans leur premier état.

1) Virgula ar fi trebuit să fie după cuvântul „încă”; după cum este și în art. rancez corespunzător. Astfel cum este pusă înaintea lui „încă” schimbă înțelesul frazei.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 263, 264, 506-508, 523, 524; II, ed. 5-a, p. 399, 401, 402, 715-718, 737;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 523, 558, 559, 563, 566-568, 573, 679, 681;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 828, 829, 865; II, p. 420; ed. 1-a, III, p. 546, 585;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 586 urm., 738 urm.; *Suppl. Usufruit*, 269 urm., 325 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 449 bis, IV;
 DEMOLOMBE, IX, 695 urm.; X, 395-397, 410 bis, 418, 573, 583, 584, 592, 632, 642-644 bis,
 647-649, 652-656, 659-661;
 HUC, IV, 192, 204, 222, 225;
 LAURENT, VI, 487 urm., 491, 534, 543; VII, 35-39;
 MARCADÉ, art. 555, n. 6;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 744 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2868-2870.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 533 urm., 537 urm., 401, 582; (IV, part. I, ed. 2-a,
 p. 332, 661, n. 2; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604; V, p. 380; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 201,
 275). *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 211; *Observație*, sub. Trib. Ilfov,
 s. III, 963 din 20 Nov. 904. Curier Jud. 19/905;
 CANTACUZINO MATEI, p. 160, 168;
 NACU, I, p. 843, 857;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. Fr. 17 Iulie 1911. Dreptul 30/1913.

Jurisprudență.

1. Art. 539 vorbește de îmbunătățiri, iar nu de construcțiuni totalmente noi. Legiuitorul, prin cuvintele: „chiar când printr'însele s'ar sporii valoarea lucrului“, a înțeles simplele ameliorațiuni, pe cari uzufructuarul le săvârșește spre a face lucrul mai avantajos și mai agreabil pentru dânsul, fără să cugete la vre-o despăgubire viitoare. Atunci, când uzufructuarul, cum ar fi soțul, a ridicat pe terenul soției, în locul unei clădiri ruinate, un edificiu nou care a sporit valoarea imobilului ar fi o inechitate de a-l pune într'o situațiune mai desavantajoasă ca acea a constructorului de rea credință. În fine, pe când uzufructuarul are un drept real asupra imobilului și lucrează pe socoteala sa, bărbatul din contră poate pretinde o desdaunare căci nu pentru dânsul singur ca uzufructuar a făcut clădirea, dar pentru familie și în interesul femeii al cărei mandatar legal este. Nici obiecțiunea că cu acest mod de interpretare s'ar nimici dota nu e fundată, de oare ce bărbatul, uzufructuarul, în cea mai favorabilă situațiune pentru dânsul, nu poate cere de cât costul materialului și al cheltuelilor; și ori care ar fi dorința de a conserva zestrea femeii, nu e posibil de a se legitima sistemul unei expropriațiuni silite pentru cauză de utilitate privată. Deci soțul are dreptul la cheltuelile făcute cu construcțiunea unei clădiri pe imobilul soției sale. (C. Apel Buc. I, 69, Mart. 28/83, *Dr.* 44/83).

2. În principiu cheltuelile ce interesează nuda proprietate privesc pe proprietar, iar ceea ce interesează folosința privesc pe uzufructuar. Hotărnicia unei

moșii, având de scop fixarea definitivă a întinderii și limitelor ei, tinde la consolidarea dreptului de proprietate și, deci, interesează numai pe nuda proprietar.

Prin urmare, Curtea de Apel face o justă aplicare a acestui principiu și nu violează art. 539 din codul civil, când decide că suma cheltuită de soțul uzufructuar legal cu hotărnicia moșiei dotale a soției sale trebuie suportată de soție ca nuda proprietară. (Cas. I, 13 Apr. 1912, B. p. 612).

3. Dacă soțul dotal cere să fie despăgubit de cheltuelile făcute de dânsul, în virtutea unui mandat tacit din partea soției, cu niște construcțiuni noi făcute la imobilul dotal și dacă soția nu contestă la instanța de fond calitatea de mandatar a soțului, ci numai cuantumul cheltuelilor, dânsa nu poate invoca la Curtea de Casație existența unei gestiuni de afaceri, spre a susține că nu poate răspunde decât în limitele utilității și a plus valutei acelor construcțiuni. (Cas. I, 13 Apr. 1912, B. p. 612).

4. Conform art. 539 al. II c. civ., uzufructuarul nu poate la încetarea uzufructului să ceară vre-o despăgubire pentru îmbunătățirile ce ar fi făcut, chiar când printr'însele ar fi sporit valoarea lucrului. (Trib. Fălciu 134 din 11 Mai 1912. Curier Jud. 45/913).

5. Conform art. 539 c. civ., aplicabil și soțului dotal, după art. 1243 c. civ., uzufructuarul, la sfârșitul dreptului său, nu are drept la nici o despăgubire pentru îmbunătățirile aduse imobilului în cursul uzufructului, însă printre aceste îmbunătățiri nu pot să intre și acele lucrări care au de scop de a face producător imobilul și constituie o transformare radicală a lui,

cum ar fi plantarea cu vie a unui teren și facerea construcțiilor necesare cultivei viei.

Prin urmare, Curtea de apel nu violează art. 539 și 1243 c. civ., când decide că plantarea cu vie și arbori a te-

renului, proprietatea soției, de către sot, cade în sarcina soției ca nuda proprietară, la desfacerea căsătoriei. (Cas. I, No. 704, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 89. Curier Jud. 13/916).

Secțiunea II. — Despre obligațiunile uzufructuarului.

Art. 540. — Uzufructuarul ia lucrurile în starea în care se află; el însă nu poate intra în folosința lor, decât după ce va face în prezența proprietarului, sau după ce-l va chema formal, inventariul lucrurilor mișcătoare și constatarea stărei în care se vor afla cele nemișcătoare, supuse uzufructului (Civ. 566, 889, 895, 899, 1421, 1432; Civ. Fr. 600).

Text. fr. Art. 600. — L'usufruitier prend les choses dans l'état où elles sont; mais il ne peut entrer en jouissance qu'après avoir fait dresser, en présence du propriétaire, ou lui dûment appelé, un inventaire des meubles et un état des immeubles sujets à l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 472-474; II, ed. 5-a, p. 670-673;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 640-646;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 794, 813; ed. 1-a, III, p. 95, 283, 783;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 372 urm., 379, 439; *Suppl. Usufruit*, 157 urm., 172;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 441; 441 bis;
DEMOLOMBE, X, 461 bis, 463, 465, 467, 469, 471-473 urm., 479;
HUC, IV, 212-213;
LAURENT, VI, 426, 493, 495, 497 urm., 501 urm.;
MARCADÉ, art. 600, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 749;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2763-2766.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 483; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 553, 628; XI, p. 203 n. 5); „*Concluzii*”, Curier, Jud. 63/1903;
CANTACUZINO MATEI, p. 162, 163;
NACU, I, p. 826 urm.

Jurisprudență.

1. Din art. 540 și 547 c. civ., cum și din natura uzufructului, care este un drept real, rezultă că nudul proprietar nu este obligat să facă nimic în folosul uzufructuarului, ci numai să-l lase să-și exercite dreptul său și prin urmare că uzufructuarul nu are nici o acțiune contra nudului proprietar pentru a cere să i se facă reparațiuni mari la începutul sau în cursul uzufructului, nici valoarea lor în cazul când le-ar fi făcut dânsul. Cuvintele „reparațiunile mari rămân în sarcina proprietarului” din art. 545 c. civ., înseamnă numai că uzufructuarul nu este obligat a face reparațiuni mari și că dacă nudul proprietar voeste a le face, costul lor îl privește pe dânsul, iar nu că este și obligat a le face la cererea uzufructuarului.

Prin urmare, în lipsa unei obligațiuni

legale sau care să rezulte din convenția părților, uzufructuarul nu poate cere să fie obligat nudul proprietar la valoarea reparațiilor mari decât în limitele în care va dovedi că cu cheltuielile făcute de uzufructuar s'a adăugat ceva la valoarea fondului, caz în care cererea s'ar sprijini pe principiul că nimeni nu se poate îmbogăți pe nedrept în paguba altuia. (Cas. I, decizia No. 292, din 16 Mai 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 417. Curier Jud. 56/914. p. 460).

2. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acțiunea pentru respectarea acestui drept, și pentru determinarea lui poate fi pornită direct de titularul uzufructului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligațiunea impusă de art. 554 c. civ., uzufructuarului, de a denunța uzurpațiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenun-

tare, nu privește decât raporturile dintre proprietar și uzufructuar, fără a se putea deduce din acea obligațiune că acțiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci și pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză și nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 și 540 c. civ., când a decis că acțiunea pentru a i se lăsa în folosință casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără

a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanța de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice și pe raportul expertului și să le interpreteze, spre a-și forma convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin aceste acte, se întinde și asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanței de fond nu poate fi supusă cenzurii Curții de Casație, dacă nu se denaturează nici o dispoziție clară și categorică din acele acte. (Cas. I, No. 591, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 22).

Art 541. — Este dator a da cauțiune, că se va folosi ca un bun părinte de familie, de nu va fi scutit prin actul constitutiv al uzufructului; cu toate acestea tații, mamele ce vor avea uzufruct legal al averii copiilor lor, vânzătorul sau donatorul care își au uzufructul, nu sunt obligați a da cauțiune. (Civ. 338, 517, 540, 542 urm., 566, 1244, 1659 urm., 1675 urm.; Pr. civ. 392; Civ. Fr. 601).

Text. fr. Art. 601. — Il donne caution de jouir en bon père de famille, s'il n'en est dispensé par l'acte constitutif de l'usufruit; cependant, les père et mère ayant l'usufruit légal du bien de leurs enfants, le vendeur ou le donateur sous réserve d'usufruit, ne sont pas tenus de donner caution.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, 474-478, 494, 495; II, ed. 5-a, p. 673-679, 701, 702;
 BAUDRY ET CHAUVEAU. *Des biens*, 650, 651, 653, 655-657, 661, 662, 665, 669;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 455, 815, 817; II, p. 736; ed. 1-a, III, p. 95, 285, 411, 783;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 395 urm.; *Suppl. Usufruit*, 174 urm., 225;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 422 bis, III;
 DEMOLOMBE, X, 267, 449, 484, 488, 490, 491, 493, 494, 497, 498, 500, 502, 505, 628;
 HUC, IV, 214-216 urm.;
 LAURENT, VI, 506, 508, 511, 515;
 MARCADE, art. 601, 603, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 750, 753 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2767-2774, 2815, 2816.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 488 n. 2, 489 urm.; (II, ed. 2-a, p. 518, 520; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 305 n. 4, 315, 316, 628);
 „Concluzii”, *Curier Jud.* 63/1903;
 CANTACUZINO MATEI, p. 162, 166, 441, 536;
 NACU, I, p. 828, 830, 831; III, p. 490.

Jurisprudență.

1. Darea unei atari cauțiuni este una din condițiunile ce se cere înainte de a fi pus uzufructuarul în posesiunea lucrului legat. Deci tribunalul care trimite pe legatar în posesiunea imobilului al cărui uzufruct i-a fost legat, fără a cere mai întâi cauțiunea prevăzută de lege, violează art. 541. (Cas. I, 77/Febr. 14/78, B, p. 73).

2. După art. 541, uzufructuarul fiind obligat a se folosi ca un bun părinte de familie, este prin aceasta însăși ti-

nut a veghia la paza și conservarea lucrului supus uzufructului; și în tot cazul, chiar dacă nu e obligat de a asigura contra incendiului imobilul ce face obiectul uzufructului, totuși când îl asigură uzufructuarul nu încheie acest contract de cât în numele și folosul proprietarului, *procuratorio nomine* ori *negotiorum gestione*; căci contractul de asigurare, după art. 442 c. com., având prin esența sa de scop numai să despăgubească pe asigurat de pierderile sau daunele ce ar încerca din oare cari întâmplări fortuite ori

de forță majoră, nu poate fi nici într'un caz un mijloc de beneficiu pentru asigurat; și dar întru cât uzufructuarul n'a asigurat dreptul său de uzufruct, ei însăși proprietatea, rezultă că indemnitatea ce se plătește de societatea de asigurare în caz de incendiu pentru dauna cauzată proprietății, nu aparține uzufructuarului, și trebuie ca la încetarea uzufructului să fie restituită proprietarului, după ce se sead primele plătite de către uzufructuar. (Trib. Iași, II, Nov. 3/92, *Dr.* 74/92).

3. Cu toate că prin art. 541, tatii și

mamele când au uzufructul legal sunt scutiți de a da cauciune, totuși această scutire este referitoare numai la uzufructul legal prevăzut de art. 338 c. civ. relativ la folosința legală a soțului rămas în viață, iar nu și la uzufructul cu totul special prevăzut în art. 285 c. civil în favoarea soțului vi-novat în contra căruia s'a pronunțat divorțul. (Apel Galați II, *Dr.* 43/912 p. 339).

4. A se vedea: art. 338 cu notele 5, 7; art. 343 cu nota 1; art. 517 cu nota 2.

Art. 542. — Dacă uzufructuarul nu găsește cauciune, nemis-cătoarele se dau cu arendă,¹⁾ sumele de bani cuprinse în uzufruct se pun la dobândă, produsele se vând și prețul lor se pune asemenea la dobândă; dobânzile acestor sume și prețul arendelor se cuvin uzufructuarului. (Civ. 524, 525, 543, 544, 1411, 1587 urm., 1626 urm., 1675; Civ. Fr. 602).

Text. fr. Art. 602. — Si l'usufruitier ne trouve pas de caution, les im-meubles sont donnés à ferme ou mis en séquestre;

Les sommes comprises dans l'usufruit sont placées;

Les denrées sont vendues, et le prix en provenant est pareillement placé;

Les intérêts de ces sommes et le prix des fermes appartiennent, dans ce cas, à l'usufruitier.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 475, 476; II, ed. 5-a, p. 675, 676;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 666;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 815, 816; II, p. 658; ed. 1-a, III, p. 970;
 DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, I, p. 70; II, p. 494;
 DEMOLOMBE, X, 508;
 HUC, IV, 218;
 LAURENT, VI, 523;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 751, 752;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2770.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416, n. 1, 488 n. 2, 489 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 162;
 NACU, I, p. 236, 829.

Jurisprudență.

1. A se vedea: Jurisprudența de la No.
 1 sub art. 343.

Art. 543. — În lipsă de cauciune din partea uzufructuarului, proprietarul poate cere ca mobilele supuse periciunii prin întrebuintare, să se vândă spre a se pune prețul la dobândă, și uzufructuarul se folosește de dobânzi în cursul uzufructului; cu toate acestea uzufructuarul va putea cere și judecătorii vor putea ordona după împrejurări, ca o parte din lucrurile mișcătoare necesare pentru propriile sale trebuințe, să i se lase sub simpla sa depunere de jurământ și cu îndatorire de

1) Art. francez, 602 corespunzător, adaugă: „...ou mis en séquestre”.

a le predă la curmarea uzufructului. (Civ. 528, 542; Civ. Fr. 603).

Text. fr. Art. 603. — A défaut d'une caution de la part de l'usufruitier, le propriétaire peut exiger que les meubles qui déperissent par l'usage soient vendus, pour le prix en être placé comme celui des denrées; et alors l'usufruitier jouit de l'intérêt pendant son usufruit: cependant l'usufruitier pourra demander, et les juges pourront ordonner, suivant les circonstances, qu'une partie des meubles nécessaires pour son usage lui soit délaissée, sous sa simple caution juratoire, et à la charge de les représenter à l'extinction de l'usufruit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 476;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 667;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 815; II, p. 247; ed. 1-a, III, p. 970;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 399 urm.; *Suppl. Usufruit*, 178 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 515;
 HUC, IV, 219;
 LAURENT, VI, 523;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 751, 752;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2770.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 488 n. 2, 489 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 162;
 NACU, I, p. 829.

Art. 544. — Intârzierea de a da cauciune nu ridică uzufructuarului dreptul de a se folosi de fructele la cari el avea drept; ele i se cuvin din momentul de când s'a deschis uzufructul. (Civ. 542, 543, 899; Civ. Fr. 604).

Text. fr. Art. 604. — Le retard de donner caution ne prive pas l'usufruitier des fruits auxquels il peut avoir droit; ils lui sont dus du moment où l'usufruit a été ouvert.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 668;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 802, 815;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 438 urm.; *Suppl. Usufruit*, 207 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 750, 751;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2770.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 416 n. 1, 488 n. 2, 489 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 162;
 NACU, I, p. 829; III, p. 490.

Art. 545. — Uzufructuarul nu este obligat decât la reparațiunile de întreținere. Reparațiunile cele mari rămân în sarcina proprietarului, afară numai dacă aceste s'ar fi cauzat din lipsa reparațiunilor de întreținere dela deschiderea uzufructului, în care caz, uzufructuarul este obligat a le face și pe aceste. (Civ. 517, 541, 546, 547 urm., 558, 574, 1447 urm.; Civ. Fr. 605).

Text. fr. Art. 605. — L'usufruitier n'est tenu qu'aux réparations d'entretien.

Les grosses réparations demeurent à la charge du propriétaire, à moins qu'elles n'aient été occasionnées par le défaut de réparations d'entretien, depuis l'ouverture de l'usufruit; auquel cas l'usufruitier en est aussi tenu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, jp. 497, 498, 508, 522, 523; II, ed. 5-a, p. 681, 703, 705, 706, 718, 736;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 679, 680, 685;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 819 urm.; II, p. 543; ed. 1-a, III, p. 253;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 502 urm.; *Suppl. Usufruit*, 241 urm., 259;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, III, 449 bis, III;
 DEMOLOMBE, X, 554, 572, 572 bis, 573, 577 urm., 580, 592 urm., 595;
 HUC, IV, 222, 226;
 LAURENT, VI, 542-545, 547, 550;
 MARCADE, art. 605, n. 2 și 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 757 urm.: 764 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2821, 2833, 2834, 2869.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 510 urm., 539; (III, part. II, ed. 2-a, p. 668, 672 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 660; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604; V, p. 576; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 306 nota, 314): „Consultafie”, *Curier Jud.* 74/911;
 CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
 NACU, I, p. 833 urm.; III, p. 352;

Jurisprudență.

1. După art. 545 c. civ., uzufructuarul ia, la deschiderea uzufructului, lucrurile în starea în care se găsește, iar art. 347 c. civ. declară că proprietarul nu e obligat de a reclădi ceea ce a căzut de vechime.

Că dar, din aceste texte de lege cum și din natura uzufructului care este un drept real, rezultă că nudul proprietar, nu este obligat să facă nimic în folosul uzufructuarului, ci numai să-l lase să-și exercite dreptul său, și deci uzufructuarul nu are nici o acțiune contra nudului proprietar pentru a-i cere să i se facă reparațiuni mari la începutul sau în cursul uzufructului său, nici nu poate pretinde valoarea lor, în cazul când le-ar fi făcut uzufructuarul. (Cas. I, dec. No. 292, 1914; *Jurispr. Rom.* 1914, p. 417; *Curier Jud.* 56/914, p. 460).

2. Prin art. 545 c. civ. se prevede în mod categoric că reparațiunile zise de întreținere sunt în sarcina uzufructuarului, iar cele mari rămân în sarcina proprietarului, iar prin art. 546 acelaș cod, legiuitorul spre a evita ori ce contestațiune asupra naturii reparațiunii, a prevăzut, în mod limitativ, care sunt lucrările care trebuiesc considerate ca reparațiuni mari, adăugând că toate celelalte sunt de întreținere.

Prin urmare, Curtea de apel violează articolele citate mai sus, când consideră înlocuirile de dușumele, de zidărie și de ferestre ca reparațiuni mari, și le pune în sarcina proprietarului, deși asemenea lucrări nu sunt prevăzute de art. 546 c. civ. printre reparațiuni mari. (Cas. I, decizia No. 471, din 20 Octombrie 1914; *Jurispr. Rom.* 1915, p. 6. *Curier Jud.* 18/915).

Art. 546. — Reparațiunile cele mari sunt acele ale zidurilor celor mari și ale boltelor, restabilirea grinzilor și acoperișului întreg, acelea ale zăgazelor și ale zidurilor de sprijinire și de împrejmuire în total; toate celelalte reparațiuni sunt de întreținere. (Civ. 545, 547; Civ. Fr. 606).

Text. fr. Art. 606. — Les grosses réparations sont celles des gros murs et des voutes, le rétablissement des poutres et des couvertures entières; Celui des digues et des murs de soutènement et de clôture aussi en entier Toutes les autres réparations sont d'entretien.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 496, 497; II, ed. 5-a, p. 703-705;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 674, 675, 677, 678;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 819; II, p. 543; ed. 1-a, III, p. 323;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 502 urm., *Suppl. Usufruit*, 241 urm.;
DEMOLOMBE, X, 560-566, 569 bis;
HUC, IV, 221;
LAURENT, VI, 538-540;
MARCADÉ, art. 606;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 757 urm., 764 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2821.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 510 urm., 539; (III, part. II, ed. 2-a, p. 668, 672 n. 2; IV, part. I, ed. 2-a, p. 660; V, p. 576; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 405, 407);
CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
NACU, I, p. 833 urm.; III, p. 352;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub. Cas. Fr., 17 Iulie 1911. Dreptul 30/1913.

Jurisprudență.

1. Prin art. 545 cod civil se prevede că reparațiunile zise de întreținere sunt în sarcina uzufructuarului, iar reparațiunile cele mari, rămân în sarcina proprietarului, iar prin art. 546 se prevede anume cari sunt lucrările cari trebuiesc considerate ca reparațiuni mari, adăogându-se că toate cele-

alte reparațiuni sunt de întreținere. Astfel, înlocuirile de dușumele, de zidărie și de ferestre, nefiind calificate ca reparațiuni mari, nu pot fi puse în sarcina proprietarului și, prin urmare, când Curtea de apel le consideră ca reparațiuni mari, violează dispozițiunile art. 545 și 546 cod civil. (Cas. I, No. 471, 1914; Jurispr. Rom. 1915, p. 6; Curier Jud. 18/915, p. 148).

Art. 547. — Nici proprietarul, nici uzufructuarul nu sunt obligați a reclădi ceea ce a căzut de vechime sau s'a distrus ¹⁾ din caz fortuit. (Civ. 539, 540, 546, 557, 563 urm., 1083, 1156 urm., 1431, 1434, 1435, 1488; Civ. Fr. 607).

Text. fr. Art. 607. — Ni le propriétaire, ni l'usufruitier, ne sont tenus de rebâtir ce qui est tombé de vétusté, ou ce qui a été détruit par cas fortuit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 498; II, ed. 5-a, p. 706;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 681;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 820;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 546 urm.; *Suppl. Usufruit*, 256;
DEMOLOMBE, X, 587, 588;
LAURENT, VI, 551;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 762, 763;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2835.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 510 urm., 539; (V, p. 576; XI, p. 203, n. 5);
CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
NACU, I, p. 834 urm.; III, p. 352.

Jurisprudență.

1. Din art. 540 și 547 c. civ., cum și din natura uzufructului, care este un drept real, rezultă că nudul proprietar nu este obligat să facă nimic în folosul uzufructuarului, ei numai să-l lase să-și exercite dreptul său și prin urmare că uzufructuarul nu are nici o acțiune contra nudului proprietar pentru a cere să i se facă reparațiuni mari

la începutul sau în cursul uzufructului, nici valoarea lor în cazul când le-ar fi făcut dânsul. Cuvintele „reparațiunile mari rămân în sarcina proprietarului“, din art. 545 c. civ., însemnează numai că uzufructuarul nu este obligat a face reparațiuni mari și că dacă nudul proprietar voește a le face, costul lor îl privește pe dânsul, iar nu că este obligat a le face la cererea uzufructuarului.

1) Adică: „dărâmat“.

Prin urmare, în lipsa unei obligațiuni legale sau care să rezulte din convenția părților, uzufructuarul nu poate cere să fie obligat nudul proprietar la valoarea reparațiilor mari decât în limitele în care va dovedi că cu cheltuelile făcute de uzufructuar

s'a adăugat ceva la valoarea fondului, caz în care cererea s'ar sprijini pe principiul că nimeni nu se poate îmbogăți pe nedrept în paguba altuia. (Cas. I, No. 292, 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 417. Curier Jud. 56/914, p. 460).

Art. 548. — Uzufructuarul este obligat în cursul folosinței sale, la toate sarcinile anuale ale fondului, precum contribuțiunile și altele ce după obicei sunt considerate ca sarcine ale fructelor. (Civ. 545, 574; Civ. Fr. 608).

Text. fr. Art. 608. — L'usufruitier est tenu, pendant sa jouissance, de toutes les charges annuelles de l'héritage telles que les contributions et autres qui dans l'usage sont censées charges des fruits.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 499, 500; II, ed. 5-a, p. 707, 708;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 688, 689, 691;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 457, 822;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 551 urm.; *Suppl. Usufruit*, 263;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 451 bis, II;
DEMOLOMBE, X, 436, 601, 605, 607;
HUC, IV, 231;
LAURENT, VII, 1-5, 25;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 756;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2820.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 506 urm., 532, 597; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 313);
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
NACU, I, p. 839.

Jurisprudență.

1. Imobilul construit de un arendaș pe un teren închiriat dela Stat, care rămâne apoi proprietatea Statului, are a fi impus la funciar pe tot timpul cât arendașul se folosește de acel imobil ca un adevărat uzufructuar, întru cât sunt scutite de impozit numai construcțiunile ce sunt în proprietatea Statului. (Cas. III, 19 Oct. 1911, B. p. 1332).

2. După art. 548 c. civ., cheltuelile de întreținere sunt în sarcina uzufruc-

tuarului, întrucât ele au de scop de a prepara recolta.

Prin urmare, Curtea de apel violează acel articol și face o omisiune esențială, când respinge cererea soției de a deduce, din suma arătată de expert ca valoare a lucrărilor de plantare a viei și a celor de întreținerea ei, valoarea lucrărilor de întreținere a viei pe anii când eră pe rod. (Cas. I, decizia No. 704, din 8 Decembrie 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 89, Curier Jud. 13/916).

Art. 549. — În privința sarcinilor ce pot fi impuse pe proprietate în cursul uzufructului, proprietarul și uzufructuarul contribuiesc după modul următor: proprietarul este obligat a le plăti și uzufructuarul a-i răspunde dobânzile, iar dacă uzufructuarul le-a plătit, el are dreptul a cere capetele plătite dela proprietar la expirarea uzufructului. (Civ. 552, 557 urm.; Civ. Fr. 609).

Text. fr. Art. 609. — A l'égard des charges qui peuvent être imposées sur la propriété pendant la durée de l'usufruit, l'usufruitier et le propriétaire y contribuent ainsi qu'il suit:

Le propriétaire est obligé de les payer, et l'usufruitier doit lui tenir compte des intérêts.

Si elles sont avancées par l'usufruitier, il a la répétition du capital à la fin de l'usufruit.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 500, 501; II, ed. 5-a, p. 708, 709;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 692, 693;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 821;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 563 urm.; *Suppl. Usufruit*, 264 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 526, 611-613, 615;
 HUC, IV, 232;
 LAURENT, VII, 6 urm., 8, 10, 11;
 MARCADÉ, art. 610; 612, n. 8;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 756;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 506 urm., 532, 597; „*Consultație*”. *Curier Jud.* 74/911;
 CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
 NACU, I, p. 839; II, p. 624.

Art. 550. — Acel ce câștigă cu titlu gratuit un uzufruct universal, sau cu titlu universal, este dator a achită în porțiune cu folosința sa și fără nici un drept de repetițiune, legăturile ¹⁾, pensiunile alimentare și veniturile rentelor perpetue sau pe viață cari privesc asupra patrimoniului. (Civ. 548, 775, 844 urm., 888 urm., 893, 894 urm., 900, 902 urm.; Civ. Fr. 610).

Text. fr. Art. 610. — Les legs fait par un testateur, d'une rente viagère ou pension alimentaire, doit être acquitté, par le légataire universel de l'usufruit dans son intégrité, et par le légataire, à titre universel de l'usufruit, dans la proportion de sa jouissance, sans aucune répétition de leur part.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 505; II, ed. 5-a, p. 714, 715;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 711;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 822;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 456 urm., 560 urm.; *Suppl. Usufruit*, 216 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 455 bis;
 DEMOLOMBE, X, 522, 523, 543, 605;
 HUC, IV, 235;
 LAURENT, VII, 23, 28;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 767 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822; III, ed. 2-a, No. 2800.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 522 urm., 597; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 338 urm.; IV, part. II, ed. 2-a, p. 191, n. 2, 244; X, p. 97, n. 1; XI, p. 206, n. 2);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 197, 198, 498; „*Avem sau nu în dreptul actual rente perpetue*”. *Dreptul* 76/909;
 CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205, 225, 359;
 ECONOMU G. E., „*Despre legatul uzufructului tuturor bunurilor testatorului sau al unei fracțiuni*”. *Dreptul* 13/1903.
 MEITANI GEORGE, „*Despre rentele perpetui în codicele român*”. *Dreptul* 58/1902;
 NACU, I, p. 840 urm.

1) Din eroare se zice „legăturile” în loc de „legaturile”.

Jurisprudență.

1. Din cuprinsul dispozițiilor art. 474, 523, 550, 776, 1892 și 1907 c. civil rezultă că legiuitorul a consacrat în codicele român rentă perpetuă cu același caracter personal mobilier și prin esență rescumpărabilă ca și în legislațiunea franceză și italiană, care i-a servit ca model, iar din faptul eliminării art. 530 și 1909-1911 din codul Napoleon, nu poate rezulta intenția legiuitorului român de a schimba acest ca-

racter al rentei perpetue, de oarece alte texte de lege evidentiază că și în legislația română rentă perpetuă poate fi rescumpărată, astfel art. 776 c. civ., care vorbind de împărțea la imobilului ipotecat pentru garantarea unei rente, și autorizând rescumpărarea acestei rente pentru înlesnirea împărțelii, înțelege a vorbi de o rentă perpetuă. (Cas. I. 641 bis, 6 Nov. 1913, B. p. 1962 Jur. Rom. 1914, p. 65. Curier Jud. 1914, p. 55).

Art. 551. — Uzufructuarul cu titlu particular nu se obligă la plata datoriilor, pentru care fondul este ipotecat și de va fi silit să le plătească, are acțiune în contra proprietarului. (Civ. 775, 899 urm., 905, 909, 1790 urm., 1799, 1875; Civ. Fr. 611).

Text. fr. Art. 611. — L'usufruitier à titre particulier n'est pas tenu des dettes auxquelles le fonds est hypothéqué: s'il est forcé de les payer, il a son recours contre le propriétaire, sauf ce qui est dit à l'article 1020, au titre des *Donations entre-vifs et des Testaments.*

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 501, 504; II, ed. 5-a, p. 709, 710, 713;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 713, 714;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 823; ed. 1-a, III, p. 519;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 449 urm.; *Suppl. Usufruit*, 215;
DEMOLOMBE, X, 526, 528, 529;
HUC, IV, 233;
LAURENT, VII, 12, 18, 21;
MARCADÉ, art. 611;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 767 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822; III, ed. 2-a, No. 2809.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 522 urm., 597; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 293; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 314, 342);
CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205, 359;
NACU, I, p. 840 urm.

Jurisprudență.

1. Legatarii de uzufruct, deși legatari particulari, totuși dintr'un spirit de echitate al legiuitorului, sunt obligați să contribuie la plata datoriilor succesiunii. Și pentru a se ști care anume și în ce proporție, legiuitorul prin art. 551 și 552 c. civ., li-a aplicat și lor clasificăția tripartită de la legate împărțindu-i în: uzufructuari universali, uzufructuari cu titlu universal și uzufructuari cu titlu particular, prevăzând apoi că uzufructuarii universali și cei cu titlu universal, întru cât se bucură de veniturile totalității patrimoniului sau a unei fracțiuni din totalitate, sunt obligați să plătească dobânzile datoriilor succesiunii și nudul proprietar capitalul; iar uzufructuarul cu titlu particular care nu are folo-

sinta de cât asupra unui bun determinat de succesiune nu plătește nimic, nudul proprietar trebuind să plătească totul. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

2. Uzufructuarul universal și cel cu titlu universal care a plătit și capitalul și dobânzile datoriilor defunctului este un drept conf. art. 552 c. civ. să ceară de la nudul proprietar restituirea capitalului plătit, dar numai la sfârșitul uzufructului și fără nici o dobândă. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

3. Deși anuitățile unei datorii ipotecare, plătită în termene lungi și prin amortizare, cum de pildă sunt împrumuturile de la creditele funciare, sunt o sarcină care apasă numai asupra veniturilor fondului și nu și asupra

fondului și ar urmă ca în caz de constituire de uzufruct al unui asemenea fond ipotecat, ele să fie plătite numai de uzufructuar, care încasează toate veniturile și nu și de nudul proprietar, care tot timpul duratei uzufructului nu încasează nimic, totuși în lipsa unei dispoziții de lege care să consacre că aceste anuități sunt o sarcină reală care apasă numai asupra veniturilor,

nu se poate zice, fără să se calce dispozițiile contrare ale art. 551 și 552 c. civ., că uzufructuarul particular al unui asemenea fond este obligat să suporte singur, tot timpul uzufructului său, plata acestor anuități, capital și procente, pentru motivul că el e acela care încasează toate veniturile. (Trib. Ilfov s. I, 697 din 24 Sept. 920. Curier Jud. 20/921).

Art. 552. — Uzufructuarul fie universal, fie cu titlu universal, trebuie să contribuească împreună cu proprietarul la plata datoriilor, după cum urmează: se prețuește valoarea fondului supus uzufructului, se defige în urmă cătimea cu care urmează a contribui la plata datoriilor în proporțiune cu valoarea zisului fond. — Dacă uzufructuarul voește să avanseze suma pentru care trebuie fondul să contribue, capitalul i se înapoiază la sfârșitul uzufructului fără nici o dobândă. Iar de nu va voi uzufructuarul a face acest avans, proprietarul poate, după a sa voință, sau să plătească dânsul acea sumă, și atunci uzufructuarul îi plătește dobânzile în tot cursul uzufructului, sau să pună în vânzare o parte din averea supusă uzufructului până se va dobândi un preț analog sumei datorite. (Civ. 549 urm., 775, 893, 896, 902, 1087; Civ. Fr. 612).

Text. fr. Art. 612. — L'usufruitier, ou universel, ou à titre universel doit contribuer avec le propriétaire au paiement des dettes, ainsi qu'il suit:

On estime la valeur du fonds sujet à usufruit; on fixe ensuite la contribution aux dettes à raison de cette valeur.

Si l'usufruitier veut avancer la somme pour laquelle le fonds doit contribuer, le capital lui en est restitué à la fin de l'usufruit, sans aucun intérêt.

Si l'usufruitier ne veut pas faire cette avance, le propriétaire a le choix, ou de payer cette somme et, dans ce cas, l'usufruitier lui tient compte des intérêts pendant la durée de l'usufruit, ou de faire vendre jusqu'à due concurrence une portion des biens soumis à l'usufruit.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 503-505; II, ed. 5-a, p. 711-715;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 692, 695, 700-702, 704, 707-709, 711;
 BAUDRY ET WAHL, *Successions*, I, 838;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 457, 824; ed. 1-a, III, p. 243, 411, 481, 588, 889;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 462 urm., 472; *Suppl. Usufruit*, 218 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 455 bis;
 DEMOLOMBE, X, 533-535, 537-540, 542, 543, 545-547;
 HUC, IV, 234, 236, 237; V, 134;
 LAURENT, VIII, 13, 17, 20, 24, 25, 28, 29 urm., 32, 33;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 767 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2822; III, ed. 2-a, No. 2809.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 194, n. 2, 522 urm., 597; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 234, 340, t. și n. 3; IV, part. II, ed. 2-a, p. 218, 229, 244; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 314, 342; XI, p. 329); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 198;
 CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
 CERBAN ALEX., *Notă sub Trib. Ilfov s. I. 697 din 24 Sept. 920. Curier Jud. 20/1921*;
 NACU, I, p. 840 urm.; II, p. 624.

Jurisprudență.

1. Văduva fără avere, luând o porțiune virilă în uzufruct din succesiunea bărbatului, dacă acesta are descendenți, urmează că dânsa, ca uzufructuară, trebuie să contribuie la plata datoriilor succesiunii, și anume la plata intereselor acelor datorii în proporțiune cu partea sa virilă, și dar nu poate fi urmărită de cât pentru plata intereselor datoriei în proporțiune cu valoarea, asupra căreia dreptul său de uzufruct își are ființa, iar nu pentru plata capitalului datoriei, care rămâne în sarcina nudului proprietar. Dacă datoria este stinsă prin prescripție, atunci văduva nu mai poate fi urmărită nici pentru plata intereselor, de oarece o creanță stinsă nu poate produce interese. (Apel Iași, II. C. Jud. 22/903).

2. Legatarul uzufructului întregii averi a defunctului nu este legatar universal sau cu titlu universal, ci un simplu legatar particular și ca atare nu poate fi ținut a contribui la plata datoriilor succesiunii. Dar, față cu creditorii succesiunii, atât uzufructuarul cât și nudul proprietar, n'au drepturi câștigate, de cât după ce s'a scos mai întâi din acea avere partea, ce trebuie să servească la plata creditorilor succesiunii. (Trib. Romanai. Dr. 19/903).

3. Legatarii de uzufruct, deși legatari particulari, totuși dintr'un spirit de echitate al legiuitorului, sunt obligați să contribuie la plata datoriilor succesiunii. Și pentru a se ști care anume și în ce proporție, legiuitorul prin art. 551 și 552 c. civ., li-a aplicat și lor clasificăția tripartită de la legate împărțindu-i în: uzufructuari universali, uzufructuari cu titlu universal și uzufructuari cu titlu particular, prevăzând apoi că uzufructuarii universali și cei cu titlu universal, întru

cât se bucură de veniturile totalității patrimoniului sau a unei fracțiuni din totalitate, sunt obligați să plătească dobânzile datoriilor succesiunii și nudul proprietar capitalul; iar uzufructuarul cu titlu particular cari nu are folosința de cât asupra unui bun determinat de succesiune nu plătește nimic, nudul proprietar trebuind să plătească totul. (Trib. Ilfov s. I. 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

4. Uzufructuarul universal și cel cu titlu universal care a plătit și capitalul și dobânzile datoriilor defunctului este în drept conf. art. 552 c. civ., să ceară de la nudul proprietar restituirea capitalului plătit, dar numai la sfârșitul uzufructului și fără nici o dobândă. (Trib. Ilfov s. I. 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

5. Deși anuitățile unei datorii ipotecare, plătibile în termene lungi și prin amortizare, cum de pildă sunt imprumuturile de la creditele funciare, sunt o sarcină care apasă numai asupra veniturilor fondului și nu și asupra fondului și ar urmă ca în caz de constituire de uzufruct al unui asemenea fond ipotecat, ele să fie plătite numai de uzufructuar, care încasează toate veniturile și nu și de nudul proprietar, care tot timpul duratei uzufructului nu încasează nimic, totuși în lipsa unei dispoziții de lege care să consacre că aceste anuități sunt o sarcină reală care apasă numai asupra veniturilor, nu se poate zice, fără să se calce dispozițiile contrare ale art. 551 și 552 c. civ., că uzufructuarul particular al unui asemenea fond este obligat să suporte singur, tot timpul uzufructului său, plata acestor anuități, capital și procente, pentru motivul că el e acela care încasează toate veniturile. (Trib. Ilfov s. I. 697 din 24 Sept. 1920. Curier Jud. 20/921).

Art. 553. — Uzufructuarul e dator a plăti numai cheltuelile proceselor ce privesc folosința și ale acelorlalte ¹⁾ condamnățiuni la cari procesele arătate pot da naștere. (Civ. 549; Pr. civ. 140; Civ. Fr. 613).

Text. fr. Art. 613. — L'usufruitier n'est tenu que des frais des procès qui concernent la jouissance, et des autres condamnations auxquelles ces procès pourraient donner lieu.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 502, 503; II, ed. 5-a, p. 710, 711;
BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 715, 717;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 824;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 574 urm.; *Suppl. Usufruit*, 267;
DEMOLOMBE, X, 618, 620, 622, 624;

1) Ar trebui zis: „celelalte” în loc de: „ale acelorlalte”.

HUC, IV, 238;
 LAURENT, VII, 14 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 766;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2826.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 521, 522, 597, 598; (VIII, part. I, ed. 2-a, p. 313);
 CANTACUZINO MATEI, p. 167, 205;
 NACU, I, p. 839.

Art. 554. — Dacă în cursul uzufructului, o a treia persoană face vreo uzurpațiune asupra fondului, sau vreo altă încercare spre a călca drepturile proprietarului, uzufructuarul este ținut a-l denunța proprietarului, căci la din contră uzufructuarul rămâne răspunzător pentru toate daunele ce ar putea rezulta pentru proprietar, precum ar fi răspunzător pentru orice stricăciune s'ar face de el însuși. (Civ. 998 urm., 1084, 1427; Civ. Fr. 614).

Text. fr. Art. 614. — Si, pendant la durée de l'usufruit, un tiers commet quelque usurpation sur le fonds, ou attente autrement aux droits du propriétaire, l'usufruitier est tenu de le dénoncer à celui-ci: faute de ce, il est responsable de tout le dommage qui peut en résulter pour le propriétaire, comme il le serait de dégradations commises par lui-même.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 719;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 818, 998;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 491 urm., 765 urm.; *Suppl. Usufruit*, 233;
 DEMOLOMBE, X, 304;
 LAURENT, VI, 528;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 756, 757;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2816.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 504 urm.: (V, p. 576).
 CANTACUZINO MATEI, p. 166, 205;
 NACU, I, p. 832.

Jurisprudență.

1. a) Uzufructul fiind un drept real asupra lucrului, acțiunea pentru respectarea acestui drept și pentru determinarea lui, poate fi pornită direct de titularul uzufructului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă; obligațiunea impusă de art. 554 c. civ., uzufructuarului, de a denunța uzurpațiunile, sub pedeapsă de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din acea nedenumțare, nu privește decât raporturile dintre proprietar și uzufructuar, fără a se putea deduce din acea obligațiune că acțiunea pentru respectarea uzufructului, în toată întinderea lui, deci și pentru determinarea obiectului supus uzufructului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză și nudul proprietar.

Prin urmare, Curtea de apel nu a violat art. 521, 536 și 540 c. civ., când a decis că acțiunea pentru a i se lăsa în folosință casele supuse uzufructului, poate fi intentată de uzufructuar, fără a introduce în cauză pe nudul proprietar.

b) Instanța de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice și pe raportul expertului și să le interpreteze, spre a-și formă convingerea dacă dreptul de uzufruct, constituit prin acele acte, se întinde și asupra imobilului în litigiu, iar decizia instanței de fond nu poate fi supusă cenzurei Curții de Casație, dacă nu se denaturează nici o dispoziție clară și categorică din acele acte. (Cas. I. No. 591, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 22).

Art. 555. — Dacă uzufructul are de obiect un animal și dacă acesta va pieri fără culpa uzufructuarului, el nu este obligat a da proprietarului alt animal în loc, nici de a-i plăti prețul. (Civ. 547, 556, 557, 563 urm.; Civ. Fr. 615).

Text. fr. Art. 615. — Si l'usufruit n'est établi que sur un animal qui vient à périr sans la faute de l'usufruitier, celui-ci n'est pas tenu d'en rendre un autre, ni d'en payer l'estimation.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 525, 722;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 827;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 211 urm.; *Suppl. Usufruit*, 95 urm.;
DEMOLOMBE, X, 310, 318;
DUFOURMANTELLE ROGER, *Force majeure*;
LAURENT, VI, 412, 480;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 772;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 437 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 205;
NACU, I, p. 821.

Art. 556. — Dacă turma pe care un uzufruct a fost constituit, din întâmplare sau din boală, va peri cu totul și fără culpa uzufructuarului, acesta nu este obligat de cât a-i da seama de piei sau de valoarea lor.

Dacă turma nu va pieri cu totul, uzufructuarul este dator de-a înlocui numărul vitelor pierdute, prin vitele ce dă sporul (Civ. 555, 557, 563 urm.; Civ. Fr. 616).

Text. fr. Art. 616. — Si le troupeau sur lequel un usufruit a été établi, périt entièrement par accident ou par maladie, et sans la faute de l'usufruitier, celui-ci n'est tenu envers le propriétaire que de lui rendre compte des cuirs ou de leur valeur.

Si le troupeau ne périt pas entièrement, l'usufruitier est tenu de remplacer, jusqu'à concurrence du croît, les têtes des animaux qui ont péri.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 529, 530; II, ed. 5-a, p. 743-745;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 722-726;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 799, 827;
DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 220 urm.; *Suppl. Usufruit*, 96 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 458 bis, II;
DEMOLOMBE, X, 315-317 bis;
DUFOURMANTELLE ROGER, *Force majeure*;
LAURENT, VI, 536; VII, 69;
MARCADÉ, art. 616;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 772, 773;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 437 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 472; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 306 nota).
CANTACUZINO MATEI, p. 169, 205;
NACU, I, p. 821, 822.

Secțiunea III. — *Despre stingerea uzufructului.*

Art. 557. — Uzufructul se stinge prin moartea uzufructuarului, prin expirațiunea termenului pentru care uzufructul a fost acordat, prin consolidarea sau întrunirea asupra aceleiași persoane a ambelor calități de proprietar și de uzufructuar; Prin neuzul dreptului de uzufructuar în curs de 30 ani; Prin totala desființare a lucrului asupra cărui uzufructul erà constituit. (Civ. 558 urm., 636 urm., 1154 urm., 1156 urm., 1798, 1837, 1890, 1895; Civ. Fr. 617).

Text. fr. Art. 617. — L'usufruit s'éteint;

Par la mort naturelle et par la mort civile de l'usufruitier;

Par l'expiration du temps pour lequel il a été accordé;

Par la consolidation ou la réunion sur la même tête, des deux qualités d'usufruitier et de propriétaire;

Par le non-usage du droit pendant trente ans;

Par la perte totale de la chose sur laquelle l'usufruit est établi.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 509-515, 517-521; II, ed. 5-a, p. 719-727, 729-735;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 444, 729, 733, 738-742, 744, 746, 748 urm., 761-763, 768, 769, 771, 773;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 791, 811, 982, 988 urm., 993;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 603 urm.; *Suppl. Usufruit*, 273 urm., 290-2°;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 462 bis, II, 463 bis, 472 bis; IV, 199 bis;
 DEMOLOMBE, X, 635, 637-639, 667, 680, 683, 684 urm., 691, 694-697, 699-702, 704, 713, 714, 728, 733, 733 bis, 734, 741, 742 urm., 745, 747 urm., 749;
 HUC, IV, 241, 244-247, 250;
 LAURENT, VII, 50, 57-59, 61-65, 68, 71, 72 urm., 89 urm., 91, 92 urm., 95, 97, 100, 101; XIV, 316;
 MARCADÉ, art. 624, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 773, 774, 776;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2837, 2849, 2859.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 400 n. 1, 494, 515, 516, 540, 544 urm., 561 urm.; 570, 854; (II, ed. 2-a, p. 531; IV, part. I, ed. 2-a, p. 398 n. 2, 573 n. 2, 622; IV, part. II, ed. 2-a, p. 191, 470, 490 t. și n. 3, 533, 602 n. 1, 603; VI, p. 802; IX, p. 216; X, p. 103, 161 n. 3; XI, p. 99 nota, 144 n. 3, 145, 218, 225);
 CANTACUZINO MATEI, p. 160, 167;
 NACU, I, p. 844, 847 urm.

Jurisprudență.

1. Transmiterea de uzufruct de la o persoană la alta este numai atunci când uzufructul are să se continue, în ceea ce privește ființa lui, tot în condițiunile în care a fost și în mâinile transmitătorului, adică când noul uzufructuar se găsește către nudul proprietar tot în aceleași raporturi juridice ca și primul uzufructuar. Dacă însă donatorul ce și-a rezervat uzufructul a murit, uzufructul ce și rezervase donatorul numai s'a stins iar nu s'a transmis, numai a reintrat pentru a completa nuda proprietate, dispărând de a mai figura în mâinile străine ca

drept deosebit, iar nu a trecut la altă persoană pentru a exista încă; prin urmare, este numai o stingere, iar nu o transmisiune. (Cas. I, 207/Iun. 9/93. B. p. 560).

2. Când testatorul zice: „las prea iubiților mei frați uzufructul caselor mele, iar după încetarea amândorora din viață, fiica mea va avea plina proprietate a acestor case“, întrebuințând o frază atât de clară, nu se poate susține că intențiunea lui a fost alta, de cât de a stabili un drept de acrescență și de a da, cu alte cuvinte, fiecăruia din frații săi, în caz de deces al unuia din ei, vocațiune la întregul uzufruct. (C. Apel Buc. I, *Dr.* 52/902).

Art. 558. — Uzufuctul poate încetă asemenea prin abuzul ce face uzufuctuarul de folosința sa, sau aducând stricăciuni fondului, sau lăsându-l să se degrade din lipsă de întreținere. — Creditorii uzufuctuarului pot interveni în contestațiunile pornite în contră-i pentru conservarea drepturilor lor, ei pot propune repararea degradațiunilor făcute și a da garanții pentru viitor.

Judecătorii pot, după gravitatea împrejurărilor, sau a hotărî stingerea uzufuctului, sau a lăsă pe proprietar să se bucure de fructele obiectului supus la uzufuct, cu îndatorire de-a plăti pe fiecare an uzufuctuarului sau celor ce prezintă drepturile sale, o sumă hotărîtă până în ziua când uzufuctul urmă să înceteze. (Civ. 541—545, 554, 557, 562, 975, 976, 998; Civ. Fr. 618).

Text. fr. Art. 618. — L'usufruit peut aussi cesser par l'abus que l'usufruitier fait de sa jouissance, soit en commettant des dégradations sur le fonds, soit en le laissant dépérir faute d'entretien.

Les créanciers de l'usufruitier peuvent intervenir dans les contestations, pour la conservation de leurs droits; ils peuvent offrir la réparation des dégradations commises, et des garanties pour l'avenir.

Les juges peuvent, suivant la gravité des circonstances, ou prononcer l'extinction absolue de l'usufruit, ou n'ordonner la rentrée du propriétaire dans la jouissance de l'objet qui en est grevé, que sous la charge de payer annuellement à l'usufruitier, ou à ses ayant-cause, une somme déterminée jusqu'à l'instant où l'usufruit aurait du cesser.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 489, 515, 516; II, ed. 5-a, p. 694, 727, 728, 739;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 753, 755-757, 759;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 456, 817, 825, 988; II, p. 42, 55;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 676 urm.; *Suppl. Usufruit*, 296 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 298, 299, 632, 717-719, 722, 723, 726;
 HUC, IV, 248;
 LAURENT, VI, 470 urm.; VII, 24, 80-82, 84-86;
 MARCADÉ, art. 595, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 781, 782;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2852-2856.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 400 n. 1, 494, 515, 516, 540, 544 urm., 561 urm., 570, 854; (II, ed. 2-a, p. 594; IV, part. II, ed. 2-a, p. 604);
 CANTACUZINO MATEI, p. 168, 205;
 NACU, I, p. 854, 855.

Jurisprudență.

1. Pentru ca cineva să poată cere, pentru abuz de folosință, desființarea uzufuctului ce există asupra unui bun, este neapărat necesar să fie proprietar al acelui bun, căci încuviințarea unei asemenea cereri din partea

justiției implică recunoașterea calității de proprietar a celui ce reclamă.

Prin urmare, uzufuctuarul este în drept să pretindă dovada acestei calități și să discute titlurile înfățișate de reclamant. (Apel Buc. s. II. No. 201/915. Dreptul 1915, p. 579).

Art. 559. — Uzufuctul care nu e acordat particularilor, nu poate trece peste 30 ani. (Civ. 557, 560; Civ. Fr. 619).

Text. fr. Art. 619. — L'usufruit qui n'est pas accordé à des particuliers, ne dure que trente ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 468, 509, 510; II, ed. 5-a, p. 666, 667, 720;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 730 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 792, 831, 988;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 106 urm., 610; *Suppl. Usufruit*, 45, 275;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 466 bis;
 DEMOLOMBE, X, 244, 670;
 HUC, IV, 242;
 LAURENT, VI, 352, 353; VII, 53;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 775;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2841.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 577 urm.; (X, p. 561; XI, p. 225); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 67 nota 1;
 CANTACUZINO MATEI, p. 160, 167, 359;
 NACU, I, p. 114 urm., 167, 845.

Art. 560. — Uzufuctul constituie până ce o altă persoană va ajunge la o vârstă hotărîtă, ține până la acea epocă, chiar de ar muri zisa persoană înainte a vârstei hotărîte. (Civ. 519, 557, 1019; Civ. Fr. 620).

Text. fr. Art. 620. — L'usufruit accordé jusqu'à ce qu'un tiers ait atteint un âge fixe, dure jusqu'à cette époque, encore que le tiers soit mort avant l'âge fixé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 510; II, ed. 5-a, p. 720;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 734, 736;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 612 urm.; *Suppl. Usufruit* 276 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 679-681;
 HUC, IV, 243;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 776;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2840.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 167;
 NACU, I, p. 846.

Art. 561. — Vânzarea lucrului supus la uzufruct nu aduce nici o schimbare dreptului uzufructuarului; el continuă a se folosi de uzufructul său, de nu a renunțat la dânsul în mod formal. (Civ. 562, 1294 urm., 1770; Civ. Fr. 621).

Text. fr. Art. 621. — La vente de la chose sujette à usufruit ne fait aucun changement dans le droit de l'usufruitier; il continue de jouir de son usufruit s'il n'y a pas formellement renoncé.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 517; II, ed. 5-a, p. 730;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 763;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 281;
 DEMOLOMBE, X, 730 urm.;
 HUC, IV, 246;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 780;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2824.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 587 urm.
 CANTACUZINO MATEI, p. 160;
 NACU, I, p. 856.

Art. 562. — Creditorii uzufructuarului pot să ceară a se anulă renunțarea făcută în paguba lor. (Civ. 558, 699, 975, 976, 1843; Civ. Fr. 622).

Text. fr. Art. 622. — Les créanciers de l'usufruitier peuvent faire annuler la renonciation qu'il aurait faite à leur préjudice.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 766;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 439;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 53;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 696 urm.; *Suppl. Usufruit*, 303 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 780;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2848.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.; (II, ed. 2-a, p. 533; III, part. II, ed. 2-a, p. 304; V, p. 222, 225, 254 n. 1; XI, p. 74); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 180; *Notă sub. Trib. Roanne (Loire)*, 11 Sept. 1920, *Jur. Gen.* 1924, No. 2251;
 CANTACUZINO MATEI, p. 168, 455;
 NACU, I, p. 856.

Art. 563. — Dacă o parte numai a lucrului supus la uzufruct s'a distrus ¹⁾, uzufructul se păstrează asupra părții rămase. (Civ. 555 urm., 564; Civ. Fr. 623).

Text. fr. Art. 623. — Si une partie seulement de la chose soumise à l'usufruit est détruite, l'usufruit se conserve sur ce qui reste.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 509-515, 517-521; II, ed. 5-a, p. 719-727, 729-735;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 444, 729, 733, 738-742, 744, 746, 748 urm., 761-763, 768, 769, 771, 773;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 984;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 603 urm.; *Suppl. Usufruit*, 273 urm., 290-2°;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 462 bis, II; 463 bis; 472 bis; IV, 199 bis;
 DEMOLOMBE, X, 635, 637-639, 667, 680, 683, 684 urm., 691, 694-697, 699-702, 704, 713, 714, 728, 733, 733 bis, 734, 741, 742 urm., 745, 747 urm., 749;
 HUC, IV, 241, 244-247, 250;
 LAURENT, VII, 50, 57-59, 61-65, 68, 71, 72 urm., 89 urm., 91, 92 urm., 95, 97, 100, 101; XIV, 316;
 MARCADÉ, art. 624, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 777 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842, 2843.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 167;
 NACU, I, p. 852 urm.

1) A se vedea nota de sub textul art. 547 Cod. Civil.

Art. 564. — De va fi uzufructul constituit numai asupra unei clădiri, și această clădire va arde sau se va distruși din altă întâmplare, sau se va dărâma de vechime, uzufructuarul nu va avea drept a se folosi de pământul pe care a fost clădirea, nici de materialurile rămase. — Dacă uzufructul s'ar afla constituit asupra unui domeniu din care făcea parte și clădirea, uzufructuarul se va folosi de pământ ¹⁾. (Civ. 547, 557, 563, 637, 1156 urm.; Civ. Fr. 624).

Text. fr. Art. 624. — Si l'usufruit n'est établi que sur un bâtiment et que ce bâtiment soit détruit par un incendie ou autre accident, ou qu'il s'écroule de vétusté, l'usufruitier n'aura le droit de jouir ni du sol ni des matériaux.

Si l'usufruit était établi sur un domaine dont le bâtiment faisait partie, l'usufruitier jouirait du sol et des matériaux.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 512, 513; II, ed. 5-a, p. 723-725;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 747, 752;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 984;
 DALLOZ, *Rép. Usufruit*, 654 urm.; *Suppl. Usufruit*, 289;
 DEMOLOMBE, X, 713, 713 ter.;
 LAURENT, VII, 70;
 MARCADÉ, art. 617 n. 8;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 777 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2842, 2843.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 538, 544 urm., 550, 556, 567 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 471; VIII, part. I, ed. 2-a, p. 306 nota);
 CANTACUZINO MATEI, p. 167;
 NACU, I, p. 852 urm.

CAPITOLUL II

Despre uz și abitație.

Art. 565. — Drepturile de uz și de abitație se stabilesc și se pierd în același chip ca și uzufructul. (Civ. 518 urm., 557 urm.; Pr. civ. 722; L. Timbr. 20 § 5, 21 § 5, 44 § 2, 61 — b, c; Civ. Fr. 625).

Text. fr. Art. 625. — Les droit d'usage et d'habitation s'établissent et se perdent de la même manière que l'usufruit.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 531, 534, 535; II, ed. 5-a, p. 746, 750;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 777-780;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
 DALLOZ, *Rép. Usage*, 5 urm.; *Suppl. Usage*, 2 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 759, 760, 764;
 HUC, IV, 253;
 LAURENT, VII, 103, 105-107, 124;
 MARCADÉ, art. 625;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 789;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874;

1) Art. francez 624 adaugă: „et des matériaux”.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 585 urm., 587; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 621 n. 3; X, p. 727, 728 urm.; XI, p. 341);
 CANTACUZINO MATEI, p. 169;
 NACU, I, p. 858.

Jurisprudență.

1. Constatarea în fapt a instanții de fond, că dreptul de habitație a fost constituit în paguba creditorilor ipo-

tecari, scapă de controlul C. de Casatie. (Cas. I, 182/904. B. p. 568).

2. A se vedea și *nota* No. 1 de sub art. 573).

Art. 566. — Ca și în cazul de uzufruct, nu se poate folosi cineva de aceste drepturi, fără a da mai întâiu cautiune și fără a face inventariu. (Civ. 540, urm., 1652 urm., 1659, 1675 urm.; Pr. civ. 392 urm.; Civ. Fr. 626).

Text. fr. Art. 626. — On ne peut en jouir, comme dans le cas de l'usufruit, sans donner préalablement caution, et sans faire des états et inventaires.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 531, 532; II, ed. 5-a, p. 746, 747;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 781;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830; II, p. 736;
 DALLOZ *Rép. Usage*, 13 urm., 43; *Suppl. Usage*, 18;
 DEMOLOMBE, X, 792;
 LAURENT, VII, 118;
 MARCADÉ, art. 626;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 788;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 621 n. 3);
 CANTACUZINO MATEI, p. 169, 536;
 NACU, I, p. 859.

Art. 567. — Uzuarul și cel ce are dreptul de abitație trebuie să se folosească de ele ca un bun părinte de familie. (Civ. 541 urm.; Civ. Fr. 627).

Text. fr. Art. 627. — L'usager, et celui qui a un droit d'habitation, doivent jouir en bons pères de famille.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 781;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
 DALLOZ, *Rép. Usage*, 46 urm., 76; *Suppl. Usage*, 19;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 788;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 594 urm.; (IV, part. I, ed. 2-a, p. 621 n. 3);
 CANTACUZINO MATEI, p. 169, 441;
 NACU, I, p. 859.

Art. 568. — Drepturile de uz și de abitație se regulează prin titlul care le-a înființat și primesc după cuprinderea lui

mai multă sau mai puțină întindere. (Civ. 569 urm., 969; Civ. Fr. 628).

Text. fr. Art. 628. — Les droits d'usage et d'habitation se règlent par le titre qui les a établis, et reçoivent, d'après ses dispositions, plus ou moins d'étendue.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 782;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 103, 830;
DALLOZ, *Rép. Usage*, 33; *Suppl. Usage*, 10;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 784 urm.;
PLANIOL I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604; (X, p. 727, 728 urm.);
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU. I. p. 860.

Art. 569. — Dacă titlul nu se explică asupra întinderii acestor drepturi, ele se regulează precum urmează. (Civ. 568, 570 urm.; Civ. Fr. 629).

Text. fr. Art. 629. — Si le titre ne s'explique pas sur l'étendue de ces droits, ils sont réglés ainsi qu'il suit.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 782;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
DEMOLOMBE, X, 767, 768;
DURANTON, V, 24;
LAURENT, VII, 145, 168; *Dr. civ. intern.*, VII, 354;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 784 urm.;
PANDECTES FR., *Usage et habitation*, 48, 49;
PLANIOL I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604;
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU. I. p. 860.

Art. 570. — Cel ce are uzul unui loc ¹⁾, nu poate pretinde mai multe fructe din acest loc decât se cuvine pentru trebuințele sale și ale familiei sale.

Poate pretinde și pentru trebuințele copiilor ce va avea în urma constituirei dreptului de uz. (Civ. 484, 522 urm.; Civ. Fr. 630).

Text. fr. Art. 630. — Celui qui a l'usage des fruits d'un fonds, ne peut en exiger qu'autant qu'il lui en faut pour ses besoins et ceux de sa famille.

Il peut en exiger pour les besoins même des enfants qui lui sont survenus depuis la concession de l'usage.

1) Art. francez zice: „cel ce are uzul fructelor unui loc”.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 532-534; II, ed. 5-a, p. 747-749;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 782-784 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 349, 830, 831;
 DALLOZ, *Rép. Usage*, 34 urm.; *Suppl. Usage*, 11 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 476;
 DEMOLOMBE, X, 771-774, 776-778 urm., 784;
 HUC, IV, 256;
 LAURENT, VII, 110, 111 urm., 116;
 MARGADÉ art. 630, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 784 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604;
 CANTACUZINO MATEI, p. 169;
 NACU, I, p. 860.

Art. 571. — Uzuarul nu poate cedă nici închiria dreptul său altuia. (Civ. 534, 573, 1411; Civ. Fr. 631).

Text. fr. Art. 631. — L'usager ne peut céder ni louer son droit à un autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 533; II, ed. 5-a, p. 748;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 774;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 832; II, 885;
 DALLOZ, *Rép. Usage*, 18, 34; *Suppl. Usage*, 13 urm.;
 DEMOLOMBE, X, 764, 786, 788;
 LAURENT, VII, 113;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 787;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604; (V, p. 119 n. 3, 204; IX, p. 40, 49 n. 2; X, p. 194, 336, 479, 762);
 CANTACUZINO MATEI, p. 169, 452;
 NACU, I, p. 861; II, p. 458.

Jurisprudență.

1. Când instanța de fond constată în fapt, că dreptul de strană constă în facultatea pe care posesorul lui o are de a ocupa în templul comunității, în timpul serviciului religios, o anumită strană, în schimbul unei ofrande, drept pe care comunitatea nu-l acordă de cât persoanelor demne de o asemenea distincțiune fără a putea fi cedat al-

tor persoane, asemenea drept de strană, astfel precum este constatat, fiind un drept de folosință este analog dreptului de uz și, prin urmare, neputând fi nici cedat, nici închiriat, nu putea fi nici vândut silit de creditorii titularului, așa că instanța de fond cu drept cuvânt a anulat vânzarea dreptului de strană. (Cas. II, decizia civilă No. 237, din 2 Oct. 1915; Jur. Rom. 1916, p. 58).
 2. A se vedea art. 573 cu nota 1.

Art. 572. — Cel ce are un drept de abitațiune pe o casă poate ședeă într'nsa cu familia sa, chiar de n'ar fi fost înșurat la epoca când i s'a dat acest drept.

Cel ce are dreptul de abitațiune poate închiria partea casei ce nu locuește ¹⁾. (Civ. 570, 573; Civ. Fr. 632).

1) Acest al doilea aliniat lipsește în textul art. francez corespunzător.

Text. fr. Art. 632. — Celui qui a un droit d'habitation dans une maison, peut y demeurer avec sa famille, quand même il n'aurait pas été marié à l'époque où ce droit lui a été donné.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1048, 1051;
 AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, § 237, p. 747-749, nota 10;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 774, 882;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 476, 476 bis, II; 477 bis;
 DEMOLOMBE, X, 772, 776, 778 urm., 786-788, 790;
 DURANTON, V, 21;
 LAURENT, VII, 109, 110, 113-117;
 MARCADÉ, II, 574, 578;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 790;
 PANDECTES FR., *Usage et habitation*, 74 urm., 96, 98, 99-101, 108;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874;
 SIREY, *Usage*, 126;
 THIRY, I, 753, 755;
 TROPLONG, *Hypoth.*, III, 778 bis.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604; (IX, p. 40, 49 n. 2);
 CANTACUZINO MATEI, p. 169, 452;
 NACU, I, p. 862.

Art. 573. — Dreptul de abitație nu poate fi nici cesionat nici închiriat, afară de excepția adusă la art. 572 ¹⁾. (Civ. 534, 571, 1411; Civ. Fr. 634).

Text. fr. Art. 634. — Le droit d'habitation ne peut être ni cédé ni loué.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 774;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 832; II, p. 885;
 DALLOZ, *Rép. Usage*, 66 urm., 72; *Suppl.-Usage*, 24, 29 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 790;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 468, 588 urm., 604;
 (V, p. 119 n. 3, 204; IX, p. 40, 49 n. 2; X, p. 194, 336, 479, 762);
 CANTACUZINO MATEI, p. 169, 452;
 NACU, I, p. 862; II, p. 458.

Jurisprudență.

1. Legiuitorul prin art. 565, prescrie categoric că drepturile de uz și de abitație se stabilesc și se pierd în același chip ca și uzufructul; or între modurile de stingere a uzufructului, art. 557 prevede și consolidarea sau întrunirea asupra aceleiași persoane a ambelor calități de proprietar și de uzufructuar. Deci dacă cineva prin act de vânzare renunță la dreptul său

de locuință în folosul nudului proprietar, prin această renunțare se stinge prin consolidare dreptul de abitație căci prohibiția cuprinsă în art. 571 și 573 se aplică numai față cu terțele persoane, și nimic nu poate opri pe uzuar ca să vândă dreptul său nudului proprietar, aceasta fiind o dispoziție de ordine publică. (Cas. I, 271/Sept. 18/89, B. p. 749; Apel Buc. II, 102, Mai 13/88, Dr. 53/88).

¹⁾ În art. francez 634 corespunzător, lipsesc cuvintele ultime: „afară de excepția adusă la art. 572”, care lipsă își are explicarea sa prin adausul ce legiuitorul român a făcut art. precedent 572.

Art. 574. — Dacă uzuarul absoarbe toate fructele fondului, sau dacă ocupă toată casa, e dator să facă cheltuelile de cultură, reparațiunile de întreținere și să plătească contribuțiunile ca și uzufructuarul. Dacă nu ia decât o parte din fructe sau dacă nu ocupă decât o parte din casă, el contribuiește în porțiuni cu lucrul de care se folosește. (Civ. 545, 546, 548 urm.; Civ. Fr. 635).

Text. fr. Art. 635. — Si l'usager absorbe tous les fruits du fonds, ou s'il occupe la totalité de la maison, il est assujetti aux frais de culture, aux réparations d'entretien, et au paiement des contributions, comme l'usufruitier.

S'il ne prend qu'une partie des fruits, ou s'il n'occupe qu'une partie de la maison, il contribue au prorata de ce dont il jouit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 534, 535; II, ed. 5-a, p. 750, 751;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 787, 788;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 830, 831;
DALLOZ, *Rép. Usage*, 46 urm., 76; *Suppl. Usage*, 19 urm., 33;
DEMOLOMBE, X, 795, 797, 800 urm.;
HUC, IV, 256;
LAURENT, VII, 120-122;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2871-2874.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 594 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU, I, p. 861; II, p. 458.

Art. 575. — Uzul pădurilor se va regula prin legi particulare. (Civ. 565, 570; C. Silv. 1, 3, 8; Civ. Fr. 636).

Text. fr. Art. 636. — L'usage des bois et forêts est réglé par des lois particulières.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 789;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 829, 831;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2876-2878.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 598 urm. *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226;
CANTACUZINO MATEI, p. 169;
NACU, I, p. 862.

TITLUL IV

Despre servitudini ¹⁾.

Art. 576. — Servituzinea este o sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul și utilitatea unui imobil având un alt stăpân. (Civ. 471 urm., 577, 620 urm.; Civ. Fr. 637).

¹⁾ Servituzinea era cunoscută în vechile legi codul Calimach și Caragea sub denumirea de: „șorbire” sau „robirea lucrurilor”.

Text. fr. Art. 637. — Une servitude est une charge imposée sur un héritage pour l'usage et l'utilité d'un héritage appartenant à un autre propriétaire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 62-65; III, ed. 5-a, p. 111-116;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 800, 801, 1076;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 103, 833 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 21 urm.; *Suppl. Servitudes*, 7 urm.;
 DEMOLOMBE, XII, 669, 670, 684, 685, 691, 692, 694, 696, 701, 703, 775, 775 bis, 1053-1055;
 HUC, IV, 405;
 LAURENT, VII, 128, 143-145, 152, 154, 156, 157;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 793;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2880, 2886.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 606 urm., 791, 792; *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 226; *Observație sub. Trib. Versailles (Seine et Oise)* 4 Ian. 1923. *Pand. Rom.* 1924, III, 79;
 CANTACUZINO MATEI, p. 170, 171;
 DINULESCU N., *Notă sub Judec. ocol. Țibănești, Vaslui*, 67 din 20 Nov. 1923. *Jurispr. Gen.* 2/1924, No. 109;
 NACU I, p. 865, 866.

Jurisprudență.

1. Acțiunile relative la servituți sunt acțiuni reale imobiliare, și ca atari supuse principiilor generale care guvernă aceste acțiuni, cu modificările numai proprii caracterului particular al servituților. Astfel fiind, ele pot fi intentate pe cale posesorie sau petitoare. (*Trib. Ilfov I, Febr. 17/89, Dr. 17/89*).

2. Facerea unui trotuar pe proprietatea vecinului pentru a înlătură umezeala de la casă nu e recunoașterea unui drept de servitute, fiind că această măsură, prescrisă din considerațiuni

technice pentru preservarea și împiedicarea răului, are un caracter numai transitoriu cât timp ar exista răul. De altfel vecinul pe al cărui pământ este a se face acel trotuar, are dreptul a zidi, a merge și a-și exercita facultățile inerente dreptului de proprietate, în cât sub toate aceste raporturi nu poate fi vorba de un drept de servitute ce s'ar înființă în detrimentul proprietății vecinului. (*Cas. I, 277 Sept. 18/92 B. p. 763*).

3. A se vedea și nota No. 6 de sub *Sept. 18/92, B. p. 763*.

Art. 577. — Servitudinile izvorăsc sau din situațiunea naturală a locurilor, sau din obligațiunea impusă de lege, sau din convențiunea dintre proprietari. (*Civ.* 578 urm., 586 urm., 588 urm., 620 urm.; *L. Timbr.* 20 § 5, 21 § 5, 61 — b, c; *L. agrară*, 25; *L. regimului apelor*. (*Mon. of.* 137/924), *Art. 27 urm.*; *Civ. Fr.* 639).

Text. fr. Art. 639. — Elle dérive ou de la situation naturelle des lieux, ou des obligations imposées par la loi, ou des conventions entre les propriétaires.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 816 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 743, 843;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 32;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 788, 794 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 623 urm.;
 NACU, I, p. 867 urm.

Jurisprudență.

1. Linia de pământ ocupată de un drum de fier nu poate fi considerată ca un fond oare care susceptibil de proprietate particulară și supusă în favoarea proprietăților pe care trece, la diferitele servituiți, rezultând din situațiunea liniei pe acele proprietăți. O asemenea linie constituind o cale de comunicație de interes național și destinată serviciului public, toate acele servituiți recunoscute de lege ca rezultând din situațiunea locurilor și ad.

mise pentru comoditatea particularilor, încetează de a există față cu dânsa ca incompatibile cu interesul general. Din contră, din art. 587 rezultă că lucrările de utilitate publică impun servituiți fondurilor învecinate iar nu suferă servituiți de la ele. Odată depărtate servituițile rezultând din situația locurilor, alte servituiți nu pot există de cât în urma unei convențiuni sau în virtutea unei legi. (Cas. I, 341/Nov. 2/81, B. p. 814).

2. A se vedea și notele No. 1 și 2 de sub art. 578.

CAPITOLUL I

Despre servitudini ce se nasc din situațiunea locurilor.

Art. 578. — Locurile inferioare sunt supuse a primi apele ce curg firește din locurile superioare fără ca mâna omului să fi contribuit la aceasta.

Proprietarul inferior nu poate ridică stavili ca să oprească această scurgere.

Proprietarul superior nu poate face o lucrare spre agravarea servitudinii fondului inferior. (Civ. 481, 579 urm., 582, 583, 615, 634, 635; Civ. Fr. 640).

Text. fr. Art. 640 — Les fonds inférieurs sont assujettis envers ceux qui sont plus élevés, à recevoir les eaux qui en découlent naturellement sans que la main de l'homme y ait contribué.

Le propriétaire inférieur ne peut point élever de digue qui empêche cet écoulement.

Le propriétaire supérieur ne peut rien faire qui aggrave la servitude du fonds inférieur.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 310; III, p. 8-12; III, ed. 5-a, p. 13-19;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 822-824, 826, 829;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 730, 746, 750, 887;
 DALLOZ, *Rep. Servitudes* 77 urm.; *Suppl. Servitudes* 25 urm.;
 DEMOLOMBE, XI, 20 urm., 29, 30, 32, 33, 38, 49, 59;
 HUC, IV, 262-264;
 LAURENT, VII, 358-361, 364, 365, 368, 373;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 797;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No 2901-2904.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 607 nota, 627 urm., 772, 889, 890;
 CANTACUZINO MATEI, p. 155, 156;
 NACU, I, p. 870 urm.

Jurisprudență.

1. După art. 998 și 999 pentru ca un fapt să intrunească elementele constitutive ale unui quasi-delicț, trebuie neapărat ca el să constituie o greșeală din partea aceluia care l'a săvârșit. Or, dacă în regulă generală faptul de a face lucrări al căror efect ar fi de a se aruncă apele asupra fondului altuia și

de a se turbură astfel proprietarul vecin în folosința locului său, constituie o greșeală care poate da loc la daune interese, același fapt însă încetează de a mai fi o greșeală și devine legitim, când el nu a fost decât consecința necesității în care se află orice proprietar de a apăra proprietatea sa în contra furiei apelor de inundațiune. În adevăr, ar fi cu totul neechitabil și con-

trării cu dreptul de a se impune proprietarului amenințat de flagelul inundațiunii, obligațiunea de a asista cu brațele încrucișate la distrugerea avertelor sale, sub motivul că lucrările ce ar trebui să o facă pentru a o salva ar putea să fie vătămătoare vecinului său, agravând în prejudiciul lor efectul inundațiunii. Iar obligațiunea înscrisă în art. 578 după care proprietarii inferiori sunt ținuți să primească apele fondurilor superioare, nu se aplică de cât la cursul natural al apelor și nu se poate întinde la viiturile lor extraordinare provenite din debordarea unui râu; de unde rezultă că dispozițiunile art. 578 nu pot legalmente împiedica pe proprietarul amenințat de aceste viituri să facă d'a-lungul cursului natural al unui râu lucrări defensive pentru a proteja proprietatea sa, cum ar fi digul făcut pentru a apăra terasamentul liniei ferate contra inundațiilor extraordinare provenite din debordarea unui râu. Și acest drept de a-și apăra averea sa prin lucrări defensive aparține ori căru proprietar amenințat de inundațiune, fie acel proprietar vecin imediat, fie el vecin mai depărtat cu râul debordat, neexistând nici un motiv serios pentru a face o distincțiune în această privință. (Apel Buc. II, Febr. 27/81, Dr. 46/81).

2. Art. 578 nu își are aplicațiune când se face un dig paralel cu malul în lung spre a apăra linia ferată de inundații extraordinare de vărsarea râului, aceasta nefiind de cât o lucrare definitivă care nu are nici un efect asupra seursurei naturale a apelor după celalt mal, fiindcă râul își are cursul său firesc. (Cas. I, 13/Ian. 16/82, B. p. 25).

3. Obligațiunea ce-și ia direcțiunea căilor ferate față cu proprietarul unui teren, de a face un canal de scurgere apelor provenite din lucrările de terasament ale liniei, nu constituie o servitute în favoarea terenului acelu proprietar. Astfel, dacă direcțiunea nu curătă acel canal, acțiunea, ce-i intentă proprietarul acelu teren, nu poate fi considerată ca o acțiune relativă la exercițiul unei servituti ci ca o simplă acțiune în daune interese provenite din neexecutarea unui contract și ca atare trebuie să fie intentată la domiciliul părâtului. (Cas. I, 330/98 B. p. 1169).

4. Dispozițiunile art. 578 c. civ. se aplică numai în cazul, când e vorba de curgerea firească a apelor, ce locurile inferioare sunt supuse a primi din locurile superioare, iar nu și atunci când ele provin dintr'un fapt al omului, cum ar fi facerea unor șanțuri pentru scurgerea apelor murdare. (Cas. I, 250/902, B. p. 743).

5. Tribunalul nu violează art. 578 c. civ., relativ la servitutiile ce se nasc din situația lucrurilor, atunci când constată că un proprietar a efectuat lucrări la imobilul său, prin care a îngreuiat situația fondului vecin, prin aceea că l-a făcut să primească, într'un mod care nu e cel natural, apele de pe primul fond, și când condamnă la plata numai a daunelor ce rezultă din fapta proprietarului, iar nu și pentru faptele ce provin din situația naturală a ambelor fonduri, sau din construcția defectuoasă a rigolei strădei. (Cas. I, decizia No. 181, din 21 Mart. 1916, Jurispr. Rom. 1916 p. 373).

6. A se vedea art. 582 cu nota 6.

Art. 579. — Cel ce are un izvor pe proprietatea sa poate face orice întrebuințare cu dânsul, fără însă a vătămă dreptul ce proprietarul fondului inferior are dobândit sau prin vreun titlu sau prin prescripțiune asupra acelu izvor. (Civ. 489, 490, 491, 580 urm., 582, 583, 623 urm., 635, 636, 1890, 1894; Civ. Fr. 641).

Text. fr. Art. 641. — Celui qui a une source dans son fonds, peut en user à sa volonté, sauf le droit que le propriétaire du fonds inférieur pourrait avoir acquis par titre ou par prescription.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, § 244, p. 56, 57, 60, 61;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 839, 842, 873;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 729, 730, 732, 747, 749, 750;
 DEMOLOMBE, XI, 63-66, 73, 84;
 HUC, IV, 268;
 LAURENT, VII, 138, 178-181, 184, 186, 188, 191, 195, 199, 343;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 798;
 PANDECTES FR., *Eaux*, 65 urm., 76, 144 urm., 164, 245, 352; *Servitudes*, 291, 294;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2498;
 THIRY, I, 759.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 633 urm.; (XI, p. 90);
CANTACUZINO MATEI, p. 156;
NACU, I, p. 872 urm.

Art. 580. — In acest caz prescripțiunea nu se poate dobândi decât prin o folosință neîntreruptă în timp de 30 ani, socotită din ziua când proprietarul fondului inferior a făcut și a săvârșit lucrări aparente destinate a înlesni trecerea și scurgerea apei în proprietatea sa. (Civ. 579, 623, 634, 639, 645, 1844, 1846 urm., 1890, 1894; Civ. Fr. 642).

Text. fr. Art. 642. — La prescription, dans ce cas, ne peut s'acquérir que par une jouissance non interrompue pendant l'espace de trente années, a compter du moment où le propriétaire des fonds inférieurs a fait et terminé des ouvrages apparents destinés à faciliter la chute et le cours de l'eau dans sa propriété.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1069, 1071, 1080;
AUBRY ET RAU, III, ed. 4-a, § 244, p. 36, 37, 38, nota 18, 56, 57, 60, 61, 62 nota, 15, 63, 72, § 246, p. 50; III, ed. 5-a, § 246, p. 86;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 832, 834, p. 542, 839, 842, p. 564, 565; 844, 845, 859, p. 585, 873;
BENOIT, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 240;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 731, 732, 733, 735, 887, 990;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 493 bis, II, I; 495 bis, I;
DEMOLOMBE, XI, 63-66, 73-75, 77, 78 bis, 81 bis, 82-86, 88, 109, 110, 156 urm.; XII, 702;
DURANTON, V, 158, 181; 226;
HUC, IV, 268, p. 333, 269, 271, 278;
LAURENT, VII, 138, 178-181, 184, 186, 188, 191, 195, 197, 199, 200, 203, 206, 237, 238, 383 urm.; 343; VIII, 204;
MARCADÉ, II, 586, 589, 590, 590 bis; 593;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 799, 800;
PANDECTES FR., *Eaux*, 65 urm., 76, 144 urm., 164, 245, 255 urm., 259, 264; 275 urm., 279-281 urm.; *Servitudes*, 290, 291, 294, 297, 319 urm., 329, 372 urm., 500; 554; 775 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2412-2414, 2916-2919, 2959;
THIRY, I, 759, 760, p. 784 urm.;
TROPLONG, *Prescr.* I, 114, 148.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 634 urm., 636 urm., 643 urm., 649, 655 n. 3. 890;
(XI, p. 225, 229);
CANTACUZINO MATEI, p. 156;
NACU, I, p. 872.

Jurisprudență.

1. Proprietarul poate face orice uz de izvorul după fondul său, fără însă a vătăma dreptul, ce proprietarul fondului inferior are dobândit prin titlu sau prescripțiune. In asemenea caz, prescripțiunea nu se poate câștiga decât printr-o folosință neîntreruptă de 30 de ani, de când a făcut și săvârșit lucrări aparente, destinate a înlesni trecerea și scurgerea apei în proprietatea sa. (Trib. Bacău, *Dr.* 82/902).

2. Conform art. 580 c. civ. prescripțiunea dreptului de folosință apelor unui izvor aflat pe proprietatea fondului

superior nu se poate dobândi de proprietarul fondului inferior decât printr-o folosință neîntreruptă timp de 30 ani, socotită din ziua când proprietarul fondului inferior a făcut și săvârșit lucrări aparente destinate a înlesni trecerea și scurgerea apei în proprietatea sa. Prin analogie și pentru identitate de motive este admis că acest principiu este aplicabil și în cazul prescripției folosinței apelor unui canal particular.

Prin urmare dacă pe fondul inferior se află o moară care se alimentează cu apa unui iaz aflat pe fondul superior, pentru ca proprietarul fondului

inferior să poată invoca prescripția dreptului de servitute, trebuie să dovedească că a făcut lucrări aparente pe proprietatea fondului, superior destinate a înlesni trecerea apei pe proprietatea sa așa cum prevede art. 580 citat, a cărui aplicație în specie nu poate fi înlăturată de tribunal pe motiv că acest text de lege reglementează

apele ce curg firește din locurile superioare fără ca mâna omului să fi contribuit la aceasta și că nu eră necesar ca posesia să fi fost manifestată prin anumite lucrări, căci prin o asemenea argumentare tribunalul interpretează greșit art. 580 c. civ. (Cas. I. 195 din 14 Mai 1920, Jurispr. Rom. 4/921).

Art. 581. — Proprietarul izvorului nu-i poate schimba cursul când izvorul dă apa trebuincioasă locuitorilor unei comune, unui sat sau unui cătun ¹⁾. (Civ. 481, 489 urm., 579, 1890; Civ. Fr. 643).

Text. fr. Art. 643. — Le propriétaire de la source ne peut en changer le cours, lorsqu'il fournit aux habitants d'une commune, village ou hameau, l'eau qui leur est nécessaire; mais si les habitants n'en ont pas acquis ou prescrit l'usage, le propriétaire peut réclamer une indemnité, laquelle est réglée par experts.

Doctrină străină.

- ARNTZ, I. 1074, 1075;
 AUBRY ET RAU, III. ed. 4-a, § 244, p. 41, 42;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 572, nota 1, 833, p. 551; 848, p. 572, 573;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 731 urm., 734, 739;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 173 urm.; *Suppl. Servitudes*, 50 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 495 bis, I;
 DEMOLOMBE, XI, 90-95, 100, 113;
 DURANTON, V, 187, 191;
 HUC, IV, 273, p. 342, 343;
 LAURENT, VII, 212-216, 220, 232, 308;
 MARCADÉ, II, 592, 592 bis;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 801, 802;
 PANDECTES FR., *Eaux*, 398, 401, 405 urm., 407, 409 urm., 416 urm., 429, 439, 443, 448;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2412-2414, 2916-2919, 2959;
 THIRY, I, 761, p. 786.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 634 urm., 636 urm., 643 urm., 649, 655, n. 3, 890;
 (XI, p. 84);
 CANTACUZINO MATEI, p. 151, 156;
 NACU, I, p. 874.

Art. 582. — Acela, a cărui proprietate este pe marginea unei ape curgătoare, afară de apele cari sunt declarate dependente de domeniul public prin art. 476 la titlul *Despre distincțiunea bunurilor*, poate lua apă pentru irigațiunea proprietăților sale, fără însă a o abate de tot ²⁾.

Acela prin al cărui fond trece apa, o poate chiar întrebuința în toată întinderea prin care ar avea curgere, cu îndatorire numai a-i lăsa cursul firesc la esirea din proprietatea sa. (Civ. 476, 480, 481, 578 urm., 583, 623 urm., 631, 634, 635, 647, 1837, 1844, 1849, 1890; Civ. Fr. 644).

¹⁾ Din art. 643 c. civil francez de la care s'a luat art. 581 cod. civil Român, s'a eliminat partea finală privitoare la despăgubire.

²⁾ In art. francez 644, lipsesc cuvintele: „fără însă a o abate de tot”.

Text. fr. Art. 644. — Celui dont la propriété borde une eau courante, autre que celle qui est déclarée dependance du domaine public par l'article 538 au titre de la *Distinction des biens*, peut s'en servir à son passage pour l'irrigation de ses propriétés.

Celui dont cette eau traverse l'héritage, peut même en user dans l'inter-valle qu'elle y parcourt, mais à la charge de la rendre, à la sortie de ses fonds à son cours ordinaire.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, III, p. 46-54; III, ed. 5-a, p. 80-95;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 845, 849-852, 854, 858, 862, 868, 872, 873;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 241;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 739 urm.; 748;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 195 urm.; *Suppl. Servitudes*, 55 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 495 bis, I, II, III, IV și VI; II, 498 bis, II;
 DEMOLOMBE, XI, 92 bis, 106, 121, 122, 127, 139, 144, 147, 150-155, 157, 159, 163, 164, 167, 168, 170, 177, 179, 180, 193;
 HUC, IV, 276, 278, 279 urm.; 282, 297;
 LAURENT, VII, 248, 249, 263, 272, 274, 275, 279, 280 urm.; 283, 285, 286, 291 urm.; 306, 309, 379;
 MARCADÉ, art. 644, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 803 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2416, 2417.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 635, 650, 652 urm., 654 urm., 659, 660 urm., 890;
 (VII, p. 492; XI, p. 114).
 CANTACUZINO MATEI, p. 156;
 NACU, I, p. 874; 875.

INDEX ALFABETIC

Acțiune posesorie 4.	Proprietari riverani 1, 3, 4, 10.
Albia râului 1.	Proprietate 1, 2, 5.
Apa râului 2, 3, 5, 6, 7, 10.	Râu, albie 1.
Aprecierc suverană 5.	Râu, apă 1, 3, 5, 6, 7, 10.
Despăgubiri 8, 9.	Râu plutitor 3, 8, 9.
Domeniu public 8, 9.	Regulament Organic 8, 9.
Industrie 10.	Riverani proprietari 1, 3, 4, 10.
Mori 8, 9.	Stat 8, 9.
Navigabil râu 3, 8, 9.	Stavilar 6.
Plutitor râu 3, 8, 9.	Suverană apreciere 5.
Posesorie acțiune 4.	
Prescripție 2, 7.	

Jurisprudență.

1. Deși art. 582 și 583 sunt puse sub rubrica „Despre servitutele ce se nasc din situațiunea locurilor”, însă dispozițiunile lor regulatează drepturile reci-proce ale proprietarilor riverani asupra unui râu ne declarat de domeniu public, și nici cum numai dreptul rezultând din o servitute constituită de proprietarii riverani. Prin urmare, aceste articole se aplică nu numai când e în discuțiune dreptul de a lua apă dintr'un râu ne declarat de domeniu public, dar chiar și atunci când e în discuțiune dreptul de proprietate asupra albiei însăși a râului, fiindcă ambele aceste două drepturi sunt strâns legate între ele în interesul agriculturii, întru cât bine înțeles, nu rezultă din actele părților că proprietatea albiei râului în totalitatea ei aparține exclusiv numai unuia din proprietarii riverani. Deci limita între două proprie-

tăți printre care trece un râu, trebuie să fie mijlocul albiei aceluia râu. (Apel Focs. I, 69, Mai 19/84, *Dr.* 79/84).

2. Dreptul de întrebuințare al unui curs de apă fiind un drept facultativ, scapă de ori-ce prescripțiune, în sensul că el nu se pierde prin neîntrebuințarea de cât numai atunci când un al treilea vine și oprește întrebuințarea acestui drept. Și din momentul de când se tolerează această oprire începe posesiunea dreptului oprire. O asemenea prescripțiune a dreptului de folosință a apei se poate deduce din lucrări aparente în ceea ce privește pe proprietarul inferior, nefiind însă îndestulătoare, în ceea ce privește pe riveranul superior, pentru care se cere un act formal, judiciar sau extra-judiciar sau lucrări care să-l pună în imposibilitate de a se folosi de apă. (Trib. Ialom., 1299, Mai 7/85, *Dr.* 45/85).

3. Din combinațiunea art. 582 și 476 reese că toți riveranii râurilor neplutitoare au dreptul de a se folosi de apa curgătoare; iar pentru râurile plutitoare le este interzis în mod absolut de a face ori-ce lucrări noi de ori ce natură, fie pe matca lor, fie pe iazuri. (Trib. Ialom. 1299, Mai 7/85, *Dr.* 45/85).

4. In acțiunea ce are de obiect respectarea exercițiului unui drept de folosință ce proprietarii riverani au asupra cursului unui canal și restabilirea lucrurilor în starea lor anterioară spre

a nu mai fi turburați în exercitiul acestui drept de folosință, dreptul lor nu repază de cât pe un drept ce decurge din dreptul lor de proprietari riverani ai aceluși canal și anume din dispozițiunile art. 582 și 583. În această stare de lucruri, dânsii au acțiunea posesorie ori de câte ori prin lucrări făcute de ceilalți proprietari superiori sunt împiedicați în exercitiul acestei folosințe. (Cas. I, 431/Nov. 12/91, B. p. 1213).

5. Din combinarea art. 582 și 583 rezultă că chestiunea de a se ști, până la ce punct proprietarul fondului superior poate să întrebuințeze apa ce trece pe proprietatea sa, fără să vătămă și dreptul proprietarului fondului inferior asupra acelei ape, este o chestiune de apreciere suverană a instanței de fond. (Cas. I, 349/902, B. p. 1025).

6. După dispozițiunile art. 582, aliniatul ultim din codul civil, acela prin al cărui fond trece apa, o poate întrebuința chiar în toată întinderea prin care ar avea curgere, cu îndatorire numai de a-i lăsa cursul firesc la ieșirea din proprietatea sa.

Fată de dispozițiunile acestui text de lege, instanța de fond este în drept să respingă acțiunea care are de obiect desființarea unui stăvilă construit de un proprietar în cursul apei pe proprietatea sa, când acel stăvilă nu face să abată cursul firesc al apei la ieșirea din proprietatea sa. (Cas. I, 16 Mai 1907, B. p. 813).

7. Potrivit art. 582 codul civil, folosința unei ape curgătoare constituie o comunitate legală care nu poate duce la prescripție. (Cas. I, 9 Iunie 1909, B. p. 735).

8. a) Art. 165 din Regulamentul Organic al Munteniei, care consacră principiul după care proprietarii de mori construite înainte de acel Regulament, pe unul din cele cinci râuri plutitoare, au dreptul să fie despăgubiți, nu prevede ca despăgubirea să fie prealabilă, astfel că chestiunea despăgubirilor rămâne să fie rezolvată de instanțele ordinare de judecată, după cererea proprietarilor de mori.

Prin urmare, când instanța de fond respinge cererea Statului de a se dărâma o asemenea moară construită pe râul Ialomița, pe motiv că fiind construită anterior, trebuie să despăgubească în prealabil pe proprietar, adaogă o condiție pe care nu o cere art. 165 din Regulamentul Organic și deci violează acest articol.

b) Statul, având, după art. 165 din Regulamentul Organic al Munteniei,

dreptul de a desființa oricând morile instalate pe cele cinci râuri plutitoare, chiar înainte de Regulament, simpla toleranță din partea Statului de a fi lăsat pe particulari de a se folosi de apă nu le-a putut crea nici un drept asupra apei din domeniul public și deci Statul poate cere proprietarilor de mori plata unei sume de bani ca echivalent, atât pentru folosința ce au tras în trecut, cât și pentru folosința ce ar trage-o în viitor, până la dărâmarea morii.

Prin urmare, dacă Curtea de Apel respinge o asemenea cerere, comite exces de putere și violează art. 165 din Regulamentul Organic. (Cas. I, decizia No. 241, din 13 Aprilie 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 373).

9. Statul având, după art. 165 din Regulamentul Organic, dreptul de a desființa oricând morile instalate pe cele cinci râuri, chiar înainte de Regulament, simpla toleranță din partea Statului de a fi lăsat pe particulari de a se folosi de apă, nu le-a putut crea nici un drept asupra apei din domeniul public, astfel că Statul poate cere proprietarilor de mori plata unei sume de bani ca echivalent atât pentru folosința ce au tras în trecut cât și pentru cea viitoare până la dărâmarea morii.

Prin urmare, Curtea de apel violează art. 165 Regulamentul Organic, cum și principiile din art. 476 și 582 c. civ., când respinge cererea Statului de a i se plăti o redevență pentru folosința apei râului Ialomița pe trecut și pe viitor, până la desființarea morii. (Cas. I, No. 563, 1915; Jurispr. Rom. 1916, p. 36).

10. Proprietarul riveran al unei ape curgătoare, care nu face parte din domeniul public, poate în baza art. 582 al. 1 c. c., să întrebuințeze apă din acel râu și la exploatarea industriei, ca: punerea în mișcare a unei uzini, fabricii, mori, etc., — chestiune care, la noi, deși e controversată, totuși această părere este singura juridică, pentru că apa nu este numai un mijloc de irigație, ci are în industrie o putere mișcătoare mult mai însemnată. Codul italian admite chiar această soluție în termenii expresi, prin art. 543, iar la noi, deși legiuitorul vorbește, în art. 582, numai de irigațiuni, totuși, doctrina admite întrebuințarea unei asemenea ape și pentru exploatarea unei industrii, — textul art. 582 c. civ., nefiind limitativ și restrictiv, ci numai enunciativ. (Judec. Câmpu-Lung, 779 din 26 Dec. 1923. Jur. Gen. 1924, No. 101, Curier Jud. 3/924).

Art. 583. — De se ridică vreo contestațiune între proprietarii căror aceste ape pot fi trebuincioase, tribunalele, la darea

hotărârii, sunt datoare să caute a împacă interesul agriculturii cu respectul cuvenit proprietății, observând în totdeauna regulamentele particulare și locale asupra curgerii și uzului apelor. (Civ. 582; Civ. Fr. 645).

Text. fr. Art. 645. — S'il s'élève une contestation entre les propriétaires auxquels ces eaux peuvent être utiles, les tribunaux, en prononçant, doivent concilier l'intérêt de l'agriculture avec le respect dû à la propriété, et dans tous les cas, les réglemens particuliers et locaux sur le cours et l'usage des eaux doivent être observés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 56-58; ed. 5-a, p. 96-100;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 857-860, 862, 866, 868;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 729;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 306 urm.; *Suppl. Servitudes*, 97 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 496 bis, I;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 417;
 DEMOLOMBE, XI, 194, 197;
 LAURENT, VII, 341, 342, 346;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 307;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2416, 2417.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 635, 650, 652 urm., 654 urm., 659, 660 urm., 890;
 (VII, p. 492).
 CANTACUZINO MATEI, p. 156;
 NACU, I, p. 875.

Jurisprudență.

1. Intr-o acțiune posesorie relativă la o apă, tribunalul are îndatorirea de a stabili dacă reclamantul e sau nu turburat în exercitiul posesiunii sau al uzului apelor și astfel a admite acțiunea posesorie în totul sau în parte, sau a o respinge, nu însă a judeca *ex aequo et bono*, sau conform art. 583, din care nu reese nici un principiu pentru judecarea acțiunii posesorie. (Cas. I, 224/Iun. 8/83, B. p. 635).

2. Nu e îndoială că proprietarii mărginași pot exercita unul contra altuia și acțiunea posesorie, fiind că apa curgătoare e susceptibilă de posesiune și proprietarul mărginaș e în drept a cere a i se respectă posesiunea intențând acțiune posesorie dacă a posedat în condițiile determinate de lege. (Cas. I, 432/84, Dec. 22/84, B. p. 1006).

3. În virtutea art. 582 combinat cu 583, proprietarii mărginași au dreptul a se folosi de apă pentru scopurile agriculturii, pentru scopuri industriale, pentru scopurile familiei, în mod egal, însă fără a aduce o vătămare proprietarilor mărginași. În caz

însă când un proprietar, înființând o moară, așează izul în asemenea condiții, în cât împiedică funcționarea morei unui proprietar superior, în lipsă de regulamente administrative și în lipsa supravegherii și a necesității acordării unei autorizări din partea autorităților administrative, numai tribunalele, în urma unei contestații, în urma unei acțiuni formate în regulă, sunt în drept a regulă drepturile respective ale proprietarilor mărginași, în cât privește folosința apei curgătoare, căutând întru aceasta să concilieze dreptul unui proprietar mărginași cu dreptul egal al celorlalți proprietari mărginași, ceea ce tribunalele sunt în drept a face în virtutea art. 583. (Cas. I, 432/84, Dec. 22/84, B. p. 1005).

4. Pentru constatarea ridicării stăvilărilor de la moara nouă peste limita avută la funcțiunea vechei mori, judecătorul servindu-se de lucrările experților ce a însărcinat, a făcut prin acest mod de procedare o bună aplicațiune a legii, având drept de a ordona asemenea lucrări, conform art. 159 pr. civ., și fără a viola astfel art. 583 c. civ. (Cas. I, 239/Mai 31/91, B. p. 630).

Art. 584. — Orice proprietar poate îndatora pe vecinul său la grănițuirea proprietății lipite cu a sa; cheltuelile grăni-

țuiri se vor face pe jumătate. (Civ. 600; C. pen. 321, 355; Civ. Fr. 646).

Text. fr. Art. 646 — Tout propriétaire peut obliger son voisin au bornage de leurs propriétés contiguës. Le bornage se fait à frais communs.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 221-228 urm.; II, ed. 5-a, p. 336-342 urm., 345, 346, 348 urm., 352, 353;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 903, 905, 906, 908-910, 917, 918;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 249, 781;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 743, 760;
DALLOZ, *Rép. Bornage*, 9 urm., 19, 23; *Servitudes*, 361 urm.; *Suppl. Bornage*, 3 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 500 bis, IV;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 398;
DEMOLOMBE, XI, 241, 248 urm., 256 urm., 258, 260 urm., 263, 264, 266-268, 272, 276, 277, 279, 280;
HUC, IV, 298, 299, 302, 307;
LAURENT, VII, 418-420, 422, 424-426, 429, 433, 435-437;
MARCADÉ, art. 646;
MOURLON, ed. 7, I, p. 813, 814;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2370-2382.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 419, 663 urm., 890; (II, ed. 2-a, p. 727, n. 2); *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 241;
CANTACUZINO MATEI, p. 154;
NACU, I, p. 875, 876 urm.;
RĂDULESCU SILIU, *Observație sub Trib. civil Gand*, 18 Iulie 1907. Dreptul 69/909.

Jurisprudență.

1. a) Potrivit art. 548 c. civ., orice proprietar este în drept a obliga pe vecinul său la grănițuirea proprietății alipite de a sa.

b) Grănițuirea consistă în a fixa, prin semne externe și văzute, limita ce deosebește două fonduri limitrofe, pentru a împiedică încălcările sau impresurările reciproce dintre vecini.

c) Scopul grănițuirii fiind de a stabili hotare între proprietăți aparținând la persoane deosebite, este cert că, pentru ca o acțiune în grănițuire să fie admisibilă, trebuie ca proprietă-

țile, fie ele chiar clădiri, să fie limitrofe, să existe între ele un spațiu liber de construcțiune și de așa natură, încât să existe îndoială asupra hotarelor.

Prin urmare, atunci când clădirile sunt alipite și întinderea lor se determină prin peretele despărțitor, sau când hotarul ce se pretinde să se stabilească, trece printr'un imobil indiviz, limitele acestor fonduri fiind deja marcate prin zidul despărțitor al clădirilor alipite, grănițuirea nu poate avea loc. (C. Apel Buc. s. I. 39 din 1915. Dreptul 1915 p. 483).

2. A se vedea: Art. 600 cu nota 3.

Art. 585 — Tot proprietarul își poate îngradi proprietatea, afară de excepțiunea ce se face la art. 615¹⁾. (Civ. 480, 600, 602 urm., 612 urm.; C. pen. 355; L. poliției rur. Art. 11, 12; Civ. Fr. 647).

Text. fr. Art. 647. — Tout propriétaire peut clore son héritage, sauf l'exception portée en l'article 682.

Doctrină străină

AUBRY ET RAU, II, p. 176; II, ed. 5-a, p. 273;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 923;
BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. a 2-a, p. 782;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 759;

1) Aci e o greșeală de tipar, căci art. 616 trebuie citat, după cum este și în art. francez corespunzător.

DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 378; *Suppl. Servitudes*, 428;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 501 bis;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, IV, p. 398;
 DEMOLOMBE, XI, 283, 284; XII, 632;
 LAURENT, VII, 441;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 814, 815;
 PLANIOL I, ed. 3-a, No. 2385-2387.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III. part. I, ed. 2-a, p. 677 urm.;

NACU, I, p. 876 urm.;

VELESCU ALEX., *Notă sub. Judec. Ocol. IV Buc.*, 30 Nov. 1920. *Curier Jud.* 6/921.

Jurisprudență.

1. Orice proprietar este în drept să-și îngreădească proprietatea sa, cu singura excepțiune că trebuie să sufere o servitute legală de trecere în fața proprietății vecine, însă numai dacă locul învecinat este infundat și nu are nici o altă eșire la calea publică. (Cas. I. 436/97. B. p. 1341).

2. În principiu fiecare proprietar având dreptul de a-și hotărâni moșia sa, independent de hotărânicile făcute de vecinii săi, rezultă de aci că nu i se poate opune autoritatea lucrului judecat de către un proprietar vecin, decât dacă prin hotărânicia ce se cere a se confirma, se tinde a se schimba linia despărțitoare prevăzută în hotărâri rămase definitive. (Cas. I. 226, 1904. B. p. 741).

3. În conformitate cu art. 585 codul civil, numai proprietarul poate cere hotărânicia despre proprietățile lipite de moșia sa. (Cas. I, 1 Iunie 1909. B. p. 713).

4. Proprietarul are dreptul să-și îngreădească locul său însă acest drept nu se poate exercita cu călcarea dreptului de folosință al locatarului. (Judec. ocol IV Buc., 30 Nov. 1920. *Curier Jud.* 6/921).

5. Potrivit principiilor de drept, puterea de a judeca a Președintelui Tribunalului în materie de ordonanțe prezidențiale, se regulează totdeauna după competența Tribunalului din care face parte; prin urmare el n'ar putea în principiu, lua pe calea excepțională prevăzută de art. 66 bis pr. civ., vre-o măsură într-o afacere care ar fi dată de lege în competența unei alte jurisdicțiuni, mai ales unei jurisdicțiuni administrative.

Primarul unei comune rurale nu este în drept ca să distrugă o împrejmuire construită fără autorizație în afară de raza satului pe imașul locuitorilor satului în devălmășie, de oarece imașul satului potrivit art. 15 legea rurală dela 1864, este proprietatea să-

tenilor iar nu a comunei, apoi nici un text de lege nu-l autoriză ca să ordone distrugerea lucrărilor făcute în afară de raza satului, fără autorizație, căci art. 45 din Legea drumurilor, art. 3 din Regulamentul pentru alinierea satelor și art. 91 din Legea organizării comunelor rurale, singurele în legislația noastră care se ocupă de construcțiile făcute în comunele rurale, dau dreptul de control Primarului comunelor rurale asupra construcțiilor și împrejmuirilor executate în năuntrul vetrei satului și prevăd că ele nu se pot executa fără autorizație, iar în cazul când s'ar executa fără să se fi obținut în prealabil autorizația, el le va putea distruge însă numai în urma hotărârii dată de judecătorul de ocol.

Prin urmare, când o autoritate administrativă ia o asemenea măsură, actul său nefiind un act administrativ de autoritate, ci un fapt material, o simplă cale de fapt, tribunalele ordinare sunt competente a statua asupra fondului acestui conflict de drepturi și deci implicit și Președintele acestor tribunale poate ordona măsuri prevăzute de calea excepțională de referé, dacă bineînțeles se justifică urgența și sunt îndeplinite și celelalte condițiuni prevăzute de art. 66 bis pr. civ.

Președintele tribunalului poate permite pe calea prevăzută de art. 66 bis pr. civ., unui proprietar ca să-și grănițuiască proprietatea sa, de oarece dreptul de grănițuire există pentru orice proprietar al unui bun imobiliar în baza interesului ce-l are de a-și conserva proprietatea aceluși bun și a tot ce se găsește pe el în limitele stabilite prin grănițuire, care este un atribut al dreptului de proprietate; grănițuirea fiind dar o măsură de conservare a proprietății, urgența este inerentă dreptului și deci și acțiunii în justiție care o garantează (Trib. Dorohoi. Ordonanța prezidențială 5581 din 11 Iulie 1922).

CAPITOLUL II

Despre servitudini stabilite de lege.

Art. 586. — Servitudinile stabilite de lege au de obiect utilitatea publică, sau a comunelor, ori acea a particularilor. (Civ. 577, 588; L. agrară, 25; L. regimului apelor (Mon. of. 137/924). Art. 27 urm.; Civ. Fr. 649).

Text. fr. Art. 649. — Les servitudes établies par la loi ont pour objet l'utilité publique ou communale, ou l'utilité des particuliers.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 926;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 686;
NACU, I, p. 896.

Art. 587. — Acele stabilite pentru utilitatea publică sau comunală, au de obiect cărarea sau poteca de lângă marginea râurilor navigabile sau flotabile, construcțiunea sau reparațiunea drumurilor, sau alte lucrări publice sau comunale.

Tot ce privește acest fel de servitudini se determină de către legile sau regulamentele particulare. (Civ. 476, 495; L. regimului apelor (Mon. of. 137/924), Art. 28 urm.; Civ. Fr. 650).

Text. fr. Art. 650. — Celles établies pour l'utilité publique ou communale ont pour objet le marche-pied le long des rivières navigables ou flottables, la construction ou réparation des chemins et autres ouvrages publics ou communaux.

Tout ce qui concerne cette espèce de servitude est déterminé par des lois ou des règlements particuliers.

Doctrină străină

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 927;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 746, 867;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 387 urm.; *Suppl. Servitudes*, 131 urm.;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 207, 362, 686 urm., 891; *Notă sub. Cas. I, 2 Mai 1923, Pand. Rom. 1924-I-223*;
NACU, I, p. 896, 897;
NEGULESCU PAUL, *Adnotațiune sub. Trib. Prahova, s. I, 22 Iunie 1899. Dreptul 6/1902.*

Jurisprudență.

1. Servitutea de drum pe marginea râurilor navigabile sau plutitoare, cum este Dunărea, dă dreptul la acostarea plutelor pe malurile lor. (Cas. I, 272, 1901. B. p. 967).

2. Dispozițiunea din art. 119 din regulamentul relativ la poliția porturilor și malurilor Dunărei, care fixează

la un minimum lungimea căii de halagiu necesară pentru conducerea vaselor, constituie, după art. 587 codul civil o servitute legală, care grevează proprietatea în scop de utilitate publică, și ca atare, în lipsa unei dispoziții formale a legii, proprietarul riveran nu are dreptul la nici o indemnitate pentru uzul ce-l face cei de al treilea de porțiunea de teren destinată

acestei înlesniri a navigației. (Trib. Covurlui I, *Dr.* 62/908, p. 511).

3. După Regulamentul Organic din 1834 râul Bistrița face parte din cele 9 râuri declarate navigabile sau plutitoare.

Art. 476 c. civ., declară râurile navigabile sau plutitoare ca dependințe ale domeniului public.

Doctrina română și străină consideră malurile, porturile și în general tot ce prin destinație și prin accesione serveste la navigabilitatea râurilor, ca dependințe ale domeniului public.

Art. 1844 c. civ., spune că domeniul public este inalienabil și imprescriptibil. Statul poate acorda particularilor concesiuni numai temporare, personale și revocabile cari nu se pot transforma în drepturi de proprietate susceptibile de posesiune sau de convențiuni particulare. (Vezi proiectele legilor asupra apelor 1886, 91 și 96).

Actuala lege asupra regimului apelor din 4 Aug. 1921 (M. Of. No. 97) în

partea 2 art. 33 al. c dispune că: „Rivieranii sunt obligați fără drept de despăgubire să tolereze acostarea vaselor de transport sau plutelor (schelăritul). V. Cap. Expropriieri și Servituți.

Din toate aceste principii, rezultă că dreptul de acostare a plutelor sau schelăritul este un accesoriu al dreptului de navigațiune, și ca atare, este de domeniu public.

Prin urmare, în speță, locuitorii apelanți nu puteau să arendeze acest drept, care nu le aparține, indiferent dacă terenul care se mărginește cu râul Bistrița este sau nu al lor, și deci ei sunt supuși acestei servituți de acostare (schelărit), ca și celei de halagiu, dispozițiilor art. 587 c. civ. și art. 32 și 33 din legea asupra regimului apelor. (Trib. Bacău s. I, sent. civ., din 26 Aprilie 1923. Jur. Gen 1923. No. 1005, Dreptul 34/923).

4. A se vedea: Art. 476. Index și note respective; art. 480 cu notele 6, 9, 14; Art. 577 cu nota 1.

Art. 588. — Legea supune pe proprietari la osebite obligațiuni unul către altul, fără chiar să existe vreo convențiune între dânșii. (Civ. 577, 578, 585, 588, 610; Civ. Fr. 651).

Text. fr. Art. 651. — La loi assujettit les propriétaires à différentes obligations l'un à l'égard de l'autre, indépendamment de toute convention.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 928;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 763; II, p. 253;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.;
PLANJOL, I, ed. 3-a No. 2367.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 692;
NACU, I, p. 898.

Art. 589. — Parte din aceste obligațiuni e regulată de către legile asupra poliției rurale.

Celelalte sunt relative la zidul sau la șanțul comun între vecini, la cazul când se poate înălța un contra-zid, la privirea asupra proprietății vecinului, la scurgerea ștreșinilor, la drumul de trecere. (Civ. 590—619; Civ. Fr. 652).

Text. fr. Art. 652. — Partie de ces obligations est réglée par les lois sur la police rurale;

Les autres sont relatives au mur et au fossé mitoyens, au cas où il y a lieu à contre mur, aux vues sur la propriété du voisin, à l'égout des toits, au droit de passage.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 928;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.;
PLANJOL, I, ed. 3-a, No. 2367.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 692;
 NACU, I, p. 898.

Secțiunea I. — *Despre zidul și șanțul comun.*

Art. 590. — În orașe și la țară, orice zid care servește de despărțire între clădiri, sau între curte și grădină, și între ograde la țară, se socotește comun, dacă nu există titlu sau semn care ar proba contrariul. (Civ. 591 urm., 611, 1200, 1202; Civ. Fr. 653).

Text. fr. Art. 653. — Dans les villes et les campagnes, tout mur servant de séparation entre bâtiments jusqu'à l'héberge, ou entre cours et jardins, et même entre enclos dans les champs, est présumé mitoyen, s'il n'y a titre ou marque du contraire.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 418-423; II, ed. 5-a, p. 597-603;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 932, 936, 937, 942, 944, 947, 948;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 781 urm., II, p. 232;
 DALLOZ, *Rep. Servitudes*, 409 urm.; *Suppl. Servitudes*, 133 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 506 bis, III; 507 bis; 507 bis, II, V și VI;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 398;
 DEMOLOMBE, XI, 317, 319, 321, 323, 327, 328, 328 bis, 330, 333-335, 343, 346, 349;
 HUC, IV, 323-326;
 LAURENT, VII, 512, 526, 528-530, 533, 537, 538, 540;
 MARCADÉ, art. 653, n. 1 și 2; 654, n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 816 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 695 urm., 891, 892; (I, ed. 2-a, p. 182; VII, p. 317; IX, p. 536); *Observație* sub. Cas. Fr., 8 Nov. 905. Curier Jud. 57/906;
 CANTACUZINO MATEI, p. 154, 604;
 NACU, I, p. 899; II, p. 848.

Jurisprudență.

1. Nu se poate atinge proprietatea nimănui, afară de cazul de utilitate publică. Se nesocotește acest principiu când se declară comun la doi vecini, zidul clădit pe proprietatea unuia dintr'înșii. (Cas. I, 220/Iun. 7/83, B. p. 626).

2. Proprietarul unui zid comun nu este proprietar exclusiv pro diviso pentru jumătatea aceluși zid, ci amândoi vecinii sunt de o potrivă coproprietari pro diviso ai totalității zidului, și, prin urmare, din simplul fapt al vânzării unui loc, pe care se află un zid comun nu se poate deduce, fără

o stipulațiune expresă, că măsurătoarea întinderii determinată în actul de vindere-cumpărare, trebuie să înceapă de la jumătatea zidului comun. (Cas. I, 208/901, B. p. 791).

3. Art. 590 c. civ. socotește comun orice zid existând între două clădiri sau între două terenuri împrejmuite.

Prin urmare, zidul care face parte integrantă dintr'o clădire vecină cu un loc împrejmuit poate fi considerat ca comun și prin urmare vecinul nu se poate servi de acest zid pentru a-și sprijini pe el o clădire. (Trib. Fălciu 117 din 1913, Curier Jud. 59/913).

Art. 591. — Este semn de necomunitate când culmea zidului este dreaptă și perpendiculară despre părțile de o parte, iar despre cealaltă parte înfățișează un plan înclinat; în acest caz zidul se presupune că aparține exclusiv proprietarului despre care există planul înclinat. (Civ. 590, 615, 1200, 1202; Civ. Fr. 654).

Text. fr. Art. 654. — Il y a marque de non-mitoyenneté lorsque la sommité du mur est droite et à plomb de son parement d'un côté, et présente de l'autre un plan incliné;

Lors encore qu'il n'y a que d'un côté ou un chaperon ou des filets et corbeaux de pierre qui y auraient été mis en bâtissant le mur.

Dans ces cas, le mur est censé appartenir exclusivement au propriétaire du côté duquel sont l'égoût ou les corbeaux et filets de pierre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 422, 423; II, ed. 5-a, p. 601-603;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 944, 946;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 782;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 427 urm.; *Suppl. Servitudes*, 140 urm., 172;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 508 bis, IV;
 DEMOLOMBE, XI, 337-339, 341;
 HUC, IV, 326;
 LAURENT, VII, 534, 536;
 MARCADÉ, art. 654;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 820 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 695 urm., 891, 892; (I, ed. 2-a, p. 182; IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 154;
 NACU, I, p. 900.

Jurisprudență.

1. Dovada despre necomunitatea unui zid se poate face și prin alte semne, nu numai prin semnul înclinării culmei zidului, precum și prin alte împrejurări de fapt, întrucât dispozițiile art. 591 din codul civil sunt enun-

tative, nu limitative, destul numai ca aceste împrejurări și constatări de fapt să fie de natură a face convingerea judecătorului, și hotărîrea sa în această privință nu cade sub cenzura curtei de Casație. (Cas. I, 228/900 B. p. 773).

Art. 592. — Reparațiunea și reclădirea zidului comun sunt în sarcina tuturilor devălmașilor, și în proporțiune cu dreptul fiecărui. (Civ. 593 ur., 600, 605; Civ. Fr. 655).

Text. fr. Art. 655. — La réparation et la reconstruction du mur mitoyen sont à la charge de tous ceux qui y ont droit, et proportionnellement au droit de chacun.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 424; II, ed. 5-a, p. 603, 604;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 974;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 778, 785;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 488 urm., 492, 498; *Suppl. Servitudes*, 173 urm.;
 DEMOLOMBE, XI, 387, 395;
 HUC, IV, 327;
 LAURENT, VII, 544, 545;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 825;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 684, 685, 703 urm., 721, 728, 729, 733; (IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 154;
 NACU, I, p. 903.

Art. 593. — Cu toate acestea fiecare coproprietar al unui zid comun poate fi apărat de-a contribui la reparațiuni și reclădiri, renunțând la dreptul său, dacă însă zidul comun nu ar sprijini vreo clădire a sa. (Civ. 592, 632; Civ. Fr. 656).

Text. fr. Art. 656. — Cependant tout copropriétaire d'un mur mitoyen peut se dispenser de contribuer aux réparations et reconstructions en abandonnant le droit de mitoyenneté, pourvu que le mur mitoyen ne soutienne pas un bâtiment qui lui appartienne.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 232, 424; II, ed. 5-a, p. 356, 604, 605;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 977, 982;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 744, 761, 785, 786, 987;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 501 urm.; *Suppl. Servitudes*, 178 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 510 bis, II; 517 bis, I;
 DEMOLOMBE, XI, 379, 389, 391;
 HUC, IV, 328, 329;
 LAURENT, VII, 502, 537, 548, 550;
 MARCADÉ, art. 656;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 825 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511-2513.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 684, 685, 703 urm., 721, 728, 729, 733; (X, p. 340);
 CANTACUZINO MATEI, p. 154, 155;
 NACU, I, p. 903.

Art. 594. — Fiecare coproprietar poate să zidească în contra unui zid comun și să bage grinzi sau legături în toată grosimea zidului lăsând 54 milimetre despre vecin, fără prejudiciul dreptului ce are vecinul ca să scurteze acele grinzi până în jumătatea zidului, în caz când și el ar voi a pune grinzi tot în acele locuri, sau a lipi un coș. (Civ. 595, 599, 610, 611; Civ. Fr. 657).

Text. fr. Art. 657. — Tout copropriétaire peut faire bâtir contre un mur mitoyen, et y faire placer des poutres ou solives dans toute l'épaisseur du mur, à cinquante-quatre millimètres (deux pouces) près, sans préjudice du droit qu'a le voisin de faire réduire à l'ébauchoir la poutre jusqu'à la moitié du mur, dans le cas où il voudrait lui-même asseoir des poutres dans le même lieu, ou y adosser une cheminée.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 960;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784, 786; II, p. 572;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 511 urm.; *Suppl. Servitudes*, 184 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 827;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511-2513.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 706 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 904;
 RĂDULESCU SILIU, *Observație sub. Cas. Fr. civ.*, 31 Ian. 1912. Dreptul, 45/1912.

Art. 595. — Orice coproprietar poate să înalțe zidul comun, dară e dator a face¹⁾ singur cheltuiala înălțării, reparațiunile de întreținere pentru partea înălțată, și totodată²⁾ păgubirile pentru sarcina cauzată zidului comun în proporțiune cu înălțimea. (Civ. 596 urm., 599; Civ. Fr. 658).

Text. fr. Art. 658. — Tout copropriétaire peut faire exhausser le mur mitoyen; mais il doit payer seul la dépense de l'exhaussement, les réparations d'entretien au-dessus de la hauteur de la clôture commune, et en outre l'indemnité de la charge en raison de l'exhaussement et suivant la valeur.

Doctrină străină:

AUBRY ET RAU, II, p. 425-428; II, ed. 5-a, p. 605-609;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 961-964;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 529 urm.; *Suppl. Servitudes*, 191 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 513 bis, III: 514 bis, I și III; 516 bis;
 DEMOLOMBE, XI, 398, 400, 405-408, 416;
 DURANTON, V, 335;
 HUC, IV, 332, 333;
 LAURENT, VII, 553 urm., 555, 557, 559, 560, 562, 563;
 MOURLON ed. 7-a, I, p. 828.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 706 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 904.

Jurisprudență.

1. Nici art. 595 nici vre-un alt text de lege nu îndatorește pe cel ce înalță un zid comun de a obține, mai înainte de a începe lucrarea, consimțământul celui alt proprietar. De și se susține că art. 599 care cere acest consimțământ când e vorba de a găuri zidul comun, de a alătură sau sprijini vre-o lucrare de el, trebuie a se aplică *a fortiori* când e vorba de înălțare, căci dacă trebuie consimțământ pentru aceste lucrări de mică importanță, cu atât mai mult trebuie când e vorba de înălțarea zidului comun; însă în ipoteza art. 595, legiuitorul a luat toate măsurile pentru salvagardarea interesului celui alt, în cât n'a mai găsit necesar a obligă pe

constructor a cere consimțământul. În cazul art. 599 legiuitorul, cerând acest consimțământ a pus o pedecă constructorului care nu a pus-o în ipoteza art. 595, și bine a făcut, căci când e vorba de cazurile prevăzute de art. 599 aceste lucrări pot în adevăr vătăma interesele proprietarului fără a contribui la înfrumusetarea edificiului, pe când în cazul art. 595, unde e vorba de înălțarea zidului, deci mai totdeauna de o construcțiune nouă, nu e de admis că constructorul ar întreprinde lucrări atât de mari și costisitoare numai pentru a vătăma pe coproprietar, temere pe care însă a avut-o în ipoteza art. 599. (Trib. Vaslui, 280. Oct. 31/91. *Dr.* 3/92).

2. A se vedea : art. 598 cu nota 1.

Art. 596. — Dacă zidul comun nu e în stare a purtă greutatea înălțării, cel ce vrea să-l înalțe e dator a-l face din întreg din temelie cu cheltuiala sa, și orice adaos în grosime să-l facă pe locul său. (Civ. 595, 597 ur., 599; Civ. Fr. 659).

Text. fr. Art. 659. — Si le mur mitoyen n'est pas en état de supporter l'exhaussement, celui qui veut l'exhausser doit le faire reconstruire en entier à ses frais, et l'excédent d'épaisseur doit se prendre de son côté.

1), 2) Aci lipsește vorba „a plăti”, după cum este, de altfel în textul francez. Legiuitorul român a tradus cuvântul francez „payer” prin „a face”.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 426; III, ed. 5-a, p. 607;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 964 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 544 urm.; *Suppl. Servitudes*, 198;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 514 bis, II;
 DEMOLOMBE, XI, 404;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 828.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 706 urm.;
 CANTAOUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 904.

Art. 597. — Vecinul care n'a contribuit la înălțare, poate câștiga dreptul de comunitate plătind cheltuiala jumătate, precum și prețul pe jumătate al locului, ce s'ar fi întrebuintat pentru îngroșarea zidului. (Civ. 596, 598, 599; Civ. Fr. 660).

Text. fr. Art. 660. — Le voisin qui n'a pas contribué à l'exhaussement, peut en acquérir la mitoyenneté en payant la moitié de la dépense qu'il a coûté, et la valeur de la moitié du sol fourni pour l'excédent d'épaisseur, s'il y en a.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 967;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 781, 786, 857;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 828;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2507-2510.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 715 urm.;
 CANTAOUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 905.

Art. 598. — Orice vecin al unui zid poate să-l facă comun în parte sau tot plătind stăpânului zidului jumătate din valoarea sa, sau jumătate din valoarea părții ce vrea să facă comună, precum și jumătate din valoarea locului pe care este clădit zidul. (Civ. 597, 599, 611, 612, 623, 625; Civ. Fr. 661).

Text. fr. Art. 661. — Tout propriétaire joignant un mur, a de même la faculté de le rendre mitoyen en tout ou en partie, en remboursant au maître du mur la moitié de sa valeur ou la moitié de la valeur de la portion qu'il veut rendre mitoyenne, et moitié de la valeur du sol sur lequel le mur est bâti.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 423, 429-432; II, ed. 5-a, p. 603, 610-615;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 950, 951, 953-958;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 781, 786, 788, 857;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 448 urm.; *Suppl. Servitudes*, 144 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 515 bis; 515 bis, II și V;
 DEMOGUE I, *Sources des Obligations*, I, p. 70; III, p. 117;
 DEMOLOMBE, XI, 336, 347, 353, 359-365, 367, 369-372, 374;
 HUC, IV, 335-340, 342;
 LAURENT, VII, 505, 506, 508 urm., 512, 519;

MARCADE, art. 661, n. 1 și 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 818;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2514-2518.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 694, 716, 729 urm., 733, 791, 892; (X, p. 479; XI, p. 89);
Observație sub. Trib. civil Boulogne sur Seine, 11 Nov. 904. Curier Jud. 19/1906;
Observație sub. Justiția de Pace din Alban (Farn), 15 Iunie 910. Curier Jud. 61/910;
Nota sub. Justiția de Pace din Thenon (Dordogne), 28 Nov. 921. Curier Jud. 41/923;
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 905.

Jurisprudență.

1. Proprietarul unui zid despărțitor, făcut pe pământul său uzează de dreptul său, când face zidul mai mic sau mai mare de 2 m., și numai când zidul va deveni comun, prin rescumpă-

rare, vecinul are dreptul să ceară înălțarea zidului până la 2 metri. Un proprietar nu poate cere ca vecinul său să contribuiască pentru un zid mai înalt de 2 metri. (Trib. Dolj I, Dr. 39/902).

Art. 599. — Unul din vecini nu poate găuri zidul comunici să alăture sau să sprijine de dânsul vreo lucrare, fără consimțământul celuilalt.

In caz de împotrivire el nu poate face aceasta fără a regula mai întâiu prin experți mijloacele necesare pentru ca acea lucrare să nu vateme drepturile celuilalt. (Civ. 594 urm., 611; Civ. Fr. 662).

Text. fr. Art. 662. — L'un des voisins ne peut pratiquer dans le corps d'un mur mitoyen aucun enfoncement, ni y appliquer ou appuyer aucun ouvrage sans le consentement de l'autre, ou sans avoir, à son refus, fait régler par experts les moyens nécessaires pour que le nouvel ouvrage ne soit pas nuisible aux droits de l'autre.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 425; II, ed. 5-a, p. 605, 606;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 970, 971;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 780, 784;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 471 urm., 514 urm.; *Suppl. Servitudes*, 154 urm., 185 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 516 bis;
 DEMOLOMBE, XI, 366, 411, 412, 416, 417;
 HUC, IV, 347;
 LAURENT, VII, 553, 554;
 MARCADE, art. 662;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 630;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 707, 714, 715, 750, n. 1;
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 905.

Jurisprudență.

1. După art. 599 din codul civil, unul din vecini nu poate găuri zidul comunici să alăture sau să sprijine pe dânsul vreo lucrare, fără consimțământul celuilalt.

Prin urmare, dacă asemenea lucrări

nu se pot face într'un zid comun, cu atât mai mult nu se pot face într'un zid care este proprietatea exclusivă a unui singur vecin. (Cas. I, 692 din 13 Dec. 1910, B. p. 1717, Jurispr. 5/1911).

2. A se vedea și nota No. 1 de sub art. 595.

Art. 600. — Fiecare poate în orașe și suburbie a îndatoră pe vecinul său, a contribui la clădirea și repararea îngrădirii ce desparte casele, curțile și grădinile lor; înălțimea îngrădirii se va hotărî după regulamentele particulare, sau după obiceiul obștesc, și în lipsă de reglemente și de obicei, înălțimea zidului va fi cel mult de 2 metri socotindu-se și coama. (Civ. 481, 585, 592 urm.; Civ. Fr. 663).

Text. fr. Art. 663. — Chacun peut contraindre son voisin, dans les villes et faubourgs, à contribuer aux constructions et réparations de la clôture faisant séparation de leurs maisons, cours et jardins assis èsdites villes et faubourgs: la hauteur de la clôture sera fixée suivant les réglemens particuliers ou les usages constants et reconnus; et, à défaut d'usages et de réglemens, tout mur de séparation entre voisins, qui sera construit ou rétabli à l'avenir, doit avoir au moins trente-deux décimètres (dix pieds) de hauteur, compris le chaperon, dans les villes de cinquante mille âmes et au-dessus, et vingt-six décimètres (huit pieds) dans les autres.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 231-234; II, ed. 5-a, p. 354-358;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 980, 981, 983-985;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 743, 761, 781, 785, 788;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 503 urm., 549 urm.; *Suppl. Servitudes*, 181 urm., 199 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 517 bis, II, III și V;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, III, p. 335;
 DEMOLOMBE, XI, 378, 380-382, 383 bis, 384, 384 bis, 386;
 DURANTON, V, 323;
 HUC, IV, 348, 349;
 LAURENT, VII, 497, 498, 500, 501, 503;
 MARCADÉ, art. 663, n. 1;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 819;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2388-2390.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 677, 680 urm., 720, 729, 733, 892; (X, p. 340; XI, p. 89);
 CANTACUZINO MATEI, p. 154;
 NACU, I, p. 903;
 SCRIBAN TRAIAN, „Obligația vecinilor de a contribui la construcția gardurilor“, *Curier Jnd.* 2/916.

Jurisprudență.

1. Dispozițiile art. 600 c. civ., după care fiecare poate, în orașe și suburbii, a îndatoră pe vecinul său a contribui la clădirea și reparațiunea îngrădirii ce desparte casele, curțile și grădinile lor, sunt enunțiative, iar nu limitative, astfel încât s'ar aplica și atunci când ar fi vorba de o vie. Dar din partea finală a acestui articol rezultă că cuvântul „îngrădire“, întrebunțat la începutul articolului, se referă numai la ziduri, nu la alt mod de a limita proprietățile, cum sunt gardurile sau zaplazurile. Această interpretare, admisă și de doctrină, își are explicațiunea foarte firească în aceea, că lezuitorul a înțeles a obliga pe vecin la edificarea unui semn despărțitor durabil, care

să permită a evita pe viitor procesele, iar nu la întocmirea unor semne, cari se disting cu ușurință și a căror re-
 întocmire dă loc din nou la procese. (Trib. Ilfov I, *Dr.* 61/902).

2. Expresiunea „îngrădire“ întrebunțată în art. 600 c. civ., se referă numai la ziduri iar nu la alt mod de a limita proprietățile cum sunt zaplazurile sau gardurile și această interpretare rezultă din chiar termenii „clădire“ și „zid“ întrebunțati în textul legii și care nu se pot referi decât la niște semne despărțitoare durabile care să evite pe viitor neînțelegerile dintre vecini cu privire la întinderea proprietăților lor și care ar fi inevitabile când semnele s'ar distruge cu ușurință sau ar dă loc la reparațiuni continue.

Prin urmare, Tribunalul dă o bună

interpretare art. 600 c. civ., când respinge acțiunea prin care unul din proprietarii vecini, care a construit un gard de scânduri ca semn despărțitor între proprietatea sa și aceea a vecinului său, a cerut ca acesta să fie obligat la jumătate costul aceluia gard. (Cas. I, decizia No. 517, din 5 Noem. 1914. Jurispr. Rom. 1915 p. 18, Curier Jud. 21/915).

3. a) Din textul art. 630 c. civ., rezultă neîndoios că e vorba numai de un zid, iar nu de alt mod de limitare a proprietăților, și că legiuitorul a căutat să oblige pe vecin să contribuie numai pentru acest fel de îngrădire, care să delimiteze proprietățile într'un chip cât mai statornic, pentru a se înlătura uzurpările, certurile și contestațiile între vecini.

b) Deși legea autoriză pe oricare din vecini să reclame dela celalt a contri-

bui la cheltuiala comună a unui zid despărțitor, totuș proprietarul care voeste să construiască un asemenea zid comun și să constrângă pe vecinul său a contribui la cheltuiala, trebuie, în primul loc și în mod prealabil, să stabilească, pe cale de bună învoială sau pe cale de judecată, în caz de neînțelegere între părți locul pe unde urmează a se face îngrădirea, felul materialelor, necesitatea despărțirii și stabilirea devizului de cheltuieli, după valoarea ambelor proprietăți vecine.

Neprocedând astfel, vecinul care a construit singur și numai cu cheltuiala sa zidul despărțitor, numai poate în urmă să silească pe celalt vecin să contribuie la jumătate din costul lucrării, căci se consideră că a renunțat la dispozițiile art. 600 c. civ. (Trib. Botoșani 1913, Dreptul, 1915 p. 638).

4. A se vedea : art. 598 cu nota 1.

Art. 601. — Când se reclădește un zid comun sau casă toate servituțiile active și pasive se perpetuă în privirea noului zid sau a noii case, fără a se putea însă îngreuna dacă reclădirea s'a făcut mai înainte de împlinirea prescripțiunii. (Civ. 636 ur., 640, 1890, 1895; Civ. Fr. 665).

Text. fr. Art. 665. — Lorsqu'on reconstruit un mur mitoyen ou une maison, les servitudes actives et passives se continuent a l'égard du nouveau mur ou de la nouvelle maison sans toutefois qu'elles puissent être aggravées, et pourvu que la reconstruction se fasse avant que la prescription soit acquise.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens* 1148 urm.;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 500;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 855, 858;
CANTAUZINO MATEI, p. 154;
NACU, I, p. 903.

Jurisprudență.

1. Proprietarul fondului aservit de o servitute de vedere, legalmente dobândită de proprietarul vecin nu poate să construiască pe acel fond în locul caselor vechi altele cu două etaje, împiedcând astfel exercițiul servituții de vedere, chiar dacă regulamentul de

construcțiuni al comunei respective o preste pe acea stradă construirea caselor cu un singur etaj, întrucât un asemenea regulament nu poate să desființeze drepturile de servitute reală dobândite anterior decretării lui. (Cas. s. unite. No. 10, 1915, Jurispr. Rom. 1915, p. 484).

Art. 602. — Toate șanturile între două proprietăți se socotesc comune de nu va fi titlu sau semn contrariu. (Civ. 480, 590, 603 ur., 1200 ur.; Pr. civ. 355; Civ. Fr. 666).

Text. fr. Art. 666. — Tous fossés entre deux héritages sont présumés mitoyens s'il n'y a titre ou marque du contraire.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
 AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617, nota 68, 618, 619;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 780, 781 urm., 783;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 571 urm.; *Supplément*, Servitudes, 207 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis, 523 bis;
 DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
 DURANTON, V, 349, 354, 355, 356, 360;
 HUC, IV, 357;
 LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
 MARCADÉ II, 616;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
 PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 51, 645, 647 urm., 651, 657, 667-669, 672, 680;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2509, 2510;
 SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
 THIRY I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701, n. 3, 725 urm.; (VII, p. 317 urm.; IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155, 604;
 NACU, I, p. 901; II, p. 848.

Art. 603. — Este semn de necomunitate când pământul e înălțat sau aruncat numai de o parte a șanțului. (Civ. 602, 604, 1200, 1202; Civ. Fr. 667).

Text. fr. Art. 667. — Il y a marque de non mitoyenneté lorsque la levée ou le rejet de la terre se trouve d'un côté seulement du fossé.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
 AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617, nota 68, 618, 619;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998, 1002 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 785;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 571 urm.; *Supplément*, Servitudes, 207 urm.; 213 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis; 523 bis;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, III, p. 335;
 DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
 DURANTON, V, 349, 354-356, 360;
 HUC, IV, 357;
 LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
 MARCADÉ, II, 616;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
 PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 57, 645, 647 urm., 651, 657, 667-669, 672, 680;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2512;
 SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
 THIRY, I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701 n. 3, 725 urm.; (IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 901.

Art. 604. — Șanțul se socotește a fi exclusiv al aceluia în partea căruia pământul e aruncat. (Civ. 603, 1200, 1202; Civ. Fr. 668).

Text. fr. Art. 668. — Le fossé est censé appartenir exclusivement à celui du côté duquel le rejet se trouve.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
 AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617 nota 68, 618, 619;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998, 1004;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 785, 787;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 571 urm.; *Suppl. Servitudes*, 207 urm., 218 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis; 523 bis;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, I, p. 70;
 DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
 DURANTON, V, 349, 354-356, 360;
 HUC, IV, 357;
 LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
 MARCADÉ, II, 616;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
 PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 51, 645, 647 urm.; 651, 657, 667-669, 672, 680;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511, 2515;
 SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
 THIRY, I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701, n. 3, 725 urm.; (IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 901.

Art. 605. — Șanțul comun trebuie întreținut cu cheltuiala comună. (Civ. 592; Civ. Fr. 669).

Text. fr. Art. 669. — Le fossé mitoyen doit être entretenu à frais communs.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1116;
 AUBRY ET RAU, II, § 198, p. 334; § 222, p. 617, nota 68, 618, 619;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 989 urm., 995, 997, 998, 1005;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 585; *Suppl., Servitudes*, 220 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 521 bis; 523 bis;
 DEMOLOMBE, XI, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 479;
 DURANTON, V, 349, 354-356, 360;
 HUC, IV, 357;
 LAURENT, VII, 537, 570-573, 575, 586; VIII, 32 urm.;
 MARCADÉ, II, 616;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 832 urm.;
 PANDECTES FR., *Mitoyenneté*, 51, 645, 647 urm., 651, 657, 667-669, 672, 680;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511;
 SIREY, *Fossé*, 70 urm.;
 THIRY, I, 779.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 701, n. 3, 725 urm.; (IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155.

Art. 606. — Orice gard ce desparte două proprietăți se socotește comun afară dacă numai una singură din două proprietăți va fi îngrădită, sau de nu va fi un titlu sau posesiune îndestulătoare care să constate din contră. (Civ. 590 urm., 602 urm., 609, 1200, 1202, 1846, 1890, 1895; C. p. 355; Civ. Fr. 670).

Text. fr. Art. 670. — Toute haie qui sépare des héritages est réputée mitoyenne, à moins qu'il n'y ait qu'un seul des héritages en état de clôture, ou s'il n'y a titre ou possession suffisante au contraire.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1112, 1118, 1121;
 AUBRY ET RAU, II, ed. 5-a, § 222, p. 602, 619-621;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 948, 1006;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 784, 785;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 601 urm.; *Suppl. Servitudes* 209, 222 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 524 bis; 527 bis VI;
 DEMOLOMBE, XI, 349, 350, 450, 468, 469, 471-473, 475, 477, 478, 481;
 DURANTON, V, 314, 368, 370;
 LAURENT, VII, 540, 576-582, 585;
 MARCADÉ, II, 617-619;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 834 urm.;
 PANDECTES FR., *Arbres*, 109; *Mitoyenneté*, 690, 693, 696, 703, 708;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2520;
 SIREY, *Haie*, 58, 59, 61.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 730 urm.; (VII, p. 317; IX, p. 536);
 CANTACUZINO MATEI, p. 154, 155, 604;
 NACU, I, p. 901; II, p. 848.

Art. 607. — Nu e ertat a sădi arbori cari cresc înalți decât în depărtarea hotărîtă de reglementele particulare ¹⁾ sau de obiceiurile constante și recunoscute și în lipsă de reglemente și de obiceiuri, în depărtare de 2 metri, dela linia despărțitoare a celor două proprietăți pentru arborii înalți și de o jumătate metru pentru celelalte plantațiuni și garduri vii. (Civ. 480, 489—491, 586, 608 urm., 627, 639, 1790; Civ. Fr. 671).

Text fr. Art. 671. — Il n'est permis de planter des arbres de haute tige qu'à la distance prescrite par les réglemens particuliers actuellement existants ou par les usages constants et reconnus; et, à défaut de réglemens et usages, qu'à la distance de deux mètres de la ligne séparative des deux héritages pour les arbres à haute tige, et à la distance d'un demi-mètre pour les autres arbres et haies vives.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1130, 1133;
 AUBRY ET RAU, II, ed. 4-a, § 197, p. 212, nota 9, 213, 215; ed. 5-a, p. 324-329;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1008 urm., 1010, p. 734, 735; 1011, p. 786, 737, 1014;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 753, 784;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 651, 659;
 DEMANTE ET COLMÉT DE SANTERRE, II, 527 bis I;
 DEMOGUE, I, *Sources des obligations*, IV, p. 397;
 DEMOLOMBE, XI, 485 urm., 489, 491-496, 499, 501, 502, 502 bis;
 DURANTON, V, 384, 386, 388-391;
 HUC, IV, 364, p. 455;
 LAURENT, VIII, 2-15;
 MARCADÉ, II, 621-623;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 838 urm.;
 PANDECTES FR., *Arbres*, 135, 137, 149 urm., 163, 165, 166, 207, 217, 225, 257, 264 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2914;
 THIRY, I, 782;
 TROPLONG, *Prescription*, I, 346.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 327, 736 urm.; *Notă*, sub. Trib. Muscel, 2 Ian. 1924-
 Jur. Gen. 1924, No. 2305;
 BOTEZ CORNELIU, *Noul codice de ședință al Judecătorului de Ocol*, p. 339;
 CANTACUZINO MATEI, p. 153;
 NACU, I, p. 905.

1) In art. francez 671, se zice imediat: „actuellement existants”.

Jurisprudență.

1. Dreptul de a avea arbori cari cresc înalți, la o distanță mai mică decât cea hotărâtă de lege se poate dobândi prin prescripțiune de către arborii plantați la o distanță mai mică ar fi existat timp de 30 ani fără ca vecinul să fi cerut scoaterea lor.

Această prescripțiune este achizitivă iar nu liberatorie întrucât acest drept fiind o mărginire a dreptului de proprietate, stabilită în interesul vieții comune, impune o sarcină vecinului și anume aceea de a suferi niște plantații cari depreciază fondul său. (Trib. Muscel, Apr. 1914; *Dr.* 1914, p. 320).

2. a) Distanța legală ce trebuie să existe în privința arborilor înalți ce cresc pe linia despărțitoare a două proprietăți, se determină, în lipsă de regulamente particulare, de obiceiuri locale constante (statornicite) și recunoscute, conform art. 607 din codul civil.

b) Aceste obiceiuri trebuie să fie constante și recunoscute în localitate, și să fi fost aplicate ca o regulă generală, pentru ca o simplă îngăduință să nu poată fi luată drept obicei.

c) Aprecierea judecătorilor de fond scapă, în această privință, de orice control superior. (Trib. Muscel, 5 Oct. 1923, *Bul. Trib. Muscel*, Ian. 1924, *Jur. Gen.* 1924 No. 432).

3. a) Dreptul de a avea plantații (arbori sau garduri vii), la o distanță mai mică de cât cea legală (doi metri pentru arborii cari cresc înalți și jumătate metru pentru celelalte plantații și garduri vii) poate fi dobândit prin prescripție, de câte ori arborii plantați sau răsăriți la o distanță mai mică de cât cea arătată mai sus, au avut ființa timp de 30 ani, fără ca vecinul să fi cerut desființarea lor.

b) Oprirea de a avea plantații la o distanță mai mică de cât cea statornicită de lege, este edictată în interesul comun al vecinătății, ca o restricție a dreptului de proprietate, iar nu ca o servitute a locului plantat.

c) Vecinul care face plantații, contrar regulei statornicite de art. 607 c. civil, oreează o sarcină celui alt fond, a cărui proprietate suferă din cauza existenței acelor plantații. Prin urmare, prescripția pe care o poate invoca autorul plantațiilor, spre a dobândi dreptul acestei servitute, este achizitivă iar nu liberatorie.

d) În baza acestui principiu vecinul care a avut timp de 30 ani, arbori ce cresc înalți la o distanță mai mică de cât doi metri de hotarul celui alt vecin, dobândește prin prescripția achizitivă dreptul de a păstra acei arbori. (Trib. Muscel, 2 Ian. 1924, *Bul. Trib. Muscel*, 7/924, *Jur. Gen.* 1924, No. 2305).

Art. 608. — Vecinul poate cere ca arborii și gardurile vii puși la o distanță mai mică să se scoată.

Acela pe a cărui proprietate se întind crăcile arborilor vecinului poate să-l îndatoreze a le tăia.

Dacă rădăcinile se întind pe pământul său are drept a le tăia singur. (Civ. 489—491, 607, 623, 625; Civ. Fr. 672).

Text. fr. Art. 672. — Le voisin peut exiger que les arbres et haies plantés à une moindre distance soient arrachés.

Celui sur la propriété duquel avancent les branches des arbres du voisin, peut contraindre celui-ci à couper ces branches.

Si ce sont les racines qui avancent sur son héritage, il a le droit de les y couper lui-même.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1130, 1131, 1133;

AUBRY ET RAU, II, ed. 4-a, § 197, p. 212, nota 9, 213, 215; ed. 5-a, p. 324-330, 331, nota 29;

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1010, p. 734, 735; 1011, p. 736, 737; 1013, 1014, 1015,

p. 743; 1016, 1017;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 753;

DALLOZ *Rép. Servitudes*, 651, 659;

DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 527 bis I, II;

DEMOLOMBE, XI, 485 urm., 489, 491-496, 499, 501, 502, 502 bis, 506-509, 511-513;

DURANTON, V, 384, 386, 388-391, 394, p. 426, 427; 400, p. 431, 432;

HUC, IV, 364, p. 455;

LAURENT, VIII, 2-15, 17-22, 24;

MARCADE, II, 621-625;

MOURLON, ed. 7-a, I, p. 841 urm.;

PANDECTES FR., *Arbres* 135, 137, 149 urm., 163, 165, 166, 207, 217, 225, 257, 264 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2914;
 THIRY, I, 782;
 TROPLONG, *Prescription*, I, 346, 347, 351.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 327, 736 urm.; (XI, p. 90);
 CANTACUZINO MATEI, p. 153;
 NACU, I, p. 906.

Jurisprudență.

1. Dreptul de a avea arbori cari cresc înalți, la o distanță mai mică de cât cea hotărâtă de lege, se poate dobândi prin prescripțiune de câte ori arborii plantați la o distanță mai mică ar fi existat timp de 30 ani fără ca vecinul să fi cerut scoaterea lor.

Această prescripțiune este achizitivă iar nu liberatorie, întrucât acest drept fiind o mărginire a dreptului de proprietate, stabilită în interesul vieții

comune, impune o sarcină vecinului și anume aceea de a suferi niște plantații care depreciază fondul său. (Trib. Mușcel, Apr. 1914; Dreptul 1914, p. 320).

2. Proprietarii cari vor stabili că arborii au fost plantați la o distanță mai mică decât aceea legală, pot cere ca ei să fie scoși, fără a avea nevoie de a dovedi că au suferit vre-o pagubă din această cauză. (Trib. Muscel, 5 Oct. 1923. Bul. Trib. Muscel. Ian. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 432).

Art. 609. — Arborii ce se află în gardul comun sunt comuni ca și gardul și fiecare din ambii proprietari e în drept a cere să-i taie. (Civ. 606, 1200, 1202; Civ. Fr. 673).

Text. fr. Art. 673. — Les arbres qui se trouvent dans la haie mytoyenne sont mitoyens comme la haie; et chacun des deux propriétaires a droit de requérir qu'ils soient abattus.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1119;
 AUBRY ET RAU, II, § 222, p. 619, 621;
 BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 1015 urm.;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 807;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 721, 753;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 622 urm.; *Suppl. Servitudes*, 222, 237 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 523 bis;
 DEMOLOMBE, XI, 460, 463, 479, 482, 483;
 DURANTON, V, 361, 376, 379, 381;
 LAURENT, VII, 574, 583, 584, 586;
 MARCADÉ, II, 626;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 338;
 PANDECTES FR., *Arbres*, 111, 126; *Mitoyenneté*, 716, 733;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2914;
 SIREY, *Haie*, 67, 69, 86, 161.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 729, 730, 733 urm.; (IX, p. 536);
 NACU, I, p. 902.

Secțiunea II. — *Despre distanța și lucrările intermediare cerute pentru oare cari construcțiuni.*

Art. 610. — Cel ce face un puț sau o privată lângă un zid fie comun sau nu;

Cel ce vrea să clădească un cămin sau vatră, o fierărie, un cuptor sau sobă, să-i alăture un ocol de vite sau cel

ce vrea să pue lângă zid un magazin de sare, sau grămezi de materii corosive;

E îndatorat să lase depărtarea prescrisă de reglemente și obiceiurile particulare asupra unor asemenea obiecte, sau să facă lucrările prescrise de aceleași legi și reglemente spre a nu aduce vătămare vecinului. (Civ. 489, 491, 599 urm., 998; Civ. Fr. 674).

Text. fr. Art. 674. — Celui qui fait creuser un puits ou une fosse d'aisance près d'un mur mytoyen ou non;

Celui qui veut y construire cheminée ou âtre, forge, four ou fourneau;
Y adosser une étable;

Ou établir contre ce mur un magasin de sel ou amas de matières corrosives;

Est obligé à laisser la distance prescrite par les réglemens et usages particuliers sur ces objets, ou à faire les ouvrages prescrits par les mêmes réglemens et usages, pour éviter de nuire au voisin.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, II, p. 218-220; II, ed. 5-a, p. 332-335;
BAUDRY ET CHAUBEAU, *Des biens*, 998, 1021-1023;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 27, 754;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 681 urm., 698, 703; *Suppl. Servitudes*, 243 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 529 bis, I, II și III;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 329, 397;
DEMOLOMBE, XI, 464, 466, 515, 516, 520 urm., 524;
HUC, IV, 368, 370, 372;
LAURENT, VIII, 26, 27, 29, 32;
MARCADÉ, art. 674, n. 2;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 844;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2912.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 709, n. 4, 750 urm., 888;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
CRISTODORESCU C. și ȘTEFĂNESCU-PRIBOI DEM., *Codul legislației de expropriere*, p. 112;
NACŢ, I, p. 906, 907.

Jurisprudență.

1. Cel ce construind niște latrine, le-au deschis ușile în stradă în fața prăvăliilor și caselor vecinului fără vre-o permisiune din partea primăriei într-o asemenea, astfel că atât aspectul cât și mirosul aduce vătămare, proprietății vecinului, acesta este în drept a reclama în justiție și tribunalul e competent de a judeca acest diferent de oare ce ori ce faptă a omului care aduce prejudiciu altuia, îl obligă a-l repara. (Cas. I, 134/Mai, 18/79, B. p. 385).

2. Deși după art. 610 se lasă alternativa aceluia ce construiește o privată lângă un zid vecin sau de a se retrage, sau de a face lucrări pentru a nu aduce vătămare vecinului, însă acel articol se referă și la reglemente și obiceiuri particulare; or, prin reglementul de salubritate publică votat de consiliul comunal al capitalei, pe lângă lucrările de artă se cere și distanța de 1 metru de proprietatea vecinului.

Prin urmare art. 610 nu se poate aplica de cât conform regulamentului, care la clădiri din nou cere și retragere la distanța reglementară. (Cas. I, 154, Apr. 30/85, B. p. 281).

3. După art. 610, cel ce face o construcție destinată a conține materii corosive, este dator a păstra distanțele prevăzute de regulamentele și obiceiurile particulare, pentru a nu aduce vătămare vecinului; și dispozițiile acestui articol nu sunt limitative, ci se întind la toate cazurile de o analogie învederată. Astfel fiind, dacă cel ce obținând de la primăria capitalei permisiunea de a construi o ghetărie sub condițiunea expresă de a o stabili la o depărtare de 3 metri de fie care vecin, dânsul a construit un bordei, (ceea ce oprește art. 4 reg. municip.) întrebuințat pentru ghetărie la o distanță numai de 2 metri în depărtare de casa vecinului, din care cauză clădirea acestuia s'a umplut de umiditate și a devenit improprie pentru locuire, con-

structorul prin nerespectarea condițiilor impuse de primărie, aducând astfel un prejudiciu vecinului, a contravenit regulilor de distanțe ce se observă de obicei de către municipalitate pentru clădiri de asemenea natură. (Cas. I, 302/Sept. 2/85, B. p. 660).

4. În principiu, ori ce proprietar are dreptul de a cere desdăunări pentru prejudiciul ce i-ar cauză un proprietar vecin, și a cere stricarea lucrurilor care i-ar aduce acest prejudiciu, însă dacă reclamantul nu se plânge de vre un prejudiciu actual ce i-ar cauză privăta vecinului, ei de faptul că ea nu e construită în mod igienic și conform regulamentului municipal, în acest caz el neputând a se substitui în drepturile autorității municipale, nu poate pretinde ca vecinul să-și facă privata conform regulamentului municipal, și nici prin urmare a fi dânsul autorizat a o face în caz de neexecutarea acestuia. (Trib. Ilfov, I, Febr. 17/89, Dr. 17/89).

5. Art. 610 arată anume care sunt construcțiile ce un proprietar nu poate face pe proprietatea sa fără să lase, despre proprietățile vecine, despărțirea prescrisă de regulamentele și obiceiurile particulare. Dă dar o sentință nemotivată tribunalul care declară că șura construită de vecin a adus o daună celui alt vecin, fără însă a arăta dacă acele daune provin din faptul că șura construită este din acele construcțiuni prevăzute de art. 610, construcțiuni ce tocmai din cauza daunelor ce pot aduce proprietăților vecine sunt ținute a se face la oarecare distanță de aceste proprietăți. (Cas. I, 348/Nov. 12/93, B. p. 126).

6. În acțiunea posesorie, ce are de obiect obligarea vecinului de a desființa latrina, ce a construit fără respectarea distanței regulamentare, pârâțul este în drept să invoace și să dovedească pe cale de excepție mijlocul de apărare, întemeiat pe faptul că acea latrină fusese construită la distanță legală și că numai prin uzur-

parea unui teren, ce i-a făcut însuși reclamantul, ea a rămas la o distanță mai mică, fără să aibă nevoie pentru aceasta să intenteze o acțiune petitoare. (Cas. I, 430/94, B. p. 1253).

7. Ingrădirea adusă exercițiului dreptului de proprietate prin dispozițiile art. 610 c. civil, potrivit căruia cel ce voeste a clădi pe proprietatea sa un cuptor sau o sobă este îndatorat să observe o anumită distanță de la proprietatea vecinului constituie, din punctul de vedere al distanței la care se poate construi, o sarcină sau o obligațiune având caracterul unei servituti legale, care se poate exercita în lipsă de regulamente și obiceiuri particulare prin bună înțelegere iar în caz de neînțelegere, exercițiul ei se regulează de justiție prin experți numiți conform art. 599 c. civil. (Apel Galați, II, Dr. 35/912, p. 274).

8. După art. 610 din codul civil, cel ce face un puț sau o hazna lângă un zid, fie comun sau nu, un cămin sau vatră, o fierărie, un cuptor de sobă, un ocol de vite, un magazin de sare sau de materii corosive, este obligat să lase despărțirea prescrisă de regulamente și obiceiul locului, și să facă lucrările prescrise de regulamente, spre a nu aduce vătămare vecinului, iar după art. 67 din regulamentul de construcțiuni și alinieri al orașului București din 1890, cel ce clădește haznaua lângă zidul vecinului va respecta, între altele și distanța de un metru de la acest zid.

Că oricare ar fi caracterul enumerativ din art. 610 din codul civil, judecătorii pot aprecia dacă lucrările asupra cărora nu se pronunță întră sau nu în categoria celor arătate de lege.

Prin urmare este lăsat la aprecierea instanței de fond de a decide dacă printr'o rea construcțiune a instalațiunei de apă și canal s'a cauzat sau nu unui vecin vreo pagubă. (Cas. I, 12 Iunie 1913, B. p. 1363).

Secțiunea III. — Despre vederea în proprietatea vecinului.

Art. 611. — Unul din vecini nu poate face fără consimțământul celui alt, nici într'un chip, fereastră, sau deschidere într'un zid comun. (Civ. 594, 599 urm., 623, 998; Civ. Fr. 675).

Text. fr. Art. 675. — L'un des voisins ne peut sans le consentement de l'autre, pratiquer dans le mur mitoyen aucune fenêtre ou ouverture, en quelque manière que ce soit, même à verre dormant.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 428; II, ed. 5-a, p. 609, 610;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1026;
BUNOIR, *Propriété et contrat*, ed. a 2-a, p. 240;

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 751, 773, 784;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 526 urm., 723 urm.; *Suppl. Servitudes*, 188 urm., 247 urm.;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 397;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2511;

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893;
NACU, I, p. 908.

Jurisprudență.

1. Deschiderea unei ferestre de lumină (jour de souffrance) în zidul care este înspre proprietatea unui vecin, nu constituie o manifestare abuzivă a dreptului de proprietate, vecinul n-ue întru nimic lezat, aerul și lumina de pe proprietatea sa, nefiind susceptibile de apropietaune. (C. Apel Buc. s.

IV 203 din 16 Dec. 1913. Curier Jud. 58/914. Dreptul 1914, p. 39).

2. Chestiunea dacă o deschidere făcută într'un zid are caracterul unei ferestre spre vedere sau numai pentru lumină e o chestie de apreciere a judecătorului de fond. (C. Apel Buc. s. IV. 203 din 16 Dec. 1913. Curier Jud. 58/914. Dreptul 1914, p. 39).

Art. 612. — Nimeni nu poate avea vedere¹⁾ sau ferestre spre vedere, nici balcoane sau alte asemenea asupra proprietății îngrădite sau neîngrădite a vecinului său, de nu va fi o distanță de 19 decimetre între zidul pe care se deschid aceste vederi și proprietatea vecină. (Civ. 489 urm., 570, 601, 608, 614, 618, 620, 623, 634, 637, 639 urm.; Civ. Fr. 678).

Text. fr. Art. 678. — On ne peut avoir des vues droites ou fenêtres d'aspect, ni balcons ou autres semblables saillies sur l'héritage clos ou non clos de son voisin, s'il n'y a dix-neuf décimètres (six pieds) de distance entre le mur où on les pratique et ledit héritage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 201-203, 205-207, 209-211, 413-414; II, ed. 5-a, p. 312-314, 317-319, 321-324, 591, 592;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1032, 1034, 1035, 1039, 1041;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 751, 776;
DALLOZ, *Suppl. Servitudes*, 251;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 533 bis, I și II; 535 bis II;
DEMOLOMBE, XII, 528, 547, 560, 562-565, 569-572, 579, 580, 994;
GUILLOUARD, *De la Société*, 389;
HUC, IV, 384, 388;
LAURENT, VIII, 35, 40, 46, 53, 55, 59 urm., 183;
MARCADÉ, art. 678, 679 n. 1, 701, 702;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846 urm.;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2913.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893; *Observație*, sub. Trib. Tutova, 185 din 4 Mai 900. Curier Jud. 31/1906;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 909;
RĂDULESCU SILIU, *Observație*, sub. Trib. civil Paris 19 Febr. 1912. Dreptul 61/1913!

INDEX ALFABETIC

Acțiune posesorie 3, 4.	Ferestre 1, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 13.	Posesorie acțiune 3, 4.	Titluri 3.
Balcoane 6.	Intreruperea posesiunii 8.	Prescripție 3, 7, 9.	Uluci 12.
Clădiri 1, 3, 6, 8, 10, 11.	Lumină 5, 11.	Servitute continuă și apartenentă 3, 7, 8.	Ușă 2.
Construcții 1, 3, 6, 8, 10, 11.	Posesiune, intrerupere 8.	Servitute de picătură 1.	Vecini 1, 3, 9, 11.
Distanță 1, 3, 4, 6, 9, 11, 12, 13.		Servitute de vedere 1-13.	Vedere 1-13.
		Streșină 1.	Zidiri, a se vedea „Clădiri”.

1) Art. francez 678, completează; „vues droites” spre deosebire de: „vues par côté” din art. 679 „vederi piezișe” din art. 613 român.

Jurisprudență.

1. Sub aceleași condițiuni prevăzute de art. 612, intră și acela care voeste a zidi în fața unor ferestre și a streșinii vecinului care a dobândit servitute de vedere și picătură; prin urmare judecata e în drept a determina distanța unde urmează a fi zidul caselor celui ce construiește în fața servituții câștigate de vecin. (Cas. I, 279/Oct. 28/79 B. p. 709).

2. Din modul redacțiunii art. 612 rezultă că el cuprinde tot ce poate intra în categoria servituțiilor de vedere. Deci aci se poate cuprinde și o ușă când se constată în fapt că această ușă poate servi ca vedere în curtea vecinului. (Cas. I, 154/Apr. 30/85, B. p. 282).

3. Din combinația art. 612, 613, 622 și 623 rezultă: 1) că vederea propriu zisă exercitându-se prin mijloace cari o produce într'un mod principal și permanent este regulată și prescrie o distanță; 2) că vederea asupra fondului vecinului care se exercită prin lucrări continue și aparente, cum sunt ferestrele, este considerată ca o servitute continuă și aparentă; 3) că servituțiile continue și aparente se pot dobândi prin titluri sau prin prescripțiune. Or, obligațiunea impusă de legiuitor prin art. 612, că veri ce proprietar nu poate deschide ferestrele de vedere asupra fondului vecinului mai aproape de 19 decimetri, constituie o servitute pasivă; din momentul ce va înfrânge această prescripțiune a legii, începe o reacțiune de liberare a fondului sau de servitute pasivă; mai mult începe în același timp o reacțiune de a obține și o servitute activă asupra fondului vecin, pentru că cine a deschis ferestre spre vedere asupra fondului vecinului la o distanță prohibită începe a posedă asupra aceluși fond în sensul aservirei aceluși fond la vederile sale, și, de oare ce servitute continuă și aparinte este susceptibilă de a fi dobândită prin prescripțiunea de 30 de ani, dacă nu continuă un asemenea exercițiu aparinte pe întreaga această durată, obține servitutea activă de vedere; altfel ar fi derizoriu să se admită că cine-va a obținut o servitute de vedere prin posesiunea de 30 de ani, dacă s'ar permite vecinului să-i modifice vederea ori să o obstrue complet prin construcțiune. De altă parte, după principiile generale de drept, precum un vecin are dreptul nu numai de a se liberă de o servitute pasivă, dar și de a obține o servitute activă, tot asemenea și celalt vecin are dreptul a-l ține în servitutea pasivă prin obstruarea vederii sau printr'alte mijloace legale. Și cine susține a avea o servitute de vedere, naturalmente

sustine că are această servitute în plenitudinea ei, nepătată cu nimic care ar modifica-o, ori ar neutraliza-o; și sarcina dovedirii modificării sau neutralizării cade asupra aceluia pe care l-ar interesa. În față dar a cerințelor legii și a principiilor de drept aci expuse relative la servituțiile de vedere, tribunalul, spre a se convinge dacă este fundată sau nu pretenția cuiva în posesoriu deși e în drept a vedea care este natura acelei servituții, care este durata exercițiului posesiunii ei și dacă vecinul prin clădirea ce a făcut, i-a turburat în adevăr posesiunea nu trebuie însă să se depărteze de acest țărâm, nici a cere și dovedirea altor drepturi străine cauzei, cum este acela al neobstruării vederii; urmând astfel nu numai interpretă într'un mod eronat art. 612, 613, 622 și 623, dar și alunecă după țărâmul posesorului pe acela al petitorului, când găsește servitutea de vedere lipsită de elementul servituții de neobstruarea vederii, și statuează ca și cum i s'ar cere a se pronunță asupra validității dreptului de servitute de vedere activă, iar nu asupra turburării posesiunii exercițiului aceluși drept. (Cas. I, 310/Dec. 14/88. B. p. 1036).

4. Tribunalul chemat a judecă posesorul ca instanță de apel, nu comite exces de putere, când ordonă desființarea unor ferestre înființate în contra legii, menținând însă intacte drepturile părții rezultând din servitutea de vedere, ce ar fi fost dobândită și exercitată mai dinainte, întru cât s'ar mulțumi să observe distanța legală a servitutei ce posedă fondul său. (Cas. I, 27/97. B. p. 36).

5. Dispozițiile art. 612 și urm. din C. civ., nu se aplică ferestrelor, care nu procură nici o vedere pe proprietatea vecină, ci permit numai proprietarului imobilului de a primi lumina de sus. (Trib. Tutova. C. Jud. 31/906).

6. Cel ce are în favoarea sa o servitute este în drept să o întrebuinteze, iar proprietarul fondului supus servituții, nu poate face nimic care să schimbe exercițiul acelei servituții și nici să construiască sau să deschidă ferestre, balcoane, etc., decât la o distanță de 19 decimetri. (Cas. I, 14 Febr. 1907. B. p. 210).

7. Deși legea nu prevede formal totuși posesiunea prin care după trei zeci de ani se poate dobândi servitutea de vedere care e o servitute continuă și aparentă, trebuie să îndeplinească cerințele art. 1847 c. civil. (Trib. Ilfov s. I, 598/911. Curier Jud. 41/912).

8. Exercițiul servituții de vedere este continuu și rezultă din însăși dispoziția locurilor fără să fie trebuință de faptul omului. Odată ce proprietarul fondului dominant a clădit la dis-

tanța mai mică de cât cea legală și vecinul l-a lăsat, chiar dacă nu există titlu între ei, clădirea în aceste condițiuni este faptul constitutiv al servituii și din acel moment exercitiul ei continuă indiferent dacă proprietarul fondului dominant locuiește tot timpul în acea clădire ori se servește mereu sau cu întreruperi de această vedere. Numai atunci ar fi întreruptă posesiunea când clădirea ar fi desființată sau modificată așa ca să nu mai exercite vederea, ori când proprietarul fondului șerbit ar face vreo lucrare care ar împiedeca exercitiul vederii. (Trib. Ilfov s. I, 598/911. Curier Jud. 41/912).

9. Din faptul că o persoană a avut timp de 30 ani vedere în proprietatea vecinului, nu urmează numai că vecinul nu l-ar mai putea opri după acel timp să deschidă vedere decât la distanțele legale și că s'a liberat astfel numai de o servitute pasivă, ci a dobândit chiar o servitute activă, fiind că neputând a mai fi oprit, înseamnă că poate deschide vedere așa că fondul robit suportă neajunsurile ce ar rezulta din această vedere în folosul fondului dominant. (Trib. Ilfov s. I, 598/911. Curier Jud. 41/912).

10. Proprietarul fondului șerbit lăsând să se stabilească asupra fondului său servitutea de vedere și întru cât potrivit art. 629 c. civ., trebuie să dea toate mijloacele pentru întrebuintarea ei, iar potrivit art. 634 c. civ., să nu facă nimic pentru a-i scădea întrebuintarea sau a i-o îngreună, urmează că nu poate clădi, sau înălța clădirile existente de cât respectând distanțele legale pentru ca fondul dominant să-și poată exercita servitutea, liber fiind însă a se folosi de dreptul său de proprietate cum va crede de cuviință, dincolo de acele distanțe. (Trib. Ilfov s. I, 598/911. Curier Jud. 41/912).

11. Art. 612 c. civ., prescrie formal, fără a face vreo distincțiune, că nimeni nu poate avea ferestre spre vedere în proprietatea vecinului său, decât la distanța legiuată.

Prin urmare, când instanța de fond motivează că citatul articol oprește nu faptul material al construcției unei ferestre spre proprietatea vecinului, ci faptul juridic, vederea în proprietatea vecinului, și că astfel ar fi îngă-

duit de lege ca un proprietar, care a astupat vederea în proprietatea vecinului prin facerea unei construcții de scânduri, să albă prin aceea fereastră numai lumină; instanța de fond a violat citatul articol prin interpretarea ce i-a dat și a pronunțat o deciziune casabilă. (Cas. II, decizia civilă No. 70, din 18 Martie 1916; Jurispr. Rom. 916, p. 306).

12. Potrivit art. 612 c. civ., nimeni nu poate avea vedere sau ferestre spre vedere asupra proprietății altuia, de nu va fi o distanță de 19 d. m., între zidul pe care se deschid acele vederi și proprietatea vecină.

În specie instanța de fond constatând că, fereastra deschisă de intimată în zidul casei sale, independent de nepăstrarea distanței legale dintre proprietate, are în fața ei uluci înalte de scânduri, cari acoperă și împiedecă vederea spre proprietatea recurentei, cu drept cuvânt a respins cererea de închiderea acestei ferestre, prin care nu se exercită nici un drept de servitute de vedere, lucru ce nici intimata n'a pretins că-l are — iar simpla posibilitate de desființare în viitor a acestor uluci ce împiedecă vederea asupra proprietății recurentei, nu poate justifica un interes actual în executarea unei acțiuni în tăgăduirea dreptului de servitute ce astăzi nu are ființă. (Cas. I, 899 din 26 Sept. 1923. Jur. Gen. 1923, No. 1759; Jur. Rom. 1/1924).

13. Prohibițiunea prescrisă de art. 612 și 613 c. civ., de a se deschide vederi sau ferestre spre vederea directă sau piezișă asupra unei proprietăți vecine îngrădite sau neîngrădite, nu are loc, decât numai în cazurile când nu se va fi respectat, pentru vederile directe, o distanță de 19 decimetri — între zidul casei, în care se deschid aceste vederi și linia despărțitoare de proprietatea vecină — și de 6 decimetri, pentru vederile piezișe; deci deschiderea unor asemenea vederi nu e interzisă, atunci când aceste distanțe vor fi respectate între zidul casei, în care se deschid asemenea vederi, și zidul aflat pe linia despărțitoare a proprietății vecine. (Cas. I, 276 din 22 Febr. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 894. Jur. Rom. 9-10/924).

Art. 613. — Nimeni nu poate avea vederi piezișe pe proprietatea vecinului de nu va fi o distanță de 6 decimetre. (Civ. 489 urm., 601, 614, 623, 634, 637, 639 urm.; Civ. Fr. 679).

Text. fr. Art. 679. — On ne peut avoir de vues par côté ou obliques sur le même héritage, s'il n'y a six décimètres (deux pieds) de distance.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 207, 208; II, ed. 5-a, p. 319, 320; III, ed. 5-a, p. 122, 123;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1032, 1040, 1041;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 751;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 740 urm.; *Suppl. Servitudes*, 251 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 533 bis, II;
 DEMOLOMBE, XII, 551 bis, 566, 567;
 HUC, IV, 384, 385;
 LAURENT, VIII, 42, 47-49;
 MARCADÉ, art. 679 n. 2;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2913.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893;
 CANTACUZINO MATEI, p. 153;
 NACU, I, p. 909.

Jurisprudență.

1. Prohibițiunea preserisă de art. 612 și 613 c. civ., de a se deschide vederi sau ferestre spre vedere directă sau piezișă asupra unei proprietăți vecine îngrădite sau nîngrădite, nu are loc de cît numai în cazurile cînd nu se va fi respectat, pentru vederile directe o distanță de 19 decimetri — între zidul casei, în care se deschid aceste ve-

deri și linia despărțitoare de proprietatea vecină, — și de 6 decimetri pentru vederile piezișe; deci deschiderea unor asemenea vederi nu e interzisă, atunci cînd aceste distanțe vor fi respectate între zidul casei în care se deschid asemenea vederi și zidul aflat pe linia despărțitoare a proprietății vecine. (Cas. I, 276 din 22 Febr. 1924, *Jur. Gen.* 1924, No. 894 *Jur. Rom.* 9-10/924).

Art. 614. — Distanța de care este vorba în cele două articole precedente se socotește de la fața zidului, pe care s'a deschis vederea, și, de va fi balcoane sau alte asemenea, dela linia lor cea din afară, pînă la linia de despărțire a celor două proprietăți. (Civ. 612, 613; Civ. Fr. 680).

Text. fr. Art. 680. — La distance dont il est parlé dans les deux articles précédents, se compte depuis le parement extérieur du mur où l'ouverture se fait, et s'il y a balcons ou autres semblables saillies, depuis leur ligne extérieure jusqu'à la ligne de séparation des deux propriétés.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, 205, 206; II, ed. 5-a, p. 317, 318;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1036, 1037;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 752;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 740 urm.; *Suppl. Servitudes*, 251 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 534 bis;
 DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, 397;
 DEMOLOMBE, XII, 552, 558;
 LAURENT, VIII, 57, 58;
 MARCADÉ, art. 680;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 846 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2913.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 755 urm., 892, 893;
 CANTACUZINO MATEI, p. 153;
 NACU, I, p. 909.

Secțiunea IV. — *Despre picătura streașinilor.*

Art. 615. — Tot proprietarul este dator a-și face streașina casei sale astfel încât apele din ploii să se scurgă pe tărâmul său, sau pe ulițe, iar nu pe locul vecinului său. (Civ. 578, 589, 622, 623, 624, 840, 998; Civ. Fr. 681).

Text. fr. Art. 681. — Tout propriétaire doit établir des toits de manière que les eaux pluviales s'écoulent sur son terrain ou sur la voie publique; il ne peut les faire verser sur le fonds de son voisin.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, II, p. 184, 200, 201, 413; II, ed. 5-a, p. 286, 310, 311, 312, 591;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1042, 1043;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 747;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 789 urm.; *Suppl. Servitudes*, 266 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 536 bis, II;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, IV, p. 397;
DEMOLOMBE, XI, 446; XII, 587, 592, 593, 595;
DURANTON, V, 415;
HUC, IV, 390, 391;
LAURENT, VIII, 72;
MARCADÉ, art. 681 n. 1;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 852;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2911.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 607 nota, 770 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 153;
NACU, I, p. 911.

Jurisprudență.

1. Este de principiu că acela care reclamă un drept de servitute, pe temeiul posesiunii exercitate timp de 30 ani, are drept să ceară respectarea acelei servituti în condițiile în care a exercitat-o. Astfel dacă instanța de fond constată că apa de pe streașină a picat totdeauna direct pe locul vecinului, fără nici o împiedicare din partea acestuia, dărâmarea unei construcțiuni făcute de vecin pentru a împiedică apa să pice direct pe pământ și a o face să se prelingă pe lângă zidul reclamantului aducându-i vătămare, este o consecință imediată a recunoașterii dreptului de servitute. (Cas. I, decizia No. 706 din 27 Nov. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 85. Curier Jud. 19/914).

2. Un teren nefiind obligat a suporta trecerea apelor venind după terenurile vecine decât în atât cât ele se scurg în mod natural și nu când sunt

adunate artificial ca acelea cari curg după acoperământul unei case, trebuie a se lăsa o distanță oarecare între streașina casei și fondul vecin, pentru a evita daune vecinului, iar în caz contrar proprietarul streașinei poate fi obligat să și-o mute, atunci când n'a dovedit că a dobândit acest drept prin vre un titlu, prin prescripția de 30 ani sau prin destinațiunea proprietarului. (Jud. Ivesti, 46/916, Curier Jud. 51/916).

3. Din prevederile art. 615 c. civ., rezultă prezumpțiunea că terenul pe care se face scurgerea streașinilor unei case va aparține proprietarului casei, prezumpțiune de fapt ce poate fi combătută cu proba contrarie, de oarece servitutea picăturai poate fi exercitată independentă și dobândită prin prescripție, fără ca să implice necesarmente și dreptul de proprietate asupra terenului pe care se face scurgerea streașinei. (Cas. I, No. 211, 1919; Jurispr. Rom., 1919, p. 858).

Secțiunea V. — *Despre dreptul de trecere.*

Art. 616. — Proprietarul al cărui loc este înfundat, care nu are nici o eșire la calea publică, poate reclama o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, cu îndato-

rirea de a-l despăgubi în proporțiune cu pagubele ce s'ar putea ocaziona. (Civ. 481, 581, 585, 617 urm., 624, 633, 998; Civ. Fr. 682).

Text. fr. Art. 682. — Le propriétaire dont les fonds sont enclavés, et qui n'a aucune issue sur la voie publique, peut réclamer un passage sur les fonds de ses voisins pour l'exploitation de son héritage, à la charge d'une indemnité proportionnée au dommage qu'il peut occasionner.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 25-28; 30, 31; III, ed. 5-a, p. 42-47, 49-51, 53;
BAUDRY ET CHAUVÉAU, *Des biens*, 1045-1049, 1052, 1059, 1061, 1065;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 756;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 858;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 527 bis, II;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 70; III, p. 117;
DEMOLOMBE, XII, 600, 606-609, 611, 612, 615, 632, 638;
HUC, IV, 393, 394;
LAURENT, VIII, 74, 75, 90-92, 96-98;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 853, 854;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2920-2923.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 252; XI, p. 86, 87, 89, 331, 332 nota); *Observație* sub. Cas. Florența, 11 lunie 1901. Curier Jud. 83/1901; *Observație*, sub. Judec. rurală Berevoești ocol. Domnești (Muscel) 30 din 19 Sept. 912. Curier Jud. 77/913; *Observație*, sub. Justiția de pace Carpenras 11 April 913. Curier Jud. 77/913;
CANTACUZINO MATEI, p. 155;
NACU, I, p. 912 urm.;
OPRESCU ILIE, „*Domeniul căilor ferate Române și Art. 616 cod civil*”. Curier Jud. 9/906;
SCRIBAN R. TRAIAN, *Proprietarul al cărui loc este înfundat poate reclama o trecere pe locul vecinului spre a-și repara zidul caselor*”. Curier Jud. 54/1914.

INDEX ALFABETIC

Acțiune petitorie 3.	Lucru judecat 2.
Acțiune posesorie 3, 5, 8.	Partaj 11, 14, 15, 16.
Aprecieri suverană 9.	Prescripție 5, 8.
Autoritate de lucru judecat 2.	Recurs 9.
Cale ferată 12.	Reparația imobilului 1, 13.
Convenție 10, 14.	Schimb 4.
Despăgubire 2, 4, 6, 7, 10, 15.	Servitute convențională 14.
Domeniu public 4.	Servitute legală 8, 10, 12, 13, 14, 16.
Drum mai lung 15.	Servitute necontinuuă 5, 8.
Hotărâre 14.	Suverană apreciere 9.
Ieșire insuficientă 9.	Terți 14.
Inconveniente 15.	Titluri 5.
Infundare, cauza ei 6, 7, 11, 16.	Tolerare 12.
	Transcriere 14.
	Vecini 12.

Jurisprudență.

1. O asemenea trecere, deși legea o mărginește numai la necesitățile exploatării locului înfundat, poate și cu mai mare cuvânt să aibă loc, atunci când e vorba, nu de lucrări de exploatare, cari sunt permanente, ci de lucrări de reparație și de întreținere ale imobilelor după locul înfundat. (Cas. I, 59/Febr. 16/82, B. p. 164).

2. Hotărârea prin care se recunoaște unui proprietar cu un teren înfundat dreptul de trecere pe locul vecinului său, nu constituie lucru judecat față

de acțiunea ce acesta face în urmă zisului proprietar de a-l despăgubi conform art. 616 și în proporțiune cu pagubele ce i s'ar cauză prin acordarea aceluia drept de trecere, întru cât acea hotărâre nu s'a ocupat și n'a judecat câtuși de puțin chestiunea acestor despăgubiri. (Cas. I, 217/Lun. 8/92, B. p. 561).

3. Deși art. 616 prevede că proprietarul unui loc înfundat poate reclama o trecere pe locul vecinului său, însă cum acest drept de trecere e un drept real un drept de servitute legală, care robeste dreptul de proprietate al vecinului, el nu poate fi reclamat de cât pe cale petitorie înaintea tribunalului ca primă instanță iar nu pe cale posesorie. (Cas. I, 360/Nov. 19/93).

4. Asemănat art. 616 din C. civil, proprietarul, al cărui loc este înfundat, care nu are nici o eșire la calea publică, poate reclama o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, cu îndatorire de a-l despăgubi în proporțiune cu pagubele, ce s'ar putea ocaziona. Această dispoziție a legii se aplică, chiar când proprietarul locului înfundat a dobândit acest loc prin schimbul ce ar fi făcut cu un alt loc al

său, știind că locul ce ia în schimb este infundat. De asemenea se aplică și când locul vecin, pe care proprietarul locului infundat voeste a obține un drept de trecere, este un domeniu public, căci deși imobilele din domeniu public sunt inalienabile, însă ele se pot aliena sau aservi, când legea o permite în mod expres, cum este pentru dreptul de trecere, prevăzut de sus menționatul text de lege. (Cas. I, 130/901, B. p. 424).

5. Servitutea de trecere, fiind o servitute necontinuuă, care nu se poate dovedi de cât prin titluri, iar nu prin prescripție urmează că posesiunea unei asemenea servituti nu poate da loc la o acțiune posesorie. (Trib. Neamt C. Jud. 70/902).

6. Potrivit art. 616 c. civ., proprietarul unui loc, care nu are esire la calea publică, poate reclama un drept de trecere pe locul vecinului, pentru exploatarea fondului său, cu îndatorire de a despăgubi pe acel vecin. Pentru a se putea reclama acest drept de servitute, care există în virtutea legii, se cere ca originea infundării să fie necunoscută sau provenită dintr'un caz fortuit sau prin forță majoră. Prin urmare, dacă infundarea locului provine din fapta proprietarului sau chiar din lipsa lui de prevedere, dânsul nu mai poate pretinde în asemenea caz un drept de trecere asupra fondului vecin. (Trib. Mehodintși I. C. Jud. 84/905).

7. Deși prin art. 616 c. civil se prevede că proprietarul al cărui loc este infundat și care nu are nici o ieșire la calea publică poate reclama o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, cu îndatorire de a despăgubi pentru daunele cauzate, această dispoziție de lege însă nu se aplică în caz când locul reclamantului este infundat numai prin voința și fapta sa, caz în care instanța de fond nu poate obliga pe vecin să lase drum de trecere pe proprietatea sa, fără să fi dovedit vre-un drept de servitute de trecere anterior pe acel loc. (Cas. I, 713 din 31 Oct. 911. Curier Jud. 7/1912, Bul. p. 1244. Săptămâna juridică 1/911).

8. Dacă, în adevăr, servitutele de trecere nu pot servi de bază unei acțiuni posesorii și nici nu se pot dobândi prin prescripție, nu este tot astfel cu servitutea prevăzută de art. 616 din codul civil pentru locurile infundate, căci această servitute existând în temeiul art. 616 din codul civil, are titlul ei chiar în lege și nimic nu exclude dobândirea prin prescripție a exercițiului ei printr'un anume loc determinat și nimic nu împiedică, prin urmare, ca acest exercițiu, deși necontinuu, să fie garantat prin acțiunea posesorie, în cazul când ar fi întrunite celelalte condițiuni cerute pentru a-

ceste acțiuni. (Cas. I, 870 din 9 Dec. 1911, B. p. 1610, Curier Jud. 5/912 și Curier Jud. 24/912).

9. Dreptul de trecere prevăzut de art. 616 c. civ., fiind pentru exploatarea fondului, trebuie să se considere ca infundat nu numai locul care n'are nici o esire la calea publică, dar și chiar acelea cari nu au decât o esire insuficientă, iar chestiunea de a se ști dacă un teren are sau nu o esire suficientă, aparține judecătorilor fondului, fără ca deciziunea lor în această privință să poată fi supusă cenzurei Curții de casalie. (Cas. I, 181 din 27 Febr. 1913, B. p. 346, Jurispr. Rom. 16/913, Curier Jud. 32/913).

10. Dispoziția din art. 616 cod civil, după care proprietarul unui loc infundat poate să reclame o trecere pe locul vecinului său, pentru exploatarea fondului, cu îndatorire de a despăgubi în proporție cu pagubele ce îi s'ar ocaziona, stabilește o adevărată servitute de trecere care există în virtutea legii independent de orice convențiune. (Trib. Museel, Dr. 61/913 p. 247).

11. Proprietarul unui loc infundat nu poate exercita acțiunea prevăzută de art. 616 c. civ., în caz când locul a devenit infundat prin chiar faptul proprietarului sau al autorului, cum este în cazul când locul a devenit infundat în urma partajului. (Cas. I, No. 761/913; Jurispr. Rom., 1914, p. 98, Curier Jud. 16/914).

12. Dacă este adevărat că proprietarul unui loc, care are mai mulți vecini, dacă este tolerat de unul din ei a trece pe locul său, nu poate reclama dela ceilalți vecini un drept de trecere pretinzând că locul său ar fi închis, nu tot astfel este când proprietarul unui loc are un singur vecin și fără altă posibilitate de esire decât pe locul acestuia, de oarece în acest caz nu mai poate fi vorba de o toleranță ci de un drept legal.

Prin urmare, Tribunalul face o justă aplicare a art. 616 c. civ., când obligă pe Direcția C. F. să construiască o rampă practicabilă pentru exercițiul dreptului de trecere al reclamantului, constatând că locul acestuia este închis în sensul citatului articol, căci este așezat dealungul râului Bistrita, mărginindu-se de o parte cu acea apă, iar de cealaltă părți cu locul Direcției C. F. (Cas. I, decizia No. 287, din 28 Apr. 1915, Jurispr. Rom., 1915, p. 405).

13. Art. 616 c. civ., — care stabilește servitutea legală în virtutea căreia proprietarul unui loc infundat poate reclama o trecere pe locul vecinului său pentru exploatarea fondului, — nu poate fi aplicat prin analogie și în cazul în care proprietarul reclamează dreptul de a trece pe proprietatea vecină spre a tencui zidul construit pe

linia ce desparte ambele proprietăți. Un asemenea drept nefiind recunoscut de art. 616 și nici de vre-un alt text de lege, el poate fi stabilit numai prin convenția dintre părți conform art. 620 c. civ. (Cas. I, decizia No. 540, din 7 Octombrie 1915, Jurispr. Rom., 39/915, p. 613, Curier Jud. 1915 p. 682).

14. O servitute de trecere stabilită cu ocazia unui partaj judiciar nu este stabilită de judecător întrucât numai proprietarul poate constitui servitutele autorizate de lege; ea are caracterul unei servitute convenționale, rezultând dintr'un acord necesar impus copartasilor în contractul judiciar intervenit între ei, ca o compensație și o urmare a drepturilor și obligațiilor rezultate din partaj.

Cu tot caracterul ei conventional și oneros, o asemenea servitute odată ce e constatată printr'o hotărîre judecătorească, devine opozabilă și terților dobânditori ai terenului supus ei, independent de transcrierea hotărîrii, de oarece hotărîrile judecătorești sunt declarative de drepturi și supuse transcripțiunii numai în cazurile excepționale prevăzute de art. 722 pr. civ.

Din caracterul oneros al unei asemenea servitute rezultă că ea nu se stinge ca servitutele legale odată cu încetarea necesității care a legitimat constituirea ei, ei subsistă după încetarea acestei necesități. (Cas. I, 313 din 8 Apr. 1921, Jurispr. Rom. 12—13/921, Pand. Rom. 1922, I, 122. Pand. Rom. 122, III, 59).

15. Conform art. 616 c. civ., proprietarul unui loc înfundat poate cere vecinului dreptul de trecere la calea publică cu îndatorirea de a-l despăgubi, trebuind făcută trecerea pe partea ce ar scurta calea proprietarului închis. Acest principiu suferă derogatiunea arătată în art. 618 cod. civ., anume că judecata trebuie a desemna trecerea prin locul ce ar pricinui o mai mică pagubă aceluia pe al cărui loc trecerea urmează a fi deschisă și deci a se ține seamă de interesul ambelor părți.

Partajul în mod voluntar nu e o culpă din partea părții, ea să nu mai poată beneficia de prevederile art. 616 întrucât nimănui nu se poate impune starea de indiviziune și dacă partajul s'ar fi făcut prin judecată situația terenului s'ar fi găsit tot ca azi, indiferent dacă aparțineă reclamantului sau fratilor săi. Doctrina și jurisprudența franceză până la legiferarea art. 684, pe baza art. 683, corespunzător român 618, au soluționat în sensul că drumul dela terenul înfundat în urma partajului trebuie să fie pus la dispoziție de copărtașii terenului primitiv și numai în caz când nu se poate face un drum comod se va adresa vecinilor necoproprietari ai terenului primitiv. În codul român nu se găsește text, totuși soluțiunile admise până la legiferare în Franța fiind echitabile și juridice, trebuie aplicate și la noi. În speță desi drumul pe terenul intimatului, care există dela 1881 e mai lung cu 8 metri decât celalt care duce tot la calea pârâtului, totuși față de atâtea încoveniente ce ar rezultă prin deschiderea acestui din urmă drum urmează a se acorda dreptul de trecere pe drumul mai lung. (Trib. Dolj II, sent. civ. 753 din 923, Jur. Gen. 1924 No. 720).

16. Art. 616 din codul civil prevede că proprietarul al cărui loc este înfundat, poate reclama o trecere pe locul vecinului său. Din cercetarea făcută la fața locului se constată că amândoi reclamantii și-au construit case pe locuri, pe care ei singuri le-au înfundat, unul prin cumpărare altul prin împărteală. Astfel fiind, înfundătura nefiind naturală sau provenită dintr'un caz fortuit, ei din fapta reclamantilor, aceștia nu pot cere drept de trecere pe proprietatea pârâtului. (Jud. Bălcești, jud. Vâlcea. Carte de judecată No. 64 din 28 Febr. 1924, Jur. Gen. 1924 No. 771).

17. A se vedea: art. 480 cu nota 2; art. 619 cu nota 1; art. 620 cu nota 1.

Art. 617. — Trecerea trebuie regulat făcută pe partea ce ar scurta calea proprietarului fondului închis, ca să iasă la drum. (Civ. 616, 618, 634 urm.; Civ. Fr. 683).

Text. fr. Art. 683. — Le passage doit régulièrement être pris du côté où le trajet est le plus court du fonds enclavé à la voie publique.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 29; III, ed. 5-a, p. 49;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1053, 1055;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 757; ed. 1-a, III, p. 289;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 538 bis, II;
DEMOLOMBE, XII, 610;
Huc. IV, 395;

LAURENT, VIII, 93;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 853, 854;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2920-2923.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (XI, p. 86, 87, 89, 331, 332 nota);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 914.

Art. 618. — Cu toate acestea trebuie a se alege trecerea prin locul ce ar pricinui o mai puțină pagubă aceluși pe al cărui loc trecerea urmează a fi deschisă. (Civ. 617; Civ. Fr. 684).

Text. fr. Art. 684. — Néanmoins il doit être fixé dans l'endroit le moins dommageable à celui sur le fonds duquel il est accordé.

Doctrină străină.

ARNTZ, I, 1151, 1153-1156, 1159;
 AUBRY ET RAU, I, ed. 5-a, § 181, p. 191; § 238, p. 4; § 243, p. 43-48, 51-54; § 248, p. 47; § 251, p. 140; § 254, p. 166;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 929, 1044, p. 772; 1045, p. 774; 1046, p. 775; 1048, 1049, 1051, nota 2, 1052, 1056, p. 786; 1059-1061;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 758; ed. 1-a, III, p. 289;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 816 urm.; *Suppl. Servitudes*, 273 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 537 bis, I-III; 538 bis, I, III; 539 bis II;
 DEMOLOMBE, XI, 424; XII, 598, 600-602, 605-612, 614 bis, 615, 615 bis, 618, 621, 622, 624-627, 630-632, 635, 636 urm., 642, 643;
 DURANTON, V, 316, p. 316 urm.; 418, 420, 423 urm., p. 455 urm., 428, p. 458, 429, nota 2, 435, p. 464;
 GARSONNET, *Pr. civ.*, I, § 132, p. 563;
 HUC, IV, 392-394, 397, p. 488; 400;
 LAURENT, VII, 441; VIII, 73-76, 76 bis, 77, 79-82, urm., 89, 90, 92, 93, 96-101 urm., 106, 108-110 urm., 121 urm., 273;
 MARCADÉ, II, 638 bis, 639, 640, 642, 643, 1805;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 853, 854, 855;
 PANDECTES FR., *Enclave*, 3-5, 64 urm., 92 urm., 99 urm., 106 urm., 121, 169 urm., 175, 177, 211 urm., 268 urm., 273, 275 urm., 316 urm., 383, 389, 393, 395;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2920-2923;
 SIREY, *Enclave*, 11, 21, urm., 25, 60, 67 urm., 125, 171, 172, 179, 181, 183-186, 189, 209, 639 urm., 643, 644;
 THIRY, I, 790, 792-794.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO III, part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (XI, p. 86, 87, 89, 331, 332, nota);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 914, 915;

Jurisprudență.

1. A se vedea Jurisprudența dela No. 15 sub. art. 616.

Art. 619. — Acțiunea de despăgubire, în cazul prevăzut prin art. 616 este prescriptibilă; iară trecerea trebuie să urmeze după prescripțiune, deși acțiunea de indemnitate nu s'ar mai putea admite. (Civ. 581, 616, 624, 1890; Civ. Fr. 685).

Text. fr. Art. 685. — L'action en indemnité, dans le cas prévu par l'article 682, est prescriptible; et le passage doit être continué, quoique l'action en indemnité ne soit plus recevable.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 30; III, ed. 5-a, p. 51;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1061 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 757, 758;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 859 urm.; *Suppl. Servitudes*, 304 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE II, 539 bis, I;
 DEMOLOMBE, VII, 635, 635 bis;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 853 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2920-2923.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 774 urm.; (XI, p. 225, 332 nota);
 CANTACUZINO MATEI, p. 155;
 NACU, I, p. 915, 916.

Jurisprudență.

1. După art. 624 c. civ. servituțile necontinue și neaparente nu se pot stabili decât prin titluri.

Prin urmare, servitutea de trecere intrând în cadrul unor asemenea servituți întrucât nu este aparentă și nu poate avea prin firea sa caracterul de continuitate, nu se poate stabili decât prin titluri, afară de cazul când e vorba de un drum de trecere de la un

teren înfundat, adică care nu are altă ieșire la drum public, caz în care servitutea se poate stabili și prin prescripție.

Astfel dacă un teren mai are și altă ieșire și pe cale publică, acel teren neputându-se socoti ca înfundat, servitutea nu se poate stabili prin prescripție. (Judec. rurală Berevoești, ocol. Domnești. (Muscel) 30 din 19 Sept. 1912, Curier Jud. 77/913).

CAPITOLUL III.

Despre servitudinile stabilite prin faptul omului.

Secțiunea I. — *Despre osebite feluri de servituți ce se pot stabili asupra bunurilor.*

Art. 620. — Este ertat proprietarilor a stabili pe proprietățile lor, sau în folosul proprietăților lor, verice servitute vor găsi de cuvîntă, pe cât timp aceste servituți nu vor impune persoanei proprietarului fondului servient ¹⁾ obligațiunea unui fapt personal, și pe cât timp aceste servituți nu vor fi contrarii ordinii publice.

Uzul și întinderea servitudinilor stabilite astfel se regulează prin titlul ce le constituie, și în lipsă de titlu, după regulile următoare. (Civ. 5, 480, 568, 576, 621 urm., 968, 1075, 1080, 1412, 1471, 1798; Civ. Fr. 686).

Text. fr. Art. 686. — Il est permis aux propriétaires d'établir sur leurs propriétés, ou en faveur de leurs propriétés, telles servitudes que bon leur semble, pourvu néanmoins que les services établis ne soient imposés ni à la personne, ni en faveur de la personne, mais seulement à un fonds et pour un fonds, et pourvu que ces services n'aient d'ailleurs rien de contraire à l'ordre public.

L'usage et l'étendue des servitudes ainsi établies se règlent par le titre qui les constitue; à défaut de titre, par les règles ci-après.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 61, 71-73; III, ed. 5-a, p. 109, 110, 125-128;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1073, 1074, 1096, 1098;

1) Adică: a fondului care suferă servitutea.

COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 837;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 961 urm.; *Suppl. Servitudes*, 340 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 541 bis, III și V;
 DEMOLOMBE, XI, 626; XII, 674, 686, 687, 694, 736, 742, 746, 759, 760, 764;
 HUC, IV, 404, 407, 414;
 LAURENT, VIII, 146, 157, 158, 166, 167, 171;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 855 urm., 869;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2928-2934.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 790 urm., 822 urm.: *Observație* sub Trib. Ilfov, s. III, 383 din 8 Mai 903. Curier Jud. 46/904; *Observație* sub Trib. Belfort (Haut-Rhin) 9 Sept. 1922. Pand. Rom. 1924, III, 78; *Observație* sub Justiția de Pace din Pont-A-Mousson (Meurthe) 2 Aug. 922. Pand. Rom. 1924, III, 80;
 CANTACUZINO MATEI, p. 170;
 NACU, I, p. 917.

Jurisprudență.

1. Numai proprietarul poate dobândi o servitute în profitul fondului său, căci el singur are asupra fondului un drept permanent și vecinic. Creditorul ipotecar, având numai un drept real, e fără calitate pentru a stipula o servitute în folosul imobilului, ce-i este ipotecat, de oarece drepturile reale sunt timporare și, deci, nu pot procura, aceluia care le au, nici interes, nici calitate, ca să poată obține un drept de servitute menit să folosească numai fondului. De asemenea, nici proprietarul, când își ipotecază imobilul său, nu poate constitui o servitute în folosul acelui imobil, pe un alt imobil al său; căci *nemini res sua servit*, astfel, creditorul ipotecar nu poate pretinde, în baza actului său de ipotecă, un drept de trecere, în favoarea fondului ce i s'a ipotecat pe un fond vecin al aceluiași proprietar pe motiv că proprietarul singur ar fi constituit această servitute de trecere. (Trib. Ilfov, III. C. Jud. 46/904).

2. Din momentul ce dreptul de proprietate care este prin esența sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dânsul fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente, create în interes general și de utilitate publică, același principiu urmează a se aplica și în ceea ce privește dreptul de

servitute care ca și toate celelalte drepturi reale constituie un desmembrământ al dreptului de proprietate și este supus aceluiași regule ca și însuși dreptul de proprietate.

Cu toate că proprietarii sunt volnici a creă pe proprietățile lor orice servitute, acest drept încetează din momentul ce se găsește în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică și interes general care să împiedice exercițiul dreptului de servitute, întru cât legile și regulamentele de ordine publică au putere de a se aplica și pentru trecut fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge. (Trib. Ilfov IV, No. 155, 1914; Dreptul 1914, p. 251. Curier Jud. 66/915).

3. Servitutea legală, stabilită de art. 616 cod. civil, în virtutea căreia proprietarul unui loc înfundat poate reclama o trecere pe locul vecinului său, pentru exploatarea fondului, nu poate fi aplicată prin analogie și în cazul în care proprietarul reclamă dreptul de a trece pe proprietatea vecină, spre a tencui zidul construit pe linia ce desparte ambele proprietăți; un asemenea drept nefiind recunoscut de art. 616 cod. civil și nici de vreun alt text de lege, el poate fi stabilit numai prin convenția părților, conform art. 620 cod. civil. (Cas. s. I, decizia No. 540, 1915; Jurispr. Rom. 39/915, p. 613; Curier Jud. 1915, p. 682).

4. A se vedea: art. 476 cu notele 6, 7.

Art. 621. — Servituțiile sunt stabilite sau în folosul clădirilor, sau în folosul pământului. — Cele de felul dintâi se numesc urbane, chiar când clădirile pentru cari servituțiile sunt instituite se vor afla nu numai în oraș dar și la țară; cele de al doilea fel se numesc rurale. (Civ. Fr. 687).

Text. fr. Art. 687. — Les servitudes sont établies ou pour l'usage des bâtiments, ou pour celui des fonds de terre.

Celles de la première espèce s'appellent *urbaines*, soit que les bâtiments auxquels elles sont dues, soient situés à la ville ou à la campagne.

Celles de la seconde espèce se nomment *rurales*.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1081;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 843;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 859;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2893.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 615, 616, 789;
 NACU, I, p. 170, 919.

Art. 622. — Servituțiile sunt sau continue sau necontinue.

Servituțiile continue sunt acelea al căror exercițiu este sau poate fi continuu, fără să aibă trebuință de faptul actual al omului; astfel sunt apăducele, scursurile apelor, ferestrele și altele asemenea. Servituțiile necontinue sunt acelea cari au trebuință de faptul actual al omului spre a fi exercitate, astfel este dreptul de trecere, de a lua apă din fântână, de a paște vite și altele asemenea.

Servituțiile sunt aparente sau neaparente. Servituțiile aparente sunt acelea cari se cunosc prin lucrări exterioare, precum: o ușă, o fereastră, o apăducere; servituțiile neaparente sunt acelea ce n'au semn exterior de existența lor, precum spre exemplu, prohibițiunea de a zidi pe un fond, sau de a nu zidi decât până la o înălțime determinată. (Civ. 623—625, 627, 636 urm., 639 urm., 1349; Civ. Fr. 688, 689).

Text. fr. Art. 688. — Les servitudes sont ou continues, ou discontinues.

Les servitudes continues sont celles dont l'usage est ou peut être continuuel sans avoir besoin du fait actuel de l'homme: tels sont les conduites d'eau, les égouts, les vues et autres de cette espèce.

Les servitudes discontinues sont celles qui ont besoin du fait actuel de l'homme pour être exercées: tels sont les droits de passage, puissage, pacage et autres semblables.

Text. fr. Art. 689. — Les servitudes sont apparentes, ou non apparentes.

Les servitudes apparentes sont celles qui s'annoncent par des ouvrages extérieurs, tels qu'une porte, une fenêtre, un aqueduc.

Les servitudes non apparentes sont celles qui n'ont pas de signe extérieur de leur existence, comme, par exemple, la prohibition de bâtir sur un fonds, ou de ne bâtir qu'à une hauteur déterminée.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 66-68; III, ed. 5-a, d. 117-120, 138;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1084, 1085, 1089, 1090;
 BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 259;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 843;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1095, 1117 urm., 1205; *Suppl. Servitudes*, 411 urm.;
 DEMOLOMBE, XII, 704, 710, 712, 715, 718, 719;
 HUC, IV, 445-447, 453;
 LAURENT, VIII, 126-128, 130, 132, 136, 203;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 859, 860;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2894, 2897, 2898.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 615, 616, 789; (VII, p. 250 n. 4; XI, p. 79 n. 1);
Nota sub Trib. Aubresson (Creuse) 9 Ian. 1920. Jurispr. Gen. 24/1923 No. 1696;
 CANTAUCZINO MATEI, p. 171, 172;
 NACU, I, p. 920.

Jurisprudență.

1. A se vedea jurisprudența dela No. 3
 sub. art. 612.

Secțiunea II. — *Despre modul cu care se stabilesc servituțiile.*

Art. 623. — Servituțiile continue și aparente se dobândesc prin titlu sau prin posesiune de 30 ani. (Civ. 578 urm., 622, 1846 urm., 1890, 1894 urm.; Pr. civ. 722; Civ. Fr. 690).

Text. fr. Art. 690. — Les servitudes continues et apparentes s'acquièrent par titre, ou par la possession de trente ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 71, 74, 76, 77, 79, 80; III, ed. 5-a, p. 124, 128, 129, 131-133, 136-138, 188;
 BAUDRY ET CHAUCHEAU, *Des biens*, 1094, 1100, 1104, 1173; c
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 175, 185, 230, 237, 262, 264;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 849, 887 urm., 909;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 977 urm., 1048 urm., 1089 urm., 1120 urm.; *Suppl. Servitudes*,
 347 urm., 401 urm., 415;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 546 bis, I; 550 bis, I;
 DEMOLOMBE, XII, 732, 755, 756, 774, 776-779, 781;
 HUC, IV, 413, 419, 427;
 LAURENT, VIII, 145 urm., 149, 151, 194;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 861;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2936-2959,

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 765 urm., 799, 800 urm., 803, 821 urm., 849, 853;
 (XI, p. 43, 73, 78, 225 t. și n. 1, 229, 235); *Observație* sub. Jud. ocol. Cloșani Jud.
 Mehedinți 14 Dec. 1900. Curier Jud. 83/1901; *Observație* sub. Judec. ocol. I, Ploești
 2144 din 1 Nov. 1901. Curier Jud. 46/1902; *Notă* sub Trib. Vassy, Haute Marne,
 9 Dec. 1924. Jur. Gen. 1924, No. 1798; *Notă* sub Trib. Muscel, 2 Ian. 924. Jur. Gen.
 1924 No. 2305;
 CANTAUCZINO MATEI, p. 127, 171, 172;
 NACU, I, p. 922 urm., 925 urm.

Jurisprudență.

1. Când autorul părții stipulează că deschiderea unor ferestre nu constituie un drept de servitute, ci numai o îngăduială cu drept de a se închide ferestrele la prima cerere, noul achizitor al imobilului, având cunoștință de o asemenea învoială, nu dobândește nici un drept în privința ferestrelor deschise chiar după o stăpânire îndelungată. (Cas. I, 312/Dec. 14/88, B. p. 1042).

2. Servitutea de vedere, prin ferestrele private e o servitute de ordine privată, ce nu e proibită nici prin lege, nici prin regulamentele municipale, care nu se ocupă de cât de hasnale, și prin armare susceptibilă de a fi dobândită prin prescripție. (Cas. I, 311, Dec. 14/88, B. p. 1040).

3. Dreptul de vedere fiind regulat, prin art. 622, între servituțiile continue și aparente, servituți ce, după art. 623, se dobândește și prin prescripție, judele de ocol în prima instanță și tribunalul în apel sunt competenți să statueze în posesoriu asupra unei servituți de vedere. (Cas. I, 371/Nov. 26/93, B. p. 325).

4. Servitutea de vedere este continuă și aparentă; ea prin urmare conf. art. 623 c. civil, poate fi stabilită nu numai prin titlu dar și prin o posesie de 30 ani. (Trib. Romanai 2 April. 1908. Revista Judiciară 30/908).

5. În materie de servituți nu este admisă decât prescripția de 30 ani și aceasta numai pentru servituțiile continue și aparente. În adevăr, prin art. 623 din codul civil legiuitorul a dero-

gat dela termenii generali ai art. 1895 din codul civil, după care cel ce câștigă un imobil cu just titlu și bună credință prescrie proprietatea lui prin 10 sau 20 ani și a prevăzut că servitutele continue și aparente se dobândesc prin titlu sau prin posesiune de 30 ani.

Prin urmare, Tribunalul interpretă și aplică greșit art. 568 din procedura civilă, și violează art. 623 din codul civil, când hotărăște că partea care a cumpărat la licitație imobilul său a putut să dobândească servitutea de vedere asupra fondului vecin prin trecere de 5 ani dela executarea ordonanței de adjudecare. (Cas. I, 8 Oct. 1912, B. p. 1647).

6. Potrivit art. 1853 c. civ., posesiunea ce se exercită prin simpla îngăduință nu constituie o posesiune de proprietar, astfel că o servitute exercitată timp de 30 de ani prin îngăduință, nu poate constitui un drept de servitute dobândit prin posesie în sensul art. 623 c. civ., și există îngăduință oridecâteori actele de posesiune exercitate de proprietarul fondului dominant nu aduc un prejudiciu apreciabil proprietarului fondului servant și când acesta din urmă nu are un interes serios de a se opune. (Trib. Ilfov I, No. 588, 1913; Dreptul 1914, p. 635).

7. Prin aplicarea regulii generale prevăzută de art. 1847 c. civ., pentru posesiunea cerută pentru a prescrie posesiunea servituților, ca să fie utilă și să ducă la prescripție trebuie să cuprindă și elementul intențional adică să fie exercitată sub nume de proprietar, iar nu în mod precar și prin simpla toleranță, când nu se cauzează nici un prejudiciu apreciabil.

Astfel dacă se constată că niște ferestre a căror desființare se cere, aveau vedere numai pe acoperișul casei reclamantului, acest simplu fapt, neaducând nici un prejudiciu, nu s'a putut dobândi prin prescripție servitutea de vedere. (Cas. I, 425/914. Curier Jud. 3/915. Jur. Rom. 1914. p. 514).

8. Din prevederile art. 615 c. civ., rezultă prezumpțiunea că terenul pe care se face scurgerea streașinilor unei

case va aparține proprietarului casei, prezumpțiune de fapt ce poate fi combătută cu proba contrarie, de oarece servitutea picături poate fi exercitată independent și dobândită prin prescripție, fără ca să implice necesarmente și dreptul de proprietate asupra terenului pe care se face scurgerea streașinei.

Potrivit art. 634 c. civ., singurele schimbări care sunt interzise asupra unui imobil supus unei servituti, sunt acelea ce tind a o restrânge sau micșora, pentru rațiunea că legiuitorul, ținând seamă de interesele schimbătoare cu timpul ale proprietății, a voit să concilieze, în mod echitabil, drepturile proprietarului fondului dominant cu cea mai mică incomoditate a celui ce suferă servitutea și de aceea a autorizat lucruri care nu aduc nici un prejudiciu, în exercițiul în sine, al dreptului de servitute și deci nu poate constitui o turburare de posesiune.

Condițiunile de formă, prevăzute de partea ultimă a art. 634, au a fi aplicate numai la cazul unui transport al servituti din locul în care s'a exercitat, într'altul, nu însă și la schimbarea autorizată prin partea întâia a acestui articol și adusă numai în starea primitivă a servituti. (Cas. I, No. 211, 1919; Jurispr. Rom. 1919, p. 858).

9. a) Vecinul care face plantații contrar regulii statornicității de art. 607 c. civ., creează o sarcină celui alt fond, a cărui proprietate suferă din cauza existenței acelor plantații. Prin urmare, prescripția pe care o poate invoca autorul plantațiilor, spre a dobândi dreptul acestor servituti, este achizitivă iar nu liberatorie.

b) În baza acestui principiu, vecinul care a avut arbori ce cresc înalți, la o distanță mai mică decât doi metri de hotarul celui alt vecin, dobândește prin prescripția achizitivă dreptul de a păstra acei arbori. (Trib. Muscel 2 Ian. 1924, Bul. Trib. Muscel 7/924, Jur. Gen. 1924, No. 2305).

10. A se vedea: art. 607 cu nota 1; art. 608 cu nota 1; art. 612 cu notele 3, 7, 8, 9; art. 615 cu notele 1-3.

Art. 624. — Servituțiile continue neparente, și servituțiile necontinue și neparente¹⁾, nu se pot stabili decât prin titluri. (Civ. 576, 616, 622, 623, 635, 645, 1845, 1847; Pr. civ. 722; L. pol. rur. Art. 16; Civ. Fr. 691).

Text. fr. Art. 691. — Les servitudes continues non apparentes, et les servitudes discontinues apparentes ou non apparentes, ne peuvent s'établir que par titres.

1) Textul francez se exprimă: „și servituțiile necontinuie aparente sau neparente“.

La possession même immémoriale ne suffit pas pour les établir; sans ce pendant qu'on puisse attaquer aujourd'hui les servitudes de cette nature déjà acquises par la possession, dans les pays où elles pouvaient s'acquérir de cette manière.

Doctrină străină.

- AUBRY ET RAU, III, p. 77, 78, 81, 82; III, ed. 5-a, p. 134, 135, 138, 141;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1103-1105, 1110, 1112;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 174, 185, 230, 233, 237, 264;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 849, 887 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 902 urm., 977 urm., 1048 urm., 1075 urm., 1089 urm., *Suppl. Servitudes*, 312 urm., 347 urm., 395 urm., 401 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 546 bis, II;
 DEMOLOMBE, VII, 788, 789, 791, 792, 797;
 HUC, IV, 413;
 LAURENT, VIII, 196, 196 bis, 207 urm.;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 862 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2938, 2943, 2946.

Doctrină românească.

- ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 814; (I, ed. 2-a, p. 122; VII, p. 250 n. 4; XI, p. 79, 83);
Droit ancien et moderne de la Roumanie, p. 244; *Observație* sub. Jud. ocol. Cloșani Jud. Mehedinți 14 Dec. 1920. *Curier Jud.* 83/1901; *Observație* sub. Judec. ocol. I, Ploiești 2144 din 1 Nov. 1901. *Curier Jud.* 46/1902; *Observație* sub. Judec. rurală Berevoești ocol. Domnești (Muscel) 30 din 19 Sept. 912. *Curier Jud.* 77/913; *Observație* sub. Judec. ocol. Zătreni-Vâlcea 664 din 11 Iulie 1919. *Tribuna Juridică* 37, 38/919; *Nota* sub. Trib. Aubresson (Creuse) 9 Ian. 1920. *Jurispr. Gen.* 24/923, No 1696;
 CANTAGUZINO MATEI, p. 171;
 GHICA ȘERBAN AL., *Nota* sub. Cas. I, 313 din 8 Aprilie 1921. *Pand. Rom.* 1922-1-422;
 MAMIGONIAN V., „*Servituțiile necontinue aparente*”. *Pagini Juridice* 62/1910;
 NACU, I, p. 922 urm.;
 POPESCU N. ION., „*Servituții aparente necontinue și dovada lor*”. *Pagini Juridice* 59/1910;
 ȘTEFĂNESCU G. NICOLAE, „*Servituții aparente necontinue și dovada lor*”. *Pagini Juridice* 26/1910.

Jurisprudență.

1. Dacă nu e în chestiune validitatea dreptului de trecere, ci numai turburarea posesiunii exercițiului acestui drept, care dă loc unei acțiuni posesorii, tribunalul care se bazează numai pe depozitiile martorilor, fără a pune în discuțiune titlul lui, nu violează art. 524 c. civ. (Cas. I, 309/Sept. 22/90, B. p. 993).

2. Dreptul de trecere, după art. 622, este regulat în clasa servitutilor necontinue, servituți cari după art. 623 combinat cu art. 624, nu pot fi stabilite de cât prin titluri. (Galați I, 50, Mart. 27/92, *Dr.* 31/92), de unde consecința că asemenea servituți ne putând fi dobândite prin prescripțiune, posesiunea lor nu poate da loc la acțiunea posesorie. (Cas. I, 371/Nov. 26/93; Cas. I, 3/Ian. 10/92, B. p. 7; Cas. I, 246/Iun. 4/91, B. p. 698; Cas. I, 145/Mart. 22/91, B. p. 325), și existența lor nu se poate dovedi cu martori. (Cas. I, 186/Mai 22/92, B. p. 473; Cas. I, 346/Sept. 23/91, B. p. 964). Și nu se poate admite că posesiunea unei servituți necontinue poate să dea loc la acțiunea posesorie nici în cazul când s'ar pretinde că prin ea s'ar fi dobândit servitutea înaintea

codicelui civil, sub imperiul legiuirii Caragea, după cari atari servituți erau prescriptibile, căci judecătorul de ocol nu ar putea în acest caz să statueze de cât pronunțându-se asupra prescripțiunii, adică judecând chestiunea proprietății, ceace, după art. 66 din legea judecătorilor de ocole exclude limitele competenței sale. (Cas. I, 246/Iun. 4/91, B. p. 698).

3. Dreptul de trecere fiind regulat după art. 622 C. civil în clasa servitutilor necontinue, care, după art. 623 comb. cu 624, nu pot să fie stabilite decât prin titluri, urmează de aci că asemenea servituți, ne putând fi dobândite prin prescripție, posesia lor nu poate da loc la acțiunea posesorie și existența lor nu se poate dovedi cu martori. (Cas. I, 50/94, B. p. 102).

4. Judecătorul acțiunii posesorii are calitatea și competența să se ocupe de însuși titlul constitutiv al servituții, ce face obiectul acțiunii și să respingă o atare acțiune, când constată că terenul, asupra căruia reclamantul cere să și exercite o servitute de trecere, este de domeniul public, care nu poate da loc la acțiunea posesorie, neputându-se dobândi prin prescripție. (Cas. I, 91/94, B. p. 235).

5. Dreptul de trecere, fiind o servitute aparentă dar necontinuuă, nu se poate stabili decât prin titluri emenate de la proprietarul sau autorii proprietarului fondului supus și, în lipsă de titluri, exercitiul de trecere, oricât de repetat și îndelungat ar fi, nu poate servi de temei nici pentru a intentă, nici pentru a respinge o acțiune posesorie, căci un asemenea exercitiu nu presupune un drept de servitute, ci un simplu drept de toleranță, de păsuire. (Cas. I, 170/98. B. p. 689).

6. Dispozițiile art. 623 și 624 nu sunt aplicabile decât la servitutele stabilite prin faptul omului, iar în privința celor stabilite prin lege, precum este dreptul de trecere în favoarea proprietarului unui loc înfundat, titlul unei asemenea servitute, fiind în lege chiar, nu este necesitate pentru dobândirea ei decât de a se dovedi faptul că locul este înfundat. (Cas. I, 277/902. B. p. 776).

7. Servitutea de trecere fiind o servitute necontinuuă, ea nu se poate dobândi sub imperiul actualului cod civil decât prin titluri, iar nu și prin prescripțiune. Prin urmare, o servitute de trecere nu se putea dobândi sub codul lui Caragea prin prescripția de 10 ani, decât dacă ar fi constat că termenul prescripției a fost împlinit înainte de punerea în aplicare a codului civil actual. (Cas. I, 669 din 3 Oct. 1912. B. p. 1626, Curier Jud. 81/912 și 12/913).

8. Deși, în principiu, servitutea de trecere, fiind presupusă a se exercita prin toleranța proprietarului imobilului aservit, nu se poate dobândi prin prescripțiune și nici nu poate servi de bază nici acțiunii posesorii, însă atunci când reclamantul produce în sprijinul quasi-posesiunii sale, din par-

tea proprietarului imobilului aservit sau a autorilor acestuia, un titlu necontestat prin care i s'a constituit servitutea, sau când stabilește existența servitutei prin destinațiunea proprietarului, prin aceasta dânsul face să dispară prezumția de toleranță a quasi-posesiunii sale și deci dobândește dreptul la acțiunea posesorie.

Prin urmare, cu drept cuvânt Tribunalul declară admisibilă acțiunea posesorie, când constată că servitutea de trecere a fost constituită prin destinațiunea autorului comun al proprietărilor acelor două imobile vecine, destinațiune care echivalează cu titlu. (Cas. I, No. 131, 1914, Jurispr. Rom., 1914, p. 180, Curier Jud. 30/914).

9. Legiuitorul când a încuviințat exercitiul acțiunilor posesorii, s'a bazat de sigur că posesiunea duce la prescripție, care e un mijloc, potrivit art. 645 c. civ., de a dobândi proprietatea.

Potrivit art. 623 c. civ., servitutele continui și aparente se dobândesc și prin posesiune de 30 ani, iar potrivit art. 624 c. civ., servitutele necontinui și neaparente nu se pot dobândi decât prin titluri; prin urmare aceste din urmă servitute neputând fi dobândite prin prescripție, este indiscutabil că nici acțiunile posesorii relativ la exercitiul lor, fără existența unui titlu, nu pot fi admisibile pentru că posesiunea are de scop prescripția, iar prescripția, întrucât exercitiul posesiunii acestor servitute este considerat de lege ca de simplă toleranță și cu titlu precar, nu poate constitui un titlu pentru dobândirea lor. (Trib. Dorohoi, sent. 67 din 12 Aprilie 1921. Jur. Gen. 1923. No. 1072).

10. A se vedea: art. 616 cu notele 5, 8; art. 619 cu nota 1.

Art. 625. — Destinațiunea proprietarului ține loc de titlu în privința servituteilor continui și aparente. (Civ. 622, 623, 626, 627; Civ. Fr. 692).

Text. fr. Art. 692. — La destination du père de famille vaut titre à l'égard des servitudes continues et apparentes.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 85, 87, 88; III, ed. 5-a, p. 147, 150, 151;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1125, 1221;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 979 urm.;
DEMOLOMBE, XII, 579;
LAURENT, VIII, 183;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 864, 865;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2960, 2962.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 3-a, p. 799 urm., 808 urm.; *Observație* sub. Judec. ocol. II Iași, 49 din 13 Ian. 904. Curier Jud. 39/904; *Observație* sub. Trib. Belfort (Haut Rhin), 9 Sept. 1922, Pand. Rom. 1924, III, 78;
CANTACUZINO MATEI, p. 173;
NACU, I, p. 929.

Jurisprudență.

1. Odată constatată că drumul ce s'a închis de o parte există deja și că era deschis de părintele lor, ca atare intimatul are un titlu față de recurrentul, derivând din destinația proprietarului, conform art. 625; și astfel fiind, neexistând interes de a se ști dacă drumul era public sau privat, întru cât intimatul avea un drept de la autorul său asupra acelui drum, și legea nefăcând o distincție în această privință bine și corect a urmat curtea când a recunoscut intimatului dreptul de servitute de trecere. (Cas. I, 112, Mart. 16/93, B. p. 257).

2. Servitutele, stabilite prin destinația proprietarului, fiind întemeiate pe consimțământul tacit al părților contractante, aceasta exclude existența unui titlu, și deci, necesitatea de a-l transcrie. (Trib. Ilfov III, C. Jud. 44/903).

3. În regulă generală, după art. 625 c. civ., ca o servitute să fie constituită prin destinația proprietarului, legea cere ca ea să fie continuă și aparentă, însă, prin excepție dela această regulă, art. 627 c. civ. permite ca proprietarul să poată crea prin destinația sa și o servitute necontinuuă dacă această servitute se manifestă printr'un semn văzut și dacă actul, care constată separația imobilelor, nu conține nici o rezervă sau restricție atingătoare de servitute.

Prin urmare, când Tribunalul constată că autorul comun al proprietărilor celor două imobile vecine, făcând testamentul prin care separă cele două imobile vecine ce a lăsat copiilor săi, nu a adus nici o modificare părții din

zidul despărțitor, înțelegând prin această tăcere să transforme starea de fapt într'una de drept, adică să creeze în favoarea casei lăsată unuia din copii o servitute de trecere, cu drept cuvânt hotărăște Tribunalul că existența unei asemenea servitute nu poate fi contestată. (Cas. I, decizia No. 131, din 26 Febr. 1914; Jurispr. Rom. 1914, p. 180, Curier Jud. 30/914).

4. Servitutea de vedere fiind continuă și aparentă, poate fi creată nu numai prin titlu sau prescripție ci și prin destinația părintelui de familie, adică actul prin care proprietarul a două fonduri stabilește între ele o stare de fapt, care ar constitui o servitute dacă ar aparține la doi proprietari diferiți. (v. Baudry-Lacantinerie, I, 181, p. 982 și Planiol, I, 2960).

Pentru crearea în acest fel a unei servitute de vedere sunt necesare două condițiuni: 1) Ca cele două fonduri actualmente despărțite să fi aparținut aceluiași proprietar; 2) Ca acesta să fi pus lucrurile în starea din care a rezultat servitutea.

Dacă în principiu „*nemini res sua servit*” și nu poate fi vorba de o servitute cât timp un imobil aparține proprietarului său, servitutea începe în momentul în care acest imobil este împărțit prin succesiune sau când o parte a lui e înstrăinată, căci la starea de fapt, ce e la baza servitutei, nu se mai opune sus zisul adagiu de drept.

Acest mod de creare a servitutei nu este însă decât în putința proprietarului; uzufructuarul, locatarul sau un terțiu nu-l pot crea decât cu consimțământul aceluia. (J. oc. II Urban București, 1093/922, Jur. Gen. 1923 No. 81).

Art. 626. — Nu poate fi destinație a proprietarului decât numai când se va dovedi că cele două fonduri acum despărțite au fost averea aceluiași proprietar, și că printr'insul s'au pus lucrurile în starea din care a rezultat servitutea. (Civ. 625, 627, 638; Civ. Fr. 693).

Text. fr. Art. 693. — Il n'y a destination du père de famille que lorsqu'il est prouvé que les deux fonds actuellement divisés ont appartenu au même propriétaire, et que c'est par lui que les choses ont été mises dans l'état duquel résulte la servitude.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 83-85; III, ed. 5-a, p. 144-147;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1117, 1118;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 980;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1006 urm.; *Suppl. Servitudes*, 367 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 543 bis, I și II;
 DEMOLOMBE, XII, 811, 812, 814, 827;
 HUC, IV, 426;

LAURENT, VIII, 174, 177, 178, 181;
 MARCADÉ, art. 694, n. 3;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 864, 865;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2960, 2962.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 799 urm., 808 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 173;
 NACU, I, p. 929.

Jurisprudență.

1. Proprietarul unui fond poate stabili pe o parte din el o sarcină în profitul celeilalte părți, și de îndată ce aceste părți vor înceta de a mai fi proprietatea aceleias persoane, serviciul

stabilit se va schimba în adevărată servitute, ca și cum ar fi fost stabilită prin titlu. Art. 626 Cod. civil cuprinde și această ipoteză în definițiunea destinațiunei proprietarului. (Trib. Roman, *Dr.* 48/901).

Art. 627. — Dacă proprietarul a două proprietăți, între care există un semn văzut de servitute, înstrăinează una din proprietăți, fără ca contractul să conțină nici o convențiune atingătoare de servitute, ea urmează de a există într'un mod activ sau pasiv în favoarea fondului înstrăinat, sau asupra fondului neînstrăinat¹⁾. (Civ. 622, 625, 626, 633, 1349; Civ. Fr. 694).

Text. fr. Art. 694. — Si le propriétaire de deux héritages entre lesquels il existe un signe apparent de servitude, dispose de l'un des héritages sans que le contrat contienne aucune convention relative à la servitude, elle continue d'exister activement ou passivement en faveur du fonds aliéné ou sur le fonds aliéné.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 83, 85-87; III, ed. 5-a, p. 144, 147-150;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1116, 1123, 1124;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 980 urm.;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1018 urm.; *Suppl. Servitudes*, 380 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 549 bis;
 DEMOLOMBE, XII, 821, 826;
 HUC, IV, 424;
 LAURENT, VIII, 176;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 865 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2963, 2981.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 861 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 814 nota);
Observație sub. Judec. ocol. II, Iași, 49 din 13 Ian. 1904. Curier Jud. 39/904;
 CANTACUZINO MATEI, p. 173, 175;
 NACU, I, p. 930.

Jurisprudență.

1. Asemănat art. 627 din codul civil, dacă proprietarul a două proprietăți, între care există un semn văzut de servitute, înstrăinează una din proprietăți, fără ca contractul să conțină vre-o convențiune atingătoare de ser-

vitute, ea urmează de a există, într'un mod activ sau pasiv, în favoarea fondului înstrăinat, sau asupra fondului neînstrăinat. Astfel, când între două proprietăți ale aceluiaș proprietar, din care una nu are esire și trecere la stradă decât pe cealaltă proprietate, există o poartă, acest semn exterior al ser-

1) Din eroare se zice: „neînstrăinat“ în loc de „înstrăinat“, cum este și în textul art. francez 694 corespunzător.

vitutei de trecere face ca, la separațiunea acestor două fonduri, servitutea de trecere să urmeze a exista, dacă contractul, prin care s'a înstrăinat una din proprietăți, nu conține nici o convențiune relativă la servitute, căci tăcerea păstrată de părți la redactarea actului prin care s'a separat proprietățile, față cu semnul aparent de servitute, face să dispară îndoiala, ce ar fi născut din caracterul discontinuu al servitutei de trecere. E rațional și echitabil a se crede că, dacă părțile n'ar fi voit să consimtă la stabilirea unei servituti, ar fi avut grija de a o spune formal în actul ce constată separațiunea fondurilor. Așa dar, în acest caz, cumpărătorul fondului, în favoarea căruia există servitutea de trecere, poate cere să se recunoască judecătorește acest drept de trecere prin celalt fond, producând în dovadă actul de separațiune al celor două fonduri, spre a se vedea dacă conține sau nu vre-o clauză relativă la această servitute. (Trib. Ilfov III, C. Jud. 46/904).

2. Din cauza raporturilor de bună vecinătate între proprietari, servitutea de trecere fiind presupusă a se exercita prin toleranța proprietarului imobilului aservit, o asemenea servitute, în principiu nu se poate dobândi prin prescripțiune și nici nu poate servi de bază unei acțiuni posesorii; atunci însă când reclamantul produce

în sprijinul quasi posesiunii sale din partea proprietarului imobilului aservit sau a autorilor acestuia un titlu necontestat prin care i s'a constituit servitutea, sau când stabilește existența servitutei prin destinațiunea proprietarului, prin aceasta dânsul face să dispară prezumțiunea de toleranță sau precaritate a quasi posesiunii sale și prin urmare dobândește dreptul la acțiunea posesorie.

Prin urmare, când tribunalul constată că servitutea de trecere a fost constituită prin destinațiunea autorului comun, al proprietarilor celor două imobile, destinațiune care echivalează titlu, cu drept cuvânt declară admisibilă acțiunea posesorie.

În regulă generală după dispozițiile art. 625 c. civ., pentru ca o servitute să fie constituită prin destinațiunea proprietarului, legea cere ca ea să fie continuă și aparentă, că însă, prin excepțiune dela această regulă art. 627 c. civ. permite ca proprietarul să poată crea prin destinațiunea sa și o servitute necontinuuă, dacă această servitute se manifestă printr'un semn văzut și dacă actul care constată separațiunea imobilelor nu constituie nicio rezervă sau restricțiune atingătoare de servitute. (Cas. I, decizia No. 131 din 26 Febr. 1914; Jurispr. Rom., 1914, p. 180; Curier Jud. 30/1914, p. 252).

3. A se vedea: art. 626 cu nota 1.

Art. 628. — Titlul constitutiv al servitutei, în privința servituților ce nu se pot dobândi prin prescripțiune, nu poate fi înlocuit decât prin un titlu de recunoașterea servitutei și dat din partea proprietarului locului servit¹⁾. (Civ. 623, 624, 1189 urm., 1200, 1205; Civ. Fr. 695).

Text. fr. Art. 695. — Le titre constitutif de la servitude, à l'égard de celles qui ne peuvent s'acquérir par la prescription, ne peut être remplacé que par un titre récognitif de la servitude, et émané du propriétaire du fonds asservi.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 75; III, ed. 5-a, p. 131;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1095;
BUENOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 185;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 995; *Suppl. Servitudes*, 358 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 550 bis, II;
DEMOLOMBE, XII, 757, 757 bis
HUC, IV, 428;
LAURENT, VIII, 152, 152 bis;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 861.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 803, 819 urm.; (VII, p. 240); *Observație sub. Trib. Ilfov s. III, 383 din 8 Mai 903. Curier Jud. 46/904;*
NACU, I, p. 924, 925.

1) Din eroare se zice: „servit“, în loc de „aservit“.

Art. 629. — Când se stabilește o servitute se înțelege că se acordă totdeodată și toate mijloacele spre întrebuințarea ei. Astfel servitutea de a lua apă din fântâna altuia trage cu sine și dreptul de trecere. (Civ. 630 urm.; Civ. Fr. 696).

Text. fr. Art. 696. — Quand on établit une servitude, on est censé accorder tout ce qui est nécessaire pour en user.

Ainsi la servitude de puiser de l'eau à la fontaine d'autrui, emporte nécessairement le droit de passage.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 89; III, ed. 5-a, p. 152, 153;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1126;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 835;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1141 urm.; *Suppl. Servitudes*, 425 urm.;
 DEMOLOMBE, XII, 831, 832;
 LAURENT, VIII, 250;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 869;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2964.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 825 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 173, 174;
 NACU, I, p. 932.

Jurisprudență.

1. A se vedeă art. 612 cu notele 6, 10.

Secțiunea III. — *Despre drepturile proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea.*

Art. 630. — Acelui ¹⁾ cărui se cuvine o servitute are dreptul a face toate lucrările trebuincioase spre a se sluji cu dânsa și spre a o păstră. (Civ. 629, 631 urm., 635; Civ. Fr. 697).

Text. fr. Art. 697. — Celui auquel est due une servitude, a droit de faire tous les ouvrages nécessaires pour en user et pour la conserver.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1129, p. 851;
 DEMOLOMBE, XII, 833, 835, 839, 841;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 869;
 PANDECTES FR., *Servitudes*, 1845, 1859;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2966.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 828 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 170, 174;
 NACU, I, p. 983.

Jurisprudență.

1. A se vedeă art. 635 cu notele 1 și 2.

Art. 631. — Aceste lucrări se fac cu cheltuiala sa, iară nu cu cheltuiala proprietarului fondului supus, afară numai când

1) Din eroare se zice aci „acelui” în loc de „acela” cum este și în textul francez.

se va stabili altfel în titlul de stabilitatea servitutei. (Civ. 630, 632; Civ. Fr. 698).

Text. fr. Art. 698. — Ces ouvrages sont à ses frais, et non à ceux du propriétaire du fonds assujetti, à moins que le titre d'établissement de la servitude ne dise le contraire.

Doctrină străină

AUBRY ET RAU, III, p. 89-91; III, ed. 5-a, p. 154-156;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1130;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 555 bis, I;
DEMOLOMBE, XII, 874, 876, 880;
HUC, IV, 432 bis;
LAURENT, VIII, 242, 244;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 870;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2966.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 828 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 170, 174;
NAOU, I, p. 933.

Art. 632. — În cazul chiar unde proprietarul fondului supus este însărcinat prin titlu a face cu cheltuiala sa lucrările trebuincioase pentru a se servi de servitute sau a o păstra, el poate totdeauna a se scuti de această sarcină, lăsând fondul supus în dispozițiunea proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea. (Civ. 503, 593, 631; Civ. Fr. 699).

Text. fr. Art. 699. — Dans le cas même où le propriétaire du fonds assujetti est chargé par le titre de faire à ses frais les ouvrages nécessaires pour l'usage ou la conservation de la servitude, il peut toujours s'affranchir de la charge, en abandonnant le fonds assujetti au propriétaire du fonds auquel la servitude est due.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 90; III, ed. 5-a, p. 154;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1131;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 744, 842, 987;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1146 urm.; *Suppl. Servitudes*, 428 rim.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 555 bis, I și II;
DEMOGUE, I, *Sources des Obligations*, I, p. 39;
DEMOLOMBE, XII, 883, 885;
HUC, IV, 432 bis;
LAURENT, VIII, 245-247;
MARCADE, art. 699;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 870;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2967.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 515, 828 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 170, 174;
NAOU, I, p. 918, 933.

Art. 633. — Dacă proprietatea pentru care s'a stabilit ¹⁾ s'ar împărți, servitutea rămâne tot aceeași pentru fiecare parte,

1) Aci din greșeală de tipar, lipsește cuvântul „servitutea”.

fără ca fondul supus să se îngreuneze. Astfel de va fi un drept de trecere, toți devălmașii vor fi îndatorați a-l exercită prin același loc. (Civ. 616 urm., 627, 635, 653, 728, 1062 urm.; Civ. Fr. 700).

Text. fr. Art. 700. — Si l'héritage pour lequel la servitude a été établie vient à être divisé, la servitude reste due pour chaque portion, sans néanmoins que la condition du fonds assujetti soit aggravée.

Ainsi, par exemple, s'il s'agit d'un droit de passage, tous les copropriétaires seront obligés de l'exercer par le même endroit.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III p. 96; III, ed. 5-a, p. 162;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1138;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 836;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1188 urm.: *Suppl. Servitudes*, 461 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 556;
 DEMOLOMBE, XII, 858-863;
 HUG, IV, 436, 438;
 LAURENT, VIII, 279, 280, 283;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 871;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2970.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 833 urm.; (X, p. 340);
 CANTAQUZINO MATEI, p. 174;
 NACU, I, p. 933.

Art. 634. — Proprietarul fondului supus servituței nu poate face nimic spre a-i scădea întrebuințarea sau a i-o îngreună. Astfel nu poate schimbă starea locurilor, nici strămută exercitarea dintr'un loc într'altul, decât acela unde servitutea a fost din început stabilită. Cu toate aceste, dacă acea stabilire primitivă a devenit mai împovărătoare proprietarului fondului supus, sau dacă îl oprește a-și face pe dânsul reparațiuni folositoare, va putea oferi proprietarului celuilalt fond un loc ce ar aveà aceeași înlesnire pentru exercitarea drepturilor sale, și acesta nu va putea refuză. (Civ. 578, 617, 618, 1128; Civ. Fr. 701).

Text. fr. Art. 701. — Le propriétaire du fonds débiteur de la servitude ne peut rien faire qui tende à en diminuer l'usage ou à le rendre plus incommode.

Ainsi, il ne peut changer l'état des lieux, ni transporter l'exercice de la servitude dans un endroit différent de celui où elle a été primitivement assignée.

Mais cependant, si cette assignation primitive était devenue plus onéreuse au propriétaire du fonds assujetti ou si elle l'empêchait d'y faire des réparations avantageuses, il pourrait offrir au propriétaire de l'autre fonds un endroit aussi commode pour l'exercice de ses droits et celui-ci ne pourrait pas le refuser.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 29, 97-100; II, ed. 5-a, p. 164-168;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1140-1144, 1146;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 835, 836;

DALLOZ, *Rep. Servitudes*, 1170 urm., 1180; *Suppl. Servitudes*, 425 urm.;
 DEMOLOMBE, XII, 845, 887, 888, 893, 895, 899, 901, 904, 905;
 HUC, IV, 440, 441;
 LAURENT, VIII, 205, 271, 274, 275;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 872;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2965, 2971.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 835 urm.; *Observație* sub. Trib. Versailles (Seine et Oise), 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924-III-79;
 CANTACUZINO MATEI, p. 174;
 NACU, I, p. 933.

Jurisprudență.

1. După art. 634 numai proprietarul fondului supus servitutii i se acordă dreptul în oare-care cazuri a strămuta exercitiul servitutei din un loc într'altul. (Cas. I, 374/Oct. 15/71. B. p. 347).

2. Dacă se stabilește că servitutea a consistat numai în dreptul de trecere prin curte, fără a se preciza anume direcția trecerii, nu se scade întrebuintarea servitutii prin facerea unor construcțiuni în acea curte, când prin aceasta nu se oprește dreptul de trecere. (Cas. I, 145/Mart. 22/91, B. p. 326).

3. Dacă prin actul de vânzare a unui loc care se învecinează cu imobilul vânzătorului, acesta și-a rezervat dreptul de lumină prin ferestrele imobilului său asupra fondului vândut, în asemenea caz instanța de fond nu denaturează contractul dintre părți, când dispune desființarea lucrărilor făcute de cumpărător cari aduc o vătămare exercitiului dreptului de servitute a vânzătorului. (Cas. I, 692 din 13 Dec. 1910. Jurisprudența 5/911. Bul. p. 1717).

4. Dacă în interesul estetice și salubrității unui oraș, un regulament comunal poate impune anumite restricțiuni exercitiului dreptului de proprietate, de aci nu urmează că un asemenea regulament trebuie interpretat în sensul că a înțeles a liberă un fond aservit de orice servitute legalmente dobândită de proprietarul vecin, nesocotind astfel principiul inviolabilității drepturilor reale imobiliare.

Prin urmare, când tribunalul declară desființată o servitute de vedere între două fonduri vecine, prin aplicarea regulamentului comunal și pe considerațiuni străine dispozițiilor art. 634 cod. civil, cum ar fi lipsa de prejudiciu pentru proprietarul fondului dominant, violează atât citatul articol, cât și art. 480 și 481 cod. civil. (Cas. I, 251 din 26 Martie 1913. B. p. 666. Curier Jud. 56/913).

5. Dacă instanța de fond constată că reclamantul are în favoarea fondului său o servitute de vedere pe fondul vecinului, în acest caz reclamantul are dreptul ori și când să ceară proprie-

tarului fondului aservit respectarea obligațiilor impuse de lege de a nu-l împiedică în exercitiul acelei servitute, indiferent dacă clădirea, în favoarea căreia eră instituită, ar fi fost ruinată sau nu.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 634, 636 și 637 c. civ., când hotărăște că într'un asemenea caz reclamantul nu ar avea dreptul să pretindă dărâmarea clădirilor ce-i împiedecau vederea, de oare ce casa sa eră ruinată și nelocuită. (Cas. s. I, decizia No. 741, din 13 Dec. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 97, Bul. p. 2274).

6. Servitutea de vedere fiind un drept real, nu se poate stinge sau desființa decât în cazurile expres arătate de lege.

Prin urmare, un regulament comunal care, în interesul estetice și salubrității orașului, impune anumite restricțiuni dreptului de proprietate, nu poate să desființeze drepturile de servitute reală dobândite de părți cu mult înainte de decretarea lui. (Cas. s. unite, No. 10, 1915; Jurispr. Rom. 1915, p. 484; Dreptul 1915, p. 475).

7. Potrivit art. 634 c. civ., singurele schimbări cari sunt interzise asupra unui imobil supus unei servitute, sunt acelea ce tind a o restrânge sau micșora, pentru rațiunea că legiuitorul ținând seamă de interesele schimbătoare cu timpul ale proprietății, a voit să concilieze, în mod echitabil, drepturile proprietarului fondului dominant cu cea mai mică incomoditate a celui ce suferă servitutea, și de aceea a autorizat lucruri cari nu aduc nici un prejudiciu în exercitiul în sine, al dreptului de servitute și deci nu poate constitui o turburare de posesiune.

Condițiunile de formă, prevăzute de partea ultimă a art. 634, au a fi aplicate numai la cazul unui transport al servitutei din locul în care s'a exercitat într'altul, nu însă și la schimbarea autorizată prin partea întâia a acestui articol și adusă numai în starea primitivă a servitutei. (Cas. I, decizia civilă, No. 211, din 3 Octombrie 1919; Jurispr. Rom. 1919, p. 858).

8. Art. 612 și 613 c. civil prevăd că

nimeni nu poate avea vedere sau ferestre spre vedere, nici balcoane ori alte asemenea lucrări asupra proprietății vecinului, de nu va fi o distanță de 9 dm., între zidul pe care se deschid aceste vederi și proprietatea vecină.

Dacă această obligațiune legală, deși prevăzută sub titlul servitutiilor stabilite de lege n'ar constitui totuși o servitute propriu zisă, ci mai curând o simplă restricțiune a dreptului de proprietate, reclamată de necesități sociale pentru a se concilia interesele respective ale proprietarilor vecini, totuși, independent de caracterul juridic al acestei obligațiuni nimic nu se opune ca vecinii să accepte o lucrare de vedere mai oneroasă depășind con-

dițiunile legale, și într'un asemenea caz, nu va mai putea fi vorba numai de o mărginire a dreptului de proprietate, ci de servitute activă asupra fondului către care se exercită vederea, care se poate dobândi fie pe calea unei convențiuni, fie prin prescripțiunea de 30 ani, întru cât servitutea de vedere este o servitute continuă și aparentă ce poate fi dobândită și prin prescripție, conform art. 622 și 623 c. civ. În acest caz, potrivit art. 634 c. civ. proprietarul fondului supus servitutei de vedere nu poate face nimic spre a-i scădea întrebuințarea sau a o îngreuiă. (Cas. I, 1088 din 2 Nov. 1923. Jur. Gen. 1924. No. 234).

9. A se vedea : art. 601 cu nota 1; art. 612 cu notele 6, 10.

Art. 635. — Inșă și acela ce are un drept de servitute nu-l poate întrebuința decât după cuprinderea titlului său, fără a putea face nici în fondul supus servitutei, nici în fondul pentru care servitutea este înființată, vre-o schimbare împovărătoare celui dintâiu fond. (Civ. 481, 578, 620 urm., 634, 636, 969; Civ. Fr. 702).

Text. fr. Art. 702. — De son côté, celui, qui a un droit de servitude ne peut en user que suivant son titre, sans pouvoir faire ni dans le fonds qui doit la servitude ni dans le fonds à qui elle est due, de changement qui aggrave la condition du premier.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 92-95, 100; III, ed. 5-a, p. 156-162, 168;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1134, 1135;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 835;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1141 urm.; *Suppl. Servitudes*, 425 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 535 bis, I; 553;
DEMOLOMBE, XII, 578, 783, 784, 784 bis, 848, 849, 866-868;
HUC, IV, 442;
LAURENT, VIII, 225, 236, 237, 261;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 872;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2965.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 631, 841 urm.; *Observație*, sub. Trib. Versailles (Seine et Oise), 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924-III-79;
CANTACUZINO MATEI, p. 174;
NAOU, I, p. 934.

Jurisprudență.

1. Din cuprinsul art. 630 și 635 rezultă clar că proprietarul fondului dominant nu poate să facă lucrări, pentru exercitiul dreptului de servitute, asupra fondului supus acelei servituti de cât în limitele stabilite pentru exercitarea unui asemenea drept, fie prin titlu constitutiv, fie prin prescripțiune. (Cas I, 239/Mai 31/91, B. p. 628).

2. Un drept de moară este o adevărată servitute care autoriză pe proprie-

tarul vadului de a face toate lucrările necesare pentru exercitiul dreptului său. Inșă un drept de servitute nu poate fi exercitat de cât în condițiunile pe cari le autoriză titlul constitutiv sau posesiunea care a condus la dobândirea servituti prin prescripțiune (*tantum praescriptum quantum possessum*). Astfel, proprietarul fondului dominant nu poate face nici o schimbare împovărătoare pentru fondul supus. Acest principiu este înscris formal în art. 635. Prin urmare, drep-

mul de moară nu autoriză pe proprietarul vadului să schimbe în mod împovărat pentru fondul supus exercițiului servitutei sale. (Apel Buc. III, 198, Oct. 20/90, Dr. 45/91).

3. Exercițiul unei servitute constituite prin prescripție, nu se poate întinde peste limitele în care s'a posedat și preșcrit, conform regulei „tantum praescriptum quantum possesum”. De unde urmează că cel ce a obținut o servitute, cum ar fi aceea de vedere prin o fereastră, nu poate, fără consimțământul proprietarului fondului aservit, să deschidă o a doua fereastră, la o altă înălțime, chiar în dimensiunile și condițiunile celei dintâi, nici să schimbe dimensiunea cunoscută a ferestrei, în privința căreia servitutea a fost dobândită prin prescripție. Prin urmare se violează art. 635 combinat cu art. 637 din c. civil, când tribunalul refuză cererea reclamantului de a

reduce exercițiul servitutei la limitele și proporțiunile în care a fost constituită, sub cuvânt că nici dimensiunea mai mare a ferestrei în etajul superior, nici deschiderea unei noi ferestre în etajul superior, nu ar constitui o agravare a servitutei. (Cas. I, 377/98, B. p. 1286).

4. Potrivit dispozițiilor art. 635 c. civil, proprietarul fondului dominant nu poate să întrebunțeze servitutea de cât după întinderea titlului său, fără a putea face vre-o schimbare care să împovăreze condiția fondului aservit. Astfel, cel ce are stabilită în sarcina fondului vecin o servitute de vedere, nu este în drept a exercita această servitute de cât cu dimensiunile și numărul de ferestre așa cum au fost stabilite prin titlul constitutiv al servitutei, fără să le poată mări dimensiunile sau să le înmulțească numărul. (Jud. oc. V, Buc. Dr. 59/912, p. 478).

Secțiunea IV. — Despre modul stingerei servituteilor.

Art. 636. — Servituteile încetează când lucrurile se găsesc în astfel de stare, încât servitutea nu se mai poate exercita. (Civ. 481, 557, 576, 601, 634 urm., 637, 1156; Civ. Fr. 703).

Text fr. Art. 703. — Les servitudes cessent lorsque les choses se trouvent en tel état qu'on ne peut plus en user.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 100, 101; III, ed. 5-a, p. 169;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1149, 1150;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 986;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1210 urm.; *Suppl. Servitudes*, 479 urm., 485;
DEMOLOMBE, XII, 965, 966, 971, 1059;
HUC, IV, 457, 458;
LAURENT, VIII, 290;
MARCADÉ, art. 703;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 374;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2975.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 855 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 934;
RĂDULESCU SILIU, *Observație* sub Cas. Fr., 17 Nov. 1908. Dreptul 67/1912.

Jurisprudență.

1. Dacă instanța de fond constată că reclamantul are în favoarea fondului său o servitute de vedere pe fondul vecinului, în acest caz reclamantul are dreptul ori și când să ceară proprietarului fondului aservit respectarea obligațiilor impuse de lege de a nu-l împiedeca în exercițiul acelei servitute, indiferent dacă clădirea, în fa-

voarea căreia eră instituită, ar fi fost ruinată sau nu.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 634, 636 și 637 c. civ., când hotărăște că într'un asemenea caz reclamantul nu ar avea dreptul să pretindă dărâmarea clădirilor ce-i împiedecau vederea, de oare ce casa sa eră ruinată și nelocuită. (Cas. I, No. 741 din 13 Dec. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 97. Bul. p. 2274).

Art. 637. — Ele renasc dacă lucrurile sunt restabilite într'un chip încât servituteile să se poată exercita, afară numai

de nu ar fi trecut un spațiu de timp îndestulător spre a se putea presupune că s'a desființat servitutea, după cum se zice la art. 640. (Civ. 601, 636, 639, 1798, 1890; Civ. Fr. 704).

Text. fr. Art. 704. — Elles revivent si les choses sont rétablies de manière qu'on puisse en user; à moins qu'il ne se soit déjà écoulé un espace de temps suffisant pour faire présumer l'extinction de la servitude, ainsi qu'il est dit à l'article 707.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 101-103; III, ed. 5-a, p. 170-173;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1151;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 986, 991;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1215 urm.; *Suppl. Servitudes*, 485 urm.;
DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 562 bis, II, III și V;
DEMOLOMBE, XII, 974, 979, 980, 1012;
HUC, IV, 459;
LAURENT, VIII, 298, 304;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 874;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2975.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 855 urm.;
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 934;
RĂDULESCU SILIU, *Observație sub. Cas. Fr.*, 17 Nov. 1908. Dreptul, 67/1912;

Jurisprudență.

1. Dacă instanța de fond constată că reclamantul are în favoarea fondului său o servitute de vedere pe fondul vecinului, în acest caz reclamantul are dreptul ori și când să ceară proprietarului fondului aservit respectarea obligațiilor impuse de lege de a nu-l împiedica în exercițiul acelei servituți, indiferent dacă clădirea, în favoarea

căreia eră instituită, ar fi fost ruinată sau nu.

Prin urmare, Tribunalul comite exces de putere și violează art. 634, 636 și 637 c. civ., când hotărăște că într'un asemenea caz reclamantul nu ar avea dreptul să pretindă dărâmarea clădirilor ce-i împiedecau vederea, de oare ce casa sa eră ruinată și nelocuită. (Cas. I. No. 741 din 13 Dec. 1913; Jurispr. Rom. 1914, p. 97. Bul. p. 2274).

Art. 638. — Orice servitute este stinsă, când fondul către care este datorită și acela ce o datorește cad în aceeași mână. (Civ. 557, 626, 627, 1154, 1798; Civ. Fr. 705).

Text. fr. Art. 705. — Toute servitude est éteinte lorsque le fonds à qui elle est due, et celui qui la doit, sont réunis dans la même main.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 103, 104; III, ed. 5-a, p. 173, 174;
BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1154;
COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 989;
DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1222 urm.; *Suppl. Servitudes*, 488 urm.;
DEMOLOMBE, XII, 984-986;
DURANTON, V, 662-664;
LAURENT, VIII, 301;
MOURLON, ed. 7-a, I, p. 874, 875;
PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2981, 2982.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 861 urm.; (IV, part. II, ed. 2-a, p. 490; VI, p. 802);
Observație sub. Trib. Versailles, 4 Ian. 1923. Pand. Rom. 1924-III-79;
CANTACUZINO MATEI, p. 175;
NACU, I, p. 935.

Art. 639. — Servitutea este stinsă prin ne-uz în curs de treizeci ani. (Civ. 580, 623, 640 urm., 1800, 1842, 1847, 1864—1890 urm., 1895; Civ. Fr. 706).

Text. fr. Art. 706. — La servitude est éteinte par le non-usage pendant trente ans.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 105, 106; III, ed. 5-a, p. 174-177;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1156, 1163-1165;
 BUFNOIR, *Propriété et contrat*, ed. 2-a, p. 191, 443;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 990, 993;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 565 bis;
 DEMOLOMBE, XII, 795, 979, 992, 1004, 1015, 1019;
 DURANTON, V, 564 urm.;
 HUC, IV, 461, 462;
 LAURENT, VIII, 314, 317;
 MARCADÉ, art. 706;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 875;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2977.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 859, 866 urm., (XI, p. 98 n. 1, 144, n. 3, 145, 218, 225, 235);
 CANTACUZINO MATEI, p. 175;
 NACU, I, p. 935.

Art. 640. — Acești treizeci de ani se numără după osebite feluri de servituți, sau din ziua de când¹⁾ a încetat de a se folosi de dânsa când este vorba de servituți necontinue, sau din ziua de când s'a făcut un act contrariu servituței continue. (Civ. 601, 622 urm., 636 urm.; Civ. Fr. 707).

Text. fr. Art. 707. — Les trente ans commencent à courir, selon les diverses espèces de servitudes, ou du jour où l'on a cessé d'en jouir, lorsqu'il s'agit de servitudes discontinues, ou du jour où il a été fait un acte contraire à la servitude, lorsqu'il s'agit de servitudes continues.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 104-106, 109, 110; III, ed. 5-a, p. 174-176, 181-183;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1158, 1159, 1173;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 986, 991;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1228 urm.; *Suppl. Servitudes*, 490 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 566;
 DEMOLOMBE, XII, 759, 1006, 1009, 1013, 1014, 1043, 1056;
 HUC, IV, 456, 461;
 LAURENT, VII, 72; VIII, 307, 308, 311, 316, 336, 338;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 876 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2977.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 866 urm.; (XI, p. 98 n. 1, 144 n. 3, 145, 218, 225, 235);
 CANTACUZINO MATEI, p. 175;
 NACU, I, p. 936.

Art. 641. — Modul servituței se poate prescrie ca și servitutea, și cu acelaș chip. (Civ. 639 urm.; Civ. Fr. 708).

¹⁾ Cuvântul „*l'on*“ din textul art. francez corespunzător, n'a fost tradus de legiuitorul nostru.

Text. fr. Art. 708. — Le mode de la servitude peut se prescrire comme la servitude même, et de la même manière.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 108, 109; III, ed. 5-a, p. 179-181;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1169;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 992;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1253 urm.; *Suppl. Servitudes*, 505 urm.;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 507;
 DEMOLOMBE, XII, 994, 1028, 1029, 1031;
 HUC, IV, 461, 465;
 LAURENT, VIII, 328, 329 urm.;
 MARCADÉ, art. 708;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 879 urm.;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2979.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 881 urm.;
 NACU, I, p. 936.

Art. 642. — Dacă proprietatea în folosul cărei s'a stabilit servitutea este a mai multor coproprietari, întrebuițarea din partea unuia poprește prescripțiunea în privința celorlalți. (Civ. 643, 1057, 1058, 1872, 1875; Civ. Fr. 709).

Text. fr. Art. 709. — Si l'héritage en faveur duquel la servitude est établie, appartient à plusieurs par indivis, la jouissance de l'un empêche la prescription à l'égard de tous.

Doctrină străină.

AUBRY ET RAU, III, p. 106; III, ed. 5-a, p. 177;
 BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1166 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 991; II, p. 195;
 DEMOLOMBE, XII, 907-910, 998;
 HUC, IV, 466;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 879;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2987, 2988.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 8-a, p. 877 urm.;
 CANTACUZINO MATEI, p. 174, 175;
 NACU, I, p. 174, 936.

Art. 643. — Dacă dintre coproprietari se găsește unul în contra cărui prescripțiunea nu s'a putut aplică, precum un minor, acela păstrează dreptul tuturor celorlalți coproprietari. (Civ. 786, 1876; Civ. Fr. 710).

Text. fr. Art. 710. — Si parmi les copropriétaires il s'en trouve un contre lequel la prescription n'ait pu courir, comme un mineur, il aura conservé le droit de tous les autres.

Doctrină străină.

BAUDRY ET CHAUVEAU, *Des biens*, 1166 urm.;
 COLIN ET CAPITANT, ed. 2-a, I, p. 991; II, p. 195;
 DALLOZ, *Rép. Servitudes*, 1231 urm.; *Suppl. Servitudes*, 492;
 DEMANTE ET COLMET DE SANTERRE, II, 568 bis, II;

DEMOLOMBE, XII, 999;
 HUC, IV, 466;
 LAURENT, VIII, 322;
 MOURLON, ed. 7-a, I, p. 879;
 PLANIOL, I, ed. 3-a, No. 2987, 2988.

Doctrină românească.

ALEXANDRESCO, III, part. I, ed. 2-a, p. 877 urm.; (III, part. II, ed. 2-a, p. 808; VI, p. 173; XI, p. 179, 204);
 CANTACUZINO MATEI, p. 174;
 NACU, I, p. 937.

Jurisprudență.

1. În principiu, servitutele fiind indivizibile și fiecare din coproprietari având, prin urmare, drept la întreaga servitute, urmează că suspensiunea prescripțiunii, admisă în favoarea unuia, face să profite pe toți coproprietarii. (Cas. I, 157/905. B. p. 352).

2. Dacă art. 643 din codul civil, în materie de servitute, face să profite pe

toți coproprietarii de suspensiunea admisă în favoarea unuia dintr'insii, cauza este că servitutele fiind indivizibile, conservarea dreptului unuia are de efect conservarea dreptului întreg, și această dispozițiune excepțională, fiind întemeiată pe natura dreptului de servitute, nu poate fi întinsă la drepturi divizibile. (Cas. I, 14 Febr. 1911. B. p. 168).

Sfârșitul volumului întâi.

TABLA MATERIILOR

TABLA MATERIILOR

CUPRINSE IN VOLUMUL I.

(A se vedea la sfârșitul celui de al patrulea volum, tabla detaliată pentru întreaga materie cuprinsă în toate volumele)

	Pag.
Prefața	V
Bibliografia operelor la cari s-au făcut trimeteri	IX
Prescurtări	XIII
Titlul preliminar. — Despre efectul și aplicarea legilor în genere (art. 1-5)	1
Lege privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române din 23 Februarie 1924, publicată în „Monitorul Oficial“ No. 41/1924. (art. 1-70)	47

CARTEA I.

Despre persoane.

TITLUL I. — Despre drepturile civile și despre naturalizare. (art. 6-20)	56
<i>Capitolul I.</i> — Despre bucurarea de drepturile civile și despre naturalizare (art. 6-16)	56
— <i>II.</i> — Despre pierderea drepturilor civile prin pierderea calității de Român (art. 17-20)	89
TITLUL II. — Despre actele stării civile (art. 21-86)	94
<i>Capitolul I.</i> — Dispozițiuni generale (art. 21-40)	94
— <i>II.</i> — Despre actele de naștere (art. 41-48)	111
— <i>III.</i> — Despre actele de căsătorie (art. 49-42)	117
— <i>IV.</i> — Despre actele de încetare din viață (art. 63-72)	127
— <i>V.</i> — Despre actele stării civile privitoare la militarii ce se găsesc afară de teritoriul Român, sau pe teritoriul Român, în timp de rezel sau de turburări (art. 73-83)	133
— <i>VI.</i> — Despre rectificarea actelor de stare civilă (art. 84-86)	137
TITLUL III. — Despre domiciliu (art. 87-97)	140
TITLUL IV. — Despre absenți, adică cei cari lipsesc de la locul lor (art. 98-126)	148
<i>Capitolul I.</i> — Despre absența prezumată (art. 98-100)	148
— <i>II.</i> — Despre declarațiunea absenței (art. 101-105)	151
— <i>III.</i> — Despre efectele absenței (art. 106-123)	154
<i>Secțiunea I.</i> — Despre efectele absenței în privința averii ce absentul posedă în ziua dispărerii sale (lipsirei sale) art. 106-119)	154
— <i>II.</i> — Despre efectele absenței în privința drepturilor eventuale care se pot cuveni absentului (art. 120-123)	164

<i>Capitolul IV.</i> — Despre privegherea copiilor minori ai tatălui care a dispărut (art. 124-126)	167
TITLUL V. — Despre căsătorie (art. 127-210)	168
<i>Capitolul I.</i> — Despre însușirile și condițiunile necesarii spre a se putea săvârși căsătoria (art. 127-150)	168
— <i>II.</i> — Despre formalitățile relative la celebrarea căsătoriei (art. 151-152)	186
— <i>III.</i> — Despre opozițiuni la căsătorie (art. 153-161)	191
— <i>IV.</i> — Despre cereri de nulitate a căsătoriei (art. 162-184)	198
— <i>V.</i> — Despre obligațiunile ce isvorăsc din căsătorie (art. 185-193)	214
— <i>VI.</i> — Despre drepturile și datorile respective ale soților (art. 194-208)	222
— <i>VII.</i> — Despre desfacerea căsătoriei (art. 209)	255
— <i>VIII.</i> — Despre a doua căsătorie (art. 210)	255
TITLUL VI. — Despre despărțenie (art. 211-285)	256
<i>Capitolul I.</i> — Despre cauzele despărțeniei (art. 211-215)	256
— <i>II.</i> — Despre despărțenie pentru cauză determinată (art. 216-253)	261
Secțiunea I. — Despre formalitățile despărțirii pentru cauză determinată (art. 216-248)	261
— <i>II.</i> — Despre măsurile provizorii ce se pot lua în urma cererii de despărțenie pentru cauză determinată (art. 249-250)	307
— <i>III.</i> — Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenie pentru cauză determinată (art. 251-253)	316
<i>Capitolul III.</i> — Despre despărțenia prin consimțământ mutual (art. 254-276)	319
— <i>IV.</i> — Despre efectele despărțeniei (art. 277-285)	332
TITLUL VII. — Despre paternitate și despre filiațiune (art. 286-308)	351
<i>Capitolul I.</i> — Despre filiațiunea copiilor legitimi născuți sau concepuți în timpul căsătoriei (art. 286-291)	351
— <i>II.</i> — Despre dovedirea filiațiunei copiilor legitimi (art. 292-303)	361
— <i>III.</i> — Despre copiii naturali (art. 304-308)	374
Secțiunea I. — Despre legitimarea copiilor naturali (art. 304-308)	374
TITLUL VIII. — Despre adopțiune (art. 309-324)	386
<i>Capitolul I.</i> — Despre adopțiune (art. 309-324)	386
Secțiunea I. — Adopțiunea și efectele sale (art. 309-317)	386
— <i>II.</i> — Despre formele adopțiunei (art. 318-324)	399
TITLUL IX. — Despre puterea părintească (art. 325-341)	409
TITLUL X. — Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune (art. 342-433)	423
<i>Capitolul I.</i> — Despre minoritate (art. 342)	423
— <i>II.</i> — Despre tutelă (art. 343-420)	423
Secțiunea I. — Tutela tatălui și a mamei (art. 343-348)	423
— <i>II.</i> — Despre tutela numită de tatăl sau mamă (art. 349-351)	434
— <i>III.</i> — Despre tutela ascendenților (art. 352-354)	435
— <i>IV.</i> — Despre tutela aleasă de către consiliul de familie (art. 355-369)	436
— <i>V.</i> — Despre cauzele cari apără de tutelă (art. 370-382)	451
— <i>VI.</i> — Despre necapacitatea, excludiunea și destituirea din tutelă (art. 383-389)	458
— <i>VII.</i> — Despre administrațiunea tutorilor (art. 390-414)	467
— <i>VIII.</i> — Despre socotelile tutelei (art. 415-420)	503
<i>Capitolul III.</i> — Despre emancipațiune (art. 421-433)	510
TITLUL XI. — Despre majoritate, despre interdicțiune și despre consiliul judiciar (art. 434-460)	522
<i>Capitolul I.</i> — Despre majoritate (art. 434)	522
— <i>II.</i> — Despre interdicțiune (art. 445-457)	523
— <i>III.</i> — Despre consiliile judiciare (art. 458-460)	549

CARTEA II.

Despre bunuri și despre osebitele modificațiuni ale proprietății.

	Pag.
TITLUL I. — Despre distincțiunea bunurilor (art. 461-479)	553
<i>Capitolul I.</i> — Despre imobili (art. 462-471)	553
— <i>II.</i> — Despre mobili (art. 472-474)	562
— <i>III.</i> — Despre bunuri în raportul lor cu cei ce le posed (art. 475-479)	564
TITLUL II. — Despre proprietate (art. 480-516)	577
<i>Capitolul I.</i> — Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucru (art. 483-487)	590
— <i>II.</i> — Despre dreptul de accesiune asupra celor unite și încorporate de lucru (art. 488-516)	598
Secțiunea I. — Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile imobile (art. 489-503)	599
— II. — Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile mișcă- toare (art. 504-516)	617
TITLUL III. — Despre uzufruct, despre uz și despre abitațiune (art. 517-575)	623
<i>Capitolul I.</i> — Despre uzufruct (art. 517-564)	623
Secțiunea I. — Despre drepturile uzufructuarului (art. 521-539)	625
— II. — Despre obligațiunile uzufructuarului (art. 540-556)	640
— III. — Despre stingerea uzufructului (art. 557-564)	653
<i>Capitolul II.</i> — Despre uz și abitațiune (art. 565-575)	657
TITLUL IV. — Despre servitudini (art. 576-643)	662
<i>Capitolul I.</i> — Despre servitudini ce se nasc din situațiunea locurilor (art. 578-585)	664
— <i>II.</i> — Despre servitudini stabilite de lege (art. 586-619)	673
Secțiunea I. — Despre zidul și șanțul comun (art. 590-609)	675
— II. — Despre distanța și lucrările intermediare cerute pentru oarecari construcțiuni (art. 610)	687
— III. Despre vederea în proprietatea vecinului (art. 611-614)	689
— IV. Despre picătura streșinilor (art. 615)	694
— V. Despre dreptul de trecere (art. 616-619)	694
<i>Capitolul III.</i> — Despre servitudinile stabilite prin faptul omului (art. 620-643)	699
Secțiunea I. — Despre osebite feluri de servituți ce se pot stabili asupra bunurilor (art. 620-622)	699
— II. — Despre modul cu care se stabilesc servituțiile (art. 623-629)	702
— III. — Despre drepturile proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea (art. 630-635)	709
— IV. — Despre modul stingerei servituțiilor (art. 636-643)	714

VERIFICAT
1987

2007
VERIFICAT

VERIFICAT
2017